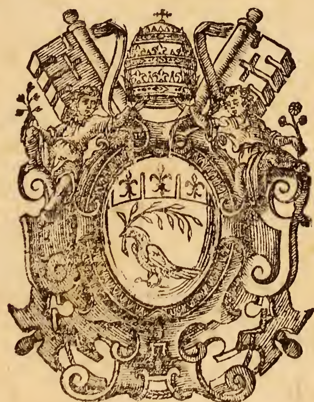
ATHANASII KIRCHERI
E SOC. IESV
OBELISCVS PAMPHILIVS,
HOC EST,
INTERPRETATIO
Nouà & hucusque intentata
OBELISCI HIEROGLYPHICI
Quem non ita pridem ex Veteri Hippodromo Antonini Caracallæ Cæsaris, in Agonale Forum transtulit, integritati restituit, & in Vrbis Æternæ ornamentum erexit
INNOCENTIVS X. PONT. MAX.
In quo post varia Ægyptiacæ, Chaldaicæ, Hebraicæ, Græcanicæ Antiquitatis, doctrinæque quà Sacræ, quà Profanæ monumenta, Veterum tandem Theologia, hieroglyphicis inuoluta symbolis, detecta è tenebris in lucem asseritur.

ROMÆ, Typis Ludouici Grignani. Anno Iubilei MDCL.

SVPERIORVM PERMISSV.

Del uso de D. Ant.º [illegible] indigno [illegible]
[illegible] Prov.ª de [illegible]. Año de 1675.

Latus I. Orientale | Latus II Australe | Latus III Occidentale | Latus IV. Septentrionale

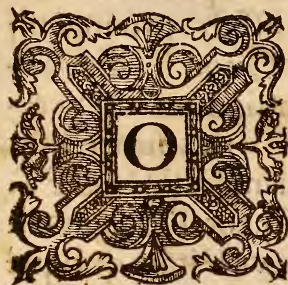

INNOCENTIO X·PONT·OPT·MAX·
Lilia, palmam, oleamq; Columba reuincit in unum,
Florida Victricis secula pacis amat.
Romæ Anno Iubilæi MDCL.

INNOCENTIO X.
PONTIFICI
OPT. MAX.

VITAM ET FELICITATEM.

BELISCVM mysticis illustrem Sphyngibus, quem in Agonali Foro magnificentia Veterum æmula, non ita pridem TVA erexit BEATITVDO, vti vnum ex Antiquitatum mundo superstitum maximis, ita ignotis, quibus inuoluebatur arcanis euolutum Sacratissimis pedibus TVIS sisto Oedipus nouus, vt posteris constet, ignota hucusque priscæ sapientiæ sacramenta post tot seculorum curricula, eo potissimum tempore detecta Orbi illuxisse, quo ei præesset ΠΑΜΦΙΛΟΣ. Et quamuis onus sanè Aetna grauius, Herculeisque formidandum humeris mihi impositum agnoscam; ea tamen fuit Imperij TVI vis & efficacia, vt quæ humani ingenij limites excedere videbantur, solo nutu extorseris. Prodijt hic eo ipso tempore, quo in tanta Christianæ Reip. perturbatione TV BEATISSIME PATER, vt Mundo naufrago subuenires, in supremum Nauarchum non sine admirabili diuinæ prouidentiæ consilio electus; Naui D. PETRI præesses; eo, inquam, tempore, quo INNOCENTIVS ad nocentium ex-

tirpationem; huius nominis DECIMVS, ad Mundi integritatem; PAMPHILIVS, id est, Amor omnium, ad mutui Amoris concordiam, fausto non sine omine à DEO datus est; quo & Columba viridi oliuæ ramo conspicua ad irati Numinis placationem, pacisquè tranquillitatem exoritur; quo LILIA in Mundi iucunditatem vernant; Principes Orbis & Vrbis Basilicæ ad Religionis incrementum instaurantur, ad perfectam denique iustitię administrationem Arx Capitolina pristino splendori restituitur, ne quid siuè insignibus TVIS, siuè gloriosis actionibus adesset, non boni ominis plenum argumentis, non felicibus plenum præsagijs. Sub hoc itaque Sacratissimo Nominis TVI Auspicio Opus hoc Hieroglyphicum in lucem prodit: quod iussisti, pro ingenij mei tenuitate, DEO dante, præstiti. Quod si BEATITVDINIS TVAE oculis minimè indignum compererо, calcar addes alasque ad reliquos Vrbis superstites Obeliscos pari ausu explicandos. Interim DEVM OPT. MAX. cuius vices in terris geris, quiq; tot TE signis in Mundi felicitatem præsignauit, exoro, vt Vitam quoquè eos TIBI in annos proroget, quibus omnia, quæ gentilitijs TVIS notis indicantur, impleta cū gaudio videamus. VALE BASIS ET FVLCIMENTVM ORBIS; & Religiosum Ordinem meum, tot TIBI titulis addictum, meque vnà sub PAMPHILIAE COLVMBAE alarum Vmbra paternè fouere non graueris.

Romæ 4. Octob. 1650.

BEATITVDINIS TVÆ

Sacratissimis pedibus aduolutus,

Humillimus & Obsequentissimus Seruus

Athanasius Kircherius Soc: IESV.

EXPLI-

EXPLICATIO VESTIBVLI

OBELISCI PAMPHILII;

Per quod ingreditur ad meritas laudes

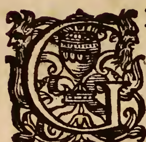
ADM: R. P. ATHANASII KIRCHERI,

EIVS LIBRI AVTHORIS,

IACOBVS ALBANVS GIBBESIVS,

Med: Doct.

SCAZON.

ENTEM volucrem, fronte quam vides primà
Kircheriani codicis, cedro digni,
Docti, expoliti, nosce, quid velit, Lector.
Saturnus. Ille, ille messor turrium, vorax ille
Gurges, nec vnquàm seculi satur damno,
Obliuionis rebus institor magnis,
AEternitatis macra posthumæ blatta,
En, quid struat *Saturnus*, immò prosternat.
Libratus altè Pharia cum ioco sæuo
Tropæa vertit, quæ Sesostris, & Lagus
Fixére non sic, æmulum decus cælo,
Clarumquè mundo nomen vt perennarent.
Sed stulta regum vota rex premit maior:
Æquale superis nil sinit Deus nasci;
Durare certè. Rebus is dabit finem,
Sic nec superba Pyramis, Colossusuè
(Esto illa marmor, hunc Corinthus excudat)
Fama. Necessitatem vitet. O breuis *Fama*!
Vndè apta pennis, attamèn catenata,
Nequit vagari, aut expedire clangorem
Virgo per vrbes buccinà, Croni iussu.
Obliteratas tristis ob notas Copti,
Notas sagaces, inuolucra naturæ,
Diuûm magiam, fronte lachrymabundà
Comparet, alas, vt tubam, gerens pronas,
Quòd sacra circùm ferre non licet signa.
Tralucet olim, nubibus nigris, Titan;
Et fluctuanti sæpè subdidit vortex
Tutamen ipse. Sempèr est spei rima.
Quis credidisset, vincta dùm truci præda
Staret draconi non suum expiatura
Cepheì puella facinus, à Iouis nato
Manicis solutam vindici fore vxorem,
Pòst & coruscum paritèr ætheri sidus?

Ita

Ità quis putàsset, gloriæ laboranti
Aegyptiorum, vixque iam leui famæ
Obelum relictę, proximos sibi quondàm
Author, Quos metuit axis, Teutonum grauem terrà
Enasciturum pugilem, adesa qui sciret
Proferre in æuum, pyrgus vt ruat, monstra?
ATHANASIVS hic est, nomen aggerans factis,
KIRCHERVS. Hinc iàm, grata turba doctorum,
Assurgite viro, vosquè sorte gaudete
siuè, Vestrà, Minores, anguis annulum nacti.
Pædore fœdam, & cæca claustra perpessam
Instat nitori reddere, ac viæ cœli
Famam patentis tamdiù retardatæ.
Oris figuram percipe, & manus ambas,
Pedemquè lustra, terga cum modo toto
Philomathia. Hominis, Amice. Fœminæ notat vultus
Cupidinem discendi (Achiuus orator
Philomathiam vocàrit) infatigatam.
Plumæ per humeros arduam indicant Spartam
Huic excolendam: detinet stylus dextram,
Læuam tabellæ, quò sacrata victuris
Arcana prodat Memphios catæ libris.
Centum recumbit artibus magistrorum.
Cubus. Substratus imo dat *Cubus* pedi fundum,
Obscurà vt in re, perditisquè fragmentis
Vis innuatur consilij, labor duri
Crocodilus Tenaxquè cœpti. Quis timet *feram Nili*,
Quamuis dolosam, & corda nube solertem
Opplere crassà, nè scientias captent;
Mercurius Si lapsus astris influit potens veri
Hermes, supremi fidus orbis interpres,
Mens ipse superùm? Cernis, è palimpsesto
Vt doceat, vt demonstret, vt nihil celet
Sublimiorum rituum, ac vetustorum?
Hac luce, noster intimos sinus mundi
Scrutatur Author; more fert Sibyllino
Responsa; facili Gordium manu extricat;
Ad Sphinga prorsùs Oedipus. Vide quantum
Nunc specimen edat: PAMPHILVS *Pater* iussit
Committi Acum, *Berninus* architectatur,
Facit loqui *Ille*. Quale, dic, viris instar!
Facit loqui ille Cereris orgijs digna,
Quæ sunt Anubis adyta, non foràs danda.
Sigalion. Procùl, profani; este procùl; en monet pressis
Digito labellis *Horus*; at fauetote
Vos pura linguis capita, vos Agonales.
Gentem volucrem, nosce, quid velit, Lector,
Kircheriani codicis, cedro digni.

EPI-

EPISTOLA
PARÆNETICA
AD RECONDITÆ LITERATVRÆ
PERITOS LECTORES.

In qua quadripartito paragraphorum contextu, totius instituti operis ratio modus, diuisio, stylus, methodus: præterea, quâ Author in hieroglyphicę literaturę instauratione processerit, vnà cum Authorum quà Impressorum, quà MM. SS. Bibliothecarum, Ergasteriorum, Musæorum, eorumque omnium, qui nonnihil tùm ad huius præsentis Operis, tùm Oedipi expeditionem promouendam subsidij contulerunt, catalogo, exponitur; ac tandem præsentis Obelisci interpretationem eo rigore ad veterum mentem peractam esse concluditur; vt dictæ interpretationis contextum, nihil aliud, quàm quod in ea exposuit Author, significare posse; singulari specimine demonstratum exhibeatur.

§. I.

Occasio huius Operis.

Qvatuor lustra iam propè aguntur, Lector Beneuole, quo VRBANO VIII. *Pontificatum gerente, Romam, vt in Obeliscis Romanis specimen quoddam exhiberem hieroglyphicæ interpretationis, è Gallia vocor; cuius literaturæ hucusque incognitæ ex peruetusto Manuscripto Arabico Codice instaurationem me moliri fama ferebatur: negotium Magno illo Literatorum Mecænate Nicolao Pereiscio Parlamenti Aquensis in Gallia Narbonensi Senatore ardenter perurgente; in hoc hieroglyphico puluere dùm desudo, dici vix potest, quanta fuerit successus tam insolentis moliminis omnium penè Literatorum exspectatio, quanta in explorando modo & ratione curiositas; Et quemadmodum res humano eorum æstimatione ingenio imperuias moliri videbar, ita non defuerunt diuersa Momorum iudicia, quibusdam suscepti negotij curam approbantibus, nonnullis eam ridentibus, atque illud mihi (parturiunt montes) occinentibus, aliquibus etiam, vt in huiusmodi arduæ negotiationis moliminibus vsu venit, ἀδυναμίαν obtrudentibus; alijs denique alia oblatrantibus, quibuscum maiori forsan, quàm cum ipsis hieroglyphicis monstris decertandum erat; imò eò res deuenerant, vt in defensionem mei, ad præferuida Aduersariorum iudicia obtundenda, specimine publico opus fuerit. Prodromum itaque Coptum, in quo instituti mei rationem methodumque, quam in hieroglyphicorum interpretatione tenerem, ad totius Europæ Literatos præmittendum duxi, cuius vi & efficacia conuicti, paulò mitius de suscepto negotio iudicarent. Et sanè ad votum res euenit. Hic enim vbilibet locorum cum eo applausu, quem literæ maximorum huius temporis Literatorum*

torum

torum ad me datæ testatur, exceptus, præter spem meam tantũ potuit, vt quos primò Obtrectatores, hos iam Sollicitatores, imò suscepti negotij Promotores inuenerim; Dùm exiguo Prodromi specimine allecti, clauem me ad huiusmodi reconditam literaturam non literis tantùm, quas suo tempore oportuniùs luci dabimus, sed & libellis impressis, me inuenisse palam testati sunt. Ego verò horum sollicitatione animatus, calamum audaciùs torquens, primò linguæ antiquæ Pharaonicæ Thesaurum Arabico-Latino-Aegyptiacum, vnà cum supplemento in Prodromum, publici iuris feci; vt sic antiquæ Aegyptiorum linguæ, hucusque post tot secula incognitæ instaurationem, doctrinalis eorundem symbolica lingua appositè exciperet; nè quicquam ad ardua nostra molimina necessarium omisisse videremur. Oedipum itaque Aegyptiacum, in quo ab ipsis fundamentis hieroglyphicæ literaturæ originem, progressum, interitum, & instauratione͂, tripartito trium tomorum opere demonstrarem, ex omnigena Veterum Orientalium Sapientia, & Doctrina condidi; Verùm cùm Italià, repentino bellorum turbine concussà, Mecœnas tanti Operis deesset, virique authoritate & potentia insignes, ob varias diuturnasque Orbis calamitates, obstetricantes manus sumptuosissimo Operi admouere minimè possent; hinc factum est, vt Opus bellorum incommodis veluti attonitũ, in hunc vsque diem suspensum hæserit. Accidit tandem singulari DEI *prouidentia, vt* INNOCENTIVS X. PONTIF. MAX. *Mundo ortus, post insignia quà Sacræ, quà Profanæ magnificentiæ monumenta, felicis recordationis* SIXTI V. PONT. MAX. *gloriosa vestigia secutus, Heroicum quoque Animum suum ad Obeliscum in Vrbis ornamentum erigendum adijceret; Sed cùm ad vltimum Operis complementum, aliud nihil, quàm symbolorum in eo contentorum notitia desideraretur; atque eam ob rem huiusmodi mysteriorum Hieromantes inquireretur & interpres; placuit tandem* Suæ Beatitudini *mea tenui opera vti, in literaturæ omnium ignotissimæ & subtilissimæ expositione. Magnæ itaq; Animæ imperia, id est, Obelisci mihi commissi interpretationem magno animo aggressus sum, quam & hoc præsenti Opere Reipublicæ Literariæ exhibeo, alterum Oedipi specimen; qua porrò dexteritate interpretis functus sim officio, Literatorum, qui hoc Opus legere dignabuntur, sit iudicium. Certè quicquid boni in publicum emerserit indè, totum id primò* Suæ Beatitudini, *cuius felicibus Auspicijs prodit, Lector acceptum referat velim.*

Huic subiungo Augustissimum Imperatorem, *qui iam à multis annis insignem se exhibuit, tùm huius, tum reliquorum de Aegyptiaca literatura voluminum promotorem; hic cùm intellexisset, solà characterum peregrinorum penurià, dicta Opera remoram pati Reip. Lit. forsàn pernitiosam, pro sua ingenti & innata munificentia mox tantùm expensarum, quantùm abundè ad necessarios Orientalium linguarum typos conficiendos, & reliqua incepta opera perficienda sufficeret, vnà cum annuo subsidio, largiter sanè & munificè administrauit. Quæ hìc adiungo, vt Lector intelligat incomparabiles huius Cæsarei & verè inuicti animi virtutes, qui immensa bellorum hostiumque vndique irruentium sæuitie quodammodò obrutus, ita tamen Marti studeat, vt à limine suo Palladem, raro Principibus proposito exemplo, neutiquam excludat. Quantæ autem indigna mea Persona, vti & studiorum cæptorum prosecutio Cæsareæ benignitati curæ fuerit; Epistolà proprio motu ad me transmissà testatum voluit; quam & hìc ad posteritatis memoriam, adiungendam duxi.*

EPI-

EPISTOLA
FERDINANDI III. IMPERATORIS
AD AVTHOREM.

Euerende in Christo Pater, Audiui non sine magna mea voluptate, quàm laudabili non solùm cœpto, sed & felici progressu Reuerentia Tua aliquot iam annorum labores in eruendis, cum alijs vetustatis monumentis, tùm præcipuè in Orientalium linguarum explicandis notis ac characteribus impendat. Quandò igitur non ad publicam modò vtilitatem, sed ad laudem & cōmendationem Germanicæ Nationis pertinere intelligo, quæ præclarè cœpisti, perfici; Rectè faciet Reuerentia Tua, si instituto suo institerit, operamque dederit, vt eius laboris fructus, quamprimùm in publicum prodeat. Quâ in re habet me, & habebit non modò boni operis fautorem, & hortatorem, sed & protectorem. De quo eidem hisce constare volui, cęteroquin etiam gratiam meam Cæsaream tibi quàm benignissimè offerens. Ratisbonæ 5. Oct. 1640. *Ferdinandus.*

Cùm verò Opera Aegyptiaca, maiores solito moras traherent, solamque characterum arabicorum penuriam tantæ tarditatis causam S. Cæs. M. intellexisset; ad Magnum Hetruriæ Ducem alias dedit, (vtpotè quem cognouerat probatæ notæ Arabicos characteres ex Typographio Mediceo superstites possidere,) quibus Serenitatem suam de concedendis huiusmodi characteribus, ad operum editionem sollicitat; quarū tenorem pariter hoc loco oportunè subiungendam duxi, vt quid in literarum negotio promouendo Primates deceat, Cæsare præeunte, discant.

EPISTOLA EIVSDEM.
FERDINANDI III. IMP.
AD MAGNVM HETRVRIÆ DVCEM.

Elare Dilect. V. nolo, P. Athanasium Kircherum Soc. IESV Sacerdotem, natione Germanum, iam pridem hortatu meo illustrandis Orientalium linguarum ac antiquitatum arcanis insudare. Quandò igitur is mihi significauit, habere Dil. V. Matrices characterum Arabicorū melioris, & sæpiùs probatæ notæ, quæ sibi ad adornandū opus suū haud exiguo esse possint adiumento, amanter Dil. V. requirere volui, vt dicto P. Athanasio dictarum Matricum suarum haud grauatim facere velit copiam. Erit id non solùm mihi pergratum, sed & Dil. V ad memoriam posteritatis honorificum, cui amantissimi Consobrini affectum offerens, omnia ex animi sententia euenire opto. Ratisbonæ 12. Febr. Ann. 1641.

EPISTOLA
§. II.
Methodus, & distributio Operis.

Porrò Methodus, quam in totius Operis dispositione seruandam duximus, ea est, quæ sequitur.

Opus hoc præsens; quod Obeliscum Pamphilium à gloriosa Pamphiliorum *familia, è qua* INNOCENTIVS X. P. M. *ad Supremum humanarum rerum fastigium ascendit, nuncupauimus; primùm in quinque libros, & hosce singulos in decades, id est, quinquaginta capita Iubilæi secuturi sacrum vti symbolum, ita felix auspicium partiti sumus; Et quoniam fabrica altissima, fundamenta profundissima suo veluti iure requirebat;* Primum librũ *à primæua literarum Origine ordiri visum est, & quoniam primi illi literarum inuentores longæua vitæ homines, scientias traditione acceptas, non chartis aut flexibilis materiæ codicillis, sed saxis, contra omnes temporum iniurias probè munitas committebant; hinc Obeliscorum Originem, erectionemque à primordijs rerum vsque ad Cambysis literaturæ priscæ destructoris tempora, secundùm seculorum successum contexuimus; vt quid circa singulorum Obeliscorum, tùm hic Romæ, tùm & alibi superstitum erectionem memoratu dignum contigerit, Curiosum Lectorem minimè lateret. Quoniam verò Obeliscorum erectorum historia frustranea videbatur esse, nisi Literaturæ in ipsis insculptæ ratio, & Methodus constaret; hinc de symbolorum hieroglyphicorum prima institutione, & progressu, de sacrarum literarum fabrica, & propagatione, de priscis omnium seculorum Scriptoribus argumentum amplissimum, quod* Secundus liber *exhibet, adnectere visum est; in quo doctrinam sacram iniurijs temporum propè abolitam in varijs veterum monumentis sinceram quidem, at non nisi in minimas veluti particulas quasdam, pro cuiusque Authoris notitia, quam obtinere poterat, variè dispertitam, ad incudem reuocamus, ex omnibus superstitum monumentorum penetralibus selectam, instauratamque suæ integritati restituimus; quam incredibili labore, quanto animi corporisque nisu, eum solum latere non posse arbitror, qui Opus hoc mente voluerit, pariq; ausu inaccessam huiusmodi vetustatis caliginem ingressus, à nemine hucusque penetratos literaturæ abstrusissimæ recessus aperire attentauerit.*

Cùm præterea veterũ Aegyptiorum Simiæ Græci, pleraque compilata, varijsq; modis, & nominibus doctrinam Aegyptiorum transformatam, sui iuris fecerint; Mystagogiam Græco-Aegyptiacam exhibere visum est, in qua parallela quadam comparatione fabulas Græcorum ad Aegyptias, ritus item, & ceremonias in sacrificijs obseruatas sub varijs allegorijs relatas, amplè prosecuti sumus, quam Tertius liber *exhibet.*

Hoc peracto, supererat Obelisci nostri præsentis interpretatio, quam vt sine confusione ob oculos curiosi Lectoris exponeremus, singulos maioris momenti Hierogrãmatismos seorsim exponendos duximus, vt in symbolorum excogitandorũ architectura ingenium, solertia, ratio, & Methodus veluti in idea quadam elucesceret; hoc enim præstito futurũ sperabamus, vt Lector in actuali interpretatione sine confusione proce-

procedens, quæcumque circa Hierogrammatismi alicuius intimam notitiam desiderari poterant, congestam doctrinam, atque ex omnibus veterum Authorum monumentis comprobatam stabilitamque reperiret: quam ideam nobis Quartus Liber *exhibet; Præmissis itaque dictis hieroglyphicæ disciplinæ apparatibus, veluti ad institutum nostrum solidè comprobandum apprimè necessarijs, tandem ad actualem Obelisci interpretationem procedimus; quam* Quintus Liber *exhibet. In qua, Deo Patre luminum assistente, ea ingenuitate, & candore, quæ fidelem interpretem decet, versabimur, non meris purisque coniecturis, vt multi perperàm arbitrantur, insistentes; sed nodos solutos ex omni probatissimorum Authorum monumentis Latinis, Græcis, Hebræis, Chaldæis, Syris, Arabicis, Aegyptijs, Persicis, Aethiopicis, aliorumque Orientalium doctrina ita stabiliemus, vt de rei veritate nemini inposterum amplius dubitandi locus reliquus esse possit. Imò & omnes æqui rerum æstimatores sibi persuadeant velim, tantum nos in hoc Opere præstituros, quantum authoritates adductæ probauerint.*

§. III.

Quo ratio, Methodus, modusq; qui in interpretatione huius Obelisci l. 5. propopositâ seruatur, exponitur; Bibliothecæ Ergasteria antiquitatũ, virorũq; doctorũ, quorũ cõsilio auxilioq; fulcitus fuit author, subsidia allegantur; atq; adeò hanc nostram in vltimo libro propositam Obelisci interpretationem, ita ad mentem veterum peractam esse, vt, quam quod ibidem exposuimus, aliud nihil significare possit, per varia specimina demonstratur.

CVm negotium arduum, & ad hæc vsque tempora intentatum non sine temeritatis nota aggressi videri possimus, ideò non defuturos præuideo, qui canino dente instimulati, hanc interpretationem Quinto libro propositam à nobis proprio ingenio confictam esse, obiecturi sint, ex hoc maximè capite, quod figuris symbolicis ita comparatum sit, vt in quēlibet sensum à quouis facilè trahi, & detorqueri possint; quod vti de omnibus alijs symbolis, ita & de hieroglyphicis quoque sentiendum sit. Ac proindè neminem adhuc de factæ huiusmodi expositionis veritate securum esse posse; vt iniustam eorundem expostulationem esse ostenderem, statim in huius libri vestibulo ad obtrectantium dicas compescendas, hanc nostram expositionem ad mentem veterum sapientum, positis ponendis, ita quadrare, vt nihil aliud, præterquam quod dictum est, per dicta symbola eos significare voluisse, constaret; hoc loco oportunè demonstrandum duximus; quod vt quam optimè fieret, ob ouo rem ordiri visum fuit.

Triplex demonstrationis genus, vnanimi philosophorum consensu, in scientiarum acquisitione nullo non tempore adhibitum fuisse constat: mathematicum, physicum, morale. Mathematica demonstratio, *vti per principia lumine naturæ nota & æternę veritatis, omnis fallacię expertia, affectiones, & proprietates vtriusque quantitatis inuestigat, ita certam quoque & propriè dictam scientiam, omni dubitationis scrupulo submoto, parit.* Physica demonstratio, *cùm per experimenta rerũ in abditam causarum notitiam deueniat, scientiam quidem parit, sed ob experimentum,*

mentum, quod sicuti plerumque sensuum phantasmatis expositum, ita deceptione non caret, ad prioris certitudinem non pertingit; veræ tamen scientię, Aristotele teste, titulo triumphat. Moralis *denique* demonstratio, *cùm ab humanarum actionum experimento dependeat, scientiam quidem parit, sed talem, qualem moralium rerum conditio permittit, quę & fides humana dicitur, & sic hoc loco eam accipio, & vt plurimum Authoritati dicentis innititur; similem ob causam Authoritas reuelantis Dei fidem parit, omni scientia certiorem; soli, vt dixi, Authoritati reuelantis Dei, vt potè qui cum infinitè sapiens, & bonus sit, nec falli nec fallere possit, innixam; Est huius imitatrix quędam Authoritas humana, cui insistendum est, nisi omnium pręteritarum rerum historias irritare, & annihilare velimus. Habet autem suam hęc certitudinem, omnium vnanimi Doctorum calculo testimonioque comprobatam, & hucusque receptam; omnesque prophanę Ecclesiasticęq; historię, vti & Authorum veterum passim receptorum monumenta, posteris relicta continet; quę cū à multis seculis ab omnibus ad hęc vsque tempora recepta sint, necessariam quoque fidem merentur; sine qua meritò omnium humanarum rerum, vt dixi, actiones labascerent, nihil certi aut scribi, aut dici posset, omnia dubijs perplexa squalerent. Nō loquor hìc de Authoribus historijsquè suspectę fidei, sed de ijs, qui authoritatem sibi à multis seculis cum pręcellenti fama pręscripserunt. Atque huic veterum probatorumque scriptorum Authoritati, quam demonstrationem moralem, siue Authoritatiuam dicimus, nos insistentes, rerum in hoc pręsenti Obelisco contentarum interpretationem, ita, ni fallor demonstrauimus; vt, stante dicta Authoritate, quiuis sensatus fateri cogatur, hanc expositionem & iustam esse, & aliud pręterquam quod dictū est, exhibere minimè posse; loquendo semper de essentiali rerum significatione; in minutioribus enim rebus, aliam quoque, & aliam significationem eos habere potuisse non diffiteor; eā tamen dico fuisse talem, quæ minimè ab essentiali rerum significatione abluderet, in quibus tamen omnibus nolim Lectorem ad meam interpretationem ita constringere, vt ei liberam iudicādi voluntatem adimam; sed ęquo Lectori, rationes tantum, quæ veritatem propositam conuincere possent, adducere volui. His igitur propositis, iam demonstrationem nostram cum bono Deo aggrediamur. In confesso est apud omnes, & tanquam certum ex primo libro probatis suppono; primos post Cataclysmum mortalium, de altissimis, tùm naturę, tùm diuinitatis mysterijs disseruisse Aegyptios; quę quidem philosophandi ratio, tantę famę & celebritatis fuit, vt nemo veterum Sapientum magnum sibi quidpiam in scentiarum acquisitione nactus videretur, nisi Aegyptiorum sapientia aliquo modo fuisset imbutus; qua & Mosen pręter reliquas scientias potissimùm instructum sacer textus docet Actorum 7. his verbis:* Et eruditus est Moses omni sapientiâ Aegyptiorum; *de qua sapientia habetur quoque l. 3. Reg. c. 4.* Et præcedebat sapientia Salomonis, sapientiam omnium Aegyptiorum. *Supponitur igitur, vel ex ipsis Sacris literis, Aegyptijs fuisse quandam philosophandi rationem, quam sapientiam dixerunt; Cùm itaque sapientia sit rerum excellentium, & altissimarum causarum notitia, queritur primò, quid illa fuerit? Certè omnium Authorum consensu illa nihil aliud fuit, nisi de Deo, de Angelis, dęmonibusue, de diuinis in Mundo administris, de Mundorum*

diuersi-

diuersitate, & ordine, quo in eos influunt, de attractu Deorum, Geniorumque in dictorum Mundorum indiuidua, descensu; de astrologicis electionibus, de ritibus, & ceremonijs, quibus singuli per congruam rerum sacrificijs conuenientium applicationem, boni quidem attrahendi, mali autem fugandi sint. Quomodò denique per diuinarum huiusmodi operationum notitiam, vltra omnem fortunæ rotã elati deiformes, bonorumque omnium participes fieri possint, qui finis, totiusque sapientiæ Aegyptiacæ complementum est; De quibus omnibus, cum vbique passim in hoc Opere disseruerimus, superuacaneum esse ratus sum, hic eadem cũ tedio repetere; Lector consulat totũ librum secundum, & libri tertij capita 6.7.8.9, vti, & pleraque in reliquis libris sparsim tradita, vbi Aegyptiorum dogmata omnium seculorum Authoribus ita comprobamus, vt nemo ampliùs de rei veritate dubitare iure possit.

Suppono secundò ex paulò ante citatis Authoribus, Sapientiam illam nihil aliud fuisse, quàm sacram & symbolicam dictarum rerum scientiam, Obeliscis incisã, vti toto hoc Opere passim demonstratum est, quod adeò verum est, vt si quis huic contradicere ausus fuerit, is eadem temeritate omnium seculorum Authoribus se contrauenturum esse nouerit; qui hanc memoratam sapientiam non alia de causa hieroglyphicam, hoc est, sacram sculpturam dixerunt, nisi quod eam veluti sacram, & diuinam scientiam, vti solis Sacerdotibus cognitam, ita plebæis solo intuitu venerandam, æstimarent, & ceu perpetuò duraturam saxis obeliscisque insculptam, tanquam vnicum patriæ munimentum, monumentumque propositum relinquerent; Trismegistus futuram horum Obeliscorum, religionisque auitæ ruinam, nescio quo instinctu præuidens, ita exclamabat. O Aegypte, Aegypte, religionum tuarum solæ supererunt fabulæ, & æquè incredibiles posteris suis, solaque supererunt verba lapidibus incisa, tua piè facta narrantibus, & inhabitabunt Aegyptum Phænix aut Indus, aut aliquis talis; diuinitas enim repetet cœlum, deserti homines toti morientur, atque ita Aegyptus Deo, & hominibus viduata deseretur; *hoc est, doctrina ab antiquis Patribus de Deo accepta, sola lapidibus, id est, Obeliscis sub tropicis veluti inuolucris abscondita, incisa supererit; Hominibus verò superstitionum vitiorumque labe diffluentibus, Aegyptus, diuina ope destituta, in vltimam tandem ruinam fatiscens corruet, quibus verbis fusiùs disserentem vide S. Augustinum lib. 17. de ciuitate Dei. Saxis itaque doctrinam suam sacram incisam, vel ex ipso Mercurio testatum habemus. Verùm hanc veritatem præ cæteris omnibus admodum graphicè describit Iamblichus, in initio statim suæ de Aegyptiorum mysterijs philosophiæ.* Aegyptij scriptores putantes omnia inuenta esse à Mercurio, suos libros Mercurio inscribebant; Mercurius præest sapientiæ, & eloquio. Pythagoras, Plato, Democritus, Eudoxus, & multi alij ad Sacerdotes Aegyptios accesserunt, dogmata huius libri sunt Assyriorum, & Aegyptiorum. Pythagoras, & Plato didicerunt philosophiam ex columnis Mercurij in Aegypto; columnæ Mercurij plenæ doctrinis. *Sed vide quæ de hisce fusè libro 1. cap. 2. & 3. item libro 2, cap. 1.2.3.4. &c. tradidimus.*

Patet itaque Authorum consensu, hanc sapientiam hieroglyphicam, ceu sacram

quandam

quandam æternitate dignam doctrinam, saxis, id est, Obeliscis, Sphyngibus, Abacis simulacrisq; incisam fuisse; quod quidem demonstratione non indiget, cùm id & Obelisci, & innumerorum simulacrorum fragmenta, ex Aegypto ab Imperatoribus Romam traducta, in hoc Mundi theatro, nullo non loco literatorum virorum oculis obuia, vti ex libro 2. patuit, inter quæ, & noster hic Obeliscus Pamphilius, cuius interpretationē hoc Opere exhibuimus; vnus est, sat superq; testentur.

Habemus itaque ex suppositis, Aegyptios reconditam de altissimis diuinitatis & naturę mysterijs habuisse scientiam; habemus etiam, hanc eandem scientiam ab Aegyptijs, Obeliscis cæterisque monumentis insculptam fuisse: prętereà habemus plerosque Gręcię philosophos, totiusque adeò sapientię Gręcanicę Antesignanos, ex huiusmodi saxis suam deriuasse sapientiam; Cùm itaque & doctrina ab Authoribus tradita in hunc vsque diem supersit, supersint & ipsa Obeliscorum saxa, ab omni temporum iniuria in hunc vsque diem immunia, hieroglyphicorumq; splendore, post tot secula conspicua, & admiranda, quę sub abditis variorum symbolorum inuolucris, doctrinam traditam arcanè contineant; Cùm, inquam, hęc omnia, vt toto hoc Opere traditum fuit, supersint, nihil quoque aliud desiderari potuit, nisi vt doctrina dicta, tùm Obelisco nostro, tùm cęteris insculpta aptè combinaretur, & tandē ex mutua vtriusque comparatione, singulari industria peracta, reconditę veritatis enuclearetur sacramentum; quod cùm ante nos nemo, quod sciam, tentauerit, nemo quoque mirari debet, doctrinam hieroglyphicam omnium opinione abolitam hucusque fuisse existimatam. Donec nos tandem, Deo duce, Authorum sensus figuris adaptantes, reconditam veritatem in eam lucem, quam hoc Opere, ęqui Lectoris iudicio, exposuimus, traduxerimus. Ne autem vltra modestię limites sapere, aut plùs quàm oportet, mihimetipsi tribuere videar, quomodo primò in huius rei cogitationem deuenerim; & quomodo tandem, quibusue medijs intentum Opus in executionem vrserim, hìc ea, quà decet, ingenuitate & sinceritate, candido Lectori aperiendum duxi.

Cùm ab ineunte ętate semper incredibile mihi fuerit, in reconditarum rerum notitiam desiderium, atque in linguarum peregrinarum studium, animus accensissimus; contigit, vt absolutis Philosophię & Theologię studijs, quodam tempore in Obeliscorum à Sixto *V. erectorum volumen, figuris exoticis conspicuum inciderem, quarum intuitu stupefactus; dùm ex lectione intelligo, hosce Obeliscos esse hieroglyphicos veterum sapientià insignitos, tametsi à nemine hucusque penetratos, explicatosque, summo veritatis indagandæ desiderio incensus, ita mecum ratiocinabar: Charactères supersunt, & quidem à tot seculis sinceri, & incorrupti; doctrina quoq; quam significant, haud dubiè alicubi latebit; Si non in Latinorum Gręcorumque, saltem in Orientalium abditis monumentis eius adhuc superer unt nonnulla vestigia. His itaque occultis, & vehementibus stimulis agitatus, prius instituto, quod moliebar, Deo per preces & orationes assiduas, ex vna parte cōmendato, cuius ope haud dubiè aliquid me effecturum, nescio qua abdita pręsensione cognoscebam; ex altera parte, sine linguarum Orientalium notitia, quarum iam aliquam mihi notitiam compararam, in vanum me laboraturum apertè videbam; vnde vtriusq; armatus subsidio, totis viribus, & intensissimo studio vigilijsq, vti in hieroglyphicę literaturę, ita & in idiomatū studium*

incum-

incubui. Contigit interim, vt eo ipso tempore, bellorum tumultibus Germania extorris, dum varias nationes peragro, hoc vnicum intenderim, vt vbicunque liceret, de rebus Aegyptiacis, Authoribusque meum institutum respicientibus, minutam acciperem informationem; nec defuit votis meis diuina bonitas, dùm in libros, & subsidia varia, inexpectato casu, vero diuinæ voluntatis me incitantis symbolo, incidi. Multorum itaque annorum labore, tùm visis lustratisque præcipuis Germaniæ, Galliæ, & Italiæ Bibliothecis, tùm hic Romæ potissimùm omnes eos Authores siuè manuscriptos, siuè impressos, Latinos, Græcos, Hebræos, Arabicos, Chaldæos, Aegyptiacos, Syriacos, Armenos, Aethiopicos, alijsque sub linguis Europæ vsitatis editos, in Bibliothecis, Vaticana, Angelica, Barberina, Sfortiana, Collegiorum Soc. Iesu, aliorumque priuatis Musæis latentes, qui aliquam rerum Aegyptiacarum mentionem faciebant, perlectos trutinando, loca singulorum intenso studio, & pertinaci speculatione in certas quasdam series rerum, non sine sumptibus excerpenda curaui; ita vt quæcunque de hieroglyphicis animalibus, plantis, instrumentis, sacrificijs, ritibus, lapidibus, coronis, stellis, cæterisque figuris sacræ doctrinæ seruientibus reperirem, in classes, vt dixi, singula seorsim seposuerim; deindè ex omnibus, quæ nancisci licuit Aegyptiacis monumentis characteres hieroglyphicos, secundùm classes pariter deprompserim; Quo pacto analyticæ artis subsidio, per artificiosam combinationem figuras singulas cum textibus Authorum, figuris correspondentibus, multorum annorum labore incessabili, & operatione paucis nota tentataque contuli. Qua quidem singulari industria factum est, vt paulatim in abditam rerum notitiam peruenirem, contextusque hieroglyphici rationem apertè cognoscerem. Atque hisce fundamentis feliciter iactis, eò tandem profeci, vt iam nullam prorsus in communiorum hieroglyphicorum significatis difficultatem reperirem. Verùm cùm multa hinc indè occurrerent symbola abstrusa sanè, & quasi imperuia, quorum figura, nec hominem, nec animal, nec plantam, nec certam figuram ex ijs, quæ notæ nobis esse poterant, haberent; sed incognita nobis vasa, variaque in sacris vsitata suppellectilia referrent, nec libri essent, qui eorundem vel vmbratilem notitiam innuerent; Hinc idola & simulacra, lapidum fragmenta, gemmæ, amuleta, periapta, Camæa Telismata Gnosticorum, ex omnibus Gazophylacijs Antiquitatū tùm Romæ, tùm alibi superstitibus cōsulendaque excerpenda fuerūt; ex quorum continua, & incredibilis laboris combinatione, dùm figuras cum figuris, apices cum apicibus, instrumenta cum instrumentis studiosè confero, Dei gratia, id, de quo dubitabam, perfectè cognoui; Quæcunque enim in Obeliscis hinc indè confusè, obscurè, & imperfectè incisa fuerant, ea ita clarè expressè, & perfectè in dictis vel statuarum, vel abacorum, camæorumque monumentis reperi, vt de veritate significatorū ampliùs dubitare non liceret; quæ & noua tandem cum Authorum locis, & textibus combinatione conferendo, tandem veritatem rerum, Dei luminum patris gratia, adeptus sim.

His itaque laboribus, hisce subsidijs, vti Obelisci huius præsentis, ita omnium cæterorum interpretationem aggressus, tandem perfeci. Ex quo luculenter quoque mihi patuit, Aegyptiacam literaturam nunquam interijsse, sed semper in Authorum Veterum monumentis hinc indè sparsim latuisse, solùm defuisse hucusque vnum, qui

sparsam

sparsam doctrinam ex abstrusis monumentis erutam, cum ipsis hieroglyphicis figuris aptè conferret; quod cum hucusque ante me à nemine factum sit, mirum non est, hanc hieroglyphicam doctrinam omnium ferè opinione prorsus abolitam, vt dixi fuisse existimatam. Secundò patuit quoque, quod, quæcunque in Hermetis, Platonis, Pythagoræ, eorumque sectatorum monumentis arcana habentur & abdita, ea ex huiusmodi doctrina hieroglyphica profluxiße; differentia nulla alia intercedente, nisi quod eam doctrinam, quam Aegyptij abstrusiorum symbolorum cortice inuolutam, paucis & non nisi sacerdotalis ordinis viris sapientia conspicuis, aperirent; illam veluti expansam, inuolucrisque euolutam suæ sectæ hominibus traderent Hermetici, Pythagorici, & Platonici sectatores; de quibus passim toto hoc libro.

Habemus igitur modum, industriam, & rationem, quà in hieroglyphicæ literaturæ instauratione processimus; quæ cum ex omnium Authorum probatissimorum consensu constet, & ab intentione Aegyptiorum nè in minimo declinet, nemo de factæ interpretationis veritate, nisi incredulus forsan, & pertinacioris cerebri ambiget. Sed obijcient mihi hoc loco certorum quorundam Authorum allegationem, qui cum suspectæ fidei videantur, intepretationem quoq; dubiam facere poßint; quorũ obiectioni, vt abũdantius respondeam, quem Authorum selectum habuerim, ostendere visum fuit; Primò itaque præter Hermeticorum, Platonicorum, & Pythagoræorum volumina, quæ summa diligentia, & intenso studio identidem peruolui; totum Plotinum quoque, Philonem, F. Iosephum, Porphyrium, Iamblichum, Numenium, Synesium, Plutarchum, Apuleium, aliosque Pythagoricæ Platonicæque scientiæ alumnos, summo studio, eos cum figuris conferendo, trutinaui. Postea SS. Patrum monumenta, Dionysij, Tertulliani, Origenis, Iustini Martyris, Clementis Alexandrini, Arnobij, Lactantij Firmiani, Eusebij, Cyrilli, Athanasij, Augustini, aliorumque, quos in Secundo Libro citauimus volumina, quæ de Aegyptijs rebus in ijs traderent, consului; loca quoq; quæ ex Sanchuniathone Zoroastre, sybillinisque oraculis, Orpheo, Biti, Artephio, Hecatæo, Pherecide, Beroso, Manethone, Ario, Calosyri alijsque, quorum opera hoc tempore desiderantur, seorsim ex ijsdem excerpsi; quibus in centonem confarcinatis, quantum profecerim, liber ostendet. Post hæc Historicos, Oratores, Poëtas, Lexicographos, & Grammaticos adortus sum, Herodotum Stesichorum, Hesiodum, Homerum, Demetriũ Phalereum, Pausaniam, Athenæum, Diodorum, Suidam, Harpocrationem, Photium, Iul. Pollucem, Ciceronem, Martianum Capellam, Apuleium, Virgilium, Ouidium, Plinium, Lucianum, Lucanum, Lucretium, Iuuenalem, Persium, Statium, aliosque innumeros circa Aegyptiacas res adij, singula loca studiosè notando. Ex Hebræis verò & Chaldæis, libros Zohar, Authore R. Simeone Ben Iochai, librum Iezira, Micra haggedolah eiusque commentatores Rabbinos, Abenezra, Raßi, Radak, Balbag, Baal Hatturim, R. Manaße, opus cuius titulus Schilte gibborim, Rambã demũ doctorem perplexorũ. Ex Chaldæis Thargum Babyloniũ, & Hierosolymitanũ, Thalmudica opera, præsertim, quæ intitulantur gnabadah zarà, id est, seruitus aliena siuè idololatria; *Iochaidis Zohar, opus Pardes nuncupatũ, cum reliquis Cabalisticis Authorum monumentis, vbi complures Rabbinos haud contemnendos allegatos reperiet Lector; quos cum pleraque argumento nostro minimè absona tradere comperissem,*

sem,

ſem, dignos, qui in probatorum Authorum album reciperentur, exiſtimaui; cum & inter quiſquilias ſubindè pretioſæ margaritæ contingat inuentio. Ex Arabibus quos paſſim citamus, ſunt Gelaldinus, Salamas, Aben Candathi, Algazel, Abenregel, Albuchaſem, Geographia Nubiana, & ea quam Abulſeida prodidit; cum alijs innumeris, quos paſſim allegamus, quos inter principem ſanè locum obtinet Abenuaſchia de cultu & religione veterum Aegyptiorum, quem citatum reperies apud Rambam in more Nebuchim; Alter eſt Abenephi, qui præ cęteris curioſus antiquitatis Aegyptiacæ ſcrutator extitit, cuius ſanè fundamenta veterũ lucernã olent, Aegyptiaciq; idiomatis quod Coptũ dicimus, haud imperitus, vti ex allegatione nominum patet; hic præ cęteris lampada mihi ad Aegyptiaca adyta tradidit. Cuius codicem cum olim Pereiſcio monſtraſſem, ingenti is cõtinuò gaudio perfuſus, ab eo tempore nullum non lapidem mouit, ad hieroglyphicæ inſtaurationis negotium promouendũ; quæ ita eſſe, confirmat Gaſſendus in vita dicti Pereiſcij fol. 265. his verbis: Aderam interea, dum accerſitum quoq; voluit Athanaſium Kircherum Germanum, Virum è Soc. IESV, Auenione tum commorantem. Is perhibebatur eximiè callere hieroglyphicorum mysteria, quam ob rem ipſi adiutando, tum varios libros tranſmiſerat, tum Iſiacæ menſæ ſuperius deſcriptæ exemplum. Et quoniam eidem præ manibus erat inſignis codex MS. hoc eſt Author Arabicus Rabbi Barachias Nephi, (*lege Abenephius*) à quo dicebatur tradi ratio hieroglyphicorũ; idcirco illũ exorauit, vt ad ſe accedens, tum codicẽ ipſum, tum ſpecimen quoddã interpretationis notarũ q; ſuarum adferret; cum feciſſet, dici non poteſt, quã ardenter illũ animauerit, vt Coptũ opus perficeret, editionemq; maturaret. Fuit Vir deinceps Romã vocatus; ſategit autem Peireſcius nõ modò apud Mutium Vitelleſcum Soc. IESV Generalem; ſed etiam apud Cardinalem Barberinum, vt ei ſtimulos adderent, & ſatis otij facerent, quò id opus breui prodiret. Hæc Gaſſendus. *Quæ hic adiungere volui, vt omnia legitima authẽticatione cõſtarent. Porrò ex Syris valde profuit S. Ephrem, & Mor Iſaac, qui vnus fuit ex Patribus Concilij Niceni, Epiſcopus Meſopotamiæ, cuius philoſophia ex Bibliotheca Maronitarũ extracta penes me eſt; cum alijs in ſacram Scripturam Cõmentarijs Syriacis. Ex Aethiopicis, variæ epiſtolæ ex Aethiopia de informatione rerum Aethiopicarum Romam tranſmiſſæ, & in Vaticano conditæ. Ex Copticis ſubſidio fuerunt varia Ritualium fragmenta, tum in Bibliotheca Vaticana, tum apud Petrum de Valle Equitem recondita, tum ex Aegypto ad me translata, denique opus intitulatum lingua Aegyptiaca inſtaurata, à nobis Superioribus annis hìc Romæ editum, vti & opus, quæ dicitur Scala magna. Ex quibus ſingulis aptas inſtituto noſtro materias deprompſimus. Antiquariorum Gazophylacia & Ergaſteria fuerunt, primum Viri æterna memoria digni Nicolai Pereiſcij Aquis Sextijs in Prouincia Narbonenſi Senatoris ampliſſimi, hic pro zelo, quo in huiuſmodi ſtudia promouenda ferebatur, quicquid fuit in antiquitatum gazophylacijs rerum Aegyptiacarum rarum, id deſcriptum ad me Romam in hieroglyphicæ inſtaurationis ſubſidia tranſmiſit.*

Secundum fuit Franciſci Card. Barberini, cuius præſes Leonardus Senenſis; deindè Claudij Menedrij, quod tamen poſt mortem eius diſſipatũ, in diuerſorum manus peruenit. Tertium fuit Franciſci Angelomi ad portam Pincianam, viri ſcriptis nõ

minus, quam antiquarum rerum notitia comprimis clari, cujus præses, Petrus Bellorius nepos. Quartum fuit Francisci Gualdi Equitis S. Stephani, Aegyptiacis rebus instructissimum, in Campo Carleo, quod hoc anno Regi Christianissimo donatione, sub cura PP. Minimorum in Monte Pincio cessit; Succedit huic Ioan. Baptistæ Casalij ad radicis Montis Auentini, tùm Aegyptiacâ supellectile, tùm omni genere rerum cùprimis spectabile. Deindè M. Milesij Iuris-Consulti Romani, quod post mortem cessit Patribus Theatinis in monte Quirinali, Ioannis Bapt. Romani ex Augustiniana familia, quod eo fatis functo, subhastatum, alieno iuri cessit; quorum omnium, ne quis me suspecta fide in hoc opere versatum esse dicere possit, ab ipsismet factam authenticationem Operi præposuimus. Fuerunt & priuata Musæa Petri Stephanonij, Hyppoliti Vitelleschi, & Petri de Valle Equitum; Patauij, Io. Rhodij viri ingenio & moribus perpoliti; præ reliquis verò Illust. Casiani à Puteo Equitis, qui vti cõmunis omnium literatorum Patronus, & Mecænas, sic nunquam etiam cessat, quà cõsilio quà auxilio bonum commune Reip. Literariæ promouere. Hisce omittere nequiui quin subiungerem Ergasterion M. Ducis Hetruriæ totius Italiæ rebus omnibus, quæ desiderari possunt, instructissimum, quam vulgò Galleriam vocant, ex quo ingentem hieroglyphicorum supellectilem extractam, meis vsibus cõcessit Excellentissimus Medicus Io. Nardius. Idem præstiterunt olim Ferdinandus Imperatus, Neapoli; Panormi Illustrissimus Carolus à Vintimillia, Melitæ D. Abela Vicecancellarius rerũ rarissimarum possessores; venio ad exteros, apud quos primo loco occurrit Gazophylacium Cesareum, deindè Serenissimis Ducis Bauariæ S. R. I. Electoris Monachij, ex quibus tùm à Marco Marci Medico clarissimo, & amico singulari, tùm à diuersis Societatis nostræ Patribus varia suppeditata fuerunt, vt suo tempore, Deo volente patebit.

Accesserunt hisce doctissima clarorum virorum monumenta, Lucæ Holstenij & Leonis Alatij, horum ille, si vllus, certè instructissimum Platonicorũ Pythagoræorũq; voluminum manuscriptorum, musæum possidet, quorum quidem copiam non inuitus, sed summa & profusa liberalitate, & zelo, quo promotionem literarum vrget, concessit; Porrò Parisijs præ cæteris, varijs suppeditatis non parum profuit, insignis ille Naudæus librorum literarumque Helluo indefessus. Profuerunt & doctissimi Petauij varia doctrina referta volumina; apud Anglos Seldeni, & Grauij; apud Batauos opera clarissimorum luminum Scaligeri, Salmasij, Heinsij, Vossij, Buxhornij; apud Danos verò Bangij, Beringi, Bartholini, in mittendis instituto meo oportunis subsidijs liberalitas; quibus demum sibiungo P. Iacobum Viuam Soc. Nostræ, studiorum meorum coadiutorem fidelissimum amantissimũq; virum laboribus indefessum, quibus tandem fractus, dum Lauretum petit, ibidem fatis functus meliorem vitam auspicatus est, vir longiori vita dignus; agmen tandẽ claudit P. Leo Santius Collegij Romani Soc. Iesu Superiorũ studiorũ præfectus, vir ingenio sublimis, & omnigena eruditione instructus, qui nunquam ad operis incepti prosecutionem me instimulari, oportunisque consilijs incitato subuenire destitit, quibus quidam omnibus, & singulis gratitudinem debitam, hisce potesteritati contestatam esse voluimus. His itaque literatorum ex vniuersa pæne Europa ad me transmisis subsidijs, dum omnia, &

singula

ſingula aptè inter ſe combino, incredibilem ſanè in ſecretioribus Sphyngibus enodandis lucem hauſi; Verum duo mihi opponere poterunt huius temporis Critici, Hermetica videlicet opera, & philoſophiam myſticam Ariſtotelis, deindè Arabes Authores, quos paſſim allego. Atque de Hermeticis lib. 1. fol. 36. abundè diſſeruimus, vbi tamen notandum, non deeſſe quoſdam, qui eos Gnoſticis aſcribant; quibus quidem nō omninò contradixerim; nam, dato non conceſſo, eos à Gnoſticis editos, non tamen indeſequitur, eos Hermetis genuinam doctrinam non continuiſſe; Cum enim Gnoſtici Aegyptij prę reliquis inſignem habuerint rerum Aegyptiacarum notitiam, vti ex ſuperſtitibus eorum taliſmatis in varijs lapidibus pretioſis inciſis patet; imò hoc vnicū intenderint, vt Aegyptia dogmata ſuperſtitioneſque ab inferis reſuſcitarent; fieri certè non potuit, quin libros veterum ſummo ſtudio & zelo, ex quibus aliquod ſuæ proſeminandæ ſectæ ſubſidium habere poterant, inquiſiuerint, atque ex bibliothecis Aegypti erutos deſcripſerint edideríntq; inter quos etiam eſſe potuerunt, quos dixi, libri Hermetici, & proindè minimè inferendum, hoſce ab ijdem confictos, aut veluti ſuppoſititium quendam partum Mundo obtruſos; cum maiorem altioremque doctrinam quam nefarijs huiuſmodi hominibus fuiſſe putemus, contineant. Sed audiamus de his Iamblichum, quem ſolà ſua, qua pellet authoritate obtrectantium ora concluſurum confido, ita enim de myſterijs, inquit fol. 35 5. edit. Baſ. His itaq; diſcretis facilè ſoluuntur dubia, que in libris Aegyptijs, quos legiſti, concepiſſe dicis. Qui enim Mercurij titulo circumferuntur, opiniones Mercuriales continent, et ſi ſæpè philoſophorum Græcorum ſtylo loquantur, ſunt enim ex lingua Aegyptia in Græcam tranſlati à viris philoſophiæ nō imperitis. *Accedo ad philoſophiam illam myſticam Ariſtotelis iuxta Aegyptiorum mentem conſcriptam, de quibus non minor eſt inter modernos Criticos controuerſia. Hanc Abenama Arabs, teſte Franciſco Roſio, in præfatione, primùm, & olim detectam ex Gręco in Arabicam linguam tranſtulerat, quam deindè diuini Numinis prouidentia in Bibliotheca Damaſcenà vulgò Schàm, inuentam, per Moſem Rouaſium Medicum Italicæ, & Arabicę haud imperitum tunc temporis in Cypro degentem verbotenus in Italicam linguam transferri carauit Nicolaus Roſius Rauennas; quam & in Italiam ſecum delatam opera vſus Petri Nicolai Caſtellani, Philoſophi & Medici Fauentini, tempore Leonis X. Pontificis, Latini iuris fecit, quę quidem philoſophia talis eſt, vt non immerito hieroglyphicæ literaturæ exemplar eſſe poſſit. Et ſi non deſint, qui eam Numenio adſcribant, nonnulli etiam Ammonio Sacco, cuius ope primùm Platonicæ Scholæ reflorere cæperunt; qui & hunc inter cætera Platonica opera, veluti arcanum & non reuelandum theſaurum ſecum abdidiſſe haud inueriſimile eſt; Ariſtotelis autem hanc fuiſſe, & non alterius, ex ore Platonis decerptam, eiuſdem philoſophiæ lib. 1. p. 3. edit. Romanę, his verbis adſtruit.* Plato itaque olim animæ dedit plura attributa, quorum nos auriti teſtes ſumus, ſed non ſcripſit illum, alioquin enim Lector mentem eius deprehendiſſet; *& in multis alijs locis Metaphyſicam ſuam, ſicuti & libros de anima, de mundo, de ortu & interitu allegat. Vndè liquet, Ariſtotelem hanc philoſophiam in ſenectute, & vltimis vitę ſuę temporibus, & poſt mortem Platonis, nè*

forsan Platone viuente plagij conuinceretur, edidisse. Quem thesaurum paucis notum, deinde Ammonius Saccus, aut alius quispiam ex familia Platonicorum multo post tempore nactus, sui iuris fecit. Hunc autem minimè Numenio aut Sacco adscribi posse; sed Aristotelis Platonicum partum esse, indè conuincitur, quod tantà ingenij subtilitate conscripta sit, vt nulli operum Aristotelicorum, siuè materię sublimitatem, siuè diuinarum, sublimissimarumque rerum notitiam spectes, cedere videatur. Simplicis itaque, ne dicam abiecti animi foret, qui tam altum, & sublime opus, quo vel solo immortalitatem nominis sibi comparare poterat, aut Numenius, aut Ammonius Saccus, hanc gloriam alteri suppresso proprio nomine conferret. Quod verò nonnulli obijciant, nescio quos acronismos, in eodem occurrentes, id est, discursus quosdam inueniant, qui sequentibus post obitũ Philosophi seculis librũ conscriptum arguant; eæ Criticorum huius temporis sunt persuasiones; dato enim non concesso, acronismum quendam in dicto libro occurrere; minimè tamen indè hunc librum Aristotelis non esse, concludi posse assero. Cum huiusmodi acronismi subindè à posteris interpretibus, quemadmodum in multis hodierna die monumentis videre est, vel ad obscuritatem contextus tollendam, vel propria phantasię stimulatione adijciãtur. Hinc quoq; in codices, qui primò ab authoribus priscis cõtinuato cõtextu perscripti erant, in libros & capitula à posteris peracta, profluxit distinctio: Vndè patet acronismos, si quando in peruetustis monumentis occurrunt; non Authori, sed Authoris Scholiastæ & interpreti adscribendos esse. Hanc itaque mysticam philosophiam veram veterum Aegyptiorum doctrinam continere, quam ab ijs haustam Plato suis discipulis oretenus deindè tradiderit; traditam post mortem Platonis, Aristoteles primum scriptis comprehensam vulgarit, ex sequentibus patebit, siquidem adeò præcisè hieroglyphicã doctrinam attingit, vt ea expansa eiusdem interpretatio dici possit. Nam exactè combinando huius dictæ philosophiæ contextum, cum Obeliscorum doctrina eundem prorsus esse, reperi; Quod vt Lector αὐτοψεὶ *comperiat, specimen huius in quatuor primis Obelisci nostri Schematismis (quorum interpretationem à fol. 398. vsque ad fol. 355. huius Operis exhibuimus) Lectori curioso proponam; vt vel ex hoc ipso, quid de dicto Opere sentiendum sit, colligere possit. Verum vt veritas per partes patefiat, rem exemplo comprobabimus, Quid aliud in præfatione lib. 1. cap. 1 huius dictę philosophię facit, nisi vt ostendat, se hieroglyphicam doctrinam profundissimam, & non nisi rarioribus sublimioribusque ingenijs peruiam, dicto opere æmulari; imò vt hoc distinctius prestet, rerum in toto opere dicendarum veluti quandam anatomiam, & totius operis epigraphem præmittit, quæ adeo congruit primis Obelisci nostri Schematismis (quas epigraphas veluti quasdam etiã nos rerum in toto Obelisco contentarum appellauimus) vt viua eorundem interpretatio dici possit. Sed cũ hęc minimè, sine textus, cum figuris hieroglyphicis exacta collatione percipi possint. prius verba ipsa Aristotelis (vbi in principio, & suam Metaphysicam & libros de anima citat) deindè eadem primis nostri Obelisci Schematismis applicabimus; vt sic veritas per partes innotescat. Ita autem loquitur Aristoteles l. 1. c. 1. linea 11. editionis primę Romanę.* Et nos quidem in Methaphysica iam perfecimus sermonem explicantem causas huiusmodi, & probauimus eas in sermonibus

de

de anima, & natura, operationibuſque vtriuſque, vbi per rationem perfectam & neceſſariam declaramus, quod impoſſibile eſt, ſubſtantias eſſe abſque fine, ſic etiamſi finis à ſapiente non præfigatur, ceſſabit eius inquiſitio, ſiquidem huius præſuppoſitio in ſcientia, adiuuat multum conſiderantem. Cui tamen ſollicitudo, & induſtria ſunt neceſſariæ ad progrediendum. Igitur nobis quoque in hoc Opere, quod eſt compendium philoſophiæ, intentio conſtitui debet; quæ eſt contemplari vniuerſum ſecundùm mentem eorum, qui docuerunt per notas figurarum adeò occultas; quod non alius poteſt ad ſecreta huiuſmodi ſcientiæ peruenire citra difficultatem, quamuis ſit ingenij ſubtilis & recti, nec vtatur negligentia. Proponemus autem cuncta theoremata Operis, deindè ſingula tractabimus; primaria igitur intentio noſtra in hoc Opere eſt contemplari Deum, quomodò differt ab alijs, quodque Mundus & tempus exiſtunt ſub eo; amplius quod Deus eſt author cauſarũ, quodq; creauit ſingula pro ratione ſingulorum. Et quod is illuminat intelligentias, per eas autem medias intellectum, per intellectum verò medium animam vniuerſalem cœleſtemque; & per animam mediam illuſtrat naturam generabilium corruptibiliumque. Et quòd opus ſit ab eo ſine motu, & quod motus rerum omniũ eſt ab eo, & ad eũ. Siquidẽ omnia mouẽtur motu eſſentiali & naturali ab eo, in eo, & ad eum. Poſtea verò conſiderabimus mũdum intellectiuum referentem bonitatem eius, formaſque diuinas inexiſtentes, & quod ab eo profluit bonitas in ſingula. Si quidem, quatenus ſunt bona, aſſimilantur ei, ſed propter cortices expreſſionem veram eorũ non attingimus. Præterea enarrabimus naturam vniuerſalem cœli, qualiter ineſt potentia illi ab intellectu, enarrabimus etiam ſiderum dignitatem & lucem. Item conſiderabimus naturam ſublunarem, quomodò virtus immittitur illi, quæ manifeſtatur in rebus ſenſibilibus materialibus alterabilibus & corruptibilibus. Deindè deſcribemus & reddemus diſpoſitionem animarum rationalium in deſcenſu & aſcenſu, & reddemus cauſam vnionis earum ad corpora, dicemus etiam de anima honorabili, quæ habet mores intellectiuos; nec ſubmergitur deſiderijs mundanis & ſordibus corporis. Similiter narrabimus animam turpem coinquinatamque, & deindè ſpeculabimur diſpoſitionem animæ ſenſualis & vegetatiuæ, nec non qualitatem animæ terræ, & ignis & aquæ aliorũq; elementorum, atque hæc latentia ſicuti præfati ſumus, declarabimus per figuras propoſito ſufficientes. *hactenus Ariſtoteles. Quid porrò aliud hęc deſcriptio eſt, niſi viua quædam, & expreſſa primorum Obeliſci noſtri Schematiſmorum interpretatio, & epitome quædam rerum in Obeliſco noſtro contentarum? atque in primo quidem quando* Deum Cauſarum authorem dicit creantem ſingula pro ratione ſingulorum, *quid aliud innuit, niſi archetypum Mundum, in quo pręexiſtunt rerum omnium creandarum exemplaria; & quod is differat ab alijs, & ſinę motu moueat omnia, niſi in vnitatis ſuę ſolitariæ centro conſideratum, ęternum, immenſum, & omnia animantem? an non trinum dixit, quandò dixit,* in eo, ab eo,

per

per eum omnia moueri desiderio essentiali & naturali, *An non sub particu-la in eo* Νίβω*, hoc est, causa causarum, primum rerum principium, prima diuinitatis forma, vt Aegyptij loquuntur. In* Ab Eo*, secunda diuinitatis forma, mens secunda rerum in primo intellectu conceptarum dispositrix & adaptatrix, per seipsum verò, seu ad ipsum, vt aliquot exẽplaria habent, spiritus pantamorphus, tertia diuinitatis forma, rerum conceptarum dispositarũq; executrix, ceu dextræ Dei digitus appositè denotatur? adeòque hæc tria, triformi Dei naturę id est Mundo archetypo, quẽ per globum serpentiferum alatum aptè indicabant, perfectè congruunt? Secundò, quid aliud per Mundum intellectualem, nisi Mundum Angelicum, qui cùm sit figura & exemplar bonitatis eius proximum, aptè Aegyptij per figuras humanas proximè post Mundum Archetypum positas, vt ex primis Schematismis patet, locauerunt? quid per symbolorum, quibus instruuntur, varietatem aliud indicant, nisi formarum diuinarum ijs inexistentium varietatem, qua in inferiora continuò influunt? quæ & consentiunt verbis Aristotelis.* Posteà mentem veterum secuti, considerabimus mundum intellectiuum, referentem bonitatem eius, formasque diuinas inexistentes, & quod ab eo, scilicet Mundo intellectiuo bonitas in singula &c. *Tertiò cùm dicit:* præterea enarrabimus naturam vniuersalem cœli, qualiter inest ipsi vis ab intellectu, siderum quoq; dignitatem & lucem. *Quid aliud indicat, nisi Mundum Siderium, cui præsunt intelligentiæ, cuius velut anima, moderatrix omnium est Osiris sub forma accipitris, qui lucis, & vitæ symbolum est, alijsque eius proprietatibus indicata, vt & globo serpentifero, quo vita & fæcunditas, quam Mundo Siderio continuò influit, signabatur. Iterum cùm dicit:* Enarrabimus etiam naturam sublunarem, quomodo virtus Cœli immittitur illi, quæ manifestatur in rebus sensibilibus, materialibus, alterabilibus & corruptibilibus. *Quid aliud indigitat nisi quartum hierogrammatismum Schematismi primi, hoc est Mundum hylæum seu Elemẽtarem per angulosas figuras, triangula quadrata, pyramides aptè indicatum, vti fusè suo loco ostendimus. Denique quid per* animas honorabiles, mores habentes intellectiuos mundanis materijs non immersas, *& per* animas turpes coinquinatasque, *nisi Geniorum tùm bonorum tùm malorum, (nam hi passim ab Aegyptijs cùm anima confunduntur) operationes innuit, qui elementis, aëri, aquæ, igni, terræ, cęterisq; mixtis, sensuali, & vegetabili naturæ vti præsunt, ita omnia administrant, ordinant, disponunt in bonum vel malum finem; in bonum, vt Agathodęmones; in malum, vt eorum* ἀντίτεχνοι*; quo quidem Aristoteles ad particularia reliqua Obelisci Schemata, & indiuidua, vti & nos respexisse videtur. Hæc autem Aristotelem non ex se dixisse, sed ex mente veterum Aegyptiorum, & iuxta eorundem hieroglyphicam doctrinam reconditam, & quasi inaccessam, expressè dicit his verbis:* intentio nostra est contemplari Mundum, secundùm mentem eorum, qui docuerunt per notas figurarum adeo occultas, quod non alius potest ad secreta huiusmodi scientiæ peruenire citra difficultatem, quamuis sit ingenij subtilis, & recti, nec vtatur negligentia; *& in fine præfationis:* atque hæc omnia latentia, sicuti præfati sumus, declarabimus per figuras,

(*non alias nisi hieroglyphicas*), proposito nostro sufficientes. *Quę Iamblichus quoque de mysterijs fol.352. his verbis attestatur. (Atque ita Aegyptiorum tractatus de principijs desuper ad postrema progrediens, ab vno descendit in multitudinem, ab vno videlicet gubernatam Deo, vbique indefinita natura sub quodam termino definito imperiosè comprehensa, præcipuè verò ab excelsa omnium causa vnitate.)*

Vides igitur quam admirabili connexione nostra hęc interpretatio cum verbis Aristotelis paulò ante citatis concordet. Sed dicet aliquis hoc loco; si hieroglyphica doctrina Platonis, & Aristotelis temporibus iam cognoscebatur: ergò falsum est, vt alibi diximus, ante Alexandri tempora iam fuisse perditam. Respondeo, dupliciter doctrinam hieroglyphicam hoc loco considerari posse; primò abstractam, & sine vlla reflexione ad sculpturas sacras factà. Secundò, prout ipsis hieroglyphicis in Columnis, seu Obeliscis incisa spectatur; si eam primo modo consideremus, certum est, memoratam doctrinam nullo vnquam tempore fuisse abolitam, sed in Hermeticorum, Pythagoreorum, Platonicorum, aliorumque Authorum monumentis, etsi sparsim traditam conseruatamqae fuisse, vt sępè probatum est. Alteram verò hieroglyphicam, quæ veluti cortice, & inuolucro quodam arcanè condebatur, fuisse perditam, cùm nullus à Cambysis temporibus quicquam in enodatione eius pręstare ausus sit: quod & ipsum Aristoteles in dicta illa sua Theologia mystica l.14.c.14. his verbis testatur:

Sapientes Babylonij, & Aegyptij acumine mentis introspexerunt intellectualis Mundi species complexi scientiâ aliundè traditâ, vel ex seipsis inuenta, quam etiam professionem ipsi sibi vendicarunt, siquidem enarraturi aliquid vtebantur doctrina intellectuaria, non autem hnmanaria, vt nonnulli alij, qui consulentes eos, adhuc non sibi visi sunt satis firmiter discere ex sententijs locutione redditis; conceptus animorum acceptos scribebant; vti oculata fide legimus, in lapides per figuras, idem in omnibus scientijs artibusque facientes, quos locabant in templis tanquam paginas perlegendas, talesque aderant libri eorum vtensiles, quod fecerunt, vt indicarent etiam, quod intellectus agens immaterialis creauit omnia, secundùm propriã essentiæ cuiuslibet rationem, similitudinemque, quale optimum fuit, pulcherrimumque documentum, per quod vtinam etiam indicarent, qua ratione attingerent formas illas mirandas & absconditas, sic enim illorum Sacramentum esset laude digniùs, qualis conditio paucis viris contingit. *Ex quibus apertè colligitur, Aristotelem, Platone traduce, fuisse imbutum doctrina hieroglyphica, eamque summè approbasse, non tamen characteres cognouisse; vndè aliquem, qui eas interpretaretur, optasse videtur; eorumque sensum reconditum, tam sublimem esse, vt paucis, aut vix vllis ad tantum donum pertingere datũ, tandem fateatur. Et tales fuisse Pythagoram, & Platonem, quos cùm ex columnis Mercurij doctrinam suam hausisse Iamblichus asserat, non est dubium, quin aliquam, & si non vniuersalem horum characterum notitiam hauserit.*

Patet quoque; quod semper in pręcedentibus inculcauimus, characteres hosce minimè à sapientibus institutos, vt ijs veluti ex alphabeto, verba componerent; sed

esse hosce characteres intellectuales siuè ideales, sub quibus multa paucis comprehendebant, vt proindè Aristoteles plurimum hanc scribendi rationem, veluti Angelicis mentibus vicinam probauerit; efficientiam præterea eos, ex rebus similitudinem quandam ad Numina habentibus, obtinere; queis vnà cum analogis cerimonijs & ritibus, vti & intellectuali contemplatione, ea ad fauores præstandos se sistere posse arbitrabantur. Quod Iamblichus in aureo illo de Aegyptiorũ mysterijs libro ostendit his verbis: Imitantes Aegyptij ipsam vniuersi naturam fabricamque Deorũ, ipsi quoque mysticarum reconditarumque notionum imagines quasdam in symbolis conficiendis ostendunt, quemadmodum & natura rationes occultas in apparentibus formis, quasi symbolis exprimit, & Dij veritatem idearum per manifestas imagines exprimunt.

Cùm ergo perspiciant, superiora omnia, inferiorum similitudine delectari, atque insuper optent, à superioribus bonitate repleri, quatenus pro viribus imitentur, meritò & ipsi conuenientem Superis modum agendi pro viribus offerunt, quando occulta mysteria rerum abditarũ, symbolis inferunt manifestis, in quibus interpretandis dimitte voces, accipe sensus. *Et fol. 354. (Iam verò hęc non oratione rationeque nuda speculari solent; sed admonent insuper atque docent, ad excelsiora communioraque & superiora fato, naturam nostram progredi ad ipsum Deum, Opificemque Mundi; quatenus neque materiam ferat secum, neque aliud quicquam pręter opportuni temporis obseruantiam idque sacrorum opera nos consequi docent, atque simul efficiunt. Tradidit hanc quoque viam nobis ipse Mercurius, sed interpretatus est eam Propheta Bitis Ammoni regi inuentam in adytis templi, in vrbe Sain Aegypti; literisque sacris, id est, hieroglyphicis insculptam, prębuit quoque nobis nomen DEI discurrens per vniuersum) qui nihil aliud est, quàm character ille Tauticus, toties hoc Opere descriptus, & celebratus, quæ adeò clara sunt, vt totum institutum nostrum exposuisse videantur.*

Ex his igitur omnibus luculenter patet, nos sensus reconditos Authorum, tanquam ad filum Ariadnæ secutos, analyticę seu combinatoriæ artis subsidio, multorum annorũ labore, & speculatione, tandem Deo duce, & doctore, in arcana & hieroglyphica sacramenta penetrasse. Et quamuis innumera Theologiæ mysteria præsens hic noster Obeliscus contineat, explicatu dignissima, ea tamen omnia Oedipo reseruauimus, in quo, dùm Authorum memoratorum sensus arcanos & mysticos cum mysticis Obeliscorum figuris aptè conferimus, sub paucis figuris integrorum veterum voluminum doctrinam contineri, docemus. Deindè quinam hi characteres in magia naturali, aut theurgica vsum habeant, quam in medicina, quam in diuinatorijs artibus, quam in politia rectè beateque administranda, quam in chymia cæterisque reconditioribus facultatibus, Deo dante, demonstramus. Lector eum, si quandoque publicæ lucis fuerit, adire poterit, vbi & perfectam omnium hieroglyphicorum hoc tẽpore reperibilium combinationem per tabulas artificiosè digestas reperiet, ita vt quęcunque hoc Opere prodidimus, non nisi radius illius doctrinæ, quam in Oedipo exhibituri, Deo dante, sumus, videri possit, sed de hisce satis.

§. IV.

§. IV.

De Aequiuocatione nominum, & Stylo túm ab Authore tum, ab alijs Scriptoribus vſurpato.

ÆQuiuocatio nominum & Numinum paſſim, vbique toto hoc Opere occurrit maxima, quam haud dubie plùs æquo Criticus cauillari non verecundabitur: Sed hoc ipſo imperitiam ſuam continuò deteget, dùm veterum in Numinũ Deorumque denominatione confuſionẽ diuerſitatemq; quã tertio huius Operis libro exponimus, & definimus, minimè ſe penetraſſe demonſtraturus eſt; Fuit enim Aegyptijs hoc proprium, à quibus illud ad ſe deriuarunt Græci; vnius Dei nomen varijs, aut Dijs, aut Genijs applicare; in quantum nimirùm vnum & idem Numen diuerſam denominationem ſortitur ex rebus, circa quas occupatur; ſi itaque ſubinde Oſirin cum Momphta, vel Hẽphta, aut Nephta, aut ſimilibus inter ſe cõfundimus, nolim eos me ſtatim præpoſteri, & confuſi iudicij, in rebus diſcernendis inſtabilis, condemnare; niſi enim totum Opus à fronte ad calcem peruoluerint, nũquam rectum de traditarum rerum doctrinà iudicium formaturos ſe nouerint, cùm enim in ipſa interpretatione non omnia in prioribus tradita libris repetere liceat; Lectoris prudentiæ erit, citata folia adire, & indè tandem de rei veritate, aut falſitate iudicare. Sed hæc de æquiuocatione ſufficiant.

Quod denique ad ſcribendi ſtylum in huius decurſu Operis vſitatum attinet, nec illum ex æquo placiturum omnibus ſatis perſpicio, cùm in eo ſubinde mihi diſpliceam metipſi; nam dùm in ea vbertate materiæ, ſingula conor attingere, idque quam breuiſsimè, miſcens interdum profana ſacris, medica politicis, naturalia Metaphyſicis, hiſtorica Theologicis, Cabalica Magicis, Barbara barbaricis Mathematica Chimicis; eaque varia authoritate, vti Græca, Latina, Hebraica, Chaldaica, Syra, Arabica, Aethiopica, Perſica, Armenica, Copta, Samaritana, Aegyptia ſtabilire contendo, vix rerum chaos effugere licuit, præſertim, quando, quod vſu & ratione collegerim, oratione ſubtili, & preſſa, ad Atticorum aures teretes explicare non vſquequaque, vacauerit. Sæpè & maioris prudentioriſque ingenij putem, loco ſuo & tempore potiſſimùm in materia abſtruſa, & intentata cultum negligere; & Enthuſiaſmo indulgere, quam nimis religiosè in omnibus obſeruare; imò vtiliùs tempeſtiuè manum tabula ſubmouere, quam perficiendis tantoperè elimandiſque ſingulis immorari. Ergo nec Tullianam phraſin, nec numeros ſemper amplectimur; nec in alterius, vt dici ſolet, magiſtri verba iuramus; Sed quo ſit verborum rerumque conſonantia maior; polychromatico generi, veluti in muſicis, pro aſcenſus, deſcenſuſuqè varietate amplius indulgemus; vt etiam interdum, quod aiunt, Apolline pleni ab imis illis naturæ receſſibus, in poëticos campos diuertamur. Vnum id ſemel, & clarè teſtatum omnibus volumus, nullam nos linguam exoticam, hìc adducturos, cuius non mediocrem ſaltem, quæ eſt Dei gratia, cognitionem habeamus, neque Authores vllos, quos non in

fonte ipſo ſedulò, ſtudiosè, & ſæpius repetità lectione expenderimus; Quod verò in huiuſmodi libris Orientalium allegationem minutam & præciſam non fecerimus, cauſam fuiſſe ſcias, confuſam illam Orientalium ſcribēdi rationem, qua plerique libros ſuos, ſine nomine ſubindè, aut exordio librorum corroſo, interdum ſinè diſtinctione vlla, continuato paſſim ſtylo exarant. Acceſſit hiſce alia difficultas in allegatione Authorum Hermetis, Iamblichi, Plutarchi, Euſebij, Herodoti ſimilium que innumerorum, quorum plerique diuerſis locis & temporibus editi, diuerſum emendatione Tranſlatorum ordinem, & diuiſionem ſortiti ſunt. Quo factum eſt, vt præciſam textus citationem non ſemper ponere licuerit; hinc ne ex diſpari librorum editione diuerſitas, & ex hac malæ fidei ſuſpicio oriri poſſet, foliū vnà cū loco, in quo editus eſſet Author, quo vtebamur, ferè ſemper allegare coacti ſumus, quod & in materijs continuato ſtylo conſcriptis, cuiuſmodi eſt Plutarchi de Oſiride, & Iſide hiſtoria, alijſque quibuſcunq; à nobis præſtitum eſt. Quæ cum ita ſint, nihil aliud reſtat; niſi vt Opus feliciſſimis tanti Mecænatis Auſpicijs, cum bono DEO ordiamur; in quo ſi quicquam laude dignum occurrerit, id bonorum omnium LARGITORI DEO, qui ſolus infantium linguas diſertas facit, vnicè adſcribas velim; ſin minus in re tam ardua, difficili, & intricato molimine, conatum promptamq; Rei lit. promouendæ voluntatem ratam habere non grauaberis, memor illius. In rebus arduis etiam voluiſſe tantùm, ſat eſſe, vale.

E Collegio Romano 19. Septembris anno Iubilæi, 1650. eo ipſo die. Quo Illuſtriſsimus, & Reuerendiſsimus D. CAMILLVS ASTALLVS ſtudiorum meorum vti particeps, ita eorundem Fautor & Promotor vnicus, in Sacrum Purpuratorum patrum Senatū adſcitus, S.R.E.Card. PAMPHILIVS ab INNOCENTIO X. dictus fuit, à cuius benignitate, doctrina, prudentia, atq; in literatos potiſsimùm viros propenſione ſingulari, maxima non in Remp. duntaxat Literariam, ſed & in totum Chriſtianum Orbem emolumenta emanatura nihil dubito, cui proindè à DEO O. M. vitam longam, regimen felix, & tandem beatæ immortalitatis fruitionem vnicè expoſco.

HISTO-

HISTORIA
OBELISCI PAMPHILII
A prima eiuſdem in Aegypto erectione, vſque ad vltimam eius erectionem factam.

AB

INNOCENTIO X. P. O. M.

§. I.

De prima Erectione facta à Sothi Rege Aegypti.

AVDAX haud dubiè facinus commiſiſſe cenſebor; ſi quidpiam certi, circa primum huius Obeliſci Authorem Erectoremque in tanta tamque tenebricoſa vetuſtatis caligine adſtruere & determinare attentauero. Sedenim cùm ita mihi natura comparatum ſit, vt nil digniùs homine putem, quàm ingenium in abditis reconditiſque potiſſimùm rebus vti experiri; ita & aleam in hiſce iaciendam ducere, quod ſi me fefellerit, nihil ſupereſt, niſi vt in conatu laudem reponam. Certè vt ad quandam ſaltem eius notitiam peruenirem, nullum non moui lapidem; Chronologos non Latinos tantùm, ſed & Græcos, Hebræos, Arabeſque pertinaciſſimo ſtudio peruolui; apud quos, quid circa præſens hoc argumentum obſeruauerim, Lectori paucis aperio.

Anno ab Orbe Condito, iuxtà Hebræorum computum biſmilleſimo ſexcenteſimo octuageſimo quarto; à diluuio milleſimo vigeſimo octauo; ab exitu filiorum Iſraël, Moſe Duce, ex Aegypto ducenteſimo circiter; Aoth Iudice Iſraëlitico populum DEI moderante; ante Chriſtum 1366. ſurrexit in Aegypto Rex quidam excelſi pectoris Manuphta nomine, quem Euſebius Amenophin, Manethon ⲙⲉⲛⲟⲩⲫϯ *Menuphti*, Africanus & Philo Amenephten, hoc eſt, Memphis Dominum vocant; qui dùm potentiam Aegyptiorum partim DEO vindice per Moſen, partim per Primatûm Regni in mari rubro ſummerſionem, clade omnibus ſeculis memoranda, oppidò imminutam debilitatamque videret, conuocatis Sacerdotibus, Concilijſque vltrò citròque habitis, primò quidem ad religionem auitam patriumque Deorum cultum, deindè ad publica quoque monimenta in Deorum honorem à prædeceſſoribus erigi ſolita inſtauranda, animum adiecit, quibus egregijs moliminibus dùm diſtinetur, morte præuentus, Filio ſuo Sothis Hæredi Regni, quæ animo præclarè ſtatuerat, executioni mandanda reliquit. Hic Sothis animi generoſitate patri minimè diſpar, præcelſas parentum cogitationes morte ſuſpenſas ad incudem reuocatas, tùm tandē compleuit, cùm priſtino decori & magnificentiæ Aegyptum reſtituit.

Manuphta primus inſtitutor Obeliſcorum poſt Moyſen.

Sothis filius Menuphta intentionem Patris in executionem deducit.

Hic

Hic inter alia memoranda, à Manethone recēſita, tùm hieroglyphicæ tot Ægypti cladibus ferè abolitæ doctrinæ, tùm potiſſimū Obeliſcorū inſtauratione, conſilio, & monitis ſacerdotū (penes quos, & ſacra Hermetis de ſūmis arduiſque myſterijs volumina adhuc ſupererant, & haud exiguus, tùm characterum ſacrorum vſus, tùm patriorum rituum, conſuetudinum, legumque à prędeceſſoribus conſtitutarum, atque in adytis conſeruatarum notitia vigebat) magno animo aggreſſus eſt.

Primò quidem, teſte Plinio, quem lib. 1. fol. 65. allegamus, vnà cum filio Rameſſe 8 Obeliſcos in vrbe principe, quæ à cultu Solis Heliopolis dicta fuit, quorum, & hiſtoriam citato loco deſcribimus, erexit: Ex quibus præſens hic noſter Obeliſcus Pamphilius vnus eſt, myſteriorum nō minùs, quàm apicis ſublimitate cumprimis ſpectabilis; verum antiquæ ſapientiæ ſymbolum, cuius & argumentum l. 5. c. 3. ob oculos ponimus curioſi Lectoris. Sothis itaque hiſce agitatus conſilijs, à ſupremo Numine molimina ſua, veluti felici quodam auſpicio inchoanda duxit; multos itaq; Obeliſcos, quos omnes, partim Supremo Numini, partim patrijs Genijs dedicatos, ad Zelū in auita religione inſtaurāda cōmonſtrandum, erexit; nam & ſemper cum Sacerdotibus conuerſabatur, & arcana diuinitatis præ cœteris tanto ſtudio rimabatur, vt & ipſe ſacros libros vndique conquiſitos ſtudioſè peruolueret, alioſque componi curaret, indè amicus Deorum nuncupatus. Atq; hoc ita eſſe expreſsè docet Manethon apud Africanum in fragmento quodam Bibliothecæ Pereiſcianæ; in quo ita habetur. Σῶθις ἐβασίλευσεν ἔτη ξ΄γ ὅς ἤγειρε πολλὰς τὰς πυραμίδας; ἔτος τὲ ὁ ὑπερόπτης εἰς Θεοὺς ἐγένετο, καὶ τὴν ἱερὰν ἐντάλατο γράφειν βίβλον ἣν ὡς μέγα χρῆμα ἐν Αἰγύπτῳ γενόμενος ἐκτησάμην; *Sothis 63. annis regnans, erexit multas pyramides (intellige Obeliſcos) hic enim primus Deorum contemplator, ſiuè quod idem, de Dijs multa ſapienter contemplabatur, & ſacrum librum mandauit conſcribi, quem veluti ingentis pretij rem in Aegypto exiſtens, poſſidebam.* Quę paulò aliter habentur in Sozomenis Euſebij folio 15. in exemplari purè Græco. Ουντεῖτος Σοῦφις, ὁ τὴν μεγίστην πυραμίδα ἐγείρας, ἥν φησὶν Ηρόδοτος ὑπὸ Χέοπος γεγονέναι. ὅς καὶ ὑπερόπτης εἰς Θεοὺς γέγονεν. ὡς μετανοήσαντα ἀυτὸν τὴν ἱερὰν συγγράψαι βίβλον. ὡς μέγα χρῆμα Αἰγύπτιοι περὶ ἔχουσι. *Tertius Rex fuit Suphis (meliùs Sothis) qui maximam pyramidem erexit, quam Herodotus à Cheope dicit erectam, & factus eſt contemplator Deorum; & meditatus eſt ſacrum librum conſcribere, qui magni dicitur pretij & vſus apud Aegyptios.* Verùm hæc expreſſiùs adhuc deſcribit Abenephius his verbis. في هذا الايام كان في مصر ملك صوطيس واقام كثير دين من للمسلات فرعون وكان ملك ذسك ونقش فيهم الاسرار الاهوت وامر الكهن ان يكتبوا كل ما وجدوا من كتب للمقدسين وقالوه حبيب الهته ———م ✿ *Sauthis verò Rex Aegypti in diebus illis erexit multas acus Pharaonis*, id eſt, *Obeliſcos, & fuit Rex religioſus, & incidit in ijs myſteria diuinitatis, & præcepit Sacerdotibus, vt notarent quidquid inuenirent de libris ſacris, & dictus eſt amicus Deorū.* Et quamuis hæc adducta teſtimonia ad inſtitutum noſtrum ſtabiliendum in tanta vetuſtatis abyſſo abundè ſufficere poſſent, nihilominùs præter ea

quo-

quoque, tria potissimùm nos hunc Obeliscum à Sothi erectum ad credendum inducunt; quorum prius est, Argumentum Obelisci, alterum mensura correspondens mensuræ à Plinio traditæ; Tertium ipsa est Obelisci Syngrapha siuè inscriptio; Prius ita ostendo; cùm enim hic Obeliscus solus inter cœteros Romæ superstites supremę diuinitati Hemphta sit inscriptus, vt suo loco videbitur, & summa triformis Diuinitatis mysteria exhibeat; Sothis autem ex citatis Authoribus Obeliscos suos supremo quoque Numini dicauerit, & summa eiusdem in ijs mysteria insculpserit, certè magnum indè nobis argumentum suppeditatur, ad credendum, hunc Obeliscum à Sothi erectum esse. Quòd verò ad mensuræ congruentiam attinet, antequam illam ostendamus, primò verba Plinij adducēda sunt l. 36. c. 8. *Postea*, inquit, *& alij Regum in supradicta vrbe scilicet Heliopolitana Sothis quatuor numero quadragenùm octonùm cubitorum longitudine erexit, Rameßes autem, quo Regnante Ilium captū est, quadragenùm*; itaq; Sothis vnà cū Ramasse filio coadiutore regni 8. Obeliscos, partim 48. cubitorū, partim 40 cubitorū, quorū illi in palmos resoluti 96. hi 80. ferè palmorū lōgitudinem adæquant; & totidē noster Obeliscus, si 4. indè demas, palmos cōtinet. Cùm itaq; nulli alij ex Rom. Obelis. hanc mensurā obtineāt præter nostrum, asserere cogemur hūc Obeliscū eundem esse, quem olim Heliopoli erexerat Sothis; vide Lector fol. 66. vbi hæc omnia fusiùs prosecuti sumus. Sed procedamus ad hypographē Obelisci: Certè hunc Obeliscū à Sothi erectū innuit subscriptio Obelisci, qui in latere II. Meridion. inter vltimos characteres circa basin Obelisci figurā exhibet canis sedentis cum cruce ansata, quod hieroglyphicum canis Isidis, siuè Mercurij in cœlum trāslati symbolum est; & teste Horo, Sothis dicitur, Græcis ἀστροκύων, id est, caniculare sidus; cùm enim Sothis Rex ex Mercurij libris literas sacrasque disciplinas instaurauerit, imò Nomen sibi ex Mercurij nomine (quem in cælum translatum sub figura canis colentes Sothin, siuè quod idem est, ob sagacitatem in inueniendis rebus admirabilem, canē dicebant) assumpserit, in memoriam facti in fine Obelisci signum Sothis, siuè canis sedentis veluti syngrapham quādam, siuè subscriptionem posuit, vt & nomen suum, & sacræ disciplinæ Authorem, Genium suum occultè proprio suo nomine insinuaret, quasi diceret, Sothis Sothi inter cœlites, translato, fœcundo naturæ Genio tutelari erexit; Deorum enim nomina Reges Aegyptios ex summa diuinitatis ambitione assumpsisse, varijs in locis probatum fuit, ijsdemq; sua dedicasse molimina, in reliquorum Obeliscorum interpretatione ostendetur. Vides igitur Lector non sine ratione nos adactos hæc asseruisse.

Alia argumēta hunc Obeliscū à Sothi erectum.

Sothis ante dictus.

Quòd si quispiam obijciat, ab alijs Regibus hunc Obeliscum erigi potuisse; huic obiectioni satisfaciam; vbi priùs aliqua ad rei maiorem dilucidationem præmisero.

Sciendum itaque est, Reges Aegypti potentia inclytos nonnisi ad maxima, insolita, & regia magnificentia digna monumenta, cuiusmodi py-

ramides & maiores Obelisci sunt, animum adiecisse; minorum verò erigendorum curâ tùm Sacerdotibus, tùm priuatis hominibus relictâ; quos verisimile est tantis diuitijs & potentia instructos minimè fuisse, vt tam vastas, & sumptuosas moles è montibus eruerent, erutas sacris literis insculperent, insculptas erigerent; sed hæc propria potentiæ, ambitionis, gloriæ immortalitatisque apud posteros consequendæ, Regum superbissimorum argumenta fuisse, ei soli constare poterit, qui excelsum horum Regum Aegypti in portentosis barbararum molium fabricis, animum probè nouerit. Vndè & fabricas huiusmodi insolentes, Historici libris insertas, veluti admirandum quid, & omnibus seculis memorandum posteritati consignare voluerunt. Priuatos autem amplioris fortunæ homines, minorum solummodò Obeliscorum, vti & simulachrorum, idolorumque hieroglyphicorum, quorum ingens vbique locorum passim copia reperitur, operibus videlicet, potentiæ viribusque eorum proportionatis, erectioni intendisse, quilibet prudens faciliùs coniecturare poterit, quàm ego vel multis verbis demonstrauero.

Primati minores Obeliscos erigunt.

Dubium itaque nullum est, huiusmodi tam memorabilium operum fabricas nullo non tempore, tùm apud Aegyptios, tùm reliquas Mundi nationes in summa admiratione fuisse; Imò Imperatores Romanos, dùm maximorum omnium, quos in Aegypto reperire poterant, Obeliscorum, secundam Romæ erectionem moliuntur; hoc præ cœteris summo quoque studio curasse referunt Auctores, vt viris historiarum, antiquitatumque peritiâ claris in Aegyptum, Romano iam subiugatam imperio, amandatis, quantum fieri posset, exactam de Regibus tantarum molium primis Erectoribus, eorumq; gestis, sacrarumq; literarum ratione informationẽ, quem admodum de Cornelio Gallo Strabo refert, acceptam, posteritati consignarent; neque enim hæc abludunt à curiosi Augusti ingenio, neque Plinium quadraginta annis post Augusti tempora Mundo illucescentem ea latuerũt; Vt proindè iam non mirer, eum tàm in horum Regum descriptione curiosum fuisse; cùm enim indefessus similium rerum indagator esset, tùm ab ijs, qui Aegyptum lustrârant; & translato Obelisco præsentes fuerant, tùm ex libris ipsis, qui fortè nobis ignoti tunc temporis exstabant, singularum rerum exactam notitiam haurire potuit.

Argumenta à Regibus aliorum Obeliscorum erectoribus.

Fuerunt autem nouem Aegypti Reges, quantum ex omnium sæculorum Historicis comperire licuit, eorum Obeliscorum, quos Romana potentia Vrbi inuexit, erectione celebres; quorum Misrã, Hermetẽ, & Mesramuthisin minores erexisse, primo libro probatum fuit; Ramesses verò omnium maximum, quem etiamnum miramur, in Lateranensi Campo constitutum, erexit; Nuncorius, quem & Momphencur appellamus, eum, quem in Campo Vaticano à Sixto V. erectum nostris temporibus suspicimus. Psammirtaus, quem Sennesertæum Plinius vocat, Flaminium; Campomartium, & Salustianũ, siuè Ludouisium Sesosiris. Simarres verò &

Ephies,

Ephies vel Aphrius duos rasos, quos Claudius Cæsar ante Mausolęum Aui sui Augusti olim erexit; vno, modò subterraneo ad Sanctum Rocchum, altero à Sixto Quinto in Exquilino Colle erecto. Cùm itaque inter recensitos erectores, Sothis non compareat, constet tamen, Sothin vnà cum Ramesse filio suo 8 fuisse Obeliscorum erectorem; certè patet Obeliscos reliquos Pamphilium, & Barberinum, forsan etiam Salustianum, & Campomartium à nullo alio, quàm Sothi erectos fuisse, cùm aliorum, præterquam memoratorum Regum nomina ab Authoribus non ponantur. Quinam verò in Aegypto superstitum Obeliscorum erectores fuerint, suo loco dicetur; Hoc enim loco tantùm de Obeliscis Romanis, quorum Erectores primos, summo studio, & cura Cæsares per viros doctos inquiri curabant, disceptamus. Ex hoc itaque discursu, clarè, ni fallor patet, hunc Obeliscum verè à Sothi erectum esse, vnumque fuisse ex 8. à Sothi & Ramesse Heliopoli erectorum; quod & ex Africano, Abenephio & Plinio, iam patuit; patuit etiam, vel ex ipsius argumento, & epigraghâ hieroglyphicâ, quam basis lateris meridionalis apertè docet in Canis sedentis siuè Sothis symbolo. Quæ cùm ita sint, nihil aliud restat, nisi vt historiam sequentem pari passu prosequamur.

§. II.
De secunda Erectione facta Romæ ab Antonino Caracalla Cæsare.

DVRAVIT prima Obeliscorum in Aegypto facta erectio, vti & sacrarum disciplinarum vsus, vsque ad Cambysem, qui, vti in primo libro narratum fuit, susque deque vertens omnia, magnam fecit Obeliscorum stragem, vt proindè non immeritò, teste Plutarcho, Machera siuè gladius ab Aegyptijs dictus sit; atque ab hoc tempore Sacerdotibus, partim exulibus, partim occisis, Aegyptus monumentis sacris viduata luxit ad tempora Imperatorum Romanorum, quorum primus Augustus Aegypto, in Romani populi potęstatem redactâ; anno ante salutis aduentum vigesimo octauo, pro Cæsareæ mentis amplitudine, ad nouam Obeliscorum Erectionem animum intendit, missis viris rerum antiquarum vndequaque peritis, qui informationem de singulis acciperent, in Vrbem insolito Cæsareæ magnificentiæ specimine duos deferri curauit; cuius exemplo instimulati succedentes ordine Imperatores, singuli simile quidpiam ad nominis immortalitatem consequendam attentauerunt. Nam post Augustum Caius Caligula Nepos, Obeliscum Nuncorij maximum ex Aegypto inusitata nauis forma, quam infrà descripsimus, delatum, in Circo Vaticano nouiter à se erecto, constituit. Post hunc Claudius duos alios ex Aegypto delatos ante Mausolæum Augusti aui sui, anno post Christũ 57. erexit;

Caracalla Obelisci Pamphilij secũdus erector.

erexit; Secutus hunc ducentis & duobus ferè post annis Antoninus Caracalla in nouo quem ad Prætoriana Castra struxerat, Circo, anno post Christum 249. hunc nostrum Obeliscum Pamphilium in Circi decus erexit.

Vtrum verò dictus Obeliscus à dicto Imperatore ex Aegypto translatus sit, vtrum iam ab alijs translatus eousque sine hoc apotheoseos honore inglorius permanserit, tametsi ex gestis Caracallæ deprehendi non possit, verisimile tamen est, eum ad prædecessorum exemplum, vnà cum alijs monumentis eo ipso tempore delatum esse. Fuit autem Circus Caracallæ omnium aliorum Circorum, quorum nonnulla Romæ adhuc supersunt vestigia, integerrimus, ad Castra Prętoriana in viâ Ardeatina, à mœnibus vrbis mille ferè passuum intercapedine dissitus. In hoc itaque erectus præsens Obeliscus, intra duas metas, velut in Mundo Sol quidam constitutus insigni maiestate fulgebat; verum successu temporis, siue à Barbaris, siuè terræ motu in nostra vsque tempora prostratus, quantum stragis suscepisset, multiplici sua fractura sat ostendit.

Locus Obelisci.

§. III.

De Tertia Erectione facta Romæ, ab INNOCENTIO X. Romano Pontifice.

ANNO itaque 1649. Sapientissimus Pontifex INNOCENTIVS X. Cum non ita pridem ex gloriosa *Pamphiliorum* familia, ad suprema Mundi Gubernacula ascendisset, præcelsas dignasque Pontifice cogitationes pectore voluens, prædecessoris SIXTI V. gloriosa vestigia secutus; vt vrbem iam diuersorum Pontificum publicis operibus fabricisq; splendidissimis eximiè nobilitatam, nouo cumularet ornamento, & ipse inter alia, quà sacra quà profana, quibus in Anni Iubilei splendorem erigendis occupabatur, monumenta, Obelisci quoque destinauit erectionem. Initis itaque vltrò citròque consilijs, præ cæteris tandem Romæ superstitibus, partim terra obrutis, partim fœdè deformatis, is tandem, quem olim in Circo suo Caracalla erexerat, quemque à dicta Pontificis familia *Pamphilium* intitulandum duximus, non sine diuina prouidentia, vtpotè qui priscæ religionis cultusque diuini mysteria, orthodoxæ religioni haudquaquam absimilia contineret, secernitur. In totius itaque machinationis directorē deputatur Reuerendissimus & Illustrissimus *D. Lucas Torregianus* Archiepiscopus Rauennas, qui vti est iudicio, & prudentia singulari, ita rebus huiusmodi in executionem deducendis vir sanè peridoneus; In Architectum verò seligitur *Laurentius Berninus* Eques, perspicacitate ingenij singularis, quem Michaeli Angelo Bonarotę, siuè Sculptoriæ, siue Architectonicæ artis excellentiam spectes, vti nobilissima eius, quibus Vrbem exornauit, opera satis demonstrant, pænè supparem censeo; cui fidelem manum adhibuit

Instauratio Obelisci.

Ludo-

Ludouicus Berninus frater, fraternæ gloriæ strenuus æmulator; Locus denique erigendo Obelisco oportunus deligitur olim Agonalis Circi nomine insignitus, hodiè forum Romanum in Vrbis mediculllio situm, magnifico Pamphiliorum Pontificiæ familiæ Palatio illustre, præterea frequētia populi, nundinisque celeberrimum.

Rebus itaque hoc modo prudenter dispositis; mox Obeliscus in quinque diffractus partes è Circo Caracallæ summo labore erutus, chamulcis cylindrisque impositus, ergatarum aliarumque machinarum varia industria tractus, in constitutum locum transfertur; Et vti moles oppidò ponderosa; ita alta quoque, quibus imponeretur, fundamenta veluti iure suo postulabat; quibus iaciendis dum strenuè insistitur, interim in Obelisco tam fœdè deformato integritati suæ restituendo impigrè desudatur. Difficultas non exigua oriebatur in ijs characteribus, qui in variè deformato deerant, fideliter reponendis; Nam hi vel supplendi erant proprio ingenio excogitati, vel relinquenda in Obelisco spatia characteribus destituta; quorum prius vti difficile, nè dicam temerarium; ita posterius Obelisco, nescio quam turpitudinem adferebat. Itaque ab Antiquitatum peritis viris suasum fuit, vt cauea illa, ex qua Obeliscus erutus fuerat, nouo scrutinio exploraretur, siquidem partes tam notabiles haud dubiè eodem loco adhuc alicubi terrâ obrutas latitare, nescio quibus indicijs inducti credebãt; quod dum improbo sanè labore tentatur, tandem omnia ad vnum fragmenta, non sinè singulari Dei dispositione inuenta sunt; verùm cum hæc Obelisci correspondentibus faciebus sine summa deformatione aptè coagmentari non possent, prudentia Architecti effectum est, vt in eorum loca fragmenta ex eodem lapide Pyrite singulari industriâ inserta, Obeliscum suæ integritati restituerent; Meum porrò erat singulis sua hieroglyphica genuina ex antiquis fragmentis excerpta asignare, & deindè insculpēda tradere; quod qua fide, cura, diligentia & sinceritate per M. Antonium Caninium præstitum sit, authentica testimonia operi suffixa docebunt. Eluxit prætereà in coagmentandis partibus singulare Architecti ingenium, dum partes partibus sinè vllis ferreis retinaculis tam subtiliter connexuit, vt ex vnico saxo eminus intuentibus confectus videretur. Intereà fundamenti mole ex imo ad extimam vsque terræ superficiem in tricênum pedum altitudinem sub ouali forma emergente, alia parerga ad reuerentiam & ornamentum moli conciliandum præparantur. Nam vt celeberrimus in vrbe locus insignem haberet cum splendoris ornamento coniunctam vtilitatem, placuit *Beatitudini suæ* Obeliscum suprà fontem in rupis formam excauatum exaltare. In rupis verò quadripartitis lateribus totidem inseri voluit Colossos, vario symbolorum apparatu insignitos, qui quadripartitam Mundi faciem symbolis suis graphicè exhiberent; E crateribus verò siue phialis, quas brachio stringunt, quadripartitus aquarum fluxus veluti per salebrosas rupis catadupas in subiectam rupi vastissimam concham iu-

Translatio Obelisci.

Integratio Obelisci.

Obeliscus Rupi imponitur sculpturis insigni.

e cundo

cundo murmure ſtrepituquè præcipitaretur. Cuius quidem inſignem ſymmetriam dum hæc edimus, vti necdum omnibus numeris abſolutam, ſic neque apponere licuit. Supra hanc itaque rupem triplici baſium fulcimēto Pyramidis (vti figura præcedēs oſtēdit) ſubſtrato per partes quatuor Ergatarum ope Obeliſcus extollitur. Structura ſiue pegma huic operi deſtinatū fuit Architecti induſtriâ ſingulare, & ad maximi ponderis molem ſumma facilitate, & celeritate erigendam aptiſſimum. Numos verò quos INNOCENTIVS X. P. M. ad poſterorum memoriam excudi iuſſit, in citatâ figura contemplare, inſcriptiones quoque, quas Obeliſci abaco incîdi voluit, hîc ad poſterorum memoriam apponendas duxi.

Ex parte Orientali Obeliſci, in intermedio Abaco; hæc poſita fuit inſcriptio.

INNOCENTIVS X. P. M.
OBELISCO ÆGYPTIO QVATERNIS FONTIBVS
EX AQVA VIRGINE DEDVCTIS IMPOSITO
NATALI DOMO PAMPHILIA MAIOREM IN
AMPLITVDINEM EXTRVCTA
AGONALE FORVM AMPLIFICATVM EXORNAVIT
VRBI ROMÆ MAIESTATEM ANTIQVÆ
PVLCHRITVDINIS ÆMVLAM
RESTITVIT.

Ex parte Meridionali Obeliſci, in Meridionali Abaci parte, hæc legitur inſcriptio.

HERMETICVM OBELISCVM
A SOTHI REGE HELIOPOLI ERECTVM
AB IMPERATORE CARACALLA ROMAM DELATVM
INTER CIRCI CASTRENSIS RVDERA
IACENTEM FRACTVMQVE
INNOCENTIVS X. P. M.
AD ORNANDVM ERVDITIS ÆGYPTIORVM
MYSTERIIS AQVÆ VIRGINIS FONTEM
TRANSTVLIT, INSTAVRAVIT, EREXIT.

In

In Abaci verò Obeliſci Occidentalis parte, hæc proponitur inſcriptio.

INNOCENTIVS X. P. M.

AMÆNAM SALVBRITATEM CVM MAGNIFICA
ERVDITIONE CONIVNGENS
LITERATVM HERMETICIS ÆNIGMATIS LAPIDEM
AQVÆ VIRGINIS FONTI IMPOSVIT
AD SEDANDAM CORPORVM
ET ACVENDAM INGENIORVM
SITIM.

Tandem in Septentrionali Abaci Obeliſci parte vltima, videtur inſcriptio in hunc ſenſum.

SVPER MONSTRA ÆGYPTIA AVREA
INSIDET COLVMBA
HOC EST SVPERSTITIOSAS SECTAS VERA
CALCAT RELIGIO
QVÆ PACIS OLEAM GESTANS
VIRTVTVM LILIIS REDIMITA
OBELISCVM PRO TROPHÆO SIBI STATVENS
ROMÆ TRIVMPHAT.

Atque hæ ſunt inſcriptiones; quæ quidem ob ſitum Fori, ad quem ſe Architectus accommodare debebat, in Obeliſco non perfectè reſpiciunt 4. Mundi plagas, ſed medio ferè quadrante à genuinis plagis differunt; ita vt anguli Obeliſci 4. dictis plagis fere reſpondeant. Atq; prima quidem Inſcriptio lateris I. Orientalis, Turrianorum, Vrſinorumque reſpicit Palatia; Inſcriptio verò ſecunda, quæ in Latere 2. Auſtrali Obeliſci continetur, Fori Latus Pamphiliano Palatio conſpicuum reſpicit, reſpondetque inſcriptio, inſcriptioni, quam olim Sothis in hoc eodem Auſtrali Obeliſci Latere hieroglyphicâ peregerat. Tertia Inſcriptio reſpicit Plateam Altempſianis, & Collegij Germanici ædibus illuſtrem; Quarta demum Inſcriptio Latus Fori reſpicit, Eccleſiâ S. Iacobi Hiſpanicæ Nationis celebre; Fuerunt præterea & aliorum quorundam in tam nobile, & conſpicuum opus, ingeniorum Luſus, quorum hic nonnullos apponere placuit.

INNOCENTIVS X.

Cum anno instaurandæ iustitiæ sacro ex vno Virginis Aquæ fonte, quatuor effudit fluuios, antiqui Paradisi, hoc est, iustitiæ specimen exhibet, & seculum renouat.

INNOCENTIVS X.

Quaternis Aquæ Virginis fontibus ad ornatum, & commoda Vrbis apertis, magnificentiam Pontificiam, superinductis Regum Aegyptiorum arcanis, patefecit.

INNOCENTIVS X.

Marmoreo Aquæ Virginis monumento Aegyptiorum Obeliscum imponens, metam posuit Romanæ Magnificentiæ.

Dum ineunte expiationis anno Aegyptium Obeliscum suis Fontibus admouet Roma, vel ipsos Solis digitos lustrare Aqua Virginis potuit.

Vbi certabatur olim in puluere, nunc in aquis luditur, ò gratas temporũ vices

Quò se sublimius erigit hìc Memphis, eò submissius Romam adorat.

Ænigma.

Virgo Romana dorso candido Nigellum Aegyptium gestat ad nundinas.

Atque hic est OBELISCVS PAMPHILIVS toti futurus posteritati memorabilis, omnium eorũ, quæ Romæ sunt monumentorum, & ornatissimũ, & splendidissimũ, cui quidem ad absolutam perfectionem nihil deesse videbatur, nisi hieroglyphicę Literaturæ, quâ omniũ oculos, animosq; feriebat, vera, certa, & fidelis interpretatio; SVÆ BEATITVDINI id muneris meę placuit tenuitati committere; quo quidem munere, quomodo functus sim, peritorum iudicium esto. Iussa magnæ animæ vt potui, & vt intentatum hucusque argumentum ferebat, exequi pro modulo meo conatus sum; in quo, si quid mancum, mutilum & imperfectum repererit Lector, id solum meæ insufficientiæ, omne vero bonum, & laude dignum vt suprà quoq; dixi, Soli bonorum omniũ Largitori DEO adscribat velim.

CHRO-

CHRONOLOGIA
REGVM, CÆSARVM, PONTIFICVM

Qui Obeliscorum erectione æternam sibi apud posteros famam, Nominisque immortalitatem pepererunt, à Misraim filio Cham, vsque ad INNOCENTIVM *X. Pont. Opt. Max. extensa.*

RIA Seculorum interualla cumprimis digna sunt consideratione, quibus tanquam in diuersorum Theatrorum apparatu humani generis historiæ & res gestæ fuerunt exhibitæ. Primum est ab Orbe condito vsque ad diluuium: Alterum à diluuio vsq; ad Olympiadum initium. Tertium ab Æleæorum Rege Iphito Olympiadum Authore ad sequentium seculorum successionem continuatum. Primum non immeritò ἄδηλον Censorinus vocat; vti ex Mundi immutatione imperuium, ita nullam quoque posteris rerum à primæuis illis Mundi hominibus gestarum notitiam, nisi quam Sacri nos codices docent, reliquit. Alterum μυθικὸν Deorum Dearumque fabulis ita confusum, vt neq; in hoc quicquam sit, quod sibi perfectè & exactè respondeat, & non nisi analogica quædam lux scriptoribus veritatis rerum inuestigandarum desiderio accensis affulgeat. Tertium verò optima ratione à Censorino vocatur ἱστορικόν. Ad huius enim initium, temporum tam exacta descriptio, tam distincta rerum in orbe gestarum notitia exhibetur, vt de rerum ab Historicis traditarum veritate nullus amplius dubitandi locus reliquus esset posset. Prius meliores huius temporis Chronographos Salianum & Torniellum secuti, 1656. annorum spatio; Alterum 1622. Tertium ad annum hunc nostrum currentem annorum 2421. curriculo definimus. Tametsi verò ex Arabum monumentis aliquo modo ostendere possimus, ante diluuium Obeliscorum siue Pyramidum erectionē in vsu fuisse, veruntamen cum hoc negotium chronographicum præterea, quæ præsenti hoc opere, iam tradita sunt, in Oedipo ex professo discutiamus; ne Lectorem multiplici Authoritatum allegatione confunderemus, eum ad citatos tractatus consultius remittere visum fuit. Quarè Chronologiam nostram bonis auibus

auspi-

auſpicemur. Proteſtor autem in hoc præludio, me annos Regum Ægypti haudquaquam præcisè, vtpotè qui in tanta Hiſtoricorũ diuerſimodè opinantium confuſione exactè determinari minimè poſsint; Sed quantum ingenij vires,& variæ,ex mutua hiſtoricorum comparatione coniecturæ permiſerint, definire præter propter,& ad certas & indubitatas Æras adſtrictos,ad me contra Sciolorum quorundam peruicaciam præmuniendum, determinare voluiſſe. His itaque præmonitis.

	A Condito Mundo.	A Diluuio.	Ante Christum.
Diluuij annus iuxta communem opinionem omnium ferè Chronologorũ incidit in annum ab Orbe condito.	1656		2394
Dominati ſunt Mundo Noëmus cum tribus filijs, Sem, Cham, Iaphet, Arphaxad, Canaam vſq; ad Turris ædificationem.			
Turris ædificatio peracta fuit, anno à Mundo condito.	1931	275	2119
Quo tempore celebres fuerunt Nẽbrod, Ninus ſiue Belus, Semiramis, Regni Aſsyriorum fundatores. Hos ſecuti ſunt Nachor, Sarus, Thare Pater Abraham, Cham Zoroaſter, cum octo filijs, & potiſsimùm Ægypti Dominus Miſraim, primi Aſtrologiæ cultores.			
Noë moritur anno ab orbe condito.	2006	350	2044
Ortus Abrahæ incidit in annum Mundi.	2039	383	2011
Poſt annos verò 174. vitæ ſuæ tranſactos moritur anno Mundi.	2213	557	1837
Floruerunt ab ortu ad mortem Abrahæ & vltra, Melchiſedech, Zoroaſter Miſraim, quem quidam Miſram, nonnulli Mithram, alij Oſirim vocãt, qui primus Ægypti Rex,& Pharao. Hermes, Tautus, ſiue Mercurius Triſmegiſtus, & filius Miſraim, Miſramuthiſis. Hi primi ad nominis gloriam immor-			

	A Condito Mundo.	A Diluuio	Ante Christum.
immortalitatemque consequendam, Authore Hermete, Obeliscos hieroglyphicorum doctrinâ illustres Betsames, siue in Vrbe Solis erexerunt. Cuiusmodi iuxta nostram æstimationem sunt, Mahutæus, Mediceus, Monticelius, alijque similes infimæ classis Obelisci; contigitquè ferè sub fine vitæ Abrahæ, anno	2213	575	1837
Ortus Iosephi Patriarchæ	2289	633	2761
Mors Iosephi	2399	743	1651
A morte itaque Abrahæ vsque ad ortum Moysis 251. anni; à morte verò Ioseph vsque ad ortum Mosis 175. anni preterierunt, quo tempore Isaac, Iacob, cum reliquis duodecim filijs celebres Mundo fuerunt. In Ægypto, Misraimo, Hermete, Mesramuthisi defunctis, successerunt alij Reges, qui traditam à prædecessoribus doctrinam hieroglyphicam totis viribus promouerunt; Vndè Sacerdotum ordo, quorum Putiphar Heliopolis Sacerdos, cuius filiam Ascenez, Iosephus, teste sacra Scriptura, in vxorē accepit, vnus fuit; Idololatria sacrorumque animalium cultus, studium quoque Theologiæ, & Philosophiæ secretioris, vti & Mathematicarum, si vllo alio, hoc maximè temporum interuallo, viguit; vt alibi probabitur.			
Mosis ortus incidit in annum	2464	808	1586
Moses 20. annorum, teste Philone in omni scientia Aegyptiorū, & Chaldæorum eruditus fuit.	2484	828	1566
Moses 80. annorum, educit filios Israel ex Aegypto, cum maxima Regni clade.	2544	888	1506

Mori-

	A Condito Mundo.	A Diluuio.	Ante Chriſtum.
Moritur Moſes. Poſt Moſen Regnum Ægypti vti exhauſtum, ita maximam quoque ſacrorum ſtudiorum iacturam fecit, vſque ad Manuphta Regem.	2584	908	1469
Manuphta Rex, hoc eſt Memphis Dominus, quem alij Amenophin, alij Amenophtin appellant, vti Regni, ita ſacræ doctrinæ, Obeliſcorumque primus inſtaurator fuit, anno poſt mortẽ Moſis 100. qui incidit in annum quem ſecutus eſt	2684	1028	1366
Sothis filius, ſucceſſor patris, qui animo conceptam à Manuphta Obeliſcorum erectionem magno animo executus eſt; Erexit autem octo obeliſcos Heliopoli vnà cum filio Rameſſe, quorum hic Obeliſcus noſter Pamphilius vnus eſt; cæteri verò quinam ſint, ſuo loco & tempore tradetur; contigit autem hæc Obeliſcorum erectio anno circiter.	2714	1058	1336
Rameſſes filius Sothis, Nepos Manuphtæ, præter illos, quos vnà cum patre conregnans erexit, poſt mortem patris Regni ſucceſſor, omnium qui vnquam facti ſunt, maximum Obeliſcum, Thebis erexit, videlicet Lateranenſem, anno	2753	1097	1297

Hoc eodem tempore famà doctrinę Ægyptiorum refloreſcentis, ex Græcia in Ægyptum ſe contulerunt Orpheus, Linus, Muſæus, Amphion. Vixit hoc eodem tempore Sanchuniathon Phœniciarum hiſtoriarum peruetus Scriptor; & hieroglyphicæ doctinæ commentator Bitis Propheta; Phœnix quoque & Cadmus Ægypti patrias literas, Phœnicibus & Græcis primi tradiderũt.

Troiæ

	A Condito Mundo.	A Diluuio	Ante Chriſtum.
Troiæ excidium incidit in annum, Rege Ægypti Proteo cum Alcandra vxore. Heli, Samuel, floret.	2871	1215	1179
Seſoſtris ſiue Seſoſiris, id eſt, germen Oſiridis, omnium qui vnquam Ægypto præfuerunt, Regum potentiſſimus, duos, Plinio teſte, Obeliſcos erexit; confundunt hunc quidam cum Seſach, perperam, vt in ſerie operis videbitur. Vixit hoc tempore Saul:	2893	1237	1157
Momphencur, id eſt, Memphis Dominator, filius Seſoſtris, quem Plinius corruptè Nuncorium vocat, ingentem Obeliſcum, at raſum erexit; forſan morte præuentus eundem literis inſignire non potuit; quem Caius Caligula Cæſar Romam delatum in Circo ſuo Vaticano erexit. Vixit autem anno.	2947	1292	1102
Simarres Rex Aegypti, quem ego eundem eſſe puto cum Simande, ſiue Smende, vel vt alij Simandio; ſignificat autem. *Simendes* vt ex dictionario noſtro patet in lingua Ægyptiaca idem, quod hircum ſacrum; hic magni animi vir, & acerrimus hieroglyphicæ doctrinæ promotor, præter innumera fabricarum mirabilium monumenta, templa, labyrinthos, ſimulacra, Obeliſcum quoque erexit, ſed raſum; vixit tẽpore Dauidis. Homerus floret, & Herodotus.	2986	1331	1064
Initium Regni Salomonis incidit in annum.	3020	1365	1030
Lycurgus Floret.			
Marres & Aphres Reges Ægypti, quorum hunc alij Vaphres appellant, cuius literæ ad Salamonem extant; ſecun-			

	A Condito Mundo.	A Diluuio.	Poſt Chriſtum.
cundum nonnullos erexerũt Obeliſcos raſos, quem Claudius ex Ægypto delatum erexit ante Mauſolæum. Videlicet in Dynaſtia Æthiopum vltima, vt paulò poſt ſequitur.	3022	1366	1028
Pſammirtao, quem Plinius Senneſertæum appellat; quem alij inter vltimos Reges Ægypti perperam collocãt; nos veriùs ex Manethone docti, eum in Dynaſtia XXVI. ponimus. Erexit hic Heliopoli vnum è maioribus Obeliſcis recõditæ eruditionis plenum, quem Auguſtus Romam conductum, in Circo Maximo erexit; viguit hoc ſeculo maximè doctrina hieroglyphica.	3243	1587	807
Olympiadum initium, quarũ inſtaurator Rex Ælæorum Iphitus, incidit in annum Mundi. Qui & *Ioathan* Regis Iſrael fuit I.	3278	1622	772
Roma condita Olympiade VII. Et hoc loco nos ponimus, Reges Marrem, Aphrem vel Vaphrium Obeliſcorum raſorũ erectores, vltima videlicet Dynaſtia Æthiopum.	3300	1644	750
Nectanabus, quem alij Nechao vocant, quidam cum Amaſi confundũt, Rex vltimus Ægypti, Obeliſcum prægrandem erexit Memphi, quem indè ablatum Rex Ptolomęus Philadelphus Alexandriæ in templo Arſinoes erexit: vixit hoc tempore Pythagoras, & ordine ſequentes. Septem Græciæ ſapientes, Thales Mileſius, Steſichorus, Sappho, Pherecides, Epimenides, Anaximander, Simonides, Solon, Æſopus, Phocilides, Xenophanes, Anacreon, Epicharmus, Pindarus. *Cam-*	3310	1654	740

	A Condito Mundo.	A Diluuio	Ante Christum.
Cambyses Rex Persarum Ægyptum anno 4. Regni sui in potestatem suam redactam, Obeliscis quà deiectis, quà combustis, destruxit Olympiade 63. anno ab Vrbe cõdita 227. Tarquinio Superbo Romæ dominante anno Florent à Cambyse vsque ad Alexandrum Magnum Hecatæus historicus, Pythagoras, Æschylus tragicus, Aristides, Archilaus physicus, Empedocles, Democritus, Hippocrates, Euripides, Sophocles, Heraclitus, Melissus, Thucydides, Meton, Protagoras, Socrates, Aristophanes, Xenophon, Ctesias. Architas Tarentinus, Plato, Demosthenes, Diogenes, Cynicus, Aristoteles, Aristarchus, Philolaus alijque innunumeri.	3528	1782	522
Alexander Macedo Olympiad. CXI Florent hoc tempore, Euclides, Xenocrates, Crates, Heraclides, deinde Theophrastus, Megasthenes, Demetrius phaleræus, Menander, Strabo Lãpsacenus, Theocritus, Aratus, Apollonius Rhodius, Epicurus, Zeno, Berosus, Callimachus, Chrysippus, Polybius, Censorinus, Ennius, Panthus, Carneades, Terẽtius, Hipparchus, Lucretius poëta, Cicero, Ptolomæus, ab Alexandro vsque ad Augustum, spatio trecentorum & amplius annorum.	3719	1973	331
Augustus Cæsar pulsis Græcis, Ægyptum Romano connexuit Imperio. Atque hic primus fuit, qui animum adiecit ad secũdam Obeliscorum erectionem, quã & Romæ perfecit; duos autem insignes ex Ægypto delatos erexit, vnum in Circo maximo, olim à	4022	2276	28

	A Condito Mundo.	A Diluuio	Post Christum.
Psammirtao erectum; quem modò Flaminium dicimus; alterum in Campo Martio horis monstrandis deputatum. Florent sub hoc Virgilius Horatius. M. Manilius Astronomus; Ex Hebræis Hillel, Schamai, Ionathan Vzielides, Simon Ben Iochai, Propertius, Tibullus, Catullus, Ouidius.			
CHRISTVS Saluator Mundi.	4049	2397	1
Caius Caligula Obeliscum à Momphencure olim in Ægypto erectum, Romam translatum reerexit in Circo Vaticano à se constructo. Floruit hoc tempore Philo Hebræus, Dionysius Areopagita.	4090	2438	41
Claudius Cæsar; duos obeliscos rasos erigit ante Mausoleum Augusti; quorũ primum Sixtus V. deinde in Colle Exquilino ante ædem Liberianam S. Mariæ Maioris erexit; altero in ruinis Mausolei adhuc perseuerãte. Floruerũt hoc tẽporis spatio fere 200. annorum, Plinius, Solinus, Fl. Iosephus, Iuuenalis, Fauonius, Plutarchus A. Gellius, Lucianus, Appianus, Ælianus, Phlegon, Ptolomeus, Gnostici, Pausanias, Diogenes Laertius, Athenæus, Apuleius, & ex SS. Patribus, Iustinus Martyr, Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Origenes.	4106	2454	57
Antoninus Caracalla Cæsar erexit hunc nostrũ Obeliscum in Hippodromo sui nominis, quo temporum iniuria prostratum in Agonalem Circum trãstulit, ibiq; erexit INNOCENTIVS X. PAMPHILIVS. Floruerunt hoc tempore, Minutius Felix, Iulius Africanus, Ammonius, Apollonius Thyanæus, Phi-	4299	2647	250

	A Condito Mundo.	A Diluuio	Post Christum.
Philostratus eius vitæ Scriptor, Alexāder Aphrodisæus, Herodianus, Plotinus, Censorinus, Ioannes Stobæus.			
Constantinus Magnus, Thebis Obeliscum omnium maximum transuexit Alexandriam, vt eum Constantinopoli erigeret; sed morte præuentus est. Floruerūt hoc tempore Arnobius, Lactantius, Athanasius, Porphyrius, Iamblichus, Eumenius.	4363	2716	313
Constantius filius Constantini Obeliscum Thebis à Patre Constantino Alexandriam deuectum, Romam transtulit, atque in Circo maximo constituit, quem inde ablatum SIXTVS V in Campo Lateranensi denuò erexit.	4392	2746	341
Theodosius Cæsar, alium erexit Cōstantinopoli.	4432	2786	381
Totila Romà Captà, omnia antiquitatum monumenta, vti & Obeliscos euertit.	4600	2954	559
SIXTVS V. Gloriosæ memoriæ, immensa animi magnitudine incitatus prostratorum Obeliscorum erectionē ex omnibus Pontificibus primus aggressus est; & primum quidem Obeliscum ingentem à *Nuncorio* olim in Ægypto, deinde à *Caio Caligula* Romæ erectum, reerexit in Campo Vaticano.	5636	3990	1586
Secundum Obeliscum ab *Smarre* olim in Ægypto erectum, à *Claudio* ante Mausolæum reerectum, reerexit in colle Exquilino ante ædem S. MARIÆ Maioris, anno	5637	3991	1587
Tertiū Obeliscū à *Ramesse* olim Thebis erectum, à Cōstantino verò Imperatore indè auulsum, atque Alexandriam dela-			

	A Condito Mundo.	A Diluuio	Post Christum.
delatum, deindè Romam deuectum, & in Circo maximo à Constantio Imperatore Constantini Magni filio erectum, Sixtus V. reerexit in Campo Lateranensi; anno	5638	3985	1588
Quartum Obeliscũ à Psammirtao olim Heliopoli erectum, & ab Augusto in Circo maximo reerectum, Sixtus V. indè erutum reerexit ad portam Flaminiam; anno	5639	3986	1589
Hosce omnes secutus INNOCENTIVS X. PONTIF. OPT. MAX. Obeliscũ à Sothi olim Heliopoli erectum, & ab Antonino Caracalla in suo Circo reerectum, tandem ex Circi ruinis erutum in Circo Agonali, siuè foro Romano, (vulgò *la Piazza Nauona*) gloriosè erexit; anno	5699	4043	1649

Cuius Exemplo secuturos Pontifices incitandos, ad similia gloriosa magnificentiæ opera animum adiecturos, nihil dubito.

Summa annorum à prima erectione ad vltimam elapsorum.

ELapsi itaq; à prima Obelisci huius erectione à Sothi in Ægypto primùm factà, vsq; ad vltimam factam ab INNOCENTIO X. Pont. Opt. Max. Romæ, anno Christi 1649. anni 2985.

Nota Lector nos in hac Chronologia, vt plurimum in annis Christi ab alijs differre tribus annis; cuius rationem alibi insinuamus.

Flo-

Florentius de Montmorency Societatis IESV Vicarius Generalis.

CVm Librum P. Athanaſij Kircheri Noſtræ Societatis Sacerdotis de Obeliſco Pamphilio, aliquot eiuſdem Societatis Theologi recognouerint, & in lucem edi poſſe probauerint, facultatem facimus, vt typis mandetur, ſi iis, quorum intereſt, ita videbitur, cuius rei gratia has literas manu noſtra ſubſcriptas, ſigilloque noſtro munitas damus.

Florentius de Montmorency.

Locus † Sigilli.

Io. Baptiſta Rinalduccius I. V. D.

OBeliſcum Pamphiſium hieroglyphicis literis conſpicuum inter Hippodromi rudera latitantem, indè exemptum excelſus INNOCENTII X. P. M. Animus in ipſo Agonis Circo, veluti pacis quoddam publicæque magnificentiæ ſymbolum excitauit; & ne quicquam Pamphiliani principatus gloriæ & felicitatis deeſſet, vir quoque præſtò fuit, qui naturalis ingenij limites penè ſupergreſſus, ſpiritum adderet moli, antea ſaxo; non vt fabuloſus ille Prometheus, igne nouæ fraudis audaciâ ſupernis regionibus erepto; ſed tanquam veræ prudentiæ cultor, noua planè ſapientiæ inuentione cælitùs hauſtâ, ex qua mentium humanarum erroribus medela parari poſſet. Fuit is Athanaſius Kircherius è Soc IESV, operis huius Author, qui ſapientiam omnium Antiquorum exquirens, narrationeſque Virorum nō duntaxat nominatorum, ſed & noſtris regionibus innominatorum conſeruans, in verſutias prouerbiorum, & parabolarum ſingulari ingenio, longo labore & ſtudio, variorum prætereà idiomatum adiumento ſe inferens, ipſe palam fecit diſciplinam doctrinę ſuæ, in notis illius lapidis explanandis; & quod hucuſque nemo vel auſus, vel animo aſſecutus, hieroglyphicorum confuſas ambages, & pro cuiuſque ingenio vel genio diſtractas ſignificationes in vnum collectas, & ad ſinceræ interpretationis amuſſim reuocatas, omnium ſtupore & admiratione is tandem è tenebris in lucem eduxit. Collaudabunt igitur omnes ſapientiam eius, tantique muneris beneficium in ſeculum decantabunt, & quod tanti Viri pietati ac religioni debetur, laudē eius in hiſce quoq; ſcriptis enarrabit poſteritas. Hoc de libro ad typos relaxando, quem iuxta Reuerendiſs. S.P. M. mandatum diligenter examinaui, iudicium ac teſtimonium fero.

Io. Baptiſta Rinalduccius I.V. D.

Im-

Leo Santius Soc. IESV, Studiorum Sup. in Coll. Rom. Præfectus.

LEgi Librum, qui inscribitur Obeliscus Pamphilius Authore P. Athanasio Kircherio Soc: IESV, eumque iudico publica luce dignissimũ propter admirabilem abstrusissimarum rerum eruditionem, linguarumq; peritiam, & erutam è sepulcris secretiorem sapientiam Aegyptiorum, Nouum seculi nostri Repertum.

Leo Santius Soc: IESV, Studiorum Sup. in Coll. R. Præfect.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. P. Apost.

A. Riualdus Vicesg.

Imprimatur,

Fr. Raymundus Capizuccus, Soc. Sac. Pal. Apost. Mag. Ord. Præd.

TESTIMONIA

Antiquariæ literaturæ Professorum de præsenti Opere.

Nota ad Lectorem.

QVamuis probè mihi conscius, tanta rerum Authenticatione non indiguerim, quia tamen in ea tempora incidimus, quibus si vnquam, certè ingeniorum æstus in literario negotio maximè se exerit; atque adeò in rebus nouis arduis, intentatisque, cuiusmodi præsentis Operis argumentum spondet, in tanta quoque incognitarum vulgo, vti Antiquitatum, ita linguarum varietate, facilè fictionis alicuius & malæ fidei suspicio in animis Criticorum oriri possit; ne me tam turpi malæ fidei crimine obnoxium temerè iudicarent; hinc præuisis maledicorum iaculis, vti in hoc Orbis & Vrbis Theatro, in tanta Literatorũ frequentia, nouum Oëdipum exponere placuit; ita summa quæque cautela & circumspectione, contra Sphyngem mihi procedendum esse existimaui. Quocirca in hunc finem Viros fide dignos, & longa rerum experientia instructos, qui de hoc opere perfectum iudicium formare possent, qui & ipsi in eadem arena contra obliuiosam temporum vetustatem decertarent, testes adsciscere visum fuit; qui quidē vti omnia mea prius exactè discusserunt, atque inter se singula contulerunt; ita quoq; huius meæ fidelis & sinceræ Operæ apud posteritatem testes esse voluerũt, vt sequitur.

Fran-

I.

Francisci Gualdi Ariminensis Equitis S. Stephani.

VTi rerum antiquarum extiti semper studiosissimus; ita memini, me pridem inter alia singulari cura in Obeliscum (qui nuperrimè in Foro Agonali erectus fuit) dum adhuc in Hippodromo in plures partes confractus iaceret, indagasse, vtrum frusta omnia, etiam minora, quæ characteres hieroglyphicos continebant, adhuc superessent; deprehendique ex singulari Numinis beneficio, etiamnum superesse; Quod adhuc studiosius exactiusque examinaui, dum nuper in restauratione eiusdem Obelisci characteres hieroglyphici inciderentur, in frustis lapideis de nouo eidem Obelisco insertis, vbi deprehendi omninò fideliter ac syncerè easdem penitus figuras seu characteres, qui in antiquis illis frustis extabant, in hisce recenter substitutis fuisse incisos. Quæ præterea Author ex meo Musæo deprōpta allegat Ægyptiaca monumenta, ea fideliter & syncerè me præsente descripta esse assero; quod etiam, vt de huius rei veritate apud posteritatem constaret, hac mea manu ac sigillo testari non dubitaui. Ita testor.

Franciscus Gualdus Ariminensis Eques S. Stephani.

II.

Francisci Angelomi.

HIeroglyphica, quæ ex Veteribus fragmentis, Obelisci huius præsentis decerpta in noua fragmenta, quibus integritati suæ restitutus est Obeliscus, cum multorum annorum indagatione & examine, dum adhuc in Hippodromi ruinis iaceret, probè mihi nota sint; Ego infrascriptus summa fide & sinceritate, necnon diligentia extraordinaria Authoris deprompta insculptaque genuinis locis ita reddita esse, vt vix vllum inter nouas & veteres figuras discrimen quis dignoscere possit, hiscè testari volui; prætereà quę Author in hoc opere allegat, ex meo Musæo deprompta hieroglyphica monumenta, ea pariter syncerè & fideliter, vti germanum virum decet, iuxta archetypa delineata incisaque esse, hisce fidem facio, nè alicui dubiæ imposterum fidei in tanti momenti argumento suspicio subreperet; ita inquā testor. Romæ 14. Augusti 1650.

Franciscus Angelomus.
Cui & astipulor Io. Petrus Bellorius.

III.

Ioannes Baptista Casalius Romanus.

EGo infrascriptus hoc meo Chirographo apud Posteritatem testatum volo, me characteres seù figuras in Obelisco Pamphilio de nouo incisas diligenter ac studiosè examinasse, ac contulisse cum figuris, quæ adhuc in antiquis fragmentis visebantur, comperisseque nil de nouo additum, confictumque, aut mutilatum; sed respondere omnia fideliter primis illis veterum fragmentorum characteribus, ac figuris, sub directione huius Operis Authoris, quod idem testor de fragmentis Aegyptiacis ex meo Musæo ab Authore depromptis. Kalend. Augusti. Anno à Christo nato 1649.
Ita testor.

Ioannes Baptista Casalius Romanus.

IV.

Leonardi Augustini Senensis Antiquarij.

OBeliscus præsens, dum adhuc in Hippodromo, qui ad Castra Prætoriana, & sepulchrum Cæciliæ F. Metelli situs est, iaceret, vti multorum annorum inspectione haud mihi incognitus fuit, ita vel maximè is in restauratione sua hoc præterito anno factâ mihi innotuit; cuius quidem hieroglyphica, quæ in fragmentis continebantur, testor, in noua, quibus integratus fuit Obeliscus, ea fide translata esse, vt nemini posterorum de fuco aliquo suborto, vtpote qui incisori quotidiè ferè astiterim, suspicio nasci debeat. Ea verò quæ ex Ergasterio Francisci Cardinalis Barberini, cui præsum, Authori concessa sunt fragmenta Ægyptiaca, eo quoque candore excerpta esse, vt nemo de veritate rei dubitare possit, quæ & propria manu subscribere volui.

Leonardus Augustinus Senensis.

V.

R. P. Fr. Marci Lucensis, Ord. S. Francisci.

EGo Fr. Marcus Lucensis Ordinis Minorum Obs. Prouinciæ verò Romanæ reformatæ Theologus, linguæ Arabicæ professor, Missionis Ægypti à Sacra Congregatione de Propaganda Fide Præfectus deputatus; vidi & examinaui antiquitates Aegyptiacas in hoc Opere contentas, easque fideliter

deliter citatas & allegatas inueni; vtpotè qui in eodem Aegypti Regno ad annos 12. in Propagandæ Fidei cura vixerim, vniuersumque Regum vnà cum superstitibus monumentis perlustrârim, præsertim quæ de Obeliscis cœterisque monumentis hieroglyphicis, tum in veteri Memphi, tum Heliopoli, Thebarumque loco, quem hodie Hesne vocant, alijsq. hinc indè locis supersunt, tum quæ de libris ad linguam Coptitarum (quibuscum conuixi) quæ antiqua Aegyptiorum lingua est, peculiaria enarrantur. Atque hæc ita se habere tanquam oculatus testis affirmo. Datum Romæ in Conuentu Sancti Francisci Transtyberini 13. Kal. Septemb. 1650.

Fr. Marcus Lucensis Ord. S. Fran.
qui supra manu propria.

VI.

Testimonium Authenticum circa fragmenta instaurati Obelisci Pamphilij datum, à P. Iacobo Viua è Societate IESV Authoris Socio.

NOn te Amice Lector, latere arbitror Obeliscum nuperrimè in Foro Agonali erectum, olim quidem, dum adhuc in Hippodromo iaceret, constitisse ex vno integro saxo; postea verò Barbarorum furore Humi afflictum prostratumque in plura frustra fuisse diffractum, quorum nonnulla in hoc casu tantum vitij accepêrunt, vt in Obelisci restauratione alicui vsui amplius esse nequierint; vnde oportuit in eorum locum substituere ex simili lapide (quem vulgò *Granito rosso* vocant) alia frusta, quæ priorum lacunas supplerent, quod eà Artificum industrià factum, vt vix apparentibus commissuris in vnum denuò ac integrum saxum coaluisse videatur. Prætereà (quod potissimum ad rem nostram facit) omnes ac singulæ Hieroglyphicorum imagines ac figuræ, quæ desiderabantur, incisæ fuerunt in hisce nouiter adiunctis fragmentis & quidem eo penitùs modo, situ, ordine, ac loco, quem in integro olim Obelisco obtinebant, ita vt, Candidus Lector; nouerit nil omninò de nouo additum, mutatum, aut ex proprio sensu confictum (excepto in vnico exiguo spatio ob certã rationem, cuius in Opere fit mentio) sed omnia ex antiquis fragmentis ingenti cura ac studio decerpta suis quæque locis fideliter fuisse insculpta ac translata &c. quod haud adeo difficulter fieri potuerit; siquidem singulari Numinis prouidentià factum, vt omnia prorsus prædicta antiqua fragmenta adhuc reperta fuerint eo ipso in loco, vbi humi prostrata iacebat moles, ex quibus, vt dixi, facilè præfatas Hieroglyphicorum figuras excerpere licuit: atque hæc fragmenta ad maiorem fidem faciendam & ne vllus fortè maleuolorum cauillationibus pateret

 locus,

locus, singulari curâ pro posteritate adhuc asseruantur, vt cuilibet, qui id expetierit exhiberi deinceps valeant: certiusque Orbi constet, Obeliscum hunc nuper erectum per omnia omninò similem illi, quem olim Antonin. Caracalla Imper. in Hippodromo collocauerat. Quod idem de reliquis antiquitatum monumentis ex varijs Ergasterijs Rom. depromptis & scrupulosè ab Authore exhibitis iudicandum est.

Quæ omnia, prout hactenus commemoraui, ita se penitùs habere, ego Iacobus Viua è Societate IESV syncerâ fide testor ac affirmo, vtpotè oculatus horum omnium testis ac indiuiduus comes, ac Socius Authoris. Quod quidam eò promptiùs lubentiusque præsto, quod operam meam collocari video in Opere præclarissimo, ac instantissimis votis ab vniuersâ Eruditorum schola, iam pridem desideratissimo; ac proindè spero omninò Candidum Lectorem prædicta amplius in dubium deinceps minimè reuocaturum. 10. Ianuarij 1650.

Iacobus Viua Soc: IESV.

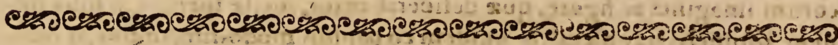
Authenticatio Linguarum in hoc Opere adductarum.

I.

Io. Baptista Ionæ Galilæi Hebraicæ & Chaldaicæ linguæ in Sapientia Romana Professoris.

VIdi Hebraicorum Chaldaicorumq; Authorum in hoc Opere mirabili allegatos textus, & vti in fontibus ipsos cognoui verè & fideliter citatos, ita quoque huius rei testimonium propria manu factum dare volui. Romæ 24. die Aug. 1650. Ita testor.

Ioan. Baptista Iona.

II.

R. P. Philippi Guadagnoli Theologi & Arabicæ linguæ in Athenæo Romano Professoris Pontificij.

TExtus Arabicos in hoc Opere ex Arabum monumentis, quà MM. SS. quà impressis, quorum ego nonnullos Authori amico contuli, excerptos, summa fide & sinceritate allegatos esse, hisce testari volui. Romæ 14. Septemb. 1650.

Ego Philippus Guadagnolus Cler. Minor.

R. P.

III.

R. P. F. Antonius ab Aquila Ord. Min. Præd. Obſer.

EGregium Opus cui titulus eſt *Obeliſcus Pamphilius*, Authore R. P. Athanaſio Kircherio è Soc. IESV vidi ac perlegi, & in eo præter Arabicorum textuum ſinceram allegationem interpretationemque, multa prætereà Antiquitatis præclara, recondita, ſcituque digniſſima documenta ex Orientalium Authorum, potiſſimùm Arabum abditis penetralibus deprompta reperi; quæ & ſummum Reip. Lit. emolumentum conferre, & alijs ad aliquid in ſimili argumento audendum ſtimulos addere poſſint; Ita ſentio & teſtor. Romæ in Conuentu S. Petri in Monte Aureo, die 11. Septemb. Anno Iubilæi 1650.

Fr. Antonius ab Aquila Strict. Ord. Min. Obſer.
Theol. & Arabicæ linguæ Profeſſor.

IV.

Teſtimonium Maronitarum.

CVm Nos Infraſcripti Arabica & Syriaca in hoc Opere adducta teſtimonia cum ipſis Autographis Arabicis; Abulheſſan, Mahumed, Abnabdalla, Elheſſedi, Salamas, Abenephi, cæteriſque Authoribus Arabicis (quorum nonnulli ex noſtra Bibliotheca extracti ſunt.) verbotenus contulerimus; neque vllam diſcrepantiam inuenerimus. In Syriacis vero Syriacorum locorum ex ipſis Authoribus nobis notis, ex quibus deprompta ſunt, Typothetæ extiterimus, omnia ſumma fide & integritate adducta eſſe repererimus; huius rei teſtimonium propria manu ſubſcriptum eſſe voluimus. Romæ 5. Septemb. 1650. Ita teſtamur nos infraſcripti.

Petrus Domitius Cheſruenenſis.
Petrus Tulenſis, Maronitæ è Monte Libano Colleg. Alumni.

INDEX

INDEX PRAEFATIONVM.

Capitum, Paragraphorum, Problematum, Distinctionum, Digressionum, Hierogrammatismorum, & Explicationum.

OBELISCI PAMPHILII

LIBER I.

De Literarum, & Obeliscorum Origine.

Proble-

INDEX CAPITVM.

INDEX CAPITVM.
OBELISCI PAMPHILII
LIBER II.

Apparatus ad hieroglyphicam Explicationem.

OBE-

INDEX CAPITUM.
OBELISCI PAMPHILII
LIBER III.

Myſtagogia Aegyptiaca, qua non Aegyptiacæ duntaxat doctrinæ in ſacris ſculpturis ratio, ſed & Græcanicæ ſapientiæ ad normam Aegyptiacæ παραλλήλως inſtitutæ Methodus traditur demonſtraturque.

OBELISCI PAMPHILII

LIBER IV.

Ideæ Hierogrammaticæ, quotquot in OBELISCO PAMPHILIO continentur, seorsim expositæ & ex omnigena doctrinæ demonstratę,

INDEX CAPITVM:

OBELISCI PAMPHILII LIBER II.

Actualem Obelisci interpretationem continens.

NO-

Nomina Authorum, qui in hoc Opere citantur.

Ordine Alphabetico.

Abamo.
R. Abarbanel Hebr. cod. imp. Ven.
Abenephi Arabs, M.S. Arab.
Abenezra Hebræus, in Micrah hagged.
Abenuaſchia Arabs, M. S. Arab.
Abn-Abdalla Arabs, M.S. Arab.
Abulheſſan Arabs, M. S. Arab.
R. Abraham Hebræus, cod. impr. Baſileæ.
Acta Apoſtolorum.
Aelianus.
Africanus.
Agazaël Arabs, M. S. Arab.
Ammed Ben Ioſeph Altiphaſi, M. S. Ar.
R. Akiba Hebræus, cod. impr.
Albricus Philoſophus.
Alcmæon Crotoniates, apud Plur.
Alexander ab Alexandro.
Alkandi apud Gelaldinum, M. S.
Alphonſus de Spiria, apud Aldrouand.
Ammianus Marcellinus.
Anaxagoras.
Anebo, apud Euſeb.
Annius Viterbienſis Pſeudo-Beroſus.
Antiphon.
Antiochus.
Antonius Auguſtinus, de medalijs.
Apion Alexandrinus.
Apollodorus.
Apollonius Rhodius.
Apuleius.
Aratus.
Arrianus.
Ariſtagoras.
Ariſtæus, apud Plut.
Ariſtoteles.
Arnobius.
Artephi Arabs, M. S.
S. Athanaſius.
Athenagoras.
Athenęus.
Auctor Copticæ Scalæ magnæ Aegyptiacę. M.S. Petri de Valle.
Auctor Hiſt. Scolaſt.
S. Auguſtinus.
Baal Hatturim, Hebræus. in Micràh haggedolàh.
Bartholomæus Marlianus de Topographia Vrbis.
Baſilides.
R. Becchai Cod. impreſſ. Ven.
Beniaminus Hebræus. Cod. impreſſ. Leydæ.
Bernardinus Gomeſius. Apud Aldrouandũ
Beroſus. apud Euſeb. Clement. Philon.
Bitis Propheta Aegyptius.
Bocacius Poeta Italus.
Boiſardus de Diuinationibus.
Bulengerus de diuinat.
Cabala Hebræorum variorum Authorum
Cadmus ex Plutarcho.
Callimachus.
Callixenus Phænix. ex Plut.
Caloſiris apud Heliodorum.
Caſſiodorus.
Caſtaneda apud Euſ.
Caſtor Thaleſ. apud Clem.
Cauſinus.
Cęlius Rhodiginus.
Cheræmon. ex Plut.
Chronicon Alexandrinum.
R. Chype Hebræus M.S.
Cælius Calcagninus.
Cęſar Riuiera de Mundo magico.
Choulus Antiquarius.
Cicero.
Chriſippus de deuinat.
Ciccus Aſculanus.
Claudiamus.
Claudius Saturninus de coronis.
Clemens Alexandrinus l. ſtromat.
Codex Syriacus M.S. Bibl. Vat.
Columella.
Commentarius vetus Hebraicus M. S. Romæ in Biblioth. Neophyt.
Cornelius Gemma.
Cornelius Tacitus.

S. Cyril-

Lau-

OBE-

OBELISCI PAMPHILII

LIBER I.

DE

Litterarum, & Obeliſcorum Origine.

PRAEFATIO.

Egotium aggredimur tantò ſanè difficilius, quantò pauciora nobis reſtant in ſumma raritate Authorum ſubſidia, ita ut, quod dolendum, de priſcis ſæculorum revolutionibus, nihil nobis præter deſiderium, ad fugitivam antiquitatem inſtaurandam, relictum ſit. Nam quæ hodiè apud Orientales extant de primæuorum hominum geſtis, etſi multa egregia & cognitu digna contineant, minimè tamen diſſimulandum eſt, multa in ijs reperiri, quæ caſtigatioribus iudicijs non uſqueadeò ſatisfaciant. Argumento ſit omnium eorum, qui de Chronologicis rebus commentati ſunt, ſumma diverſitas, ut inter tot, duo eàdem de re vix conveniant. Maxima difficultas inſtituti. *Notatur & hæc literaria calamitas in Aegyptiacorum Scriptorum monumentis; apud quos tanta eſt, uti de Regum nominibus, ordine, ſerie, de tempore, quo quiſque Aegypto cum poteſtate præfuit; ita & de geſtis eorum operibuſque memorandis diſcrepantia, ut cui ſubſcribas, vix diſpicias. Cuius quidem rei rationem aliam non inveni, niſi maximam temporum, nominumque æquivocationem, quibus acceſſit linguarum imperitia, quà factum eſt, ut* Corruptio Nominum. *Hebraica Græci, Perſæ Chaldaica, Latini Græca, omnes denique cum Arabibus Aegyptiaca nomina ita fœdè corruperint, ut, quid de prima eorum Origine ſentiendum ſit, vix dignoſcatur.*

Hanc itaque Hiſtoricorum confuſionem, cùm mecum haud infrequenter perpendiſſem, oppidò perplexus hæſi; ſiquidem ex una parte difficillimum & plenum

aleæ opus, quod aggrediebar ad tot tricas enodandas mihi, non dicam formidinem, sed & penè desperationem incutiebat: Ex altera parte luculenta quædam latentis veritatis, quæ in tanta Auctorum Sylva, non obstantibus diversis diversorum placitis subolfaciebam indicia, ad audendum aliquid, calcaria addebant; vicit tandem formidinem, vicit difficultates omnes pertinax mentis constantia, & ingens in eruendis hujusmodi Aegyptiorum monumentis desiderium. Vnde spretâ omni difficultate & labore, magno animo post exactum primò temporum scrutinium, æquivocorumque examen, naturali Aegyptiorum Genio, dogmatumque ab ijs institutorum rationibus methodoque, linguæ ad hæc patriæ, à me non ita pridem in Thesauro linguæ Coptæ instauratæ, idiotismis unicè incumbendum duxi. Quarum tandem rerum notitiâ fretus, singulisque ritè inter se combinatis, in veritatum quarundam hucusque desideratarum notitiã, DEO duce, devenimus; quas in Oedipo fusè, hic verò pro Operis conditione breviùs curioso Lectori communicandas duximus.

Author quid in hoc opere præstiterit.

Cùm enim novum, & vix ab ullo, quod sciam, tentatum Interpretationis specimen exhibere nobis sit animus, attamen ad scopum intentum minimè sine firmo solidoq; fundamento nos pertingere posse speremus; Hinc, ut fabrica nostra esset magis fundata; De Literarum Origine, *earundemque inuentoribus primò præludendum censuimus, ut sic interpretationis nostrę filum ordine naturę protensum, ansam curiosis Lectoribus, ad abdita antiquitatis penetralia penitiùs subeunda præberet; sed jam his ita pręmissis rem ipsam cum bono DEO ordiamur.*

CAPVT I.

De primæua Litterarum origine, earundemque primis inventoribus.

On post diluvium duntaxat, sed & ante illud Scripturę & Literarum usum fuisse, ostendit primò unanimis omnium ferè Latinorum, Græcorum, Hebræorum, Chaldæorum, Arabum, Samaritanorum, Æthiopum, Ægyptiorum consensus; & ut in hoc opere majori sinceritate, ingenuitate, & candore procedamus, singulorum verba eà linguà & charactere, quo conscripta sunt, adducemus. Atque ut à Protoplasto incipiam; fuisse eum, uti litterarum inventorem, ita & librorũ Scriptorem apertissimè Suidas tradit his verbis: τούτου τέχναι καὶ γράμματα τούτου ἐπιστῆμαι λογικαὶ καὶ ἄλογοι. τούτου προφητεῖαι, ἱερουργίαι, καὶ καθαρμοὶ καὶ νόμοι γραπτοί τε καὶ ἄγραφοι; τούτου πάντα εὑρήματα. *Huius*, inquit, *sunt artes, & litterę, huius scientię rationales & non rationales, huius prophetię sacrorũq; operationes, huius leges scriptę & non scriptæ; huius inuentiones &c.* cui Hebræi astipulantur qui in hunc locũ Genes: *liber generationum Adam*, cõmentantes, pleriq; librũ Adamo à Deo dictatum interpretantur. Rabboth. ואמרו זל רבותינו שאדם אבינו זל מחבר את ספר כל מצות שמסרו אלהים בגן עדן *dicunt Rabbini nostri, quod Adam Pater noster benedictæ memorię com-*

Arte diluviũ quis literarũ & scriptionis usus.

Suidas. Adamus Author omniũ artium & Scientiarum.

Genesis.5.1.

Rabboth Cõmentarius in Genesim.

po-

posuit librũ praeceptorũ, quę Deus ipse dedit in horto Eden. Rabbi Tanakus Bar Haja, in Rabboth, dicit fuisse librũ, in quo omnia à principio mundi usq; ad consummationem eius explicarentur, & in virtute eius filios Adam, Seth & Henoch prædixisse diluvium, & in illo, uti Zohar quoque innuit, continebatur, quòd non venturus sit Rex Messias, donec omnia quæ in mente Creatoris conceptæ erant, crearentur animæ: Verba ejus sunt: אין מלך משיח בא עד שיבראו כל הנשמות שעלו במחשבה להבראות האלו הן הנשמות האמרות בספרי של אדם זה ספר תולדות אדם *Non venturus est Rex Messias, donec createę fuerint omnes animę, quę ascenderunt in cogitatione Dei, ut crearet eas, & hę sunt animę in libris Adam insinuatę hisce verbis. Et hic est liber generationum Adam;* Quòd si de secundo Messiæ adventu intelligatur, tolerari potest; ultimum tamen à Rabbinis in gratiam plebis Iudaicæ appositum, affictumque facilè elucescit. Vide R. Abarbanel, Rambam, Akiba, Ialkuth in hunc locum.

R. Tanakus, Bar Haia, in Rabboth.

Quis liber fuerit ab Adamo scriptus, & quid continuerit.

Ben Ioachi. in Zohar.

R. Abarbanel. Akiba, in libro intitulato Ialkuth. hoc est pera pastoralis.

Chaldaicum Thargum Vzielidis hoc loco quoq; habet, הדה ספרא דכרונא בני אדם *hic est liber memorię gestorum à filijs hominum.* Mor Isaac in Philosophia sua Syriaca idem affirmat, ut paulò post videbitur. Huic astipulatur traditio Arabum, ita Abulhessan, Mahumed, Abn-Abdalla Elhessadi in Historia Saracenica:

Thargum Chaldaicum Ionathan.

Mor Isaac in Philosophia sua Syriaca M. S.

ثم انزل الله عليه احد وعشرين صحيفة كان فيها سوره منقطعة الاحرف وهو اول
كتاب انزله الله وهو اول لغة فيه من الفرايض والشرايع والسنن وتفسير الحروف
والوعد والوعيد واخبار الدنيا وكان الله تعلى قد بين في ذلك اهل كل زمان وصورهم
وسيرهم مع ملوكهم وما يحدثون في الارض حتى الماكول والمشروب قال فلما
نظر ادم عم الى ذلك كله عرف ما يكون في اولاده بكا بكا شديدا رحمة لهم ثم
امره الله ان يكتبها بالقلم واخذ جلود اضان ودبغها حتى صارت بيضا وكتب فيها
تسعا وعشرين حرف

Arabes Abulhessan, Mahumed, Abnabdalla, Elhessedi, in M. S. histor. rum, ab orbe gestarum.

id est, *deindè tradidit ipsi Deus 21. paginas suis exaratas, & incisas literis, fuit hic primus liber, & prima lingua conscriptus; continebat autem pręcepta, & traditiones in generationes secuturas; & interpretationem literarum, pacta, statuta, & promissiones, & historias mundi totius exhibebat, & repręsentavit Deus excelsus in hisce generationes hominum singulas, & figuras eorum, & directiones eorum cum Regibus eorum, cum omnibus, & singulis, quæ in terra gererentur usque ad cibos, & potiones. Deindè cùm Adam vidisset in hisce ea, quæ filijs suis debebant accidere, flevit planctu magno. Tunc præcepit illi Deus, ut scriberet ea calamo, & accepit pelles ex pecoribus, & præparavit ipsas usque dum fierent albæ, & scripsit in eis 29. literis, &c.* Porrò ab Adamo literarum, scriptionisque inventum ad Sethum devolutum est, cujus libri etsi inter apocryphos numerentur, ingens tamen horum librorum fama per omnia Authorum monumenta volans, illum aliqua jussu patris scripta reipsà tradidisse verisimile est. Scripsisse autem illum libros septem, in primo Panarij recitat Epiphanius, atque à

Quid continuerint libri Adam ex opinione Arabum.

Libri 7. Seth attribut.

Gnosticis Sethianis Archonticis falsò suppositos esse probat; Occasionem autem hujus figmenti accepisse videntur ex eo, quòd, ut refert Iosephus lib. 1. Antiq. filij Seth sideralem scientiam ad cœlestium rerum cognitionem excogitarunt; & cùm scirent prædixisse Adamum duos universales rerum interitus; alterum incendio, alterum diluvio; veriti, nè inventa sua priùs perirent, quàm pernoscerentur, excitatis duabus Columnis, utrique sua inventa inscripserunt: ut si lateritiam diluvio deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & illa, quæ ex lapide fuerat extructa, per ignem pereunte, lateritia restaret. Has refert Iosephus, suis adhuc temporibus in Asia extitisse. Author operis imperfecti in Matthæum exponens illud; *vidimus Stellam eius in Oriente*, meminit cujusdam Scripturæ Seth de Stella apparitura in ortu Messiæ his verbis: *Audivi aliquos referentes de quadam Scriptura gentis cuiusdam sitæ in ipso principio Orientis juxta Oceanum, apud quos ferebatur Scriptura quædam inscripta nomine Seth de Stella apparitura in ortu Messiæ, quæ per generationes studiosorum hominum, patribus referentibus filijs suis, habebatur deducta.* Cassianus verò Collatione 8. cap. 21. introducit Serenum Abbatem Authorem antiquissimum, dicentem: *Scientiam omnium naturarum per successiones generationum, semen Seth ex paterna usque ab ipso Adamo traditione suscipiens, donec divisum à sacrilega propagine Cham, perduravit, quemadmodum sanctè preceperat, ita etiam vel ad utilitatem vitæ communis exercuit. Cùm verò fuisset impiæ generationi permistum, ad res prophanas, & noxias, quæ piè didicerat, instinctu quodam dæmonum deriuavit, curiosasque ex ea maleficiorum artes, atque præstigias, magicasq; superstitiones audacter instituit, docens posteros suos, ut sacrà illà culturà divini nominis derelictà, vel elementa hæc, vel ignem, vel aëreos Dæmones venerarentur, & colerent. Hæc igitur curiosarum rerum notitia quomodò diluvio non perierit, ac supervenientibus seculis innotuerit, perstringendum breviter puto. Quantum itaque antiquæ traditiones ferunt, Cham filius Noë, qui superstitionibus illis, & sacrilegis artibus infectus fuit, sciens nullum se posse super his librum in Arcam prorsùs inferre, in qua erat unà cum patre iusto, ac sanctis fratribus ingressurus, scelestas artes, ac profana commenta diversorum metallorum laminis, quæ scilicet aquarum non corrumperentur iniurià, & durissimis lapidibus insculpsit, quę diluvio peracto, eadem, quà ille celaverat, curiositate perquirens, sacrilegiorum, & perpetuæ nequitiæ seminarium transmisit in posteros. Hac itaque ratione illa opinio vulgi, quà credunt, Angelos maleficia hominibus tradidisse, in veritate completa est.* hæc ille. Huic congruunt, quæ S. Augustinus lib. 18. de Civit. Dei. & Petrus Comestor recitat de quatuordecim Columnis, septem æreis, & totidem lateritijs, artium, scientiarumque Canonibus insignitis, à Chamo Noëmi filio erectis. Epiphanius in Panario suo mentionem quoque facit certi libri intitulati, *Revelatio Adæ*, quando Deus immisit soporem in illum; & ut Augustinus contra Faustum meminit certi libri Genealogiæ filiorum Adæ, uti & pœnitentiæ Adam, qui tamen à Papa Gelasio sunt declarati tanquam apocryphi. Thomas Torquemade

Ioseph. lib. 1. antiquit.

Filij Seth columnis committunt sideralem scientiam.

Scriptura Seth de Stella apparitura in ortu Messiæ.

Cassianus.

Cham impius res piè traditas ad usũ profanum convertit.

Quomodo libri ante diluvium ad posteros post diluvium traducti sint.

D. August. l. 18. de Civ. Petrus Comestor.

14. Columnæ à Chamo erectæ, in quibus doctrinam traditam exhibuit

Epiph in Pan. Liber intitulatus, *Revelatio Adæ.*

made in ſuo Hexamero S. Thomam Aquinatem libro de Ente & Eſſentia citat, alteriuſq; cujuſdã codicis meminit ab ipſo Adamo compoſiti, ſcriptique in lingua Hebraica de omnibus & ſingulis mundanarum rerum virtutibus; ſiquidem Protoplaſtus præſagus mundi per diluvium perituri, ne artes, & ſcientiæ unà cum humano genere perirent, laminis ſaxeis inciſas ciſtæ lateritiæ contra aquarum vim incluſiſſe, ut ea inventa, apertaque filij poſteri haberent, quo imbuerentur; Mercurium tandem Triſmegiſtum illum Codicem ſuis temporibus inveniſſe, indeque ſcientiam illam rerum omnium mirabilem, quam in operibus ejus etiamnum veluti ſcintillis relucentem videmus, hauſiſſe; imò S. Thomam hoſce libros vidiſſe, legiſſe, ejuſque libri uſu multa admiranda præſtitiſſe refert. Verùm cùm hæc omnia ſũmo ſtudio in Bibliotheca S. Thomę Neapoli, ubi dicebatur eſſe exemplar de Ente & Eſſentia, quòd de hiſce & ſimilibus tractaret, inquiſiverim, nec tamen quicquam indè invenire potuerim, meritò multis rationibus convictus, inania, & vana Aſtrologorum, ſuperſtitioſorumq; hominum commenta eſſe judicavi: Si enim S. Thomas illos legit, quæritur quà linguà? aut quo characterum genere ſcriptos legerit? Conſtat autem dictum Sanctum præter latinam, alterius doctrinalis linguæ vix ſingularem notitiam habuiſſe. Quicquid ſit, etſi citati libri paſſim apocryphi habeantur; veriſimile tamen eſt, hoſce primos Patres ſuarum inventionum monumenta, qualicunque in materia exarata, poſteris reliquiſſe, quæ tamen ſucceſſu temporum perdita, præter famam, traditionemque poſteris nihil reliquerint, loco autem eorum poſtea à curioſis Scriptoribus, rebus ſuis ex tam vetuſta ſcriptione authoritatẽ conciliare cupientibus, fictè hoſce, quos citavimus Apocryphos, ſubſtitutos eſſe; certè apud Arabes conſtans fama eſt librorum Seth filij Adam, & Iared, eorumque paſſim meminere, Gelaldin in hiſtoria ſua univerſali, Salmas Abulhaſſan, alijque, quos ordine ſuis locis allegabimus, Gelaldinus ita in principio hiſtoriæ ſuæ:

Thomas Torquemade in ſuo Hexamero.

Arabes libros filiorũ Seth ſæpè allegant.

ان ادم عم وصي الابنه سيت وكان فيه وفي بنيه النبوة وانزل الله عليه تسعا وعشرين صحيفه واستخلف ابنه قينان وقينان استخلف ابنه مهلايل ومهلايل ابنه يرد ودفع الوصيه اليه وعلمه جميع العلوم واخبره بما يحدث العالم ونظر في نجوم في الكتاب الذي انزل عليه ادم ☼

Gelaldinus M. S. in principio hiſtoriæ.

Adam inſtruxit filium ſuum Seth, & fuit in illo, & in filijs ſuis prophetia, & deduxit Deus ſuper ipſum viginti novem paginas, & ſucceſſit ei filius eius Kainan, & Kainan Mahaliel, & Mahaliel filius eius Iared, & accepit inſtructionem ab eo, & docuit eum omnes ſcientias, & hiſtorias, quæ erant futuræ in mundo, & exercuit Aſtronomiam, quam & didicit ex libris, quos tradidit ipſi Adam pater eius, ſuper eum pax. Hos ſequuntur Samaritani, qui multa ex libris Seth, & Enoch ſe accepiſſe gloriantur; uti videre eſt in fragmento quodam pervetuſto Samaritano Vaticano Sephoniæ Monachi Gazenſis, in quo hæc habentur: [illegible]

[illegible]

Liber Seth & Cainan.

Sephonias in M. S. Samaritano Bibl. Vat.

Adam

Adam instituit filium suum Seth, Seth mandata patris, institutaque libris comprehendit, quos & filijs suis posteris tradidit. Æthiopum quoque gens maximè gloriatur libris Seth & Enoch; de quibus vide Recentiores de rebus Abyssinis Scriptores. Enoch verò scripsisse libros adeò probabile est, ut de eo dubitare, minimè præsumptuosum ac temerarium esse putem. Cùm & hujus mentionem faciat S. Iudas in Epistola sua Canonica; imò S. Augustinus lib. 15. de Civ. id palàm fateatur, verba ejus sunt; *Scripsisse quidem nonnulla divina Enoch illum septimum ab Adamo, negare non possumus.* Et alibi: *Henoch septimus ab Adam in Canonica Apostoli Iudæ prophetasse prædicatur; cujus scripta, ut apud Iudæos, & apud nos in authoritate non essent, nimia fecit antiquitas, propter quam videbantur esse suspecta, nè proferrentur falsa pro veris: Nam & proferuntur quædam, quæ ipsorum esse dicuntur ab eis, qui pro suo sensu passim quod volunt, credunt; sed castitas Canonis, non recepit, non quòd eorum hominum, qui Deo placuerunt, reprobetur authoritas, sed quòd ista esse non credantur ipsorum.* Hæc S. Augustinus. Tertullianus in libro de habitu mulierum, occurrens ijs, qui dicunt librum hunc, si ante diluvium fuit scriptus, conservari non potuisse: *Scio,* inquit, *Scripturam Enoch, quæ nunc ordinem Angelis dedit, non recipi à quibusdam. quia nec in armarium Iudaicum admittitur. Opinor, non putaverunt illam ante Cataclysmum editam, post eum casum orbis omnium rerum abolitorem, salvam esse potuisse; Si ista ratio est, recordentur pronepotem ipsius Enoch fuisse superstitem Cataclysmi Noë, qui utique domestico nomine, & hæreditariâ traditione audierat, & meminerat, de proavi sui penes Deum gratia, & de omnibus prædicatis eius; cùm Enoch filio suo Matusalæ nihil aliud mandaverit, quàm ut notitiam eorum posteris suis traderet. Igitur sine dubio potuit Noë in prædicationis delegatione successisse, vel quia & aliàs non tacuisset, tam de DEI conservatoris sui dispositione, quàm de ipsa domus suæ gloria. Hoc si non tam expeditè haberet, illud quoque assertionem Scripturæ illius tueretur: proindè potuit abolefactam eam violentia Cataclysmi, in spiritu rursus reformare, quemadmodum & Hierosolymis Babylonicâ expugnatione deletis, omne instrumentum Iudaicæ literaturæ per Esdram constat restauratum. Sed cùm Enoch eadem Scriptura etiam de Domino prædicarit, à nobis quidem nihil omninò reticendum est, quod pertinet ad nos. Et legimus omnem Scripturam ædificationi habilem, divinitùs inspirari, à Iudæis postea, iam videri reiectam, sicuti & cætera ferè quæ Christum sonant. Neque utique mirum hoc, si Scripturas aliquas non receperunt de eo locutas, quem & ipsum coram loquentem non erant recepturi. Ideò accidit, quòd Enoch apud Iudam Apostolum testimonium possidet.* Ex quo quidem testimonio luculenter apparet, Iudæos hosce non recipere ideò, quòd nimis apertè de Messia Christo videlicet, DEO & homine in carne venturo vaticinarentur, sicuti eandem ob causam Rabbi Iakadosch Sacrosanctam Triadem apertiùs confitentem reijciunt. Visis igitur & recensitis libris qui ante Cataclysmum scripti à primis Patribus memorantur; jam videndum quoq; est, quid hi libri continuerint, & de qua materia tractarint. De libris Enoch, Origines & Procopius eos con-

Aethiopes Libros Seth & Enoch se habere gloriantur.

Quid S. Augustinus de libris Enoch sentiat.

Tertullianus de libris Enoch judiciū

Cur libros Enoch Hebræi non recipiant.

continuisse ajunt multa vaticinia, videlicet de his, quæ eventura erant filijs ac nepotibus Patriarcharum, de futuris Hebræorum sceleribus & pœnis, de mundi Salvatore ab eis occidendo, de eorundem eversione, captivitate, & dispersione inter gentes perpetua. Annius in Commentarijs super Berosum Apocryphum, ex Iosepho, scribit, in eodem Enoch volumine fuisse celebre vaticinium de geminis totius terræ cladibus, altera per inundationem, altera per incendium futuris. Origenes apud Sixtum Senensem in 28. hom. lib. Num. unà cum Tertulliano tradunt argumentum libri Enoch fuisse præter prophetias, de numero & nominibus Stellarum, & ipsarum secretis virtutibus, de descensu filiorum Dei ad filias hominum, de Gigantibus ex Angelorum coitu progenitis, de extremo judicio Dei erga impios; de quo præsens testimonium prolatum est. Verùm hæc omnia fusiùs in secundo tomo Oedipi, ubi aliquot ex libris Enoch Græca & Arabica fragmenta, quæ mira continent, producimus.

Quid libri Enoch continuerint.

Annius Pseudo-Berosus.

Origenes.

Porrò non desunt, qui ex illo Geneseos loco, ubi Enos filius Seth primus nomen Dei invocare cœpisse dicitur, apertè Scripturam nominis Dei tunc viguisse velint; textus enim Hebræus ita habet: אז הוחל לקרא בשם יהוה *Tunc cœpit invocare nomen Dei Tetragrammaton sive quatuor literarum.* Aut ut in paraphrasi Chaldaica habetur: בכין שריאו בני אנשא לצלאה בשם ד״״ *Tunc inceperunt filij hominum orare in nomine Dei mysterioso:* vel ut luculentiùs adhuc paraphrasis Chaldaica Ionathan בכין שריאו בני אנשא לצלאה ולכתבה בשמא דיהוה cui consentit alius Codex Syriacus in hunc locum: ܗܝܕܝܢ ܫܪܝܘ ܒܢܝ̈ܢܫܐ ܠܡܩܪܐ ܘܠܡܟܬܒ ܒܫܡܐ ܕܡܪܝܐ *Tunc cœperunt homines legere, & scribere nomen Dei.* Quasi Enos primus divini cultus jecerit fundamenta, ritusque incœperit cœrimonijs colendi Deum per signa externa, sive per imagines quasdam aut characteres, per quos orationum devotio excitaretur; ac verisimile est, nomen illud ineffabile Dei, beneficiorum divinorum veluti mnemosynon quoddam à Sanctis Patriarchis portarum superliminaribus, alijsque locis sanctioribus fuisse inscriptum, incisumvè, ut benè docet citatus Codex; accedit hisce, quòd Iosephus lib. 2. Antiqu. c. 11. mentionem fecit Epistolæ cujusdam ab Alexandro magno ad Aristotelem præceptorem suum scriptæ de sepulchro Cainan filij Enos in civitate Persiaca invento, cujus Epitaphium literis Hebraicis scriptum fuisse de diluvio futuro Alexander testatur; sed hæc uti prorsus Apocrypha, ita ijs meritò reprobatis ad alia progrediamur. Atque ex hisce adductis testimonijs sat superque patet, litterarum scriptionisque inventum ante communem orbis cataclysmum in usu fuisse, à primævis patribus inventum, propagatumque. Cùm enim ab Adamo usque ad diluvium mundus in immensum amplificatus, & totus penè non secùs ac modò, Orientis angustijs tantam, tamque fœcundam humani generis propaginem minimè continentibus

Genes. 4. ult.

Onkelus in Thargum.

Syrus M. S. in com: Genes.

Nomen Dei Tetragrammaton ante diluvium in magna veneratione.

Apocryphus Alexandri de Cainan scripto.

tibus habitaretur; fieri certè non potuit, quin uti genus humanum, ita & artes vitæ humanæ necessarias maximè propagarent; maximum præterea commercium, sine quo humana societas conservari minimè posset, vigeret; hoc verò sine literarum invento institui haudquaquam posset, rationi prorsus consentaneum est, credere, ante diluvium nullibi tam necessarium inventum defuisse. Iterum cùm potentium à seculo virorum, Gigantumque ambitio magna ubique locorum incrementa sumeret, verisimile quoque est, ad laudem, nominis famam, divinitatemque apud posteros adipiscendam, gesta sua, inventaque saxis & lapidibus, uti paulò ante ex Iosepho, ostendimus, incidisse. Imò Camum filium Noëmi centum circiter annos ante diluvium natum, cùm curiosissimus, & supra quam dici potest nominis gloriam apud posteros consequendi cupidissimus esset, normam & rationem, quam primævi isti homines, cùm in politica vivendi ratione, tùm in artium reconditarum usu tenerent, diligentissimè signatam, Arcæque illatam, ad alterius mundi posteros transfudisse, in sequentibus ostendetur. Patet igitur propositum.

CAPVT II.

De Libris, & Scriptoribus primis post diluvium.

Literas, Scriptionisque inventum ante diluvium in usu fuisse, satis superque, ni fallor, in præcedentibus ostensum est; neque id aquis perijsse, credibile est; sed per Noëmum, eiusque filios utriusque mundi spectatores ad posteros propagatum, etiam post diluvium usque ad Mosen (quem multi nescio quibus frivolis rationibus adducti, Scripturæ primum inventorem perperam faciunt) nullo non tempore viguisse, cùm Sacræ, tùm profanæ eruditionis monumenta satis testantur. S. Clemens in libro Recognitionum apertè ait, Cham posteris reliquisse libros; cui astipulantur Hebræi, qui volunt Chamum scientias, artesque, quas ante diluvium à Kainitis didicerat, libris commendasse, & in Arca conservatos posteris tradidisse,

S. Clemens.

Libri Chami post diluviũ.

Pardes in Sephiroth

אמרו ר כי חם בן נח למד הכמת השמים ומרעת הטבע
מבני קין וכתבם בלוחות נחשת והביאם אל אחורוני מבול

Dicunt Rabbini nostri, quòd Cham filius Noë didicit artes, & scientias a filijs Kain, easque scripsit in tabulis æneis, tradiditque posteris post diluvium. Berosus Apocryphus lib. 5. docet: Anno quinto Nini literis, & legibus germanos formasse Tuisconem Gigantem, Sallam Samnites, & Celtiberos Tubalem. Nonnullos quoque Psalmos Davidis, diversis ante Mosen Patriarchis adscribunt, ita centesimum nonum compositum à Melchisedech volunt Hebræi, ab Abrahamo verò Psalmum octuagesimum octavum. In libro Iob cap. 8. Baldad Suites remittit Iobum ad generationem pristinam, & diligentem memoriæ Patrum investigationem; ubi Rabbi Meir expresè ait,

Berosus apud Eusebium l. 5.

Psalmi nonnulli quibus Patriarchis adscripti.

Iob 8.

R. Meir.

eum

eum ad Annales Patrum remissum; quasi diceret Baldad Suites ad Iobum, תקרא ספרי ראשי אבות וזכרונות הקדמונים *Consule libros primorum patrum, & memoriam sive monumenta antiquorum*; Moyses quoque Num: 21. libri bellorū Domini meminit his verbis: על כן יאמר בספר מלחמות יהוה *Vndè dicitur in libro bellorum Domini.* vbi paraphrastæ ita habent: בספרא קרבין דעביד יהוה *Ideò dicitur in libro bellorum, quæ fecit Dominus.* Quod clarissimum testimonium est librorum ante Mosen scriptorum. Neque officiunt, quæ contra hæc objicit Ioannes Eusebius Nierenbergius noster; qui cum omnibus rationibus nitatur convincere scriptionis inventum ante Moysen non fuisse; certè sibiipsi in multis contrariari cogitur. Sufficiat hoc unicum argumentum demonstrativum ad omnia ejus argumenta, & allegata innumera loca evertenda. Hieroglyphica literatura Ægyptiorum, ipsomet teste ante Mosen jam à 400. annis fuit in usu, sed hyeroglyphicis Ægyptiorum multa vocabula linguæ Ægyptiacæ vulgaris Coptæ, id est, Scripturæ intermista reperiuntur, imò Alphabetum ipsum literarum Ægyptiarum, quod in 3. libro producemus à Trismegisto constructum, satis, & luculenter ostendit. Ergo Scriptura ante Mosen fuit in usu. Minorem fusissimè in sequentibus demonstrabimus, & aliquot ejus specimina jam in Prodromo, & eius Supplemento, uti & in hoc præsenti opere, dedimus.

Literæ & Alphabetum literarum Aegyptiarū fuerunt ante Mosen.

Porrò non ignoro varios libros circumferri, qui de futuris rerū eventibus varia enuncient, quos alij primævis Patriarchis, alij alijs SS. Patribus, & Prophetis adscribunt. Quos nos omnes ad tres Classes revocamus. Vt sint aliqui verè revelante Deo à viris Sanctis scripti, & in terram defossi, suo tempore reperti. Ita invenimus libros ante devastationem Templi, & Vrbis Hierosolymitanę in Sancto Sanctorum repertos, qui enunciabant excidium Vrbis, de quibus ita Gorionides in sua de excidio Vrbis historia: בימים ההם
נמצא מכתב כתוב על הצור הימים הראשנים ויקראו אותו והנה כתוב בו לאמור
בעת אשר ימלא בנין ההיכל ויהיה מרובע אז יהרס וכאשר נלכדה אנטוכיאה
ויהרסוהו חיל הרומיים ויפרצו את פאת ההיכל וימהרו היהודיים לבנות את פרצת
פאת ההיכל בכלותם לבנות והנה ההיכל מרובע והם לא זכרו את דברי המכתב
ההוא וגם נמצא כתוב בקיר בית קדש הקדשים לאמור כאשר יהיה הבנין מרובע אז
ימלוך מלך על ישראל וימלך מולך ומושל בכל ארץ ישראל ועם הארץ פקחם
אמרו כי הוא מלך ישראל והכהנים אמרו כי הוא מלך הרומיים
In diebus illis inventum fuit scriptum juxta formam literarum antiquis seculis usitatarum exaratum; legeruntque illud, & ecce sensus eius. Eo tempore, quo implebitur templum, & erit figura quadratum, tunc destruetur. Cùmque ea pars quæ Antiochia vocabatur, vi capta destrueretur à Romanis, dirueretur que angulus Templi, Iudæi subitò reparantes rupturam huius anguli Templi murum reædificarunt, completoque opere Templum evasit quadratum, neque meminerant Iudæi verborum inventi scripti. Inventumque eodem tempore in muro domus Sancti Sanctorum scriptum dicens,

Gorionides sive Iosef, b Ben Gorion.

 cum

cùm Templum fuerit quadratum, tunc regnabit Rex super Israël potens in tota terra Israël; populus autem interpretabatur de Rege Israël vero; Sacerdotes verò de Rege Romanorum. Sed de hisce fusissimè Oedipum tractantem consule. Alij ut plurimùm sunt ex illusione dæmonum substituti, inventique, cuiusmosunt, quæ in veteribus sepulchris subindè reperiuntur, huius farinæ est illa narratio ab Æliano tradita lib. 13. variæ historiæ. *Xerxes,* inquit, *effosso vetusto Beli monumento, vitream urnam reperit, ubi jacebat in oleo cadaver, non tamen plena fuit urna, vacuumque à summis labris ferè palmæ spatium habuit. Adjacebat urnæ exigua columna, in qua scriptum continebatur, eum qui Sepulchrum aperuisset, neque repleuisset urnam, pessimè habiturum. Quo lecto Xerxes expavit, & oleum celerrimè iussit infundi; non tamen impletum est. Qui iterum infundi iussit; sed neque sic implere potuit, donec frustratus omni infundendi labore cessasset. clausoque monumento summâ cum mœstitiâ discederet. Neque verò falsum habuerunt, quorum prænuncia significatrix extiterat columna. Nam quinquaginta Myriadum exercitu adversus Græcos conscripto, magnam cladem accepit, reversusque turpissima morte vitam finivit, noctu in strato à proprio filio interemptus.* Tertij generis sunt, qui vel ab hominibus argutis scripti, defossique in terram sub nomine alicuius Sancti viri deceptoriè, & per imposturam exarati; vel ad Principum vitia carpenda, aut ad mundo bona ventura malaue enuncianda, loco, & tempore opportuno adinventi; cujusmodi sunt duo sequentia. Castaneda in historia Ind. Orient. lib. 1. c. 28. refert quædam carmina, quæ sub Emanuele Lusitaniæ Rege, Anno Domini M. D. V. eruta fuerunt in promontorio Lunę, quod vulgo appellatur *Rocca de Sintra,* inscripta in quadrata vetusti operis columna marmorea, quæ sic habebat:

Volventur saxa, literis ex ordine lectis,
Cùm videas Occidens Orientis opes.
Ganges, Indus, Tagus erit mirabile visu
Merces commutabit suas uterque tibi.

Quos versus Sybillinos esse prędicti Authores sibi persuaserunt, eisq; quasi ex Sybillæ antro profusis, fidem pręstiterunt. Cùm tamen postea compertum fictos, & impositos fuisse à quodam Hermo Charado Lusitano, qui illos marmori inscripserat, defoderatq; ut situ, humoreque terræ aliquantulum deformati, vetustatis indicium exhiberent, rursumque per mercenarias operas refoderat, ut hoc tam nobili monumento Regis gratiam avide in Orientis opes intenti, pecuniamque aucuparetur. Huius formę sunt, quę Antonius Augustinus narrat de libris Annij Viterbiensis; & Rodericus Toletanus narrat de arca, cùm pannis Toleti inuentis, Arabum irruptionem instantem his verbis enunciante: *Cum continget seras frangi, palatium atque arcam aperiri, & quæ in ea sunt videri, tunc scito gentes eiusmodi Hispanias invasuras, suoque dominio submissuras;* Non absimile huic recitat Alphonsus de Spiria lib. 3. de fortalicio fidei. *Mirabile,* ait, *accidit in Regno Castellæ Civitate Toleti circa Annum Domini M. CC. XLII. Friderico II. & Honorio Papa, regnante in prædicto Regno Ferdinando, tunc Iudæus quidam comminuendo*

unam

vnam rupem pro vinea amplianda, in medio lapidis inuenit concauitatem vnam, nullam penitùs dimensionem habentem, neque scissuram, & in concauitate illa reperit vnum librum, quasi folia lignea habentem, qui liber tribus linguis scriptus erat, videlicet Hebraicè, Græcè, & Latinè; & loquebatur de triplici mundo ab Adam usque ad Antichristum, proprietates hominum cuiusque mundi exprimendo; principium verò tertij mundi, posuit in Christo sic: In tertio mundo Filius Dei nascetur ex Virgine Maria, & pro salute hominum patietur; quod legens Iudæus statim baptizatus est, erat etiam scriptum, quòd tempore Ferdinandi Regis Castellæ liber debebat inueniri: Plena hujusmodi passim fucorum reperies pleraque historiarum monumenta, quæ tamen seipsis statim refutantur. Si enim Seth hujus libri author fuit, quomodo Latina, & Græca lingua hic intrárant, nondum natæ? aut quo characteris genere scriptus liber? Certè hujusmodi passim quoque reperias in libro intitulato, Lignum vitæ, in Cosmocritica Cornelij Gemmæ, in Theatro vitæ humanæ, alijsque operibus, quæ consule.

Non ignoro quoque multos passim Apocryphos libros circumferri, cujusmodi sunt Testamentum duodecim Prophetarum, vti & Pœnitentia Adam, apud S. Augustinum contra Faustum. Reuelatio Adæ, librique Seth à S. Epiphanio damnati, quos ad Authoritatem perfidiæ suæ conciliandam Sethiani hęretici falsò supposuerunt, quibus, inquam, fidem haberi nolim, cùm quiuis judicio pollens, nescio quid adulterinum, & spurium sub ijs latere facilè deprehendere possit. Hinc tamen inferri quoque nolim, libros ante aut post diluuium immediatè scriptos non fuisse, cùm id constanti, ut dictum est, Authorum vetustissimorum traditioni repugnet. Verùm ut hanc rem solidiùs astruamus, jam alteram partem huius materię aggrediamur, in qua nobis incumbit demonstrare, à profanis quoque Authoribus libros ante ipsum Mosen exaratos, quod dùm facimus, primò quinam propriè fuerint celebres illi tot Authorum monumentis agitati Zoroaster, & Mercurius Trismegistus, quid, & quomodo scripserint, videamus; vt sic hieroglyphicę litteraturę primordia ab ipsis fundamentis, & secundùm ordinem seculorum faciliùs demonstrentur.

§. I.

De Zoroastro, & quisnam is fuerit.

TAnta est omnium penè Authorum de Zoroastro opinionum varietas, vt vix sit, qui cum altero concordet. Quare nos antequam ulterius progrediamur, totam hanc Controuersiam ex fundamentis examinandam duximus, vt quisnam tam celebris Author fuerit, certò constare possit. Arnobius quatuor Zoroastres ponit, primum Chaldęum, alterum Bactrianum; tertium Pamphylium, qui & Erus dictus, quartum Armenium Hostanis filium, ut & Clemens lib. 4. recognitionum. Suidas quintum Persomedum, sextum Proconnesium, de quo vide Plinium, Lactantium lib. 2. cap. 14.

Quot, & quales fuerint Zoroastres.

c. 14. Manassem in politicis. Sixtus Senensis duos fuisse Zoroastres refert. Alterum ex Diogene Laërtio Persam Magorum Principem, Magię verum inventorem; Alterum Bactrianorum Regem, à Nino in bello victum, veræ Magię primum corruptorem, ita Iustinus. His tertium adjungit Clemens Alexandrinus Zoroastrum Erum, qui de seipso hoc scriptum reliquit; *Conscripsi Zoroaster Arimanius, genere Pamphilius, qui in bello mortuus ad inferos descendi, & à Dijs hæc didici.* Hunc Erum Plato refert lib. 15. de rep. c. 12. eo die, quo mortuus fuerat, supra pyram positum reuixisse. Alij

Goropius Becanus.

nullum Zoroastrum vnquam fuisse volunt; ita Goropius Becanus, sed hæc opinio cùm omnibus bonis Authoribus contraria sit, meritò repudianda est.

Porrò Iustini ille Zoroaster magnam Auctoribus induxit perplexitatem. Siquidem illum Bactrianorum Regem à Nino devictum, Diodorus Siculus non Zoroastrem, sed Oxyartem appellat; ita in manuscriptis Iustini Codicibus quoque se vidisse testatur Ligerius apud Franciscum Patricium in Zoroastro. Nos relictâ hac Authorum altercatione, quis ille Zoroastres fuerit, tùm manifestabimus, vbi priùs de Ethymologia nominis quædam præmiserimus.

Zoroaster itaque nomen alij derivant à ζῶον & ἄστρον, quasi diceres, vi-

Etymon Zoroastris.

vens astrum. Quidam, ut Laërtius, eum Chaldaica voce, ἀστροθύτην, dici vult sacrificatorem astrorum; sed cùm non videam, quomodò hæc vox Chaldaica esse possit, meritò eius originem reprobandam judicaui. Nonnulli ex vtraque lingua confusum deriuant, à Chaldæo quidem צורא *tsura*, quod figuram, signum, imaginem interpretantur, & à Græca voce, ἀστὴρ, quod sidus significat; quasi diceres, figura, imago, signum astrorum; alij ab alijs nominibus, & linguis falsò deductis deriuarunt, de quibus vide

Vera Zoroastris deriuatio ex Chaldaica lingua.

Goropium. Nos dicimus Chaldaicum vocabulum esse, & deriuari à verbo צורא *tsura*, vel צייר *tsaiar*, quorum illud nomen, figuram; hoc verbum, figurare significat, ex אש & סתר quod ignem absconditum significat, quasi diceretur ציראסתר. *Zairaster*, formans idola ignis absconditi; vel etiam

Zarast.

צוראסתר *Tshuraster*, id est signum, figura, simulacrum rerum secretarum, absconditarumque, cui congruit etymon Persicum زرست; Quæ omnia quàm aptè quadrent Zoroastri, in sequentibus patefiet. Fuit igitur hoc nomen commune omnibus ijs, qui abstrusarum rerum scientiam, ac magiam exercebant, & non secùs ac Osyris omnibus ijs, qui religionem, & politicam viuendi rationem primis temporibus in Ægypto introduxerunt, excolueruntque, commune fuit, vt posteà dicetur. Vndè consequenter sicuti plures Osirides, Saturni, Beli, (quæ cognomina fuerant eorum, qui præclarè & insigniter de humano genere meruerunt) ita plures fuêre Zoroastres, id est omnes ij, qui magicarum artium, aliarumque secretiorum scientiarum inventores, cultoresque primis ijs seculis fuerunt; vt Berosus Eusebianus, & Xenophon quisquis ille fuerit, in æquiuocis suis apprimè

mè demonſtrant, & nos fusè agemus de ijs in primo tomo Oedipi cap. de Oſiride, & Iſide. His igitur ita ſuppoſitis.

Zoroaſter Cham fuit, & cur ita dictus.

Dicimus primò Zoroaſtrem illum famoſum Magiæ inuentorem alium non fuiſſe, niſi Cham filium Noë; fuiſſe autem ei hoc nomen impoſitum, ob admiranda, quæ vi magica operabatur; quod nomen alij poſtmodum ſimile profeſſionis inſtitutum ſectantes tanquã magnificũ, & quod, neſcio quid diuinum præſeferret, affectarunt; ſicuti in Ægypto occulta & abſtruſa reuelantes ψοντονφανὴχ appellatos in Prodromo oſtendimus. Vti & Oſirides quoque dicti ſunt, qui varijs inuentionibus rerum, religioniſque cultu homines ad meliorem vitam reduxerunt, obque id diuinos honores meriti ſunt. Atq; hæc ita eſſe Abenephi his verbis oſtendit: وكان حم بن نوح وهو اول من الناس الذي اوري التعبدات الاصنام وادخل في الدنيا الطلسمان بعالم السحر وكان في مصر واسمه ضوراستير هوادريس الثاني يعني نار سرمدي :

Abenephius lib. de ſacra hiſt. Ægypt.

Fuit autem Cham filius Noë, & primus oſtendit cultum idolorum, & in mundum primus introduxit Magicas artes, & nomen eius Zuraſtir, ipſe Adris ſecundus, hoc eſt, Ignis perpetuus.

Cham primus Zoroaſter.

Chamum igitur primum Zoroaſtrem fuiſſe ita probamus; Cham primò Chaldæus fuit natione, deindè primus poſt diluuium Magiæ introductor; ut fusè alibi docuimus; tertiò immediatè hic poſt diluuium vixit, quo omnes Authores Zoroaſtrem vixiſſe volunt. huic aſtipulatur Gregorius Turonenſis lib. 1. hiſt. Franc. *Primogenitus*, inquit, *Chami filius Chus fuit, Cham autem fuit totius artis Magicæ imbuente Diabolo, & primus Idololatriæ repertor, primuſque ſtatuam adorandam ſtatuit, ſtellas & ignem de cœlo labi magicis artibus, ei adſcribunt, vocatuſque eſt, cùm ad Perſas tranſiſſet Zoroaſter, quod Stellam viuentem interpretantur*, ſiue vt nos deriuamus, formans idolum ignis abſconditi, ſiue ſignum, & figura rerum abſconditarum. Huic fauet D. Clem. lib. 4. recognit.: Ignis enim cultum Chamum Zoroaſtrem primùm docuiſſe homines, Agathias author eſt, de quo nos pluribus de pyrolatria Ægyptiorum. Boiſſardus in Apollonio Tyanæo, expreſſè hoc idem è varijs authoribus docet his verbis: *Audiuerat Nini tempore Zoroaſtrem Bactrianorum Regem, multa de magia docuiſſe, & ſcripſiſſe, quæ apud Babylonios ſeruabantur. Is autem fuit Cham filius Noë, qui ante Cataclyſmum magicam artem didicerat, & poſtea exercuit, & alios docuit, ſtatimque à diluuio patris ebrij virilia contrectans, faſcino illum incantauit, nè poſſet impoſterum gignere. Quidam Zoroaſtrem ſecundum fuiſſe volunt eum, qui in ſacris literis vocatur Miſrim, vel eius filium Chami nepotem, qui artem magicam mirabili efficacia exercuit. Aſtrorum enim peritiam nouerat perfectiſſimè, & ex ijs omnia humana, & inferiora corpora regi, & foueri cenſebat. Ex aſtris ſcintillas quaſdam carmine magico elicere ſtudens, à Dæmone ſuccenſus eſt, & interfectus; Cùmque hac violenta morte à Dæmone ſublatus eſſet, nihilominus eius diſcipuli illius diſciplinæ pertinaciter adhæſerunt, illumque Deorum amicum crediderunt, aſſerueruntque vehiculo fulminis in cælum fuiſſe ſublatum; corpus illius in Aſſyria conditum eſt; prædixerat enim Aſſyrijs, tamdiu eos Orbi*

Gregorius Turonenſis.

Zoroaſter primus Magiæ, & Idololatriæ poſt diluuium inuentor.

Clemens lib. 4 recognit.

Boiſſardus

Chami impudentia.

bi terrarum cum summo imperio imperaturos, quamdiu suos cineres, & reliquias integras, & inuiolatas conseruarent. Quæ omnia congruunt ijs, quæ Plinius, Suidas, alijque de Zoroastre scripserunt. Berosus hunc Zoroastrem eundem quoque facit cùm Cham, quem & Cameses, id est impudicum vocat, Ægyptiorum Saturnum. Didymus Alexandrinus pari ratione τὸν Ζωροάστρην μηδένα ἄλλον ἢ τὸν χὰμ υἱὸν Νῶε εἶναι. *Zoroastrem nullum alium, quàm Cham filium Noë fuisse,* non semel fatetur, cui omnes ferè Rabbini consonant. Rassi in 9. Caput Gen. *Et vidit Cham pater Chanaan verenda patris sui,* & sentit, Chamum magicâ arte castrasse patrem, & deindè concubuisse cum eo. וירא את ערות אביו יש אומרים סרסו ויש אומרים רבעו *Et vidit verenda patris sui, dicuntq; quòd castrauerit ipsum, & concubuerit cum eo.* Et paulò post confirmat ex verbis Noë euigilantis maledicentisq; impudicæ actioni Cham his verbis: אתה גמרת לי שלא אוליד בן רביעי אחד לשמשני ארור בנך רביעי *Tu causasti mihi sterilitatem, vt quartum filium mihi generare non potuerim, sit igitur maledictus quartus filius tuus: &c.* Abenezra verò in hunc eundem locum ex hoc facto totam posteritatem Chami, DEO vindice Idololatriæ peccato inhæsisse putat; vbi hæc verba: עבד עבדים *seruus seruorum,* dicit significare עבדה זרה *seruitutem alienam,* id est, idololatriam; vel idololatriæ inuentorem, והכוסיים הם עבדים בעז בעבור שקלל נח את חם *& Cusij cultores fuère Idolorum, eò quòd Noë Chamo maledixit.* In libro intitulato Magghen haggiborim, id est, Scutum fortium, expresse quoque Cham dicitur cultum ignis inuenisse his verbis: וחם בן נח הראשון שמוצא את עזבים והוא ראשון שהביא עבדה זרה בעולם ולמד אנשי שפחתו העבדת האש

Cham verò primus fuit, qui inuenit idola arte fabrefacta, & primus qui in mundum introduxit seruitutem alienam, & docuit homines familiæ suæ cultum ignis. Idola quoq; Solis, quorum mentionem facit Isaias 17. cap. n. 8. his verbis: ולא ירא האשרים והחמנים *Et non videbit saltus, seu lucos, & solaria, siue delubra:* vbi Radak expresse חמנים *Chamanim* à proprio nomine sic dicta idola Solaria, inuentionem filiorum Cham fuisse docet. Quòd & Beniaminus in suo Itinerario confirmat, vbi ait fuisse simulachrum ad similitudinem Orbis Solaris factum ab ijs, qui Solem fontem ignis pro DEO colebant. Verùm cùm hoc vnicum testimonium omnia nostra huculque allegata authenticare possit, hic descriptionem ejus verbotenùs adducam: ועם מבני כוש הם בעלי כוכבים ועבדי שמש עשו להם מזבחות בחוץ העיר שנראה עד זמננו בזה מקום והם בבקר יקומו ובאים אל המנים נעשוים בכשוף בצלם כידיר חשמש ובמראה השמש הקידור נראה שהוא נשרף באש ובחמון הגדולה וכל אנשים הם עובדים עליו לשמים *Gens ex filijs Chus astrorum contemplatrix Solem pro DEO colit, aris frequentibus, & magnis extra vrbem, per omnia loca ad dimidium milliare exstructis. Summo itaque manè vulgò excurritur, aditurque Sol, cui in cunctis aris simulacra sunt sacrata ad similitudinem Orbis Solaris magicis artibus exstructa. Ex oriente autem Sole orbes illi incendi videntur, & magno strepitu sonant. Habent autem singuli singulas acerras in manibus, tàm fœminæ, quàm viri, omnesque pariter*

Berosus.

Didymus Alexandrinus.

Rabbinorum de Chamo placita. *Rassi.*

Abenezra in locum Genes.

R. Hannasse in libro cui titulus, Magghen haggiborim.

Hamanim simulachra Solis a Chamo.

Beniaminus in Itinerario suo describit formam Chananim Idolorum.

Ritus & cærimoniæ Soli exhibitæ à Chami filijs.

riter

riter Soli thura adolent. De quibus plura in Oedipo de Statua Memnonis.

Vndè ego arbitror hæc simulacra חמנים *Chamanim*, ab ipso Chamo nomen, & etymon suum deriuasse. Est enim Cham idem Chaldæis quòd calor, siue etiam ipse Sol חמא *Chamma*, hoc est, calor mundum vniuersum penetrando calefaciens: Vndè ex hoc reor quoque nomen *Hammon*, quo Hammon vndè dicitur. Ægyptij fœcunditatem Solis symbolicè innuebant profluxisse. Cui astipulatur Macrob. lib. 2. c. 21. *Hammonem, quem Deum Occidentem Lybies existimant, arietinis cornibus fingunt, quibus maximè id animal valet, sicut Sol radijs.* Macrobius. Verùm reliqua huc pertinentia vide in primo tomo Syntagm. 3. cap. de Ammone Ioue Ægyptio, & de Oraculo Hammonio, fonteque Solis in sequentibus. Verùm cùm de Zoroastribus maxima sit concertatio, nec facilè sese Authores ex tanta perplexitate euoluere possint; Nos cum Latinis, Hebręis, Arabibus, Græcisque, Orientalium, comparantes Authorum monumenta, quid tandem de Zoroastre sentiendum sit, aut quisnam fuerit primus ille Magiæ inuentor, intimiùs scrutari conabimur. Et ex probatis quidem probabile est, primum Zoroastrem Chamum fuisse; reliquos autem vel ipsi Synchronos, vel saltem non remotos ab hujus ætate fuisse. Inter cæteros autem celebris admodum habetur Zoroastres Persomedes sapiens apud eos, qui in Astronomia teste Suida excelluit. Qui etiam primus nomen dedit ijs Magis, qui ciuilia tractârunt; de quo Authores mira referunt, Zoroaster Persomedes qualis, & miru de natiuitate eius. teste Plinio; Eum eodem die, quo natus est, risisse; eidemque cerebrum ita palpitasse, ut impositam pelleret manum, futuræ præsagio Scientiæ; eundemque in deserto caseo vixisse annos 20, ita temperatè, vt vetustatem non sentiret. Obijsse autem cœlesti igne concrematum, sicuti optauerat. ita Suidas: Ζωροάστρης περσομήδης σοφὸς τοῖς ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ ὃς καὶ πρῶτος ἤρξατο τῶν παρ' αὐτοῦ πολιτευομένου ὀνόματος τῶν μάγων, ἐγένετο πρὸ τῶν τρωϊκῶν ἔτεσι φ': Etsi porrò Suidas hoc loco Zoroastrum sub Nino Rege igne concrematum, diuersum à Persomedo videatur facere; examinatis tamen Chronologorum monumentis gesta reperi vtriusq; prorsùs eadé, etsi non in idem prorsùs tempus videantur coïncidere. Nam & Epiphanius, eum Astrologiæ, doctrinæ prauæ, & magiæ inuentorem Nembrodi Gigantis ætate fuisse asserit. Fuit enim Ninus Nembrodi Nepos ex filio ejus Belo genitus. Nembrod autem fuit filius Chus, hic autem filius Chami fuit, qui etiam auus Nembrod, Atauus Beli. Eusebius affirmat eum ijsdem temporibus cum Semirami, & Abrahamo vixisse; Semiramin verò nemo ignorat Nini fuisse vxorem; qui Niniuen vrbem condiderit Anno à diluuio 291. & sequenti 292. dicitur teste Iosepho Abraham natus; consonant itaque tempora. Vndè luculenter patet Eudoxi, & Aristotelis error maximus. Quorum vterque teste Plinio Zoroastrem 6000. annorum Platonis mortem præcessisse opinatur. Error Eudoxi & Aristotelis in Chronicis. Hoc autem prorsùs erroneum, & Chronicis Authorum tàm Sacrorum, quàm profanorum monumentis rectâ contrarium, ita ostendo. Plato juxtà Eusebium obijt Olympiade 108. ad quam à diluuio computantur anni

2058.

2058. quibus si demamus 300. circiter annos, quibus à diluvio Ninus, Semiramis, Zoroaster, & Abraham convixerant, relinquentur à Zoroastre ad Platonis obitum, anni circiter 1758. non autem 6000. anni, neque obstat, quòd hic nonnulli annos Lunares fingant; quibus ratio Chronologica nullâ ratione congruit.

Hermodorus, Plutarchus.

Computus Chronicus Zoroastris.

Xanthus Lydius.

Suidas.

Haud absimilis huic error deprehenditur apud Hermodorum Platonicum, & Plutarchum, qui Zoroastrem scripserunt Troianum excidium præcessisse 5000. annis, cùm tamen ex Chronica notitia Troia anno à diluuio 1124. euersa demonstretur, à quibus si dempseris 300. reliqui anni 824. temporis à Zoroastre ad Troiæ euersionem monstrabunt. In hunc errorem omnes illi, qui Plutarchi authoritatem secuti sunt, incidisse videntur, vt Themistius. Hinc erroris quoque arguitur Xanthus Lydius, qui tradit εἰς τὴν Ξέρξου διάβασιν ἀπὸ τοῦ Ζαράστρου ἑξακόσια ἔτη γεγονέναι. *à Zoroastre ad Xerxis expeditionem 600. esse annorum interuallum.* Si enim ab annis diluuij ad Xerxem 1725. dempseris 300. remanebunt 1425. annorum à Xerxis expeditione ad tempora Zoroastris spacium. Hinc denique Suidas quoque falsitatis insimulatur, qui hoc interuallum tantùm quingentorum annorum asserit, cùm sit 824. annorum, vt ex subductione patet. Solam igitur difficultatem hujus controuersiæ ex temporum non rectè assignatorum ignorantia ortam, quis non videt? His igitur præmissis.

Cham primus Zoroaster est.

Chami Colonia quænam?

Chaldæus, & Persomedus Zoraster vnus & idem Cham fuit.

Dicimus Secundò. Verum illum, & primum Zoroastrem fuisse filium Noëmi Chamum, totius Magiæ, & Idololatriæ inuentorem, qui illicitas artes, & scientias, quas ab improba Kainitarum propagine ante cataclysmum didicerat, post eum posteris suis sollicitè traditas docuit, vt in præcedentibus varijs in locis ostensum fuit. Cùm enim mira à Mathusala cum quo ante diluuium pluribus conuixerat annis, de Patre suo Enoch translato audisset, artes quoque improbas Kainitarum sollicitè quæsisset, post diluuium diuinitatem, raptumque ex hoc mundo affectans, eorum opera talia præstitisse traditur, vt omnes eum tanquam Numen quoddam venerarentur. Ægypto igitur numerosa sobole repletâ, is relicto Regno filio suo Misraim, aliàs colonias quæsiturus in Chaldæam, Persiam, Medeam, ad Assyriæ populos se contulit; vbi Astrologiam, & magicas artes professus, istiusmodi nomen apud indigenas meruit, vt vbique Numinis loco habitus passim Zoroaster, hoc est, ignis arcani simulacrum audiret. Apud Persas quoque & Medos, Chaldeæ contiguas gentes, ignis cultum docuit, qui & in hunc vsque diem permansit. Hinc factum est, vt Authores duos Zoroastres, vnum Chaldæum, alterum Persomedem fuisse passim arbitrentur, perperam tamen. Fuit enim vnus Cham, qui primò nominis sui famam magicis artibus, & Astrologicæ diuinationis peritiâ, longè lateque diffundens, substitutoque in locum suum filio suo Chus, ipse in vicinam Persidem novam propaginis suæ Coloniam introducturus migrauit, vbi eam nominis gloriam varijs suis præstigijs apud populum adeptus est, vt mortuus inter

Nu-

Numina Persidis relatus Μυσρὸς, hoc est, candefactus lapis, Zuraster, viuum sidus; Sol, ignis viuens, σοφὸς, Magus, id est, Sapiens vocaretur. Qui demùm prout Persis prædixerat, cœlesti igne consumptus in conseruationem Regni, cineres suos conseruari præcepit. In Bactriam quoque Persidi contiguam, Coloniam introduxisse verisimile est, vndè posteà fama dimanârit Bactrianorum Regis magiæ inuentoris; quamuis faciliùs crediderim, hunc Regem Bactrianorum non Zoroastrem, sed Oxyartem, vti suprà quoque ex Iustini Codice ostensum est, appellatum, vnumque è posteris ejus Magia clarum fuisse, qui primi Zoroastris nomine, & artibus assumptis, Thaumaturgi famam apud posteros mereri affectârit.

Μυσρὸς, quid apud Persas?

Colonia Chami in Bactriam.

Secundus Zoroaster fuit Chus filius Cham Chaldæus, disciplinarum paternarum sedulus inuestigator, imò Hęres, qui & nomen Patris sui Cham affectans, artes dœmonis ope partas docuit filium suum Nembrod Gygantem, qui primus ope earum Regnum Babyloniæ inuasisse fertur, à quo, & per quem traduce manu propagatæ noxiæ disciplinæ, totam Assyriam sensim repleuêre; Chus autem Zoroastrem fuisse dictum, suprà ex Gregorio Turonensi probatum est; Nembrodum autem Magum, & Idololatram fuisse, paulò post probabitur. Hinc postmodum omnes ij, qui magicâ arte admiranda patrarent, Zoroastres sunt vocati. Quod, vt suprà diximus, idem sonat in lingua Chaldaica, (quæ toti passim Assyriæ, ejusque partibus Chaldææ, Mediæ, Persiæ, vicinisque regionibus vernacula erat) ac figura ignis arcani, siuè signum absconditum; quod nomen, vt erat grande, & magnificum, ita non nisi rerum secretissimarum, siuè licitarum, siuè illicitarum inuentoribus indebatur, nomenque solis in Chaldæa competebat Magis, non secùs ac in Ægypto ψοντομφανὴχ, nomen de humano genere optimè, vti suprà diximus, meritis competebat viris, arcanorum reuelatoribus. Porrò in hac magica arte præstantes Ninum filium Nembrod, Sarug, Nachor, imò Tharę patrem Abrahami fuisse, omnes ferè Rabbini docent, qui ignis cultum, quem Cham pater eorum instituerat, vnà cum magia, & Astrologia tradita, insigniter promouerunt. Vndè, & vrbem ignis cultui deputatam, *Vr*, id est, ab igne dictam omnes ferè interpretes sentiunt; Abrahamum quoque jussu DEI de *Vr Chaldæorum* eductum, nè impijs sceleratissimorum hominum sacrificijs pollueretur, præter S. Hieronymum, plerique alij in hunc locum commentatores asserunt. Verùm cùm hujusmodi cultus nullibi scitiùs, quàm à Rabbinis describatur, ad eos Lectorem remitto.

Secundus Zoroaster Chus filius Cham.

Nembrod filius Chus propagator Idololatriæ.

Psontomphanechi quales apud Ægyptios.

R. Becchai quoque eum hoc loco impium, & idolis deditum dicit, ideòque in voce חרן Nun inuersum esse, de quo varia Rabbinorum contentio est. Vide quæ de hoc fusiùs scribunt Baal hatturim in mickra haggedolah in locum Iosue c. vlt. R. Manahem hoc loco in fine Peraschath. Tractatus Sopherim. Iochai in librum Zohar, alijque.

R. Becchai in 8. Gen.

Baal Hatturim in mikrah haggedolah.

R. Manahem in ult. Iosue.

Iochai in lib. Zohar.

Ex quo tertiò patet, ignis cultum in Babylone, Mesopotomia, Perside in-

Ignis cultus à quo institutus.

institutum, à nemine nisi à Chamo, Zoroastre illo famosissimo, & totius idololatricæ superstitionis inuentore, & propagatore originem habuisse, quem superstitē fuisse hoc tempore, in præcedentibus ostendimus, quemque à Nino demùm interfectum profanæ tradunt historiæ. Nonnulli cœlesti igne tactum perijsse volunt. Quicquid sit, cum hoc eodem tempore Chus alter Zoroaster, atque in arte magica singularis viueret, facilè vnius gesta cum alterius à Scriptoribus confundi potuerunt. Sufficit igitur, nos hic ostendisse Zoroastres omnes Chaldæos, & ex familia Chami descendentes fuisse. Quod verò quidam Zoroastrem ex familia Semi deducant, ijs non facilè assenserim. Cùm Zoroastres omnes castæ istius, ac diuinæ Religionis, quam Semi filij omni studio propagare solebant, corruptores fuerint, & exstirpatores.

Quis fuerit Zoroaster Pamphylius.

Quæ verò de risu in natiuitate, de dentium continuo ordine, de palpitatione cerebri, similibusque portentis, quæ in Zoroastre eluxerunt, Authores varij tradunt: non quidem de nostro hoc Zoroastre, sed de alio quopiam celebri mago Zoroastris sibi nomen assumente, siuè is Pamphylius fuerit, siuè Proconnesius, quos multò post tempore in Assyria floruisse constat, dicta crediderim. Et veritatem assertionis nostræ facilè videbit, qui multa Græcorum commenta in serie historiarum tradenda, corrupta nouerit. Assignato igitur vero illo Zoroastre, ac tempore eius, quo vixit, jam vtrum is libros quosdam scripserit, & ad posteritatem transmiserit, examinandum est.

Libri Chami siuè Zoroastris.

Dico igitur fieri non potuisse, vt Cham peritissimus Astrologiæ, ac vniuersæ naturę consultus, ad instantiam suorum filiorum Chus, & Misraim charissimorum pignorum non aliqua scripserit; cùm vt per regulas, & præcepta in magica arte operandi, labili filiorum memoriæ, tot in primæui mundi rebus addiscendis occupatæ consuleret; tùm vt ad nominis sui famam, & immortalitatem, cuius auidissimus erat, consequendam, posteros in admirationem raperet eorum, quæ in primo ante diluuium æuo, haud dubiè à primis Patribus miranda fieri viderat, didiceratque.

Suidas

Suidas hisce consentit, imò de quibus scripserit, his verbis refert: Ζωροάστρης περσομήδης σοφὸς παρὰ ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ. ὃς καὶ πρῶτος ἤρξατο τοῦ παρ' αὐτοῖς πολιτευομένου ὀνόματος τῶν μάγων, φέρεταί τε αὐτοῦ περὶ φύσιος βιβλία δ'. περὶ λίθων τιμίων ἕν, καὶ ἀστροκοπικὰ ἀποτελεσματικὰ βιβλία ε'. *Zoroastres Persomedes cæteros Astronomos Sapientia superans, qui etiam primus fuit Author magorum nominis apud ipsos recepti. Circumferuntur autem eius libri quatuor de natura, de lapidibus pretiosis, vnus, prædictionum ex inspectione stellarum libri quinque.*

Libri Zoroastris ex Suida.

Neque interest, quòd Suidas eum vocet Persomedum, quem nos passim Chaldæum diximus. Siquidem Persomedus, & Chaldæus vnus & idem est, vt in præcedentibus diximus, neque etiam tunc temporis lingua Persica à Chaldæa distincta vsurpabatur; sed Regiones tantùm erant nomine distinctę, Persia quidem dicta ob equorum in ea prouenientium præstantiam; Chaldęa autem, siuè Regio Chasdim à primo Duce Chus, quasi diceres Chusdim, quæ vnà cum Mesopotamia

Persia dicta ab equorum præstantia, & Chasdim dicuntur à Chus, quasi diceres Chusdim.

ramia, Media sub vno nomine Assyriæ comprehendebantur, vti ex Chorographia nostra primo tomo Oedipi proposita patebit, Lingua igitur eum Chaldæa materna, quæ toti passim Assyriæ vulgaris erat, & vernacula, quæcunque scripsit, exarasse certum est. Consentitque meis rationibus Picus Mirandulanus in epistola quadam ad Marsilium Ficinum data, in qua se Chaldaicos quosdam libros adeptum gloriatur. Verba subjungo: *Chaldaici*, inquit, *hi libri sunt, si libri sunt & non thesauri. Audi inscriptiones; Patris Ezræ, Zoroastris, & Melchiar Magorum Oracula. In quibus, & illa quoque quæ apud Græcos mendosa, & mutila circumferuntur; leguntur integra, & absoluta. Tum est in illa, Chaldæorum Sapientum breuis quidem, & salebrosa, sed plena mysterijs interpretatio. Est itidem, & libellus de dogmatis Chaldaicæ Theologiæ. Tàm Persarum, Græcorum, & Chaldæorum in illam diuina, & locupletissima enarratio.* Scripsisse quoquè, Plinio teste, de agricultura fertur. Hermippus ille, quem sæpè Athenæus citat, eum inter alia vicies centena millia versuū (qui tamen manifestus error est, quem alibi refutamus) scripsisse tradit. Æthiopici Authores, hujus quoque dùm mentionem faciunt, libros ejus de magia, & dœmonibus citant, quos alibi allegamus.

Picus Mirandulanus de libris Zoroastris.

Hermippus apud Athenæum de 1200000. versibus à Zoroastro compositis.

Gelaldin Arabs in historia sua de viris illustribus, sæpè meminit libri زردست hoc est, Zoroastri de somnijs, eorumque interpretatione. Armeni quoque hujus famosissimi Magi in suis historijs mentionem faciunt. Tempus me deficeret, si singula, quæ de hoc scripserunt, aut eius libros citauerunt Authores, hic adducenda forent.

Gelaldin Arabs de libris Zoroastris.

Porrò cùm, vt in præcedentibus dictum est, libri Zoroastris Chaldaicâ linguâ scripti sint, non immeritò hoc loco quæri potest; à quonam postmodum Græci facti fuerint? Certè inter alios antiquiores Scriptores Berosum horum vti indefessum scrutatorem, ita & accuratum eorundem interpretem egisse reperio, cui & Iosephus astipulari videtur. Quis porrò fuerit hic Berosus, & qui in Chaldæorum arcana penetrauerit, idem Iosephus tradit his verbis contra Apionem Λέξω δὲ νῦν ἤδη τὰ παρὰ χαλδαίοις ἀναγεγραμμένα καὶ ἱστορούμενα περὶ ἡμῶν, ἅπερ ἔχει πολλὴν ὁμολογίαν καὶ περὶ τῶν ἄλλων τοῖς ἡμετέροις γράμμασι: μάρτυς δὲ τούτων Βηρωσσὸς, ἀνὴρ χαλδαῖος μὲν τὸ γένος, γνώριμος δὲ τοῖς περὶ τῶν χαλδαίων φιλοσοφουμένοις αὐτοῖς εἰς τοὺς ἕλληνας ἐξήνεγκε τὰς συγγραφάς. Οὗτος τοίνυν ὁ Βηρωσσὸς ταῖς ἀρχαιοτάταις ἀπακολουθῶν ἀναγραφαῖς περί τε τοῦ γενομένου κατακλυσμοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καθάπερ μωυσῆς οὕτως ἱστόρηκεν, καὶ περὶ τῆς λάρνακος ἐν ᾗ Νῶχος ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγὸς διεσώθη; προσενεχθείσης αὐτῆς ταῖς ἀκρωρείαις τῶν ἀρμενίων ὀρῶν. εἶτα τοὺς ἀπὸ Νώχα καταλέγων καὶ τοὺς χρόνους αὐτοῖς προστιθείς. *Nunc itaque dicenda sunt ea, quæ apud Chaldæos noscuntur esse conscripta, & de nobis in historia sunt relata, quæ multam habent concordiam cum nostris voluminibus etiam de alijs rebus. Testis autem horum est Berosus, vir genere quidem Chaldæus, notus autem eis, qui doctrinæ, eruditionique congaudent, quoniam de Astronomia, & Chaldæorum Philosophia ipse Græcas conscriptiones edidit. Igitur Berosus, antiquissimas secutus historias de facto diluuio, & hominum in ea corruptione, sicuti Moyses, ita conscripsit; simul & de Arca, in qua generis nostri Princeps seruatus est, deuecta scilicet ea in summitatem montium*

Libri Zoroastris Chaldaicè scripti, à quonam in Græcam linguam translati.

Berosus quis propriè fuerit.

Iosephus.

Berosus quo tempore vixerit, & quid scripserit.

Armeniorum; deindè ſcribens eos, qui ex Noë progeniti ſunt, tempus eorum adijcit. Et paulò poſt: *Ipſam verò Chaldæorum conſcriptionem fide dignam exiſtimandum eſt, quandò cum Archiuis Phœnicum concordare videntur, quæ ex Beroſo conſcripta ſunt.* Meminit Gorionides, alijque Rabbini in libris Milchamoth Adonai huius Beroſi. Inter cæteros autem liber Halichoth olàm, in quibus paſſim allegantur בר הושיע בספר זכרונות כשדיים Bar Hoſea in libris hiſtoriarum Chaldæorum.

Gorionides.

Etymon Beroſi.

Arabes quoque eum vocant برسا *Baraſa*, ita Abenephi, quem alibi citauimus. Fuiſſe autem Beroſum Chaldæum, ipſum nomen oſtendit; *Bar* enim Chaldaicè idem ſignificat, ac filium. הושע *Hoſea* autem nomen Patris eius eſt, quaſi diceres Barhoſea, filius Hoſeæ, ſicuti Abenſina Arabes vocant filium *Sina*: Fuit autē Sacerdos, quia (teſte Diodoro lib. 3. eundem gradum in ſua Repub. tenent Chaldæi, quem Sacerdotes in Ægypto; fuit etiam Scriba publicus, ſiuè Notarius, quia penes ſolos Sacerdotes erat publica fides annalium, temporum, geſtorum, Regum, vt Metaſthenes in libro de judicijs temporum; hunc ſolum, Metaſthene teſte, Perſæ in Monarchiæ Aſſyriorum temporibus ſequuti ſunt. Floruit autem multò ante Alexandrum magnum, quod indè conſtat, quòd Metaſthenes Perſa Sacerdos, qui frequentem facit Beroſi in ſuis libris mentionem, ſub ipſum initium Regni Græcorum floruerit, quique Plinio teſte, apud Athenienſes diſciplinas Chaldaicas Olymp. 46. profeſſus, ſtatuam aureâ linguâ in Gymnaſio publico conſtitutam, ob inſignem rerum, hiſtoriarumque antiquiſſimarum peritiam meruit, Græcoſque proindè æternum literarum vſum credere coëgit: Ab hoc, ni fallor, ſua habuit Iulianus Chaldæus Philoſophus, dictus Teurgus; de quo ita Suidas: Ἰουλιανὸς χαλδαῖος φιλόσοφος πατὴρ τοῦ κληθέντος Θεουργοῦ Ἰουλιανοῦ ἔγραψε περὶ δαιμόνων βιβλία δ΄, ἀνθρώπων δὲ ἐστὶ φυλακτήριον πρὸς ἕκαστον μόριον, ὁποῖα τὰ τελεσιουργικὰ χαλδαϊκά. *Scripſit de Dæmonibus libros quatuor, ſunt autem ad cuſtodiam cuiuſque hominum membri, qualia ſunt Chaldaica illa Sacra, quæ Teleſiurgica vocantur;* cujus & filius quædam theurgica verſibus ſcripſiſſe fertur, videlicet, initiatoria & oracula, & alia quæcunque hujus Scientiæ arcana, quæ Suidas vocat λόγια θεουργικά, ex quibus Proclum ſua quæque ſumpſiſſe ipſemet fatetur, dùm eius λόγια adducta explicat, vt ſuo tempore videbitur. Librum quoque de Zonis, quæ quid fuerint, ſuo loco in Theologia Chaldaica declarabitur. Adducuntur etiam à Porphyrio Symbolus, & Pallas quidam, qui res Magorum Græcè conſcripſerunt. Porrò Chaldæorum libros in Arabicam linguam conuerſos, Author eſt Auerroës.

Metaſthenes Perſa.

Quo tempore floruerit Beroſus.

Iulianus Chaldæus Philoſophus.

وفلسفة بزمان كلديون هي اكمل من فلسفة التي بزمان ارسطاطلس

Philoſophiam apud Chaldæos perfectiorem fuiſſe, eà quæ apud Græcos tempore Ariſtotelis. Sed hæc omnia Oracula, magicaque ſcripta, aliundè originem non habuerunt, niſi à Zoroaſtro è Chaldæo in Græcum, vel à Beroſo, vel Iuliano, aut quouis alio traducta; Non neſcio Beroſum ab Annio Viterbienſi prolatum ſuppoſititium partum, & nullius apud eruditos auctoritatis eſſe;

vndè

vndè quandocunque de Beroso loquimur, de vero illo Beroso, non de Anniano nos loqui hoc loco protestamur. Certè hi libri Zoroastræi (teste Clemente) in tanta fuêre veneratione, vt eos Christianos, qui Prodici hæresin sequerentur, gloriari solitos, eius se arcanos libros possidere, referat. Et Porphyrius in Plotini vita narrat, Christianos multos ex antiqua Philosophia profectos, Adelphij & Acylini fuisse sectatores, eosque Alexandri Lybici, Philocomi, Demostrati Lydi, plurimos libros circumtulisse, & reuelationes quasdam Zoroastris, Zostriani, Nicothei, Allogenis, Mesi, aliorumque huiusmodi palàm ostendentes, multos decipientes, & ipsi ante decepti. Qui assererent Platonem intelligibilis essentiæ profundum minimè penetrasse. Eaque de causa Plotinum multas in ea argumentationes intulisse, atque contra eos librum scripsisse, qui contra Gnosticos est. Amelium quoque Auditorem eius libros quadraginta composuisse contra librum Zostriani, ipsumque Porphyrium multis argumentis ostendisse, librum Zoroastri ab illis inscriptum adulterinum, nouumque esse, & ab illis confictum, qui struebant hæresin, vt eorum institutiones esse Zoroastris veteris crederentur. Ex quo loco apparet manifestè, in tam magna Zoroastrum fuisse æstimatione, vt multi, vel rationibus, vel authoritate, quâ eius esse crederentur, Platonis dogmata Theologica posse conuelli, & nouam in Theologia Christiana hæresin, vel constituere, vel constitutam confirmare, se posse, confiderent. Dubium igitur nullum est, de Zoroastræorum monumentorum veritate, cùm multis ante Christum annis à diuersis Authoribus in præcedentibus citatis non infrequens fiat mentio. Ex quorum officina postmodum innumera alia monumenta prodierunt; huius generis videntur esse Syriani oracula, quem Suidas decem libros in λόγια, hoc est, in Zoroastris oracula scripsisse refert; Iuliani quoque Chaldæi Philosophi; in quem 28. libris commentatum Iamblichum eius auditorem Damascius bis recitat, sub titulo perfectissimæ Theologiæ Chaldaicæ his verbis: ὡς ἐν τοῖς χαλδαϊκοῖς ὁμολογούμενος ὁ Ἰάμβλιχος, *sicuti in Chaldaicis fatetur Iamblichus.* Huius Zoroastris Oracula fusis commentarijs prosecuti sunt Psellus & Plethon, qui penes nos sunt, & quos haud infrequenter citamus, ab Opsopæo Parisijs primùm editos anno 1608. Verùm hæc de Zoroastre, eiusque Origine, gestis, libris scriptis sufficiant. Nunc ad Trismegistum declarandum nos conferamus.

Clemens in libris recognitionum.

Porphyrius in vita Plotini.

Libri Gnosticorum Zoroastri inscripti falsi sunt.

Magna authoritas librorum Zoroastris apud veteres.

Syrianus in Zoroastris oracula.

Damascius, Iamblichus in eadem.

CAPVT III.

De Mercurio Trismegisto, & quisnam propriè is fuerit, & de libris ab eo in lingua Ægyptiaca conscriptis.

QVemadmodum variam successu temporum ex æquiuocatione vocum circa Zoroastrem perplexitatem incurrerunt Authores, ita & circa

Mer-

Mercurium, quem à rebus gestis, & dignitate, sapientiaque non immeritò Τρισμέγιστον appellarunt. Quoniam verò exacta huius Authoris discussio, plurimùm in hisce nostris moliminibus momenti habet, ita quoque summâ, quâ fieri potest, diligentiâ, & sollicitudine, illa hoc loco tractanda est, vt tandem ex multiplici Authorum combinatione, quis tam omni æuo memorabilis Author fuerit, quos libros quauè linguâ scripserit, innotescat; vt hoc veluti fundamento assertionum nostrarum posito, in hoc tam intricato Antiquitatis Labyrintho tutiùs, & sine errore procedamus.

Varij Mercurij.

Mercurios antiquitas tres numerauit. Primus Cœli & Himeræ, hoc est, diei filius habitus est. Secundus, Liberi patris & Proserpinæ. Tertius, Iouis & Maiæ, quibus alij addunt quartum, Ioue & Cyllene genitum. Quintus citatur à C. Cotta Pontifice, vt est apud Ciceronem; & hunc dicit Argum occidisse; Vndè & Ἀργειφόντης dicitur, propter cuius cædem Iouis jussu factam, vt ab Argi Actæonis filij custodia, Io Inachi filiam in vaccam mutatam liberaret, relicta Græcia cum Io fugere coactus est: Hanc fabulosam narrationem Macrobius interpretatur. *Argum*, inquit, *esse Stellarum fixarum Orbem, Mercurium Solem, cuius ortu interimatur Argos, id est, luce suâ intensa euanescant reliquæ Stellæ.* Mercurius igitur Astronomiæ famâ vbique conspicuus in Ægyptum veniens ab omnibus honorificè, propter eruditionem, litterarumque cognitionem, & politicæ peritiam, exceptus est; Leges enim dedisse Ægyptijs, & modum vitæ tranquillæ, & ad conseruationem Societatis, vitæque humanæ accommodatæ præscripsisse; ritus item Sacrorum literis Ægyptiacis mandasse, Sacerdotum Collegia instituisse, quorum singuli peculiaribus cæremonijs Deos patrios colerent, ijsque pro anni temporibus Sacrificia facerent. Atq; ita Græcorum nobis referunt monumenta, apud Ciceron: Clementem, Arnobium, aliosque: Sanchoniaton, Berythius, qui paulò post Moysen vixit, Phœnicumque historiam scripsit, vt est apud Diodorum, eum qui apud Phœnices Thauthus diceretur; apud Ægyptios Thoth vocatum fuisse tradit, prætereà eundem Saturni scribam fuisse, atque inter Deos relatum, litteras inuenisse; multa circa Deorum honores, Sacra, Astrologiam, Musicam, & naturam primum obseruasse; palestram, choræam, & lyram reperisse, atque ob eloquentiam, quam docuit, à Græcis Ἑρμῆν, id est, Interpretem dictum. An verò Hermes ille, qui vt Diodorus ait, Osiridi & Isidi à consilijs fuit, is idem sit, qui Argum occiderit, etsi nullo antiquitatis, vel indicio, vel testimonio affirmare, aut negare possimus; si tamen Diodoro, alijsque fides habenda est, dicerem Orpheum primò, deindè alios Græcos, quæ Ægyptiorum erant, (quod & Strabo lib. 17. fatetur) ad suos transtulisse, ac proindè litterarum inuentionem non Mercurio Argi occisori, sed Theutho Ægyptio cum Platone sentio tribuendam, vt in sequentibus fusè demonstrabimus. An autem Theuthus hic, seu Hermes inuentor litterarum idem fuerit cum Mercurio Trismegisto, de quo disputamus, in dubium vocari potest. Certè Mercurium hunc Osiridis & Isi-

Mercurius Ἀργειφόντης quis?

Mercurius Legislator, & litterarum inuentor.

Sanchuniathon Berythius vetustissimus Scriptor

Thautus quis?

Hermes siuè Thautus.

An Thautus & Trismegistus idem sit?

& Isidis temporibus fuisse, Diodorus ostendit hâc inscriptione, Isidis Sepulchro incisa:

Ἐγώ εἰμι ἡ βασίλισσα πάσης χώρας, ἡ παιδευθεῖσα ὑπὸ Ἑρμοῦ.

Ego Isis sum Regina totius regionis, edocta ab Hermete; Et in libro Sacro Hermetis, vbi colloquium est inter Isidem, & Horum filium, multa fit de Hermete mentio; vbi eum sæpè appellat mentem, fingitque aliquando Deum Vniuersi Principem cum Hermete loquentem, eumque animæ suæ animam vocantem, atque ipsi hominum formationem assignantem:

Βουλῆς δ' ὁ πατὴρ πάντων καὶ καθηγητὴς ὁ Τρισμέγιστος Ἑρμῆς.

Consilij pater omnium, & Magister Trismegistus Hermes. Ex quo luce clarius videri posset, eum Hermetem, qui à Consilijs Isidi fuerat, eundem fuisse Trismegistum; Cùm verò ipse Trismegistus suis in dialogis fateatur, alium fuisse ante se hujus nominis. Certè vnum & eundem dicere nequimus; sed vt veritas per partes innotescat; quid Hebræi, Chaldæi, Syri, Arabes, Ægyptij, de primo & secundo Hermete senserint, jam tandem aperiamus.

Est vetus quidam Commentarius hic Romæ in Collegio Neophytorum, cui nomen בית מלכיצדק *domus Melchisedech*; qui, vbi tractat de vita, moribus, & origine Melchisedech Regis Salem, mentionem quoq; frequentem Hermetis nostri facit, quem & *Idaris* vel *Adaris* vocatum, multiplicem fuisse vult: ita vt primum Hermetem siuè Adris dicat Henochum, filium Iared, litterarum, rerumque omnium ad humanam vitam conseruandam necessariarum fuisse inuentorem: Iustitiæ, & pietatis cultorem eximium; Veræ in DEVM fidei, cultusque diuini primum Assertorem, qui ob virtutes, & DEO Opt. Max. beneplacita opera ante communem mortalium conditioni præfinitum tempus raptus ambulauerit cum DEO, perpetuâ admirandorum operum ab ipso in terris gestorum relictâ memoriâ; ita vt qui ex posteris Noë mira viderentur facere, *Adris* dicerentur. Verùm verba ipsa allego: ויש לחנך שם אדריש ויהי אחר אדריש אחרו שמו בלעז הרמים כי הוא היה ראשון שהקים המדרשות והוא מוצא האותיות וחכמות הלימודות הוא מוסר לאנשים התירות ומצות להיות בטוב והעבדת האלוהות לפיכך לקח אותו אלהים ויתהלך את האלהים כגן עדן וכלם שהם בקיאם וחהכמים הגדולים אחורו חם נקראים בשם אדריש מפני שהם הדורשים בדברי הטבע והאלוהות id est, *Fuit autem Henoch nomen Adris, & post eum alius Adris, cui nomen in lingua barbara Hermes, quoniam is primus constituit Scholas, in quibus Scientias à Protoplasto, eiusque filio Seth sibi traditas docuit; ipse inuentor litterarum, & mathematicarum artium, is tradidit leges, & benè viuendi disciplinam, cultumq; diuinum, ideò abstulit eum Dominus, & ambulauit cum DEO in horto Eden, hinc factum est, vt omnes, qui scientijs, & secretiorum artium notitiâ ex posterioribus in mundo clarerent, Adris, hoc est, rerum occultarum inuestigatores dicerentur.* Putat autem talem Hermetem fuisse Melchisedechum ex Chananæorum genere oriundum, qui ob summam Sapientiam, & rerum diuinarum notitiam publicus sit factus diuinæ legis instructor, Sacrorumque Præsul. Verba subjungo: והיה מן אדשין אחד מלכיצדק מבית כנען מלך שלם ויהי כוהן גדול לאל עליון ועל תרגום בבלית

Henoch Adaris vocatus ab Hebræis, ab Arabibus Idris

Ex Bibl. Neophytorum Vrb. M. S.

Et vnus ex huiusmodi Adrisin fuit Melchisedech בבלית משמש אל עילאה *Rex Salem ex domo Chanaan, erat enim Sacerdos Dei excelsi, & juxtà Thargum Babylonicum, Minister coram Domino Deo excelso.* Vel vt hoc loco pulchrè habet Syriacum exemplar: ܘܗܘ ܟܘܡܪܐ ܗܘܐ ܕܐܠܗܐ ܡܪܝܡܐ *Et fuit religiosus Sacerdos Dei excelsi.* Atque hucusque memoratus Commentarius; quæ omnia conueniunt Arabum traditionibus; nam & hi primum Hermetem Henoch fuisse volunt, quem & Idris vocant; Ita Ahmed Ben Ioseph Altiphasi apud Geladinum in historia rerũ Ægyptiacarũ his verbis: واستخلف مهلاييل ابنه يرد ودفع الوصية اليه وعلمه جميع العلوم واخبره بما يحدث في العلم ونظر في النجوم في الكتاب الذي انزل على ولد ادم ليرد خنوخ وهو هرميس وهو ادريس النبي عم وكان الملك في هذا وقت محويل بن خنوخ ودفع الله ابوه وصية جده وعلوم التي عنده وولد بمصر وخرج منها وطاف الارض كلها وكان نظر في علم النجوم والهندسه والهيه وكانت ملته الصبيه وهي توحيد الله والطهارة والصلاه والصوم وغير ذلك من رسوم التعبدات وكان اول من تكلم في هذا العلوم واخرجها من قوه الى الفعل ووضع فيها الكتاب ورسوم فيها تعليم ثم سار الى بلد الحبشه والنوبه ✡ id est, *Successit Mehaliel filius eius, & Irad, & dedit ei præcepta bona, & docuit eum omnes Scientias, & celebrauit ipsum, famosumque reddidit in peritia Scientiæ inspectionis astrorum, & in libris, quos deduxit super eum Adam, & genuit Irad Hanuch, ipse est Hermes, ipse Idris Propheta, super eum pax, & fuit Rex in diebus illis Mohhuel filius Hanuch, cui pater bonam instructionem dedit, & Scientias, quas apud se, ipsi tradidit, & genuit eum in Aegypto (ante diluuium) & egressus est indè, & peragrauit totam terram, fuit autem ei Sabæorum Regio, ipse adhæsit DEO, docuitque eum, purificationes, orationes, ieiunia, & alia huiusmodi cultus diuini signa, & fuit peritus in inspectione astrorum, & in Geometria, & diuinis Scientijs, fuitque primus, qui de hisce disseruit, easque de potentia in actum eduxit; scripsitque de ijs librum, in quo signauit doctrinam eorum, deindè profectus est in Aethiopiam & Nubiam &c.* Eadem refert Kaab apud Mahumed ebn abdalla, & Kasadi in libro Sectarum, narratione de Idris: وكان ادريس عم صورة شيث عم وهو اول من خط بالقلم بعد النبي شيث وكان ادريس *Fuit autem Adris pax super eum, similis Seth, & primus qui exarauit calamo post Prophetam Seth, fuitque semper deditus cultui diuino, &c.* Vaab quoque Chronista Arabum apud Allezar ita de eo tradit: ان ادريس اول من اخذ السلاح وجهاد في سبيل الله وقتال بني قابيل واول من لبس الثياب وكانوا قبل ذلك يلبسون الجلود وهو اول من اتخذ الميزان والمكيال وعلم النجوم ✡ *Fuit autem Idris primus, qui fecit, bonumque apprehendit, & certauit in vijs Domini, occidendo filios Kain, primus quoque, qui vestium vsum, cum prius non nisi pellibus tecti incederent, docuit; primus quoque qui mensuras & pondera, atque Astronomiam docuit.* Clarissimè autem præ omnibus alijs, Alkandi apud Gelaldinum Author Arabs capite de Sapientibus Ægypti: بزمان ابرهيم كان بمصر هرميس وهو ادريس الثاني عم وهو المثلث لانه نبي وملك وحكيم وهو الذي صب الرصاص ذهبا واصاب وكان بها وله

Achmed ben Altiphasi apud Geladinum in hist. M. S.

Mahumed Abdalla lib. de Sectis M. S.

Vaab Chronista apud Ellazar M. S.

Alkandi apud Gelaldinum M. S.

من

من العلوم صنعة الكيميا والنجوم والسحر وعلم الروحانيون والطلسمات البرابن
واسرار الطبيعة ومنه متعلمين فيثاغرس وبندقلس وارسلاوس اصحاب الكهنة وسقراط
صاحب الكلم علي الحكمة وافلطون صحاب السياسة والنموس والكلام على المدن
والملوك واريسطلس صحاب المنطق

Tempore Abrahæ fuit in Aegypto Hermes ipse Idris secundus, & ipse Trismegistus, quia Propheta, & Rex, & Sapiens, seu Philosophus, & is qui docuit Scientiam metallorum, Alchimiam practicam, & Astrologiam, Magiam, Scientiam spirituum, & Apotelesmaticam, siue Amuletariam, & Secreta naturæ, ex quo deindè Pythagoras, Empedocles, Archilaus Sacerdos, Socrates Orator, & Plato Philosophus, & Politicus, & Aristoteles Metaphysicus, reliqui denique Astrologi sua desumpserunt. Similia hisce profert Salamas Arabs libro, quem hortum mirabilium mundi vocat, quem alibi fusè citabimus. Henoch itaque primus Adris fuit dictus; primus verò post diluuium Hermes siuè secundus ab Henoch, qui de Deo multa sapienter pronunciauit. Mor Isaac in Philosophia sua Syriaca M.S., quę penes me est, facit Hermetem, quē Iouanithun vocat, totius Astronomiæ Authorē, origineq; eius his verbis describit:

ܘܡܢ ܗܕܐ ܐܫܟܚܘ ܒܢܝ̈ܐ ܕܐܢܫܐ ܘܐܕܪܟܘ ܘܝܕܥܘ ܘܐܠܦܘ ܚܬܝܬܐܝܬ ܢܡ̈ܘܣܐ
ܕܟܘܟ̈ܒܐ ܘܣܕܪܐ ܕܡܘܫܚܬܐ ܕܙܘܕܝܐ ܘܟܝܢܐ ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ ܥܡ ܫܪܟܐ
ܕܝܕ̈ܥܬܐ ܕܫܘܝܢ ܠܗܘܢ ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ ܘܗܕܐ ܒܢܣܝܢܐ ܘܡܘܪܟܐ
ܕܙܒܢܐ ܘܒܥܘܡܩܐ ܕܬܚܬܝ̈ܐ ܗܠܝܢ ܓܝܪ ܟܠܗܝܢ ܐܝܬܝܗܝܢ ܕܡܠܠܬܐ ܘܝܕ̈ܥܬܐ
ܫܪܝܪ̈ܬܐ ܘܡܫܒܚ̈ܬܐ ܒܚܬܝܬܘܬܐ ܠܒܪ ܡܢ ܗܠܝܢ ܕܠܦܘܠܚܢܐ ܕܟܘܟ̈ܒܐ ܩܪܝܒܐ ܗܘܐ
ܡܬܚܙܝܢ ܗܘܘ

Et hoc pacto inuenerunt filij hominum, & comprehenderunt, cognoueruntque, & didicerunt exactè leges stellarum, & ordinem signorum Zodiaci, & naturam, vsumque cum reliquis notitijs ipsis conuenientibus in firmamento cælorum, & hoc, experientiâ longâ, & in inferiorum rerum profunditate. Hæc enim omnia sunt pertinentia ad rationalem Scientiā, suntq; cognitiones sinceræ, et certitudine laudabiles, exceptis ijs, quæ ad cultum astrorum pertinent. Et paulò post, originem, & inventionem Astronomiæ verbis sanè elegantissimis prosequitur:

ܐܫܟܚܘܗ̇ ܕܝܢ ܐܪ̈ܡܝܐ ܒܒ̈ܠܝܐ ܐܘܟܝܬ ܟܠܕ̈ܝܐ ܗܢܘܢ ܕܥܡܪܝܢ ܒܡܕܢܚܐ ܕܠܘܬ ܬܝܡܢܐ
ܟܕ ܐܪܥܐ ܘܟܠܗܘܢ ܐܬܪ̈ܘܬܗܘܢ ܚܪ̈ܒܢ ܗܘܘ ܘܠܐ ܝܕܥܝܢ ܗܘܘ
ܡܕܡ ܡܢ ܐܘܡܢ̈ܘܬܐ ܘܡܬܕܒܪܝܢ ܗܘܘ ܐܝܟ ܚܝܘ̈ܬܐ ܘܡܢ ܡܕܡ ܕܐܝܬ
ܒܐܪܥܐ ܘܡܢ ܡܕܡ ܕܫܡܝܐ ܘܢܗܝܪ̈ܐ ܘܡܫܬܡܫܝܢ ܠܡܐܟܘܠܬܐ
ܕܚܝܘܬܐ ܗܘ ܕܚܙܐ ܘܐܦ ܒܝܬ ܢܗܪ̈ܐ ܗܘ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܡܫܟܚܝܢ ܗܘܘ
ܘܡܬܬܙܝܥܝܢ ܗܘܘ ܐܝܟ ܐܝܬ ܗܘ ܐܝܟ ܕܒܐܪܥܐ ܐܘܡܢ̈ܘܬܐ
ܘܡܬܚܙܝܢ ܗܘܘ ܡܢ ܕܒܬܪ ܕܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܗܘܘ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܝܕܥܬܐ
ܡܕܡ ܕܢܐܟܠܘܢ ܡܢ ܐܝܠܢ̈ܐ ܕܦܐܪ̈ܐ ܠܡܐܟܘܠܬܐ ܘܫܪܝܘ ܠܗܘܢ ܠܡܬܚܫܒܘ
ܥܠ ܗܠܝܢ ܘܚܙܘ ܕܡܢ ܫܡܝܐ ܐܝܬ ܐܘܡܢ̈ܘܬܐ ܘܡܕܒܪܢܘܬܗܘܢ ܕܟܘܟ̈ܒܐ
ܕܒܠܗܘܢ ܘܐܬܟܬܒܘ ܒܗܠܝܢ ܘܩܢܝܘ ܠܗܘܢ ܡܢ ܡܕܡ ܡܢ ܕܟܘܟ̈ܒܐ
ܘܡܕܒܪܢܘܬܗܘܢ ܘܐܬܪ̈ܘܬܗܘܢ ܘܗܟܢܐ ܒܡܕܡ ܡܕܡ ܥܡ ܐܘܡܢܘܬܐ ܕܐܝܟ
ܐܪ̈ܥܐ ܘܫܘܪܝܐ ܠܗܕܐ ܕܝܘܡܐ ܘܝܘܡܬܐ ܘܙܒܢܐ

Inuenerunt autem eam Aramæi Babylonij, vel Chaldæi, qui in Oriente versus Australem plagam habitantes, cùm terra, & omnia loca eorum vasta essent, neque cogno-

gnoscerent vias, & semitas arenis, & sabulo obrutas ex loco in locum, & ex ciuitate in ciuitatem, & ex regione in regionem, præsertim flante vento, & arenas in aceruos conceruante; præterea cum locus esset calidus vehementer, propter Solis ardorem de die, & locus ille, terra confusionis esset, hinc ex loco in locum transmigrantes, cùm non essent ferendo vehementiæ Solis, neque viam cognoscerent, noctu eam per stellas didicerunt, ponentes sibi signum, & secundum illud, quò volebant, progrediebantur; ex perpetuo stellarum scrutinio tandem deuenerunt in mutationes temporum, inceperuntque cognoscere ex legibus ascensionis stellarum, motus earum. Et sic paulatim per continuam inuestigationem & studium didicerunt omnes leges stellarum, & signorum Zodiaci. Tandem post rudem hanc Astrorum notitiam venisse Hermetem, quem & Iouanithon dicit, qui in desertum se conferens, vt Astrorum leges exactè obseruatas posteris scriptis commendaret. Sed audiamus verba Authoris:

[illegible]

Fuit autem in Regione ista Orientali homo ex filijs filiorum Noë, qui vocabatur Iunithon, siuè Hermes, hic Scientiâ inclytus, elegit sibi locum ab omni hominum consortio, & familiaritate remotum, & abijt in desertum vastum & immane à vocibus, & oculis hominum immune, assiduò intentus in firmamentum cælorum, explorauit stellas, & luminaria, & consuetudinem temporum, & maximè in luminaria majora, laudans horum Creatorem sapientissimum, et sic per quietem, et solitudinem, et continentiam suam, à tumultibus, et strepitibus hominum liber, in cordis perpetuà intentione, stellarumque contemplatione, data est ipsi gratia cognitionis stellarum, et Zodiaci. Quæ omnia confirmantur ab Authoribus suprà citatis; neque enim tantæ doctrinæ ordinatio, sine magnâ curâ, & sollicitudine, perfici poterat, nisi ab homine ab omni hominum consuetudine subducto; Hunc iterum Sermone 2. c. 2. ܘܗܪܡܝܣ ܚܟܝܡ ܒܟܠ ܗܘ ܬܠܝܬܝ ܪܒܘܬܐ *Hermes verò sapiens in omnibus; Trismegistus meritò,* quod per illa verba aptè insinuat: ܬܠܝܬܝ ܪܒܘܬܐ *Thalithi rabuotho,* hoc est, *tripliciter magnus.* Atq; hęc sunt, quę apud Arabes, Syrosq; de Hermete comperi; vbi vox (*Idris*) non exigua mihi perplexitatis causa fuit; inueni tamen apud Abenephi, hanc vocē eandem esse cum Osiri; mutato scilicet S, in D, vel T more Chaldæis, & Persis solito; hoc enim pacto, quem Ægyptij, & Hebræi Misraim, Chaldæi & Persæ Mithram dicunt. Est igitur Idris idem, acsi diceres Isiris; cui pau-

paulò ante citatus Commentarius proxime quadrat, qui Henochum Hermetem, siuè Adris quoque vocat, quasi diceres Asiris. Apud Persas quoq; inuenio Osirim dictũ ادراس *Adris*. Vt proindè ex omnium Orientalium monumentis, Osiris constet notitiâ. Certè, quæcunque hoc loco ex Arabum monumentis deduximus, Diodori traditionibus maximè quadrant, vt in primo tomo Oedipi declarabitur, & doctè omnia in commentario in Tarich Regum Persiæ, à Ioanne Svvicardo confirmantur.

His igitur ita ritè præmissis, dico primò, ab Enocho ante diluuium, omnem Sapientiam Ægyptiorum principium habuisse, erat enim is, qui præ omnibus alijs ante diluuium à Protoplasto ipso instructus, veram rerum diuinarum notitiam hauserat, Posterisque suis tradiderat, tantique fuisse non solùm ob admirabilem Sapientiam, rerumque humano generi necessariarum inuentionem, sed etiam ob impenetrabilem ex hoc mundo raptum nominis, vt multi ex posteris eum tanquam Numen quoddam colendum proponerent. Vndè verisimile est, quod Arabes tradunt, Chamum rerum exoticarum, curiosissimarumque ante diluuium, non tantùm improbas artes à Kanaitis (vt suprà quoque probatum est) didicisse; sed & Scientias de DEO & Angelis, de arcanis denique naturæ ab ipso Mathusala filio Henoch paternarum traditionum hærede accepisse, artiumque licitarum cum illicitis commixtione à paterna traditione prorsus degenerem legem condidisse. Quam deindè Trismegistus quidam ex Chananæa stirpe Chami descendens, separatis ab illicitis licitis, in meliorem, & Religioni diuinæ conformiorem, quantum Ethnico Philosopho solo naturæ lumine fulto, in tanta rerum deprauatione, licuit, redegerit; quem quidem verum illum, & tantopere ab Authoribus celebratum secundum Hermetem Trismegistum fuisse, infrà probabitur; Hermetem autem Trismegistum dictum fuisse ob similitudinem, & Analogiam quandam operum primi Hermetis Trismegisti verisimile est; quem *Idris* Arabes, Hebræi *Hanoch* dicunt; quem & Trismegistum dicunt citati Arabes ob tres insignes prærogatiuas. Primò, quòd Sacerdos Dei esset, & primus vias Domini justas peruersis monstraret mortalibus, deindè ob summam rerum naturalium peritiam, quâ rerum humanarum necessitati omnibus modis suis inuentionibus succurrere studebat: cùm nullâ Rempublicâ sine legibus, & ordinationibus consistere diù posse nosset. Tertiò, Maximum quoque dictum ob ciuilis vitæ cultum, legumque conditionem; quæ sunt veluti Sal quidam humanæ societati conseruandæ necessarius. Præterea Henochum, siuè primum illum Hermetem, primum post filios Seth Astronomiam excoluisse; temporis, annorumque rationem docuisse, ex cujus monumentis postero mundo relictis, secundus Adris siuè Hermes noster sua de diuisione temporum principia deduxerit, atque ad posteros transtulerit, Ægyptij cum Arabibus volunt. Habent enim Ægyptiorum arcaniores Astrologi, pro certo, Annum ciuilem Ægyptiorum fuisse diuisum in tot dies, quot primus

> Cham Mathusalæ filij Henoch discipulus, doctrinam sacram post diluuium propagauit.

> Trismegistus Hermes & Adras secundus à Chamo multa hausit.

> Hanoch cur Trismegistus sit dictus.

Adris inter homines vixerit. Nam Sacra Scriptura eum expreſſè trecentos ſexaginta quinque annos, quot videlicet annus ciuilis Ægyptiorum dies habet, vixiſſe: ſic enim 23. verſus cap. 5. Gen habet: ויחי כל ימי חנוך חמש וששים שנה ושלש מאות שנה καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Ἐνὼχ ἔτη τριακόσια ἑξήκοντα πέντε; *Et facti ſunt omnes dies Enoch trecenti ſexaginta quinque anni, &c.* Cùm verò Adris ſecundùm hanc eandem partitionis anni rationem docuerit poſteros Ægyptios, vt in Aſtronomia Ægyptiorum fuſè oſtendimus, veriſimile eſt eum hæc habuiſſe ex prioris Hermetis monumentis per Chamum poſtero mundo communicatis; Cùm itaque hoſce Adris vitæ annos myſterio vacare minimè cognoſcerent, hinc arcanum illud Ægyptiorum hieromanticum de mundi reuolutione prodijſſe probabile eſt, videlicet cœleſtes Deos ſtationes ſuas in Arce magna ſingulis centenis annis mutare; & poſt peractum circuitum 36500. annorum omnia in priſtinum ſtatum reſtitui. Quod & Platonem ſubolfeciſſe certum eſt, dùm circulum παλιγγενεσίας, quem & in hunc uſque diem Platonicum appellamus annum, dictorum ferè annorum numero definit; cùm enim firmamentum ſingulis ferè centenis annis vnum in circulo magno, hoc eſt, Zodiaco, minutum conficere obſeruarent, 100. in 360. ductá, dabunt 36000, quibus ſi 5. dies ἐπαγομένους in 100. annos ductos adjeceris, habebis 36500. annorum numerum; rerum omnium complementum, Iubilæi magni numerum; & monadis in multitudinem abeuntis, in monadem reditus; id eſt in priſtinum rerum omnium ſtatum, vt Plato ita ab Ægyptijs edoctus, opinatus eſt, hi ex myſtico annorum vitæ numero Idris, ſpeculati ſunt. Quem & nonnulli ex recentioribus ſecuti ſunt in firmamenti reuolutione, ſed vide, quæ de hiſce curioſa quęuis in Aſtronomia noſtra hieroglyphica tradidimus. Cùm igitur talis, tantuſque fuerit Henoch, veriſimile eſt poſteros eius exemplo excitatos operum magnitudine famam aucupantes Oſires ſeù Idris ter maximos, id eſt, ſummorum Sapientum nomen ambijſſe, ac inter cæteros Chamum præ omnibus Noëmi filijs ambitionis labe infectum, tam ſpecioſi nominis titulo triumphaſſe; certè non deſunt luculentiſſima huius aſſertionis veſtigia. Vt proindè intrepidè inferre audeã, primũ omniũ, antiquiſſimumque Triſmegiſtum fuiſſe Henochum, vti Arabes ſentiunt. Chamum verò, quem & cum Zoroaſtro confudimus, vtroque nomine jactabundum, ambitioſum illum Adris titulum ſibi per ſuperbiam, vel inſolentiam ſummam vendicaſſe. At Tautum è Chami progenie prodeuntem, verum ſcilicet Mercurium illum Triſmegiſtum, de quo tractamus, communi omnium ſuffragio ſecundum Hermetem, ſiuè Adris exiſtimatum, Chamo ambitioſo tantum huius nominis titulo triumphante inſoleſcẽteq; verùm ne quicquam proprij ingenij conjectura aſſeruiſſe videar, aſſertionis meæ rationes, ex ipſis probatis Authoribus comprobandas duxi. Primò, Diodorus lib. 1. Biblioth. expreſſè narrat fuiſſe Mercurium Scribam, Notarium

Tot annos vixit Henoch quot dies in anno.

Poſteri quoque Hermetis Nomen Oſiris & Adris ambierunt.

Secundus Adris Hermes Triſmegiſtus fuit.

Diodorus.

Sacrorum, seu Consiliarium Osiridis: καὶ τοὺς ἕλληνας διδάξαι τοῦτον τὰ περὶ τὴν Ερμηνείαν ὑπὲρ ὧν Ερμῆν αὐτὸν ὠνομάσθαι. Καθόλου τε τοὺς περὶ τὸν Οσίριν τοῦτον ἔχοντας ἱερογραμματέα ἅπαντ' αὐτῷ προσκοινωνεῖσθαι, καὶ μάλιστα χρῆσθαι τῇ τούτου συμβουλίᾳ. *Vnde Hermes, id est, interpres, & enunciator vocatur; Osiridis denique Notarius erat Sacrorum, cum quo is omnia communicabat, & cuius maximè consilio utebatur.* Quæ omnia confirmantur ex Sacro Sermone Hermetis, & ex Sanchoniatone, qui eum dicit Saturni Scribam fuisse; Saturnus autem fuit pater Idris, siuè Osiridis, fuitq; vt in præcedentibus ex varia Chronologia ostensum est Chamasenus seu Chami filius Misraim, vt posteà ostendemus, qui dictus est Saturnus Iunior, ideòque in Isidis Epitaphio scriptum est: Εγώ εἰμι ἡ τοῦ νεωτάτου κρόνου Θεοῦ θυγάτηρ πρεσβυτάτη. *Ego sum Iunioris Saturni Dei filia natu maxima.* Imò ipsum nomen Camephes, quo in Sacro Sermone vtitur Hermes, idipsum penè demonstrare videtur, ita autem ait: πρόσεχε τέκνον ὦρε. κρυπτῆς γὰρ, ἐπακούεις Θεωρίας, ἧς ὁ μὲν καμήφης ἔτυχεν ἐπακούσας παρὰ Ερμοῦ τοῦ πάντων ἔργων ὑπομνηματογράφου, παρὰ τοῦ πάντων προγεννήτορος καμήφεως. *Mentem adhibe ò Hore fili; occultam enim audis contemplationem, quam Auus Camephes audijt ab Hermete, qui omnium rerum commentaria scripsit ab omnium progenitore Camephe.* Iam examinemus singulas huius contextus partes, vt tandem assertionis nostræ veritas elucescat. Notum est ex præcedentibus, Horum esse Osiridis filium; Osirin siuè Misraim Chami, id est Camephes filium esse. Vbi nota hanc vocem *Camephes* corruptam, & pro ea, quemadmodum tùm alibi, tùm in Ægyptiacæ linguæ restitutæ supplemento, fusius ostendimus. *Camephta* Copticè ϫⲁⲙⲉⲫϯ ponendam, quasi diceret, *Cham Deus.* Hanc enim eandem ob rationem Coptitæ Veteres eam vrbem, quam Græci ἑρμόπολιν appellarunt ϫⲉⲙⲛⲟⲩϯ id est, *Cham Deus noster.* (de quo vide nostrum Supplementum ad Prodromum) vocarunt. Chamus igitur Hori proauus fuit, Chamephes autem, siuè Misraim progenitor Hori; Noëmus igitur, aut Chamus (confundunt enim Authores hoc nomen) erit Saturnus Senior, à quo Chamephi, siuè Misraim, id est, Chami filius, Saturnus Iunior, Sermones, Scientias, artesque à primo illo termaximo Idris Enocho per Mathusalem traditas, cum quo 8. annos ferè vixit, accepit. Ab hoc autem alium quempiam ex Chami stirpe pgnatũ magni ingenij virũ eas participasse, filioq; suo *Tat* siuè *Thoyth*, doctrinam veram à spuria separando, tradidisse, probabile est. Sed & hæc omnia ex citato Sacro Sermone innotescunt. Αλλ' ἦν αὐτῷ διάδοχος ὁ Τατ υἱὸς ὁμοῦ καὶ παραλήπτωρ τῶν μαθημάτων τούτων οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ ὁ Ασκλήπιος ὁ Ιμούθης σπάνιος καὶ ἡφαιστόβουλος ἄλλοί τε. *Erat autem ei successor Tat, scilicet Thoth, filius simul & discipulus horum dogmatum.* Et non multò post: *Asclepius Imuthes, rarus, Hiphestobulus, & alij.* Et deinde: Βουλῆς δ' ὁ πατὴρ πάντων καὶ καθηγητὴς ὁ Τρισμέγιστος Ερμῆς. Ιατρικῆς δ' ὁ Ασκλήπιος ὁ Ηφαίστου: ἰσχύος τε καὶ ῥώμης πάλιν Οσίρις, μεθ' ὧν ὦ τέκνον; αὐτὸς σύ. Φιλοσοφίας τε Αρνεβασκῆνις. ποιητικῆς τε πάλιν ὁ Ιμοῦθις. id est, *Consilij quidem pater omnium, ac Magister Termaximus Hermes. Medicinæ verè Asclepius Vulcani filius. Virium verò, & roboris rursus Osiris. Post quos tu fili mi;*

Mercurius Trismegistus Scriba Saturni.

Trismegistus in Pimandro & Asclepio.

Philosophiæ verò Arnebascenis. Poëtices autem rursus Asclepius Imuthes. Hos sub ijsdem ferè terminis recitat Mor Isaac in Philosophia sua Syriaca, serm. 1. c. 2. de veritate, his verbis: ܚܟܝ̈ܡܐ ܩܕܡܝ̈ܐ ܕܒܝܬ ܢܡܪܘܕ ܬܠܡܝ̈ܕܘܗܝ ܕܝܘܢܛܘܢ ܚܪܝܦ ܗܘܢܐ ܘܣܓܝ ܝܕܥܬܐ ܘܦܝܠܘܣܘܦܐ ܥܬܝܩܐ ܕܡܢ ܐܓܐܬܘܕܝܡܘܢ ܘܐܣܩܠܝܦܝܕܣ ܘܗܪܡܝܣ ܚܟܝܡ ܒܟܠ ܗܘ ܐܬܠܬܝ ܪܒܘܬܐ.
Sapientes, inquit, *Veteres ex domo Nembrod, discipuli eius Ioanithon subtilis ingenij, & multæ Scientiæ, & Philosophi antiqui ex Agathodæmone, Asclepiades (id est Asclepij filius) & Hermes sapiens in omnibus fuit Trismegistus.* Vbi, nomina dicta passim confusa vides.

Ex quibus quidem omnibus ritè collatis luculenter apparet; Isin, Hermetem, & Asclepium Synchronos fuisse, vita functos tempore Asclepij, & Hermetis Iuniorum. Quòd si hi nomina Auorum tulerunt, quid mirum Hermetis prioris filium, nomine fuisse Tatum? & filium etiam secundi Hermetis, qui prioris nepos ex Tato fuit, Tatum fuisse nominatum? quandoquidem in eadem familia, & apud Romanos, & Græcos, aliasque nationes, nostro quoque tempore ijsdem nominibus, & filij patrum, & nepotes auorum, & proauorum nominentur? Non igitur mirum est, si apud priscos Ægyptios in eadem prosapiæ linea, idem contigerit. Quid verò Thoth propriè in lingua Ægyptiaca significet, alibi in hoc opere declarabimus.

Quando vixerit Hermes Trismegistus

Porrò quo tempore post diluuium vixerit noster ille Mercurius, dubiè tradunt Authores: Recentiores quidã testantur eum floruisse annis 21. ante legem Moysi datam in deserto, ita, qui Hermetem Synchronũ Moysis, fuisse, perperam putant: nam apud antiquos receptũ est, Mercurium hunc ideò termaximum dici, quòd juxtà vetustos Ægyptiorum mores à maximo Philosopho in Sacerdotium vocatus, à maximo deindè Sacerdote in Regem accitus esset, ac proindè in Ægyptios imperium obtinuisse, & apud eos litterarum seù Scripturæ primordia comperisse constat. Litterarũ verò Authorem esse non poterat, q̃n Moysis tẽpora præcederet. Moysen namq; ab incunabulis omni Ægyptiorũ doctrinâ, scripturâ teste imbutũ, quod absq; litteris fuisse difficilè creditur. Nec insuper Ægyptiorũ imperiũ consequi: cùm hic vixerit propriè sub dynastiâ Deorum, quæ dynastiam Pharaonum & Pastorũ longè præcessit, vt paulò post dicetur. Præterea cùm antè & post Moysen alij Ægyptijs imperantes in historijs enumerati sint, Trismegistum antea Regnum tenuisse necessarium apparet. Non enim aliàs esset Mercurius, vti suprà probatum est, Saturni filius & Scriba, qualem se cap. 10. profitetur. Dicendum igitur est tempore Abraham ipsum floruisse; nam ante Pharaonem ipsum vixisse Suidas tradit. Pharaonem autem illum fuisse Ægypti Regem, qui sequentibus nomen indidit, idem memorat Suidas: neq; is vnus ex Pharaonibus esse potuit, omnibus penè Scriptorum monumentis contradicentibus, neque post eos, nisi eum Moyse Iuniorem asserere velimus, quod etiam communi traditioni repugnat. Manet ergò, eum

Act. 7.

Trismegistus floruit tempore Abrahæ

aute

ante Pharaones fuiſſe, atque conſequenter tempore Abrahæ, quo prima Pharaonici imperij fundamenta jacta ſunt, vt fuſiùs in noſtra Chronologia in Oedipo oſtendemus. Huic noſtræ opinioni fauent Orientalium traditiones, qui ipſum cum Miſraim filio Cham paſſim confundunt, ita tradunt tùm Arabes, quos ſuprà citauimus, tùm Alkandi & Altiphaſi apud Geladdinum his verbis: ادريس هو مصر بن بيطر بن حم بن نوح *Idris ipſe Miſraim filius Beither, filius Cham, filius Noë.* Et ſuprà idem Author clariùs rem exponit: *Tempore Abraham fuit* بزمان ابراهيم عم كان بمصر هرميس وهو ادريس الثانية *in Aegypto Hermes, ipſe Adris ſecundus*, & reliqua quæ ſequuntur, quæ confuſio nata eſt ex eo, quòd ſinguli Chami poſteri, hujuſmodi ambitioſos titulos ſibi aſſumerent. Si qui verò eum paulò ante Moyſen vixiſſe cum Euſebio ponunt, non equidem facilè magnæ authoritatis viro contradixero, potuit enim fieri, vt hoc tempore fuerit alius quidam hujus nominis Hermes, vel vt Hebræi in Zohar innuunt, Iethro gener Moyſis, vir Sapientiâ illuſtris, quem tamen verum iſtum Triſmegiſtum primum Scientiæ Ægyptiacæ fundatorem fuiſſe, vt credam, induci vix poſſum: Cùm hanc ſcientiam multò ante Moyſis tempora in Ægypto viguiſſe alibi fusè oſtendamus. Noſter igitur ille Hermes primus Ægyptiacæ Sapientiæ fundator alio vixiſſe non potuit, niſi eo, quo oſtendimus, tempore. Hoc enim eodem tempore veriſimile eſt, Chamum, Chuſium, Chanaanum, Miſraim, cæteramque Zoroaſtris progeniem, quorum omnium nepos, pronepos, abnepos Hermes noſter erat (videlicet tempore regni Deorum, quorum ipſe vnus numerabatur) viguiſſe, præ omnibus alijs ſententijs tanquam veriorem, hiſtorijſque omnibus magis concordem amplectimur. Eundemque eſſe in Ægypto Thoth, Theutum, Adris, Hermetem, quem in Chaldæa, Babylonia, Perſia Zoroaſtrem dictum oſtendimus. Sic vnus & idem Chamus & Miſraim in Ægypto & Phœnicia Thoth, Adris, Saturnus; in Babylonia & Chaldæa Zoroaſtres dicti ſunt, à quo omnes poſtmodum rerum cœleſtium notitiâ clari, inuentionumque gloriâ celebres, in Chaldæa Zoroaſtres, in Ægypto & Phœnicia Thoth, Adris, Saturni, Mercurij appellati ſint. Atq; hæc vnica æquiuocorum nominum varietas, & multitudo vnica fuit tantarum apud Hiſtoricos & Chronologos controuerſiarum cauſa. De annis, quibus Hermes noſter vixit, non minorem apud Authores controuerſiam reperio, ſunt qui illum cùm Noë velint conuerſatum, & eodem Duce in Italiam veniſſe autument; ita Chronicum Alexandrinum, quod in ſequentibus adducemus; huic ſententiæ ſubſcribunt omnes ij, qui Noëmum ab ortu Abrahæ anno quinquageſimo mortuum volunt; tametſi nos meliores Chronologos ſecuti mortem Noëmi triginta annis Abrahæ ortum anteuertamus; vtraque ſententia cum ijs, quæ de Triſmegiſto tradimus, ſuam tueri poteſt authoritatem. Suppono itaque primos illos Patriarchas Noëmidas, Sem, Cham, & Iaphet, eorumque progeniem longiſſimæ vitæ fuiſſe, adeò, vt nonnullos ex ſacris litteris, ad ipſa vſque Ioſephi tempora

Hermes nepos, pronepos, abnepos Chanaan, Chami.

ra

ra perueniſſe, demonſtrari poſſit ; Quod ſeculum & Hermetem noſtrum propè acceſſiſſe, ex geſtis eius luculenter oſtenditur. Quem nonnulli 180. annos vixiſſe putant, ita Roſſelius in Triſmegiſtũ cõmentator; At eum 190. annis vixiſſe, in ſuo Mercurio Triſmegiſto opinatur Boiſſardus. Quidam Triſmegiſtum cum Zoroaſtre confundentes, eum 100. annis in deſerto contemplationi rerum vacantem vixiſſe, & totidem humano generi erudiendo ſuperfuiſſe, ita Xanthus Lydius. Alij eum tot annos vixiſſe exiſtimant, quot prior ille ante diluuium Hermes, quem Enoch diximus, videlicet 365. diebus, ita Abenuaſchia de agricultura Ægyptiorum:

وكان جميعا الايام هرميس هو ادريس الثنيه ثلثمايه وخمس وستين سنه وهو بزمان الحياته يتساوي الزمان والسنه حنوخ هو ادريس اول

Et fuerunt anni dies Hermis, ipſe eſt Adris ſecundus, trecenti ſexaginta quinque anni, quibus æquauit annos & tempus Henoch, ipſe Adris primus. Hanc ſententiam vtpotè myſticis rationibus turgentem, ideò libentiùs receperunt Aegyptij, quòd animam prioris Hermetis, id eſt Hanuch, in hunc noſtrum Hermetem κατὰ τὴν μετεμψύχωσιν, tranſuolutum ſuperſtitioſiùs opinarentur: Nos eorum ſententiæ adſtipulamur, qui Hermetem 190. annos attigiſſe memorant; huic enim innixi, ſiuè eum ante, ſiuè poſt Abraham ortum dicamus, ſemper tamen, eorum quæ de ipſo retulimus, geſtorum inſignem cum temporibus aſſignatis conſonantiam exhibebimus. Noë mortuus eſt 350. annis poſt diluuium Abraham ortus eſt 383. poſt diluuium ſecundùm nos; ſecundùm alios 292. annis; atque ſic Noë mortuus fuiſſet 58. annis poſt natiuitatem Abrahæ; ſiuè quod idem eſt, Abraham vixiſſet cum Noëmo ſuperſtite 58. annis. Secundùm noſtram verò ſententiam, vti ex Chronologia noſtra patet, Noëmi mors Abrahæ ortum anteuertiſſet 33. annos. Quidquid ſit, quamcumque ſententiam tenebimus, ſemper ætatem 190. annorum Mercurij noſtri vſque ad Iſaacidis tempora, filiorumque propaginem deducemus, quæ omnia, cùm ex Chronologia noſtra huic operi præfixa, luculenter pateant, eo Lectorem remittimus. Diſcuſſo igitur tempore, & qualitate Mercurij Triſmegiſti, jam tempus poſtulat, vt de libris eius etiam aliquid pari paſſu dicamus, nè tam diuini Authoris monumenta conſultò pręterijſſe videamur.

De Libris Mercurij Triſmegiſti.

IAmblichus in libro de myſterijs Aegyptiorum refert Mercurium hunc Triſmegiſtum, non tantùm Philoſophiæ, ſed & totius Aegyptiacæ Sapientiæ, quam & lingua Aegyptiaca tradiderit, fuiſſe Authorem & Principem, producitquè teſtimonium Seleuci & Manethi veterum Authorum aſſerentium, ſcripſiſſe eum de vniuerſa Aegyptiorum Sapientia in lingua Aegyptiaca, libros triginta ſex millia & quingentos viginti nouem : quorũ in particulari recenſentur de Dijs Empyreis libri centum : de dijs æthereis libri centum : de Dijs cœleſtibus libri mille, quorum plerique ex lingua

Libri Mercurij Triſmegiſti ex *Seleuco & Manetho* apud Iamblichum.

Aegy-

Ægyptiaca in Græcam translati sunt à viris Philoſophiæ non imperitis. Clemens 6. Stromat: ſcribit, ætate ſuâ apud Ægyptios extitiſſe infrà ſcriptos libros, hoc eſt, de vniuerſa Ægyptiorum Philoſophia libros triginta ſex. De Medicina, libros ſex. De Sacerdotalibus, decem; De Aſtrologia, libros quatuor. Nolim tamen quenquam hoc loco exiſtimare, Triſmegiſtum integra volumina triginta ſex millia ſcripſiſſe: ſed per hujuſmodi libros intelligi propriè in lingua Ægyptiaca ϭιϫωμ, hoc eſt, certa quædam Syſtemata hieroglyphica, quibus varias artes, & ſcientias indigitabat, vt in decurſu Operis oſtendetur, vel etiam ϭιϫωμ ſubindè ſumuntur pro certis Concluſionibus ſcientificis; ſeù ſcientijs, ac gnomis de qualibet materia propoſitis, atque ita ſumenda ſunt iſti triginta ſex mille libri, quos Authores referunt. Quorum deindè ex ſelectioribus propoſitionibus, ſeù theſibus aliquæ fuſiorem dederint ſeparatim tractandi materiam, qui commentariorum loco fuerint.

Clemens Alexandrinus

Libros Hermetis ſuâ ætate ſuperſtites.

36000. Libri ab Hermete conſcripti quomodo accipiendi.

Hinc falſum quoque eſſe patet, imò temerarium dicere, Ægyptios ante Moyſen præter hieroglyphicas, nullas alias litteras habuiſſe; Nam vti oſtendimus, vnanimis omnium Orientalium opinio, imò traditio fuit, Triſmegiſtum eos libros, quos citauimus, in papyro vulgari linguâ, hoc eſt, Ægyptiacâ ſcripſiſſe, & ſecretiora Columnis quoq; inſcripſiſſe; Cùm verò Triſmegiſtum ante Moyſen vixiſſe demonſtrauerimus, imò Moyſen vniuerſâ Ægyptiorum ſapientiâ ab eodem Triſmegiſto tradita, imbutum conſtet; certè ipſum & ſcripſiſſe, ſaxiſque inſcripſiſſe adeò certum eſt, vt de eo ampliùs dubitari nemo debeat. Imò ipſemet id teſtatur in libro ſacro, vbi Auus Hermes ita inducitur, loquens: Οὗτοι τὰ κρυπτά, φησὶν Ἑρμῆς, τῶν ἐμῶν ἐπιγνώσονται γραμμάτων πάντων, καὶ διακρινοῦσι καὶ τινὰ μὲν αὐτοὶ κατέχουσιν: ἃ δὲ καὶ πρὸς εὐεργεσίας θνητῶν φθάνει, στήλαις καὶ ὀβελίσκοις χαράξουσιν. *Iſti arcana, ait Hermes, meorum Scriptorum omnium agnoſcent, & diſcernent, & aliqua ipſi continebunt. Quæ verò ad mortalium beneficium tendunt, (hoc eſt, quæ ad euitanda mala, & acquirenda bona Geniorum ope ſapienter inſtituta ſunt) Columnis, & Obeliſcis inſculpent.* Et in eodem citato libro ita de ſuis libris loquitur: Ὦ ἱεραὶ βίβλοι τῶν ἀφθάρτων, αἳ τετεύχατε ἀπὸ μοῦ χειρῶνας τῆς ἀφθαρσίας φαρμάκου χορηγίας, ἐπικρατῶ ἄσαπεῖς διὰ παντὸς αἰῶνος καὶ ἄφθαρτοι διαμείνατε χρόνους καὶ ἀθεώρητοι ἀνεύρετοι γινόμεναι παντὶ τῷ ταύτη παροδεύειν μέλλοντι παιδεία: *O libri ſacri rerum incorruptibilium, qui ſortiti eſtis à me deteriora dona, quàm incorruptionis pharmacum, immarceſcibiles toto tempore, & incorruptibiles permanete inconſpicui, atque incomperti ab omni, qui hanc diſciplinam tranſgreſſus fuerit.* Quibus verbis materiem, de quibus libri tractant, adeò ſublimem eſſe innuit, vt nemo eam ingenio aſſequi poſſit, niſi viuendi præcepta in ſacro ſermone tradita ad amuſſim ſeruauerit. Ex quibus abundè patet, linguam Aegyptiacam poſt confuſionem ſtatim ſecundas partes in linguarum primatu tenuiſſe, fuiſſeque poſt Hebraicam doctrinalem, quâ omnium artium atque ſcientiarum monumenta conſignarentur, primam; quæ partim ex prioribus, partim ex ſequentibus luculentiùs patefient: Imò ex vtroque librorum genere Græcos Philoſophos ea de cauſa in

Litterarum vſualium inuentum Mercurij, & ante Moſen viguit

Qualis doctrina Lapidibus inciſa fuerit.

in Aegyptum profectos ſcientiam hauſiſſe, idem Iamblichus docet. Porrò vtrum hodiernâ die priſcorum adhuc Codices veteri linguâ Aegyptiacâ hoc tempore ſuperſint, meritò quis dubitare poſſet. Certè tempore Clementis eos ſuperfuiſſe paulò ante vidimus: de modernis itaque temporibus quæſtio eſt. Certè vti nulla res me tam dubium, perplexumque tenuit, quam hoc ipſum, ita nihil majori quoque cura, diligentiâque inquiſiſſe me memini, quo id conſecutus videor, vt jam certi aliquid me in medium proferre poſſe confidam. Nam cum Aegyptijs litteratis vltro citroque instituto commercio; intellexi tandem, hujuſmodi Codices veteri linguâ ſcriptos aliquos adhuc ſupereſſe: verùm eorundem Catalogum à Michaële Schaia Coptita ad me tranſmiſſum, & in Supplemento ad Prodromum Coptum impreſſum, hic repetendum duxi.

Vtrum libri Triſmegiſti adhuc ſuperſint.

SYNOPSIS

Librorum veterum Aegyptiorum Aegyptiacâ linguâ conſcriptorum, quæ in diuerſis Aegypti Bibliothecis præſertim in illa Cayri Madraſe dicta, adhuc ſuperſunt.

I. ϧⲉⲛⲡⲓⲕⲟⲥⲙⲟⲥ ⲉⲧⲥⲁⲡϣⲱⲓ ⲛⲉⲙⲧⲉϥⲧⲁⲝⲓⲥ.
Id eſt, De Mundo ſuperiore, ejuſque ordine.

II. ϧⲉⲛⲫϯ ⲛⲉⲙⲛⲓⲁ̀ⲅⲅⲉⲗⲟⲥ ⲛⲉⲙⲡⲟⲩⲫⲩⲥⲓⲥ.
Id eſt, De DEO, & Angelis, eorumque natura.

III. ϧⲉⲛⲑⲣⲉⲥⲕⲓⲁ ⲛ̀ⲧⲉⲛⲓⲡⲁⲗⲉⲟⲥ ⲅⲩⲡⲧⲓⲟⲥ.
Id eſt, De Religione veterum Aegyptiorum.

IV. ϧⲉⲛⲛⲓⲇⲉⲙⲟⲛⲟⲥ ⲛⲉⲙⲡⲟⲩⲧⲁⲅⲙⲁ ⲉⲃⲟⲗⲡⲓⲕⲟⲥⲙⲟⲥ.
Id eſt, De Dœmonibus, eorumque ordine, & officio in mundo

V. ϧⲉⲛϯⲫⲩⲥⲓⲥ ⲛ̀ⲧⲉⲡⲓⲕⲉⲱⲛ.
Id eſt, De natura Fluminis Nili.

VI. ϧⲉⲛⲛⲓⲧⲁⲃⲓⲣ ⲛ̀ⲭⲏⲙⲓ.
Id eſt, De Nomis Aegypti.

VII. ϧⲉⲛⲡⲓⲥⲧⲉⲣⲉⲱⲙⲁ ⲛⲉⲙⲛⲉϥⲡⲁ̀ⲣⲅⲟⲥ ⲛⲉⲙⲛⲉϥⲑⲱⲃϣ.
Id eſt, De 12. ſignis Zodiaci, & de Influentijs eorum.

VIII. ϧⲉⲛⲛⲓⲙⲟⲛⲏ ⲛ̀ⲧⲉϯⲙⲉⲧⲓⲟϩ.
Id eſt, De manſionibus Lunæ.

IX. ϧⲉⲛⲡⲓⲣⲉϥϣⲓ ⲛⲉⲙⲛⲓⲣⲉϥⲟⲩⲱⲧ ϩⲉⲃⲟⲗϩⲉⲛϯⲡⲁⲗⲉⲁ ⲛⲉⲙϯⲅⲉⲛⲛⲏ.
Id eſt, De Pōderibus, & Menſuris, tàm nouis, quàm antiquis.

X. ϯⲓⲥⲧⲱⲣⲓⲁ ⲛ̀ⲭⲏⲙⲓ ⲛⲉⲙⲛⲉⲥⲁ̀ⲃⲉⲩ ⲛⲉⲙⲛⲟⲩⲣⲟ.
Id eſt, Hiſtoria Aegypti, & Regum eius, & Sapientum eius.

XI. ϯⲓⲥⲧⲟⲣⲓⲁ ⲡⲓⲉⲣⲫⲙⲉⲩ ⲛ̀ⲧⲉⲑⲏⲣⲓⲟⲛ ⲛ̀ⲧⲉⲭⲏⲙⲓ.

Id est, Historia Animalium Aegypti.

XII. ϧⲉⲛⲛⲓⲁⲃⲟⲧ ⲛ̀ⲧⲉⲅⲩⲡⲧⲓⲟⲥ.

Id est De Mensibus Aegyptiorum.

XIII. ⲡⲓⲉⲣⲫⲙⲉⲩⲓ ⲛ̀ⲧⲉⲛⲓϣⲱϣⲏⲛ ⲛⲉⲙⲛⲓⲕⲁⲣⲡⲟⲥ ⲛⲉⲙⲛⲓϩⲣⲏⲣⲓ.

Id est, De Plantis, Floribus, Fructibus, eorumque vsibus in sacris.

XIV. ϧⲉⲛⲛⲓⲝⲩⲣⲟⲥ ⲛⲉⲙⲛⲓⲥⲑⲟⲓⲛⲟⲩϥⲓ ⲛⲉⲙⲛⲓⲧⲣⲁⲭⲟⲥ.

Id est, De omni genere seminum, granorum, lapidum, aromatum, eorumque vsibus in Sacris.

Atque hi sunt librorum tituli, qui in Aegypto adhuc superesse dicuntur; vtrum verò hi Mercurij sint, vel alterius cujusdam Authoris, non habeo quod dicam; cùm omnes sine Authoris nomine ad me transmissi sint; Certè quinque priores nescio quid Hermeticum olent. Quicquid sit, ex hoc exiguo specimine clarè patet, & libros veteri linguâ identidem transcriptos adhuc conseruari. Verùm de hisce vide, quæ fusiùs tractauimus in Prodromo Copto, ejusque Supplemento thesauro linguæ Aegyptiacæ restitutæ annexo. Verùm antequam hoc Caput concluderé, omittere non potui, quin quorundam de veritate librorum Hermeticorum, tanquam suppositìtiorum, injustam censuram hoc loco examini subderem, vt veritate cognitâ, quid verè tandem sentiendum sit, pateret.

DIGRESSIO.

Vtrum Pœmander & Asclepius veri Hermetis Trismegisti? num suppositity partus sint?

ITa quibusdam ingenijs à natura comparatum est, vt ijs potissimum rebus, quæ longo seculorum ordine à quibusuis doctissimis Authoribus in pretio & æstimatione fuerunt, suamque Authoritatem solidissima doctrina hucusque sine violentia sustinuerunt, expungendis, infringendis, penitusque abolendis operam impendant; quo quidem nihil aliud pro scopo habere videntur, nisi vt doctrinam tot insignium, grauiumque virorum æstimatione partam prorsùs aboleant, aliosque hoc pacto omnium præteritorum temporum Scriptores cœcos fuisse, se verò solos Aristarchos illud αὐτὸς ἔφα sollicitiùs ambientes, insolenti sanè & intolerabili ostentatione, mundo venditent Quæ sanè molimina præterquam quòd limites modestiæ excedant, ingeniumque arrogans & temerarium arguant, mirum quoque dictu est, quam graue Reipublicæ Literariæ detrimentum inferant, cùm hoc pacto nihil propè sit, siuè sacra, siuè profana monumenta spectes, quod cum maxima animorum confusione & perplexitate inextricabi-

Omnia in dubiū reuocantes.

Reip. Lit. perniciosi.

cabili in dubium vocari non possit; quodque diuellere, & è medio tollere non liceat; Vndè ego eam semper semitam tutissimam esse ratus sum, quæ multo tempore, diuturno Veterum studio, pertinaci doctissimorum hominum labore, sedula sapientissimorum Patrum inuestigatione trita fuit, quos si quis cæcos fuisse, aut ijs rerum vetustarum Scientia anteponere sese audaciùs præsumpserit; eum ego ijs apposuero, quibus similes Plutarchus in dialogis, his verbis:

Τίνα νομίζεις γλαφυρὸν παντοκρίτην ἔφορε. ἔφ. Μισόσοφον Βάττον

Quemadmodum igitur præposterum hoc judicium, & vehemens contradicendi pruritus, in varijs passim & magni momenti argumentis, hoc critico seculo aduertitur; ita vel maximè in celeberrimis libris Pœmandro & Asclepio, genuinis Mercurij Trismegisti doctissimorum omnium ferè seculorum hominum calculo approbatis in dubium reuocandis elucescit; Quàm verò dictos libros supposititij partus falsò, quàm iniustè & imperitè similes Philologastri, arguant; mearum partium esse ratus sum, hoc loco ostendere.

Obiectiones Aduersariorum.

Contradictionis cardo in hisce potissimùm versatur, quòd multa passim in memoratis voluminibus occurrant, quæ posteriorum sæculorum doctrinam sapiant; quòd nimis apertè de Sacra Triade, de Verbo diuino, disputet, quòd in ijs de fidei nostræ mysterijs clariùs, quàm ab Ethnico Philosopho præstari possit, ratiocinetur. Quòd denique Græcorum, qui tunc temporis, quô Mercurius hæc scribebat, necdum esse poterant, mentionem faciant. Vt itaque lis optima methodo decidatur:

Suppono Primò ex præcedentibus fusè allatis, Mercurium Trismegistum Abrahæ temporibus floruisse, eundemque maximè diuinitatis arcanorum studio, & inuestigationi deditum fuisse. Secundò eum non Græcâ sed Ægyptiacâ linguâ suâ posteris monumenta consignasse. Tertiò, eum à primæuis mundi Patriarchis, quorum cum nepotibus conuersatus fuerat, multa de natura DEI, de beneficiis in humanum genus collatis, & conferendis accepisse; vt proinde mirum non sit, tam eum propè Orthodoxæ Theologiæ Sacramenta attigisse; quibus suppositis.

Hermeticos libros legitimos ex Authoritatibus SS. PP. ostenditur.

Dico Primò, hosce libros proprios & genuinos Hermetis Trismegisti partus esse; cuius testis est S. Iustinus Martyr, & omnium Orthodoxorum Philosophorum vetustissimus, qui paulò post mortem S. Ignatii mundo natus, anno verò, ipso testante, post Christum 150. Apologiam contra Gentes scripsit, hic in calce parænetici sui hęc habet de Trismegisti voluminibus; postquã enim eas ad Sybillina, Prophetarũq; monumenta studiosè peruoluenda exhortatus esset his verbis tandẽ suam concludit parænesin;

S. Iustinus Martyr & Philosophus,

εἰ δέ τις οἴοιτο περὶ τῶν πρεσβυτάτων παρ' αὐτοῖς ὀνομασθέντων φιλοσόφων, καὶ περὶ τῆ Θεῦ μεμαθηκέναι λόγον, Αμμῶνός τε καὶ Ερμῦ ἀκυέτω. Αμμῶνος μὲν ἐν τοῖς περὶ αὐτῦ λόγοις πάγκρυφον τὸν Θεὸν ὀνομάζοντος. Ερμῦ τε σαφῶς καὶ φανερῶς λέγοντος Θεὸν νοῆσαι μὲν ἐστι χαλεπὸν φράσαι τε ἀδύνατον. ᾧ καὶ νοῆσαι δυνατὸν παντα χόθεν τοίνυν εἰδέναι προσήκει, ὅτι οὐδαμῶς ἑτέρως περὶ Θεῦ

ἢ τῆς

ἢ τῆς ὀρθῆς, Θεοσεβείας μανθάνειν. οἷον τε ἢ παρὰ τῶν προφητῶν μόνον τῆς διὰ τῆς Θείας ἐπινοίας διδασκόντων ὑμᾶς. hoc eſt: *Quòd ſi quis mauult ab antiquiſſimis Philoſophis de ſuo diſcere Acmonem,* (lege Ammonem) *& Mercurium audiat; Ammonem, qui in ſermonibus ſuis Deum nominat occultiſſimum. Mercurium verò diſertè dicentem Deum intelligere eſſe difficile, eloqui verò impoſſibile etiam ei, qui poteſt intelligere. Certò igitur perſuaſum eſſe oportet, haud aliundè rectum Dei cultum poſſe percipi, quàm à ſolis Prophetis, ex authoritate diuini Spiritus nos docentibus.* Quæ omnia prout S. Iuſtinus citat, inueniuntur Capite 8. Pœmandri, & in Aſclepio varijs in locis. Cùm itaque Iuſtinus Mercurium vocet antiquiſſimum, & Pœmandrum, Aſclepiumque ad diuinæ naturæ vnitatem contra Gentes concludendam adducat; Certum eſt, eos poſt Chriſtum, quemadmodum Aduerſarij contendunt, nequaquam ſcriptos eſſe potuiſſe, multò minùs ab Hæreticis eô tempore vigentibus. Nouimus autem Iuſtini temporibus primo poſt Chriſtum ſeculo præter Simonem Magum, Hermogenem, Cerinthum, Ebionem, Marcionem, Baſilidem, Carpocratem, & Gnoſticos, alios Hæreticos non fuiſſe, qui tantô ingeniô pollerent, vt paris ſublimitatis & doctrinæ libros concinnare potuerint; accedit quòd dicti Hæretici potiùs eorum, quæ de Patre, de Verbo, & Spiritu Opifice, Mercurius ſapienter in ſcriptis ſuis, & quantùm lumen naturæ permiſit, rectè dixit, ſenſitque, deſtructores potiùs, quàm aſſertores fuerint; Iuſtino ſucceſſit Origenes, qui & ipſe adducens memorata Mercurij Scripta, ſic contra Gentes concludit: *Philoſophia enim neque in omnibus legi Dei contraria eſt, neque omnibus conſona; multi enim Philoſophorum veterum, id eſt Mercurius & Plato, vnum eſſe Deum, qui cuncta crearit, dixerunt, atque in hoc conſentiunt legi, aliquanti autem hoc adijciunt, quòd Deus cuncta per Verbum ſuum fecerit & regat, & Verbum Dei ſit, quo cuncta moderentur; in hoc non ſolùm legi, ſed & Euangelijs quoque conſona ſcribunt.*

Libri Hermetici poſt Chriſtum nō potuerunt ſupponi.

Origines, hom. XIII. in 26. cap. Gen.

Non dicam hic de Tertulliano, Clemente, alijſq; quos ſuo loco opportunius citabimus; certè Lactantius Firmianus hiſce vno circiter ſeculo poſterior, tam apertè de Mercurij memoratis operibus loquitur, vt ſola eius authoritas ad notam ijs illatam abſtergendam ſufficiens eſſe poſſit, ſic enim loquitur l. 1. c. 6. *Nunc ad diuina teſtimonia tranſeamus, ſed priùs vnum proferam, quod eſt ſimile diuino, & ob nimiam vetuſtatem, & quod is, quem nominamus ex hominibus inter Deos relatus eſt; Apud Ciceronē C. Cotta Pontifex diſputans contra Stoicos de Religionibus & de varietate opinionum, quæ ſolent eſſe de ijs, vt more Academicorum omnia faceret incerta, quinque fuiſſe Mercurios ait, & enumeratis per ordinem quatuor, quintum fuiſſe eum, à quo Argos occiſus ſit, ob eamque cauſam in Aegyptum profugiſſe, atque Aegyptijs leges ac litteras tradidiſſe; Hunc Aegyptij Thoth appellant, à quo apud eos primus anni ſui Menſis, ſcilicet Septembert, nomen accepit, idem oppidum condidit, quod etiam nunc* Ἑρμόπολις *vocatur, & Saitæ ſeruant, & colunt eum religiosè, qui, tametſi homo fuerit antiquiſſimus, tamen & inſtructiſſimus omni genere doctrinæ, adeò vt ei multarum rerum & artium ſcientia Triſmegiſto cognomen imponerent. Hic ſcripſit libros & quidem multos*

Lactantius Firmianus de vera Rel.

tos ad cognitionem diuinarum rerum pertinentes, in quibus maiestatem summi ac singularis Dei asserit, iisdemque nominibus appellat, quibus nos Deum & Patrem; ac nè quis nomen eius requireret, ἀνώνυμον, scilicet sine nomine esse dixit, eò quòd nominis proprietate non egeat, ob ipsam scilicet vnitatem. Verba eius sunt: ὁ δὲ Θεὸς εἷς, ὁ δὲ εἷς ὀνόματος οὐ προσδέεται, ἐστὶ γὰρ ἐν ἀνώνυμος; & paulò post; quia quod Mercurius ille Ter maximus, cuius suprà mentionem feci, Deum non modò ἀμήτορα sed & ἀπάτορα appellauit. Verba quæ citat hic ex Trismegisto, sunt deprompta ex Asclepio; vt proindè nemini sensatiori Philosopho, de fuco suborto suspicio esse possit, aut debeat; Hunc eundem librum Asclepium fusè citat S. Augustinus, lib. 8. de Ciuitate Dei, cap. 23. 25. & 26. quæ cùm fusiora sint, quàm vt pro temporis breuitate exscribi potuerint, ad eos Lectorem remitto.

S. Augustinus lib. 8. de Ciu. Dei.

Patet itaque in summa semper æstimatione fuisse hosce duos Mercurij libros Pœmandrum & Asclepiũ; non apud prophanos tantùm Authores, sed & sanctos Patres, qui horum authoritate fulti tanquam antiquissimorum, suam de Deo trino & vno sententiam omnibus modis contra eas stabilire contenderunt; hoc autem tanto studio non præstitissent, si non sciuissent, eos & antiquissimos, & veros & genuinos Hermetis partus esse, & apud omnes istius temporis Philosophos summo in pretio fuisse, imò sufficientes ad gentes suæ πλυθείας conuincendas. Atque hic est Theutus ille celebris inuentor litterarum, cuius librorum, studiorumque Plato in Phædro meminit, eumq; ex persona Thamuz Regis Ægypti, nunc Θεὺθ τεχνικώτατον, *Theuth artificem maximum*, πατέρα τῶν γραμμάτων, *litterarum Parentem* vocat, aitque eum libros suos, litteris nouis â se inuentis exaratos Thamuzo subtiliorum rerum, quę in eo cõtinebantur, ignaro ostendisse, ab eodem reprehensum, quòd suis inuentis Characteribus oblivionem potiùs, quàm earum rerum, quæ priuata & oretenus tradita instructione meliùs animis hominum inseruntur, perceptionem intellectionemq; induceret. Sed audiamus verba Platonis: ἤκουσα τοίνυν περὶ Ναύκρατιν τῆς Αἰγύπτου γενέσθαι τῶν ἐκεῖ παλαιῶν τινα θεῶν, οὗ καὶ τὸ ὄρνεον τὸ ἱερὸν, ὃ δὴ καλοῦσιν ἶβιν. αὐτῷ τε ὄνομα τῷ δαίμονι εἶναι Θεὺθ. Τοῦτον δὲ πρῶτον ἀριθμόν τε καὶ λογισμὸν εὑρεῖν, καὶ γεωμετρίαν, καὶ ἀστρονομίαν, ἔτι δὲ πεττείας τε καὶ κυβείας, καὶ δὴ καὶ γράμματα. Βασιλέως δ᾽ αὖ τότε ὄντος Αἰγύπτου ὅλης Θαμοῦ περὶ τὴν μεγάλην πόλιν τοῦ ἄνω τόπου, ἣν καὶ Ἕλληνες Αἰγυπτίας Θήβας καλοῦσι, καὶ τὸν Θεὸν Ἄμμωνα. παρὰ τοῦτον ἐλθὼν τὰς τέχνας ἐπέδειξε, καὶ ἔφη δεῖν διαδοθῆναι τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις.

Plato in Phædro.

Audiui equidem circa Naucratin Aegypti priscorum quendam indigetum Deorum extitisse, cui dicata sit auis, quam Ibin vocant. Dæmoni autem ipsi nomen esse Theuth; hunc primum, & numerum, & numeri computationem inuenisse, & Geometriam, & Astronomiam, talorum lusus, & aleæ ludos, & litteras; Erat tunc totius Rex Aegypti Thamuz (siuè Osiris, sic enim Hebræi & Chaldæi Osirin & Adonim vocant) & in amplissima Ciuitate, quam Græci Aegyptias Thebas vocant, habitasse; Deumq; Vrbis illius custodem, Ammonem. Ad hunc Regem Theuth profectus, artes suas demonstrauit, edixitq; oportere illas deinceps Aegyptijs cæteris distribui.

Pa-

Patet igitur, Pœmandrum & Asclepium Hermeticos libros minimè supposititios habendos, neq; â quopiam Hæreticorum primò post Christum seculo florentium supponi potuisse; Cum iam tunc ij ob summam vetustatem in summa apud omnes existimatione fuerint; neq; vllum quoque, quantum quidem sedula inuestigatione colligere licuit, istorũ temporum hæresæos vestigiũ sub ijs deprehendatur, quin potius cum de Deo, de Mente opifice, de eius in mundum corporeum influxu; de Deo Genijsque attrahendis per castam & sanctis operationibus fœcundam vitam tractent, ratiociniaque secundùm lumen naturæ instituta contineant, turpissimis primi sæculi, atque occulta Dœmonum operatione contaminatis sectis, tantùm abest vt consona sint, vt potiùs plurimum dissona ijs censeri debeant, tametsi non negem, multa in ijs Orthodoxæ Religioni contraria, sed hoc Ethnico Philosopho lumine supernaturali fidei destituto condonendum est.

A nullo Hæretico suppositi sunt.

Multis itaque annis ante Christum ex Ægyptiaca lingua in Græcam conuersi sunt, quisquis tandem translator eorum fuerit, certè S. Cyrillus meminit, quindecim librorum Hermetis de Dei natura tractantium, quos ab Atheniense quodam translatos in Græcũ asserit. Quæ si vera sunt, haud vero absimile est, inter eosdem fuisse Pœmandrũ quoq; & Asclepium; quorum hunc tandem Apuleius, qui Iustino ferè Synchronus fuit, latini iuris fecit. Plato adeò sibi in Zoroastræis & Hermeticis operibus sui juris faciendis complacuit, vt qui diligenter horum scripta inter se contulerit, eadem ferè, siuè phrasin, modumque dicendi, siuè mysticas rationes spectes, deprehendat; quæ omnia fusissimè in Oedipo deducimus. Imò Psellus & Plethon in Zoroastræa oracula commentantes, postquam multa de DEO & Intelligentijs, de Ideis in mente diuina existentibus, de Geniorum & Dœmonum choris, & varijs classibus in dictis oraculis contentis, disceptarunt, tandem totum discursum his verbis claudunt: τούτων δὲ δογμάτων τὰ πλείω καὶ Ἀριστοτέλης καὶ πλάτων ἐδέξαντο. οἱ δὲ περὶ Πλωτῖνον καὶ Ἰάμβλιχον, Πορφύριον τε καὶ Πρόκλον πᾶσι κατηκολούθησαν, καὶ ὡς θείας φωνὰς ἀσυλλογίστως ταῦτα ἐδέξαντο. *Atque Plato quidem & Aristoteles plures ex enumeratis opiniones receperunt. Plotinus verò, Iamblichus, & Proclus, eorumque discipuli omnes in vniuersum approbarunt, & non secùs, ac diuinas voces absque vllo discrimine, & examine admiserunt.* Hos secutus est Rabbi Simeon Ben Iochai, qui in Zohar, dùm de diuinis attributis altissimè disputat, mentionem facit haud infrequentem librorum Hermeticorum his verbis: כמו נקרא בספרי חרמים שבלעז מרקלים *Quemadmodum legimus in libris Hermis, quem Barbari dicunt Marcolis*, id est Mercuriũ. Huic astipulatur Akiba, Saadias, alijque ex Mecubalim haud infimæ notæ, quos suo loco allegabimus. Quid Arabes de Hermete, eiusque libris censuerint, in præcedentibus fusè allegatum inuenies. Quòd verò Aduersarij hic objiciant, eos, quod apertiùs de Sacra Triade, & Verbo diuino loquantur, imò Euangelicas quasdam veritates propè verũ attingant, ideò difficilè

Quis translator librorum Hermeticorum fuerit.

Psellus in Oracula Zoroastris.

Ben Iochai in Zohar.

Marcolis idem quòd Mercurius.

vide-

videri ab vllo ante Christum Philosopho fuisse compositos; his respondemus: Hanc eandem ob causam Platonem, & Philonem reprobandos, cùm vterque tam subindè propè veritates quasdam Euangelicas attingant, vt Christiani Doctores videri possint, imò nonnulli ex posterioribus Centones Euangelicos ex ipsis Platonicis libris concinnare ausi sunt; & de Platonicis quidem cum Christianorum dogmatum consonantia fusè in V. libro huius Operis. De Philone Iudæo aliqua hoc loco adducenda duxi, qui in Hexamero τὸν Θεὸν γονικώτατον καὶ δεύτερον τοῦ Θεοῦ λόγον, *Deum fœcundissimum, secundùm Verbum Dei* vocat, quæ omnia Hermetis verbis in Pœmandro consonant; *Deus vtriusque sexus fœcunditate plenissimus, alteram mentem Opificem genuit.* Philo ἥλιον λόγον θεῖον, *Solem Verbum diuinum* dicit; dicit & hoc Pœmander ἥλιον νοῦν τοῦ Θεοῦ, & in Euangelio ipsa Veritas: *Ego sum lux Mundi*; & Ecclesia: *Sol Iustitiæ Christus Deus noster.*

Plato & Phi. Christiani scripserunt.

Philo.

Præterea vocat Philo ex Platone Verbum Θεοῦ εἰκόνα καὶ ἄγγελον αὐτοῦ λόγου, λόγον πρωτόγονον υἱόν. *Figuram Dei, & Angelum Verbi ipsius, & primogenitũ filium*, vocat & ijsdem nominibus S. Paulus Christum, *Splendorem Patris, & figuram Substantiæ eius, primogenitũ filiũ Patris, & magni Consilij Angelũ.* Sacræ literæ in alio loco; & nè quis tropicè illos locutos dicere possit, audiat quæ Philo in lib. de Insom. de hoc Verbo dicat: ἔχει γὰρ ἄρχοντα ἐπικείμενον τὸν δημιουργικὸν λόγον τοῦ πάντος διαπότην, μετ' ἐκεῖνον πρώτη δύναμις ἀγέννητος, ἀπέραντος, ἐξ ἐκείνου προκύπτουσα, καὶ ἐπίκειται καὶ ἄρχει τῶν δι' αὐτοῦ δημιουργηθέντων, ἔστι δὲ τοῦ παντελοῦς πρωτόγονος, καὶ τέλειος καὶ γόνιμος γνήσιος υἱός. *Habet enim subiectus inferior mundus principe Opifex Verbum omniũ Dominũ, qui post ipsum est prima Virtus increata, infinita, ex ipso promanans, incumbit autem et imperat his, quæ ab ipso facta sunt, est autem perfectissimi primogenitus et perfectus & fœcundus filius.* Quæ omnia adeò Euangelio D. Ioannis consona sunt, vt à Christiano posterioris sæculi confecta videri possint. Futile igitur argumentum est eorum, qui Mercurij citatos libros ideò suppositiios putant, quod fidei nostræ mysteria nimis apertè attingant. Nouerint ipsi Deum Opt. Max. vti olim per Asinam Baal, ita quoque subindè per sublimioris ingenij Philosophos locutum, ineffabili quadam ratione eorundem se intellectibus operationibusque commiscuisse; vt quemadmodum nihil humano intellectu dignius est, quam ea nosse, quæ ad diuinam naturam & beneficia in genus humanum collata pertinent; quorumque causa ipse adeò mundus & quæ in mundo sunt, condita essent, ita altissima quoq; omnium mysteria, in medio infidelitatis & gentilitiorum errorum tenebris veluti scintillas quasdam nullo non tempore ad diuitias gloriæ bonitatisque suæ demonstrandas, elucescere voluerit. Quid quæso Clemens, Origines, Arnobius, Lactantius, Augustinus & Eusebius toto Euangelicæ demonstrationis suæ libro aliud cõtendunt, nisi vt fidei nostræ mysteria ex Pytagoræorum, Platonicorũ, cæterorumque Græciæ Philosophorum monumentis contrà gentiles concludant? Sicuti enim Deus per Sybillinos libros & oracula locutus, multa de Verbo Dei incarnato, de Sacramentis ab

Philo de Insumnijs.

Deus supernaturali quadam ratione naturaliũ operationibus hominis se miscet.

eo

eo institutis, de morte & passione Christi, de vltimo iudicio prenunciauit; ita & veterum Philosophorum contemplationibus naturalibus, supernaturalia quędam diuinorum mysteriorum semina (quæ est ipsius infinita bonitas) inspergens, in vberrimi fructus segetem educere tandem sibi complacuit. Quæ dum dico, nemo existimet, me aut sentire aut asserere, Pythagoram, Platonem, cæterosq; eius sectatores, diuina quæ eructarunt mysteria, reuelatione quadam aut supernaturali fidei actu à Deo hausisse; sed dico, Platonem pleraq; de Deo & Verbo opifice ea fide dixisse, quam summa vetustissimorum Ægypti scriptorum, potissimùm Mercurij Trismegisti, scriptorumque eiusdem authoritas in animo eius generare poterant; Cùm enim multorum annorum Secnuphidis Ægyptij Sacerdotis discipulus, reconditiora quæuis ex Mercurij libris proferri aduerteret, (habebant enim omnes Ægyptij Sacerdotes Hermetis libros, teste Clemente, eo prorsus loco, quo iam Sacerdotes Orthodoxi sacrarũ paginarũ tenent monumenta) ea tamquam aptissimam ingenij sui materiam amplexus, posteritati, multis insuper ex proprio ingenio additis, consignauit. Quæ omnia ex Strabone, Clemente, Eusebio, Plutarcho, alijsque his verbis ostendit Franciscus Patritius in libro, qui Plato & Aristoteles mysticus intitulalur: *diuinorum scientiam tametsi Hierophantæ illi, quibus solis commendabatur & asseruabatur in arcanis, tamen obsequijs ac tempore deuicti peregrinis etiam communicabant, vti ante secula multa Orpheo sunt cōmunicata ab Ethimune Sacerdote, Aglaophemo ab Ochlapho, Soloni à Sonche, & à Psenophe. Pythagoræ verò à Perenite, & Platoni tandem à Sachoniato & à Secnuphide. Quæ partim Clemens, partim Plutarchus tradidere. Obtinuit ergò Plato à præceptoribus hisce, vt non solùm viua voce mystica illorum dogmata sibi reuelarentur, sed etiam Hermetis libri ostenderentur, a quibus, vt apparet, ea dogmata desumpsit, sed & in arcanis habere, sicuti Hierophantæ illa in arcanis asseruabant; didicit, idque in more postea habuit, vt ea vel non scriberet, vel scriberet in ænigmate.* Esse autem ea de quibus Plato scripsit, dogmata Ægyptiorum, ita verum est, vt vel ipse id fateatur in præfatione mysticæ Theologiæ secundùm mentem Ægyptiorum ab Aristotele edita, vbi apertè sic dicit; *Se velle contemplari mundum secundùm mentem eorũ, qui docuerunt per notas figurarũ* (intelligit hieroglyphica) *adeò occultas, vt nullus alius possit ad secreta huiusmodi scientiæ peruenire.* Sed dicent Nomen Trismegisti temporibus Platonis, non dicam in vsu, sed nè ab vllo quidem citatum fuisse, & consequenter à posterioribus confictum nomen videri. Respondeo, aliud esse in vsu, aliud non citatum esse, siquidem fieri potuit, vt tametsi apud Græcos, cæterasque gentes illud in vsu esset, Græci tamen Sapientiâ florentes hoc eum nomine non allegarint, nè gloriam suam, quam maximè ambibant, extero Philosophotam specioso titulo obscurare viderentur, eaque ab extero didicisse hoc ipso confiterentur, quorum se inuentores apud posteros haberi maluissent; vti enim Græcorum ingenium erat ambitiosum, & gloriæ, supra quam dici potest auidum, ita certum est, eos

Quinã in Aegypto fuerint Græcorum Philosophorum Magistri.

Gręci cur nominis Trismegisti non meminerint

complura, imò pleraque ab Ægyptiis, & Chaldæis accepta, ſuppreſſo eorum, à quibus hauſerant, nomine, ſui iuris, inuentioniſque feciſſe. Quæ adeò clara ſunt, vt nemo, niſi Platonicæ Theologiæ imperitus, ea negare poſſit, imò apertè id in ſuo de Ethnicæ Philoſophiæ examine demonſtrat oculatiſſimus Picus Mirandulanus, & nos eorum facta in Oedipo fusè, Deo dante, mundo ſuo tempore pandemus. Mirum itaq; non eſt, Pithagoram, Platonem, Ariſtotelem tàm parcè eorum, à quibus omnia sua hauſerunt, magiſtrorum nomina allegare. Qui prępoſterus agendi modus etiam hoc tempore liuidos tumidoſq; quorundam animos ita obſedit, vt ægrè ad eos Authores, à quibus in litterarij argumenti concurſu multa, dum deſcripſerunt, non dicam honorificè appellandos, ſed ne nomine quidem tenùs citandos inducantur; non alia de cauſa, niſi ne gloriam ex pulchro argumento partam, alteri honorifica nominis appellatione concedere videantur. Quam tamen ſummam iniuſtitiam eſſe & plagiarium crimen ſinceris & ingenuis mentibus prorſus exoſum, nemo non videt. Tametſi itaque Græci nonnulli non ſibi vſurpandũ putarint id nomen, certum tamen eſt, Chaldæos, Hebræos, Arabes, & priores quoſdam vti & poſteriores Græcos eò vt plurimum vſos eſſe, vti ex præcedentibus Chaldæis, Syris, Arabicis, Græcis allegationibus æquus Lector iudicare poterit; Seuleucus antiquiſſimus Author eum primus, vt eſt apud Patricium, vocat Ἑρμῆν Τρισμέγιστον; Suidas eum quoq; dictum refert, quod tres in Deo vno virtutes aſſeruerit primus; vt alibi citabimus: Arabes eum ob tria officia Regis, Sacerdotis & Sapientis vocant Triſmegiſtũ ادريس مثلث hoc eſt, *Idris triuum*, Syri quoq; & Chaldæ eum ideò vocant ܬܠܝܬܝ ܪܒܘܬܐ *Thluthi Robuothi*, ter magnum, vt alibi oſtendimus; Aegyptij verò ob tria munia trinũ ſemper exiſtimarunt, vndè Hermopoli ſtatuam eius tricipitem adorandam poſuerunt. Nomen igitur *Triſmegiſtus* â principio vſque ad vltima hæc tempora per ominum ſeculorum ordinem fuit vſurpatum; quamuis eundem alijs quoq; nominibus intitularint, vt Aegyptij Thoth, & Hermanabis; Phœnices Tautum, Plato quoque in Phædro eum ægyptio nomine vt ſuprà oſtendimus, Theuth vocauit.

Plagiarium crimen quorundam huius temporis Authorum.

Triſmegiſti nomen antiquitus vſurpatum.

Denique obiiciunt Aduerſarij, inter cætera etiam hoc, quod Græcorum in dictis libris, nomen tempore Hermetis in vſu necdum fuerit, Argumentum ſanè vti puerile eſt, ita indignum quoque, quod refutetur, ne tamen nihil de hoc dixiſſe videamur, futilitatẽ argumenti hiſce deſtruimus. Certum eſt, Græcorum nationem tempore Abrahę iam fuiſſe potentem, & viris illuſtribus pollentem, vti ex chronologijs patet. Nam temporibus Abrahæ & Semiramidis Sycioniorum regnum, cui primus Rex Cecrops, vel vt alij Aegialus, á quo & Peloponeſus Aegialia dicta fuit, iam tum floruit. Iſraëlis verò tempore, quo Hermes viuebat, Regnum Argiuorum, cuius Rex primus Inachus, qui & Argos condidit, floruiſſe ex Euſebio vnanimi chronologorum conſpiratione conuincitur, prætereà Cecropem primum

Græcorum à temporibus Moyſi nomẽ viguit.

Atheniensium Regem Moysi supparem fuisse, Trojanumque excidium 329. annis præcessisse, à Sacra, profanaque historia ostenditur. At Sycioniorum, Argiuorumq; Regna Græcorum fuisse, neminem tam temerarium esse puto, qui sit negaturus; Cùm Cecrops primus fuerit, qui Atheniensiũ Vrbi ab Ἀθηνᾶ, id est, Minerua nomen dederit, primus cultus Deorum in Græcia promotor. Hellenem verò Deucalionis filium vniuersæ Græciæ nomen Ἑλλάδα primùm dedisse, ex Phocilide apertè docetur, quem & paulò post Moysen floruisse constat.

Philo.

Sed dicent: Tempore Moysis Græciam nondum Viris illustribus, & doctrinâ conspicuis imbutam fuisse. Contra hoc argumentum ponimus illud Philonis in vita Moysis, qui apertè asserit Moysis instituendi gratia non ex Ægypto tantùm Viros doctissimos, sed & ex Græcia aduocatos, qui eum omni Scientiarum genere imbuerent; quem locum cùm in sequentibus adducamus, ad eum Lectorem remitto: Vt interim Orpheum, Linum, Amphionem vno circiter post Moysen sèculo florentes, Sapientissimos Græciæ Philosophos taceam. futile igitur argumentum, nè dicam indignum hominibus Philologis, dùm Græcorum nomen posteris sèculis confictum inconsultiùs ascribere non verentur.

Græcorum nomen siuè Helleniorum paulò post Mosen ortũ.

Quis verò Hermetis librorum translator fuerit, etsi non certò constat, sunt tamẽ qui Biti Prophetę eorundẽ translationẽ adscribant; nonnulli Philoni Biblico translatori Sanchuniatonis, alij volunt à Philippo & Ario ex Ægyptiaco in Græcum traductos, sed audiamus de hisce judicium Patricij, qui de translatione eorum in libro de Mercurio Trismegisto ita loquitur: *Quo ergò modo libelli Trismegisti & Asclepius eius auditoris Græce leguntur, facilis est responsio ex ijsdem Asclepio & Iamblicho. Nam ille in definitionum libello, in hæc verba scribit:* καὶ ἔτι ἀσαφέστατα τῶν ἑλλήνων ὕστερον βουληθέντων τὴν ἡμετέραν διάλεκτον εἰς ἰδίαν μεθερμηνεῦσαι. *Et etiam obscurissima, cùm postea Græci voluerint nostrum Dialectum in propriam interpretari;* Iamblichus autem de hisce Mercurij libris ita loqutiur: *His ergò ita discussis, dilucida & plana solutio est nodorum, in quos ais incidisse te ex Mercurij libris; qui enim circumferuntur Mercurij titulo, Mercuriales sententias complectuntur, tametsi Philosophorum lingua sæpè vtantur, eò quòd ferè transcripti ab Aegyptiaco idiomate, à Viris Philosophiæ non imperitis.* Sed instabunt hoc loco iterum, nonnisi à paucis mentionẽ fieri Pœmandri & Asclepij, atque adeò ea loca alijs libris competere posse à Mercurio conscriptis. Respondeo, opus non fuisse Pœmandri, & Asclepij mentionem ab omnibus fieri; cùm hi libri vt plurimùm in modum dialogi contexti Orientaliũ more passim sine titulo prodierint antiquitùs, posteris tandem temporibus, titulos suos nacti sint, sufficit aliquos ex SS. PP. eos sub Asclepij & Pœmandri nomine intitulasse. Prætereà hos libros Hermetis esse, luculentissimum signum est, quòd non Hermetis tantùm ingeniô, sed & hieroglyphicæ doctrinæ ab eodem institutæ perfectè, vt in decursu hujus operis videbitur, consonent, siquidem multa ijs continentur, siuè nomina Ægyptiaca, siuè con-

Quis Hermeticorum librorũ translator.

Franc. Patritius.

Iamblichus.

conceptus hieroglyphicos conſideres, quæ à nullo niſi ab Hermete, vel Hermetis diſcipulo confici potuerunt. Verùm cùm de hiſce fuſiùs in Oedipo, & in 2. libro hujus Operis actũ ſit, eos Lector curioſus adire poterit. Manet igitur Hermeticos libros, de quibus hucuſque fuſiùs, quàm par erat, diſſeruimus, veros & genuinos Hermetis partus eſſe, omnium ſeculorum Authoritate cóprobatos; quos ſi nonnulli peruicacioris ingenij oppugnare inſiſtãt, illis nihil aliud opponere poſſum, niſi, quòd eadẽ prorsùs temeritate, qua iſti Hermeticos libros reprobant, eadem & ego Pythagoricos & Platonicos, & omnium veterum Authorũ Scripta, imò ipſam Sacram Scripturam, & omnium bonorum Authorũ libros, per fas, & nefas inuadere, & reprobare poſſem; quæ licentia ſanè intolerabilis, & Deo, hominibuſque inuiſa audacia, vt ab animo meo Deus auertat, obnixè precor.

Concludo tandem ex huculque dictis, & litteras Aegyptias ante Moyſen in Aegypto extitiſſe, & Triſmegiſtum ijſdem libros varios poſteritati conſignaſſe, quod erat propoſitum, & conſequenter ſecundam poſt Hebraicam αὐτοχθονή in Orbe fuiſſe linguam Aegyptiacam. Nihil porrò reſtat, niſi vt quales fuerint Obeliſci, quique eorundem inuentores, erectoreſque primi, diſcutiamus.

CAPVT IV.

De Obeliſcorum origine, & quis primus eorum fuerit Author.

Definitio Obeliſcorũ.

SAxa illa Ægyptiorum hieroglyphica, quorum latera quadrangula baſi in formam acutiſſimarum pyramidum propè apicem, lateribus interrupto curſu aliquantulum inclinatis, in punctum confluunt, à Græcis ob ſimilitudinem veruum, quæ referunt, ὀβηλοὶ primùm, ſeù obeli, diminutiuo verò vocabulo, poſtmodum κατὰ τὴν κατάχρησιν, ſiuè per abuſum introducto, ὀβηλίσκοι Obeliſci dicti ſunt. quod nomẽ in hunc vſq; diem â Gręcis mutuatũ retinent Latini. Itali verò hos eoſdem ob acus figuram, qua ex lato in acutum lateribus ſenſim pro rata proportione gracileſcentibus in vnum punctum coëunt, vocant *Aguglia*; Haud abſimili etymo illos Arabes vocant مسلة فرعون *meſſalet pharaun*, id eſt acus Pharaonis, eò quòd propriè inuentum fuerit Pharaonũ primorum Regum Ægypti; Ægyptij denique Sacerdotes eos, aptiſſimo ſanè, vti omnia alia ad myſteria ſub ijs latentia concinnè indicanda, nomine appellant ⲚⲒϪⲈⲂⲦⲚⲎⲢⲎ hoc eſt, *digitos Solis*; cuius etymi rationẽ paſſim in hoc opere aſſignatã videbis: ſunt autem Obeliſci vt paucis eos deſcribam, nihil aliud quàm *Columnæ hieroglyphicæ quadrilateræ ſenſim verſus apicem gracileſcentes, & deindè in paruam pyramidem truncatæ.* De his igitur eorumque myſterijs, & abditis arcanis in toto opere diſceptaturi, ibi diſceptationis noſtræ primordia auſpicabimur, vbi prima fuerunt huius inſtitutionis incunabula. Quæritur itaq; quiſnam fuerit primus horum obeliſcorum Author?

Obeliſci ab Arabibus dicuntur Acus Pharaonis.

Obeliſci dicuntur ab Aegyptijs Digiti Solis.

Cer-

Certè ante diluuium pyramides fuiſſe, & in ijs geſta primorum hominum inciſa, Arabum ſchola docet. Volunt enim pyramides illas celeberrimas Memphi ſuperſtites ante diluuium ædificatas, ita Salamas Kandaathi in hiſtoria Aegyptiaca, Propoſitione 7.

Gelaldinus in Hiſtoria Aegypti.

الهرام التي بمصر وهي عظيمه كبيره واكبرها الهرمان اللذان بجيزه مصر غربي
النيل يقال ان بنيهما سور بن سهلوق بن شرياق قبل الطوفان قيل ان هرميس
المثلث بالحكمه الذي تسميه العبرانيون خنوخ وهو ادريس عم لما علم بالطوفان بناها
واودعها الاموال والصحف وجميع ما يخاف عليه من الدثور والهلاك وكل هرم
مربع القاعده مخروط الشكل ارتفاع عموده ثلثمايه وسبعه عشر ذراعا يحيط به
اربعه لسطوح متوساويات الاضلاع كل ضلع اربعمايه وستون ذراعا

Pyramides quæ ſunt in Aegypto, magnæ ſunt, & multæ, duæ præ reliquis maiores in ripa Nili occidentali ſpectantur. Dicitur quod ædificauit eas Schur filius Schaluck, filius Schariak ante diluuium; dicitur quoque quod Hermes Triſmegiſtus propter ſapientiam ſuam ita dictus, quem & Hebræi Henoch dicunt, & eſt Idris, ſuper eum pax, cum præcognouiſſet diluuium, eas ædificauit, in eaſque coniecit omnes ſuas diuitias, & libros, & quidquid habebat pretioſum, & dignum conſeruatione. Eſt autem omnis pyramis quadrata quoad baſim, cæterùm figura perpolita, extollitur eius altitudo perpendiculariter conſiderata trecentis & ſeptemdecim cubitis; in cuius acumine vniuntur ſuperficies æquales laterum; vnumquodque latus longitudinem habet quadringentorum ſexaginta cubitotum. vbi nota 317 cubitorum altitudinẽ Arabes oculorũ tantùm æſtimatione, 460. verò cubitos cum baſi ſimul ſumpſiſſe.

Pyramides Aegypti maiores ante diluuium à quo erecti.

Alij ex Arabibus, quos paulò ante citauimus, tradunt, Chamum eiuſque poſteros, poſt diluuium pyramides aquarum inundatione deſtructas, quarumque ipſe ante diluuium notitiam habuerat, ſupra fundamentis veterum, alijſque in hunc uſque diem in Ægypto ſuperſtitibus, ſupra extructis inſtauraſſe, vt ſic memoriam proauorum ſuorum apud poſteros continuarẽt; donec venit ſecundus Hermes, qui primus pyramides in obeliſcos mutaſſe dicitur, tanquam aptiores ad, in ijs, ſapientię ſuę mònumenta conſignanda: ita Abenephi.

Cham alias erexit poſt diluuium ſupra fundamentum priorum ædificatas.

وهرميس هو اول الذي اقام العمود والاسنان من حجر الذين يقالون المسلات
فرعون ونقش بهم العلوم الذي وجدهم

Hermes autem primus fuit, qui erexit Columnas illas, quas Acus Pharaonis dicunt, & in ijs inſculpſit, quas inuenerat ſcientias.

Verùm vt hæc omnia exactius explicentur, paulò altius ordiri viſum eſt. Ex præcedentibus ſatis ſuperque, ni fallor, oſtenſum fuit, quomodò per continuam Patriarcharum ſucceſſionem, artes & ſcientiæ ex priori ad poſteriorem mundum ſint propagatæ. Chamumque primum fuiſſe rerum, quas ante diluvium obſervarat, curioſarum propagatorem; cum enim famæ apud poſteros propagandæ ſtudioſiſſimus eſſet, glorioſa nomina priorum Patriarcharum ſibi ambitioſiùs arrogaſſe; & ad ſimilitudinem Idris primi, Idris ſecundi, & Mercurij ſiue Hermetis Triſmegiſti nomen affectaſſe; cùm verò doctrinam à priori Mercurio traditam in maximos abu-

ſus

ſus & impias ſuperſtitiones traduxiſſet; hunc ſecutus vir ſapientiſſimus ex Chananæa ſtirpe progenitus, verus inquam poſt diluvium Hermes, qui Zelo Religionis inſtimulatus, perverſam Chami doctrinam longè lateque ſerpentem & animos mortalium miſerrima ſuperſtitionum labe deprauantem, cohibuit. Sinceram doctrinam â primis Patribus traditam pro magnitudine ingenij ſibi â Deo dati, omnibus modis reſtituere, reſtitutam ad poſteros propagare conatus eſt; quamuis & hic eam non ea ſinceritate qua ex fontibus emanarat hauſtam traduxerit; ſed ſuis adhuc obnoxiam næuis Hinc Characteres nouos, & nouam ſcribendi rationem omnibus communem inſtituit, vt doctrina cõmunis libris conſignata, & ad mores formandos inſtituta in animis hominũ capacium fructus intentos proferret. Eam verò, quę diuiniores recõditioresq; ſenſus cõtineret, Philoſophiá ac Theologiam ab omni prophanorũ, Idiotarumq; intelligentia remotam, alio characterum genere ſummo ingenio inſtitutorum, columnis obeliſciſq; inſculptam, contra omnes iniurias temporis, veluti perennantem ſolis Sacerdotibus, Philoſophis, Prophetis, quorum ipſe gradus, ordines & officia inſtituit, conſeruandam, ſoliſque ſui ordinis hominibus propagandam tradidit. Plurima quoq; Humano generi vtiliſſima inuenit, ob quæ tantos honores apud ſeculi ſui homines conſecutus eſt, vt eum non in Sacerdotem tantùm, ſed in Regem aſſumpſerint, & poſtmodùm ob mirabilem eius ſapientiam, & omnigenam doctrinam, operaque ab ipſo peracta toti poſteritati memoranda, diuinos honores decreuerint, vti ex præcedentibus patuit. Atq; hic eſt Hermes ille verè Triſmegiſtus, totius Ægyptiacę ſapientiæ fons & origo, hieroglyphicæ literaturę primus inſtitutor, obeliſcorum inuentor & erector, â quo omnes reliqui Reges & ſacerdotes inſtituti ad doctrinam ab Hermete ſapientiſſimo traditam propagandam, atque in ſaxeis columnis ſiue obeliſcis incidendam, animum adiecerunt. Contigit autem hæc prima inſtitutio paulò antè mortem Abrahami, vſque ad Iacobi ætatem vti in præcedentibus oſtenſum fuit.

Mercurius deprauatam doctrinam Chami emẽdat, ſaxiſque inſculpſit.

Hermes diuinos honores ob inuenta ſua conſecutus eſt.

Præterea cùm dicta ſapientia Ægyptiorum, vt ex ſacris Litteris patet, multò ante Moyſen pręceſſerit, & iam tempore Ioſephi diuinorũ ſacrorũq; cultus in Ægypto viguerit; in propatulo eſt, à nullo alio niſi ab hoc dicto tempore inſtitutam promanare potuiſſe. Quæ tamen, vti fieri aſſolet, demum ſuccedentibus temporibus à Sacerdotibus deprauata in manifeſtum omnium ſuperſtitionum Seminarium declinauit; vt in ſequentibus dicetur.

Ægyptiorũ Sapientia ante Moyſen

Verùm nè quis me ſolis coniecturis vſum ſuſpicari poſſit, ad rerum aſſertarum confirmationem adduco Chronicon Alexandrinum, quod de Mercurio noſtro Triſmegiſto ſic loquitur. *Miſraimo in imperio ſucceſſit, Mercurius ſeu Fannus Pici Iouis filius, è ſtirpe Chami prognatus, cuius inauguratio contigit ea, quæ ſequitur, ratione. Extincto* (inquit Chronicõ) *Pico ſeu Ioue Regnum Italiæ filius eius Fannus è Ianigenum proſapia, qui & Mercurius, annos triginta quinque adminiſtrauit, vir ſagax, calliduſque & Mathematicus; qui primus*

Chronicon Alexandrinũ.

auri metallum in occidente reperit, eiusque conflandi rationem; sed cùm intellexisset, se magna apud fratres suos è Ioue patre de varijs pellicibus, quas habuit Picus Iuppiter, prognatos inuidia flagrare (eius enim occidendi consilium cæperant) cum ingenti auri pondere Italiâ excessit, atque in Aegyptum se cõtulit ad stirpem è Chamo Noëmi filio, patruo suo oriundam, à qua perhonorificè exceptus est, qui dum ibi perageret, præ se contempsit omnes, aureumque amiculum indutus philosophabatur apud Aegyptios, quibus multa prædicebat euentura, natura enim erat peringeniosus. Aegyptij ergò eum adorantes Mercurium Deum pronunciarunt, vt qui futura prænunciaret, illisque à Deo oracula & responsa de futuris veluti internuntius referret, aurumq; subministraret, quem opum largitorem appellabant, aureumque Deum vocabant. Mercurio itaque in Aegyptum veniente ait Chronicon, ἐβασίλευσε τῶν Αἰγυπτίων τότε ἐκ τοῦ γένους τοῦ Χὰμ ὁ Μεσρὲμ οὗτινος τελευτήσαντος ἐποίησαν οἱ Αἰγύπτιοι τὸν Ερμῆν Βασιλέα, καὶ ἐβασίλευσε τῶν Αἰγυπτίων ἔτη λθ ἐν ὑπερφανείᾳ. *Regnabat,* inquit, *Mercurio in Aegyptum veniente, quidam ex Chami genere apud Aegyptios Mesrem nomine (seu quod idem est Misraim) cui fatis functo Aegyptij Mercurium Regem suffecerunt, qui annos triginta nouem magnificè admodum regnauit;* & hunc variarum rerum inuentorem extitisse, verba in ordinem redegisse, & multa indidisse rebus nomina, fuisse litterarum quoque repertorem, instituisseque quo honore, & quibus sacris, quique Dij colerentur. Astrorum quoque motus & anni partiendi rationem inuenisse; Quam ob causam summo in honore apud Osiridem seu Misraimum habitum, Isidisq; seu Rheæ vxoris Misraim consiliarium in absentia mariti fuisse, fusè tradit Diodorus Siculus l. 1. c. 2. quem consule. Quibus nostra paulò ante adducta sententia ita stabilitur, vt de ea vix ampliùs dubitare quis possit; sed vt ex longiore forsã quàm par erat, discursu tandem ad propositum scopum reuertamur. Diximus paulò superiùs, primos post diluuium generis humani Patriarchas, prioris æui Patriarchas secutos, in pyramidibus suorum inuentorum monumenta inscripsisse; cùm verò Hermes videret, non adeò commodè pyramides propter nimiam laterum obliquitatem Scripturam recipere; aliud pyramidis genus mysticæ Scripturæ accommodatiùs architectatus est, teste Iamblicho; videlicet Columnas illas Obeliscorum, quæ Columnæ Mercurij ab Authore dicuntur, de quorum mysteriosa figura vide in fine hujus libri Præerat Ægyptiaco Regno tunc temporis, vti ostensum fuit, Misraim curiosissimus rerum exoticarum scrutator Saturnus Iunior, qui à Scriba & Consiliario suo Mercurio, de noua Columnarum fabrica edoctus, primus omnium animum adiecit, ad illos non tantùm ad nominis sui famâm apud posteros consequendam, summâ magnificentiâ erigendos, sed & ad in ijs nouam illam Philosophiæ & Theologiæ ab Hermete inuentam rationem incidendam; quam tamen morte præuentus in executionem, vti conceperat, deducere non potuerit: Atque hoc ita esse docet Plinius; qui primum Obeliscorum inuentorem facit Mitrem aut Mephrem corruptè: nam in manuscriptis Plinij hodierna die in Bibliotheca Vaticana superstitibus,

Trismegistus vixit in Italia per aliquod tempus cum Ianigenis.

Mercurius Trismegistus Rex Aegypti.

Inuenta Mercurij Trismegisti.

Cur Hermes in Obeliscis insculpserit.

Mercurius cum Misraim vixit, cujus & Scriba & Consiliarius fuit.

Plinius.

Misraim dictus Misra, Mestres.

tibus, vbi impressa hucusque Plinij exemplaria habent, Mitres, Mephres, aut Mesphees, manuscriptum habet luculento sanè vocabulo Mestres, quod idem esse cum Misraim, quem & Mesres, & Mesra, & Mithras dictum fuisse in præcedentibus ostendimus. Verùm hoc morte sublato, successit in locum patris filius, partim eiusdem cum patre nominis, partim diuersi, quem Iosephus lib. 1. contra Appionem corruptè Mephramutosin; Sanctus Theophilus verò lib. 3. ad Autolycen Methramuthosin; Eusebius denique Mispharmutosin, iuxtà trium præcedentium nominum Mephres, Mitres & Mephres corruptionem, vocant. Nos verò nomen ex Ægyptiacæ linguæ instauratione eum veriùs ⲙⲉⲥⲣⲁⲙⲉⲑⲓⲥⲓⲥ, id est, *Mesramuthisis*, scilicet, ex Mesra & Matre Iside; Mesram verò Osirin vocatum alibi fusè ostendimus. ⲙⲁⲩ linguâ Ægyptiacâ matrem, ⲓⲥⲓⲥ Isidem notat, quasi diceres, ex Mesra siuè Osiride & Iside matre progenitum.

Mesramuthisis quis, & cur sic dictus

Atque hic opus erectionis Obelisci patris morte impeditum prosecutus, primum specimen erectionis Obeliscorū, teste Plinio, Heliopoli, quæ olim On, & Bethsemes dicebatur, vbi suam residentiam, habebat, dedit; Hermeticarum, paternarumque artium, & scientiarum auidissimus sectator; qui cùm in On, siuè Betsemes, aut Heliopoli vitam ageret in perpetua Sacerdotum conuersatione, cujus pater, (Plinio teste) cùm in somno de Obeliscis erigendis, nescio à quo Numine, monitus crederetur; ad Numini obsecundandum filium vota patris soluere voluisse. Quāuis verisimiliùs sit eum hoc somno ficto, Deorum sibi conuersationem ambitiosiùs arrogasse; & vt opus, quod machinabatur, majori admiratione, & veneratione apud subditos, & posteros reciperetur, talia confinxisse.

Obelisci primi erecti sunt in On, quæ est Heliopolis.

Mesramuthisis in somno de Obeliscis erigendis monitus.

Sed obijciet hoc loco quispiam, quomodo Mesramuthisis immediatè Mesraimum sequatur, cùm ejus Successorem paulò ante Mercurium constituerimus. Respondeo, Defuncto Mesraimo, Mesramuthisin exiguæ admodum ætatis & Regni incapacis fuisse: ejus verò loco Mercurium Regnum triginta nouem annis administrasse. Quo quidem tempore maximè hieroglyphica doctrina per totam Ægyptum inclaruit. Hoc verò vita functo Mesramuthisis jam adultus successit, qui, vt dictum est, cùm curiosissimus paternarum scientiarum esset; nouam hieroglyphicam doctrinam ab Hermete inuentam miris modis auxit, & promouit; quæ omnia in nostra Chronologia Regum Ægypti, primo Oedipi tomo inserta fusè ostendimus. Incidit dominium hujus in tempora, quo Iacobi Patriarchæ filij Isaac progenies in toto Oriente illustris habebatur; qui fuit annus ab Orbe condito 2279. à diluuio 623. ab ortu Abrahæ 240. à morte ejusdem 65. secundùm probabiliorem Chronologorum computum; incidit que in annum ante Christum ferè 1774. Quæ quidem, Eusebij traditioni apprimè congruunt, qui circa hoc idem tempus Mesramuthisis Regnum ponit, vide Chronographiam Operi præfixam. Atq; hæc de prima Obeliscorum Origine sufficiant, nunc ad particularem horum omnium descriptionem accedamus.

Quo tempore regnârit Hermes Trismegistus.

CA-

CAPVT V.

De Materia Obeliscorum.

NE quicquam mysteriorum tam arcanæ Obeliscorum machinationi deesset; materiam lapidis, primi illi hieroglyphicæ literaturæ inventores elegerunt, mysterijs quæ continebant, congruam. Fuit hæc marmoris quoddam genus, varijs coloribus guttatim veluti aspersum, duritie propè indomabile, & Porphyretico minimè cedens; quam Græci *πυρρoπoίκιλoν*, Latini, *Petram Thebaicam*, Itali, *Granito rosso*, vocant. Saxifodina hujus est vicina Thebis celeberrimæ quondam Ægyptiorum Regiæ, ad montes, quæ Æthiopiam & Nili catadupas respiciunt in Austrum vergens. Et tametsi nullum marmoris genus Ægypto desit, hoc tamen præ cæteris, ob, nescio, quam mysteriosam naturæ sub eo latentem machinationem, Hieromystæ elegisse visi sunt. Nullus enim hucusque in mundo Obeliscus ab Ægyptijs alio, præterquam hoc marmore confectus (quod non careret mysterio) a quoquam visus est. Mirùm quoque, hoc marmor alio nisi Ægyptio solo minimè gaudere; quòd verò nonnulli ex columnis Ecclesiæ S. Catharinæ in monte Sinai contendant, dictum montem hujusmodi Saxifodinis gaudere, non equidem facilè negauerim, cùm montis Sinaici plicæ cum cliuis Ægyptijs per subterraneas venarum catenas continuari notius sit, quàm dici debeat, & fusè nos in Chorographia Ægypti ostendimus. Non nescio quoque in Lacu Benaco & Comano, Ilua quoque alijsque Italiæ montibus, vti & in Suecia hujusmodi Saxi genus reperiri; quòd tamen cùm hoc siuè duritiem, siuè varietatem macularum spectes, nequaquam comparandum est. Quòd alij porrò supponant, Aegyptios hoc marmoris genere vsos esse, eò quòd aliis caruerint, falsum est; cùm vt paulò ante diximus, nullo non marmoris genere Ægyptus abundet. Habet Ægyptus marmor grisei siuè cineritii coloris duritie prædicto haud impar, cujusmodi sunt Columnæ, quibus Panthei hic Romæ vestibulum innititur; cuius vtriusque tanta hic Romæ copia passim reperitur, vt nulla ferè Ecclesia, nullum antiquitatis monumentum, nullus denique Ciuitatis Romanæ angulus sit, vbi non occurrat. Vndè luculentum signum, à Romanis Principibus recensita marmora nullo non tempore in summo pretio fuisse; ac proindè maximis expensis ea ex Ægypto Romam aduexisse. Habet præterea Ægyptus Alabastritem, & marmor pharium, & porphyreticum, habet opalinum subflaui coloris, & chrysiten, quæ omnia diversis Deorum statuis & Sacrificiorum vasis fabricandis seruiebant. Soli Obelisci ex pyrite hoc nostro variegato conficiebantur, ob mysticas quasdam rationes, quas paulò post indicabimus.

Marmoris genus, quo Obeliscos faciebant, erat mysticis rationibus insignitum.

Omnes Obelisci ex marmore pyrite confecti sunt, & cur.

Aegyptus omni marmore abundat.

Opponent hoc loco, Ægyptios pro Obeliscis alio marmore, prçterquàm hoc, non vsos fuisse, eò quòd nullum aliud ei marmor duritie, tenacitate, & du-

Cur Aegyptij nullo alio præterquam marmore pyrite in Obeliscis vsi sint.

duratione ſit comparandum. Repono ego, cur non porphyriten, quo Ægyptus abundat, pyrite, & ſolidiùs & durabiliùs elegerunt? Reſpondebunt, venas huius porphyritis non eius magnitudinis, quam ipſi deſiderabant, lapides ſubminiſtraſſe. Quòd ſi hoc, quæro ego, cur non ſaltem minores illos Obeliſcos, quos paſſim hic Romæ habemus obuiam, ex porphyrite aut altero marmoris genere confecerint? alia verò monumenta Obeliſcis minoribus multò maiora, ex reliquis marmoribus conſtruxerint? Dico igitur, cùm Ægyptii Obeliſcos in honorem Numinis Solaris erigerent, non quamuis materiem, ſed quæ huius Numinis proprietates per certam quandam analogiam maximè exprimeret, (cuiuſmodi erant Obeliſci ex pyrite, vt poſteà dicetur) aſſumpſiſſe; verùm vt quæ hucuſque dicta ſunt, luculentiùs pateſiant; Plinii verba adduco, qui lib. 36. c. 8. ſic loquitur: *Thebaicus*, inquit, *lapis interſtinctus aureis guttis, inuenitur in Africæ parte Aegypto adſcriptæ, circa Syenen verò Thebaidis Syenites, quem ante* πυρροποίκιλον *vocabat. Trabes ex eo fecère Reges quodam certamine Obeliſcos vocantes Solis Numini conſecratos; radiorum eius argumentum in effigie eſt, & ita ſignificatur nomine Aegyptio. Primus omnium id inſtituit Mitres, qui in Solis Vrbe regnabat, ſomnio juſſus, & hoc ipſum inſcriptum eſt in eo; Etenim Sculpturæ illæ, effigieſque, quas videmus, Aegyptiæ ſunt literæ.* Habet porrò pyrites noſter Aegyptius quadruplicem à natura ſibi inſitæ miſturæ compoſitionem; principalis lapidis ſubſtantia rubro colore fulget, cui nunc cryſtallinæ, ſeù Amethiſtinæ, iam cinereæ, vel cærulei coloris, modò nigri, ſeù pharii marmoris particulæ hinc indè per totam ſubſtantiam lapidis commiſtæ ſpectantur. Quam rerum miſturam cùm Ægyptij intuerentur; eam dignam ſanè, aptiſſimamque ſuis myſterijs repræſentandis materiam elegerunt. Cùm enim Soli eos dedicare ſtatuerint; Sol verò in quatuor mundi elementa ſuum dominium potiſſimum exerat, dominium hoc Solis per Obeliſcos, quos & ſuprà, eos ⲛⲓⲧⲉⲃⲁⲡⲏⲣⲏ, hoc eſt, *digitos Solis*, appellaſſe diximus, denotarunt, ita vt per quadruplicem miſturam haud dubiè quatuor elementa, & per pyrei quidem coloris particulas, *Ignem*, per cryſtallinas, & Amethiſtinas pellucidas *aërem*; *cæruleam lympham*, per cæruleas, per nigras denique particulas *terram*, pulchrè, & ingenioſè indigitarint, de quibus vltimum huius libri Caput conſule, vbi fuſiùs omnia explicata reperies. Vides igitur quantô ingeniô Ægyptij in aptis materiebus pro fabricis ſuis eligendis laborârint, & quomodò nihil non myſticum ad ſua ingenioſè repræſentanda aſſumpſerint? Patet igitur ex dictis, cur pro Obeliſcis non niſi hoc pyrite variegato vſi ſint; certè ſi alicubi Obeliſci alterius coloris comparuerint, tibi certiſſimum id ſignum ſit, eos in Ægypto minimè factos, ſed ab exteris Aegyptiorum æmulis, aut poſtremis temporibus, quo hieroglyphica literatura jam exoleuerat. Talis fuit Obeliſcus in honorem Solis à Phœnicibus erectus, cum turbinata, ſiuè conica ſuperficie, tùm inciſis figuris, materiâque, & colore ab ijs Obeliſcis, quos Soli dedicabant Aegyptii, diuerſiſſimus,

Plinius lib. 36 c. 8. de marmore Aegyptio

Primus erector Obeliſcorum Mithres, ſiuè vt nos Miſraim.

Miſtura pyritis quadruplex. 4. elementorum Symbolum eſt.

Obeliſci in Aegyptiaca lingua dicuntur Digiti Solis.

Obeliſcus à Phœnicibus erectus qualis?

ſimus, qualem ex Syria Romam Antoninum Heliogabalum Imperatorem adduxiſſe Herodianus refert. Patet igitur Aegyptios pyriten elegiſſe principaliter propter analogiam quandam qualitatum eius, ad qualitates Solis; deinde etiam propter lapidis huius admirabilem duritiem, & ab omni aëris iniuria immunitatem. Vide quæ de hiſce fuſiùs in vltimo huius libri capite de myſterioſa figura Obeliſcorum tractauimus.

CAPVT VI.

De differentijs, & dimenſione Obeliſcorum, & de eorum ex Aegypto in Vrbem translatione.

§. I.

De differentia Obeliſcorum.

QVadruplicem inter Obeliſcos hic Romæ ſuperſtites differentiam obſeruaui; vel enim magnitudine vel proportione, vel ſculptura, vel raſura differunt. Primò ſi magnitudinem ſpectes, ſunt inter Obeliſcos minimi, ſunt mediocres, ſunt maximi. Audio in Aegypto multos adhuc cerni, decem aut duodecim pedes non excedentes; ſunt nonnulli & hic Romæ viginti aut triginta pedum; ſunt alij ſeptuaginta & octuaginta, ſunt denique centũ quadraginta pedũ altitudinis, vt in Operis extextu videbitur.

Variæ Obeliſcorum differentiæ. I.

Secundò differunt proportione, ſunt quidam Iſaëdri, ſiue æqualium laterum; alij inæqualium; vti prioris generis Obeliſcorum baſes quadratum, ita horum Parallelogrammum exprimunt, id eſt, duo quælibet latera oppoſita, ad duo reliqua oppoſita comparata, notabilem latitudinis habent differentiam. Quo verò fine id Aegyptij Hieroglyphi fecerint, vix conſtat: Varij varias adducunt rationes; ſunt qui velint, myſterijs rem non carere; alij putant, hanc eos differentiam conſtituiſſe, vt æqualium laterum Numini; inæqualium verò laterum Regibus ad diuinitatem aſſumptis inſcripti dignoſcerentur; quod tamen falſum eſſe, alibi fusè demonſtrabitur. Dico itaque huius differentiæ aliam rationem non fuiſſe, niſi venarũ mineralium ex quibus excindebantur, defectuoſam cõſtitutionem, aut in iam excisis quandam ex rupturis, ſciſſuris, aliiſque lapidis vitijs natam deprauationem, quâ ad molis vel exciſæ vel excidendæ conditionem ſeſe, vt poterant accommodare cogebantur. Et quoniam ſi totam molem iuxta baſim quadratam æquare voluiſſent, multum de intenta ingentis ſaxi mole deceſſiſſet. Hinc ſtudio, vt debita ſaxeæ molis altitudo ſeruaretur, ingenioſo ſanè errore lateri aliquantulũ ademptum fuit. Dixi ingenioſo labore, quia per hunc ipſum defectum, inſigne ſanè myſterium, vti in Capite de myſterioſa Obeliſcorum figura explicabitur, more Ægyptiis ſolitò inuenerunt.

II. Cur in quibuſdam Obeliſcis duo latera oppoſita ad alia duo inæqualia ſint.

Tertiò differunt Obeliſci, quòd alii characteriſmis inſignes, alii ſine III.

iis veluti rasi conspiciantur: de quibus in sequentibus fusius tractabitur.
I V. Quarta deniq; Obeliscorum differentia consistit in diuersitate characterum; sunt alii prorsus simili characterum forma, & ordine, alii prorsus diversa insigniti, quos sane argumenti diuersitatē arguere, notius est, quàm dici debeat. Atque hæc de differentiis Obeliscorum breuiter dicta sufficiant, nunc ad proportionem & dimensionem Obeliscorū progrediamur.

§. I I.

De proportione Obeliscorum.

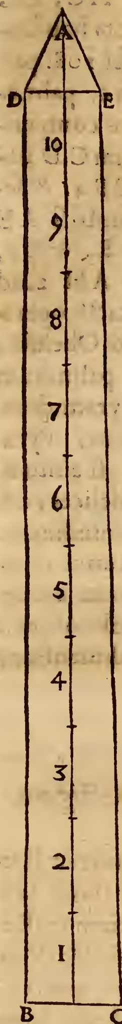
Obeliscus nihil aliud est, quàm Pyramis truncata

DIximus in præcedentibus, Obeliscum nihil aliud esse, quàm pyramidem truncatam, quæ quidem truncatio hisce potissimum de causis instituta fuit ab Aegyptiis Sapientibus. Primò, nè lateribus in vltimum Pyramidis punctum coëuntibus fabrica monstruosæ altitudinis mole informis, tractationi, erectionique ob rupturæ periculum inidonea redderetur. Secundò, quia sub hac enormi molis altitudine hieroglyphica symbola superiori Pyramidis regioni inscripta prorsus euanescentia, oculos animumque fugiebant. Tertiò, quia moles Pyramidis facilè ventis ob excessiuam altitudinem euerti poterat. Quartò denique, ob rationum mysticarum copiam, quam in Obeliscis maiorem, vt posteà dicetur, quàm in Pyramide inueniebant. His rationibus adducti, Pyramides in Obeliscos truncabant, ea tamen seruata proportione, quæ & decorem summum fabricæ excitaret, & mysteriis, quæ potissimùm intendebant, haudquaquam, vt suo loco dicetur, careret. Nam proportionem, quantùm summâ diligentiâ adhibitâ obseruare licuit, in omnibus ferè Obeliscis hanc adhibuerunt; altitudinem Obelisci, quæ ab infima basi ad truncatæ molis basin desumitur, in decupla proportione constituerunt ad latus quadratæ basis inferioris; ita vt si Obeliscus fieret, cuius basis latus vnius palmi fuerit, altitudo inter basin inferiorem, & truncatam superiorem, sit decem palmorum futura, ita si Obelisci cuiuspiam basis latus fuerit 4. palmorum, altitudo memorata futura sit palmorum 40. & si 10. palmorum infimæ basis latus habuerit quispiam Obeliscus, altitudo eius 100 palmorum reputabitur: & sic de cæteris. Quæ quidem proportio non tantùm commoda est, & facilis, sed & ingeniosa, & magna secum mysteria voluens, vt posteà patebit. Porrò latus superioris quadrati, vbi truncatio incipit, ad latus quadrati inferioris proportionem constituebant subsesquialteram; id est ex latere inferiori in tres partes æquales diuiso, pro latere basis superioris accipiebant $\frac{2}{3}$. Pyramidion verò terminans Obeliscum, altitudine suâ æquabat latitudinem inferiorem, siuè latus basis infimæ Obelisci. In Obeliscis verò inæqualium laterum, palmus ille, qui vt plurimùm strictiori lateri decedebat, adiungebatur altitudini, quamuis non in omnibus hanc adeò Mathematicè sump-

Proportio Obeliscorū quo ad altitudinem.

Proportio basis Obeliscorum ad truncatam aream.

pserint proportionem, vt non plùs, minùsue, subindè à vera proportione deflexerint. Verùm proportiones declaratas in sequenti Schemate contemplare.

Sit Obeliscus A B C, cuius basis infimæ latus sit B C; truncatæ latus D E. Pyramidion D E A. Sit verò basis B C 10. palmorum. Si itaque vnicuique ex 10. hisce palmis latitudinis 10. alios palmos attributos in longitudinem duxeris, habebis 100. pedum altitudinis Obeliscū truncatum D E B C quæsitum: cuius latus D E superiùs ad latus B C inferiùs in proportione subsesquialtera est, id est $\frac{2}{3}$ basis inferioris constituet latus D E, eô scilicet in loco, vbi truncatio fiebat; vnum verò latus D A, vel E A pyramidij æquat latus B C, basis inferioris Obelisci. Atque hæc est proportio, quam vt plurimùm Ægyptii in Obeliscorum fabrica adhibebant, cui non tamen eo cum rigore insistebant, vt non subindè aliquid plùs pro varia Architectorum intentione, aut molis conditione, adiungerent. Verùm vt captui Lectoris omnia magis fiant obuia, ordine, & methodo Mathematicis vsitata, iam dimensionem eorundem aggrediamur.

§. III.

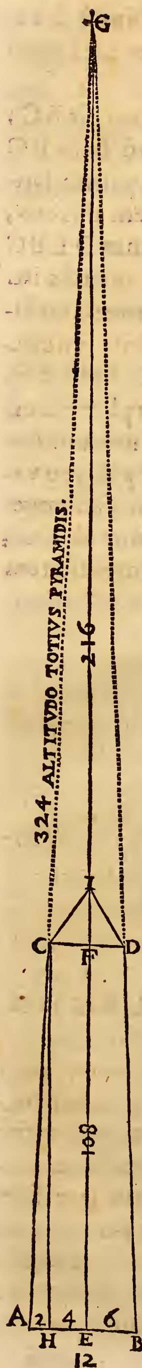
De dimensione Obeliscorum.

Problema I.

Altitudinem Obelisci, si truncatus non fuisset, sed lateribus continuo fluxu in vltimum punctum confluentibus, ad instar pyramidis excurrisset, reperire.

SIt paradigmatis loco Obeliscus Vaticanus A B C D G, cuius basis infima A B palmos 12. C D suprema 8., altitudo totius E F inter vtramque basin ab infima vsque ad pyramidion interiecta 108., latitudo verò media 10. palmos habere compertum est. Si itaque scire velis, in quantam altitudinem excurrisset dictus Obeliscus, si latera in punctum confluxissent, hâc industriâ explorabis. Sit Obelisci trapezium, siuè latus A C D B; protrahantur iam latera A C & B D, vsque dùm in punctum G confluant, hoc peracto, ex C puncto linea C H ducatur, parallela ad F E, siuè ad G E altitudinem totius Obelisci A B, nascenturque ex hac sectione duo triangula A H C, & A E G, similia inter se, & consequenter proportionata; eritq;

iuxtà

juxtà 6. *sexti l. Elem. Eucl.* vt latus A H ad latus H C, ita latus A E ad latus E G, cùm itaque tria hic nota habeantur, videlicet C H, quæ est E F altitudo Obelisci 108. palmorum; & A E, quæ est basis infimæ medietas 6. palmorum (basin enim totam A B 12. palmos habere comperimus) & A H denique 2. palmorum; cùm enim C D basis superior sit 8. palmorum, erit medietas eius C F 4. & secabit consequenter C H parallela ad E F ex semibasi A E 6. palmorum, palmos 2. Notis igitur A H, A E, & E F, notus erit E G axis totius Pyramidis; si fiat vt A H 2. ad H C 108: ita A E 6. ad E G; prodibit enim factâ operatione juxtà regulam proportionum, E G altitudo Obelisci, si in Pyramidem sensim abijsset, altitudo sc. 324 palmorum quæsita; Obeliscus igitur si continuo fluxu in Pyramidem excurrisset, futurus erat 324. palmorum, vt dictum; Pyramidis verò truncatæ altitudinem F G habebis, si altitudinem Obelisci E F à tota altitudine subduxeris, videlicet 108. à 324. Reliquum enim dabit 216. palmos, altitudinem truncatæ Pyramidis quæsitam. Hoc pacto inuenimus Obeliscum nostrum Pamphylium, si in apicem vltimum excurrisset, fuisse positis ponendis Pyramidem 133. palmorum; non secùs in cæterorum omnium Obeliscorum dimensione procedes.

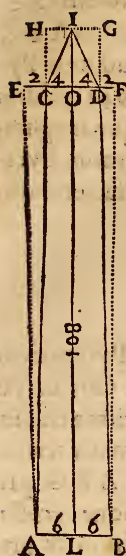
Problema I I.

Quantitatem superficialem Obeliscorum inuestigare.

Dimensio areæ totius Obelisci.

CVm omnes Obelisci sint tetraedri, id est, quatuor lateribus constent, vnam superficiem in æqualium laterum Obeliscis, siuè quòd idem est, vnam superficiem in Isaëdris Obeliscis inuestigasse sufficiat. Sit itaque Obelisci Vaticani superficies extima A B C D I, & cupias scire, quot ea palmos quadratos contineat; ita operare: protrahatur linea C D suprema in puncta E F vtrinque: & ex A & B inferioris basis punctis ducantur lineæ A E & B F ad E F normales, & ad O L lineam mediam Pyramidis parallelæ; nasceturque quadrangulum E F A B, cujus latus A B vel E F, in latus A E vel B F ductum producet aream totius E F A B; Verbi gratia, B A est 12. palmorum, & A E, 108. quæ in se ducta dant 1296. palmorum quadratorum aream, E F B A. Quia verò hæc summa superficiem Obelisci C D A B excedit, ab ea subtrahenda sunt triangula A E C & B D F,

vt ve-

vt vera superficiei Obelisci area habeatur, quod quo pacto præstandum sit, videamus. Cùm E F latus sit oppositum lateri A B, erit id per 26. *primi El. Eucl.* B A lateri æquale, hoc est, 12. palmorum. Cùm præterea C D ex suppositione sit 8. palmorum, hi subtracti à 12. reliquos faciunt 4 palmos, duos pro E C basi trianguli E C A, & duos pro D F basi trianguli D F B. Iterum cùm latera dictorum triangulorum A E & F B sint æqualia lateri O L, quæ est 108. palmorum; fiet, vt si 2. in 108. hoc est, latus E C in latus E A ducantur, proueniant 216., cujus dimidium 108 dabit aream trianguli E C A, in palmis quadratis quæsitam, cui alterum triangulum D F B æquale additum dabunt 216. palmos quadratos, quæ est area vtriusque trianguli. Hanc denique si subduxeris à summa totius quadrati E F A B, remanebunt 1080. area superficiei Obelisci C D A B quæsita, qui numerus in 4. Obelisci latera multiplicatus, producet tandem aream superficialem Obelisci truncati A B C D 4320. palmorum quadratorum. Restat dimensio pyramidij C I D, cujus superficialem quantitatem facilè habebis hoc ingenio; cùm basis C D 8. palmorum sit, & O I latus 12. ex suppositione superius demonstrata. Duc hæc duo latera in se, & prodibunt 96. quadrangulum C D H G, cujus dimidium 48. dat aream vnius lateris Pyramidij quæsitam, hanc multiplica per 4., & summa 192 dabit in quadratis palmis aream superficialem totius Pyramidij: hi adjuncti præcedenti summæ 4320. assignant 4512. totius Obelisci aream superficialem in palmis quadratis quæsitam. Pyramidij dimensio quoad areã.

Si verò quispiam scire cupiat quantitatem lineæ A C vel B D superficierum Obelisci terminatricem, is ita procedet. Cùm enim hæc linea A C, sit veluti hypotenusa quædam, quæ angulum rectum A L O vel quod idem est A E C subtendat, ea necessariò per 17. 1. lib. 1 El. Eucl. longior erit linea O L, hoc est, E A linea; excessus itaq; illius ad hanc inqritur, quem hac praxi habebis. Coniungantur quadrata linearũ E C & E A in vnum; & ab aggregato extrahatur radix quadrata: hæc enim per 47. 1 dabit quantitatem lineæ C A quęsitam. Ex. grat. linea E C duorum palmorum in se ducta dabit 4. quadratum; & linea A E 108. palmorum in se ducta dabit 11664. quadratum lineæ E A, quibus si jungatur quadratum lineæ E C quatuor; emerget quadratum lineæ A C 11668 palmorũ per 47. 1. duobus prædictis simul sumptis æquale. Ex hoc denique quadrato radix extracta dabit 108 ⁴⁄₂₁₇ quę est quantitas A E vel B D lineę superficierum Obelisci terminatricis quæsita. Si verò iterum quispiam scire desideret, superficiei Obelisci, si in Pyramidem excurrisset, quantitatem; facile id habebit, si, vt in Pyramidij paulò ante dimensione, processeris. Verùm paradigma repetam. Cùm in præcedenti problemate altitudinem Pyramidis E G si in Dimensio Obelisci si in Pyramidem excurrisset.

eam

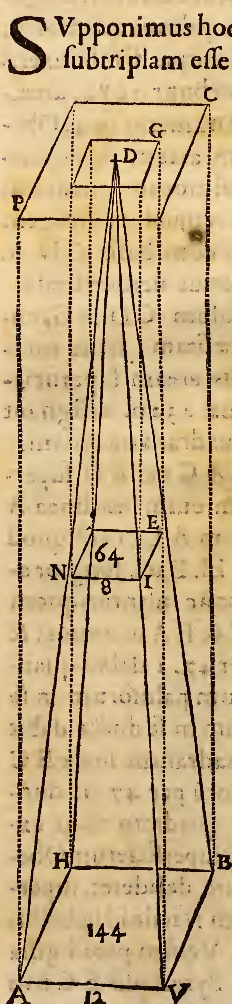
eam terminasset Obeliscus 324 palmorum inuenerimus: basis autem Obelisci ex suppositione sit 12 palmorum, ita superficiem triangularem A B G Pyramidis inquires, multiplica 12 basim scilicet per 324 altitudinem Pyramidis & productum 3888 dimidia, dimidiumque prodet 1944 palmos quadratos, quęsitę superficiei A B G quantitatē quęsitā, hanc quadruplica, & summa 7776 palmorum quadratorum dabit quantitatem totius Pyramidis, quoad superficiem exteriorem quatuor laterū, quod erat faciendum.

Problema I I I.

Soliditatem Obeliscorum inuestigare.

Dimensio Soliditatis Obelisci, si in Pyramidē excurrisset.

SVpponimus hoc loco Primò ex 12. *lib. Elem. Eucl.* omnem Pyramidem subtriplam esse sui prismatis; cognitâ quoque altitudine Obelisci, si in Pyramidem excurrisset per Probl. 1. prisma eius incognitum esse nequit. Hujus enim prismatis tertia pars dabit Soliditatem Pyramidis nostræ A B G primo Problemate propositæ. Cognito quoque excessu, quo Pyramis Obeliscum superat, habebitur & prisma, ejus excessus, & consequenter ejus tertia pars Pyramidis Obeliscum excedentis quantitas. Verùm rem Geometrico ratiocinio ostendamus. Imaginemur itaque duas Pyramides in præsenti figura, quarum prima A B D, altera N E D; latus basis prioris A V sit 12. palmorum, qui in se ducti constituent basin totius A B 144. palmorum quadratorum; superioris verò basis latus N I sit 8. palmorum, qui in se ducti, dabunt superficiem quadratam basis N E 64. palmorum quadratorum. Circumscribatur quoque prisma A C circa basin Pyramidis A B D; & aliud prisma N G, circa basin N E. Hoc peracto, multiplica quadratum basis 144. palmorum per altitudinem Pyramidis, quam in 1. Problemate 324. palmorum reperimus; & cubicatione peracta habebitur prisma A C 46656. palmorum cubicorum, siue Solidorum. Cujus tertia pars 15552. dabit totam Soliditatem Pyramidis A B D in palmis cubicis, si in eam Obeliscus excurrisset.

Verùm cùm Obeliscus Pyramis truncata sit, hoc pacto Soliditatē ejus reperies. Quadratū N E basis duc in altitudinem suæ Pyramidis, & producetur prisma, cujus tertia pars quantitatem Pyramidis truncatæ manifestat. Hæc iterum ex tota Pyramide subducta, Obe-

lisci

lisci quæsitam soliditatem relinquet: sed rem exemplo demonstremus. Sit Pyramis truncata N E D, basis eius N E quadratum sit 64 palmorum quadratorum, qui ducti in altitudinem dictæ Pyramidis (quam Problemate primo 216 palmorum inuenimus) producent prisma N G 13824 palmorum cubicorum: cuius prismatis tertia pars 4608 palmorum cubicorum dabit Pyramidis truncatæ N E D soliditatem quæsitam. Porrò hujus Pyramidis Soliditas à Soliditate totius Pyramidis 15552. palmorum cubicorum subducta, relinquet 10944. Obelisci truncati A B N E Soliditatem in palmis cubicis quæsitam. Pyramidij verò Soliditatem ita reperies, cùm latus Pyramidij sit 8. palmorum, & altitudo ejus 12. multiplica 8. in 12. cubicè, & provenient pro prismate ejus 768., cujus tertia pars 256. palmorum cubicorum dabunt Pyramidij Soliditatem, quæ conjuncta cum Soliditate Obelisci constituunt 10688. palmorũ cubicorum soliditatem totius quæsitam. Soliditas Obelisci Vaticani in palmis.

Problema I V.

Grauitatem, siuè pondus Obeliscorum inuenire.

FIat primò ex eadem petra, siuè materia Obelisci cubus palmaris, eâ quâ fieri potest diligentiâ accuratè quadratus; deindè huius dicta ratione parati cubi pondus exactissimâ librâ ponderabis. Hoc pacto nos Archimedeæ methodo insistentes, omni diligentiâ adhibitâ huiusmodi palmaris cubi pondus inuenimus pendere 87. ferè libras. Habito itaque vnius cubi palmaris pondere, in totius ponderis notitiam facillimo negotio peruenies hoc pacto. Cùm paulò ante, Obeliscum, quoad soliditatem suam 16088. palmorũ cubicorum repererimus, habebis pondus totius Obelisci, si 87 in 16088. duxeris: summa enim 929856. dabit libras, quibus grauatur totus Obeliscus. Si verò pondus totius Pyramidis A B D scire desideras, ducito 87 libras in soliditatem totius dictę Pyramidis, quam suprà 15552 palmorum cubicorum reperimus: & productum 1353024 dabit totius Pyramidis, si truncata non fuisset pondus in libris quæsitum. Hâc industria omnium aliorum Obeliscorum pondus infallibili ratiocinio inuestigabis. Pondus Obelisci quale?

C A P V T V I I.

De multitudine, & varietate Obeliscorum, tùm Romæ, tùm alibi superstitum, & de eorum erectoribus.

OBelisci, quantum summâ diligentiâ adhibitâ comperire licuit, in Vrbe duodecim reperiuntur, quos omnes in tres classes diuidimus. Sunt quidam minores, vt Mahutęus, Mediceus, Scauro-Cęlius, & iste qui Romano Collegio adsistit. Sunt nonnulli magnitudine mediocres, vt noster hic Pamphilius, Barberinus, Exquilinus, Salustianus. Sunt denique alij maximi Romæ superstites adhuc 12. Obelisci.

mi, vt Vaticanus, Lateranenſis, Flaminius, Campomartius, ſubterraneus adhuc. In vniuerſum, vt dixi, duodecim, de quibus ordine agendum. *Mahutæus* ſic dictus, quòd ante Eccleſiam S. Mahuti, id eſt, Bartholomæi (hoc enim nomine ab Arabibus mutuato vocatur S. Bartholomęus) nationis Bergomatum è regione nouæ Eccleſiæ S. Ignatij Soc. IESV, erectus ſit. *Mediceus* ab hortis Mediceorum, ſiuè Magni Ducis Hetrurię, in quibus erectus eſt, ſic nuncupatus. Hortus hic delicioſiſſimus eſt, & in monte Pincio, eo in loco, vbi olim horti Saluſtij penſiles ſpectabantur, ſitus, magnâ externorum frequentiâ viſitatur. *Scauro-Cælius* ſic dictus, quòd inter Cliuum Scauri & Cælium montem in Mathæiorum hortis erectus conſpiciatur; cuius ſuperior pars hieroglyphicis ſpectabilis, inferior raſa manet. alius vicinus Romano Collegio Soc. IESV, ante cuius portas curſum Romanum ſpectantes, viſitur, baſis eius principalis adhuc erecta eſt, reliquis duabus partibus, vicinarum domuum angulis fulcimenti loco inſertis. Porrò ex mediocribus ſunt: primò noſter hic *Pamphilius*, cuius hiſtoriam huic libro pręfixam vide. *Veranus*, quem & in Prodromo Barberinum diximus; quòd à Cardinale Barberino in Verano agro extra muros ſit detectus, qui & modò iuxtà Palatium eiuſdem in monte Quirinali in tres partes confractus, proſtratuſque iacet. *Exquilinus*, ſic dicitur ab Exquilino monte, in quo ad Baſilicam Liberianam, S. Mariæ Maioris dictam, à Sixto V. Pontifice erectus conſpicitur; raſus eſt, & nullis hieroglyphicis inſignitus. *Saluſtianus*, ſic dictus ab hortis Saluſtij, in quibus olim erectus ſpectabatur, eodem in loco hodiè Villa magnificentiſſima Ludouiſiorũ eſt, in qua etiamnum iniuria temporum proſtratus iacet in duas partes confractus. Porrò ex maximis Obeliſcis, primò occurrit *Vaticanus*, in Campo Vaticano, in quo erectus eſt. *Flaminius*, à via vel porta Flaminia, ad quam iuxtà ędes S. Marię, vulgò de populo, eleuatus videtur. *Campomartius*, denique, à Campo Martio, in quo terra ſubrutus fundamentis ſeruit Palatiorum vicinorum, ſic dictus. Vnum latus eius hieroglyphica litteratura inſigne ex cella quadam priuatæ domus conſpicuum ſe offert, eſt integer, & magnitudine ſuâ æquat quaſi Flaminium.

Obeliſcus Mahutęus. Obeliſcus Mediceus. Obeliſcus Scauro-Cælius. Romani Collegij. Obeliſcus Pamphilius. Obeliſcus Veranus. Obeliſcus Exquilinus. Obeliſcus Saluſtianus. Obeliſcus Vaticanus. Flaminius. Campo-Martius.

Atque hi ſunt duodecim Obeliſci, qui in Vrbe ſuperſtites adhuc in propatulo conſpiciuntur. Præter hos quidem multos alios adhuc ſub terra in ruinis hinc indè latere nihil dubito, & ex Publij Victoris opere de Regionibus Vrbis manifeſtè patet, qui poſt Caium Caligulam Imperatorem Romam ex Ægypto 44. Obeliſcos aduectos eſſe tradit. Verùm pręter duos in Mauſolæo Auguſti, & in hortis Saluſtij erectos, de cæteris, à quo, & vbi fuerint erecti, nec Publius Victor, nec alius ex Romanæ Vrbis Scriptoribus recenſet. Quæ verò Pomponius Lætus, & alij de Obeliſco in Inſula Tiberis, & duobus alijs in Agonali, deindè in Flaminio, cæteriſque circis erectis, tradunt, nonnulli coniecturas veriùs, quàm hiſtoricas relationes habendas putant, cùm non tàm, quid factum ſit, quàm, quid ratione myſticæ Circorum

Publius Victor de Regionibus Vrbis. 44. Obeliſci Romam tranſlati. Obeliſcus in Inſula Tyberis, eiuſque veſtigia.

corum fabricæ fieri debuerit, retulerint: ego tamen magnis indicijs impulsus assero, in Insula Tyberina Obeliscum fuisse erectum, cùm huius vnum adhuc frustum supersit ante Ecclesiam Sancti Bartholomæi, quod inter cætera quinque, vltimum introëuntibus Templũ repaguli loco seruit, accipitribus, & piscibus insigne, quòd & in Oedipò exhibemus. Cùm enim Insula Tyberina in formam nauis ędificata tradatur; Obeliscum in medio Insulæ erectum mali formam in medio nauis expressisse verisimile est. Cùm præterea Circi mundum, teste Cassiodoro, præseferrent, Obeliscum in medio Circorum positum Solem, cuius honori dedicabantur, veluti quandam mundi animam allegoricè significarent, in mysteriis exhibendis Ægyptios secuti, probabile est, in singulis Obeliscos fuisse erectos, verùm de hisce in sequentibus fusiùs. Quid verò de 44. Obeliscis à Publio Victore relatis sentiam, paucis ostendo. Et Primò quidem suppono, Imperatores, prout eorum magnificentiam decebat, cæteris spretis non nisi secundæ & tertiæ Classis Obeliscos in Vrbem ex Ægypto transtulisse; hi enim mole præ cæteris conspicui, nescio quid augustum, & admiratione dignum, & præcelsis cogitationibus Imperatorum congruum præseferebant, cuiusmodi moles tantâ ambitione quærebant, vt is plus, digniusque quiddam præ cæteris præstitisse censeretur, qui maiorem Obeliscum erexisset. Cùm itaque hanc æmulationem Imperatorum viderent, alii ex primoribus Romanæ Vrbis eos secuti, quisque pro hortis, & ornamentis ædificiorum priuatorum ex Ægypto saxa, Idola, Simulachra, Obeliscos minores occasione cratis nauticæ, quâ maiores Romam vehebantur, procurabant. Minores enim Obeliscos crati vnâ impositos, vti & plurimas hic Romæ Columnas ex Pyrite superstites, cum innumerabili penè fragmentorum copiâ, quas passim in omnibus angulis deprehendimus, facilè, nec non sine aliquo nauis emolumento erat conducere, siquidem omnes hæ minores moles pro Saburra & libramento ratis seruire poterant. Fuisse autem ex 44. Obeliscis Romam adductis plerosque minimos, ipse Publius Victor dicit, cuiusmodi in hunc diem duo hic Romæ spectantur, vna ad Ecclesiam Aræ Cœli nomine indigitatam, alteram in Palatio Cardinalis Sacchetti, quorum vterque tempore Pauli III. Romæ detectus, non excedit 15. palmos. Cur verò reliqui non compareant, facilè est coniicere: cùm enim minores essent, facilè alio transferri, aut etiam confracti, dissipari poterant. Vndè in communi illa Obeliscorum strage & Vrbis vastatione à Gothis prostrati, successu temporũ, vel terra altiùs defossi, vel fundamentis ædificiorum inserti, vel partibus etiam variè dissipatis, aut etiam in flumen proiectis, nullum eorum vestigium ampliùs superesse minimè mirum videri debet, iis, qui temporum vicissitudinem, mutationem Statuum, atque iniquam Imperatorum sortem probè nouerit.

Malum in naui exprimebat.

Circi referebant mundũ, Obeliscus in medio Solē.

Imperatores Romani non nisi maiores Obeliscos erigebant.

Vnde tanta Aegyptiorũ monumentorum in Vrbe copia.

Obeliscus in Ara Cœli, & Palatio Cardinalis Sacchetti.

Marlianus in Topographia Vrbis refert de altero Obelisco in agro Verano propè Ecclesiam S. Laurentii, quem anno 1630. Franciscus Cardina-

Barthol. Marlianus in Topographia Vrbis.

dinalis Barberinus ex Vinea Curtij Saccociæ erutum, atrio Palatij Quirinalis Barberinorum inuexit, vbi adhuc in tres partes confractus jacet superstes; cuius mysteriosissimam doctrinam vide explicatam in Oedipo Ægyptiaco.

M. Fabius Caluus.

Haud absimilem sortem eum Obeliscum subijsse puto, quem M. Fabius Caluus in descriptione Romæ Veteris in Circo Floræ (cuius rudera hodiè adhuc spectantur in Valle, inter collum hortorum Salustij, & montem Viminalem interiecta) prostratum tradit, quem ego eum esse puto, qui hodiè in hortis Mediceis erectus spectatur. Verùm hæc de Romanis Obeliscis, quorum aliqua notitia haberi potuit, dicta sufficiant.

Obelisci in Aegypto superstites.

In Ægypto plurimos adhuc superesse, tùm relatione testium oculatorum, tùm ex Arabum monumentis constat. Plerique ex Ægypto reduces asserunt, in vicinis Cairi ruderibus complura Obeliscorum fragmenta adhuc passim reperiri; imò P. Iosephus Marcellaia è Soc. nostra, qui dum in Æthiopiam iter susciperet, maximâq; Ægypti partem lustraret, ait in Asna vrbe, quam suprà Thebas antiquas esse ostendi, complures adhuc spectari partim erectos, partim prostratos, quos & Pigafetta in quodam suo itinerario notauit. Hoc idem varij diuersorum Ordinum Religiosi, qui ibidē in propagandę Religionis negotio degunt, ad me scribunt, pręsertim in Cairo, & Alexandriæ vicinis locis, de quibus in Oedipo copiosior dabitur dicendi materia. Inter alios verò prænobilis, & clarissimus D. Mathias Balbiski ingenij viuacitate, & antiquitatum notitiâ insignis, in lacu quodam iuxtà Matarea certi Obelisci vti, & Alexandriæ vestigia notauit, quorum delineationem ab ipsomet citatò Domino factam in Oedipo proferemus; Confirmat hæc omnia P. Marcus de Luca ex Ord. S. Fran. de Obseruantia, qui dum hæc scribo ex Aegypto in qua 11. annos vixerat, redux asserit, præter duos Alexandriæ superstites, Cairi quoque eorundem varia fragmenta reperiri, omnium autem Maximum Matareę in quodam lacu erectum hieroglyphicis spectabilem videri, ad quem tamen non nisi certis anni temporibus, desiccatis videlicet ex inundatione Nili aquis in dicta lacuna receptis, aditus sit; præterea Thebis plurium Obeliscorum fragmenta spectari asserit. Plura quoque retulit de monasterij Rubri Deir elachmur vocant Arabes, inscriptionibus hieroglyphicis; vti & de Palatio fascinationibus, & incātationibus celebri ad ripam Nili sito, eiusque hieroglyphicis, sed & de conchæ amoris Cairi superstitis forma in ouali figura adaptata, plena hieroglyphicis, quæ omnia suo tempore, si Deus vitam largitus fuerit, producentur.

Geographus Nubianus.

Geographus Nubianus, in suo geographico opere, duos adhuc spectatæ molis Alexandriæ superesse refert: his verbis.

وبالاسكندرية المسلتان فرعون وهما حجران على طولهما مربعان وعلاهما اضيق من
اسفلهما وطول الواحدة منها خمس قيم وعرض قواعدها في كل واحد من وجوهها عشرة
اشبار محيط الكل اربعون شبرا وحكي صاحب كتاب العجايب انهما منحوتتان من
جبل بريم في غربي بلاد مصر وعليها مكتوب انا يعمر بن شداد بنيت هذه المدينة

Et

Et in Alexandria sunt duæ acus Pharaonis, sunt autem hæ acus lapides secundùm longitudinem eorum quadrati, & altitudo eorum strictior inferioribus partibus eorum; & longitudo vniuscuiusque ex illis duabus est quinque perticarum; & basis in omni latere, seu facie decem palmorum est, & circumferentia vniuscuiusque quadraginta palmorum; & refert liber mirabilium, quod sint excisi ex monte Tarim in occidentali Regione Aegypti, & super eas scriptum, quod Iaamar filius Sadad ædificauit hanc Ciuitatem. Et paulò post situm earum describit his verbis:

وهذه مسلة الوحدة في ركن البلد من الجهة الشرقية والثنية من هذه المسلات في بعض المدينة

Et vnus ex his duobus Obeliscis est in angulo Ciuitatis ex parte Orientali, et secundus in alia Ciuitatis parte. Quæ consona sunt relationibus eorũ, qui illas partes curiosè perlustrarunt. Quòd verò mensura Arabum non vsquequaque respondeat, indè factum est, quòd maiorem tantùm partem, quæ extrà terram eminebat, mensi fuerint, reliqua intrà terram abdita: ità retulit, quem suprà citauimus, Mathias Balbiski.

Sed & horum locorum omnium Chorographiam vide in Oedipo nostro Ægyptiaco. Certè Obeliscos innumeros terra haustos in Ægypto adhuc latere, nullus dubitauerit, qui Ægyptiorum in Sole colendo ardorem penitiùs fuerit contemplatus. Constantinopoli audio duos adhuc Obeliscos superesse, à Theodosio in eius Vrbis ornamentũ ex Ægypto translatos, nam in Circo maximo Byzantino, quem Fl. Constantinus olim magnificè ad Romanorum Circorum formam construxerat, cuius reliquiæ antequam Vrbs à Turcis caperetur, adhuc supererant, duo Obelisci adhuc cernuntur, de quibus Petrus Gylius Gallus in Topographia sua Byzantina his verbis: *In medio Circo, quem Græci Hippodromum appellant, Obeliscus ex Thebaico lapide factus extat, cuius cùm non meminerit antiqua Regionum descriptio; & meminerit Obelisci Thebaici quadrati, quem ponit in V Regione, arbitrarer hunc terremotu euersum, translatum fuisse in Hippodromum à Theodosio post editam descriptionem Regionum; nisi hæc Theodosianorum multorum meminisset operum, nisi præteriret nonnulla in commemoratione Regionum, quarum postea meminit in generali descriptione Vrbis. Habere igitur plures Obeliscos Constantinopolis potuit, ex quibus nunc superest ille Thebaicus, quem in V. Regione ponit antiqua Regionum descriptio, duos adhuc extantes vidi, cùm primùm venissem Bizantium, vnum in Circo Maximo, alterum intra Claustrum Regium, in latere primi collis vergente ad Septentrionẽ, quadratum ex lapide Thebaico factum, erectum iuxtà domum victuariarũ officinarum Regiarum, sed paulò post euersum. Et extra Claustrum elatum, vidi iacentem longum triginta quinque pedes, cuius singula latera, si benè memini, senos pedes lata perimetrum illius efficiebant 24. pedum. Alter verò in medio Hippodromo pro meta in hunc diem constat supra 4. tesseras æneas, latas quoquouersus sesquipedem, altas tantundem, sustentatas basi, & stylobatis; & paulò post, quibus in quadrum dispositis totus Obeliscus sustinetur, cuius quidem quadrati singula latera lata sunt circiter 6. pedes, ab imo ad summum sculpta notis Aegyptiacis.* Atque hunc Obeliscum à Theodosio Imperatore erectum, epigramma sequens

Descriptio Obeliscorũ Constantinopoli superstitum.

In

In latere ſtylobatæ Occidentali Obeliſci, miſſum clarè demonſtrat:

ΚΙΟΝΑ ΤΕΤΡΑΠΛΕΥΡΟΝ ΑΕΙΧΘΟΝΙ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΑΧΘΟΣ,
ΜΟΥΝΟΣ ΑΝΑΣΤΗΣΑΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ,
ΤΟΛΜΗΣΑΣ ΠΡΟΚΛΟΣ ΕΠΕΚΕΚΛΕΤΟ ΚΑΙ ΤΟΣΟΣ ΕΣΤΗ,
ΚΙΩΝ ΗΛΙΟΙΣ ΕΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ δύο.

Huius interpretationem, ſeù ſenſum videas in Orientali latere Obeliſci, prout ſequitur:

In latere Orientali inſcriptum ſequens epigramma Latinis literis, ſed paululum exeſis, ſed ut legere potui, ſic ſeſe habet:

DIFFICILIS. QVONDAM. DOMINIS. PARERE. SERENIS.
IVSSVS. ET. EXTINCTIS. PALMAM. PORTARE. TYRANNIS.
OMNIA. THEODOSIO. CEDVNT. SVBOLIQVE. PERENNI.
TERDENIS. SIC. VICTVS. DVOBVSQVE. DIEBVS.
SVB. IVDICE. PROCLO. SVBLIMES. ELATVS. AD. AVRAS.

Verùmtamen cùm vnus ex Porphyrite elaboratus hieroglyphicis careat, vti à veterum Ægyptiorum ingenio abſona, ita inter vltimorum Ægypti Regum opera meritò recenſendus. Examinatis itaque reliquijs Obeliſcorum, nihil reſtat, niſi vt à quibus ij erecti ſint, & à quibus Romam adducti, exploremus.

CAPVT VIII.

De Obeliſcorum Erectoribus in particulari, & quinam Obeliſci à ſingulis Ægypti Regibus ſint erecti.

ANtequam primam Obeliſcorum erectionem determinemus, nonnulla priùs hoc loco ſupponenda duximus; vt ſic diſcurſus redderetur ſolidior, & firmioribus argumentis inſtituti noſtri ratio fulciretur.

Longa vita primorum mundi poſt diluuium Patriarcharum.

Suppono itaque Primò, filios Chami, Chus, Miſraim, Phuth, Cainan, vti & filios Semi, tam longæuæ vitæ fuiſſe, vt nonnullos ad ipſa Iacobi, & Ioſephi tempora perduraſſe, in præcedentibus dixerimus; imò ipſum Semum fratrem Chami quingentis annis poſt diluuium vixiſſe, ipſæ ſacræ literæ apertè teſtantur lib. 11. Gen. Nam vt ſuprà quoque ex Arabum doctrina oſtenſum eſt, cùm tam fœcundam progeniem Ægyptus non caperet, vnumquemque ex filiis ſibi Prouinciam, totam proindè in varia dominia diſtributam, elegiſſe; Cùmque omnes dominandi ambitione tenerentur, ſingulos Regis ſibi titulum vendicaſſe, nominaque, neſcio quid diuinitatis redolentia adſciuiſſe, vndè deindè famoſum illud in Aegypto Deorum Regnum, quod in citata Oedipi parte fuſè deſcribimus, natum ſit; hi enim omnes traditiones patris Chami ſecuti, cùm in artibus & ſcientiis prorsùs ſimiles eſſent, non exiguę cõfuſionis Hiſtoricis prębuerunt occaſionem. Hinc Oſirin, Solem, Vulcanum, Mercurium, Mithram, Menam, Vexorem, Apim, Saturnum, quos alii diuerſis ſucceſſiue temporibus, ego eodem ferè tempore vſque ad Abrahami ortum, nonnullos etiam

Deorum in Aegypto Regnum quodnam, & quale fuerit?

ad ipsa Iosephi tempora diuersis Aegypti partibus, finitimisque Regionibus imperasse, clarè ex Orientalium traditione Scriptorum demonstro. Misraim verò, (à quo & Aegyptus מצרים *Misraim* dicta fuit.) cùm Authoritate, potentia, & ingenio summus esset, primùm Aegypto in formam Regni reducta, se Regem constituisse, multaque præstitisse, ob quorum admirationem passim à posteris diuinitatis honores sit consecutus; nunc Sol, modò Osiris, jam Mithras aut Mitres, nunc Saturnus, Apis, alijsque nominibus, diuersis nationibus vsitatis, insignitus; primus Aegypti Pharao. Quę nomina dûm ambitiosiùs sibi arrogantes posteri Reges vsurpant; historicos ferè omnes in summam confusionem deduxit maxima illa nominum æquiuocatio, quam in Oedipo nostro, quantum ingenij vires dederunt, euoluere conati sumus.

Misraim.

Primus Aegypti Pharao Misraim.

§. I.

De Obeliscis à Misra & Misramuthisi erectis, primis Ægypti Regibus.

MIsraim itaque (quem alij, vt suprà patuit, corruptè Mitrem, alij Mithrem, quidam Mespheem, aut Mesphrem vocant, nonnulli etiam cum Osiri, Api, Sole, Sothi, Cœlo, Saturno, & Mena cōfundunt) primum nos Aegypti Regem & Pharaonem constituimus. Qui, quomodò Duce Mercurio, animum adiecerit ad Obeliscos erigendos, quomodò etiam morte eius negotium impeditum, filio eius Horo (quem corruptè Mephramuthisin, nos veriùs Mesramuthisin, quasi diceres, ex Mesra, siuè Osiri, & matre Isi genitum, ex Aegyptiaco idiomate, restituimus) institutore eodem Mercurio executioni mandatum sit, fusè in præcedentibus Cap. 4. ostendimus. Quinam verò illi Obelisci fuerint, etsi certè determinari non possit, coniectura tamen haud exigua ducimur, ex maioribus haudquaquam fuisse, cùm vti fieri assolet, prima rerum principia veriùs à paruis originem suam, quàm à magnis sortiantur: succedentibus verò temporibus crescente Regum superbiâ, & magnificentiâ, semper maiores, & maiores non tàm hieroglyphicæ disciplinæ ostentandæ gratia, quàm ex insolentium molium magnitudine, gloriæ apud posteros sibi comparandę ambitione erectos fuisse. Verisimile itaq; videtur, primos Obeliscos fuisse ex ijs, quos nos inferioris classis ponimus, cujusmods sunt Mahutæus, Mediceus, Monti-cælius, alijque Romæ superstites hisce similes. Hos enim omnes eodem tempore factos, cùm Characterum, tùm doctrinæ sub ijs latentis identitas, Characterumque similitudo luculenter demonstrat, videnturque fuisse veluti primæ, nouæque doctrinæ multiplicata quædam exemplaria. Cùm enim lapidis substantia durissima esset, & primis illis temporibus, queîs artes necdum ad tantam perfectionem peruenerant, ad laborandum difficilis

Mesramuthisis Aegyptiacè ⲙⲉⲥⲣⲁⲙⲉⲑⲓⲥⲓⲥ, quasi diceres ex Mesra & Isi genitus.

Mesramuthisis, minores erigit Obeliscos, & quinam illi.

lis videretur, hinc à paruis Obeliſcis eos incepiſſe veriſimile eſt; donec ars ſculptoria frequenti exercitio prouectior, tandem Reges magnificos ad majores ſemper, & majores lapides excindendos, inſtimularetur. Miſraim itaque, ſiuè quod idem eſt, Mitres aut Meſres primum fuiſſe huius negotij authorem, Plinius tradit: *Circa Syenen verò Thebaidis Syenites, quem ante pyropœcilon vocabat, trabes ex eo fecère Reges quodam certamine, Obeliſcos vocantes Solis Numini ſacratos. Radiorum eius argumentum in effigie eſt, & ita ſignificatur nomine Aegyptio. Primus omnium id inſtituit Meſtres*, (ita enim exemplar Vaticanum habet) *qui in Solis Vrbe regnabat, ſomnio iuſſus, & hoc ipſum ſcriptum eſt in eo.* Huic conſonant, quæ apud Arabum Hiſtoricos reperio, de prima Obeliſcorum inſtitutione; dicunt enim, vt ex citatis ſuprà patuit, Meſram primum fuiſſe, qui Obeliſcos erexerit, quos filius eius Meſramuthiſis, quem Nacraus vocant, miris operibus promouerit. Sic enim loquitur Salamas Ben Kamdaathi, in libro, quem hortum mirabiliū mundi vocat:

Miſraim primus Obeliſcorum erector.

Plinius lib.36 cap. 8.

ويقال الاول خبار ابن مصر ملك اسمه نقراوس دار الارض باهل مملكته حتي
اعجبه مكان مصر وبناها وسمها بسم ابيه وسكنها واتقن الصنايع والحكم بها واقام
الاسطين ونقش عليها كل علم جليل

Dicitur autem primus Gygas Aegypti fuiſſe filius Meſra Rex, nomen eius Nekraus; habitabat is terrā cum indigenis Regni ſui vſq; ad Agabak locum Meſra, vbi Ciuitatem ædificauit, quam & nomine patris ſui vocauit Meſra, quam & inhabitauit, varias artificioſas res in ea collocans; erexit quoque Columnas, in quibus incidit omnem Scientiam pulchram. Quænam verò hæc Vrbs Solis fuerit, quænam Vrbs Meſra, & quonam tempore hæ fundatæ fuerint, fuſiùs ſuis locis declarabitur. Sufficit nobis hoc loco oſtendiſſe Miſraim, & filium eius Meſramuthiſin, inſtructore Mercurio fuiſſe primum Obeliſcorum erectorem; & Obeliſcos, quos erexerunt, fuiſſe ex minoribus, qui hodiè Romæ ſpectantur, & magnitudine, & literaturâ characterum æquales; cujuſmodì ſunt, quem Mahutæum, Mediceum, Monticælium, indigitauimus.

Horum exemplum ſecuti deindè non tantùm Reges, ſed & Sacerdotes paſſim animum ad ſimiles Obeliſcos ſimili characterum myſticorum forma adornatos adijciebant: vtpotè quæ non tantùm ad arcanarum rerum notitiam, ſed & amuletorum loco ſeruirent, ad patriam à malorum incurſibus muniendam, vt ſuo loco fuſiùs oſtenditur; quinam verò hi Reges fuerint, ne ſciremus temporum inuidit antiquitas; donec tandem poſt exitum filiorum Iſraël ex Ægypto, cùm totum Regnum tam calamitoſo caſu interitus Ægyptiorum in mari rubro concuſſum, & quaſi deſtructum eſſet, Reges poſteri de Regno in priſtinum ſplendorem, & magnificentiam reſtituendo ſolliciti; omnibus modis laborarunt, vt auitam Religionem, ſacrificia, & literas à Meſra, & Mercurio traditas reſtituerent: opem ad hoc ipſis Sacerdotibus, qui traditam arcanam ſcribendi rationem illucuſque conſeruârant, impigrè ferentibus.

Sacerdotes quoque ex minoribus Obeliſcis, nonnullos erexerunt.

§. II.

§. I I.

De Obeliscis à Sothi, & Ramesse filio eius erectis.

PRimus itaque Rex post mortem Moysis, qui Aegypto in pristinam magnificentiam reducta, Vniuersæ summa cum potestate præfuit, fuit Menuptha, quem Eusebius Amenophis, Iosephus Menophis, Africanus Amenophten, Arabes Omer appellant, nos veriùs iuxtà idioma Aegyptiū ⲙⲉⲛⲛⲟϥϯ Menuphta vel Monupta, appellamus, quasi diceres Deum Memphis, fuit hic magni animi vir, & paternarum traditionum assertor acerrimus, qui post 40. annorum regimen vitâ functus, Regni reliquit gubernacula filio suo Sothis, à nomine Mercurij, quem Ægyptij ⲥⲱⲑⲓ *Sothi* vel *Sothis* appellabant, ita dicto. Est autem *Sothis* sidus cæleste, quod nos Caniculam appellamus, Mercurium autem in cœlum assumptum huius canis nomine intitulatum, ob sagacitatem, inuentionumque varietatem humano generi necessariarum, alibi fusiùs ostendimus. Huius itaque nomine Sothis appellatus filius Menuphta, Patri animi magnitudine in nullo impar: Regnum adijt ducentis circiter iuxtà Eusebium annis post exitum Hebręorū ex Ægypto, tempore videlicet Aoth & Othoniel Iudicum populi Israël; quem & corruptè Eusebius vocat Zethus, vel Zethos, quæ vox parum differt à Sothis; Hic itaque scientiâ, authoritate, & potentiâ instructus, Sacerdotum ope, hieroglyphicam doctrinam à prædecessore suo Sothis siuè Mercurio Mesræ traditam, octo, vna cùm filio Ramesse, Obeliscis, quos in On, siuè Vrbe Solis, erexit, incisam resuscitauit. Regem horum Obeliscorum erectorem Plinius appellat *Sochis*, pro *Sothis*, vitio transcriptorum, qui facilè t in c mutare potuerunt; de quo tamen cùm dubitarem, manuscripta Exemplaria Plinij, quæ in Vaticana Bibliotheca conseruantur, consulenda duxi, in quibus errorem manifestum detexi, ibidem enim loco *Sochis*, apertè nomen *Sothis* reperi, quod posteà Mercatum quoq; obseruasse memini, Atque hi sunt Obelisci, quorum duo Romam allati, reliqui duo Alexandriæ in Ægypto manserunt; Regni coadiutor fuit filius eius Ramesses, vti in historia Obelisci huius demonstrauimus, quem Theophilus Sethossos, Iosephus, Sethosis vocat, nos veriùs Ramesses ⲥⲱⲑⲓⲥⲱⲥ Sothisos, quod iuxtà idioma Ægyptiacum nihil aliud, nisi filium Sothis significat. Hic vnà cum patre supradictos Obeliscos erexisse, teste Plinio l. 36. c 8. memoratur; Verùm de vtriusque Regis molimine, audiamus verba Plinij: *Posteà*, inquit, *& alij Regum in supradicta Vrbe, Sothis quatuor numero, quadragenum octonum cubitorum longitudine; Ramesses autem, quo regnante Ilium captum est, quadraginta cubitorum;* scilicet, alios quatuor. Octo itaque hic habemus Obeliscos à Sothi quatuor, & totidem à Remesse Sothisos, hoc est, Sothis filio erectos; quales autem hi fuerint, nullâ ratione determinari potest, nisi per materiam, & thema, quod continent, & per mensuram, quam adse-

Menuphta post Moysen Obeliscorum erector primus.

Sothis Rex Aegypti Obeliscorum erector, à patre destinatorum.

Sothis quid significet.

ⲥⲱⲑⲓⲥⲱⲥ

Filius Sothis Remesses Coadjutor Regni.

adferunt Authores singulis congruam. Confecit itaque Sothis vnà cum Ramesse 8. Obeliscos, quorum nonnulli altitudinem habebant 48. cubitorum, qui in palmos resoluti, ita vt vnus cubitus duos palmos exæquet, prouenient pro singulis Obeliscis Sothis 96. palmorum altitudo, nonnulli verò cùm quadraginta cubitorum altitudinē obtinuisse à Plinio dicantur, hi resoluti in palmos, dabunt singulis 80. palmorū ferè, si paucos demas, longitudinem. Quamuis verò Plinius 4. Sothi, & 4 Ramessi attribuat, nos tamen inuenimus omnes communi, & promiscuâ administratione, ab vtroque erectos. Videamus itaque, num ex mensuræ congruitate inuenire possimus erectores singulorum. Certè, vt sagaciter rem auspicarer, omnium Obeliscorum Romanorum exactam priùs in palmis mensuram accepi: & inueni quidem, Pamphilium Obeliscum, cujus gratiâ totum hoc Opus molimur, in 74. ferè palmorum altitudinem excurrere, cui Barberinus, ille, inquam, quē Franciscus Cardinalis Barberinus ex Circo Aureliani in Verano agro erutum à Curtio Saccoccia, in cuius vinea abdebatur, certâ pecuniæ summâ redemit, si non ęquâ lonhitudine saltem prę reliquis proxima respondet, quamuis basis temporum edacitate consumpta, exactam mensuram vt inuenirem, negauerit. Cùm itaq; nullum alium huius mensuræ inter Romanos Obeliscos repererim, hos inter reliquos octo, duos esse, quos Sothis cum Ramesse olim erexerat, haud improbabili conjecturâ conuictus assero. Sed mensura ab Authoribus relata, vti incerta est, ita quoque non tantopere eidem, vt quisquam confidat, velim. Neque enim Authores, nisi ex relatione aliorum, eam tradidêre, quòd verum esse monstrant mensuræ Obeliscorum Romanorum à Plinio relatę, quæ mensurationi à me summâ diligentiâ compertæ, vt posteà dicetur, minimè respondent; plerisque, vel ad oculum, vel vnà cum fulcris, aut ornamentis apici impositis, Obeliscorū altitudinem metientibus. Sed neq; proportionē decuplam in omnibus exactam reperi, proportione in alio & alio à vero nunc deficiente, nunc id excedente. Sed ad propositū: Reliquos verò duos, aut in Ægypto remansisse, aut diuturnitate temporis terra obrutos, notitiam posterorum fugisse. Hos autem similes ferè esse, & magnitudine, & doctrinâ, quam continent, tunc videbitur, cùm explicationem singulorum auspicabimur. E reliquis verò Obeliscis, duos Romam aduectos, reliquos Alexandriæ remansisse, ita ostendo: Fuerunt nonnulli Obelisci, teste Plinio, longi quadraginta octo cubitorum, qui, vti dictum est, in pedes resoluti, conficiunt nonaginta sex palmos. Cùm verò inter cæteros duo supersint hujus ferè magnitudinis, eos eosdem esse, quos Sothis olim in Heliopoli erexerat, conijcimus, cùm nulli alij huius magnitudinis Romæ spectentur, nisi me proportio basis ad altitudinem fefellerit; quæ non in omnibus tam accurata est; nam prior Campo-martius sub terra adhuc latens loco fundamenti vicinorum ædificiorum seruit, ad cujus tamen aspectum peruenitur per cellam subterraneam fabri cujusdam lignarij, quem vnà cum inscriptione

Obeliscus Pamphilius à Sothis erectus, vti & Barberinus.

Obeliscus Campomartius à Sothis erectus.

ptione

ptione in Oedipo delineatum vide. Alter eſt Saluſtius, in hortis Ludouiſijs hodiè adhuc ſuperſtes, vnà cum baſibus paris ferè cum Campo-martio magnitudinis, quantum ex proportione, omnibus Obeliſcis, communi, conijcere licuit; integros enim menſurare non valuimus, vtpotè ſuperiori parte terrâ obrutâ. Reliqui duo verò Alexandriç adhuc ſuperſtites Geographia Arabica ſequentibus verbis me docuit:

Alii volunt Obeliſcum Saluſtium 60. tantum palmorum eſſe, quem nos 66. palm. ex proportione inuenimus.

وبالاسكندرية المسلتان فرعون وهما حجران على طولهما مربعان وعلاهما اضيق من
اسفلهما وطول الواحدة منها خمس قيم وعرض قواعدها في كل واحد من وجوهها عشرة
اشبار محيط الكل اربعون شبرا وحكي صاحب كتاب العجايب انهما منحوتتان من
جبل تريم في غربي بلاد مصر وعليها مكتوب انا يعمر بن شداد بنيت هذه المدينة

Sunt autem in Alexandria duo Obeliſci, lapides videlicet quadrati, quorum partes altiores ſtrictiores ſunt inferioribus, & longitudo eorum quinque perticarum; baſis verò in omni latere, ſeù facie decem palmorum eſt, & circuitus quadraginta palmorum. Sic enim hanc menſuram Arabes determinant, *Kim* arundo eſt conſtans 20. palmis, ducti itaque 5. in 20. faciunt præciſè centum palmos, altitudo duorum Obeliſcorum, quæ reperiuntur adhuc Alexandriæ ſuperſtites, quæ præ cæteris conſonant proportioni baſis ad altitudinem ſupra inſinuatam, dùm diximus, latus baſis in omnibus Obeliſcis ferè decuplam eſſe altitudinis quòd & in hiſce duobus Obeliſcis memoratis clarè patet. Cùm enim latera ſingulorum ſint decem cubitorum, neceſſariò altitudo eorum erit centum palmorum; quam monſtrant quinque perticæ ſiuè arundines, quarum ſingulæ 20. palmorum. Cûm itaque Plinius dicat, Sothis cum Rameſſe ex octo quatuor Obeliſcorum ſingulos quadraginta octo cubitorum, hoc eſt nonaginta ſex palmorum fuiſſe, erunt duo Romani à duobus Alexandrinis non paucis palmis breuiores. Quæ diſcrepantia cùm me diù perplexum redderet, notaui tandem, Ægyptios totius Obeliſci molem à baſi vſque ad apicem pyramidij, centum palmorum longam ſtatuiſſe, nos verò in Saluſtio, & Campo-martio Obeliſcis 96. palmos tantùm à baſi vſque ad pyramidion computaſſe: quod pyramidion cùm in dictis Obeliſcis quatuor palmorum ſit, ij additi ad 96. præciſè conſtituent 100. palmorum altitudinem, atque adeò quatuor illi Obeliſci Sothiſij omnes eandem, quaſi, habebunt 100. palmorum altitudinem; quibus cûm nulli alij ęqualiores reperiantur, hi probabili cõiecturâ cenſendi ſunt ij Obeliſci, quos, teſte Plinio, Sothis in Vrbe Solis erexit: ſed de hiſcę fuſiùs in hiſtoria Obeliſci Pamphilij.

Kim, menſura Arabibus vſitata 20. palmorum.

§. III.

De Obeliſco Rameſſæo, omnium, qui in Ægypto facti ſunt, maximo.

POrrò Rameſſes filius Sothis, quem Euſebius Ramiſes, Ioſephus Ramphes, Herodotus Rampſinitus vocat, cùm poſt obitũ Sothis patris Regni gubernacula adijſſet, & necdum in dictorũ Obeliſcorum erectione ſibi

ſatisfactũ putârat, dignas tanto Rege cogitationes alto fouens pectore, animum adiecit ad erigendum alium, qui vnquam ad illud tempus viſi erant, maximum, in cuius erectione 20. millia hominum laboraſſe feruntur, & quoniam verebatur ne in erectione tanta moles ſummo pondere frangeretur; proprium filium ſuum acumini alligari curauit, vt Architecti reuerentiâ filij, eiuſque cõſeruandi amore inſtimulati, cautiùs, circumſpectiùſque tanti momenti opus peragerent. Sed audiamus verba Plinij l. 36. c. 8. & 9. *Rameſſes*, inquit, *quo regnante Ilium captum eſt, quatuor Obeliſcos erexit quadragenum cubitorum: idem digreſſus indè, vbi Mneuidis Regia, poſuit alium longitudine vndecenis pedibus, per latera cubitis quatuor, opus id feciſſe dicuntur viginti millia hominum; ipſe Rex cùm ſubrecturus eſſet, vereretúrque, ne machinæ ponderi non ſufficerent, quo maiùs periculũ curæ Artificum denuntiaret, filium ſuum adalligauit cacumini, vt ſalus eius, apud molientes prodeſſet lapidi. Hac admiratione operis effectum eſt, vt cùm Oppidum id expugnaret Cambyſes Rex, ventumque eſſet incendio ad crepidines Obeliſci, extingui ignem iuberet molis reuerentia, qui Vrbis nullam habuerat.* Incepit autem hic Regni gubernacula quinto anno poſt mortem Aod, qui fuit quartus poſt Moſen Iſraëlitici populi Dux, anno. 1310. ante Chriſti Saluatoris noſtri ortum, Regno præfuit 66. annis iuxtà Euſebium. Atque hic eſt celeberrimus ille Obeliſcus, quem Sixtus Quintus ex circulo maximo, vbi à Conſtantino Imperatore olim fuit erectus, erutum ante Baſilicam Lateranenſem, ingenti auſu erexit anno 1588.

Rameſſes omnium maximum Obeliſcum erexit; filium, ope 20000. hominum cacumini alligari curauit, vt cautiùs in molis erectione ſe gererent Architecti.

Obeliſcus Rameſſæus ab Auguſto in Circo maximo, à Sixto V. reerectus in Campo Lateranenſi.

§. IV.

De Obeliſcis à Seſoſtri, & Momphencur erectis.

RAmeſſem ſecutus eſt ſecundùm noſtram Chronologiam 118. poſt annis famoſiſſimus Ægypti Rex Seſoſtris, ſiuè Seſoſiris quod nomen idem eſt in lingua Ægyptiaca ac ϲєϲοϲιριϲ, id eſt, germen Oſiris: omnium qui unquam præfuerunt Ægypto Regum potentiſſimus, cuius gloria tanta fuit, vt Darius Rex Perſidis, cùm Memphi ſtatuam ſuam Seſoſtri anteponere conaretur, à Sacerdote prohibitus fuerit, Regique cauſam prohibitionis ſuſcitanti reſponderit, necdùm ſe Seſoſtris gloriam æquaſſe; vir excelſi animi, & totum ſibi mundum ſubiugandi deſiderio accenſus, cujus geſta admiranda vide apud Diodorum. Confundunt quidam hunc Regem cum Seſach, perperam: cùm Seſoſtris Seſachum, ſiuè Suſachim, multis ante ſæculis præceſſerit. Hic enim Ægypto præfuit eo ipſo tempore, quo Iudices populum Iſraëliticum gubernabant, videlicet 22. annis ab excidio Troiæ, vti nos fusè in Chronologia noſtra Ægyptia oſtendimus: Seſach autem in tempora Salomonis, & Roboam incidit, quem plerique cum Simandio, ſiuè Smendi authoritate Euſebij confundunt. Seſoſtris igitur, vt vltimum gloriæ ſuæ complementum adderet, varia monumenta, prædeceſſorum ſuorũ glorioſa molimina ſectatus, Sacerdotum inſtructione erexit: duos ab

Potentia Seſoſiris Regis.

eo erectos narrat Diodorus his verbis. *Duos prætereà Obeliscos ex lapide duro, vtrumque altum cubitis 120. in quibus tùm imperij magnitudinem, tùm multitudinem vectigalium descripsit, addidit & quas subegit nationes.* Plinius verò vnum ex iis Romam ab Augusto translatum, in Campomartio statutum fuisse, altum 116. palmorum asserit. Cùm itaque Diodori Obelisci à Sosostride erecti ferantur 120. cubitorum, hi in palmos resoluti darent altitudinem 222. pedum, centum videlicet & duodecim palmis longiores ijs, quos refert Plinius; vndè vel insignem errorem contigisse necesse est, vel Plinii Obeliscum nequaquam illum esse existimandū est, quem Sosostris erexit; accedit quod Diodorus suos in Thebis, Plinius suos Heliopoli erectos asserat: Prætereà quem Plinius in Campo Martio ab Augusto erectum asserit esse 116. palmorum, ego centum tantum palmorum deprehendi: vndè varijs coniecturis agitatus, tandem conclusi, Obeliscum illum in Campo Martio subterraneum, cujus vestigia ex cella quadam vinaria adhuc conspiciuntur, nequaquam Sosostris, sed Sothis esse existimo, vt paulò antè fusè ex eiusdem quantitate ostendi. Plinium verò aut eius exscriptorem, ex nominum affinitate, quam Sothis & Sosostris habent, deceptum, vnum pro altero scripsisse. Sosostris verò Obeliscos in ruinis Thebaicis remansisse, indè siuè magnitudine molis, siuè alijs de causis, minimè dimotos fuisse, ex Arabum descriptione colligo: ait enim Author horti mirabilium mundi, spectari ibidem duas ingentis magnitudinis columnas, quarum prior erecta centum cubitorum à basi vsq; ad apicem, altera adeò vastæ magnitudinis sit, vt loco dimoueri nescia, omnem hominum laborem hucusq; eluserit. Verùm ne quidquam asserere videar non Authenticis testimonijs approbatum, verba Authoris Arabis adduco.

Obelisci à Sesostri erecti quanti, & quales.

قال المرخون لم يرا اعظم منه واقف على قاعده صوان وفوقه قاعده طول العمود مايه
ذراع بالعمل ودوره اربعون شبرا وانه قطع من جبل اسوان والعجب كيف حمل هذا
العمود *Columnæ*, inquit, *in Thebis aut Morgun, non est illa visa maior, marmorea basi fulcita, & suprà basin longitudo eius est 100. cubitorum vsualium; & circuitus 40. palmorum, & dicitur quòd sit excisa ex montibus Asuan, id est Thebaicis, & mirum sanè est quomodò ad hunc locum transportari potuerit.* Et paulò post sic ait: وفي جبل اسوان هندم الحكما عمود اخر قدره ولم يفصلواه الى الان وذكر
المهندسون لن العمود لو وقع الى الارض واجتمع عليه اهل الدنيا ما قدروا ان يقيموه
ابدا *Est & in montibus Asuan Columna alia à Sapientibus fabricata, quæ tamen loco in hunc vsque diem dimota non fuit, & memenerunt Geometræ, quod si caderrt in terram, & congregarentur ad eam omnes incolæ mundi, nunquam erigerent eam.* Si itaque vera sunt, quæ Arabes dicunt, verisimile est, illas à Sosostride fuisse erectas, vtpotè qui ijs tantùm operibus, quæ magnitudinem animi eius prorsùs æquarent, & apud posteros admirationem sui excitarent, non ijs quibus similia iam alij ante eum Reges præstiterant, intentum animum habebat. Quos itaque Diodorus Obeliscos, Columnas Arabes di-

Salamas Author mirabilium mundi.

cunt,

cunt, quarum vna 100. cubitorum altitudinem, 40. verò palmorum periodum habere memoratur: qui numerus soli Columnarum Ægyptiarum, non itidem Obeliscorum proportioni, quorum altitudini ad latus basis decuplam suprà ostendimus, optimè quadrat. pari pacto Obeliscos illos, quos Diodorus Sesostrin erexisse meminit, non Obeliscos, sed Columnas fuisse, indè vt credam, inducor; primò, quòd nullus Obeliscus 120. cubitorum siuè 180. pedum, vel quod idem est 222. palmorum, quales Obeliscos Sesostris fuisse scribit Diodorus, ab Authoribus memoretur, neque enim vllus vnquam maior visus est Ramesseo 148. palmorũ. Accedit huic, quod Diodorus asserat, in iis descriptam fuisse magnitudinẽ Imperii Sesostris, vectigaliumque multitudinem, similiaque, res ab eo gestas, spectantia, quod de Obeliscis nullâ ratione, vti fusè in sequentibus ostendemus, dici aut potest, aut debet; cùm in Obeliscis non nisi arcana maxima, & solis Sacerdotibus, primoribusque Regni nota, incidi solerent; in solis verò Columnis res publicæ, & gesta Regum, linguâ & characteribus omnibus notis, inscribebantur. Patet sanè luculenter, Obeliscos illos, à Diodoro relatos, minimè Obeliscos, sed Columnas fuisse, neque Obeliscum ab Augusto in Campo Martio erectũ, Sesostris, sed Sothis aut alterius cuiuspiam, quicquid dicat Mercatus, opus fuisse, iam in præcedentibus ostensum fuit, nisi fortè dicamus, Sesostrin præter Columnas Obeliscos quoque erexisse, quod vti à magnitudine animi eius non discrepat, ita non facilè negauero.

§. V.

De Obeliscis à Mompheicur Pharaone erectis.

POst Sesostrin secutus est Mompheicur Pharao, quem Herodotus Feronem; Eusebius Amenophis, alii filium Sesostris volunt esse: erexit hic Patris exemplum secutus Obeliscum post Rameſſæum omnium maximum, etsi rasum, & hieroglyphicis destitutum, quem Sixtus V. ex Circo Vaticano, vbi eum Caius Caligula, & Nero, collocauerant, translatum; in Campo Vaticano ante Ecclesiam S. Petri, ausu omnibus seculis memorando, erexit. Nomen erectoris primi fuit Monphercur, hoc est, dominator Memphis, quod idem sanè est, quòd Amenophis, siuè Monuphta, hoc est, Numen Memphis. *Mon* enim, aut etiam *Mef*, vel *Monph*, in lingua Ægyptiaca *Memphim*, vti in Chronographia Ægypti docuimus; *hercur* verò, vti ex Dictionario nostro Ægyptiaco patet, *dominatorem* significat; Hinc corruptè hoc nomen Eusebius *Nephercheres* reddidit, quod paucis literis immutatis ad genuinam Originem suam traducitur, hoc pacto *Mephercur*, vel *Monphercur*, quasi diceretur *Mephercheres*. Hunc Plinius vocat *Noncorium*, corruptum quoque, vti omnia similia nomina; non tamen ita remotum à nostro etymo nominis *Monphercur*, vt ad illud reuocari non pos-

ⲙⲱⲛⲫ- ϩⲉⲣ- ⲕⲱⲣ

sit

ſit, vti vnum cum altero comparanti patebit; ſunt enim affinia *Monpher-cur*,& *Moncur*; quaſi diceres, contracte *Monphcur* vel *Monphercur*, dici enim vix poteſt, quanta in eiuſmodi nominũ à varijs relatorum etymologiam irrepſerit corruptio. De hoc Monphercure, quem ipſe corrupte Noncorium vocat, ita refert Plinius l. 36. c. 11. *Tertius Romæ in Vaticano Caij & Neronis Principum Circo, ex omnibus vnus omninò fractus eſt in molitione, quem fecerat Seſoſtridis filius Nuncorius; eiuſdem remanet & alius centum cubitorum, quem poſt cæcitatem viſo reddito ex oraculo Soli ſacrauit.* Variæ ſunt Controverſiæ circa verba hæc Plinij ob diuerſitatem ſenſuum, quæ in Vaticanis exemplaribus leguntur, quæ poſt Mercatum, Gelenium Pigafettam à me recogniti, ſic ſe habent: *Plinius lib.36 c. 11.*

Primum, ita habet: *Ex omnibus vnus factus imitatione eius, quem fecerat Seſoſtridis filius Noncorius.* *Variæ lectiones circa Obeliſci Noncorij erectionem.*

Secundum, ſic: *Ex omnibus illius ſtratus imitatione, quem fecerat Seſoſidis filius Nuncorius.*

Tertium, ſic: *Ex omnibus vnus fractus imitatione eius, quem fecerat Seſodis filius Nonchorius.*

Quartum: *Ex omnibus fractus in mollitudine, quem fecerat Seſoſidis filius Noncorius.*

Quintum: *Ex omnibus fractus in molitione eius, quem fecerat Seſotidis filius Nuncorius.*

Sextum: *Ex omnibus vnus omninò fractus eſt in molitione, quem fecerat Seſoſidis filius Noncorius.*

Si verus ſenſus eſt primi exemplaris, ſequitur falſam eſſe relationem Plinij, videlicet, Obeliſcum hunc non à Nuncorio, ſed ab alio quodam Rege erectum eſſe. Secundi exemplari ſenſus, vti difficilis eſt captu, ita iure veluti ſuo reprobandus. Tertium exemplar monſtrat plures à Noncorio erectos Obeliſcos in erectionis negotio fractos eſſe, quod contradicit Plinio. Quartum oſtendit, Obeliſcum fuiſſe materiæ friabilis,& proindè ruptũ, quod dici nullâ ratione poteſt. Quintum,& Sextum apertè aſſerunt fuiſſe in ipſo erectionis opere confractum, quam ſententiam nos veriſimiliorem acceptamus. Fractum enim fuiſſe hunc Obeliſcum in ſuperiori ſui parte, præter inditia manifeſtæ rupturæ, ipſa quoque proportio Obeliſci luculenter oſtendit; cùm longitudo ad baſis latus minimè decupla, ſicuti in omnibus alijs Obeliſcis, reperiatur. Quòd ſi vllum certè luculentiſſimum indicium eſt alicuius in ſuperiori Obeliſci parte rupturæ factæ, Cùm enim dicti Obeliſci baſis 12. palmorum comperiatur; altitudo eius juxtà decuplam proportionem, quam infima Obeliſcorum latitudo ad altitudinẽ eorundem habet, 120. pedum foret. Cùm jam verò altitudo eius non reperiatur niſi 108., iuxtà proportionem omnibus Obeliſcis communem pars abrupta neceſſariò fuit 12. palmorum alta. Quòd verò in prima ſui erectione ruptus ſit, ex verbis Plinij conſtat; *vnus ex omnibus fractus in molitione*; cùm nul- *Obeliſcus Vaticanus non eſt integer.*

nullus alius è reliquis Regibus Obeliſcis in erectione rupturam paſſus ſit, niſi hic Noncorius: quod & videtur tanquam rem memoratu dignam referre: Quanta enim diligentia Reges in erectione Obeliſcorum vſi ſint, ſuprà patuit ex Obeliſco Rameſſis, qui vt cautiùs agerent Architecti, opuſque incorruptum aſſurgeret, proprium filium cacumini alligaſſe, teſte Plinio, fertur, vt Regiæ Sobolis periculum imminens, integritas eſſet Obeliſci. Quòd verò Herodotus, & Diodorus aſſerant, Obeliſcos à Noncoreo erectos centum cubitorum fuiſſe, id vel mendum eſt, vel ita intelligendum, vt ab infima baſi Obeliſci, quam plerumque proportionatam altitudini faciebant, vſque ad apicem, computentur centum cubiti. Verùm vti multa alia, ita & hunc locum in dictis Authoribus corruptum cenſeo.

Mompher-cur quando erexerit Obeliſcos.

Sunt autem à principio Regni Sothis, vſque ad initium Regni huius Regis Monphercur 154. anni, à Rameſſis Regni principio 99. à Seſoſtris patris 33., quæ tempora in annum ferè 1237. poſt diluuium, in 45. ferè annum poſt Troianæ Vrbis excidium incidunt. Atque hic Noncorius primus fuit, qui raſi Obeliſci erector, cùm præcedentes Reges omnes Obeliſcos literatos ei exerint; quod mirum alicui videri poſſet, cùm eo tempore hieroglyphica doctrina maximè floruerit, & Reges potentiſſimi animos Sacerdotum, ad ſtudiorũ promotionem maximis promiſſis excitarent. Verùm de Obeliſcis raſis, eorumque myſterijs fuſe in ſequentibus.

§. VI.

De Senniſerteo, ſiuè melius Pſammo Ammirteo, aut Pſammirtao, eiuſque Obeliſco.

Hieroglyphicorum ſtudiũ hoc ſeculo maximè floruit.

PORrò poſt Monphercorem, ſiuè Nuncorium vſque ad Regem Pſammum 400. annorum ſpatio, maximè hieroglyphicam literaturam viguiſſe, ſuo loco demonſtrabimus; quo à Sacerdotibus multa & maxima monumenta hieroglyphica, vti Statuæ, Columnæ, aliaque ſimilia conſtituta ſunt, præſertim regnante Simendio, quem nos juxtà ſuum genuinum nomen ⲤⲒⲘⲈⲚⲆⲎⲤ *Simendes* hoc eſt, Hircum ſacrum nominamus. Pſammus itaque Rex, quem alij nunc Pſammitem, iam Pſammenitum, modò Senneſerteum vocant, nos Pſammirtao vocamus, Obeliſcum hieroglyphicis notis ſpectabilem erexit Heliopoli, quem indè poſteà translatum Auguſtus Romæ in Circo maximo erexit, quem varijs quoque dein temporum calamitatibus terrâ obrutum Sixtus V. erutum ante ædem B. Virginis, vulgò *del popolo*, erexit. De quo ita Plinius: *Is autem Obeliſcus, quem D. Auguſtus in Circo Maximo ſtatuit, exciſus eſt à Semneſerteo, quo regnante Pythagoras in Aegypto fuit, 125. pedum, & dodrantis præter baſin eiuſdem lapidis.* Putat igitur Plinius hunc Obeliſcum à Semeſerteo fuiſſe erectum, eumque fuiſſe vltimum Regem poſt deuaſtationem Ægypti factam à Cambyſe. Verùm, qui

Plin.l.36. c.9. circa finem.

Chro-

Chronologias veterum exactiùs fuerit rimatus videbit, hæc sibi consistere nullâ ratione posse. Cùm plerique Amasim vltimum Regem constituant, eumque tam perturbato tempore regnasse, vt de Obeliscis non dicam erigendis, sed ne cogitandis quidem animum adijcere potuerit. Accedit, quòd tunc temporis hieroglyphica doctrina, veluti interitui proxima, plurimùm de pristina dignitate perdiderit, neq; ampliùs floreret, imò paucissimi etiam ex Sacerdotibus essent, qui eam exactè callerent, idque ex injuria extraneorum Regum Æthiopum, qui Ægypto dominabantur, quorum & durante Dynastia, Monarchia Ægyptiorum ad Persas translata vnà cum Sapientia à Vetribus tradita, quasi interijt. Quomodo igitur Sennesferteus vltimus Regum tam exiguo tempore, & in tanta perturbatione rerum, hunc Obeliscum erigere potuerit, non video. Vndè cùm viderem huic Plinij narrationi dicta consentire minimè posse; meque inextricabiles difficultates vitare non posse, hoc æstu agitatus, tandem omni antiquitate consulta inueni, hunc Obeliscum non ab vltimo Rege Sennesferteo, sed à Rege Psammirtao erectum fuisse, cùm prætereà nossem genium Ægyptiorum fuisse nomina, quæ Regibus imponebantur, vt plurimum fuisse composita, vt in nominibus Mesramuthisis, Sothosis, Manuphta, Monphercur, Simendes, alijsque patuit, & in Chronographia nostra Ægyptiaca fusè ex Ægyptiacæ linguæ origine docebitur, tandem deprehendi, Sennesferteum, ita enim in exemplari Plinij Vaticano legitur, nomen fuisse ex Psammos, & *Amirteo* compositum, quasi diceres, Psammirteo; & deindè corrupta, vt omnia alia Regum nomina *Sennesferteo*, vel Semmisferteo dictũ, certè Dynastiæ XXIII. tertium Regem Ctesias apertè vocat Amirteum. Vixit autem secundùm nostram Chronologiam Ægyptiam hic Rex 1527. circiter annis post diluvium, circa principium Olympiadum, & conditæ Vrbis; à Sesosiris imperio quasi 340. annis. Atque hic Psammirtao, vel Semmisferteus eo ipso tempore, quo summè in Ægypto florebant disciplinæ hieroglyphicæ, Obeliscum illum erexit in Heliopoli, quem Augustus indè translatum in Circo maximo erexit, quem post secundam ruinam indè erutum, ante portam Flaminiam, siuè ædem B. Virginis, vulgò *del popolo*, altitudinis 110. palmorum spectabilem erexit Sixtus V. Vndè miror, quid Plinio in mentem venerit, quòd altitudinem eius 120. pedum afferat; quòd si verum esset, iam superaret Obeliscum Ramesseum. Sed qui Plinium attentè legerit, eundem in multis similibus deliquisse, reperiet. Quæ omnia fusè à nobis ex Orientalium Scriptorum fragmentis demonstrabuntur, quare hæc tantum indicasse sufficiat. Quid verò de interpretatione hujus Obelisci ab Hermapione facta, & ab Ammiano Marcellino citata, sentiendum sit, ex professo decidetur in sequentibus suo loco.

§. VII.

De Obeliscis à Simarre, Aphrie, & Nectabi erectis.

HVnc Nuncorium alij Reges multo post tempore secuti, Simarres, & Apries, vel meliùs Vaphrius, rasos similiter Obeliscos erexerunt; sic Plinius: *Sunt & alij duo, vnus à Simarre positus, alter ab Eraphio, lege Vaphrio, vel Aphrio, sine notis quadragenû octonû cubitorû*, quos ad Mausolæum à Claudio positos, teste Strabone, vnum eorum; deindè Sixtus V. ad collem Exquilinum translatum ante ædem B. Virginis erexit sine notis conspicuum, altero sub Ecclesia D. Rochi sepulto. Fuit, & alius rasus erectus à Nectabo Rege, de quo ita Plinius: *Alexandriæ statuit vnum 80. cubitorum Ptolomæus Philadelphus, quem exciderat Nectabis Rex purum; maiùsque opus fuit in deuehendo, statuendoque multò, quàm in excidendo. A Satyro Architecto aliqui deuectum tradunt rate.* Et paulò post; *Excisos autem sex tales in monte eodem, & artificem donatum talentis quinquaginta. Hic autem Obeliscus fuit in Arsinoe positus à Rege supradicto, munus amoris in Coniugem, eademque Sorore Arsinoe. Indè eum naualibus incommodum Maximus quidam præfectus Aegypti transtulit in forum reciso cacumine, dùm vult fastigium addere auratum, quod posteà omisit.* Quinam verò hi tres Reges Marres, Eraphius, & Nectabis rasorum Obeliscorum erectores fuerint, magna inter Chronologos controuersia est. Nos relinquentes vnicuique suam opinionem, dicimus Smarrem fuisse eundem cum Simarre Æthiope; quem nos primum Dynastiæ XXVI. ponimus, eumque facimus Manassi Regi Israël, & Numæ Pompilij ferè Synchronum. Hic enim cùm alienigena esset, nec hieroglyphica calleret; nihilominùs ne prædecessoribus suis inferior esset, Obeliscum quoque erigere voluit, sed sine notis. Eraphius verò, quem, & nos Eusebium secuti Apries, alij meliùs Vaphrium vocant, eiusdem Dynastiæ Æthiopicæ secundus Rex, alium sine notis Obeliscum erexit; incidit hic iuxtà nostram Chronologiam in tempora Danielis Prophetæ. Nectanabus verò, quem Herodotus Necum, nos Nectao, Eusebium secuti, vocamus, tertius fuit Æthiopicæ Dynastiæ Rex, à quo Ioachaz Rex Israël occisus est anno post Romam conditam 146. Patet itaque omnes rasorum Obeliscorum, excepto Nuncorio, Erectores Reges origine fuisse Æthiopes, quòd & testati videntur, dùm Obeliscos sine notis erigunt: & apparet, quòd Sacerdotes arcanam suam literaturam alienigenis Regibus, vel non manifestandam; ob rationes, quas alibi aperiemus, duxerint; vel quòd Reges illam, vtpote cuius incapaces erant, neglexerint, solo muto illo Obelisci mysterioso schemate contenti. Sunt qui uelint Vaphrium Regem, paulò ante citatum, temporibus Salomonis vixisse, Literæque à Pineda & Saliano circumferuntur, Salomonis ad Vaphriû, & huius ad Salomonem; quas hic apponendas duxi.

Plin. l.36.c.9.

Altero in ruinis dicti Mausolæi adhuc latente.

Plin. loco cit.

Aphrium fuisse eû Regem.

Cur rasos Obeliscos erexerint Reges Aethiopes.

Sa-

Salomon Rex Vaphrio Aegypti Regi amico paterno Salutem.

NOueris me summi Numinis beneficio Regnum à Dauide patre accepisse, à quo Templum DEO cœli, terrarumque Molitori ædificare iussus fuerim, simulque abs te per literas petere, vt ad me ex Regni tui hominibus, fabrisque mittas, qui suam mihi operam nauent, donec, vti par est, cuncta, prout iussus ego sum, accuratè perfecero.

Responsum Regis Vaphrij ad Salomonis literas.

LIteras tuas simul atque perlegi, cùm ingentem animo cœpi lætitiam, tùm genialem cum vniuerso exercitu, populoque meo diem egi; quòd à Viro optimo, tantoque Numini probatissimo Regnum acceperis. Quòd autem à nobis homines, fabrosque postulas, eorum octoginta millia ad te misi, quorum etiam natalem tibi solum indicare iuuat. Ex Sebrithide præfectura 10000., ex Mendesia & Sebennitide 20000., ex Busiride, Leontipolitide, & Bathritide 10000. numerantur; superest, vt ijs, quæcunque opus fuerint, abundè suppeditari cures, partim, ne quid inter eos turbarum excitetur; partim, vt ædificatione peracta, salui ad suos, incolumesque reuertantur. Sed hæc παρέργως.

Demùm nos Vaphrium Obelisci erectorem posterioribus temporibus floruisse, historijs magis consentaneum amplectimur.

Vidisti itaque hucusque Lector, quomodo à Misraim Hieroglyphica disciplina Authore Mercurio promota, erigendorumque Obeliscorum mos nullo non tempore promotus fuerit; non tantùm à Regibus, qui maioribus tantùm erigendis animum adijciebant, curâ minorum erigendorum Sacerdotibus alijsque dignitate conspicuis hominibus relictâ: quo adeò invaluisse hanc consuetudinem constat, vt vix vllus Ægypti locus esset tam exiguus, qui non Obeliscis ornaretur. Atque hæc sunt, quę de primis Obeliscorum Erectoribus præmittenda putauimus, vt series temporum Hieroglyphicę disciplinæ propagationi vndequaque responderet. Ex quibus patebit, rarorum Obeliscorum Erectores fuisse ex vltima Dynastia XXVI. Æthiopum, Ægyptiorum vltima, vergentibus paulatim ad interitum disciplinis Sacerdotalibus, Regumque magnificentia, litterarumque sacrarum promouendarum ardore extincto. Visis itaque primis Obeliscorum Erectoribus, iam ordinis ratio postulare videtur, vt & de secundis Erectoribus, qui fuerunt Imperatores Romanorum, agamus, vt sic in opere nostro ἐυμεθοδίεως progrediamur.

Multitudo Obeliscorum in Aegypto.

CAPVT IX.

De secunda Obeliscorum, post ruinam à Cambyse Aegypto illatam, erectione.

§. I.

De Obeliscis Augusti Romæ erectis.

Cambyses Aegyptum occupat, omnia euertit.

ANno ab V. C. 189. Cambyses Persarum Rex, violentiâ armorum potitus Ægypto, susque deque vertit omnia, primò in Religionis sæuiens monumenta, templa succendit igni, aras euertit, Sacerdotes occidit, Obeliscos igne & flammâ ita adussit, vt etiamnum vltricium flammarum cicatrices veluti commissæ truculentiæ, & feritatis vestigia circumferant. Quam ingentem Aegypti cladem mox secutus est, quasi totalis Sacerdotalium disciplinarum interitus; durauitq; miseranda hæc deuastationis facies, vsque ad tempora Octauiani Augusti, qui decimoquarto Imperij sui anno, Aegypto in populi Romani potestatem redactâ, cùm varia à varijs de magnificis veterum Agyptiorum operibus, & monumentis inaudisset, atque ipse Vir excelsi animi esset, & veterum gesta ardenter imitari desideraret, vt aliquam æternæ Vrbi, & nouitatem, & ornamentum adferret, duos ex maioribus, qui integri reperiebantur, Heliopoli per Nilum Alexandriam primò, deinde huc Romam asportari curauit, quorum priorem à Rege Psammirtao, corruptè Senneserteo, olim erectum Heliopoli, in Circo maximo denuò erexit, eumq; Soli, veteres æmulatus, dicauit: Alterum in Campo Martio à Sothis Rege, (quem alij Zethum, vel Sesostri vt alij volunt, appellant) primò Heliopoli erectum, cuius vestigia adhuc per cellam quandam, siuè cryptam subterraneam apparent, constituit. Atque hic est celeberrimus ille Obeliscus, qui loco gnomonis per vmbram horas in vastissima area æneis lineis incisas, atq; à Manilio Mathematico delineatas, ostendebat; Verùm audiamus ipsa verba Plinij l. 36. c. 10. *Et Obelisco, qui est in Campo Martio, D. Augustus addidit mirabilem vsum, ad deprehendendas per Solis vmbras dierum ac noctium magnitudines, strato lapide ad Obelisci magnitudinem, cui par fieret vmbra Romæ confecto die sexta hora, paulatimque per regulas (quæ sunt ex ære inclusæ) singulis diebus decresceret, ac rursus augesceret, digna cognitu res, & ingenio fœcundo. Manilius Mathematicus apici auratam pilam addidit, cuius vertice vmbra colligeretur in semetipsam, alia atque alia incrementa iaculantem apice; ratione, vt ferunt à capite hominis, intellecta. Hæc obseruatio triginta iam ferè annis non congruit, siuè Solis ipsius dissono cursu, & cæli aliqua ratione mutato, siuè vniuersa Tellure aliquid à centro suo dimota, vt deprehendi, & in alijs locis accipio, siuè vrbis tremoribus, ibi tantùm gnomone intorto, siuè inundationibus Tiberis sedimento molis facto, quamquam ad altitudinem imposita rei in terram quoque dicantur iacta fundamenta.*

Augustus Aegyptum occupat, Obeliscos ex Aegypto delatos Romæ erigit.

Plinius.

Obeliscus Campomartius horas designat.

Obeliscus 30 ab erectione sua annis non ampliùs rectè monstrat.

Et

Et quandoquidem multi iam dudum à me rationem huius operis petierunt, illud in gratiam curiosorum paulò fusiùs deducam. Et ante omnia tria nobis in hoc horologio demonstranda sunt genera horarum. Secundò, longitudo vmbræ iuxtà diuersorum temporum, horarumq; rationem considerata. Tertiò, ipsa forma horologij. Genus horologij fuit haud dubiè illud antiquum, quo omnes veteres vsi sunt; quod singulos totius anni dies ac noctes diuidit in duodecim æquales horas, siuè eæ fuerint longæ, siuè breues; hoc à modernis dicitur horologium horarum inæqualium, non quòd horæ ad vnum diem comparatæ sint inæquales, sed quòd horæ huius Sciaterici ad diuersos anni dies comparatæ sint inæquales. Nam hic Romæ minimus arcus diurnus nouem horarum, olim diuidebatur in duodecim horas æquales; & arcus diurnus maximus quindecim horarum pariter in duodecim æquales diuidebatur horas; hinc fiebat, vt duodecim horæ arcus diurni minimi essent, quasi dupli minores, horis duodecim arcus diurni maximi. Hinc singulæ horæ arcuum diurnorum Australium, omnes minores erant horis duodecim singulis, in quas arcus Boreales diuidebantur, donec tandem in æquinoctiali æquarentur; atque in hoc consistebat horarum antiquarum inæqualitas; quæ de noctibus quoque intelligenda sunt. Hora verò sexta, de qua Plinij textus loquitur, semper ostendebat horam meridianam, quo momento vmbra istius diei erat minima, quæ vt in alijs horologijs ab ortu continuò vsque ad meridiem crescebat, deindè eadem, quâ creuerat proportione, versus occasum decrescebat. Quantam verò vmbram proijceret singulis horis, ex sequenti tabula addisces, in qua quantitatem vmbræ reperies Sole in Cancro, Ariete, vel Libra, & Capricorno constituto.

Descriptio Horologij in Campo Martio, cuius stylus Obeliscus erat.

Obeliscus itaque in Campo Martio ideò ab Augusto erectus, vt quem Soli dicauerat, is Solis operationibus exhibendis deputaretur; hic ex Superiorum demonstratione, à plano horizontali vsque ad supremum terminum Sphæræ, quam auratam vertici imposuit Manilius Astronomus, tunc temporis Mathematum notitia celebris, gnomonis siuè Indicis dedit longitudinem; ipse Obeliscus, siuè radius continebat, vt suprà patuit, centum ferè palmorum longitudinem, cui si accedat altitudo abaci, supra quem fundabatur, qui tempore Iulij II Pontificis in Campo Martio detectus, inventus est habere septem pedum altitudinem, Mercato teste oculato, qui in palmos resoluti dant duodecim ferè palmos, quibus si Sphæra tripalmaris accedat, dabit totus Obeliscus à plano horizontali vsque ad vltimum Sphæræ auratæ terminum 115. palmos, atque hæc est totalis longitudo Obelisci, siuè gnomonis, quo horæ in singulos dies demonstrabantur, quo exactè explorato totius quoque horologii formam habebimus necessariò; vt igitur scias quantitatem vmbrarum singulis horis Sole in ♋, ♎, ♈, & ♑ constituto, competentium; sequentem tabulam calculauimus, ex qua dicto citiùs quantitatem vmbrarum singulis horis congruarum reperies; in partibus qualium totus gnomon, id est, Obeliscus, habet 12.; quæ facilè in pedes, aut palmos per regulam proportionum resoluentur.

Altitudo Obelisci, seù gnomonis horologij.

Ta-

Tabula quantitatis Vmbrarum, quas Obeliscus Campomartius Sole in ♋, ♈, ♎, & ♑, constituto proijciebat; partes verò dictarum vmbrarum tales referunt, quales ipse Obeliscus, siuè stylus habere censebatur duodecim.

Horæ A. Mer. / P. Mer.	VI.	V. VII.	IV. VIII.	III. IX.	II. X.	I. XI.
Par. Obel.	Par. Min.	Par. Min.	Par. Min.	Par. Min.	Par. Min.	Par. Min.
♋	4 0	5 51	9 3	14 50	26 57	61 44
♈ ♎	10 48	11 39	14 18	19 27	29 57	62 44
♑	26 20	28 58	32 58	39 15	51 49	85 23

In primo huius tabulæ ordine sunt partes vmbrarum, qualium totus Obeliscus est duodecim, singulis horis respondentes, Sole in ♋ constituto. Secundus ordo continet partes vmbrarum Sole in ♈ & ♎ constituto. Tertius ordo verò continet vmbrarum partes Sole in ♑ constituto singulis horis respondentes; v. g. Sole in ♋ constituto horâ meridianâ, siuè VI. vmbra Obelisci erat quatuor partium talium, qualium totus Obeliscus à plano terræ vsque ad vltimum verticem habebat 12. 0. Iterum horâ meridianâ Sole in ♑ constituto vmbra Obelisci erat 26. plùs 20. min partium talium, qualium Obeliscus erat 12.; Cogitantur autem singulæ duodecimæ partes iterum in alias centum partes diuisæ, ita vt minuta sint centesimæ partes singularum partium duodenarum.

Ratio fabricandi istiusmodi horologium.

Dato itaque gnomone, & datis vmbrarum longitudinibus, necessariò horologij formam assignabimus; si enim, ducta prius linea meridiana, ex assignato loco styli iuxtà tabellam sumas quatuor partes, in quales totus Obeliscus seù gnomon diuisus est 12. easque in lineam horæ VI. siuè meridianæ transferas, assignabunt illæ dictæ quatuor partes punctum tropici in meridiano, siuè punctum, in quod meridiana Obelisci vmbra incidit, Sole in primo ♋ gradu constituto, quæ quidem vmbra longitudinem habebit quasi 38. palmorum. Si verò quinque partes, cum 51. minutis tales, qualium totus gnomon est 12. in horam V. antè meridiem, & VII. post meridiem ex loco styli transtuleris, dabunt illa tibi puncta Tropici Cancri, in dictis horarum lineis; non secùs puncta Tropici Cancri inquires in reliquis horarum lineis. porrò si decem partes tales, qualium Obeliscus est duodecim, cùm 48. minutis in lineam meridianam transtuleris, dabit tibi terminus punctum, in quod vmbra Obilisci incidit, Sole in Ariete vel Libra constituto. Si denique 26. partes cum 20. minutis transferas in lineam meridianam, tales videlicet, in quales totus Obeliscus est diuisus 12. dabit tibi terminus punctum, in quod meridie incidit vmbra Obelisci, Sole in Capricorno constituto, quæ vmbra duplo maior erit Obelisco; & insuper $\frac{2}{12}$ id est, dua-

bus

bus duodecimis; id est, in linea meridiana à loco styli occupabit vsque ad tropicum Capricorni 249. circiter palmos.

Habitis punctis Tropicorum, & æquinoctialis in linea meridiana, reliquas horas singulas terminabis iuxtà partes vmbrarum in tabella singulis horis adscriptarum. Et quoniam hora duodecima in hoc horologio incidit in ortum vel occasum Solis, vmbra Obelisci necessariò erit infinita; vti in omnibus gnomonibus in horizontali plano erectis videre est, ad ortum vel occasum Solis, consequenter hora duodecima in hoc horologio determinari non poterat: prima igitur hora huius horologij erat hora I. vltima verò diei erat II., quæ Sole in Cancro constituto habebat vmbram Obelisci 61. partium, & 44. minutorum, tales, quales Obeliscus constituebat duodecim, quæ in palmos resolutæ dabant 527. palmos, & tanta erat vmbra, quæ Sole in Cancro constituto feriebat horam I. & II. Has easdem horas Sole in Ariete, vel Libra constituto feriebat vmbra 536. palmorum. In Bruma verò vmbra hora I. & II. habēbat 85. tales partes, quales Obeliscus habebat 12., eratque vmbra 710. palmorum. Duplicetur æquinoctialis vmbra hora I. & II., & habebis 1072. palmos, horologij longitudinem quæsitam. Latitudo verò meridiana erit 212. palmorum. Quæ omnia Mathematico ratiocinio ex præcognita gnomonis magnitudine deduximus, vt proindè de rei veritate nemo ampliùs dubitari possit, inuenimus autem locum Horologij in Campo Martio deputatum paulò longiorem fuisse foro Agonali, quod vulgò *Piazza Nauona*, vocant. Verùm ne quicquam huic materiæ deesse videatur, paulò post formam totius horologij secundùm omnem Symmetriam, à Iacobo Masò Syracusano Soc. nostræ Mathematico, summa diligentiâ delineatam, ob oculos ponam curiosi Lectoris.

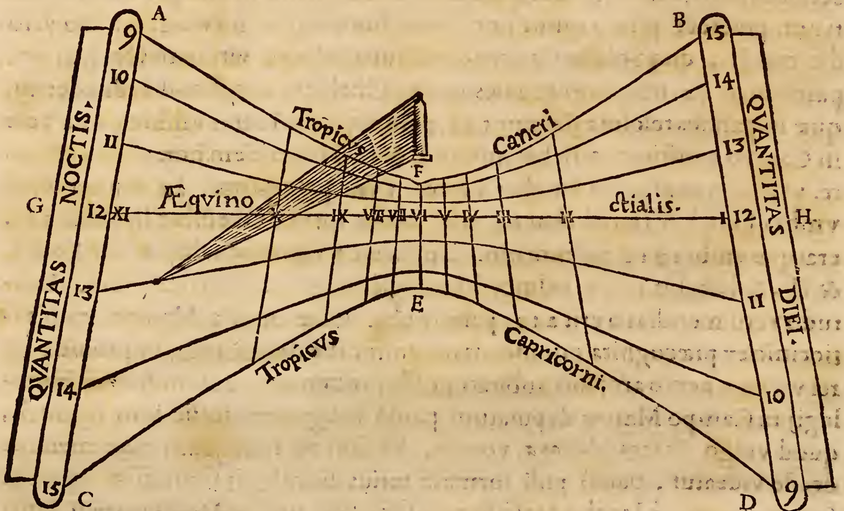
Vmbra in horologio ad ortum vel occasum erat infinita.

Horologium itaque in Campo Martio, necessariò huius formæ, quæ sequitur, conspiciebatur; cuius linea meridiana F E, intra tropicos A F B, & C E D, comprehensa 222. palmorum; G H verò longitudo horologij in 1072. palmorum spatium extendebatur. Numeri intra spacia A C, & B D comprehensi, quantitates dierum, & noctium, quas arcus illi curui exhibebant, indicabant. Vmbra enim Obelisci in vnum ex illis septem incidens, in lateribus ostendebat diem, aut noctem tot horarum esse, quot numerus eidem adscriptus referebat, v.g. vmbra præcisè in arcum A F B incidens, diem quindecim, noctem nouem ferè horarum Romæ esse notabat. Si verò incideret in æquinoctialem G H, indicabat diem duodecim horarum nocti æquari, & sic de cœteris. Lineæ verò arcus intersecantes, situm & ordinem horarum antiquarum, quibus veteres, vti suprà ostensum fuit, & nos fusissimè de ijs in Arte magna lucis & vmbræ, vtebantur, demonstrabant. Lineæ verò, teste Plinio, qui illud accuratè obseruârat, ex æneis laminis confectæ horizontali plano insertæ, pulchrum ex altiori loco constitutis præbebant spectaculum. Dicit autem Plinius illud triginta post erectionem sui annis, ampliùs non congruisse, erorisque varias rationes assignat; tametsi

fun-

fundamentũ Obelisci tantum descenderit infrà terram, quantùm is ascenderit extra terram, quæ omnia nos in Arte magnetica fusè discutimus.

Horologium Campi-Martij horarum inæqualium, cuius Index erat Obeliscus 115. palmorum, iussu Augusti à Manilio constructum, ad lat: Rom: 42. grad:

Atque hæc sunt, quæ de hoc horologio, fusiùs forsan, quàm par erat, disseruimus occasione Obelisci, quem in vsum Solis operum demonstrandorum dedicauerat Augustus; quique tandem Gothorum immanitate ex eminentissimo loco deiectus, temporum diuturnitate terra subrutus, ignobilis vilium ædificiorum fundamentis seruire cogitur, donec quispiam Sixti, & Innocentij æmulus magnificentissimam molem è tenebris eductam, suæ luci, & gloriæ restituat. In basi huius Obelisci, quæ detecta fuit tempore Iulij II. Pontificis, hæc inscriptio continebatur:

CAESAR DIVI. I. F.
AVGVSTVS
PONTIFEX MAXIMVS
IMP. XII. COSS. XI. TRIB. POT. XIV.
AEGYPTO IN POTESTATEM
POPVLI ROMANI REDACTA
SOLI DONVM DEDIT.

§. II.

§. II.

De Obeliscis Caij Caligulæ Cæsaris.

CAius Caligula Cæsar magnificus, exemplum Aui sui Augusti secutus, ad simili magnificentiæ technasmate immortalitatem comparandam, adiecit animum. Post varia itaque magnificentiæ monumenta, Circos, portas, Obeliscum quoque maiorem omnibus ijs, qui tunc temporis Romæ visi fuerant, erigere decreuit. Expediti igitur Architecti in Ægyptum, maximum, quem inuenire poterant, Obeliscum in Romanæ Vrbis ornamentum selegerunt. Fuit autem ille præ cæteris dignus habitus, quem olim Mompercur, aliàs Noncorius Rex Ægypti Sesostrides erexerat; de quo & fusè in præcedentibus tractatum est. Hunc Alexandriæ naui in eum finem mirificâ architecturâ constructa, de qua in sequenti fusiùs dicetur, impositum, Ostiam deduxit; nauique ibidem, veluti munere suo probè functa, submersa, portus fundamenta iecit, turri superexstructa. Hunc verò Obeliscum laboriosa multorum hominum tractione Circo suo Vaticano, quem non ita pridem ædificare cœperat, anno salutis nostræ 42. tertio verò anno Imperij Caij intulit, eumque in honorem Augusti Aui sui ex grati animi testificatione erexit, dedicauitque, vti inscriptio testatur, quæ ita sese habet: Obeliscus in Circo Vaticano à C. Caligula erectus.

DIVO CAESARI. D. IVLII. F. AVGVSTO
TIB. CAES. D. AVGVSTI. F. AVGVSTO
SACRVM.

Primus Abacus fundamento impositus erat ex marmore candido $4\frac{1}{2}$ palmorum altus, sequebatur hunc ex Pyrite Thebaico, siuè vt vulgò vocant *Granito rosso* $4\frac{1}{4}$ palmorum altum sustentaculum, quod substituebatur alteri abaco tredecim palmorum alto, circundato cimatio quatuor palmorum ex eodem Pyrite, qui denique excipiebat vltimum vndecim palmorũ abacum, post quem super quatuor astragalos ex ære inaurato $1\frac{3}{4}$ palmorum, tandem erigebatur Obeliscus 113. palmorum cum $\frac{1}{2}$. Fuit itaque totus Obeliscus à plano Horizontali vsque ad verticem, quem pila inaurata ornabat, 152. palmis altus, cui, & in communi monumentorum Romanorum clade à Barbaris illata, siuè reuerentia molis, siuè repugnantia soliditatis structuræ, siuè alijs de causis, præ cæteris omnibus parcitum fuit, quem deindè statione sua auulsum Sixtus V. Pontifex in Vaticano Campo ante propyleum Basilicæ D. Petri Apostoli erectum, S. Cruci dedicauit; vbi, & in hunc diem non sinè admiratione omnium, ceu veteris magnificentiæ τεκμήριον conspiciendum se præbet. Mensura Obelisci Vaticani.

§. III.

De Obelisco Claudij Imperatoris.

Obelisci Claudij ante Mausoleum Augusti erecti.

POst obitum Caij Caligulæ tenuit gubernacula Claudius Augusti Propinquus, vir magnificus, & prædecessorum cognatorum memoriæ perpetuandæ intentus. Hic cùm videret insolens illud Mausolęum, ab Augusto, vt sibi, & posterorum suorum Sepulturæ seruiret, inauditâ magnificentiâ in Campo-martio constructum esse, illud præter multa alia ornamenta, duobus etiam Obeliscis, tametsi rasis exornandum censuit, vt sic ergà Auum suum, & grati animi demonstraret significationem, parentumque his monumentis perpetuaret memoriam. Et quamuis nihil apud Historicos reperiatur de hoc Claudij molimine; nullum tamen præter hunc alium illos erexisse, indè luculenter patet, quòd Strabo Synchronus Augusto, cùm exactissimè descripserit Mausolæum Augusti, Obeliscorum tamen nullam mentionē fecerit; Ammianus verò Marcellinus expresè dicat, post Augusti tempora fuisse erectos: Verba eius audiamus: *Secutæque ætates alios transtulerunt, quorum vnus in Vaticano, alter in hortis Salustij, duo in Augusti monumento erecti sunt.* Fuit autem Mausolæum hoc Augusti erectum in Campo-martio propè ripam Tyberis, iuxtà viam Flaminiam, eo in loco, Vbi modo S. Rochi templum, è ruderibus eiusdem extructum spectatur illustre; Obelisci erant rasi, & sinè vlla sculptura hieroglyphica; quorum priorem ex subterraneis ruinis erutum Sixtus Quintus in Collem Exquilinum translatum, antè Basilicam Liberianam, siuè S. Mariæ Maioris è Regione hortorum Montaltorum erexit: Alter in ruinis hodiè adhuc perseuerat. Porrò Obeliscus vterq; sine fulcris, abacis, & sinè Pyramidio, quod sex palmorum habebat longitudinem erat 60. palmorũ; cùm fulcris verò, & abacis, siuè quòd idem est, à plano horizontali vsq; ad Pyramidion, in 96. palmorum altitudinem tota moles emergebat. Ab hoc eodem Imperatore Claudio alius Obeliscus hieroglyphicis spectabilis, ex Ægypto translatus putatur, atq; in hortis Salustij, in ornamentum istius loci omnium amœnissimi, & fabricis oppidò magnificis, vti & arboribus omnis generis visu gratissimis decorati, erectus. Iacet hic moderno tempore in duas partes confractus in hortis Ludouisijs, cuius totam longitudinem 66. palmorum, excepto Pyramidio, quod terra subrutum, mensuram exactam nobis inuidit; latitudinem verò basis 6 $\frac{1}{2}$ palmorum inuenimus, totam verò molem cum abacis, & astragalis 81. palmorũ fuisse alibi conijcimus. Quidquid sit, mensuræ Obeliscorum ab antiquis relatæ nostrę minimè respondent, siuè id factum sit quod multi ad oculum tantùm altitudinem eorundum sumerent, siuè quod vnà cum abacis & astragalis, alijs considerandum relinquo. Vndè persuasum sit Lectori curioso, argumentum quo Obeliscos suprà memoratos Pamphiliũ Veranum Campo-martium & Salustianum Sothis esse diximus, non tam à mensura, quæ incerta est apud Authores, & meæ mensuræ mini-

Strabo lib. V.

Ammianus Marcellinus. lib. XVII.

Mensura Obelisci Exquilini.

Obeliscus Salustianus.

Mensura Obelisci Ludouisij.

me

mè congruit, quam potiſſimùm à doctrinæ identitate deſumendum eſſe.

§. IV.

De Obeliſco Antonij Caracallæ Imperatoris, & alijs quadraginta quatuor Obeliſcis Romam adductis.

DE Obeliſco Caracallæ Imperatoris olim in Hippodromo, modò ab Innocentio X. in Circo Agonali erecto, quem nos Pamphilium intitulamus, cûm particularem relationem in hiſtoria fecerimus, hic eidem diutiùs non immorabimur; Sed ad quadraginta quatuor Obeliſcos digredimur: quos Publius Victor Romam aduectos eſſe refert; à quibus tamen, ſubtacet; Nos arbitramur, hos fuiſſe omnes infimæ claſſis, ab Imperatoribus vel priuatis perſonis vnà cum occaſione, quâ maiores ex Aegypto euehebantur vnà tranſlatos, nauis librationi ſeruiſſe. Cûm enim tot Columnas, Abacos, Cippos ex Thebaide aduectos eſſe videamus, veriſimile eſt præ cæteris Obeliſcos illos paruos, & litteratos fuiſſe quæſitos lectoſque in Romanæ Vrbis ornamentum. Verùm cùm de hiſce, & ſimilibus alijs Obeliſcis ſuprà fuſiùs egerimus, ne Lectori tædiosâ repetitione nauſeam creemus, ad alia digrediamur.

44. Obeliſci Romam aduecti.

§. V.

De Obeliſco Conſtantini Magni, & Conſtantij Imperatorum.

COnſtantinus Magnus Byzantium, quæ ab eius nomine deindè Conſtantinopolis dicta eſt, Romanę Magnificentię æquaturus, dùm templa, Circos, Amphiteatra erigit, ad Obeliſcos quoq; in Circo Byzantij conſtructo erigendos, ne Auguſto, Caio, Caracallæ prædeceſſoribus magnitudine animæ ceſſiſſe videretur, adiecit animum.

Expeditis itaque Architectis in Ægyptum, ad inueniendum Obeliſcum, magnitudine animi tanti Imperatoris dignum; dùm omnia luſtrant tandem Thebis omnium maximum, qui in Ægypto vnquam facti fuerunt à prædeceſſoribus, ſiuè reuerentia ſaci pignoris, ſiuè deſperatione molis à loco dimouendæ, derelictum, deprehenderunt; quem & ingentibus ſumptibus à loco ſuo diuulſum, trabibuſque impoſitum per Nilum mox deduxerunt Alexandriam. Verùm vti hominum incerta ſunt molimina, ita & hanc arduam machinationem mors Conſtantini ſecuta, prorſùs interrupit; Intereà Imperio in tres filios Conſtantem, Conſtantinum, & Conſtantium diuiſo, Conſtantius tandem pace initâ cum Rege Perſidis, hoc vnicum intendit, vt ſubiectis inimicis, defunctiſque jam fratribus, totum Romanum, quod in plures diuidebatur, Imperium, ſibi ſubiugatum

Obeliſcus Rameſſeus à Conſtantino Magno, Thebis deducitur Alexandriam

Constantius deuicto Magnentio ad Obeliscum erigendum adijcit animũ

acquireret, sed tandem victo, occisoque Magnentio felicibus armis præstitit. Rebus itaque ad votum succedentibus, Constantius victorijs, triumphisque clarissimus, Romam, quam nunquam aliàs viderat, ingressus; cùm incomparabilem illam prædecessorum in fabricarum exquisitissima structura, in mirifica Amphitheatrorum architectura, in Circorum mysteriosa constructione elucescentem magnificentiam penitiùs contemplatus fuisset, haud absimili quopiam monumentto suæ apud posteros perpetuandæ memoriæ, Nominisque traducendi desiderio rapiebatur: Meminit itaque istius Obelisci, quem Thebis pater eius Constantinus Alexandriam in ornamentum Vrbis Constantinopolitanæ, siuè Romæ nouæ aduexerat; cùm iam ante de prodigiosa huius Obelisci mole complura referri inaudisset, eum sine prolongatione Romam transuehendum decreuit. Nauis itaque paratur admirandæ structuræ validis compacta trabibus, prætereà trecentorum remorum munita præsidio, cui moles Ægyptia concreditur, & sic intrà dimidium anni felicibus Euris portui Romano sistitur, atque hinc tandem per Tyberim primò, & deindè chamulcis tractus, Circoque Maximo illatus, intra paucos Menses summâ omnium admiratione in medio Circi erigitur; vt sic ex comparatione maximi huius Obelisci ad Obeliscos ab Augusto ibidem erectos facta; de Constantij potentia, & animi magnitudine, quâ Augusto minimè cæderet, judicarent posteri. Verùm audiamus verba Ammiani Marcellini exactè eum describentis: *Et quoniam sufflantes Adulatores ex more Constantium, id sine modo strepebant; quòd cùm Octauianus Augustus Obeliscos duos ab Heliopolitana Vrbe transtulisset Aegyptia, quorum vnus in Circo maximo, alter in Campo locatus est Martio, hunc recens aduectum difficultate magnitudinis territus, nec contrectare ausus est, nec mouere: discant, qui ignorant veterem principem translatis aliquibus hunc intactum ideò præterisse, quòd Deo Soli speciali munere dedicatus, fixusque intrà ambitiosi templi delubra, quæ contingi non poterant, tanquam apex omnium eminebat. Verùm Constantinus id parui ducens, auulsam hanc molem sedibus suis, nihilque committere in religionem rectè existimans, si ablatum vno templo miraculum Romæ sacraret, id est, in templo mundi totius iacere diù perpessus est, dùm translationi pararentur vtilia. Quo conuecto per Alueum Nili, proiectoque Alexandriæ, nauis amplitudinis antehac inusitatæ ædificata est, sub trecentis remigibus agitanda. Quibus ita prouisis, digressoque vita Principe memorato vrgens effectus intepuit: tandemque serò impositus naui per maria fluentaque Tybridis veluti pauentis, nè quòd penè ignotus miserat Nilus, ipse parum sub emeatus sui discrimine mœnibus alumnis inferret, defertur in vicum Alexandri tertio lapide ab Vrbe sciunctum: vndè Chamulcis impositus, tractusque lentiùs per Ostiensem portam, piscinamque publicam Circo illatus est maximo. Sola restabat post hæc erectio, quæ vix, aut ne vix quidem sperabatur, posse compleri, erectisque vsq; periculum altis trabibus, vt machinarum cerneres nemus, innectuntur funes, & longi ad speciem multiplicium liciorum cœlum densitate nimia subtexentes; quibus colligatus mons ipse scriptilibus elementis, paulatimque id per arduum inane protentus,*

Nauis prodigiosæ magnitudini ad Obeliscum deuehendum constructa.

Ammonian. Marcellin. lib. 17.

diu-

diuque pensilis hominum millium multis quasi molendarias rotantibus metas, cauea locatur in media, eique Sphæra superponitur ahenea aureis laminis nitens, &c.

Atque hic est celeberrimus ille Obeliscus, omnium, quod sciam, qui factus sit maximus, quem à Ramesse filio Sothis Thebis erectum suprà fusè demonstrauimus. Quemque Sixtus V. Gothorum insaniâ prostratum, terrâque obrutum, ingentibus expensis eruit, erutum in Campo Lateranensi ante Palatium, & propylæum Basilicæ, erexit; vbi etiamnum summâ omnium admiratione, & stupore exterorum conspicitur.

Verùm progrediamur ad mensuram Obelisci. Obeliscus hic, vti exactâ dimensione à me compertum est, sine fulcris, & abacis, est 148. palmorum; cui si quantitas abacorum accedat, est 173. cum ¼ palmorum, quod tamen Publius Victor dicat fuisse 163. palmorum, ea mensura intelligenda est de adminiculis, quibus olim fulciebatur, aureâ pilâ spectabili, quæ cùm fulmine tangeretur, dein in locum eius, memoriamque facti addita fuit flammigera figura: modò Sacræ Crucis signo venerandus, se spectandum præbet. Verùm vt posteritati constaret, à quonam primò in Ægypto erectus fuisset, & quantis sumptibus translatus Romam, atque in Circo maximo erectus sit, ostendit antiqua à Constantio in basi eius facta inscriptio, quæ basis cùm in varias partes confracta, vti vnioni fuit inutilis, ita seruire quoque non potuit eiusdem Obelisci substructioni; vndè omissa basi veteri, nouam constituit Sixtus; quia tamen versus noui abaci angustia capere non poterat, hic eos prout à Mercato ex Archetypo descripta fuerunt, apponendos duxi. Mensura Obelisci Lateranensis.

Versus plagam Orientalem:

Patris opus, munusque suum, tibi Roma dicauit
Augustus toto Constantius Orbe recepto,
Et quòd nulla tulit tellus, nec viderat ætas
Condidit, vt claris exæquet dona triumphis.
Hoc Deus ornatum genitor cognominis Vrbis
Esse volens, cæsa Thebis de rupe reuellit.

Versus plagam Borealem.

Sed grauior Diuum tangebat cura vehendi
Quod nullo ingenio, nisuq́, manuq́ moueri
Caucaseam molem discurrens fama monebat.
At Dominus mundi Constantius omnia fretus
Cedere virtuti terris incedere iussit.
Haud partem exiguam montis, pontoq́ tumenti.

Versus plagam Occidentalem.

Credidit & placido vexerunt æquora fluctu,
Littus ad Hesperium Tyberi mirante carinam.
Intereà Romam Tapyro Vastante Tyranno,
Augusti iacuit donum, studiumq; locandi

Non

Non faſtu ſpreti; ſed quod non crederet vllus,
Tantæ molis opus ſuperas conſurgere in auras.

Verſus plagam Meridionalem.

Nunc veluti rurſus rufis auulſa metallis
Emicuit, pulſatque polos hæc gloria dudum
Auctori ſeruata ſuo cum cæde Tyranni
Redditur, atque aditu Romæ virtute reperto
Victor ouans, vrbique locat ſublime trophæum
Principis, & munus condignis vſque triumphis.

Atque hi ſunt verſus, qui in abaco dicti Obeliſci fuerunt reperti. Ex quibus clarè patet, Obeliſcum à Rameſſe primò in Ægypto erectum, tandem à Conſtantino Magno Thebis auulſum, Alexandriam eò animo, vt in nouæ Romæ Conſtantinopolitanæ ornamentum cæderet, translatum, morte verò Conſtantini Alexandriæ vſque ad vigeſimum ſecundum Conſtantij Imperij annum ſubſtitiſſe; qui victorijs clarus denique eundem Romam traductum in Circo maximo, veluti magnificentiæ, & potentiæ Cæſariæ ſymbolum erexit, quem deindè Sixtus V., injurijs temporum ſepultum, erutumque in Campo Lateranenſi erectum S. Cruci, vti dictum eſt, dedicauit.

CAPVT X.

De potentijs mechanicis, quibus Obeliſci primò in Aegypto, deindè Romam tranſlati ibidem erecti ſunt.

TAmetſi nullam ferè huius mechanicæ apud priſcos Hiſtoricos manifeſtam relationem repererim; quia tamen apud Arabes, vti & in Plinio, Marcellino, Diodoro, Herodoto nonnulla haud inobſcura tantæ negotiationis veſtigia ſuperſunt, eorum ſubolfactam veritatem tandem nos conſecuturos confidimus.

Inſtrumenta & machinæ, quibus Obeliſci erigebantur.

Duo itaque hoc loco conſideranda ſunt: Primò, Ratio inſtrumentorum, quibus cum Veteres Obeliſcos ſuos erigebant; Secundò, Ratio nauium, quibus eoſdem ad conſtitutum locum transferre ſolebant. De vtraq; ratione hoc vltimo huius libri Capite diſcurrendum eſt.

Et primò quidem ſuppono, ſemper ab origine mundi fuiſſe qualemqualem Mechanicæ notitiam, quod fuſiſſimè, & ex profeſſo in Oedipo docemus. Eſt enim mechanica quaſi nobis congenita, ita vt vix quicquam in functionibus naturalibus, & locomotiuis ſine hac præſtare valeamus;

Mechanica ars nobis congenita.

Et vectem quidem, vti ſimpliciſſimum omnium inſtrumentum mechanicum, ita nullo non tempore in vſu fuiſſe, aſſerimus; quis enim neſcit, dùm aliquid frangere volumus, naturali nos quodam inſtinctu frangendam rem applicare vel genibus, vel alteri reſiſtenti tanquam hypomochlio, deindè

dè vtroque extremum apprehensum curuamus, quo facto fractionem consequi naturaliter scimus. Vel dùm pondus eleuare volumus, non modò id manuum aggredimur ministerio, sed ligno, vel ferro subacto operationem mechanicam perficimus. Cùm verò certa pondera solius vectis ope ob vehementem resistentiam perfici nequirent, vectis multiplicationem, vel per cochleas, aut rotulas, vt illa multiplicatio multitudinem hominum quodammodo æquaret, introductam esse.

Suppono Secundò, ex historijs statim ducentis post diluuium circiter annis, homines animum ad magnificentissima opera adiecisse. Nam, & turrim Babylonicam machinati sunt, & alia opera prǽstiterunt, ad quæ similia præstanda, vel illuminatissimum, peritissimumque hoc sæculum Architectosque nobilissimos in desperationem conijciant. Quis non miretur Columnam illam à Semiramide, teste Diodoro, ex montibus Armeniæ excisam, & in Babylone erectam, 152. pedum altam, latam 24.? Quis nescit cætera ardua molimina huius fœminæ in Babylone peracta? In Aegypto verò certum est, Pyramidum non multò post ædificatarum erectionem, in admirationem totam posteritatem meritò traxisse. Quæ tamen nequaquam sine magna mechanicarum peritia confici poterant. Obeliscorum quoq;, quos erigebant, insignis multitudo, quantam in mechanicis notitiam ex frequentissimo horum operum exercitio, & diuturna experientia habuerint, soli illi innotescere potest, qui huius facultatis aliquantam notitiam habuerit. Scribit Herodotus ab Ægyptijs integrum templum ex rupe excisum, & per Nilum deductum, erectum fuisse Heliopoli. Labirinthum Ægyptium, ait, tantâ architecturâ constructum fuisse, vt ipse videns tam inusitata, & humano ingenio maiora, *infinita admiratione*, Verba Authoris sunt, suspensus hæserit. Machinas verò, quibus in Pyramidibus construendis vsi sunt Ægyptij, citatus Herodotus in Euterpe fusè describit; quas breuitati studens, libens omitto. Legat quoque mira de Fano Iouis, & Babyloniæ monumentis omnem humani ingenij industriam longè excedentibus, fusè tradita in Clio.

Columna à Semiramide erecta 152. pedum alta.

Herodotus:

Integrum templum ex rupe.

Ex quibus luculenter patet, veteres non tantùm exactissimam habuisse machinarum, quibus in tam inauditis operibus erigendis vtebantur, notitiam; sed & ambitione operum mirabilium eos incitante, quotidiè maximo experimento fretos, nouas excogitasse, ita vt ausim dicere, nos ad tantam ingenij industriam hisce seculis necdum pertigisse. Certè quicquid Archimedes mirabilium in nauibus à littore submouendis præstitit, id ab Ægyptijs eum hausisse, adeò clarum est, vt vel id ipse fateatur; imò multa se ab Ægyptiorum Architectorum consuetudine, & conuersatione didicisse, quorum cultura in ea deindè apud posteros æstimatione fuerit, vt eius ingenio nihil denegatum videretur.

Archimedes mechanicam ab Aegyptijs didicit.

Sed dicet forsan aliquis, Veteres similia opera infinita hominum multitudine se applicante perfecisse, quod dici nulla ratione potest, aut debet;

cùm

cùm applicatio vel maximi Obelisci erigendi immediata, vix centum homines admittat; imò multitudo tanta potiùs alteri impedimento foret, quàm subsidio. Peracta itaque fuit tentarum molium erectio, machinarum ingeniosè excogitatarum subsidio, quibus multitudo veluti in partes varias per funes chordasque, operi proportionatas distributa, immensi ponderis moles nunc attractas exaltabat, modò exaltatas dimittebat. Arabes instrumentis rotarum multiplicatione instructis, chordisque exaltatas fuisse, quod & Herodotus asserit. Quòd verò Plinius dicat, Obeliscū Ramesseum viginti mille hominum ope erectum, id non ita intelligendum esse existimem, quòd omnes vnà huic Obelisco erigendo se applicuerint; sed quòd tot homines partim in eo ex venis rupium excindendo, partim in eodem effigiando, atque ad constitutum locum promouendo, ac demùm in eo erigendo, diuersis temporibus, & locis occupati fuerint. Probabile itaque est, eos Ergatis & Trochleis maximè vsos fuisse, quòd Arabum historia annuere videtur. Est autem Ergaton nihil aliud, nisi peritrochium in axe inuersum, quorum multiplicatione potentia machinatrix in infinitum quasi augebatur. In Pyramidum ingentibus saxis erigendis Herodotus hoc ingenio eos processisse scribit: Machinam ligneam bifurcatam adhibebant, cui trochlea in superiori parte annexa, funes complicabat; extra verò basin Pyramidis alia machina applicabatur, ergaton ego interpretor, cui alterum chordæ extremum circumplicabatur, quæ machina hominum aut animalium ope circomducta, saxum paulatim in statutum locum ponebat; priorem verò bifurcatam machinam ligneam singulis Pyramidum gradibus admouebant, & sic gradatim opus perficiebant, ita vt tot essent machinæ, quot gradus Pyramidum. Verùm, audiamus ipsa Herodoti verba libro 2. vbi sic de Pyramide Cheopis discurrit. *Fuit autem extructa hæc Pyramis, in speciem graduum quas quidem Scalas, quidam arulas notant. Postquam eam principio talem effecissent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum leuantes; vbi super hunc gradum lapis erat, alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat, ab hoc enim deinde in alterum ordinem trahebatur super alterā machinam; Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, secundùm machinā, quæ cum vna & facilis adferendum esset, trensferebant ad singulos ordines, quoties saxum amoliebantur.*

Pyramidum ædificatarum rationes Mechanicæ.

Porrò Obelisci quem Ptolomæus Philadelphus 80. cuitborum longum à Rege Nectanabo ex rupe Thebaica excisum Alexandriæ statuit, Architectus fuit Satyrus, vti refert Plinius: Ratio verò, quâ eum naui impositum Alexandriam deportarent, hæc fuit; Primò fossam profundissimam, quæ sub ipso Obelisco initium duceret, ad ipsum vsque Nilum effecerunt. Quæ deindè aquis Nili repleta, non tam fossam, quàm flumen ingens referebat. In hac fossa veriùs flumine, teste Callixeno Phœnice apud Plinium, duas naues amplissimas ordinabant, quas & lapidibus in tantum onerabant, vt pondus lapidum Obelisci pondere duplò maiùs esset. Hoc peracto, naues

Modus Obeliscos excisos in statum locum transferēdi.

ves firmiter connexas ſub ipſum Obeliſcum extremitatibus ſuis in ripis vtrinque pendentem remis ſubigebant. Subactis verò hoc ingenio infrà Obeliſcum nauibus, naues paulatim lapidum exoneratione alleuiabant, donec Obeliſcum pendentem exciperent. Exceptum verò hoc pacto per foſſam in Nilum, ac deindè Alexandriam deducerent, quemadmodum ex figura 2. Schematiſmi 1. hic interſerto patet, ex qua facilè totius machinationis rationem percipies. Verùm ad dictorum confirmationem adducamus verba Plinij lib. 36. c. 9. *Alexandriæ,* inquit, *ſtatuit vnum 80. cubitorum Ptolomæus Philadelphus, quem exciderat Nectabis Rex purum, maiuſque opus fuit in deuehendo, ſtatuendoque multò, quàm in excindendo. A Satyro Architecto aliqui deuectum tradunt rate; Callixenus à Phœnice foſſa perducta vſque ad iacentem Obeliſcum è Nilo; Naueſque duas in latitudinem patulas, pedalibus ex eodem lapide ad rationem geminatis per duplicem menſuram ponderis oneratas, ita vt ſubirent Obeliſcum pendentem extremitatibus ſuis in ripis vtrinque; poſteà egeſtis laterculis alleuiatas naues excepiſſe onus ſtatutum. Exciſos autem ſex tales in monte eodem, & artificem donatum talentis quinquaginta.* Hæc Plinius. Simili induſtriâ haud dubiè à majoribus per traditionem accepta, reliqui ex poſteris in magnis molibus transferendis vſi ſunt. Nonnulli volunt Obeliſcos ad conſtitutos locos translatos eſſe eo tempore, quo maxima eſſet Nili in Ægypto inundatio; aquis enim terras altiùs ſupereminente, nihil faciliùs erat, quàm extra alueum Nili in quemcumque Ægypti planioris locum onus deportare. Quòd ſi tamen neceſſitas ita requireret, Obeliſcum Chamulcis, ſiuè Cylindris impoſitum, in locum erectionis deuoluebant; in quo poſito primò ſolido fundamento, quod vt plurimùm ſaxum, ſiuè rupes natiua erat; deindè tandem Obeliſcum, trabibus, tabuliſque ligneis, lanâ, fœno, ſtramine fartis, contra omnem violentiam munitum, ergatorum, trochlearumque ope erigebant, de quibus omnibus exactiùs tractantem conſule Oedipum.

Quo ingenio Obeliſcus Nectabis Alexandriam fuerit deuectus.

Plinius l. 36. c. 9.

Tempore inundationis Nili ad deſtinatum locũ deferebant.

Quibus verò nauibus, Obeliſcis Alexandriâ Romam aduehendis vſi ſint Imperatores Romanorum, Plinius, & Ammianus Marcellinus, referunt. Auguſti Cæſaris nauis, quâ major eius Obeliſcus aduectus fuerat, cùm ceù miraculi inſtar Puteolis in perpetuam rei memoriam aſſeruaretur incendio tandem, neſcio quo caſu, perijt. Navis verò, quâ Caius Caligula ſuum illum Nuncorij aduexerat, omnibus, quæ vnquam in mari viſa ſunt, mirabilior ad Oſtiam ſubſiſtit, vbi à Claudio Caij ſucceſſore ſubmerſa in portus fundamentum ceſſit turri ſuperexſtructa, quæ in hunc diem durat; ità Suetonius in vita Claudij, & Plinius citato loco.

Nauis, quæ detulerat Obeliſcum Auguſti, Puteolis incendio perijt.

Nauis, quæ detulerat Obeliſcũ Nuncorij in Oſtia Tyberina ſub merſa fundamento Turris inſeruiebat.

Navis verò, qua Rameſſęus Obeliſcus à Conſtantino Imperatore advectus fuit, crates erat ex trabibus, & arboribus ingentibus compacta, trecentis, teſtē Marcellino, remis inſtructa. Arbor principalis præter alias, quibus vela obtendebantur, tantæ erat craſſitiei, vt duo eum homines amplecti non poſſent. Verùm nauis formam, quantum ex actis Conſtantij Imperatoris, & Ammiano Marcellino, alijſque hiſtorijs percipere licuit, eius formæ, quam hic Iconiſmo 1. fig. 1. exhibemus, extitit.

Iconism. I. Fig: I.

Fig: II.

Petrus Miotte Burgundus Fecit.

Trium itaque nauium, quibus Obelisci ex Ægypto in Vrbem portati sunt, meminerunt Authores, duarum Plinius, Ammianus vnius, & eas omnes maximę cuiusdam, ac prodigiosæ magnitudinis fuisse testantur; & de naue quidem, quâ Obeliscum illum suum Augustus in Vrbem inuexit, Puteolis miraculi gratiâ Naualibus perpetuis dicata, deindè igne consumpta paulò ante dictum; de ea verò, quâ Caius Caligula suum Obeliscum Romam transuexit, hæc inter alia refert Plinius: *Abies admirationis præcipuæ in naui, quæ ex Aegypto Caij Principis iussu Obeliscum in Vaticano Circo statutum, quatuorque truncos lapidis eiusdem ad sustinendum eum adduxit; quâ naue nihil admirabilius visum in mari certum est. Centum viginti millia modiorum lentis pro Saburra ei fuere, longitudo spatium obtinuit magna ex parte Hostiensis portus latere læuo, ibi namque demersa est à Claudio Principe, cum tribus molibus, turrium altitudine, in ea exædificatis, obiter Puteolano puluere, aduectisque.* Plin. lib. 16. c. 40. Libro verò 36. c. 9. ita habet: *Diuus Claudius aliquot per annos asseruatam, quà Caius Cæsar importauerat, omnibus, quæ vnquam in mari visæ sunt, mirabiliorem, turribus Puteolano ex puluere ædificatis perductam Hostiam, portus gratiâ mersit.* Quæ consentiunt relationi Suetonij in vita Claudij: *Portum,* inquit, *Hostiæ exstruxit circumducto dextra, sinistraque brachio, & ad introitum profundo iam solo mole obiecta, quam quo stabilius fundaret, nauem ante demersit, quà magnus Obeliscus ex Aegypto fuerat aduectus; congestisque pilis supra posuit altissimam turrim in exemplum Alexandrini phari, vt ad nocturnos ignes cursum nauigia dirigerent.* Ad quarum normam Constantium Cæsarem suam illam nauem, quam ab Ammiano Marcellino suprà descriptam, hic exhibemus, construxisse, verisimile est; fuisse autem ex eo genere nauium, quas Rates, siuè Crates vocant, dicti Authores expressis verbis indicant.

Qui deniq; rationem in Obeliscis à Sixto V. erectis obseruatam desiderat, is Dominici Fontanæ Architecti machinas adhibitas, æri elegantissimé incisas, & à Mercato, Bargæo, alijsque fusè descriptas consulat.

Atque hæc sunt, quæ de Obeliscorum historia præmittenda duxi; vt sic series & ordo interpretationis nostræ solidiori fundamento nitatur.

OBELISCI PAMPHILII LIBER II.

Apparatus ad Hieroglyphicam Interpretationem.

PRAEFATIO.

E Obeliscis, eorumque Erectoribus à nobis pro ingenij viribus, & materiæ difficultate in præcedenti libro fusiùs forsan, quā par erat, actum est, restat modò, ordinis ratione sic postulante, vt doctrinā sub dictorum Obeliscorum veluti cortice, & inuolucro nucleum, medullamque latentem pari paßu prosequentes, venemur; sed proh DEVM *immortalem; quanta nobis hìc adita tentanda! quàm immensus rerum reconditarum Oceanus nobis superandus! cùm quot monstris, & portentis confligendum! præsertim dum in immenso illo deserto per itinera incognita per inaccessos antiquitatis calles, per asperos, difficiles, & præruptis scopulis formidandos receßus hærentes, ducibus itinerum, & paucis, ijsq; non adeò robustis munimur. Sed macte animo; in tanta caligine audendum est aliquid, &*

Difficultas huius operis.

Quid nostri valeant humeri, quid ferre recusant;

periclitandum. Vbi vires humanæ defuerint, aderit diuina bonitas, quæ vti ad hoc audendum me ab ineunte ætate instimulauit, sic & gratiam, vt quod eius ope fieri posse cogitaui, ad id perficiendum, conceßuram confido. Rem itaque vlterioribus verborum ambagibus resectis, cum bono DEO *auspicemur.*

CA-

CAPVT I.

De primo Hieroglyphicorum institutore, eorumque fabrica.

ANno circiter trecentesimo ferè post diluuium, ex Stirpe Canaan prodijt vir quidam, omnibus Naturæ dotibus ornatissimus; quemque Natura ad artium, & scientiarum arcana rimanda, nouarumque inuentionem rerum finxisse, DEVS verò ad humanum genus eius ope erudiendũ mundo imperito dedisse videbatur. Nominant hunc Arabes *Idris* ab Hebræo *Hadores*, quod disputatorem insignem denotat; Phœnices, teste Eusebio lib. 1. c. 7. *Tautum*, Ægyptij verò *Thoth* corruptè, veriùs *Phtath*, hoc est, DEVM Deorum, Græci *Hermetem Trismegistum* vocant. Erat enim vir acerrimi ingenij, subtilitatis admirandæ, & naturæ scrutator indefessus. Qui perpetuâ, tùm Noëmi, tùm filiorum, nepotumque conuersatione, de primæui mundi statu, moribus, institutis, disciplinis instructus, hoc vnicum sategit, vt traditas à primæuis mundi Patriarchis disciplinas excoleret, excultas ad posteros consignaret; cùmque curiosissimus rerum omnium, quæ humano ingenio comprehendi poterant scrutator esset; vt acquisitam disciplinarum suppellectilem vario vsu, & experientia confirmaret, curiositate rerum inuestigandarum instimulatus, varia mundi loca peragravit.

Idris, Tautus, Thoth, Phtatha, siue Hermes Trismegistus, hieroglyphicæ literaturæ instructor.

Crescente interim in Oriente, humano genere in immensum; Noëmus, siue Ianus ipse nouas familiæ suę Colonias fundaturus, in Occidentales mundi plagas concessit; Ianigenis hisce, & hic socium se iungens ad tantam breui rerum notitiam deuenit; vt Numinis instar habitus, omnibus admirationi esset. Ortis itaque in Hesperio regno, quæ deindè Italia dicta fuit, inter indigenas iurgijs, bellisq; ipse ingenti auri copia comparata, in Ægyptum comeauit, vbi Mesraim Chami secundo genitus filius longè lateq; dominabatur: qui & ipse cùm rerum curiosissimus scrutator esset; animumq; ad magna, & ardua intentum perpetuò haberet, opportunè sanè accidebat, vt ejus ope fulciretur, qui & animi magnitudine ipsi par, scientiâ verò, & lumine intellectus tantò eum, quantò Sol stellas superaret: adeoque meritò felix censendus sit Princeps ille, qui magna, & grandia dùm vult, talis eidẽ adiungatur, qui grandia, & vult, & potest; magna enim, & ardua indè nasci quis nõ videt? Huic igitur Mesræ Regi sociebatur Idris, Scriba, & Consiliarius eiusdem supremus, qui cum Mesræ scientiam à Patribus traditam variâ superstitione coinquinatam, & ad manifestam idololatriam degenerantem comperiret, seriò secum cogitauit, quomodo tanto idololatriæ malo occurrere posset. Et quoniam nequaquam consultum esse videbat, tot tamque alta diuinitatis, & Naturæ mysteria illi propalare populo, quem sciebat & superstitionibus addictissimum, & dictorum sacramentorum incapacem, quemque in varios abusus ea haud dubiè traducturum cognosce-

Noëmus in Italiam concedens, nouas Colonias fundat.

Mercurius Trismegistus Consiliarius, & Scriba Mesræ.

ſcebat. Hinc animum intendit, ad reconditiorum Symbolorum fabricam, quâ myſteria diuinitatis, & Naturæ ira exhibebat, vt ſolis ſapientibus & intellectu conſpicuis manifeſta, plebi verò & Idiotis præter admirationem nihil aliud captu peruium relinqueret, ingenio ſummo à profanorum lectione munita. Ne tamen tantæ molis arcanum ſoli ſibi reſeruaſſe videretur, ingenioſaque Characterum architectura in poſteros traduceretur: Sacerdotum, hominum ſelectiſſimorum, ingenio & peritiâ rerum excellentium, quibus ſolis ad Regnum Spes eſſet, inſtituit ordinem, quibus artium, ſcientiarumque reconditarum normam à ſe præſcriptam tradidit; quos & juramento adegit, ne præter ſui Ordinis homines, eandem vlli alteri communicarent; Sacrorum quoque, Sacrificiorumque, & quæcunque ad cultum DEI pertinerent, normam præſcripſit, vt hoc pacto tradita doctrina vniformi inſtituto in toto Regno perageretur. Et quoniam videbat, libros ex fragili, & corruptibili materia, vti papyro, corticibus, folijſque palmarum compactos temporum edacitatem effugere minimè poſſe, ex metalli verò lamina confectos, facilè alio transferri in Regni præiudicium, aut perdi poſſe: ne doctrina à ſe traditâ memoriâ elaberetur; Saxa duriſſima, & contra omnes temporum iniurias egregiè munita in myſterioſam figuram adaptauit, vt in ijs mirâ quâdam ratione à ſe inuenta inſculptaq; æternitati ſiſteret. Quibus rebus tam præclarè geſtis, tantæ apud omnes admirationi fuit, vt eum non hominem, ſed Numen quoddã in terras lapſum reueriti adorauerint; illum jam Tautum, Thoth, vel Thoyth, modò Hermanubin, nunc Marcorptha, hoc eſt, DEVM reconditæ inquiſitionis indigitantes. Atque hic eſt primus ille Mercurius termaximus, cunctis Scriptorum monumentis celebratiſſimus; Theologus, Philoſophus, Medicus, Magus, Mathematicus conſumatiſſimus. Primus Literarum, non vulgarium tantùm vſualibus literis, libriſque exarandis inſeruientium, ſed & doctrinalium, ſymbolicarumque, vti in Operis decurſu videbitur, ſiuè inuentor, ſiuè priorum ante diluuium inſtaurator.

Verùm, ne quiſpiam hucuſque à me confidentiùs enarrata, aut proprio ingenio conficta, aut coniecturis falſis implicata dicere poſſit, hoc vnicum ſupereſt, vt omnia ex omnigena Scriptorum doctrina, quæ aſſeruimus, confirmarentur ſtabilirenturque. Quod hoc loco Dei gratiâ aſſiſtente nos facturos pollicemur.

Hunc itaque Mercurium poſt diluuium trecentis triginta circiter annis, hoc eſt temporibus Abrahami, omni ſcientia, & perfectâ rerum notitiâ conſpicui floruiſſe, in varia mundi loca peragraſſe, iam ex præcedentibus oſtenſum fuit, & Hebræi primò id aſſerunt; ita in libro intitulato בית מלכיצדק *Domus Melchiſedech*, cuius in præcedentibus mentionem fecimus, qui præter citata alio loco inter multa hæc habet.

ויצא מבית כנען איש החכם גדול הוא אדרש שבלעז
הרמיש והוא ראשון שהקים המדרשות והוא ראשון שמצא

האותיות ואת החכמות הלימודות ומסר לאנשים סדרי הזמנים והאופן לחיות בטוב ולמד אותם את עבדת האלוהות וכל מה צורך לאנשים לחיוה כרצון יהוה ויהי שכל בעלי חכמה ודעה אחורו נקראים בשם אדריש מפני שהוא היה דורש בכל חכמה ומדעה

Et egressus est de domo Canaan Vir magnæ sapientiæ, Adris nomine, vel Barbaro nomine, Hermes. Ipse primus, qui erexit scholas, & inuenit litteras, & Mathematicas scientias, ipse tradidit hominibus temporum ordinem, legemque & rationem politicam benè, beatèque viuendi, docuit quoque cultum diuinum, & quicquid hominibus ad viuendum necessarium erat, & factum est, vt omnes scientia & disciplina illustres viri post eum vocarentur Adris, eò quòd ipse primus de omni Scientia, & doctrina disputaßet.

Quamuis Author prædictus hunc confundat cum Melchisedecho Rege Salem, his verbis: ומן אדרשין אחד מלכיצדק מלך שלם מבית כנען והוא כוהן לאל עליון ואלתרגום בבלית משמש קדם אל עיליא *Et vnus ex Adrisin, siuè ijs, qui nomine Adris fuere insigniti, fuit Melchisedech Rex Salem de domo Canaan, & ipse Sacerdos DEI excelsi.* Et Thargum Babylonicum eum vocat Ministrum coram DEO excelso. Vel vt hoc loco pulchrè docet Syriacum exemplar: ܘܗܘ ܟܘܡܪܐ ܗܘܐ ܕܐܠܗܐ ܡܪܝܡܐ *Et ipse fuit religiosus Sacerdos DEI excelsi.* Certè multi putant, etiam ex Latinis, hunc Melchisedechum fuisse Trismegistum. Sed nos alibi fusè hunc errorem refutauimus; etsi enim fuerint Synchroni, & coëtanei; Trismegistus tamen noster alius à Melchisedecho extitit. Arabes certè meliùs sentiunt, dùm eum in Ægypto temporibus Abraham vixisse ostendunt, & studia, inuentionesque eius præ alijs graphicè depingunt, ita Alkandi apud Gelaldinum libro de Sapientibus Ægypti, cuius verba in præcedentibus allegata hic repetenda duxi:

Melchisedech falsò cum Trismegisto confunditur.

بزمان ابراهيم كان بمصر هرميس وهو ادريس الثاني ع م وهو المثلث لان نبي
وملك وحكيم وهو الذي صب الرصاص ذهبا بصاصا وكان بها وله من علوم صنعة
الكيميا والنجوم والسحر وعلم الروحنيون والطلسمات البابلين واسرار الطبعية
ومنه متعلمين فثغراس وبندقلس وارسلاوس صاحب الكهنة وسقراط صاحب الكلم
وعلي الحكمة وفلاطون صاحب السياسة والنموس والكلام علي المدن الملوك
وارسطاطلس صاحب المنطق ۞

Alkandi Scriptor Arabs.

In diebus Abraham fuit in Aegypto Hermes ipse est Idris secundus, pax super eum, & ipse Trismegistus, quoniam Propheta, & Rex, & Philosophus, & ipse docuit artem metallorum, Archimiam, Astrologiam, & Magiam, & Scientiam spirituum, & apotetesmatum, siuè quæ de amuletis, & phylacterijs tractat, à quo deindè hauserunt sua Pythagoras, & Bentocles (corruptè Empedocles) *Archelaus Sacerdos, Socrates Orator, & Philosophus; Plato Author Politicæ, Aristoteles deniq;*

Ma-

Magister Logicæ. Fuisse autem tempore Isidis & Osiridis, siuè Mesræ Saturni iunioris, cuius & Scribam, & Consiliarium egit, Diodorus expressè monstrat, vt suprà ostendimus, inscriptione Isidis Sepulchro incisa his verbis:

Trismegistus Scriba Mesræ

Diodorus l. 1. c. 2.

Ἐγώ εἰμι ἡ βασίλισσα πάσης χώρας ἡ παιδευθεῖσα ὑπὸ Ἑρμοῦ.

Ego Isis sum Regina totius Regionis edocta ab Hermete.

Quæ omnia confirmantur à Iamblicho, libro de mysterijs Ægyptiorum, vt infrà docebitur.

Quòd verò ipse Mercurius in suis dialogis loquatur de alio quodam Mercurio, siuè Hermete ante se, id vel de Henoch, quem suprà ex Orientalium traditione Idrin, siuè Hermetem primum fuisse ostendimus, vel de Noëmo dictum intelligi debet. Porrò Diodorus, quæcunque de Hermete Trismegisto præfati sumus, ita liquidis verbis describit, vt eum acu tetigisse videatur, verba eius adducimus: Ibi enim, dùm de Osiri loquitur, vnà Mercurium eius Consiliarium describit his verbis lib. 1. c. 2. *Mercurium quoq; maximè omnium honoribus ab eo affectum, vt repertorem rerum plurimarum, quibus vitæ hominum consuleretur, volunt. Hunc enim primum, & verba in ordinem redegiße, & multis indidisse rebus nomina, fuisse quoque literarum inuentorem, instituisseque quo honore, quibusque Sacris colerentur Dij; In primis Obseruator Astrorum cursus fuit, & vocum harmonias adinuenit; palæstræ, numerorumque, & ad corpora curanda Medicæ artis, Lyræ insuper ex neruis trium chordarum instar trium anni temporum repertorem tradunt; Tres enim instituit voces; acutam ab æstate, grauem ab hyeme, mediam à vere sumens. Hic & Græcos docuit verborum interpretationem, vndè & ipsum Hermen, hoc est, interpretem appellarunt; denique Osiridem hoc vtentem Sacro Scriptore* (in Græco est ἱερογραμματέα) *omnia cum eo communicare, eiusque Consilio maximè vti solitum esse.* Hæc Diodorus.

Diodorus l. 1 c. 2.

Mercurij Inventa.

Quòd verò Osiris nullus alius intelligi possit, quàm Mesra filius Chami, Saturnus Ægypti Iunior, primus Rex Ægypti, & Pharao, & per Mesramuthisin Horus filius Osiridis & Isidis, Mercurium quoque Saturno, siuè Mesraim in Ægypto successisse; pulchrè docet Sanchoniaton apud Philonem Biblium, vbi sic dicitur: ἐλθὼν δὲ ὁ Κρόνος εἰς νότου χώραν ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον ἔδωκε Θεῷ Ταυτῷ; ὅπως βασίλειον αὐτοῦ γένηται. *Veniens autem Saturnus in Austri Regionem, totam Aegyptum DEO Thauto, siuè Thoth* (quem & Mercurium dicimus) *dedit, ibidem ipsum Regem constituendo.* Porrò hunc Mercurium in Italiam primò migrasse, & indè in Ægyptum, ingenij summi Mathematicum, & Legislatorem, & Sacrorum Characterum inuentorem, Regemque ibidem fuisse, expressè Chronicon Alexandrinum asserit his verbis: Μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ αὐτοῦ τοῦ Πίκου καὶ Διὸς, ἐβασίλευσεν Φαῦνος ὁ καὶ Ἑρμῆς τῆς Ἰταλίας ἔτη τριάκοντα πέντε, ὅς ἦν ἀνὴρ πανοῦργος καὶ Μαθηματικός. Ὅστις ἐφεῦρεν τὸ μέταλλον τοῦ χρυσίου ἐν τῇ δύσει πρῶτος, καὶ τὸ χωνεύειν. Γνοὺς δὲ ὅτι διαφθονοῦνται αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ; πολὺ χρύσιον ἐγκολπωσάμενος εἰς ὑπερβολὴν ἀνεχώρησεν καὶ ἀπέρχεται, εἰς τὴν Αἴγυπτον πρὸς τὴν φυλὴν τοῦ Χαμοῦ υἱοῦ Νῶε; οἵ τινες ἐδέξαντο αὐτὸν ἐν τιμῇ. καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ὑπερηφανῶν πάντας καὶ φορῶν τὴν χρυσῆν στολὴν ἐφιλοσόφει παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, λέγων αὐτοῖς Μαντείας μελλόντων. ἦν γὰρ φύσει σφόδρα λογικὸς καὶ προσεκύνουν αὐτὸν λέγοντες Θεὸν Ἑρμῆν, ὡς λέγοντα τὰ μέλλοντα, καὶ διακονοῦντα αὐτοῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ τῶν μελλόντων τὴν ἀπόκρισιν καὶ παρέχοντα αὐτοῖς χρήματα. Οὕτινα καὶ πλουτοδότην ἐκάλουν, ὡς τὸν χρύσον Θεὸν

Sanchoniaton Barytius in historia Phoenicum.

Chronicon Alexandrinũ.

ὀνομάζοντες. Ὅτε δὲ αὐτὸς Ἑρμῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον ἦλθεν, καὶ ἐβασίλευσε τῶν Αἰγυπτίων τότε ἐκ τοῦ γένους τοῦ Χαμ ὁ Μεσρέμ. οὗτινος τελευτήσαντος ἐποίησαν οἱ Αἰγύπτιοι τὸν Ἑρμῆν βασιλέα καὶ ἐβασίλευσε τῶν Αἰγυπτίων ἔθη λθ. *Post mortem Iouis, regnauit Faunus, siuè Hermes in Italia triginta quinque annis, Vir Opifex mirabilis, & Mathematicus, qui inuenit metallum auri in Occidente, eiusque conflandi rationem; sed cùm apud fratres suos magna inuidia flagraret, conuasato ingenti auri pondere Italiam reliquit, atque in Aegyptum se contulit ad stirpem à Chamo oriundam, à qua perhonorificè est exceptus, qui dùm ibi degeret, se extollens super omnes, aureaq; stola indutus philosophabatur apud Aegyptios, quibus multa prædicebat euentura. Natura enim erat peringeniosus: adorarunt ergò eum Aegyptij, dicebantque eum Deum Mercurium, vt qui futura prænunciaret, illisque à Deo oracula, & responsa de futuris, veluti internuncius referret, aurumque subministraret, opum largitorem appellabant, aureum Deum vocitantes. Mercurio in Aegyptum veniente, regnabat apud Aegyptios Mesrem ex Chami genere natus, cui fatis functo Aegyptij Mercurium suffecerunt, qui annos 39. summa magnificentia imperauit.* Videtur hunc posteà confundere Chronicũ dictum cum Sesostri, hoc est filio Osiridis, quem apertis verbis Mercurium Trismegistum appellat his verbis: ἐν τούτοις μετὰ ταῦτα χρόνοις ἐβασίλευσε τῶν Αἰγυπτίων πρῶτος ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Χάμ Σ σώστρις. ὅς ἐστὶ Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος ἀνὴρ φόβερος ἐν σοφία, ὅστις ἔφρασεν Τρεῖς μεγίστας δυνάμεις εἶναι τὸ τοῦ ἀρρήτου καὶ δημιουργοῦ Θεοῦ. ὄνομα μίαν Θεότητα εἶπεν εἶναι, Διο τὸ καὶ ἐκλήθη ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων Τρισμέγιστος Ἑρμῆς. *Regnauit autem ijs temporibus apud Ae yptios primus ex familia Cham Sesostris, & hic fuit Hermes Trismegistus, admirandæ & terribilis doctrinæ vir, qui asserebat, tres eße maximas potentias; ineffabilis, & Opificis D E I nomen, vnam Deitatem dicebat esse; & ob id ab Aegyptijs Ter-maximus dictus fuit.* Quomodò autem eum Sesostrin vocet Chronicum; diù anxium, perplexumq; me reddidit, donec tandem in Vaticano exemplari reperi, eum non Sesostrin, sed Sesosirin esse vocatum, quod idem in lingua Ægyptia, ac filium Osiridis significat. Mercurius autem, vti suprà ostensum fuit, nunc pro ipso Osiri, jam pro filio eius, modò pro Scriba, & Consiliario eius acceptus fuit. Cùm enim Cham Osiris sit dictus, Mercurius autem ex Stirpe Chami oriundus sit, non incongruè Sesosiris, id est, germen Osiris, dici potuit. Certè minimè hunc Sesostrin fuisse, quem trecentis circiter annis post Mosen potentiâ, gloriâ, rerumque gestarum gloriâ maximũ viguisse, vel hinc patet, quod hic Sesoris fuerit tempore Misræ, quem & Nachor vocat, & primum Ægypti Pharaonem, à quo cæteri nomen desumpserint, nominet. Hunc verò Sacrarum literarum, siuè hieroglyphicarum Authorem fuisse, apertè his verbis ex Manethone docet Eusebius in Sozomenis: Ἐκ τῶν Μανεθῶ τοῦ Σεβεννύτου, ὃς ἐπὶ Πτολομαίου τοῦ Φιλαδέλφου Ἀρχιερεὺς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ εἰδώλων χρηματίσας ἐκ τῆς ἐν τῇ Σηριαδικῇ γῇ κειμένων εἰδώλων στηλῶν ἱερᾷ, φησί, διαλέκτῳ καὶ ἱερογραφικοῖς γράμμασι κεχαρακτηρισμένων ὑπὸ Θῶϋθ τοῦ πρώτου Ἑρμοῦ, καὶ ἑρμηνευθεισῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐκ τῆς ἱερᾶς διαλέκτου εἰς τὴν Ἑλληνίδα φωνὴν γράμμασιν ἱερογλυφικοῖς καὶ ἀποτεθεισῶν ἐν βίβλοις ὑπὸ τοῦ Ἀγαθοδαίμονος τοῦ δευτέρου Ἑρμοῦ. Πατρὸς τε τοῦ Τὰτ ἐν τοῖς ἀδύτοις τῶν ἱερῶν Αἰγυπτίων. Ἀ προσφώνησε τῷ αὐτῷ Φιλαδέλφῳ βασιλεῖ δευτέρῳ Πτολεμαίῳ. ἐν τῷ βίβλῳ τῆς Σώθεος γράφων οὕτως; βασιλεῖ μεγάλῳ Πτολεμαίῳ Φιλαδέλφῳ σεβαστῷ Μανεθὸς Ἀρχιερεὺς καὶ γραμματεὺς τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱερῶν ἀδύ-

Mercurius Trismegistus fuit in Italia.

Hermes Rex Aegypti.

Mercurius Sesosiris dictus est.

CECOCI-PIC.

Manethon apud Eusebiũ in Sozomenis:

 των,

πων, γένει Σεβεννύτης, ὑπάρχων Ἡλιουπολίτης τῷ δεσπότῃ μου Πτολεμαίῳ χαίρειν. ἡμᾶς δεῖ λογίζεσθαι μέγιστε βασιλεῦ περὶ πάντων, ὧν βούλῃ ἡμᾶς ἐξετάσαι πραγμάτων. ἐπιζητοῦντί σοι περὶ μελλόντων τῷ κόσμῳ γίνεσθαι καθὼς ἐκέλευσας μοι παραφανήσεται ἃ ἔμαθον ἱερὰ βίβλια γραφέντα ὑπὸ τοῦ προπάτορος Τρισμεγίστου Ἑρμοῦ. ἔρρωσο μοι δέσποτα μου βασιλεῦ. *Ex Scriptis Manethonis Sebennitæ, qui tempore Ptolomæi Philadelphi Archiſacerdos Idolorum, quæ ſunt in Aegypto, oraculo doctus imaginum iacentium in terra Syradica, ſacra dialecto inſcriptorum, Sacriſque literis inſculptorum à Thoyth primo Hermete, quas interpretatus eſt poſt Cataclyſmum ex ſacra Dialecto in linguam Græcam literis hieroglyphicis, & poſuit eas in libris Agathodæmon ſecundus Hermes pater Tat, in adytis templorum Aegyptiorum, quas pronunciauit ipſi Philadelpho Regi ſecundo Ptolomæo, qui in libro Sothios ita ſcribit; Regi magno Ptolomæo Philadelpho venerando Manethon Archiſacerdos, & Scriba Sacrorum Aegypti adytorum, genere Sebennita; Heliopolita Domino meo Salutem. Nos oportet diſſerere, Maximè Rex, de omnibus rebus, de quibus nos vis examinare; Inquirenti igitur de ijs, quæ mundo euentura ſunt, manifeſtabuntur quæ didici ex libris Sacris Scriptis à proauo Hermete Triſmegiſto. Vale Domine mi Rex.*

Ex hiſce patet primùm ante diluuium Hermetem fuiſſe eum, qui literas & artes in ſaxis inſculpſerit, quæ pulchrè conſonant Arabum traditioni; dicunt enim Henoch primum fuiſſe Mercurium Triſmegiſtum literarum & artium inuentorem; Secundum autem fuiſſe poſt diluuium, hunc videlicet noſtrum, qui à primo Hermete tradita, ſaxiſque inſculpta mysteria artium noua hieroglyphicæ literaturæ inuentione velata, deindè poſteritati tradiderit. Sic enim Amed ben Ioſeph Altiphaſi apud Gelaldinum: ✡ وولد ليرد حنوخ وهو هرميس وهو ادرس ——————————— س hoc eſt: *Et genitus eſt Iaredo Henoch, ipſe eſt Hermes ipſe Adris*; & cætera, quæ fusè ex Arabum doctrina fol. 10. citauimus. Et paulò poſt:

وزمان ابراهيم كان بمصر هرميس وهو ادريس الثاني ——————— ي

Et in diebus Abraham fuit in Aegypto Hermes ipſe Adris ſecundus; & ipſe Triſmegiſtus, fuit enim Propheta, Rex, Philoſophus. Tautum præterea, ſiuè Thoth, aut Mercurium à primis Mundi Patriarchis, qui Chaldæam, & Phœniciam incolebant, in vera Religione inſtructum, Ægyptiorum fabuloſam doctrinam, & in manifeſtam idololatriam vergentem, emendatam juxtà ſcientiæ normam ordinaſſe, expreſſis verbis ex Sanchoniathonis Scriptoris Phœnicij vetuſtiſſimi fragmentis Philo Biblius docet, his verbis: Τάαυτος, ὃν Αἰγύπτιοι θωὺθ προσαγορεύουσι, σοφία διενεγκὼν παρὰ τοῖς Φοίνιξι; πρῶτος τὰ κατὰ τὴν Θεοσεβίαν ἐκ τῆς τῶν χυδαίων ἀπειρίας εἰς ἐπιστημονικὴν ἐμπειρίαν διέταξεν. *Tautus autem, quem Thoth Aegyptij appellant, Sapientia Phœnicum inſignis, primus religionem Deorum ab ignorantia Chydæorum* (forſan Chaſdæorum, ſiuè Chaldæorum) *in dignitatem doctrinæ ſcientificam reduxit.* Quæ totidem penè verbis ex Philone tradit Euſebius lib. 1. de præparat. Euang. c. 7.

Amed Ben Ioſeph Altiphaſi apud Gelaldinum.

Sanchoniathon apud Euſebium.

Hermes ſuperſtitioſam primarum gentium doctrinam emendat.

Clarè itaque ex citatis patet; Hermetem Triſmegiſtum alium non fuiſſe, niſi eum, quem diximus; poſt diluuium primùm in Ægypto Legiſlatorem, Characterum Ægyptiorum, hieroglyphicorumque primum in-

inuentorem, Sacerdotem, Regem, Prophetam, artium & Scientiarum primum institutorem; quod probare intendimus.

CAPVT II.

De propagatione doctrinæ hieroglyphicæ, & de tempore quo illa durauit.

POstquam itaque Hermes de humano genere benè meritus, Mesram & filium eius Mesramuthisin in Sacrorũ disciplinis imbuisset; eos quoque ad illas in Obeliscis insculpendas rationem mysticam docuisset, vti suprà fusè probatum est; ab his inuentum primò ad posteros propagatum est. Posteri tam admirabili doctrina instimulati; eam nullo non tempore veluti vnicum patrimonium, opimamque hæreditatem acceptam promouerunt. Factumque est, vt quicunque insignem harũ rerum notitiam callerent: omnibus admirationi essent, ab Hermete Hermetes, Sacerdotes & Prophetæ vocitarentur, diuinitati proximi; & ne Diuinum inuentum à prædecessoribus traditum pluribus, ijsque vilibus hominibus innotesceret, jurejurando sese obstrinxerunt, præter Sacerdotalis Ordinis homines, ingenio singulari, adeòq; Regno aptos, nemini cõmunicari debere; Sic enim & disciplinas, & ipsos Sacerdotes earum peritos, in maiori apud omnes, & pretio, & æstimatione futuros confidebant. Hinc Sacerdotes summo studio traditæ doctrinæ incumbentes eam non tantum propagarunt, sed & ipsi fundamento jacto superstruentes, alia & alia Symbola mystica ad Hermeticam amussim excogitarunt, vsque ad Putipharem Sacerdotem Heliopolis, cuius filia in matrimonium cessit Iosepho: Hic teste Rab. Eliezer fuit vnus è Sacerdotibus Ægypti, qui in Heliopoli sedem suam fixerant; Philosophiæ, & Sacris disciplinis vnicè deditus; atque hic vir Sapientiæ magnæ, & literarum Præses: Verba Eliezer sunt:

Sacerdotes jureiurando obstricti ad silentio supprimendam sacram doctrinam.

Putiphar Sacerdos, Heliopolis præses literarum sacrarum.

וחוא חכם גדול ובעל ספרים מקדם העבדה שמש

Philosophus magnus, & Præses literarum, & cultus Solis; Fuit autem Heliopolis propriè Sedes Sacerdotum, & vnica hieroglyphicæ Sapientiæ palæstra, quæ post eum vsque ad Mosen à successoribus propagata fuit. Verùm, vt fieri solet, dùm inanis gloriæ cupidiores, quàm par esset, forent; Symbola ab Hermete de diuinis mysterijs, & Naturæ arcanis tradita, in manifestam superstitionẽ deduxerunt. Vndè mox prodigiosa illa Deorum mythologia, brutorum cultus, sacrificiorum ridiculæ cerimoniæ, quæ ab Hermete priùs ad diuinitatis mysteria institutæ erant, ex eis tanquam ex equo quodam Troiano enatę, totum paulatim mundum infecerunt; Accessit turpe lucrum Sacerdotum, quod à populo obtinebant, cui omne aliud, quàm quod præfiguratum erat, persuadebant. Hinc Cerimoniarum cultus prorsùs ridiculus, hinc planctus & lamenta, hinc fabulæ de Osiri, Iside, Horo,

Sacra doctrina ab Herme te tradita in superstitionẽ vergit.

Typhone, Serapide, insinuantibus se eorum operationibus occultè dœmonibus, vndè & Magia diabolica, Oraculorum impietas, simulacrorum, idolorumque fabrica, aliaque quam plurima, quæ fusissimè in primo Oedipi Tomo prosecuti sumus, prodiêrunt; factumque est, vt Ægyptus publicum

Aegyptus superstitionis Seminarium.

fieret superstitionis, damnatarumque artium Theatrum. Ac primò quidem prodijt indè famosa illa Zabiorum, veriùs Sabæorum secta, quæ origi-

Secta Sabæorum qualis & vndè orta

nem suam habuit, ex quodā è Stirpe Chus fratris Mesræ, qui in Chaldæam, vbi tum Nembrod, Chusi filius, & Ninus, longè, latèque dominabantur, translata magnos progressus fecit. Hinc ignis Solis, Lunæ, & septem errantium Stellarum cultus, hinc Astrologiæ, Stellarumque vanitates; quorum omnium promotor acerrimus fuit Nachor; quæ omnia fusè prosequitur Rambam in Doctore perplexorum, & nos fusè hanc Zabæorum, seù Sabæo-

Cur Hebræi sacrificia instituerint cōtraria Aegyptijs.

rum sectam in prima Oedipi parte prosecuti sumus, ad quem Lectorem remittimus. Quæ adeò vera sunt, vt vel ipsæ sacræ literæ huiusmodi superstitiones deplorent, & ne Hebræi iis contaminarentur, pleriq; melioris notæ Hebræorum Magistri, non alia de causa præcepta illa in Leuitico, & Deuteronomio à Mose de animalibus & cerimoniis, nisi ad Ægyptiorum consuetudines, & impietates vitandas posita esse velint, vt alibi ostendimus.

Bouis cultus in Aegypto cæterorumque animaliū ante Mosen in Aegypto viguit.

Bouis enim, aliorumque cultum animalium ante Mosen extitisse, apertis verbis Sacer textus docet; vti ex 8. Exodi patet: vbi dùm Pharaoni immolationes, & sacrificia in Ægypto fieri suadenti, nullâ id ratione fieri posse respondit his verbis:

הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו

Et ecce si abominationes Aegyptiorum sacrificemus in oculis eorum, an non lapidabimur? Vel vt latina lectio habet; *si enim mactauerimus ea, quæ colunt Aegyptij coram eis, lapidibus nos obruent.* Vel vt pulchrè Thargum Onkelos: הא נדבח ית בעירא דמצראי דחלין ליהון ואינון חזן הלא ימרון למרגמנא *Ecce si immolauerimus animal, quod ipsi colunt ipsis videntibus, nonnè lapidabunt nos?* Hanc eandem ob causam Ægyptij omnes Pastores ouium abominantur, vt dicitur vers. vltimo, 46. capite Genesis. Ægy-

Animalia Aegyptiorū quibus Dijs consecrata.

ptij enim cum summo honore Arietem, Bouem, Hircum, in Ariete quidem Hammonē, siuè Iouem Ammonium, in Vitulo Apin, in Hirco Priapum, tanquam Numinum viua habitacula venerarentur, non tantùm fas non erat illa occidere, aut immolare, sed & occisores eorum morte, teste Eusebio Pamphylo, puniebant; Mortua autem luctu planctuq; maximo complorabant. Quem cultum ceremoniasque impias, vt destrueret Moyses, non id aliter, quàm contrarijs legibus, & ceremonijs præstandum censuit; Hinc arietes, vitulos, & hircos, quos Ægyptij colebant, Hebræi morti per sacrificia destinabant. Quæ omnia pulchrè, & eruditè Rambam libro qui

Rambam in More nebuchim.

More nebuchim siuè *Doctor Perplexorum* dicitur, describit. Cuius ideò verba ad longum adferam. Sic enim p. 3. cap. 46. dicit: יעתה אתחיל לתת טעם כל

כל אחד ואחד לפי השגתי ואמר כי כבר אמרה התורה כפי מה שפי׳ אונקלוס שהמצריים היו עובדים מזל טלה מפני זה היו אוסרים לשחוט הצאן והיו מואסים רועי צאן אמר הן נזבה את תועבת מצרים וכן היו כתות מן הצאבה עו ברים לשדים והיו חושבים שהם ישובו בצורת העזים ולזה היו קוראים לשדים שעירים וכבר התפשט הדעת הזה מאוד ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר הם זובחים ולזה היו אוסרים הכיתות הם ג׳ כן אכילת העזים אבל שחיטת הבקר כמעט שהיו מואסים אותו רוב עובדי ע׳ז וכלם היו מגדילים זה המון מאוד ולזה תמצא אנשי הודו עד היום לא ישחטו הבקר כלל ואפי בארצות אש ישחטו שאר מיני בעלי חיים ובעבור שימחה זכר אלו הדעות אשר אינם אמתיות צונו להקריב אלו השלשת מנים לבד מן הבהמה ומן הבקר המן הצאן תקריבו את קרבניכם עד שיהיה המעשה אשר חשבוהו תכלית המרי בו יתקרבו אל השם ובמעשה ההיא יכופרו העונות

Et nunc incipiam sensum, & rationem vniuscuiusque, pro virili dare, dicoque, quod nos docuit Lex diuina, secundùm expositionem Onckeli, Aegyptios Sydus, vel signum Arietis coluisse, ac propterea non solùm prohibitum fuisse mactare oues; sed & in summo contemptu, & abominatione fuisse pastores ouium. Hinc Moyses dicet: Ecce sacrificabimus abominationem Agyptiorum: Ad hunc modum fuerunt ex Sabæis nonnulli, qui Dæmones colebant, existimantes, quòd formam Hircorum haberent; vndè etiam Dæmones Seirim, *hoc est, Hircos appellabant. Quæ opinio Moysis tempore iam longè, latèque in Orbe diffusa fuit, sicut ait,* Et non sacrificabunt vltra sacrificia sua (Lasseirim) *hoc est, Dæmonibus ita appellatis, & hinc apud illud hominum genus prohibitus quoque fuit esus hircorum. Iumentorum autem mactationem maxima pars Idololatrarũ abominata est semper, omnesque hanc irrationalium animalium speciem maximi fecerunt. Hinc in hodiernum vsque diem in India reperies homines, qui illa nunquam mactare solent, & quidem in illis etiam locis, vbi pecudes mactari consueuerunt. Vt ergo memoria harum opinionum ex animis hominum deleretur, præcepit nobis Deus, vt has trium bestiarum species (Arietes, Boues, Hircos, solùm in Sacrificijs nostris offerremus, iuxtà illud: De bobus, & pecudibus offeretis oblationem vestram; ita vt illud, quòd ipsi pro summo peccato habebant, DEO offerri debeat, illoque peccata nostra expianda sint. Hoc nempè pacto curandæ sunt opiniones illæ prauæ, quia sunt veluti morbi, & vlcera animæ humanæ, per extremum ipsorum contrarium. Hoc fine præcepit agnum paschalem comedere, vt contrario ritu, impietatem eorum detestaremur. Hinc Leones, Vrsos, Tygres, aliasque feras bestias, quas illi offerebant, Hebræi intactas relinquere volunt, vt in Libro* טמטם *Tamtam habetur.* Huc vsque Rambam.

Ex quibus luculenter patet, iam Sacras Ægyptiorum disciplinas, multò ante Moysen floruisse; hieroglyphicas quoque tanto in pretio, & æstimatione fuisse, vt vel ipsum Moysen iis institutum Sacræ literæ Act. 7. his verbis asserant: *Erat autem Moses eruditus in omni Sapientia Aegyptiorum.* Quæ Philo in vita Moysis aliquantò fusiùs explicat: Διδάσκαλοι δ' εὐθὺς ἀλλαχόθεν ἄλλοι παρῆσαν. οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πλησιοχώρων καὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον νομῶν αὐτοκέλευστοι. οἱ δ' ἀπὸ τῆς ἑλλάδος ἐπὶ μεγάλαις δωρεαῖς μεταπεμφθέντες ὧν ἐν οὐ μακρῷ χρόνῳ τὰς δυνάμεις ὑπερέβαλεν, εὐμοιρίᾳ φύσεως φθάνων τὰς ὑφηγήσεις; ὡς ἀνάμνησιν εἶναι δοκεῖν, οὐ μάθησιν, ἔτι καὶ προσεπινοῶν αὐτὸς τὰ δυσθεώρητα ἀριθμοὺς μὲν οὖν καὶ γεωμετρίας τήν τε ρυθμικὴν καὶ ἁρμονικὴν καὶ μετρικὴν θεω- Philo.

θεωρίαν, καὶ μουσικὴν τὴν σύμπασαν διά τε χρήσεως ὀργάνων καὶ λόγων τῶν ἐν ταῖς τέχναις καὶ διεξόδοις τοπικωτέραις, Αἰγυπτίων οἱ λόγιοι παρεδίδοσαν. καὶ προσέτι τὴν διὰ συμβόλων φιλοσοφίαν, ἣν ἐν τοῖς λεγομένοις ἱεροῖς γράμμασιν ἐπιδείκνυνται; καὶ διὰ τῆς τῶν ζώων ἀποδοχῆς ἃ καὶ Θεῶν τιμαῖς γεραίρουσι. Τὴν δ' ἄλλην ἐγκύκλιον παιδείαν ἕλληνες ἐδίδασκον, οἱ δ' ἐκ τῶν πλησιοχώρων τά τε Ασσύρια γράμματα, καὶ τὴν τῶν οὐρανίων χαλδαϊκὴν ἐπιστήμην; Ταύτην καὶ παρ' Αἰγυπτίων ἐλάμβανε μαθηματικήν. *Doctores,* inquit, *statim alijs aliundè præsto fuerunt, partim ex vicinis populis, Aegyptiorumque Nomis voluntarij, partim ex Græcia magnis emolumentis euocati; quorum facultatem breui tempore superauit, cùm & ingenij felicitate doctrinam anteuerteret, vt planè non disciplinam, sed recordationem esse approbaret, & de suo multa perspectu obscura ingeniosè excogitaret. Numeros quidem, & Geometriam, vniuersamque Musicam, Rhythmicam, harmonicam, metricam, siuè contemplatiuam, siuè per voces, instrumentaque promentem se modis varijs accepit ab Aegyptijs Doctoribus; maximè verò occultam Philosophiam, descriptam, vt vocant, literis hieroglyphicis, hoc est, notis animalium, quæ ipsi venerantur pro Numinibus, aliam verò encycliam doctrinam Græci docebant; ex vicinis verò locis Assyriorum literas, & de cælestibus Chaldæorum Scientiam; Mathematicam verò recipiebat ab Aegyptijs.* Hæc Philo.

Mathematicæ disciplinæ ante Mosen vulgares in Aegypto.

Iustinus Philosophus, & Martyr aliquantulum à Philone dissentiens in libro quæstionum à gentibus positarum asserit: *Mosen omisso studio omnium Mathematicarum, quæ tùm in Aegypto vulgares erant & viles, adiecisse animum ad solas hieroglyphicas disciplinas, quæ tùm apud eos solæ in honore, & pretio erant, & non quibuslibet, sed præcipuis & probatissimis viris, & in abditis locis secretò traderentur. Has cùm didicisset Moyses; nihil tamen vnquam secundùm eas aut dixit, aut fecit, quod contrarium esset vnius veri DEI cultui; neque credendum est, Moysen potentem opere & sermone, ex vi Aegyptiacæ Sapientiæ miracula operatum, sed ex sola veri DEI virtute miranda opera peregisse.* Clemens tamen in 5. Stromat. *Moysen, ait, iuxtà hanc hieroglyphicæ doctrinæ consuetudinem multa sub tropicis, ac mysticis animalium Symbolis vitæ moralis præcepta occultè tradidisse, solis diuinæ legis amatoribus peruia; qualia sunt illa: neque porco, neque aquila, accipitre, aut coruo vescendum; quæ quomodò intelligenda sint, paulò ante ex Rambam ostensum fuit.* Iamblichus autem apertis verbis ostendit, totius Sapientiæ Ægyptiacæ, potissimum hieroglyphicæ, Authorem alium non fuisse, nisi Mercurium Trismegistum; dùm omnes posteros Philosophos Sapientiam suam ex Columnis Ægyptiis didicisse luculenter asserit, primo Capite de mysteriis. Vbi & per Columnas nihil aliud indigitat, quàm Obeliscos, quibus doctrina illa sublimior insculpi erat solita, quod & Arabes omnes communi consensu testantur, vt alibi probatum fuit.

Clemens lib. 5. Stromat.

Hieroglyphicæ disciplinæ ante Mosen.

Atque ex hisce, ni fallor, luculenter constat, hieroglyphicas disciplinas ante Moysen iam multo tempore, videlicet à temporibus Misræ, & Abrahæ, quibus institutor earum Mercurius fuit Synchronus, floruisse. Ab hoc enim & nomen Pharaonum, & Sacerdotalis Ordo, & literarum tàm vulgarium, quàm doctrinalium originem nacta sunt; vt proindè vehementer hallucinentur, qui ipsum Moysen Mercurium Trismegistum, aut

Iethro eius Socerum eſſe volunt; perperàm quoque ſentiunt ij, qui poſt Moſen ab aliis huius nominis Triſmegiſtis illas adinuentas aſſerunt; Cùm enim & tempori, & hiſtorijs repugnent, veluti incongrua reijcienda ſunt. Habemus itaque hieroglyphicæ diſciplinæ propagationem vſque ad Moſen; reſtat vt poſt eum earundem promotionem continuemus. Poſt exitum itaque filiorum Iſraël ex Ægypto, ſummerſumque in mari rubro Pharaonem, cum omnibus ſuis primoribus, & Dynaſtis, Regnum, vti ingentem cladem incurrit, ita ardor huius diſciplinæ aliquantum interpellatus eſt vſque ad Amenophim, ſiuè Menuphta, qui primus, vt ſuprà oſtenſum fuit, non tantum Regnum in priſtinum ſplendorem reſtituit; ſed & diſciplinas ſacras ſummo zelo & ardore promouere conatus eſt. Hic primus magna animo ſuo voluens, conuocatis Sacerdotibus, penes quo ſolos hieroglyphicorum, Mathematumque notitia remanſerat, de ritibus & ceremoniis aliquantum intermiſſis inſtaurandis, de Templis, Obeliſcis, pyramidibuſq; erigendis concilium inijt; & cùm nihil reſtaret, quàm concluſorum executio, ipſe morte ſublatus filio Sothis Regni reliquit gubernacula. Hic paternorum moliminum memor, primus poſt Moſen ex Regibus, animum ad traditas diſciplinas Obeliſcis inſculpendas adiecit. Quidnam autem præſtiterit circa hæc, & quoſnam Obeliſcos erexerit, ſuprà peculiaribus capitibus dictum eſt, vt proindè ſuperfluum, hic ea repetere, iudicauerim. Hoc morte ſublato ſucceſſit filius eius Rameſſes, qui traditas artes non tantùm inſigni ſtudio propagauit, ſed & omnium, qui vnquam viſi ſunt, maximum hieroglyphica literatura inſignē erexit Obeliſcum. Quem deindè Sacerdotes ſecuti, ſinguli pro facultate ſua conatus Regios inſigniter promouerunt: adeòque nullo vnquam tempore, ſtudium hieroglyphicum maiori in flore, & pretio fuit, quàm hoc ſeculo. Succeſſit deindè, vt ex Chronographia patet, Seſoſtris Rex, qui pro immenſa animi ſui magnitudine, ſicuti magnam Orbis terræ partem ſuo ſubiugauit imperio, ita & hoc ſtudium mirificè quoque propagauit; quemadmodum ex Columnis, quas in præcedentibus deſcripſimus, omnium quę in mundo vnquam viſæ ſunt; maximis patet. Secutus hunc filius eius Momphercur, ſiuè corruptè Noncorius, qui & ipſe ad hieroglyphicorum culturam adiecit animum, ingentem præ cœteris Obeliſcum molitus eſt, eum videlicet, quem in Campo Vaticano in hunc diem ſuperſtitem cum admiratione intuemur. Hunc ſecuti poſteà ſunt Pſammirtao, ſiuè vt Plinius corruptè Sennaſerteus, Aphries, Pſammus, & Nechao, aliique Reges, qui & ipſi Obeliſcis erectis, quanti doctrinam auitam facerent, poſteritati teſtati ſunt. Quæ verò hi Reges præſtiterunt, & de Obeliſcis eorum, cùm in præcedentibus fuſiſſimè oſtenderimus, hic tantum anacephalęoticōs ea repetenda duxi, vt ſic ordo, tempus, & ratio hieroglyphicæ propagationis meliùs innoteſceret.

Hieroglyphicæ literaturæ poſt Moſen propagatio.

Menuphta primus poſt Moſen hieroglyphicæ doctrinæ promotor.

Sothis filius inſtitutum patris proſequitur.

Rameſſes filius Sothis Obeliſcos erigit.

Seſoſiris aliàs Seſoſtris promouet Obeliſcorum erectionem.

Momphencur filius maximum Obeliſcum erigit.

Durauit autem hoc ſtudium eâ, quâ dictum eſt, propagatione, vſque ad Cambyſem Regem Perſarum, qui Ægypto tandem per vim occupata, ſuſque,

que, deque vertit omnia, Sacerdotibus partem occisis, partim in captiuitatem abductis, aras, Templa, Obeliscos, libros sacros, siuè Sacerdotales, igne consumptos, euertit, factumque est, vt Barbarorum moribus introductis, Sacerdotalis doctrina ita labefactata sit, vt vix eiusdē vestigia remanerent. Atque hic fuit propagationis hieroglyphicæ doctrinæ, vti & Obeliscorum erectionis terminus.

CAPVT III.

Vtrum succedentibus seculis doctrina hieroglyphica prorsus fuerit deleta, et an Orpheus, Lynus, Pythagoras, Plato, aliique Scriptores eiusmodi doctrinæ notitiam habuerint?

Orpheus Linus.

CErtùm est ex clade à Cambyse Ægypto illata, non ita omnem hieroglyphicam doctrinam de repente concidisse, vt non eius nonnulla vestigia remanserint. Nam præterquam quod Orpheus, Linus, Amphion, (qui primi Græcorum Philosophi) duobus videlicet post Moysis transitum, seculis, in Ægypto conuersati sunt, eo videlicet tempore quo artes, & scientiæ memoratæ maximè florebant) ex frequenti cum Sacerdotibus conuersatione, eam perfectè addidicerint, & ad Græcos transtulerint; Sacerdotes quoque exules eam vicinis Arabum, Phœnicum, Græcorumq; gentibus communicasse omninò probabile est. Quod vel indè patet, quòd Orphei hymni nescio quid Ægyptiacum oleant; imò hieroglyphicam doctrinam mysteriosis suis allegorijs ita exactè exhibeant; vt non à Græco, sed Ægyptio Sacerdote compositi videantur. Hosce secutus est multò post, circa primæ Olympiadis annum ante Cambysis in Ægyptum aduentum, quatuor circiter annos, Pythagoras, qui & vniuersam Ægyptiorum symbolicam doctrinam defloratam sui iuris fecit: Quem secuti Plato, Democritus, Thales Milesius, Eudoxus, Aristoteles, singuli, Sacerdotes, à quibus in Ægyptiacis mysterijs instituerentur, eos habuere Magistros, vt posteà videbitur. De Orpheo sic refert Diodorus: *Orpheus*, inquit *Thrax genere, filius Denagri, doctrinà, melodiaque ac Poësi excessit omnes, quorum extat memoria; Etenim Poëma mirandum edidit, & suauitate cantus præ ceteris clarus, adeò fama excreuit, vt melodià feras, & arbores ad se audiendum allicere diceretur; doctrinæ deditus, eum Theologiæ operam impendisset, in Aegyptum transit, plurimarumque ibi rerum scientia percepta, Græcorum doctissimus, tùm in Deorum ceremonijs, tùm in Theologia, tùm in Poëmatibus cantuque est habitus.* De seipso verò in Argonauticis testatur, se in Aegypto Memphis fuisse; Pythagoram verò in Aegypto cum Sacerdotibus multo tempore conuersatum, symbolicam eorundem doctrinam plenè hausisse, Eusebius, Clemens Alexandrinus, Diodorus, Laërtius, Malchus in eius vita luculenter ostendunt: Imò præ ceteris Iamblichus his verbis fronti libri præpositis testatur. *Aegyptij Scriptores pu-*

[Margin notes: Orpheus discipulus Aegyptiorum, hieroglyphica literatura imbutus fuit. — Pythagoras promouit & propagauit literaturam hieroglyphicam — *Diodorus de Orpheo.* — *Eusebius, Clemens. Diodorus, Malchus, Laertius,* — *Iamblichus.*]

tan-

tantes omnia inuenta esse à Mercurio, suos libros Mercurio inscribebant. Mercurius praest sapientiæ, & eloquio; Pythagoras, Plato, Democritus, Eudoxus, & multi alij ad Sacerdotes Aegyptios accesserunt. Dogmata huius libri Assyriorum, & Aegyptiorum sunt, & ex columnis Mercurij. Pythagoras & Plato didicerunt Philosophiam ex columnis Mercurij in Agypto; Columnæ Mercurij plenæ doctrinis.

E Columnis Mercurij, Græciæ Philosophi hauserunt sua.

Ex quibus apertè patet, omnem Græcorum doctrinam, & præsertim symbolicam ab Aegyptijs ad Grçcos translatum, vti & Eusebius, Clemens, alijque fusè ostendunt. Cùm enim Pythagoras, & Plato ex obeliscis reconditam suam philosophiam, teste Iamblicho, hauserint; doctrinam hieroglyphicam tunc temporis apud superstites sacerdotes adhuc viguisse, eiusque cognitionem plenam curiosissimos philosophos memoratos eorum instructione hausisse, verisimile est. Et de Pythagora quidem nullum dubium est; cùm hic ante Cambysis aduentum, tempore vltimi Regis Aegypti Amasis, cum Sacerdotibus multis annis conuersatus sit, & libri ejus mysterijs pleni satis id indicent; de posteris tantùm post Cambysem philosophis difficultas est. Sed dicimus, ne tunc quidem desijsse symbolicam Aegyptiorum doctrinam, sed sacerdotes occultè quibus volebant, & expedire iudicabant, eam oretenùs cõmunicasse. Certè Platonem ijs imbutum præ cæteris libri ejus satis, vt alibi demonstrabitur, indicant. Ita quidem, vt discursus ejus sublimes per numeros, lineas, sonos, allegorias occulti, vti & vniuersalium rerum conceptus, siuè ideæ, nihil aliud, quàm schematum hieroglyphicorum euolutionem innuere videantur. Tradit autem Eusebius l. 10. c. 3. præter Euang. Platonem circa finem Regni Persarum in Aegypto paulò ante Alexandrum Macedonem, quadringentis annis vel paulùm plus ante Cæsarem Augustum floruisse. Porrò in Aegypto Pythagoram Magistrum suum sortitum esse Sacerdotem Oenuphæum Heliopolitam; Eudoxum verò Conuphæum Memphitam, Solonem verò Sonchiten Saitem adeptum esse, Malchus in vita Pythagoræ testatur; ita vt quidquid arcanum, & reconditum circa Deorum notionem occurrit, quicquid in mysteriosis eorundem ritibus, & ceremonijs, Deorumque cultu, allegoricum est, ex hieroglyphica doctrina profluxisse, (vt nos fusissimè in Mystagogia hieroglyphica sequenti libro ex omni Orientalium doctrina demonstramus) censeri debeant. Quæ cum ita sint, necessariò asserendum est, hieroglyphicam doctrinam Obeliscis insculptam, semper in vicinarum gentium monumentis superstitem fuisse; non quidem signis ipsis figurisque sculptilibus exhibitam, sed symbolicis discursibus, fabularumque inuolucris adornatam. Quid enim aliud sunt Pythagorici isti gryphi, & parabolæ reconditissimæ, nisi hieroglyphicæ gnomæ, ad normam, & amussim Aegyptiacam concinnatæ? quid per vitam istam Pythagoræ abstinentiâ, continentiâ, & silentio conspicuam, quàm Sacerdotum Aegyptiorum vita exprimitur? Quid Plato ipse in omnibus passim dialogis suis per ideas suas aliud, quàm ideas tùm theologicas, tùm politicas Aegyptiorum expressit?

Post Cambysen adhuc viguit sacra doctrina.

Quinam Magistri in Aegypto fuerint Pythagoræ, Eudoxi. Solonis.

Hieroglyphica literatura non perijt, sed sparsa hinc inde in Græcorum monumentis permansit.

pressit? Eudoxus quoque, quæ de rerum principijs habet, teste Clemente lib. 6. Strom. omnia vti & Pherecides Syrus, & quæ de Legumlatione eximia Solon habet, ab Aegyptijs didicit. Non dicam hoc loco de Aristotele, cuius Philosophia ad mentem Aegyptiorum condita, quam alij Numenio adscribunt, nihil aliud, quam hieroglyphicarum Idearum interpretationes redolet. Verùm cùm hæc omnia parallela quadam singulorum ad inuicem comparatione ostendamus in Oedipo, hic longior esse nolui; cum cuius iudicio, & ingenio pollenti ex hisce pauculis constare possit, hieroglyphicam doctrinam minimè vt scioli quidam, & philologastri putant, successu temporum interijsse; quin eandem in superstitibus Hebræorum, Arabum, Græcorumque monumentis, etsi dispersam, & figuris exanimem quasi sepultam latere, & à Græcis Latinos scriptores hausisse partim ostensum est, partim in decursu Operis solidis rationibus, authoritatibusque demonstrabitur. Labore tantùm & industriâ opus est, vt videlicet per varium Lectoris scrutinium, linguarumque orientalium, quarum ope sola Orientalium Scriptorum monumentorumque adyta nobis aperta sunt, penetremus, atque tandem instar argumentosæ apis, ex omnibus quæ ad rem faciunt excerptis, & per combinatoriam artem ritè inter se collatis hoc pacto mysticum Osiridis corpus à Typhone temporum iniuria dispersum, in integrum restauremus. Quod nos gratia DEI assistente, & Patris luminum gratiâ (sine cuius afflatu omnis ingenij humani conatus meritò frustraneus est) nos præstituros confidimus.

Pherecides Syrus.

Quomodo Author literaturam quasi perditam eruerit.

CAPVT IV.

Quinam Authores ante, et post ruinam Ægypti à Cambyse illatam fuerint, qui de Ægyptiorum mysterijs tractarint; ex quibus patebit, hieroglyphicam doctrinam per libros continua successione traditam minimè interijsse, sed libris conseruatam, ad vltima tempora peruenisse.

VT igitur laboriosa hæc hieroglyphicæ interpretationis molimina solidis rationibus fundaremus, de Scriptoribus antiquis omnium seculorum vsque ad Augustum Cæsarem, & vltra florentibus, quique de Ægyptiorum Philosophia ac mysticis disciplinis tractarunt, agere hoc loco visum est; vt sic hieroglyphicæ doctrinæ propagatio εὐμεθόδως demonstraretur, oraque contradictorum aduersariorumque authoritatibus tàm euidentibus clausa obturarentur.

Notandum itaque, vniuersam Ægyptiorum Sapientiam in quinque partes diuidi, teste Clemente, in Physicâ, Moralem, Politicam, Theologicam, & Magicâ, partim scriptis, partim hieroglyphicis comprehensam; cuius tantam apud se famam in mundo concitauerant, vt sapiens dici non posset, qui

Diuisio hieroglyphicæ doctrinæ.

ex dictis partibus ab Ægyptijs instructus aliquam in se non deriuasset; Hinc ille reconditarum rerum scientiæ pruritus apud posteros. Quinam igitur ex posteris de ijs scripserint, & quomodo ad nostra vsque tempora propagata fuerit, ex omnium seculorum Authorum superstitibus fragmentis hoc loco demonstrare visum est; à primo Scriptore initium facturi. Chamus itaque filius Noë, primus post diluuium Zoroaster, primus Magica monumenta ad Ægyptios, Chaldæos, Phœnices, & Persas traduxisse fertur. De quo pulchrè Ioannes Cassianus in 8. Collat. c. 21. cuius verba allegata sunt suprà folio 4. quæ consule. Cui consentit Petrus Comestor in historia Ecclesiastica, qui eum ex Clemente, & Iosepho artem Magicam, Astrologiam cæterasque artes in quatuordecim Columnis, septem lateritijs, totidemque æneis contrà aquam, ignemque insculpsisse refert. *Ioannes Cassianus de Chamo.*

Hunc secutus est Hermes Trismegistus, secundus Zoroaster, qui falsam doctrinam Chami, Misraim, aliorumque filiorum emendans, vti in præcedentibus probatum fuit, auitæ doctrinæ conformem edidit; Author literarum, qui & ipse ob singularem rerum naturalium scientiam à Chaldæis Zoroaster dictus, vt suprà probauimus. Sed de libris Hermetis audiamus Clementem lib. 6. Stromatum fol. 130. *Sunt ergò quadraginta duo libri Mercurij valdè necessarij, ex quibus triginta sex continent omnem Aegyptiorum Philosophiam, ediscunt ij qui ante dicti sunt* Sacrorum Præsides *reliquos autem sex* παστοφόροις, *id est, qui pallium gestant, qui pertinent ad medicinam, nempè de constructione corporis, de moribus, de instrumentis, & medicamentis, de oculis, & de mulieribus;* Quorum fragmenta Origenes ait lib. contra Celsum, suo tempore fuisse in Bibliothecis Ægypti adhuc superstites. Certè Arabes, & Chaldæos plerosque excerpta ex Hermete suis monumentis inseruisse, in descursu Operis videbitur. Ex his pleraque antiquos scripsisse testis est Iamblichus, imò fragmenta illa Oraculorum, in quæ copiosos commentarios Phlethon & Psellus scripsere, non alterius censenda sunt, quàm dicti Mercurij Trismegisti, Zoroastris secundi, vti alibi probauimus: de quibus lege Opusculum Ioannis Opsopæi Parisijs impressum anno 1612. Extat & huius Zoroastris Oracula, & Sapientia in Bibliotheca Vaticana, Altempsiana, varia adhuc fragmenta, quæ suo tempore tùm hic, tùm in Oedipo adducentur. Chaldæi verò, & hæc sui juris fecerunt, vt pulchrè ostendit Iochaides in libro reconditarum rerum referto, quem Zoar inscribit; vbi ab Ægyptijs instructus, quinque Sapientum ordines constituit, hoc est, Chesdaim, Asaphim, Hartamim, Mecaschephim, Cazarim; qui ordines & in libro Danielis cap. 7. indicantur. Per Chesdaim designat Genethliacos, quos Plinius ait initium habuisse à Belo Ioue Nini Assyriorum Regis Patre. Hi cœlorum motus diligentissimè spectarunt, & circa Astronomiæ rationes, prædictionesque occupabantur; quorum & Philo in libro de Abraham meminit in hunc modum: *Chaldæi scientià stellarum periti, omnia astrorum motibus tribuebant, à quibus credebant, dispensari mundi potentias, quæ constat ex numeris*

Libri Mercurij, Apud Clementem lib. 6. Stromat.

Ioannes Opsopæus in Opusc. de Zoroastris Oraculis.

Iochaides in Zohar.

Quinque Sapientum Ordines.

כשדים Chasdim quales fuerint.

Philo in libro de Abraham.

meris eorumque proportionibus; Venerabantur isti, res visibiles non percipientes inuisibilia, & intelligibilia, scrutantes illorum tantùm ordinem; atque ita è Solis, Lunæ, Planetarum, Aplanetarumque circuitibus, & anni in quatuor tempora distincti vicibus consensuque rerum cælestium terrestriumque mundum ipsum DEVM esse existimabant profana opinione creaturam similem facientes Creatori. Atque hic est primus ramus à Zoroastre Ægyptio Hermete deriuatus, qui cùm visibiles huiusmodi mundi substantias, Solem, Lunam, Stellas, inuisibiles DEI vnius virtutes symbolicè indigitaret, illi tamen ad visibilia respicientes, omnia sensibilibus Numinibus plena existimantes, tandem primo mundo, posterisque præbuêre totius idololatriæ, superstitionisque seminarium.

Mundus DEVS creditus ab antiquis.

Asaphim, qui à vetusto Latinæ editionis interprete, Philosophi, à Septuaginta Interpretibus Magi appellantur; de omnium tàm diuinarum, quàm humanarum rerum causis philosophati sunt, quorum Authorem ab Hermete synchrono, instructum Baalam esse quidam putant, & hoc ipsum scripsisse Origenem lib. contra Celsum reperio; cuius etiam vaticinationis scriptura post multa secula admoniti Magi ex Oriente in Iudæam profecti sunt Christum adoraturi. Sed nos veriùs à Zoroastro, quem & Baalam dictum alibi ostendimus, hoc profluxisse probamus; quorum placita alibi fusiùs examinabuntur. Porrò *Hartumim* qui à Septuaginta ἐπαοιδοὶ, hoc est, incantatores, & à D. Hieronymo Harioli nuncupantur, Dœmonum execrationibus dediti, originem duxerunt, Iustino, & Augustino testibus, ab Hermete Zoroastro Ægyptio, verè Magiæ inuentore, quæ deindè ab alio quodam huius nominis Mago corrupta, & ad incantationum deliramenta deducta fuit.

2. Ordinis Sapientes אשפים Asaphim.

3. Ordinis Sapientes הרטמים Hartumim.

Mecaschaphim, qui à Septuaginta Int: dicuntur φαρμακοὶ, veneficos vocat Hieronymus, putatque eos esse, qui sanguine vtuntur, & victimis, & sæpè contingunt corpora mortuorum, & ex his deriuant; de quorum ritibus, & ceremonijs fusè in sequentibus. *Gazarim*, siuè vt Septuaginta eos vertunt Gazarenos, Hieronymus Haruspices, siuè eos qui intestinis hostiarū inspectis diuinant. Atque hæ erant Chaldaicæ Sapientiæ partes, quæ à temporibus Cham vsque ad Nabuchodonosoris tempora durauit, quibus & Danielem imbutum legimus Dan. 7. ramusque, vt dixi, erat ex Aegyptiacæ Sapientiæ quinta parte, quam Magiam vocabant, propagatus. Atque hinc liber Cham, elementa, ac praxin Necromanticæ artis continens, liber ab impijs Magis suppositítio quodam partu sub nomine Cham editus, cuius & Ciccus Asculanus in libro de Sphæra meminit. De quibus fusiùs tractantem consule Rambam in magno Opere Thalmudico, & in More nebuchim lib. 3. c. 29.

4. Ordinis Sapientes מכשפים Mecaschaphim.

5. Ordinis Sapientes גזרים Gezarim.

Sed vt ad institutum reuertamur. Composuit itaque Hermes varios libros, ex quibus Chaldæi primùm, deindè Sabæi suæ superstitionis fundamenta jecerunt. Erant autem Sabæi ex semine Cusij, qui Zoroastris super-

perſtitionibus imbuti, ab Hermete rerum in Ægypto potiente, tanquam Hæretici expulſi, Arabiæ felicis partes, quæ Chaldæam reſpiciunt, tenuerunt. Hi libros, quibus doctrinam Hermetis eruditiorem jactabant, circumferebant. Tractabant hi de Aſtrologia, de Stellarum occultis influxibus, de Statuarum confectione, & conſecratione, de Oraculorum inſtitutione, ſiuè de fabrica imaginum loquentium, de viribus herbarũ, fructuum, ſeminum, arborum, animalium, quæ omnia viua Deorum habitacula eſſe credebant. In quibus ſi vllis, certè hieroglyphica doctrina, tametſi innumeris ſuperſtitionibus corrupta, maximè juxta genuinas rationes exponitur, vti in ſequentibus patebit. Verùm nè quicquam proprio ingenio confinxiſſe videar, huius rei teſtem adduco celeberrimum apud Hebræos Authorem Rambam, qui de Sabæis parte 3. More nebuchim c. 29. ſic ait: ידוע שאברהם אבינו עליו השלום גדל באמונת הצאבאים ודעתם שאין אלוה רק הכוכבים וכשאודיעך בפרק הזה ספריהם ונמצאים עתה בידנו אשר נעתקו ללשון הערב ודברי הימים שלהם הקודמים ואגלה לך דעתם מהם ועניניהם יתבאר לך אמרם בביאור שהכוכבים הם האלהות ושהשמש הוא האלוה הגדול וכן אמרו עוד שהשאר הכוכבים החמשה אלהות אבל שני המאורים הם יותר גדולים ותמצאם בביאור שהשמש הוא אשר ינהיג העולם העליון והשפל בזה הלשון אמרוהו ותמצאם שזכרו בספרים ההם הימים שלהם תמצא זה ענין מבואר כן בספר נקרא העבודה הנבטיה *Notum eſt Abrahamum Patrem noſtrum educatum eſſe in fide Sabæorum, qui ſtatuerunt nullum eſſe DEVM præter ſtellas; ſed cùm tibi indicauero in hoc capite libros ipſorum, qui nunc ſunt in manibus noſtris tranſlati in linguam Arabicam, & Annales ipſorum antiquos, & exinde ſententias eorum adduxero, videbis eos expreſſè dicere Stellas eſſe Deos, & Solem eſſe magnum Deum; Ita dicunt quoque reliquos quinque Planetas eſſe Deos, ſed duo luminaria Deos eſſe maiores. Inuenies quoque illos clarè dicere, Solem regere mundum ſuperiorem & inferiorem; Inuenies etiam hæc omnia manifeſtis verbis in libro, qui vocatur Abadat hagubti*, id eſt, de cultura Ægyptiorum, aliique libri, de quibus poſteà.

Sabæi ab Hermete Ægypto expulſi tanquam Hæretici.

Rambam in More nebuchim.

Horum eorundem librorum mentionem faciunt Arabum Scriptores. Salamas libro intitulato, Hortus mirabilium mundi; Geladdinus in tractatu de hiſtoria veterum Ægyptiorum; Abenephi, & Aben Vachaſia de cultura Ægyptiorũ, & libro de antiquitate, vita, moribus, literis veterum Ægyptiorum, quos penes me habeo, ex quibus haud exiguum ad hieroglyphicam inſtitutionem ſubſidium allatum eſt. Hos autem libros longè ante Moyſis tempora à Sabæis conſcriptos expreſſè dicit Rambam, erat enim ijs ſeculis tanta horum librorum celebritas & fama, vt penè vniuerſum mundũ, vt dùm quiſq; pro ſuo arbitrio interpretari conatus eſt libros hos myſterijs plenos, in manifeſtam deducerent idololatriam, verba ſunt Rambani: וספר הגדול בזה ספר העבודה הנבטיה העתקת אבן וחשיה וזה ספר מלא שגעונות עובדי ע״ז פרק וממה שנפשות ההמון נוטות אליו ונקשרות בו רל עשיית הטלשמות והורדת הרוחנים והכשפים והשדים והמזיקים והשוכנים במדברות וגלגל גם כן בספר והואשגעונות עצמות ישחקו מהן אנשי השכל חשני הן

Libri Ægyptiorum veterum apud Rambam, ex quibus Aben vaſchia & Abenephi Arabes ſua, pleraque deſumpſerunt.

Liber de cultura Aegyptiorum, quē transtulit Abenvaschia, quid contineat.

בחן לדקדק ולטעון במופטים המבואדרים אשר ידעו בהם כ׳ אנשי העולם ש״ש אלוה שופט על כל בני העולם *Celeberrimus inter alios liber est de Agricultura Aegyptiorum.* (Textus habet חכבטי corruptè, debet enim esse חגובטי id est, Gubti, ita enim Arabicus habet) *quem transtulit Abenuachsia, liber plenus insaniarum, & aliarum rerum, ad quas vulgò homines propendunt, & inclinant; de fabricatione scilicet imaginum loquentium, de descensu Spirituum familiarium, de præstigijs & Dæmonibus, habitantibus in desertis, vti sunt Satyri &c.* vt vel hinc Moyses occasionem libros legales ordinandi sumpserit, vt videlicet eiusmodi ritibus, legibusque contrarios gentium ritus & ceremonias euerteret, & populum DEI electum, cæteroquin in huiusmodi pronissimum ab hac pestifera lue liberaret. Fragmenta horum librorum ex Arabum & Chaldæorum monumentis depromptam, vide paulò post adducenda. Fuisse autem hosce libros Mercurij, à Sabæis præcepto Tauti, siuè ipsius Mercurij transcriptos, Eusebius ex Philone, hic ex Sanchoniathone testatur hisce verbis:

Libri Tauti & 7. fratrum.

Ταῦτ' τὰ φησὶ πρῶτοι πάντων ὑπομνηματίσαντο οἱ ἑπτὰ Συδὶκ παῖδες Κάβειροι, καὶ ὄγδοος αὐτῶν ἀδελφὸς Ἀσκλήπιος ὡς αὐτοῖς ἐνετείλατο Θεὸς Τάαυτος. *Hæc verò, dicit, primi omnium transcripta posteris tradiderunt Septem filij Cabij* (vel vt alius textus habet, Cabari veriùs Sabij) *& octauus eorum frater Asclepius, quemadmodum illis Deus Tautus præceperat.* Tatum verò Tauti filium Mystam & Sacerdotem veluti mysteria quædam primùm mundo, sub analogijs naturam, mundumque respicientibus publicasse. Idem paulò antè citatus Philo apud Eusebium testatur his verbis: Ταῦτα πάντα ὁ Θαβιῶνος παῖς πρῶτος τῶν ἀπ' αἰῶνος γεγονότων Φοινίκων ἱεροφάντης ἀλληγορήσας, τοῖς τε φυσικοῖς καὶ κοσμικοῖς πάθεσιν ἀναμίξας, παρέδωκε τοῖς ὀργιῶσι καὶ τελετῶν κατάρχουσι προφήταις. *Hæc omnia Thalionis (verius Tationis, vel Tati filius) omnium primus à seculo natorum Phœnicum hieromanthes, naturæ & mundi rebus diuina miscens veluti mysteria & orgya quadam tradidit præsidibus mysteriorum Prophetis.* Vides igitur quam pulchro filo ea omnia ex antiquitatum omnium maximis deducantur. Quis verò fuerit Sanchuniathon omnium post Moysen, cui suppar creditur fuisse, Scriptorum vetustissimus, restat demonstrandum. Sanchoniathon ex Beiruth, siuè Beryto Phœnix, multis ante Troianum bellum temporibus, Historiam Phœnicum in nouem libros diuisam, Ægyptijs parallelam scripsit; in qua tractat de Iudæorum gestis, de disciplinis & institutis, librisque sacris Ægyptiorum & Phœnicum, antiquissimarum mundi gentium. Hic Tauti, siuè Mercurij libros summâ curâ inquisitos transcriptos ad posteros detulit. Verùm vt omnia suis subsistant testimonijs, Eusebium dicta exquisitissimis verbis adstruentem audiamus:

Sanchuniathon quis?

Quid, & de quibus scripserit.

Eusebius de Sanchoniathone testimonium.

Ἱστορεῖ τοίνυν ταῦτα Σαγχουνιάθων ἀνὴρ παλαιότατος, καὶ τῶν Τρωικῶν χρόνων, ὥς φασι, πρεσβύτερος, ὃν καὶ ἐπ' ἀκριβείᾳ, καὶ ἀληθείᾳ τῆς Φοινικικῆς ἱστορίας ἀποδεχθῆναι μαρτυροῦσι. Φίλων δὲ τούτου πᾶσαν τὴν συγγραφὴν ὁ Βίβλιος, οὐχ ὁ Ἑβραῖος μεταβαλὼν ἀπὸ τῆς Φοινίκων γλώσσης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέδωκε; μέμνηται τούτων, ὁ καθ' ἡμᾶς τὴν καθ' ἡμῶν πεποιημένος συσκευήν, ἐν τετάρτῳ τῆς πρὸς ἡμᾶς ὑποθέσεως, ὧδε τῷ ἀνδρὶ μαρτυρῶν πρὸς λέξιν. *Narrat verò hæc Sanchuniathon vir vetustissimus, & Troianis temporibus, vt dicitur, antiquior, quam Phœnicum historiam, maximâ diligentiâ & veritate scripsisse testantur;*

Philo

Philo verò Biblius, non Hebræus, huius totam descriptionem, ex lingua Phœnicum in linguam latinam transtulit; Cuius & meminit honorificè Porphyrius in quarto, quem contra nos scripsit librum. Sed audiamus Porphyrium de Sanchuniathone sic pronunciantem: Σαγχυνιάθων τὲ κατὰ τὴν Φοινίκων διάλεκτον φιλαλήθως τὴν παλαιὰν ἱστορίαν ἐκ τῶν κατὰ πόλιν ὑπομνημάτων, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγραφῶν συναγαγὼν καὶ συγγράψας ἐπὶ Σεμιράμεως γέγονε τῆς Ἀσσυρίων βασιλίδος. ἢ πρὸ τῶν Ἰλιακῶν, καὶ κατ' αὐτοὺς γε τοὺς χρόνους γενέσθαι ἀναγέγραπται. Τὰ δὲ τοῦ Σαγχυνιάθωνος εἰς ἑλλάδα γλῶσσαν ἡρμήνευσε Φίλων ὁ βίβλιος. ὁ δὴ Φίλων εἰς ἐννέα βίβλους τὴν πᾶσαν τοῦ Σαγχυνιάθωνος πραγματείαν διελὼν, κατὰ τὸ προοίμιον τοῦ πρώτου συγγράμματος αὐτοῖς ῥήμασι προλέγει περὶ τοῦ Σαγχυνιάθωνος ταῦτα. Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ Σαγχυνιάθων ἀνὴρ πολυμαθὴς καὶ πολυπράγμων γενόμενος, καὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἀφ' οὗ τὰ πάντα συνέστη, παρὰ πάντων εἰδέναι ποθῶν, πολυφροντιστικῶς ἐξεμάστευσε τὰ Ταάυτου; εἰδὼς ὅτι τῶν ὑφ' ἥλιον γεγονότων, πρῶτος ἐστὶ Τάαυτος, ὁ τῶν γραμμάτων τὴν εὕρεσιν ἐπινοήσας, καὶ τῆς τῶν ὑπομνημάτων γραφῆς κατάρξας, καὶ ἀπὸ τοῦδε ὡς παρὰ κρηπῖδα βαλλόμενος τοῦ λόγου. ὃν Αἰγύπτιοι μὲν ἐκάλεσεν Θωὺθ. Ἀλεξανδρεῖς δὲ Θώθ, Ερμῆν δὲ ἕλληνες μετέφρασεν. *Sanchoniathon amans veritatis Phœnicum historiam antiquissimam Dialecto Phœnicia, partim ex singulis Vrbium annalibus, partim ex scriptis in sacris adytis contentis, solerti collegit ingenio, circa Semiramidis Assyriorum Reginæ tempora, quæ ante Iliacum bellum, vel circa ipsum fuisse describitur; quæ quidem Sanchoniathonis scripta in linguam Græcam vertit Philo Biblius, qui & in nouem libros vniversam Sanchuniathonis historiam diuidens, statim in exordij prima descriptione his verbis de Sanchuniathone præfatur. His ita se habentibus, Sanchoniathon vir, & sciendi cupidissimus, & rerum tractandarum dexteritate insignis, cùm nihil eorum omnium, quæ ab initio facta sunt memoratu digna ignorasse videatur, præ cæteris tamen curiosissimè examinasse, & inquisiuiße videtur Scripta & inuenta Tauti. Videns enim, quòd Tautus mortalium omnium primus sub Sole literarum inventionem excogitauit; & res memorabiles primus ausus est æternitati commendare, quem Aegyptij Thoyth, Alexandrini Thoth, Hermetem Græci vocant.* Hucusque Porphyrius. Scripsit autem hic Sanchuniathon, teste Philone Biblio, libros sequentes: Historiam Phœnicum, in qua de Origine mundi; de principijs rerum naturalium, de Theologia Phœnicum, & Ægyptiorum. De mirabilibus Taauti, siuè Mercurij; de inuentis ab eo in mundi bonum prolatis; de sacrarum institutione sculpturarum; de Deorum cultu. Ex quibus ad nos non nisi pauca quædam fragmenta, quorum nonnulla in Bibliotheca Magni Ducis Hetruriæ superesse non ita pridem intellexi, adhuc peruenerunt. Est & apud me fragmentum non nisi paucorum foliorum huius Authoris lingua Aramæa, hoc est, Phœnicia lingua, cum Chaldaica & Syriaca fere eadem conscriptum, vel potiùs ex Philone Biblio in Aramæam linguam traductum; tractat de institutis Ægyptiorum, & Mercurij potissimùm mysteria attingit; in quo tamen nihil adeò singulare occurrit, quòd jam alij Authores non tradiderint. Acceperat verò hoc fragmentum amicorum industriâ ex Bibliotheca Damascena, vulgò *Schàm*, toto Oriente celeberrima, magnus vir Nicolaus Peresius, cuius & copiam mihi Romam anno 1637. pro suo erga bonarum literarum promotionem zelo, vltimo videlicet anno vitæ suæ, transmittere voluit interpretandum, ex

Philo Biblius transtulit Sanchuniathonis libros ex lingua Phœnicum in Græcam.

Porphyrius lib. 4. contra Christianos de Sanchuniathone.

Sanchuniathonis laus.

Scripta Tauti inquirit.

Libri Sanchuniathonis.

ex quo nonnulla in ſequentibus depromamus. Vocatur autem à Syris hic Author Sanchuniotho ܣܢܟܘܢܝܬܘ, quod idē in dicta Dialecto ſignificat; ac *fulciunt me portenta*. Retulit mihi celeberrimus vir Leo Allatius; fuiſſe huius Philonis Biblij Sanchuniathonem non ita pridem deprehenſum in quadam Romæ vicini Monaſterij Bibliotheca; quem cùm doctorum virorum commendatio, ardentiſſimumque deſiderium pretioſiorem feciſſent, quàm imperiti eius poſſeſſores priùs ſibi perſuaſerant, furto tempeſtiuè ſubreptum, ita ex dicta Bibliotheca euanuiſſe, vt in hunc diem omne ſummâ curâ & auiditate eum inquirentium ſtudium eluſerit. Porrò hoc eodem tempore Phœnix & Cadmus Ægyptiacæ diſciplinæ traductores in Græciam migrarunt, quos ſecuti ſunt Græcorum Poëtæ, Orpheus, Muſæus, Amphion, qui & ipſi dictâ diſciplinâ imbuti, varia poſteritati reliquerunt fragmenta, quæ poſteritati concredidit Timotheus Thamyris, Philammon Muſicus, Demodotus Phœnix, Sybilla Ægyptia, Epimenides Cretenſis, & ex his deinceps Clemens, Euſebius, Origenes, alijque, quæ ſuis locis producentur, deſumpſerunt. Fuit & alius in Ægypto Propheta & Sacerdos Epies nomine, cuius de Ægyptiorum reconditioribus literis opera ex Copta lingua in Græcam tranſtulit Arius; huius mentionem Euſebius facit l. 1. c. VII. circa finem. Phercides quoque Syrus, & ipſe Sacerdotum diſcipulus varia poſteritati reliquit ad hieroglyphicæ literaturæ arcana ſpectantia monumenta, quæ ſuis locis in dicendorum confirmationem adducentur. Poſt Troiana verò tempora hos ſecuti ſunt, teſte Porphyrio l. 2. de abſtinentia, in Græcia Ægyptiorum diſcipuli, Homerus, Heſiodus, Herodotus, Pythagoras, Eudoxus, Democritus, Plato, Ariſtoteles, Socrates, Demetrius Phalaræus, quorum ſinguli iuxtà inſtitutum ſuum varia proferunt argumenta & indicia, quibus doctrina ſacrarum ſculpturarum inſtaurari, ac tandem Oſiridis corpus Typhonia temporũ iniuria diſcerptũ, dum artus artubus connectuntur, in integrũ adaptatũ, reſtitutũq; ſperari poſſit; Quid autem, & qualia ab Ægyptijs dicti Græciæ Philoſophi didicerint, Diodorus integro capite 6. libri 2. Bibliothecæ ſuæ deſcribit. De Pythagora, Democrito, Inopide inter alia hæc ſcribit: *Pythagoras inſuper multa ex ſacris libris Geometriam quoque & Arithmeticam percepit, ac animarum in alia corpora tranſmigrationem. Exiſtimant autem & Democritum quinque annis, quibus in Aegypto fuit, plurima in Aſtrologia didiciſſe. Similiter & Inopidem cum Sacerdotibus, Aſtronomiſque diutius verſatum, & Solis circulum & aliorum curſus aſtrorum Zodiacumque, ac multa alia ab eis percepta ad Græcos digna laude attuliſſe.* Vide præterea Porphyrium l. 2. de abſtin: & Strabonem lib. XVI. fuſiùs de ijs tractantem. In Ægypto verò ijſdem temporibus Sacerdotes floruerunt Anebo, Manethon, Sonchus Memphites, Caloſiris, alijque, teſte Heliodoro l. 3. quorum monumenta partim Græci, partim Hebræi, Arabeſque ſui iuris facta poſteritati concrediderunt. Ex Hebræis & Chaldæis, vterque Philo, Iochaides, Beroſus, Apion Alexandrinus; Horus Niliacus, qui

Phœnix & Cadmus.

Timotheus Thamyris, Philammon Muſicus, Demodotus, Sybilla, Epimenides. Origenes. Clemens, Euſebius

Epies Sacerdos Aegyptius.

Pherecid. Syrus.

Homerus, Heſiodus, Herodotus, Pythagoras, Eudoxus, Democritus, Socrates, Plato, Ariſtoteles.

Diodor. l. 2. c. 6. per totum caput.

Anebo, Manethon, Sonchus.

Hebræi, & Chaldæi.

qui insignem librum de hieroglyphicis scripsit lingua Copta, ex qua deinde eum in linguam Græcam transtulit Philippus; fuerunt eodem tempore Antiochus, Cheręmon, Hecatæus, Hellanicus, Philochorus, Castor Thales, Polæmon, Ptolomæus Mendesius, Aristæus, Africanus; Theogenes verò, teste Eusebio, Cambysis temporibus, vti & Tatianus, Ipsicrates, Mochus Phœnix, qui omnes suis in monumentis symbolicæ sapientiæ Ægyptiorum varia specimina dederunt. Ex Arabibus post Christum verò Salamas; Geladinus, Alsaig, & præ cæteris Abenephius, & Abenuachsia, qui omnium scripta suorũ iuriũ facientes, exactè & feliciter nonnullas Ægyptiacæ Philosophię partes attigerunt. Ex quorum fundamentis traditis, nos primum verum primæuæ doctrinæ sensum subolfacientes, veluti ad Ariadnæ filum ducti, non parum nos profecisse confitemur. Nam Abenuachsia, quem sæpè citat Rambam, primus Ægyptios libros in linguam Arabicam transtulit, quem nos Melitæ, inter spolia Turcarum repertum, singulari Dei prouidentiâ Arabicum reperimus. Post Salutis præterea aduentum in Græcia floruêre Plotinus, Porphyrius, Iamblichus eius discipulus, Dionysius Areopagita, Iustinus, Origenes, Tertullianus, Clemens, Eusebius, Irenæus, qui veterum scripta exactiùs trutinantes, Ægyptiacam doctrinam, etsi sparsìm, eâ tamen claritate exhibuerunt, vt symbola ipsa hieroglyphica, ipso verborũ cõtextu exposuisse videantur; varij quoq; tùm historici, tùm philologi, multi quoque ex SS. PP. Athanasius, Epiphanius, Lactantius Firmianus, Augustinus, Hieronymus; ex Gentilibus, Ammianus Marcellinus, Martianus Capella, Plinius, Ælianus, Solinus, Macrobius, alijque innumeri, huius Ægyptiacæ sapientiæ suis in monumentis etsi sparsim, ea tamen indicia præbuerũt, quę instituto nostro plurimùm sanè conduxerint. Post hos lõga seculorũ intercapedine, ordine secuti sunt, Pierius Valerianus, Causinus noster, qui in Horum vastos quidẽ ediderunt cõmentarios, quorum tamen neuter interpretationis alicuius verè hieroglyphicæ specimen dedit, ita vt non tàm hieroglyphicam doctrinam veterum, quàm emblematicam ex omnibus omnium temporũ historijs consarcinatam diatriben ediderint; post hos tandem secutus est Laurentius Pignoria vir peringeniosus, qui interpretationem Bembinæ tabulæ aggressus, non omninò à scopo errauit; sed adeò eam paucis perstrinxit, vt vix nudum symbolorum corticem attigerit. Hervvartus quoque librum in eandem tabulam edidit, quo se Nauticam Ægyptiorũ sub dictæ tabulæ Bembinæ hieroglyphicis relatã enodasse putat; sed quantum à scopo aberrauerit, paulò post apparebit, vbi eius interpretationem refutantes clarè ostendemus, eam sibi cum Ægyptiorum veterum intentione constare minimè posse. Hos ego tantùm secutus; quid præstiterim, præsens opus testabitur.

Arabes post Christum.

Athanasius, Epiphanius, Lactantius Firmianus, Augustinus, Hieronymus. Ammianus, Marcellinus, Martianus Capella, Plinius, Aelianus Solinus, Macrobius.

Pierius, Valerianus, Causinus, Hervvartius.

CONSECTARIVM.

Ex quibus fusiùs forsan, quàm par erat, deductis, luculenter patet, hieroglyphicas disciplinas non tantùm non fuisse deletas, sed & eas in

Hieroglyphica doctrina non fuit omninò perdita, sed sparsim in libris conseruata.

hunc vsque diem fuisse propagatas, per dictorum Authorum monumenta, tametsi illi, symbolorum medulla neglecta, corticem tantùm sine intimo rerum sensu posteris tradiderint. Quæ omnia in sequentibus luculenter, vt dixi, ostendentur. Et vt cum methodo, quam incepimus, filum prosequamur, à symbolis & hieroglyphicis, dissertationis nostræ sumemus exordium.

CAPVT V.

De Symbolis & hieroglyphicis in genere.

Quid sit Symbolum?

Athenæus.

Terentius.

Symbolum variarum rerum suscipit significationes, teste Stephano, in quantum enim ἀπὸ τοῦ συμβάλλειν deriuatur, idem est, ac conferre, coniungere, commiscere, seù quod idem est, significat collationem quandam, contributionem, seù signum, quod homines olim, teste Athenæo, dùm simul conuiuarentur, contribuebant, ex quota, quam quisque ad parandas epulas tribuebat, appellato symbolo; vndè Terentius in And. 2. alludens, *Symbolum*, ait, *dedit, & cœnauit*. & Plautus Curt. 9. meminit collatorum symbolorum apud forum piscarium; Asymboli etiam dicebantur ij, qui sine quotæ contributione ad conuiuium aliquod gratis admittebantur, teste Giraldo lib. de Symbol. Pythag. Græci porrò Symbolum vocabant annulum, & Latini signum, quod vasis, literisq; imprimere solebant, ad indicandum, rem alienam non aperiendam, vndè & sigilla originem duxisse videntur, antiquorum ad nostra vsque tempora deductâ consuetudine. Appellatur etiam σύμβολον apud Valtrinum de re militari, tessera, seù signum certorum verborum, militibus datum, quo amici ab inimicis, veri ac genuini ab Exploratoribus dignoscerentur, ita Arabes illud sumunt hoc loco; eo modo Plutarchus in vita Romuli, signum, quod Romanis contulit Romulus, dixit symbolum; erat autem signum, rei aggrediendæ opportunitatem adesse, cùm assurgens purpuram in sinus contraheret, ac rursus contractum explicaret. Accipiebatur præterea olim Symbolum pro omni eo inditio, coniectura, atque argumento, cuius subsidio in alicuius rei nobis incognitæ peruenitur notitiā; sic annulus olim erat nuptiarum inditium. Ab aliis etiam accipitur pro Etymologia, & subindè pro augurio, & vaticinio, eò quòd ex signis & coniecturis colligerentur. Vndè Plutarchus in Pericl: Τὰ τεχνικὰ τῶν συμβόλων ἀθετοῦντες. Et Xenophon: Ἀπομνημ. 1. Οἰωνοῖς τε χρῶνται καὶ φήμαις καὶ συμβόλοις καὶ θυσίαις. *Artificiosam symbolorum structuram petentes, auibus, tropis, symbolis & sacrificijs vtebantur.* Ideò Græci definiendo Symbolum, dicunt, esse id, cuius medio nos rem aliquam, quam occultam esse volumus, cognoscamus. Apparet autem inter symbolum & coniecturam, hanc esse differentiam, quòd earum rerum, quæ naturaliter occurrunt, vt lac fœminæ quæ peperit, fumus ignis, sit coniectura; Latini verò sic Symbolum definiunt: *Symbolum est nota alicuius arcanioris mysterij significatiua*, id

Sigilla vnde originem habent.

Valtrinus.

Plutarchus de symbolo Romuli.

Plutarchus. Xenophon.

Differentia inter Symbolum & coniecturam.

Vera Symboli definitio.

id eſt, *natura ſymboli eſt, conducere animum noſtrum, mediante certà aliquà ſimilitudine ad intelligentiam alicuius rei, multum à rebus, quæ ſenſibus offeruntur exterioribus, differentibus; cuius proprietas eſt, eſſe celatum, & abſconditum, ſub velo obſcuri dicti;* Vndè συμβολικὴ Θεολογία, ſiuè τελεστικὴ, ſeù μυθικὴ, quæ docet ſenſus Scripturæ reconditos, & myſteria exponit; cuiuſmodi quoque ſunt τὰ σύμβολα Πυθαγορικὰ, apud Plat. 8. Symp. & apud Cælium Rhodigin. l. 10. ant. lect. capite, quo ſymbolica ſimulacrorum additamenta enarrantur. Et iuxtà Demetrium Phaleræum in ſymbolis aduerti debet, & attendi, quòd ſub iis maxima ſubſtantia, vis, energia, ac multus ſenſus, cum inſigni aliqua grauitate, breuitateque comprehenduntur. Antiqui porrò dupliciter vtebantur ſymbolis, teſte Giraldo lib. de Symbol. Alia verbis quibuſdam explicabantur, alia non; quibus vtriſque Ægyptij, præcipuè ad Religionis, ac Theologicæ diſciplinæ myſteria explicanda vtebantur; indignum eſſe iudicantes, ac tantorum myſteriorum inconueniens maieſtati; ſi ea à quolibet plebeio intelligerentur. Vndè ſacerdotes eorum diuina myſteria ſub cooperta aliqua nota, & vmbroſa allegoricæ figuræ apparentia indicabant, qua diſciplina etiam non niſi ſoli ſacerdotes, ſapientes, ac philoſophi erudiebantur. Quos inter Græcos præcipuè æmulari conatus eſt Pythagoras verus Ægyptiacæ ſapientiæ alumnus; qui ſententiarum, ac documentorum, quæ dare volebat, ſubobſcuris verborum meandris, ac metaphorici ſermonis circuitu ita cooperiebat, vt ſolis ſapientibus, quod vellet, inſinuare; plebeis autem Philoſophis de conceptis myſterijs ne quidem ſuſpicionem relinquere videretur. Vndè Plutarchus lib. de Oſiride & Iſide ſic loquens, dicit: *Pythagoras autem maximè, vt apparet, in admiratione habitus, admiratuſque ſacerdotes iſtos, imitatus eſt rationem eorum, & per ambages proponendi, ſuaſque ſententias inuolucris texit; vndè & omnes ij, qui vel nouas inſtituere religiones, aut vrbes, legeſque condiderunt; hoc obſcuro & ænigmatico dicendi genere vſi ſunt.* Sic (vt interim taceam Zoroaſtrum, Zamolxem, Seleucum, Dardanum, Carondam, Numam Popilium, & alios antiquos Ethnicos philoſophos) fecit cumprimis magnus ille Moſes, Iſraëlitici populi Dux & gubernator; Nam vt rectè Rambam in Geneſeos exordio dicit: וכבר ארנו׳ חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכלם נמסרו למשה חוץ מאחד שנא׳ ותחסרהו מעט מאלהים hoc eſt: *Quinquaginta portæ intelligentiæ creatæ ſunt in mundo, & omnes traditæ ſunt Moſi, excepta vna. Vndè dicitur: Minuiſti eum paulò minus ab Angelis;* Et paulò poſt ait. *Quicquid contentum eſt in diuina lege Hebræorum, vel ſenſu allegorico, vel literali per dictiones, vel Arithmeticas ſupputationes, vel Geometricas literarum figuras, ſiuè tranſcriptas, ſeù tranſmutatas, vel harmonicas conſonantias, quæ ex formis characterũ, coniunctionibus, ſeparationibus, tortuoſitate, directione, defectu, ſuperabundantia, minoritate, maioritate, coronatione, clauſura, apertura, & ordine literarum reſultant.* Cui aſtipulatur Gerundenſis: וכל זה ידע

Theologia myſtica.

Symbolorum duplex ratio

Sacerdotes myſteria per ſymbola abſcondunt.

Pythagoras Aegyptios imitatus omnia per ſymbola docet.

Moſes omnia tradidit per ſymbola.

Rab. Gerundenſis.

בתורה והכל מצא בה בפירושות בדקדוקות ובקוצית
hoc eſt: *Omnia hæc cognouit per legem, & omnia inuenit in ea per expoſitiones ſuas per Grammaticas ſubtilitates, & per literas eius, & calamiſtrationes eius.* Oſtendunt itaq; prædicti Rabbini, totam ſacram Scripturam nil aliud eſſe, quàm continuatum quoddam ſymbolum rerum & myſteriorum ſublimiſſimorum, quæ ſolis Doctoribus, & diù multumque in lege exercitatis vt ſciant, conuenit. Imò ipſam æternam Sapientiam Chriſtum Seruatorem noſtrum hoc parabolico dicendi genere vſum teſtantur ea, quæ apud Euangeliſtas haud infrequenter leguntur. Neſcit enim abſcondita DEI ſubſtantia nudo ſermone in profanam & coinquinatam intrare aurem. Vndè non incongruè dicit, quantumuis impius Iulianus Apoſtata, *Amat natura diuina ſtare celata & abſcondita.* Iulius Firmicus ad Mauortium Lollianum in vltima ſui voluminis parte, huic adſtipulatus ait. *Celari & abſcondi pluribus tegumentis natura diuinitatis ab initio voluit, ne omnibus facilis eſſet acceſſus, neuè cunctis patefacta maieſtatis ſuæ origine panderetur.* Quæ duobus integris libris 5. & 6. Strom. fuſiùs proſequitur Clemens; Atq; indè eſt, quod Pythagorici doctrinam, quam illorum Magiſter didicerat in Ægypto, ac poſt eos Platonici in monumentis ſuis vſi ſunt ænigmatis & ſymbolis, exiſtimantes, quod nuda & aperta expoſitio DEO & naturę eſſet inimica, vt benè notat Marſilius in ſua Theologia Platonica, ac proindè perſuadebant ſibi, & firmiter credebant, quòd DEVS ſeſe ab hominum vulgarium, & profanorum ſenſibus ſubduceret, intelligentiam, & cognitionem ſub variarum rerum abſcondendo ſimilitudinibus & parabolis; gratum econtra, acceptumque ei eſſet, ab hominibus veræ Sapientiæ ſtudioſis arcana ſua myſteria per viam ſecreti inueſtigare; ac proindè veluti ſub via quadam ſubterranea ſanctæ doctrinæ ſuæ Sacramenta cooperientes procederent; atque ideò ſolis hominibus prudentibus, quibus interpretis loco eſſet Sapientia, ad veri ſecreti penetrare poſſent cognitionem. Vndè & cum Hebræis Pythagorici maximè conueniunt, dûm myſteria legis maximè celare jubent. Nam in Thalmud ſic legitur: אין מוסרין סתרי תורה אלא ליועץ וחכם חרשים ונבון לחש hoc eſt: *Non traduntur abſcondita legis niſi Conſiliario & ſapienti Magiſtro Iuuenum, & intelligenti Mago.* Arabes quoque in tantum celare myſteria, vt apud eos prouerbij loco ſit: صدرك اوسع لسرك يعني لا تكشفه على احد *Sadraka auſio leſireka iuni la iakschipho alai achadin,* hoc eſt, *Pectus tuum dilata ſecreto tuo,* hoc eſt, *ne detegas illud vlli.* Omnes itaq; Orientales in conſuetudine habuiſſe videntur, vt ſua myſteria ſummo ſtudio ab imperita plebe abſconderent; Vndè Ephrem Syrus frequentiſſimè in hymnis de amore Sapientiæ id quoque fieri præcipit, dùm dicit: ܐܚܘܕ ܠܟ ܒܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܪܫܐ ܕܟܠܗ̇ ܚܟܡܬܐ ܘܠܐ ܬܦܪܣܝܘܗܝ ܐܪ̈ܙܐ ܕܐܠܗܐ *Contine te in timore DEI, principio omnis ſapientiæ, & ſacra DEI myſteria ne temerè diuulges.* Dionyſius etiam Areopagita c. 2. Cœleſt. Hierarch. dicit:

Sacra Scriptura tota nil aliud, quàm myſtica rerum doctrina.

Chriſtus pleraque ſub parabolis tradidit.

Iulianus Apoſtata.

Iulius Firmicus.

Cur Pythagorici & Platonici tegunt ſua ſymbolis

Thalmud: tract. Sanedrin.

Ephrem Syrus.

Dionyſius Areopagita.

cit, *Quòd nullus negare possit, obscuras rerum similitudines, plùs alijs rebus animum nostrum eleuare; ac proindè à rudioribus, vtpotè ijs periculosas abscondi debere.* Hinc videmus, omnem fermè Pythagoricam, & Platonicam philosophiam esse notis verborum, & tegumentis rerum plenam, huncque tradendi morem, vt antè diximus, ab Hebræis & Ægyptijs ipse citatus Pythagoras & Plato ad Græcos primi transtulisse creduntur. Solebant enim Ægyptij, vt mox dicemus, fictis quibusdam inter Sacerdotes literis, sacra communicare, vt essent plebi secreta, quo & diutiùs admirationi forent, & attentiùs caperentur. Vndè illi colossi, statuæ, aræ, arcus, & æra publicè incisa literis Ægyptiorum sacris, prominebant quidē spectanda vniuersis, sed non nisi à mystis, & initiatis hieroglyphicis intellecta, vt de ijs Chæremon, Orus, Ægyptiorumque permulti scripsêre. Sic Pythagoras viri sapientis non putabat esse, *Asino lyram exponere, aut mysteria, eo pacto recipere, vt sus tubam, & fides graculus, & vnguenta scarabæus.* Quare silentium indixit discipulis, ne vulgò diuinorum arcana patefacerent, quæ meditando faciliùs, quàm loquendo apprehenderentur. Vndè tribus voluminibus omnes philosophiæ partes physico, pædeutico, & politico complexus, quæ moriens, filiæ testamento mandasse fertur, ne illa extra familiam ederet, imò nullatenùs publicaret. Ipse verò tantum dignis numeroq; paucis, dùm viueret, omnia quæ illic continebantur, maximè autem mathematica, viuâ voce, nullo vtens inuolucro planè demonstrauit; cœtera cœteris in parabolis. Ergò aliter loquens, aliter sentiens, etsi semper idem Sapiens per quædam symbola, ceù memoracula doctrinam suam suis impertitus est, ita vt ad priscorum imitationem aliud dictum, aliud referret intellectum. Ab eo namque, vt de primis exordiar, pro Deo ponitur infinitum & vnum, pro rebus incorporeis numeri, pro corporeis figuræ, pro mistis harmonia, pro sordibus & peccatis vites non putatæ, pro eo quod est in vita purissimum, farina. Gallus candidus nota est DEO dedicati; sedere designat humilitatem, circumactio prudentiam, & hæc quoad diuina; istud ad rem priuatam & virtutes spectat; statera symbolum justitiæ, sal notat moderamen, via publica errores vulgi. Sol ponitur loco manifesti, & aperti; acutus gladius significat pericula; lotium, inuerecundiam; cantus, voluptatem; esca, cordis cruciatum; lyra, harmoniam; stragula lecti, insomnia; Annulus striatus dolorem; olla ebullitionem iræ; vngues recurui, rapinam; chœnix, alimentum; res decidentes, fortunam; termini fatum. Ista sunt hominis, quoad seipsum. Illud jam sequitur, quod versatur erga alterum. Dextra notat amicitiam, nigra cauda falsos fratres; vngues & crines symbola sunt propinquorum. hirundines garrulorum, & eorum qui excedunt ingrati. Panis symbolum est veræ amicitiæ; Oleum adulationis; ignis iracundiæ; gladius exacerbationis. Onus molestiam insinuat. Hactenus ferè priuata: nunc de Republica. Corona signum est legis, & regiminis; ligna viæ, res vniversitatis, ambitionem faba demonstrat; omnia symbolica, omnia figurata,

Aegyptiorum cura in abdendis mysterijs.

Silentium Pythagoricū in quo consisteret.

Malchus siuè Porphyrius in vita Pythagoræ.

Symbola Pythagoræ.

Symbola affectionum.

Symbola amicitiæ.

Symbola de Republ.

ta, omnia allegorica. Ecce hæc ſunt ferè ſymbola, quibus Pythagoras ſapientiam ſuam occultabat, ſed jam ad ſymbola, & hieroglyphica Ægyptiorum.

Non ergò ſine fundamento, & ratione grauiſſimi Authores exiſtimarunt, Pythagoram omnia ſua ſymbola ab Hebræis, & Ægyptijs hauſiſſe;

Traditio ſucceſſiua ſymbolicæ doctrinæ.

& vt alios omittam multos, Clemens Alexandr. l. 1. Strom. S. Cyrillus, Lactantius, Porphyrius, manifeſtè oſtendunt, eum ſapientiá ſymbolicá ab Ægyptijs, atque hi à Mercurio, & Zoroaſtro primo Bactrianorum Rege (quem Chamum eſſe in præcedentibus oſtendimus) hunc à Noëmo, Noëmum ab Enoch, Enochum immediatè ab ipſo humani generis parente Adamo percepiſſe, quæ quo magis à fonte receſſit, eò maiorem corruptionem eam incurriſſe veriſimile eſt. Aſtipulantur huic, præter Abenephium omnes alij celebriores Rabini, Rabbi Abenezra; qui in Commentarijs in

Magiſter Adami Raziel.

Geneſin dicit, Adamum à Raziele inſtructum omnium rerum naturaliũ, & ſupernaturalium cognitionem hauſiſſe, eamque poſteris ſuis filijs multifarijs ſymbolis, & ſignis tectam tradidiſſe, alijs verò oretenus tradendam

R. Eliezer, Iochai.

præcepiſſe, vndè Cabalæ origo; non abſimilia proferunt Rabbi Eliezer, Iochai, Rabbi Iuda Ben Leui in ſuis commentationibus Bereſithicis. Sed

Animam alatam ſecundũ Pythagoricos quomodo intelligẽdum.

vt in exemplo hæc declaremus. Pythagoras animam alatam dixit, quòd dogma tùm Ægyptiorum à Zoroaſtro, tùm Hebræorum à primis patribus receptum eſſe, certum eſt, & à ſuprà citatis grauiſſimis Authoribus ſufficienter comprobatum. Hebræi autem ab antiquis patribus edocti, de animi natura in libro Ietzirah, ſeù Creationis ſic ſcribunt: אר' נשבעו יחר ג' הרעים הנשמה הוח חבהמה ועלם הנפש שלא יניחו זה את זה ולכך כשאדם ישן נשמתו אשר היא בעל אברים יוצא לחוץ וחוזר דרך נחירים וחנה היא סמוכה לגוף ועירה לפניו וכשאדם רוצה להקיץ משנתו היא מעירתו. כשאדם מקיץ מעירתו וכשאום מקיץ במהרה כשאדם חבירו מקיצו הנשמה ממהרה להקיצו וליכנס בגוף דרך נחיריו ולכך לב אדם דופק כשמקיץ משנתו ופתע פתאום וגם חלמות באין על ידי כן שהנשמה תולת ושטפת מהר ברוח בדרך מרחיק בכל תבל ורואה והזרה ומגדת לרעיהו מה שראתה ומצאתה hoc eſt, *Dixerunt Doctores noſtri, in homine tres veluti ſodales quoſdam in vnum coniunctos eſſe; vti anima, ſpiritus, & facultas animalis, ſeù miniſter animæ, quorum neuter alterum relinquit, & ideò cùm homo dormit, anima eius acquirens alas egreditur foras, & reuerſa per nares fulcit, & ſuſtentat corpus; & quando homo vult euigilare è ſomno ſuo, illa excitat eum. Et cùm homo euigilat, fit etiam excitatio; cùm autem ad expergiſcendum diſponitur, antequam ipſi coniuncta fuerit, anima feſtinat, & ingrediendo viâ narium eum excitat. Et ideò cor hominis, cùm expergiſcitur è ſomno, ſubitum & celerem in eo momento pulſum ſentit; Somnia verò contingunt ei, eò quòd anima è corpore abeat, & cum ſumma feſtinatione in ſpiritu obeat vniuerſum mundum, & remotiſſimas vias, & reuerſa, quæ vidit mira, indicat ſodalibus ſuis, hoc eſt, potentiæ imaginatiuæ, & hæc cogitatiuæ. Quò autem anima fuerit purior, eo alas habebit efficaciores, &c.* quæ ſequuntur. Hunc de anima ſenſum ab antiquis myſticè intellectum poſte-

Allegoria Rabbinorum de egreſſu animæ ex corpore.

rio-

riores Rabbini, in gentes traxerunt superstitiones. Quos secuti olim Ægyptij miras passim de alis animæ sparserunt fabulas; id, quod Zoroaster mysticè intellexit, literali accipientes sensu interpretati sunt. Zoroaster enim, quem Pythagoras secutus est, demonstrare volens ac docere, animam se aptam, & capacem reddere posse ad volandum in cœlum, vndè discesserat, id profundissima quadam innuit allegoria: *Anima*, ait, *alata est, & cadentibus alis eius illa præcipitanter ruit in corpus; alis autem restauratis mox ad locum, ex quo cecidit, reuolat in cœlum, & ad DEVM.* Petentibus autem ab eo discipulis, qui discursum Magistri attentis animis auscultabant, quid agendum esset, vt anima eorum benè plumata, & fortissimis alis instructa eo volando perueniens, perseueret semper tam optato alarum remigio vestita; Respondet, animam aqua vitæ irrigandam; instantibus autem discipulis, vndè eam habere possent, subiunxit: *Paradisus DEI quatuor fluminibus irriguis nobis hanc aquam præbebit.* Nomē enim fluminis, qui versus Aquilonem tendit, significat rectum & iustum; qui verò versus Occasum, pœnitentiam & purgationem; qui versus Orientem, lumen; & qui denique versus plagam meridionalem currit, pietatem demonstrat; quo allegorico dicendi genere insinuabat, animam destitutam alis virtutis, mox in omnium vitiorum abyssum cadere, ac præcipitari; iniectam verò in voluptatum carnalium, sensibiliumque rerum barathron, totam reddi corporeā, terrestrē, & ponderosā;ècontra verò alis reassumptis vestitā se leuando supra se, vltra Solis, Lunæque vias, atque super omnem corruptibilium rerum orbitam, eius, cuius circumferētia nusquā, centro counitā, diuinitatéq; postliminiò consecutā, totam reddit leuem, celerem, cœlestem, ac diuinam. Fluvij verò, quorum irrigatione alæ animæ nostræ crescunt, sunt fides, per lumen; charitas DEI, & proximi per pietatem; justitia per rectum; pœnitentia, denique & emendatio scelerum præteritorum, per expiationem insinuata. Totum itaque hoc christianè docet Zoroaster, quòd & proprium eius symbolum fuisse affirmant Chaldæi; atque ad hoc symbolum S. Augustinus in explicatione Psalmi 138. *Si sumpsero pennas meas, &c.* alludens ait: *Quas pennas vult aßumere, nisi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus tota lex pendet, & Prophetæ?* Sed adhuc multò clariùs alio in loco prædictum symbolum exponens, ait, animam habere alas, & monstrans, quæ sint veræ alæ eius, cùm in expositione Psalmi 103. *Qui ponis nubem ascensum tuum, qui ambulas super pennas ventorum*: dicit, quòd per ventos in hoc loco significantur pennæ, quibus anima eleuatur in altum, quæ nihil aliud sunt, quàm virtutes, bona opera, justæ denique, ac rectæ rationi conformes actiones; *In duabus alis*, dicit ille, *habent animæ omnes pennas suas; quia omnia præcepta legum in duo veluti restringuntur, charitate DEI, & proximi, queis fulta anima, quasi cum liberis alis, & cum sancto amore directè ad DEVM volat.* Imò Sanctus Gregorius Nissenus in expositione super Cantica, vbi vulgata lectio habet: *Auerte oculos tuos à me, quia ipsi auolare fecerunt;* ipsi

Allegoria de alis animæ.

Explicatio moralis de 4 fluminibus Paradisi.

Explicatio allegoriæ de alis animæ.

S. Augustinus Tropologica de alis animæ expositio

ipſe explicat, hac ratione, auerte oculos tuos à me, nam ipſi alas mihi addiderunt, quaſi illud, quod eſt ad propoſitum noſtrum, ſupradictum ſymbolum inſinuare voluerit; imò in pluribus locis Sacræ Scripturæ mentionem alarum DEI fieri videmus, potiſſimum in pſalmis 16. & 35. *Sub vmbra alarum tuarum, & ſub tegmine alarum tuarum ſperabunt*. Cùm igitur, dicit

S.Gregorius. S. Gregorius, ſacra ſcriptura à Spiritu Sancto dictata DEO μεταφορικῶς alas affingat; conueniens erat, vt animæ, ad imaginem & ſimilitudinem DEI conditæ, alæ quoque adderentur. Vt ſic imago imaginato, ſimilitudo aſſimilato exemplarique ſuo per omnia meliùs reſponderet.

Abenephi. Hinc, vt tradit Abenephi, ad idem ſymbolum alludentes antiqui ſacerdotes ac philoſophi, primi Ægyptiacæ theologiæ inſtitutores, in ſymbolicis & myſterioſis figuris vt plurimùm hujuſmodi ponebãt imagines, quæ viſu homines, reliquo corpore alata referrent animalia, cuiuſmodi plurima occurrũt in Bembina tabula, quę ſuo tẽpore, Deo adiuuante, explicabuntur.

Hæ imagines & figuræ, etſi ab antiquis non alia de cauſa ſint fictæ, quàm ad ſũma myſteria indicanda; eas nihilominus rudis & imperitus populus, tanquam diuinum quiddam ſtultè & inſipienter adorabãt. Reſtat igitur, vt quid Hieroglyphicum propriè ſit, declaremus.

Quid propriè hieroglyphicum, eiuſque definitio. Hieroglyphicum itaque propriè deriuatum ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ καὶ γλύφω quaſi ſacra Scalpendo, nihil eſt aliud, teſte Goropio Becano lib. 2. hierogl. *quam rei Sacræ Symbolum, materiæ cuidam inciſæ*; vndè apparet differentia Symboli & Hieroglyphici, omnia enim hieroglyphica ſunt Symbola, non contrà. Eſt enim hieroglyphicum tantum ſignum rei ſacræ alicui materiæ inciſum. Secundò quod propriè hieroglyphicum non formatur ſermone, ſed ſolùm notis, characteribus, figuriſque exprimitur. Nam vt iam ſæpè dictum eſt, ſolebant Ægyptij componere & formare ſymbola ſua cum imaginibus & figuris, exprimendo ſuos conceptus ſub occulta ſignificatione & proprietate illorum. In quantum porrò obſcura erant, & à ſenſibus ineruditorum

Symbola Aegyptiorũ ſimilia ſunt Hebræis. longè remota, ſymbola & ænigmata Ægyptiorum non abſimilia erant Cabalicis Hebræorum. Aſtipulatur huic luculenter Clemens Alex. lib. 5. ſtro. cap. 3. his verbis. *Quod attinet ad occultationem, ſunt Hebraicis ſimilia Aegyptiorum*

rum ænigmata; solebant enim, subiungit ille, per nauigium significare solem, & alij per illum Crocodilum; insinuare volentes, Solem per aerem dulcem & humidum, lætum generare tempus significatum per Crocodilum. Sic fabricantes de pretiosa materia oculos auresque Dijs, ad indicandam DEI omnia videntis audientisque immensitatē, appendebant. Leo ipsis significabat vires & fortitudinem; Caballus animum generosum, hominemque & virtute & libertate magnum. Sphynx facie homo cætera Leo, validum robustumque indicabat ingenium. Homo denique inter alios characteres & figuras ingenium, prudentiam, rationem, fortitudinem, potentiam, artem, industriam. Solebant etiam Aegyptij in certis solennitatibus quatuor inauratas circumferre statuas Deorum, quas κωμασίας appellabant; quarum duæ Canum, secunda Accipitris, tertia Ibidis figurà splendebant. Per duos Canes duo Hemisphæria, intelligebant; per Accipitrem, Solem, ob huius volucris summam caliditatem & ad occidendum rapiendūque vires; per ibim, Lunam indicabant, ob pennas bicolorem Lunæ faciem ex albo nigroque commixtam, repræsentantes. Alij verò per Canes, duos Tropicos insinuare volunt; qui sunt veluti canes quidam obseruantes custodientesque à natura deputati, prohibentes Solis ad Austrum, Boreamque vlteriorem elongationem; per Accipitrem æquinoctialem & denique per Ibim Zodiacum monstrantes.

Comasiarum solemnitas & hieroglyphica simulachra circūferri solita.

Prȩtereà sunt qui Comasiarū solennitate nihil aliud indigitatū fuisse volunt, quàm gesta & acta Osiridis, & Isidis, quȩ explicatio & historiȩ & Authoribus conformior videtur; ita quidem, vt per accipitrem Solis symbolum (vt infra plenius explicabitur) Osiridem, per Ibim Isidem, per duos Canes verò Anubidem & Macedonem, quorum ille canem, hic lupum in armis gerebat, teste Diodoro, intelligamus. Lupus autem & canis, ob formam & figuram adeò similes sunt, vt multi lupum nihil aliud dicant, quàm canem syluestrem. Sed audiamus Diodorum de his loquentem, sic enim ait lib. 1. cap. 2. *Osiridem verò duo filij virtute dispares Annubis & Macedon prosecuti sunt, vterque armis vsus est insignibus, aliquo animali haud ab eorum natura dissimili; Nam Annubis Canem, Macedon Lupum insigne armorum tulit. Qua ex re hæc animalia Aegyptij summo in honore habent, & harum animantium formis apud Aegyptios coluntur.* Dicimus itaque Ægyptiorum processione & Comasiarum ostensione, iuxta historicum sensum nil aliud, quàm peregrinationem Osiridis, quam supra sect. 3. descripsimus, fuisse indicatam. Nam vt benè Diodorus Siculus, Osiris regno Isidi commisso, Anubide & Macedone filijs, Hercule etiam, Apolline, Triptolemo, alijsq; stipatus, totum peragrauit orbem, in cuius rei memoriam Comasiarum festiuitas instituta videtur. Secūdò potest per hanc Comasiarum repræsentationem non incongruè intelligi, Osiris à Typhone perditus & dispersus, per accipitrem; Isis eum quærēs ac recolligens per Ibim; per canem, Mercurius qui & Hermes promiscuè dicitur. Nam Mercurium Isidi à consilijs fuisse testatur prædictus Diodorus his verbis: *Tradunt autem Osiridem Aegypti Regem regno constituto, rerumq; omnium cura Isidi vxori permissa, tradidisse ei Mercurium, cuius Consilio, quoniam prudentia videretur excellere inter amicos, vteretur. Mercurius verò pingitur ab*

Per 4. animalia in Comasijs portari solita quid indicetur.

Diodorus l. 1. c. 2.

Aegyptijs Cynocephalus, ad ingenij sagacitatem, quà tùm in consilijs tùm in rebus inueniendis valebat plurimum, indicandam. Quod autem duo canes circumlati ferantur, significat duplicem quæsitionem Isidis, quam historia meminit, consilio auxilioq; Mercurij κυνοκεφάλου primo contigisse; cum deperditum Osiridem; Secundò cum Horum à Typhone submersum inquireret. in quorum memoriam gestorum Aegyptij Comasias festiua solennitate cohonestare solebant. Quicquid sit, significat Comasiarum solemnitas 4. principaliũ hominum quos colebant, cultum particularem, de quibus ex professo in 5. huius operis libro. Sed vt vndè digressi sumus, tandem redeamus; Habebant Ægyptij plurima alia symbola, quibus in suis mysterijs abscondendis vtebantur. inter cœtera autem, quæ à Cornelio Tacito lib. 14. Strabone 17. Diodoro in principio lib. 4. Plinio, Clemente, alijsque citantur; per accipitris imaginem naturam vniuersi, seu spiritum mundi intelligebāt, de quo tùm supra, tùm de eo multis quoq; Eusebius, Horus, Ammianus Marcellinus, alijquè; per aquilā & falconem rem maximæ velocitatis, ob summam harum auium pernicitatem figurabant. Per apes regem, iustitia clementiaque conspicuum, qui melli aculeum haberet cōiunctum; per draconem seu colubrum caudam suam mordentem, annum; per caput lupi, tempus præteritum, quia lupus animal est summè obliuiosum; per caput leonis, tempus præsens, ob eius fortitudinem & potentiam; per caput denique canis, tempus futurum, quod nobis semper, canum more abblandiens ad se cum spe inuitet; per bouem multi laboris animal terram, seù agriculturam; per ciconiā, eò quod parentes ætate prouectiores, in beneficij nutritionis accepti recognitionem sustentet, indicabant iustitiam & pietatem; per anguillam, inuidiosum, eo quod nullum cum alijs piscibus commercium habere videatur anguilla; per manum dextram extēsosque digitos hominem liberalem & sincerum. Per Crocodilum animal nociuum, hominem malignum; per oculum apertum hominem bonum & iustitiæ seruatorem; per auditum memoriam; per leporem arrectis auribus hominem maxima memoria præditum; Per statuas judicum manibus carentium, oculosque in terram deiectos, teste Plutarcho, libro de Osiride & Iside, iustitiam incorruptam significabant. Multa denique symbola ad naturæ exemplar excogitata Aegyptij ad condenda sacra vsurpabant. de quibus Iamblichus in mysterijs his verbis. *Imitantes Aegyptij ipsam vniuersi naturam fabricamque Deorum, ipsi quoque mysticarum reconditarumque notionum imagines quasdam in symbolis conficiendis ostendunt, quemadmodum & natura rationes occultas in apparentibus formis quasi symbolis exprimit & Dij veritatē idearum per manifestas imagines explicant. Cum ergo perspicerent superiora omnium inferiorum similitudine delectari, atque insuper optent à superioribus bonitate repleri, quatenus pro viribus imitentur, meritò & ipsi conuenientem superis modum agendi pro viribus offerunt; quandò occulta mysteria symbolis inserunt manifestis; in quibus interpretandis dimitte voces, accipe sensus. Quando igitur lutum in Sacris nominant, aut inducunt, hoc intellige mundi corpus atque materiam genitalemque virtutē huic*

Mercurius pingitur cynocephalus.
Accipiter quid figuret?
Aquila & Falco.
Apes.
Serpens caudam mordēs
Lupus, Canis Leo.
Bos
Ciconia
Anguilla
Manus dextra
Crocodilus.
Lepus
Iamblichus
Lutum quid?

huic insertam, & quasi pariter agitatam, atque fluentem, aut etiam causam principalem, & quasi loco fundamenti præpositam elementorum, elementaliumque virtutum. Cùm hoc igitur tale sit, DEVS ipse generationis, totiusque naturæ virium omnium, quæ insitæ sunt elementis, causa; vtpotè qui hæc supereemineat omnia immaterialis ipse, indiuisus, immobilis, & ingenitus, totusque ex seipso, & in seipso totus. Vndè Aegyptij DEVM inducunt sedentem super Loton, aquaticam scilicet arborem, vbi significatur, DEVM principatu suo mundanum superexcedere lutum, nec attingere gubernando, sed principatum gerere intellectualem penitus, & empyreum. Omnia enim in Loto rotunda sunt, tùm poma tùm folia, ex quo significatur circularis actio mentis per eadem videlicet, & eodem modo se habens. DEVS igitur ipse super hanc insuper actionem in seipso consistit, superans eiusmodi principatum sanctus & venerandus, & in seipso penitus conquiescens, quod quidem ex actu sedendi significat. Proindè, vbi DEVM introducunt nauis gubernatorem, principatum significant, mundi gubernatorem. Sicut enim gubernator à naui, & gubernaculo segregatus vno quodam, facilique momento mouet vndique & regit, dirigitque nauem, ita DEVS ipse mundum desuper, videlicet à primis naturæ principijs præcipuas notionum causas exhibens. Quoniam verò partes cœli omnes, animaliaque cœlestia, & totus vniuersi motus, ipsumque tempus, secundùm quòd ipse mundus mouetur, cuncta denique quæ continentur in totis, vires à Sole descendentes accipiunt, ideò has etiam symbolicus significandi modus adducit, verbis quidem designans secundùm animalia cœlestia figurari, formasque vicissim commutare per oras. Intereà verò demonstrans immutabilem eius, simulque totam per totum mundum traditionem; atque ipsa pro diuersitate naturarum, motionumque suarum, multiformes accipiunt à Sole potentias, ideò symbolica traditio vult per Deorum multitudinem vnum ingredi DEVM, atque per potentias multiformes vnam DEI adesse potentiam. Hactenus Iamblichus.

Deus Loto insidens quid

Loti descriptio.

§. I.

De Literis, et Alphabeto Ægyptiorum.

REctè Venerabilis Beda libro de natura rerum docet, veteres non solùm dictionibus, vt nos, scripsisse, aut locutos; verùm etiam quæcunque mundus continet, & à nobis comprehendi possunt, certâ quâdam industriâ ad res significandas transtulisse; vndè, subjungit, tanta est Alphabetorum diuersitas, tanta literarum, characterumque differentia, quorum ductus, figuræ, chiasmata, vel ex similitudine rerum materialium, aut bestiarum incessu, aut auium, volucrumque volatu, aut aliâ simili quâdam occasione originem literis dedisse verisimile est; sic Cadmum sedecim literarum simili occasione repertarum vsum primum in Græciam traduxisse ferunt, quibus Palamedes Aruspex tempore belli Troiani alias quatuor addidit; Plutarchus tamen, & post eum Volaterranus cum multis

Phœnix & Cadmus 16. literarum in Græciam allatio.

Palamedes 4 literarum inventor.

Aegyptij Hermes primus literarũ inuentor.

alijs per Cœlium Rhodiginum citatis, poſt Hebræos, Ægyptios primos literarum vſum tradidiſſe à Mercurio inuentarum. Quales autem hæ literæ fuerint, magna diuerſorũ Authorũ eſt in hoc nodo diſſoluendo diſcrepantia. Abenephi, quem nos in hoc negotio ſequendum ſtatuimus, ait, Ægyptios quadruplici vſos eſſe literarum, ſeù characterum genere. Primum erat vulgare, quo idiota, & vulgus vtebatur. Secundum erat fictum, & excogitatum à Sapientibus ad naturæ myſteria condenda. Tertium erat mixtum ex characteribus & ſymbolis. Quartum vocabatur ſacrum, quo ſublimia quæuis de DEO, Angelis, ſeù ſpiritibus, dæmonibus, mundo, homine, alijſque naturæ ſecretis myſteria, ac recondita ſacramenta, veluti in ſymbolis quibuſdam comprehendentes, obeliſcis, pyramidibus, templorum valuis, exedris, aris, tabulis, ad ea æternitati commendanda inſculpebant, vndè & poſteà hieroglyphicorum nomen meruerunt; verba ejus hæc ſunt: والمصريون اربع انواع الحروف اولي كان مستعمل لامي الثني كان مستعمل لفلسفه ثلثي ممزوج من الحروف ومن التماثيل واربعي كان لكهن الحروف الطيور الدين يعنون بهم الاسرار الاهوت ——————————— ☼

Quadruplex literarum genus Aegyptijs vſitatũ.

Abenephi.

Erant autem Aegyptijs quatuor literarum genera; primùm erat in vſu apud populum & idiotas; Secundum apud philoſophos & ſapientes: Tertium erat mixtum ex libris & ſymbolis, ſiuè imaginibus; Quartum vſurpabatur à Sacerdotibus, erantq́ litera auium (ſic Arabes hieroglyphica vocant) *quibus ſacramenta indicabant diuinitatis.* Quæ hic de Ægyptiacis literis pulchrè diſſerit, optimè quadrant ijs, quæ Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromat. de Ægyptiorum characteribus meminit; ſic enim ait, *eos primùm docere viam, & rationem characterum quorundam, quam vocant* ἐπιστολογραφικὴν, *hoc eſt, aptam ad conſcribendas epiſtolas; Secundam autem Sacerdotalem, quà vtuntur* ἱερογραμματεῖς, *ij qui de rebus ſacris ſcribebant. Vltimam autem* ἱερογλυφικὴν, *id eſt, ſacram, quæ inſculpitur, ſcripturam, cuius vna quidem eſt per prima elementa* κυριολογικὴ, *id eſt, propriè loquens; altera verò ſymbolica, id eſt, per ſigna ſignificans. Symbolicæ autem, vna quidem propriè loquens per imitationem, alia verò ſcribitur veluti tropicè, alia verò apertè ſumitur allegoricè per quædam ænigmata: qui Solem pingunt, faciunt circulum; Lunam autem, figuram Lunæ curuæ formam præſeferentem conuenienter ei formæ, quæ propriè dicitur.*

Triplex literarum genus à Clemente Alexandrino recitatum.

CAPVT VI.

De Alphabeti myſtici ſtructura et fabrica.

SEd jam hæc ſingula proſequamur. Primi itaque generis literæ haud dubiè erant illæ, epiſtolographicæ, id eſt, quibus in conſcribendis epiſtolis, manifeſtandiſque per ſcripturam conceptibus vtebantur, & primò quidem tempore pauciora fuerunt harum literarum elementa, ſuccedentibus verò temporibus in tantum mutuatis hinc indè à vicinis gentibus

bus literis, ſuccreuerunt, vt ad ad triginta duas pertingerent, quemadmodum clarè in Supplemento Prodromi oſtendi, vbi Alphabetum conſiderare poteris. Quotnam verò priores illi characteres fuerint, diuerſæ Authorum ſententiæ ſunt. Demetrius Phaleræus celeberrimæ Bibliothecæ Alexandrinæ, poſtmodum, magno poſteritatis detrimento, exuſtæ cuſtos, dicit habuiſſe illos ſeptẽ literas vocales totidẽ Dijs dedicatas, verba eius ſunt: Demetrius Phalareus de 7. vocalibus Aegyptiorũ. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ τοὺς Θεοὺς διὰ τῶν ἑπτὰ φωνίεντων οἱ ἱερεῖς ἐφ ἑξῆς ἠχοῦν τὰ ταῦτα καὶ ἀντὶ αὐλῶν καὶ ἀντὶ κυθάρας τῶν γραμμάτων τούτων ὁ ἦχος ἀκούεται ὑπ' εὐφωνίας. *In Aegypto autem & Deos ſeptem vocalibus ſacerdotes celebrant, deinceps ipſas ſonantes, & pro tibia, & cythara literarum harum ſonus auditur, ob ſuauitatem vocis.* Hæc rectè quidem; ſed quomodò ille ſeptem vocales dicat eos habuiſſe, non capio, cùm natura non niſi quinque rebus rite pronunciandis ordinauerit A. E. I. O. V., forſan aſpirationis duas notas ſimul junxerint his vocalibus. Pierius putat quindecim omninò fuiſſe, ex animalis alicuius effigie, membroque figuratos, quarum quatuor tantùm aſſignat. Primam A, ponit Ibin; Secundam B, Ouem; Tertiam ponit falcem loco Γ; Quartam Δ, & cùm omnes ferè hucuſque citati Authores ex animalibus deſumptos referant; quinam verò fuerint, ſileant. Pierius. Hinc nos nihil non agentes, quoad aliquam notitiam hujus rei peruenire poſſemus, tandem inuenimus, primam literarum Ægyptiarum ϛοιχείωσιν, ex quatuordecim literis fuiſſe concinnatam, vt rectè quoque Clemens, Euſebius, cœterique tradunt, ex ſacrorum animalium forma, inceſſu, aliarumque corporis partium ſitibus deſumptam, ita quoque Author Copticæ Scalæ magnæ Ægyptiacæ, ſiuè Dictionarij Coptici in Primordio dicit: 14. Literæ Aegyptiorum ex animaliũ forma deſumptæ. ⲭⲏⲙⲓ ⲧϫⲓⲥⲓ ⲛⲟⲩⲕⲉⲣⲉⲁ ϧⲉⲛ ⲡⲓⲥⲭⲏⲙⲁ ⲛ̀ⲧⲉⲑⲏⲣⲓⲟⲛ. *Aegyptus primos ſuos characteres ex figura deſumpſit animalium.* Quomodò autem prima hæc elementorum inſtitutio peracta ſit, reſtat declarandum. Ferunt priſci Ægyptiarum rerum Scriptores, inferiorem Ægypti partem mari olim tectam fuiſſe; Oſirim autem primum Ægypti Regem, cùm ex ingenti limi, arenarumque ex Æthiopia aduectarum coacervatione Nili defluxu facta, hunc maris ſinum, neſcio quid terreſtre, parturire cerneret. Nili aquis in alueos deductis, terram intermediam ab aquis ſeparatam, habitatoribus non aptam tantùm, ſed & jucundam reddidiſſe, Ibium in ſerpentes immiſſio. ingenti verò ſerpentum è putrefacto limo natorum copiâ locum continuò infeſtum reddente, cùm multi quotidiè ſerpentum morſibus, inter quos & Oſiridis Nauarchus Canopus, perirent; Oſirim magnam vim Ibidum hiſce locis immiſiſſe, qui deuoratis ſerpentibus locum breui tempore expurgatum à periculis immunem reddiderunt. Multiplicatis itaque Ibibus cùm poſteri notarent, dictas aues in varias ſeſe formas juxtà diuerſum corporis ſitum transformare; accedentibus multis alijs ab Ibide receptis beneficijs, eum Genium, ſeù Agathodœmona Ægyptij, à figura, quam pedibus exprimebat, appellantes, in ſacrum animalium album retulerunt, Ibis cur Agathodœmon dictus. locumque ipſum à nomine Agathodœmona appellarunt; quod Ptolomæus

hiſce

Prima Aegyptiorum litera.

ⲀⲄⲀⲐⲞⲤ ⲆⲈⲘⲞⲚ

hisce verbis docet: Δέλτα μέγιστον ἐκεῖνο καλεῖται καθ' ὃ ἐκτρέπεται ὁ μέγας ποταμὸς λεγόμενος Αγαθὸς Δαίμων. *Delta magnum vocatur id, iuxta quod diuertitur fluuius dictus Agathodæmon*; Ibis igitur diuaricatis cruribus, & rostro ijs transuersim inserto exprimit primam Alphabeti Ægyptiaci literam, hoc pacto A, quòd idem sonat ac αγαθὸς Δαιμον: ita Plutarchus Sympos. 5. ἶβις δὲ ποιεῖ τῇ τῶν ποδῶν ἀποστάσει πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον. *Ibis*, inquit, *pedum diuaricatione eorum inter se, & cum rostro comparatione triangulum refert æquilaterum.* Et lib. 9. Sympol. 9. 3. Ερμῆς λέγεται Θεῶν ἐν Αιγύπτῳ γράμματα πρῶτος εὑρεῖν διὸ καὶ τὸ τῶν γραμμάτων Αιγύπτιοι πρῶτον ἶβιν γράφουσι, ὡς Ερμῇ (Αγαθοδαίμονι) προσήκουσαν. *Mercurius primus Deorum in Aegypto traditur inuenisse literas, atque ideò Ibin Aegyptij primam literam faciunt, Mercurio, videlicet Agathodæmoni conuenientem.*

Secunda Aegyptiorum litera ex collo & rostro desumpta est Γ.

Secunda litera fuit desumpta ex Ibidis collo cum rostro transuerso, quòd cum normā referat ⲄⲀⲘⲀⲦ dixêre, significat enim, vti ex Dictionario nostro Coptico patet, ⲄⲀⲘⲀⲦ nihil aliud quàm normam, siuè regulam mensurationibus perficiendis aptam; cùm itaque Mercurius vti literarum, ita & Geometriæ Author fuerit, aptè secundam literam, normam Geometricam constituit, ex Ibidis collo, & rostro desumptam; innuit hoc apertis verbis Clemens Alexandrinus libro 5. Stromatum. ἀριθμοῦ γὰρ ἐπινοίας καὶ μέτρου μάλιστα τῶν ζώων ἡ ἶβις ἀρχὴν παρέχεσθαι τοῖς Αιγυπτίοις δοκεῖ, ὡς τῶν κύκλων λοξός. *Numerum enim inuentionis, & mensuræ maximè ex animantibus videtur præbuiße Aegyptijs, sicuti ex circulis obliquus.*

Tertia litera Aegyptica ex Ibis desumpta.

Tertia litera fuit desumpta ex diuaricatione pedum Ibidis, omissa rostri insertione: sic enim cum plano terræ exactè Δέλτα exprimebat, vt proindè locum hunc Ægyptij mari vicinum non alio nomine, quàm Delta insigniverint; & posteri hanc appellationem vsque ad nostra tempora retinuerint; putabant enim Ægyptij Mercurium sub Ibidis forma, varias literarum formas humano generi tradidisse, ac inter cætera per formam Δ, quomodò Nilus diuidendus sit, vt tellus illa aquis, paludibusque submersa, fructifera redderetur & hominum habitationi apta, docuisse. Vndè forsan à

Δ Litera quid significat.

ⲆⲀⲖⲞⲨⲦⲒ, quòd Copticè nihil aliud, quàm bonum agrum significare reperio, nomen huic literæ ⲆⲀⲖⲦⲀ fuerit impositum. Certè Delta ab Ibi sumptum, Pausanias apud Pierium lib. 17. docet his verbis: *Est & alia*, inquit, *ratio, cur Aegyptum hieroglyphicè significarent Ibes, nempè cùm ea regio Delton à Δ Græcæ literæ figura nuncuparetur, eam cum Ibibus similitudinem habet, quòd alites hæ literam eo incessu pedum interstitio ad æquales trianguli lineas deducto, signare videntur, idemque rostrum patefactum signat.* Et libro 47. de septem literis: *Mercurium*, inquit, *qui primus literas Aegyptijs communicauit, Ibim primam literam eße voluisse, refert; si quidem ea incessu triangularem effigiem, cruribus ita dispositis, vt suo loco dictum est, & quæ prima apud nos, & Græcos litera est, ad Isoscelis trianguli faciem accomodatur.*

4. Litera.

Quarta litera erat V, desumpta ex apertione rostri Ibidis, & nostrum Y referebat, ex rostris enim volucrium figuras, & characteres desumptos

Theo-

Theogenes in hymno Solis testatur his verbis; ὃς ἐδίδαξας γραμμὰς καὶ γράμματα ἐκ τοῦ ῥύγχους τῶν ὀρνίθων. *Qui docuisti lineas, & literas ex rostro auium.* Ibis siquidem aperti rostri hiatu primo docuit Ægyptios vsum circini, qui apud ipsos symbolum erat mensuræ rerum, & processus naturæ ex inferioribus ad superiora, vt in sequentibus fusè docebitur. Theogenes.

Quinta litera erat apud ipsos O, & Græcorum omicron respondebat. Obseruabant enim hoc animal, aut clistere se purgans, aut plumas dissipatas ordinans, collo in circulum contorto figuram illam, quam ipsi in numerum literarum referentes ⲟⲫⲓ dixerunt, vt Author Dictionarij nostri meminit, quē postea allegabimus, exprimere; quāuis alij velint hanc literā quoque ex Solis figurā fuisse desumptā. Habemus igitur 5. literas in vna Ibi diuersas figuras exhibente, repræsentatas, quas ipsi in numerum literarum retulerunt; vt proindè nemo miretur, hoc animal tanto apud Ægyptios in honore fuisse. Primo enim totam id Geometriam, processumque quantitatis Ægyptijs indicasse verisimile est; lineas quidem varia colli, pedumque longiorum porrectione; angulos rostri, pedumque diuaricatione; triangulos rectilinos per duo crura, quibus diuaricatis dum rostrum transuersim inserunt, triangulū æquilaterū efficiunt; rationeq; quantitatis triangularis per sectionem factam perfectè exprimunt; quæ sunt prima Geometriæ tùm speculatiuæ, tùm practicæ fundamenta. De cœteris verò mysterijs huius volucris, fusè suis locis agemus. Quinta litera ⲟⲫⲓ.

Sexta litera erat ⲁ, quæ Α Græcorum respondet, exprimebaturque à diuaricatis pedibus Ibidis, vndè & ⲗⲁⲃⲇⲁ dicta fuit, quæ Ægyptiacè progressum significat. Ibis enim ambulans hunc referebat characterem, vndè & inuentio cubiti Ægyptiaci, siuè Ibiaci; ex vestigijs enim huius animalis in limo littoris fluminis relictis, mensuram sumpserunt cubiti, vti suis locis dicetur: & contraponitur præcedenti literæ V, ex quarum coniunctione nascitur X altera litera, frequens in obelisco nostro, quâ animæ mundi processum versus inferiora, & iterum ad superiora indigitabant; sed hæc, vt dixi, suis locis ex professo tractabuntur. Sexta litera ⲗⲁⲃⲇⲁ.

Atque hinc patet, cur Plutarchus, Clemens, alijque Ibin primam literam dixerint, ex hac enim non literas tantùm, sed & hieroglyphicorum arcanam rationem ipsos didicisse alibi dicetur. Sumitur enim litera apud illos non pro figura simplici alicuius literæ, sed pro integro systemate hieroglyphico, quod cùm vnum esset, varia tamen & maxima sui forma exhibebat Ibis. Hinc soli Mercurio, vti Deo, rerumque maximarum inuentori eam dicabant. Sed de Ibi vide quæ in proprio hierogrammatismo lib. IV. huius Operis disseruimus; cœteræ verò literæ hoc pacto inuentæ traduntur.

Ex omnibus Authorum monumentis constat, Bouem ob insignia beneficia ab Ægyptijs diuinis honoribus cultum, adeò vt Osirim sub bouis forma varias res ad humanā vitā sustentandam necessarias, homines docuisse cre-

Litera 7. & 8. ϭⲓⲙⲁ ⲋ

crediderint. Vndè curiosiùs figuram, vti ipsis solitum erat, obseruantes, tres characteres deducebant; ex cornuum curuitate ◡, quod Sima vocabant, hoc est symbolum Lunæ, deindè frontem quadratam □, quam O magnum appellabant; nam varia huius figuræ symbola, mysteria, vt suis locis dicetur, referebant. Hoc verò cum cornibus coniunctum, alium characterem ijs suppeditabat, quem Ⲁⲡⲥ à figura bouis vocabant, & Græcorum ω respondebat, talem enim vocalem mugitus bouis exhibebat; fuit enim Ⲁⲡⲥ non litera tantùm simplex, sed litera idealis hieroglyphica multos, & varios conceptus implicans, vti in explicatione eius patebit. Quæ ita se habere Plutarchus asserit lib. 9. Sympos. q. 3. his verbis: Κάδμον φασὶ, τὸ ἄλφα πάντων προτάξαι διὰ τὸ τοὺς Φοίνικας, οὕτω καλεῖν τὸν βοῦν, οὐ δεύτερον οὐδὲ τρίτον (ὥσπερ Ἡσίοδος) ἀλλὰ πρῶτον τίθεσθαι τῶν ἀναγκαίων. *Cadmum ferunt ideò Alpha primam literam posuisse, quod* Ⲁⲡⲥ *ita lingua Phœnicum dicitur, quem non secundum, aut tertium, vt Hesiodus, sed primum locum inter res necessarias existimabant.*

Ⲁⲡⲥ quid significat linguâ Phœnicum.

Accipiter quales literas dederit.

Tertium apud Ægyptios animal sacrum fuit accipiter, ex quo similiter characteres tùm vulgares, tùm symbolicos mutuatos legimus. Et caput quidem cum rostro dedit literam, quam in Alphabeto *Scima* vocabant, id est, visionem, eò quod per accipitris caput, quod hunc characterem exprimebat, Deum omnia videntem, vt in sequentibus fusè ostendetur, occulta allegoria indicarent, quæ varia authoritate in sequētibus comprobabimus.

Scima 9. litera. ϭⲓⲙⲁ ⲋ

Quartum animal canis erat, sub quo etsi magna mysteria exhiberent, vt in interpretatione obelisci videbitur, an tamen, & qualem literam vulgarem indè deduxerint, comperire non licuit; atque hæc erant quatuor illa animalia celeberrima, quæ literas, eò quòd præcipuas literas ex ijs addidicissent, appellabant, eaque in Comasiarum solennitatibus circumferre solebant. Quæ omnia Clemens lib. 5. Stromatum comprobat his verbis: ἤδη δὲ κἀν ταῖς καλουμέναις παρ' αὐτοῖς κωμασίαις τῶν Θεῶν χρυσᾶ ἀγάλματα, δύο μὲν κύνας, ἕνα δὲ ἱέρακα, καὶ ἶβιν μίαν περιφέρουσι, καὶ καλοῦσι τὰ τέσσαρα ἐκ τῶν ἀγαλμάτων εἴδωλα τέσσαρα γράμματα. *Iam verò in ijs, quæ ab alijs vocantur Deorum Comasiæ, aureas Deorum imagines, duos quidem canes, vnum accipitrem, & vnum Ibim circumferunt, & vocant quatuor illa simulacra, quatuor literas.* In honorem videlicet Mercurij, qui ex eorum forma prima literarum elementa ingeniosè & mysticis rationibus referta extraxerat.

10. Litera, Canis quas literas dederit.

4. Animalia sacra.

Decem literæ ex 4. animalibus extractæ.

Habemus itaque decem literas ex quatuor dictis animalibus deductas. Reliquas verò literas ex cœteris animantibus, vel etiam instrumentorum similitudine deducebant. Ex arietis, quem Amun, siuè Iouis Hammonij habitaculum dicebant, capite cornuto, deducebant literam, quam Amun dicebant, respondebatque nostro B, cuius literæ sonum, pronunciationemque discebant ex voce eiusdem animalis; Certè etymologicorum interpretem huc respexisse verisimile est, dùm ita canit:

11. Litera ex Arietis cornibus desumpta.

Ὁ Διλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίζει.

Stolidum tanquam pecus Be Be dicens ambulat.

Hinc Pierius quoque ouem secundam Ægyptiorum literam fuisse asserit.

Porrò

Porrò à ſerpente deducebant aliam literam, quam Zeuta vocabant, hoc eſt vitam, eò quòd ſerpens vitæ ſymbolum apud eos eſſet, reſpondebatque ζ Græcorum, ita autem Coptitæ eam formant ⲍ quæ omnia ſuis locis demonſtrabuntur. Litera 12. Zeuta.

Præterea circulo igneo tranſuerſum ſerpentem includentes literam efformabant, quam Thauta vocabant, hoc eſt literam Thoth; reſpondebatque Θ Thitæ Græcorum; erat hic vnus ex maximè myſticis characteribus, quo per circulum igneum, mundum; per ſerpentem verò mundi conſeruatorem occultè indigitabant, quæ omnia fuſè proſequitur Pherecydes Syrus, in libro quem de Ophionibus, & ſacris Ægyptiorum inſcripſit. Sed audiamus Euſebium l. 1. c. 7. circa finem, ad verbum omnia deſcribentē: παρὰ Φοινίκων δὲ καὶ Φερεκύδης λαβὼν τὰς ἀφορμὰς ἐθεολόγησε περὶ τοῦ παρ' αὐτῷ λεγομένου Ὀφιονέως Θεοῦ, καὶ τῶν Ὀφιονιδῶν περὶ ὧν αὖθις λέξομεν. ἔτι μὴν οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐννοίας τὸν κόσμον γράφοντες, περιφερῆ κύκλον ἀεροειδῆ καὶ πυρωπὸν χαράσσουσι, καὶ μέσον τεταμένον ὄφιν ἱερακόμορφον, καὶ ἔστι τὸ πᾶν σχῆμα, ὡς τὸ παρ' ἡμῖν Θῆτα; τὸ μὲν κύκλον κόσμον μηνύοντες; τὸν δὲ μέσον ὄφιν συνεκτικὸν τούτου ἀγαθὸν δαίμονα σημαίνοντες. *Phe[re]cydes quoque de Phœnicibus efformationes accipiens edoctus diuinitùs de DEO, quem Ophionea dicebant, & de Ophionidibus mirum in modum diſſeruit; de quo alio loco dicemus. Verùm Aegyptij vniuerſum depingentes mundum, hac ipſa inducti ſententia, in circulum aſtralem, igneumque in ſuperficie circumfuſum ſerpentem forma accipitris extendunt, vt ſit Θ Thita Græcæ literæ figura conſimilis, magnitudinem mundi, ac formam per circulum ſignificantes; per ſerpentem verò, qui in circulo poſitus eſt, bonum dæmona conſeruatorem omnium, cuius virtute mundus contineatur ſignificantes.* ⲑⲉⲩⲧⲁ 13. Litera Thoth dicta ϯⲁⲩⲧ

Porrò ex huiuſmodi ſymbolo, ſiue litera, aliam efformabant, quam ⲫⲟⲗⲟ, hoc eſt, *amorem* vocabant, reſpondebatque Græcorum Φ. Verùm cùm huius literæ maxima myſteria ſequentibus reſeruauerimus, hic ea tantùm indicaſſe ſufficiat; Lector interim Prodromum conſulere poterit, vbi huius characteris arcana fuſè deſcripſimus, quòd & fuſiùs in ſequentibus præſtabimus. 14. Litera ⲫⲟⲗⲟ

Præterea multos characteres non ex animalibus, ſed ex ſimilitudine rerum, quas referebant, deſumptos reperio; vt litera M, quam ⲙⲱⲟⲩ, id eſt, *aquam*, vocant, refert enim hic character fluxum aquæ κυριολογικῶς; talis eſt & character ϫ quem ϫⲁⲛⲟⲩϯ vocant, id eſt, *catenam*, hanc enim formâ & ſimilitudine ſuâ refert, ac ſæpè, vti & præcedens inter hieroglyphica ſchemata occurrit; ſed hæc ſuo loco. Non ſecùs literam N & P illum, ex ſimilitudine pyramidis geminę, hunc ex harpagonis ſimilitudine diſcebant. O verò & C, non ex Ibide tantùm, & Boue, vti paulò ante dictum eſt, ſed Clemente teſte, literas κυριολογικὰς eſſe ex ſimilitudine Solis & Lunæ deſumptas, verba eius ex lib. 5. Stromat. allego: Οἱ βούλονται γράφειν τὸν ἥλιον, ποιοῦσι τὸν κύκλον. Καὶ τὴν σελήνην σημαίνοντες σχῆμα μηνοειδὲς, κατὰ τὸ σχῆμα κυριολογικὸν γράφουσι. *Qui Solem ſcribere volunt, circulum pingunt, qui Lunam, figuram cornigeram, iuxta propriam formam referunt.* De quibus in ſequentibus fuſiùs. 15. Litera ⲙⲱⲟⲩ dicta. 16. Litera ϫⲁⲛⲟⲩϯ Litera 17. & 18. vti ⲛ ⲣ Litera 19. & 20. quales.

Sequitur tandem litera Tautica omnium myſterioſiſſima, quæ T, Græ- 21. Litera Tau.

Græcorum correſpondet. Cuius ſtructuram & myſteria, cùm in Prodromo Copto vti & proprio hierogrammatiſmo, in IV. lib. huius Operis fusè deſcripſerimus, eò Lectorem remittimus, ne in tanta rerum dicendarum mole temporis iacturam faciamus.

Atque hæ ſunt primæ Ægyptiorum literæ & elementa, quibus non ſolùm vulgò conſcribebant epiſtolas, ſed & ſub ijs magna myſteria ſolis ſacerdotibus nota, innuebant myſticis ſymbolis reſeruata. Verùm vt vnica Synopſi, quæ huculque dicta ſunt, intuearis, hic tabulam apponendam duximus, ſingula exactè exhibentem.

Primæua literarum Ægyptiarum fabrica, & inſtitutio facta à Tauto ſiuè Mercurio Triſmegiſto.

	Character Zoographus.	Figura literarum Vulgaris.	Græcorum ad eas affinitas.
I.		ⲁ ⲁⲅⲁⲑⲟⲥ ⲇⲁⲓⲙⲱⲛ dicitur, id eſt, Bonus Dæmon.	A
II.		ⲅ ⲅⲁⲙⲙⲁ dicitur, id eſt, Norma.	Γ
III.		ⲗ ⲇⲁⲗⲧⲁⲓ dicitur, id eſt Bonus ager.	Δ
IV.		V Proceſſus inferiorum ad ſuperiora. Symbolum eſt.	Y
V.		O ⲱⲫⲧ dicitur, id eſt, Mundi Dominus.	O

VI.		λ ⲗⲁⲃⲇⲁ dicitur Processus superiorum ad inferiora.	Λ
VII.		X Processus animæ mundi ἄνω καὶ κάτω.	X
VIII. IX.		C Lunæ symbolum. □ ♉ O magnum.	Σ Ω
X.		σ ⲥⲙⲉⲁ dicitur, id est, Visio.	Ο Σ
XI.		B ⲃⲁⲙⲟⲩⲛ dicitur, id est, Fœcunditas.	B βαυ
XII.		ζ ⲍⲉⲟⲩⲧⲁ dicitur, id est, Vita.	Z
XIII.		θ ⲑⲁⲟⲩⲧ dicitur, id est, Litera Thoth.	Θ ⊖ Thita.
XIV.		Φ ⲫⲟⲩⲗⲟ dicitur, id est, Amor.	Φ ⌽

XV.		M μιμι Aqua, Litera est. κυριολογικὴ τοῦ ὕδατος.	M μί
XVI.		Ζ ζ ἅλυσις dicitur, id est, Catena.	Ζ ξί
XVII.	N	N Litera, idem est, ac processus rerum elementarium, ἄνω καὶ κάτω, siuè vegetabilium processus.	N νί
XVIII	P	P κυριολογικὴ ἅρπαγος. Figura desumpta ex harpagone, quo Osiridis corpus ex vndis extractum.	P ρῶ
XIX.		O Sol.	O
XX.		C Luna. Signa κυριολογικά.	Σ
XXI.	T T T	T [illegible] Litera Thoth siuè Tauti Dei. Tau Hebræorum.	T

Atque ex hisce manifestè patet. Græcorum literas ex Aegypto per Cadmum ad Græcos translatas esse, cum Aegyptijs in omnibus sint simillimæ; quamuis non negem, posterioribus tẽporibus Ægyptios nonnullas à Gręcis vicissim mutuasse, ac suo Alphabeto intulisse, quemadmodũ in supplemẽto Prodromi fusè ostendimus, adeòque Copticum siue Aegyptiacum Alphabetum ad triginta duas literas excreuisse.

CA-

CAPVT VII.

De secundi, tertij, quarti generis literis Sapientibus vsitatis.

PRæter vulgaris Sapientię notas Ægyptij aliud characterum genus adhibebant; Quorum tamen multi non occurrunt inter obeliscorum cæterorumque monumentorum reliquias. Hoc nos non incongruè Gnomicum siue parabolicum appellamus; Consistebatque in certis sententijs & documentis politicis, quæ arguto symbolorum apparatu exprimebant; Cuiusmodi sunt ea, quæ Horapollo posteritati reliquit. Ad hanc classem quoque reuocantur ea, queis Pythagoram vsum legimus, de quibus & in præcedentibus actum est. Quæ & fusè prosequitur Clemens Alexandrinus lib. 6. stromatum. ita Horapollo per Ostreum & Cancrum hominem, qui nullam sui curam rationemque habeat, indicat; hominem verò ingluuie laborantem significantes, scarum piscem, ob summam huius piscis voracitatem pingebant; & sic de cœteris, quæ apud citatum Authorem vide.

Gnomicæ literæ symbolicæ quæ.

Horapollo per ostreum & cancrum, & per scarum piscem quid indicauerit.

Hoc pacto Sesostris Rex Regiones, quas nulla sibi facta resistentia occupabat, in erectis columnis muliebria incidi curauit, per hæc symbola pusillum effœminatumq; incolarum animum tacitè significando. Talia sunt quę Herodotus de Pherone Sesostris filio recitat, eum ob sacrilegium in Nilũ, contra cuius vndas sagittam emiserat, vindicta diuina multorum annorum cæcitatem incurrisse, â qua oraculo Buti accepto liberari non potuerit, nisi oculos lotio lauisset mulieris, cuius rei, cum in propria primùm vxore, & deindè in multis alijs fœminis experimentum sumpsisset, nec quicquam profecisset, tandem se in hortulani cuiusdam vxore rei periculum fecisse, & statim sanitati restitutum, omnes illas mulieres, quæ ad sanitatem nihil illi contulerãt adiumenti, in locum, quæ gleba rubra dicebatur congregatas, ibidem ad vnam omnes concremasse, præter Hortulani vxorem, quam & sibi in vxorem despondit. Hanc historiam, vti omnia alia Sacerdotes non ad literam intelligebant, sed sub hac veluti allegoria quadam denotabant pessimam huius Regis vitam. Erat enim adeò superbus, vt nec DEOS nec sacra, nec eorum ministros Sacerdotes quicquam curaret; ritus patrios despiceret, aliaque multa indigna faceret, ob quæ summam mentis cœcitatem incurrerit; per lotiũ verò mulieris ab oraculo præscriptũ indicabatur, eum â luxuriosa vita frequenti quidem Sacerdotũ admonitione sollicitatũ, at cùm nihil profecissent, tandem lotium vxoris Hortulani, Regi applicatum, ei visum restituisse: per vxorem Hortulani denotabant Tellurem, quæ fructus non nisi studiosè culta profert, quem laborem per hortulanum notabant: per vrinam verò dictam denotabant herbas, plantas, similiaque, quibus ob summam temperantiam Sacerdotes vtebantur, quæ sunt veluti quædam excrementa terræ, copiosa aquarum irrigatione nascentia. Abstinendo itaque ab immodica luxuria, dum vitam frugalem & temperantem insti-

Sesostris cur muliebria saxis insculpserit.

Pheron sacrilegus in Nilũ cæcitate percutitur.

Lotium mulieris Hortulani remediũ cæcitatis.

instituit, paulatim lumen mentis recepit, ita ut quantò priùs in DEOS, eorumque sacra iniquior fuisset, post mentis lumen receptum in eosdem esset animo imposterum deuotior, zeloque ardentior. Innumera huius argumenti symbola adducere possem ex vitis Regum Aegypti deducta, verùm cùm ea in Oedipo exposuerimus, hic ijs repetendis tempus terendum non existimauimus.

Tertij generis literatura. Porrò tertij generis literatura, erat partim ex simplicibus literis, partim symbolicis compositum. Certum enim est, Aegyptios non tantùm characteres vulgares symbolicis miscuisse, sed & integra verba immiscuisse Copti sermonis, vti paulò post videbitur.

4. genus literarum quid? Quartum genus literarum apud Aegyptios vsitatarum constabat meris symbolis, per animalia, homines, aues, instrumenta, herbas, partes humani corporis, figuras omnis generis mysticè expressis. de quibus Luc. lib. 3.

Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Nouerat, & saxis tantum volucresque feraque
Sculptaque seruabant, magicas animalia linguas.

Astipulatur huic Alexander ab Alexandro, qui Aegyptios & Phœnices per multifarias diuersorum animalium figuras literarum loco lapidibus insculptas, primum mentis suæ sensus arcanaque effinxisse commemorat. Clariùs Diodorus Siculus lib. 4. *Sunt*, inquit, *Aegyptiorum literæ varijs animantibus, extremitatibusque hominum atque instrumentis, sed præcipuè artificum persimiles; non enim syllabarum; sed imaginum forma, eorum significatione, vsu, memoria hominum tradita.* & paulò post. *Eodem modo & cæterarum corporis partium figura atque instrumenta aliquid certum notabant, quæ memoria hominum, longo vsu ac meditatione obseruata, è vestigio quid ea exprimerent, internoscebant.* Petrus

Petrus Crinitus. Crinitus quoque lib. 7. cap. 2. huiusmodi rationem scribendi apud Aegyptios hanc fuisse scribit. *De literis Aegyptiorum, quæ hieroglyphicæ vocantur; cū apud veteres Authores mentio est, tùm in obeliscis etiamnum considerari hoc potest, in quibus figuræ istæ & effigies animalium diuersorum, herbarumque fluuiorum & arborum sculptæ, eius gentis philosophiam designant. Nam in Obeliscis Regum Sesostris & Psamisertao, qui in vrbem ex Aegypto deuecti sunt, per eiusmodi symbola & hieroglyphicas notas, rerum naturæ interpretatio adnotata est. Ita enim Aegyptiorum philosophia creditur primò illustrata. Inter alias verò effigies, scarabæos, apes, fluuios, boues, vultures, aliaque id genus notare consueuerunt. Porrò ipsa effigie apis symbolum Regis signabatur, quod is in subeundis vitæ officijs non minus iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam habere debeat. In vulture naturæ genium ac maiestatem indicabant, quod inter has fœminæ duntaxat reperiantur.* Subscribit huic Apuleius in sua metamorphosi, qui ait; *Veteres illos libros habuisse ignorabilibus literis prænotatos, partim figuris huiuscemodi animalium, concepti sermonis compendiosa verba suggerentes, partim nodosis & in modum rotæ tortuosis capreolatimque condensis apicibus à curiositate profanorum lectione munita.* Consentiunt huic Chæ-

Chæremon & Horapollo. remon, & Horopollo, qui harum literarum in monumentis suis nonnulla

adhuc

adhuc vestigia reliquerunt. Ammianus quoque Marcellinus, per Cœlium Rhodiginum lib. 29. antiquarum lectionum cap. 26. citatus, ait: *Huiusmodi literas animalium figuris ac reliquis huiusmodi corporibus ac signis constitisse. per perdices, contumeliosos monstrare videntur (vt ait Cœlius) quoniam huiusmodi aues senio confectæ, contumelia se afficiant; sicuti anguilla inuidiam significare videtur, quæ ita bonis infesta omnibus est, vt anguilla piscibus, quorum omnium societatem & communitatem fugit. Hippopotami vngulæ deorsum versæ impium, iniustum, ingratumque significant. At Equus fluuialis, cum primum per ætatem licuerit, patrem experitur viribus, quem si pugnā superarit, ac sibi locum cedere animaduerterit, matrem init, vita patri concessa; Quod si victus pater minus ei permittat cum matre concubitum, tum patrem si ius robore viribusq́, fretus, interimit, ac matrem comprimit.* Ammianus Marcellinus. Itaque non absurdè ijdem Aegyptij ad inferiorem partem duas item pingunt eiusdem Hippopotami vngulas, quo id homines intuentes, & quod de istiusmodi bellua dicitur, cogitantes, sint in referenda gratia promptiores. Ex hac doctrina videtur & illud esse depromptum, quod in Regum sceptris superne ciconiam figurabant, inferne verò hippopotamum, quo innuebant. vim iustitiæ parcæ, cum hippotamus animal sit iniustissimum. fuit tantus autē huius per symbolica animalia scribendi pruritus, vt omnes gē tes eum quasi sui iuris fecerint. Cœlius Rhodiginus secutus Amnianum Marcellinum & Heliodorum, ait: *Aegyptios ad Aethiopes, quorum Coloni fuerunt, vsum horum characterum symbolicorum primum transtulisse*; quod & Diodorus lib. 3. cap. 1. innuit. & Volateranus lib. 12. de Aegypto sic dicit: *Illi etiam duplex scribendi genus; vnum quod vulgò discunt; alterum quod Sacras literas appellant, soli Sacerdotes attingunt à parentibus per manus traditas, quas ab Aethiopibus, videlicet à Chus Chami filio, primo Aethiopiæ colono primùm accepère.* Alij ab Indorum sapientibus eos illud scribendi genus didicisse asserunt; vti Arrianus, qui Indos olim dicit, alium literarum vsum nescisse, nisi illum, qui est per diuersa animalia; quod & testantur. recentiores Indicarum rerū Scriptores, Maffeius & Iarricus, qui huiusmodi characteres in multis adhuc Indiarum locis videri asserunt. Theseus Ambrosius in appendice diuersarum literarum asserit, se in manibus cuiusdam Canonici Paleoti ciuis Bononiensis librum ex India aduectum Tygridis pelle coopertum vidisse, in quo *variæ hominum aliarum quoque rerum ac animalium figuræ tantum depictæ erant.* Cuiusmodi sunt libri illi ex Mexico allati, hominum animaliumque figuris variè transformati. qui etiamnum in Vaticana conseruantur. Ex quibus apparet, hunc vsum literarum omnibus antiquioribus sapientibus veluti communem fuisse, eumque adhibuisse potissimum ad sapientiæ suæ excellentiæque admirationem apud posteros excitandam. Marsilius Ficinus in Platonis Philebum Comment. cap. 29. ait: *Quod eiusmodi literarum vsus, iuxta Platonem & Plinium fuerit sempiternus; proprios nihilominus & particulares characteres formasque scribendi fuisse à diuersis hominibus inuentas & introductas; sic ait; Zoroaster & eius Sacerdotes, vnam particularem scribendi methodum,*

Hippopotami symbola.

Duæ Hippopotami vngulæ.

Ciconiæ caput in sceptris Aegyptiorum quid.

Cælius Rhodiginus.

Diodorus. Volateranus.

Arrianus ait ab Indis characteres ex animalibus translatos.

Theseus Ambrosius.

Marsilius Ficinus.

thodum, à vulgari multum discrepantem habuerunt. quà formatis de figuris signorū cœlestium, stellarum aliorumque siderum, characteribus, sapientiæ suæ occultabant mysteria. Mercurius Trismegistus exemplo Zoroastri edoctus, de non temerè cuilibet sublimioribus sapientiæ manifestandis mysterijs, inuentum Zoroastri ampliās, nouū excogitauit ζωοαλφάβητον, hoc est per diuersi generis animalia plantasq; confictum Alphabetum, quo Sacerdotibus solis in recondendis mentis arcanis, vti præcepit: quæ sententia profectò non malè cum ijs, quæ superius diximus congruit, cùm probauimus, Ægyptios sapientiā suā primò ab Hebræis, id est à Zoroastro seu Chamo traditam ad Phœnices & hinc ad Græcos, à Græcis denique per vniuersum orbem transfudisse. Nam, vt sileam, interim ea, quæ Olaus Magnus Gothus in Septentrionali historia refert, de varijs literis & characteribus (qui in saxis, ac rupibus montium Angermanniæ sub diuersis animaliū figuris exsculpti in hunc diem videntur) certè id vel maximè ostēdunt antiquorum nummi, diuersæque monetæ, in quibus templa, deuictas vrbes, caducea, dextras inter se iunctas, Ianos bifrontes, quadrifronteſque, naues, manipulos, cornuacopiæ, capras Amaltheas, bigas, matrem Cybelem, apros, canes, ceruos, damas, tauros, leones, delphinos, hyppopotamos, serpentes, pileos cum pugionibus, libras, elephantos, lynces, tigrides, Mercuriolos petasatos, lupas geminos alentes, solem, lunam, Romam septicollem, clauam Herculis, cerberum, cytharam, Marsyam excoriatum, tripodes, cupidines, crocodilos, agnos, pegasos & alia propemodum infinita imprimere solebāt, de quibus copiosè Guilielmus Choul, Brassicanus, Hulzius, alijque Antiquarij. qui profectò nihil aliud sunt, quàm quædam hieroglyphica, queîs ab Ægyptijs edocti Romani quondam vtebantur.

Propagatio literarum Aegyptiarū.

Olaus Magnus Gothus

Medalia veterum symbolis prænotata ad similitudinem Aegyptiorū.

Porrò characteres, quibus Cicero vtebatur in epistolis secretioribus, quosq; Trithemius dicit similes fuisse Ægyptijs, dici non posse nec deberi, ita ostendo; Ciceronianæ notæ singulæ, singulis verbis & nominibus respondebant, quod apud Ægyptiorum sapientes in hieroglyphicis multa ratione fit; cum in ijs singula suos proprios, & mysticos conceptus habeant; quod non fieret, si singula hieroglyphica singulis responderent vocabulis; accedit tùm, quod labor legendi quippiam huiusmodi notis scriptum, tantus erat, vt vel ipsi, qui eos excogitârant, ob infinitam propè characterum multitudinem, vix semet extricare valuerint; Ægyptios autē non multitudinem characterum, sed multitudinem rerum per paucos characteres signatarum quæsiuisse constat. Quam quidem scribendi consuetudinē, vtrum primùm ab Hebræis; num hi ab illis acceperint alibi disceptatum fuit, certū est Mosen pleraque in sacris literis mysticè exhibuisse. Et primò quidem, si physicam expositionem rerum consideremus, videbimus, hūc mysticos scripturæ sensus transferre ad naturæ vniuersitatem, siuè ad totius naturæ vires & opera, hoc est, ad materiam, formam, parteſque huius mundi sensibilis, dùm inquirit in diuinis eloquijs motum, ordinem & ornatum

Scriptura Ciceronis hieroglyphica.

Moyses omnia sua ferè sub symbolis mysticè refert.

sphæ-

ſphærarum cœleſtium, qualitates elementorum, proprietates metallorum, virtutes plantarum & animantium mores; quam quidem exponendi viam ingreſſi ſunt præcipuè apud Hebræos inſignes quidam Exodi & Leuitici expoſitores: qui omnium penè rerum naturas in interpretatione horum voluminum explicarunt; differentes, quomodo Moſes ſecundùm triplicis mũdi conuenientiam, & vniuerſam rerum naturam, arcam, tabernaculum, vaſa, veſtes, ritus, ſacrificia, & reliqua myſteria ad Deum, & virtutes cœleſtes placandas, & ad expiandum hominem horum imaginem ordinârit. Huius explanationis exemplum ex Philone, Ioſepho, & Hieronymo ſuper Moſis tabernaculo potiſſimum ex Clemente Alexandrino collectum, hoc eſt: *Si quis tabernaculi Moſaici fabricam, & quæ in eo ſunt, contempletur, & ſingula non otioſè ſed prudenter conſideret; comperiet Moſem diuinum virum, in his omnibus repræſentaſſe quodammodo totius vniuerſi naturam. Oportebat enim, vt, qui tabernaculum manufactum DEO totius Orbis Authori, condere inſtituerat, ſimilitudinem earum rerum ſumeret, ex quibus mundus à DEO conditus eſt. Primum igitur omniũ ob hanc cauſam partitus eſt admirabilem tabernaculi ſui ſtructuram in partes tres, nempè in veſtibulum, aulam, & penetrale; ſiuè in atrium, aulam, & adyta; quæ nobis vniuerſitatem diuini opificij repræſentarent in tres partes, ſiuè in tres mundos diſtinctam; hoc eſt, in mundum hunc ſublunarem, quem nos incolimus, in proximũ huic cæleſtem mundum, & in ſupremum omnium illum vltramundanum; quem Theologi angelicum, Philoſophi intellectualem vocant, à nemine ſatis, vt Plato inquit, pro dignitate decantatum.*

Arca tabernaculum, vaſa, veſtes, ſacrificia à Moyſe inſtituta quid

Exemplum phyſicæ expoſitionis in tabernaculo à Moſe deſcripto Exodi cap. 26. & 27

Prima igitur tabernaculi pars quod atrium ac veſtibulum appellatur, ſimulacrum præferebat huius ſublunaris mundi: ad cuius ſimilitudinem ſub dio poſita erat, nullo defenſa tecto vel vmbraculo, ſed imbribus, Solis calori, & frigori ſemper obuia; verſabanturque in ea promiſcuè non modò homines mundi & immundi, ſacri & prophani, ſed & omnifarij generis animalia, eratque in ea ob ſacrificia iugeſque immolationes, perpetua vitæ & mortis viciſſitudo.

Myſtici tabernaculi per partes expoſitio.

Prima pars veſtibulum

Secunda pars, ſiuè aula, quæ Sancta dicebatur, medium inter veſtibulum & penetrale locum occupans, totaque auri ſplendore fulgens, mundũ illum cœleſtem inter ſupercœleſtem, & ſubcœleſtem medium figurabat. Erat enim in eius auſtrali plaga candelabrum aureum, ſeptem ardentibus lucernis diſtinctum: quæ ſeptem ſignificabãt errantium luminarium motus. Nam Sol, Lunaque cum cœteris planetis longè à Septentrionalibus regionibus deflectentes, magis obſeruantur auſtralibus mundi partibus; inter has autem lucernas ea, quæ mediam candelabri ſummitatem obtinebat, tres ab vtroq; latere lucernas habens, ſolaris aſtri ſimilitudinem referebat. Sol enim quartum à ſummo pariter atq; infimo cœlo orbem poſſidens; & inter alia ſex errantia ſidera medius ſplendens, muſicum illud ac verè diuinum cœleſtium ſphærarum organum temperat.

Secunda Aula Sancta

Candelabrũ ſeptem lucernis fulgens.

nota

Tertia pars Sancta Sanctorum.

Tertia verò tabernaculi pars omnium sacratissima ac secretissima, quæ penetrale, adytum & sancta sanctorum vocabatur, figuram exprimebat supercœlestis & angelici mundi, qui Angelorum, DEIque Optimi est habitaculum: vt enim secretum illud Mosaici tabernaculi adytum mortalibus erat inuisibile & inaccessum, neque vllus in id ingredi poterat, nisi sūmus pontifex, qui nomen illud ineffabile tetragrammaton Iehoua in fronte gestaret; ita in illum supercœlestem ac diuinum mundum nemini fas est ingredi, & quæ in eo inuisibilia, & incomprehensibilia sunt, introspicere, & animo exactè comprehendere, nisi illi soli, quem adumbrat summus sacrarum rerum antistes, præferens in fronte indicibile nomen Iehoua, quod exponitur; qui est, quique futurus est, & esse facit. Hic autem est supremus rerum omnium moderator DEVS, solus ipse gestans ineffabile nomen Iehoua, hoc est, semper existens, & essendi vim cœteris tribuens, solusque incomprehensibilia supercœlestis mundi eâdem, quâ seipsum comprehendit, sapientiâ, plenissimè complectens. Arca etiam, quæ in adytis tabernaculi occultabatur, diuinam erga mundum prouidentiam, & gubernationem significabat. Sicut enim arca destinata fuerat seruandis diuinæ legis tabulis, & virgæ Aaronis, & mannæ; ita in diuinæ prouidentiæ promptuarijs continētur omnes sapientiæ leges, quibus tota creaturarum vniuersitas gubernatur; virga & sceptrum rectricis potestatis, quâ regitur; & manna liberalissimæ largitatis, quâ viuificatur & pascitur. Cherubim verò arcam alarum flexibus ambientes, cœlestes illas mentes ac beatos illos spiritus denotant, qui diuinam maiestatem promptissimæ celeritatis obsequijs veluti alato ac veloci ministerio ambiunt ac stipant. Sed hæc hactenus. Restat itaque vt dicamus Hieroglyphicos characteres, nihil aliud fuisse, quàm breuia quædā symbola, queîs paucis multa indicabant, vt in superiori capite fusissimè ex diuersis Authoribus comprobatum est; & infrà in ipsa explicatione practica manifestè monstrabitur. Atque in hisce imitatores fuisse Hebræorum Clemens Alexandrinus omnis antiquitatis consultus, lib. 5. stromatum fusissimè probat; verba eius sunt: *Longum autem fuerit omnia prosequi prophetica & legalia, ea afferendo, quæ dicta sunt per ænigmata. Iam enim confitetur occultationem, quæ in veteri templo septem ambituum, quæ ad aliquid spectabat, apud Hebræos Relatio, & quæ erat in talari per varia symbola compositio, quæ referuntur ad ea, quæ apparent, significans compositionem, quæ à Cœlo ad terram vsque pertingit; Et operimentum & velum, hyacintho & purpura, & cocco & bysso erat variatum; significabat autem quod natura elementorum obtinet DEI reuelationem; purpura enim est ex aqua, & byssus ex terra; & hyacinthus assimilatus est aeri, cum sit ater & obscurus, sicuti coccus igni. In medio autem operimenti & veli, quo licebat ingredi Sacerdotibus, erat situm thuribulum, symbolum terræ, quæ est sita in hoc mundi medio, ex qua oriuntur exhalationes; ille quoque locus medius, qui est intra velum, in quem soli permißum erat pontifici ingredi statutis diebus, & exterius atrium, quod patebat omnibus, Hebræi dicunt esse medium Cœli & Terræ, alij dicunt esse symbolum mundi, qui intelli-*

יהוה

Arca in tabernaculo, quid notauerit.

Cherubim quid denotauim arcæ incumbentes.

Clemen. Alex.

Mysticæ dictorū explanationes iuxta Clementē.

telligentia percipitur & sensibilis. Sic explicata arca fœderis cum alatis Seraphim; habitum sacerdotis magni ad similes & mysticas naturæ interpretationes doctissimè detorquens, ait, eum nihil aliud nisi signum mundi sensibilis fuisse; Septem quidem errantes stellas, quinque gemmas, & duos carbunculos ob Saturnum & Lunam repræsentasse. Eos autem qui conferunt ad eorum quæ hic sunt generationem, diuinâ prouidentiâ, & in pectore & humeris meritò describit fuisse positos, per quos actio effectrix generationis est primus septenarius; cùm pectus sit habitaculum cordis & animæ; Trecenta porrò & sexaginta sex tintinabula à veste talari pendentia significabant annum; annum Domini acceptum prædicantem & resonantem aduentum Domini. Pectorale verò vt constabat ex superhumerali, & rationali; illud symbolum operis fuisse; hoc autem significasse rationem, quæ est imago cœli, verbo & ratione facti. Lucidas verò smaragdi gemmas, superhumerali infixas, Solem & Lunam, ait, significare, qui sunt adiutores naturæ: Duodecim autem istas, quæ sunt in quatuor ordinibus locatæ super pectus; Zodiacum vnà cum quatuor anni conuersionibus designasse. 366. Tintinnabula in veste Sacerdotis, quid? Pectorale.

Et post longum tandem discursum, infert Ægyptios in suis symbolis fuisse Simias Hebræorum; cùm omnia eorum symbola nihil aliud, quàm excellentiam DEI, naturam Angelorum, totius denique mundi & vniuersi naturam referre videantur; atque ideò ait: *Sphynges in sacris ponunt, ad indicandum orationem de DEO, naturâ, similibusque esse obscuram & ænigmaticam.* Clem. Alex.

Volaterranus Clementi subscribens lib. 12. sic ait: *Denique à dextro ad sinistrum scribunt Aegyptij; dicuntque se hoc ferme modo rectè scribere. Græcos verò contra;* Ex quo deprehendimus magnam ijs cum Hebræorum moribus, Prophetarum nominibus, præputij, & scribēdi institutis fuisse affinitatē; potiùs tamen existimandum est, hæc Ægyptios ab eis mutuatos fuisse, dum simul quandoque viuerent. Volaterranus.

CAPVT VIII.

De lingua Copta siuè Pharaonica.

HAbent Coptitæ in vniuersum literas xxxij, quarum figuras, nomina, potestates in frōte Onomastici Copti præfixas contemplare, atque hisce Alphabetum suum conflant, quod quidem, cùm veterum Ægyptiorum alphabeto idem, si paucas literas dempseris, esse in Prodromo ostensum est. Quemadmodum verò prisci Hebræi alphabetum suum disponere solebāt, vt ipsæ literæ sua mystica constarent significatione, & elementa literarum, rerum omniū ostēderent elementa, vti in Hebræorum Cabala fusè explanabit Oedipus; ita Ægyptij veteres degeneres cœteroquin à vera Hebrçorum propagine, proauorum tamen, vndè descenderant, veluti simiæ, eo suas literas ordine disposuerunt; vt literarum, characterumq; figuræ diuersę quidem essent; significatio autem cum Hebræis in omnibus esset arcanorum prorsus analoga. Hosce veteres mystagogos secuti sunt posteriores Literæ Coptorum mysticæ.

Coptitæ, qui retento Alphabeto veterum, parallela quâdam ratione multa sane, quæ sacrosanctæ fidei nostræ mysteria concernunt, sub huiusmodi literarum figuris, numeris, & mysticis significationibus ita abdiderunt, vt hoc ipso priscam illam hierophanticam sapientiam in omnibus se affectasse innuerint; quod & Magnus ille Dionysius Areopagita in mysticis suis libris de Diuin: nomin: c. 9. totus, si ita loqui fas est, ἱεροφαντίζων, hisce, & similibus verbis passim indicat; τὴν ψυχὴν σωματοειδῶς διαπλάττει· καὶ κεφαλὴν μὲν τὸν νοῦν, αὐχένα τὴν δόξαν, στῆθος τὸν θυμόν, γαστέρα δὲ τὴν ἐπιθυμίαν, σκέλη δὲ καὶ πόδας τὴν φύσιν λέγουσι. *Mentem scilicet respondere capiti, opinionem ceruici, pectori animum, cupiditatem ventri, crura verò & pedes naturam denotare.* Quæ omnia ex mente Ægyptiorum hierophantarum dicta in hierogrammatismo de hieroglyphicis partium humani corporis symbolis fuse ostendemus.

Dionysius Areopagita.

Quid aliud baculus ille Tauticus Sancti Antonij manibus in similitudinem T literæ efformatus denotat, nisi ansatam illam Serapidis crucem, salutis normam, rectitudinis symbolum, & futuræ veluti vitæ mysticam tesseram? de quibus Prodromum fusiùs tractantem consule. Siquidem characteres hosce mysticos Veterum, cùm primi illi Ægyptiorum Patres, insigni rerum diuinarum notitiâ instructi, considerantes, magnam cum nostris fidei mysterijs affinitatem habere deprehenderent, eos in vsum quoque sacris suis studijs, quibus vnicè incumbebant, congruum conuerterunt. Atque hoc ita esse satis, superque demonstrant epistolæ quædam Sancti Pachomij, & Theodori eius discipuli, quorum meminit Gennadius Massiliensis scriptor peruetus, ad diuersa Ægypti Monasteria exaratæ, quas non ita pridem detectas pro suo erga Rempublicam literariam affectu, mihi communicauit insignis ille Lucas Holstenius, philologus clarissimus, & totius antiquitatis consultus: In quibus veterum scribendi rationem prorsùs obseruare videtur, dùm nunc latentis arcana diuinitatis, nunc occultum animorum cum DEO nexum, nunc vitæ sanctè, beatéque instituendæ rationem abstrusissimis sanè metaphoris, parabolisque intricatissimis, nunc ex forma, & figura literarum, jam ex numeris sub eo latentibus, subinde ex ipsa literarum significatione desumptis, ita apposité describit, vt Ægyptiorum Hierophantam, seû Pythagoram quendam Samium, sua eructantem symbola te legere diceres.

Baculus Tauticus S. Antonij.

Epistolæ S. Pachomij & Theodori Symbolicæ.

Meminit huius arcanæ scribendi rationis S. Cyrillus in quadam epistola ad S. Leonem Papam, & Sozomenus lib. 3. hist. Eccles. c. 23: vbi ait in tabula Pachomij, quam ab Angelo accepisse fertur, scriptum fuisse: Πᾶσαν δὲ τὴν συνοικίαν εἰς εἰκοσιτέσσαρα τάγματα διελεῖν καὶ ἐπονομάσαι ταῦτα τοῖς ἑλληνικοῖς στοιχείοις. καὶ ὅπως ἔχει βίου καὶ ἤθους ἑκάστῳ τάγματι τὴν προσηγορίαν ἐφαρμόσαι, οἷον ἁπλουστέρους μὲν ἀπὸ καλοῦντας, σκολιοὺς δὲ ζ, ἢ ξ, καὶ ἄλλους κατ' ὤς ἐκλαμβάνειν, εὔστοχον ὄντι πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ γράμματος τὴν προαίρεσιν τοῦ τάγματος. *Totum Conuentum 24. Classes iussu angeli distinctum esse, & singulas Classes singulis literis Græcis vocatas: iussisse quoque, vt, v.g. simpliciores vocarentur α, vel ι, Vafri autem seù versipelles ζ, vel ξ, vt alij aliarum literarum notis appellarentur. Prout forma literæ rationem vitæ classis cuiusuis aptè videretur exprimere.* In

S. Cyrillus & Sozomenus.

Monasterium S. Pachomij in Aegypto iuxtà 24. literas diuisum

vita

vita S. Pachomij ita legitur: *Præceptum quoque erat, vt juxta numerum elementorum, & Græcarum literarum, viginti quatuor Monachorum turmæ constituerentur, ita vt singulis turmis imponerentur singularum nomina literarum, id est, ab α, & deinceps vsque ad ω; vt cùm interrogaret quis Archimandritam de aliquo in multitudine tanta, facili responsione cognosceret, v. g. cùm diceret, qualis esset α, vel ζ; & rursus λ, vel ς, vel σ, proprio quodam signo nominis literæ vniuscuiusque turmæ mores exprimeret, simplicioribus et innocentioribus ι et ι nomen imponens. Difficilioribus autem & tortuosis ξ competenter accommodans, ita vt pro modo conuersationis & præcepti, singulis turmis, literarum elementa concinnarent; solis spiritualibus hæc ipsa, quæ significarentur, scire valentibus.* Verùm vt Lector aliquod saltem huius reconditæ scriptionis, eiusque solutionis specimen videat, visum fuit hic vnicum tantum paradigma proponere: quod ex prima Sancti Pachomij epistola decerpsimus: sic enim in quadam epistola ad Cornelium Archimandritam Monasterij Mochanzæ scribit Pachomius: *Fac opus* ⲓⲁⲕⲁⲁ ⲕ. *Pone* ⲁⲁⲗⲁⲁ *ante oculos tuos, vt benè sit animæ tuæ. Cane* ⲕⲱ, *ne fortè seculum tibi cantet* ⲓⲱ ⲕ. *Ne obliuiscaris Kalendarum; &c. Numquid Kalendæ sunt* ⲧⲁϭ, ⲏⲓⲧⲁ *Pascha*; & sic de alijs, quæ nos subsidio linguæ Coptæ ita interpretamur.

Mysticæ epistolæ S. Pachomij expositio.

Dùm igitur in epistolis suis dicit Abbas Pachomius, *Opus fac laudæ*, Vir Sanctus nihil aliud intelligit, nisi quòd ei, qui ad eminentem vitæ Religiosæ statum vocatus est, omnia in simplicitate & sinceritate cum intentione recta, sine vllo ad proprium commodum, vtilitatemque respectu, peragenda sint. Quòd enim μόνας inter numeros, id Iota inter literas Ægyptiacas, é qua, veluti omnium minima, cœteræ omnes literæ componuntur; ita sincera & recta intentio, humilisque coram DEO conversatio, cæterarum actionum, operationumque altissimarum in spirituali ædificio adhibendarum, primum veluti fundamentum est, cætera omnia componens. Vndè non immeritò pueris id sanctus vir applicabat, qui cùm impolluti ab hoc seculo, nihil adhuc ex falsis mundanarum rerum illecebris gustauerint, omnia puro naturæ instinctu, sine vllo dolo, fuco, ac præposteræ intentionis versutia peragere solent; cùm prætereà Iota lingua Ægyptiaca, nihil aliud, quàm paruulum denotet, an non appositè ad illud cœlestis Magistri epiphonema: *Nisi efficiamini vt paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum,* alludit? atque hoc primum est, quod tamen fusiùs alijs enodandum relinquo.

Interpretatio Characterũ.

Iota litera quid significat.

Cùm porrò in eadem epistola dicit: *Pone* Δ *ante oculos tuos, vt benè sit animæ tuæ,* nihil aliud denotare videtur, nisi perfectam diuinarum virtutum imitationem, juxtà illud: *Estote perfecti, sicuti pater vester cœlestis perfectus est;* quod fit per vnionem illam, conformitatemque intellectus, voluntatisque nostræ cum diuina. Cùm enim, Platone teste, Δ figurarum omnium prima sit, quòd reliquas omnes figuras, id est, omnium entium perfectiones, quæ sunt veluti numeri quidam, & figuræ, componat, & in quam omnes

resol-

resoluantur; Certè summâ ratione à priscis Patribus id pro diuinæ essentiæ symbolo, diuinarumque perfectionum, & emanationum archetypo assumptum fuit: vti fusiùs in nostra Geometria hieroglyphica ostendetur.

Δ quid notet. Δ igitur ante oculos ponendum est, id est, diuinarum perfectionum speculum, & juxtà id reliquæ omnes operationes ordinandæ, vt benè sit animæ: vt nimirùm per continuam eius contemplationem mereantur fieri conformes imaginis filij sui. Siquidem nihil digniùs esse potest, quàm vt homo Conditoris sui sit imitator, & secundùm modum propriæ facultatis executor; vt pulchrè demonstrat Angelicus Doctor Opusc. 65.

ϰω quid? Cùm porrò sinceris DEI seruis corruptibilis carnis pondere pressis, necdum ad stabilem illam æternæ beatitudinis, perfectæque vnionis cum DEO connexionem ascendere liceat, hinc canendum ϰω, suadet, ne seculum impudentissimum ιω, ipsis canat. Est autem ϰω, in lingua Ægyptiaca nihil aliud, nisi vox lugentis, sicuti ιω, vox intensè gaudentis, dùm per continuos gemitus & lachrymas ad dilecti præsentiam, & intuitiuam fruitionem adspirant, dùm omnia huius mundi arbitrantur vt stercora, dummodo Christum lucrifaciant, juxtà illud cœlestis Magistri: *Sed quia hoc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum, sed tristitia vestra conuertetur in gaudium*; videlicet, vbi post ærumnosam huius vitæ vsuram, veræ & æternæ beatitudinis centrum fueritis consecuti.

Per Kalendas intelligit vocationem ad statum Religiosum ex seculari conuersatione: dicebatur autem Kalenda, eò quòd Kalendis mensium, siuè primâ die vniuscuiusque mensis, memoria huius tam insignis beneficij celebraretur, quam consuetudinem adhuc in Ægyptiacis Monasterijs vigere audio; Vocatque T, eò quòd huiusmodi vocatio, salutis, quam T, notat, pignus quoddam, & signaculum sit, quo filij DEI, & commensales Christi distinguerentur à filijs tenebrarum mundi huius. Per H, heta autem pascha illud intelligit, quo in Regno Cœlorum amici DEI edent & bibent super mensam Christi, replebũturque ab vbertate domus DEI & torrente voluptatis potabuntur, videlicet in beatissimis illis æternitatis atrijs.

T quid notet? H quid notat

Atque hæc sunt, quæ breuiter Lectori circa mysticas literas S. Pachomij indicare volui; certè ipsa genuina verba libenter hoc loco apponerem. Verũ cùm plura ea præsupponant ad mysticum Alphabetum, characterumque arcanorum rationes spectantia, quam, vt hoc loco, vbi quantum fieri potest, succincti esse conamur, pro temporis angustia tractari queant; ne res ex se & sua natura obscuras, coactâ quâdam breuitate, majori caligine inuolueremus, ea consultiùs Oedipo illi nostro fido ænigmatum interpreti reseruare visum est; vbi absconditos harum Epistolarum thesauros, DEI gratiâ, nos integrè eruturos confidimus.

Vtrũ lingua Græca ab Aegyptijs processerit. De Literis igitur hactenus, nunc ad ipsam linguam Copritarum transeamus, de cuius Ethymo cùm satis, superque in Prodromo tractatum sit, id tantum breuiter hoc loco discutiendum restat; vtrum lingua Græca ab ipsis

sis Ægyptijs processerit, vtrum non? Certè literas ab Ægyptijs primùm per Cadmum ad Græcos translatas, ex Herodoto in Terpsichore & Clio patet; quæ & ideò: φοινικήια γράμματα κάδμου dicuntur; Vndè & consensus ille vetustissimus totius Græciæ satis conuincit, literas à Cadmo Græcos accepisse, neque causa est, cur rem tam manifestam aut negemus, aut Zetzæ neganti assentiamur: qui duplici argumento probare nititur, Græcos ante Cadmum literas habuisse priores, quod oraculum redditum fuerit Cadmo: φράζεο δή τον μῦθον ἀγήνορος ἔκγονε κάδμος. Alterū argumentū, quod Bellerephon antiquior Cadmo scriptas tabellas de sua cœde attulit; vtrumque argumentum futile est, & à Poëtis vtrumque fictum. Quare Cadmeæ literæ vocatæ, si Cadmo Authori acceptæ non referuntur? Et si Cadmus author est, aut saltem primus doctor & index earum in Græcia, quomodò ante Cadmum literas habuêre Græci, cùm vetustiores nusquam, quā καδμεῖα γράμματα vocabantur; quibus omnibus subscribit Clemens Alexandrinus lib. 1. stromatum. κάδμος δὲ φοίνιξ ἐστὶν, ὁ τῶν γραμμάτων ἑλλήνων εὑρέτης, ὥς φησιν ἔυφορος. Vndè etiā Herodotus scribit literas fuisse vocatas Phęnicias: fuisse autem Cadmum & Phęnicē Ægyptios, eosque, S. Hieronymus testatur, tēporibus Iosue floruisse, Cadmū vna cum fratre Phęnice Thebis Ægyptiorum, vndè oriundi erant, in Syriā profectum fuisse; vt verisimile sit, tempore Othonielis è Phœnicia in Græciā venisse, atque ibi in memoriam Thebarum Ægyptiarum, Thebas Bęotias condidisse, relicta fratri Phęnici Phęnicia, à quo & nomen obtinuit. Ægyptij autem viri literas alias, quàm quas à puero in Ægypto didicerant, tradere non potuêre. Cadmum igitur fuisse primum illum, qui Gręcos literis Ægyptijs perfectè imbuit, nulli dubium esse debet. Fuisse autem in Græcia ante Cadmum semē quoddam seu rudimentum aliquod harum literarum, fuisseque iam tunc in Græcia doctissimos Viros, ex Philone in præcedentibus patuit, qui refert in vita Moysis, ex Græcia ad eius instructionem, doctissimos quosuis magnis promissis vocatos fuisse; vel itaque proprias tunc temporis habuere literas, siuè, à Cecrope primo Atheniensium Rege, ex Ægypto illatas, siue ante eum ab Inacho introductas, vndè fabulam postea emersisse (literas Græcos habuisse ante Cadmum) verisimile est; siquidē Cecrops & ipse Ægyptius, Cadmo vno ferè sæculo antiquior, & Mosi, teste Eusebio σύγχρονος; ideò Tetza teste διφυὴς dictus fuit, quod Græcam & Ægyptiacam Linguam ex æquo calleret; hunc etiam θυλατρείαν ex Ægypto in Græciam, vna cum alijs cerimonijs transtulisse author est Pausanias; de quo & Tetzes ita canit:

Cadmus græcarum literarum inuentor

καδμεῖα γράμματα

Clemen. Alex.

Cadmus & Phœnix Ægypti origine

Cecrops Atheniensium Rex cur διφυὴς dictus.

Πρῶτος ἁπάντων Ἀττικῆς ὁ Κέκροψ βασιλεύς
ὁ πρῶτος ὁ καλούμενος καὶ διφυὴς τις ὤστε
ἢ ὅτι μέγεθος ἀνδρῶν δύο πρὸς μῆκος εἶχεν
ἢ ὡς ἑλλάδος ἔμπειρος καὶ Αἰγυπτίας γλώσσης

Primus omnium Atticæ Cecrops Rex, & primus, qui vocatur διφυὴς, eò quòd magnitudinem virorum duorum in longum haberet, & quod Græcæ & Aegyptiacæ linguæ peritus esset.

Lite-

Literas igitur Græcas ab Aegyptijs primùm profectas, ex dictis patet, de quibus in Oedipo fusissimè. Vtrum autem lingua Græca quoque ab Ægyptiaca processerit, meritò quispiam dubitare posset; affirmatiuam in Prodromo capite quarto asseruimus. Verum quotidiana experiētia instructior tandem comperi, linguam Aegyptiacam ex matribus vnam αὐτοχθὼν cum nulla alia affinitatem, quantum quidem ex idiotismo, coniugatione, & inclinatione nominum colligere licuit, habere: neque nos mouere debent vocabula ἑλληνισμὸν redolentia, vocesque græcanicæ passim in Lexico occurrentes. Siquidem huiusmodi vocum cum Copticis vocabulis commistionem, primùm Alexandri Magni, & reliquorum ex Ptolemaica stirpe prodeuntium Regum, Aegypto potiuntium temporibus, ex frequēti, quod ipsis cum Græcis vltro citroque comeantibus, trecentorum & amplius annorum spacio intercedebat, commercio contigisse, alibi fusè docemus, & Coptitæ circa id à me consulti id ipsum affirmant.

Vtrū lingua Aegyptia à Græca processerit, num contra.

Non itaque verba mea in Prodromo Copto hoc sensu intelligi velim, quasi asseuerem, Græcam linguam ad Aegyptiam eā se ratione habere, vt Chaldæa v. g. lingua ad Hebræam, aut Italica ad Latinam, sicuti quidam opinati sunt; quarum hanc Latinæ, illam Hebraicæ linguæ filiam esse, nemo nisi dictarum linguarum imperitus inficiabitur: non enim sentio Græcam ab Aegyptia originem suam immediatè traxisse; multò minus Græcā linguam Aegyptiam corruptam dicendam arbitrer. Sed totam similitudinem vtriusque ad inuicem ex vocum commistione, vt dixi, contigisse is nouerit, qui vnam cum altera ἀκριβεστέρως contulerit. Possunt enim aliquæ linguæ ijsdem vocibus alteri linguæ vsitatis vti, etiamsi ipsæ quoad substantiam toto, vt aiunt, cœlo discrepent; ita Germanica multas voces Latinas, Italicas, Gallicas interserit; Latina quoque Græca vocabula libens suscipit, cùm tamen vtraque diuersissima sit ab ijs linguis, à quibus mutuatur, quæ fusiùs alibi tractata reperies. Quin & lingua Copta non Græcis tantùm vocabulis, sed & Latinis, Arabicis, Hebraicis, Samaritanisque, ex vicinarum, vt reor, nationum consortio vtitur; quæ omnia Lexicon hoc nostrum per sequentia paradigmata declarat.

Mistura linguarum exterarum in Copta concurrentium.

Ab Hebræis mutuatæ hæ Coptæ Voces.

חמר	*Ghomer*	ⲡⲓⲕⲟⲙⲟⲣ
סקל	*Siclus*	ⲥⲉⲕⲗⲟⲥ
כר	*Corus*	ⲡⲓⲕⲩⲣⲟⲥ
כור	*Regio*	ⲭⲱⲣⲁ
תימן	*Auster*	ⲧⲉⲓⲙⲁ̀ⲛ

A Sa-

A Samaritanis hæc mutuò accepit.

ࠁࠓࠀ	*Creauit*	ⲧⲁⲗⲙⲏⲍ
ࠍࠁࠋࠀ	*Nablum*	ⲛⲁⲃⲗⲁ
ࠋࠈࠓࠀ	*Libra*	ⲗⲩⲧⲣⲁ
ࠁࠕ	*Bathus*	ⲡⲓⲃⲁⲧⲟⲥ

Coptitæ à Latinis ſequentes.

ⲡⲓⲇⲟⲩⲍ	*Dux*
ⲡⲓⲡⲣⲉⲧⲱⲣⲓⲟⲛ	*Prætorium*
ⲡⲓⲕⲟⲩⲣⲁⲧⲟⲣ	*Procurator*
ϯⲕⲉⲗⲗⲏ	*Cella*
ⲕⲁⲥⲧⲣⲟⲛ	*Caſtrum*
ⲡⲓⲥⲕⲁⲗⲗⲁ	*Scala*

Coptitæ ab Arabibus has ſequentes.

ⲡⲓⲧⲟⲙⲟⲥ	*Tomus*	الطومس
ⲡⲓⲭⲁⲣⲧⲟⲥ	*Charta*	القرطال
ⲉⲣⲅⲁⲛⲇⲁⲣⲁ	*Centenarius*	القنذار
ⲟⲩⲕⲁⲣⲧⲁⲗⲗⲟⲥ	*Cartallus*	القرطس
ⲧⲁⲃⲟⲟ	*Pauo*	الطووس
ⲡⲓⲧⲟⲙⲁⲣⲓⲟⲛ	*Codex rationum*	الطومار

Et ſic de cœteris quamplurimis, quę in hoc dictionario Copto paſſim occurrerunt, ſtatuendum eſt. Manet igitur, linguam Aegyptiacam, excepto charactere, toto Cœlo à Gręca diuerſam eſſe. Reſtat hoc loco dilucidandũ, quomodo hęc lingua apud ſolos Coptitas manſerit; contigit id ea, quę ſequitur, relatione Coptitarum. Linguam Coptam, videlicet, maximè floruiſſe tempore Seſtris, id eſt, Seſoſtris Regis Aegypti, eam verò declinaſſe in occaſum poſt Cambyſis, vti in vniuerſam Aegyptum ſibi ſubiugatam, ita & in antiquitatum, literarumque monumenta ſęuientis tyrrannidem; atque hanc fuiſſe primam cladem; altera clades, quę ab hominum memoria eam penè aboleuit, fuit Græcorum in Aegyptios imperium, nobiliſſimæque Bibliothecæ Alexandrinæ, per incendium omnibus ſæculis deplorandum interitus, quo præſtantiſſimorum lingua Copta conſcriptorum Codicum, innumera perierunt exemplaria, nec quicquam remanſit deindè, niſi paucula inter Sacerdotes & patriorum

Quando maximè floruerit lingua Copta.

rituum sectatores, quædam veluti assumenta, ex tam celebri naufragio relicta. Deficientibus verò paulatim sacerdotibus, ritibusque Aegyptijs, ita quoque hæc lingua paulatim defecit, vt vix eiusdem vestigium amplius superesse videretur: donec post salutiferum Christi aduentum Gentiles Aegyptij luce Sacri Euangelij illustrati, relictas veluti tabulas, patriæ, inquam, linguæ fragmenta colligentes, vt potuerunt in integrum, ne lingua primæua, ac tot tantisque sapientiæ notis insignita prorsus pessum iret, restituere conati sunt, quam & in album doctrinalium idiomatum referentes, ea in sacris, ecclesiasticisque codicibus conscribendis imposterum vsi sunt. Cur verò solam Coptam, non Arabicam, aut Græcam in sacrorum vsum reseruauerint, causa fuit, partim naturalis erga patrium idioma affectio, partim vt hac lingua natiua, Ecclesia Aegyptiaca à cœteris Ecclesijs Orientalium, veluti notâ quâdam distingueretur, neúe Christianæ fidei mysteria ab infidelibus contaminarentur, ea sub lingua propria consultò abdere visum fuit. Quod & Syros Maronitas in hunc diem charactere suo (Karsuni) facere notiùs est, quàm dici debeat.

Coptæ linguæ vicissitudo.

DIGRESSIO.

Vtrum Hieroglyphicis Symbolis Ægyptij subinde inseruerint characteres, & nomina linguæ vulgaris, Ægyptiacis Characteribus scripta.

MAgnum sanè dubium Lectori curioso hoc loco proponimus, cui dissoluendo, vti multorum annorum studio, & inuestigatione incubuimus, ita mirùm quoque dictum est, quantum torserit ingenium meū; ex continua tamen hieroglyphicorum characterum ad inuicem combinatione, id tandem me consecutum esse existimo, quo nodum hunc gordium me dissecare posse confidam.

Dico itaque primò Ægyptios non ita sacris, & zoomorphis characteribus vsos esse, vt non subindè vulgaris alphabeti literas, & nomina hieroglyphicis notis inseruerint; ita vt hieroglyphica literatura non ex mysticis tantùm, ijsque abstrusis Characteribus, sed ex vulgaribus coaluerit, quod ita ostendo: Primò ex præcedentibus luculenter patuit; Alphabetum Ægyptiacum à Mercurio non casu, sed mysticâ quâdam ratione, literis ex sacrorum animalium membris, situ, incessu, actionibusq; deductis, constructum esse; imò pleraque hieroglyphica in easdem literas transformatas esse, testantur obelisci, abaci, & omnia penè fragmenta, quæ hucusque

que supersunt. Et prima idem litera A, vt hîc è latere patet, Ἀγαθοδαίμων in omnibus passim obeliscis, vti & in nostro hinc indè inserta spectatur. Ex literis verò ϐ, V, λ, ϕ, ϫ, ϯ, ϩ, ϩ, N, O, C, similibusque nihil magis obvium, vt in decursu Operis videbitur. De hisce igitur nullum prorsùs dubium est. In hoc tantùm difficultatis cardo versatur, vtrũ nomina quoque rerum ijs expressa hieroglyphicis inseruerint. Quæ vt dilucidentur; Notandum Ægyptijs in more positum fuisse, vt exactè in vltimo libro docebitur, statuas Deorum eo situ fabricari, vt ipse situs, nomen Genij, quem notaret, exprimeret. Exemplum primum dedimus libro IV. in hierogrammatismo Arietis; vbi *Ammun* fœcunditatis rerum præsidis nomen & characteribus vulgaribus, & simul mysticis expressè spectatur in formam Amuleti, vt hîc è latere, vbi primo loco ponitur caput Arietis, post quod ordine sequuntur quatuor literæ A M ϫ N, quibus & nomen DEI exprimitur, & simul singulæ literæ suam mysticam significationem obtinent. Verùm figuram eiusq; interpretationẽ vide lib. IV. in hierogrammatismo Arietis. Et in Prodromo fol. 232. Alterum producimus in V. libro Schematismo secundo lateris Orientalis, vbi figura humana numero 14. signata, situ exprimit & Genium, & nomen Genij, hoc est, ⲙⲟϕϯⲭ. Et in varijs alijs locis obelisci nostri hujusmodi monogrammata spectantur, nomina Deorum, quos exhibent, exprimentia, quæ cùm passim in V. libro occurrant, eo Lectorem relegamus.

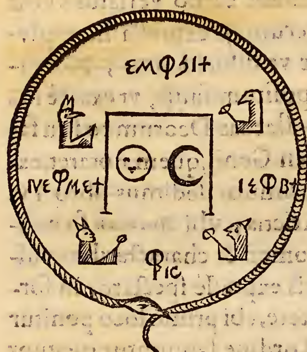

Alterum videre est, in mumia quadam Illustrissimi Petri della Valle Equitis, in qua inter cætera hieroglyphica inuenitur quoque hoc nomen insertum; ⲓⲧⲓϯⲭⲓ ϫⲓⲭ quod Ægyptiacè idem notat, ac *prosperitur*. Tertium inuenitur in tabula Bembina in vltimæ selidis penultima figura, in qua scarabæus Andropomorphus tabulam Chelis suis tenens hoc nomine Ægyptiaco notatum ϕϫλϐⲭ. Verùm de hisce vide, quæ fusissimè in Prodromo à folio 222. vsque ad fol. 261. tradidimus; vbi & multa alia huius gemmis reperies.

Quartum habetur in fragmenta quodam simulachri Ægyptiaci, quod ex Musæo suo instructissimo depromptum olim mihi communicauit D. Carolus de Vintimillia Patricius & Eques Panormitanus; in quo supra

pra Cynocephalum stantem, systroque instructum, ponuntur hæc verba, ꞅⲉⲛⲯⲩⲭⲏ, hoc est, *veniat anima.* Inferius vero hæc verba; — ⲱⲛϩ Σⲟ — idest, ⲱⲛϩ ⲙⲱⲟⲩ, *vita aquæ.* Quod vas niloticum separatè appositum, pulchrè declarat; & Cynocephalus quidem Lunam denotat orientem, systrum malignæ potestatis auerruncationem, quasi diceret, veniat anima, siuè Genius humoris sacri, dispellatque omnem vim nociuam; sic enim aquæ vitam debitam acquirent.

Quintum habetur in quodam Phylacterio, quod olim immortalis memoriæ vir D. Nicolaus Fabricius Peirescius interpretandum mihi transmisit; in cuius medio Sol & Luna, portæ, quam ⲡ Coptum refert, inclusi spectantur, quam portam à 4. partibus 4. statuæ hieroglyphicæ eius generis, quę passim in omnibus obeliscis obuia sunt stipāt; quibus singulis apponūtur nomina Ægyptiaca, vt sequitur: ⲉⲙⲫⲥⲓⲧ ⲛⲉⲫⲙⲉⲧ ⲓⲥⲫⲃⲧ ⲫⲣⲓⲥ quæ sunt nomina 4. mundi plagarum cardinalium; totum schematum apparatum tandem serpens caudam ore mordens comprehendit. Per |OC| quidem nihil aliud significant, quàm Solem, & Lunam, qui Character μονόγραμμος est, idemque significat, quod vocabulum ⲡⲟ̄ⲥ, hoc est, *Dominus*: per symbolicum verò ⲡ innuunt domus mundanæ portam; per O Solem, & per C Lunam, teste Clemente lib. 5. Stromatum, juxtà Scripturam, videlicet Aegyptijs vsitatam, appropriatam rebus siuè κυριολογικήν. Per serpentem caudam mordentem, & in circulum conformatū, teste Horo, spiritū denotant mundanum omnia ambiētem, annorum, & temporum, siuè æui Authorem, quibus quidem argutè indigitarunt, dominos mundanæ huius domus, temporisque à supremo mundi Spiritu, hoc est, pręsides Solē, & Lunā in medio cōstitutos esse, vt omnes partes mundi, ab hisce benignè influentibus participarent, vnde, & ⲡ inferius apertum est, ad significandum influxum & emanationem ex superioribus in inferiora fieri, non contra; ⲫⲛⲧ verò vnà cum statuis hieroglyphicis vnicuique plagæ adscriptis, indicat Genios istarum plagarum præsides; vti nomina Ægyptiaca ijs adscripta luculenter docent. Verùm hoc schema in supplemento Prodromi Copti fol. 529. fusiùs explicatum considera.

Sed meritò hoc loco quispiam dubitare posset, cur in phylacterijs, tabulis, mumijs, statuisque hieroglyphicis hæc tantùm nomina subinde inserta reperiantur, nunquam tamen vllum nomen huiusmodi, nisi per abstrusissimam transformationem in obeliscis spectetur. Respondeo, cùm obelisci solorū sacerdotū opus fuerint, vt pote in quibus altissima quæuis mysteria posteris admirationi futura, referrēt; vti ad ea religioso, à profanorum intel-

lectu

lectu abſcondenda, jurejurando tenebantur, ita ſumma quoque cura, ne quicquam in ijs vulgare, nihil plebeis idiotiſque peruium poneretur, vetabant. Statuis verò, tabulis, amuletiſque fabricandis, cùm non ſacerdotes tantùm, ſed & plebei incubuerint, mirum non eſt, in hiſce ſubindè nomina Aegyptiaca pura hieroglyphicis mixtim inſerta eſſe.

Patet igitur ex hoc diſcurſu, Aegyptios vulgarem linguam hieroglyphicis non miſcuiſſe, non quòd, vt quidam perperam volunt, ij alios, præter hieroglyphicos characteres, non habuerint; ſed ne ſublimibus ſuis conceptibus per myſterioſam literaturam hieroglyphicam indicatos, vulgaribus elementis præiudicare viderentur. Verùm cùm de hiſce ex profeſſo in Oedipo, DEO dante, acturi ſimus, hic ea tantùm paucis indicaſſe ſufficiat.

CAPVT IX.

Quid in interpretatione Obeliſci Pſemmoſertao præſtiterit Hermapion, & vtrum attigerit verum Sacerdotum Ægyptiorum ſenſum.

POſt tot ſecula vnum inuentum legimus, qui Obeliſcorum interpretationem molitus ſit; & is fuit Hermapion. Obeliſcus igitur, quem in gratiam Auguſti, cuius tempore viuebat, interpretandum ſuſceperat, fuit, quem Plinius Senneſerteum vocat, à Rege Pſammirtao erectus, iſque eſt, qui olim in Circo maximo ab Auguſto conſtitutus, modò ante ædes Diuæ Virginis, vulgò *del Popolo* in via Flaminia hieroglyphicis ornatiſſimus ſpectatur. Huius interpretationem citat Ammianus Marcellinus libro ſuarum hiſtoriarũ; verùm, vt ſolidiùs de eiuſmodi interpretatione iudicium formare poſſimus, primò interpretationem eius hoc loco adducemus. Verba itaque prædicti Ammiani hæc ſunt; *Secutæque ætates alios tranſtulerunt, quorum vnus in Vaticano, alter in hortis Saluſtij, duo in Auguſti monumento erecti ſunt; Qui autem notarum textus Obeliſco, Hermapionis librum ſecuti interpretatum literis ſubiecimus Græcis.*

Ammianus Marcellinus.

Hermapion interpres Obeliſci Senneſertei.

ΑΡΧΗΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΔΙΕΡΜΗΝΕΥΜΕΝΑ ΕΧΕΙ.

ΣΤΙΧΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Τά δ᾽ ἐςὶν ἃ βασιλεῖ Ραμέσῃ δεδωρήμεθα, ὃν πᾶσαν οἰκυμένην μετὰ χαρᾶς βασιλεύων ὃν ἥλιος φιλεῖ καὶ Ἀπόλλων. κρατερὸς φιλαλήθης υἱὸς Ἥρωνος θεογέννητος κτίσης τῆς οἰκυμένης, ὃν ἥλιος προέκρινεν ἄλκιμος Ἄρεως βασιλεὺς Ραμέσης. ᾧ πᾶσα ὑποτέτακται ἡ γῆ μετὰ ἀλκῆς καὶ θάρσους. βασιλεὺς Ραμέσης, ἡλίου παῖς αἰωνόβιος.

Verſus Primus.

HAec ſunt, quæ Regi Rameſti donauimus, quem totum terrarum Orbem gubernans Sol & Apollo amat fortis, veri amator, Heronis filius ex DEO genitus,

Con-

Conditor Orbis terrarum, quem Sol ſelegit fortis Martis Rex Rameſtes; cui cum fortitudine & audacia ſubordinatus eſt Orbis terrarum Rex Rameſtes filius Solis immortalis.

ΣΤΙΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Α Πόλλων κρατερὸς, ὁ ἑστὼς ἐπ' ἀληθείας δεσπότης διαδήματος τὴν Αἴγυπτον δοξάσας κεκτημένος, ὁ ἀγλαοποιήσας ἡλίου πόλιν, καὶ κτίσας τὴν λοιπὴν οἰκουμένην, καὶ πολυτιμήσας τοὺς ἐν ἡλίου πόλει θεοὺς ἀνιδρυμένους, ὃν ἥλιος φιλεῖ.

Verſus Secundus.

A Pollo fortis is, qui reuera Dominus eſt diadematis, & Aegyptum gloria à ſe cumulatam poſſedit; is qui Solis vrbem ſplendidam fecit, & reliquum orbem terrarum condidit, & ingenti honore proſecutus eſt in Solis vrbe DEOS collocatos ac poſitos, quem Sol diligit.

Nota

ΣΤΙΧΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Α Πόλλων κρατερὸς ἡλίου παῖς παμφεγγὴς, ὃν ἥλιος προέκρινεν, καὶ Ἄρης ἄλκιμος ἐδωρήσατο. οὗ τὰ ἀγαθὰ ἐν παντὶ διαμενεῖ καιρῷ, ὃν Ἄμμων ἀγαπᾷ πληρώσας τὸν νεὼν τοῦ φοίνικος ἀγαθῶν. ᾧ οἱ θεοὶ ζωῆς χρόνον ἐδωρήσαντο. Ἀπόλλων κρατερὸς ἡρωνος υἱὸς βασιλεὺς, οἰκουμένης Ῥαμέσης, ὃς ἐφύλαξεν Αἴγυπτον τοῦ ἀλλοῦ ἔθνους· ὃν ἥλιος φιλεῖ. ᾧ πολὺν χρόνον ζωῆς ἐδωρήσαντο θεοὶ, δεσπότης αἰωνόβιος.

Verſus Tertius.

A Pollo fortis Solis filius, totus lucidus, quem Sol diligit, & Mars ſtrenuus donauit; cuius bona omni tempore permanent. Quem Ammon diligit, cum donari is expleuerit Phœnicis delubrum; Cui DEI vitæ tempus largiti ſunt. Apollo fortis Heronis filius, Rex Orbis terrarum Rhameſtes, qui ſeruauit Aegyptum poſtquam aliam gentem ſuperauiſſet. Quem Sol amat; cui longum tempus vitæ Dij largiti ſunt; dominus Orbis terrarum, Rhameſtes immortalis.

ΑΛΛΟΣ ΣΤΙΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ἥλιος θεὸς μέγας δεσπότης οὐρανοῦ δεδώρημαί σοι βίον ἀπρόσκορον, Ἀπόλλων κρατερὸς κύριος διαδήματος ἀνείκαστος, ὧν ἀνδριάντας ἀνέθηκεν, ἐν τῇδε τῇ βασιλείᾳ δεσπότης Αἰγύπτου, καὶ ἐκόσμησεν ἡλίου πόλιν, ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἥλιον δεσπότην οὐρανοῦ, συνετελεύτησεν ἔργον ἀγαθὸν ἡλίου παῖς βασιλεὺς αἰωνόβιος.

Verſus Secundus.

S Ol DEVS magnus, Dominus Cœli largitus ſum tibi vitam ſatietatis expertem; Apollo fortis dominus diadematis incomparabilis, Quorum ſigna dedicaui in hac Regia; dominus Aegypti & exornauit Solis vrbem, itidem & ipſum Solem Dominum Cœli vna confecit opus bonum, Solis filius, Rex immortalis.

ΣΤΙ.

ΣΤΙΧΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Ἥλιος θεὸς δεσπότης οὐρανοῦ Ραμέσῃ βασιλεῖ δεδώρημαι τὸ κράτος, καὶ τὴν κατὰ πάντων ἐξουσίαν. ὃν Ἀπόλλων φιλαλήθης δεσπότης χρόνων, καὶ ἥφαιστος ὁ τῶν θεῶν πατὴρ προέκρινεν διὰ τὸν Ἄρεα, βασιλεὺς παγχαρὴς ἡλίου παῖς ὑπὸ ἡλίου φιλούμενος.

Verſus Tertius.

Sol Dominus Cęli Rhameſſi Regi largitus ſum potentiam,& in omnes dominatū. Quem Apollo veri amator,& Vulcanus Deorum pater ſelectum habuit propter Martem, Rex longè gratiſsimus, Solis filius eſt à Sole amatus.

ΑΦΗΛΙΩ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΣ ΣΤΙΧΟΣ.

Ὁ ἀφ' ἡλίου πόλεως μέγας θεὸς ἐνουράνιος Ἀπόλλων κρατερὸς. Ἡρωνος υἱὸς, ὃν ἥλιος ἠγώγησεν, ὃν οἱ θεοὶ ἐτίμησαν; ὁ πάσης γῆς βασιλεύων; ὃν ἥλιος προέκρινεν, ὁ ἄλκιμος, διὰ τὸν Ἄρεα βασιλεὺς, ὃν Ἄμμων φιλεῖ; καὶ ὁ παμφέγγης ἐγκρίνας αἰώνιον βασιλέα.

Verſus Primus.

Magnus à Solis vrbe DEVS Cęleſtis Apollo, fortis Heronis filius, quem Sol educauit, quem DEI honore proſecuti ſunt, qui Vniuerſo terrarum Orbi dominatur, quem Sol ſelegit, inclytus propter Martem Rex, quem Ammon amat,& is, qui totus lucet, longæuum Regem eſſe iusſit.

Atque hæc eſt Hermapionis interpretatio; quam cum exactiori trutina cum hieroglyphicis Obeliſco Flaminio inſculptis examinaſſemus; inuenimus tantum id, de quo iam dudum ſuſpicabamur, hanc interpretationē nullâ prorſus ratione ſubſiſtere poſſe; atque nè Authori tot Authorum monumentis celebrato iniuriam faciamus, dicti Obeliſci quatuor laterū principium ob oculos ponemus curioſi Lectoris, vt verba cum figuris collata, quam ineptè congruant, quam difficulter cohæreant, quam denique cuncta malè ſubſiſtant ἀποδεικτικῶς veritatis amantibus patefiat. Vt proindè vehementer ſuſpicer, Hermapionem loco interpretationis Obeliſci, quamcūque aliam inſcriptionem tantò audaciùs, quantò pauciores erant, imò vix vllus, qui eum de impoſtura inſimulare poſſent, ſuppoſuiſſe. Interpretatio Hermapionis falſa eſt, & quare.

In Obeliſco itaque quatuor conſideranda ſunt; primum eſt Argumētum ſeu thema Obeliſci; Secundum figuræ; Tertium, latera quaterna; Quartum, ordo & ſitus figurarum; nullum ex his Hermapionem attigiſſe hiſce rationibus oſtendimus. Ac primò quidem Argumentum Obeliſcorū, laudes, victorias, triumphos, eximiaque facinora Regum, minimè cōtinere in præcedentibus diuerſis locis fusè dictum eſt; nam cùm hieroglyphica doctrina eſſet obſcura, ænigmatica, myſterioſa à profanorum intellectu lōgè remota, quam ſoli illi, quibus ad Regnum ſpes eſſet, quibuſque rerum ſacra- Hieroglyphica doctrina non continet laudes Regū

ſacrarum cura erat commiſſa, callerent: Quamque ſub ſilentio maximo tenere, & ſub pœna vitæ vlli alteri, præterquam ſui ordinis hominibus propalare vetabantur; Certè obeliſci Regum geſta continere non poterant; Temerarius itaque, nè dicam, ſtolidus omnium opinione foret, qui geſta & magnifica Principis aut Regis alicuius geſta ex ſe, & ſua natura lucis appetentia poſteritati, vel ad ea imitanda, vel ad excitandam virtutũ in Poſteris admirationem, memoriamque conſeruandam propoſita traditurus, impenetrabili quodam ſcripturæ genere vteretur. Haud abſimile de Ægyptijs iudicium, ſi laudes, geſtaque Regum continerent, formare poſſumus. Quãdò itaque Herodotus, Diodorus Siculus, Plinius, alijq; dicunt, in Ægyptiorum monumentis Regum geſta fuiſſe, expenſaſque in varias fabricas & expeditiones per Orbem ſuſceptas, ſumptus quoque in allia, cœpaſque factos continere; de obeliſcis nequaquam intelligunt, ſed vel de pyramidibus, vel columnis aut tabulis, lapidibuſque templorum parietibus inſertis, intelligebant. Nam in columnis ſimilibuſque, res præclarè geſtas, hiſtoriaſq; eaſque vulgari charactere Ægyptijs vſitato, quem nos Coptum appellamus; incidere ſolebant. Cuiuſmodi complures vide apud Herodotum & Diodorum. In Obeliſcis verò ſolas res ideales, intellectualeſque, & difficiles captu, eaſque ſub obſcuriſſimis figurarum inuolucris, vti in ſequentibus apparebit, exhibebant. Cum itaque Hermapion in dicto obeliſco nihil aliud quã

Herodotus arguitur area argumentum obeliſcorum

In Obeliſco Hermapionis laudes Rameſtis Regis contineri non poſſunt.

Regis Remeſtis laudes & gloriam deſcribat, vel ex hoc capite interpretationem menti Ægyptiorum ſacerdotum minimè correſpondere poſſe, cõfeſtim apparet. Sed veniamus ad figuras. Vbi vides in initio obeliſci figuras poni humanas, ſitu geſtibuſue ſacrificantium actiones ſignificãtes; quæ cum quatuor mundi partibus correſpondeant, ſinguli diuerſis rebus inſtructi conſpiciuntur. Sequuntur poſteà in ſingulis lateribus terni accipitres, tutulis conſpicui; vt hic in figura apparet; vnius enim lateris figuras hic potuiſſe ſufficiat; quos ſequuntur totidem boues, poſtea 4 brachia extenſa; adeò vt in ſingulis lateribus tres ordines & ſeries ſeu columnæ contineantur; quæ cum duodecim geniorum mundi per quatuor Obeliſci latera indicatorum myſteria & arcana contineant; videat iam, qui vel exigua iudicij mica pollet, quomodò interpretatio Hermapionis illis accommodari poſſit; cùm enim ſint duodecim accipitres, & totidem Boues in circuitu inſculpti, quæ haud dubiè vnam & eandem rem varijs ſolummodò effectibus differentem ſignificent; debebat is duodecies nominare eandem rem; quod dũm non fecit, neque veſtigium quidem harum rerum eluceſcat, meritò falſa eius cenſebitur interpretatio.

Alius error in interpretatione.

Accedit, quòd cùm in Obeliſco quatuor latera ſint, is verò ſex ponat; impoſſibile eſt, interpretationem rebus conſentire poſſe; verùm ſi quis dicat,

cat, illum tres ordines in vno tantum vel duobus lateribus contentos descripsisse; neque sic satisfiet difficultati, cùm nec sic verba cum figuris cohæreant. atque in primo quidem latere quod meridionalem plagam respicit, non tres sed quinque ordines; in latere verò Orientem respiciente, vnum tantum ordinem, vt in interpretationis contextu patet, describit; quæ quomodò cohærere possunt non video. Est itaque interpretationis series tota confusa & ἀσύστατος. Præterea verba interpretationis singulis ordinibus suffixa, adeò ab hieroglyphicorum abhorrent stylo, ingenioque, vt vel primâ fronte appareat, verum esse non posse, quod adeò ab Hieromystarum disciplinis dissonum, remotumque est. Quæ enim figuræ Ramessem Regem? quæ tam gloriosa epitheta? tam speciosam verborum constructionem ostendat? comperire minimè licet. Quid enim Ramessi, quid Apollini, quid Vulcano, & Heronis filio, cum sacrificantium ritibus, cum accipitribus, bobus, cœterisque commune possideat, non video? Accedit hisce, quòd verba illa, quibus Hermapion explicat singulos ordines hieroglyphicos, ad tantarum rerum, quas sub hieroglyphicis tegebant, significationem oppidò pauca sint. Ausim enim sanctè affirmare, tantam in singulis duodenis obelisci ordinibus materiam contineri rerum reconditarum, vt ea non dicam folio; sed ne integro quidem volumine pro dignitate satis explicari possit: quæ omnia in obelisci Sannesertei interpretatione, quam Oedipo reseruauimus, satis superque comprobabuntur. Ex toto itaque hoc discursu, ni fallor, luculenter patet, interpretationem Hermapionis ab Ammiano Marcellino proditam, consistere nullâ ratione posse. Quod initio probandum assumpseramus. Vtrum verò Hermapion hanc descriptionem ex alio quopiam Aegyptiaco monumento descripserit, quæ posteà falsò huic obelisco fuerit imputata; credat qui volet, nostrum erat, hanc adductam Hermapionis interpretationem, obelisci hieroglyphicis minimè quadrare, aut adaptari posse, paucis hisce demonstrare. Vt si obtrectatores nobis hanc interpretationem obijciant, quid de ea statuendum sit, cognosceretur. Similes interpretationes inueniuntur in Annij Viterbiensis Beroso apocrypho, verùm cùm illa ab ipso Authore confictæ sint, indignos existimo, quibus adducendis, & tempus & charta teratur. Huius farinæ est Volaterrani inuentarum literarum Hetruscarum interpretatio, quæ non ita pridem prodijt. Alter Oedipus Aegyptius posteris temporibus fuit Herwartius; qui tabulæ Bembinæ interpretationem aggressus, tàm infeliciter negotium expediuit, vt vel oppidò mirer, quid insigni viro in mentem venerit, quod tam absonam ab Ægyptiorum intentione interpretationem molitus sit. titulus libri est. Admiranda Ethnicæ Theologiæ mysteria propalata. Vbi Auctor Lapidem Magnetem antiquissimis passim nationibus pro DEO cultum, & artem, quâ nauigationes Magnetis ope per vniuersum Orbem instituerentur, à veteribus sacerdotibus Ægyptijs sub inuolucris Deorum Dearumque, & aliarum perindè fabularum cortice, summo studio

Hervvartius alter interpres Tabulæ Bembinæ, à scopo aberrat.

occultatam esse, omnibus viribus demonstrare conatur. Ac primo quidem per hieroglyphicam illam toto Orbe celeberrimam Bembinam tabulam, nihil aliud Ægyptios veteres, nisi nauigationem per vniuersum terrarum orbem, ope magneticæ pixidis & nauticæ seu hydrographicæ tabulæ subsidio peractam, indigitasse; adeò vt characterismis illius tabulæ hieroglyphicæ nihil aliud, nisi plagas mundi, ventosque significare voluerint; hoc autem vt probet, mirum est, quam in tota antiquitatis historia ad suum institutum detorquenda se fatiget, quàm tortè & coactè quæuis, velint, nolint, ad materiam suam applicare laboret; vt vehementer mirer, virum cęteroquin sapientem, atque antiquitatis peritissimum, variæque omninò lectionis, vel animo quidem hæc concipere potuisse. Hinc Zoroastris ἴυγγας, ventorum putat esse Rhombos, vti & αἰῶνας istos celebres ἀπὸ τῦ πτερύγων à Pythagoræis deductos, quatuor principales mundi plagas. Porrò magneticæ nauigationis mysteria per Orimasium & Arimanium Zoroastræa Numina symbolicos, vti per ansatam Serapidis crucem; imò & per salutiferum illud Tau indicata; hæc iterum Orphei ritibus, & mysterijs Isidis & Osiridis, mythræque sacrificijs, lapide Mnizuri Zoroastræo, Europæ ossibus Ellotiæ inclusis, curru Iouis & Neptuni, Tauris Erynnios, ac Ætæ, cerua Herculis, aquilâ Iouis, draconibus Medeæ & Triptolemi specubus, antrisque Nympharum, labyrinthis, pyramidibusque Ægyptiorum, verbo nullâ non fabulâ, hanc magneticam nauigationem præsignatam esse opinatur. Ego certè cùm primum hanc tabulæ Bembinæ nouam interpretationem examinassem, non parùm obstupui, & cùm meæ professionis proprium sit, in abstrusa illa veterum Ægyptiorum hieroglyphica disciplina, ex Orientalium libris instauranda, totis viribus, pro ingenij mei modulo versari, aliosque proindè Ægyptiorum in istiusmodi symbolis condendis fines, quam Magneticam artem ἀποδεικτικῶς cognoscerem; hanc adeò à vero aberrantem tabulæ interpretationem non potui non improbare; & quamuis eam suis locis refutandam statuerim, vt tamen & hoc loco ea paucis refutaretur, occasio ipsa, atque materia quodam veluti jure suo postulare videbatur. Veteribus igitur Ægyptijs, cæterisque Orientalibus, Magnetis in nautico negotio vsum nunquam cognitum fuisse, quatuor rationibus ostendo. Primò, si nautica pyxis Ægyptijs fuisset cognita, haud dubiè eius inter hieroglyphica symbola quædam vestigia reperirentur; sed in toto hieroglyphicorum ambitu, vti Oedipum meum examinanti patebit, nulla prorsus nauis, præter solam Barin (quod lactum quoddam nauigij genus, quo Isidem Nilum trajecisse memorant, atque quòd ea de causa solum inter sacra symbola locum inuenit) neque aliud symbolum, quod nauticæ pyxidis, siue ventorum rhombos referre posset, comparere certiùs est, quàm dici debeat: quæ tamen, si cognita ipsis fuissent, procul dubio inter sacra sua symbola, vti multa alia minoris momenti posuissent. Secundò, Aegyptios ne quidem nauigationi magnopere intentos

Tabula Bembina non cōtinet magnetis mysteria neque nauigationis artē

Refutatio interpretationis Hervvartianæ.

tos fuisse; hinc suadetur, quòd terra abundantissima contenti, Deorumq; patriorum cultu assueti, cæteras extra Aegyptum regiones ferè, ceû rudes, ἀμούσους, & sapientiæ suæ indigas despicerent, vndè & legem, teste Plutarcho, quâ omnis extra Aegyptum peregrinatio interdicebatur, condebant; cuius legis latæ causas, & rationes alibi explicamus: Accedit, quòd Aegyptij à mari, religione quadam ducti, abhorrerent, vt pulchrè Plutarchus lib. de Iside & Osiride docet. Hinc Pythagoras ab Aegyptijs doctus, mare lachrymam Saturni vocat; putant enim, teste Xenophonte, Aegyptij, eâ, quâ Sol oritur parte, mundi faciem esse, quâ spirat Boreas dextram, quâ Notus sinistram, vndè non malè dicunt Aegyptij de Nilo, eum ortum à læua, in dextra perire. Nilus enim ab Austro profluens læuâ mundi parte, in Boreali, se mari miscens, absorbetur, atque ideò sacerdotes mare auersantur, quod & Typhonis spumam appellant, vti & salem eius sobolem, quem & eandem ob causam mensæ non solent apponere: Imò eadem de causa homines nauticos, & maritimos, veluti ex mari & cœpis (quas vt Lunæ, seu Isidi suæ contrarias abominabantur) vitam sustinentes, tamquam inhumanos, crudeles, feros, & Typhonis filios auersantur: piscem quoque ideò tantùm oderunt, vt, teste Clemente Alexandrino lib. 5. Stromat. ab ipsis in ipsius odij hieroglyphicum sit assumptus. Satis igitur, vel ex dictis patet, Aegyptios nauigationi, vel religione quâdam prohibitos, non tantopere, vt suprà citatus Author putat, addictos fuisse. Tertiò, cùm Aegyptij primi essent, qui in mundo sapientiæ laude florerent, aliasque omnes gentes ea ad se inuitarent, imò soli reconditæ sapientiæ sacramenta, de DEO, de Angelis, Dœmonibus, Genijs, Heroibus, eorumque attractu, de natura rerum, & mundo, de Medicina, Astrologia, sacrificijs, alijsque similibus, sub abstrusis huiusmodi hieroglyphicis characterismis non alijs nisi regni Primoribus sapientiâ & ætate conspicuis, cognita abderent, horumq; arcanorum, totiusque adeò hieroglyphicæ literaturæ Bembina tabula quoddam veluti syntagma sit. Quis jam non videt, Magneticas nauticæ artis mysteria sub huiusmodi symbolis abscondita, non tantùm ingenio Aegyptiorum, sed & historicis eorum monumentis repugnare, imò tantum abest, vt hoc asserendum, vt potiùs eius contrarium tenendum sit; vel enim nautica ars tunc temporis publica erat, vel priuata: si hoc, ergo falsum est, eius ope vniuersi Orbis peregrinationem peractam esse, cùm hujusmodi nauigationem nisi publicis, ijsque ingentibus sumptibus fieri non potuisse, modernæ nauigationes satis, superque doceant: Si ergo publica, quæ necessitas Aegyptios cogebat, artem ita publicam, quæq; inter Mathematicas tunc temporis, Clemente teste, in Ægypto penè vulgares, infima erat, & penes homines viles & infimæ sortis, cuiusmodi Nautæ sunt, imò & ipsis, vt paulò ante dictum est, abominabilis esset; quid inquã, necesse erat, artem ita communem, & solis vtilitatibus publicis seruientem, tot symbolis abstrusis, & tanto ingenio excogitatis, obuelare; Alia igitur sub huiusmodi

Aegyptis nõ inueniebant nauigationi.

Mare Saturni lachryma.

Quæ dextra & læua mundi pars juxta Aegyptios.

Nautica ars, qualis fuerit.

ſymbolis, quàm Nautica latebant: ad altiora Ægyptiorum, quàm ad nauticam ferebatur ingenium, dum iſta conderent. Sed de ijs conſule Oedipū noſtrum. Quartò, quod ſi ita ſolemnis erat Ægyptiorum nauigatio, ſi pyxis nautica tanto in honore habebatur, cur curioſiſſimum Mathematicum Pythagoram, qui omnia Ægyptiorum arcana tanto ſtudio inquirebat, hæc ſola adeò mira pyxis fugit? cur nullam eius in ſcriptis ſuis mentionem facit? Cur Plato, Ariſtoteles, atque innumeri alij philoſophi, qui expeditionem in Ægyptum diſcendi gratia ſuſceperant, eius in ſuis apud poſteros relictis monumentis mentionem non fecerunt? Nequaquam igitur pyxidis dictæ vſus antiquis fuit cognitus.

Laurentius Pignoria alter interpres Tabulæ Bembinæ.

Felicioribus auſpicijs eiuſdem tabulæ Bembinæ interpretationem aggreſſus Laurentius Pignorius, cuius enodatio melius Ægyptiorum intentioni quadrat; & lampada veterum olet, tametſi plus æquo ieiunè, & non niſi in paucis figuris mentem ſuam aperuerit. Poſt hos ego ſecutus, quid præſtiterim, meum non eſt determinare, oſtendet ſuo tempore Oedipus, in quo plenam huius tabulæ interpretationem exhibemus; omniúmque eorum, qui huiuſmodi diſciplinis quouis modo imbuti ſunt appello tribunal, eorū ſubdo trutinæ; vt æqua mente, quomodò interpretis officium executus ſim; examinent, quomodo non in Oedipi duntaxat, ſed & in ea, quam præſens Obeliſcus exhibet, interpretatione verſatus ſim, eorum ſubdo trutinæ iudicio, ſcrutinioque, quæ ſi non vndequaque eorum ſatisfaciat æſtimationi, operæ pretium tamen me feciſſe, aliquam in caliginoſiſſima hac antiquitatis ſemita, facem melioribus ingenijs prætuliſſe, viamque aſperam hucuſq; confragoſam complanaſſe iudicabor, memor illius, in arduis vel tentaſſe ſuam laudem mereri.

CAPVT X.

De Obeliſci ſeu pyramidis Τετραπλεύρου *hieroglyphicæ myſterijs in genere.*

Encomium Solis aſpectu decepta antiquitas idololatriam peperit.

VEtus Hebræorum adagium eſt: מרבה יופי מרבה משאון מרבה האור מרבה עברון hoc eſt, *vbi multa pulchritudo, ibi multa deceptio, & vbi multum lumen, multa excæcatio.* Poſſem ego non incongruè ſanè idem de Sole pulcherrimo illo ac lucidiſſimo mūdi oculo dicere, quem incredibili pulchritudinis ſuæ ac claritatis aſpectu, alijs quidem in eo veluti in ſpeculo quodam diuinitatis euceſcentis imaginem, egregiá ſanè ac copioſam philoſophandi materiam; alijs verò ob inacceſſum luminis fulgorem νυκτικοράκων ad inſtar cœcutientibus, varias paſſim ſuperſtitionū occaſiones præbuiſſe, teſtantur cùm celebria priſcorum Theologorum de eius inſigni excellentia relicta teſtimonia; tùm deteſtanda illa ſtultæ antiquitatis, ex hoc vnico veluti ex Equo quodam Troiano profecta πολύθεια ad

omnem

omnem impietatem, ac falſorum Numinum cultum feneſtram aperiens. Quod ſanè inæſtimabilem huius, vt cum D. Gregorio Theologo loquar, αἰσθητικῶν τῶν κτισμάτων θεῶ, *ſenſibilis*, inquam, *huius mundi Numinis* excellentiam conſideranti, mirum nequaquam videri debet, cùm vel ipſum mortalium ſapientiſſimum eius pulchritudinis intuitu obſtupefactum, eo nomine, quo creaturam vix decet dignius, appellaſſe conſtet. Suſpiciendo enim cœleſtis illius fontem luminis attonitus exclamabat; *Vas admirabile opus excelſi.* Priſcæ quoque Theologiæ Magiſtri tantâ eum veneratione proſecuti ſunt, vt Anaxagoras interrogatus, cur nam ſe natum arbitraretur: *Cæli, Soliſque videndi cauſa*, reſpondiſſe feratur. Pythagoras quoque nefas eſſe dicebat, aduerſus eum lotium dimittere, præcepto proindè dato, πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμιχεῖν. Plato Solem bonorum omnium veluti originem conſiderans, ipſius boni inaſpectabilis conſpicuum appellauit filium; perſpicuam quoque DEI ſtatuam eſſe arbitratus eſt, in hoc templo ab ipſo DEO poſitam intuentibus vbique præ cœteris admirandá. Anaxagoras μυδρὸν ἄπυρον, hoc eſt, *candefactum ferrum*, ex quo omnia gigni, conſeruarique (ferrum enim ita diſpoſitum, in quod volueris opus transformabis) aſſeuerabat; Magnificentiùs Euripedes Anaxagoræ diſcipulus cum eodem ſentiens; *auream glebam* appellauit. Orpheus verò *Viuificum, ac æterni cæli oculum, luminis fontem*; & *cor cæli* Heraclitus; *naturæ lucernam* Plotinus. His & ſimilibus nominibus alij quamplurimi, quos breuitatis cauſâ prætereo, eius eminentiam atteſtati, aliquam ei diuinitatem affingere omnibus modis laborârunt. Quos omnes multis paraſangis, vt dici ſolet, in Solis colendi ſtudio ſuperarunt Aegyptij.; nam, vt rectè de his Lactantius Firmianus lib. 2. inſtitut: c. 14. cùm cœlo fruerentur ſereno, nulliſque malis impreſſionibus obnoxio, otio ad hæc, & delicijs, quibus vniuerſa Aegyptiorum tellus ſcatebat, torpeſcerent, decoram cœli faciem, cum reliquo ſtellarum ordinatiſſimo exercitu conſiderantes, cùm Solem in medio veluti viuificum mundi oculum, ac harmonici ordinis choragum, immortalem illum Iouem virtutis ſuæ ſigillo vniuerſa temperantem conſpicerent, eum aliquid ſupra naturam excellentius, nimirum τὸ θεῖον, quòd virtute ſuâ omnia moueat, mota diſtinguat, diſtincta ornet, calore veluti amore quodam ſympathico diſtincta vniat, arbitrati ſunt; quem ideò non inconuenienter vocabulo mundi animam appellabant; quæ ſphæram Solis totam implendo, per globum illum igneum, veluti per cor quoddam radiorum diffuſis ſpiritibus, vitam, ſenſum, motum toti tribuat megacoſmo. Hinc mundum Iamblicho teſte, animal quoddam eſſe credebant; cœlos etiam, & ſtellas eſſe animalia, exiſtentium verò rerum animas eſſe intelligendi vi præditas, mentem diuinam quadantenus participantes; inſuper cuilibet rei DEVM aut animam quandam præeſſe, omnia plena Dijs eſſe, queîs diuinos honores, preces item ſacrificia dedicabant, & diuerſo cultu venerabantur. Præterea omnes huiuſmodi animas ad vnam mundi animam reducebant, to-

Solis excellentia.

Lotium adverſus Solem dimittere nefas priſcis.

Plato de Sole.

Sol Dei ſtatua.

Anaxagoras. μυδρὸς lapis candefactus.

Euripides. ſol aurea gleba.

Orpheus.

Heraclitus.

Plotinus.

Vndè Aegyptiorum idolatria.

Sol mundi anima priſcis

Mundus animal quoddã.

In vno Sole omnes Deos repræſentabant.

tam

tam nimirum portentoſam, hanc Deorum architecturam in Oſiride ſuo, ſeù Platonico illo Deorum patre Sole, in vno quaſi capite repræſentatam. Quæ omnia graphicè more ſuo Mor Iſaac c.6. ſerm. 5. deſcribit his verbis:

M.S. Syriacũ Mor Iſaac c. 6. ſerm. 5.

[illegible]

Et poſt hæc venit tempus, & ſurrexerunt homines corrupti, corrumpentes opiniones ſuas ex ignorantia, & ob cultum Dæmonum, & errauerunt in ijs, & putauerunt, vnum pro altero; & exiſtimarunt eos rationales, (Stellas) & libertate præditas, & quòd penes eos ſit dominium; & paulatim ſeduxit illos Sathan, ita vt crediderint eos eſſe creatores, & operatores rerum; impoſito vnicuique eorum nomine DEI, ipſaſque coluerunt, & adorauerunt, & erexerunt nominibus eorum Statuas, & ſimulachra, & direxerunt figuras, & ædificauerunt altaria, & obtulerunt ipſis holocauſta, & incenſauerunt ante eas, aromata, & ſuffumigia, & mactauerunt victimas: iterum Sathan ſubindè loquebatur illis, ex vnoquoque ſimulachrorum illorum, & hinc deceptio & dolus; & manifeſtauit illis futura, & reuelauit arcana, & noua è locis remotis & mentem; reuelabant, quoque arcana cordis, & cogitationes, ſimiliaque.

Permoleſtum enim compluribus videbatur intellectu tantummodò DEVM perueſtigare, non etiam viſu vſurpare, vt propterea Hebræos deriderent Ægyptij, quaſi DEVM, vti Lucanus nominat, incertum colerent, aut, vt ait Petronius: *ſummas cœli aduocarent auriculas*; ac videtur Regius Pſaltes Dauid non ſemel in Pſalmis conqueſtus, exprobratum ſibi eſſe, vbi DEVS ſuus foret, quaſi nuſquam eſſet, qui ſub aſpectum non caderet. Quapropter cùm nihil pulchriùs, vtiliùſque in conſpectu, ſeſe daret, Solem ipſum ſupremi Numinis loco adorarunt; cùm verò eundem Solem vnicam in diuerſis mundi partibus diuerſos effectus præſtantem contemplarentur, innumeros Deos, quibuslibet rebus, lociſque inſeruêre. Hinc non ætheri tantùm, aëri, mari, terræ, ſed & montibus, pratis, ſyluis, fluminibus, vrbibus, regionibus, cunctiſque propèmodum mundi angulis ſuos tribuêre Genios, adeò vt, quod olim maximus Tyrius de Homero, ἐδὲν τῶ Ομήρε μέρος ἄθεον; *nullam partem Homero dijs vacuum eſſe*, dixit; meliori jure ego

Locorum præſides; Dij vndè?

Maximus Tyrius.

de

de Aegyptijs, οὐδὲν τὸ μέρος ἄθεον sentientibus, dicere possim. Atque hinc veluti ex fonte promanarunt superstitiosi illi diuersarum gentium ritus, ac in sacris obeundis ceremoniæ; hinc in Sole innumera falsorum Numinum à diuersis gentibus cultorum portenta sedem inuenerunt, quemadmodum satis, superq; monstrant monstrosus ille Persarum Mythras Perras, & Nunna Medorum, Aethiopum Ammon, Phœnicum Beelsemon, Adonis Assyriorum, Babylonicorum Belus, Græcorum Apollo, Arabum Attullan, Basilidis Αβεραξας; Ιάω, & Σαβαώ Gnosticorum, Valentini αἰῶνες, similiaque monstrifica Numinum portenta, quæ sequenti tetrasticho Nunnius in Dionysio complexus est:

Nomina, quibus diuersæ gentes Solem Deum nominabant.

Nunnius in Dionysiaco.

Βῆλος ἐπ' Εὐφρήταο λυβὺς κεκλημμένος Ἄμμων,
Ἄπις ἔφυς Νειλῶος, Ἄραψ κρόνος, Ἀσσύριος, Ζεὺς,
Εἴτε σεράπις ἔφυς Αἰγύπτιος, ἀννέφαλες ζωε,
Εἰ κρόνιος, ἢ Φαέθων πολυώνυμος, ἢ τοῦ μυθεῖς.

Atque hisce prodigiosis nominibus vnum & eundem Solem indicabant; siuè enim cum Statio, illum roseum Titana vocemus, Gentis Achimeniæ ritu, seù præstat Osirim frugiferum, seù Persæi, sub rupibus antri, indignata sequi torquentem cornua Mythram. Seù cum Martiano Capella, cum Nilo Seraphin, Memphique colono Osirim, dissono sacra Mythram, ditemque ferumque Tiphonem, siuè hunc cum Latio Solem vocitemus, omnia hæc apud reconditioris sapientiæ Magistros nihil aliud, quàm vnius solis diuersas virtutes, effectusque significare videntur, vti doctè Iamblichus, Iulianus, & Macrobius testantur. Quia tamen à rudiore plebe, succedentibus temporibus malè intellecta sunt, diuersarũ passim fabularũ, Deorũmq; ac Numinum fabricandorum originem præbuêre; hinc omnis gentilitatis error, figmenta Poëtarum, diabolica sacrificia, & immolationes sacrilegæ; hinc Isiaca, Adonia, Ithyphallia, Pamelia, Omophagia, Passinuncia, Mythriaca scelera, non sacrificia scaturiginem inuenerunt. Hinc Aegyptia Tellus animalia, & monstrosa omnis generis portenta lararijs suis coluit, & adorauit. Hinc quicquid colore, sapore, figura, actionum adhæc, atque operum similitudine Solis opera, virtutesque referebat, veluti Solis filium, animatamque eius effigiem, teste Eusebio, colebant, & sanctè venerabantur. Hinc Solares Angelos, animalia Solaria, Solares herbas, plantasque, lapidesque, & metallia Solaria cultu quodam præ cœteris singulari prosequebantur. Hos Dœmones, seù spiritus Solares varijs cantibus, adiurationibus, ac necromanticis quibusdam figuris prouocabant in idola, à quibus responsa accipiebant, vt supra ex Mor Isaac probatum fuit, in horum etiam virtute, teste Proclo, diuinationes, & rerũ futurarum euentus colligebant; horumque imaginibus magicâ methodo adumbratis, amuletorum phylacteriorumque loco vtebantur, omnia ijs morborũ genera, ac infelicitatem omnem pelli arbitrantur: figuras magicè adumbratas saxis & lapidibus insculpebant æternitati, credebant, juxtà illud Lucani lib. 3. Satyr.

Diuersos Solis effectus Genios appellarunt.

Sacrificiorũ nomina.

Aegyptus monstra cur coluerit.

Dœmones Solares.

Non-

Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Nouerat, & saxis volucresque feræque
Sculptaque seruabant magicas animalia linguas.

Cur in obeliscis sua exhibuerint Aegyptij. Hinc sapientes Ægyptiorum, vt sui apud posteros admirationem relinquerent, ingentibus illis ac prodigiosæ magnitudinis saxis, arcana naturæ mysteria, Astrologicarum dein prædictionum commenta, artium diuinatoriarum deliramenta & vanitates, & reliqua magicæ sapientiæ sacramenta sua insculpebant; quæ quidem saxa eâ ratione concinnabant, vt quanta sub cõtento delitescerent mysteria, ipsum continens mysteriosa sua figura mox indicaret. Obeliscorum Origo. Inter cętera verò saxa, ea maxime assumebantur, quæ figurâ suâ coloreque radios solares congruè mentiebãtur, vt sunt obeliscorum seu pyramidũ moles è saxo πυῤῥοποικίλῳ. Verùm cùm Ægyptij magnã philosophicæ reconditioris partem in obelisci figura posuerint, quæ ea sit, & quæ per eã mysteria repræsentârint, priùs visum fuit explicare, vt mysteria per has prælusiones luculentius pateſiant.

Principio itaque Principiorum inuocato atque artium, scientiæ, bonorumque omnium largitore DEO placato, suffragijs Deiparæ Sanctissimæ, ter venerandæ Matris, aliorumq; Cęlitum accitis, explicationem auspicamur.

DISTINCTIO I.

Pyramidis seu Obelisci mysteria hieroglyphica.

PYramidem nostram hieroglyphicam seu Obeliscum Definitore Ammiano Marcellino lib. 17. nihil aliud esse in primo libro diximus, quã Definitio Obelisci. *Lapidem quendam asperrimum, in figuram metæ cuiusdam sensim ad proceritatem consurgentem, excelsum, vtque radium imitetur, gracilescentem paulisper, specie quadrata, in verticem productum, manu leuigatum artificis, formarum verò innumeris notis, ad iam tum exorientis sapientiæ initia commostrandæ è veterum authoritate ad inuentis, insignitum.* Quam quidem descriptionem, si ad mathematicam incudem reuocemus, nihil aliud obeliscum esse deprehendemus, quam pyramidem illam, quam Græci τετράεδρον ὀξυγώνιον, Latini pyramidem acutam, eamq; quadrilateram, nè nimiâ suâ protensione plus æquo eleuaretur, truncatam appellant. Pyramidum ratio. Quæ quidem iuxta modernorum definitionem nihil aliud est, quàm figura solida, quæ planis continetur, ab vno plano ad vnum pũctum constituta: Perspicuum autem est, omnia plana quibus pyramis continetur, esse triangula, cùm omnia ad vnum punctum tendãt, excepto plano, puncto illi, ad quod omnia tendunt, opposito; hoc enim planum nihil impedit, quò minus triangulum sit vel quadrangulum aut pentagonum, quibus tota pyramis suam sumit denominationem: tot enim triangulos quælibet pyramis comprehendit, quot angulos seu latera dictum planum continuerit. Ex quibus clarè patet, obelisci figuram in schola Mathematicorum

corum à pyramidis figura nil diuersum admittere; vti luculenter quoque in sequenti figura monstratur. Si enim obelisci latera in vltimum vsque prolongentur, produceres pyramidem quadrilateram ὀξύγωνον, quæ ab alia quauis pyramide æqualis basis nequaquam distincta, vtpotè super eandem fundata basin, nisi quod hæc obtusangula sit, acutangula illa. Inter obeliscum autem & pyramidem acutangulam quadrilateram, hoc solum discriminis interest, quod hæc integræ & completæ, ille truncatæ sortiatur pyramidis figuram; Vndè in Authoribus, qui interdictas figuras specificam differentiam constituunt, maiorem in mathematicis optarem peritiam. Cur autem Ægyptiorum sapientes obeliscis seû pyramidibus acutangulis truncatis vsi sint; triplex potissimum ratio adferri solet; quarum prior & principalis est illa, quod hæc acuminato fastigio; in modum obeli sensim assurgentis, exactiùs concinniùsque Solis (in cuius honorem erigebatur) radios, mentiretur. Altera ab opticis desumpta ratio est, quod obtusa pyramis ad hieroglyphicorum scripturam distinctè repræsentandam eminus intuentibus esset inidonea, vtpotè lateribus, quæ decliuiori suâ diminutione in punctum paulatim coëuntia, à perpendiculari visus incidentia nimium essent remota, in aspectum non rectè incidentibus, quo proindè facto, ea quæ inibi inscripta fuissent, iuxta opticas leges, non nisi difficulter discerni potuissent. Quem defectum incommodumque, acutangulorum ad perpendicularem visualis lineæ incidentiam magis accidentia latera, visuique se rectiùs insinuantia resarciebant. Tertia denique erat, quod hanc omnium solidorum figuram, sicuti primam, sic mysteriosissimam; vti in sequentibus copiosè ostendemus, comperirent. Dicitur porrò hæc truncata pyramis obeliscus ἀπὸ τοῦ ὀβελοῦ instrumento scilicet ferreo, quod in prima sui parte crassum cũ sit, paulatim minuitur, donec in acutam cuspidem desinat. Non inconuenienter ideò ab Italis vocatur *Aguglia*, quasi diceres, acum veru instar, quo carnes ad ignem torreri consueuerunt; *pinguiaque in verubus torrebimus exta colurnis* ad cuius similitudinem Sabini quoque telum, quo in bellis vtebãtur, veru appellauerunt. Et *tereti pugnant mucrone veruque Sabelli*.

Cur Aegyptij truncatis pyramidibus vsi sint.

Etymon Obelisci.

Dicitur autẽ diminuto vocabulo ὀβελίσκος non obelus ὑποκοριστικῶς Græcorum more. qui stellulas, regulos, rotulas, quas illi paruulos Deos Panes πανίσκους, καλαθίσκους, βασιλίσκοι ἀστερίσκους vocant. Finis denique principalis, quẽ Ægyptij in obeliscorum erectione habebant, erat, vt Osiridem & Isidem, hoc est Solem & Lunam in his figuris veluti mysticâ quadâm radiorum repræsentatione colerẽt, quasi hoc honore tacitè beneficiorum, per huiusmodi secundorum Deorum radios acceptorum magnitudinem insinuantes. Vt autem figuræ mysticæ color non esset dissentiens, lapidem nõ quemuis, sed ad Solis perpetuitatem significandam, durissimũ, & adamantina quâdã vi ac robore præditum, & nulla aëris, ignisque iniuria corruptibilem, quemadmodum ex innumeris propè huiusmodi fragmentis Romæ visendis apparet, assumebant; eumque, quem πυρροποίκιλον, id est, igneo quodam colore

Finis obeliscorum.

Cur saxum adeo durum elegerint.

corruſcantem Plinius, Itali, *Granito roßo*, ob particulas quaſdam ignei coloris ſparſim hinc indè reliquo lapidi intermixtas vocant; ad igneam Solis vim exprimendam aſſumebant, vt illo, qui inter lapides veluti Sol aliquis effulgeret, Solem illum diuinum tanto ſtudio colendum congruentius, vt in primo libro fuſius oſtenſum eſt, referrent.

Soli autem pleroſque obeliſcos dedicatos, adeò ex Herodoto, Diodoro, Plinio, alijſque paſſim Authoribus tritum eſt, vt hic de eo aliquid dicere ſuperuacaneũ ducam. Quod tamẽ non tantũ intelligi velim de Sole illo materiali, ſenſibili; ſed de Sole quoque illo ſupramundano, archetypo, inſenſibili, immateriali; hinc dixi pleroſque obeliſcos, ſiquidẽ, plures quoque ſuprẽmo, triformiq; Numini dicatos; vti hic noſter Pamphilius, ex ſequentibus patebit; de eorum primo inuentore maior inter Authores diſſenſio eſt, & controuerſia. Quam vt concordemus, ſciendum eſt, vti & in primo libro dictum fuit; quòd obeliſcorum primum inuentorem alij faciant Mercurium cognomento Τρισμέγιστον, alij Seſoſtrim, Pſammeticum, alioſque Reges Ægyptiorum. Diodorus Siculus, lib. 3. Semiramidi primam columnarum pyramidalium erectionem attribuit, aitque è montibus Armeniæ ſaxum ingens 150. pedes longum, 24. latum, extractum, à Semiramide in principali Babylonis platea, veluti primi poſt Cataclyſmum refloreſcentis ſeculi potentiæ ac fortitudinis teſtimonium, poſitum; primis autem mundi ſeculis conſuetudinem, ſaxis res geſtas inſculpendi fuiſſe, teſtatur Ioſephus lib. 7. antiquitatis Iudaicæ, quam & tribuit nepotibus Sem; Verba eius hæc ſunt. *Cum prædixiſſet Adam filijs ſuis exterminationem rerum omnium; Vnam ignis virtute, alteram aquarum vi ac multitudine fore venturam; illi pertimeſcentes, nè diſciplina rerum Cæleſtium, quam primi adinuenerant, dilaberetur ab hominibus, aut antequam ad notitiam veniret, deperiret, duas fecere columnas, aliam quidem ex lateribus, aliam ex lapidibus, & in ambabus, quæ adinuenerant, conſcripſerũt; vt ſi constructa ex lateribus contaminaretur ab imbribus, lapidea permaneret, cuius adhuc veſtigia in Syria conſeruantur. Si verò lapidea columna ab igne conſumeretur, lateritia remaneret.* Quæ omnia confirmantur à Beroſo Babylonico li. 1. antiq. cap. 4. Tunc, ait, multi prædicabant, & lapidibus incidebant, eam, quæ ventura erat, orbis perditionem. Et lib. 3. Exſiccata humo & terra torrefacta Noë cum familia ſua de monte Gordiæo deſcendit in ſubiacentem planitiem plenam cadauerum, quam vſque adhunc diem appellant Myriadam, hoc eſt, euiſceratorum hominum; & inſcripſit in monumentum, rẽ geſtam, cui conſentit Ioſeph Ben Gorion lib. 1. antiquit. hiſce verbis:

Genebr. de colum. fol. 6.

Veteres arte diluuium in columnis ſua ſculpebant.

Ioſeph Ben Gorion.

להתרומם עצמהם ושמותיהם בני אדם יגרפו מעשותיהם באבנים

In principio mundi, filij Adam vt extollerent ſeipſos, nomina ſua inſculpſerunt in lapidibus. Cui Thargum Hieroſolymitanum, ijſdem ferè verbis adſtipulatur; imò in alio Thargum Samaritano ſic legitur:

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

hoc eſt, *Dixerunt, ædificemus nobis ciuitatem & turrim ad Cœlorum vſque fines ſe extendentem; & ſcribamus nomina noſtra in eis, & faciamus in medio eius, adorationis locum & ſimulacrum, in cuius manibus ſit gladius*. Quo in loco Paraphraſtes Rabbi Schlomo commentans ait, in hac turri primam fuiſſe factam geſtorum veluti in vaſta quadam pyramide primorum hominum conſignationem. Sed vt reuertamur poſtliminio ad Ægyptum noſtrum; Magna Authorum pars Ægyptiorum illius Obeliſci inuentionem Mythræ primo Ægyptiorũ Regi attribuit, aitq; eũ hunc obeliſcum conficiendum curaſſe, vt eum quaſi ex concepto voto Soli donum daret, in eoque rerum à ſe geſtarum memoriam varijs notis perſcriptam ad poſteros propagaret. Hic Mythras à diuerſis diuerſimodè nuncupatur; alij enim eum confundunt cum Mena, vti Diodorus, alij eundem eſſe volunt cum Perſarum Mythra; Euſebius eum vocat Meſtres, Plinius Meſphees & Meſtires. Chaldæi Mythram, Arabes Meſra &c. Quæ diuerſitas nominum magnam ſanè in re hiſtorica, vti in alijs rebus omnibus peperit narrationum diuerſitatem. Nos omnibus benè conſideratis, collatiſque diuerſorum Authorum inter ſe, de dicto hoc Rege hiſtorijs, ſententijs, & opinionibus, nullum alium hunc Mythram eſſe tandem deprehendimus, quam Miſraim memoratum Chami Noëmi filij filium, vti in præcedentibus jam ſępè probauimus; cui in prima terrarum diuiſione Ægyptum contigiſſe, ſacra pagina memorat; Vndè & eadem Ægyptus eiuſdem nomine Miſraim ſemper appellata fuit, imò Chaldaico, & Arabico in hunc diem nomine Aegyptus Meſſra vocitatur, & olim eodem vocatum nomine teſtatur Plinij manuſcripta hiſtoria, cuius exemplar in Bibliotheca Vaticana reſtat, vbi lib. 36. c. 8. pro Mitres legitur Meſtres. Philo quoque Iudæus lib. Antiq. Miſraim vocat Meſram filium Chami, à quo antiqua Ægyptiaca lingua Χηεες vocatur Ægyptus; de quo ſic Beroſus lib. 4. *Erat autem Noë filius ex tribus primis adoleſcentior Cham, qui ſemper magiæ, ac veneficæ ſtudens Zoroaſtris nomen conſecutus eſt; cum inter homines huius dogmatis ſunt ſecuti Aegyptij; qui ſoli ipſum Saturnum inter Deos adoleſcentiorem fecerunt, & Ciuitatem ei poſuerunt dictam Chemenyn, à qua in hanc ætatem omnes ciues dicuntur Chemmenites.* Cur porrò Miſraim cum Mythra confundamus, id non facimus niſi grauiſſimorũ ſcriptorum ad id credendum impulſi authoritate, ac inprimis Abenephi Arabis, qui id palàm verbis ſequentibus aſſerere videtur:

Mythra obeliſcorum Author.

Quis Mythras

Miſraim primus obeliſcorum erector.

Χηεες quid?

Differentia inter Mythrã & Miſraim.

وكان ميثراس ملك مصر ويقال انه هو مصر بن حام بن نوح وهو اول الذي نقش في
الاعمود من حجرة الاسرار الطبيعة ———————

hoc eſt, *Mythras Rex primus fuit Aegypti, dicitur ille eſſe Miſraim filius Cham*

filij Noë; primus, qui sacra naturæ mysteria ex hominibus, saxeis columnis incidit. Nec id historiæ vllo modo dissentire videtur, cùm Misraim Synchronum Abrahami fuisse, è Chronicis luculenter pateat, eo nimirum tempore, quo
Mythras quando regnârit. ab Herodoto Rex Mythras in Aegypto regnasse fertur; quoue prima philosophiæ suæ fundamenta ponebant Ægyptij, à Mercurio, Mesramuthisis ætatis admodum exiguę in Regno administrando coadjutore, in omnibus astrologicis, magicis, & diuinatorijs scientijs instructi; Vndè ab Aegyptijs, ob cœlestium rerum scientiam ad Solem, Lunamque regendam assumptus, pro DEO passim habitus est, quem Aegyptiaco vocabulo nunc Mythram nunc Osirim, hoc est, πολυόφθαλμον, sicuti Persæ Mythram appellabant; hoc est, *multioculum*, aut plurium facierum. Quem & Basilides ex impia Gnosticorum familia nouator, prodigioso nomine Ἄβραξας, id est,
Abraxas quis Deus? Solarem intelligentiã vocat, eumq; confũdit cum Mitatron & Mythra, de quo S. Hieron. c. 3. in Amos: Ἀβραξας enim, si resolutione κατὰ τὴν ἰσοψηφίαν facta, in numeros reducatur, eundem quem Mithras numerum continebit, nimirum 365, tot nimirum, quot Sol reuolutione annua constituit dies;
S. Hieron. de quibus loquitur S. Hieron. dùm ait; *Vnusquisque fingit, quod voluerit, &*
A 1 *Basilides, qui omnipotentem DEVM, hoc est,* שדי *portentoso nomine appellat* Ἀβραξας
β 2 *& eundem secundùm Græcas literas, & annui cursus numerum dicit in Solis Circu-*
ρ 100 *lo contineri, quem Ethnici sub eodem numero aliarum literarum vocant Mythras.*
α 1
ξ 60 Vndè in hanc opinionem venio, Mitraton, Mithram eundem quoque esse
α 1 apud Aegyptios, vtpoté ex Cabala Hebræorum, quibus permixti erant, &
ς 200 à quibus multa de eiusmodi spiritibus, & Angelis, quemadmodum in pro-
365 legomenis diximus, acceperant, mutuata; cùm enim jam antè multa de Mesræ stupendis operibus inaudissent; Hebræos ad hæc de Mitraton, qui, teste Zohar, proprius dicitur fuisse Moysis præceptor à DEO deputatus, de cujus maiestate, & potentia, cùm haud infrequenter inaudissent differentes; facilè vnum pro altero potissimum ob nominum huiusmodi affinitatem confundere potuerunt; quod adhuc meliùs patefiet, vbi Hebræorum
Mitatron quis? de Mitraton traditionem intellexerimus; sic enim Elias Leuita de eo scribit in מטטרון שר הפנים אומרים שהוא המלאך תמיד רואה פני המלך יתעלה ועליו נא
ונאה נאמר כי שמי בקרבו ששמו כשם רבו מטטרון בגמטרואה שדי
Saddai שדי quid? hoc est, *Mitraton est Princeps facierum, dicunt, Angelum illum esse, qui conspicit semper faciem DEI excelsi.* Ac de ipso dicit illud Exod. 23. *Quia nomen meũ*
ἀνάλυσις cabalica. *in medio eius est.* Quippè cujus nomen est instar nominis Domini sui. Mitatron enim in Gametria, siuè in numerandi per literas arte, idem est,
מ 40 quòd שדי videlicet cuius vtriusque literæ κατὰ τὴν ἰσοψηφίαν, seorsim efficiunt
ט 9 314. qui numerus apud Hebræorum Mecubalim mysticè repræsentat
ט 9 processum rerum à DEO emanantem, vt partim in Oedipo nostro, tracta-
ר 200 tu de cabala Hebræorum, partim in sequentibus apparebit. מטטרון Mi-
ו 6 tatron itaque שדי & מידרס Midras cabalicâ resolutione in numeros redu-
ן 50 cta nomina, sicut idem significant, sic numero quoque consonant. Sicut
314 enim

enim Mitatron, siuè Midras, est princeps facierum, hoc est, Virtus DEI ש 300
omnia in hoc mundo conseruantis, & sustentantis, ac proindè dicitur in ד 4
mediò esse nominis DEI שדי *Saddai*, quod omnipotentiam & bonitatem י 10
DEI, veluti vberibus quibusdam, omnia quæ in mundo sunt, lactantis, & 314
conseruantis notat. Sic Ægyptij Mythram, vel Midram, seu Osiridem
principem nimirum facierum πολυόφθαλμον Solem Deum habebant omni- מ 40
potens Numen, cuius virtus erat Isis, magna illa rerum mater, quam ple- י 10
nam vberibus effingebant, vt eius beneficio, quicquid in natura rerum ד 4
est, vitam conseruare hoc symbolo tacitè insinuarent. Hinc Rabbi Ca- ר 200
mozi in 23. Exod. capite commentans, cùm interrogaretur, quo mundus ס 60
conseruaretur? Respondisse fertur בשדי שר פנים id est, *vberibus Principis fa-* 314
cierum.

Atq; hinc patet, cur Basilides, eundem esse dixerit suum Αβραξας cum Mitatron, & Midras. Patet quoque, quomodò verba S. Hieronymi sint intelligenda de hoc prodigioso Basilidis Αβραξας, & Mythra, & de numero, quem in se continent. Quod enim Cabalistis Hebræorum Mitatron, princeps facierum; Persis & Ægyptijs Midras, Mithras, Osiris, Isis; Gnosticis Αβραξας, Ιαω, Σαβαω similiaque, de quorum significatione mystica, & detestandis superstitionibus, quia in Oedipo dabitur copiosior loquẽdi occasio, nunc tantum indicasse sufficiat, quanta fuerit Aegyptiorum cum Hebræis in naturæ mysterijs repræsentandis affinitas, & quanta similitudo. Porrò quamuis non improbabile videatur, Mythram, & Mitatron esse idem apud Aegyptiorum reconditioris literaturæ Magistros, vtpotè quorum nomina in mysteriorum intelligentia facilè confunderentur. Verisimilius tamen est, Mythram nullum alium fuisse, quàm Misraim ob præclarissima diuersorum Authorum id non obscurè insinuantium testimonia. Seruius enim 1. Æneid. Mythram filium dicit Beli, qui quidem alius iuxta Berosũ supracitatum non fuit, quàm Cham seu Saturnus Ægyptiorum, vti & apud Xenophontem in columna à Semiramide Nino erecta sic legitur expressis verbis: Mihi pater Iuppiter Belus, Nini Auus, Saturnus Babylonius Nembrod. Proauus Cham, Saturnus Æthiops, Misraim Abauus, Saturnus Ægyptius.

Abraxas. Mydras.

Atauus Noë Cœlus, Phœnix, Ogyges, ob Ogyga ad meum auum Sol orbem suum circumlustrauit semel tricies & centies, ab auo ad patrẽ quinquagies sexies, à patre ad me sexagies bis, columnam, templum, statuam Ioui Belo Socero, & Matri Rheæ in hoc olympo Semiramis dicauit.

Βῆλος ἀνὴρ ὁ βελαρὸς καὶ κρατωοχὲιρ,
Γίγας, ὃν ὡς Θεὸν ἐτίμηταν τὴν λεγομένην Ῥέαν,
Ὁ κρόνος πι, νιω συνοικᾶν τῇ γαμεθῇ ἔτος,
δὲ ὁ κρόνος ἔχεν γυναῖκα τὴν Σεμηραμιν.

Cum autem Misraim, vti paulò ante ex Beroso monstratum est; temporibus Semiramidis & Abrahami superstes adhuc fuerit, Mythræ quoque Regnum in idem tempus, ab Authoribus, vtpotè quem primum Ægyptiorum Re-

gem

gem statuunt, incidisse dicatur, facilè apparet, nullum alium esse posse Mythram, quàm Misraim, quem primum Ægypti possessorem sacra Scriptura testatur, nisi fortè dicamus, eum alteri sceptro commisso se regno abdicasse, quod in homine gloriæ & dominandi cupiditate impotente, verisimile non est. Sed audiamus Gregorium Turonensem, qui nostram sententiam manifestis verbis stabilire videtur, dum ait lib. 1. hist. *Primogenitus Chami fuit Chus, hic fuit totius artis magicæ imbuente diabolo & primus idololatriæ repertor, primusque statuunculam adorandam statuit, stellas & ignem de cælo labi magicis artibus mentiebatur; is ad Persas cùm transisset, ab ijs vocatus est Zoroastres, quod stellam viuentem interpretantur.* Quam opinionem Gregorius hausit è libro quarto Recognit. Diui Clementis; Persas scil. genus suũ ducere ab vno ex filijs Cham, qui Misraim dicebatur, quem post obitum Zoroastrem, id est, viuum Sidus appellarunt, quem Zoroastrem Laërtius lib. 1. ἀστροθύτην, id est, sacrificantem astris significare admonet. Author quoque histor. Scholast. ad cap. 39. Gen. Ninum vocat Cham, qui adhuc viuebat & regnabat, & vocabatur Zoroastres, inuentor magicæ artis, qui & hanc, & septem liberales artes in quatuordecim columnis scripsit, septem æneis, & septem lateritijs contra duplex orbis, quod aqua & igne futurum timebat excidium. Chrisostomus quoque in Orat Borist. Zoroastrem vixisse ait tempore Nini & Abrahami, quo maximè ignis cultum viguisse sacræ paginæ testantur. Magna itaque Authorum de Zoroastre, Nino, Belo, Chus, Misraim diuersitas est, vtpotè qui vnum cum altero, & singula cum singulis confundentes, historicos textus reddidêre penè inextricabiles. Quare vt in maxima hac nominum confusione aliquid certi statuatur; Dicimus breuiter, vti & l. 1. c 2. ostensum fuit, Zoroastrem qui Persas primùm docuit magiam & ignis cultum, fuisse Chamum, eundemque & Belum & Saturnum dictum, à quo Misraim filius eius in omnibus, artibus & magicis superstitionibus instructus, ob miras, quas ijs præstabat fascinationes, alter passim ab Ægyptijs Zoroaster, & Saturnus Ægyptius, Misraim filius Cham dictus; primus fuit superstitionis Ægyptiacæ Author & origo, quemque Ægyptij ob Solem, stellasque magicis superstitionibus in terram deductas, teste Hieron. l. 2. cont. Iouin. solo libidinis æstu in Solem mutatum, viuum sidus appellabant, & Ægyptiacâ linguâ Osirim, hoc est πολυόφθαλμον id est multi oculum appellabant. Vnum igitur & idem apud Aegyptios significat Zoroastres, Misraim, Mythra, Osiris, Vulcanus. Zoroastres quidem fuit dictus, à Chamo parentis nomine; quod Chaldaicâ linguâ idem sonat, ac recondita stellæ imago: צורת אש סתר id est, figura ignis absconditi, vt fusè in 1. lib. cap. 2. demonstratur, quem diximus Zoroastrem fuisse Persomedum: Mythra vel Mesra fuit dictus ex nomine Misraim corrupto; Osiris ob Solem in quem transmutatum credebant; Vulcanum ob ignis inuentum vsum, de quo Diodorus lib. 1. cap. 1. Quemadmodum idem Osiris ob diuersos effectus Iuppiter, Bacchus, Mercurius, Hercules diuersis nominibus Græcis appel-

Author histor. Scholast.

S. Chrisostom.

1. Zoroastres Cham.

2. Misraim.

Misraim siue Mythras cũ Osiri confunditur.

Vulcanus etiam dictus.

Osiris πολυώνυμος

appellatur. Atque hic fuit ille Mythras, qui Aegyptijs prima ſcientiarum, vt Aſtrologiæ, Magiæ, aliarumque artium profanarum fundamenta ſaxis inſculpta tradidit, directore & conſiliario Mercurio eo nimirum tempore adhuc ſuperſtite, quo

Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Nouerat, & in ſaxis tantum volucreſque feræſque
Sculptaque ſeruabant magicas animalia linguas.

Quem poſteri Sacerdotes & Philoſophi ſecuti, fundamentis artium ab ijs iactis ſenſim ſuperſtruendis in eam paulatim perfectionem perduxerunt, vt totum orbem in ſui admirationem rapientes, ad veram, vt ipſi rebantur, philoſophandi rationem facilè attraxerint. Cùm enim profunditas ſcientiarum in Ægypto floreſcentium non minor fuerit potentiâ eorum, non eſt mirum, in tanta hominum multitudine, quæ ibi erat, vel ob ſoli naturalem fæcunditatem, bonitatem, amœnitatemque, ſiuè ob maximum, quod non ſolùm cum indignis, ſed & cum exteris habebant commercium, fuiſſe, qui in artium, aliarumque vitæ humanæ neceſſariarũ rerum inuentione ſeſe exercerent; Ideò nulli alteri nationi, vti hiſtoriographorum monumenta teſtantur, ſimilis fuit variarum artium attributa inuentio; præter mechanicas enim artes, ſculptoriam, pictoriam, plaſticen, architectonicã, illas quoque, quas liberales vocamus; arithmeticam, aſtrologiam, muſicam, geometriam, prætereà magiam, medicinam, totam denique philoſophiam theoreticã & practicã colebãt, quas poſt Ægyptios nullã aliam nationẽ aut ſciuiſſe, aut in ijs ſeſe exercuiſſe legimus. Et Arithmetica quidem ob ſingulare cum exteris commercium nata; Geometria ob limitum agrorum ex inundantis Nili limo eos ſepelientis confuſorum annuam, nouamq; dimenſionem, emerſit; Aſtrologia ob perpetuò ſerenam cœli Ægyptiaci faciem, obſeruandis motibus aptiſſimum; Muſica ob harmonicum cœlorum curſum, calamorumque muſicis modulationibus aptorum maximum copioſumque prouentum; Medicina ex continuò virtutum rerum naturalium ſcrutinio; Theologia ex rerum ordine ab vno profluente, & in vnum redeũte rerum omnium principio, & cauſarum cauſa mouente immota, tandem orta maximos progreſſus fecit. Quæ omnes ſcientia in bonam methodum redactæ per celeberrimum illum Mercurium Triſmegiſtum ad poſteros peruenêre. Hunc ſymbola quoque hieroglyphica ad ſublimiorem philoſophiam à profanorum lectione abſcondendam excogitaſſe; ipſe Iamblichus apertis verbis teſtatur. *Aegyptij Scriptores putantes omnia inuenta eſſe à Mercurio, inſcripſerunt. Mercurius præeſt ſapientiæ & eloquio. Pythagoras, Plato, Democritus, Eudoxus & multi alij ad Sacerdotes Aegyptiorum acceſſerunt; dogmata huius libri ſunt Aſſyriorum & Aegyptiorum & ex columnis Mercurij; Pythagoras, & Plato didicerunt philoſophiam ex columnis Mercurij in Aegypto, columnæ Mercurij plenæ doctrinis*: quæ ità clara ſunt, vt de eo dubitari amplius nemo poſſit. Vndè & Abenephi Arabs, ſcientia & doctrina cõſpicuus, de ijs ſic loquitur.

Mercurius Triſmegiſtus Author literaturæ hieroglyphicæ.

Ægypti Laus in rerum inuentione, artiumque traditione.

Arithmetica.

Geometria.

Aſtrologia.

Muſica.

Medicina.

Theologia.

Iamblichus.

Aegy-

وكال تعليم مصر هي من الاعمود هرميس وهو اول الذي وجده واتعلمه بذا ناس ۞

Omnis doctrina Mesræ ipsa ex pyramidibus Hermetis, & ipse inuenit eas, & docuit eas filios hominum: Vndè & ab ipsis Ægyptijs Hermanubis dictus, hoc est, Hermes sub figura canis latens, ob sagacitatem sic hieroglyphicè exhibitus, de quo fusè in Oedipo; nec mirum; sunt enim hieroglyphica tam appositè instituta, ac tanto cum ingenio ex naturæ arcanis deprompta, vt nullâ ratione fieri, nec excogitari potuerint, nisi ab homine omni scientiarũ genere præstantissimo, &, vt vno verbo dicam, totius naturæ consulto, qualem Mercuriũ fuisse, satis monstrant eius fragmenta, quæ ab iniuria temporum, veluti tabulæ quædam ex naufragio recollectæ, in hunc diem supersũt. Vndè & θευθ ab Ægyptijs dictus, diuinos honores promeritus est; primò illius honori mense Thot dedicato; Quæ omnia, tùm in præcedentibus tractata sunt, tùm in Oedipo tractantur amplissimè; Quare hæc paucula de Etymo, Origine, & inuentione Obeliscorum instituto nostro sufficiant; restat solummodo, vt, quid Ægyptij philosophi per Obelisci, seù pyramidis figuram tetragonam intenderint, exponamus.

Mercurius cũ Hermanubis dictus.

Hieroglyphica ingenio plana.

DISTINCTIO II.

De Pyramidis & Obelisci mysterijs.

CVm, teste Clemente lib. 6. Stromat. nihil apud Ægyptios actum sit mysterio non refertum, adeò quidem, vt vel ipsæ domus, templa, instrumenta; habitus, quos vel in Deorum cultu, vel in sacrificijs peragendis solenni pompa portabant, imò ipsi, quos faciebant nutus & gestus, mysticũ quoddam essent rerum altissimarum per huiusmodi significatarum ἐκτυπω; certè nequaquam temerè aut sine ratione, aut ornatus tantum gratia, vt multi perperam sentiunt, in hieroglyphica sua sapientia posteris repræsentanda obeliscis vsos esse putabimus; sed summo studio, & insigni quâdam mentis inuestigatione eam sibi comparare voluisse figuram, quæ ipsamet mysterijs referta, mystico symbolorum contextui vndequaque responderet. Qualem pyramidem quadrilateram esse in sequentibus copiosè monstrabitur. Nam quicquid hierophantæ particularium rerum sub symbolis expressarum descriptione connotabant, hoc totum in exteriori Obelisci aut Pyramidis facie veluti in synopsi quadam, aut in saxei cuiusdam epigraphes rudimento ἀνακαι-φαλειωτικῶς vniuersim repræsentabant; adeò vt in naturæ penetrabilibus nihil adeò absconditum sit, quod hic non præfiguratum videatur. Atque hæ sunt illæ maximæ columnæ, de quibus Iamblichus, in quibus veluti sub sileno quodam astrologiæ, geometriæ, musicæ, arithmeticæ, theologiæ ac philosophiæ reconditioris maxima quæuis mysteria recõdita latent. Et de quibus Pythagoram, Platonem, aliosque inter Græcos philosophos doctrinam & veram philosophandi rationem didicisse, paulò ante

Apud Aegyptios omnia mysterijs plena.

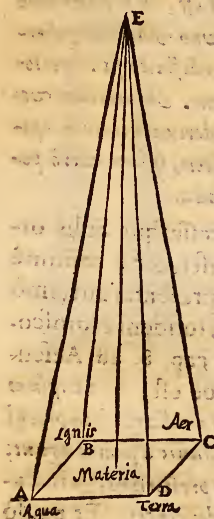
Obelisci figura mysteriosa

te ex Iamblicho ostendimus. Sed vt, quæ verbis tantoperè iactamus, ea sic se habere opere ipso monstremus.

Dicimus primò, per pyramidem seù obeliscum Ægyptios rerum Naturam & informē illam materiā, quę innatum quendam ad formas recipiēdas appetitum habet, repræsentare voluisse. Sic enim Abenephius sentit, verba eius sunt: Materia prima per obelisci figuram indicata.

بصوره المسلات فرعون يعنون العنصر

hoc est, *Per ipsam figuram pyramidum signabant materiam primordialem*; cui consentit Artephi Arabs, in capite quo probat: *Ex puncto omnia.* & post eum apud Pierium anonymus quidam citatus, ex sequentibus verbis pulchrè deducit. Sicut enim pyramis à summo fastigio velut à puncto incipiens per lineas in superficies, & corpus abiens, paulatim in omnes partes dilatatur, sic rerum omnium natura ab vnico principio, & fonte, qui diuidi nequit, nempè à DEO summo Opifice profecta, varias deinceps formas suscipit, ac in varia genera atque species diffunditur, omniaque apici illi, & puncto, à quo omnia manant & profluunt, coniungit, quo sanè optimè repræsentari videtur primogenia illa mundi origo, quâ omnes mundi partes conformatę, illam, quam nunc videmus, speciem effecerunt. Erat enim olim mundus informis & cœnosus, nondum discretis rerum notis integritatem suæ formæ adeptus; nam neque tellus centrum suum pro fundamento rerum omnium stabilierat, neque cœli perpetuus motus certa sede voluebatur, sed omnia sine Solis vsu immota, tristique depressa silentio languebant. Aliud extabat nihil, quàm informis diffusæ materiæ segnities, antequam principium illud, à quo producta, & constituta sunt omnia, salubrem vitæ motum depromens, mundum mundo redderet, cœlumque à terra, & pelagus à continente distingueret. Quo tempore prima rerum elementa quatuor, ex quibus ceù radice, ac generis principio nihil non gignitur, per pyramidis quadratam basin repræsentata ordinem suum ac formam propriam acceperunt. Aliam pyramidis rationem dat Agazaël Arabs lib. 1. de Astrolog. iudiciaria, nimirum Astronomicā. Tradunt enim, inquit, in cęlesti illa machina circulū esse, sub quo Sol & reliqua errantia sidera cursus suos, circuitusq; conficiāt, & in quo omniū animantium vita, rerumque naturalium ortus atque interitus sit positus, adeò vt etiam Aristoteles lib. de ortu & interitu dicat, generationis & corruptionis, omnisque mutationis, vel incrementi causam esse accessum, & recessum Solis in circulo illo obliquo, quem ideò, quòd ab eo animantium vita dependeat, Astronomi appellarunt ζωδιακὸν. Hunc igitur circulum, cui soli inter cœlestes circulos latitudinem tribuit in duodecim partes, seù

Mundus rudis, indigesta que moles.

4. Elementa per obelisci 4. latera indicata.

Agazael Arabs.

δωδεκα-

δωδεκαμόρια, quas mansiones vocant, partiuntur Ægyptij, iisque singulis singulos angelos, seu Dœmones, quos minores Deos appellant, præficiunt, ajuntque cum illis diuidi etiam inferiora omnia, adeò vt quicquid sub vno ex illis ad centrum vsque terræ continetur, id omne ei dodecamorio, eique præsidi Angelo subiectum dicatur; & hoc signum seu dodecamorium voluit esse, veluti pyramidem quandam, cuius basis in Zodiaco, apex in centro terræ, de quibus sic Iamblichus lib. de myster. Ægypt. *Diuidentes*, inquit, *cœlum in partes duas, vel quatuor, vel duodecim, vel triginta sex, vel harum duplas, vel aliter quomodocunque; principatus his quoque præficiunt aut pauciores, aut plures. Rursum ducem vnum his anteponunt, atque ita hi Aegyptiorum tractatus de principijs est veluti per pyramidem, quæ à basi, id est, à multitudine progrediens in vnum, ab vno descendit in multitudinem, ab vno videlicet gubernatam, à DEO vndique indefinita natura, sub quodam termino definito sit imperiose comprehensa. Præcipuè verò ab excelsa omnium causa vnitate. Materiam verò produxit DEVS materialitate, videlicet ab essentialitate subderiuata, quam opifex ceu vnitatem assumens, simplices, impatibilesque sphæras effecit, ipsam verò postremum accepit ad generabilia, & corruptibilia corpora conficienda.*

Zodiaci, Deorumque singulis eius partibus distributio.

Iamblichus.

Zodiaci, Deorumque ei præsidentium distributio.

Cùm itaque in hisce pyramidibus omnia fiant, accessusque Solis ortum rerum, recessusque ab illis earundem interitum causet, certè minimè incongruè rerum omnium naturam per pyramidem repræsentarunt; imò singulis istis duodecim dodecamoriorum pyramidibus, totidem Horoscopos, decanos, Isiarchos præfecisse, Author est Mercurius cap. 8. ad Aesculap. qui sic incipit: καὶ γὰρ διὰ μέσου χωρεῖ. & sic deinceps, hoc est, *Circa ipsum quamplures sunt Geniorum cœtus, varijs copijs conferendi, ac familiares, non procul ab immortalibus existentes, hanc autem regionem sortientes humanis Ephoros agunt; quæ autem à Dijs iubentur, exequi pergunt turbinibus, procellis presteribus, ignis mutationibus, terræ motibus, insuper furta è bellis impietatem vlciscentes*; Et paulò post: *Sol autem est omnis generis conseruator, & educator*. Et cætera, quæ sequuntur, quibus verbis nihil aliud insinuat, quam diuersitatem effectuum ex diuersarum stellarum, in diuersis dodecamoris existentium commixtione productorum. Atque hi sunt duodecim illi Horoscopi Dij, quibus præesse dicit Pantomorphum cum septem Vsiarchis, de quibus multa citato capite Trismegistus, qui quidem nihil aliud sunt, quàm duodecim signa Zodiaci, quæ illi duodecim minores Deos, & septem Planetæ, quos Vsiarchos, seu maiores dicebat Deos, & Dœmones; Vndè Artephi, verba eius sunt:

Zodiaci 12. signa cum Dijs suis.

Pantomorphos quis?

Vsiarchi qui?

Artephi.

وكان بعين شمس الهيكل الشمس وفيه اثني عشر الاعمود متناظرين ثني عشر البروج الاسرار العنصر

Fuit autem Heliopoli templum Solis, & in eo 12. columnæ significantes duodecim signa Zodiaci, & elementorum arcana; id est, 12. Horoscopos Dœmones veluti duodecim Solis quosdam Consiliarios, ac rerum omnium inferiorum effectores, ac fatorum arbitros, dispositoresque. Erat autem hoc vnum inter cætera dogmata Aegyptiorum, vt crederent, omnium rerum in hoc mundo existentium perfectiones, bonorum item ac ma-

12. Obelisci Heliopoli.

malorum corruptiones, latentes rerum consensus & dissensus, item spiritus & materiæ in vnum compositum coeuntium mixturam non fieri, nisi pyramidali quodam progressu; adeò quidem, vt ea entia, quæ ab omni corruptionis consortio remotissima sunt, pyramidis suæ basin supra Solis Lunæque vias in Zodiaco supramundano fundantes, apice suo deorsum verso corporearum rerum orbitam non tangant nisi in pũcto. Contrà verò illæ res, quæ terrenæ mistionis inuolucro vestitæ, in mundo elementari cernuntur, pyramidis suæ basin contrario situ in corruptionis centro fundatam habẽt, apice sursum verso, immortalium rerum orbitam nõ nisi in pũcto minimo tãgunt. Hinc illã ABC lucis, hãc DEF tenebrarum pyramidem appellabant, arbitrabanturque, pyramidem tantò plus terrenis rebus immixtam, & tantò maiorem de luciditate sua iacturam facere, quantò plus inferioribus terrenisque rebus immixta, approximauerit. Alterá verò, quantò plus à rebus corruptibilibus remota ascenderit, deque terrena & corruptiua qualitate expeditior fuerit, tantò plus lucis & fulgoris acquirere, donec in immensitate luminis, velut in mari gutta quædam absorbeatur, vt in subiuncta figura patet. Hinc animam lucidæ comparabãt pyramidi, corpus tenebrosæ; Nam Animam corporeis voluptatibus, & cœnosis delicijs immersam, grauem, torpidam, & tenebrosam; eam verò quæ rectæ rationis ductum secuta, ad incorruptibilium, & cœlestium rerum contemplationem sese eleuauerit, lucidam, cęlestem, & angelicam appellabant, à Zoroastre ni fallor edocti, qui ab eadem, animam dicebat alatam esse, alas perdere, cum corporeis cupiditatibus, & vitijs acquieuerit, eas recuperare, cum ijs recrescentibus cœlestia petierit; vndè sphynges ἱερογλυφικῶς alatas efformabant; verùm de hisce fusius tractauimus in præcedẽtibus. Sed & Animam hominis, veluti igneæ naturæ, sub pyramidis forma adumbrare, vtpote quæ corpori non secus ac basi, vel ignis fomento, adhæreat, voluisse videntur, dum magnifica Regum atque Heroum sepulchra sub ingentibus pyramidibus construxerunt, vt testarentur, corpore soluto & corrupto, animam superesse, quæ cùm summo opifici visum esset, hoc est, circulo illo Hermetico 36500. annorum circuitu, aliud corpus subintrans electura sibi esset, eâ ferè ratione, quâ Pyramis vt Geometris notum est, vertice immoto manente, circumducta basi, circulum describit, & toto corpore conum, vt circulus annorum illud curriculum significet, conus verò corpus, quod curriculo illo conficitur. Nam Ægyptiorum fuit illa opinio, de rebus in eundem statum 36500. annorũ spacio restituendis, & ab illis se accepisse testatur Plato, cùm in Timæo ait, sic factam fuisse à DEO animam, vnam accepisse illum ex Vniuerso portionem, quæ

Lucida & tenebrosa pyramis quomodo sumãtur.

Rabbi Moses fol. 32.

Anima alata

Quid Aegyptij per Pyramides indicent.

Annus magnus Hermeticus quis?

Animæ compositio ex Platone.

Procul dubio vnita puncto illi, quod in pyramidis vertice est, significatur. Secundam autem primæ partis duplam; Tertiam secundæ sesquialteram & primæ triplam; Quartam secundæ duplam; Quintam tertiæ triplam; Sextã primæ octuplam, postremò septimam quæ partibus viginti sex primam excederet. Post hæc dupla & tripla interualla repleuisse, quibus numeris certè nihil aliud significat, nisi expansionem illam linearum, quæ à puncto ad basin tractæ angulos efficiunt, & per interualla ipsas superficies, quæ lineis clauduntur. Ex quo apparet, illum hæc quoque ab Aegyptijs accepisse. Quæ omnia egregiè nobis ob oculos posuêre Aegyptij per allegoricam illã duorum Deorum Arimanij & Orimazis συζυγίαν qui eam à Zoroastre acceptam suis fabulis & mysticis narrationibus, sicuti multa alia inseruerunt; Rem sequentibus verbis narrat Plutarchus: *Enimverò illi multa quoque de ijs fabulosa narrant, cuius generis est, quod refert his verbis: Orimazen, natum aiunt è luce purissima, Arimanium è caligine, eos bellum inter se gerere; Sex DEOS fecisse Orimazen. Primum beneuolentiæ; Secundum veritatis; Tertium æquitatis; Quartum sapientiæ; Quintum diuitiarum; Sextum voluptatis: Arimanium totidem DEOS hic contrarios effecisse. Deindè Orimazen sese triplicasse, & à sole tanto sese interuallo remouisse, quanto à terra Sol abest; ac Cœlum stellis decorasse, vnamq; ante alias, tanquam custodem & speculatorem constituisse Syrium; alios porrò viginti quatuor DEOS condidisse & in ouo posuisse, ac totidem numero factos ab Arimanio, cum illud perforasse, hinc mala bonis esse permixta.*

Allegoria de Orimaze & Arimanio.

Quid porrò Zoroastres hoc allegorico dicendi genere insinuare voluerit, multorum sanè torsit ingenia. Nos ad mentem Aegyptiorum ea sic explicamus: Arimanius ille & Orimazes, contraria denotantes principia, apud Aegyptios nihil aliud fuerunt, quàm Osiris & Typhon; quorum ille totum id, quod bonum, constans æqualitate, ac naturæ, teste Sinesio lib. de prouid. consentaneum est; Hic totum id, quod mutationibus, corruptionibus, similibusque imperfectionibus obnoxium est, & vt rectè Plutarchus ait, *non siccitas tantùm, aut ventus, mare, tenebræ, sed quæcunque naturæ pars damnosa est, & corrumpendis rebus apta, Typhonis est.* Bellum autem inter se gerere Typhonem Arimanium & Orimazen Osiridem, dicunt, ob naturæ omnia ex contrarijs pugnantibusque principijs componentis, consensum dissensũque, quâ

Interpretatio allegoriæ de Orimaze & Arimanio.

Sinesius de Prouid.

Orimazes Osiris & Arimanius Typhon naturæ contraria principia notat.

Frigida pugnant cum calidis, humentia siccis
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.

Quam proindè maximam contrarietatem Empedocles in ἐπιμίξει, teste Aristotele ponit, cuius verba hæc sunt. Ἐμπεδοκλῆς φησὶν, ὅτι φύσις οὐδενὸς ἐστὶν ὄντων; ἀλλὰ μόνον μίξις καὶ διάλλαξις μιγέντων. *Quod natura nihil sit eorum, quæ sunt, nisi solum admistio mistorumque immutatio, quæ etiam duas fecit* ἀρχικὰς δυνάμεις *scilicet principiorum contrarietates longè discrepantes.* φιλίαν καὶ ὧν ἡ μὲν ἐστὶ, inquit Plutarchus lib. 7. ἑνωτικὴ ἡ δὲ διασπαστικὴ, amicitiam & discordiam, quarum altera vnitiua, altera diuisiua, iuxta illud Lucretij.

Empedocles.

Id quod Anaxagoras sibi sumit vt omnibus omnes Lucretius.
Res putet immistas rebus latitare, sed illum
Apparere vnum, cuius sunt plurima mixta.

Porrò Orimazes sex DEOS fecisse dicitur, hoc est sex planetas, seu quos supra Vsiarchos Hermeticos diximus, veros Orimazis, seù Osiridis, aut Solis filios veluti à lucis fonte prognatos. Suntque: Orimazes 6. Deorum cōditor, quomodo intelligatur.

Qui sunt in Archetypo mūdo.	Saturnus Æquitatis	quos alio nomine Iamblichus vocat.	Emeph	nos rectus ex disciplina Aegyptiorū vocamus	ϧⲉⲙⲫϯ
	Iuppiter Beneuolentiȩ		Icthon		ⲁ̀ⲙⲙⲉⲭⲛ
	Mars Veritatis		Phta		ⲡⲟ̄ⲥⲓⲣⲓⲥ
	Venus Voluptatis		Amun		ⲓ̀ⲥⲓⲥ
	Mercurius Sapientiæ		Vulcanus		ϧⲉⲣⲙⲁⲛⲟⲩⲃⲓⲥ
	Luna Diuitiarum		Osiris		ⲛⲉⲫϯ

Quibus totidem contrarios Typhon Arimanius, id est, vnicuique Beneficorum, alium ipsi contrarium & maleficum, cuius maligno aspectu in agēdo remoraretur, opposuit. Sed audiamus verba Iamblichi. *Primus*, inquit, *Deus ante Ens & solus pater est primi DEI, quem gignit manens in vnitate sua solitaria, atque id est superintelligibile, estque exemplar ipsius, quod dicitur sui pater, sui filius, vni-pater, & DEVS verè bonus, ille enim maior, & primus, & fons omniū, & radix eorum, quæ primum intelliguntur, & intelligunt, scilicet idearum. Ab hoc vtique vno DEVS per se sufficiens seipsum explicauit, ideoque dicitur per se sufficiēs sui pater, per se princeps. Est enim hic principium, DEVS Deorum, vnitas ex vno super essentiam, essentiæ principium, ab eo enim essentia: propterea pater essentiæ nominatur. ipse enim est supereminenter Ens, intelligibilium principium; hæc sunt principia omnium antiquissima, quæ Mercurius proponit Dijs Aethereis, Empyreis, Cœlestibus, componens de empyreis, hoc est igneis, libros centum, totidemque de aëreis, mille de cęlestibus. Secundum verò alium ordinem, proponit DEVM Emeph Dijs Cęlestibus tanquam Ducem, quem ait esse intellectum seipsum intelligentem, atque in se intelligentias conuertentem. Huic vnum impartibile anteponit, quod appellat primum exemplar, aut expressionem aut effigiem, quod Icthon appellat, in quo est primum intelligens & intelligibile primum, quod solo silentio colitur, præter hos autem, rerum apparentium opificio alij Duces præsunt. Nam opifex intellectus, qui & veritatis est dominus atque sapientia, quatenus in generationem progrediens occultam, latentium rationum potentiam traducit in lucem, Aegyptiaca lingua vocatur Amun, quatenùs autem sine mendacio peragit omnia, Phta nuncupatur, & quatenus artificiosa simul cum veritate agit, Phta siue quod idem Vulcanus dicitur. Quantum verò effector est bonorum, appellatur Osiris, aliasque denominationes habet propter potentias, actionesq; differentes. Est & alius principatus apud illos super elementa tota, in generatione posita, virtutemque eorum, quem Soli tribuunt. Item alius principatus super naturam omnem, quæ in generatione versatur, Lunæ tribuitur.* Atque hactenus Iamblichus. Ex quibus apparet, hæc omnia Ægyptios iuxta analogiam in tribus diuer-

6 Contrariorum Deorum conditor Arimanius.

Iamblichus de mysteriis.

diuersis mundis, supramundano, cœlesti & elementari elucescentem considerasse, adeò quidem, vt Orimazes cum sex Dijs suis, quos supra eum creasse diximus, seù, quod idem est, suis asseclis Dijs Emeph, Icthon, Phta, Vulcano, Amun, Osiri, idem sit in supercęlesti mundo seù Archetypo, quod in cœlesti Sol, cum sex reliquis planetis, & in Elementari mundo, quatuor elementa cum tribus rerum corruptibilium gradibus, Entitatiuorum, Vegetabilium, Sensitiuorum, in quę agunt, quêis ingeniosè insinuare volebāt, horum trium mundorum, vnius ab altero dependentiam, adeò quidem, vt nec Elementaris sine cœlesti, nec hic sine supramundano mundo, speciali influxu agere possit.

3. Mundorū dependentia.

Quod porrò Plutarchus dicit: Orimazis Dijs Arimanium ἀντίθεον sex alios opposuisse, & hos inter duos medium fuisse Mythram à Persis Mesytem vocatum, significauerunt vim Planetarum beneficam per Orimazem Osiridem, & vim maleficam per Arimanium Typhonem. per Mythram autē Horum siuè Apollinem, qui hîc, vt in multis alijs locis confunditur cum Osiride, hoc est harmoniæ omnis Authore; qui calida frigidis, humida siccis, bona malis permiscens; per generationes, corruptiones, ortus & occasus, rerum, veluti in Heptachordo quodam grauia acutis, acuta medijs, media infimis, hæc supremis temperando, gratissimam in mundo excitat harmoniam iuxta illud:

Quid Mithras inter Orimazen & Arimaniū medius?

Mentis Apollineæ vis has mouet vndique Musas.

Mala igitur permiscentur bonis, vt bona in bonitate sua roborentur, & validiora reddantur. Sed vt illa omnia meliùs pateſiant, antitheseos Deorum ἀντιτέχνων paradigma quoddam hîc apponere voluimus.

Antithesis Deorum Oromazis & Arimanij.

Osiridis seù Orimazis virtus in ♄ ♃ ♂ ♀ ☿ ☾ Salubriter

♄	Frigefacit	Vndè res in majori mundo	indurantur	in elemētari mūdo	tēperies siuè rerū melanconica complexio.
♃	Calefacit		concoquuntur		Sanguinea rerum dispositio.
♂	Siccat		maturantur		Cholerica rerum dispositio.
♀	Humectat		nè marcescant conseruantur & fœcūdantur		temperies sanguineo-phlegmatica.
☿	Cōglutinat		Vniūtur ex diuersis in vnum.		Rerum mistio diuersa, & disparata cōplexio.
☾	Perficit.		formam à natura intentā acquirunt.		Perfecta temperies.

Mythras seu Μισίτης, *Horus, Apollo, id est Harmoniæ Author.*

Est autem Horus filius Osiridis, seu Solis facultas, ac temperies quædam aëris ambientis, omnia seruans & alens.

Typhonis Arimanij virtus in	♄	Frigore nimio extinguit.	Vndè in majori mundo	Niuium, grandinis, glaciei, nociua vis.	Vndè in minori mundo	Melancholica cōplexio. ἄκρατος.
	♃	Calore nimio cōburit		Pericula fulminis, fulguris, & tonitrui.		Sanguinea complexio dissoluta.
	♂	Siccitate nimia humorē omnem tollit.		Vndè Cometę, Stellæ nouæ, igneæ impressiones.		temperies Cholerica causa cædium, bellorum, & litium.
	♀	Humore nimio suffocat.		Pluuiæ, imbres inundationes.		temperies Venerea in monstrorum generationem prona.
	☿	Omnia fraudulenter & malignè commiscet.		Prodigia & portenta in aëre.		temperies disparatissima, machinatrix malorum.
	☽	Vtriusque terminos caloris & humoris excedens.		Diluuiorum & terræ motus omnis corruptionis origo.		intemperies humorum & omnium infirmitatum causa.

Nè verò violenta ista Typhonis vis Osiridem penitus opprimat, ecce Mythras in medio eorum, rerum ille Horus Apollo, totius sanitatis, ac medicinæ parens, qui varia contra malignos illos radiorum incursus, media præstat; herbas, frutices, arbores, radices, animalia, gemmas, lapides producēdo, quêis ab omni frigoris, caloris, siccitatis, humoris vehementia; quin & à fulminis quoque, grandinis, inundationis, sterilitatis, famis, similiumq; malorum periculis, tuti reddamur & securi. Quæ omnia confirmat Plutarchus hisce verbis. *Zoroastres autem inter Orimazen & Arimanium Mythram medium statuit, quem Persæ ideò* μισίτην, *id est, mediatorum seu intermedium nuncupant; docuitque eum placandi, oblatarumque victimarum illi immolandarum modum & rationem. Hinc aueruncandi mali causa institutas esse prophylacticas. Herbam enim quandam omomi appellatam, in mortario tundentes Ditem inuocant & tenebras, tum admixto lupi iugulati sanguine efferunt, & abijciunt in locum (scilicet in Arimanij Typhonis receptaculū) quo radij Solis nō pertingunt (credentes hoc contra Typhonem illum Arimanium esse veluti amuletum quoddam.) Nam & de stirpibus ita iudicant, quasdam boni genij esse, mali quasdam genij, & animalium alia vti canes, aues, echinos terrestres bono; aquatica (vtpotè è Typhonica stirpe prognata) malo adiudicant. Itaque perbeatum illum prædicant, qui plura interfecerit.* Atque

Omomi herba quid præstet.

ex

ex hoc veluti fonte quodam omnis Ægyptiacæ superstitionis de Geniorum malorum & bonorum attractione profluxit insania; vt passim in toto hoc tractatu videbitur.

Præterea dicit Plutarchus; Orimazen sese triplicasse, hoc est, virtute sua triplici mundo supramundano, cœlesti, elementari communicasse, tanto interuallo supra Solem sese extulisse, quanto Sol à terra abest, hoc est, ad orbitam stellarum fixarum (quam à Sole antiqui putabant, tantum distare supra, quàm infra, terram) stellas etiam ornasse, id est, communicato lumine, inter cæteras naturæ res, maximè ob luminis, quod copiosiùs participabant, claritatem. His ita factis, viginti quatuor Deos conditos in ouo posuisse, viginti quatuor sidera, quæ essent veluti arbitri & rerum mundanarum dispēsatores, quos in ouo, id est, mundo, quem, teste Eusebio, Porphyrio, Iamblicho, alijsque, vt in sequentibus copiosè probabitur, Ægyptij ouo comparabant, condidit. Cui totidem Arimanius δαίμων ἀντίτεχνος opposuit in eodem ouo conditos, id est, totidem opposita sidera, in regione septentrionali posuit; quorum radij maligni Beneficorum radijs permisti, bonorum malorumque commistionis causa fuerunt. Quæ vt clariùs intelligantur.

Orimazes 24 Deos in ouo condidit, totidem Arimanius.

Nota Ægyptios quadraginta octo constellationes in Cœlo obseruasse, quæ ex eorum instituto recitat Aratus & Hyginius, quarum viginti quatuor ponebant in plaga Hemisphærij Australis, quod ipsi, teste Plutarcho, vrnam lucis, Osiridis Regnum, dextrum mundi latus, salubre beneficium appellabant, & totidem ex parte Boreali, quam ipsi sinistrum mundi latus, malignum, veneficum, fœmininum, tenebrarum originem, Arimanij seù Typhonis regnum dicebant, atque ob eandem causam Nilum diuinum quid existimabant, & Osiridis defluxum, eò quòd ex Australi plaga Osiris, aut Orimazis regno originem suam duceret; mare, quod Ægypto erat Boreale, spumam Typhonis appellantes; veluti pessimum quid abominabantur: vtpotè in quo bonorum omnium largitor Nilus, Osiris defluxio seù lachryma fœcunda absorberetur, bonorum & malorum commixtionis esset causa.

48 constellationes ab Ægyptijs positæ.

Nilus Osiridis defluxus.

Spuma Maris Typhon dictus.

Atque hinc quoque per Typhonis insidias & tyrannidem, teste Plutarcho, significant vim exsiccatiuam humorum, quibus augetur & nascitur Nilus. Regina verò Æthiopiæ, quæ Typhonem adiuuasse dicitur in fabulis, flatus Austrinos ex Ægypto denotat, qui si vincant Etesias, à quibus versus Æthiopiam nubes pelluntur, prohibentque imbres decidere, quibus Nilus augetur, tum præualens Typhon æstu vrit, ac planè obtinens Nilum in diuersam partem ob imbecillitatem fluentem cauo alueo, & humili in mare expellit. Hæc Plutarchus.

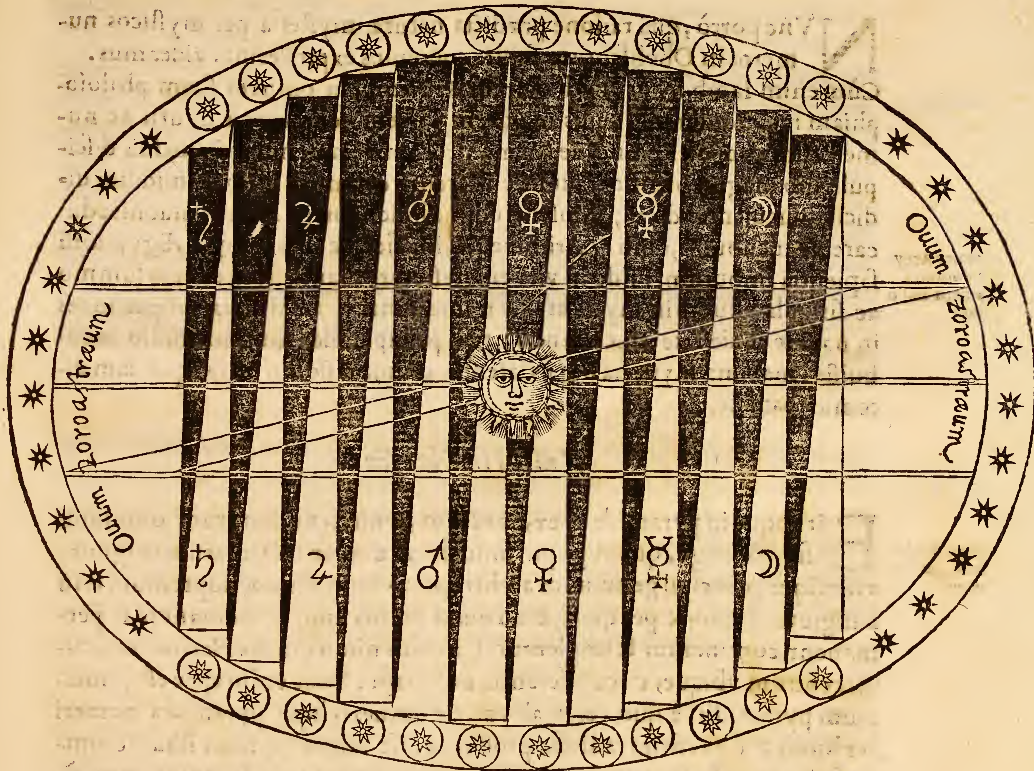
Ex quibus patet, hosce viginti quatuor ἀντιθέους nihil aliud esse, nisi viginti quatuor constellationes Australes, totidemq; Boreales, de quibus sic de Chaldæorum Dijs philosophus loquitur apud Bulengerum: *Post Zodiacum circulum*, ait, *alia viginti quatuor sidera definiunt. Quorum alteram partem ad*

Boream,

Boream, alteram ad Austrum collocant, & eo numero ſiderum, quæ ſub aliorum ſenſum cadunt, in lucida regione viuentibus aſſignant; quæ aſpectum fugiunt, in tenebrarum regno, mortuorum eſſe volunt. Atque hos Vniuerſi ordines conſtituunt. Hæc itaque vnà cum Sole, eas annua reuolutione perluſtrante, pyramidibus actionum ſuarum παραλλήλως obuerſis, magnarum paſſim in hoc mundo mutationum ſunt cauſæ; Cuius typum aſpice.

Oui Zoroaſtræi mundani vera Effigies.

IN quo vides 24. ſtellas in Borea, & 24. in Auſtro, cum totidem obuerſis pyramidibus, 24. candidis, & totidem nigris poſitas; qui Geniorum lucis & tenebrarum ſupradictorum radices ſunt.

Atque ex his apparet manifeſtè, quam benè hæc allegoria de duobus oppoſitis principijs à Zoroaſtro conficta quadret cum ijs, quæ ſupra de duodecim Horoſcopis, ſeptem Vſiarchis, triginta Decanis, alijſque Hermeticis Genijs ex Iamblicho de Opifice illo intellectu, de Icthon, Amun, Emeph, Phta, Vulcano, Oſiride, & eorum principatibus & ſubſtitutis retulimus; quæ benè inter ſe comparata, tametſi diuerſis nominibus, & de alijs tabularum

ænigmatumque inuolucris instituta, diuersa quædam significare videatur, eadem tamen naturæ mysteria, & idem in varias formas transformatum repræsentare videbimus; in quantum, vt diximus, per ea nihil aliud, nisi fœcundam illam radiorum, ex Solis, Lunæ, reliquarumque stellarum corporibus, in vniuersi mundi partes, pyramidali quodam processu deriuatorum naturam omnia penetrantem, omniaque virtute suâ impregnantem, sapienter denotant. Sed de his satis.

ΕΠΙΛΟΓΙΣΜΟΣ.

De Numeris mysticis, sub Obeliscorum figuris contentis.

NVnc porrò, quâ ratione prædicta naturæ mysteria per mysticos numeros in Obeliscorum figura contentos expresserint, videamus. Cùm enim Iamblichus, Pythagoram & Platonem omnem suam philosophiam reconditiorem (cuius maiorem partem geometricis figuris ac numerorum, proportionumque harmonicarum velamentis tectam, suis discipulis sub magno silentio tradidit) è Mercurij columnis seù pyramidibus didicisse luculenter dicat; Mosen quoque huic, cùm in Aula Pharaonis educaretur, incubuisse, quin & Arithmeticâ, Musicâ, ac totâ reliquâ Ægyptiorũ sapientiâ imbutum, Philo in vita eius testetur; manifestum est, eos summo ac singulari studio in mysticas illas numerorum, ac Musicæ proportiones in naturæ maiestate elucescentes, ritè percipiendas summo studio incubuisse; maxima mysteria sub ijs latentia adumbrasse, vti ex ijs, quæ iam dicemus, patebit.

Moses Aegyptiorum sapientia imbutus.

Vnitas in Obelisco.

EST itaque in pyramide apex, punctum, vnitas, numerorum omnium fons & origo, quâ Ægyptij innuebant diuinæ creaturarum originis, æternique principij genuinum archetypon, vnum illud ac supremum rerũ fastigium; à quo, & per quod, & ad quod omnia sunt, & ordinantur, & permanent, continentur & implentur: Circulus nimirum ille Hermeticus, cuius centrum vbique, circumferentia nusquam. Sicut enim apex est principium pyramidis, à quo veluti ab vnitate omnes reliqui pyramidis numeri per lineas & superficies radiosas profluunt, sic vnitas supremi illius rerum opificis, omnis scilicet, creaturæ origo genuit peperitq; multitudinẽ entium, ab indiuisa vnitate, quasi suum quendam motum à numerorũ choro procedentem; Atque hic est Pythagoricus ille Apollo, seù primus ille opifex intellectus; hic, Iamblicho teste, Pantomorphus ille Hermeticus, ac Ægyptius Proteus in omnes sese formas transformãs, de quibus in præcedentibus; & ab Hebræorũ Macubalim benè repræsentatur per אין סוף Ensuph, magnũ illud in arbore Zephiroth sacramentũ, quæ est vena & fons vitæ, primis & altissimis

Apex in obelisco quid indicet.

Ensuph apud Cabalistas quid?

mis principijs, atque indè per analogiam quandam physicis elementis applicatus. Vnitas igitur, Proteus propriè dicitur, eò quòd in omnibus rebus πρωτεύει, id est, primas teneat. Quia autem res in ipso vno nihil inter se differunt, sed omnes vnum sunt, vti Platonici demonstrant è Parmenide, factũ est, vt de vno diceretur, omnes res fieri; & sicut omnia in vno sunt, ita vnũ fieri omnia; non aliter atque ex vno omnis numerorum diuersitas enascitur. In varias igitur species vnum permutatur, in omnibus tamen vnitas illa Protei primas tenet. Ex vno ergò primùm procedit τὸ ὄν. id est, Ens, quo vnum ad actu esse, contrahitur; quod ità Pythagorici ab Ægyptijs edocti demonstrant: Vnum ergò principio parit duo, in hoc infinitam suam potentiam perdens, eodem modo materia vni respondens, infinitæ est potẽtiæ, & in omnia rerum genera, quæ per puncta, lineas, superficies, corpora in pyramide repræsentantur, permutatur; atq; idcircò illa πρώτη à Peripateticis vocatur ob eãdẽ rationẽ, ob quã vetusti philosophi Protea, eã nominarũt. Quemadmodum igitur ab vno omnia procedunt vti primo & generalissimo principio, omnibus rebus intrinseco, & in apice substantiæ intexto; ità à materia quoque omnia corpora tanquam à primo principio dependent. Atque per hanc Analogiam ab Homero Protheus pater dictus est idotheæ, non secùs ac vnum pater est respectu duorum vel entis; præthereà qui primũ domus quærit principium, ad fundamenta descendit, sic qui corporum omnium primum quærit principium, ad materiam primam descendit. Sed iam ad Binarium procedamus.

Vnitatis descriptio.

Quid Protheus?

Dyas in Pyramide.

EST in pyramide δυὰς per duarum quorumuis laterum linearum fluxum indicata, quæ cùm diuersitatis, inæqualitatis, dissimilitudinis sit principium & vnitatis distinctio, causque sit primus ab vno, non immeritò dissectionis in omni disciplina censetur numerus, quo ab Ægyptijs oppositarum inter se distributio, & pugnantium in natura qualitatum vicissitudines non incongruè à Persarum Magis, sub Arimanij & Orimazis allegoria, seù ab Ægyptijs sub Osiridis & Typhonis historia repręsentatæ indicantur. Hinc Pythagorici, teste Plutarcho, vtrumque principium diuersis afficiunt nominibus, vt bonum, vnitatis, finiti, quiescentis, recti, imparis, quadratæ, æqualis, dextri, splendidi: Malum verò, binarij, infiniti, in motu versantis, curui, paris, alterâ dimensione longioris, inæqualis, sinistri, tenebricosi, nomine indigitant; atque hæc esse principia ortus rerum statuunt. Hinc Osiris dicitur omne id, quod, vt supra dictum est, beneficum est, teste Synesio lib. 1. de prouident. Typhon autem omnium, vt cum Synesio loquar, malorum officina, quem & Seth, Bebon & Smy appellant Ægyptij; quibus verbis violentam quandam inhibitionem, contrarietatem & euersionem indicant, sine quibus Horus, siuè mundus ille sensibilis conseruari

Binarij numeri significatio

Nomina Typhonis.

nequaquam poteſt; Ac proinde rectè Ægyptij, vt apud Manethonem in Plutarcho legitur, oſſa Hori magnetem dicebant, Typhonis ferrum; ſicut enim ferrum in magnete diuerſos tractionis & repulſionis motus experitur, ita mundi motus ſalubris, bonus, & ratione conſtans aliquomodo verſat, ad ſe ducit, atque molliorem reddit obſequentem ſibi duram illam & Typhoniam vim. Hinc Mercurium fabulantur, teſte Plutarcho, Typhonis neruos excidiſſe, ijſque pro fidibus vſum concinnando vniuerſum, id de diſſonante conſonum reddidiſſe, & vim interea mundi non oboleuiſſe, ſed impleuiſſe, vndè fit, vt ea imbecillis atq; languida, in hoc mundo mutationum, affectionumque variarum corporibus adhæreſcat, & in terra quidem cõcuſſiones, tremoreſque, in aëre æſtus, ventoſque intempeſtiuos, tùm turbines igneos atque fulmina moliatur; aquas etiam & ſpiritus peſtilentiæ lue inficiat, & vſque ad Lunam excurrat, ſeſeque efferat ſæpè ſplendidum obfuſcans aërē; atque hæc duo rerum principia, benè in pyramide per duarum linearum ex vno puncto fluxum denotant: quamuis alij hunc binarium ad formarum productionem torqueant. Quemadmodum enim ab vno binarius oritur, ita ſeruatâ ratione ſimilitudinis è potentia materiæ primò educitur forma, atque idcircò ab Homero non εἶδος, ſed εἰδοθέα, id eſt, formarum Dea nominata. Hæc ergò fuit antiquorum conſideratio, qui omnia ab vno, perpetuâ quâdam, & continenti per omnes rerum gradus, catenâ deducebant, & ijſdē paſſibus ad vnum referebant. Quia igitur in reſolutione vltima eſt materia, neceſſariò erit prima in corporum compoſitione, quod benè per apicē pyramidis patet, qui dum in lineas, ſuperficies, corpus, & ex his in ſe ipsũ redit, pulchrè hunc proceſsũ docet, atq; ea de cauſa meritò materia Proteus erit in phyſicis, quemadmodũ vnum, Proteus in prima ſapientia dicebatur; & quia forma penultima eſt in reſolutione, vt ſecunda ſit in compoſitione, atque ita rationem ſubeat binarij, cuius natura Pythagoricis fœminea eſt; idcircò optimè illi priſci, ſiuè Sophi, ſiuè Magi, aut etiam Sacerdotes, naturæ ordinem in rebus componendis & reſoluendis ſecuti, materiam Proteam nominabant, & DEVM, formam ſecundam ſtatuebant, illius proindè filiā, ſicuti dualitas eſt vnius; quam & Ægyptij per Oceanum Patrem & Tethyn matrem innuebant; ſed de huiuſmodi hic ſatis.

Oſſa Hori magnes, Typhonis ferrũ

Typhonis neruos exciſos in Lyram animauit Mercurius

Τριὰς *in Obeliſco hieroglyphica.*

Porrò ex binario & vnitate naſcitur τριὰς, quæ in pyramide ſignificatur per. △, quod initium ducit à puncto ſeu monade pyramidis, & per duo quælibet latera in baſim extenditur, quâ. △. conſtituitur. Sacra illa & tot antiquorum ſcriptis celebrata trias; illud Hori Archetypon, verum Platonicum triplicis mundi exemplar, & ideę, vera illa trutina iuſtitiæ Pythagoricæ ad medium duorum vitiorum vtrinque reducta, numerorum omniũ principium, diuinæ triangonum naturæ, totius imperfectionis magiſtra ac

Ternarij numeri laus.

naturæ

naturæ mancæ complementum, formarum appetitus in Proteo vigentis vnicum centrum, pyramidis mysticæ fundamentum, fons & origo corporum, quâ ad mysticas significationes & reconditas rerum explicationes nihil vberiùs. Sicut enim par primus, nempè dualitas est diuisio, primaque diuersitas, ac casus, vt diximus, primus ab vno, sic ternarius primus numerus impar est, quasi reditus ad vnum atque principium, & perfectior est pari, cùm illum comprehendat, non ab eo comprehendatur, vndè aptissimus numerus est justitiæ, siquidem in paribus justitia quasi dissoluta est sine medio, vt rectè admonet Plato lib. 1. de legibus, nec vllum, quo innitatur, cardinem habet, sed in ipso impari, super ipsum vnum, est medium quasi centrum atque Numen, quo æqua distributio, & ad quod quasi finem regitur: impar etiam propter medium suiipsius vinculum, vt rectè Plotinus dicit, suiipsius vinculum intra se possidet, & propter centrum circulare existit, & propter comparationem exrtemorum ad medium, vniuersi ordinis principium est; in ternario enim principium, medium, finis est. Vndè & τὰ τρία πάντα, & prisci quoque Theologi, vt principium, medium, & finem in DEVM referenda designarent, tria in sacrificijs offerebant.

Terna quidem diuis cælestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est, terna & terrestribus atra. Apol. Oracul.

Item Stratus.

Forma sacrificij perfecti prisca,
Tres panes offerre iubet.

Et apud Theocrit. Idi. 2.

Ἐς τρὶς ἀποσπένδω καὶ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ:
Ter libo, ter & hæc pronuncio mystica verba.

Hinc Ægyptij ter quoque, teste Plutarcho suas suffumigationes manè, meridiè, & vespere instituebant, & certè hunc numerum plenum mysterijs in summa semper veneratione fuisse, testantur tot trigonæ rerum species, & formæ, tot nimirùm pyramides, tripodes, triangula, item varia, quæ passim tùm in Obeliscis, tùm potissimum in Bembinæ tabulæ schematismis occurrunt, quæ suo loco fusè interpretabimur. Potissimum tamen per triangula in pyramide repræsentata, nihil aliud insinuare voluerunt, teste Plutarcho, nisi vniuersi naturam, & ideam quandam Osiridis, Isidis & Hori, per tres operationes & effectus repræsentatam; nam Typhon ille crudelis, quem per binarium ante repræsentauimus, diuellendo corpus Osiridis, & in multas partes dissipando, ab vno ad multa, à perfecto in imperfecta, à toto ad partes, à bono, quòd ex integra causa, ad malum è quouis defectu, constat, procedendo, multas in natura rerum dissensiones, & inimicitias periculosas disseminauit per binarium significatas, quas impedire cupiens prouida naturæ pars Isis, Osiridis dissipatas partes sedulò inuestigans, inuentas partes partibus, membra membris adaptando in integrum restituit Osiridem, ex quorum deindè congressu natus sensibilis illa pars mundi Horus, quę per trigonum hoc nostrum apprimè exprimuntur;

Ritus ternario numeri peracti.

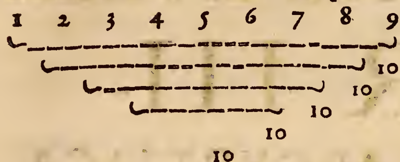
tur; ſed audiamus Plutarchum, de hiſce veluti eâ tripode loquentem: *Iam,* inquit, *præſtantior & diuinior natura ex 3. conſtat, eò quòd mente cernitur & materia, & quod ex his compoſitum eſt, Græcis κόσμος, id eſt, mundus dicitur. At Plato quidem primum illud ideam, exemplar, patremque nominat. Materiam matris, nutricis, ſedis, & regionis ortuum capacis vocabulo notat; quod ex vtroque conſtat, prolem, ortumq; nominare ſolet; Aegyptios autem probabile eſt Triangulorum pulcherrimo inprimis comparaſſe vniuerſi naturam, quà comparatione etiam Plato, in Rep. videtur vſus, vbi figuram nuptialem, σχῆμα γονιμόν, componit. Conſtat id Triangulum tribus lateribus, quorum baſis eſt 4. rectum angulum ad eam conficiens triunum, & hunc ſubductum angulo latus 5. ſcrupulorum, & alterū 3. tantùm poteſt, quantùm latera eum conficientia. Intelligendum autem eſt, linea ad rectum angulum alteri inſiſtente marem, baſi fœminam; ſubtendente prolem vtriuſque repræſentari; & Oſirin eſſe principium, Iſidem receptaculum, Orum effectum; Ternarius quippè primus eſt impar, ac perfectus numerus.* Hæc Plutarchus. Ex quibus ſanè patet, nihil hoc loco aliud nobis deſcribi, quàm celeberrimam illam Hecatomben Pythagoricam; tot myſterijs celebrem, tam infiniti in Mathematico negotio vſus; vt proindè vehementer dubitem, ne fortè Pythagoras tantum arcanum geometricum ab Ægyptijs primò acceptum, deindè ſui juris, inuentioniſque fecerit. Si enim quinque ſcrupulorum ſubtendentem trianguli lineam in ſe duxeris, prodibunt 25. quadratum; & totidem ambientium laterum lineæ 4. & 3. ſcrupulorum quadrata 16. & 9. conficiunt. Quibus ſanè maxima in natura myſteria innuebant; ſed de his alibi. Ex his itaque patet, quanto ingenio per trigonum huiuſmodi, & quanta myſteria exhibuerint. Sed ſignum hic annexum conſidam.

Tetras, ſiuè Quaternarius in Obeliſco.

TEtradem, ſiuè quaternarium numerum in Obeliſcis exhibebant, per 4. latera; ſed diuerſo modo: Primò in pyramidio quaternarium triangularem, deindè in reliquo trunco Obeliſci quaternarium quadrilaterum; per illum occultè innuebant mundum angelicum, in quantum ex centro diuinitatis, quæ per apicem obeliſci appoſitè judicatur, in naturam genialem diuinæ naturæ immediatum ſignaculum trigono diuinitatis charactere inſignitę diffunditur; per 4. latera, mundi quadripartiti prçſidiū in 12. mundi arces diſtributum, quod aptè ſinguli 3. numeri, 4. triangulariū ſuperficierum denotant; 3. enim in 4. ducta, conficiunt 12. Iterum 3. ad 4. iuncta, vti 7. conſtituunt, ita totius naturalis perfectionis Genialis mundi ſacramentum judicant. Quatuor verò latera triangularia ad 4. latera quadrangula juncta, 8 conſtituunt, influxus angelicæ naturæ in mundum corporeum aptiſſimum ſymbolum, quibus ſi baſis accedat pyramidis, jam enneadem myſticam angelici & corporei mundi ſymbolū, pulchrè indicabant, quem & 9. anguli ſolidi, qui in obeliſco quolibet conſiderantur, notabant. His deniq; ſi accederet apex pyramidis, jam 10. conſtituebantur, totius naturæ,

&c trium

& trium mundorum archetypi, angelici, ac corporei mundi complementum innuebant; quem numerum tetras illa siuè quaternarius numerus implicitè continebat; si enim 1 2 3 4. ordine posita sibi inuicem junxeris, prodibit decas illa mystica, siuè tretractys tanto à Pythagoricis silentio celebrata, tantis mysterijs inuoluta. Quæ per duos quinarios pulchrè indicabant, quorum prior influxū diuinæ naturæ in mundum Angelum, ex apice in quadripartitum mundum angelicum; alter verò creaturarum siuè corporei mundi sinum, ex quadrangula basi sursum, versus centrū continuâ diminutione laterum facta, aptè insinuabant. Prætereà vnitatem formalem in sinu Diuinitatis latentem per apicem indicatam, cuicunq; rerum ordini adjunxeris, semper 10 constitues, rerum omnium complementū; Diuinæ perfectionis typum, & exemplar.

Si enim 1 ad 9 tripartitā angelici mundi triadē adjunxeris, 10 constitues, numerū omnia exhaurientē, typum Diuinitatis omnia complectentē; si ad 2 in quibus vnitas duplicata residet, 8 junxeris, habebis Angelicæ, per vnitatem formalem in mundum inferiorem influxum, videlicet in mundum sensibilem, per 8 cubicum numerum aptè insinuatum. Si iterum 3, id est, Triadem illam totius perfectionis exemplar, 7 perfectionis mundanæ symbolo adjeceris habebis iterum 10. Si deniq; quaternarium, siuè tetractyn illam tantopere à Pythagora celebratam 6 siuè senario numero operationum mundanarū symbolo adjeceris, denuò resultabunt 10; si deniq; 5 duplaueris; id est, duos quinarios simul junxeris, idem denarius numerus emanabit; vides igitur quomodo ordines mundanarum constitutionum sibi inuicem adjuncti, semper producant 10, id est, vnitas formalis in singulis classibus implicata, reliquis numeris creatarum rerum symbolis adiuncta, semper 10. constituat; totius vniuersitatis cum authore suo aptum hieroglyphicū; Prætereà 1 ad 2 juncta dant iterum triadem, hæc ad triadem juncta generat tetradem, & hæc rursus tetradi juncta, pentadem; & sic singulis numeris ordine naturali continuatis illa adjuncta, generat hexadem, heptadem, octadem, enneadem, decadem, omnium complementum, vltra quam nullus alius, nisi replicatus numerus datur. Hanc itaque philosophiam mysticam sub numeris opportunè in obeliscorum figura exhibuerunt veteres. Verùm cùm ex instituto hanc philosophiam arithmeticā tractemus in Oedipo, hic fusiores esse noluimus. Quibus quidē ritè explicatis, jam tertiū hujus operis librum aggrediamur, ex quo luculenter apparebit Græcorum veteres, hujusmodi mysticas Ægyptiorum rationes æmulatos, in architectura Deorum, cœterisq; fabulosis narrationibus, ad diuinitatis arcana, rerumq; naturam indicandam, singulari studio, & sub mysticis symbolorum inuolveris à profanorum intellectu remotis, exhibuisse.

OBE-

OBELISCI PAMPHILII

LIBER III.

MYSTAGOGIA AEGYPTIACA

QVA

Non Aegyptiacæ duntaxat doctrinæ in sacris Sculpturis ratio, sed & Græcanicæ sapientiæ ad normam Aegyptiacæ παραλλήλως institutæ, methodus traditur demonstraturque.

PRAEFATIO.

DYTI Aegyptiaci fundamentis in præcedenti libro iactis, hoc est, origine, fabrica, ordine, ac hieroglyphicæ doctrinæ symbolis καθ᾽ὅλως demonstratis: nihil porrò restare videbatur, nisi vt Sacramentorum latentium penetralia altius subeuntes quid tandem per tantum symbolorum apparatum intenderint: quid propriè significare voluerint, aperiremus. Quod nos in hoc tertio libro DEO dante præstituros confidimus; in quo non Aegyptiacæ duntaxat in sacris disciplinis obseruatam rationem, sed & Græcorum doctrinæ mysticæ, quæ Aegyptiacæ parallela hic methodum ἀκριβῶς demonstrabimus, vtriusque sapientiæ, fabularum inuolucris variè oocultatæ, interpratationis specimina daturi: Ex quibus, ni fallor, benigno Lectori satis superque patebit hieroglyphicam sapientiam, tum Aegyptiorum, tum Græcorum Aegyptiacæ parallelam doctrinam, ad quatuor potissimũ facultatum principaliũ, Theologiæ inquã, Magiæ, Physicæ, ac Politicæ mysteria respexisse;

xisse; quæ quidem per appropriata symbola eo ingenio conficta expresserunt, vt vnum & idem symbolum per analogiam quandam in quatuor mundorum Archetypi, Astralis, Elementaris, Politici sibi subordinatorum dispositione clarescentem, dictis quatuor facultatibus subdicta analogia consideratis, pulchrè applicuerint. Patebit quoque ex hoc libro, Græcos nullo nō tempore in sacrorū Aegyptiacorū affectatione, veluti simias quasdam egisse; vt proindè, huiusmodi vestigijs strictè insistentes, alueumque secuti, ad primam, ex qua omnia ad se deriuarunt, fontis scaturiginem, sagacitate duce, facilè nos peruenturos speremus. Verum obmissis verborum ambagibus, rem ipsam cum bono DEO auspicemur.

CAPVT I.

De Mystica fabularum interpretatione.

SACERDOTIBVS Philosophis, cæterisque Ægyptiorū Hierogrammatistis, cùm acri essent ac subtili ingenio, ac profundâ quadam mentis contemplatione, in disquirendæ veritatis studio continuò occuparentur, ea quæ à vero remotissima passim de Osiride, Iside, aliorumque Numinum varia metamorphosi narrarentur, tanquam vera persuadere, difficilè omninò erat. Nam cùm rectæ rationis dictamine, ac naturæ lumine fulti, præter vnum aliquod summum, æternum, infinitum ac incommutabile Numen, à quo quicquid est, veluti ab ideali fonte profluxisset, aliud nō cognoscerent, nec cognosci posse scirent; cùm præterea admirabilem illam in rebus omnibus elucescentem naturæ maiestatem, ordinatissimum illum cælorum concentum, vimque eorum in inferiorem mundum diffusam, nexū præterea elementorum, ac in omnibus mixtis εὐκρασίαν illam optimam, consensum etiam latentium in rebus proprietatum dissensumque intuerentur, ea nec à se ipsis, nec aliâ fatali quâdam necessitate existere, sed ab vno illo Numine Numinum ineffabili sic intenta & ordinata, & esse, & conseruari, serio sibi persuadebant. Quare altioribus intenti contemplationibus, fabulas illas, atque historias Deorum, vel confictas, vel occasione narrationum falsarum perperam intellectas, quas rudis, & ad quiduis credendum procliuis populus simpliciter intelligebat, illi veluti res rebus difformes, ac incongruas, allegoricâ quâdam, ac symbolicâ interpretandi methodo, excogitatis ad id certis quibusdam symbolis literisque, arcana quâdam similitudine rebus significandis conformibus, tùm ad mores, tùm ad naturæ mysticas significationes, ac denique ad ipsum rerum omnium archetypon transferentes, vt imperitam plebem ea celarent; pyramidibus, obeliscis, cippis, tēplis, marmoribus, ad excitandam de se posterorum admirationem, inciderunt. Innuit dicta Palæphatus libro περὶ τῶν ἀπίστων ἱστοριῶν, *seù de non credendis fabulosis narrationibus*; scriptor antiquissimus.

Quid Aegyptij per allegoricam illam dicendi rationem intenderint.

Quomodo ex ordine rerum mundi alium in cognitionem vnius Numinis peruenerint.

Palæphatus de fabulosis narrationib.

Hominum inquit alij & ij maximè, qui ab omni sapientia & eruditione alieni sunt, omnibus illis, quæ vtique dicuntur, persuasi fidem adhibere consueuerunt. Quidam verò naturâ duce prudentiores curiosique magis, & in rebus negotijsque plurimis versati, omnia illa, quæ traduntur fieri, vt penitus credant, adduci nequeunt: mihi autem omnia quæcunque dicta iam fuerint, fieri quoque videntur. Neque enim nomen duntaxat fuisse existimandum est; nullus alioquin sermo super his existeret. Verumtamen ex ipsa primum, resque fuerunt, ac sic demum sermo ijs superinductus est. Quæ autem facta reuera fuerant, Poëtæ, nugatoresque plerique in incredibilia magis, atque admirabilius quodpiam conuerterunt, vt ista legentes homines in maximam raperent admirationem. Ego verò talia minimè esse posse, qualia dicuntur, agnosco.

Poëtæ res ideo ampliarunt, vt posteros in admirationem raperent.

Hactenus Palæphatus, cui certé astipulantur, quotquot de natura Deorum vnquam scripserunt. Ita quidem Lapitharum, teste cit: Palęphato, qui primi omnium equos ascenderunt, in equis comparentium spectaculum, Hippocentaurorum fabulæ dedit occasionem. Pari ratione Minois scriba, cuius amore Pasiphaë capta, & Tauri ob stuprum illatum in exilium amãdati, furor, insania, & in obuios quosuis crudelitas originem passim præbuit fabulæ de Minotauro labyrintho incluso. Porrò quid aliud per Actæonem à proprijs canibus deuoratum antiqui insinuare voluere, nisi Actæonis canũ venationisque studio nimium intenti, curamque rei domesticæ penitus negligentis, facultatum omnium, ac vitæ denique defectus? Ita nil aliud Hesperidum hortus pomorum aureorum ferax; à dracone custoditus, quæ Hercules dracone interfecto abstulisse fertur; nisi oues (quæ μῆλα, Græcè dicuntur, quo nomine & poma Græcè dicuntur) Hesperidum filiarum Hesperi cuiusdam Milesij, quæque ob bonitatem aureę dicebantur, & à pastore quodam, Dracone nomine, custodiebantur; nihil, inquam, aliud Μυθικῶς quã oues aureas ab Hercule, vnà cum Dracone Pastore abducto, significat. Vnde sermo hominum postmodum exortus χρύσια μῆλα κλεπτόμενα εἶναι fabulam peperit de malis aureis ab Hercule sublatis, dracone interfecto. Quid aliud Prometheus plasmator hominũ primus nobis indicat; nisi quod hic primus fuit, qui homines per leges sanctè pièque conditas, ad politicam viuendi rationem barbaros & brutales homines formauit. Non secùs de reliquis fabulosis narrationibus, vti de Sphynge Dimorpha, de Ganimedis equis homines deuorantibus; de Dædalo & Icaro, de Aeolo, de Dædali statuis, de Gerione tricorpore; de Orpheo, Pandora, Cerbero, Medæa, alijsque innumeris figmentis à Poëtis traditis sentiendum est. Omnes siquidem huiusmodi fabulas originẽ suam, vel à prouerbijs hominum malè intellectis, vel à nominibus rebus conformibus, vel à nominum gestorumque æquiuocatione, vel à diuersis denique rebus specie differentibus in vnam conflatis traxisse, tradũt citatus Palæphatus, & Fulgentius in myrthologicis quos consule.

Hippocẽtaurorum historia quid denotet.

Minotauri historia quid? Actæonis fabula quid?

Hesperidum hortus.

Hercules draconis interfector.

Promethei fabula.

CAPVT II.

De Deorum mystica significatione.

VIrtutes rerum apparentium Deos seu Genios appellatos, testatur S. August: de Ciuitate Dei, Lactantius Firmianus, Eusebius, alijque, quos in sequentibus adducemus. Veteres enim vim cæli, Elementorum essentias, astrorum potentes operationes, latentem denique consensum rerum intuẽtes, totum mundum animal quoddam ingens innumeris genijs, quos singulis rebus vniuersi assignabant, stipatum credebant; de quibus M. Cicero multa ex Stoicorum sententia in 2. de naturâ Deorum; inter cœteras autem πολυθείας rationes ea reposita est ratio, quæ physica est appellata, ex qua plurima Deorum multitudo profluxit, qui specie humanâ inducti fabulas Poëtis, si non Historicis suppeditauerunt, & hominum vitam omni superstitionis genere referserunt; quæ vetus quidem opinio non Græciam modò, sed & nostros, & totum denique orbem oppleuit. Scribit Dionysius Halicarnas. lib. 2. Antiq. Romanos Veteres fabulosa illa Poëtarum figmenta, tanquam omnis superstitionis seminaria prohibuisse, vtpotè, quibus Dij inter se pugnantes, diffidentesque, & adulteria homicidijs miscentes ea facere finguntur, quæ nequidem de Viris probis, taceo de Dijs ipsis, dici possint. Dicta confirmat Eusebius his verbis: *Videtis ne igitur vt à physicis rebus benè & vtiliter inuentis, ratio sit tracta ad commentitios Deos? quæ res genuit falsas opiniones, errorésque turbulentos, & superstitiones penè aniles. Nam & formæ Deorum nobis, & ætates, & vestes, & ornatus noti sunt*, &c. quæ subiungit: *Quin etiam Varro, antiquos ait simulachra Deorum & insignia, ornatusque finxisse, quæ cum oculis animaduertissent, hi qui adijssent doctrinæ mysteria, animam mundi, ac partes eius, id est, genios veros animo videre possent.* Hebræi sanè hosce Genios post Ægyptios pro cœteris gentibus, rebus creatis attribuisse videntur; Nam vti in superiori Syntagmate ostensum est, existimabant ij totum mundum plenum Genijs seu formis quibusdam. Inter cœteros autem 70. numerabant, quorũ R. Ioseph Ben carnitol in Cabalica arte celebris magister, in 14. Exod. hisce verbis meminit: ונשרו כל אומות מוסרות ביד שבעים שרים hoc est: *Et relictæ sunt omnes gentes, traditæ in manus 70. Præsidum seu Geniorũ*; Legunt quidam hîc pro שרים *Scharim* שדים *Sedim*, Dæmones, vtroque modo benè; quales autem hi sint, quæ eorum officia, & vnde nomina cõtraxerint, dicemus DEO volente in tertia parte Oedipi, vbi hanc cabulam fusiùs pertractauimus. Alij prædictis consentientes, asserunt nullam herbam in terra esse, quæ non stellam aliquam, aut Dæmonem sibi præsidentem habeat, ita Rambam in Moreh Nebuchim: אין לך כל עשב מלמטה שאין לו מול ברקיע שמכה אותו ואומר לו גרל *Non est, inquit, tibi vlla herba, aut planta inferius, cui non sit stella in firmamento, qui fulciat eam & dicat ei cresce.*

Virtutes rerũ veteres Genios opinati sunt.

Cic. 2. de nat. Deorum.

Vnde multitudo Deorũ?

Dionys. Halic.

Eusebius.

Hebræi 70 genios inducunt.

R. Ioseph Ben Carnitol.

Rambam in Moreh Nebuchim.

cresce. Elias Leuita in Thisbi similia referens, ait: המזילות קורין לשנים עשר משרתים ברקיע שכל אחד מהם משרת לחדש וקורין מזל לחצליח ומזל רע *Planetas vocant sapientes nostri, duodecim ministros, qui sunt in firmamento, eò quòd vnus quisque præsit vni mensi, & vocantur prosperitas, seu genius bonus & malus:* eò quòd hi duodecim ministri bonorum omnium & malorum causas astruant. Arabes quoque eò lego deuenisse superstitionis, vt inter cætera sua præcepta, illud quoque de astris non temerè aspicendis posuerint; *Caue intueri splendorem astrorum*: اختذر من النظر في شعاع النجوم Existimabant enim Arabes astra DEOS, quæ ob summam reuerentiam fixius intueri nefas putabant, vel vt alij explicant, quia malignorum Geniorum, quos in astris certis residere credebant, noxias influentias incurrere timebant. R. Aben Ezra Exod. 12. cum reliqua Cabalistarum turba eiusdē superstitionis putāt; noxios quosdā genios singulis anni quadrātibus, quos תקופות *Thekuphoth* appellāt, præesse: ait enim, quòd per singulas quartas, seù *Tekuphas* Soli specialis deputetur genius & director, & in illo momento, quo Sol ipse priorem compleuit Tekupham, & sequentem inchoat, priusquam vnus director alteri locum cesserit, שדים seù genij maligni omnem possint in aqua, aëre, terra, igne exercere tyrannidem; non secùs, quàm cùm imperator quispiam moritur, minores Domini interim in hostes suos grassantur, donec alius instituatur Rex, qui eos à sua præsumptione possit coërcere. Vnde aiunt, quod si quis in illo momento, vel tantillum biberet aquæ, hydropisin, vel aliam grauem infirmitatē euadere non posset. Hinc est, quòd illarum 4 Thekupharum initia tam superstitiosè custodiunt, & בלוחותם id id, Calendariorum tabulis diligenter inscribunt: verba Abenezræ alibi citabimus. Hos secuti videntur, qui DEOS iuxta elementorum numerum, Terrestres, Aqueos, Aërios, Igneos constituerunt. S. Augustinus in 4. de Ciuitate DEI refert tria Deorum genera, vnum à Poëtis, a Philosophis alterum, tertium à principibus Ciuitatis. Primum genus nugatorium fuisse scribit: quod multa de Dijs fingerentur indigna. His commodè afferre possumus eam Theologiæ diuisionem, quam M. Varro in lib. antiquit. fecit μυθικὸν, φυσικὸν, καὶ πολιτικὸν, scilicet; Primum erat mendacissimum, & turpissimum; Secundum à populis remotum, in quātum nimirum totius vniuersi naturam sub obscuro fabularum velamento indigitabant; Tertium ciuile & populare ab antiquis institutum. Porrò Ethnici cùm considerarent admirandum illud microcosmi opus, & partium singularum consensum mutuū, vnumquodque à DEO suo gubernari credebāt, quemadmodum benè obseruat Placiades, Fulgentius: Hinc Iouem caput; Mineruam oculos; Iunonem brachia; pectus Neptunum; lumbos renesque Martem; Venerem genitalia; Mercurium denique pedes sibi vendicare existimabant. Ita in φυσιολογουμένοις Democritus notat: Vnde Homerus.

> Ὄμματα, καὶ κεφαλὴν ἴκελος Διὶ τέρψι, κεραυνῷ
> Ἄρει δὲ ζώνην στέρνα δὲ ποσειδαώνι.

Nam

Elias Leuita in Thisbi.

12. Ministri bonorū & malorum causa.

Arabes astra DEOS putāt

R. Aben Ezra

Quid Tekupha apud Hebræos, & de Dæmonibus eis præsidentibus.

Dij iuxta Elementorum numerum.

S. August. 4. de Ciuit.

M. Varro.

Placiades Fulgentius.

Dij præsidēt partibus humani corporis.

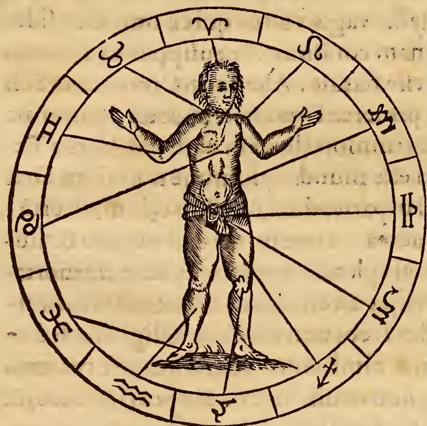
Democritus.

Homerus.

Nam & Tyberianus Poëta in Prometei fabula ait; Deos singula sua homini tribuisse: quin & Seruius in Bucolicis Virgil. etiam illud obseruat; ideò à Poëta dictum: Cynthius aurem vellit, quia auris memoriæ consecrata sit, quod & Plinius scribit: quam auris partem attestantes, dùm in ius vocabãt, reo attingere solebant. Consecrata & frons Genio. Hinc DEVM venerantes frontem tangere, & ad frontem manu indita Numina adire solebant. Dextra Fidei, digiti Mineruæ, genua misericordiæ, vnde hæc rogantes tangebant, hinc etiam supplicantes ad ea procumbere, & amplecti moris fuit, consecrata fuerunt; quæ omnia cum ijs astris, quæ Astrologi humani corporis membris affingunt, consentiunt, de quibus M. Manilius & Firmicus: *Tyberianus Poeta.* *Frons consecrata Genio.*

Namque Aries Capiti, Taurus ceruicibus hæret,
Brachia sub Geminis censentur, pectora Cancro,
Te scapulæ Nemææ vocant, teque ilia Virgo,
Libra colit clunes, & Scorpius inguine gaudet,
Et femur Arcitenens, genua & Capricornus amauit,
Cruraque defendit Iuuenis, vestigia Pisces.

M. Manilius Firmicus.

Porrò addam & hoc animi gratia, quod ab Higynio de hominis formatione scribitur in libro fabularum cap. 120. Cura, inquit, cùm quendam fluuium transiret, vidit cretosum lutum, sustulit cogitabũda, & cœpit fingere hominem; dum deliberat secum, quidnam fecisset, interuenit Iuppiter, rogat eum Cura vt ei daret spiritum, quòd facilè à Ioue impetrauit, cui cũ vellet Cura suũ nomen imponere, Iuppiter prohibuit, suumque nomen ei dandũ esse dixit: dum de nomine Cura & Iuppiter disceptarent; surrexit & tellus, suumq; nomen ei imponi debere dixit, quandoquidem corpus suum præbuisset. Sumpserunt Saturnum Iudicem, quibus Saturnus secus videtur iudicasse. Tu Iuppiter, quoniã vitam & spiritum dedisti, corpus recipito: Cura quoniam eum prima finxit, quam diù vixerit eum possidebit, sed quoniam de nomine eius controuersia est, homo vocetur, quoniam ex humo videtur factus. Hæc Higynius, quæ omnia elegantissimè formationi hominis in 2. Geneseos cap. expressa, sub symbolico quodam verborum contextu recitata, congruunt. Quid enim aliud per curam, nisi Diuinum illud ab æterno de homine in tempore formando consilium, his verbis proditum: נעשה אדם בצלמנו כדמותנו hoc est, *Faciamus hominem ad imaginem nostram, & similitudinem nostram;* quid aliud Iuppiter, nisi cœlestis ille Prometeus, Pater, inquam, æternus, Verbo

Higynius. Fabula. Cura finxit hominem. Iuppiter spiritum dedit. *Genes. 1.* huiusmodi fabulæ originẽ è sacris literis petunt.

virtu-

virtutis suæ conceptum illud opus perficiens, iuxta sequentia verba: ויצר
Genes. 2. יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה *Et formauit Dominus Deus hominem puluerem de terra, & insufflauit in faciem eius spiraculum vitæ & fuit homo in animam viuentem*: Reliqua Epimethij laboribus, & curis hominis, quas post lapsum incurrit, congruunt. Ex quibus omnibus patet, multas gentilium fabulas originem ex sacræ Historiæ contextu traxisse, quas ob sublimitatem eius, vel non intellexerunt, vel si intellexerunt, ita tamen allegoricis suis figmentis velauerunt, vt fabulis quam sacræ historiæ viderentur similiores, aut certè rebus naturalibus applicauerunt. Hinc Empedocles Agrigentinus, 4 naturas, quibus omnia constare censuit,

Empedocles Agrigentinus. Diuinas esse voluit; atque ex eodem diuersissimæ illæ philosophorum de rerum principijs opiniones. Origenes ait, Empedoclem litem, & inimicitiã

Origenes Simplicius. atque ignem principia posuisse vniuersi. Simplicius vtraque commiscuit, hoc est, quatuor elementa, & litem, & concordiam. Hinc aliqui, eò quòd DEOS nihil aliud nisi naturalium rerum virtutes æstimarent, veluti Theodorus, & Protagoras Abderita Atheorum nomen meruēre. Xenocrates Chal-

Xenocrates Chalcedonius cedonius DEOS octo prodidit, 5 in stellis vagis, vnum qui ex omnibus sideribus, septimum Solem, octauum Lunam constituit. Speusippus ex Platonis

Speusippus. Alcmæon Crotoniates. sorore natus, vim naturalem Deum esse statuit. Alcmæon Crotoniates Soli & Lunæ, & reliquis sideribus, animo præterea Diuinitatem dedit; qui, vt ait Cicero, non sensit se mortalibus rebus immortalitatem dare. M. Varro Te-

M. Varro. rentius Deum ait se arbitrari animam esse mundi, ipsumque mundum Deũ esse; mox subiungit, mundum diuidi in partes duas, id est, in cęlum, & terrã;

Omnia mundana spacia plena Genijs & animabus. Cęlum quoq; bifariam, in ætherea & aërea. Terram verò in aquam & humum; quas partes omnes animarum esse plenas in æthere & aëre immortalium, à summo autem circuitu cœli vsque ad circulum Lunæ, æthereas animas esse astra ac stellas, easque cœlestes Deos non modo intelligi esse, sed etiam videri. Inter Lunæ verò gyrum, & nimborum, ventorumque cacumina aëreas esse animas; sed eas animo, non oculis videri, & vocari Heroas, & Laruas & Genios seu virtutes rerum. Sic fragilis & laboriosa mortalitas in partes ista digessit infirmitatis suæ memor, vt portionibus veluti quibusdam vnusquisque id, quo maximè indigeret, coleret. Itaque nomina alia alijs gẽtibus, & Numina in eisdem innumera reperimus, adeò quidẽ, vt non immeritò Panegyrista canat, quasi de abscondita Dei natura querulus. *Te*, inquit,

Apostrophe Panegyristæ ad DEVM. *summe rerum sator, cuius tot nomina sunt, quot gentium linguas esse voluisti, quem enim te ipse dicere velis, scire non possumus: siuè in te quædam vis, mensq; diuina est, quæ tota infusa mundo omnibus miscearis elementis; & sine vllo extrinsecus accidente, vigoris impulsu per te ipse mouearis: siuè aliqua supra omne cælum potestas est, quæ hoc opus totum ex altiore naturæ arce despicias, te inquam oramus*, &c.

Colligitur itaque ex hucusque traditis, innumeras rerum in hoc vniuerso comprehensas formas, virtutesque occultas imperceptibiles, innumerorum quoque Deorum, Dearumque confictarum originem præbuisse, de-

qui-

quibus iam in particulari initium ab Ægyptiorum Dijs & Theologia de ijs confictâ faciemus.

C A P V T I I I.

Apud Ægyptios Sacerdotes nihil non mysticum fuisse.

LOngissimam esse viam ad Sapientiam, iterque omni difficultatum genere plenissimum, satis superque demonstrant labores in ea acquirenda antiquorum assumpti, testantur itinera terrâ, marique plena periculis suscepta; testantur demum omnium eorum, quæ quouis modo ab eius inquisitione retardare possent, studiosa declinatio. Huius quidem sapientiæ inquisitioni Ægyptios præ cœteris mortalibus impensiùs incubuisse, Plato tradit in lib. de Rep: nam cùm summi Numinis felicitatem rerum omnium optimarum, & pulcherrimarum cognitione constare in primis existimarent, atque ex eo, quòd non præsentia, sed futura, & præterita intelligit, immortalitatem jure illi tribuerent, ab omnibus, quæ aliquo modo eam impedire possent, abstinebant. Nam quicunque mortalium ad diuinitatem anhelant, illos maximè sapientiæ, & veritatis amore raptos, castitatem, rerumq; sacrarum cultum ad eam faciliùs adipiscendam amplexari videmus. Id quod Græci omnium commodissimè significarunt, quum Ægyptiorum Deam ISIM, quasi scientiam, eiusque hostem Typhonem, id est, ignorantiam mysticè appellarunt. Cuius Deæ sacra, ideò parcitate victus & ciborum quorundam abstinentia, cœterarumque voluptatum, potissimùm Venereæ cohibitione celebrant; quibus omnibus puritas mentis, & acumen ingenij scientiæ causa exquirebatur. Vndè & illius Sacrarium ISÆVM, id est, scientiæ diuersorium appellarunt: & ipsam ideò alij à Mercurio, alij à Prometheo natã dixerunt, quorum alterum sapientia & prouidentia; alterum Grammaticæ & Musicæ inuentio illustrauit; laneis quoque vestimentis non amiciebantur, sed lineis induti vestimentis, rasisque capitibus sacra peragebant Isiaca, quibus insinuabant ab omni impuro, vt sunt pelles, vellera, capilli, vngues, ciborum retrimenta abstinendum: solo lino florem æthereo splendori simillimum proferenti, ex immortali tellure nato, nullisque bestiolis creandis obnoxio, gaudendum. Quin ab omnibus ijs, quæ vel intento sapientiæ studio obesse possent, ita abstinebant, vt ne salem quidem, eò quòd ad manducandum, bibendumque appetentiores redderet, adhiberent; ob eandem causam Nili lympha, eò quòd obesiora faciat corpora, nunquam vtebantur; satiùs enim putabãt leui & expedito corpore animum includi, quominùs eius diuinitas opprimatur: nam, vt rectè sensit Galenus, animus adipe, & sanguine suffocatus cœleste aliquid prævidere non potest. Alludit etiam ad hoç egregium dictum Iarchæ Indorum Regis & philosophi, quo Apollonium Thyanæum allo-

Plato in lib. de Repub.

Veteres omnibus abstinebant ad sapientiam faciliùs acquirendam.

Isis mysticè Sapientia: Typhon ignorantia est.

Sali abstinebãt, eò quod ad bibendum appetentiores redderet: & Nili aqua eò quòd obesiores.

Dictum Iarchæ Indorũ Regis ad Apollonium.

alloquebatur, his verbis: οὐ μὴν θαυμάζω Ἀπολλώνιε ὅτι πᾶσαν τῆς μαντικῆς γνῶσιν τετύχηκας, ἐὰν τόσον τοῦ αἰθέρος ἐν τῇ καρδίᾳ σοῦ συνέχῃς. *Non equidem miror Apolloni, te omnem diuinandi scientiam adeptum esse, cùm tantum in corde tuo aëris geras.* Præterea Ægyptij cæremonias multas obseruant, quibus philosophari laudi sibi ducebant. Quin & Reges ex instituto sacrarum literarum mediocriter admodum bibebant, authore Hecatæo, eò quòd Sacerdotij dignitate initiati essent. Præsertim vinum, quod nec Dijs quidem (eò quòd vinum eorum, qui olim cum Dijs dimicarunt, sanguinem putarent) tanquam gratum offerebant. A piscibus quoque plerique, veluti tristitiæ & malorum symbolis & Nili, marisque nigri, ac tristis, elementi miscellanei, ac omnis impuritatis sentinæ notis, abstinebant, cœpas quoq; auersabãtur, eò quòd appetitum Venereum excitent, & lachrymas prouocent, vt Zenophon testatur; adde eas illiberali suo odore à Sacris cohibitas, atque eadem de causa allium gustantibus introitus in magnæ matris templum interdictus videtur, vt Athenæus tradit. Sues quoque cùm ob salaciam, tùm immunditiem carnis, lepram, psoramque progenerantis, tùm, quia porcis animam pro sale datam rebantur. Denique ob sympathiam quandam, quam cum crocodilo Typhonis symbolo habent, detestabantur; quibus omnibus innuerunt voracitati, delitijsque, & gulæ irritamentis Sapientiæ studiosum nuntium mittere debere. Tradidit Diodorus columnam à Technate Vuechorei patre Thebis in templo positam execrationes habentem contra Menidē Regem, qui primus omnium Ægyptios ab inopi & frugali victu ad pecuniarum vsum deduxit. vnde rectè Hesiodus stultos homines, quos scilicet transuersos agit nimius voluptatis appetitus, ignorare, quanta foret in malua & asphodelo vtilitas; testati sunt & hoc Persarū Magi, qui ad meliùs philosophandum omnibus ciborum condimentis spretis, solo victitabant nasturcio. Horum itaque admirandum sapientię studium, cùm in Græcia percrebuisset, Græcorum sapientissimi eius gustandi allecti desiderio, Solon videlicet, Thales, Plato, Eudoxus, Pythagoras, & Lycurgus in Ægyptum ad consuetudinem cum Sacerdotibus contrahendam sese contulerunt.

Eudoxus quidem Conophęum Memphiten audisse dicitur: Solon Sonchiten Saiten. Pythagoras Oenuphęum Heliopolitem, qui & omnium maximè approbasse fertur hominum eorum philosophandi rationem; teste abdita illa, quam de rebus tradidit, non multum ab hieroglyphicis disciplinis discrepante philosophia. Quicquid igitur portentorum coluit Ægyptus: quicquid fabularum de Dijs suis, Osiride, Iside, Typhone, Horo alijsque tradidit, ijs Sacerdotes sapientissimos, nequaquam existimandum est, vel fidem habuisse; aut stolidâ quâdam, ac insipiente persuasione (vti plebs faciebat) inductos, simulachra veluti Numina quædam adorasse; hoc enim quam maximè ab animo sapiente alienum esse, nemo non nouit. Sed magna ijs mysteria, vt in sequentibus dicemus, significasse, neque hęc ratione carere, sed certas causas habere, vel historiâ, vel naturâ introductas, symbolis istis

tam

Hecatæus

A piscibus abstinebant.

Sues abominantur.

Alsene.

Δειπνοσ. 2.

Columna erecta contra Menidem Regem.

Diodorus.

Hesiodus.

Plerique Philosophi ex Græcia in Aegyptum migrant.

Præceptores in Aegypto qui nam fuerint Græcorum philosophorum.

Sub fabularū corticibus magna mysteria.

tam multiformibus luculenter confessi sunt. Non enim Mercurium verè canem existimabant, sed custodem & peruigilem animalis naturam, quæ hospitem ab hoste diiudicat; vt ait Plato per Ficinum relatus, Deorum perspicacissimo tribuunt. Neque solùm putant ex Loto editum nuper infantē, verùm ita Solis ortum & ex humidis eleuationē interpretantur. Quando & sæuissimum Persarum Regem Ochum non solum Parricidam, sed & ipsius Apis occisiorem, quem sibi ac socijs in mensam proposuit, Machæram vel ad hoc vsque tempus vocant, non hominis proprietatem; sed mores expresserunt instrumento, quod parricidio accommodatum æquiparabant. Cùm itaque varij variè de Ægyptijs Dijs loquerentur, eorumque gesta diuersimodè alij quidem ad literam, alij ad mores, alij & ad naturam, nonnulli etiam ad ineffabilia Dei mysteria trahentes interpretarentur. Mirum sanè nō est, Ægyptiorum historiam adeò variam esse & diuersam, quam apud Authores deprehendimus; fieri enim nequit, vt opinionem varietas rebus gestis, earumque circumstantijs non vehementer officiat. Ne tamen varietas dicta hieroglyphicorum expositioni obicem aliquem quouis modo ponat; visum fuit hoc loco de vario Theologię & Philosophię Ægyptiacę sensu agere; vt varietas ista rerum in vnum collecta, distinctione facta luculentiùs appareat:

Quid per canē Aegyptij notent.

Quid per Lotum.

Historia Aegyptiorū cur tam varia sit

CAPVT IV.

De Quadripartita Aegyptiorum Theologia super historiam Osiridis & Isidis fundata.

EX quadruplici hominum genere, quadruplex Ægyptiorum quoque exorta Theologia est. Primùm genus hominum referebant rudes & illiterati, seu Idiotæ, qui Deorum suorum historiam, cœterasque eis connexas fabulas non nisi ad literam intelligebant: atque ab ijs detestabiles illæ, ac omnibus seculis inauditæ superstitiones, de quibus supra actum est, prodiêre. Sub secundo hominum genere comprehendebantur ij, qui animum ad sapientiæ studium adijciebant, atque hi paulatim relictis fabulis & inconcinnis figmentis, literalem cum mystico conuingentes sensu, historiam ad naturæ sacramenta transferebant; vndè Theologia seu Philosophia naturalis: Tertium genus constituebant ij, qui sapientum nomine nuncupabātur: atque hi commenta Deorum ad naturam partim, partim ad mores τεϱοπολογικῶς traducebant, vndè Theologia moralis seû Ethica. Vltimum denique genus, idque præ cęteris in altissimo dignitatis gradu constitutum, repræsētabant Sacerdotes, qui naturæ morumque scientiâ jam sufficienter instructi, animos ad altiora leuantes, historiam Deorum sublimi quâdam & anagogicâ interpretandi ratione sub obscura, sed ingeniosa symbolorum ad tegenda mysteria consultò excogitatorum repræsentatione, ad mundum illum Archetypum & intelligibilem deflectebant; Vnde mysteriosa illa Ægyptio-

Quadruplex interpretandi ratio Aegyptijs vsitata.

rum ſapientia, cuius nobis veluti fragmenta quædam ſuperſunt profluxit. Verùm vt majori cum ſoliditate in ſequentibus procedamus: quadruplicem illam Ægyptiorum Theologiam hoc loco totidem capitibus perſtrictam præmittemus. Vt & varia illa de Dijs, eorumque geſtis relatio conciliefur: & hieroglyphicorum enodatio huic magna ex parte nixa, diſſolutis nodis faciliùs expediatur.

CAPVT V.

De Hiſtoria Oſiridis, Iſidis, Typhonis, Hori.

AIunt Ægyptij, teſte Plutarcho, Rheam furtim in Saturni complexum veniſſe, & mox vnà cum Sole congreſſam: ſed quaſi prægnatione damnatam, neque menſem, neque annum, quo pareret inueniſſe, Mercurij quoque amore captam, cum eo concubuiſſe, ſubindè autem cum Luna ludentem Aſtragalis, diei cujuſque ſeptuageſimam abſtuliſſe. Ex quibus dies quinque confecit, eoſque 360. convinxit, eos nunc Ægyptij ... , hoc eſt, ἐπαγομένους, ſiuè ſuperinductos vocant; hoſce & Deorum natales vocant. Nam prima Oſirim genitum, quo nato ajunt, teſte Diodoro Siculo, vocem auditam, omnium dominum in lucem prodidiſſe; alij Pamylem quandam celebrant. Hanc Thebis è Iouis templo aquatum egreſſam, audiſſe vocem, quâ jubebatur magni Regis, & Benefactoris Oſiridis proclamare natiuitatem; quæ cùm Oſiridem educaſſet, in eius poſtea memoriam Pammyliorum celebritatem inſtituit, de quibus copioſè alibi. Secunda die ajunt genitum Aruerin, quem alij Apollinem, alij ſeniorem Horum appellant. Tertia Typhonem, neque tempore, neque loco, ſed è coſta vulnere adacto exilijſſe comminiſcuntur. Quarta Iſim in Panygris, hoc eſt, publicis conuentibus editam. Quinta Nephte, quam mortem, & Venerem, quidam Victoriam etiam ſuſpicantur.

Tabella ἡμερῶν ἐπαγομένων, *ſeù natalium Deorum.*

Πρώτη	- - - - - - - - -	Ὄσιρις.
Δευτέρα	- - - - - - - -	Ἀρούηρις.
Τρίτη	- - - - - - - - -	Τυφῶδις.
Τετάρτη	- - - - - - - - -	Ἶσις.
Πέμπτη	- - - - - - - - -	Νέφθυς.

Nephtem autem & Typhonem conjungunt: Oſirim verò & Iſim antequam maternâ aluo prodîſſent, mutuo ſe amaſſe, ac ſimul concubuiſſe proditum eſt, ex quo concubitu Horum, ſeù Aruerin genitum, ait Menethon apud Plutarchum. Porrò Oſirim toto peragrato Orbe, rerumque vtiliſſimarum, inuentione clariſſimum (de quibus aliàs.) Græci poſtmodum vocarunt Dionyſium, quem & ob efficaciſſimam illam perſuadendi vim

Manethon apud Plutarchum.

vim

vim, dicendique facultatem, pingere solebant cum catena ex ore eius ad auditorum producta aures; vnde & fabula de Hercule Ogmio ortam tradit Plutarchus, quare claua ei Oleaginea attributa, Herculem eum assignabant. Osiride verò peregrinante nihil nouarum rerum Typhon molitus est, Iside accuratissimè ad eius excubante machinationes. In redeuntem Osiridem, ac rerum gestarum gloria Orbi jam conspicuum, inuidia stimulatus Typhon, eidem insidias posuit, cum eo 72. erant coniurati, accedente quoque Asonis Reginæ Æthiopum, vt Mnaseas refert, auxilio, conspirantibus Titanibus, eò quò sequitur modo, clàm Osiridis corpus dimensus Typhon, ad eius magnitudinem arcam construxit, hâc mirâ arte, ornatuque fabrefactam, in conuiuium à Typhone allatam, omnes in admirationem rapuisse compertum est. Per jocum itaque Typhon recepit dono se daturum ei, cuius illa corpori quadrare videretur. Omnes itaque convivæ periculum hujus facientes, cùm nulli quadraret, tandem & Osiridem ajunt ingressum, quo facto omnes conjurati accurrentes operculum injecêre; clauisque violenter adactis, liquenti etiam plumbo perfudere, & ad flumen deuectam per os Taniticum in mare dejecêre, quòd ostium nunc etiam inuisum, & detestabile nuncupatur; & hæc quidem facta memorant 17. Mensis Ἀθύρ, cùm Sol Scorpium permearet, & Osiris annum jam 28 Regno potiretur; cùm verò Panes & Satyri, qui circa Chemnim accolunt, omnium primi rem gestam resciuissent, & de repente magnas turbas, magnosque tumultus, qui ad hoc vsque tempus Panici vocantur exciuissent: Isis hæc audiens, protinus capillos totondit, & lugubrem stolam induit, ex quo Vrbi Copto nomen adhuc manet. Quamvis alij per hoc nomen ἀπὸ τοῦ κόπτειν deductum priuationem significent. Tùm omnium inops, omnia latè pererrans, neminem prætermittebat, quem de Osiride non percunctaretur, quin & pueros etiam super arca rogabat, quorum aliqui rei gestæ conscij, quid de arca factum prodiderunt. Ex quo tempore vim præsagiendi pueris inesse suspicati sunt, eorumque diuinationem obseruant, dùm ludunt, garriuntque in templis sine discrimine quicquid in mentem venit. De abiegna etiam corona rescitum est, quem apud Nephten Osiris reliquerat. Aliqui etiam puerum, ex quo Isis rem intellexit, sub Anubis nomine coli putarunt, quem natum Nephte tradunt. Et illam quidem timore Typhonis correptam, ante maturitatem puerum ejecisse potiùs, quàm peperisse, atque ita Dijs custodem additum, ceù canes mortalibus adhibentur. Intelligens ergo Isis fluctibus marinis arcam Byblum impulsam, atq; ibi pulcherrimum tetradicis germen fortè obuiam eam amplexam esse; cujus magnitudinem Rex admiratus id pro fulcro tecto supposuit; omnia diuino quodam famæ nutu rescìscens. Isis itaque atque Byblum profecta, neminemque alloquendo in lachrymas resoluta, ad crepidinem fontis resedit; cuius pulchritudiue, officiositate, sapientiâque perspectâ Regina Bybli, in nutricem infantis Regij accersitur, puerum igitur alebat, loco mammæ,

Inuidia Typhonis.

Mnaseas.

Dolus Typhonis.

Osiris arcâ clauditur.

Ἀθύρ mensis.

Panici tumultus.

Isis Osiridem inquirit.

Vis præsagiens pueris inesse creditur.

Abiegna corona.

Anubis immaturus partus Nephte.

Tetradi germen.

Inter Deos refertur Isis. mæ, seu papillæ digito in os eius inserto; tandem Isis miris gestis suis in Deorum almum relata, tectum ascendit; cæsamque undique tetradicem auferens, linteo, vnguentoq; aspergens Regibus tradidit. Quod & in hunc diem, vt Manethon ait, in templo Isidis apud Byblos asseruatur, coliturque. Tùm arcam naui imponens, Phœdrū flumen indignata, quod sub auroram Flumen exsiccat. vehementiùs fluctuaret, exsiccauit. Cùm verò Isis ad filium Horum, qui in Buto alebatur, profecta esset, Typhon noctu in venationem exiens, corpori Discerpitur Osiridis corpus. Osiridis accurrens, in 14. partes discerptum abjecit. Quòd cùm Isis resciuisset, ea frusta per paludes baride, seu papyraceâ naue perquisiuit (quare nauigantes hujusmodi cymbis, minimè à crocodilis Deę memoriam timentibus lædi tradunt) Isis itaque honoris viri cupida, cùm inuentas partes ac dispersas hinc indè minimè reperiret, potissimum pudendum, quòd à Phagro & Oxirincho deuoratum dicebant, ex cera phallum finxit, statuasque Pudendum Osiridis. effigiauit, quas, vt aliàs quoque relatum est, sacerdotibus colendas tradidit. Phallophoria. Hinc phallophoria Ægyptiorum celebritas originem inuenit, quin & Osiridem ferunt aliquando ab inferis redeuntem, cum Horo exerceri, & belli munia obire consueuisse. A quo Horus aliquando interrogatus, quid pulcherrimum existimaret, respondisse dicitur, parentes injuria affectos vlcisci; tùm & illud percunctatus est Osiris, quodnam animal ad bellum descendentibus commodissimum putaret, eum verò equum respondente, Osirin admiratum, quòd non leonem potiùs, quàm equum dixisset: sed Horum causam subjecisse. Leonem enim auxilio indigenti potiorem; ad fingendos verò, deprehendendosque hostes equum magis præstare. Ad Horum etiā aliquādo dicitur accessisse Thueris Typhonis pellex, quā serpens perse- Thueris Typhonis pellex. quebatur, sed hanc ipsam serpentem Hori ministri occiderunt. Quare in signum & nunc funiculum, in medium jacientes frustillatim comminuunt. Funiculus frustillatim diminutus. Iustâ etiam pugnâ Horus Typhonem superauit, quem vinctum Isidi tradidit, sed illa solutum dimisit: quod Horus iniquo animo ferens matri manus Horus superat Typhonē injecit, & coronam detraxit, cuius vice Mercurius ad eam galeam è caluariâ bubulâ attulit. Cœterùm ferunt Isidem ab obitu cum Osiride concubuisse, ex eoque gemellos suscepisse Helitomenon, & inferioribus membris luxatum Harpocratem, quem alij cum Horo confundunt. Cœtera de Diuinis honoribus ei affictis alibi diximus. Atque hæc sunt ferè capita fabulæ, quæ ex Plutarcho, Diodoro, Synesio ad verbum ferè descripsimus.

Nunc quid ea sibi figmenta velint, videamus.

CA-

CAPVT VI.

Historia Osiridis, Isidis, Hori, Typhonis ad physicas significationes traducta.

ARchemachus Euboicus, antiquus Græcorum scriptor, cùm multa de antiquis Deorum nominibus dixisset, tandem totam quoque Osiridis historiam ad naturam traducere conatur; ait enim sicut apud Græcos Saturnus nihil aliud quàm tempus, Iuno aër, natalis autem Vulcani; aëris in ignem mutatio; ita apud Ægyptios Serapim non alium quàm Plutonem, nec aliam Isidem quàm Proserpinam esse. Osirim autem nil aliud esse quã Nilum, & Isidem nil aliud quàm terram, cũ qua illa concumbat: Typhonem mare, in quod mare sese exonerans, consumitur & aboletur. Quanta verò telluris pars Nilum admittit, & cùm eo admiscetur, tantum fertilitate commendatur. Astipulatur huic Macrob. qui ait Saturni causa (sic enim mare vocant) quotannis luctum renouari; vocat etiam Pythagoras eam ob causam Saturni lachrymam mare. Putant enim, Xenophonte teste, Ægyptij, eâ quâ Sol oritur parte mundi faciem esse, quâ spirat Boreas dextram, qua Notus sinistram. Vnde non inconuenienter dicunt Ægyptij de Nilo, eum ortum à læua in dextra perire. Nilus enim ab austro profluens, læua mundi parte in boreali tractu se mari miscens absorbetur, ac ideò Sacerdotes mare auersantur, & salem ortum ex eo, quam & Typhonis spumam appellantes, eandem ob causam mensæ non solent apponere, imò homines quoque Nauticos veluti ex mari vitam sustentantes, tanquam inhumanos, crudeles, feros & Typhonis filios auersantur. Piscem verò ideò intantum oderunt, vt ab ijs in odij sit assumptus hieroglyphicum, teste Clemente Alexandrino. Innuit simile quiddam Pythagoras Aegyptiorum ritibus apprimè excultus, cùm à piscibus abstinendum esse præcipit. Aegyptij enim Sacerdotes, mare vt dictum est, perniciem vocabant, quod cùm totius alimenti sui beneficia ex Nilo consequeretur, corrumpi eum simul ac mari cõmisceretur, aduertebant, atque adeò dicebat, id quod humano generi vtilissimum, vitiare & corrumpere mare. Refert paulò ante citatus Clemens, in Saipro vestibulo templi Palladi dedicati, huiusmodi symbola incisa videri. Infans, Senex, Accipiter, Piscis, vltimo hippopotamus. puer quidem & Senex, humanæ naturæ à pueritia vergentis ad senium, iterumque repuerascentis cõditionem indicare videntur. Accipiter & Deum amorem, quodque in nobis diuinum est, ac vitam ipsam vitalem ostendebant. Piscis, odiũ simul atque mortem, quod exitium atque perniciem appellabant. Equus verò fluuiatilis impudentem violentiam notabat, vt qui ne patri quidem suo parceret, & vt matris fruatur cõnubio, eũ interficieret. Symbola verò ista

sic

Margin notes: Physica significatio. — *Macrobius.* Mare Saturni lachryma dicitur. — *Xenophonte.* — Mare Typhonis spuma. — Nautas & Pisces odio habent. — *Clemen. Alex. lib. 5. strom.* — *Pythagoras.* — *Clem. citatus.*

Hieroglyphica ſymbola veſtibulo inciſa.

leguntur : *Naſcimur, Seneſcimus, Viuimus, Morimur, Naturæ Diſsidio*. Atque hæc obiter & nõ niſi per tranſennam à nobis dicta ſint. Porrò qui præſtant inter Sacerdotes ſapientia nõ modo Nilum Oſirin dicunt, & Typhonem mare, ſed omnem vim humefactiuam, dicunt Oſirin, atque in hoc eum cum Dionyſio confundunt, quam cauſam dixerunt generationis & maturationis primigeniam. Typhonem verò contra, quicquid ſqualidum, igneum, exſuccum humiditati reluctatur; aut clarius; Typhonem dicebant omne id, quod fœcundæ humiditati Nili vi ſuâ ſiccatiuâ, & aduſtiuâ, vt Boreales venti, nocere ſolent. Quare & Typhonem rufo corpore natum fabulantur, pallidumque affirmant; Neque admodum libenter, aut auſpicato, cum huiuſmodi hominum genere conuerſandum exiſtimant. Oſiridem rurſus nigro colore fuiſſe tradunt; quod id ſit aquæ ingenium, vt terram, veſtes, nebulas, cæteraque quibus miſcetur denigret, vel ob colorem atrum, quo imbutum videtur humidorum elementum. Atque ob eandem cauſam & Bos Neuis ab Heliopolitanis cultus, nigro imbuebatur colore : Sed & ipſam Aegyptum, quam ob fertilitatem, ac terræ pinguedinem μελόγγιον hoc eſt vas nigrum dicere poſſumus, χημίαν appellant, quam tamen pupillam oculi interpretatur Plutarchus, eò quòd ſicut pupilla rerum ſpecies repræſentat, ita & Aegyptus; alij cor quoque eo ſignificant. Eſt enim Aegyptus calida & humida, atque in auſtralibus mũdi partibus collocata, quas leuam mundi partem ſupra diximus, non ſecùs cor calidum & humidum in homine læuam adeptum eſt. Solem item ac Lunam, Euſebio teſte, non curribus, ſed nauigijs, ab humido ſcilicet eorum alimentum generationemq; arbitrantes, circumferri exiſtimant. Hinc Homerum & Thaletem Aegyptiorum edoctos diſciplinis, aquam omnium principium ſenſiſſe, refert Giraldus. Imò Oſirin cum Neptuno confundẽtes, Oceanum; Iſin verò cum Thetide, tanquam alentem educantemq; omnia, credunt. Nam & Græci effuſionem ſeminis ἀπουσίαν, quaſi abſentiam; commiſtionem verò συνουσίαν, & υἱὸν filium, ἀπὸ τοῦ ὕδατος & ἀπὸ τοῦ ὕειν ab aqua & pluuia Dionyſiũ ſeu Oſirin ὕην, quaſi humidorũ dominũ appellauerunt, ac proinde Nebridas ſibi iniicientes, thyrſoſq; arripiẽtes in Dionyſij origiaſmis & vlulatibus, excurſibuſque, quaſi DEO afflati, teſte Apollodoro, vtebantur, Teſtatur autem Eudoxus, Aegyptios nõ Nilum duntaxat, ſed quicquid humidum eſt Oſiridis effluxum putare, quod ſignificare volunt, vaſe aqua pleno

Omnis vis humida Oſiris dicitur.

Typhon quicquid ſqualidum.

Cum pallidis ægrè conuerſantur Aegyptij.

Bos Neuis cur niger

Aegyptus χημία dicitur.

Euſebius

Giraldus.

Apollod. lib. 1. Biblioth.

Eudoxus

pleno ei sacro die pro foribus posito. Humidum porrò principium generationis, Thrio folio ficulneo; quod & signaturam habet, seù similitudinem membri genitalis, & propinationem, seù humoris significat inuentionem; notabant hoc etiam Regem, australemque plagam significabant. Sed & à Thrio phallophoria originem traxisse aiunt; vnde & fabula de pudendo Osiridis à Typhone in mare coniecto. Dicunt præterea Aegyptij Apopin Solis fratrem fuisse, & contra Iouem arma tulisse; cùm verò Ioui Osiris suppetias ferens hostem in fugam vertisset, à Ioue in filium ascitum ac Dionysium appellatum: quam fabulam ita ad naturam trahunt. Iuppiter spiritus est, cui infensa quam maximè ignea vis est, quæ non quidem ipse Sol, sed cum sole cognationem habet. At humidum, aridum, siccumque exhalationem augendo comprimendoque destruit; exhalatione autem ventus coalitus proflat. Cœtera videri possunt in Hermæo Mnasea, Anticlide, apud Plutarchum & Eusebium; qui Isidi ideò quod aquas inuehat Sirium attribuunt. Verùm vt exactiùs hæc omnia dilucidentur; sciendum est; humidum seù Osirin per se agere nil posse, nisi cum terra commistione facta, ac proinde Isidem terram fingebant; è quorum concubitu Horum genitum tradunt. Est autem Horus nil aliud, quàm spiritus quidam, virtute suâ omnia alens & conseruans; quem supra Apollinem non incongruè diximus: Estque ipsa aëris temperies, virtute Solis calefactiuâ attemperata. Hunc Horum circa Butum in paludibus educatum ferunt, & profectò ita est; vliginosa enim tellus & aquis redundans, exhalationes alit, quæ ariditates & siccitates perimunt. Nephthyn verò oram, quam mare alluuione allambit, vocāt; cùm verò superfluens exundásq. Nilus vlterius sese diffundit, Osiris Nephthy commisceri dicitur. Nephthys quoque primò Typhoni iuncta sterilis fuisse dicitur; vt intelligatur ab initio terram infœcundam sterilemque extitisse. Typhonis verò impotentiam & tyrannidem, nil aliud fuisse, quàm squalloris vim præcellentem, & genitabilem naturam humectationis suffocantem. Aethiopum Regina, de qua supradictum est, in auxilium vocata, australes ventos ab Aethiopia spirantes, refert, propellentesque nubes, quas Aethiopiam versus Etesiæ inducunt, vndè incrementum sumit Nilus. At Typhō ille luridus, victorque humentis naturæ, extenuatum Nilum coarctat, cogitque tenuem admodum atque reductum in mare descendere. Atque hæc est illa Osiridis in arcam coniectio conclauatioque, id est aquæ ipsius interitus & occultatis. Proindè Osiridem mense Athyr occidisse ferunt; quo tēpore, deficientibus planè Etesijs, Nilus in alueum redit ac terra detegitur. Tum rursus cum nocte crescente, tenebrisque lux attenuatur. Sacerdotes tùm alia faciunt, tùm bouem pullâ veste, & eâ quidem byssinâ induentes, Deæ lugenti ostendunt, Osiridem Isidi, quæ omnia diebus 4 post 16 mensis Athyr solemniter peragunt. Quatuor enim occurrunt mœroris causæ, videlicet Nilus decedens; vis borealium fatuum Typhonis, dierum breuitas; terræ denique denudatio, & arborum, virgultorumque tristis interitus.

Decima

Osiridis efflu xus omne humidum. Thrio folium Ficulneum folium similitudinem phalli. Apopis Solis frater.

Euseb l.3.c 2. Plutar.l.de g. 10. & 11. Isidi Sirius attribuitur.

Isis terra Nilus Osiris è quorum cōiunctione nascitur. Horus.

Quid Nephthys.

Quid Typhonis impotétia.

Quid Regina Aethiopum.

Osiridis in arcam detrusio.

Bos pulla veste indutus. 4 Mæroris & luctus Isiaci causæ.

Decima nona verò die noctu stolati Sacerdotes ad mare descendunt, & sacrã cistam efferunt, auream arculam intus continentem, in quam poculentam aquam effundunt. Interim magnus astantium clamor exoritur, quòd Osiris inuentus sit. Mox aquæ glebam miscent, ingerentesque aromata, & pretiosa suffimenta, Lunæ simile effingunt simulachrum; quod stolâ exornant atque in medium proferunt. Iside itaque Osiridem suscipiente. Horoque nebulis & euaporationibus victum quidem Typhonem, non tamen occisũ innuunt. Neque enim permisit terræ Domina, aduersam humectationis naturam prorsus perire, temperiem volens perpetuò manere. Cum integer mundi ornatus conuentusque nullo modo esse possit, ignea vi depereunte. Atque hæc ex Plutarcho ferè desumpsimus. Cœterùm alij aliter interpretantes, aiunt Osiridem nil aliud quàm virtutem seminalem seu generatiuam esse, ac proindè humana eum forma depingebant cum erecto genitali. Isidem autem dicebant esse vim illam naturæ fęmininam, & totius susceptricem generationis; propter quod τιθηνὴ id est Nutrix & πανδεχὴς id est susceptrix à Platone nuncupata est; à Plutarcho μυριώνυμος dicta, omnes enim ideas atque imagines admittit, habet enim congenitum amorem erga id, quod primum ac summum est inter omnia; quod sanè ipsum bonum est; adhoc enim rapitur, hoc optat, hoc sequitur; quod verò malum est fugit & auersatur. Hinc non abs re Osiridis animam incorruptam & sempiternam testantur, corpus verò à Typhone dilaceratum; Isidem verò id quærere atque in artus restaurare. Nam quod perpetuum est, id desultorio, ac mutabili multò præstantius, & quas à mutabili imagine sumit, nec perennant, nec semper eædem sunt, sed quasi è cera sigilla, & impressiones, vestigiaque delentur. Cum has igitur præter rationem admittit ac mutuatur, tunc aduersus Horum manus conferere dicitur, quem Isis ceu sensibilem intelligibilis mundi imaginem progenuit. Quid porrò aliud prodigiosus ille Apollinis seu Hori ex Iside & Osiride cõceptus indicat, nisi primam adhuc & imperfectam generationem factam ante visibilem mundi conditionem? Et quid aliud per Horum oculis à natiuitate captum, nisi rude quoddam & impolitum mundi nascentis simulachrum? Porrò Horus perfectior iam & adultior Typhonis conatus infregisse traditur, ac proinde in Copto Hori simulachrum, alterà manu tenens Typhonis pudenda, depingitur. Mercuriũ quoque aiunt euulsis Typhonis neruis pro chordis vti, sic innuentes, quod opifex ratio vniuersum hoc coaptans, concentum fecit ex dissonis, & tabificam quidem vim non deleuit, sed repressit & retudit. Ea tamen adhuc licet admodum luxata perturbat, immutat, implicat, mirasque rebus mundi vicissitudines affert; motusque aridos excitans, terram quatit; in aëre verò importunos spiritus euocans, præsteres & fulmina iaculatur, aquas etiam inficit, & citra Lunam cuncta subuertit, pulcherrima atque fulgidissima quæuis conspurcans. Cœterùm potior è tribus constat, intelligibili, & materia, & eo, qui ex utroque coalescit, quam nos mundum, Græci κόσμον appellant.

Lunę effigies mystica.

Cur Typhon non omnino occisus sit.

Osiris vis seminalis & simulachrum eius.

Isis amor seu appetitus omnis boni.

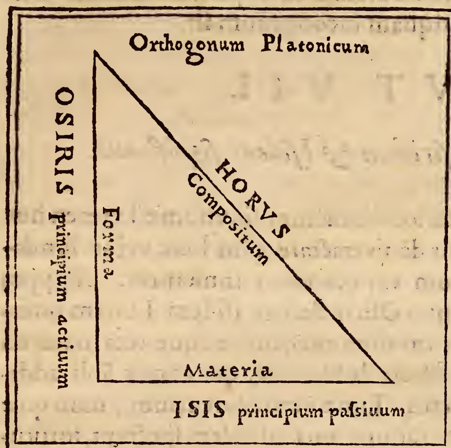
Quid Horus.

Mercurius Typhonis neruis excisis pro fidibus vtitur.

Typhonis effectus in mundo.

At Plato intelligibile, nunc ideam, nunc exemplar, nunc Patrem; materiã verò matrem, aliàs nutricem, nõnunquam ſedem locumque generationis; quod autem ex ambobus eſt, ἔγγονον, ideſt, progenitum, aut certè generationẽ ſolent appellare. Quod ſanè elegantiſſimè per triangulum ὀρθόγωνον Ægyptij demonſtrarunt, cum illum vniuerſi naturæ appoſitè comparant. Perpendicularem enim aſſimilant mari ſeu Oſiridi, vt principio actiuo; Baſin verò fœminæ ſeu Iſidi principio paſſiuo. Subtendentem denique ſeu ὑποτείνουσαν Horo ex vtroque progenito, vt in figura patet:

Triangulum ὀρθόγωνος ſymbolum vniuerſi.

Huc alludit, quòd Horum Cœmin vocant, hoc eſt viſibilem; sẽſibilis enim eſt mũdus, & ſub iectus obtutui noſtro. Iſin verò modò Μουθ, modò Ἄθυρι, modò Μέθυερ nuncupant: quorum Nominum primum, matrem; ſecundum Hori domum mundanam, quam Plato generationis regionem, conceptaculumque dixit, tertium ex multitudine & cauſa compoſitum ſignificat. Adhoc quoq; Socrates in Sympoſio Platonis alluſiſſe videtur; quando ex Peniæ cum Poro cõmiſtione amorem natum comminiſcitur. Eſt enim Iſis Dea tanquam materia, quam Peniam appellamus, in amorem ac deſiderium Oſiridis ſemper intẽta. Incurrendo autem vel extrema deuaſtando mœrere, ac lugere dicitur, reliquias etiam & fragmenta Oſiridis modò legere, modò ſtolâ contegere, quem deindè refectum reſtitutumque in artus oſtendat. Nam in cœlo & aſtris ſpecies, & effluxus Dei perennes, in terra verò & mari, vt plantis, cœteriſque animantibus diſſipata, & latentia videmus, cum generantur. Quam ob cauſam Typhonem & Nephthyn conuenire, fabula traditum eſt, & Oſirin clandeſtinum concubitum exercere; quoniam extremas materiæ partes, quas Nephthyn & Teleutin, id eſt, finem vocant, corruptibilis & tabifica potentia maximè infeſtat; genitalis autem, & lauguidam vim habet à Typhone profligata; ex qua id tantum ſupereſt, quod Iſis aſſumpſit, & in fidem recepit, vnde Iſin παρὰ τὸ ἵεσθαι, id eſt, ab eundo, prudentem ſcilicet naturæ progreſſum appellant. Sicut Typhonem & Σηθ & Βεβὼν & Σμὺ ècontra nuncupant, quibus nominibus vim quandam ad prohibendum, reluctandumque, & ſubvertendum factam indicant. Ad hæc Sideritim ſeù Magnetem lapidem oſſa Hori; Typhonis autem ferrum vocant, vt Manethon ſcriptum reliquit. Sicuti enim ferrum ſubindè trahitur, nunc in aduerſum reploſum

Nomina Iſidis. μουτ Ἄθυρ μέθυερ

Peniæ cum Poro commiſtio.

In cœlo effluxus Dei perennes.

Typhon Σηθ Βεβὼν Σμὺ

Typhon ferrum, Magnes oſſa Hori.

retro abit, ita bonus & salutaris mundi excursus conuertitur, obuiusque occurrens, molliorem facit persuasionem magis, quàm vi duritiem illam planè Typhoniam frangat. Sed rursus cohibitus & retroactus in seipsum facultate suâ deficitur. Si autem lubet rem in compendium referre, dicunt aliqui, neque aquam, nequem Solem, neque terram, neque cœlum Osirin aut Isin rectè nuncupari; neque Typhonem rursus ignem, neque squallorem, neque mare. Sed si quid in ijs est immodicum, & ab ordine sejunctum Typhoni tribuamus; quod verò ad ornatum, & bonum, & commodum, est quasi Isidis opificium; imaginem autem & exemplar, & rationem Osiridis colamus, ac veneremur, neutiquam incongruum sit.

CAPVT VII.

De Sole & Luna per Osiridem & Isidem significatis.

QVamuis alibi de hisce significationibus actum sit, visum est tamen hoc loco vberiùs, & particulariùs de ijs tractare, cùm huic veluti fundamento pleræque hieroglyphicorum explicationes innitantur. Ægyptij itaque, quemadmodum & aliæ gentes Osirin Solem, Isidem Lunam interpretati sunt, eò quòd horum astrorum dominio, influxuque tota natura sustineatur; exprimit id appositè fabula de Hercule, qui comes Soli additus, cum eo cœlestes percurrit ambitus. Lunæ verò Mercurium; nam quæ ad Lunam attinent, philosophiæ & rationi, quæ ad Solem spectant, fortitudini, atque summæ actiuitati comparant; sed locus hic postulare videtur, vt fabulam supra citatam etiam Soli & Lunæ accommodemus. Osiridem itaque 17. die Mensis Athyr perijsse fabulantur, quo numero ostenditur elongatio Lunæ à Sole, quam plenilunium seu πανσέληνον Græci; Pythagoræi ἀντίφραξιν, id est, intersegmentum appellarunt, & hunc numerum omninò abominantur. Cùm enim 16. sit tetragonus, id est, quadratus numerus: 18 autem altera parte longior, seu parallelogrammum, quibus solis inter numeros, æquas habere contingit dimensiones. 17. occurrens vtrumque intersecat, distinguitque ἐπόγδοον, id est, sesquioctauam proportionem, ideò hunc numerum, & imperfectum, & infortunatum abominantur. Annorum autem numerum, quibus Osirin regnasse ferunt, nimirum 28. ad dies, quibus Luna vias suas obit, seu ad menstruum spatium referunt; ac proinde Osiridis sepulchra ornant, varijsque rebus Lunæ figuram imitantibus, eò quòd Luna Soli appropinquâs lucere desinat, & oculis nostris auferatur. Osiris verò in 14. partes discerptus, nil aliud designare videtur, nisi dierum inter coniunctionem atque oppositionem, Lunæ intercapedinem. Vndè diem, quo se Luna Solis radijs subducit, perfectum bonum, teste Manethon appellant. Osirin verò tunc beneficum, robustum, valentemque interpretantur; quin & alterum Dei nomen Omphin, rectiùs Momphta, ἐνεργέτην, id est,

Osiris Sol, Isis Luna.

28. annis Osirin regnasse quid mystice?

Osiris in 14. partes sectus

Manethon.

id eſt, benefactorē ideò vocat Homerus, eò quòd Oſiris qui & Nilus dicitur, ad luces Lunæ incrementum capit aut decrementum; maximum enim incrementum, quod fit circa Elephantinam cubitorum 28. periodico Lunæ motui comparatur, minimum autem, quod circa Mendetem & Zoin, 6. cubitorum contingit, ad Lunam διχότομον, id eſt, ſemidimidiatam transfertur. Mediocre verò, quod & iuſtum eſt, & circa Memphin annotatũ cubitorum deprehenditur 14. cui plenilunium reſpondet. Adde Apin Oſiridis imaginē nō alia de cauſa animatā fingi, niſi quod cum Luna firmā, cōſtantemq; lucem nacta fuerit, eũ gigni & in libidinē incitari tradatur; neq; maculæ illæ nigræ albis cōmixtæ, inſinuant, niſi vt iā ſæpè dictũ eſt, bicolorē Lunæ faciē. Confirmant hoc feſto, quod ingreſſum Oſiridis in Lunam dicunt, menſe Phamenoth initio veris celebrato. Vndè & Oſiridem veluti principium actiuum, Iſidem paſſiuum ſtatuunt. Nam & à Sole Oſiride impletur & concipit; & eadem rurſus in aërem ſemina quædam ſeu principia genitalia deſtillat; vnde origo Hori ſenſibilium huius mundi rerũ imaginis, cum quo Typhon inimicitias exercet, quod nil eſt aliud, quàm indiſſolubilis illa generationis & corruptionis ſimultas, quando ſic ſe habet inferior mundus, vt alternatim corruptionem detrimentis compenſet, nunquam noua ſobole & generatione carens. Porrò quid aliud defectus luminarium deſignant, niſi lugentem atro veſtitu Iſidem, Oſiridiſque à Typhone occiſi in arcam detruſionem? Quid verò, quod enixa Nephthys Anubim, Iſis ſubijcitur. Nempè quod Nephthys ea eſt obſcuritas, quæ ſub terrâ latet, ſeu in hemiſpherio tenebroſo: Iſis ea lux, quæ in hemiſphærio lucido. At circulus finiens, quē horizontem appellant, vtrique communis, Anubis dicitur, & non immeritò cani comparatur, eò quod cœlo terraque polleat; & in hac ſignificatione, eandem apud Ægyptios vim habere videtur Anubis; quam apud Græcos Hecate. Verùm vt hactenus dicta concilientur; nos dicimus Oſiridem nil aliud eſſe, quàm Solem ipſum, virtute ſuâ quadruplici omnia, quæ in mundo ſunt alentem ac ſuſtentantem; cui Iſis Luna veluti ſocia, ac coniux, Sole eam imprægnāte fœcundior facta, pro aſpectuum, & coitus diuerſitate, diuerſos quoque effectus producit in ſublunari mundo, qui effectus Horus communi vocabulo appellantur, vt ſuprà innuimus. Typhon verò non malè quiuis malignus Planeta, aut planetæ maligni influxus vtriuſque ſalutares influxus impediens dici poteſt. Intitulatur autem Oſiris varijs nominibus pro ratione effectuum, quos producit; ita Bacchus dicitur, ob virtutem videlicet Solis humectatiuam, vimque genitalem. Hercules ob virtutem Solis cōſolidatiuam, maturatiuamque. Apollo ob vim calefactiuam, illuminatiuam, conſtrictiuam. Mercurius denique dicitur ob vim, quam in attrahēdis vaporibus habet, exhalationibuſq; ad nubes & pluuias producendas, ordinatis. Iſis verò Minerua vocatur, eò quòd è capite Iouis, id eſt, Oſiridis nata, artes & ſcientias doceat. Solis enim radij in Lunā veluti in ſpeculũ quoddam coniecti, ad nos auctis viribus reuerberantur, quarum vis & efficacia

Omphis Oſiridis nomen quid?

Incrementũ Nili 28. cubitos?

Phaſes Lunæ incremento Nili reſpondent.

Quid maculæ in Tauro?

Generationis & corruptionis viciſſitudo?

Defectus luminarium.

Nephthys.

Horizon.

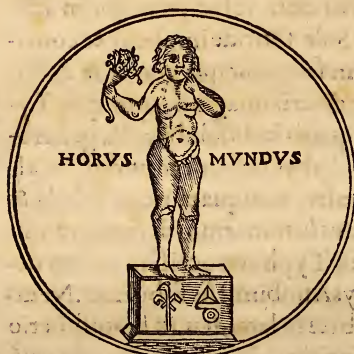
Anubis dicitur.

Multiplex Solis & Lunæ virtus multitudinē Deorum peperit.

Iſis Minerua dicta cur.

docuit homines certo & oportuno tempore ſemina mandare terræ, ligna ad ædificandum apta cædere, alijs agriculturæ operibus inſudare; vnde artes vitæ vſuique humano neceſſarias exortas teſtatur Columella lib. I. de re hort. Vocatur autem Iſis Iuno ob virtutem ſeminalem, quam aëri continuò vi ſua humectatiua influit. Venus ob generatiuum appetitum, quo omnia inferiora ad ſimilis procreationem inclinantur; tum ob fœcunditatē ſummam quâ in rebus producendis pollet; vnde non malè à Poëtis è genitalibus Saturni abſciſſis & in mare coniectis nata fingitur. Proſerpina denique dicitur, ob dominium in terræ filios, plantas inquam, arbores, ſemina, alioſque fructus: eò quòd humidis ſuis influxibus terræ communicatis accedente Solis virtute adoleſcere faciat, ſeu proſerpere plantas, frutices, folia, ſemina.

Columella lib. I. de re Ruſtic.

Horus pingitur infans & quare?

Horus denique omnes illos effectus, qui virtute Solis & Lunæ in terra generantur, refert. Vnde pingitur infans ob plātarum teneritudinem, cum cornucopia ob abundantiam rerum, quas producit indicandā. Typhon verò nil aliud referre videtur, quàm vel exceſſiuum humorem, quo Horus veluti in mare coniectus ſubmergitur, vel radios Saturninos ſeu vim quandam aduſtiuam, quâ Horus inopia humoris violēter veluti à Typhone mori cogitur. Nihil enim plantis, fructibus ſeu floribus adeò nociuum eſt quàm nimia humiditas, quibus offocata computreſcunt; aut nimia ſiccitas, quâ exareſcentibus radicibus contabeſcere neceſſariò coguntur, niſi mox ab Iſide inquirantur; hoc eſt à Lunæ radijs benignè aſpecta, ad vitam reſtaurentur. Atque ex his omnibus patet, quanto ingenio, & eruditione antiqui Ægyptiorum ſapientes fœcundū illum Naturæ genium, ſub ſymbolica hac Oſiridis, Iſidis, Hori, & Typhonis hiſtoria repræſentârint. Sed quà ratione tandem ad mores tranſtulerint, ſeries iam poſtulat vt dicamus.

Typhō quid?

CAPVT VIII.

De Tropologica ſignificatione, ſeu morali interpretatione Oſiridis Iſidis, Hori, Typhonis.

Ariſt. l. I. Eth.

Tres partes Ethicæ.

MOralis philoſophia teſte Ariſtotele tripliciter conſiderari poteſt; vel enim reſpectum dicit ad homines priuatos, & mores formādos ſpectat, & ita dicitur ἠθικὴ; vel familiæ alicuius gubernandæ leges præſcribit; & hoc modo Oeconomia appellatur; vel denique Remp: ſeu communitatem aliquam ſpectat, & vocatur Politia: quæ tres partes Philoſophiæ iunctæ cō-

ſtituunt

ſtituunt integrum illum & politicum κόσμον, ſeù mundum omnibus numeris abſolutiſſimum; vt rectè lib. 1. de Rep. docet Plato. Hinc pulchro ſanè Syneſius diſcurſu monſtrat, hanc de Oſiride, Iſide, Horo, Typhone hiſtoriam ſpeculum quoddam eſſe moralis diſciplinæ omnibus propoſitum, vt in eo quid amplexandum nobis, quid fugiendum ſit, videamus. Sicut enim in maiori mundo Solis, & Lunæ inoffenſa coniunctione, & operatione, omnia inferiora reguntur & ſuſtentantur, ita in politico mundo juxta analogiam quandam Sol & Luna quædam datur, quorum vnanimi conſenſu, totum reliquum politicum corpus foueatur & ſuſtentetur: Solem verò hunc & Lunam in philoſophia morali nil aliud dicimus eſſe, quàm intellectus & voluntatis concordiam per Oſiridem & Iſidem repræſentatam. Sicut etiam Oſiris ſeù Sol illuminando & calefaciendo, tùm Lunam, tùm reliquum inferiorem mundum idoneum facit ad generationes: ſic intellectus illuminando voluntatem, ſeù Iſidem, eamq; per veri boni repræſentationẽ ad amorem incitãdo habilem reddit ad bonorũ operũ ꝓductionem. Ex quorum mutua concordia, naſcitur Horus, verus ille Apollo, muſicæ & harmonicarum proportionum inuentor, quo concinente, ſumma imis, ima ſummis, ima denique, ac ſumma medijs; ſummâ vbique proportione reſpondentibus; hoc eſt, exteriores potentiæ interioribus ſubiectæ, appetitu ſenſitiuo rationali conformato; ſubjectâ voluntate intellectui, reliquis potentijs in vnum veluti conſentientibus, ac in bonum vnanimiter intentis admirabilem quandam menti pacem non malè per adiunctum Apollinis cornucopiæ, floreſque adumbratum parere comperiuntur. Cùm verò omnia in rebus humanis miſta ſint, & bona contemperata malis, atque, vt Homerus ſcripſit, duo in Iouis limine dolia, quorum diſpenſatorem ac veluti inſtitorem non vnum credi par eſt, ſed duobus contrarijs principijs, & repugnantibus potentijs erogari; quorum hæc dextrorſum recta prouehatur, ſiniſtrorſum illa obliquè feratur; Fit vt harmonia illa microcoſmi ſubindè turbetur, Oſiris à Typhone occidatur, & diſperſus in mare conijciatur. Iſis lugeat, & ſimulata corporis eius inuentione in artus deluſorio quodam ſimulachri figmento reſtauret; hoc eſt potentia rationalis ab appetitu ſenſitiuo & brutali, verò Typhonis ſymbolo, ſuperetur, obnubileturq; ſplendore luminis eius in brutorum affectuum caligine extincto. Verè enim tunc à Typhone Oſiris occidi dicitur, cùm intellectus vanâ concupiſcentiâ illectus, & à brutali appetitu victus, id quod legi naturæ, ſeù rectæ rationis dictamini è diametro contrarium faciendum eſſe judicat. Iſis lugere dicitur & Oſiridem quærere, cum obnubilato intellectu, & proſtrato, voluntas bonum quærens, idque verum obducentis & proponentis defectum reperire nequit. Falſum Oſiridem deluſoria arte fingit, cùm in bono apparente & falſo ſibi acquieſcendum putat. Adumbrarunt hanc diſcordiam olim appoſitè ſymbolicis ſuis figmentis Mercurius ter-maximus & Zoroaſter, qui rationalem & ſenſitiuum dictos appetitus ſibi adeò contrarios ſub digi-

Plato lib. 2. de Prouidentia.

Syneſius de Prouid. lib. 1.

Quid in Ethica Sol & Luna?

Horus eſt concordia & pax in politico mundo.

Quando Oſiris occiditur.

Horomazes & Arimanius Dij ἀντιτεχνος.

Herba Omomi.

Comparationes parallelæ

Synes. lib. de Prouid.

Marsilius Ficinus lib. de legibus.

Plutarchus.

Deorum nomine, quorum ille bonorum, hic malorum opificem dixit, indigitauit, meliorem Horomazen, Ariminium verò deteriorem vocans, illumque similem luci, hunc obscuritati & caligini assimilabat; inter hos verò Mithram medium statuebat. Priorem precibus & sacrificijs continuis exorari: alteri amuleta auerruncatiua, & sacrificia funesta, execrationibus adhibitis, offerri debere statuit. Inter cætera etiam herbam quandam Omomi nomine in mortario conterunt, inuocantesq; Ditem & Scotum, hoc est, tenebrarum numen, admiscentesque lupi sanguinem in locum opacum deferrentes proijciunt; quâ quidem descriptione, nil aliud insinuare vult, quàm ceremonias quibus Ægyptij Osiridem & Typhonem illũ veluti Genium optimum, sacrificijs, suffimentis, alijsque innumeris ritibus: hunc veluti dæmonem infortunatum execrationibus, ac luctuosis sistrorum strepitibus depellentes, quid in potentiarum discordia in Oeconomicis controuersijs, ac denique in Rerum publicarum tumultibus, ac seditionibus faciendum esset, subobscurè significare volebant. Cùm enim, vt supra diximus, philosophia moralis tripliciter consideretur, vel quoad priuatas personas, vel quo ad Oeconomiam aliquam, vel denique quoad Rempublicam concernit. Quod enim Osirin inter & Isin, contumax ille ac perduellis Typhô in anima rationali, hoc in Oeconomica Repub: maritum inter & vxorem diffidentia, zelotypia, suspicio. In politico verò mundo Magistratum seu principem inter, & subditos rebelles, detrectatoresque bellum, tumultus, seditiones, legum salubrium contemptus; & vt à primo incipiam; si enim potior pars hominis, id est, superior ab inferiori subiugetur, occiditur à Typhone Osiris: totius perit harmonia animi; ita si in Oeconomia quapiam coniuges sint diffidentes, zelotypi, suspicaces, nullam inter se habentes confidentiam, Osiris occiditur à Typhone, & eius corpus discerptum in varias partes abijcitur, hoc est qui debebant esse veluti duo in carne vna, adulterijs ac vagâ quâdam fornicandi libidine in diuersa, ac varia commistione maculati, veluti in multas distrahuntur partes. Isis luget, id est, ob timorem, suspiciones, dolores, aliaque accidentia similibus propria coniugibus. Fugandus itaque Typhon, sistris, execrationibus, alijsque medijs Aegyptijs consuetis. Denique si Magistratus, Rex aut Princeps à subditis dissonet, si leges conditæ ad bonum commune conditæ contemnantur; Occiditur a Typhone Osiris, id est, Architectonicus legislatoris intellectus fit in recipientium subditorum animis difformis; & ex varia & iniqua legum interpretatione discerpitur Osiris; vnde bella, seditiones ciuiles, cædes inhumanæ, aliæque malorum Iliades, quæ hanc discrepantiã, veluti corpus vmbra concomitari solent, exoriuntur; de quibus egregiè discurrentes, vide Synes. lib. de prouidentia, Marsilium Ficin, lib. de legibus. Inter cœteros autem eleganter sanè Plutarchus dicta sub fabula Deorum ἀντιτέχνων ostẽdit: ita enim, vt suprà citauimus, tradit, duos esse dęmones Horomazẽ & Arimanium, illum é purissimo lumine, hunc é tenebris genitum, & vtrumque ad inui-

inuicem pugnare, ex Horomaze 6, prodijsse Præfectos, quorum primum beneuolentiæ, alterum veritati, tertium optimis legibus præfuisse fingit, è reliquis verò vnum Sapientiæ, alterum opulentiæ, postremum deliciarum, suauitatumque Opificem; aduersus quos Arimanius totidem æquato numero protulisse memorat. Horomazen itaque sese attollentem tantùm supra Solem euectum, quantùm Sol ipse è terra, abscessisse; mox alios quatuor & viginti Deos molitum esse, quos omnes in ouo condidit. Tùm Arimainum ex aduerso totidem procreasse; qui perforantes ouum eodem sese coniecerunt, atque ita mala permista bonis, antipathiam & dissonantem istum mundi concentum causata esse: addit secutum postmodum fatale tempus, quo subducto Arimanio, malisque depulsis, terram æqualem, & solidam factam esse, vnamque felicium hominũ Remp. euasisse. Quæ omnia haud incõgruè prædictis adaptari possunt. Pulso enim Typhone Arimanio redit pax, restauratur Osiris Orimazes, Horus ad immortalitatem reuocatur, lætatur Isis de nunquam satis quæsito Osiride tandem inuento, leges salubriter latæ, ab omnibus beneuolè recipiuntur. Vita denique omnis doloris & malorum experte viuitur: omnes denique intentam, diuq; concupitam tranquillitatem, pacemque adepti, ea feliciter, & sine tædio perfruuntur; sed hæc de morali explicatione sufficiant. Fabula de Horomaze & Arimanio.

CAPVT IX.

De Historiæ Osiridis, Isidis, Hori, & Typhonis interpretatione anagogica, seu de sublimi Ægyptiorum sapientia per hanc indicata.

CVm à Dijs immortalibus, dicit Tullius, omnia bona peti oporteat, tùm maximè eam, quæ de ipsis constat sapientiam, quæri oportet, Cicero. quâ imbutus magnus ille Macedonum Rex Alexander dicere solebat, multò sibi jucundiùs de Dijs rectè sentire, quàm vel multis gentibus imperare. Nam neque maiùs quicquam à Dijs dari, nec ab homine præclariùs quicquam ac digniùs accipi posse, illa, quæ in summi illius ac incomprehensi boni cognitione consistit veritate ac sapientiâ, rectè ac sapienter judicabat. Hinc Ægyptiorum sapientes viri ingenio subtiles, & ad sublimium rerum scrutinia aptissimi, cùm abominandam illam, ac planè ridiculam superstitiosæ gentis in Deorũ cultu rationem intuerentur, nec inueteratam iam idololatriæ consuetudinem, ac imbibitam semel pertinacis turbæ de ridiculis Dijs conceptam opinionem adimere sese posse viderent. Sub hisce fabularum figmentis, maxima quæuis mysteria de DEO, de mundo, de Angelis, & Dæmonibus, teste Iamblicho, ad anagogicas confugientes explicandi rationes, exprimere sunt conati; indignum enim esse rebantur, ijs rebus, quæ vel ex natura sua imperfecta sunt, aut ex diuersis composita speciebus, Fabulosæ narrationes ad mysteria Diuina transformatæ.

vel

vel quæ corruptione, aut etiã prauis animi affectionibus, vt libidine, inuidiâ, timore, obnoxia eſſent, ei, quod intellectũ concipi poteſt, optimum, nobiliſſimum, atque excellentiſſimum, Diuinitati nimirum affingere; tùm maximè ijs rebus, quæ cùm à ratione, tùm ſenſu longè ſunt remotiſſimæ, vti ſalax ille Apis, ſeù Mneuius Taurus, Mendeſiorum Hircus, immanis crocodilus, inſenſatus Nilus vitaque carens, olera hortorum numina, beſtiarum pabula, ſimiliaqua portenta Deorum, quæ non res ſacras duntaxat in riſum contemptumque vocabant, quæ minima improbitatis pars eſſe poterat; ſed merâ & intolerabili ſuperſtitione, varijſq; dæmonũ impoſturis aliorum mentes implicabant, aliorum autem in ferinam & pudendam impietatem, ac conclamatam denique peccandi licentiam trahebant. Quis enim adeò philoſophicæ diſciplinæ ignarus, qui ἱερακόμορφον, κυνοκέφαλον, ſimiliaq; πολύμορφα ſimulachra, Deos credat? Deos autem, vti Ægyptij putabant, vim Typhonis formidantes in diuerſa transformatos, nunc Ibium, Canũue, nũc accipittum, vaccarumque corpora induere, omnes fabulas, omnia excedit portenta. Nequaquam ergo exiſtimandum eſt, ſapientiſſimos Ægyptiorũ Sacerdotes, hiſce aut quicquam tribuiſſe, aut falsâ quâdam opinione perſuaſos, ijs quicquam Diuinitatis ineſſe ſenſiſſe; ſed hiſce duntaxat fabulis veluti ſymbolis quibuſdam ad ſublimium rerum ſacramenta, ab indignis contegenda vſos, altiorem philoſophiam indicaſſe. Tantum enim lumine naturæ valebant, vt illud ens, quod nos DEVM dicimus, finitum, corruptibile, mobile, multiplex eſſe, fieri non poſſe crederent. Ac primo quidem infinitatem DEI naturali mentis ratiocinio, vti ex Zoroaſtre, Triſmegiſto, alijſque apparet, colligebant è rerum omnium conſeruatione, rerumque creatarum eſſentiali à DEO dependentia: quod finito & mobili enti conuenire impoſſibile eſt. Hinc ſapienter Orpheus in hymno Saturni: *Qui omnes mundi partes habitas, generationis expers*, quem ſecutus Parmenides Pythagoræus, Deum dixit ens vnum, immobile, infinitũ; præterea fatetur Triſmegiſtus, Deum non miſceri alicui: nullius proprium eſſe Ducem, ſed communem exiſtere; ſi communis ergo eſt, commune eidẽ competet munus; & ſi eſſe commune ſit rebus omnibus; eſſe igitur vbicunque ſit, pendebit ab eo. Quod myſticè tangens Zoroaſter dicit: *Omnia eſſe vno igne genita*; Et Orpheus Deum ideo appellat neceſſitatem, cum neceſſitatem vbique dominari aſſerit. Sed audiamus Triſmegiſtum clarius de infinitate Dei tractantem Dialog. 12. *Deus, ait, circa omnia ſimul atque per omnia, actus enim eſt omnium atque potentia, nihil etiam eſt in omni, quod non ſit ipſe Deus; itaque nec magnitudo, neque locus, neque qualitas, neque figura, neque tempus circa Deum, omne enim eſt:* Quem ſecuti Plato, Pythagoras, Plotinus, alijque Ægyptiacæ ſapientiæ alumni, non abſimilia de prædictis (vt interim Ariſtotelem ſileam) retulerunt. Compertum eſt in animalibus neruum quendam eſſe circa Nucham, quem qui trahunt, cuncta ſimul animantis membra, ita mouent, vt ſingula proprijs motibus concitentur; & ſic Ægyptij,

Veteres ſapientes non credebant πολύθεα

Zoroaſtrus. Triſmegiſtus.

Deus vnus.

Zoroaſter.

Triſmeg. dial. 12.

Neruus in animali quo moto omnia in animali mouentur.

ptij, & post eos Aristotel. lib. de mundo; à Deo causarum causâ mundi membra moueri tradidêre. Cùm igitur vnum Deum dicerent ens necessarium, infinitum, immobile, circulum illum æternum, & immensum, cuius centrum vbique, circumferentia nusquam; à quo, & in quem, quicquid est, prodiens reuertitur; Deorum pluralitatem consequenter consistere impossibile arbitrabantur, quia lumine naturæ docti ductiq; plura principia, præter vnum esse, posse ἀδύνατον existimabant. In quolibet enim rerum genere, illud quod est generis illius summum, vnum esse duntaxat sciebāt; & si plures essent Dij, vnum alterius perfectione cariturum, & consequenter defectui alicui obnoxium, quod Diuinæ naturæ repugnat, cognoscebant. Vnum igitur Deum, naturam naturantem, seu essentiam essentiantem, principium & finem rerum omnium confitebantur; motus autem ordoque per tot secula adeò æqualis, tam ingentis ac multiplicis machinę eos docebat indefessum esse, adeoque infinitam quandam in Gubernatore potentiam; finita enim, vt rectè Aristoteles docet, potentia, tempore finito siue infinito motum, sine fatigatione continuare nequit. Sed vt ad scopum tandem veniamus; hunc Deum, cuius multiplices virtutes & perfectiones Ægyptij sapientes subobscurè nobis per Osiridem, Isidem & Horum indicare voluerunt, dum illum omnium rerum principium & authorem, sapientiam verò eiusdem per Isidem, (quam supra ex vi nominis, nil aliud, nisi prudentem naturæ progressum significari è Plutarcho retulimus) omnia moderantem & disponentem adstruxerunt. Per Horum denique exteriorem illam ac sensibilem mundi fabricam, à Deo summa sapientia productam, innuere voluerunt. Atque hoc ita sese habere testatur Iamblichus de mysterijs Ægypt. tractans. Nam cùm discipuli eius quærerent, quidnam primam causam esse iudicaret? vtrum intellectū? an aliquid supra intellectum? vel vtrū vnum aliquid solum? an vna cum alio quodam sine alijs? vtrum corporeū? aut incorporeum? vtrum cum opifice mundi idem, an eo superius? similiaque circa primum principium quærerent. Iamblichus respondisse fertur hisce verbis. *Ego verò, ait, causam in primis tibi dicam, ob quam sacri & antiqui Ægyptiorum scriptores de his varia senserint, & insuper huius sæculi sapientes, non eadem de his ratione loquantur. Cùm enim multæ in vniuerso sint essentiæ, ac si multifariam inter se differant, meritò earum, & multa earum tradita sunt principia habentia ordines differentes; & ab alijs Sacerdotibus alia principia quidem tota vniuersaliaque, vt narrat Seleucus; Mercurius ipse tradit 20000. voluminibus vel sicut Maneth refert 36000. itemque 6526, & in his perfectè omnia demonstrauit. Oportet igitur de his omnibus veritatem breuiter declarare, atque primum, quod primo quæritis. Primus Deus ante ens, & solus, pater est primi Dei, quem gignit manens in vnitate sua solitaria: atque id est super intelligibile, atque exemplar illius, quod dicitur sui pater, sui filius, vni pater, & Deus verè bonus; ille enim maior & primus, & fons omnium & radix eorum, quæ prima intelligūtur & intelligunt; scilicet idearum. Ab hoc vtique vno Deus per se sufficiens, se ipsum explicauit, ideoque dicitur*

[Margin notes:]
Arist. l. 4. phis.
Per Os. Isid. Typh. Horū Deitatem expresserūt veteres.
Iamb. de myst. Aegyptiorum.
Merc. 20000. rationibus scripsit principiorum rationes.
Seleucus. Maneton.

per se sufficiens sui pater, per se princeps. Est enim hic principium, Deus Deorum, vnitas ex vno super essentiam, essentiæ principium, ab eo enim essentia; propterea pater essentiæ nominatur; ipse enim est ens, intelligibilium principium; hæc sunt principia omniũ antiquissima; Quæ Mercurius proponit de Dijs Aetherijs, Empyrijs, Cælestibus, componens de Empyreis libros centum, totidemque de Aetherijs, mille de cælestibus. Secundũ vero alium ordinem proponit Deum Emeph, *Dijs cælestibus tanquam ducem, quem ait, intellectum eße se ipsum intelligentem, atque in se intelligentias conuertentem. Huic vnum impartibile anteponit, quod primum exemplar aut expressionem vel effigiem, quod* Icthon *appellat. In quo est primum intelligens, & intelligibile primũ; quod solo silentio colitur. Præter hos autem, rerum apparentium opificio alij duces præsunt. Nam opifex intellectus, qui & veritatis Dominus est, atque sapientiæ, quatenus in generationem progrediens, occultam latentium rationum potentiam traducit in lucem* Amun *Aegyptiaca lingua vocatur; quatenus autem sine mẽdacio peragit omnia, & artificiosè simul cum veritate* Phta *nuncupatur. Græci hunc Vulcanum nominant, artificiosum duntaxat considerantes. Quantùm verò effector est bonorum omnium, appellatur Osiris; qui ob suum principatum multas alias habet denominationes, propter potentias, actionesque, quas exercet differentes*: atque hactenus Iamblichus. E quibus apparet Ægyptios diuersitate nominum, quæ Deo affingebant, nil aliud, nisi diuersos vnius Dei in mundo producentis effectus innuisse; ab Hæbræis & Chaldæis, vt ego arbitror, edocti, qui omnes Dei effectus notabiles, totidem nominibus exprimebant. Hinc ex essentiali Dei nomine tetragrammato, & vt ipsi vocant שמהמפרש deducunt 12. alia Dei nomina, ex hoc iterum 42. & demum 72: de quibus in sequenti sectione fusiùs tractabitur. Cùm itaque, teste Marsilio Ficino, in citatum Iamblichi locum, multiplices illi Ægyptiorum Dij, nil aliud notent, quàm diuersam vnius Dei vim & potentiam, nec aliud consequenter Phta, Amun, Emepht, Ichthon, Osiris sit, nisi intellectus opifex, mundanorum opificum proximus Dux, omnia disponens; optimè dicemus Osirin supremum illum rerũ omnium Archetypon intellectum esse. Isidem verò, eius prouidentiam, & amorem, quorum virtute Horus Apollo natus est sensibilis ille mundus, & admirandus ille rerum omnium concentus & harmonia, ab antiquis sub fabula, qua Harmoniam Apollinis filiam ex Marte & Venere natam finxerunt, mysticè indicata. Ex Marte similiter & Venere; Harmoniam, ob similium videlicet rerum cum dissimilibus conuenientiã, & ob rerum latentium consensum dissensumque, in quibus sola mundi pulchritudo & musica consistit, natam finxerunt. Osirin autem Archetypon intellectum esse, ostendit ipsum nomen, quod pulchrè sanè ideò πολυόφθαλμον significare tradit, id est, multioculũ, ob multiplices nimirum virtutes & operationes quas exercet, & diuinorum radiorum omnia penetrantem potentiam; atque ob eandem causam Osirin ipsum Solem esse, atque Isidem Lunam imaginem Solis, eiusque in ordine ad Horum genitum influxu suo conseruandum coadiutricem dicebant. Sicut enim lumen Solis idem totum continuum est

Scripta Mercurij de Dijs.

Emeph quid

Icthon quid?

Amun quid?

Phta.

Osiris.

Hebræi eandem cum Ægyptijs scientiam profitétur.

Marsilius Ficin.

Osiris intellectus Archetypus.

est vbique, neque in partes diuidi potest, neque alicubi claudi, neq; à fonte propriè separari, neque licet ei adsit, aëri misceri: ita DEI lumen totum indiuiduum, toti mundo penitus adest, licet parti cuidam præcipuè vim suam sibi accommodatæ impertiat. Interea tamen omnia quodammodo implet, ob perfectam potentiam, & dominium in omnia penitus immensum. Vndè perficit omnia, vnitque cum extremis extrema per media comprehendens in se omnia, & se ad se reflectens sibi prorsus vnitum; quod quidem munus imitatur, & mundus circulari motu, partiumque in vnum connexione, & conciliatione quadam, elementa vicissim in elementa, virtutemque superiorum ad inferiora mittente. Quod autem de lumine Solis seù Osiridis dictum est; de Isidis seù Lunæ quoque dictum sit; est enim Isis nihil aliud, vt dictum est, quàm Sapientia illa, amor, & prouidentia intellectus Archetypi, quo mundus, seù Horus nascitur & conseruatur; quæ quidem semper inseparabiliter sunt connexa; qui enim videt lumen Lunæ, videt & Lumen Solis à Lunæ lumine indistinctum, cùm lumen Lunæ nil aliud sit, nisi reflexum ad nos Solis lumen. Ita igitur qui videt Sapientiam, prouidentiam, & amorem DEI, in hoc mundo elucescentem, ipsum DEVM videt, teste enim D. Dionysio, omnes res creatæ nihil aliud quàm specula quædam sunt Diuinæ Sapientiæ radios ad nos reflectentia. Hinc Ægyptij sapientes, Osirin rerum cura commissa Isidi, totum mundum incognitum peragrasse finxerunt, quo quid aliud significatur, nisi virtus DEI inuisibilis intima quæuis penetrans? Isis enim seù Sapientia DEI & prouidentia in rebus omnibus apparet; intellectus verò à quo procedit, seù Osiris inuisibiliter omnia mouens, non nisi per imaginem eius in Iside expressam apparet; sed audiamus illuminatissimi Plotini de hisce opinionem, sic enim in libro de 3. hypostasibus: *Mundum,* ait, *hunc sensibilem, si quis admiretur, magnitudinem, pulchritudinem, & perpetuum motus ordinem considerans, & Deos qui sunt in eo alios visibiles, alios inuisibiles. Dæmones etiam atque animalia, plantas, cæteraque omnia, ad primitiuum exemplar mente ascendunt, & ibi cuncta intellectualia contemplentur, eorumque omnium æternam mentem atque sapientiam præsidentem.* Et paulò post: *Quis igitur hunc genuit? ille simplex scilicet, qui in ordine ante hunc est, qui causa est vt ille sit, & tantus sit, qui numerum facit. Non enim numerus primus est, ante dualitatem enim vnum est; deindè dualitas est ab vno nata.* Et paulò post: *Amat autem omne quod genuit, & maximè quando sola sunt generans & generatum. Quando etiam optimum est illud, quod genuit, necessariò cum illo est, vt in eo solummodo, quod alius est separetur. Ideò Plato quoque terna omnia esse circa Regem dicit, primum circa prima: deindè circa secunda, & tertia circa tertia, ipsam quoque causam rerum patrem habere dicit, causam rerum intellectum appellans, Creatorem enim intellectum esse censet, & ab hoc animam esse creatam in illo cratere. Cùm itaque causa intellectui sit ipsum bonum, quod vltra intellectum & vltra substantiam est, patrem eius appellat, multis autem in locis ipsum ens, & intellectum ipsum, ideam nominat.* Hæc Plotinus. Hinc Nume-

Isis amor & Prouidentia.

D. Dionysius

ἀπηχήμα.

Plotinus lib. de 3. hypostas.

Plato.

Terna omnia circa Regem.

menius citat Zoroaſtrum dicentem, Deum per Sapientiam & Amorem ſuum omnia produxiſſe; cui ſubſcribit Thargũ Heroſolymitanũ, vbi loco בראשית ברא אלהים את השמים id eſt, *In principio creauit, &c.* habet Thargum Hieroſolymitanum ܒܚܟܡܬܐ ܒܪܐ ܐܠܗܐ ܝܬ ܫܡܝܐ ܘܝܬ ܐܪܥܐ *In Sapientia creauit DEVS cœlum & terram.* Hinc in arbore Sephiroth apud Cabaliſtas ג׳ מדות ſeu tres proprietates DEO affinguntur, quibus DEVM omnia feciſſe memorant, ſuntque כתר. חכמה. בינה *Corona, Sapientia, Intelligentia:* quas R. Abraham in Iethſirah appellat סופר ספר מסופר id eſt, *numerantem, numerum, & numeratum,* quæ tria exactè reſpondent tribus ſuprà à Iamblicho citatis nominibus, *Amun, Phtha, Emepht.* Quemadmodum enim Hebræi אין סוף illud ſuum בלי תחילה הראשית אב סבה הסבות ſine principio patrem & cauſam cauſarum ſtatuunt. Ita Ægyptij, Emepht primum intellectum, Opificem, quem & in ſecunda cauſarum ſenſibilium ſerie per Oſirin ſeu Solem præfigurant. Iterum ſicuti Hebræi חכמה Sapientiam dicunt mundi creatricem; ita Ægyptij Sapientiam intellectus primi vocant *Phtha,* quo nomine Iſidis conſiliarium Mercurium, quin & ipſum Iſidem vocant, quæ eſt plena Oſiridis primi intellectui imago ac exẽplar, quam ideò Orpheus non inconuenienter Palladem dixit, & ob dictã quoq; cauſam ex cerebro Iouis natã finxerunt antiqui.

Deus per ſapientiam ſuã omnia producit.

Tharg. Hieroſ.

Cabaliſtæ in arbore Sephiroth.

R. Abraham.

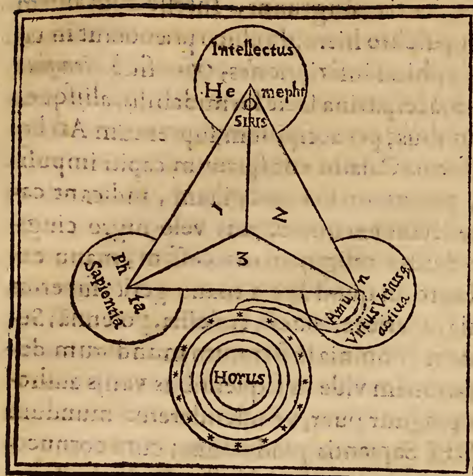
Parallela cõparatio.

Pallas è Iouis cerebro nata.

Amun verò reſpondens Hebræorum בינה ſeu intelligentiæ, eſt vtriuſque vis actiua ad extra, quâ producitur mundus HORVS. Vnde varia iſta ſupellectilis hieroglyphicæ, quibus Horum Hieromãthæ paſſim exprimebant, ſchemata; Baculus videlicet κυκυκόμορφος, id eſt, vpupæ inſignitus capite: lituus quoque & gnomon, à tergore verò triangulum, cui circulus annexus eſt, quæ nil aliud indicant, quàm mundum à Deo per ſapientiam ſuam productum, admirabili rerum varietate per vpupæ caput ſignificata, Summa harmonia per lituum, concinno denique ordine per gnomonem indicato, eluceſcere; Verum quandoquidem hoc hieroglyphicum ſchema fuſiùs alijs in locis proſequimur, eò Lectorem remittimus; Nos myſtica reſumamus. Horum itaque ab *Emphi* per *Phta & Amun* productum, Plato ſtudioſus Ægyptiorum diſcipulus ſat hiſce verbis, dùm mundum hunc ſenſibilem ex Archetypo illo Trigono profluxiſſe aſſerit, demonſtrat; quod & Triangulus ille cum globo affixo inter cætera Hori ſymbola luculenter indicat, & admodum pulchrè eleganterque ſequenti Schemate exprimitur.

Atque

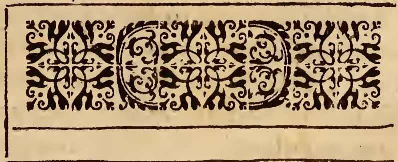
Atq; ex his apparet & omnibus manifestum fit, Sacrosanctam & terbenedictam illam Triadem Fidei Christianę mysterium, vti maximum, sic ter sublime, nullo non tempore, etiam sub obscuris fabularum figmentis adumbratum esse.

Quod porrò Osiris nihil aliud sit, quā primus intellectus, Sol ille æternus, ac primus rerū omniū productor, qui per Isidem coniugem sapientiam suā Horum, mundū videlicet produxerit, Hieromātę varijs Hieroglyphicorum schematismis indicabant, quemadmodum columnæ multis in locis erectæ testātur, vnius celebrem inscriptionem Authores referunt his verbis.

Latin	Graece	Latin
	ICIC	
Ego	ΕΓΩ ΕΙΜΙ	Isis
omne	ΠΑΝΤΟ ΓΕ	quod erit
est	ΓΟΝΟΣ ΚΑΙ	&
fuit	ΟΝ ΚΑΙ ΕΣΟ	&
meum	ΜΕΝΟΝ ΚΑΙ	pe-
plum	ΤΟ ΕΜΟΝ	nemo
mor	ΠΕΠΛΟΝ	ta-
lium	ΟΥΔΕΙΣ	vnquam
re	ΤΩΝ ΘΝΙ	texit
	ΤΩΝ	
	ΑΠΕ	
	ΚΑ	
	ΛΥ	
	Ψ	
	Ε	
	Ν	

Quæ

Quæ ſanè apprimè æternæ DEI Sapientiæ congruunt; Intellectum autem ſupremam Sapientiam generãtem, pulchro hieroglyphico prænotant in tabula Bembina. Vbi præter hieroglyphicas inſcriptiones, *Oſiris* ſiuè *Hemphta* apparet, throno inſidens variegato, accipitrina facie formidabilis, alijſque ſymbolis operationes eius declarantibus; per accipitrem, ſupremum Archetypon intellectum; per tabulam forma Calathi conſpicuum capiti impoſitum, cui Perſææ fructus inſertus, potentiam fœcundatiuam, indicant capiti imponitur, ad notandam intellectus fœcunditatem, velo nigro cingitur caput, ad indicandam naturæ diuinæ caliginem inacceſſam, manu extenſâ imperium in omnia; per ſceptrum quod altera manu gerit, ſuperius incuruatum, influxiuam in omnia ſuperiora, hoc eſt, cœleſtia, potentiã; Sedi variegatæ inſidet, ad authoritatem in omnia inferiorum mundorum, demonſtrandam. Quorum explicationem vide in ſequentibus varijs authoritatibus ſtabilitam. Horus verò pingitur puer, vt oſtenderetur mundum in tempore veluti infantulum à DEI Sapientia productum; cum cornucopiæ verò exprimitur; vt indicaretur varietas, abundantia, & plenitudo rerum in mundo creatarum; in cubo ſtat, ad mundi indicandam ſtabilitatem, ſoliditatemque. Trigonus cum globo cubo inſcriptus ſignificat HORVM è trigono archetypo profluxiſſe; Baculus Vpupæ capite inſignitus, indicat mundum rerum varietate veluti fulciri, & ſuſtentari. Lituus harmoniam vniuerſi. Gnomon ordinem, & admirabilem rerum diſpoſitionem deſignat. Horus denique labra premens, digitoque ſilentia ſuadens, ad ineffabilitatem myſteriorum indicandam.

Vide Schema figuræ præcedentis.

Interpretatio ſymbolorum Hori.

E præcedentibus itaque inſcriptionibus omnia ea, quæ hactenus de ſecreta Ægyptiorum Theologia per *Oſiridem, Iſidem, Horum*, ſignificata diximus, luculenter ſanè demonſtrantur. Porrò quòd Oſiridem in partes à Typhone diſcerptum, & arcæ incluſum fingant, ſuâ nequaquam carent ſignificatione, dùm nihil aliud hiſce indicare volunt, niſi intellectus humani ignorantiam & tenebras, qui cùm ineffabilem illam & ſimpliciſſimam Dei eſſentiam ingenij viribus comprehendere non valeat, per analogias & ſimilitudines rerum creatarum, quæ ſunt veluti quædam, vt cum Horatio loquar, Diuinæ particulæ auræ, eum cum rebus corporeis corruptibilibus; imperfectiſque confundendo, quaſi in partes quaſdam diſtrahere videatur. Fuit enim hoc, teſte Porphyrio, Ægyptijs ſolenne, vt ſupremum illud Numen cum eo animali, in quo eximia quædam vis & proprietas eluceſceret, compararent. Hinc Zoroaſter Deum accipitris caput habere dixit, non alia de cauſa, quàm vt infinitam perſpicacitatis vim in Deo vigentem indicaret; quod ſymbolum in hunc diem ſuperſtes, apud Ægyptios receptum fuiſſe videmus, hominem videlicet ἱερακόμορφον, vti in præcedente ſchemate patet, quo Oſiridem ſeù Hemepht, primum illum archetypum intellectum ſignificare volunt; quod hieroglyphicum alibi interpretabimur. Hinc tot multiformes Deorum imagines ac ſimulachra. Hinc tot mul-

Quid in Theologia Aegyptiorum Oſiridis occiſio?

Zoroaſter.

Deus accipitris caput habet.

multiformes Deorum imagines, quæquidem nihil aliud, quàm multiplicē Dei virtutem diuersis animalium proprietatibus adumbratam notant. Distrahitur igitur Osiris in partes cùm per ignorantiam intellectusque caliginem, Deum cum rebus creatis confundendo, rebusque corporeis applicando, id quod ei non conuenit, nec conuenire potest, tribuentes, veluti ex toto in partes distrahūt. Siquidem rectè Plato dicit, Deo pluralitatem nequaquam conuenire, cùm omnia, quæ multitudinem important, ab vnitate recedentia, tantò sint imperfectiora, tantòque peiora, quantò ab ea magis recedunt. In arca Osiris concluditur à Typhone, cùm intellectus hominum terrenarum, ac carnalium rerum cupiditate obscuratus, cælestium rerum, Diuinorumque amori, & contemplationi nuntium mittens, sibiipsi obstaculum ponit, seq; incapacem facit ad Diuinos Osiridis radios percipiendos. Quæritur autem Osiris perditus per Isidem, & inuentus mutilatusque in integrum restituitur, hoc est per veram sapientiam & amorem, cum sistris, id est, crebris laudum canticis, inde in creaturis, veluti per partes quasdam dispersus, recollectus, ac in vera fide adoratus, vnitati suæ restituitur. Quo facto mox ingens menti exoritur iubilus, quæ per Ægyptiorum cerimonias non inconuenienter in celebri illa τῆς Ὀσιρίδος εὑρέσει repræsentantur.

Multiformes Aegyptiorū Dij quid?

Quomodo restaurandus sit Osiris?

Atq; ex hoc discursu patet, quàm hęc concinnè & fidei nostræ mysterijs adaptari queant. Quid enim aliud Osiris indicat, quàm Solem illum æternum, intellectum primum Archetypon, vitam primam ac fæcundissimam, patrem illum immensæ maiestatis, qui intelligendo se ipsum, & in se ipso omnia, perfectam totius sui, & omnium perfectionum notionem in se ipso concipiendo, producit æqualem, plenam, perfectam & consubstantialem sui imaginem ac vitam, & quoad naturam indistinctā ideam, quæ est Verbum Patris, & Sapientia æterna, repræsentata per Isidem. Vtriusque autem virtute consubstantiali producitur *Horus*, id est admirabilis illa mundi machina, absolutum pulchritudinis & perfectionis eminentissimæ exemplar. Quod Hebræorum secretiores Theologi in 1. Gen. confirmant, asserentes א per ב, hoc est *Aleph* per *Beth* creasse mundum, hoc est *Pater* per *Filium*. Explicat ea clariùs Picus in Heptapto suo in voce בראשית, quod metatheticâ quadam Cabalisticæ disciplinæ resolutionis methodo hunc efficit sensum:

Applicatio ad fidei nostræ mysteria

Hebræorum Theologi quì exprimāt sacram Triadē. *Picus Mirand. in Heptapto circa finem.*

אב בבר ראשית שבתברא ראש אש שתרכ איש ברית תוב

hoc est, *Pater in Filio principium, quietem, finem; creauit, caput, ignem, fundamentum hominis magni* (subintellige Microcosmi) *fędere bono*. Quibus nil aliud insinuatur, quàm admirabilis ille trium mūdorum Angelici, magni, & parui pulchra quædam analogia sibi correspondentium ordo, dispositio, ac concentus absolutissimus, Diuinæ Triados exemplar simillimum. Dùm ad trinam hanc imaginem, tres in mundo Angelico exhibet Hierarchias, in qualibet tres ordines. In maiori mundo tria spatia, elementare, sydereū, empyreum, tribus qualitatibus; figurâ, luce, motu distincta. In quouis cōposito mixtoúe, materiam, formam, virtutum in omnibus mensuram, nu-

Mundus ad SS. Trinitatis imaginem factus.

merum

merum & pondus, præterea principium, medium & finem. In Microcoſmo videlicet in te ipſo, memoriam, intelligendi vim, & voluntatem; in ſciẽtijs, naturalem, rationalem, & moralem facultatem; in qualibet Triadum ſerie, primum, Dei potentiam per Oſiridem repræſentatam, ſecundum, ſapientiam per Iſidem tertium, amorem ſpiritum videlicet illum מרחפת על פני המים incubantem aquis, Ægyptiacè *Amun*, ac fœcundo illo Diuinitatis ſuæ flatu mundum fęcundantem adornantemq; vtriuſq; virtutem, quâ *Horus* productus eſt commonſtrat. Sit *inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt, conſpiciuntur*. Pater igitur æternus cum Filio ſuo æterna ſapiẽtiâ ineffabili gloriæ maieſtate refulgens, cùm maiori mundo producto, minorem ſeù microcoſmum hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam creatum, ac omnibus gratiæ & naturæ talentis inſtructum, eius veluti præſidem introduxiſſet; ecce Typhon, qui iam ob ſuam in Deum rebellionẽ, omni gratiâ & luminis ſplendore priuatus, vnà cum aſſeclis ſuis & confœderatis Titanibus in abyſſum erat datus, inuidiæ, rancoris, & indignationis plenus, vindictæque repetendæ percitus œſtro, Oſiridis gloriam, nullis non machinamẽtis euertere pertẽtare cępit. *Erat autẽ, vt Apollodorus ſcribit, Typhon formidandus vel ſolo aſpectu, horroris imago. Nunc enim inuſitata quadam humanæ ſtaturæ formà, ita vt omnium montium cacuminibus altior eſſe videretur, apparebat. Sed & caput ſæpè numero aſtra pertingebat, manu eius alterà in Heſperum, alterà in Orientem vſque pertingente. Ex his centum Draconum capita eminebant; in cruribus maximas viperarum ille ſpiras continebat; quarum volumina ad verticem ipſum vſque extendebantur.* Talis itaque Typhon humani generis hoſtis contra Oſiridem & ſupremum Iouem ibat, hiſce maleuolentiæ, inuidiæ, malitiæ ac ſummæ peruerſitatis ſymbolis depictus, candentes in cœlum iaculans lapides, cum ſibilo virulento, & boatu horribili, magnam ex ore ignis procellam eructans, cum fruſtra ſupremum numen laceſſeret, fraudulentâ quâdam ac callidâ adinuentione, Oſiridem in arcam concluſum, poſt in fruſta diſcerpſit; quo facto in *Horum* quoque filium iram exercens, interfectum in mare proiecit. Sed quid ſibi hæc velint videamus. Conditus eſt Oſiris in arcam cum protoplaſti parentes maligni Typhonis perſuaſione inducti, legem Diuinam tranſgreſſi ſunt: quo facto, teſte D. Auguſtino, è lucis filijs, tenebrarum filij facti, humanuſque intellectus, qui admirabili quodam gratiæ fulgore coruſcabat, in extremam ignorantiam, cęcitatem, errorũque caliginem delapſus, ac quaſi Lethæo quodam intoxicatus poculo, cùm Dei, tùm omnium cæleſtium obliuionem incurrit. Porrò non ceſſauit hîc Typhonis ſæuities, corpus Oſiridis abſconditum, in partes diſcerptum, in flumen abiecit, Horum quoque interfecit, quo quidem nil aliud niſi idololatria ſignificatur, quâ genus humanum maligni ſpiritus ſuggeſtione infectum, à vera Dei cognitione cultuque declinauit, factumque eſt vt ſimpliciſſima illa Dei entitas, natura ſiuè eſſentia pluribus rebus attributa, veluti in partes diſtraheretur. Hinc alij Solem, Lunam, & reliquorum aſtrorum

Figura Typh.

Allegorica Typhonis deſcriptio.

exer-

exercitum: alij homines virtute ac rebus gestis conspicuos, alij bestias & bruta animantia, resque nomine indignas Diuino honore prosequebantur. Alij denique quicquid vel malignus genius suggerebat, aut stolida phantasia vnicuique persuadebat, Dei nomine & colebat, & sacris placabat. Vnde diuersi ritus & cerimoniæ gentium, abominanda sacrificia ac superstitiones penitus ridiculæ, quibus mundus, veluti serpentinis quibusdam Typhonis spiris intricatus misere detinebatur, ac sub potenti hostis tyrannide & dominatu incassum luctabatur, veluti ex equo Troiano profluxerunt. Hinc Regius Psaltes catastrophen hanc olim contemplatus, plenus admiratione clamabat. *Deus de cælo prospexit super filios hominum, vt videat si est intelligens aut requirens Deum, omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum.* Atque hîc est Horus ille proiectus in mare; tunc enim Horus Osiridis & Isidis filius proijcitur in mare, cùm mundus humanus ad imaginem & similitudinem Dei factus; peccatis à Deo deflectens in æstuante terrenarum voluptatum Oceano submergitur; Dùm itaque Typhon tyrannidem dictâ ratione exercet, Osiride discerpto, atque idololatria per mundũ vniuersum disseminata; Horo itaq; omni iniquitate submerso, æterna Dei sapientia humanos miserata labores, Isis, inquã, illa cælestis æternitatis suæ regiam derelinquens, in hunc mundum, lugubri humanitatis nostræ vestimento induta venit, innumeris laboribus, persecutionibusque subiecta, partes Osiridis, hoc est, gentes diuersorum Deorum cultu dissentientes ad veri Dei vniusque cognitionem, atque in vnius Dei, vnius fidei, ac vnius legis professione insignem asciscens recollegit; quâ Diuinâ vocatione contigit, vt partes dispersæ in vnum corpus veluti mysticum iterum coaluerint. Horum etiam à Typhone interfectum ad immortalitatem reuocauit, id est, mundum peccatis submersum, verbo virtutis suæ ad vitam reuocans, pristino nitori, coercito extinctoque Typhone, restituit, quibus omnibus peractis, electis duodecim Apostolis Sacerdotibus, quibus certas de Deo Osiride restituto, colendoq; leges seruandas prescribens, illa vnde venerat, in cælum cum Osiride æterno Patre, æternum regnatura, postliminio remeauit: Atque hæc sunt, quæ de mystagogia Ægyptiorum breuiter dicẽda existimaui. Nunc ad discipulos eorum reuertamur, hoc est Græcorum Hebræorumque, & quid mysteriorum sub multiplici illa Deorum, Dearumq; mythologia lateat, discutiamus: Ex his enim non exiguum incrementum, emolumentumque apparatui nostro accessurum confido.

Isis æterna Dei sapiẽtia.

CAPVT X.

De mystica significatione Deorum Cœli, Saturni, Iouis, Iunonis, Neptuni, Plutonis.

Tertullianus. REctè Tertullianus, Ethnicos, vbi fabularum, quas de Dijs commentabantur, pudebat, ad naturalium rerum interpretationem, dedecore fabularum ingenij lusibus obumbrato, confugisse: vndé rectè Lactantius Firmianus, hanc Satanæ in Angelū lucis se transfigurātis, ad mortalium animos excœcandos, versutam inuentionem fuisse tradit. Nam cùm doctis viris nequaquam sufficientem videret Poëtarum authoritatem, ad fallas de Dijs opiniones comprobandas, ansam præbuit immorandi, ingeniumq; exercendi circa moralia & physica interpretamenta, vt hoc saltem nomine inania illa deliramenta, quæ antiqua confixerat superstitio ad infimæ sortis hominibus imponendum, neutiquam damnarent. Certè Empedoclem, vt suprà diximus, Deorum naturas ad elementorum facultates, naturâq; vniuersi adaptasse tradit Athenagoras, quod & Palæphatus libro περὶ τῶν ἱστοριῶν ἀπίστων. Phornutus, Fulgentius Cartaginensis, alijque egregiè præstiterunt, quòd quidem aliundè non didicerunt, quàm ab Ægyptijs, quibus nihil tam vile erat & contemptibile, quod non ad mysticas rationes reuocarent. Græci itaque ad omne superstitionis genus procliues, ab Ægyptijs edocti, similes quoque disciplinas, quibus sub mysticis rationibus θεογονίαν istam prodigiosam faciliùs tuerentur, confinxerunt; quæ vt omnia κατὰ τὴν μέθοδον ostēdantur: à primis Deorum omnium Cœlo & Saturno incipiemus, vt quid per eos, eorumque progeniem mysticè expresserint, patefiat.

Lactantius. *Athenagoras.* *Palæphatus.* *Græci Aegyptiorum imitatores.*

SATVRNVS Cœli filius, vt M. Cicero tradit, & Lactantius cum Seruio. COELVS autem Græcè οὐρανὸς, juxta Phornutum quasi ὄρος dictus, hoc est, omnium, quæ suprà sunt, conseruator, & ὁρίζων, hoc est, finitor, & terminus vniuersæ naturæ. Hic, inquam, Cœlus genuit Saturnum, hoc est, temporū authorem, imò tempus ipsum, quòd juxta Aristotelem nihil aliud est, quàm ἀριθμὸς τῆς κινήσεως οὐρανοῦ κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, hoc est, *numerus motus cæli secundùm prius & posterius.* Vndè & κρόνος dicitur, eò quòd cursum & conuersionem spatiorum ac temporum contineret. Filios suos comedisse fertur, quod tempus omne, quodcunque gignit, consumere dicatur. Falcem autem, vt Fulgentius ait, fert, siuè quod omne tempus in se vertat, vt falcium curuamina; siuè propter fructum, vndè & castratus dicitur, quòd omnes fructuum vires abscissæ atque in humoribus viscerum veluti in mare projectæ, sicuti ibi Venerem, ita & libidinē gignant, necesse est. Serpentem illi coniunctum fingunt, caudam suam deuorantem, symbolum anni temporis filij. Quòd porrò aliqui eum ex Alcmone natum dicant, obscurè significarunt τὸ ἀκμητον τῆς περιφορᾶς, id est, *incorruptibilem, seù indefessam cæli vertiginem, & circumuolutionem.* Macrobius quoque παρὰ τὴν Σάθην, hoc est, à veretro dictum putat, eò quòd omnis corruptionis & generationis author sit tempus.

Cicero. *Lactantius.* *Phornutus.* *Vranus seù Cœlus.* *Macrobius.*

pus. alij inter quos Apollophanes in Epico carmine Saturnum, quasi sacrum νῦν, aut satorem νῦς, quasi sensum & mentem creantem, dictum vult, eò quòd omnis ratio, sensus, animus eruditus tempore acquirantur. Quòd autem Saturnus sit tempus, ac nihil aliud, quod omnia destruit, & omnia producit, indicat illud Orphei in hymno Saturni:

Apollophanes.

Saturnus vnde dictus?

Ὅς δαπανᾷς μὲν ἅπαντα καὶ αὔξεις ἔμπαλιν αὐτός.

Omnia qui profers, consumis, & omnia rursus.

Nec mirum est, cùm tempus esse Saturnum dicimus, illum fuisse Deum existimatum, quando Sophocles in Electra tempus palàm Deum appellavit

Orpheus in hymno Saturni.

Χρόνος γὰρ εὐμαρὴς Θεός.

Deus profectò tempus est, facillimus.

Cùm enim Sol nunc ad Septentrionem, nunc ad meridiem declinet, motu suo veluti cũcta mundi loca perlustrãdo, jam dies, modò noctes, nunc hyemes, nunc æstates faciat, atque pro mutationibus temporum, omnia, quæ terrâ, mariq; nascuntur, initia, causasq; ab eo accipiant sui ortus, meritò dictus est Saturnus, ab Orpheo, *pater hominumque, Deûmque*; qui falcem quoque illi attribuerunt, nil aliud putasse videntur, nisi tempus ipsum, à quo omnia inciduntur, prosternuntur, atque labefactantur; Platonicorum præterea classis, cùm Cœlum illum, cuius Saturnus fuit filius, Deum esse putarent, an non sublimè illud corpus, quod, omnia continet, mentemque illam Diuinam, quæ cætera complectitur, quam & dicunt, modò Iouem, modò Venerem, modò Saturnum siuè mentis virtutem è cœlo prouenientem, & in omnia corpora diffusã, innuerũt. Cùm enim Diuina illa mens æthereã regionem gubernans intelligitur, tunc vocatur Iuppiter; ast vbi inferiora corpora descendit ad ea per generationem concitanda, tunc appellatur Venus. Hinc accidit; vt is Saturnus, mens superna aliquando intelligatur, in qua sit lux vniuersa rerum omnium atque prouidentia, quæ ad ordinem & vitam, & mutationes omnium, fortunarum pertineat. Alij tamen eius Sphæræ, quæ ἀπλανὴς nuncupatur, animam; at inferioris Sphæræ, Saturnum dixerunt, qui ordo postea seruatur in cæteris. Hinc non desunt qui totam de Saturno fabulam ad Astronomicas res detorqueant, quæ vide apud Natalem Comitem lib. 2. Myrthol. Chymistæ quoque ad suam hanc artem retorserunt. Dicunt enim fictum fuisse ab antiquis, quòd Iuppiter Saturno genitales partes absciderit acutâ falce, easque in mare abjecerit, ex quibus & è spuma nata sit Venus, quia Saturnus sal sit quidam, pater Iouis præparati salis scilicet, & qui fit ex eo præparato. Sed quoniam cùm Iuppiter in vase vitreo existit, in peracutam, tenuemque aquam soluitur propter vim ignis, quæ sumitur etiam ab ipso Ioue, cùm viriles partes secum afferat, incidens ac separans sulphur intimum ac sale latens, quæ recidunt in vas, quod accipiendis apponitur: idcircò & Saturno amputaias viriles partes dicunt; & cùm sal in aquam tanquam in mare decidat, ex illo sale, ac sulphure gignitur Venus.

Sophocles.

Mystica symbola Saturni.

Diuina mens variè accipitur.

Fabula de Saturno ad Astronomicas res deducta.

Chimica interpretatio.

Saturnus Osiris Aegypti Rex.

Quidam ex antiquis scriptoribus Saturnum cum Osiride confundentes, dicunt Saturnum in Ægypto regnasse, ac Rheam sororem duxisse in matrimonium; ex quibus nati sint Iuppiter & Iuno, qui ob virtutem, præstantissimaque animi ornamenta, vniuerso terrarum Orbi imperârint: ex hisce natos esse 5. filios, Osirim, Isim, Typhonem, Apollinem, Nephten siuè Venerem, de quibus lege Plut. supra cit. lib. de Osiride & Iside: Græci verò in hoc variantes Saturnum Iouem tantùm; Iunonem, Neptunum & Plutonem genuisse asserunt; de quibus iam vlterius dicendum.

Plato.

IVPPITER, Quemadmodum igitur Microcosmus animam habet, quâ gubernetur, sic macrocosmus animam quoque habet, quam vniuersalem Plato vocat. Poëtæ Iouem, Hebræi Mitatron; atque hic est filius Saturni Iuppiter dictus, vel quòd vitam & esse præbeat omnibus animantibus. Vel quòd per eum stent & conseruentur omnia; cuius potestatem, vim summumque orbis dominium pulchrè expressit sequẽtibus versibus Orpheus antiquus Græcorum Theologus apud Eusebium:

Orpheus.

Orpheus in hymno Iouis.

Iuppiter omnipotens est primus & vltimus idem,
Iuppiter est caput & medium, Iouis omnia munus.
Iuppiter est fundamen humi, & stellantis Olympi,
Iuppiter & mas est, & nescia fœmina mortis.
Spiritus est cunctis, validi vis Iuppiter ignis
Et pelagi radix, Sol, Luna est Iuppiter ipse.
Omnipotens rex est. Res omnis Iuppiter ortus,
Nam simul occubuit, rursum extulit omnia læto
Corde suo è sacro, consultor lumine rebus.

Albricus Phi.

Imago Iouis.

Eusebius.

Albricus Philosophus de Deorum imaginibus eum scribit pictum in throno eburneo in suâ maiestatis sede collocatum, qui sceptrum regium tenens in manu scilicet sinistra; ex altera verò scilicet dextra, fulmina ad inferos mittens, & compressos fulmine gygantes sub pedibus tenens, cæli, terræq; dominio potiri. Alij Iouem referunt nubibus insidentem, & seminudum. Nam vt explicat Porphyrius ab Euseb. relatus lib. 3. præparat. prouida credebatur esse & viuifica rerum vis, sedere pingebatur, vt immutabilis eius soliditas exprimeretur; nudabantur superiora, quoniam conspicua est eadem virtus intellectualibus ac cælestibus partibus. Inferiora tegebantur, vt occultari mortalibus humi degentibus indicaretur. Eandem hanc expositionem affert Suidas verbo ζεύς, & vt apparet ex Suida Georgius Cedrenus lib. de Origine Constantinop. Attamen non rerum tantùm creatrix virtus & mẽs censebatur Iuppiter, sed quandoque cœlum aut aër: & vt præ cœteris testatur Seneca lib. 4. quæst. nat. cap. 45. omne illi nomen conueniebat, quo vniuersitatis ratio innueretur aut gubernatio, quemadmodum & de Osiride in præcedentibus dictum est. Hinc de Ioue apud D. August. legimus 7. de Ciuit. Dei cap. 9. Deus est inquiunt habens potestatem causarum, quibus aliquid fit in mundo, vndè ab Orpheo dictus:

Georgius Cedrenus.

Seneca.

Orpheus.

Παντογενέθλ' ἀρχὴ πάντων πάντων τε τελευτή.

Mar-

Martianus Capella lib. 1. de nupt. Philolog. ita in Senatu Deorum Iouem finxit in capite flammantem coronam habuisse ait & super ea velamen rutilum Mineruæ manibus confectum, & veste candidâ indutum, hyalino quoque crebris veluti stellis quibusdam interstincto amictu exornatum; manu dextrâ duos orbes porrigentem aureum alterum, ex electro alterum: quâ figurâ rotundâ scilicet virtutem prouidentem & viuificam significari, testatur Porphyrius; læuâ verò chely enneachordæ inniti videbatur, calceos in pedibus habere virides, iisque suscinam premere, hâc imagine hieroglyphica Martianus totius naturæ præsidem Iouem significasse videtur. Nomen porrò Iouis à Græcis plusquam 10 monosyllabis efferri obseruatur, sunt que Ζεὺς, Ζῆν, Δεὺς, Βδεὺς, Ζᾶν, Ζῆς, Δὶς, Δὴν, Δὰν, Δζεὺς: quæ omnia à Græcis ei ob multitudinem effectuum, quos in mundo operatur imposita sunt, præter aliorum nominum farraginem, quæ legi potest apud Lyliũ Synt. 1. in quo quidem Ægyptios Græci secuti sunt, quorum proprium erat Osiridem illũ suum Iouem Ægyptium, nouis semper adinuentis denominationibus, veluti naturam vniuersi condecorare. Iouem autem vniuersi naturam ex Orphei hymno supracitato patuit, & ex sequentibus meliùs patebit. Nam supracitatus Orpheus, dùm Iouis omnia plena esse dicit, dùm in eo terram, aquam, aërem, ignem, diem, noctem refert; quid aliud facit, nisi imaginem totius vniuersi, cuius caput coronâ fuluâ coruscum, lucidum cœlum fulgidis astris ornatum repræsentat: cuius præterea oculi radiantes Solem & Lunam, latitudo pectoris aërem, humeri spaciosi magno alarum remigio eminentes ventorum velocitatem, promptitudinemque Dei in operando designent. Quæ quidem imago ab Orpheo ita expressa, eadem penè est cum imagine qua Pana Græci olim exprimebant; nec absque ratione. Iuppiter enim aliunde non nisi ab vniuersi dominio πᾶν dictus est; quod & symbola sat ostendunt. Cornua (teste Bocacio) ei apponebantur ad significandos radios Solis & Lunæ; cœterarumque stellarum: facies verò rubicunda & inflammata, ignem æthereum. Barba longa elementa masculina, maculosa pellis, stellarum fixarum sphæram. Baculus recuruus rerum, quo potitur & potissimum anni in sese recurrentis dominium. Heptaulum denique in manu harmoniam cœlestem in planetarum motibus potissimum elucescẽtem denotabant. Prætereà vti partes inferiores pilosæ & asperæ cum pedibus caprinis nil aliud, nisi terram duram, asperam, inæqualem, arboribus, ac omnigena herbarum plantarumque varietate coopertam; ita pudendum & pes caprinus nihil aliud, nisi fœcunditatem, quam mundo largitur, mysticè innuebat. Est enim Satyrus animal lasciuum, salax, & generationis mirum in modum appetens, hinc & Iouem Lycium seù Pana ob salacitatem videlicet & generationis appetitum, quem rebus conferre credebatur, non sine ratione Ægyptij & Græci sub caprina forma referebant. Sed de his hieroglyphicis vide quæ tradidimus in hierogrammatismo hiria. Verùm vt mysteria Iouis Panis meliùs intelligas, visum fuit simulachrum eius penitus hieroglyphicum, prout ab Orpheo alijsque expressum est, hîc proponere.

Martian. Cap. Alia descriptio Iouis.

Porphyrius.

Lylius Giral.

Iuppiter vniuersi natura.

Iuppiter dictus est Pan, eo quod omnia sit.

Panis seu Iouis Lycij imago.

Talem

Iouis ſiue Panos hieroglyphica Repræſentatio.

A Facies rubicunda, caloris vis in Mundo.
B Radiorum cœleſtiũ in ſublunaria virtus.
C Elementa maſculina,
D Poteſtas in annũ omneſq; reuolutiones.
E Virtute eius omnia fulciuntur.
F Dominium in firmamentũ, ſeu fixarum Stellarum Sphæram.
G Terra (elementum fæm.) hiſpida plantis, ſatis, arboribuſque.
H Aquæ & liquoris fons (elem. fæm.) rigatione fæcundans terram.
I Agri, ſegetes, aliaq; vegetabilia
K Harmonia 7 Planetarum
L Aſpera & inæqualia montes indicant.
M Vis fæcundatiua
N Stabile fundamentum
O Vis ventorum, & celeritas in agendo.

Talem itaque antiqui finxerunt Pana Iouis filium. Inferiore parte hiſpidum, & hircum referentem deſignantemq; aſperitatem terræ. Superiore verò hominem. Nam æther propterea, quod in ipſo ratio ſita ſit, tenet totius mundi imperium. Laſciuum & libidinoſum eum fingunt, ob multas ſeminum cauſas, & commixtiones quæ ex ipſis fiunt. In locis deſertis eum morari tradunt, vt eius indicent vnitatem, mundus enim vnus eſt & vnigenitus. Nymphas proſequitur, ſiquidem gaudet exhalationibus, quæ ex humido prodeunt, ſine quibus impoſſibile eſt, vt mundus appareat. Indutus eſſe dicitur nebride aut pelle Pardi, tùm propter pulchram rerum omnium varietatem, tùm etiam propter colores, qui in mundo cernuntur; hiſce eum ſymbolis deſcribit Cornutus. Ex quibus patet Pana cum Ioue quidem eſſe eundem, diſtingui tamen; quòd Pan idem ſit quòd mundus iſte corporeus; Iuppiter autem eius mens quaſi ſit & gubernator; plerumque tamen cõfunduntur: quemadmodum omnia alia numina inter ſe, de quibus vide, quæ alibi copioſiùs tractamus; hîc enim omnia perſtringere operis moles non permittit; ad Iunonem progrediamur.

Panis exacta deſcriptio & ſymbolorum explicatio.

Pan & Iuppiter diſtinguũtur.

IVNO, Iouis & ſoror, & coniunx ſimul, Iuno eſt, quæ aërem denotat: coniungitur enim ſtatim Ioui & cohæret à terrâ ſublata, illo enim cum ea coëunte, ipſa eſſentia in tenuiſſimum diffluens, ignem atque aërem conſtituit. Et hanc ob cauſam Rheam horum matrem fabulati ſunt, patrem autẽ Saturnum, ſiuè quòd certâ temporum reuolutione hæc fiant, aut quia ob materiæ commiſtionem ac ebullitionem, vt ait Phornutus, elementorum diſcrimen reddatur; cœterùm ob hanc cauſam & *Neptunum* dicebant veteres eſſe Saturni & Rheæ filium, quem eo, quòd eum tertium aquarum elementum conſtituerent ποσειδῶνα nuncuparunt; quaſi ποιοῦντα εἴδην, quod nos latinè facientem imaginem dicimus, eò quòd hoc ſolum elementum in ſe formet imagines ſpectantium. Tridentem verò in manibus eius effigiant, eò quòd aquarum natura triplici fungatur virtute, liquidâ fœcundâ, potabili. Huic Neptuno conſociatur Amphitrite, ideſt ἀπὸ τοῦ ἀμφὶ καὶ τρίτη, eo quòd hoc elementum cæteris tribus concluſum ſit, & in cœlo, aëre, nubibus, terraque reperiatur. Accedit tandem *Pluto* horum frater, quem, cum Fulgentio dicimus, Præſulem terrarum, ſeù ipſam terram; πλοῦτος enim ſeu diuitiæ ſoli terræ deputantur; per tenebras autem, quibus eum addictum finxerunt, ſub obſcurè innuerunt materiam terræ omnibus obſcuriorem, vel etiam materiam primam, quam philoſophi ὕλην vocant, vel denique quòd omnes corruptioni obnoxiæ res in eam tandem reſoluantur. Alij Plutonem volunt eſſe Solem inferorum. Verùm antequam vlteriùs progrediamur, viſũ fuit hoc loco ſcrutari Proſerpinæ raptus myſteria tantoperè apud Mythologos celebrata.

Rhea Iunonis mater.

Phornutus.

Imago Neptuni.

Pluto.

Fulgentius.

Pluto ſubterraneus Dæmõ

Myſti-

Mystica significatio raptus Proserpinæ: Vide Schematismi sequentis figuram primam.

QVamuis varij variè hanc fabulam interpretati sint; nos Plutonem raptorem; Cererem, matrem cum Lampadibus sollicitè quæritantem, Herculem, Plutonis quadrigam præcedentem; insidentem nubibus Iouem, breuiter hâc ratione explicamus.

PLVTO quadrigâ vectus nil aliud est, quàm Solis illa virtus terræ insita, ac intimorum viscerum penetratiua, quâ imprægnata terra varias producit fruges, ad vtilitates ac humanę vitæ sustentandæ emolumenta, iuxtà id quod de Plutone appositè dicit Claudianus:

Qui vitam lethumque regis. Nam quicquid vbique
Gignit materies, hoc te donante creatur
Debeturque tibi certis ambagibus æui.

Macrobius 1. Sat. cap. 29. Macrobius quoque 1. Satur. cap. 29. huic astipulatur. *Inferi, inquit, nomen Soli datur, quum inferiori hæmisphærio, id est, hyemalibus signis, cursum suum peragit. Superi quum partem Zodiaci ambit æstiuam.* Hybernus itaque sol Proserpinam rapuisse dicitur, vt benè Phornutus, *Phornutus.* quia hybernis mensibus semina, sub terris latent, ac Solari vi fouentur, vt suo tempore in herbas prorumpant. Nam Proserpina, quam vel fruges aiebant esse, vel aridorum seminum virtutem, tunc ad lucem reduci & reuisere matrem dicebatur. *Porphyrius.* Quid Proserpina propriè Huic consentit illud Porphyrij per Eusebium relati: *Quia verò, inquit, virtus est quædam proiectorum humi seminum, illam subtrahit Sol sub hæmisphærium currens hyemali tempore.* Pluto quid? *Proserpina quidem est illa virtus seminum, Pluto verò Sol est terram subiens, atque occultum percurrens orbem, hybernumque solstitium, atque ideo* Ceres quid? *raptam ab eo Proserpinam dicunt, quam sub terra latitantem Ceres quæritat.* Nec *Phornutus.* abludit Phornutus cum ait: ἁρπάσαι δ' ὁ ἅδης τὴν θυγατέρα τῆς δήμητρος ἐμυθεύθη, &c. *Rapuisse fertur Pluto Cereris filiam; quia frugum semina ad aliquod tempus terrà occultantur.* *Arnobius.* Arnobius quoque huic subscribit his verbis: *Ille qui raptam à Dite Proserpinam dicit, non, vt reris, in turpissimi appetitus voraginem dicit raptam, sed quia glebis occulimus semina isse sub terras Deum, & cum Orco significat fœdera genitalis conciliare fęturæ.* *Phornutus.* Phornutus etsi insinuare velit per Plutonem crassum istum aërem terræ vicinum, non sumit tamen eum, nisi virtute solari dispositum ad generandas fruges, vt benè Cic. 2. de Nat. Deorum: *Cic. 2. de Nat. Deor.* *Terrena, inquit, vis omnis atque natura Diti patri dedicata est.* Hinc Orpheus hymno in Plutonem:

Orpheus in Pl. Πλουτοδοτῶν γενεὴν βροτέην καρποῖς ἐνιαυτῶν.
Diuitias humano generi largiens fructibus annuis.

Galea quid? Per galeam autem Plutoni attributam, nil aliud significatur, nisi hybernus Sol, per crebras nebulas & nubes nostro conspectui subtractus; Raputi itaque Proserpinam seu τὴν περσεφόνην, vel frugum semen, aut, vt alij Proserpinam

nam

nam seù segetem ne in lucem proserperet à Græcis dictam ἑκάτη, quia centuplicatum seges proferat fructum, teste Fulgent. 1. mythol. & D. August. 7. de Ciuit. cap. 20. *August. 7. de Ciuit. cap. 20.*

Porrò sociæ Proserpinæ fuisse memorantur Minerua & Diana, quod aliud non est quàm solaris vis lunari coniuncta ad fruges fructusque producendos; Mineruam enim & Dianam pro Luna accipi, testatur Euseb. 3. de præparat. cap. 2. ὅπερ δὲ Ἀπόλλων ἐν ἡλίῳ, τοῦτο ἀθηνᾶ ἐν σελήνῃ. Diogenianus verò in prouerbijs ait, Mineruam, Dianam, Hecaten seù Proserpinam vnam esse. Est itaque Minerua nil aliud, nisi calor lunaris; humida vis Diana, quam fontibus delectari aiebant. Proserpina verò, quatenus lunaris virtus terræ commista, ad fruges gignendas est apta. Cur verò Ceres eam facibus quærat docet Fulgent. his verbis: *Hanc, inquit, Proserpinam cum lampadibus mater quærere dicitur; vnde & lampadarum dies Cereri dicatus est; illa videlicet ratione, quòd hoc tempore cum lampadibus, id est, cum Solis feruore seges ad metẽdum cum gaudio requiratur.* Iouem quoque & Herculem raptui interfuisse fingunt; per Iouem nil aliud indicare voluerunt, quam vim seminalem, quam Iuppiter cęli dominus in magnam matrem demittere censetur iuxtà illud Maronis:

Minerua Diana quid?

Diogenianus in prouerbijs.

Fulgentius.

Lampades.

Hercules.

Tunc Pater omnipotens fęcundis imbribus æther
Coniugis in gremium lætæ descendit, & omnes,
Magnus alit magno permistus corpore fętus. *Virgil.*

Per Herculem commodè intelligi potest labor & industria ad agriculturam necessaria. Nam, vt benè Palladius ait lib. 1. *benè colendi ratio 4 constat, aëre, aqua, terra & industria, hoc est, Plutone, Proserpina, Ioue & Hercule, ob labores huius, quibus semper in vita fuit subiectus.* Verùm vt hæc omnia faciliùs intelligantur, visum fuit hic hieroglyphicum schema Proserpinæ raptæ ex tabulis heliacis Hieronymi Alexandri ob oculos ponere. *Palladius.*

Explicatio symbolorum fig. I. Schematismi III. qui sequitur.

A, Ceres, magna frugum mater seù terra.
B, Lampades, vis feruida Solis, quâ maturantur fruges.
C, Sulcus agrorum, seù vis Terræ insita ad producendas fruges.
D, Minerua, Lunaris calor.
E, Diana, humida vis Lunę
F, Proserpina, Fruges herbæ, plantæ.
G, Pluto, Sol inferus seu hybernus.
HH, Quatuor anni tempora, seu 4 res, quibus in terra præest, Terra, mineralia, Plantę, fruges.
I, Hercules, laborem & industriã in agricultura, seu tempus ipsũ.
K, Iuppiter, vis seminalis, id est, quam è cœlo mittit.
L, Calathus inuersus, hybernum tempus, quo flores pereũt, indicat.
M, Motus cœli & consequens inde tempus, necessarium agriculturę.

Raptus Proserpinæ hieroglyphica repræsentatio, quâ ratio totius agriculturæ indicatur ex Hieronymi Aleandri tabulis Heliacis.

Quòd porrò per Herculem tempus commonſtretur, ſat liquet ex Orpheo, qui in hymno Herculem vocat παμφάγον παγγενέτωρα omnia conſumentem, omnia gignentem; nec alio ſpectabat voracitas Herculis paſſim decantata: lubet verò hic aſcribere, quod de Hercule tempus referente, deque rerum initijs ex Orpheo tradidit Athenagoras Apolog. pro Chriſtian: ἦ γὰρ ὕδωρ ἀρχὴ κατ᾽ αὐτὸν τοῖς ὅλοις ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδατος ἰλὺς κατέστη ἐκ δὲ ἑκατέρου ἐγεννήθη ζῶον δράκων προσπεφυκυῖαν ἔχων κεφαλὴν λέοντος, διὰ μέσου δὲ αὐτῶν Θεοῦ πρόσωπον ὄνομα Ηρακλῆς, καὶ χρόνος. *Fuit aqua ex ipſius ſententia rerũ omnium principiũ, ex aqua verò lutum ortũ eſt, ex vtroque progenitum animal draco, cui adnatum erat caput Leonis; mediam autem hæc duo continebant faciem Dei, cui nomen Hercules, & tempus.* Quæ quidem omnia Orpheus dixit de Hercule Ægyptio, vt alibi probabimus. Sed hæc de raptu Proſerpinæ ſufficiant. Nunc ad reliquas Deorum ſignificationes oſtendendas progrediamur.

Orpheus.

Athenagoras.

SATVRNVS itaque fingitur deſcendiſſe de cœlo, vt terræ commiſceretur. Iouem autem hunc exſecuiſſe, eiuſque violentiam refrænaſſe. Iuppiter enim eum regno eiectum ad tartara miſit, atque hoc fabularum obſcurâ poſitione ſignificant vniuerſæ generationis ordinem, nimirùm abundantem Oſiris fluxum, hactenùs factum in terra contraxiſſe, cùm exhalationes faciat ſubtiliores. At mundi natura influxus infundens, quem Iouem eſſe diximus, abundantem impetum mutatione cohibens vegetali humore & calore optimè temperauit. Porrò quod ea genitalibus Cœli reſectis, & in mare proiectis nata ſit Venus, ſignificare voluerunt, ſeminalem illam Cœli virtutem, ac generatiuam à Ioue virtute mundi omnia diſponente deriuatam in mare, quâ mare fuerit redditum fœcundum, & ad generationem idoneum. Nata verò Venus ex mari videtur, eò quòd ad omnem generationem opus ſit motu, & humiditate; quo vtroque mare valere nemini incognitum eſt. Venus enim Dea à Latinis nuncupata, à Græcis ἀφροδίτη generationis, voluptatiſque Dea, & formæ credita à gentibus, ideòque dicta Venus, aut quòd ad omnes veniat, aut quòd per eam omnia proueniant; ita Cicero. Varro verò: *Poëtæ,* inquit, *de cœlo, quod ſemen igneum cecidiſſe aiunt in mare, ac natam è ſpuma Venerem coniunctione ignis, & humoris quam haberent, vim ſignificantem Veneris, à qua virtute natis dicta vita juxta illud Lucilij,*

Saturnus.

E genitalibus Cœli Venus nata quid?

Venus vnde dicatur?

Vis eſt vita vides, quæ nos facere omnia cogit.

Α᾽φροδίτη autem dicta eſt, eò quòd ſpumoſa ſint animantium ſemina, aut vt Euripides comminiſcitur, eò quòd Venere furientes, ἄφρονες, ſeu mentis ſint impotes. A Venere porrò natus eſt AMOR, ſeu CVPIDO, quod nihil aliud eſt, quàm naturalis ille omnibus ad ſimile ſibi procreandum appetitus. Pingitur inſtar pueri alati cum pharetra, & ſagittis, & face, eò quòd amantes ſint animo imperfecto, vt Phornutus, aut ob rerum naturalium appetitum non ſatiatum. Sagittæ indicant, quòd amore capti ab aſpectu quaſi vulnere à longè feriantur; aut contra quod ab aſpectu formæ cupi-

Amor & Cupido.

Cupidinis imago.

Phornutus.

Symbolorum explicatio.

dine vulnerentur; alas gerit, quia nihil amantibus leuiùs, nil mutabiliùs inuenitur, vt apud Virgilium de ipsa Didone abundè probat Seruius Honoratus in 1. Æneid. facem gestat ob igneum amoris vim, & libidinis ardorem, quo veluti consumuntur, quæ symbola Cupidinis pulchrè describit Propertius.

Seruius Honoratus.

Virgil. 3. Eleg.

Quicunque ille fuit puerum qui pinxit Amorem
Nonne putas miras hunc habuisse manus?
Hic primum vidit sine sensu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona;
Idem non frustrà ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alternà, quoniam jactamur in vndà
Nostraque nonnullis permanet aura locis,
Et meritò hamatis manus est armata sagittis,
Et pharetrà ex humero Gnossia vtraque jacet,
Ante ferit quoniam, tuti quam cernimus hostem,
Nec quisquam ex illo vulnere sanus abit.

Sed hæc παρέργως tantùm, nunc ad scopum reuertamur. Quoniam verò neque Saturnus, neque Iuppiter, aut Venus, siuè Amor quicquam prosunt, nisi per industriam & artium mechanicarum inuentionem applicentur; Veteres Vulcanum & Mineruam finxerunt ex Ioue prognatos, quorum hæc Sapientiam, industriamque ex cerebro Iouis prognatam denotat, quâ habiles simus ad omnis generis res vitæ necessarias excogitandas; ille laborum excultor, quatenus ignis vsum toti mundo monstrans, omnia instrumentorum genera homini necessaria fabricatur, nullum enim elementorum, igne homini magis necessarium est, teste Arist. lib. 2. de gener. Atque ideò Vulcanus vocatur ἡφαιςὸς ab incendendo sic dictus. Hinc eum aliqui, ex Iunone prognatum dixerunt, quam supra aërem diximus. Nam crassiores ac pinguiores flammæ quodammodo ex solo incenso aëre materiam sumunt. Cur autem à Ioue de cœlo sit præcipitatus, insinuat Diodorus Siculus; eò quòd ignis primo inuentus sit ex ardenti fulminis jactu. Cœterùm ei Venerem & Gratiarum vnam connubio junctam fingunt, quo velle videntur significare, mechanicas artes apud omnes gratiam obtinere, eò quòd ijs nullus carere possit; vel etiam ob vehementem caloris vim in actu Venereo se exerentem. MINERVA autem è cerebro Iouis prognata, nil aliud dicit, quàm ipsius Iouis intellectum, præcipuam animæ partem, Sapientiæ sedem, quâ solo à brutis distinguitur homo, quæ ei data est, tùm ad DEVM factorem cognoscendum, amandumque, tùm ad vitæ res necessarias sibi excogitandas.

Vulcanus & Minerua.

Aristoteles. Mystica Vulcani.

Gratia & Venus ei juncta.

Iterum vt humanum genus omnibus rebus necessarijs instructum maiori in pace & tranquillitate viueret, & vt se ab iniuria hostium ei bellum subinde inferentium faciliùs defenderet, ex Ioue fictus est *Mars & Bellona*;

Bellona.

quo-

quorum ille Deus belli, belligerandi artem inuenit, vnde & Ἄρης dictus à tollendo hostium sæuitiem, eorumque contumaciam oppositis armis frangẽdo, idque in mundo politico; In mundo verò sublunari *Mars* nil aliud est, quàm vis illa actiua res ipsas coaptans vnde non malè ex ipso Harmoniam fieri fabulati sunt antiqui. *Bellona* verò ipsa fortitudo, tùm viris martijs in bello necessariam, tùm robur illud, quo in mundo res fulciuntur. Cùm verò bellorum incommodis mirum in modum Respublicæ disturbentur, agri deuastentur, scientiæ & artes obliuioni tradantur: finxerunt ex Ioue nouem Musas prognatas, quarum subsidio, animus curis & doloribus fractus refocillaretur, agri fundorumque loci, iustè denique inter homines distribuerentur, animi mortalium bellorum rigore immanitateque efferatiores facti, humaniorum Musarum cultu, denuò mansuescerent & cicurarentur. Sed de his in sequentibus plura. Denique ne homines, aureis seculis redeuntibus, virtutis obliti, præcipites in omne voluptatum genus sese immergerẽt, tres *Parcas* è Ioue natas dixerunt sapientes, quæ nil aliud sunt, quàm breuitas huius vitæ, rerum humanarum inconstantia, & mors ineuitabilis, quorum consideratione homines in continuo virtutis exercitio, veluti retinaculis quibusdam, vt Seneca dicit, constringerentur. Parcæ autem dicuntur ἀνηφεραστικαὶ eò quòd nemini parcant, ita Seruius. Tres fingebant, vnam loquentem, alteram scribentem, tertiam fila ducentem, atque ideò Martianus Capella in nuptijs philolog. eas librarias seu scribas superùm vocat, & Archiui, custodes, vocantur autem *Clotho, Lachesis, & Atropos*; seù quod idem est, Euocatio, Sors, & sine ordine, hoc videlicet innuere volentes, quod prima sit Natiuitatis euocatio. Secunda vitæ Sors. Tertia mortis cõditio, quæ sine lege venit. Alij primam *Clotho* deriuant ἀπὸ τοῦ συγκλώθειν, quod reuoluat & contrahat omnia. *Lachesis* ἀπὸ τοῦ λαγχάνειν, id est, fatum sortiatur. *Atropos* autem quasi inuertibilem & incommutabilem explicant. Sunt alij, qui Parcas ita interpretentur. Per *Clotho*, 7 Planetas, per *Lachesin* res sublunares. Per *Atropon* Aplanen seù sphæram stellarum fixarum denotent. Non desũt qui *Clotho* præsenti tempori, *Lachesin* futuro, *Atropon* præterito, vt Aristoteles: communiter ita eas statuunt Poëtæ, vt vna colum teneat, altera fusum, tertia filum rumpat iuxtà illud:

Mars. 9. Musæ. Parcæ. Clotho. Lachesis. Atropos.

Clotho colum retinet, Lachesis net, & Atropos occat.

Hesiodus Parcas νυκτὸς, nocte & Erebo natas dicit, ob occultam & abditam futurorum vim; Lycophron maris puellas dixit, ob feram & immitem fatorum legem. Vides igitur quanta sit Deorum Dearumque cum rerum naturalium, moraliumque progressu connexio? Certè quam veteres nihil sine mysticis rationibus finxerint, vel ex dictis luce meridianâ clariùs patet.

Hesiodus. Lycophon.

CA-

CAPVT XI.

De Mystica significatione Apollinis, Bacchi, Herculis, Mercurij.

HOs quatuor Deos diuersis insignitos nominibus, nihil aliud esse quàm vnius rei Solis nimirum, diuersos effectus testatur Phornutus, Fulgẽtius, Apollodorus, & ex recentioribus Hieronymus Aleander in tabulis Heliacis; in quo quidem Macrobium, aliosque veteres omnia numina ad vnũ Solem reducentes, secutus est. Nos eos sequemur initium ducturi ab Apolline.

APOLLO, quem Themistius oratione 16. nominat ἥλιον τὸν πρόγονον τοῦ Ἀπόλλωνος, pingebatur adolescens intonso capite, aureoque capillitio insignis, cythara, arcu sagittisque instructus, à cuius latere tripus ponebatur, coruus seu cygnus & calathus floribus fructibusque refertus, imaginem eius exhibendam duximus, vti in fig. II. Schematismi præcedentis fol. 226.

A, Solis radij.
B, Iuuenilis species, ortus Solis quasi renascentis quotidie.
C, Cæsaries aurea, splendor Solis.
D, Arcus & sagittæ, vis Solis radios iaculantis.
E, Harmonia Mundi quam motu efficit.
F, Tempus præsens, præteritum, futurum.
G, Coruus, noctis nigræ symbolum.
H, Fruges quas calore producit.
I, Cygnus albus, diei symbolum.
K, Pastoris habitus, indicat pecorum per herbas quas producit conseruationem.
L, Nubes, quas trahens in pluuius destinat.
M, Habitus Medici, vis medicinalis herbis insita.

Quid aliud iuuenilis ætatis repræsentatio indicat, nisi renascentis per singulos dies Solis vigorem, pulchritudinem vimque caloris, vnde omnia vitam hauriunt & in esse suo conseruationem vt pulchrè ostendit Poëta:

Sol semper Iuuenis, rapidum qui diuidit axem.

Fulgent. Et Fulgent. 1. mythol. *Renascendo semper est iunior*. Intonsum verò caput velut aureo quodam capillitio radians, quid sibi velit ostendit Martianus Capella, lib. 1. de nupt. philolog. his verbis: *Sol, inquit, augustum caput radijs perfusum circum actumque flammantibus veluti auratam rutili verticis cæsariem imitatur.* Arcum quoque sagittasque nil aliud repræsentare ostendit Macrobius, cui astipulatur Fulgentius his verbis: *Arcum quoque sagittasq; circumscribunt, quod de circulo eius radij in modum sagittarum exsiliant*. Subscribit huic Lucianus de Astrologia: Solis iacula nil aliud quàm radiorum eius iactus esse conijciens. Consentit Phornuti Dianæ seu Lunæ ob eandem rationem, longam dico radiorum iaculationem, sagittas attribuentis interpretatio;

[Marginalia: *Sol radiosus.* — *Martian. Cap.* — *Fulgentius.* — *Lucianus.* — Explicatio symbolorum.]

tatio; vnde radij ab Auſonio tela diei, à Prudentio ſpicula, à Chaldæis מליקן à vibratione ſic dicta comperiuntur. Quamuis aliqui κατὰ τὴν ἀλληγορίαν per radios intelligant illuſtrationem humanæ mentis in diuinationibus & vaticinijs, quorum præſes Apollo fingitur. Per Tripodem verò adiunctum nil aliud, teſte Fulgentio, ſignificatur, quàm triplex temporis præſentis, præteriti, futuri quæ effectus eſt motus Solis, differentia; vel vt Martianus vult, & Suidas· τρίπους κατὰ τοὺς τρεῖς χρόνους μαντευόμενος ἐνεστῶτα παρεληλυθότα καὶ μέλλοντα. Pingitur verò Apollo & introducitur ſub forma Muſici ſeu Cytharædi, ad oſtendendum Solem, Suida teſte, harmoniam vniuerſi eſſe; Phornutus cauſam huius dat ſequentibus verbis: *Quia Sol, inquit, debita menſura ferit regitque omnes mundi partes, efficitque vt vbique mutuo concentu concinnus ſit mundus, nullà apparente diſſonantia.* *Medicus fingitur; quia Sol virtutis ſuæ influxu tēperatiſsimo ac calore maximè proportionato, cordis vigorem promouendo, atque calorem naturalem fouendo, omnium cenſetur eſſe conſeruator animantium.* Paſtor fingitur, eò quòd Sol producendo fruges, herbas, gramina, virgulta, pecora paſcere cenſeatur. Coruus verò & Cygnus, ei dedicari conſueti, nil aliud ſunt, quàm effectus Solis, item viciſſitudines noctis dieique, quarum hæc per cygnum album, illa per coruum nigrum ſignificatur. Atque hæc ferè ſunt quæ Apollini à Poëtis afficta ſunt; nunc ad Herculem progrediamur.

Tripus. — Mart. Capella — Suidas. — Cur Medicus — Paſtor quare? — Coruus & Cygnus dedicātur.

HERCVLES eſt ratio vniuerſis rebus inſita, quâ natura fortis eſt ac valida iuxta Phornutum. Nos dicimus Herculem nil aliud eſſe quàm Solis virtutem confortatiuam & roboratiuam rerum omnium, in quas dominiū obtinet. Sicuti Apollinem eſſe diximus eam virtutem, quæ in illuminatione atque efficacia radiorum diffuſorum conſiſtit; patet id maximè ex inſtrumentis & habitu quibuſcum pingitur. Quid enim aliud pellis illa Leonina, niſi ūim & efficaciam, quam igneâ ſuâ virtute inferioribus rebus imprimit, ſignificat? Ælianus ſanè ideò Solis domicilio Leonē Ægyptios præfeciſſe, ait quod animal ſit forte, efficax, calidum & igneum; cui aſtipulatur Horapollo, Plutarchus & Proclus. Cur verò clauâ ſit inſtructus pulchrè docet Porphyrius: *Clauam, inquit, illi & pellem Leoninam accommodant, alteram, vt inæqualitatem motus indicent; alteram verò, quoniam in Leone præcipuè vires ſuas oſtendit.* An non duodecim illi labores, quibus exantlandis Hercules robur ſuum probaſſe memoratur à Poëtis, optimè congruunt effectibus Solis, quos duodecim cœli domicilia quotannis percurrendo operatur? certè in id Orphea quondam reſpexiſſe patet ex ſequentibus:

Hercules quid? — Symbola Herculis eorumque myſteria. — Plutarchus. Proclus. — Porphyrius. — 12. Labores.

Ὅς περὶ κρατοφορεῖς ἠῶ καὶ νύκτα μέλαιναν
Δώδεκ' ἀπ' ἀντολιῶν ἄχρι δυσμῶν ἆθλα διέρπειν.
Qui fers auroram validè noctiſque nigrorem
Sex bis ab occaſu exantlans certamina ab ortu.

Porrò arcus & ſagittæ, quibus inſtructus cernitur, eum ab Apolline virtute radiorum penetratiuâ diſtinctum non eſſe ſat monſtrant. Oſtendit etiam id ipſum proprij nominis ἔτυμον, quod iuxta Porphyrium & Macrobiū, nil

Arcus & ſagittæ.

nil aliud eſt quàm gloria aëris ἥρας κλέος, illuminatio videlicet; & forſan huc alludit fabula, quâ Herculem totum orbem peragraſſe, & ad inferos penetraſſe, Hortum Heſperidum pomis aureis ſpoliaſſe fingunt. Solem enim virtute ſuâ totum orbem peruadere notiùs eſt quàm dicere expediat; quid porrò aliud deſcenſus ad inferos, niſi Solis occaſus? Et quid aliud ſpoliatio pomorum aureorum in Heſperidum horto facta, niſi ortus Solis, quo facto cœlum, qui eſt veluti cœleſtis quidam paradiſus, ſideribus ſuis, quæ per aurea poma denotantur, priuari videtur. Quòd verò eum aliqui Medicum dicant & Muſicum ſeù μουσηγέτην, vti Plutarchus, Heſichius, Macrobius, alijq; hi eum cum Apolline ſeù Sole eundem eſſe ſignificauerũt; quoniam à Sole rerum omnium ſalus dependet & harmonia vniuerſi. Sicut igitur Apollo ſagittifer, medicus, μουσηγέτης dicebatur ob prædictos Solis effectus, ob eoſdẽ ijſdem nominibus inſigniebatur Hercules. Et ſicut per coruum, cygnũq; viciſſitudines dierum & noctium, ita per Herculis Coronam ex populo, (cuius folia ab vna parte ſubnigra, ab altera alba ſunt, aut quia hæc arbor, Dioſcoride teſte, tranſacto ſolſtitio æſtiuo folia vertit) contextam eoſdem ſignificabant. Sola differentia inter eos facta, quod Apollo, vt dixi, ſit virtus illuminatiua & penetratiua; Hercules verò Solis virtus ſit conſolidatiua ſeù confortatiua, aut genialis illa ſolis vim, quæ non incongruè repræſentatur fabulâ, quâ Herculi ex 50. fœminarum compreſſione vna nocte facta, numeroſam prolem affingunt. Plutarchus de frat. amor. Apollodorus. Denique victorias ſeù Herculis labores 12. non malè ad effectus Solis quos Sol in 12. domibus per 12. menſes exercet, adaptari poſſunt, quamuis alij ad mores ita transferunt.

Hortus Heſperidum.

Plutarchus Heſichius.

50. Fœminas comprimit.

Apollod. lib. 2. Biblioth.

12. Labores Herculis ad mores tranſlati.

1	Centauros Semihomines interimit,	Hoc eſt, dum	Carnales affectus virtute animi mortificat.
2	Leonem domat.		Superbiam & iram verà domat manſuetudine.
3	Cerberum ligat.		Gulam, vanam gloriam, & inuidiam virtute contrarià ligat.
4	Hortũ Heſperidũ ſpoliat, Dracone interfecto.		Virtutum fructus non capit, niſi vitiorũ impedimenta tollãtur.
5	Hydram perdit.		Dum quicquid pacem tollere poteſt, euitat.
6	Archeloum filium Thetidis capit.		Occaſiones vitiorum ſtudioſè declinat.
7	Cacum occidit.		Malitiam voluntatis, virtutum ſtudio in bonum inflectit.
8	Diomedem occidit.		Dum iuſtitiam vindicatiuam ſeruat in delinquentibus.
9	Antæum Gigantem ſuperat.		Libidinem velut peſtem fugit.
10	Aprum Chelidonium interfecit.		Virtutis conſtantia omnes ſuperat difficultates.
11	Gerionem bicipitem canum tollit.		Terrà marique animi magnitudinem probat.
12	Athlantem iuuat.		Literatam virtutem ſummo ſtudio amplectitur.

BACCHVS, quem vino præeſſe finxit ingenioſa antiquitas, nil aliud cenſetur eſſe, quam vis Solis humectatiua & maturatiua, quâ omnes omnino res ab autore naturæ in vtilitatem hominum conditæ, debitam ſibi perfectionem conſequuntur, arbores, vites, plantæ ſucco replentur, turgeſcentes fructus pepticâ hâc Solis virtute ad maturitatem reducũtur, maximè verò vinum ob conſimilem cum Sole naturam, quod & inſignia ei affixa ſatis ſuperque demonſtrant, ideò ſine hedera, racemis, vitibus, vuis, pomis,

alijſque

alijſque fructibus nunquam comparet. Quòd verò Iuuenis, delicioſus, ſalax, furibundus, aureis cornibus, hederaceus pingatur; oſtenditur eum ab Apolline & Hercule non diſtingui. Iuuenis enim pingitur, ob ſolem quotidiè renaſcentem, delicioſus & ſalax ob vini reliquorumque fructuum abũdantiam, quam virtutis ſuæ influxu producit; & quod homines dulcedine rerum productarum allectos, in omne lætitiæ genus diffundi faciat. Hinc etiam, quia Sol fœcunditatis largitor eſt, Bacchum ſalacem finxerunt & Priapi parentem, ſatyroſque ei addiderunt, eò quòd magna illi naturalis ſeminis ſit copia; vndè & in ſacris eius phallus circumferebatur. Aurea porrò ei cornua affixa, Solis radios metaphoricè non malè exprimunt. Quòd autẽ ei Tigres, Lynces, Pantheræ velociſſima animalia & calidiſſima ſint conſecrata, indicat Solis pernicitatem, ac igneæ naturæ vim. Pellis verò Hebridis, quæ ei à Diodoro tribuitur, nil aliud notat, quàm aut aſtrorum diuerſitatem, quorum Sol præſes eſt & gubernator, teſte Martiano, vel rerum in ſublunari mundo virtute ſuâ productarum varietatem; priùs confirmat Orpheus in hymnis hiſce verbis:

Ἄστρων δαιδαλέων μίμημ' ἱερῦ τε πόλοιο. *Orpheus.*

Ad inferos deſcendiſſe fingitur Bacchus, ad occidentem Solem indicãdum; orbem peragraſſe fertur, ad vim Solis ſupra indicatam demonſtrandã. Indos perdomuiſſe, ad feruorem Solis ſub Zona torridâ ingentem deſignãdũ, ad quod & illud alludere videtur, quod de Baccho ex vtero matris, ignis opera prodeunte fingunt; vnde eleganter vetus Poëta:

Sic Apollo deinde liber ſic videtur legifer
Ambo ſunt flammis creati proſatique ex ignibus,
Ambo de comis calorem, & ambo radios conſerunt
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.

Sed hæc de Baccho ſufficiant.

MERCVRIVS Græcis Ἑρμῆς, Ægyptijs Thoth, ſermonis Deus creditus ab antiquis Mercurius dictus quaſi medicurrius, quòd ſermo ſit medius inter homines; à nobis nil aliud dicitur eſſe, quàm virtus Solis tractiua, de cœtero ab Apolline, Baccho, Hercule &c. non diſtingui. Probant id inſignia ei affixa in fig. III. Schematiſmi præcedentis. Quam extraxi ex antiquario clariſſimi Domini Claudij Menedrij, in qua omnium propè Deorum ſymbola occurrũt. In radijs capitis Apollinẽ: in conibus Ammonem: in hederacea corona Bacchũ: in Leonina pelle Herculem; in ſerpentibus Æſculapium: in pharetra & ſagittis Dianã: in galea Palladem: Mercuriũ denique in pedibus humeriſq; alatis. Præterea in alijs Schematis, alæ capiti pedibuſq; adnexæ; imberbis ſimulachri ſpecies. Pingitur cũ Heptachordo pſalterio, galea partim nigra, partim alba, tricolore virga, ſimilibuſque quæ poëtica ei affinxit garrulitas. De iuuenili forma in præcedentibus dictum eſt; per alas ei affictas, celeritatem Solis ſignificari incognita atque ſecreta patefacientis teſtatur Artemidorus lib. 2. his verbis πάντα γὰρ ἐξελέγχει καὶ εὐσύνοπτα ποιεῖ, vel me-

lius quò virtute suâ tractiuâ vapores & exhalationes sustollens in altum volare faciat; atque ideò eum mythologi furem fabulantur, eò quòd Sol inferiora ad se trahendo, veluti furari videatur. Confirmat opinionem Cleanthes apud Macrobium, qui Mercurium, ideò dicit appellari Lycium, quòd ad instar lupi pecora rapientis, ille humores rapiat, & exsugat, in eum enim omnia terrena redire, dùm immisso calore rapiuntur, rectè sentit citatus Macrobius 1. Saturn. Lyra porrò seù psalterium ἑπτάχορδον, nil aliud nisi 7. planetarum orbitas, quarum dux & moderator Sol est, significat; diu noctisque vicissitudines demonstrat galea λευκομέλαινα. Fabula verò de Argo πολυοφθάλμῳ à Mercurio interfecto, quid aliud insinuatur, nisi ortus Solis cœlum astriferum oculis (sunt enim stellæ nil aliud, nisi majoris mundi veluti oculi quidam) priuantis, ipsamque cœli faciem interimentis? Musicam quoque Mercurium inuenisse, Medicinam, testudinem trichordam; seù fidium tres voces, acutam, grauem, & mediam asserunt, quæ harmoniam in mundo latentem, Solis vi causatam innuunt. Gallus ei dedicatur ob crepusculum seù auroram quam Sol effigiat, gallusque cantu suo annunciat. Lucius Apuleius eum sic scribit: *Puer*, ait, *luculentus, nisi quod Ephœbi chlamyde sinistrum tegebat humerum, flauis crinibus conspicuus; inter comas eius aureæ pinnulæ simul coniunctæ prominebant cum caduceo & virgula*; quæ descriptio non differt ab ea, quam supra de Apolline adduximus; Solis enim radios singula significant. De virga verò & caduceo, varia à varijs traduntur; nos dicimus Mercurij virgam, symbolum fuisse concubitus Iouis & Rhææ, seù Cereris, ex quo orta Proserpina; siquidem id peractum esse sub forma draconum traditur, quod Ætheris & Terræ conjunctionem designat ad frugum procreationem, idque ad Solis vim pertinere nemo ignorat: fuit autem arundinea, ex qua tela, symbolum radiorum Solis, olim fiebãt, Tricolor etiam aurei videlicet glauci & nigri coloris ad cœlestia, aërea & terrestria loca, quibus se Solaris vis exerat, indicanda: etsi Fulgentius Phornutus, Albricus, Apollodorus dicta ad eloquentiæ vim trahant; quod optimè fiet, si eloquentiam veluti mysticum quendam Solem consideremus.

Macrobius. / Fabularum de ☿ explicatio. / Mercurij ἑπτάχορδον. / Gallus ei sacer. / *Luc. Apuleius.* / Imago Mercurij. / Caduceum Mercurij. / Arundinea virga.

Hieropolitani denique, qui sunt gentes Assyriæ, omnes Solis effectus atque virtutes ad vnius barbati simulacri speciem redigebant; cujusmodi simulachrum Schematismi III. figura IV. fol. 226. exhibet, eundemque Apollinem vocantes venerabantur. Hujus facies, prolixa in acutum barba figurata erat, eminente super caput Calatho; simulacrum thorace munitum, dextra erectam habebat hastam, superstante victoriæ paruulo signo; sinistrâ floris porrigebat speciem; summis ab humeris Gorgoneum velamentũ redimitũ anguibus, tegebat scapulas. Aquila deindè volãs visebatur. Ante pedes imago fœminea erat, è cuius dextra, læuaq; icones erãt fœminarũ, quas cingebat flexuoso volumine Draco. Radios in terram supernè jaci, barbâ demissâ significari docebant Theologi. Calathus aureus surgens in

Descriptio Numinis Hieropolitanorũ

in altum, monſtrabat ætheris ſummum, vndè Solis eſſe credebatur ſubſtantia. Haſtæ atque Loricæ imago adjungebatur Martis, quem eundem, ac Solem eſſe exiſtimabant. Victoria teſtabatur omnia ſubmitti iſtius ſideris poteſtati. Floris ſpecies, florem rerum proteſtabatur; quas illum Deum inſeminare, progenerare, fouere, nutrire, maturareque erat fides. Species fœminæ terræ imago eſt, quam Sol deſuper illuſtrat. Signa duo æquè fœminea, quæ ſerpens ambiebat, Hylen, naturamq; ſignificabant. Draconis effigies flexuoſum iter ſideris demonſtrabat; Aquila, volatus velocitatem, & altitudinem Solis oſtendebat; addita erat Gorgonea veſtis, quod Minerua, quam huius præſidem accipiebant, Solis virtus eſſe crederetur. Sed Schema fol. 226. conſidera.

Explicatio ſymbolorum fig. IV. Schematiſmi III. fol. 226.

A, Aureus Æther.	G, Omnia eius poteſtati ſubijciũtur.
B, Radij demiſſi in terram.	H, Penetratio Solis, ſeù Martialis vis.
C, Robur Solis.	I, Hyle.
D, Vegetabilium vita.	K, Terra.
E, Motus ex Oriente.	L, Natura.
F, In Occidentem ſeù volatus.	M, Flexuoſum iter Solis.

Verùm antequam myſtagogiam 4. Deorum, Apollinis, Bacchi, Herculis, Mercurij, ſiuè, quod idem eſt, quadruplicem Solis virtutem, in quadruplici 4. anni temporum ſpatio ſe exerentem concludamus; ſequentem tabulam, ſiuè typum Solis hieroglyphicum, apponendum duximus, ex quo, quæcunque hucuſque dicta ſunt, luce meridianâ clariùs patebunt. Tabulam olim ex ædibus Aſdrubalis Mathæi Marchionis extractam Hieronymus Alcãder tabulis ſuis Heliacis inſeruit, quã nos hîc ad incudẽ reduximus.

Explicatio ſequentis figuræ.

A, Apollo Iuuenilis formæ, Solis ortus.	L, Stabilitas agendi.
B, Radij Solis,	M, Acerui Mercuriales Agrorum cuſtodia.
C, Vis penetratiua in pharetra.	N, Harmonia mundi, ac Solis effectus.
D, Vis penetratiua, & jactus radiorum.	O, Vita mundi, & dominium in omnia.
E, Habitus Medici, ſeù Vatis, ob diuinationis &	P, Vis radiorũ Solis in virga arundinea.
F, Vaticinationis vim, quã mõſtrat.	Q, Septem Planetarum conſonantia cum Sole.
G, Vis in plantas, flores, fructus, arbores.	R, Virga mediâ parte nigrâ, noctem.
H, Robur Solis in pelle leonina Herculis.	S, Alba diem ſignificat.
I, Claua Herculis, vis ſolidatiua Solis.	
K, Poculum Bacchi, vis humida & concoctiua Solis.	

Typus Hieroglyphicus SOLIS, *eiusque effectuum.*

Vides igitur, quam appoſitè in hoc typo Apollinea vis Solis æſtiua, radioſa, medica, frugifera, per radioſi capitis iuuenilem formam, per pharetrã ſagittaſque, per corymbum omni genere fructuum florumque conſpicuũ, quo totum annum cohoneſtat, exhibeatur; cognoſcas & Herculeam Solis virtutem, id eſt ſolidatiuam rerum omnium, in claua, ægide veſtita, exhibitam, ſc. hybernã; vti & in pampineo vaſe Bacchicam Solis omnia maturantis autumnalem vim, & in aceruis Mercurialibus caduceiſque vim Solis ἀρπαρτικὴν, verno tempore exhibitam. Ad alia itaque progrediamur.

Eru-

Erutus eſt anno 1626. Treuiris Moneta, ſeù numus quidam, in quo ſequens non abſimilis ei, quam modò exhibuimus, expreſſa imago cernebatur.

Caput erat quatuor brachijs fultum, quorum primum ſpiculo, ſecundum poculo, tertium caduceo, quartum clauâ inſtructum cernebatur, vt hic apparet in figura. Per quod hieroglyphicũ ego quidem nihil aliud ſignificari exiſtimo, quã quadruplicem Solis virtutem, ſub ſymbolis 4. dictis Dijs myſticè attributis repræſentatam: ita quidem vt per ſpiculum Apollo, ſiuè illuminatiua Solis virtus, per poculum Bacchus ſeù humectatiua & decoctiua vis Solis, tractiua vis eiuſdem, ſeù Mercurius per caduceum, per clauam denique Hercules, ſeù ſolidatiua proprietas Solis indicaretur. Quàmuis prædicta 4. ſymbola non inconuenienter quoque 4. Elementis accommodari poſſint, ita quidẽ vt ſpiculum virtutem ignis penetratiuam, & vt cum Porphyrio loquar: πάλσιν τῶν ἀκτίνων, quam antiqui ob ſimilitudinem quandam caloris ſplendoriſque Solem appellabãt, repræſentemus. Caduceus verò Mercurij, nil aliud ſit, niſi aër fluidus peruiuſq; volatilibus, nec minus ſuperiora pertingẽs, quã inferiora. Aër enim ſumma imis cõiungens, medius vbiq, interuenit, vt bene Sen. 2. Nat. atq; ideò ab Arnobio Mercur. quaſi Medicurrius obſeruatur. Aquam verò optimè poculum, quod Baccho olim tribuebatur, ob vim in humida, quemque ideò Plutarchus vocat πάσης ὑγρᾶς φύσεως κύριον, καὶ ἀρχηγὸν repræſentare videtur. Claua demùm nil aliud, niſi Herculem vimque Solis roboratiuam deſignat, ſeù terram: fuit enim, teſte Apollonio Rhodio lib. 4. claua Herculis ex olea, quæ magnam cum terra affinitatem habet, vt Theophraſtus & Plinius tradunt; dicta confirmant veteris gemmæ ſculptura, ſymbola, 4 elementorum præferens ex Abrahami Gorlæi gazophylatio ab Alcandro deprompta.

Significabat illa per fulmen A, ignem; per Delphinum B, aquam; per caduceum C, aërem; per aridum denique truncum D, terram. Verùm vt ad

ſcopum noſtrum reuertamur, optimè ſanè ſupra poſita tabula 4 anni temporibus, quæ motu ſuo Sol efficit, adaptari poteſt. Si per Mercurium Ver, per Bacchum ſeu poculum Autumnus, Hyems per Herculẽ, per Apollinem denique Æſtas intelligatur. Atque vt ab hac incipiamus, quid aliud radioſus ille ac tam multiplici ſagittarum ſupellectile inſtructus Apollo ſibi vult, niſi ſummam, quam æſtiuo tempore exerit virtutem? & vt Heſiodus dicit μένος ὀξέος ἠελίοιο robur acuti Solis, omnem putredinem noxioſque humores exſiccantis? ad quod fortè alludere videtur πύθω putredo, ſeù Draco ab Apolline interfectus, per laurum verò coruũ- Heſiodus.

que

Philostr. lib. imag. Cassiod. lib. 1. var. lect. Lucanus li. 4. de Cæsare.

que res natura calidissimas, sicut Apollinis seu Æstatis complexio, Albrico teste; ita incendium Phaëtontæum iuxtà Philostratum, Cassiodorum, Lucanum, imò commune illud (ab Apollinis disco percussus est) Apollinem per æstatem denotari, sat superque demonstrant. Per Bacchum verò nil aliud repræsentari, quàm Autumnum, ostendunt vina & cornucopiæ, raiemi, vites, arbores, plantæ, quę ei affingebantur, & in tabula præcedentis Encarpus iste, seu corymbus omnigena fructuûm varietate refertus, de quibus Virgil.

2. Georg.

. . . tibi Pampineo grauidus Autumno
Floret ager, spumat plenis vindemia labris.

Phornutus quoque ob eam causam arborum tutorem Deumque, astipulante Athenæo, dictum tradit. Demarchus in certaminibus dionysiacis virgineas aureos canistros omnium fructuum primitijs refertos, instante Bacchi solennitate ferre solitos. Huc quoque facit, quòd Porphyrij verbis apud Eusebium refertur: τῶν ἀκροδρύων, καὶ ὅλως τῶν φυτικῶν ἡ δύναμις Διόνυσος ὀνομάζεται. *Plantarum omnium virtus appellatur Bacchus.* Quòd verò Autumnus sequatur æstatem, fabula Bacchi ex ardente matris aluo extracti indicat. Inconstantiam verò, varietatem, atque autumnalis auræ vicissitudinem varia Bacchi μεταμόρφωσις referebat ab antiquis repræsentata.

Lib. 3. de præparat. Euangeli.

Herculem porrò Hyemem denotasse, hispida barba, pelles, claua, teste Phornuto ostendunt. Est enim hyems nil aliud nisi quoddam Anni seniũ, quo rigescentibus gelu campis, & incanescentibus, arbores omnes virore & floriditate sua priuantur; at remedium se à frigoribus defendendi maximũ, sunt pelles: βούφαγος dicitur Hercules seu Hyems, eò quòd boũ labores consumat, vt Athæneus tradit & Callimachus. Aduersabatur autem Hercules Iunoni, eò quòd hyems, nubibus, niuibus, pluuijs perturbet & inamœnum reddat. Depulsor malorum dictus est Hercules, eò quòd morbosissimam anni partem autumnum frigore suo depellere soleat.

Lib. 10. Hym. in Dianam.

MERCVRIVM denique ipsum veris tempus denotare, tradit Remigius Monachus apud Alcandrum; eo quod ipse seminibus maris & terræ præesse feratur; vnde Fauonius, qui à Philostrato alatus dicitur & formâ venustâ appellatur. Congressus verò Mercurij nil aliud insinuare videtur, quã luxuriosum illud veris tempus, quo omnia ad Venerem excitantur, iuxta illud Lucretij.

Nam simul ac specie patefacta est verna diei
Et reserata viget, genitabilis aura fauoni
Aeriæ primum volucres te Diua tuumque
Significant initum perculsæ corda tuà vi.

Et Columella de Hort. cultu;

Nunc amor ad coitus properat; nunc spiritus orbis
Bacchatur Veneri, stimulisque cupidinis actus
Ipse suas partes adamat, & fœtibus implet,
Hinc maria hinc montes, hinc totus denique mundus,
Ver agit; hinc hominum, pecudum, volucrumque libido.

Hinc

Hinc etiam antiqui Mercurio & Floræ sacra faciebant hoc mense. In antiquæ quoque gemmæ sculptura Mercurius arieti insidet, eò quòd Sol verno tempore arietem animal libidinosum ingrediatur. Erat denique Mercurius dictus Hermaphroditus, quo nomine herbas intelligit Theophrastus & Aristides orat. in Bacchum; propterea, ait, masculus & fœmina is Deus vtroq; pollet sexu. Sed de his hactenus.

CAPVT XII.

De Musarum & Apollinis mystica significatione.

DE Musis diuersa est Authorum sententia, alij tres tantum ponunt, cœli terræque filias, ob trichordum ab eis inuentum, quod ὑπάτην μέσην καὶ νήτην continebat, hoc est, imam, mediam & supremam, quâ nil aliud nisi triplex mundus elementaris, Æthereus & supercœlestis, vt Plato docet, indicatur. Alij 9. à Ioue & Mnemosyne congenitas scripserunt; de quibus Ouid. 5. met. qui à Matre Mnemosydas eos appellat.

Mnemosydas cognorat enim, consistite dixit.

Diodorus verò celeberrimè eas interpretatus est, quasi eorum quæ ad musicam artem spectant, propria vnicuique describens officia. Homerus quoque incredibili eas celebritate prosecutus est. Dictæ verò sunt Musæ, eò quòd bona & vtilia homines ignorantia laborantes doceant. Nam cùm, vt supra dictum est, Iuppiter nihil aliud sit, quàm pater & anima mundi, reliquæ verò stellæ seu planetæ, aut etiam elementa eiusdem veluti censeātur filij & filiæ, Apollo autem primogenitus Iouis filius Sol nimirum, rector, ductor & gubernator sit filiorum seu stellarum & elementorum; sapientes antiqui sub obscuro hoc fabulæ tegumento de Musis à Ioue progenitis, & ab Apolline doctis, totius naturæ coniugium eiusque concentum admirabilem insinuare voluerunt.

Ex cuius frequenti contemplatione, ac curiosa inquisitione tandem artes prodiêrunt seu Musæ, vti Astronomia, Geometria, Arithmetica, Musica, Rhetorica, Dialectica, &c. Quæ sunt veluti filiæ quædam memoriæ & imaginationis. Cùm enim homines, constantes cęlorum leges cum summa admiratione deprehenderent, crebris obseruationibus adhibitis, & motibus firmiter per imaginationem intellectui impressis, tandem exorta est Astronomia. Verùm cùm motus tam multiplices inuestigare non possent sine quantitatis tàm continuæ, quàm discretæ cognitione, hypotheses enim & phænomena sine geometricis ratiocinationibus nequaquam demonstrari poterant, vti nec numerus motuum sine arithmeticis, eius occasione Geometria & Arithmetica originem traxere. Cùm verò admirandum illum tam diuersarum rerum, ac toto cœlo differentium naturarum mutuum nexum ac ordinem concinnum, summa imis, summa denique ac ima medijs, summâ

Artes. Astrologia. Geometria Arithmetica

Musica. mâ vbique proportione respondentia contemplarentur, harmonicas rebus rationes in esse rati sunt, vndè & Musica nata. Sed enim cùm de ijs rebus firmiter atque distinctè disserere non possent; modum in ratiocinando Dialectica. Rhetorica. seruandum certis quibusdam regulis comprehenderunt, vndè Dialectica & Rhetorica. Ecce seriem genealogiæ Musarum. Porrò alij ex Apollinis capite eas deriuatas fingunt juxtà illud Poëtæ:

Mentis Apollineæ vis has mouet vndique Musas.

Quæ quidem non discrepabunt à nostra sententia, si ea, quæ suprà de idētitate Iouis & Apollinis diximus, rectè cōsiderentur: Anaximāder Lāpsacenus, & Zenophanes Heracleopolites aliter in suis libris Musas ipsas sunt interpretati; quod & alij, vt Pisander Physicus, & Euximenes libro θεολογουμένων af- Pisander. Euximenes. firmare videntur. Namque ad necessaria humanæ voci instrumenta Mu- Humanæ vocis instrumēta denotant. sas ipsas ordine comparant. Fit enim vox 4. dentibus è contra positis, ad quos lingua percutit. At duobus superioribus vnam ex Musis ascribunt, alteram inferioribus, quod cum alterum eorum defuerit, sibilum potiùs quàm vocem reddi asseuerant. Duobus item labijs veluti cymbala verborum modulationi commoda duas ex Musis apponunt. Alteram linguæ applicant, quæ vt plerumque percutiens quendam vocalem spiritum format. Palato quoque vnam ex Musis dicarunt, cuius concauitas sonum præfert, à gutturis fistula alteram deducunt Musam, quæ tereti scilicet rotundo meatu spiritalem præbet excursum. Rursus Pulmoni, qui veluti aërius follis conceptam reddit vocem, & reuocat, vnam ex ipsis appetant. Nonam quieti atque silentio ascripserunt. Si enim ex his nouem veritatis in- Fulgentius. strumentis, quicquam defuerit, vox perfecta non erit. Fulgentius verò μυθολογικῶν lib. 2. nouem Musas doctrinæ & sapientiæ dixit repræsentare mo- Sapientiæ rationes denotant. dos; vndè juxta allegoriæ leges hoc ordine ponuntur.

Primo loco *Vrania*, id est, humanæ intelligentiæ sublimitas. Secundo, *Polyhymnia*, id est, capacitas memoriæ. Tertio, *Euterpe*, id est, voluntatis oblectatiò; Nam intelligentia memoriæ jungitur, & voluntati. Quarto, *Erato* ponitur; hoc est, amabilis, nullâ enim re voluntas plùs delectatur, quàm similium collatione; hoc autem sine profunda cogitatione fieri non potest, ideò subsequitur *Melpomene*: huic verò *Terpsichore*, quasi artium delectatio associatur; cogitationum enim perfectio sine disciplinarum perfectione fieri nequit. His omnibus omnis humanæ locutionis venustas gignitur, quæ *Calliope* dicitur; indè *Clio*, hoc est, bona fama nascitur, sub qua *Thalia*, quæ in vltimo loco posita est, hoc est, germinatio virtutum; omnis enim virtus per pulchram appetitus famam, & gloriam, ideòque albo alite, id est, cygno sustollitur, stagnisque mox deponitur, quia gloriæ & famæ bonæ semina in altum & sublimè elata, dein per humum, hoc est, inter mortales, & ora hominum disseminantur, & diffunduntur, juxtà Fulgentij itaq; considerationem, vti scientiæ atq; disciplinæ, ita Musarum munere perquiruntur, vt velle, delectari, insistere, capere, memorari, inuenire,

re, indicare, eligere, pronuntiare, successiuè, & necessariò quadrare cognoscuntur. Est autem & hoc consideratione non indignum; quid sibi ἑπτάχορδος Apollinis, de quo Homerus (qui est, ad Mercurium) hymno

ἑπτάχορδον

Ἑπτὰ δὲ συμφώνους ὀίων ἐτανύσσατο χορδάς.

Et apud Virgil.

Est mihi disparibus septem compacta cicutis,
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Macrobius lib. 1. Satur. scribit Apollinis lyram septem fuisse chordarum, per quas tot cœlestium sphærarum motus præstat intelligere. Diodorus autem Mercurium ait lyræ repertorem fuisse, atque eam tribus instituisse chordis instar trium anni temporum, tres item voces desumptas, grauem ab hyeme, ab æstate acutam, à vere mediam magnâ autumni iniuriâ, qui hinc fructibus onustus immeritò exulat. Orpheum, alij, quatuor chordis lyram instituisse tradunt, vel ad eadem anni tempora, vt iniuriâ affectus Autumnus postliminio suæ restitueretur dignitati, vel ad quatuor elementa, vt alij scripsêre, denotanda. Alij δεκάχορδον Apollini attribuunt, adeò fœcunda est mens nostra quoties sese ex summis difficultatibus extricare nequit. Vt igitur vno verbo, quid de hac sententiarum varietate cêseam, dicam. Per τρίχορδον Apollinis attributum à Diodoro, triplex mundus, de quo supra, vel triplex Iouis dominium, in cęlestia, terrestria, & inferna, vt expresse Orpheus in hymno Iouis supracitato demonstrat, significatur. Orphei verò τετράχορδον. 4. elementorum symbolum fuisse & 4. anni temporum, testantur, quotquot de hac materia tractarunt, Authores; qui verò ἑπτάχορδον ei attribuunt 7. planetarum orbitas seorsim insinuant; cui si cœlum stellarum fixarum accedat, efficitur ὀκτάχορδον; qui denique ἐννεάχορδον, ei affigiunt, terram octochordo annumerant, vt Glareanus, quod nouem musarum nominibus exprimunt: sic diuersarum rerum ordinibus diuersa polychorda sunt affixa. Ita Thaliá dicunt concentũ non habere itaq; silentio & terræ eá ascripserunt, quam tricipiti Cerbero, Apollinis pedibus prostrato comparãt. Clio verò cum Luna hypodorium modum & chordã προσλαμβανόμενον mouent. Calliope & Mercurius hypophrygium modum & chordã ὑπάτην ὑπατῶν possident. Terpsichore cum Venere hypolydium παρυπάτην ὑπατῶν cõtinent. Melpomene cum Sole Dorium & lychanohypaton coaptant. Erato cum Marte Phrygium cum ὑπατημέσων custodiunt. Euterpæ & Ioui lydius & παρυπάτημέσων conueniunt. Polyhymnia & Saturnus myxolydium & lychanomeson seruant. Vraniæ & Cœlo stellato chordæ νῆται ascribuntur. His autem omnibus nil aliud demonstrare videntur, quàm totius vniuersi harmoniam. Summus enim ille cęli stelliferi cursus, cuius conuersio cùm sit concitatior, acuto & excitato mouetur sono, grauissimo autem hîc lunaris & infimus, quorum Cicero his verbis meminit. *Nam terra immobilis manens, vna sede semper hæret, complexa medium mundi locum: illi autem 8. cursus, in quibus eadem vis est duorum Mercurij & Veneris modorum, 7 efficiunt distinctos*

Macrob. lib. 1. Sat.
Diodorus.
τρίχορδον.
Orpheus.
τετράχορδον
δεκάχορδον
Triplex mũdus.
Orpheus in hymno.
4. Elementa, & 4. anni tẽpora.
7. Planetarũ orbes.
Musici Toni.
Cic. 6. de Rep. lib.
Cursus Planetarum musicus.

interuallis ſonos, qui numerus rerum ferè omnium modus eſt. Verùm operæpretium faciam, ſi prædicta verba Ciceronis paulò minutiùs diſcutiam; apparet enim, quod in hac præceptione, quam Plinius refert, interuallorum rationẽ ex 8. tantùm curſibus 7. ſonos fieri collegerit, extremos pro eodem ſono intelligendo, vt fit in διαπασῶν. Et conſonat vulgatum Muſicorum dictum:

Axioma Muſicorum. *De diapasôn idem eſſe iudicium*; quanquam vt dicam quod ſentio, Ciceronis locus haud dubiè hoc loco corruptus eſt; & Macrobius exactè eum non intellexit, tametſi 4. longiſſima in eum ſcripſerit capita. Theodorus Gaza eximiæ eruditionis vir, cùm eum locum in Græcum ſermonem verteret, & ipſe quædam, quæ in vulgatis Ciceronis codicibus ſunt, obmiſit, vt hæc verba: *Mercurij & Veneris modorum*. Quædam aliter vertit, vt ὧν δίτλη ἀυτῖς προσεστὶ δύναμις, quod in vulgatis quibuſdam latinis codicibus frequenter ita legitur. Illi autem 8. curſus, quibus eadem vis eſt modorum, à Theodori verbis longè diſcrepans lectio. Quædam in his Ciceronis verbis 7 *efficiunt diſtinctos interuallis ſonos*, verbum, *ſeptem*, ad ablatiuum *interuallis* coniungendum exiſtimant, hoc ſenſu: octo hi curſus efficiunt ſonos diſtinctos 7. interuallis; ſed hoc haud dubiè coactum eſt, & à Ciceronis phraſi & iudicio longè alienum. Ego hunc Ciceronis locum ita legendum cenſeo. Illi autem 8. curſus, in quibus eadem vis eſt extremorum, ſeptem efficiunt diſtinctis interualla ſonis; ſeù vt Muſici doctiores, ſpecies 7. qui omnium ferè rerum modus eſt. Hæc verba, ſiquidem ita leguntur, & ſecundum naturam prolata videntur, & traditioni Muſicorum conſentanea erunt, natura enim ita habet, vt octo phtongis ſeù vocibus, ſecundùm rationem muſicam diſpoſitis, certoque modulandi genere dimenſis, octauus ſit eiuſdem naturæ cum primo. Et cum ſint 8. phtongi, 7. tamen duntaxàt ſint interualla, quæ ſepties variata quouis modulandi genere 7. efficiunt διαπασῶν ſpecies, quarum frequentiſſimè omnes authorum libri meminêre; in cuius loci difficultate enodandâ, cùm toties vidiſſem à doctiſſimis viris laboratum, eum hîc quoque præterire nolui.

Macrobius.

VII. Διαπασῶν ſpecies.

Hebræorum dogmata. Hebræorum quoque ſapientes, cùm intuerentur multiformem iſtam mundi figuram, diſcordemque rerum concordiam, eam à certis quibuſdã præſidibus Angelis gubernari crediderunt. Vnde & Ariſtotelis intelligentias, & nouem Muſarum commenta profluxiſſe certum eſt. Verùm vt contextum hiſtoriarum, proceſſumque diſciplinarum ab Hebræis ad Ægyptios, & ab his ad Græcos aliosque meliùs percipias, viſum fuit hîc totam de mundi harmonia Hebræorum ſententiam traditionemque adiungere.

De Mundi harmonia Hebræorum dogma. Triplex mũdus. Hebræi itaque ad benè rerum omnium differentias graduſque diſtinguendos, tres mundos figurant (quemadmodum & Platonem feciſſe legimus) primus eſt ſupramundanus, quem Philoſophi ἀρχέτυπον ſeu intellectualem, Hebræi עולם המלאכים id eſt, *Mundum Angelicum*, in quo creaturæ nullo terrenæ mixtionis inuolucro veſtitæ, per literas א, ב, ג, ד, ה, &c. in alphabeto myſtico, vſq; ad י *Iod* ſignificatæ enumerantur. Proximum huic cœleſtem appellant עולם הגלגלים, mundum ſphærarum, quem per literas à כ vſque

que ad צ denotant. Poſtremum omnium ſublunarium, quem nos incolimus, illi dicunt עולם היסודות mundum elementorum, in quo עולם קטון mũdus minor, ſeù μικρόκοσμος, indicaturq; per literas à צ ad ת vſq;. Atq; hoc eſt τετράχορδον illud trium mundorum, inexplicabilem Creatoris ſapientiam in muſica illa rebus ſingulis impreſſa demonſtrans, vel 4. Elementorum τετράχορδον, de quo ſupra, quæ ſi coniungantur ἑπτάχορδον conſtrues, omnium ferè rerum nodum ſupra explicatum, & à Cicerone inſinuatum. Eſt autem ſumma horum mundorum dependentia à ſe inuicem. Mundus ſidereus quidem ab Angelis; elementaris autem ab vtroque & Angelico, & ſiderio, à quorum influentijs dirigitur dependet. Primus mũdus cõſtat nouemplici Angelorũ ordine per nouem literas priores indicatus. Primus quidẽ ordo vocatur חיות הקדש id eſt, animalia ſancta, qui per literam, ſeù ſummarum, & altiſſimarum rerum, quæ primâ emanatione Diuinæ bonitatis ſubſiſtunt, notam deſignãtur; atque hi ſunt ſpiritus illi inferiora illuminantes. In ſecundo ordine cõprehenduntur Ophanim אופנים formæ ſeu rotæ, quibus reſpondet ב litera ſapientiæ; hoc ſequuntur אראלים *Aralim*, id eſt, *Angeli fortes, & robuſti*. Poſt hos, ordo Angelorum, qui חשמלים *Haſſemalim* dicuntur, ſequitur. Deinde שרפים *Seraphim*, & poſtea מלכים *Melachim*, אלהים *Elohim*, בני אלהים *Benelohim*; Demum כרובים *Cherubim* agmen claudunt; qui omnes Angeli certa ſua officiâ habent in gubernatione mundi; Mundus verò completur per ſymbolum, fœcundæ Dei naturæ. Sequitur כ Caph ea litera, quæ primũ mobile denotat ab ipſo אל שדי tãquam à prima cauſa immediatè; licet per rationalis vitæ ſpiritũ communicatiuè motũ, qui eſt Angelus Metatron, & dicitur intellectus mundi ſenſibilis per formarũ penetrationẽ inferioribus omnibus vitam præbens, influens virtute ſuâ in omne id, quod eſt mobile, atq; totũ hoc antiqui per Apollinẽ Iouis filiũ, quem ſupra animam mundi diximus, 9. Muſarum per 8. ſphæras cœleſtes, & elementarem mundũ repræſentatarum ductorem inſinuaſſe videntur; iuxtà illud Poëtæ:

Harothſcha kadoſch.
Orphanim.
Aralim.
Haſſemalim.
Seraphim.
Melachim.
Elohim.
Benelohim.
Cherubim.
Metatron.

Mentis Apollineæ vis has mouet vndique Muſas.

Atq; ob eandẽ cauſã pingebatur hieroglyphicè cũ cythara & heliotropio ſtipatus trib⁹ Gratijs. Aglaia, Euphroſyne, & Thalia. In Throno ſedẽs pedib⁹ innixus caudæ ſerpẽtis tricipitis, quorũ capita terræ affixa reliquũ corpus ſupra cæli, Soliſq; vias extẽdebatur. Per cytharã nil aliud ſignificabãt, vt iam dictũ eſt, niſi mũdi cõcentũ; Per heliotropiũ rerũ inferiorũ cum ſuperiorib⁹ nexũ. Tres Gratiæ ſignificabãt Apollinis in hoc vniuerſo ſplendorẽ, liberalitatem, fæcunditatẽ; quorum primũ per Aglaiã; Secundũ per Euphroſynẽ. Tertium per Thaliã deniq; ſignificatur. Serpens autem referebat Apollinis vim genitalem per vniuerſũ mundũ diffuſã: tricipitiũ verò terræ innixũ, ſignificat triplicem, quâ terrã fæcũdat virtutem, humectatiuã, calefactiuã & ſeminalem, quas ad omnem generationem cõcurrere, præter Ariſtotelem, omnes alij teſtantur philoſophi. Atq; ex his omnib⁹ luculenter patet, quàm pulchrè diuerſa diuerſorũ cõmenta in eandem rem cõueniant. Verũ vt omnia, quæ hactenus dicta ſunt faciliùs percipiantur, placuit hîc totius diſcurſus ſchema ob oculos ponere.

Apollo Dux Muſarum ſtipatus tribus Gratijs.

SCHEMA SYMBOLICUM NOVEM MUSARUM ET APOLLINIS
iuxta mentem Mythologorum & Græcorum & Hebræorum
Iconis. IV.
Primum Mobile
Mentis Apollineæ mens has mouet undiq; Musas
10
URANIA
9
POLYHY-NNIA
8
EV-TERPE
7
ERA-TO
6
MELPOMENE
5
TERPSICHORE
4
CALLIOPE
3
CLIO
2
I
THALIA
νήτη
παραμέση
μέση
λιχανὸς μέσων
παρυπάτη μέσων
ὑπάτη μέσων
λιχανὸς ὑπατῶν
παρυπάτη ὑπατῶν
ὑπάτη ὑπατῶν
προσλαμβανόμενος
אלהים
המלאכים

Verùm vna adhuc nobis restat soluenda difficultas, quam nobis novenarius ille Musarum numerus obtrudit. Designat enim hic rerum, & operum imperfectionem, ac diminutionem. Dico itaque Nouenario absolui sensibilem hunc mundum. Firmamentum quidem, quod Prisci maximum & supremum sensibilium corporum crediderunt; sequitur Planetarum septenarius numerus; infra lunam quatuor supersunt elementa, ignis, aër, aqua, terra; quæ licet heterogenea sint, & ab inuicem differentia, quia tamen vnâ simplicique ratione, quâ & corruptibilia, & inuicem transmutabilia, continuaque, & sensibilium omnium seminaria quædam sunt ab ætherea, cœlestique substantia distare cognoscuntur, simplicique nomine ea complectimur, vocamusque corpus elementare; quatenûs vniversus iste sensibilis mundus duobus corporibus, elementari scilicet, & cœlesti, atque id totum, quod à centro ad firmamenti connexam superficiem clausam tenetur sensibilem mundum, totiusque sensibilis mundi corpus, & quicquid est sensibile, nuncupamus.

Nouenarius numerus.

Nunc à Pythagoricis hæc demonstrata fuisse probemus. Scias itaque Pythagoræos hanc proprietatem in numeris notasse, vt in omnibus perfectis numeris ad suas partes multiplicem continentibus proportionem, quoties dempta fuerit vnitas, toties nouenarij relinquatur pluralitas. Nam si numeri 2.8. notas aggregaueris, conflabis ex 2. & 8. denarium, à quo subtracta vnitas relinquit 9. Pari ratione 496. perfectorum tertij collecti constituunt 19. à quibus vnitas abstracta relinquat 18. binam nouenarij pluralitatem: atque hoc mysterio arithmetico nil aliud significare volebant, quàm quod nulla extet numeri perfecti substantia, nisi vnitas copuletur novenario, vsque adeò nouem, vt perfecta sint, indigent vno. Ita similiter 9. Angelorum ordines sine vnitate illa, quam illi אין סוף *En suph,* id est, infinitum vocant, in fluere nequaquam possunt, neque Musæ sine Apolline, seù anima mundi quicquam præstare possunt; neque sphæras cœlestes per Musas repræsentatas quicquam sine Mitatron, seù primo mobili, cuius virtute omnia cœtera mouentur, efficere posse scimus. Accedunt ad hanc comprobandam 10. Categoriæ, seù 10. prima rerum genera in substantiam, & accidens distincta, de quibus dici solet.

Mysteria Pythagoræorū in numero.

Magnus Aristoteles, trutinando cacumina rerum,
In duo diuisit, quicquid in Orbe fuit.

Substantia enim vnum est prædicamentum, reliqua 9 sunt accidentium. Substantia vtpotè omnibus numeris absoluta, & per se existit; & seiuncta ab omnibus accidentibus considerari, & mente percipi potest. Nouem verò accidentia ita sunt affecta, vt per se existere nunquam possint, sed in subjecto, quod est substantia semper esse necesse est. Dicunt enim Logici aliquid esse in subiecto, quod cùm in alio sit, sine eo esse non possit, & tamen non est pars eius. Ex quibus patet nouem musas nil posse sine complemento Apollinis, neque perfectam esse posse mundi harmoniam, nisi

de-

denario compleatur. Binarius enim, ſeptenarius ac nouenarius diſcordes in muſica reperiũtur. Sunt enim ſecundæ & ſeptimæ &c. maximè diſſonantes; at cùm octaua omnium conſonantiarum perfectiſſima redeat ad primam, nona ſimilis erit ſecundæ, quare & diſſona, quòd ſi vnitatem ei adjunxeris, habebis numerum perfectiſſimum, omnes harmonicas proportiones in ſe complectentem, nimirum 10, decachordũ illud mundanum admirabile omnes in ſui concentus admirationem conuertens: Symbolum totius naturæ; de quo Picus in ſuis concluſionibus: *Fruſtra adeat naturam & Protheum, qui Pana non attraxerit.* Et concluſ. 68. Cabal. *Qui ſciuerit quid ſit denarius in Arithmetica formali, & cognorit naturam primi numeri ſphærici, ſciet ſecretum 50. portarum lucis: & 32 ſapientiæ ſemitas, & Iubilæum magnum.* Hunc Pythagoras veluti omnia complectentem, diuinumque reuerebatur. Nam ſi numerum quaternarium juxtà ſeriem naturalem deducas hoc modo 1. 2. 3. 4. videbis junctos hoſce numeros denarium conſtituere omnia continentem. Nam & elementorum ordo, terræ, aquæ, aëris, ignis vnicuique conueniens, hiſce numeris luculenter apparet. Proportiones harmonicæ omnes hic manifeſtæ fiunt, cuiuſmodi ſunt. Vniſonus, Diapaſon, Diapente, Diateſſaron, ita quidem, vt 1 ad 1 Vniſonum, Diapaſon referant 1 & 2: duplã videlicet proportionem; ſeſquialterã 3 & 2 Diapente: Diateſſeron deniq; proportionem 4 & 3 ſeſquitertiã. Diapaſon cũ Diapente 3 & 1: Diſdiapaſon demùm 4 ad 1. proportionem videlicet quadruplam. Verùm quia de hiſce & ſimilibus in Muſurgia noſtra vniuerſali copioſiùs tractauimus, ſuperuacaneum eſſe ratus ſum ijs diutiùs immorari, hæc enim omnia minutim ſcrutari noſtri ꝑ hoc tempore non eſt inſtituti; Sat erit Lectori ex dictis mentem noſtram in hoc hieroglyphico 9 muſarum & Apollinis Schemate manifeſtatum percepiſſe.

Harmonica proprietas.

Picus Concl. 8 Cabal.

Omnia clauduntur denario.

CAPVT XIII.

Deos omnes ad vnum Solem ad Lunam omnes Deas reuocari.

ITa natura humana comparatum eſt, vt ſpretis ijs quæ ſenſibus inuia, ea verò obiecta quæ grata ſunt, vtilia & benefica omni affectu proſequatur. Permoleſtum compluribus videbatur intellectu tantummodo perveſtigare DEVM, non etiam viſu vſurpare. Quapropter cùm nil Sole pulchriùs, vtiliùſque in conſpectum ſeſe daret, Solem ipſum Deum arbitrati ſunt, vtpotè quem, etſi non omnia corporis ſui magnitudine occupare, terras tamen & plantis ſalutem ac vitam afferre, reliquis inſuper aſtris lumen impertiri, cœlumq; ipſum conſpicuũ reddere, viderent; elegãter Minutius Felix in Octau: *In Solẽ adeò rurſus intende: cœlo affixus, ſed terris omnibus ſparſus eſt: pariter præſens vbique intereſt, & miſcetur omnibus;* ac ſanè vel ipſe Plinius, qui fabuloſam

Minutius Felix in Octau.

Plinius.

ſam de Dijs perſuaſionem irridet. Num quis præter Solem Deus ſit ambigere videtur. Non deſunt qui ideò ἥλιος forſan ab Hebræo אל,quodDeum ſignificat,deriuatum velint. Certè Macrobius præ cœteris pluribus argumentis euincere contendit,Deos omnes ad Solem referri, idque vnum eſſe Numen, quod ſub varia nominum appellatione gentes venerentur. Verùm vt hæc omnia profundiùs diſcutiantur, paulò altiùs rem ordiri viſum eſt. Primis itaque poſt diluuium ſeculis, cùm ſupremum illum totius vniverſi Dominum φῶς οἰκοῦντα ἀπρόσιτον difficulter caperent, cœleſtium verò corporum imperium in omnia vitæ commoda, vti paulò ante dictum eſt, delegatum non ſine religione ſuſpicerent; neque ab eo, quod merum eſt, & ſupremo proprium,impij diſtinguerent,Diuinitatem temerè ſenſu metientes,haud aliumDeum,prçter illum,qui lucis & tenebrarum,motus & ſilentij, ſtataſq; noctium, dierum,& annorum viciſſitudines,& tempeſtates diſpenſaret,agnoſcebant, etiam naturalis rationis ductu impulſi, & ſeducti, vt voces ſunt, quas retulimus ſacræ. Ab hac cauſa Chaldæi etiam in primis poſt diluuium temporibus, veri DEI cultu exuto, hanc ipſam philoſophiã amplexabantur, vti in 1. & 2. libro dictum eſt. Et Rambam ſuprà citatus fuſe docet. Omnium autem maximum Numen Solem (quem & μόνον οὐρανοῦ Θεὸν nuncuparunt Phœnicum Theologi) æſtimabant. Planetis,& quæ ſunt cætera ſidera,veluti nutum eius obſeruantibus, vti & Ægyptijs priſcis δωδεκαμόρια ſigniferi Θεοὶ βουλαῖοι ſeù Dij conſiliarij; Planetæ verò ῥαβδοφόροι, hoc eſt,lictores, qui accenſi Solis conſiſtorio adſtent, cenſebantur. Nec ſanè poſt diluuium tantum hunc impietatis errorem primò homines inuaſiſſe puto, ſed etiam,non ita multis poſt rerum primordia ſeculis eum imbiberunt: ita illud Moyſis intelligo Geneſ. 4. verſ. vlt. tunc cœptum eſt: אז הוחל לקרא בשם יהוה profanari in inuocando nomine Iehoua. Nam חלל & pro incipere,& profanare exponitur, juxtà illud Leuit. 19. לא חללת שם אלהיך. *Non profanabis nomen Domini Dei tui*. Et Hebræis illis porrò conſonum eſt. Tunc profanatum eſt in inuocando nomine Iehouæ; quod fatentur item Onkelos, & alter Paraphraſtes Chàldæus ſiue Vzielides ſub Ionathanis nomine tritus, Raſſi, Radak, alijque, qui Moyſen eò loci de nouorum Numinum initijs intelligunt. Profanari autem in inuocando nomine Iehouæ, idem eſt, ac ſi dixiſſet, Sacroſanctum illud nomen, quod totius Vniverſi Creatorem ac Dominum deſignat, rebus creatis impiè tributum; id optimè innuit F. Ioſephus, cùm per 7. generationes ſcribit, homines Vnicum DEVM Optimum Maximum δεσπότην εἶναι τῶν ὅλων ſenſiſſe. Deinceps verò ἐκ τῶν πατρώων ἐθισμῶν degeneraſſe; hoc eſt, res creatas, ſiuè cœleſtia corpora adoraſſe.

Macrobius.

Rambam.

Hinc Ægyptiorum prima in Dijs fabricandis commenta; qui quidem omnes ad Oſiridem & Iſidem, hoc eſt ad Solem & Lunam reuocabantur; quorumque virtutes per varias animantium formas myſticè indigitabantur, ita per accipitrem Solis aut Lunæ vim igneam, per hircum fœcundam,

hu-

humidam per Crocodilum; per ibim vim noxiorum consumptricem; per boues vim in omnes fruges,& sic de cœteris, de quibus toto hoc opere copiosè tractatur. Pari ratione symbolum Chaldæorum erat ignis, Persarum Mythras, Babyloniorum Belus, Thamutz Hebræorum, Phęnicum Adonis, &c. Qui primum Theologiæ, quam tractamus genus maximè amplexantibus, vti Solis cęlorum regis ὑπάρχας, vicarius, siuè signum habebatur. Cùm enim ob cęlestium corporum distantiam, sacra eis ad votum fieri haud ita commodè potuerint; symbola huiusmodi, quæ viderentur inprimis congrua, in eorum honorem consecrare equum esse iudicabant. Neque Philystinorum Draconem, figura ex humana & marina simul mista, aliud quàm Neptunum, Amphitriten, Salaciam, Oceanum aut Thetyn, aut hosce omnes, id est, mare ipsum (communis enim vnicuique Deo vterque sexus erat; quod pluribus, multis in locis ostendimus) veluti magni in augusto naturæ procerum consessu, Numinis symbolum æuo simpliciori denotasse æquum est, vt opineris. Nam, vt defuncti simulachrum fuerit, figuræ mysterium non patitur; id ipsum de piscibus ei sacris dicendum; qui quod symbola maris essent, colebantur, haud aliter quàm iuuencę apud Ægyptios, quæ à lactis beneficio, primum veluti Telluris matris & nutricis, postea & Isidis seù Lunæ (benignis enim Telluris & Lunæ viribus alimenta præcipuè deberi agnoscebant) vti & Tauri signati Solis symbola, summo honore eoque diuino excipiebantur; dum enim beneficas tantùm naturæ vires primis seculis venerarentur, accedente dęmoniorum cultu, ad varia, vt fit superstitiosorum placita, & dæmonia sub mortuorum nominibus, & Sol & Luna, & quæ reliqua sunt, ob lucem ante alia conspicienda sidera, mare item & Tellus, & qui restant naturæ veluti dispensatores, eisdem sacris ad easdem etiam statuas & columellas ita simul celebrabantur, vt procedente tandem in infinitum errore, nec mortuos ipsos à Dæmonijs, nec horum alterutra à naturalibus vniuersi machinæ facultatibus, neque has satis adinuicem disterminare impij potuerint. Inde & Luna, & Venus, & Tellus in Astarthæ figura. Luna, Venus & Mare in Dagonis, & hæc omnia in Iside; Sol, Iuppiter, Saturnus in Baale, & Moloch in Osiride; vnicuique porrò idolo, cognomine dęmonio siuè Heroë sæpiùs inuocato, inextricabili hallucinatione confundebantur. Hinc Dij patrij & genij innumeri, de quibus in sequentibus; hinc etiam vix pauciores Lunæ, Veneres, Soles, Ioues, Saturni; inde innumeræ illæ vbique gentium statuæ, fictis à vetustate Dijs, positæ, quæ gentilia nomina singula capientes, haud aliter fermè discrepabant. Neque enim sacrorum ritus diuersi efficiunt, vt ipsa numina re differant. Atque sic veteres ex vnius numinis multiformi cultu πολυθεΐα emanauit, de qua dictum est hucusque. Secuti enim Ægyptios, Hebræos, Chaldæos, Babylonios, Phœnices, Græci, ijs omnibus complementum dederunt, innumeras Deorum genealogias texendo; quas tamen omnes omninò ab vnius Solis aut Lunæ stirpe deducũt; ita quidem, vt teste Macrobio, alijsque paulò ante citati, Saturnus Iuppiter, Pluto,

Origo πολυθεΐας

Pluto, Apollo, Bacchus, Mercurius, Hercules, Æsculapius, Neptunus, Vulcanus, Mars, Pan, Æolus, nihil aliud fuerint, quàm diuersæ vnius Solis facultates.

Sol enim in quantum motu suo tempora moderatur & annum, Saturnus dicitur; vt cœlestium corporum & totius mundi Dominus, Iuppiter; vt radijs omnia illuminat & penetrat, Apollo. Mercurius, quatenus tractiuâ vi meteororum omnium causa est. Neptunus dicitur ob dominium in mare & flumina. Pluto ob dominium in subterraneas partes; Bacchus, quia vini ac cœterorum liquorum sine quibus nihil ad maturitatem peruenire potest, præses est; inquantum verò corroboratiuâ vi pollet, Hercules appellatur. Vulcanus verò ab ignea vi Solis nomen habet, vti Mars à feruore quem in animantibus excitat: vnde rabies, & insania, & bella, & homicidia, & similia Martis opera. Æsculapius ob vim salubrem de substantia Solis animis corporibusque mortalium subuenientem. Pan ob fœcunditatem omnia penetrantem. Æolus denique quatenus multâ exhalationum copiâ attractâ, ventos causat, & tempestates, denominatur. Cùm verò varias hasce virtutes in alijs quoque sideribus & planetis potissimum inuenirent, stellas quoq; quæ solari luce impregnatæ similes effectus præstarent luce Solis adiutæ, simili nomine nuncuparunt. Porrò quemadmodum Solem vnum substantia, virtute multiplicem, actiuum rerum omnium principium dicebant; ita Lunã eandem vnam quidem re, vi tamen solius nominis multiplicem, ac tanquã rerum principium passiuum, ac Solis coniugem statuebant; magnam quoque Deorum matrem hanc dicebant, eò quòd quicquid Dearum sit, ad hãc reuocetur. Dicitur itaque primo Luna *Rhea* eò quòd influxui Solis veluti viro mulier substet, & generationis rerum mater quasi sit; *Ceres* dicitur inquãtum frugibus præsit: *Lucina*, quia discussis tenebris nocturnis, beneuolo lumine inferiora mundi fœcundat; *Venus* ob fœcundam seminalem vim appetitumque ad generationem rerum, quæ cùm in humido consistat, ideò ex spuma maris nata dicitur *Iuno*, seù ἥρα ab aëre, cui præest, sic denominatur à seminibus terræ plantisque, quas proserpere facit, *Proserpina*; à floribus graminibusque, *Flora*. *Diana* ab humectatiua vi Lunæ, quâ in syluosa & fruticosa loca multùm agit. *Minerua* verò à calore lunari, vti suprà diximus, qui ingenijs prodest plurimum, nomen meruit. *Hecate* infera & subterranea Luna à centenis rerum generibus, quas in subterraneis locis producit, dicitur *Thethys* à mari & fluminibus, quæ influxu concitat. *Bellona* à feruore quem multiplicata bile in corporibus producit, quorum typos vide in sequentibus. Verùm vt nequicquam nostris verbis asserere videamur, hactenus fusè dicta, vnico Eusebij testimonio confirmanda putaui. *Hic*, inquit, *diligẽter aduerte, Ignis virtutem Vulcanum dicunt & in forma hominis ei simulachrum cõstituunt, in cuius capite pileus est cæruleus, cœlestis symbolum volutionis, vbi integer sincerusque ignis inuenitur. Nam qui à cęlo in terram dilapsus est, cùm imbecillior sit, materiaque indigeat, claudicans fingitur, quam virtutem in Sole* Euseb. l. 3. c. 3. præp. Euang.

Apollinem appellarunt, à radiorum videlicet motu, quoniam πάλλειν græcè mouere est. Nouem autem circa Apollinem Musæ concinunt, 7. scilicet planetarum orbes octaua sphæra & hæc vltima, quæ Luna est. Laurum ei dedicarunt: quoniam hæc arbor ignea est, vnde odio à dæmonibus maximo habetur, & quoniam si vritur plurimum sonat, quod prædicendi virtutem designat. Hunc ipsum, quia ægrotis medeatur & morbos pellat Herculem appellant, & duodecim ei tribuunt certamina, quoniam per duodecim signa pertranseat. Clauam & Leonis pellem accommodant, alteram vt inæqualitatem motus significent; alteram, quoniam in Leone maximè vires suas ostentet. Huius salutarem virtutem Aesculapius designat, cui bacillus traditur ægrotantium sustentaculum. Serpens inuoluitur animæ atq; corporis signum salutare; inter naturalia enim, cętera quidem reptilia crassioris dicunt & terrestrioris esse substantiæ. Serpentem verò esse perspicacissimum animal aiunt; quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam perspicacissimum esse videatur. Nam & ad acuendum visum herbam inuenisse, & reuiuiscendi quandam herbam cognoscere traditur. Ignea Solis virtus, quà fructus maturat. Dionysius nuncupatur; quà verò ratione anni tempora circumuolutus conficit Horus *dicitur. Virtus autem eius, quà ex agricultura fructum percipimus, quia diuitiarum largitrix est, Pluto esse asseritur; quæ cũ virtutem etiam corruptiuam contineat, vnà cum Serapide dicitur habitare. Cerberum triplicem dicunt, quia superioris Solis regionibus tres sunt, Ortus, Occasus, Meridies. Lunam etiam Dianam nuncuparunt, quæ quamuis virgo sit, Lucina tamen est, quoniam nouilunij virtus ad pariendum, non parùm conferat. Quòd autem Apollo in Sole est, id in Luna Minerua, quà prudentia designatur. Rursus Luna* He-cate *dicitur ob varias eius corporis figuras, quas à distantia Solis sumere videtur. Triformis enim virtus eius est. Nam nouilunij virtutem candidis & aureis vestibus & ardente face significant. Cista verò cùm iam media sit designatus, quoniam crescente lumine fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo colore denotarunt, ramus ei aureus attribuitur, quoniam à Sole ignea fit, papauer ob fertilitatem & multitudinem animarũ, quæ in ea tanquam in ciuitate inhabitant. Ciuitatis enim symbolum papauer est. Arcum habet vt Diana, quoniam partus dolores acuti sunt. Fructuum quoque generatiuam virtutem, quam Cererem appellant, Lunæ cohabitare dicunt, ad augendam virtutem eius; continetur enim Bona Dea lunari potestate. Dionysium quoque sibi accommodant, partim propter cornuum productionem, partim propter nubium locum, qui Lunæ subiacet. Saturni autem virtutem, quoniam tardam & frigidam esse viderunt virtutem ei temporis attribuerunt; quem seniorem depingunt, quia tempore vniuersa senescunt. Quatuor verò anni tempora, alia Soli quæ aëris ianuas aperire dicuntur; alia Cereri attribuimus. Cistas quæ ferunt duas, alterã florum, quà ver, alterã spicarũ, quà æstas significatur. Virtutem verò Martis, quoniam ignea est atque sanguinea, bellis præfecerunt. Venerem generandi virtutem possidere dicunt, spermatis & cupiditatis causam, quæ & ex mari esse perhibetur, quod elementum humidum calidumque est, & motu crebro spumas eijcit, quæ res spermatis symbolum est. Orationis autem & interpretandi virtutem Mercurium appellarunt, qui protensus atque rectus fingitur ob orationis vigorem, quamuis & spermaticum sermonem-*

nota herbam habentem vim resuscitandi

monem, qui per omnia tendit significare confirmatur. Sed cùm oratio composita sit, aliam in Sole ponunt, & Mercurium appellant; in Luna aliam, quam Hecaten: *aliam in vniuerso, & apellant* Hermopan, *in omnibus enim seminalis vis est.* Atq; hactenus Porphyrius apud Eusebiũ. Verùm vt quæ hucusque dicta sũt faciliùs percipiantur; visum fuit totum hunc discursum de multiplicibus Solis & Lunæ viribus, quas nos Deos & Deas explicauimus, sequentibus symbolicis schematis ob oculos ponere.

Explicatio figuræ siuè Schematismi sequentis, fol. 252.

POnuntur in sequenti schematismo duæ figuræ, quarum prior Solis; altera, Lunæ figuram refert; Vtraque 12 radijs coruscat, quæ sunt duodecim veluti digiti, diuersorum in natura rerum effectuum operatores; vel quod idem est diuersę virtutes; quibus Sol & Luna, mundi Gubernatores, omnia administrant, quasque veteres sub diuerso Deorum nominibus indigitabant; quæ quidem nomina iuxtà diuersarum gentium denominationes, incircumferentia diuersis nominibus insignita spectantur.

12. Maiores gentium dij, prout diuersis vnius Solis virtutibus correspondent, sunt sequentes.

1 Iuppiter, vis penetratiua vniuersi
2 Apollo, vis radiorum calefactiua.
3 Pluto, vis effectiua mineralium.
4 Aeolus, vis effectiua ventorum.
5 Mars, vis bilis excitatiua.
6 Pan, vis genitalis totius vniuersi.
7 Neptunus, vis in naturam humidam.
8 Aesculapius, vis Solis salutifera.
9 Hercules, vis Solis corroboratiua.
10 Mercurius, vis attractiua vaporũ.
11 Bacchus, vis in liquores & vinum concoctiua.
12 Saturnus, vis temporum effectiua.

12. Maiores gentium Deæ, prout diuersis Lunæ virtutibus respondent, sunt sequentes.

1 Ceres, vis productiua frugum.
2 Vis beneuola luminis ☽.
3 Flora, vis productiua vegetabiliũ
4 Diana, vis in syluas, feras, arbores
5 Minerua, calor Lunæ salutiferus.
6 Thethys, vis Lunæ in maria, & omnia humida.
7 Hecate, vis Lunæ subterranea.
8 Bellona, vis Lunæ domitrix rerũ.
9 Proserpina, vis Lunæ herbarum productrix.
10 Iuno, vis Lunę illuminatiua aëris.
11 Venus, vis seminalis Lunæ.
12 Rhęa, omne influxui solari subiectibile.

Schemata Symbolica *in quibus tanquam in anacephalæosi omnis Deorum Dearumque dictarum turba ad vnicum Solem & Lunam reuocata videtur.*

VE R
AE STAS
AVTV MNVS
Hy ems

SATVRNVS Χρονος IANVS REPHAN
IVPPITER Ζευς OSIRIS Belus Ammon
APOLLO PHŒBVS ARVERIS HORVS
PLVTO DIS ADONIS SERAPIS Thamuz
AEOLVS TRITON
MARS Typhon MOLOCH
PAN HERMOPAN
NEPTVNVS ποσειδων NILVS
ÆSCVLAPIVS HORVS
HERCVLES OMANVS CHON
MERCVRIVS ANVBIS Hermanubis PHTA
BACCHVS DIONYSIVS CAMOS

Anima Mundi
Rex Cœli
Princeps omnium
Vis effectiua temporum
Vis penetratiua vniuersi
Radiorum vis calefactiua
Vis Solis effectiua mineralium
Effectiua Ventorum
Vis fecundatiua vniuersi
Vis solis salutifera
Vis solidatiua corroboratiua
Vis attractiua unde meteora

RHEA Magna Deorum Mater
CERES Cybele ISIS
LVCINA LATONA Mylitta
FLORA CHLORIS VENVS
DIANA Αρτεμις Astarthe
MINERVA PALLAS
Thetys Nephte DAGON Syren
Hecate ILYTHIA Militta
Bellona ENYO Lydia RHEA
PROSERPINA Περσεφονη
IVNO DIDO ANAITIS VENVS
VENVS Astarthe CABAR

Regina Cœli
Vis productiua frugum
Vis bene uola luminis
Vis productiua florum gramin
Vis in syluas, ferras arbores
Calor Salutiferus
Vis in maria & omnia humida
Vis domitrix rerum
Vis herbarum plantarum productiua
Vis illuminatiua Aeris

Atque ex hiſce Schematis claré patet Deos iſtos, Deaſque multiplices à Mythologis confictas nil aliud eſſe, quàm vnius Solis, vel Lunæ multiplices virtutes, quas ex mutua radiorum commiſtione facta, veluti é centro deductas, in vniuerſam diffundant naturã. Ex his enim quicquid ſenſibilis ille mundus continet, fulcitur & ſuſtentatur. Ab his annorum, menſium, aliorumque temporum diſtinctio eſt. Ab his omnis vegetabilium, ſenſibiliumque vita dependet. Ad hunc Solem, Lunamque eius coniugem omnis gentilium Theologia alludit, quam quidem, vt iam ſæpé memorauimus, ab Ægyptijs didicerunt, qui primi mortalium hanc Deorum architecturam machinati, ad Solem, & Lunam, quorum illũ Oſiridem, hanc Iſidem vocabant, cuncta reduxerunt: quos ſecuti Chaldæi Saturnũ & Rhęam, Oſiridi & Iſidi veluti parallela, quibus omnia attribuerũt, ſtatuerunt. Hos Hebræi imitati παραλλήλως quoque Baal & Aſtaroth condiderunt. Phœnices Adonidem, ſeù Tamuz & Venerem; Perſæ, Mythram & Annaitidem; Chananæi Moloch, & dictam Venerem; Moabitæ, Chamos, & Beelphegor; Philiſtini, Dagon, & Atargatin.

Verùm vt in tanta Deorum, Dearumque apud diuerſas gentes cultarum varietate, Lector cognoſcere poſſit eorum differentiam, viſum fuit hoc loco adnectere parallelam quandam dictorum Deorum repręſentationem, vt quâ quiſque virtute ab altero diſtinguatur, aut cum altero congruat, eluceſcat. Etſi enim, vt paulò ante viſum eſt, omnes Dij, Deæque ad vnum quid, videlicet, Solem aut Lunam reuocentur, & vnum quid ſint cum Sole materialiter: quia tamen Dij, Deæque nil aliud ſunt, quàm virtutes & operationes Solis variæ, quæ cùm diſtinctos proindè conceptus in intellectu noſtro ob formalitates quam quælibet virtus ab alia diſtinctam habet, fundent. Certè ratio dictat, eas nequaquam confundendas; quare, ne confuſio aliqua Lectori oriretur, omnes cœterorum Gentilium Deos ad Ægyptiorum Numina, à quibus profluxerunt, reducemus, quod & de Deabus faciemus, vt ſic diſſertationis noſtræ ratio luculentiùs pateſiat.

Paral-

Parallela prædictorum Deorum repræsentatio.		
Quod ÆGYPTIIS eſt	Hebræis, Chaldæis, Babylonijs cœteriſq; Orientalibus eſt	Græcis & Latinis
OSIRIS	Thamuz Belus, Saturnus, Rephan	Iuppiter Ζεὺς, Ammon
ARVERIS Διόνυσος	Chamos, Moth	Bacchus, Βάκχος
CHON	Sandes, Diodas, Deſanaus, Dorſanes	Hercules, Ἡρακλῆς
PHALLOSIRIS	Baalphegor	Priapus
ANVBIS	Marcolis, Margemat	Mercurius, Ἑρμῆς
HORVS	Adonis	Apollo, Φοῖβος
SERAPIS	Thamuz	Pluto, Dis.
CANOPVS vel NILVS	Dagon, Annedotus	Neptunus ποσειδῶν
TYPHON	Moloch, Mythras	Mars, Ἄρης
ISIACÆ STATVÆ	Theraphim, Chamanim	Pattæci, Dij Auerunci
Quod ÆGYPTIIS eſt	Hebræis cœteriſque Orientalibus eſt	Græcis, & Latinis
ISIS ſuperna	Aſtartha	Venus, Ἀφροδίτη
NEPHTE	Derceto	Thethys
ISIS inferna	Atargatis	Proſerpina, Ceres
ILITHYA	Militta	Hecatè
ISIS COELESTIS	Beliſama	Anaitis
ISIS multimammia	Succoth Benoth, Kabar, Venus Aſiatica	Militta ſeù magna Deorũ mater, Terra.

Atque hæc ſunt quæ de Myſtagogia Græco-Ægyptia dicenda exiſtimauimus.

OBE-

OBELISCI PAMPHILII LIBER IV.

IDEAE HIEROGRAMMATICAE

Quotquot in Obelisco Pamphilio continentur, seorsim expositæ, & ex omnigena doctrina demonstratæ.

PRAEFATIO.

DEAM Hieroglyphicam vocamus sublimem magnæ alicuius rei argumenti conceptum. Symbolum verò, per quod huiusmodi conceptus indicatur; si simplex fuerit, vocamus Hierogramma; si compositum ex multis, vocamus Hierogrammatismum.

Cùm itaq; reconditas singuli doctrinas, & in reconditissimorum Scriptorum libris fundata dogmata contineant, atque adeò difficulter idealis Lectionis hieroglyphicæ cõtinuatus cõtextus, in tanta rerum adductarum multitudine sibi constare potuerit. Hinc visum fuit, singulos illos maioris momenti Hierogrammatismos eorsim exponere, hoc est, ideam doctrinæ, quam veteres per singulos huiusmodi hierogrammatismos significabant, seorsim interpretari, interpretationem amplissimis ex omni doctrina adductis testimonijs comprobare; quòd eò à nobis consilio factum est, nè Lector in verbali Obelisci interpretatione, filo rerum Authoritatumque adductarum multitudine, & varietate abrupto, pulchroque symbolorum contextu, veluti amisso, confunderetur; sed in ipso interpretationis contextu, omissis fusioribus allegationibus, Lector ad hierogrammatismos hosce veluti ad propria quædam diuerticula, in quibus omnes explicatarum rerum rationes, authoritatibus ex veterũ monumẽtis stabilitæ laterent, remitteretur: Sic enim interpretationem, & clariorem, & Lectori sapidiorem fore confidebam. Sed vt maiori cum

methodo

methodo progrediamur, hunc librum ita partiemur, vt primò, quadrupedum; Secundò, volucrium; Tertiò, insectorum; Quartò, vegetabilium; Quintò, variarum figurarũ, instrumentorumque hierogrammatismos explicemus. Ab Alpha itaque, hoc est, Boue initium faciamus.

IDEA
Siuè
HIEROGRAMMATISMVS I.

De Bouis eiusque hieroglyphica significatione.

Diuinitas per omnia diffusa.

AEgyptij Hieromantæ doctrina ab antiquis Patriarchis tradita, cùm diuinitatem per omnia diffusam cognoscerent; hoc vnicum sategerunt, vt diuinitatis effectus, in singulis naturalium rerum, entiumq; gradibus, ordinibusque latentes, detegerent, detectos conuenientibus, atque ex natura rerum desumptis symbolis propriè exhiberent; Hinc ad singularum animantium vires, proprietatesque inuestigandas, animum adiecerunt. Cùm prætereà singulis rebus suos à Deo Genios deputatos opinarentur, studio summo egerunt, vt in cuius Genij tutela vnaquæque ex rerum naturalium classibus substantia esset, cognoscerent. Quo cognito certò sibi persuadebant futurum, vt eum per cōuenientia symbola, sacrificia, hymnos, ritus, cerimonias, vitæque castitate, propitium redderent. Quo propitiato, omnem sibi per attractum eius, felicitatem spondebant; huius omnia mala auerti credebant; huius ope quoque felicem post huius vitæ curriculum, statum se nacturos confidebant.

Finis doctrinæ Hieroglyphicæ & cultus animãtium.

Atque hæc erat totius sub arcanis hieroglyphicæ literaturæ mysterijs abscōdita summa, & finis; quam tanto studio, & cura celabant, vt nefas morte piandum illud reuelare, crederent; timebant enim, si eos reuelarent, alijs contrarijs ritibus, cerimonijs, sacrificijs facilè eos ab Antagonistis auerti posse.

Genij alicuius Regionis contrarij alterius.

Cùm etiam scirent, certæ alicui Regioni certos Genios præsidere, sub quorum tutela, omnia illius Regionis essent, eosque alterius Regionis præsidibus putarent contrarios; hinc sola Ægyptiæ Telluris animantia in sacræ magiæ vsum assumpsère; nè alterius Regionis assumptis animantibus, quorum naturam nescirent, in Genijs placandis, errore commisso, potiùs indignationem, quàm beneuolentiam eorundem accerserent; tanti momenti putabant, in sacrificijs, ritibus, & cerimonijs summa cura, & exactissima industria versari, vt vel vnica circumstantia omissa, irritam omnem eorum intentionem crederent, à quo veteres Romani instructi, tanto studio nomē genij tutelaris celabant, vt illud reuelare crimen morte piandum ducerent. Verum his ita obiter præmissis, iam quomodo singula Aegypti animantia

Cur Aegyptij tantum in ritibus & cerimonijs curã adhiberent.

expres-

expresserint, quibus symbolis exornauerint, quidquid per singula significauerint, videamus, à Boue, quem ipsi nunc Alpha, nunc βοῦ, quod in lingua Copta idem ac magnum, hoc est, bouem significat, Deorum videlicet maximum, initium facturi.

Cùm id, teste Eusebio, Ægyptij omnium maximâ veneratione colerent, à quo maxima ijs beneficia emanabant, illa autem beneficia in rerum ad vitam sustentandam, atque benè beatèque viuendum necessariarum indeficiente suppeditatione consisterent; omnia autem hæc agricultura administraret; Agricultura autem sine Boue perfici nesciret, hinc Bouem in benefici Numinis symbolum primæua assumpsit antiquitas, adeò ut Bouem primum omnium, prima Alphabeti litera ipsi dicata, & à nomine eius Alpha intitulato constitueret; ita Plutarchus lib. 9. Sympos. q. 3. Καδμὸν φασὶ τὸ ἄλφα πάντων προτάξαι διὰ τὸ τοὺς Φοίνικας, οὕτω καλεῖν τὸν βοῦν, οὐ δεύτερον, οὔτε τρίτον (ὥσπερ Ἡσίοδος) ἀλλὰ πρῶτον τιθέντας τῶν ἀναγκαίων. *Cadmum ferunt ideò Alpha primam litaram posuisse, quod βοῦς, ita Phœnicum lingua dicitur, quem non secundum aut tertium, uti Hesiodus, sed primum inter res necessarias locum obtinere putant.* Nam, vt rectè Chaldaicum onomasticum Masij docet, vocabulum אלוף *Aluph* non tantùm doctorum, Magistrum, ducem, principem, sed & Bouem significat; à quo Græci deindè primam Alphabeti literam *Alpha* mutuarint. Cùm prætereà Diuinitatem in singulis animantibus singulares effectus præstare ex traditione tenerent, tùm in Boue maximè diuina beneficia elucescerent, humanæ vitæ sustentandæ per agrorum cultum concessa, hinc sub Bouis forma Deum hominibus comparere, atq; agrorum ritè colendorum rationem docere, aliaque ad vitam sustentandam necessaria tradere credebant. Hinc summo studio naturales eius affectiones, inclinationesque obseruabant, quos nutus & præstigias Dei vocabant; neque tamen singulos Boues promiscuè hoc honore dignabantur, sed illos, qui peculiaribus notis, signis, colore, prodigijsque veluti latentis Diuinitatis internuncijs insigniebantur, assumebant. Signa verò obseruabant, omninò viginti nouem; primum, si à fulgore afflata vacca bos fuisset conceptus. Secundò, si laudibus & hymnis puerorum afficeretur. Tertiò, si vaticinandi donum ex laudibus præmissis succederet in pueris. Quartò, si dira & prospera, cibo ex offerentium manu sumpto, vel eodem auersato, portenderet. Quintò, si in septem dierum Natalium Apis nemo à crocodilis tangeretur. Sextô, si cornibus propè figuram Lunæ cornicularem exprimeret. Septimò, si nodum, quem scarabæum, siuè cantharum dicebant, sub lingua haberet. Octauò, si oculos fulgidos, & rotundos formam radiorum emittentes. Nonò, si dextro latere candidum haberet maculam. Decimò, si aquilæ figuram in dorso. Vndecimò, si toto corpore niger esset. Duodecimò, si in fronte maculam haberet figuræ quadratæ. Decimotertiò, si duplices in cauda pilos. Decimoquartò, si testes maximos, turgidos, & genitura plenos. Decimoquintò, si crebro versus ortum vel occasum ore hian-

Bos inter animantia primum locum cur habuerit?

Bos cur Alpha dictus?

Alpha prima litera Græcorum vnde?

Numen sub Bouis forma hominibus comparet, & instruit.

Signa Bouis diuinisque honoribus culti, quot & quænam?

hiante moueretur. Decimosextò, si tempus præsagiret. Decimoseptimò, si caudam, totumque corpus pilis in contrariam partem, quam in alijs bobus inclinatis, nactus esset. Si denique per reliquum corpus notabili duodecim macularum differentia signaretur; per has enim stellarum vires denotabant, singulasque vni ex duodecim maioribus mundi Genijs applicabant, adeòque in vniuersum viginti nouem signis vt constaret, tot videlicet, quot in Zodiaco conficiendo Luna dies transigeret, necesse erat. Verùm ne quicquam propriâ authoritate confixisse videamur, authoritates singulorum jam tempus est, vt adducamus. Primò, Plutarchus Osiridem & Isidem, quos æternos Deos Ægyptij aiunt esse, eosdemque cum Sole & Luna faciunt, ob beneficium agriculturæ, alterum sub Tauri, alterum sub Vaccæ specie, sub quibus, primis hominibus comparuisse credebant, fuisse cultos, copiosè describit in libro de Iside & Osiride, quem Lector sæpè sæpiùs diuersis huius operis locis allegatum adire poterit. Porrò Bouem varijs signis distinctum fuisse, veluti diuinitatis latentis indicijs, primò Ælianus docet his verbis: *Apis, inquit, apud Aegyptios efficacissimus Deus creditur ex vacca, quæ fulgure afflata conceperit, nascitur. Epaphum Græci vocant, atque huius generis antiquam stirpem repetentes, Io Argiuam, Inachi filiam illius matrem fuisse testantur. Sed hunc sermonem, vt mendacem Aegyptij reijciunt, temporis longinquitatem testem citantes; Epaphum enim multis post seculis extitisse ferunt. Primum verò Apim permultis annorum millibus in homines venisse. Insignes eius notas Herodotus & Aristagoras explicant. Quibus tamen Aegyptij non assentiuntur; sed viginti nouem eas huic sacro Boui aptas & consentaneas esse tradunt. Quænam sint, tùm quemadmodum per corpus sparsæ, tùm vt ipsis quasi floribus insignitus sit, aliundè intelligendum. Cuiusnam autem ex sideribus naturam vnumquodque insigne per notas designet, Aegyptij satis superque declarant. Etenim Nili ascensum, vnum insigne significare aiunt; aliaque insignia aliarum rerum significationes esse haud profectò prophanis, & Diuinæ historiæ imperitis intellectu facilia.* Et paulò post; *Iam verò quas pompas, quæ sacrificia Aegyptij conficiant, cum noui alluuionis aduentum, tum Dei exortum celebrantes, quas etiam saltationes tunc peragant, quos conuentus habeant, tum quemadmodum omnes vrbes & viri immortaliter gaudeant, longum esset explorare. Is autem, ex cuius armento hæc diuina bestia exorta fuerit, beatus habetur, summamque Aegyptiorum admirationem habet. Is Bos præsensione valet; Pueri quoque diuino afflatu concitati extra ludentes, atque inter se ad numerum saltantes, consulentibus futura prædicunt.* Hæc Aelianus. Plinius lib. 8. cap. 46. hisce astipulatur his verbis; *Bos, inquit, in Aegypto etiam Numinis vice colitur. Apim vocant, insigne ei in dextro latere candicans macula cornibus Lunæ crescere incipientis. Nodus sub lingua, quem cantharum appellant;* Et paulò post; *Sunt delubra ei gemina, quæ thalamos vocant, augurium populorum; alterum intrasse lætum est, in altero dira portendit; responsa priuatis dat, è manu consulentium cibos capiendo. Germanici Cæsaris manum auersatus est, haud multò post extincti. Cæterum secretus cum se proripuit in cœtus, incedit summoto lictorum grexque*

Plutarchus. *Aelianus.* Apis, quis fuerit, & cur sub forma Bouis cultus? *Herodotus & Aristagoras.* Qualitas bouis colendi. *Plinius.* Maculæ Bouis. Apis manum Germanici Cæsaris auersatus, quid portenderit?

que puerorum comitatur carmen honori eius canentium, intelligere videtur & adorari velle. Hi greges repentè lymphati futura præcinunt; aureamque pateram argenteamque in loco, qui phiala dicitur mergentes diebus, quos habet natales Apis, septem hi sunt, mirumque, neminem per eos à crocodilis attingi, octauo, post horam diei sextam, redire belluæ feritatem. Consentiunt hisce ea, quæ apud Porphyriũ leguntur, libro de abstinentia. *Lunæ,* inquit, *præterea taurum dedicarunt Aegyptij, quem Apim nuncupant, nigrum præ cęteris & signa Solis, & Lunæ habentem; mutuatur autem ex Sole Luna lumen, Solis symbolum est coloris nigredo; Nam & Solis ardor nigriora reddit humana corpora, & qui sub lingua est scarabæus; Lunæ verò coloris diuisio.* Quomodò verò tot ac tanta signa in boue reperibilia essent, pulchrè ostendit S. Augustinus lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 5. his verbis: *Ille autem bos, quem mirabili varietate decepta Aegyptus in honorem eius delicijs affluentibus alebat, quoniam eum sine sarcophago viuum venerabantur, apis non serapis vocabatur, quo Boue mortuo, quoniam quærebatur & reperiebatur vitulus coloris eiusdem, hoc est, albis quibusdam maculis similiter insignitus, mirum quiddam & diuinitus procuratum esse credebant, non enim magnum erat Dęmonibus, ad eos decipiendos, phantasiam talis tauri, quem sola cerneret, ostentare vaccæ concipienti atque prægnanti, vndè libido matris attraheret, quod in eius fętura iã corporaliter apparebat. sicuti Iacob de virgis variatis, vt oues & capræ variæ nascerentur, effecit; quod enim homines coloribus & corporibus veris, hoc Dęmones figuris fictis facilè possunt animalibus concipiẽtibus exhibere.* Hucusque Diuus Augustinus. Iam quid Ægyptij per hieroglyphicum Bouem indicârint, aperiamus.

Porphyrius.

S. Augustinus.

Quomodo factum sit vt bos tot notis distingueretur.

Cùm itaque beneficam diuini Numinis munificentiam atque inaccessam inuisibilemque eiusdem essentiam, nulla re corporea denotare datum sit, per sensibilis Dei, ita enim Solem vocitabant, imaginem eandem adũbrarunt; sicuti & per vaccam similibus maculis insignitam, lunaris Numinis vim. Cùm prætereà varias Solis proprietates in boue per abdita quædam signa repererint, hinc bouem veluti viuum solaris Numinis receptaculum, in quo per signa sibi appropriata homines doceret, eosq; in rerũ necessariarũ vsu institueret. Certè per singula paulò ante enarrata signa, nihil aliud nisi diuersos Solis in terra, hoc est, Isis effectus denotabant. Quid aliud cornua nisi radios Solis? Quid sub lingua scarabæus, nisi Numen solare, & vt cum Eusebio loquar, ζῶον τῦ Ὀσιρίδος ἄγαλμα? quod sub lingua lateat, quid aliud, nisi quòd dictum Numen varias res humano generi necessarias, cum hominibus veluti sermocinando doceat? Quid aquilæ figura in dorso (vel vt ego iuxta mentẽ Ægyptiorũ veriùs interpretor, accipitrem expansis alis dorsum bouis veluti inumbrantẽ) nisi vis illa Numinis vniuersi penetratiua omnium animalium alitrix? vt posteà in accipitris hierogrãmate dicetur. Quid nigredo illa albedini permixta, quâ totum bouis corpus variatum est, nisi vicissitudinem dierum & noctium, sine qua generatio rerum perfici nequit? Quid duplicis in cauda coloris pili, nisi posteriora Numinis, id est, effectus sensibiles, quos dictum solare Numen mundo exhibet? Quid deni-

Hieroglyphica Bouis eorumque significatio.

Bos diuersis notis maculatus diuersos Solis affectus notet.

Osiridis simulacrum.

symbolorum bouis interpretatio.

que candidæ illæ maculæ ex nigro coruſcantes, niſi principes ſtellarum in firmamento virtutes? quas Sol, dum duodecim ſenſibilium Deorum habitacula permeat, exerit. Quid præſentiens in boue ratio, niſi manteuticam ſiuè diuinatricem in Sole virtutem, quâ per virtutes Numinis in boue operantes, claré futurarum rerum euentus præſagiebant, ſcil. de futuro Nili aſcenſu, de fertilitate ac ſterilitate anni, atque de ſimilibus accidentibus, & ſignis proſpera vel dira portendentibus, ex qua famoſa illa Ægyptiorum μαντεία ſiuè ſcientia diuinatrix & oniromantia proceſſit. Hinc ſi bos hiante ore Boream læuam mundi partem reſpiceret, dubium rerum euentum interpretabantur. Hinc oblati pabuli benignam ſuſceptionem, veluti beneuoli Numinis fauorem; contrà, eiuſdem recuſationem, irati Numinis ſignum interpretabantur. Hinc pallium Eudoxi Philoſophi, dum linxiſſe bos dicitur, magnum eum futurum Ægyptij rebantur. Quæ Laërtius ſequenti epigrammate oſtendit,

Vnde Aegyptiorum diuinatrix ſciẽtia.

Pallium Eudoxi lambẽs bos quid portenderit.

Laertius.

A boue cornuto propri-m prædicere ſortem,
Eudoxum fama eſt quondam Memphitis in vrbe:
At quia ſermonem vitulo natura negauit,
Nil dixit, ſtolam lingens, quod vellet, agebat.

Hinc iterum ridiculi illi ritus & cerimoniæ, quibus in ſacrificijs boum mythriaciſque ſacris vtebantur, ad irati Numinis placationem inſtitutæ, primum originem inuenerunt. De quibus copioſé tractantem conſule Herodotum in Euterpe. Hinc allegoria illa ſolennis Ægyptiorum de Oſiride in arcam coniecto, quem ab euentu Serapin dixerunt. ϲωραπος, hoc eſt *Sorapis*. Eſt enim, vt in Dictionario noſtro Copto interpretati ſumus, *Sora*, idem quod arca, *pos* veró idem quod dominus, quaſi diceres, Arcæ Dominus; & S. Auguſtinus pulchré docet lib. 18. de Ciuit. cap. 5. cuius interpretationem fabulæ, cùm in tertio libro, vti & in Oëdipo fusé dederimus, eò Lectorem remittimus. Quantò autem ſtudio Ægyptij huiuſmodi boué obſeruârint, pulchré deſcribit Abenephius his verbis;

Serapis vnde deriuetur.

Abenephius de cultu Aegyptiorum.

وقالوا الحكما مصر ان تحت الصورة الثور كان يكتم الملك الذي هو النفس الدنيا ويحسبوا ان كل علامة التي كانوا ينظرون في جسده هي علامة الاهوت وحرف لطبيعة

Dicebant autem Aegyptij quod ſub Boue habitaret Genius, ipſe eſt anima mundi, & omne ſignum, quod obſeruabant in corpore eius, illud putabant ſignum diuinitatis & characterem Naturæ. Et pauló poſt: ومن صورة الراس يتعلمون اولا الحرف صورة الصليب ومن حزواخر من الحروف اخرا ☼

Et ex figura capitis didicerunt characterem Thau ſiuè Crucis, & ex alijs partibus alios characteres & literas. Hunc autem characterem alium non fuiſſe, quàm anſatam illam crucem inter hieroglyphica celeberrimam, claré patet, cuius & interpretationem in ſequentibus dabimus; hunc veriſimile eſt Ægyptios inueniſſe ex figura capitis bouini: Inter cœtera enim diuini bouis ſigna erat nigra linea per mediam frontem vſque ad os producta, quam cum nigra ocu-

Tau cœteraſque nonnullas literas ex boue didicerunt.

Quomodo Tau exprimeretur in bouis fronte.

oculorum linea transuersim secaret, Crucis figuram exprimebat; cornua verò in circulum contorta, ansatam illam Crucem, seu Tauticum characterem perfectè exprimebant; atque hoc est, quod innuit Abenephius; non inueniebatur autem hîc character, nisi in Apide viginti nouem signis conspicuo, inter quæ dictus character vnicum erat diuinitatis latentis indicium; fronti Numinis impressus cernebatur, vt ostenderetur, omnium characterū mysteriosissimum esse, & Numine docente, contra omnium malorum sæuitiem perfectissimum esse prophylacticum. Verùm de hoc hierogrammate fusè suo loco.

His igitur ita ritè expositis, iam hieroglyphica, secundùm quæ Hieromystæ Bouem sacrum referebant, adducemus; ex hisce enim omnia hucusque dicta clariora euadent: duos itaque boues, præ cęteris sacris animantibus, præcipuo honore venerabantur Ægyptij. Quorum priorem Osiri siuè Solari; alterum Isi, id est, lunari Numini consecrabant; ita Plutarchus lib. de Osiride & Iside. Eusebius lib. 3. cap. 3. Strabo lib. 17. Ammianus Marcellinus lib. 22. de quibus cùm alibi, tùm in 3. libro fusè egerimus, eò Lectorem remittimus, priorem signis & symbolis varijs præfiguratum, hoc ectypo exhibebant.

Duo boues colebantur ab Aegyptijs alter Soli, Lunæ alter cōsecratus.
Plutarchus.
Eusebius.
Strabo.
Ammianus Marcellinus.

Figura Apidis iuxta signa, quibus Veteres Scriptores eum descripserunt.

VTrumque Tabula Bembina hisce symbolis adornatum exhibet; vbi vides cornibus interseri duas aspides circulo inclusas, ad indicandam ignei Numinis vim in Sole & Tellure fusam, vtriusque, bos symbolum est, occultè omnia operarantis Numinis præsentiam indicans, & ideò, & Osiris dicebatur.

I. Apidis figura ex Tabula Bembina.

Alter

Alter erat Lunæ, ſiuè Iſi conſecratus μελανόλευκος, ſiuè ex nigro & albo figuratus, quibus lucis & tenebrarum in Luna diuerſitas indicabatur. Cornua in circulum coëuntia, in cuius medio flammula erigitur, igneam quãdam vim latentem in Luna, quâ inferiora ſummè fœcũdantur notat; quod aptè ſanè indicãt teſtes collo appenſi, qui ſunt, teſte Plutarcho, teſtes Oſiridis calidi humidi, hoc eſt Lunæ-Solaris naturæ quibus Iſis ſeù Luna, aut terra mirum in modum fęcunda redditur & ferax.

II. Apidis figura Tabulæ Bembinæ.

Tertia figura ſimiliter inuenitur in ſecunda ſuperiori Tabulæ Bembinę ſelide, cuius dorſo Ibis accipitrinis alis inſtructa, bouem veluti fouere nititur, quo vis Lunæ-Solaris terræ per bouem indicatæ fotrix innuitur. Verùm nos hiſce duobus ſpectatis Schematis, tertium, omnibus ſignis & maculis, quibus ab Authoribus Apis inſignitus refertur, imbutũ affingimus, vt ſequitur.

III. Apidis figura tùm ex Tabula Bembina, tùm ex deſcriptione Authorum.

Ex-

Explicatio Bouis.

A, Radius Solis per cornua.
B, Per quadratam maculam annum.
C, Per scarabæum sub lingua solaris Numinis benefici vis, qua homines salutaria docet.
D, Vis Lunę solaris per Ibin accipitris alis transformatam.
E, Per testes vis fœcundatiua.
F, Per pilos albos & candidos vicissitudinem dierum & noctium.
G, Per contrarium pilorum situm, contrarium Solis motum; per maculas duodecim candidas ex nigro relucescentes, duodecim Numina; quæ totidem stellis præsunt.
Totus verò Bos Tellurem denotat, in quam Sol vim suam exerit.

Atque hisce ijsdem ferè symbolis eum in tabula Bembina descriptum reperies. Cuius interpretationem alijs locis reseruamus. Quæ omnia consentiunt, quæ de hoc Boue Græci fingunt, omnia ab Ægyptijs mutuati; fabulam vide apud Ouidium fusè descriptam, filiam Archiuorum Regis Iunonē, Iuppiter, ob formæ elegantium deperiens ab Inacho fluuio redeuntē detinuit oppressitque. Iuno verò Mariti Zelotypia agitata, cùm tenebras ex alto videret, in terras descendit, tenebrasque soluit. Quod Iuppiter sentiēs, ne crimen pateret, puellam in Vaccam transmutatam Iunoni concessit, hæc Argo centoculo custodiendam tradidit; quem Mercurius à Ioue missus sopitum interfecit. Iuno dolens, Vaccæ œstrum immisit, quo agitata per multa loca, tandem in Aegyptum venit, ibidem pristinæ formæ restituta, ab Aegyptijs Isis dicta, Osiridi Regi nupsit, diuinos honores consecuta. Hąc fabulosa narratione, siuè Aegyptios, siuè Gręcos ad naturam rerum respexisse, ita ostendo. Ex Plutarcho alijsque citatis Authoribus patet, Io siuè Isin, Archi vel Neptuni vel Inachi fluuij filiam, modò Lunam, modò Terram significasse; Terra enim procul existentibus videtur paulatim ex vndis oriri. Hanc Iuppiter compressit in nebula, scilicet Sol æthereus vapores trahens & generans, Ionem in vaccam animal fertilitatis terræ studiosum mutauit; cuius omnis industria sit in colendis agris, ob vbertatem ipsius terræ; Iunoni verò mitiori videlicet calori aëris Iuppiter vaccam concessit, cùm neque ob nimium calorem, neque ob frigus intensum terra fiat ferax. Iuno Argo custodiendam tradidit vaccam. Quid aliud Argus centoculus nisi cœlum stellatum, quod influxu suo terram fouens, fertilitatem vnicè promouet; quarum quidem stellarum siuè oculorum altera pars dormit; altera vigilat. Vigilat inferius hemisphærium stellis coruscantibus veluti oculis apertis fulgidū, superius dormit, stellis splendore Solis obfuscatis tectisque; At cur Iuppiter Argum occidere Mercurio imperauit? quia videlicet ratio plurimùm potest in Agricultura; hæc enim vacca, cęso Argo dicitur liberata fuisse, totumque terrarū orbem peragrasse, & omnia tranasse maria, quia prudentia & industria Agricolarum videtur aëris etiam bonitatem aut fortuna

Fabula Iunonis in vaccā transformati expositio physica.

tuna

Agriculturæ origo.

tuna malitiam ſuperare, cum tellus colonorum induſtria maximè fiat fertilis. Hæc ipſa ratio agriculturæ in omnes terras delata, peruenit tandem in Ægyptum, quæ tellus, cùm ob ſuam feracitatem, bonitatemque maximè patefaciat vim naturæ, & abundantiam, dicta eſt Vacca priorem formam ibi recuperauit. Ad Lunam verò ſic transferebant hanc fabulam; vt Iſis Neptuni filia idem dicant ac Lunam nocturni luminis humiditate omnia madefacientem; quæ à Ioue comprimitur in nebula, quod in coniunctione Solis, & Lunæ plerumque nebulæ, nubeſque generentur; mox in Vaccam mutatur Io, cùm ſemper ferè tertio die à coniunctione Luna exit cornuta, Vaccæque cornua imitatur; nam niſi ante diem quartum ſe è nubibus euolutam liberiorem aëri ſtiterit, pluuias in totum menſem portendere dicebatur. Hanc è nubibus poſt coniunctionem egreſſam excipit Iuno, Argoque ſeruandam tradit, quia illa cæteris omnibus ſtellis inferior eſt, à quibus deſpicitur. Occiditur Argos Iouis juſſu, & Vacca ab Argo liberatur, quia Sole lumen, & vires Lunæ impartiente, illa omnium ſtellarum vires ſuperat influxibus, quos in hominum corporibus, dùm creſcit, exerit; hæc orbem terrarum peragrat, modò in Scythiam Borealem Regionem, modò in Ægyptum Auſtralem regionem remeat, ad demonſtrandum Lunæ inter tropicos menſtruum motum; Verùm cùm hæc fuſiùs in tertij libri Myſtagogico interpretati ſimus, ſuperuacaneum eſſe ratus ſum, ijs diutiùs inhærere.

Ad Lunam fabulam

Porrò ſub eadem Analogia ad mores transferri poteſt dicta fabula. Diuinitatis verò arcana ſub hoc hieroglyphico latentia ita exponunt: Per Bouem, denotabant corpus terrenum & materiale; per cornua in circulum effigiata, inter quæ medius aſpis caput efferret, vti in tabula Bembina apparet, denotabant æternam & reconditam diuinitatem radiorum ſuorum virtute & efficacia omnia permeantem; per Tauticum characterem Mercurialis frōtis ſignaculū, rectæ rationis dictamen homini impreſſum, quo ſe contra omnes malorum muniret incurſus, abdito Numine varia eidem ad humanæ vitæ vſum neceſſaria conferente adiumenta; per accipitris verò figuram dorſo oppanſam, impetum diuinæ mentis omnia perluſtrantis, prouidentiſque de omnibus præſentiam, & protectionem, alarum expanſione denotatam; per ſcarabæum ſub lingua latentem, Solaris Numinis, quas in hominum emolumentum in terreno mundo molitur, operationes, ſermone quodam occulto rebus naturæ impreſſo, per linguam, ſub qua ſcarabæus latet, notatas. Per nigrum & album diuinitatis in rebus præſentiam partim obſcuram, partim in effectibus manifeſtam, veluti qui ſunt poſteriora Dei, & per caudam bouis λευκομέλανον, hoc eſt, nigris, candidiſque pilis diſtinctam, pulchrè deſignantur; per candidas verò maculas duodecim præcipuos ſupremi Numinis radios, qui ſunt veluti diuinitatis internuncij, quos Genios dicebant, per totam terreni mundi maſſam diſperſos, ad eam influxibus ſuis perpetuò irrorandam, fouendam, conſeruandamque ſignabant.

Ethica expoſitio fabulæ.

Expoſitio macularum Apidis.

bant. Imò non tantùm hunc idealem diuinitatis conceptum ſub boue ſacro fingebant, ſed & per modum formulæ precatoriæ eundem juxta ſignorum analogiam inſtitutæ, ad Numen illud, quà verbis, quà ſacrificijs analogis attrahendum ſollicitabant, quas formulas, veteres hymnos dicebant tantæ efficaciæ, vt horum ſolummodò prolatione quidlibet ſe impetrare, Numenq; præſens ſibi, & familiare magicâ huiuſmodi incitatione ſe reddere poſſe crederent. Hymnos ex huiuſmodi hieroglyphicis compoſitos alibi proferemus. Et quamuis veteres philoſophi rectè de diuina eſſentia ſentientes, nihil illi rerum materialium attribui poſſe judicarent, ſymbolis tamen huiuſmodi ſenſibilibus vſi ſunt, vt Dei virtutes & ſacramēta in effectibus eluceſcentia, per ſenſibilia ſigna exhiberent: vt proindè illud Zoroaſtri oraculum huc reſpicere videatur, vt eſt apud Pſellum & Phlegontem:

Μὴ φύσεως καλέσῃς αὐτόπτον ἄγαλμα τὸ γὰρ τῆς φύσεως μόρφωμα, οὐκ ἔστι παντάπασι νοητὸν, id eſt, *Ne vocaueris naturæ imaginem, id eſt, ne quæſiueris intueri imaginem naturæ, nam naturæ forma nō eſt vndiquaq; cognoſcibilis,* vti Phlegō explicat, ſed quod ſub conſpectum humanum ſitum non ſit; nam quæ ſacris operantibus vſitantur, vt ignis, fulmina, aut ſi quid aliud eſt huiuſmodi generis, ea tutò credideris nuda tantùm ſymbola eſſe, non Dei naturam. Poſteri verò cùm intellectu ad arduam diuinitatis deſcriptionem pertingere non poſſent, ad ſenſibilia deuoluti, in manifeſtam idololatriam delapſi ſunt; hinc celebris illa apud Aegyptios βουλατρεία, ſiuè bouini cultus inſania tanta breui tempore incrementa cœpit, vt intra Ægypti terminos contineri neſcia, primò Hebræorum mentes in deſerto, deindè ſucceſſu temporis Palæſtinam, menteſque Regum Iſraël, Græciam quoque & occiduam Orbis partem Romam, & deindè totum mundum inuaſerit, ita vt in hunc vſque diem bouini, ſeù vaccini cultus ſtultitia, in India penè vniuerſa durare comperiatur. Quòd cùm fuſiſſimè in Oedipo demonſtratum ſit, eo Lectorem remittimus.

Oraculum Zoroaſtris.

Vndè Idolatria Bouis, & quomodo propagata?

Solebant prætereà Aegyptij per nudam bouis figuram ſignificare maſculum animum, prudentem & moderatum. Ita Horus lib. 1. hieroglyphico 46. Ἀνδρεῖον τε μετὰ σωφροσύνης δηλοῦντες, ταῦρον ὑγιᾶ φύσιν ἔχοντα ζωγραφοῦσι. *Fortitudinem cum temperantia coniunctam innuentes, Taurum integra corporis conſtitutione præditum pingunt.* Et paulô poſt: Ἀλλὰ καὶ σώφρον ἐστὶ, διὰ τὸ μηδέποτε τοῦ θήλεος ἐπιβαίνειν τὴν σύλληψιν. *Quin & temperans eſt, quippè cùm nunquam poſt conceptum vaccam ineat.* Quin & per diuerſa membra bouis, peculiares vires indicabant; per caput quidem, deſcenſum Solaris Numinis in terram virtute corroboratiua illam conſolidātis: per pedes verò, motum Solaris Numinis per vniuerſas terræ partes. Ita Abenephi:

Alia Bouis ſignificatio.

Membra Bouis ſingula quid notarēt

وبر اس الثور كان يدلون النزوله الملك الشمس وبر جلة الهيوجه بكل جزو الارض

Et fuerunt ſignificantes per caput defluxum Genij Solaris ſuper terram; per pedes motum & agitationem per vniuerſas terræ partes. Effectum verò ſiuè opus præſtitum denotantes, teſte Horo, Βοὸς ἄρρενος κέρας ζωγραφόμενον, ἔργον σημαίνουσι lib. 2. hieroglyphico 17. Addit prætereà Abenephi, eos per Bouem arcanè ſignificaſſe progeniem Regiam.

Per Bouinam figuram designabant quoque بصورة الثور كان يدلون النسل الملوكي *progeniem regiam*; Quod quomodò intelligendum, restat explicandum, vt sapientum in condendis hierogrammatis solertia appareat. Obseruabant igitur Ægyptij nescio, quam occultam apes inter & boues sympathiam, apesque non aliundè, quàm ex bobus, originem habere notabant, quod & Archelaus in epigrammate pulchré hisce verbis indicat. Βοὸς φθιμένης πεποιημένα τέκνα, id est, *Bouis putrefacti sobolem esse apes*. Teste quoque Varrone, Plinio, Virgilio non ex fimo tantum bouino, sed & tabido eius corpore apes enasci constat: aiuntque in Ægypto loca quædam esse, vbi si defodiatur taurus, ita vt cornua tantùm supra terrã emineant, eaque deinde serrâ amputentur, apes euolent; putredine enim taurum in illud animalculum immutari; hinc βουπαιδὲς βουγενεῖς à Græcis dicuntur, quin & Phyletas apud Antigonum apes vocat Taurigenas,

Apes ex Bone nascuntur

Taurigenas sic fatus apes longinquus adisti.

Ouidius quoque eleganter sanè harum Genesin describit hisce verbis: Metam. 15.

Nonne vides, quæcunque morà fluidoque calore
Corpora tabuerint, in parua animalia verti?
I quoque delectos mactatos obrue tauros
(Cognita res visu) de putri viscere passim
Florilegæ nascuntur apes, quæ more parentum
Rura colunt, operique fauent, in spemque laborant.

Addit Abenephius non tantùm insignem sympathiam inter bouem & apem esse, sed adeò, quemadmodum boues ex se generant apes; ita apes bouinum quid parturire, quod tùm primùm intellexi, cùm in admirabilem illam historiã de apibus incidi Bernardini Gomesij, cuius verba hîc apponam. *Dùm*, inquit, *Sagunti animi recreandi gratia apud aluearia versarer, ac summoperè mirarer inter singularia opera in primis fucorũ obsequium, atque benignitatem, tùm in ipsis inclusum apum seminarium, quod vnum me quidem in magnam admirationem induxit; Referam enim rem nouam, inauditam, neque visam hactenus, neque ab vllo scriptore, quod sciam, memoriæ proditam; Nam cùm interim captus à me fucus digitis atque vngue medius premeretur, si fortè vice aculei aliquid emitteret, ecce ruptis visceribus, atque posterioris partis pellicula, album ceù croceum caput Bouis, expansis & tortuosis cornibus, rostroque adunco affabrè formatum repentè emersit; quam rem summè, qui aderant admirantes, atq; idcircò ipsis denuò id experiri flagitantibus, alijs subindè quinq; fucis à me pressis, totidem simul boum capita eruperunt, naturà quidem, cui meritò summa inest cura, apum in hoc portento seminalem eorum rationem, atque quandam cum bobus amicitiam exercente.* Hæc Bernardinus Gomesius. Certè hæc dum legissem, extimulante me curiosissimi experimenti desiderio, periculum feci & ego in fucis, & quod primò ceu paradoxum mirabar, tandem certissimum esse cognoui, comperi enim nescio quid bouinum intra viscera generare fucum; quod omnes naturalium rerũ

Vt boues apes, ita apes bouinum quid generãt

Historia rara

iuue-

inueſtigatores notari velim; quod cum primos Ægyptiorum ſapientes nequaquam latuerit, hinc pulchrè ſanè & ingenioſè, Abenephio teſte, bouem ponentes Regiam progeniem indigitarunt. Quæ ſuo veluti calculo approbat Horus lib. 1. cap. 62. λαὸν πρὸς βασιλέα πειθήνιον δηλοῦντες μέλισσαν ζωγραφοῦσι, καὶ γὰρ μόνον τῶν ἄλλων ζώων, βασιλέα ἔχει, ᾧ τὸ λοιπὸν τῶν μελισσῶν πλῆθος ἕπεται, καθὸ καὶ οἱ ἄνθρωποι πείθονται βασιλεῖ. αἰνίττονται δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ μέλιτος ἐκ τῆς τοῦ κέντρου τοῦ ζώου δυνάμεως χρηστὸν, ἅμα καὶ εὔτονον εἶναι πρὸς τὰς πράξεις καὶ διοίκησιν. *Populum principum iuſsis obſequentem innuentes, apem pingunt, habent enim ſolæ hæ ex omni genere animantium Regem, quem reliqua multitudo apum ſequatur, cuius non ſecus ac vulgus Regi obtemperet. Innuunt autem obſcurè, tùm ex mellis inſigni vtilitate, tùm ex vi, quam in aculeo habet, vtilem ſimul ac potentem eſſe ad res gerendas Regem.* Pulchrè igitur bos, intra cuius cornua apis pingatur, regiam deſignat progeniem; hinc arbitror prodiſſe illud hieroglyphicum, quo Iſin regia familia fuiſſe denotant, per cornua bouina inter quæ modò ſcarabæus modo apis, modò Phallus; modò ſtella aut ſimile poni ex Bembina tabula diſcimus, quæ ſuo loco exactè demonſtrabuntur.

Horapollo.

Inter bouina cornua Iſidis ſymbola quæ

Patet itaque, magno ſemper in honore bouillum pecus fuiſſe propter vtilitatem & commoda humano generi ex eo prouenientia; vulgare fuit etiam bos ſymbolum non agriculturæ tantùm, vel eorum quæ ex eadem feliciter prouenirent, vt eſt frugum & fœtuum copia; verùm etiam ipſius magnæ matris terræ rerum animatarum nutricis, cuius culturam beatam, atque propitiam à boue βέβαιον Græci vocant, eandemque bouis opimi figurâ notare ſolent, cuius cauda non in crines, ſed in ſpicas abibat. Tale refert ſimulacrum illud, quod paſſim Romæ obuiũ, Tauri figura, cui Sol Mithras inuictus Perſarum Deus (ita illic appellabatur Dionyſius) inſidens proſtrati dorſo, pectus pugione transfodit. Quo per anagogen indicare videntur, Solem cùm in Tauri ſignum Aprili menſe ſcandit, terram tumentem aperire, eiuſque genitalia ſemina caloris ſui radijs producere in propatulum, ad rerum animatarum omnium procreationem ac nutrimentum. Qui rurſus cûm in Scorpionem Octobri menſe declinans tranſijt, eadem ſemina viribus amiſſis in terræ penetralia denuò frigus recondit. Quod Scorpius Tauri teſticulos circumplexus demonſtrat. Iam animalia duo Serpens ſcilicet & Canis, quæ ſanguinis guttas ex Tauri vulnere defluentes lambunt; tàm aquatilia quàm terreſtria animantia terrigenis alimentis vitam ſuſtentare deſignant; pulchrè itaque Ægyptios ſecuti, atque inſigni ſuâ hieroglyphicâ anagoge Perſæ deſignabant Solis in terra operantis virtutem & efficaciam: adeoque apud omnes deinde nationes bos terræ fertilis & agriculturæ, quæ duo vitam promouẽt, & ſuſtentant, in ſymbolum fuit aſſumptum; nec magis proprium vel aptius paradigma, hic accommodari poterat; cùm bos, vt paulò ante oſtenſum fuit, extinctus corpore viuo, non ſolùm nutriat, ſed & morte ſua vitarum multa millia generet, vti elegãter Ouidius primo ex Protei oraculo canit:

Bos agriculturæ ſymbolum.

Interpretatio ſchematiſmi phyſica.

Bouis vtilitas

Obrue mactati corpus tellure iuuenci
Quod satis à nobis, obrutus ille dabit.
Iussa facit pastor, feruent examina, putri
De boue mille animas, vna necata dedit.

Et Virgil. Georg. lib. 4.

Aspiciunt liquefacta boum per viscera toto
Stridere apes vtero, & ruptis efferuere costis.

Explicatio figuræ præcedentis.

K, Mythras Sol.
A, Terra.
M, Vis penetrans elicienſque genitalem humorem.
O, Terreſtrium animalium nutrimentum.
R, Vis genitalis abſcondita.
S, Sole in Scorpione conſtituto; vis genitalis frigore cõprimitur.
Q, Vis confortatiua Solis.
Z, Y, X, Sole in Tauro conſtituto, igneus calor inualeſcit ad procreationem vegetabilium.
T, V, W, Sole in Scorpione exiſtẽte igneus calor minuitur, vnde omnia ad corruptionẽ vergunt.

Hinc

Hinc veteres Romani ab Ægyptijs docti, bouem ſenili humanâ facie decorum, cornibus pandis & curtis, vultu inſuper Iouium quid præſeferente, ſuis in numiſmatis ſignabant, quo innuere volebant, laudatũ Ciuitatis ac Reipubl. ſuæ ſtatũ, cuius caput ceu conſiliũ quoddã eſſet & Senatus rationis, iuſtitiæ jugum detrectare nõ ſolere; ita corpus verò reliquũ, vel populum ad opera validũ, non ſibi magis quàm Reipublicę laborare, pacis atque agriculturæ addictum. Adiecêre Veteres plerumque pererga quædam ad idem argumentum pertinentia; vt in numiſmate Cellenorum VVinandi Pighij videre eſt, in quo ſupra bouem cythara ponitur, æquitatem legum, & ordinum concordiam deſignans. E latere verò Apollinis intonſi caput extat, capillis ſub laurea in collum decorè defluentibus; qualem Orpheus Ἀκερσεκόμην. Pindarus, ἀκερσεκόμην καὶ κόμητον appellant, quaſi ſine tonſura iubatum; quibus Epithetis Poëtarum antiſtites illi quam elegantiſſimè Solis jubar, ac radios, elementa temperantes, terræque fructus quoſcunque vitali fomite promouentes deſcripſêre; nec non agitationem, & motum igneum diuini luminis, animos humanos illuminantem, & ad rationis opera propellentem intelligere voluerunt; Apollinem, ſiuè φοῖβον indigitantes, qui ſic dicebatur, παρὰ τὸ φῶς καὶ βίος, quod lumen animis, vitam animatis omnibus largiri videatur, vndè & in hymnis ſacris βιοδότης dicebatur. Vndè & paſtor Nomius, apud Virgilium dictus, boues paſcere fingitur, dùm cytharam ſuam pulſando, Muſarum choreas ducit, numeroſoque cœlorum harmoniã motu temperat, elementaque ad generationem adaptat.

Bos humana facie quid?

Politica expoſitio ſymbolorum Bouis.

Phœbi etymon.

Atque ex his omnibus luculenter apparet, quanto ſtudio veteres Bouem coluerint, & quam ingenioſis hieroglyphicis adornârint. Quæ cùm ita ſint, nihil aliud reſtat, niſi vt ad aliorum animalium ſacrorum hierogrammata calamum conuertamus.

HIEROGRAMMATISMVS II.

De Arietis, eiuſque hieroglyphica ſignificatione.

ÆGyptij diuinitatem per omnia diffuſam à proauis traditam, vti ſingulas eius in inferiori mundo virtutes per diuerſa Numina ſeù Genios referebant, ita diuerſa quoque eiuſdem miniſteria, quibus in mundi bonum allaborabat, diuerſis allegoricis inuolucris adornabant.

Atque hoſce veluti aſſeſſores quoſdam, rerumque in mundi bonum conſtitutarum executores ſupremi Numinis effingebant; Hos mũdi ſemitas, & occulta penetralia ſubeũtes, diuerſis effectibus omnia in eiuſdẽ mundi vrgebant conſeruationem; atque vt hominibus conſtaret, quinam eſſent, ſingulos id ſibi aſſumere animal, virtutibus & operationibus eorum appropriatum credebant, vt ſic humanum genus per occultos diuinitatis in animalibus latentis characteres inſtruerent, informarentque. Nam vt rectè

Psellus in Zoroastris oracula.

Zoroaster apud Psellum in oraculis, Σύμβολα πατρικὸς νόος ἔσπειρε ψυχαῖς, *signa inseuit animabus mens paterna*, id est signa ac notas suipsius proprietatis inseuit; καὶ γὰρ τῶν πατρικῶν σπερμάτων οὐχ αἱ ψυχαὶ μόναι, ἀλλὰ καὶ αἱ ὑπερκείμεναι πᾶσαι τάξεις ἐβλάστησαν, καὶ ἄλλα μὲν τὰ ἐν ταύταις ταῖς ἀσωμάτοις ὑπάρξεσι συνθήματα ἀσωμάτως ὄντα καὶ ἑνυεῖ δὲ ἀλλὰ δὲ ἐν τοῖς κόσμοις συνθήματα καὶ σύμβολα εἰσίν, αἱ ἄρρητοι τοῦ θεοῦ ἰδιότητος. *Nā nō animæ tantum è paterno semine productæ sunt, sed omnes etiam ordines superiores indè originem suam habuere, sed in substantijs incorporeis alia signa sunt, incorporea videlicet & indiuidua, alia item in mundis reliquis (sensibilibus) signa sunt & symbola inennarrabilium Dei virtutum & proprietatum*. Quod arcanum cum Aegyptios non lateret, hinc arietem pingentes, occultè illud Numen adumbrabant, quod caloris humidi in terreno mundo rationem exprimebat. Est enim Aries animal calidum & humidum; calidum autem & humidum omnis generationis primordia sunt; ita Abenephi:

Quid per Arietem notarēt Aegyptij

فلما لم يدون يدلون الحر بعالم كانوا يصوروا الحمـ———————ـل ☉

Indicantes caloris vim in mundo, Arietem pingebant. Ratio historica ita se habet; cum Numina Aegypti sæuitiem Typhonis fugerent, fertur Deos in Aegyptum fugientes ibidem sub varijs animalium figuris sese abscondidisse, vti fusè alibi ex Diodoro, Herodoto, Eusebio ostendimus. Et Ouidius factum appositè describit.

Ouidius Met.

Emissumque ima de sede Typhoea terra
Cælitibus fecisse malum, cunctosque dedisse
Terga fugæ, donec fessos Aegyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus;
Huc quoque terrigenam venisse Typhoea narrat,
Et se mentitis superos cælasse figuris
Duxque gregis, dixit, fit Iuppiter, vndè recuruis
Nunc quoque formatus Lybis est, cum cornibus Ammon.

Numen Amū sub forma Arietis.

Hinc Aegyptij existimant, illud Numen, quod ipsi *Amun* dicunt, sub Arietis comparuisse forma, vt per naturam & proprietatem Arietis, cuiusnā ipsum naturæ esset, & quænam in mundi administratione eius essent officia & ministeria, ostenderet; de quo Numine varij inter ipsos Aegyptios circūferuntur sermones. Hecateus, ait ⲁ̀ⲙⲟⲩⲛ in lingua Aegyptia significare: *vocem inuocantium Deum*, eaque vti solitos fuisse Aegyptios, eum præcipuè incognitum arcanumque dicebant; ad quod alludens Phestus, hâc precatoriâ ad Ammonem formulâ: ζὰς λιβύης Ἄμμον κερατήφορε κλυθί μάντι. *O Lybiæ vates exaudi corniger Ammon.*

Hecateus. Quid significat Amun. Phetus.

Iamblichus verò dicit, id significare vim quandam Numinis, arcanas latentium rationum vires in lucem agentem; cui astipulatur Manethon; siquidem huic Numini concessum esse aiebant, arcanas abditasque rationū, siuè illæ in mundo sensibili, siuè insensibili lateant, vires educere; Hinc illi Arieti primam inter dodecamorias mansiones partem & mensem Pharmuti (cuius principium vigesimo septimo diei Martij respondebat) dicabant. Nam

Quid Iamblicho Amun. Aries cur primum locum in Zodiaco.

Nam hoc menſe φαρμοῦθι *Amun*, id eſt, *Sol*, latentes ſeminalium rerum vires calore ſuo humido potiſſimùm mouet, promouet, & tandem per fœcunda germina in lucem producit; vnde teſte Pherecide, hoc menſe Pharmuthi caput Arietis circumferre ſolebant Sacerdotes varijs redimiti coronis, thyrſis, frondibuſque inſtructi, ijs quidem, quo Dei benignitate fruebantur, emolumentum, hiſce ceù per terreni mundi ſobolem, Numinis dominium demonſtrantes; inconditis verò vocibus Deum inuocantes; ἐπ᾽ ὀνόματος Ἄμμα, ad quod Hecatęus, vt paulò antè dictum eſt, alludere videtur. Hinc factum, vt Aries primo, inter duodecim Deos in Zodiaco, loco conſtitueretur, eò quòd Arietem viuum *Amun* habitaculum dicerent, cuius beneficio primæ agitarentur in terreſtris mundi penetralibus στοιχειώσεις & ad ſumma humano generi commoda diſponerentur.

Pherecides.

Aries viuum Amnun habitaculum.

Certè hunc *Amun* Græcos ab Ægyptijs mutuatos, inter ſuos recepiſſe, Iouemque appellaſſe Hammonium, luculenter patet; nam & eundem Solē dicebant eſſe feruidum, vndè & arietinis cornibus eundem non ſecùs ac Ægyptij referebant; primum autem hunc Deum Libero Africam cum exercitu expugnanti comparuiſſe aiunt in loco propter arenæ multitudinem à poſteris deinceps Ἀμμώδης *Ammòdes* dicto: cùm enim præter maximam rerū penuriam in ſolitudine ingenti æſtu torquerentur Arietem neſcijs viarum comparuiſſe, quem cùm ſecuti, ad eum vſque locum, qui deindè Iouis Ammonij templo & oraculo celebris euaſit, perueniſſent, poſt inuentam aquæ copiam, Arietem ex omnium oculis euanuiſſe referunt; atque ex hoc euētu motos poſteros, *Amun*, ſeù erectum Iouis Ammonij ſimulachrum arietinis cornibus finxiſſe, Arietem inter ſidera figuraſſe; ita, vt cùm Sol in eius fuerit ſigno, omnia naſcentia recrearentur, cuiuſmodi verno tempore contingit, hac re maximè, quòd illius fuga, Liber ſuum recreârit exercitum. Prætereà duodecim ſignorum principem voluit eſſe Arietem, quod ille optimum ſeſe præſtitiſſet exercitui ductorem Certè tanto honore nullo non tempore Ouillum pecus Ægyptij coluerunt, vt arietem, aut ouem occidiſſe nefas ſummumq; ſcelus crederent, Moyſen quoq; vt legibus Ægyptiorum impijs contraueniret, ſtudio agnum paſchalem occidi, & manducari præcepiſſe, vt Hebræos contrario ritu ab inſana hac ſuperſtitione liberaret, ita Rambam par. 3. cap. 46. More nebuchim. Verba eius adduco:

Græcorum Hammon ab Aegyptijs tranſumptus

Origo oraculi Hāmonij

Cur Aries inter ſidera relatus.

Origo cultus ouini.

ואמרה כת בת התורה כפי מה שפירש אונקלוס שהמצריים
היו עובדים מזל טלה מפני זה היו אוסרים לשחוט הצאן והיו
מואסים רועי צאן אמר הנה נזבח את תועבת מצרים

Dico autem, quòd lex docuit nos, ſecundùm quòd explicauit Ὄγκηλος, eò quòd Aegyptij colerent ſidus, vel ſignum Arietis, ac proptereà non tantùm prohibitum fuiſſe inter illos mactare oues, ſed & in ſummo contemptu & abominatione fuiſſe paſtores ouium; Hinc dicit Moſes: Ecce ſacrificabimus abominationem Aegypti. Rabbi Chya libro *Zohar* colum. 466. conſiderat, quòd vox *abominationis*, quæ Dijs Aegyptijs tribuitur, illa tribuatur paſtoribus quoque ouium, quaſi Dijs alijs. Vndè

Rambam.

R. Chya lib. Zohar.

dè Genesi 16. כי תועבה מצרים כל רועי צאן *Quoniam Aegyptij abominati sunt omnes pastores ouium*. Rabbi Iudah in Zohar, columna 469. חמצריים היו עובדים מול טלה בעל אש *Aegyptij adorabant signum arietis igne armatum*. Quem Rabbi Leui Hardarsan quoque in Exod. citat, vt ex illo Masius ad 5. caput Iosue, Deum illum igne armatum credebant, quod se lacessitus vlcisceretur; est enim aries animal pugnax, hinc, teste Porphyrio, de abstinentia animalium, ait Aegyptios nunquam laneis vestibus, sed lineis in sacrificijs vsos; putabant enim *Ammun* Deum se vindicare, ob assumptum induuium eorum, quorum ille præses esset, & ob cruorem effusum, in quo anima latebat animalis, & nescio quid diuinitatis. Cùmque mensis ille potissimum Arieti dicatus esset, quo Iudæi ex Aegypto recesserent, ideò refert Rabbi Moses Gerundensis, mactari jussum à Deo paschalem Arietem, vt de Aegyptijs focis sese amouerent Hebræi in Palestinā commigraturi, ne felicitas illa discessionis astro illi attribueretur, quod illo tempore in cœlo principatum obtinebat, imò iniuria potiùs afficerent id astrum, tot laniatis arietibus eiusdem cum eo formæ consortibus.

Ammū Deus igne armatus

Porphirius de abstinentia.

Cur Ægyptij à vestibus laneis abstinuerint.

R. Moses Gerundensis.

Patet igitur ratio, cur Ægyptij tanto honore Arietem affecerint, quibus quidem tanquam fundamento præmissis, iam videamus, quomodò eundē sacris sculpturis expresserint Ægyptij, & quid per illum significauerint. Sciendum igitur; Hieromantas subindè assumpsisse huius animantis figuram vel integram, & naturali forma subsistentem, vel integram cum duobus Arietinis capitibus, vti in tabula Bembina videre est, vel solum caput huius animalis, binis flammis ex capite erumpentibus coruscum, vti in nostro Obelisco; vel etiam humanum truncum capite arietino transformabant, vti in varijs hieroglyphicis fragmentis patet. Per integram figuram signabant, virtutem *Ammun* per terreni mundi penetralia diffusam; ita Abenephi: المصريون الدين يريدون ان يعبروا القوه الاهم امون الذي هو مقدم الدنيا يصوروا الصوره الحمـــــــــــل ☼ *Ideò volentes indicare virtutem Ammun Dei eorum præsidis mundi, Arietis pingebant figuram*. Quid verò per Arietem δικέφαλον binis capitibus conspicuum hieroglyphicè indicauerint, dicetur Deo dante in explicatione Tabulæ Bembinæ; porrò per caput solum, vitalium partium principem denotabant *Ammun*, prouidentiam Numinis scil. in bonum mundi laborantis, humanumque genus instituentis in ijs inuestigandis rebus, quæ vitæ sustentandæ necessariæ forent, vt in sequentibus varijs authoritatibus comprobabimus; per flammam enim in cornua quasi bifurcatam capiti arietino impositam, diffusionis virtutis igneæ calorisque in terra latentis effectum; per caput etiam principium animalis, principium instaurationis rerum, quæ fieri, Sole Arietem ingrediente, solerent; per animal verò calidū & humidum, generationis rerum promotionem innuebāt, vt dictum est. Hinc inter Hieroglyphica subindè caput humanum κριόμορφον, id est arietinis cōspicuum cornibus inuenitur, cuius capiti canistrum impositum est, ad denotan-

Quomodo Ammun hieroglyphicè exhibuerint Aegyptij.

Variæ figuræ Ammun, earumque significata.

notandos huius Dei beneficio, felices ex vberi genitura prouentus, vt posteà declarabitur. Neque solummodò dictis eum hieroglyphicis Ægyptij exprimebant, sed & Nomen ipsum *Amun*, quo ipsum inuocabant, ex mystica literarum structura, dum constat, magnam vim obtinere credebant ad Numen propitiandum.

Schema hieroglyphicum.
Ex Musæo M. Milesii Iuris Cons. Rom.

Amun laten | *tium rationum*
arcanas vires | *in lucem agens*
Agatho | *dæmon*
Elementi | *humidi*
& caloris mũ | *dani, quo gene-*
rationes rerum | *in mundo per a-*
scensum, descen | *sumque perpe-*
tuum promouẽ | *tur.*

Atque hæc ita esse, hieroglyphicum schema, quod Marcus Milesius Iuris-Consultus Romanus, ex suo Musæo depromptũ olim mihi enodandũ communicauit, monstrat. Schema inclusum est figuræ ouali, in quo primo loco est Arietinum caput φλογοκερατόμορφον, id est, bifurcata flamma & cornibus insigne, eiusdem prorsus formæ, quam noster Obeliscus exhibet; post hoc sequuntur quatuor literæ κυριολογικαὶ, id est, ex appropriatis rebus assũptę, vt in schemate hîc apposito patet; quod ita interpretamur. *Amun solare Numen arcanas latentium rationum vires in lucem agens. Agathodæmon humoris & caloris, quo generationes rerum in terreno mundo per continuum motum & agitationẽ promouentur.* Et quid per caput arietinum φλογοκερατόμορφον intelligatur, paulò ante dictum est. Sequuntur quatuor characteres, qui exprimunt mysticũ nomen *Amun*; suntque characteres ex ingeniosa Alphabeti Aegyptiaci architectura (de qua in 2. libro cap. 10. fusè tractatum est) deducti; quibus correspondent characteres Coptici alphabeti ⲁⲙⲟⲛ, quorum singuli certa denotant mysteria. Et primò quidem, literam A nihil aliud significare, quam Agathodæmona; citato loco demonstratum est. Secunda verò litera ex fluxu aquæ κυριολογικῶς desumpta est, vndè & ab aqua *Moi* dicitur, respõdetque Copticæ literæ ⲙ; tertia verò litera respondet ⲟ, ex arietis cornibus deducta, vti in alphabeto mystico probatum fuit, flammis enim veluti cornibus ex terrestri globo erumpentibus pulchrè denotatur vis coloris terræ insita ab Ammone. Quarta denique litera quæ τῷ ⲛ, Copticæ literæ correspondet, binos angulos sub duplicatis cornibus efformans, motus rationem

Explicatio schematis hieroglyphici.

ἄνω καὶ κάτω dicti Numinis pulchrè effingit, vti & in Prodromo & citato loco ostensum fuit; Ex quibus sensus ille, quem diximus conficitur, atq; hoc ita se habere aliud hieroglyphicum demonstrat, quod ex theatro hieroglyphico ab Hervvartio edito, erutũ in præced. pag. exhibemus, vbi vides humanũ caput κριόμορφον, id est, arietiforme, canistro instructum, sub quo triangulum cum litera ω positum, eundem sensum, quem diximus, exhibet. Ex quibus etiam patet, Ægyptios, etsi subindè ipsa Deorũ nomina literis præfigurarint communibus, quia tamen ex animalibus ijs dedicatis structuram suam sortiebâtur, magnam ea vim in ritibus & cerimonijs sacrorum ritè administrandis obtinere existimasse.

Hinc huiusmodi nominibus ingentem vim tribuebant, eò quòd mysticâ quâdam ratione ipsis solummodò Dijs notâ, & ab ijsdem edoctâ constarẽt, quæque in alienam linguam minimè transferenda ducebant, vtpotè quæ vim suam perderent; hinc Zoroastræum illud oraculum apud Psellũ ὀνόματα βάρβαρα μήποτ' ἀλλάξῃς, *barbara nomina ne mutuaueris*, suadebat; *habent enim singulæ gentes nomina quædam diuinitus tradita, incredibilem & ineffabilẽ vim in sacris obtinentia*; Pselli verba sunt; εἰσὶ γὰρ ὀνόματα παρ' ἑκάστοις ἔθνεσι θεοπαράδοτα, δύναμιν ἐν ταῖς τελεταῖς ἄρρητον ἔχοντα; de quibus suo loco fusiùs disceptabitur; patet igitur ex dictis origo cultus Arietini, patet hieroglyphicorum, quibus eum Aegyptij adumbrabant, structura. Quarè ijs relictis ad alia transeamus.

HIEROGRAMMATISMVS III.

De Hirco, eiusque hieroglyphica significatione.

Cvm nihil fœcunditate desiderabiliùs Aegyptijs esset, vt fœcunditatem tantoperè æstimatam desideratamque impetrarent; Numen illud, quod fœcunditatis propagationi omni studio & diligentia præesset, per cultum illius animalis, quod fęcunditatis laude omnium esset commendatissimum, inquisitum allicere studebant. Cùm verò Hircus præ reliquis hac fęcunditatis laude præstaret, illum tanquam viuum Mendetis, hoc est, Panos habitaculum fœcunditatisque totius præsidem vnicè venerabantur. Hinc, teste Hyginio, in communi illa Deorum fuga, ob Typhonis metum in Aegyptum suscepta, Pana in hircum se transmutasse fertur, cumque se in flumen coniecisset, posteriori parte in piscem degenerante, Capricornum ἰχθυόμορφον emersisse, vndè & inter sidera translatus, diuinos honores meruit; quâ allusione duplex Panos fœcundi Numinis imperium pulchrè exprimebant, dum per caput hœdinis cornibus exasperatũ, rerum terrestriũ; per caudam verò piscis, aquatilium exprimerent fęcunditatem; Certè Aegyptios Mendesios tanto in honore Capras habuisse constat, vt eas occidere crimen inexpiabile haberetur; causam Horodotus lib. 2. hisce verbis explicat; *Cæterum qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ prouinciæ sunt; ij omnes*

Hircus fœcunditatis symbolum.

Pan in hircũ transmutatus

Cultus Hircinus apud Mẽdesios.

ab

ab ouibus abstinentes Capras immolant; Non enim eosdem Deos similiter colunt vniuersi Aegyptij, præter Isidem & Osirim, quem Bacchum esse aiunt, hos vniuersi peræquè colunt. Qui verò Mendetis templum obtinent, siuè Mendesiæ prouinciæ sunt, hi Capris abstinentes, oues immolant: Et paulò post: *Porrò Capras & hircos ea de causa ij, quos diximus Aegyptiorum non mactāt; quia* τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους προτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι, γράφουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι, οἱ ζωόγραφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς καθάπερ Ἕλληνες τὸ ἄγαλμα, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα. οὔτι τοιοῦτον, νομίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτευ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσιν αὐτον, οὔ μοι ἥδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἄρσενας τῶν θηλέων, καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μείζονας ἔχουσι, ἐκ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ νομῷ τίθεται; καλέεται δὲ ὁ, τε τράγος καὶ ὁ Πὰν αἰγυπτιστὶ Μένδης. *Quia videlicet Pana inter octo Deos Mendesij numerant, quos octo aiunt priores duodecim Dijs extitisse. Panos autem simulachrum, animalium sculptores, & idolorum fabricatores exsculpunt, quemadmodum Græci caprinà facie, & hircinis cornibus; haudquaquam existimantes eum talem esse, sed similem cæteris Dijs; quà tamen eum dè causa talem pingant, non est mihi relatu jucundum. Verùm hi omnes cùm capras, tùm verò maximè capros venerantur, & inter Mendesios caprarij præcipuò honore afficiuntur, & ex his vnus maximè, qui cùm decessit, ingens toti Mendesiæ Prouinciæ luctus proponitur; vocatur autem & hircus & Pan, Aegyptiacè Mendes.*

Herodotus. Hircus Aegyptiacè Mendeses.

Diodorus.

Diodorus Siculus asserit: *Ita hircum deificaße Aegyptios, sicuti Græci Priapum, propter eam scilicet partem corporis, à qua omnium sit ortus.* Possedit autem animas hominum tanta nullo non tempore huius cultus insania, vt sacra Scriptura passim hircos cum dæmonibus ob impietatem cultus ijs præstitam, confundere videatur. Fuerunt autem primi huius τραγολατρείας Authores Sabæi Hæretici primi post diluuium superstitionum promotores, de quibus ita Rambam p. 3. c. 46. וכן היו הכיתות הצאבה עובדים לשדים והיו חושבים שהם ישכו בצורת עזים ולהזה היו קוראים לשדים שעירים וכבד תתפשט הרעות הזה מאוד לפי זה משה ולא תזבחו עוד הזבחכם לשעירים ולהזה היו אוסרים הכיתות ההם אכילת העזים *Et fuerunt populi Sabæi colentes dæmones, existimantes quod ipsi formā hircorū haberent; & ideò vocati sunt dæmones Seirim, id est, hirci, & fuit hæc opinio adeò longè latèq; diffusa, vt Moyses ideò dixerit, non sacrificabitis hircis, id est, dæmonibus, fuitq; prohibitus esus hædorum ijs gentibus.* Certè Lucianus non sine ratione hunc Ægyptiorum morem ridere videtur; *Apud Aegyptios,* ait, *quidem delubrum forinsecus pulcherrimum, sumptuosisque extructum lapidibus est; cæterum si Deum intus quæsiueris, aut simiam vel ciconiam, aut hircum felemque inuenies.* Cùmque ante Moysen huiusmodi τραγολατρεία magnas in animis hominum egisset radices, Græci indè eas mutuati, passim sub forma hirci exprimebant Pana, cuius hieroglyphicam repræsentationē fol. 222. vide. Et tametsi plebs à verò scopo in huiusmodi cultu aberrauerit; primi tamen Hieromantæ symbolicè diuinam vim sub hirco latentem innuebant; dum fœcunditatem nunc Archetypi Solis, nunc siderei, nunc subterranei ingeniosè sub hirci symbolis describebant.

Sabæi Hæretici. Dæmones cur Seirim dicti. Lucianus.

Quid per hirci Hieroglyphicum.

Hircus itaque, vt ad noſtrum inſtitutum redeamus, hieroglyphicum erat; *Primò*, fœcunditatis diuinæ; *Secundò*, fęcunditatis, qua Solare Numen analogum Archetypo Soli terram grauidabat; *Tertiò*, ignis quoque in viſceribus terræ incluſi, qui vicariam Solis præſtabat in promouenda fœcunditate operam. Quæ omnia pulchrè deſcribit in hymnis ſuis Pherecides Syrus hoc verſu; ὁ Θεὸς ἥελιός τε καὶ ἡ γῆ πολυγονοῦντες. *Quartò* fœcundum hominē ſignantes, hircum pingebant, teſte Horo, cuius & rationem aſſignat hiſce verbis: αἰδοῖον δὲ ἀνδρὸς πολυγόνου δηλοῦντες τράγον ζωογραφοῦσι; οὐκέτι δὲ ταῦρον. ἐπειδὴ ὁ ταῦρος μὲν μέχρις οὗ ἐνιαύσιος γένηται οὐ βιβάζει. Τράγος δὲ ἑβδομαῖος μετὰ τὴν γένεσιν γενόμενος ὀχεύει; ἄγονον μὲν καὶ ἄσπερον ἀποκρινόμενος σπέρμα, βιβάζει δὲ ὅμως πρῶτον τῶν ἄλλων ζώων. *At verò membrum fęcundi hominis monſtrantes; non iam Taurum, ſed hircum pingunt, ille enim antequam annum attigerit, coire non ſolet, hic ſeptem ſtatim poſt ortũ diebus congreditur, infęcundum quidem, & genituræ minimè accommodum ſemen excernens; prius tamen ac celerius cęteris animalibus coit.*

Pherecides.

Horus.

Caput hircinum.

Porrò caput hircinum inter hieroglyphica inuentum ſemper notat Numen illud, quod fœcunditati præeſt, vti & ſtatua hircino capite conſpicua; cuiuſmodi ſchema paſſim in Obeliſcis videre eſt, vt ſuo loco declarabitur. Sed iam hæc ita ſeſe habere ex omnigena eruditione tempus eſt vt comprobemus.

Νίβεν quid?

Non incongruè itaque Nilotici Sapientes, Numini ſuo, quod Νίβεν, hoc eſt, *Cauſarum cauſam* ſupra appellatum diximus, Hirco ſeù capite Caprino ſeù hircino, veluti ſingulari fœcunditatis ſymbolo exprimebant; Deũ enim ſingulari quâdam fęcunditate, quæ per immenſi boni æternique naturam ſe actu in ſeipſo ab æuo propagat, præditum, non ſacri tantùm Authores docent, & nos à Sancta Fidei Magiſtra Eccleſia inſtructi credimus, ſed & omnes paſſim antiquæ Theologię Magiſtri apertiſſimis verbis demonſtrãt. Quid enim aliud intellectualis illa Zoroaſtris proles, & fœcunda illa Platonis Monas, Trias Plotini ex fœcunda Dei natura orta, teſte D. Auguſtino, indicant?

Triſmegiſtus.

Non dicam hîc de alijs Platonicorum de Dei fęcũda natura teſtimonijs; inſtar omnium ſit Triſmegiſtus, qui in Pimandro ſic loquitur: *Mens autem Deus vtriuſque ſexus fęcunditate pleniſſimus, vita & lux, cum verbo ſuo mentem alteram opificem peperit; vidit & mentem exuberanti fęcunditate ſui, ſe ad externa porrigentem, & ad ſui diuini verbi exemplar formantem vniuerſa, & vnicuique in aëre, aqua & terra, propriam ſecundùm genus ſuum naturam diſpertientē.* Quibus verbis ſanè nihil clariùs; nec hoc duræ ceruicis Iudæos, latuit; Nam præterquam quod ſupra 1. capite Geneſis *bereſcit bara elohim* בראשית ברא אלהים per *elohim* אלהים tres intelligant proprietates, quas ipſi מדוה *Middoth* appellant, ſuntque כתר בינה חכמה, quas ipſi in ſupremo loco arboris Zephiroth ponunt, videlicet, *Kœter, Cochma, Binah*; quibus mundum conditum credunt, quaſq; Simeon Beniochai in libro Tzoar, & Ludouicus Carretus libro quem diuinarum viſionum intitulat, claris paſſim verbis Patrē, Filium, & Spiritum ſanctum אב בן ורוח הקדש appellant; quod & ex primis

ver-

verbis Geneſeos colligunt: vbi enim textus vulgaris habet: *In principio creauit Deus* &c. Ionathas in Thargum Hieroſolymitanum vertit בחכמתא ברא hoc eſt, *In Sapientia creauit Deus* &c. Quæ verba cùm myſterioſa ſint, paulò fuſiùs explicare ea hîc placuit. Deus itaq; mundum creauit בחכמתא *Bechochmath*, hoc eſt, *In Sapientia*; qualis autem illa ſit Sapientia, monſtrat nomen ברא, quod Chaldaicè بن *Bro*, *filium* ſignificat. Hunc autem Filium cum Patre, & Spiritu אשר הוא מרחפת על פני המים qui mundanum ouum *incubans*, ad id fœcunditate ſua animandum, *ſupra aquas ferebatur*, oſtendunt tres literæ א, quo אב *Ab*, hoc eſt, *Patrem*; ב hoc eſt, ברא *Bra*, *Filium*, & רוח *Ruah*, hoc eſt, *Spiritum* intelligunt. Ad æternitatem autem triunius Dei declarandam, tria י cum ſuprascripto puncto Chametz circulo includebant, quaſi tribus repetitis vicibus dicerent ברשית ברא יה יה יה hoc eſt, *In principio creauit DEVS, DEVS, DEVS Cælum & terram*, atque has tres numerationes ſupremas Iudæorum *Mecubalim*, juncto Dei nomine, qui adnixus ſuperioritati arboris fœcũditate ſuâ omnia animat, dixerunt tres luces, de quibus ſic Rabbi Hau geon: שלשה אורות חם אור קדמון אור צח אור מצחצח ועם כלוה אלוה אחד שם רבוי חלילה והם בראש הספירות id eſt, *Tres luces ſunt, lux orientalis, lux clara, & lux clarificata, & cum omnibus his, & omnium DEVS vnus, nec eſt ibi multiplicitas, abſit enim hoc, & hæc ſunt in capite Sephiroth.* Picus quoque in Heptuplo, neſcio quid ſimile ex primo Geneſeos vocabulo comminiſcitur. Facta enim literarum veluti anatomia quadam ex vnico ducta vocabulo totum iſtum ſequentem ſenſum eruiſſe ſcribit.

Quid tria ייי apud Cabaliſtas.

Picus Mirandulanus.

In Filio creauit DEVS principium, caput, ignem, fundamentum hominis magni, fœdere bono. Quorum verborum Hebraica phraſi exhibitorum textus ſequitur: בברברא ראשית אש ראש שת איש רב ברית תב Vndè apparet, teſte Clemente Alexandr. lib. 5. c. 3. Hebraicis ſimillima fuiſſe Ægyptiorum ſymbola, & ænigmata, & vt Abenephi auctor fusè probat, per primos Hebræorum Patres in Ægyptum primum tranſlata, & à Sapientibus recepta fuiſſe. Quòd enim apud Hebræos ſunt tres *Middoth*, ſeù diuinæ eſſentiæ proprietates, quibus mundum conditum aſſerunt, hoc apud Ægyptios triformè illud Numen *Hemphta*, ſeù tres illi Genij *Amun*, *Phta*, *Niphen*, quos Iamblichus rerum omnium exiſtentium moderatores affirmat fuiſſe habitos apud Ægyptios. Nam quod Hebræis *Enſuph*, hoc eſt, ſine principio & ſine fine pater; hoc Ægyptijs *Eneph*, ſiuè *Hemphta*, ſupramundanus ille Oſiris, primus intellectus opifex. Iterum, quòd Hebræis ſecunda proprietas *Chochma*, hoc eſt, *Sapientia*, per quam mundum creatum aſſerunt; hoc Ægyptijs eſt Iſis, quam Sapientiam Motoris primi, & plenam Oſiridis primi intellectus imaginem, atque exemplar vocabant, quam & Orpheus

Clemens l. 5. Stromat.

Pal-

Triforme numen apud Aegyptios.

Palladem appellauit, atque ideò è cerebro Iouis natam finxerunt antiqui, & Aegyptijs dicitur *Phta*. *Amun* verò respondens Hebræorum *Binàh* seù intelligentiæ, est vtriusque vis actiua ad extra, quà producitur mundus Horus, filius Osiridis & Isidis. Atque omnia ea, quæ hactenus dicta sunt, pulchrè velut in anacephaleosi quadam indicant instrumenta, quibus in Bembina tabula, vti & in Obelisco nostro, vt inferiùs patebit, Horum depictum videmus:) scil. Baculus capite vpupæ insignitus, lituus & gnomon; à tergore verò triangulum, cui circulus annexus est, quæ nihil aliud significat, quàm mundum à Dei sapientia admirabili rerum varietate, per vestem istam reticulatam; summa harmonia per lituum; concinno demùm ordine productum, per gnomonem indicatur; quibus consentit Platonis, mundum hunc sensibilem ex archetypo illo trigono profluxisse, dicentis testimonium. Atq; hæc de Dei fęcunditate consultò fusiùs tractauimus, vt Ægyptiacæ philosophiæ, Hebraicæ parallelæ luculentiùs mysteria patefierent.

Cùm igitur Aegyptij huic vnicæ rei imcumberent, vt idonea Dijs symbola affingerent, hoc est, vt Deorum suorum virtutes effectusque, quos hoc modo adumbrabant, per Analogiam quandam animalibus ijs, in quibus similes virtutes aut effectus, characteribus insignitis, veluti viuis imaginibus eorum elucescerent, exprimerent; certè Osiridem Numen illud fęcundissimū nullo aptiori, meliori, ac congruētiori, quàm hircini capitis symbolo exhiberi posse existimarunt. Est enim hircus inter cętera animalia maximè fęcundum, vt dictum, & generationis appetens.

Cur Osirin per cornua hirci notauerint.

Hinc Eusebius lib. 2. cap. 1. de præparat. Euang. ait, hircum maximè ob generationis appetitum apud Ægyptios eo honore habitum fuisse, quo apud Græcos Priapum. Verba eius adiungam; *Hircum, ait, in diuinis, ea ratione susceptum dicunt &c. vndè & veris vbertatem fęcunditatemque monstrare volentes, id insinuant per hircum, cui puer insidens ad Mercurium conuertitur*; exstat simile ectypon, vti videre est apud Aleandrum in tabulæ heliacæ expositione in fine, puellus hirco insidens, quasi tener orbis ac fœcundus à Sole temporum moderatore ad Mercurium Veris præsidem ablegatus; innouationem anni significare videtur. Nam vt rectè Pausanias lib. 2. ait: Herculis clauam Mercurio consecratam regerminasse, id ad rem, de qua agimus, referendum est; diximus enim in tertio libro, Herculeam clauam arbores denotare hyberno tempore frōdibus exutas, quas Mercurij Numen, hoc est, Verni temporis virtus conuestit. Fabula etiam, quæ de Panis ortu fertur, eum scilicet ex Mercurio in hircum verso ex Penelope genitum, ipsum indicant mundum Verno tempore exortum, de quo locuti sumus. Est enim Pan ex Mythologorum omnium sententia rerum vniuersitas; at per Mercurium ver significari iam docuimus, qui in hircum versus dicitur, ad notandam eius temporis fœcunditatem, quippè ver ἡ ὥρα γονιμωτάτη, tempus est fœcundissimum, ait Theophrastus, lib. 3. de causis plantarum, ac sanè hircum ipsum tanquam fœcunditatis indicium ab Ægyptijs adoratum, ostendimus

Eusebius.

Pausanias.

Quid Pan?

Theophrast. de Plantis.

dimus

dimus antè ex Eusebio, & confirmat Diodorus lib. 1. Vndè Suidas Pana à Mendesijs coli asserit, vt *cui vis genitalis curæ sit, & abstinere eos ab hircis in eius honorem, eò quòd animal libidinosum sit*; Item Mendesijs templum apud Aegyptios fuisse, in quo simulacrum cruribus hircinis fuerit, pudendo erecto, (quo loco nota Hermelai mendum & errorem, qui perperā per *Mēden* legit murem;) ob eandem causam, teste Pausania, capellam æneam Phliasij celebrabāt. Augebat prætereà cultus hircini solennia non tantùm ipsa fœcunda hirci natura, ob quam maximè eum celebrabant, sed maximè etiam, quod cornibus suis solares imitaretur radios, & calore, quo pollet maximo, calorē Solis; quòd natura sua semper editiores mōtium cliuos peteret, & Solis semper altiora tenentis cursum quadantenus affectaret. Hinc Aegyptij, teste Horodoto in Euterpe; *Qui Iouis Thebani templum incolunt, ij omnes ab ouibus abstinentes, capros immolant; qui Mendetis ritùs sunt, hi capris abstinentes, immolant oues*. Itaque Thebani, & quicunque propter illos ouibus parcunt, aiunt, ideò sibi conditam hanc legem; quòd Iuppiter cùm ab Hercule eum cernere volente, cerni nollet, tandem exoratus, id commentus sit, vt amputato arietis capite, pelleque villosâ, quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese ostenderet. Et ob id Aegyptios instituisse Iouis simulacrum κριοπρόσωπον, hoc est, in arietis effigiem efformasse, & ab Aegyptijs id Hammonios accepisse, qui sunt Aegyptiorum atque Aethiopum coloni, & linguam inter vtrosque vsurpantes, qui videntur eandem ob causam Ammonios se appellasse, quod Aegyptij Iouem Ammonium appellabant. Sed de his pluribus citatus Herodotus lib. 2. Atque hinc ob eandem causam fortè Iuppiter *Aegipes* dictus est, quāuis Phornutus, Apollodorus, Hyginius Mythologi ideò eum dictum velint, quòd conditus, nè à Saturno deuoraretur, à capra in Creta sit nutritus, ac tectus ab ægide, seu pelle caprinâ, quam portabat. Quicquid sit, certum est, Aegyptijs & capras & hircos in summo semper honore fuisse, non tantùm propter egregiam, quâ pollent, fęcunditatem & calorem Solis fœcunditati & calori æmulum, & quodammodò parallelum, sed etiam quia ectypon quoddam Solis referrent; siquidem cornibus suis solares radios, & genio illo saltatiuo, quo ad editissimos montium cliuos sēper fertur, Solis semper altiora petentis incessum affectarēt. Vndè, Varino teste, capras Apollini immolabant, ob pecudis huius, inquit, naturam impetuosam & editorum locorum desiderium, & quod caprina cornua ad arcus faciendos idonea sint; Apollinem autem τοξότην esse, id est, arcubus & sagittis, quas symbolicè nihil aliud esse, quàm radijs Solis oblectari, iam supra dictum est, & notum est passim è veterum monumentis; ob dictam causam Pan capripes dictus est, à Græcis αἰγομαλής & αἴγιπαν. Hinc Propert.

Capripedes calamo Panes hiante canent.

Hyginus de Capricorno: *Huius*, inquit, *effigies similis Aegipani*; Ceratobates etiam, teste Hesychio, dictus est Pan; siuè quod cornibus præclarè sit instructus, quasi κερατοβάτης, vel quod basin habeat corneam, id est, pedes, vti Gyral-

Cornua hircina quid?

Fabula de Ioue hircina pelle tecti.

Natura hirci Solis effectibus parallela.

Apollo τοξότης.

Hyginius.

Giraldus; Ariſtophanes quoque in Ranis meminit huius Ceratobati Panos, vtpotè qui per montium cacumina, teſte Scholiaſte, eius veluti per cornua quædam incedat, vel à cornu, id eſt, vngulis hircinis, teſte Didymo; *quoniam, inquit, inferiores partes hirci habet, ita vt pedum cauſa κεροβάτης vocitetur*. Atque Aegyptij capram ea de cauſa iuxta Mendeſiorum ritus, teſte Herodoto, non mactant, quod *Pana inter octo Deos Mendeſij numerent, quos octo aiunt priores duodecim Dijs extitiſſe: & ob hanc cauſam,* ait Herodotus *Aegyptij cùm Capras, tùm Capros hircoſque venerantur, & inter Mendeſios Caprarij præcipuo honore afficiuntur, vti ſupra dictum fuit. Et ex his vnus maximè, qui cùm deceſſit, ingens toti Mendeſiæ prouinciæ luctus exiſtit. Vocatur autem & hircus & Pan, Aegyptiacè Mendes* ⲙⲉⲛⲇⲉⲥ. Vt autem plura Naturæ myſteria denotarent antiqui ſapientes; Panos ſimulacrum ſic depinxerunt: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus, varia pantheræ pelle indutum, infima ſui parte hiſpida & caprino pede, altera manu fiſtulam ſeptem calamorum tenentem, altera pedum ſiuè baculum incuruum. Per rubram faciem æthera, per duo cornua Solem & Lunam, cęleſtium corporum varietatem per pellem pantheræ ſignificabant. Inferioribus membris hiſpidus, ad arbores, virgulta, feraſque indicandas fingebatur; terræ ſoliditatem per caprini pedis effigiem monſtrantes, per ſeptem calamorum fiſtulam, harmoniam cęli, ordinatiſſimo ſeptem planetarum motu veluti grauibus acutiſque ſonorum interuallis concinnatam, indicabant; per baculum incuruum, annum in ſe recurrentem, quem moderabatur, notabant; & ſic Pan, hoc eſt, *totum*, appellabatur, omnia iuxta Euſebij Phornuti & Seruij interpretationem, cuius & imaginem folio 222., vnà cum ſingularum partium explicatione iam exhibuimus, & iam paucis repetimus. Nos ad Ægyptiorum mentem dicimus, cornua nihil aliud ſignificare, quàm diuini Oſiridis ſiuè Solis & Lunę radioſam & igneam quandam, quam facies rubicunda quoque denotat, virtutem, omnia, quæ in mundo ſunt, calore diuino fouentem, adeò vt virtus illa ex ſuperiore parte veluti ex ſuperiori, ſiuè Archetypo mũdo per *Rakiang* illud, ſeù expanſum ſtellarum fixarum, veluti pellem quandam maculoſam, & ſeptẽ orbitarũ planetariarũ ſpatiũ totius anni decurſu diffuſa, duos inferiores, Elementarem & Terreſtrem mundum, per duo illa hiſpida hircina (Panos enim extrema hircus occupat) crura indicatos, animet; hoc eſt, aërem, aquam & terram, arbores, virgulta, plantas, animalia omnis generis producendo, productâque virtute ſuâ, dum omnia permeat, fœcundando; atque hæc eſt illa virtus Dei fęcunda, quam Ægyptij veluti vnum ex octo Dijs ſeù Genijs per Panos ſimulacrum ſubobſcurè venerabantur: atque hanc virtutem per caprinum caput non ſolum hîc, ſed paſſim in Bembinæ tabulæ ſchematiſmis repræſentatam videmus; vti teſtatur Herodotus lib. 2. hiſce verbis: καὶ δὴ τοῦτο. γράφουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς ἄγαλμα αἰγοπρόσωπον; *Et ideò ſcribebant & in ſculpebant ſacri Scribæ & Idolorum factores Panos ſimulacrum hirci forma*: Virtute enim in capite, vti ſuprà dixi-

Simulachrũ Panos eiuſq; expoſitio phyſica.

Expoſitio alia ſimulacri Panos.

רקיע expanſum.

diximus, reſidente, atq; in inferiora diſſuſâ, totum reliquum corpus moderari credebant; ob eandem cauſam Satyros, Silenos, Faunos, Syluanos, & ſimilia monſtra, eò quòd immodicæ ſeruirent libidini, celebrabāt; vndè Baccho in curru pampineo ſedenti, Satyri, & Sileni, thyrſos & ferulas vibrantes adjunguntur Socij, teſte Giraldo lib. 10. Strabo etiam Silenos, Satyros, Bacchas, Nymphas, Tytiros, ob eandem cauſam aſſeclas Dionyſij aſſerit. Hinc illa Panos in Nymphas procacitas, & nunquam ſatiata libido; mundus ſiquidem aſſiduè in ſpeciebus rerum progenerandis verſatur, & humore plurimùm vtitur, materiâ quippè generationi imprimis aptâ & commodâ. Quare tàm ſyluis & agris, quàm hortis & puteis, vt tutelaris Numinis Panos apponebatur ſimulacrum; ab Hebræis quoque dicuntur שעירים ob pilorum aſperitatem, quæ monſtra quædam ſunt deſerti, ſeù dœmones libidinoſi, quos nos incubos, ſeù ſuccubos appellamus. Dœmones enim ſub ſpecie hirci præſtigioſam ſuam libidinem in homines aliquando exercere, ita paſſim experientia in magorum ſtrygumque forenſibus confeſſionibus, nos docet, vt de eo impoſterum dubitare neutiquam poſſimus. Atq; ob eam cauſam Chaldæus paraphraſtes Leu. 17. pro שעירים *Scherim*, vertit שדים *Sedim*, hoc eſt, dœmones malos. Arabes الشيادين *Elſchiadin*, id eſt, Sathanas, Dœmoneſque; Perſæ *Denoni*, cui finitima eſt Illyrica *δεόδαι*. Sic enim legimus apud Heſichium & Varinum, *δευίδαι ὁ Σάτυροι παρὰ ἰλλυριοῖς*. Cui non diſſimiles Boëmica *Diabel*; Germanica *Teuffel*, quaſi *δεύαλαι*; Sed hoc relinquamus Grammaticis, ſatis eſt, antiquos paſſim hujuſmodi monſtra ob inſatiabilem libidinem ceù fœcunditatis quædam ſymbola aſſumpſiſſe; qui porrò de Satyris & Faunis plura deſiderat, conſulat Pauſaniam, qui ſanè de hujuſmodi monſtris in quadam Oceani inſula repertis fuſè tractat. S. Auguſtinum lib. de Ciuit. Dei. S. Athanaſium in vita S. Antonij. Macrobium in Saturnal. Ex Medicis verò de Satyrio herba, & morbo Satyriaſi, ſeù priapiſmo conſulat Galenū in definitionibus morborū & de morbo Satyriaſi, Dioſcoridem, Paraphraſtum, Hippocratem, Plinium, Ioannem Baptiſtam Portam, eo in loco, vbi de herba Satyrio tractant. Plutarchus ait apud Ægyptios Mendeſios in multarum & famoſiſſimarum puellarum Collegio curatum hircum ſacro incluſum fano; & Veneris ſimulacrum, quæ hirco inſideret, Pauſanias obſeruauit, non aliam ob cauſam, niſi ob hirci petulantiam. Et Aſtrologi mulierem nudam, quæ hircum humero geſtet vigeſimo ſecundo Virginis gradui adſcripſêre, ex eo impudicitiam eius, qui eo gradu oriente natus eſſet, ſignificantes. Atque ex his omnibus patet, cur Ægyptij hirco, ſeù caprino capite fœcunditatem Solis tàm ſenſibilis, quàm inſenſibilis & archetypi, expreſſerint.

Quid Satyri cum Baccho notent?

שעירים quid?

Satyrium herba.

Venus Hirco inſidens.

Aſtrologi de hirco.

HIEROGRAMMATISMVS IV.

De Leone, eiusq; hieroglyphica significatione.

INter cœtera animalia, quibus ad mysteria indicanda vsi sunt Ægyptij, non infimum sanè locum obtinet Leonis, eiusque partium, quibus integratur, simulacrum. Videtur id primò in hoc nostro Obelisco variè transmutatum; nunc integra terræ incumbentis figura, modò Sphyngis ἀνδρομόρφου similitudine, subindè solius capitis, coxæ, vel caudæ imagine se oculis intuentium obgerit, de quorum significatione singulatim dicendum est; & vt origo huius λεοντολατρείας luculentiùs pateat, prima eiusdem incunabula hoc loco priùs perscrutanda duxi; sic enim futurum spero, vt sacrarum imaginum architectura, ratio & finis curioso Lectori faciliùs innotescat. Opinio veterum Ægyptiorũ fuit, diuinitatẽ, teste Porphyrio, non per hominem tantùm, sed & per omnia animalia pertransisse; Deum namque *ire per omnes*

Et Terras tractusque maris, cœlumque profundum.

Atque adeò benignitatem diuini Numinis, quam mundo communicat per diuersos effectus, per animalium simili affectuum analogia imbutorum formam, innuere voluisse, vti in præcedentibus partim ostensum fuit, partim in sequentibus fusiùs ostendetur. Cùm itaque intuerentur Leonem animal forte, robustum, magnanimum, vigilantissimum, calidissimum, & planè igneæ naturæ; virtutem illam diuinam, confortatricem omnium, igneo quodam vigore pollentem, rebus singulis, & omnibus indesinente vigilantia incumbentem, Leoninam dixerunt. In Sole verò Numine sensibili, eandem vim occultè adumbrarunt; hinc sub Hori, quem nunc mundum, nunc Solem dicebant, solio, teste Plutarcho, Leones subijciebant, ad vim igneam in mundo latentem hoc symbolo indigitandam. Herculem quoq; non alia de causa leonino exuuio vestitum pingunt, nisi ob Herculeam siuè corroboratiuam Solis virtutem; est autem, teste Macrobio, Hercules nihil aliud, quàm Sol, vt in tertio libro dictum est; Leo enim τὰς κόρας ἔχει πυρώδεις τὸ δὲ πρόσωπον στρογγύλον: Hinc per Osirim & Isin (quem deindè Hebræi & Syri sub Nominibus Adad & Adargatis coluerunt) Solem & terram significabant, eorumque statuis & simulachris Leonem supposuisse multis probat Giraldus Syntagm. 4. Quam repræsentandi rationem, & in Deo Syriæ ab Hieropolitanis adhibitam, testatur Lucianus, & Pausanias Cybelen Deorum Matrem Phryges pinxisse, cum Leonibus plaustrum trahentibus, juxtà illud Mantuani.

Magna Deûm Mater grandi turrita corona
Quæ ligat Idæo Lybicos temone Leones,

Præ cęteris tamen Persæ primi Ægyptiacæ doctrinæ hæredes, Mythram Ægyptios secuti pingebant Leonino capite. Mythras autem, vti alibi osten-

Variæ Leonis partes.

Naturæ Leonis expositio Physica.

Sub Hori Throno Leones quid?

Plutarchus lib. de Osiride & Iside.

Hercules Leoninâ pelle indutus quid?

Cybeles plaustrum à Leonibus cur trahatur?

Mythras Persarum Numē Leonina forma.

ſum fuit, myſticè Solem denotat; quem & in antro, quo Vniuerſum, teſte Porphyrio in antro Nympharum, denotabatur, varijs cerimonijs colebant; verùm ne quicquam, quòd Lectori dubium mouere poſſit, occurrat, ab ouo, vt dici ſolet, omnia demonſtrabimus. Numen illud, quod igneâ ſuâ vi in humidum ageret, in Coptitarum Arcanis reperi vocatum fuiſſe *Mophta*, id eſt, *aquarum Numen*, quod componitur ex ⲙⲱⲟⲩ & ⲫϯ, vocabulis; quorum priùs aquam, alterum Deum ſignificare in Prodromo, & Supplemento eius, theſauro Ægyptiacæ linguæ annexo, oſtenſum eſt; Huncque ſub forma Leonis circa Nili ripas primis hominibus comparuiſſe ſucceſſiuâ traditione tenebant. Vndè Ægyptij hoc oſtento ſuſpenſi attonitique paulatim Leonem inter ſacra animalia receptum in cęlum retulerunt; tanquam viuum τȣ̃ *Mophta* habitaculũ, quemadmodum ſupra eadem de cauſa, Arietem & Taurũ cęlo illata eſſe oſtendimus, quæ Abenephi hiſce verbis affirmat: ⲙⲱⲟⲩⲫϯ quid? Origo cultus Leoni.

وكانوا المصريون الاهوت اخره ويقلوه مفطا يعني الله الما ويصروه بصوره الاسد وهو من ثنتعشر بروج ويعبدواه مثل الله وانا كان ان يدخل الشمس برج الاسد مفطا يعطي لهم الزيادة الما النيل ومنه تتعده في الارض مصر وبذكر الحسنة وضعوا المكياس زيادة الما في عدد الحروف الطيور ۞

hoc eſt: *Fuit autem Aegyptijs alia diuinitas, quam Mophta hoc eſt, Numen aut regem ſeu Genium aquarum vocabant, exprimebantque illud ſub figura Leonis, & eſt vnum ex duodecim ſignis Zodiaci, & venerabantur illud ſicut Deum, eò quòd, quãdò Sol ingreditur in ſignum Leonis, Mophta Deus eorum largiatur incrementum aquarum Nili, & indè fęcunditas in terra Aegypti, vndè & menſuram incrementi aquarum Nili in memoriam beneficij repoſuerunt inter literas animalium.* Quale verò ſit Nilometrium illud inter hieroglyphica repoſitum, dicetur alibi; cui conſonat pulcherrimè id, quod Horapollo lib. 1. hieroglyphico 21. deſcribit his verbis: Νίλȣ δὲ ἀνάβασιν σημαίνοντες, ὃν καλȣ̃σι αἰγύπτιοι Νȣν, ἑρμηνευθὲν δὲ σημαίνει νέον; ποτὲ μὲν λέοντα γράφȣσι, ποτὲ δὲ τρεῖς ὑδρείας μεγάλας. ποτὲ δὲ ȣ̓ρανὸν καὶ γῆν ὕδωρ ἀναβλύζȣσαν; λέοντα μὲν, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος εἰς λέοντα γενόμενος; πλείονα τὴν ἀνάβασιν τȣ̃ Νείλȣ ποιεῖται; ὡς τε ἐμμένοντος τȣ̃ ἡλίȣ τῷ ζωδίῳ τȣ́τῳ, τὸ διμοιρον τȣ̃ νέȣ ὕδατος πλημμυρεῖ πολλάκις; ὅθεν καὶ τὰς χολέδρας, καὶ τὰς εἰσαγωγὰς τῶν ἱερῶν κρηνῶν λεοντομόρφȣς κατεσκεύασαν οἱ ἀρχαῖοι τῶν ἱερατικῶν ἔργων ἐπιστάται; ἀφ᾽ ȣ̃ καὶ μέχρι νῦν κατ᾽ εὐχὴν πλεονασμȣ̃ ὑγρότητος τὸ σχῆμα τȣ̃ λέοντος ποιȣ̃σι. *Nili inſuper inundationem ſignificantes, quem Aegyptiacè* ⲛⲩⲛ, *id eſt nouum vocant, ſubindè Leonem pingunt, nonnunquam tres hydrias magnas, aliquandò verò cęlum & terram aquæ copiam ſcaturientem. Leo quidem cum Sol Leonem ſubit, ampliorem Nili facit inundationem, quandiù enim Sol in hoc ſigno perſiſtit ſæpenumerò in duplum ipſius Nili aqua excreſcit, vndè & tubos canaleſque ſacrorum fontiũ ſolent ij, qui ſacris præſunt operibus, ſub Leonis figuram exhibere; Quapropter in hodiernum vſque diem, dum pro immodica inundatione preces effundunt, Leonis ſignũ efformant.* Quod verò inundationem Nili ⲛⲩⲛ vocent, mendum eſſe puto; Nam inundationem Nili veteres Ægyptios proprio nomine vocaſſe ⲙⲟⲩⲙⲟⲩ, vel etiam contractè ⲙⲱⲟⲩⲙⲉ, quaſi diceres aquæ aquæ, vel aquæ aquarum, ex Dictionario noſtro patet. Vndè facile loco ⲙⲉ, ⲛ, poni potuit. ⲛ Nun quid Aegyptiacè. Tres hydriæ. ⲙⲱⲟⲩⲙⲉ vel ⲙⲱⲟⲩ ⲙⲱⲟⲩ quid?

ⲙⲟⲩⲫⲧ Moph a etymon. Nephte

ⲙⲟⲩ enim dici debere, tum ipsum etymon, tum *Mophta* Dei nomen ex ⲙⲟⲩ & ⲫⲧ compositum satis declarat; *Mophta* verò eundem esse puto cũ eo, quem *Nephte* Plutarchus vocat, vnum ex ijs quinq; Ægyptiorum Dijs, quorum nominibus quinque dies ἐπαγωμένας siuè intercalares intitulare solebant; qui incidebant circa idem ferè tempus, Sole Leonem ingrediente; facilè enim ⲙ, in ⲛ mutari potuit, quod in alijs quoque similibus nominibus *Moph, & Noph, Moncorius, Noncorius*, vti & in hac præsente voce *Mon & Nun* obseruasse me memini.

Mophta quid notat.

Intelligebant autem per *Mophta* Numen, vim illam Archetypi corroboratiuam in potencias terrestres agentem, seu Solis igneam vim, qua in humidum, illud promouendo agit; quo terra impinguata veluti ex diuturna tabe conualescit, & confortata ad fruges ferendas apta redditur atque idonea. Sol enim Leonem ingrediens, cum eo tempore ardentissimus sit, is ingentem vaporum ex fluminibus, lacubus, maribus attractorum copiam intra altissimos Æthiopiæ montes cogit, quos attractos coactosq; in aquã dùm resoluit, tùm flumina tùm lacus, tùm potissimum Nilus Æthiopiæ subiacens,

ingens continuò augmentũ capit, quo arida Ægypti Tellus, Typhonis adustiuà siue Ἀντιθέε Numinis vi destructiuà tabefacta, hoc τε Mophta proluuio veluti irrigatione, potuque quodam corroborata confortataque, ad omnium rerum fęcunditatem animatur, promoueturque. Atque totam hanc ideam pulchro hieroglyphico expressam nobis suppeditauit Tabula Bembina in cuius inferioris limbi felide, Horum reticulata veste tectum, capite pueri, veluti lecto quodam incumbentem intuemur, cuius lecti anterior sponda pes Leoninus est, & capiti eiusdem ita coniungitur, vt vnam statuam conficere videantur; posterior verò lecti sponda, posteriorem Leonis pedẽ refert; caudâ in Lunæ sextilis figuram reflexâ; sub lecto verò tres canopi, siue hydriæ ponuntur, quarum prior canino; secunda accipitrino; tertia humana facie insignitur. Quod quidem hieroglyphicum schema nihil aliud significat, nisi descensum triformis Numinis, vel animæ mundi per globum alatum suprapositum indicatæ, in Horum siue Solem, & Sol in Nilum per virtutem Leoninam Mophta, quâ Anubis κυνοκέφαλος, Osiris ἱερακόμορφος & *Kanub*, siue *Canopus*, Nili Genij, ad procurandam terræ fęcũditatem, & sub-

Expositio Iconismi physica.

ter-

terranearum aquarum bonorumq; omnium abundantiam, excitantur; per Anubidem prouidentia & custodia; per accipitris caput Luna sextili insignitum, vis Solis mixta Lunæ, siue Osiris cum terra; per canub denique benefica humidi elementi intelligentia, teste Plutarcho, vti in lib. 3. ostensum fuit, indicantur. Quæ omnia pulchrè per florem Loti, quem Leonis figuræ vbique apposité appictum videmus, Solis symbolum, (de quo suo loco) exprimuntur. Sed nè quis sola coniectura nos hæc tradidisse dicere possit; Audiamus Horū, qui per tres hydrias, siue Canopos Nilū indicatū his verbis describit: Τρία δὲ ὑδρεῖα, ἢ οὐρανὸν καὶ γῆν ὕδωρ βλύζουσαν; τὸ μὲν ὑδρεῖον; ὁμοιοῦντες καρδίᾳ γλῶσσαν ἐχούσῃ. καρδίᾳ μὲν ἐπειδὴ παρ' αὐτοῖς τὸ ἡγεμονικόν ἐστι τοῦ σώματος αὕτη, καθάπερ ὁ Νεῖλος τῆς Αἰγύπτου ἡγεμὼν καθέστηκε. γλώσσῃ δέ, ὅτι διὰ παντὸς ἐν ὑγρῷ ὑπάρχουσαν ταύτην, καὶ γενέτειραν τοῦ εἶναι καλοῦσι. Τρία δὲ ὑδρεῖα, οὔτε πλείονα οὔτε ἥττονα, ἐπειδὴ ἡ τῆς ἀναβάσεως ἐργασία κατ' αὐτοὺς τριμερὴς ὑπάρχει. *Tres autem hydrias, aut celū & terram, quæ aquæ copiam scaturiat; Nilum persimilem cordi facientes linguà prædito, cordi quidem, quoniam princeps hæc & potissima apud ipsos habetur totius corporis pars, sicut & Nilus totius Aegypti dux est & princeps. Linguæ autem, quod hæc perpetuò in humido esse gaudeat, insuper & ipsam genitricem causamque rerum status appellant. Tres porrò hydrias, nec plures nec pauciores pingunt; quod triplex iuxta eorum sententiam sit inundationis causa effectrix.* Vides igitur quomodò vasa ex obtuso in acutum desinentia cordis figuram, & quomodò persææ folium appositum, linguam exprimant? vides quoq; qui per tres Genios diuersos supra explicatos, triplicem inundationis causam assignarint; quarum etiam per tres hydrias ποικιλομόρφους tres philosophiæ ægyptiacæ partes, quibus hoc Leonis hieroglyphicum adaptari possit, indigitauerint; scil. per faciem hominis, eam philosophiæ partem, quæ spectat ad rationem, per faciem accipitris Luniformis, eam quæ spectat ad naturam; & per faciem caninam, eam, quæ pertinet ad mores, vt alibi fusiùs indicabitur.

Horopollo

Atque hinc primi Persarum ab Aegyptijs instituti, igneam Solis vim significantes Mythrā λεοντόμορφον, id est, sub Leonis forma, antro, (per quod vniuersum interpretabatur,) inclusum exprimebant. habebat hoc antrum duas partes, Borealem & Australem, per quas Solis inter tropicos currentis effectus indicabant, de quibus Porphyrium pulchrè disceptantem vide in antro Nympharum; atque hanc ideam apposité Aegyptij denotabant per illud hieroglypicum, quod in tabula Bembina videre est; intra portam videlicet statuā λεοντόμορφον, varijs symbolis adornatam, quæ omnia ad præsentis materiæ ideam respiciunt; vbi vides serpentē circulo emergentē, intra quē scarabæus inclusus, in modū struppi capiti Leonino impositi; quo Momphta siue Leonini Numinis vis solaris indigitabatur, qua dum vniuersa mundi penetralia subit, omnia, animat, & fæcundat, quæ aptè quoque per crucem

Mythras λεοντόμορφος eiusque expositio.

ansa-

ansatam, quam sinistra gerit, & per sceptrum Lotophorum, indicantur. Quæ omnia fusiùs hoc loco interpretarer, nisi alijs locis ea reseruassem, vt itaque ad propositum reuertamur.

Hieroglyphica Leonis.

Erat Leo primò hieroglyphicum Numinis *Mophta*. Secundò inundationis Nili, quæ, Sole in Leonem intrante, igneâ illâ Solis vi, humidos vapores dissoluente, efficiebatur, quam quidem varijs medijs adumbrabant, vel per Leonem incumbentem, vel per eundem humanâ seu Virginis facie conspicuum, eò quòd hæc inundatio contingeret, Sole ex Leone in Isidis, siuè Virginis signum intrante; vel per Leonē accipitris facie insignitum, alisque quasi volatum affectantem, quemadmodum in Bembina tabula videre est; Quid verò per huiusmodi symbola anagogicè significârint, alibi dicetur. Tertiò, quid denique per Leonem valuis, ostijsque templorum præpositum intelligerent, Horus lib. 1. hieroglyphico 19. fuse prosequitur, vt suo loco dicetur. Præterea figura Leonis vario modo picta multiplices hominis affectiones functionesque demonstrabat; vti hominem virtute præditum per Leonis exuuium, quòd ideò à Poëtis Herculi monstrorum, id est, perturbationum animi domitori dicatum est; iterum virum vnicum fortitudinis specimen præbentem, magnanimitatis normã & prudentiæ exemplar per Leonem & Vulpem, teste Horo, effigiabant, per illum robur & magnanimitatem; per hanc verò prudentiam exponebant. Denique quia Leonē Ægyptij apertis oculis dormire, vel noctes insomnes ducere credebant, hinc iterum vigilantiæ & custodiæ hieroglyphicum, teste Horo, Leonem pingebant; atque hæc potissima ratio est, ob quam secùs templorum valuas, Leones & pingerentur, & exsculperentur, quæ consuetudo ad nostra vsque tempora penetrauit. Quòd verò Ægyptij per Leonem Simiam deuorantem, teste Horo, febricitantem innuerent, id alias quoque mysticas rationes continet. Dùm per Simiam, vt posteà dicetur, Lunam intelligunt, per febrim autem Ægyptum ariditate & siccitate quâdam febrili laborantem; Sol itaque siuè Leo Simiam deuorans, nihil aliud notat, nisi misturam illam Solaris luminis cum lunari; quâ Sol imbutus, & quasi saturatus fœcundo humore terram irrigans, eam à febri, hoc est, ariditate & siccitate perniciosa liberat. Quamuis pleraque illa hieroglyphica, quibus veteres naturæ designabant operationes, κατὰ τὴν ἀναλογίαν ad mores quoque transferri possint, quod & nos in tertio huius Operis libro præstitimus.

Expositio Leonis symbolorum moralis.

Quid Leo Simiam deuorans.

Homo gulosus hieroglyphicè exhibitus.

Hoc pacto Horus hominem gulosum designans, Leonem frusta carnis depascentem delineat; hominem verò fœtido oris halitu, os Leonis hians, ob graueolentem huius animalis halitum, pingit. Vltorem, per Leonem telo confossum; nouit enim Leo percussorem sui; iracundum, per Leoninum caput, est enim hoc animal μεγακέφαλος, & pupillis oculorum igneis præditum; pudendum quoque muliebre per Leonem exprimebant, quod id fœtorem oleret Leoninum, vti & herba quę inde vuluularia dicitur; ingentes irarum motus, per Leonem catulos suos caudâ flagellantem; iram per

Leo-

Leonem, & catulos flagellatos, eò quòd ossa Leonum inter se collisa, ignem emitterent. Per Leænam verò mulierem μονοτόκον, siuè semel tantùm partu enixam, eò quòd Leænam bis parere non credebant. Quæ omnia apud Horum fusè deducuntur. Quamuis pleraque apud Horum, non tam hieroglyphica, quàm allegorica symbola & emblemata quædam sint ad mores formandos inuenta; cum nullum harum imaginum vltimò recensitarũ inter hieroglyphica in Obeliscis, sphyngibus, canopis, cęterisque tabulis cõspicuarum, vestigium reperiatur; quare pleraque Hori, si pauca excipias, potius inter apophtegmata allegorica, quàm hieroglyphica recensenda existimem.

Quid prætereà per simulacrũ Osiridis, quod leonis faciẽ seu catti referat, innuere voluerint Ægyptij, varij varia conijciunt. Aliqui à Diodoro lib. 1. par. 2. cap. 2. persuasi arbitrantur, ideò Osiridem tot ac tam diuersis formis spectari, quod Osiris, sicuti omnes sequentes Reges Ægyptij, Leonis, Tauri aut Draconis partem priorem in capite, insignia principatus ferre consueuerint; nos dicimus eos Leonis aut Tauri caput in capite, cùm ad cultum Deorum huiusmodi, tum ad attractionem eorum procurandam portasse. Alij aiunt, ideò factum, quod Typhone occupante Ægyptum, vt se à furore & eius rabie Dij tutarentur, sub diuersarum ferarum formis transformârint, vt hoc pacto ab eius rabie essent immunes; de qua metamorphosi, vtpotè à proposito nostro non adeò abhorrente, inferius dicimus. Plutarchus, inter alios genuinam huius Leoninæ metamorphoseos rationem asserens: sic dicit. *Leonem verò Soli dedicant, quod de curui unguibus quadripedibus sola Leæna semel pariat, quod momento temporis dormiat, oculique dormientis suffulgeant; quod Leontinos fontes & hiatus suos noua aqua repletos inueniunt Nilo exundante, quandò Sol per Leonem transit.* Finxeruntantiqui fabularum inuentores, quod ferocissimo illo Nemæo Leone ab Hercule iuuene adhuc sedecim aut octodecim annorum occiso, in valoris sui memoriam Iuppiter imaginem huius Leonis inter duodecim signa quintũ in Cœlo constituerit, fortitudinis Herculeæ testimonium. Herculem autem Solem esse, monstrant tum clauam cum superadditâ Leonis pelle, Herculis insigni, tùm maximè nominis ipsius etymon, de quo Macrobius cap. 20. lib. 1. hisce verbis: *Et reuera Herculem Solem esse, vel ex nomine claret; Heracles enim quid aliud est, nisi ἥρας, id est, aëris κλέος, id est, gloria? quæ porrò alia aëris gloria est, nisi Solis illuminatio, cuius recessu tenebræ ingruunt & caligo;* quæ explicatio ita arrisisse videtur Pontano lib. 1. de stellis, vt eam aptam versibus materiam assumpserit;

Varia symbola Osiridis.

Leo cur inter sidera relatus

Herculis etymon.

Pontanus.

. . . . Herculeo lætus cognomine, quando
Disijcit aërias nubes, lumenque ministrat;
Aëris ipse DEVS, DEVS & sua gloria Cęli.

Aliam etymi rationem sectatur Porphyrius, cuius verba apud Eusebiũ leguntur: ἡρακλέα αὐτῷ πρόσωπον ἐκ τοῦ κλάδου αὐτὸν πρὸς τὸν ἀέρα ἀπαναταλῆς εἰς δύσιν ἰόντα, χείρνα πατήρ.

Ος περὶ κρατιφαγεῖς ἠῶ καὶ νύκτα μέλαιναν
Δώδεκ' απ' ἀντολῶν ἄχει δυσμῶν ἀθλια διέρπων.

Qui valdè fers auroram noctemque nigrantem
Sex bis ad occaſum exantlans certamina ad Ortum.

Quibus ſanè verbis nihil aliud inſinuatur, niſi duodecim illi Her-
12. Labores. culei, quos ei poëtica affinxit garrulitas, in mundo, duodecim ſignorum Zodiaci peragratione, labores; vt & Porphyrius apud Euſebium memorat; Claua Herculea. claua verò & pellis leonina quid ſignificent, hiſce verbis oſtendit citatus apud Euſebium Porphyrius. *Clauam ait ei, & Leoninam pellem accommodant; alteram, vt inæqualitatem motus indicent, alteram verò, quoniam vires ſuas in* Macrobius. *Leone potiſſimum oſtendit.* Macrobius item 1. Saturn. cap.21. naturam Leonis ad Solem hiſce verbis accommodat: *Animal,* inquit, *in Zodiaco conſecrauerunt ea Cęli parte, quà maximè annuo curſu Sol valido efferuet calore, Leoniſq; ibi ſignum, domicilium Leonis appellant; Quia id animal videtur ex natura Solis ſubſtantiam deducere: primumque impetu & calore præſtat animalia, vt præſtat Sol ſidera: Validuſque eſt Leo priore corporis parte, ac degenerat poſterioribus membris; atquè Solis vis prima parte diei ad meridiem excreſcit, vti à prima parte anni à vere in æſtatem, mox elangueſcens deducitur vel ad occaſum, qui diei, vel ad hyemem, quæ anni pars videtur eſſe inferior, idemque oculis patentibus atque igneis cernitur sẽper; vt Sol patenti igneoque oculo terram conſpectu perpetuo atque indefatigabili cernit;* quæ ſanè verba ita clara ſunt, vt explicatione fuſiori non indigeant.

Accedunt ad confirmationem dictorum arcus & ſagitta, quo nihil ſignificatur aliud, niſi vis radiorum Solarium, de quibus iam ſupra mentio Arcus & ſagittæ quid? facta eſt: Medicus dicitur corona populea redimitus; eo quod teſte Porphy- Folia populi quid notent. rio mala ab inferioribus hiſce Sol procul expellit. Corona verò populea, quâ coronabatur, nihil monſtrat aliud, niſi noctis diei que viciſſitudines, qua ſicuti populi folia ex altera parte albicantia, ex altera nigro virore infuſcata ſunt; ſic Sol ex ortu & occaſu alternis motibus terram relinquit lucidã, & tenebroſam. Narrat quoque Diodorus, Oſiridem Hercule ſibi Socio adſcito, totum mundum peragraſſe, quo ſanè nihil aliud ſignificari vult, niſi fortitudinem Solis maſculam omnia ſibi ſubijcientem; & robur igneum, quo mundus hîc ſenſibilis quadamtenus fouetur & ſuſtentatur.

Sacer itaque Soli Leo erat, quia vti Macrobius in ſomnio Scipionis, ait: *Cum animæ à Cancro ad Leonem labendo peruenerint, illic conditionis futuræ auſpi-* Leo ſacer Soli. *cantur exordium, & quia in Leone ſunt rudimenta naſcendi, & quædam humanæ naturæ tyrocinia, Aquarius verò Leoni oppoſitus eſt, & illo oriente mox occidit, ideò cum Sol Aquarium tenet, Manibus parentatur.*

In omnibus igitur Solem refert Leo, calore lucem, iubis radios, fulgore oculorum, fulgorem Solis; æſtum, æſtu intenſo; inſomni vigilantia, indefeſſum Solis laborem; & cum Leo æſtuantiſſimum animal ſit, (vt ex oſſibus etiam eius veluti è ſilice ignem elici poſſe aſſeueret Plinius ſupra citatus) nõ incongruè ob hanc cum Sole analogiam in ſummo honore habebatur, in

quorum

quorum honorem & vrbes & templa dicabant. Sed audiamus Ælianum: *Leonibus*, inquit, *in Aegypto religionis cultus non modò tribuitur, sed etiam ex ijs vrbs nomen traxit. Quorum sanè vim ac naturam exponere non alienum erit: Tẽpla habent sibi consecrata, & sedes ad commorandum amplas & ad exercendum spatia & curricula laxa, tum eis bubulæ carnes quotidie præbentur, quas distractas atque ab ossibus denudatas, cum intereà exedunt & conficiunt, ab Aegyptijs incantantur Aegyptià voce, cantionis argumentum huiusmodi est, nè ex aspicientibus quẽquam fascinent; imò non solùm eorum multi diuinitatẽ & religionem apud ipsos habẽt, verùm etiam sedes eis dedicatæ; è regione contrarios auersosque aspectus habent, quorũ fenestræ tùm quæ ad Solis exortum pertinent, tùm etiam, quæ ad occasum spectant, apertæ suauiorem viuendi rationem eis, & iucundius habitandi domicilium efficiunt; tùm eis etiam sunt exercitationum loca ad tuendam valetudinem, tùm propinquæ palestræ. Eos ideò Vulcano Aegyptij consecrant, (est autem Vulcanus nihil aliud, nisi ignea quædam Solis subterranei virtus & fulgure elucescens) quod sint naturæ vehementer ignitæ, atque adeò exteriorem ignem, ob interioris vehementiam ægerrimè intuentur.* *Plinius.* Ridiculus cultus Leonis.

Atque ex his omnibus patet, quod sicuti Aegyptij Osiridis simulacrum forma accipitris, ad lucidam Solis virtutem omnium penetratiuam indicãdam; ita ob summam eiusdem in operando fortitudinem, & vim corroboratiuam, illud idem sub Leonis forma repræsentabant; Hinc in Obeliscis Mahuteo, Mediceo, Monti-cęlio positum vides simulacrum Mophta Leoniforme, charactere Tautico instructum; cuius sensus idealis est, qui sequitur.

O *Sacri seu diuini Osiridis*

Seu Solis ignea potestas & fortitudo

♀ *Quà Mundum, Cęlos & elementa atque ideò omnia, quæ ex eis componuntur, virtute sua corroborat conseruatque.*

Nota Lector huius figuræ caput non accipitris, sed Leonis intelligi debere.

Præterea Sol Leonis vultu figurabatur, inquit Lutatius Placidus, vel quòd hic Deus cœteros vi nominis & potentia excellat, vt inter reliquas feras Leo, vel quòd sit rapidũ animal; de hoc & simili idolo scripsisse videtur Minutius Felix in Octauio, dùm inquit: *De Capro etiã & homine mixtos Deos, & Leonum, & Canum vultus Deos dicitis.* Arnobius lib. contra gent. & ipse: *Inter Deos videmus,* ait, *Leones toruissima facie, mero illita minio & nomine frugifero appellari*; Sed & Tertulian: *Illi*, ait, *debebant adorare statim biforme Numen, quia ex canino & leonino capite commixtos; & de capra & ariete cornutos & à lumbis hircos, & à cruribus serpentes, & plantis vel tergis alites Deos receperũt.* Hinc originem lib. 4. de abstin. desumpsisse videtur Porphyrius, hæresim *Lutatius Placidus.*

Ad composi tioné simulacrorum quod libet animal cum homine assumptum.

suam stabiliendi, ad simulacrorum videlicet compositionem quodlibet animal cum homine olim assumptum fuisse, veluti cùm humano corpori facies auis cuiuspiam leonisque iungeretur, & Lucianus huc respexisse videtur λεοντοκεφάλους αἰθέρας recensens. Imò hæc non tantùm apud Ægyptios, sed & apud omnes passim nationes & populos mysticis significationibus inseruisse, testãtur variæ inscriptiones: huiusmodi Leonis terrifici caput in sepulchro suo Simandius in signum fortitudinis suæ, pingi voluit; apud Hesychium Leones fontibus Alphei fluminis dedicantur; Sycione teste, in templo Æsculapij spectatur somno sopitus Leo: sed de hisce & similibus, si plura desideres, consule Suidam, Herodotum, Cœlium, Diodorum, Gyraldum, Pierium, aliosque.

Magi & Onimorantæ quid per Leonis partes significarent.

Apollonius Tyaneus, quid per Leænam 8 catulos vtero gerentem notarit.

Hinc Magi multum vtebantur Leone in suis diuinationibus. Oniromantæ enim Leonem in somno apparentem, principatum & dominium portendere asserunt, confirmant somnio Olympiæ coniugis Philippi Macedonum Regis, quæ in somno visa parere Leonem, paulò post peperit Alexandrum, Orbis terrificum dominatorem. Apollonius quoque cum nõ procul Babylone recessisset, leænam inuenit, cuius vtero cæso, octo catuli reperiebantur: vndè coniecit, peregrinationem suam ad Indorum Regem vno anno & octo mensibus duraturam. Putabant enim antiqui, Leonem aliquid supra id, quod brutum est, possidere: Vndè nimirum est, quod de simili materia legitur apud Philostratum in vita Apollonij: *Vir, inquit, quidam Leonem mansuefactum ex loro veluti canem, quocunque volebat, ducebat.*

Philostratus in vita Apoll. De Leone mirum exẽplum.

Leo autem non modò ei, qui se ducebat, blandiebatur, sed ceteris omnibus, qui ei obuiã venissent, templa etiam ingrediens, nihil tamen de victimis sacris tangebat; Is Leo ad Appollonium veniens, qui tum fortè in templo sedebat, & ad eius genua procumbens, humiliùs etiam, quàm homines supplicare videbatur; quod videntes, qui adstabant, mercedis causa id facere arbitrabantur. Respiciens autem ipsum Apollonius, hic, inquit, Leo me rogat, vt vos doceam, hominis animam se habere; Est autem is Amasis quõdam Aegypti Rex circa Saiticam præfecturam, quibus verbis auditis Leo mirabiliter fremens lachrymabilem rugitum edidit, tùm dentibus infrendens cùm plorare proculdubio videretur, aptissimè lachrymas fundebat: demulcens igitur illum Apollonius: Ego, inquit, *Leonem censeo Leontopolim mittendum esse, ibique in templo collocandum; Regem enim maximè in regiam belluam conuersum, tanquam egenum mendicare iudico. Post hæc congregati Sacerdotes Amasidi sacrificauerunt, & belluã torquibus vittisque redimitam in interiorem Aegyptum misere, tibijs ante ipsam carmina & hymnos decantantes;* hactenus Philostratus.

Metempsychosis.

Magi quoque omnes Metempsichosin credunt, communem nobis cum reliquis animalibus naturam insinuantes, hymnistas vel eos, qui sacris initiati sunt, Leones appellant, mulieres ijsdem sacris initiatas, leænas, ministrantes verò Coruos; patres aquilas & accipitres, & qui Leoninis sacris initiati sunt, illis variæ animalium figuræ circumponuntur, teste Porphyrio, atq; hæc Leonis excellentia & dignitas.

Sed

Sed & Leo antiquis Magis causam præbuit magnarum superstitionum. Astrologi sub Basilisco, seù corde Leonis nato promittunt Regias dignitates. Persæ superstitiosi Leonem cristallo insculpentes, veluti per talisma quoddam principatum largiuntur; quod idem apud superstitiosiores Rabbinos sic lego : חרצה לקנות האהבה כל אנשים וממשלת בארץ חרשם הצורת אריה בגלביש עם רגלי נשר ותשום על צוארך hoc est, *si amicitiam, & gratiam hominū desideres, & dominiū in terra, insculpes in lapide duro signum Leonis cum pedibus aquilinis, & pones super collū tuū.* Item in Astrologiâ Arabū simile quid obseruatur. Arbitrabantur enim aliqui, inter solaria animalia Leonem esse aliquam particulā animæ Solis, & proindè Proclus in libro de magia & sacrif. ait, gallum & Leonem esse solaria animalia. Vndè illud Cabalistarum emersit de Chymia secretum, *sicut Sol, sic id, quod Leo est,* quasi diceres, quòd Sol est in cœlo, hoc Leo est in terra: cui respondet illud apud Elluchasem dictum paulò post adducendum, qui hoc ipso insinuat, rubeū illum Leonē metallicum, quē è Mercurio suo elicit, non fieri, nisi ope Leonis cœlestis, seù ignis ministerio, mysterium autem indicant Hebræi numero contento in vtroq; vocabulo כשמש שכליש quorum vtrumq; continet 660. eò, qui sequitur, modo : Superstitiones Astrologicæ. כשמש שכליש

		ש	300
כ	20	כ	20
ש	300	ל	30
מ	40	י	10
ש	300	ש	300
	660		660

Arcanum Chymicum.

Atque hæ sunt horæ, quæ requiruntur ad absolutionem, & perfectionem Magisterij, quæ quidem in dies diuisæ, faciunt dies $27\frac{11}{24}$, numerum respondentē periodico motui Lunæ, & hoc dierū interuallo fit Chymicus ille coitus Solis & Lunæ, quo tempore Luna variè ascendendo, descendendoque, diuersa in colore & figura apparet, vsque dùm vnita Soli penitùs euanescat. Vndè inferunt, Magisterio benè peracto, hominem prudentem reperturum quicquid in mundo arcanū est; leguntur hæc omnia per metatheticam quandā literarum combinationē יש לו שכל, id est, *ipsi intelligentia,* nimirum שכל יש לו *cui omnia insunt.* Modum, qui per has literas יש לו שכל indicatur, libenter indicarem, nisi iustæ causæ silentij obstarent. Alludit ad hoc Elluchasem Medicus Babylonicus hisce verbis : الشمس في السما وشمس في الارض *Sol in cœlo, Sol in terra. Arbitrantur enim antiqui, omnia in omnibus latentia, natura quadam similitudine colligari, ita quidem, vt inferiora, quæ eiusdem ordinis sunt, superiora reuereantur,* vt Proclus loquitur, & omnia inferiora ad sui ordinis duces hymnos concinant. Vndè idem Proclus in lib. de magia & sacrificijs, gallum à Leone valdè timeri, tanquam ordinis animalium Solarium ducem, cuius rei causam à materia sensuque assignare non Ellachusem in lib. de animalib.

 possu-

possumus: sed solùm ab ordinis superni contemplatione, quoniam videlicet Solaris præsentia virtutis conuenit gallo magis, quàm Leoni; cuius meminisse videtur Lucretius:

Lucretius.

Quin etiam gallum nocte explaudentibus alis,
Quem nequeunt rapidi contra constare leones.

Cur dœmones λεοντομόρφοι gallo obiecto disppareant.

Vndè & affirmat citatus Proclus, solares dœmones quosdam sub Leonina forma comparentes, mox objecto gallo, disparuisse. Adhuc credunt Græcorum nonnulli, qui doctrinam Ægyptiorum sequuntur, animam Cecropis, quem in Leonem transmutatum credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, seque spectandam præbere. Mirùm verò, quòd veteres superstitiosiùs obseruarunt, Leonem etiam, herbam ita nuncupatam, quæ surculis sese circumplicando plurimum nocet, gallum ita abhorrere, vt si puella adhuc intacta, nuda passis crinibus leguminum segetem circumeat, gallum in manibus gestans, exarescat gramen id, prorsusque deficiat, id qualecunque sit, à Democrito tamen creditum est, vt asserit Solon; sed qui alieniores sunt à superstitione, arcanamque naturæ vim quandam contemplantur, semina aiunt, galli sanguine contingi, hæcque sata, à Leone nulla postmodum iniuria affici; atque hæc de Leone dicta sufficiant.

HIEROGRAMMATISMVS V.

De cane eiusque hieroglyphica significatione.

CAnem Mercurij hieroglyphicum fuisse, omnium penè Authorum monumenta testantur; cuius rationem, vt cognoscas, paulò altiùs rem ordiri visum est.

Mercurius politicæ primus institutor.

Mercurium primum Ægyptijs leges dedisse, scientias tùm sacras, tùm profanas instituisse, hieroglyphicæ quoque literaturæ, cultusque vti & cerimoniarum omnium, quæ Dijs exhiberi solebant, Authorem fuisse, satis, ni fallor, in primo libro demonstratum est. Vndè posteri virum tàm admirandâ sapientiâ præditum, inter Deos relatum diuinis honoribus coluerunt, eum *Anubin* vocantes, hoc est, canem, ob admirabilem huius in rebus, quâ inueniendis, quâ inuestigandis sagacitatem; vti enim in Boue Osirin, Ammonē in ariete, in hirco Menden, Mophta in leone, ita in cane Mercurium cognouerunt. Hunc enim statis temporibus sub forma canis comparere, rationem inuentionis rerum homines docere, ad benè beatéque viuendū incitare; ad Deorū cultum dirigere, referūt; vndè canes, Ægyptij aliquid diuinum habere rebantur, dùm fixis oculis, & quasi cognoscitiuâ vi excellentiæ Deorum præditi, simulacra eorum intuerentur; tùm ob summam fidelitatem, quâ tùm hominem, tùm claustra sacrorum adytorum custodiebant, tùm ob alias occultas virtutes colebant, & venerabantur tanto

Cur Mercurius Anubis dictus fuit?

κυνολατρεία

studio,

ſtudio, vt Iuuenalis Satyra 15. inſanam hanc κυνολατρείαν cum riſu ijs exprobrare videatur.

Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.

Imò nullam gentem cum beſtijs præſertim canibus comedere conſueuiſſe, niſi Ægyptiam, refert Herodotus; apud quem cultum huius fuſiùs pertractatum vide; Canis itaque, virtutibus ſuis Mercurium in omnibus exhibet; eſt enim cuſtos hominis fidelis, ſicuti Anubis Mercurius cuſtos Oſiris & Iſis; eſt ſagax explorator rerum, & ratiocinatiua quâdam veluti facultate pollens, ita Mercurius Saturni Scriba, & Oſiridis & Iſidis Conſiliarius, teſte Diodoro, ab Ægyptijs ratiocinatiuæ potentiæ præeſſe dicitur, ob eam, quam dixi, rerum admirabilium inuentionem. Vndè ob eandem cauſam in cœlum tranſlatum inter ſidera poſuerunt: quod Sidus Latini caniculam, Græci Σείριον, alij Ἀστροκύονα & Σώθις; nos ex Coptica lingua ⲥⲓⲟⲩϯ vel vti aliud epitheton Dictionarij Ægyptiaci habet ⲁⲅⲓⲁ, id eſt, Sanctũ, interpretamur; vndè Harpocratem eundem vtplurimum cum digito labra prementem adiungebant, quo teſte Euſebio, occultè hominem eum fuiſſe negabant. Sanctum autem dicebant ſidus, quod primò influxus eius in ratiocinatiuam facultatem, quâ animus in Deorum cultum, & Religionis obſeruantiam, variamque rerum humano generi neceſſariarum inuentionem excitaretur, ageret; deindè quod ortu ⲥⲓⲟⲩϯ, ſiuè caniculæ incrementum Nili, ex quo tanta bonorum abundantia Ægypto proueniret, diuini Anubis prouidentia cauſari, crederent; atque hinc ſub lecto Hori, vt in præcedentis hierogrammatis explicatione patuit, hydriam cum canino capite ei impoſito collocarunt. Hinc paſsìm in Bembina tabula, vti in vltimo tertij ordinis ſchemate videre eſt, ponitur Anubis Cynocephalus, tutulo κυκλο-οφι-πτερομόρφῳ inſignitus, quæ ſuo loco interpretabimur. Aſſiſtit autem ei λεοντόμορφος Mophta, id eſt, Numen leoninum, ad ſignificandum conſpirationem ⲁⲛⲧⲉ, ſiuè ⲥⲓⲟⲩϯ cum ⲙⲟⲩⲫϯ, ad tellurem Ægypti fœcunditate ſolida beandam. Sed hujuſmodi ſchematum interpretationem plenã, cum Oedipo reſeruauerimus, eò Lectorem remittimus.

Aegyptij contra omnium nationum mores cum canibus comedunt.

Mercurius in cœlum tranſlatus canicula ſiuè Σωθις dictus.

Ortu caniculæ promouetur incrementum Nili.

Sed præ omnibus hieroglyphicum Schema, quod ſpectandum proponitur in theatro hieroglyphico figura 38. vbi Mercurium κυνοκέφαλον, dextrâ manu ſphœram, ſiniſtrâ caduceum tenentem, cętera nudum, crocodilo inſiſtentem conſpicies binis ſtellis circumdatum, à dextris quoque Ammonẽ arietino capite, à ſiniſtris Serapidem Taurino capite illuſtrem, cum hac inſcriptione:

ⲔⲨⲚⲞⲪⲞⲢⲞⲒⲤ ⲈⲚ ⲀⲒⲄⲨⲠⲦⲰⲒ ⲐⲈⲞⲒⲤ
ⲒⲤⲒⲀⲤ ⲀⲢⲬⲒⲈⲢⲈⲨⲤ ⲀⲚⲈⲐ.

Et

ΘΕΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ
38
M
F
F
A
D
L
G
K
B
H
E
N
CYNOPONOIC TOIC
ЄN AIΓYΠTΩI
ΘΕΟΙC
ICIAC APXIEPEYC
ANEΘ.

Et per caput quidem A, nihil aliud nisi Anubin, eiusque sagacitatem; per sphœram, ad cœlestes disciplinas spectantiũ rerum inuentionem, per D caduceum ὀφι-πτερόμορφον, celerem mentis motum, ad ratiocinandum, & inueniendum, aptum, quâ eloquentia & persuasio ad animos hominum in quamcumque partem trahendos, comparatur, & veritas rerum per nuditatem B, vti & fęcunditas mentis, per genitale viri detectum, indicata, acquirũtur. Crocodilo E insistit, ad tutelam Ægypti, Genio Nili commissam, contra Typhonios insultus indicandam. Caput verò κριοπρόσωπον G canistro capiti imposito verendum, vti & per caput βούμορφον K, & modio instructum, asseclas denotabant Anubidis, per illud quidem Amun, ignei-humidi præsidem, vti in præcedentibus explicatum est; per alterum bonorum omniũ terrestrium præsidem Serapidem, quibus tanquam Genijs Ægyptijs principalibus omnia bona procurarentur, apposité exprimebant; per stellas binas F, ortũ & occasum ♃, cuius ortus incrementum Nili, & felicitatem bonorum; occasus verò contrariam sortem promittebat, designabant; & felicitate quidem per oliuæ foliũ L, per palmæ verò M foliũ, sterilitate indicata; sed hæc omnia in figura hac adiuncta contemplare. Vocantur autem hæc tria Numina Adelphi, id est, fratres, eò quòd communi amore veluti fratres, in commune bonum Ægypti, eorum fidei & tutelæ commissæ, conspirare videantur. Quibus verò sacrificijs, cerimonijsq; ea placare, & propitia sibi reddere Ægyptij studerent, alibi fusè dicetur. Authoritates nõ appono, eò quòd pleræque in præcedentibus indicatæ sunt, nè toties easdem Authoritates allegando fastidium potiùs, quàm voluptatem Lectori pareremus.

Explicatio schematismi Anubis.

Expositio figuræ physica.

Ab Ægyptijs Romani instructi, passim ad publica vota stabilienda in numismatis Anubidem Cynocephalon incidebant, sistro & caduceo insignem, & ex altera parte Isidem cum sistro pariter, & cyatho fructibus pleno exhibebant; quorum symbolorum significatio, cum suprà explicatis pulchrè consonat; per sistrum enim, teste Plutarcho, nihil nisi genium, siuè Agathodœmona, cuius tinnitu Typhonẽ ἀντίθεον fugari putabant, notabant; huiusmodi numisma Guilielmus Choux apud doctissimum virum Dominum Ioannem Baptistam Casalium nobis spectandum proponit, vti sequitur.

Variæ formæ Anubis.

Canis itaque hieroglyphicum, in nostro hoc Obelisco variè spectandum proponitur, vel per hominem κυνοκέφαλον, vel per absolutam canis sedentis figuram; primò, Anubin rationis, rerumque inuentionis præsidem; secundò, Sacerdotem Hierogrammatea, siuè sacrum Scribam, Sacerdotem & Vatem, siue Regem significabant. Quibus, his verbis consonat Horus: Ἱερογραμματέα δὲ πάλιν, ἢ προφήτην βουλόμενοι γράφειν· κύνα ζωογραφοῦσι· ἱερογραμματέα μὲν ἐπειδήπερ τὸν βουλόμενον ἱερογραμματέα τέλειον γίνεσθαι, χρὴ πολλὰ μελετᾶν, ὑλακτεῖν

Horapollo.

τε συ-

τὸ συνεχῶς καὶ ἀπηγριῶσθαι, μηδενὶ προσχαριζόμενον, ὥσπερ οἱ κύνες. Προφήτην τε, ἐπειδὴ ὁ κύων ἀτενίζει παρὰ τὰ ἄλλα τῶν ζώων, εἰς τὰ ἄλλα Θεῶν εἴδωλα, καθάπερ Προφήτης. *Rursum*, inquit, *sacrum Scribam, aut Vatem, seu Prophetam scribere volentes, canem pingebant. Sacrum quidem Scribam, quoniam quicunque voluerit, vt par est, & absolutissimè hoc munere fungi, eum oportet multa meditari, assiduèque omnibus more canum allatrare, & ferum esse, nulliquè gratificari, id est, nulli in peruersitate morum* Canis Vatis & Prophetæ symbolum. *increpanda parcere, nullius respectum habere. Vatem autem siue Prophetam, quod canis præter cæterorum animalium consuetudinem fixis in Deorum simulacra, non secùs ac vates consueuere, intentisque prospiciat oculis.* Ælianus lib. 7. cap. 18. *Solos verò Memphicos canes in medium, auditione percepi, rapinas proponere, &* Canes simulacra Deorũ fixis oculis intuentur. *communiter viuere; maximè omnium animalium defixis oculis Deorum simulacra intuentur.*

Porrò per figuram quoque canis sedentis cum sistro, aut cruce ansata Sothis vel ⲥⲓⲱⲧ. signabant Geniũ Nili, quem Horus, Ἀστρονόμα, aut *Sothin*, nos veriùs ⲥⲓⲱⲧ, vocamus, notabaturq; per eũ incrementũ Nili, quod fiebat sub ortũ caniculæ, Sole Leonẽ ingrediente, quo tẽpore fœcunditas Ægypti mirificè promo- Quid sistrum in manu Anubidis. vebatur; per sistrum verò aueruncationem denotabant Typhonis, ariditate & adustiua quadam vi, teste Plutarcho, omnia conficientis, vti suo loco fusiùs dictum est. Hinc primũ mensem, terrâ, siuè Isi, post inundationis beneficia veluti fœcundatâ, nouisque rerum seminarijs impinguatâ, Mercu- Thoth. rio siuè Anubi dicabant, quem & à nomine eius Thoth dicebant, de cuius institutione fusissimè in nostra Astrologia hieroglyphica, ad quam Lectorem remittimus. Cur quoque Sothis cum Iside & Anubi confundantur passìm, vti nequaquam mysterijs caret, ita id alibi opportuniùs explicandum est.

Quid Lupus Anubidis comes notet. Lupum verò vti animatam Solis imaginem venerabantur, quia hoc animal, vti exponit Macrobius, omnia arripit, ad Solis instar, qui radiorum vi omnia ad se trahit. Hinc Apollini Lycij cognomentum; hinc Aegyptiorum Lycopolitana superstitio, Apollinem & lupum pari prosequentium Lycoctonos herbi. cultu, vndè & Lycoctonum herbam in Aegyptum importari vetuerunt. Osiridem quoque ab inferis redeuntem, ad Isidem à Typhonis violentia tutandam, in Lupum se transformasse Plutarchus memorat; Lupum quoque Diod. l. 1. c. 2. semper Osiridi comitem fuisse, Diodorus docet. Verùm cùm de Lupo in nostro Obelisco nihil singulare occurrat; de eo quoque fusiùs discurrendum non duxi; sed consultiùs hanc de Lupo tractationem symbolicam in proprios tractatus Oedipi reseruauimus.

HE-

HIEROGRAMMATISMVS VI.

De Cynocephalo siuè Cercopitheco, eiusque hieroglyphica significatione.

SI Sol solus foret in vniuerso, omnia pernicioso ardore, & siccitate combustum iri certum est; Ægyptij itaque videntes, Lunam radios Solis plùs æquo feruentes exceptos, humiditate suâ ita temperare, vt indè omnis sublunaris mundi decor & gratia, omnis fœcunditatis vbertas originem inuenerit; Solem quippè sine Luna, hanc sine illo consistere nullâ ratione posse arbitrati sunt. Hinc illos principales, & primi ordinis Deos & Numina existimarunt; & Solem quidem Osirin, Lunam Isin, teste Plutarcho, Eusebio, Diodoro; Typhona verò, quicquid in Sole vitiosum, pernitiosum, exitiale ac destructiuâ vi imbutum est, teste eodem Plutarcho, nuncuparunt. Si itaque Typhon solus esset, vtpotè humano generi contrarius, giganteâ suâ inanitate omnia conficeret. Osiris itaque & Isis debuerunt esse, quorum amico coniugio filius Horus, id est, quicquid in hoc mundanæ molis ambitu continetur, crescit, alitur, fouetur, & perfectionem suam nanciscitur. Hinc tanto studio contra Typhonis violentas machinationes res singulæ, quæ sub Osiris & Isis tutela constituuntur, armantur: per huiusmodi autem velitationes, conflictus, dissensusque Typhonis, asseclarumque Gigantum, nihil aliud significare voluisse visi sunt, quàm naturalium rerum consensus dissonos, consonosque dissensus, quos antipathias rerum dixerunt veteres, sine quibus, vt mundus conseruetur, fieri non potest. Hinc appositè Plutarchus refert, Mercurium Typhoni neruos excidisse, & indè lyram sibi confecisse, quâ pulchrè vis vniuersi ex contrarijs & dissonoconsonis constituta innuitur. Hoc pacto quoque, vt ad institutum reuertamur, animalia ad sacrarum literarum structuram assumebant Lunæ-Solaris naturæ; his enim fœcundam Solis cum Luna commistionem ad generationes rerum perficiendas, à natura intentam significabant. Animalia verò Lunæ-Solaris naturæ sunt, canis, felis, siuè ælurus, Cynocephalus, siuè Cercopithecus, ab hoc initium faciemus nostræ disceptationis.

Typhonis malignitas.

Horus mundus.

Mercurius ex neruis Typhonis cytharam conficit.

Nullum fuit vnquam animal, quod maiorem hieroglyphicorum numerum exprimere posset, quàm Cynocephalus, huius enim belluæ iconibus vario modo delineatis, cœlestia & terrestria ferè omnia denotabant. Est autem Cynocephalus, vel vt alii vocant, Gæpus, species Simiarum caudatarum, faciem habens cani similem, oculis & fronte faciebus hominum haud absimilibus. Primò, per figuram Cynocephali stantis, manibusque in cœlum erectis tempus coniunctionis Solis & Lunæ indicabant. Neomeniam quidem, quia hoc animal nescio quid sympathiæ cum Luna habere deprehendebant. Nam Syzigiæ tempore loco vrinæ sanguinem mittebat, triste & melanchonicum,

Cynocephalus frequens inter hieroglyphica, quis?

Quid notaretur per Cynocephalum

licum, quaſi Deæ raptum deploraret, neque enim veſcebatur, ſed ſemper terram intuebatur hominum fugiens conſortium; Mox verò Syzigia ſoluta, Lunaque creſcente veluti ex alto ſomno expergefactum ſe erigens, Deæ congratulabatur, inſolitoſque quaſi plauſus exhibiturum ſe oſtentabat, quantum conſolationis caperet, inſolitis geſtibus, corporiſque tripudio demonſtrabat. Quæ omnia pulchrè Horapollo deſcribit lib. 1. hieroglyphico 14. his verbis: Σελήνλω τε γράφοντες ἢ οἰκουμένlω, ἢ γράμματα, ἢ ἱερέα, ἢ κόλυμβον: κυνοκέφαλον ζωογραφοῦσι. Σελλήνlω μὲν, ἐπειδὴ τὸ ζῶον τοῦτο συμπάθειαν τινὰ πρὸς τlὼ τοῦ Θεοῦ σύνοδον ἐκτήσατο. Ὅταν γὰρ ἐν τῷ μέρει τῆς ὥρας ἡ σελήνη συνοδεύουσα ἡλίῳ ἀφώτιστος γένηται, τότε ὁ μὲν ἄρσην κυνοκέφαλος οὐ βλέπει, οὐδὲ ἐσθίει: ἄχθεται τε εἰς τlὼ γlὼ νενευκὼς, καθάπερ πενθῶν τlὼ τῆς σελήνης ἁρπαγlὼ; ἡ τε θήλεια μετὰ τοῦ μὴ ὁρᾶν καὶ ταῦτα τῷ ἄρρενι πάσχει; ἔτι τε καὶ ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως αἱμάσσεται. διὸ καὶ μέχρι τούτου νῦν ἐν τοῖς ἱεροῖς τρέφονται κυνοκέφαλοι. ὅπως ἐξ αὐτῶν γινώσκηται τοῦ ἡλίου καὶ σελήνης μέρος τῆς συνόδου. *Lunam demonſtrantes, aut terrarum Orbem, aut literas, aut ſacrificium, aut iram, aut mutationem, Cynocephalum pingunt. Lunam quidem, eò quòd animal hoc conſenſum quendam cum Deæ congreſſu, ex quo & affici ſoleat, habet, vbi enim aliquanto tempore Luna cum Sole congrediens, expers luminis opacaque permanet, tùm mas quidem Cynocephalus, nec quoquam intuetur, nec veſcitur: ſed demiſſo in terram vultu indignabundus, veluti Lunæ raptum deplorans, triſtatur. Fœmina verò præterquam quod nuſquam oculos contorqueat, eadem cum maſculo patitur, inſuper & è genitali vaſe ſanguinem mittit; ideoque ad hæc vſque tempora in ſacris templis Cynocephali nutriuntur, vt ex ipſis coniunctionis Solis & Lunæ tempus cognoſci poſsit.*

Horapollo.

Quomodò porrò orbem terrarum præfigurauerint Cynocephalo, videamus. Traditione à primæuis poſt diluuium Patriarchis Aegyptij acceperant: Orbem terræ poſt confuſionem linguarum in ſeptuaginta duas nationes diuiſum; cum itaque totidem dierum ſpacio Cynocephalum deficere, & ad mortem diſponi viderent; ſiquidem non ſicuti cœtera animalia vno die moriuntur. Nam, vt rectè Horus in citato loco ait. Τούτους τοὺς τρεφομένους ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ ἐπιμελείας τυγχάνοντας; οὐ καθάπερ τὰ λοιπὰ ζῶα ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τελευτᾷ; οὕτω τε τούτους; ἀλλὰ μέρος αὐτῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν νεκρούμενον, ὑπὸ τῶν ἱερέων θάπτεσθαι τοῦ λοιποῦ σώματος, ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὄντος. ἕως δ' ἂν αἱ ἑβδομήκοντα καὶ δύο πληρωθῶσιν αἱ μοῖραι, τότε ὅλος ἀποθνήσκει; *Hi*, inquit, *ſi diligenter in ſacris nutriantur, curenturque non ſicut cætera animalia vno die moriuntur, ſic & ipſos emori; ſed ipſorum partem quandam ſingulis diebus emorientem ac tabeſcentem à Sacerdotibus humari, reliquo interim corpore in ſua natura perſiſtente, idque per 72. dies, quibus expletis tunc prorſus interit.* Haud igitur incongruè habitatum orbem in 72. nationes diuiſum per Cynocephalum indicabant, quod & dictus Horus eodem loco oſtendit: Οἰκουμένην τε σημαίνοντες κυνοκέφαλον ζωογραφοῦσι, ἐπειδὴ ἑβδομήκοντα δύο χώρας τὰς ἀρχαίας φασὶ τῆς οἰκουμένης εἶναι.

Orbem terræ quomodo per Cynocephalum notarent.

Secundò, cùm Ægyptij ſacerdotes ſub his animalibus, neſcio quid diuinum, & brutorum operationibus ſublimiùs notarent; vti diuinum quodpiam quoque reueriti ſunt; dùm videlicet literas ſcribunt, & mandata Sacerdotum ſtudioſè exequuntur; in adyta enim introductis, à Sacerdotibus tabula apponitur, vnà cum ſcirpeo ſtylo & atramẽto, mox veluti ad im-

Cynocephalus literas nouit.

pe-

perium Antiſtitum apprehenſa tabula, literaſque formare traditur; Hinc non ſine ratione ad viuum Mercurij habitaculum, vtpotè in cuius corpus transformatus, & Aſtronomiam, & literas aliorumque omnium, quorum inuentor fuerat, doceret homines, ita Abenephius:

وكان يصدقون ان ادريس هو هرميس تحت صورة القرده يعلم الناس ان هذا الحيوان هو يعرف مجامعة الشمس مع القمر ويعرف الحروف ويعمل كل ما يامرون الكهن

Firmiter enim credebant, quoniam Adris, qui eſt Hermes ſub figura ſimiæ doceat homines propter naturam huius animalis, cognoſcit enim coitum Solis & Lunæ, & nouit literas, operaturque ad imperium Sacerdotum.

Prætereà cùm Cynocephalus non ſecùs ac Hieromantæ & Sacerdotes, ab eſu piſcis abhorreat, ac ſine præputio veluti circũciſus naſcatur; hinc legẽ illam accepiſſe videntur abſtinentiæ à piſcibus, & circumciſionis præputij; Quam tamen ab Hebræis accepiſſe veriſimilius eſt; Ita enim Rab. Tichon in cap. 12. Geneſ.

Cynocephalus piſces abhorret & ſine præputio eſt.

Sacerdotes quoque Ægyptij circumciderunt carnem præputij ſui, ita inſtructi à filijs Iſraël, propter bona ingentia, quæ emanare credebant ex circumciſione, vt ſcilicet caſtiùs ſacra adminiſtrarent; verum quæcunque hucuſque dicta ſunt, appoſitè confirmantur ab Horo ſequentibus verbis:

Ἔτι δὲ καὶ τὸ ζῶον ἐπὶ Ἑρμῇ ἐνεμήθη τῷ πάντων μετέχοντι γραμμάτων. ἱερέα τε, ὅτι φύσει ὁ κυνοκέφαλος ἰχθὺν οὐκ ἐσθίει, ἀλλὰ οὐδὲ ἰχθυώμενον ἄρτον, καθάπερ καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκτός. γεννᾶται τε περιτετμημένος, ἣν καὶ οἱ ἱερεῖς ἐπιτηδεύουσι περιτομήν.

Prætereà hoc animal Mercurio dicatum eſt, quia literarum omnium particeps eſt. Sacerdotem verò ſignificat, quod naturà Cynocephalus ab eſu piſcis abſtinet, quem tametſi piſcibus interim veſci contingat, ſegne tamen & torpori deditum animal non eſt, ſicuti externi Sacerdotes. Adde quod circumciſus gignitur, quam quidem circumciſionem ex eo capite ſummo curant, ac peragunt ſtudio Sacerdotes.

Tertiò, per Cynocephalum Ægyptios literas hieroglyphicè indigitaſſe, Horus citato loco oſtendit:

Cynocephalus literas hieroglyphicè notat.

Γράμματα σημαίνοντες οἱ ἱερεῖς, κυνοκέφαλον ζωογραφοῦσι, ἐπειδὴ ἐστὶ συγγένεια κυνοκεφάλων Αἰγύπτια ἐπισταμένων γράμματα, παρ' ὃ εἰς ἱερὸν ἐπειδὰν πρῶτα κομισθῇ κυνοκέφαλος, δέλτον αὐτῷ παρατίθησιν ὁ ἱερεὺς, καὶ σχοίνιον, καὶ μέλαν; πειράζων εἰ ἐκ τῆς ἐπισταμένης ἐστὶ συγγενείας γράμματα, καὶ εἰ γράφει.

Literas ſignificantes Cynocephalum pingunt, quia eſt apud Aegyptios cognatio quædam & genus Cynocephalorum, qui literas norunt. Quapropter vbi primum in ſacram ædem ductus fuerit Cynocephalus, tabellam ei ſacerdos apponit, vna cum iunceo ſtylo ac atramento, vt videlicet periculum faciat, ſit ne ex eo Cynocephalorum genere, qui literas norunt, & num literas pingat, itaque in ea literas pingit. Meminit & huius docilitatis admirandæ Ælianus lib. 6. cap. 10. his verbis; *Animalia eſſe docilia, id cognouimus tempore, quo Ptolomæi Reges regnarunt, Aegyptij Sacerdotes Cynocephalos docebant literas, & ſaltationem, & tibiarum cantum, & mercedem pro his Cynocephali colligebant, datamque in marſupium conijcientes ferebant.*

Quartò, Lunam orientem indicare volentes, iterum Cynocephalum, hoc pingunt habitu. Verba Hori ſunt: Σελήνης δὲ ἀνατολὴν γράφειν βουλόμενοι κυνοκέφαλον γράφουσιν ἑστῶτα καὶ τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἐπαίροντα, βασίλειον τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα.

Luna oriens per Cynocephalum indicata.

Stantem manusq; in cœlum tollentem, ac regiũ diadema capite gestantẽ; causam addit. Ὅτι ὁ κυνοκέφαλος ποιεῖται ὡς εἰπεῖν, προσευχόμενος τῇ Θεῷ, ἐπειδὴ ἀμφότεροι φωτὸς μετειλήφασι; *Quod videlicet Cynocephalus hoc habitu videatur Deæ congratulari, eò quòd ambo, Sol inquam & Luna luminis participes sint.*

Cynocephalus duodecies interdiu vrinam mittit, quid?

Quintò, Reperiebant curiosi rerum inuestigatores Ægyptij aliam admirandam proprietatem in Cynocephalis, quæ ijs etiam hieroglyphicæ supellectilis dedit occasionem; obseruabant, inquam, quod, Sole Arietem & Libram subeunte, Cynocephalus ex abditâ quadam, quam cum Sole habet proprietate & consensu, singulis duodecim horarum interuallis, vrinam duodecies noctu atque interdiu reddat; vt proindè hinc horologiorum hydraulicorum fabricæ occasionem nacti videantur. Nam ad Cynocephalorum imitationem vasa quædam ænea formabant sub forma Cynocephalorum sedentium, quæ aquam infusam per genitale, ceu per canalem pro temporis, quod metiri debebat, proportione, strictam angustamque redderet, hæc verò concauo cyatho excepta incremento suo paulatim intra lineas horarias cyatho inscriptas, horam currentem ostenderet. Huiusmodi vas æneũ πιθηκόμορφον, dùm hæc scriberem ad me attulit, è peritissimi Francisci Angelonii gazophylacio, Io. Petrus Bellorius eiusdem Nepos, cuius & figuram hîc apponendam duxi. Hinc duo Æquinoctia significantes Cynocephalum pingunt sedentem. Verùm cùm huiusmodi hieroglyphici rationem Horus exactissimè describat lib. 1. hieroglyphico 16. verba eius sine vlteriore explicatione adduxisse sufficiat. ita enim dicit.

Horometra horologia vnde originẽ traxerint.

A, Foramen in summitate capitis, vbi aqua infũdebatur.
B, Velamen sacrum Isidis, cui consecrabatur.
C, Amictus Bestiæ.
D, Manubrium, quo aquam in sacris præbere solebant sacrificantibus.
E, Orificium, à quo aquæ exitus dabatur.

Ἰσημερίας δύο πάλιν σημαίνοντες, κυνοκέφαλον καθήμενον ζωγραφοῦσι. ἐν ταῖς δυσὶ γὰρ ἰσημερίαις τοῦ ἐνιαυτοῦ, δωδεκάκις τῆς ἡμέρας καθ' ἑκάστην ὥραν οὐρεῖ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ταῖς δυσὶ νυξὶ ποιεῖ. διόπερ οὐκ ἀλόγως ἐν τοῖς ὑδρολογίοις αὐτῶν Αἰγύπτιοι κυνοκέφαλον καθήμενον γλύφουσι. ἐκ δὲ τοῦ μορίου αὐτοῦ ὕδωρ ἐπιρρέον ποιοῦσιν. ἐπεὶ ὥσπερ προεῖπον τὰς τῆς ἰσημερίας δώδεκα σημαίνει ὥρας. ἵνα δὲ μὴ εὐρύτερον τὸ ὕδωρ κατασκευάσματα ὑπάρχῃ. δι' οὗ τὸ ὕδωρ εἰς τὸ ὡρολόγιον ἀποκρίνεται, μὴ δὲ πάλιν στενώτερον ἀμφοτέρων γὰρ χρεῖα. τὸ μὲν γὰρ εὐρύτερον ταχέως ἐκφέρον τὸ ὕδωρ, οὐχ ὑγιῶς τὴν ἀναμέτρησιν τῆς ὥρας ἀποτελεῖ. τὸ δὲ στενώτερον, κατ' ὀλίγον καὶ βραδέως ἀπολύον τὸν κρουνὸν ἕως τῆς οὐρᾶς τρίχα διείραντες τὸ ταύτης πάχος σίδηρον κατεσκεύαζουσι πρὸς τὴν προειρημένην χρείαν. τοῦτο δὲ αὐτοῖς ἀρέσκει ποιεῖν, οὐκ ἄνευ λόγου τινός, ὡς καὶ οὐδὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καὶ ὅτι ἐν ταῖς ἰσημερίαις, μόνος τῶν ἄλλων ζώων δωδεκάκις τῆς ἡμέρας κράζει ἑκάστην τὴν ὥραν.

Aequinoctiũ quomodo ex primat Cynocephalus.

Rursus æquinoctium significantes, eundem Cynocephalum sedẽtem pingunt, duobus enim anni æquinoctijs, duodecies in die per singulas nimirum horas vrinam reddit, idemque noctu facit. Vndè non immeritò suis hydrologijs Aegiptij Cynocephalum sedentem insculpunt, è cuius membro aqua defluat; idque propterea, quod duodecim

cim, vt dixi, in quas æquinoctij tempore dies & noctes ex æquo diuiduntur; horas ſignificet. Cæterum nè foramen illud artificioſè conſtructum; per quod in horologium aqua profluit & excernitur, aut latius ſit, aut rurſum arctius (vtriuſq; enim magni refert, ſi quidem latius cum magna celeritate aquam profundat, non rectè horæ modum ac dimenſionem perficit: anguſtius autem paulatim ac lentius quàm par ſit, aquæ laxat ductum) remedium hoc excogitarunt, vt quicquid pilorum eſt ad caudam vſque abradentes, pro huius craſſitudine ferream quandam fiſtulam in vſum iam fabricent; Hoc autem ijs viſum eſt non ſine ratione aliqua, ſicuti nec in cæteris facere; & quod etiam ſolus ex omnibus animantibus æquinoctio, duodecies in die per ſingulas horas adlatrat. Vides igitur quàm appoſitè ijs, quæ de hieroglyphicâ Cynocephali & hydrologij fabrica paulò ante diximus, Hori deſcriptio congruat; Huius vaſis πιθυκομόρφου vſum quoque fuiſſe, in aquâ manibus Sacerdotum ſacra adminiſtrantium affundendâ, manubrium D, quod in figura paulò ante poſita in poſteriori parte λεοντοδακτύλοις ſpectabile obtinet, clarè patet. Verum de hoc hieroglyphico hydrologio alibi fuſiùs.

Hinc nullum ferè delubrum, in quo teſte Luciano ſuprà citato, non inueniretur, aut hircus, aut ciconia, aut ſimia; hos Hermopolitæ ob Hermetis cultum, cui conſecrabantur, teſte Strabone, lib. 16. loco Numinum habuerunt. In tabula Bembina hieroglyphicum eiuſdem ſub forma ſedentis, & Lunæ ſextili veluti diademate coronati, exhibetur; manu vas tenet, ad indicandam humidam vim Lunę, adiunctũ habet pſyliũ, quæ herba quum folliculis ſuis caput ſimiæ referat, appoſitè eidem adiuncta fuit in ſacrificijs, ad Genium ſimilitudine rerum attrahendum; Loti ex altera parte florem habet adiunctum, ad ſympathiam, quam Cynocephalus cum Sole & Luna habet, commonſtrandum, de quo fuſiùs in hieroglyphico Loti. Nam cũ Sole, & Lunâ, vti dictum eſt, Iamblicho teſte, phyſicas rationes obtinet, quæ ſunt; eâdem exoriente, lætari, deficiente triſtari; iam erectum Luminaribus veluti congratulari, modò duodecim horarum æquinoctialium duodeno mictu, opera ſolis moliri; verbo in omnibus intellectiuę quædam veluti facultatis indicia commonſtrare. Vndè & Iſidi coniungi ſolitum Cynocephalũ, Minutius Felix refert; Iſis, ait, perditum filium cum Cynocephalo ſuo, & alijs Sacerdotibus luget, plangit, inquirit: mox inuento paruulo gaudet Iſis, exultant Sacerdotes, Cynocephalus inuentor gloriatur, quamvis hoc loco per Cynocephalum veriùs Anubidem quàm Simiam intelligant.

Prætereà in alijs Obeliſcis huiuſmodi Cynocephali hieroglyphicum, nunc ſub ſedentis, nunc ſtantis, & anſata Cruce ſpectabilis figurâ exprimitur: in hoc noſtro Obeliſco Pamphilio ſub dicto habitu tertiò exhibetur, neque

neque in Obeliſcis tantum inſculpi ſoliti erant, ſed & ſeparatìm adhuc ſpectantur huius farinæ ſimulacra Cynocephalorum, cuiuſmodi in Capitolio etiamnum ſuperſtes reperio, eodem prorſus habitu, quo eum tabula Bembina refert, & ſitu quo eum deſcripſimus, & in mumiæ inuolucro Florentiâ ad me tranſmiſſo huius manifeſta indicia ſunt; verum inſpice imagines & figuras hic appoſitas; ex quibus Lector mentem meam faciliùs cognoſcet.

Anubidis cõparatio cum Cynocephalo.

Fuit autem, teſte Diodoro, Anubis Cynoproſopos filius Oſiridis, vſuſque eſt canis inſigni, indè videtur natum, vt à canino capite, quo exprimebatur, Cynocephalus diceretur. Plutarchus Oſiridis & Nephthyos filium facit, quem Iſis à matre expoſitum ſuſtulerit, cuſtodemque perpetuò habuerit; eundem prætereà eſſe cum Horizonte & Saturno, Hecatemque imitari, numen cœleſte & terreſtre. Seruius & Apuleius eum Mercurium dicunt, vti & nos; Nam Iſidi, teſte Luciano, in dialogo Nothi & Zephyri Mercurius, in Ægyptũ veniente Iſide, κυνοπρόσωπος factus, Iſidis cuſtos extitit; hinc Anubidis anathemata Cynocephali, vti nunc cõplures veterũ demonſtrant, fuerunt; imò apud Virgilium, Ouidium, Propertium, Prudentium, Amianum paſſim Latratoris, latrantis & caniformis epitheto notatur. Quæ ideò fuſiùs proſecutus ſum, vt quomodò Simiæ Cynocephalæ, à Cynocephalo Anubide diſtinguerentur, pateret. Sed iam hiſce relictis ad Æluri myſticas rationes explicandas digrediamur.

HIEROGRAMMATISMVS VII.

De Aeluro, ſiuè Felis myſtica & hieroglyphica ſignificatione.

Felis in ſiſtri apice quid?

APud Ægyptios præcipuum Felis hieroglyphicum erat vt ex eius imagine Luna intelligerétur; propterea felem in ſummo ſiſtri apice collocabant, vti ſuo loco dicetur, ex quo quatuor veluti tintinabula mobilia æqualibus inter ſe interuallis pendebant, vt deſignarent omnia, quæ generationi & corruptioni obnoxia ſunt, globo Lunari ſubijci, infra quam alterabilia omnia neceſſariò conſpiciuntur. Ælurus ſiquidẽ, ſi oculos eius fulgidos & coruſcos reſpicias, ſimile quid cum Leone obtinere videbitur; ſi affectiones naturales, Lunaris prorſus comperietur; Hoc enim animal & forma & geſtu Leoninum eſt, nec non noctu magis, quàm diù ſuas exercet venationes; ob varietatem, vim noctu agendi, fæcunditatem, humiditatemque

ratéque, tum Lunæ vicibus ob oculorum auctiones & diminutiones, Lunæ prorsus simile est.

Huius enim pupilla, Luna crescente dilatatur, eâque proportione Lunâ decrescente constringitur, vt singulas Lunæ phases imitari videatur. Hinc Ægyptij, vt Leonem â Sole, ita ælurum â Luna procreatum fingunt, hoc apologo. Solem & Lunam in rerum principio, curâ à Ioue illis demandatâ in certamen deuenisse, vt terram animalibus replerent; Itaque Leonem â Sole fuisse conformatum, Lunam verò æmulatione concitatam, felem animal Leoni simillimum protulisse; quem Græci ab Ægyptijs mutuati, hoc pacto describunt. Ab Apolline hominem productum fuisse, & vicissim in ludibrium Apollinis ab Hecates manibus Simiam prosilijsse. Verum terribilis Leo ab Apolline paulò post productus, risum Hecates interturbauit. Tunc illa indignata, felem Leonis æmulam procreauit. Hinc Apollo in maiorem solutus risum deludens Hecatem, murem protulit; illa magis indignata, & ad artes conuersa, Simium in Leonem, & felem in murẽ acriter incitauit. Vndè posteà cultus & Simiæ & felis apud posteros remanserit.

Felis imitatur Lunæ phases.

Fabula.

Quamuis ego veriùs existimem, cultum hunc felinum processisse ab ipsa opinione, quâ Felẽ viuum Isidis habitaculũ esse, veteres sibi persuadebant. Per hoc enim animal hominibus comparere, varia docere, & mala auertere ab ijsdem crediderunt. Ad quod quidem luculenter alludere videtur Ouidius lib. 5. Metamor. dũ in transformatione Deorum, singulis sibi diuersas animalium formas assumentibus, Dianam siue Lunam felis figuram assumpsisse refert.

Felis habitaculum Isidis.

Ouidius.

Duxque gregis dixit, fit Iuppiter, vnde recuruis
Nunc quoque formatus Lybis est cum cornibus Ammon.
Delius in Coruo, proles Semeleia Capro,
Fele Soror Phœbi, niueà Saturnia vaccà
Pisce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.

Hinc ipsi simulacrum constitutum tetrapleurum & capite αἰλουρόμορφον, per quatuor latera 4. elementa, per felinam formam Lunam notatam, Giraldus asserit. Hinc quoque Ægyptij feles non tantùm viuas magnifaciebant, sed etiam mortuas magno luctu, teste Herodoto, deflebant, & tandem eorum cadauera ad sacra tecta deferentes, cum luctu in Vrbe Bubasti, vbi Diana colebatur, sepeliebant; imò felem, studio aut casu occidisse, crimen erat morte piandum, cuius historiam sanè ridiculam de fele â Romanis in Ægypto occisæ, vide apud Diodorum; mirum igitur non est, felem ceu sacrum animal in hieroglyphicorum album translatum, sub varijs Symbolis varia significasse; primò per felem marem Solem exprimebant, ita Horus lib. 1. hieroglyph. 10. dum inquit.

Giraldus.

Cultus feliũ apud Aegyptios ridiculus.

Significatio hieroglyphica felium.

Φασὶ γὰρ τὸ ἄῤῥενα αἴλουρον συμμεταβάλλειν τὰς κόρας τοῖς τοῦ ἡλίου δρόμοις. ὑπεκτείνονται μὲν γὰρ κατὰ πρωῒ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀνατολὴν, στρογγυλοειδεῖς δὲ γίνονται κατὰ μέσον τῆς ἡμέρας, ἀμαυρότεραι δὲ φαίνονται, δύνειν μέλλοντος τοῦ ἡλίου· ὅθεν καὶ τὸ ἐν ἡλίου πόλει ξόανον τοῦ Θεοῦ αἰλουρόμορφον ὑπάρχει.

Felem marem iuxta varium Solis habitum & cursum pupillas commutare, ad ortum quidem Solis manè nonnihil extendi, sub meridiem verò veluti rotundas fieri; Sole ad occasum vrgente, obtusiores obscurioresque apparere. Vndè & quæ apud Heliopolin est, Dei Solis statua felis speciem habet.

Hieroglyphicè itaque per felem, hæc quæ sequuntur, significabant; per felem sedentem cum Cruce ansata, primò vim malorum aueruncatiuam; Secundò Lunarem vim in elementa diffusam significabant; priùs in ansatæ Crucis siue characteris Tautici enodatione ostendetur; posterius in præcedentibus iam ex consensu, quem cum Luna habet, rationibus mysticis demonstratum est. Sedet autem felis, ad stabilimentum, quod elementari mundo Lunaris iste Genius confert, indicandum; quemadmodũ in sequentibus de situ simulacrorum hieroglyphicorum amplius declarabitur.

Tertiò solarem quoque vim innuentes Ægyptij, statuam fingebant sedentem (manibus genibus impositis, quarum sinistra Crucem ansatam tenebat) ab vmbelico ad pedes vsque linteo tectam, cœtera nudam, mammisque turgentem & cum capite αἰλουρομόρφῳ, quod circulus ambibat, ex cuius ceruice flamma emicabat; atque hæc est statua illa, cuius paulò ante citatus Horus mentionem facit; cuius & exemplar in theatro hieroglyphico figura 36. spectandum præbetur; circulus cum flamma, Solis denotat virtutẽ quam circulari suo motu præstat, atque ob maximam fœcunditatem, quam mundo confert. Sed hanc figuram alibi explicatam considera. Atque hæc sunt quæ de felis hieroglyphico paucis dicenda putaui.

HIEROGRAMMATISMVS VIII.

De Amphibijs siuè

De Hippopotami hieroglyphica significatione.

OPortunè hoc loco amphibiorum animaliũ Hippopotami & Crocodili hieroglyphicam significationem subnectendam duximus; ab Hippopotamo itaque initium faciamus.

Hippopotamus Amphibium animal, variam dedit Ægyptijs hieroglyphicorum occasionem, tàm in morali, quàm physica doctrina. Primò quidem ἀντίθεον Osiridis Numen Typhonem exprimere volentes, hippopotamum figurabant. Cùm enim hoc animal nociuum cognoscerent, & ad dãna inferanda natum, præterea astutia & impietate immane, perfectè Typhonis naturam exprimeret, Typhonem ab Osiride domitum haud incongruè notabant; Per Osirim enim Nilum, & per Hippopotamum Typhonem denotantes, vim illam malignam, putridam & venenosam, quâ segetes

Hippopotamus Typhonem notat.

Pausanias.

tesfrugeſque inficerentur, occulté innuebant. Confirmat hæc eius, Hermopoli, Pauſania teſte, ſimulacrum, cui accipiter immineret, cum ſerpente dimicans, pulchrè quod diximus Oſiridis cum Typhone prælium exhibēs; Hecatæus quoque libro de ſacra Philoſophia dictam noſtram ſententiam confirmat, dum clarè tradit, Typhonem in hippopotamum tranſmutatum cum Oſiride perpetuò contendere: verba eius alliganda duxi.

Φασὶ τὲ Τύφωνα ἀντίθεον καὶ ἀντίτεχνον ἱπποποταμόμορφον, μετὰ τοῦ Ὀσιρίδος συνεχῶς πολεμίζειν, φύσιν μὲν κάκεργον διὰ Τύφωνος, καὶ ἔνδικον δι' Ὀσιρίδος σημαίνοντες.

Dicunt Typhonem antagoniſtam ſub Hyppopotami forma perpetuò cum Oſiride decertare, naturam malignam per Typhonem; bonam per Oſirim ſignificantes.

Hippopotamus ingratitudinis & impietatis ſymbolum.

Secundò, cùm nullum animal, teſte Suida, ingrati animi vitium, impietatem & iniuſtitiam magis exprimat, teſte Horo, quàm Hippopotamus, illum pingentes, vel in toto, vel in parte, nunc ingratitudinem, nunc impietatem, modò impudentiam denotabant. Nam vt rectè Poëta:

Turpis init matrem lethato bellua patre
Pinguia qua Nilus fœtifer arua rigat.

Regū ſceptra ſubiecta habebant vngulas hippopotami.

Cum patre enim pugnâ congreditur, quo ſuperato & inceſtuosâ in matrem libidine, teſte Horo, debacchatur. Hinc, eodem Horo teſte, Regū ſceptris Cucupham ſubiecto hippopotamo ſuperimponebant, aut duas vngulas eiuſdem ſubijciebant ſceptro, quia pietas impietatem, & clementia inclementiam debet ſupprimere. Siquidem nihil eſt, quod Reges aut Principes magis deceat, quàm manſuetudo, beneficentia, animique moderatio; vt quantum cœteris imperio & poteſtate præcellant, tantum ſibi ipſis humanitate & facili inductione animi dominentur. Sceptris quoque ſupernè iconem Ciconiæ, infernè verò hippopotami imponebant, vt violentiam iuſtitiæ ſubiectam eſſe, hanc Ciconiæ ſymbolo, illam hippopotami, innuerent.

Qua de cauſa pro veſtibulo templi, quod in Saitica præfectura Palladi dedicatum erat, hæc, teſte Clemente lib. 6. ſtromatum, inciſa ſpectabantur, facies pueri, & ſenis, accipiter, piſcis, hippopotamus, quem hieroglyphiſmū cùm in tertia parte fol. 198. interpretati ſumus, eò Lectorem remittimus. Ad quod ingeniosè alludit Iunius hoc tetraſtycho.

Pernix Accipiter, piſcis Nili incola, dirus
Equus, quod ordine hæreat,
Symbolon hoc loquitur. Phariæ tria ſymbola genti;
Deus odit impudentiam.

Hippopotamus quid notet.

Tertiò, per Hippopotamum Ægyptij nunc ver, nunc horas indicaſſe Horapollo refert; ratio eſt; quia Hippopotamus ſimul ac prata virere incipiunt, verno tempore à Nilo ad depaſcendas herbas exire ſolet; horas verò, quia interdiu ſub aquis latet, noctu verò à fluuio in campos exiens non feſtinus, ſed tanquam meſſor ad certum opus cōductus, meſſem æqualiter pabulatur, per noctem diemque quibus operationes ſuas tempuſque veluti menſurando perficit, haud incongruè horas indigitarunt. Vide citatum

Horum libro primo cap. 56. lib. 2. cap. 20. Suidas verbo πίλαχος & Plinius lib. 20. cap. 22.

HIEROGRAMMATISMVS IX.

Crocodilus, siuè

De Crocodili significatione hieroglyphica.

Crocodilus diuinæ essentiæ rationem notat.

CRocodilus Amphibium animal, vti magni apud Ægyptios nominis, ita variam quoque hieroglyphicæ supellectilis sobolem peperit. Primò secretiores mystæ, diuinæ quandam essentiæ rationem per huius animalis naturam indicabant. Sicuti enim hoc animal sub aquis latēs per diaphanam obductam pupillæ pelliculam, alios quidem eminentibus solùm extra aquam oculis intuetur, ipso latente & ἀφανῶ; ita Deum omnia intueri, nihilque adeò imperuium esse, ad quod diuinæ mentis oculi non dirigantur, ipso ab omnium mortalium sensibus remotissimo, inuisibili & ἀοράτῳ, etsi intimè omnibus præsente. Cûm verò Crocodilus inter cœtera animalia sit sine lingua, hinc Dei ineffabilem naturam designantes Crocodilum pingebant, ita Abenephi : ولان الطبيعة الله لاتتغير ولاتدرك وهي غير منظرة من عين الناس لذلك ومعما كان يريدون يدلون الطبيعة الله التي هي غير منظرة وكانوا رسموا صورة التمساح ان هذا الحيوان تحت الما يرا ولا يرة وان التمساح بلالسان لذلك كان يعنوا بصورة الطبيعة الله غير مدركة وغير موصوفة

Abenephi.

Ineffabilis Dei natura.

Et quoniam natura Dei incomprehensibilis & immutabilis est, inuisibilis ab oculis filiorum hominis, ideò quandò significare volebant naturam Dei inuisibilem, incidebant figuram crocodili, quoniam hoc animal videt & non videtur, & quoniam crocodilus est elinguis, ideò naturam Dei notabant incomprehensibilem & ineffabilem.

Quæ confirmat Valerianus ex mēte Hori, qui per Crocodili picturam in specu latitantis, cuius cauda tantum conspiciatur, Dei caput & substantiam eius incompertam; per caudam verò apparentem, Deum non nisi à posteriori, hoc est, ex operibus cognosci posse, significabat.

Secun-

Secundò, præterea cum motum Solis ſignificare volebant Sacerdotes, imaginem Solis pingebant in naui, quam ferebat Crocodilus, quo occultè notabant motum Solis in humido ad rerum generationem, per Crocodilum quidem aquam dulcem, quam ſuo Sol calore purificat, ita Euſebius lib. 3. c. 3. præparat. Euangelicæ. ἥλιον τε σημαίνουσι, ποτὲ μὲν δι' ἀνθρώπου ἐπιβεβηκότος, τοῦ πλοίου ἐπὶ κροκοδείλου κειμένου. δηλοῖ τε τὸ μὲν πλοῖον τὴν ἐν ὑγρῷ κίνησιν: ὁ τε κροκόδειλος, πότιμον ὕδωρ ἐν ᾧ φέρεται ὁ ἥλιος. ἐσήμαινε τοίνυν ὁ ἥλιος δι' ἀέρος ὑγροῦ καὶ γλυκέος τὴν περιπόλησιν ποιεῖσθαι. *Solem verò ſignificat per hominem gubernantem nauem. Naui à Crocodilo ſubiecto deportatà; oſtendit quidem nauis, Solis in humido motum; Crocodilus verò aquam potabilẽ per quã Sol fertur. Signatur ergò hiſce, Solem per aëris humidi, & dulcis circumuolutionem ſuam peragere.* Motum Solis notat. *Euſebius.*

Tertiò, Solis ortum indicaturi, Crocodili oculos effigiabant, vel quia hoc animal oculis prominentibus præditum eſt, vel quia ſine vllo parentum incubatu ab ouo excluſum in lucem exeat, ita Horus: Ἀνατολὴν τε λέγοντες δύο ὀφθαλμοὺς κροκοδείλου ζωγραφοῦσι; ἐπειδήπερ παντὸς σώματος ζώου οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τοῦ βυθοῦ ἀναφαίνονται; Occaſum verô ſignificaturi, teſte Horo, κροκόδειλον κεκυφότα ζωγραφοῦσι. *Crocodilum inflexum ac cernuum terra proſtratum pingunt, quia ſicuti Sol ortus toto die ſupra Horizontem, occidens verò infra Horizontem manet, ita Crocodilus interdiù ſupra terram vegetis oculis, noctu ſub aquis obtuſo viſu commorari dicitur.* Quæ verò in morali diſciplina per Crocodilum ſignârint Ægyptij, alibi dicetur. Solis ortus ſymbolum oculi crocodili.

Quartò, per Crocodilum indigitatur terra Ægypti, vel Nilus, eò quòd hoc animal Ægypti proprium ſit; hinc Imperator Auguſtus Ægypto ſub poteſtatem Romani populi redactâ, numum excudit cum palma & crocodilo. Ægypti ſymbolum crocodilus.

Quintò, Ortum, Occaſumque, facultatemque in humidi elementi ſubſtantiam, vti & Genium Lunarem humiditati ad rerum generationem neceſſariæ præſidentem ſignificaturi, Iſidem ibimorpham, ſiuè ibidis capite conſpicuam in ſede quadrata, cui duo crocodili in oppoſitis partes reſpicientes proſternuntur, depingebant. Hoc ſchema conſpicitur iu tabulæ Bembinæ medio ſpatio tertium; quod cùm ob maximam rerum ſub eo contentarum varietatem, myſteriorumque multitudinem hoc loco ob temporis breuitatem explicare non poſſimus, eius interpretationem Oedipo conſultò reſeruauimus.

HIEROGRAMMATISMVS X.

Accipiter ſiuè

De Accipitris hieroglyphica ſignificatione.

QVamuis in varijs huius operis locis, præſentis hieroglyphici myſteria attigerimus, quia tamen id, occaſione aliorum diſcurſuũ factum eſt; ideò viſum fuit hoc loco verè & ex profeſſo huius hieroglyphici Accipitrini recondita enucleare, tùm vt ſymbolorum contextus, atque ingenioſa veterum in ſymbolis condendis Architectura penitiùs innoteſcat, tùm vt multa loca mendoſa de huius hieroglyphici ſignificatione corrigantur, adeòque veritas pateſiat, Plutarchus, Accipitre picto, Ægyptios ſemper Oſirin, Deũ illum ſuum & ſacroſanctum Regem omni glorię, & honoris genere decoratum propoſuiſſe, refert. Quòd cùm ita ſit, nihil me gratiùs curioſo Lectori facturum arbitror, quam ſi Accipitri diuinitatis aliquid in eſſe a ſuperſtitioſa antiquitate putatum, quamque ob cauſam ei honores tanto ſtudio impenderint, oſtendam. Quemadmodum enim peſſimis erroribus irretitæ ac dęmonis aſtu illuſæ Nationes pleræque. Nonnullæ ob certa quædam beneficia Iouem, Apollinem & Mineruam; aliæ Iunonem, Venerem aliæ, aliæ alium Deum aut Deam etiam febrem & famem adorabãt; ita Ægyptij cœteris ſuperſtitioſiores, præter Crocodilũ & Ibidem maximo imprimis honore habebant accipitrem, dùm non ſolùm per hunc Oſiridẽ

Accipiter sũmo honore cultus apud Aegyptios.

deſignabant, ſed eum ipſum præcipuum Deum ſuum honorabant, vti illud pluribus locis teſtatum reliquit Plutarchus; præſtantiſſimam enim omniũ apud Ægyptios conſiderationem ſuper Accipitre fuiſſe, teſtantur in omnibus penè obeliſcis multiplici figura eiuſdem repræſentatæ imagines, ac hie-

Variæ trans formationes Accipitris.

rogrammatiſmi ἱερακόμορφοι. cũ hũc modò tutulatum, modò ἀνθρωπόμορφον, hoc eſt in vnum ex homine & Accipitre compoſitum, nunc in vnum ex ſerpẽte & accipitre transformatum intuearis ὀφιόμορφον ſiuè ſerpentiformem, nũc criſtâ, iam tutulo veluti tiarâ, ſeu mitrâ Sacerdotali cõſpicias inſignem, nũc extenſis alarum remigijs ſumma veluti petiturũ, nunc iterum ijſdem contractis ex alto ad ima delatum. Nunc de repente ferinâ facie, ac plumoſo

Accipitris ſignificationes.

capite in humanæ faciei blandimenta abeunte; pedibus per vngues in digitos abeũtibus, manibuſq; in rectum exporrectis officijs, ἀνθρωπόμορφον hominem mẽtitur; nunc pedibus in ſerpentinas ſpiras & volumina abeuntibus horridus, aſpidem & Draconem refert, de quibus omnibus dicendũ eſt; vt tandem tantæ rerum confuſioni modus ſtatuatur; ac de ἀνθρωπόμορφοι quidem in præcedentibus dictum eſt. Nunc quid per tutulatum ſeu criſtatum Accipitrem ſignificârint, videamus. Ac primò quidem Abenephius Animam Solis ſignificaſſe aſſerit: ☉ بصورة البازي كان يدلون النفس الشمس

Et

Et per figuram accipitris, denotabant animam Solis.

Cui adſtipulatur Horus. Ἔτι γε μὲν ἐπεὶ καὶ δοκεῖ εἴδωλον ἡλίου ὑπάρχειν παρὰ πάντα τὰ πετεινὰ πρὸς τὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας, ὀξυωπεῖν ἀφ᾽ οὗ καὶ οἱ ἰατροὶ πρὸς ἴασιν ὀφθαλμῶν τῇ ἱερακίᾳ βοτάνῃ χρῶνται, ὅθεν καὶ τὸν ἥλιον ὡς κύριον ὄντα ὁράσεως, &c. Horus:

Tùm etiam, quod Solis, præter cęteras volucres ſimulacrum eſſe videatur, vtpote peculiari quadam & occulta naturæ vi præditum, dum præter cęterarum auium morē irretortis eius radios oculis ſuſtinet. Hinc fit vt medici, ad ſananda oculorum vitia & incommoda, hieracio herba vtantur. Indè etiam fit, vt Solem interdū tanquā viſus tutorem ac Dominum Accipitris forma pingerent. Hinc teſte Æliano: *Accipitrem quoque Apollini conſecrant Aegyptij & venerantur; Oron ſua lingua Deū hunc appellantes; auem autem huiuſmodi Thauſtum nominant; cum Apolline idcircò conuenientiam habere aiunt; quod ex auibus ſoli accipitres ſemper nullo negotio aduerſus Solis radios intueātur, nec intentis oculis ſurſum verſus iter ſuſcipere grauentur, nec diuina flamma iſtiuſmodi offendantur: ijdemq́ venenoſis beſtijs, vt ceraſtibus & ſcorpionibus inimiciſſima ſint.* Scholiaſtes quoque in aues Ariſtophanis, ἱέραξ ἱερὸς ἐστὶ τῷ Ἀπόλλωνι. Accipiter ſacer eſt Soli, tùm propter motus ſui velocitatem (nam vt Sol velociſſimus eſt, ſic volatu ſuo perniciſſimus accipiter) tum propter cognationem ex origine ſui nominis, vocatur enim ἱέραξ ἀπὸ τοῦ ῥᾴδιον ἱέναι, id eſt, à facili motu, qui quidem Soli quàm maximè conuenit: Quin & à cęleſti ſphærarum impetu ſic eum aiunt dici Varinus & Euſebius in Homer. ſcilicet παρὰ τὸ ἱέναι καὶ πέτεσθαι. quod ita facilè ſcilicet feratur, acſi volaret. Porphyrius quoque lib. 4. de abſtinentia: Deos, ait, aliquot animalium nominibus veteres appellant, vt Felem, Lacertum, Leonem, Draconem, Accipitrem. Giraldus quoque Apollini accipitris genus, quod ἱερακόπτερον vocat, attribuit; Plutarchus quoque in Oſirid. & Iſid. Aegyptij Oſiridem ſæpè accipitris forma pingunt; excellit enim hæc auis acumine videndi & vi volandi; εὐτονίᾳ γὰρ ὄψεως ὑπερβάλλει καὶ πτήσεως ὀξύτητι. Accedit, teſte Euſebio, accipitrem lucis & ſpiritus ſymbolum apud Ægyptios fuiſſe; eſt enim Accipiter acerrimi viſus & velocitatis maximæ.

Hieracion Accipitris herba.

Aelianus.

Accipiter Apolloni Sacer

Porphyrius.

Ægyptij igitur Accipitris admirandas proprietates conſiderantes, certè aptius ſymbolum ad Solis naturam igniſque indicandam excogitare vix potuêre. Quemadmodum enim Sol ab omni corruptionis terrenæ mole remotus, radijs nihilominus omnia luſtrat, omnia attingit, omnia fęcūdat, immunda à mundis ſeparat. Sic Accipiter cum ſe nubium tenus altiſſimè ſublimauit, eueɛtis alis, totum illud ſpacium, quo pluitur & ningitur deſpiciens, eo ſe recipit, vbi nec fulmini, nec fulguri locus eſt, ipſo, vt ita dicam aëris diuinioris faſtigio gaudere videtur. Ex quo loco ceu alta quadam ſpecula inſigni corporis agilitate in quamcunque partem ſagittæ inſtar labitur, velificantia alarum remigia, quolibet, modico caudæ gubernaculo, dirigit, iam cunctabundo volatu penè eodem loco pendula circumtuetur & quærit, quorſum potiſſimum in prædam ſupernè ſeſe præcipitet, ac mox fulminis inſtar de cœlo improuiſa ſimul campis pecora, ſimul montibus feras

Miræ proprietates Accipitris.

ras

ras ſub eodem impetu cernens, vndè roſtro transfodiat, vndè vnguibus dilaceret, vel agnum incurioſum, vel leporem meticuloſum, vel quodcunq; eſui animatum vel laniatum fors obtulerit, quæ omnia Solis naturæ omninò accommodari queunt.

Hiſce accedit, multiplex ille Accipitris volatus, quo nihil exactius refert rerum naturalium motum, vti ſurſum verſus recto fertur volatu, ita ſi supernè in terram delabitur, non id tortuoſo & obliquo, ſed recto ad nos tramite perficit. Certè ſicut varia illa helicum, quę ſpirali volatu ſenſim, in aëre decircinat volumina; nihil aliud quam ſpiralem Solis reliquorumque ſiderum motum, ſic rectus ille ac veluti perpendicularis motus, quem ſiue deſcendendo pullorum impetat agmen, ſiue aſcendendo ſublimem in nube columbam, conſtanter ſeruat, nihil aliud niſi linearem elementorũ motum deſignare videtur: motus ſanè qui præter accipitrem & aquilam nulli alteri conuenit; omnes enim reliquæ volucres, ſi curſum arripuerint in ſublimia, obliquo ferri tractu curuatiſque ſpacijs agi cogũtur; quid aliud quoque ſcintillantibus illis oculorum orbitis, niſi luminarium ſplendentia corpora, & latentis ignis vbique diffuſa virtus denotatur. Prætereà ſicut Sol viuifici caloris motu perpetuò æſtuat, ita accipiter ſanguine & ſpiritu viuaciſſimo turgens, longæua viuacitate ſua Solis quodammodo perpetuitatem æmulatur. Cumque Sol omnia radiorum ſuorum proiectione in inferiori mundo veluti oculis quibuſdam pelluſtret, hinc non incongruè Plutarchus lib. de Iſid. & Oſirid. Accipitris imagine Solem denotari Ægyptijs ſolitũ, ob eximiam eius videndi facultatem aſſerit. Eandem ob dotem etiam ἱέραξ παντόφθαλμος, id eſt, multioculus, ſicuti Oſiris dictus fuit. Eodẽ pertines, quod, inquit, Epies maximus apud Ægyptios Deorum interpres, vt eſt apud Euſebium lib. 1. cap. 7. diuiniſſimum ait ſerpens accipitris caput habens, valdè iocundum eſt, id, ſi palpebras erigebat, luce primogenita omnem ſuam regionem replebat. Cum verò clauſos retinebat oculos, tenebræ fundebantur: vt nullũ dubium ſit, naturam eius maximè igneam eos exiſtimaſſe, ac Solis effectus illos, accipitris geſtibus demonſtrare voluiſſe.

Solis virtutes in omnibus æmulatur.

Epies Aegyptius Deorũ interpres.

Huic tam eximiæ videndi facultati accedit celeritas volatus, quâ omnibus alijs volucribus non immeritò palmam præripit, quem & veteres ſymbolis paraboliſque multifariàm indicarunt. Æthiopes quidem, vt Clemens lib. 5. ſtrom. memorat, in accipitre celeritatem, ſicuti Ægyptij pari pacto rem citò factam denotabant. Hinc, vt ſuo loco dicetur, ventum pingentes, accipitrem pingebant volantem; ob hanc, inquit Varinus, motus velocitatem Apollini ſeu Soli Accipitrem antiquitùs dedicabant; vndè Homerus Apollinem comparans Accipitri, ſic dicit.

Homerus.

Βῆ δὲ κατ' ἰδαίων θέων ἴρηκι ἐοικὼς
Ὠκεῖ φασσοφόνῳ ὅς ὤκυστος πετεηνῶν.

hoc eſt: *Deſcendit verò ab idæis montibus accipitri ſimilis*
Celeri columbarum occiſori, qui celerrimus volucrum.

Por-

Porphyrius lib. 4. de Abstinentia: *Accipitrem*, inquit, *Aegyptij Solis imaginem putant, cuius totam substantiam aiunt ex sanguine & spiritu constare, & hominis misericordia affici, ac mortuum lugere, ac in oculos terram ingerere. Vndè Aegyptijs solitum fuit, Isidis statuam pennis accipitrinis ornare in signum excellentiæ.* Ælianus tradit, in vsu fuisse apud Reges Persarum, vestem purpuream accipitris pennâ spectabilem.

Porphyrius.

Aethiopibus Isidis statua accipitrinis pennis vestita.

Atque ex his & similibus ingenij ac naturæ dotibus, non Solis tantum, sed & aliorum, vti animæ, victoriæ, gloriæ hieroglyphicum connotabant, vt rectè Horus. Hinc eum Ægyptiaca lingua dicebant ϐⲁⲏⲉⲑ, quod cor seu sedem animæ propriam significat, cuius & animæ symbolum, teste Horo, Accipiter erat. Est autem Βαιηθ compositum vocabulum à βαι, quod vitam seu animã, vel vt ego arbitror, ab antiquo βίος & ἠθ; quod cor significat; vtebantur enim illi libenter huiusmodi compositis vocibus, cum vel ipsam rei originem naturamque, aut quid simile significare vellent, quod & apud Hebræos frequentissimum esse monstrat שמים, quo cœlos ex aqua & igne constare innuebant. Sed iam quid commercij anima cum ipso corde habeat, videamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor esse animæ receptaculum, ex compositione verò duarùm illarum syllabarum, βαι & ἠθ in vnam dictionem, fit vox *Baieth*, quæ Accipitrem significat. Ergò sicut animæ sedem in corde, ita animam mundi in Sole residere credebant; cum verò sanguis, qui in corde existit, vehiculum animæ sit, Ægyptij quoq; pro sanguinis symbolo, accipitrem pingebant; sanguinis enim victu eum viuere & nutriri credebant. Cur autem eum potissimum dedicarēt Mercurio, multæ sunt causæ, quarum prima est, quod Apollinem, quem in apparatu nostro eundem esse cum Mercurio demonstrauimus, in hunc alitem se sæpius transmutasse comminiscantur: quemadmodum & aliàs eum nunc lacerti, nunc Leonis, nunc Draconis habitum induisse fingunt; vndè hunc Deum Phæbum, quo nomine Solem intelligebant & venerabantur: & accipitris subindè nomine insigniebant, & hinc ob maximam naturæ accipitrinæ cum Sole similitudinem, Apollinis præcipuum nuncium, eiusque voluntatis interpretē, poëtæ eam auem habitam fabulantur. Vndè Ouidius de Arachne puella cum Minerua de lanificio certante, lib. 6. metamorph. ita canit.

Accipiter in moralibus quid denotarit?

Βαιηθ quid?

Accipiter sanguinem notat.

Apollo in accipitrem transmutatus.

Est illic agrestis imagine Phœbus
Vti modò accipitris pennas, modò terga Leonis.

Homerus: Κίρκος Ἀπόλλωνος ταχὺς ἄγγελος. In hanc auem quoque *Dædalionem* conuersum nugantur Poëtæ. Sed de hac fabula lege Ouidium lib. 11. Metam. Est enim accipiter animal solare & occulta quadam naturæ similitudine fertur ad solaria. Hinc solari herba oculos purgat. Hinc ad Solem illum subterraneum, aurum, inquam, maxima ei sympathia; Accipitris enim ossa aurum magnetis ad instar attrahere, non tantùm Ægyptij, sed & Plinius ipse nouerat, sic enim scribit: *Apud Arabes quoque, ex ossibus accipitris ignem elici, aurumque attrahi scriptum inueni.* Ælianus lib. 10. de animal. c. 14. ait:

Apollinis nuncius accipiter.

Accipitris ossa aurum trahunt.

Aelianus.

ait: *Os tibiæ accipitrum, ſi ad aurum admoueatur, hoc ipſum illecebra quadam mirabili non ſecus ac magnes ferrum, ita hoc quaſi præſtigijs & captionibus quibuſdam aurum ad ſe trahere.* Sed hæc fusè diſcutiuntur in Alchimia noſtra hieroglyphica.

Accipiter Mercurio ſacer ob diuinationem.

Secundò, Mercurio ſacri putabantur Accipitres maximè palumbares, teſte Plinio lib. 12. cap. 4. ob inſignem quandam, quâ pollent rerum futurarum præſcientiam. Accedit quòd maximus eorum in augurijs capeſcendis eſſet vſus; vndè certos miniſtros in curam Accipitrum, quos ad certos vſus alebant, deſtinabant, teſte Diodoro lib. 2. cap. 4. adeò quidem, vt volantibus carnes inciſas proijcerent, magnaque voce, donec carnes caperent, inuitarent. Mortuos quoque accipitres colebant, quod earum animas vaticinandi vi præditas exiſtimarent. Vnde Ælianus 1. de antiquitate; quoad viuit tùm apud Aegyptios egregiè carus Deo exiſtimatur, tùm poſt exceſsũ è vita, futura eum oſtendere, ab eodemq; ſomniorum interpretationes proficiſci arbitrantur. Atque apud eoſdem populos tripoda accipitris aliquandò fuiſſe, vndè oracula conſulentibus diuino inſtinctu afflata effunderentur, fama eſt. Euſebius quoque lib. 2. cap. 1. diuinum, inquit, fuiſſe animal habitum ab Aegyptijs, & indè conſtare poſſe, quod bonum illum dęmonem, cuius beneficio ac nutu omnia ſubſiſtere, vigere atque contineri credebãt; ex ſerpentis imagine, & capite Accipitris effingerent. Hinc mortuos etiã publico exequiarum honore proſequebantur; vide de his Herodotum in Euterpe; & Diodorum lib. 2.

Præſentiendi vis in accipitre.

Tertiò, Mercuriò dicabant, πάντα γὰρ ἐξελέγχει καὶ διαύνοπτα ποιεῖ. Quia ſicuti Mercurius aliger Deorum nuncius, ſeù Sol lucis beneficio omnia ſecreta atque incognita patefacit, ſic & accipiter diuinæ voluntatis nuncius ac interpres haberetur. Quæ opinio tantum inualuit apud omnes, vt ab augurijs nomen traxiſſe velint, quaſi, quod ter accepta & nuncio lætiſſima dicatur in augurijs auis; tantum verò hanc prædicendi vim in Accipitre valere arbitrabantur, vt etiam cum moriente non ſolùm non mori, ſed & in alios etiam; deuoratis eius extis, transferri ſe poſſe crederent. Quod impius ille Porphyrius aſſerere etiam non dubitauit, hiſce verbis: *Qui animalium vaticinijs pollentium animas in ſe recipere volunt, deuoratis principalibus corporis eorum partibus, vt cordibus coruorum, aut talparum, aut accipitrum, animam quoq; ſingulorum pręſentem & ingredientem in ipſis accipiunt, & Dei inſtar futura præſentientem.* Cui adſtipulatur Strabo lib. 17. qui, ait; *Philarum incolas (quæ habitatio communis erat Aegyptiorum & Aethiopum) Aegyptia templa habuiſſe, vbi ales colebatur, qui accipiter appellatur. Hinc eum Thauſtũ antiqui Aegyptiaca lingua, quod idem ac Tauutum in Phœnica lingua; Thaut autem in Aegyptiaca lingua idem eſt, quod Thoth ſeu Mercurius.*

Porphyrius.

Strabo.

Accipiter cur Thauſtus dictus.

Mercuriales igitur dicebant accipitres, ob præclaram rerum inuentionem, quam Mercurio adſcribebant; Quam quî per hanc auem præſtiterit, explicamus. Primò, ſanandorum oculorum rationem herba ἀπὸ τοῦ ἱέρακος

ab

ab Accipitre hieracium siue accipitrina herba sic dicta, Collyrium absolutissimum manifestat. Est enim intybacei generis herba quædam, quæ mutuato ab hierace vocabulo, hieracium plerumque apud Græcos, Latinos, atque etiam fœminino genere à quibusdam hierace dicitur. Huius enim Accipiter auulsæ scalptæque succo oculos inungens oblinensque, deperditã oculorum aciem in integrum restituit, pristinamque claritatem recuperat. Vocatur autem illa herba vulgò dens Leonis. Rustici in Germania à simili euentu *Vveyenschvvantz* caudam accipitris vocant. Huius enim flores instar lactucæ, & hieracis Cretici, aliorumq; quorundam Hieraciorum, lacteo succo diffracti manant, qui cùm amarus sit, & insigni abstergendi vi præditus, non mirum, si accipitribus affrictu oculorum caliginem discutiat. Vtrum autem verum illud Hieracium sit intubus, vtrum Thythimalloides, vtrum Cychorium syluestre, aut dracunculus caule maculis accipitrinis insigni præditus, aut hieracopodion seu pes Accipitrinus, seu Lychnis coronaria, disputant Botanici; ego arbitror esse hieraciũ illud, quod supra Thythimalloiden diximus; hoc enim egregia vi detersoria pollet, eaque ratione oculorum defectibus prodest, vt Chelidonium maius, aliaque huiusmodi, cuiusmodi magnam quoque copiam crescere in Ægypto, testatur Prosper Alpinus. Atque hinc Collyriorum origo, quæ Medici hieracia vocant, tale est Apollonij Phœnix Collyrij genus, apud Galenum Hieracium cognominatum, vt Doctoribus quibusdam recentioribus placet, quod ab Hierace quodam compositum, ab Apollonio verò in vsum assumptum sit.

Accipitrina herba Hieracium dicta, collyrium optimum.

Descriptio Hieracij.

Iterum huic Mercurialem illum characterem, seu Isiacum signum Tau acceptum referebant, cum enim Accipitrem Ægyptij capite, rostro, oculis nescio quid Tautico characteri simile effigiare notarent, veluti Mercurialis præsentiæ notam admirantes, hunc characterem ceu mysteriosissimum venerantes, ex Tauri videlicet & Accipitris vultu desumptum, inter quatuor literas ab Ægyptijs in Comasiarum solennitatibus circumportari solitas, vti suprà insinuauimus, receperunt. Erant enim Ægyptij ad superstitionem vsq; in animalium formis & figuris curiosè obseruandis præ cæteris studiosi.

Tauticus character accipitrinum caput refert.

Diximus enim suprà, Mercurium signum Hebræorum Tau alijs mysterijs accomodatum, in Ægyptiacorum sacrorum vsum conuertisse, imò paucis immutatis Thath appellauisse, iuxta suum nomen; seu iuxta Phœniciam linguam Tauutum, hoc est, felicem dœmonem seu ἀγαθοδαίμονα, quem & Accipitris capite serpenti imposito, circuloque incluso significauit; per accipitris caput, quod dictum characterem effigiat, nihil aliud, nisi vitam, quam diuini Osiridis potentia, & genialis illa virtus fœcunda per serpentem indicata, toti mundo communicat appositè exprimunt; sed nè quicquam proprio sensu moti excogitasse videamur, audiamus Eusebiũ lib. 1. cap. 7. de hoc non tàm doctè, quàm cumprimis appositè disserentem. *A Misore Tauutum fuiße natum, qui primus Elementa literarum conscripsit, quem Aegyptij Thauth. Alexandrini Thoyth, Græci Mercurium appellant.* Et in eodem

Tautus quid?

capite circa medium, *Cùm verò Mercurius Austri Regiones petijsset vniuersam Aegyptum Deo Tauuto largitus, ipsum ibi Regem constituit*. Et quæ sequuntur: & postea. *Draconum naturam atque serpentum ipse Tauutus diuinam putauit, & post ipsum etiam Phœnices atque Aegyptij; spirituosissimum enim animal est omnium & maximè igneum; id Phęnices felicem Dæmonem appellant; Aegyptij verò Cneph appellarunt, cui accipitris caput apponunt, propter actiuitatem accipitris singularem, idcircò Epies* διὰ τὸ περιπτικὸν, *(quem summum Deorum interpretem Aegyptij putarunt) sacrarum literarum scriba, cuius libros Arius in græcam linguam transtulit, allegoricè hoc tradens ad verbum ait; diuinissimum animal serpens & accipitris habens caput, valdè iocundum est, & si palpebras erigit, luce primogenitam omnem suam regionem replebat; cum verò clausos retinebat oculos, tenebræ fundebantur*; & circa finem: *verum Aegyptij vniuersum depingentes mundum, hac ipsi inducti sententià, intercurrentem aërem ignemque in superficie circumfusum, serpentis* ἱερακομόρφου, *siuè sub Accipitris figura extendunt, vt sit Theta græcæ literæ figuræ simillimum. Magnitudinem ac formam mundi per circulum indicantes: per serpentem verò* ἱερακόμορφον, *qui in circulo medio positus est, bonum dęmonem conseruatorem omnium, cuius virtute mundus continetur, ostendentes*; Atque hinc patet. Cur Accipiter inter quatuor quoq; literas computetur, & vndè natum sit, quod Græci postmodum caduceum Mercurij ex serpentibus effigiarint.

Atque hinc quoque accipitris figura loco amuleti vtebantur contra malignos Typhonis insultus, vti videre est in hieroglyphica descriptione, quæ hodiernâ die in basibus sphyngis, seù Leonis, ad fontem aquæ felicis iuxta thermas Diocletiani apparent, vbi character noster Thauticus vna cum duabus hinc inde accipitribus positus, nihil aliud refert, quàm amuletum quoddam contra Typhonem positum, hoc est, contra igneam ariditatem seu Etesiarum flatus, quêis aqua Nili exarescit, & sic fœcundam Nili inundationem impediens, sterilitatem inducit. Arbitrantur enim Aegyptij ad hunc characterem Isiacum omnium aueruncari malorum incursus, & Osiridem hisce medijs allici, & spiritum Mundi trahi. Amuletum vna cum interpretatione eius sequitur.

Ex sphynge ad aquas felices

re-

replicantur autem figuræ ex ortu in occaſum, contra potentias infauſtas, quæ orienti & occidenti dum præſunt, eas hâc ſymbolorum duplicata ſerie, veluti aduerſis & inimicis ſignis auerti credebant.

Atque proindè hæc hieroglyphica ponebantur propriè in baſibus Sphyngum, & in ripa Nili collocabantur, vt eſſent quaſi phylacterium quoddam contra ariditatem & igneam vim, Nili exſiccatiuam, quam teſte Plutarcho Typhonem dicebant. Accedit quod alibi hæc inſtrumenta numeri 6 & 7 ſignata, Abenephi, vt ſuo loco dicetur, Typhonis machinamenta vocet, cauſam non addit, vndè ego arbitror, illa nihil aliud eſſe, quā inſtrumenta ſeu funes, quibus olim Oſiridem in arcam, iuxta hiſtoriā â Plutarcho enarratam, compegit Typhon. Confirmat hanc opinionem, quód in eodem hieroglyphicorum ſyntagmate Accipiter cum dictis inſtrumētis & cum muſca, & iunco marino, nihil aliud velint, quàm Oſiridem propulſatorem machinamentorum Typhonis. De quibus vide fuſiùs tractantem Plutarchum, & plenam eius explicationem alijs locis reſeruatam.

HIEROGRAMMATISMVS XI.

Noctua ſiue

De Noctuæ hieroglyphica ſignificatione.

TRia Noctuam apud Ægyptios ſignificaſſe reperio. Primò ſapientiam ſilentio comparatam. Secundò DEVM; Tertiò dæmonem auerruncum ἀντίτεχνον Oſiri, ſiuè omne ominoſum & portentoſum; Cùm itaque inter cœtera hieroglyphica, quæ in Obeliſcis ſpectantur iſtiuſmodi ſit frequentiſſimum, idq; varijs modis exhibeatur, de eo hoc loco, vti meliori conditione quâ poſſum, ita fuſiùs quoque diſceptandum duxi, vt ratio huius hieroglyphici luculentius patefiat. *Noctua tria potiſsimum ſignificat.*

Sciendum itaque cùm naturam huius animalis attentiùs conſiderarent, vtpotè auem abditam, quæ noctu vigilet, dormientibus cunctis volet, in tenebris quoque, quibus cœteræ aues caligantibus oculis quieſcunt, illa viſum acuat, circumuagando operetur, futuriſque rebus proſpiciat. Contrà diurno tempore quibus importunis variorum tumultuum ſtrepitibus fragoribuſque obnoxio, reliquæ volucres operantur, ipſa intra ſolitarias veterum ædificiorum parietinas, veluti dulci quadam contemplatione ſuauiter conquieſcat; aptè ſanè ſapientiam ſilentio comparatam per hanc auem compararunt; *Natura noctuæ.* *Noctua ſymbolicū Sapiētiæ ſilentio comparatæ*

Nam vigil inſomnes ducit ſolertia curas.

Sapientiam etiam in maxima errorum caligine perſpicas proprium ſplendorem acquirit, malumque â bono diſcernit; cùm nihil tam abditum ſit tamque obſcurum, quod ea non percipiat, & vbi cœterorum ho- *Sapientia in quo conſiſtit.*

minum vulgus oppidò occupatū eſt, ſapientia quietem capit, & vbi plebs nihil, huius mundanæ lucis vſurâ excœcatâ, quid agat, videt; ſapientia tùm oportunè in rebus gerendis perſpicax redditur. Sapientis quippè eſt, ijs in rebus, quibus vulgus occupatur, quietem capere, & contra illic ſeſe plurimum exercere, vbi vulgus nihil videt agendum; quod dum facit, pulchrè noctuam imitari dici poteſt. Quæ omnia calculo ſuo comprobat Abenephi his verbis:

Abenephius.

والهامه هي علامة الحكمه متحصلة بسكوت لان كما الهامه تعمل في الليل وفي نهار
تستريح هكذا العلما يهجرون الاشغال الدنيا ويستقرون كثيرا بنظرهم مثل بليل
بسكون الهامـــــــــــــــة

id eſt, *Noctua ſignum eſt Sapientiæ ſilentio acquiſitæ, quoniam ſicuti noctua nocte operatur, & de die quieſcit; ita ſapientes, qui fugiunt tumultum negotiorum mundi, tranquillam vitam agunt in contemplationibus ſuis, ſicuti in nocte & ſilentio noctua.*

Harpocratis pulchrum hieroglyphicum.

Quæ omnia pulchrè docet figura theatro hieroglyphicorum Hervvartiano inſerta, vbi Harpocrates ſub forma pueri ſedentis, capillis ὀφιομόρφοις, ſiuè in ſerpentes degenerantibus exhibetur, qui labijs digito preſſis ſilentia ſuadet; alterâ manu facem præferens cum tribus capitibus papaueris, ex cuius capite auris, cui perſeæ folium inſeritur, cum ſextilis Lunæ charactere, emergit; pharetra quoque poſt tergum cum arcu temerè proiecto ſpectatur, cui ad latus coniunguntur primò, Noctua, cuius è capite egreditur auris, cui pariter perſeę folium inſeritur; deindè gallus, vt hic in Schemate appoſito apparet.

Explicatio figuræ.

Quo quidem nihil aliud Hieromyſtæ indicare voluerunt, niſi veram ſapientis viri ideam; per Harpocratem ijs, quæ vides, ſymbolis inſignitum, indicatam. Sedet primò, quia ſola ſapientia quietem & tranquillitatem animi componit. Iuuenis eſt, quia ſapientia immarceſcibilis ſemper floret & viget; digito labra premit, quia ſapientia nō inter ſtrepitus & tumultus, ſed ſilentio, ſolitudine, ſeceſſu, & omnium rerum terrenarum cōtemptu comparatur. Quæ per noctuam nocturnum & ſolitarium animal pulchrè indicantur, vti paulò ante indicatum fuit; gallum adjunctum habet, quia ſapiens omnibus actionibus ſuis, ne præpoſteris finibus in tranſuerſum agatur, inuigilare debet. Siniſtro cubito galli guttur premit, vt oſtenderet, quietem & otium contemplationis non interturbandum per importunas diurni temporis actiones, qua-

Gallus quid notet?

rum

rum gallus nuncius est, voceque ad eas excitare solet homines; quemadmodum igitur Harpocrates digito labia sua premit, ita & gallo importuno quietis interpellatori guttur coërcet, quasi in gutture eius iam vocem molientē, sentiretur tacitū quoddā & internū incitamentū. Auris, cui inseritur perseæ folium capiti impositum habet, quod vti, teste Horo, linguæ, ita fructus eius cordis figuram exprimit; quia Sapiens multum audire debet, & quod per linguam sapientis Magistri didicit, altè cordis penetrabilibus per frequentem contemplationem committere debet. Papauera præfert cum face accensa, quia Sapiens maximè in mortis, quæ per papauera signatur, & in supernarum rerum, altissimarumque per facem accensam indicatarum meditatione versari debet; pharetra post tergum, ac temerè proiectus arcus indicat, quod quicunque Sapientiæ penetralia intrare vult, is amori rerum terrenarum ante omnia abrenunciare debeat; rerumque corruptioni obnoxiarum, quæ per lunam & serpentem temporis caduci symbolum, teste Horo, indicantur, penitùs obliuisci. Quæ omnia fusè ex varijs Authoritatibus comprobarem, nisi ea proprijs istiusmodi symbolorum locis reseruassem; quare eò Lectorem remittimus. Noctua itaque symbolum fuit Sapientiæ silentio comparatæ. Vndè non Athenienses tantùm pro Vrbis insigni assumpserunt Noctuam, sed & eandem τῇ Ἀθηνᾷ, id est, Mineruæ Vrbis tutelari sacram esse voluerunt, vti numi penè innumerabiles ostendunt apud Parutam, Augustinum, Choulum, aliosque, omnes noctuæ simulacro insigniti.

Perseæ foliū.

Papauer quid notet.

Pharetra proiecta quid.

Cur Atheniēsibus Noctua pro symbolo.

Est enim γλαῦξ idem quod noctua, â Cæsio oculorum colorê, vndè Ἀθηνᾶ γλαυκῶπις, Minerua Glaucopis siuè quòd glaucis & cæsijs oculis esset, siuè ab aëris colore cœruleo; per Mineruam enim aërem interpretabantur, dicta fuit. Vndè & omnes, qui cæsijs oculis essent, tanquam Mineruę filij, summi ingenij homines reputabantur. Erat autem Atheniensium Vrbs hisce auibus tantoperè referta, vt indè prouerbium natum sit, γλαῦκας εἰς Ἀθήνας φέρειν, id est, Noctuas Athenas fert, contra eos, qui illuc merces, vbi eæ affluunt stolidè comportant. Quod verò nonnulli Noctuam victoriæ symbolum asserunt, id ideò factum esse putem, quod Noctua Sapientiæ & prudentiæ, quam Pallas ex patris cerebro nata daret, simulacrum esset, quibus administratæ res optatum proculdubio finem sortiuntur. Sapientia namque nocturnâ contemplatione vigilijsque diuturnis, vti ex paulò ante adductis symbolis patuit, paratur; quibus vtrisq; Noctua prę cæteris auibus egregiè præstare videtur. si quidem Sapientis est, præmeditatione ea, quæ in obscuris sunt, dignoscere, & loquacitate repudiata, loca tempusque ad agendum respicere; Vndè & eandem ob causam Æsculapio dedicata est; quod ad imitationem huius alitis, Medico diù noctuque studiosè in ægrorum salutem inuigilandum sit. Et quoniam sapientiæ acquirendæ nihil adeò contrarium quàm temulentia, & nimius vini vsus; hinc aptè quoque Noctuam posuêre abstinentiæ & temperantiæ symbolum, eò quod

γλαῦξ quid & vnde Mineruæ Glaucopis dicatur.

Multitudo noctuarum Athenis prouerbium dedit.

Noctua victoriæ symbolum quid intelligendū.

Cur Æsculapio dedicata.

Noctua cur abstinentiæ symbolum.

nota Pro ebriosis preseruandis.

quod oua Noctuæ ea vi pollere dicantur, vt si per triduum ebriosis in vino dentur, tædium vini adducant, & abstemios reddant. Sed hæc de primo sapientiæ symbolo dicta sufficiant.

Noctua malignum dæmonem notat.

Diximus quid Noctua apud Græcos indicârit, nunc quid apud Ægyptios notârit aperiamus; Apud Ægyptios itaque signabat primò ἀντίτεχνον Osiridi Numen, siue malignum dæmonem, Osiridis Aduersarium, qui dira pessima portendat, etsi subindè prosperorum nuncium quoque significaret, vt posteà dicetur; cuius significationis ratio hinc originem sumpsit. Ferunt, Ægyptij, teste Hecatæo, Typhonis asseclas singulos sibi eorum animalium, quæ cum sacris animalibus ingenij & naturæ dotibus dissiderent, formas assumere solitos, sub ijs dira mortalibus portendisse, eosq; varijs modis vexasse. Sicuti itaque Typhon subindè Crocodili, vel Asini, nonnunquam Hippopotami, ita interdum quoque Draconis, aut Noctuæ formam assumpsisse, sicuti alibi probatum est, vt hominibus illuderet, eosq; varijs persuasionibus agitaret. Verba Hecatæi. Τύφων δὲ μετασχηματιζόμενος εἰς γλαῦκα τερατολογούμενος ἔτυχε. *Typhon verò in noctuam transmutatus, dira portendebat.* Hinc Ægyptij occasionem sumentes, quando Draconem significare volebant, noctuam pinguebant. Et quemadmodum certis sacrificijs aduersa Dijs sacris Numina placare contendebant, ita & Numen hoc ἀντίτεχνον sub Noctuæ forma conspicuum, aueruncandi gratia varijs materijs Noctuæ appropriatis, ceu malignum dæmonem, lucis Osorem, & tenebrarum incolam, nè noceret, & vt dira omnia auerterent, venerari studebant. Erant quippè Ægyptij mortalium omnium superstitiosissimi, dum omina in omina, quæ vel viderent, vel audirent, aut somniarent, traherent. Vt proinde Meandrum sub persona Ægyptiorum, de diris huiusmodi omnibus conquestum esse, mirum non sit.

Hecateus apud Malchũ.

Superstitio Aegyptiorũ.

Angimur, si sternutauerit, si mala loquatur
Irascimur, si quis viderit insomnium, valdè
Metuimus, si Noctua clamauerit quæpiam, timemus.

Auis inauspicata noctua.

Hinc ad omnes ferè populos & Nationes transijt hæc de Noctuæ ferali carmine & ominoso gemitu persuasio; Hinc tot infelicia epitheta apud Poëtas passim Noctuæ attributa legimus, quibus tanquam inauspicatissima auis, dum bubulat horrendum, credita fuit; humano generi. Tristia fata ferens. Teste Ouidio.

Fædaque fit volucris venturi nuncia luctus,
Ignauus Bubo, dirum mortalibus omen.

Et Virgilius

Seraque culminibus, ferali carmine Bubo
Visa queri, & longas in fletum ducere noctes.

Noctua diei symbolum

Vt verò rationem & originem huius luculentiùs perspiciat Lector; Notandum est. Ægyptios non tantum per noctuam aduersi Numinis operationes significasse; Sed etiam existimasse, Hemphta (est hoc prouidentiæ

vniuerſalis nomen & Numen,) Noctuam veluti nuncium ſuum ad homines mittere; iiſque per eam futura ſignificare, de ſiniſtris euentibus præmonere; ac quid inſtante quadam calamitate prudenter agendum ſit, ſuo exemplo docere. Sapientiam enim veram, quam per noctuæ actiones ſignificabant, vnicam eſſe, quæ omnibus ſiniſtris euentibus, obuiiſque calamitatibus occurrere, reſiſtereque poſſit; vt vel ex hoc appareat, hoc hieroglyphicum omnium optime concordare Sapientiæ; ita Abenephius:
وقالوا ان الهامة هي مبشرة ممفطا الاهم الذي هو عندهم الاهوت اولي وصدقوا ان ممفطا
منكو يبشر كل ما مستقبل علي النــــــــاس ۞
Credebant enim, quòd Noctua nuncia ſit Numinis Hemphta, quæ eſt prima apud eos diuinitas, & annunciatrix omniũ, quæ euentura eſſent hominibus. Certè quæ de Hemphta dicit Abenephi, de Iſide, quam Plutarchus prudentem naturæ progreſſum interpretatur, Diodorus lib. 1. c. 2. apertis verbis confirmat, dùm ait: *Iſidem in ſomnis paſſim apparere ſe colentibus, non rectè valentium morbis auxilia præbere, monita dare ſalutis, & tùm ad mala euitanda, tùm ad bona conſequenda, homines nocturno tempore per ſomnum, & varia phantaſmata ſollicitare.* Quæ propiùs adhuc attingens Porphyrius l. 4. de abſtin. apertè dicit, inter Oſcines aues, Noctuam vnam eſſe, quæ Mineruæ, quam eandem cum Iſide libro tertio aſſeruimus, de rebus euenturis ſententiam denunciaret; quæ fuſiùs Plutarchus in Themiſtocle proſequens, hanc annexuit fabulam. Cùm Neptunus à Minerua victus, non poſſet Atticâ regione potiri, iratus δυσβουλίας, id eſt, leuia, ſtolidaque conſilia illis immiſit, cùm autem Palladis ales mentem eius hominibus aperire crederetur, hinc prouerbium natum eſt, *Noctua volauit*, quod rebus feliciter atque ex animi ſententia geſtis, ſeu ſuccedentibus dici conſueuit. Vndè & ipſe Plutarchus ait, natum eſſe, vt in ſymbolum victoriæ noctua aſſumeretur, de quo ſuprà agebamus. Explicat hæc omnia appoſitè ſanè Porphyrius l. 3. de abſtinentia his verbis: *Sed Dij quidem tacendo res indicant, & eorum ſignificationes aues celeriùs quàm homines percipiunt, & percipientes nobis eò quò poſſunt modò denunciant. Et aliæ aliorum Deorum nunciæ hominibus ſunt. Iouis aquila, Apollinis accipiter, & noctua Mineruæ, Cereris grus, & cæterorum aliæ.* Hebræi quoque hoc dœmonium לילית *Lilith* vocaſſe reperio, quaſi nocturnum dœmonium. Ita Elias Thiſbites, quam & puerperis infeſtam inimicamq; ait, ואף שם הרגיעה לילית [לילית]
רש"י פירש שם שדה תרגום יונתן לילין בלשון רבים וכך בפסוק בימים ההם כשבת מלך
Lilith, quin & Lamia ibi requieſcit. R. Salomō Iarrhi dicit תרגום ירושלמי שדין ולילין *eſſe nomen dæmonis; & Ionathas in Thargum tranſtulit* לילין *Lilin in plurali numero, & ita in hoc verſu: In diebus illis cùm ſederet Rex &c. Thargum Hieroſolymitanum Sedin & Lilin; Dæmones & Lamias habet*; Fabulas, quas Hebræi hic inſerunt, qui videre volet, conſulat Oedipum, vbi fuſè de huiuſmodi tractatum reperiet. Meminit huius dœmonij nocturni quoque Abenſihal Haſſemoni in libris de ſectis Religionum in Oriente, his verbis:

Porphyrius l. 4.

Aben Sihal Haſſemon.

والقن مبين

ولاوايل كان يعبدون الصنم اسمه الليلة يقولونه القمر ويسمونه الليلة لانها المعبرة وملكة الليل ✡

Colebant, inquit, *Antiqui etiam Deam, quam Alilath vocabant, & dicebant illam Lunare Dæmonium eſſe; appellabant autem eam Alilath, eò quòd ipſa Domina & Regina noctis eſſet*; Cui conſentit Herodotus, quia in Euterpe aſſerit, Arabes Deam nomine Alittam coluiſſe, vbi loco Alittæ corrupti vocabuli, Alilath legendum eſſe cenſeo. Καλέουσι δὲ τὴν Ἀφροδίτην μυλίτταν, Ἀράβιοι δὲ Ἀλιττά. Quamuis Militam Mor Iſaac Syrus à pariendo ſic dictam eſſe velit, vbi enim de Aſtartha Dea Aſſyriorum agit, ſic ait:

ܥܣܬܪܘܬ ܗܘ ܟܘܟܒܐ ܚܕ ܡܢ ܫܒܥܐ ܦܠܢܝܬܐ ܗܝ ܕܐܦ ܡܬܩܪܝܐ ܝܠܘܕܬܐ ܘܚܝܬܐ
ܐܝܟ ܐܡܐ ܕܟܠ ܡܘܠܕܢܝܬܐ ܘܡܦܪܢܣܢܝܬܐ ܕܟܠ ܡܕܡ ܕܒܥܠܡܐ

Aſtaruth, inquit, *ſidus eſt vnum de ſeptem errantibus ſiuè planetis, quæ etiam vocatur Genitrix, & obſtetrix, eò quòd ipſa veluti mater ſit omnium; omnium productrix rerum, omnium quæ in mundo ſunt conſeruatrix.* Quicquid ſit, ſiuè Militta à Valed, id eſt, parturiendo, ſiuè à lail Alilath & Lilath, hoc eſt, à nocte deriuetur; Certè omnia hucuſque recenſita nomina Ilithya, Militta, Alilath, Lilith, eandem Deam eſſe, & cum Lucina, Hecate, Proſerpina, Iſi ſeu Venere ſubterranea Nephthe, Empuſa, Lamia, Lemuribus dæmonibuſq; nocturnis confundi fatebitur, qui ſingularum actiones Authoreſque mythologos, & quæ alibi de hiſce ſcripſimus, ritè inter ſe contulerit, & per noctuas ſymbolicè indicatas, pulchrè ex Parutæ nūmis & medallijs nūc Iunoni, modò Palladi, jam Proſerpinæ inſcriptis, demonſtratur, vt ſuo loco videbitur. Quæ omnia fuſiùs hoc loco proſequi voluimus, vt conſenſus Authorum omnium populorum circa dæmonem illum nocturnum ſiuè proſpera, ſiuè aduerſa portendentem, per noctuam ab Ægyptijs demonſtratum, luculentiùs pateſiat; & quomodo noctua naturalibus ſuis actionibus pulchrè demonſtret, quomodò Sapientiā (quam Numen Ægyptiorum Hemphtha, quod Euſebius Emet, Iamblichus Cneph corruptè vocat, per noctuam, ceu per voluntatis ſuæ internunciam docet) aduerſis omnibus reſiſtere poſſit. Quę omnia fuſiùs in Theologia Ægyptiorū hieroglyphica, vbi ſecundùm anagogicos ſenſus, memorata ſymbola explicantes, diuinæ prouidētiæ mirā vim docemus; atq; adeò Hieromantas non multum ab orthodoxorū Theologorum doctrina diſſenſiſſe, apertè monſtramus. Sed ad inſtitutum.

Conſenſus ſymbolorum adductorum

Diſſidium naturæ per noctuam & cornicem.

Tertiò, reperio nonnullos per noctuam & cornicem diſſidium naturæ, quam Antipathiam vocant, ſignificaſſe, eò quòd hæ duæ volucres adeò irreconciabili odio diſſideant, vt ſanguis cornicis, ſanguini noctuæ commiſtus, nunquam coaleſcere dicatur, quod profectò (ſi vera ſunt, quæ dicuntur) diuerſam omninò earundem temperiem, & maximum naturarum diſſidium oſtendit. Verùm cùm de huiuſmodi ſymbolo nihil apud Ægyptios repererim, de eo quoque nihil proferre libuit. Horus tamen ait, ſi quando Ægyptij hominem ad alicuius aras patrocinij, vel ſalutis cauſa euentu irrito confugientem ſignificare vellent, paſſerem & noctuam, cu-

Sanguis noctuæ miſtus cornicis ſanguini non coaleſcit.

ius

ius patrocinio periculum euadere ſperat, confugit, ab eametipſa longè infeſtius excipitur. Ἄνθρωπον προσφεύγοντα τῷ ἰδίῳ πάτρωνι καὶ μὴ βοηθούμενον θέλοντες δηλῶσαι, στρουθὸν καὶ γλαῦκα, ζωγραφοῦσι. οὗτος γὰρ θηρευόμενος, πρὸς τὴν γλαῦκα τρέχει, καὶ πρὸς αὐτῇ ὢν πιέζεται. *Hominem qui ad proprium Patronum contagiat, nec eius ſubleuetur auxilio, monſtrare cupientes, paſſerem & noctuam pingunt. Hic enim dum Aucupum venatione petitur, ad noctuam confugit, à qua mox opprimitur.* Horus l. 1. cap. 51.

Verùm cùm huiuſmodi ab Horo recenſita ſymbola, inter hieroglyphica ſchemata necdum reperire licuerit, ea veriùs inter emblemata & apophtegmata Ægyptiorum reijcienda duximus. Porrò noctuæ ſymbolum pro diuerſis rebus eidem adiunctis, diuerſa ſignificat. Ita Noctua cum Tautico charactere dœmonem auerruncum notat. Eadem cum baculo recuruo ſapientiam, cum figura aquam denotante, auerruncationem ab aquis; cum Serpente, à terra; cum Niloſcopio à Nilo; cum alijs alias ſignificationes habet. Ita Athenienſibus cum ramo lauri aut palmæ, quem expanſis alis ore geſtabat, victoriam; ſuperuolans verò Leoni procumbenti, vires ceſſiſſe prudentiæ innuebant; Eſt enim Noctua, vti ſuprà oſtenſum fuit, vigilantiæ ſtudioſis quam maximè neceſſariæ ſymbolum, quam ſobrietate colere & conſeruare oportet; quam ob cauſam Attici ita Noctuam depinxiſſe legimus, vt vas ſeu dolium inuerſum & vino vacuum pedibus premere videretur. Atq; hæc de Noctuæ hieroglyphico ſufficiant. Quid adiuncta Noctuæ varia ſymbola denotent.

HIEROGRAMMATISMVS XII.

Coturnicis, ſiuè

De Coturnicis hieroglyphica ſignificatione.

CVm in Obeliſco noſtro Pamphilio bis Coturnicis figura occurrat; quid per eam ſapientes ſignificauerint, iam dicendum eſt. Cum itaque Coturnicem, neſcio quod cum Luna diſſidium habere comperiam, ſi quidem illa, Luna oriente mox inauſpicatos clamores aduerſus eam excitat, non quæ Deam ſaluere libeat, aut laudatione proſequatur, vt ſolent galli, gallinacei; ſed manifeſtiſſima det indignationis aduerſus eam indicia, ante omnia autem terram fodicet, pupillaſque identidem ſibi conſcribillet, vtpotè quæ Lunæ apparentiam indignè ferat; quam neque quidem intueri patitur; atque hoc idem facit in ipſius Solis diuini aſtri exortu. Quod cùm apud Ægyptios ſummos Solis & Lunæ cultores ſummæ daretur impietati & ingratitudini; hinc occultè impium quid, malignum & inuiſum ſignificantes, volucrem degeneris & Typhoniæ naturæ Coturnicem pingebant; Typhoniam enim quandam, Oſiridi & Iſidi aduerſam virtutem in ea obſeruabant, quam & ipſa voce naturali profitebatur. Nam voce ſuâ continuò illud κη πα κη, quod in Ægyptiaca lingua idem notat ac Natura coturnicis. Ingratitudinis ſymbolum. Quid ſignificet vox eius.

procul hinc, quâ summum in dicta Numina odium demonstrabat, teste Hecatęo, vociferare credebatur, prius verum esse his verbis comprobat, Horus. lib. 1, hieroglyph. 49. Ἀκαθαρσίαν τε γράφοντες ὄρτυγα (ita enim manu scriptũ, quod penes me est, habet; non ὄρυγα) ζωογραφοῦσι, ἐπεὶ δὴ ἐπ' ἀνατολὴν ἐρχομένης τῆς σελήνης ἀτενίζων εἰς τὴν θεὸν κραυγὴν ποιεῖται. οὐκ εὐλογῶν αὐτὴν, οὔτε εὐφημῶν; σημεῖον τε τούτου ἐναργέστατον. τοῖς γὰρ αὐτοῦ σκέλεσιν ἀναρύσσων τὴν γῆν ζωογραφεῖ ἑαυτοῦ τὰς κόρας; ὥσπερ εἰ ἀγανακτῶν καὶ μὴ βουλόμενος ἰδεῖν τὴν τοῦ θεοῦ ἀνατολήν; ταῦτα δὲ αὐτὰ ποιεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ἡλίου θείου ἄστρου ἀνατολῇ.

Horus l. 1, c. 49.

Porrò impurum scelestumque notantes animum, Coturnicem, pingunt, quoniam ad ortum accedente Luna, intentis in Deam oculis prospiciens, vociferatur, non ei benedicens, nec fausta acclamatione gratulationeque prosequitur, cuius rei argumentum est apertissimum, quod cruribus terram effodiens suas ipsius pupillas humi veluti pingens defigit, quasi indignabunda inuitaque Deæ ortum aspiciens. Idem quoque in exortu Dei, Solis, inquam, efficit; quàm denique praua atque infesta Coturnicis natura, quamque omne bonum reliquis animantibus inuideat; Horus in citato loco fusè prosequitur; Cùm enim quemcunque in deserto locum aquis scatentem nacta fuerit, postquam biberit, rostro turbat, lutumque aquæ commiscet, ac pedibus in eam puluerem conijcit, idque nè vlli alteri animanti aqua sit ad potum idonea. Et cum Luna omnia, quæ in toto orbe sunt vtilia gignat, augeat, ac vegetet, nihilominus eam quasi despicere videtur: οὐ δὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο καθῆκον ἐργάζεται, τῆς θεοῦ αὐτῆς πάντα γεννώσης καὶ αὐξανούσης ὅσα κατὰ τὸν κόσμον ἐστὶ χρήσιμα. idque voce palàm testatur, vti & Hecatęus his verbis notat. τί ἀναξιώτερον τοῦ κιππακῆ τῆς ὀρτυγομήτρας κραυγῆς ὧ καταφρονοῦσα ἐστὶ ταύτης τῇ φωνῇ τῶν θεῶν μεγαλότητος. *Quid indignius* κιππακῆ *voce Coturnicis, qua Deorum magnitudinem quadantenus spernere & ridere videtur.* Sed hæc de Coturnice sufficiant, qui plura desiderat, consulat Oedipum, vbi omnia fusius prosecuti sumus.

Malitia Coturnicis.

Hierogramma Galli.

Græcis Gallum multa significasse, Ægyptijs verò vix, & non nisi in emblematis symbolicis adhibitũ fuisse constat. Quare cum nullũ in Obeliscis hieroglyphica literatura insignitis, sicuti nec in cœteris inscriptionibus eiusdem vestigium repererim, superuacaneum quoque esse ratus sum, de eius significatione fusius agere, quare ad alia progrediamur.

Gallus ista hieroglyphica non inuenitur.

HIEROGRAMMATISMVS XIII.

Columba siuè

De Columbæ hieroglyphica significatione.

DE hieroglyphicis Columbæ, varij varia comminiscuntur. Certum est, eam non tàm Ægyptijs, quàm Assyrijs cum primis in summa vene-

veneratione fuisse. Ratio cultus fuit, quod nonnulli Semiramidem, veriùs alij Decretam Semiramidis filiam in Columbam conuersam referant. De quo cùm in Oedipo, in syntagmate Panthei Hebræorum, tractatu de Decreto, Dagon, Oanne fusissimè tractauerimus, eo Lectorem remittimus; Inueni tamen, per columbam morales actiones significasse Ægyptios, vt dùm purum aërem ab omni pestilentis halitus contagione immunem per Columbam significant, quod esus Columbæ eximium prophylacticum sit, adeòque solis regibus castisque sacrorum ministris, tempore contagionis in cibum cædat; de quibus vide Horum lib. 1. hieroglyph. 57. Secundò hominem, qui se pristinæ sanitati restituerit ex oraculo, innuere volentes; palumbū pingunt, quòd lauri foliū in nidū suum inferens, eo morbis medeatur. Vide Horum lib. 2. hieroglyphico 46. Tertiò, mulierem viduam, quæ ad mortem vsq; in eo permanserit vitæ statu, volentes significare, nigram pingunt Columbam, hæc enim quamdiu vidua est, alteri viro non miscetur. Vide Horum lib. 2. hieroglyph. 32. Ex quibus patet, Ægyptios non omnia animalia in album sacrarum literarum transtulisse, sed ea tantùm, quæ Ægyptijs Dijs sacra habebantur, ob quandam ad Deorum operationes similitudinem & analogiam. Cuiusmodi sunt ea ferè, quæ hucusque explicuimus. Quasdam verò, vti equum, elephantem, leporem, asinum, ceruum, scorpium, mustelam, ichneumonem, pardum, porcum, hyænam, aquilam, gallum, columbam, passerem similesque, quarum mentionem Horus facit, sacras literas non fuisse, sed tantum ad morales actiones, per earum proprietates, indicandas, assumptas fuisse, cuiusmodi hoc tempore sunt phrenoschemata, emblemata, prouerbia, similiaque. Ratio huius rei, quam & suprà insinuauimus, est; quòd nullum citatorum animalium neque in vllo obelisco, neque Sphyngibus, neque tabula Bembina, neque in vlla altera hieroglyphica inscriptione, quas in Isiacis statuis, Mumijs, & Canopis pingere solebant, reperiatur; haud dubiè verò illa imposuissent, nisi ratio mystica obstitisset.

Morales actiones per symbola columbæ.

Columbæ nō habētur inter hieroglyphica.

HIEROGRAMMATISMVS XIV.

Ibis siuè

De Ibidis hieroglyphica significatione.

Qvis nescit Volusi Bithynice qualia demens
Aegyptus portenta colat, Crocodilon adorat
Pars hæc, illa fouet saturam Serpentibus ibin.

Ibidi itaque summos honores exhibitos plena sunt omnium penè veterum Ægyptiorum monumenta, de quo, Horo, & Plutarcho teste, varios apud Ægyptios agitatos sermones, mirum non est. Cùm nullum alia-

Ibis in hieroglyphicis frequentissima.

rum tantum hieroglyphicæ ſuppellectilis copiam ſuppeditauerit,quam ibis. Huius enim ductu Hermetem primùm literas inueniſſe, ſupra dictum eſt; huius ope arithmeticæ, geometriæ, & quæ ad menſuræ rationes pertinent, elementa perceperunt; Ex huius miris proprietatibus, humano generi neceſſarias artes, præſertim quæ ad medicinam & diuinandi ſcientiam pertinent, ſe inueniſſe gloriantur; huius beneficijs ab innumeris malis, quibus

Vtilitas Ibis.

Ægyptia tellus continuò, tum à venenatorum animalium multitudine, tū à Crocodilorum ſæuitiè infeſtabatur, liberabantur. Huius operationibus, non ad morales tantùm, ſed & phyſicas archetypaſque rationes tranſlatis, ingentia tùm ſenſibilis,tùm inſenſibilis & ſupramundanæ Sphœræ myſteria denotabant. Hinc viuum diuinitatis habitaculum appellabant; putabant enim Mercurium, quem ipſi nunc Phta,iam Thoth, modò Tautum,

Viuum habitaculum ibis Mercurij.

huius animalis forma veſtitum, Ægyptum circumire, homines variarum rerum inuentionem, cultumque Deorum docere, vndè & Ægyptiacâ linguâ,vti in Dictionario noſtro oſtendimus, eum dicebant, nunc Hermanuphta, hoc eſt Deum interpretationis, nunc Hermanubis Zeuda, hoc eſt, Mercurium ibiacum ſub forma ibidis docentem; vidè quæ de horum etymo fusè in ſupplemento Prodromi tractauimus: Exiſtimabant enim magnum illum Phta Mercurium videlicet, qui ipſis tantarum rerum inuentiones præſtiterat, ad Deorum aſſumptum conſortium, homines quibuſcunque modis non deſinere inſtruere, dùm ſub Ibidis formâ, varia præſentiâ ſuâ oracula fundit, dùm eos per occultas Alitis huius operationes ad mores formandos inſtruit; dùm dira omnia felici augurio auertit & complura alia, de quibus in ſequentibus.

Ibis ſymbolum A.

Ibis itaque primæ literæ A, erat Hieroglyphicum, dicebaturque Ἀγαθοδαίμων, quem Ibis, vti indicabat, ita roſtro duobus cruribus inſerto eundem μονογραμματικῶς pulchrè exprimebat. Verum qui multa curioſa de primâ Ægyptiorum characterum fabricâ,ex animalium forma,ſituq; deſumpta ſcire deſiderat, is legat lib. 2. caput 7. de fabrica literarum Ægyptiarum; vbi ſex diuerſorum characterum formas ex Ibide deſumptas fusè ex varijs probatiſſimiſque Authoribus oſtendimus, vt proindè ſuperfluū ſit, eaſdem hîc Authoritates repetere.

2. Ægyptum notat.

Secundò, priſci illi Ægyptij Regionem ſuam ſignificaturi, Ibidem auem imprimis depingebant, primò quod hæc auis ita Aegyptum amet, vt

Aelianus de Ibi.

extra eam viuere non poſſit, exportataque quantocyùs moriatur. Aelianus, *extra Aegyptum nunquam progreditur ibis; quoniam Cœli ſtatus ille vuidus eſt, & Luna omnium maximè planetarum humida: Nam ſi quis vi atque impetu eam ab Aegypto exportet, illa quidem ex inſidiatoribus vltionem capit, vel cum magna ſui pernicie; mortem enim ſibi fame conſciſcens, raptoribus ſtudium in ſe exportanda extra Aegyptum, vanum eſſe oſtendit*; Hinc mirum non eſt, ſi teſte Strabone, nullum non Alexandriæ triuium ijs plenum ſit; Cùm itaque ſoli Aegypto hæc auis peculiaris ſit, mirum non eſt, eam in eiuſdem Regionis

gionis hieroglyphycum assumptam. Secundò, cùm Ibis dum quiescit, diuaricatis pedibus vna cum linea terræ, vti citato capite septimo probatum fuit, Δ constituat, hinc eandem Regionem, quæ duobus Nili brachijs vnà cum obtenso maris latere efformatur, à similitudine Δ *Delta*, vel Copticè ⲡⲁⲗⲉⲧⲓ, hoc est, bonum agrum dixerunt, eá hoc monogrammate A, ἀγαθοδαίμονα, vt citato loco probauimus, vocitantes. Et cum Ibis diuaricatione suorum crurum Nili diuaricationē docuisset; hinc Ibidem pingentes hoc situ, hanc Aegypti partem præ cæteris fœcundā denotabant. Plato in Phœdro eā Mercurio dicat. *Audiui*, inquit, *circa Naucratē Aegypti, priscorum quendā fuisse Deorum, cui dicata sit auis, quā ibin vocant, Deo autē ipsi nomen Thoth.* Cur autem illa Mercurio sacra fuerit, sex causas reperio. Prima est, quod Mercurius ad Typhonicos furores vitandos, alijs Dijs, alias sibi animalium formas assumentibus, ipse in Ibidem sit transformatus. Ita Ouidius suprà citatus lib. 5. Altera est, quod Mercurius sub huius alitis forma circumiens, hominibus variarum rerum vsum ostenderet, ita Abenephi.

Literarum traditrix Ibis.

Vndè Aegyptium Δ.

Cur Mercurio sacra.

درلوجه هي الطير هرميس وتصدقوا الاهل مصر لان هرميس ذهب صورته يرابي لهم لعلمه

Ibis, siuè ciconia dicitur auis Mercurij, putabant enim, quòd Hermes sua figura eius compareret hominibus ad docendum eos.

Tertia, quia cùm Mercurius cordis rationisque præses sit & moderator, hinc cor significantes Ibidem pingebant, eò quòd ipsa cordi magna ex parte similis sit, ita Horus: Καρδίαν βουλόμενοι γράφειν, ἶβιν ζωογραφοῦσι, τὸ γὰρ ζῶον Ἑρμῇ ᾠκείωται, πάσης καρδίας καὶ λογισμοῦ δεσπότῃ, ἐπεὶ καὶ ἡ ἶβις καθ' αὑτὸ τῇ καρδίᾳ ἐστὶν ἐμφερής. περὶ οὗ λόγος ἐστὶ πλεῖστος παρ' Αἰγυπτίοις φερόμενος. *Cor volentes indicare, ibin pingunt, quod quidem animal Mercurio attributum ac dicatum est, cordis omnisque rationis præsidi & moderatori. Nam & ibis per seipsam magna ex parte cordi similis est, de qua plurimus apud Aegyptios sermo fertur.* Vndè Pherecides in hymno Mercurij:

Mercurius cordis & rationis præses.

Horus.

Ω Ἑρμῆς Ἰβίμορφε
Ἀρχηγὸς σὺ νόου
Σὺ γραμμάτων γεννήτωρ
Μετρήσεως τε πάσης.

Pherecides.

O Hermes ibiformis, Dux cordis, tu Literarum, tu totius mensuræ Auctor.

Hinc scrutantes rerum naturam Ægyptij, cùm inuenirent ibin, statim ab ouo excussum tantùm pendere, quantùm cor infantis recens nati, scilicet duas drachmas, ex similitudine, quam cor ad ibin habet, in eam deuenerunt cogitationem, cor membrum esse Mercurio dicatum, vti & ibin; quod cor occultâ figuræ, ponderis ac mensuræ proprietate referret, imò ea, idem certis pedum inter se, & ad rostrum interuallis designaret, dùm trigonum æquilaterum, ceù cordis quandam speciem & formam constituebat, ita Plutarchus lib. de Osiride & Iside.

Pondere ibis ouo exclusa tantùm pendet, quantùm cor infantis recens nati.

Quartam causam refert Ælianus his verbis: *Ibin, orationis parenti Mercurio aiunt in amore esse, quia orationis specimen, similitudinemque gerat, namque*

Aelianus de Ibis mystica figura.

eius

eius nigræ pennæ cum tacito, & nondum emisso sermone comparari queunt; necdum verò prolatæ orationi, intimorum sensuum enunciatrici, candidæ possunt conferri, quæ Volaterranus hoc pacto explicat: *Ibis*, inquit, *à Mercurio seligitur, quod eius naturæ conueniat; nam quod nigra, & alba in hoc genere reperitur, altera mentis tantum excogitata, tacitaque notantur; altera verò nuncius auditi prolatique sermonis extrinsecùs significatur.*

Quinta ratio est, quod cùm Mercurium Hermophroditum siuè Lunæ-Solarem assererent, sicuti per cordis feruorem calorisque fontem, Solarem, ita Ibidem pingentes, vim eiusdem Lunarem designabant. Ælian. *Expansis alis, eò quòd Ibis tot diebus oua excludat, quod Luna augetur, & decrescit, intestinumque eius Luna crescente comprimitur, pingebant.*

Ælianus de Ibi. Plutarchus.

Aliam causam Plutarchus adducit, quod videlicet, nigræ eius pennę albis, ita appositæ sint, vt Lunam ἀμφίκυρτον, hoc est vtrinque inflexam, & gibbosam referant, vndè & Isidi Sacra quoque fuisse dicitur. Quæ Clemens Alexandrinus libr. 5. stromatum de Commasiarum Solennitatibus comprobat. Vbi inter cœtera simulacra, quæ circumferebantur, Ibis quoque simulacrum erat, quâ Lunam denotabant. de qua solennitate pluribus in locis huius Operis egimus.

Clem. Alex.

Sextam tam insani cultus ibiaci causam assignat Cicero his verbis. *Ibes maximam vim serpentum conficiunt, cum sint aues excelsæ, cruribus rigidis, corneo proceroque rostro; Consecrationis igitur causa erat vtilitas; serpentibus enim alatis ex Arabia in Aegyptum aduentantibus, obuiam procedentes Ibides, eas conficiunt, eorumque oua disperdunt (vti Herodotus, Solinus, Iuuenalis referunt) quibus terra multis incommodis purgata liberatur.*

Cicero. de natura Ibis, & eius vtilitate.

Atque hæ sunt causæ, cur Ibis tanto in honore haberetur, adeò vt capite pœnas lueret, qui etiam imprudens Ibin, teste Herodoto, occidisset, qui sanctionem hanc etiam ad Accipitrum occisores protendit. De Ibide testatur eadem Diodorus, additque veluti oculatus testis, eandem pœnam manere, vt suprà dictum est, etiam inuoluntarios interfectores. Adiungit hisce Cicero 5. Tusculan: *Aspidem, Canem, Crocodilum*; verè ergò Pomponius Mela; *Colunt Aegyptij, effigies multorum animalium, atque ipsa magis animalia; sed alij alia adeò, vt etiam quædam eorum per imprudentiam interemisse capitale sit; quà quidem superstitione prudenter vsus est Cambyses, dum Pelusium oppugnaret, cùm enim Aegyptij missilibus eius exercitum vexarent, is, τοὺς κύνας, πρόβατα, αἰλούρους, ἴβιδας ante agmen vtili consilio collocauit, Aegyptij enim iaculari desierunt, timentes ne sacris occisis animalibus magnum sibi crimen adsciscerent.*

Herodotus lib. 8.

Diodor.

Cicero.

Sed vt ad institutum reuertamur. Ibis itaque quarto loco præter earum rerum, quæ meminimus Symbola, hieroglyphicum quoque fuit Genij Lunaris, siuè præsidis in humidum elementum. Quam ob causam Lunæ, seù Isidi quoque Sacram fuisse paulò ante indicauimus. Atque sub hac significatione sumitur illud hieroglyphicum in Tabula Bembina, vbi simulacrum ἰβίμορφον siuè ibiforme cubo insidens, Læua baculum Hori capite

Ibis Symbolũ Genii Lunaris & ideo Sacra Mercurio.

pite

pite insignitum, dextram ansatam crucem præfert; sedi substernuntur duo Crocodili in oppositas partes respicientes, capite verò tutulum ὀφιοκυκλοφλογόμορφον sustinet; quæ omnia sua mysteria habent, quæ libenter hoc loco explicarem, nisi integrę ea huius tabulæ interpretationi reseruassem. Sufficit hoc loco tantùm hieroglyphicam significationem obiter demonstrasse.

Quintò ibidis ala iuncta cum Crocodilo, indicabant vim quandam malorum auerruncatiuam; sicuti enim Ibis, vel solo tactu Crocodilum siderat, id est, immotum reddit, ita Genius tutelaris vi superdominatiua sua omnem Typhonicam vim per Crocodilum indicatam, vt suprà dictum est, præsentiâ suâ dissipat profligatque, siuè quod idem, malorum imminentium sistit impetum, inualidumque reddit. ita Horus: Ἅρπαγα τὲ ἢ ἀνενέργητον βουλόμενοι σημῆναι, Κροκόδειλον ἔχοντα ἴβεως πτερὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ζωγραφοῦσι, τοῦτο γὰρ ἐὰν ἴβεως πτερὸν θίγῃς ἀκίνητον αὐτὸν εὑρήσεις. *Rapacem & inertem significaturi Crocodilum pingunt in capite Ibidis tenentem alam, hunc enim si Ibis penna tangat, immotum reddet.* Et quamuis hæc Horus ad morales actiones transferat; Aegyptij tamen per rapacem Crocodilum intelligunt Typhonem, quem in Crocodilum versum, teste Plutarcho, credebant, vti alibi dictum est. *Horus lib. 2. c. 18.*

Sextò hæc eadem auis, quoniam Clisterem, siuè illud remedij genus reperisse putatur; quod ad conseruandam, & inducendam salubritatem in frequentissimo apud Aegyptios vsu erat, ita depicta, vt rostrum in aluum inditum teneret; salubritatis Symbolum eisdem Aegyptijs fuit. Verùm hæc de Ibidis significatione sufficiat.

HIEROGRAMMATISMVS XV.

Vpupæ, siuè ,

De Vpupæ significatione hieroglyphica.

QVamuis inter obelisci nostri hieroglyphica, Vpupæ figura integra non compareat, quia tamen caput eius sceptro impositum subindè inter alia non infrequenter comparet, quid per vpupam & sceptrum eius capite insignitum indicauerint, hoc loco explicare visum est.

Inter cętera itaque portabilia, quêis simulacra Comasiarum dicta, ornata videbantur, sceptrū quoq; κουκουφόμορφον, seu vpupæ capite insigne erat, cuius ignorantia multis quoque magnam errorum materiam suppeditauit. Pierius quidem non vpupæ seu cucuphæ, sed cicumæ, hoc est, ciconiæ caput

ſput eſſe exiſtimat. Quod falſum eſſe ex Feſto & Iſidoro, qui eam noctuam interpretabantur, patet. Goropius Becanus multa de hoc fingendo more ſuo, nobis per cucupham, galeritam omnibus modis intendit obtrudere, criſtâ forſan deluſus; Alij Ciconiæ aſſerunt eſſe caput, ſed quis vnquam criſtatam vidit Ciconiam? niſi fortè pro ciconia gallum intelligat calecuticum. Sed erroris materiā protuliſſe videtur, vtriuſque maxima in ſuos φιλοστοργία. Nos vt difficultatem, quam Authores in hoc nodo diſſoluendo reperiunt, tandem dirimamus, hoc dicimus nihil aliud eſſe, quàm caput vpupæ, quod ex Arabico facilè liquebit. Abenephius enim hoc loco ſceptrum vocat

Hodhod quid propriè Arabibus.

vpupæ capite inſignitum: قضيب مصور الراس الهدهد hoc eſt, *ſceptrum, cuius extremum caput Hodhod*, quam Camus Arabum, verbo هدهد appoſitè deſcribit.

Accedit, quòd in lingua antiqua Ægyptia ſeù Coptica, Vpupa, ſeù *Hodhod* Arabibus idē ſit, quòd κέκυφα, vti videre eſt in noſtro theſauro Ægyptio & Coptico, capite de animalibus, quem ex Arabico in Latinum tranſlatum, proximè edidimus.

Sceptrum Vpupæ capite inſignitū.

Atq; hinc apparet, rectè per Cucuphā Vpupā intelligi. Eſt enim Vpupa amans librorū, eſt Vpupa ſceptrorum diuinorum inſigne & ornamentū, teſte Horo l. 1. c. 55. εὐχαριστίαν γράφοντες, κύκυφαν ζωογράφοῦσι, διότι τοῦτο μόνον τῶν ἀλόγων ζώων ἐπειδὰν, ὑπὸ τῶν γονέων ἐκτραφῇ γηράσασιν αὐτοῖς, τὴν αὐτὴν ἀνταποδίδωσι χάριν, ὅθεν καὶ τῶν θείων σκήπτρων κύκυφα προτίμησις ἐστὶ. Cucupha quoq; nō valdè diſtingui videtur à

Κυκυ.

דוכיפת *Duchiphath*, quod 70. interpretes in Leuit. 11. vertunt Vpupam. Vbi Rabb. Salomon exponit gallum ſylueſtrem duplicatā criſtâ, vndè etiam nomen ei ſit, quaſi *Du Kephath, habens criſtas*, verba eius ſunt: דוכיפת תרנגל

Duplici criſta conſpicua Vpupa.

של יער׳ כן אשתמא מדו כיפת *Cucupha gallus ſylueſtris ſic dictus à duabus criſtis, quibus ornatur*. Eundem ſequuntur Kimchi & Abenezra, quorum verſionem ſequens Pagninus, ait, Vpupam auem eſſe, criſtis à capite exeuntibus, galeatam. Quæ verſio Rabbinorum non diſplicuit: nam Vpupa à quibuſdam etiam Græcis dicitur ἀλεκτρύων ἄγριος, vti & à nonnullis gallus paradiſi. Et quoniam Vpupa in criſta cum galerita, in ſolitaria vita cum cicuma, in φιλοστοργίᾳ cum ciconia, in cantu denique cum cuculo conuenit. Hinc diuerſorum in determinanda ſpecie Vpupæ opinio nata, hæc tria animalia vti Goropius cum Galerita, Pierius cum Ciconia, Æſchylus cum cuculo paſsim confudit.

Vpupa, Cicuma & Ciconia concordantur.

Cùm igitur Vpupa inſigne fuerit ſceptrorumq; hieroglyphicorum ornamentum, nunc videndum eſt; quid per eiuſmodi κυκυφόμορφον ſceptrum intellexerint. Notum quidem eſt ex Horo, Cucupham per ſe poſitam gratitudinis ſymbolum eſſe: per in ſceptro verò poſitam, ex ſuperius adductis patet, varietatem rerum incommutabilem inſinuaſſe. Videbant enim Ægyptij, auem eſſe multicolorem, pulchram, plicatili criſtâ inſtructam, aliiſque raris virtutibus ornatam, eam ab hieroglyphicorum ſuorum catalogo abeſſe noluerunt. Eſt enim Vpupa auis, teſte Aldrouando & Pauſania, magnitudine excedens coturnicem, capite acuta, quali Philiclem Comi-

Quid per ſceptrum cucuphomorphon.

Pauſanias. Aldrou. de Vpupa.

cum

cùm Suidas fuiſſe ſcribit, roſtro aliquantùm falcato, Certhiæ inſtar nigricante, rotundiuſcolo, parumper tamen depreſſo à lateribus, criſtâ admirabili, conſtante ex viginti ſex plumis, quamuis Ægyptij viginti octo, vt poſteà dicetur, ei pennas attribuant, quarum aliæ alijs longiores, quarumque extrema nigricent, deindè albicent. Quod reliquum eſt caſtanei coloris ad flauum vergentis; palpebra, vt in gallinaceo genere, oculum contegit. Porrò criſtam pro libitu nunc erigere, nunc deprimere dicitur, ſine dubio muſculorum quorundam ope, vbi collum capiti annexum aliquantulùm ruffeſcens; tandem in cineritium declinat ad dorſum vſque, à dorſo vſque ad caudam cinereis veſtitur plumis per interualla albicantibus, diſtinctis maculis. Caudam habet ſex digitos per tranſuerſum longam, in medio tranſuerſalis linea alba, lata, primæ quadraturæ ipſius Lunæ creſcentis effigiem referens, inſerta à natura ſpectatur, cauda tota decem conſtat pennis, crura ſunt breuia, colore plumbeo. Alas habet nigras, lineis latis, altis per tranſuerſum diſtinctis; Harum pennæ aliquæ in extremis nigricant, aliæ verò albicant. Cauda alas ſuperat, ſub ventre vripygium verſus candicat, pectus verò ruffeſcit, linguam habet trigonam, initio latam, extremo acutam inſtar perfecti & æqualium laterum trianguli. Ex qua minuta exactiſſimaque deſcriptione illam pulcherrimam auem eſſe, & ſicuti myſtico quodam colore plumarumque varietate imbutam; ſic occultis naturæ dotibus quàm maximè excellere veriſimile eſt, vti ex Abenephio patet, qui Ægyptios varietatem rerum huiuſmodi indicaſſe exiſtimat, quòd aliâ ratione meliùs præſtare non potuerunt, quàm per ſymbolum Vpupæ, quam παντοχρώματον non immeritò dicere poſſumus. Vndè Kiranides ei diuerſitatem colorum, & quatuor anni tempora accommodat, verba eius ſunt: *Vpupa eſt ſepticolor, regimen habens in capite, altitudine digitorum duorum, quod aperitur & contrahitur, eſtque quatuor colorum, conuenientium ad quatuor anni tempora.* Septem igitur colores habet vpupa, quibus veriſimile eſt, Ægyptios ſignificaſſe ſeptem planetarum radios, quorum commixtione, ſicuti colorum quadam contemperatione omnes res inferiores, id quod ſunt, ſunt. per quatuor autem colores, queîs criſtam vpupæ conſtare indicat Kiranides, non tantum quatuor anni tempora, ſed quicquid illis analogum eſt, intellexiſſe, probabile eſt, vti quatuor elementa, quatuor Lunæ phaſes, quatuor mundi plagas, quatuor Zodiaci triplicitates, ſimiliaque, habet iuxta ſuperiorem deſcriptionem criſta vpupæ nigrum, albo-ſubflauum, ruffum & cinereum colorem, qui pulchrè quatuor elementis conueniunt, ita vt niger terræ, aquæ ceruleus, albus aëri, flauo-fuſcus igni reſpondeat, qui veluti primarij colores alijs mixti, infinitas colorum diuerſitates producunt. Sic elementa radijs cœleſtibus incitata, mixtiſque coniuncta, infinitas rerum ſpecies producunt. Sic Luna tot nimirum dierum ſpatio, quot iuxta Ægyptios vpupa plumas habet in criſta, viginti octo nimirum, *tametſi alij dicant viginti ſex*, periodicum curſum perficiens, totum Lunarem annum

Deſcriptio vpupæ.

Vpupa παντοχρώματος

7 colorum vpupa

4 Elementa notat.

Lunæ ſimbolum criſta vpupa.

In quatuor dispersit partes, quas quadrantes appellant Astrologi, quarum vnaquæq; alicuius elementi qualitatem possideat; ita vt prima sit calida sicca, Secunda frigida &c. vt infra patet: Quod & ἀναλόγως de quadrantibus solis vere, æstate, autumno, hyeme, dici potest. Si quidē hoc quadripartito anni tempore, totus mundus quasi renascitur. Atque huc respexisse videntur Ægyptij, quandò Horum, hoc est mundum significare volentes, puerum pingebant reticulata veste, & sceptro cucuphomorpho in manibus, vt in obelisco nostro, & Bembina tabula apparet, sine hoc enim Horus nullibi pictus cernitur vt hic apparet. Mūdus enim nō secus, ac infans singulis annis vere nascens, æstate iuuenescit, maturescit autūno, hyeme senescens tandem moritur, & mortuus mox resurgens, se varietate rerum conspicuum præbet. Quæ omnia pulchrè, & exactè coloribus in crista vpupæ conspicuis, cuius sceptrum proprium Hori est, repræsentantur. Hinc quoq; septies hoc sceptrum in Bembina tabula positum cernitur, iuxta colorū in crista vpupæ obseruatorum multitudinem, toties nimirum, quot colores à Kiranide in vpupa recensentur esse, vt monstrarent varietatem hanc rerum in septem potissimum subiectis sensibilibus huius mundi reperiri, in terra, aqua, aëre, igne, animalibus, plantis, fossilibus. Sed hæc omnia fusiùs, dum dictam tabulam explicabimus. Tu interim aspice sequentem Typum.

Horus cum sceptro quid notet?

Vpupa Varietatem rerum notat.

Typus hieroglyphicus, quem crista vpupæ septemcolor exhibet.

1	Albus.	flauus rufescens.	Cæruleus.	Niger
2	Sanguis	Cholera flaua.	phlegma.	melácholia.
3	Ver.	Æstas.	Autumnus.	Hyems.
4	Aër.	Ignis.	Aqua.	Terra
5	Prima.	Secunda.	Tertia.	Quarta
	Calida humida.	Calida sicca.	Frigida humida.	Frigida sicca.
6	Pueritia.	Iuuentus.	Virilitas.	Senectus.
7	Zephyrus.	Subsilenus.	Auster.	Septentrio.

quæ omnia

1	2	3	4
Rationatiuis.	Sensitiuis.	Vegetatiuis.	Inanimatis

hoc pacto 7 priora in hæc 4 ducta, ostendunt 28, periodicum Lunæ motum.

Atque

Atque hæc est rerum varietas, quam per vpupæ caput in sceptro Hori relucescentē intimarunt Aegyptij. Quam rerum varietatem ipsa auis natura nobis dupliciter indicat. primò cristâ, quam surrigere potest, & depressam recondere, teste Plinio. Secundò exuuio ipso plumarum, quibus hyeme, & autumno denudata latet, teste Theophrasto; quo patet, varietatem istam rerum, nunc latere, nunc apparere, prout Horus ille verus mundi oculus plus recesserit, aut appropinquârit.

Atque hîc quoque notandum; quod vbicumque in tabula Bembina ponitur Isiacus character, seu Tau ansatum, etiam poni sceptrum cucuphomorphum, quod & in obelisco nostro obseruatur, de quo postea: Quo sanè nihil aliud insinuare voluerunt, nisi admirandam virtutem spiritus mundi, qui ex admirabili sua per vniuersum diffusione, maximam in mundo rerum inducit varietatem; ac proindè ingeniosè Aegyptij illa simul coniungebant, vti fusiùs alibi indicabimus, sed & vtrumque amuleti loco adhibebant. vti & de charactere Tautico suprà diximus; cui fidem facit de vpupa quoque testimonium Alberti Magni, & Euacis, qui eam vocant auem totam præstigiosam & auguralem; & magi in magno eam semper pretio habuerunt. Vndè Syluaticus superstitiosus ait, lapidem in nido vpupæ inuentum, impositumque pectori dormientis, secreta prodere, & phantasias permouere. Kyranides quoque Syluatico non minus superstitiosus hanc tradit operationem, *Vpupæ adhuc viuæ, & palpitantis cor exemptum deglutito, conuersus ad Solem initio horæ primæ, vel octauæ, die Saturni, Luna Orientali, & superbibito lac Vaccæ nigræ cum modico melle, ex compositione recitanda; vide vt sanum, & integrum vores cor, & eris præscius eorum, quæ in cælo, & quæ in terra fiunt*, O præclarum Prophetam! *Et quid cogitent homines, cognosces*, (si tamen, vt ego arbitror, primò à diabolo didicerit. *& res, quæ in locis remotissimis geruntur, futuras*. Deindè mellis compositionem recitat, quam meliorem esse ait; si cor & iecur vpupæ iniecerit. Similia ridicula dicûntur de corde, & sanguine vpupæ. quibus subscribit Villanouanus lib 2. de talpa. quod cor vpupæ palpitans, Lunâ nouâ deglutitum, omnia faciat scire, quæ sunt, & mentes hominum, & multa cœlestia. Similia narrat Rasis. Sed quia indigna sunt, vt de ijs pluribus tempus perdamus; ad alia nos accingamus, siquidem ista omnia, ex Magorū disciplina prodierunt. In Geoponicis græcis l. 15. c. 1. Authore Zoroastre, herbam adiantum contra fascinationem, nido suo imponere vpupā legimus. Tametsi Horus alium adianti vsum in vpupa monstret, quod & Aelianus docet, qui ei vim quandam tribuit reseratiuam; *Cùm enim*, ait, *aliquando in parietis diruti, & deserti rima reperisset vpupā, idipsumque curator aduertisset, luto rimam expleuit, & obstruxit, vpupa verò rediens, ac videns latebram suam clausam opletamque, herbam attulit, qua ad lutum admota, dissolutum defluxit; illa in cauum ad pullos suos ingressa est; at ea posteà cum ad inquirenda cibaria rursus proficisceretur, homo ille iterum cauernam oblinens obstruxit; auis verò eadem ipsa herba rimam aperuit,*

Vpupa cuius magica.
Syluaticus.
Kyranides
l. 1. elem.
Villanouanus
Rasis.
Adicambium vpupæ nido imponitur.
Aelianus.
Fabula de vpupa referente.

quod ipſum ter factum eſt. Quod parietis curator intelligens herba illa è luto ſublata, non quidem ad eos vſus, ad quos vpupa vtebatur, ſed ad reſerandos theſauros, (puto ego) phantaſticos, & ad eum nihil pertinentes. Certè ab Aegyptijs huiuſmodi ſuperſtitionum deliria ad poſteros translatas hinc apparet. Quod in ſacris Typhonijs vpupæ ſanguinem vſurpatum Pauſanias tradat. Cùm enim Ægyptij eam viderent certis anni temporibus ſpeciē ſuā mutare, hanc mutationem vocabant, Typhonis in Horum tranſitum: putabant enim Typhonem ſubindè animalium Horo dedicatorum figuras ſubire, quo occultè, ad varietatem rerum in hoc mundo, neceſſariam eſſe indicabant miſturam Hori cum Typhone, id eſt, contrariorum principiorum diſſidium, ex quo naſcitur harmonia totius, veluti ex conſonis, & diſſonis conſtituta, quæ eleganter ſanè Plutarchus explicuit, vti alibi dictum eſt: & huc alludere videtur fabula illa apud Æſchylum, quàm ſequentibus verſibus deſcripſit.

Speciem ſuā mutat vpupa certis anni temporibus.

Τοῦτον δ' ἐπόπτην ἔποπα τὸν αὐτὸν κακῶν.
Πεποικίλωκε καὶ ἀποδηλώσας ἔχει
Θρασὺν πετραῖον ὄρνιν ἐν παντευχίᾳ
Ὃς ἦρι μὲν φαίνοντι διαπάλλει πτερὸν
Κίρκου λευπάργου. δύο γὰρ οὖν μορφὰς φανεῖ
Παιδός τε τ' αὐτοῦ νηδύος μιᾶς ἄπο.
Νέας δ' ὀπώρας ἡνίκ' αὐξανθῇ στάχυς
Τίκτεται νιν αὖθις κἀμφινωμήσεται πτέρυξ
Δεὶ δὲ μίσει τοῦ δὲ ναλλήνης τόπου
Δρυμοὺς ἐρήμους ἢ πάγους ἀπικίσει.

Quæ ita interpretamur.

Hanc calamitatis vpupam teſtem ſuæ
Variam fecit, tenetque perculſum metu
Ferum anteà armatum, petrarum nunc auem
Vere apparente, quæ noua pennas quatit
Inſtar accipitris ventre albo. Nam eſt figura duplici
Vnus quidem iuueni color eſt pectoris
Autumno, & illa flaua cum peperit ſeges
Mutata pennas rurſus alias induit. &c.

Ex quibus ſanè luculenter apparet, hîc alludere ad Thereum in vpupam mutatum, & in hac facie ſuiipſius calamitatem inſpicere. vbi ludit in vocabulis ἔποψ & ἐπόπτης, tanquam ita diceret. Iupiter (aut quiſquis Thereum mutauit in auem) effecit eum ſuorum ſpectatorem malorum, & pennis inſignitum varijs, & ferocem illum anteà in ſua panoplia, auem iam eandem (nam roſtrum longum pro enſe eſt, criſta pro galea) reddidit timidam. Cenſeo hic ἀποδηλώσας per ει non per η legendum. vt ἀποδειλοῦν verbum ſignificet δειλὸν ποιεῖν, ſicuti ποικίλον ποιεῖν; & pro φαίνει, φύει legendum, vt carmen conſtet ſenſu eodem. pro κἀμφινωμήσει forte κἀμφιέννυσιν, hoc eſt, veſtit & induit, vt ſenſus ſit, eam tempore veris plumas amittere,

Thereus in vpupā conuerſus.

tere, meſſe denuò ijs veſtiri. Cœterum Ouidius 6. metam. de Thereo in Vpupam mutato, qui militarem adhuc in capite criſtam gereret, & roſtro oblongiori enſem referret, quaſi hoc habitu vxorem Prognem inſequeretur, filiumq; quæreret, verbis ποῦ, ſequentibus verſibus cõcinnè deſcribit. Ouid. met.

Vertitur in volucrem, cui ſtant in vertice criſtæ,
Prominet immodicum pro longa cuſpide roſtrum,
Nomen Epops volucri, facies armata videtur.

Quæ ſanè pulchrè Typhoniæ metamorphoſi quadrant; vt proindè luculenter ratio hieroglyphici Vpupæ Ægyptijs vſitati è dictis appareat. Sed hæc fuſiùs alibi.

HIEROGRAMMATISMVS XVI.

Scarabæus, ſiue

De Scarabæi hieroglyphica ſignificatione.

SCarabæum, quem Græci à Sole Ἡλιοκάνθαρον & à felis formâ αἰλουρόμορφον, vocant, Ægyptijs hieroglyphicum fuiſſe, quod Solem indicaret, eiuſque effigiem geminam, non duntaxat hieroglyphicorum obeliſco præſenti inſcriptorum, ſed & irrefragabilia ex omni antiquitate, vetuſtiſque hiſtoriarum monumentis allata teſtimonia, ſatis ſuperque demonſtrant. Atque vt alios innumeros omittam, teſtantur luculentiſſimis ſanè verbis Suidas & Ælianus, Sacerdotes Ægyptios, Scarabæos ſingulari quodam honore cultos, ſacris obeliſcis inſculpere ſolitos, quibus adſtipulatur Abenephi de antiquitatibus Ægyptiorum, dùm ſic ait: *Aegyptij philoſophi ad Solis denotandam excellentiam, ſcarabæos paſsim ſaxis ſuis inſculpebant.* Verba eius ſunt: Excellentia Solis per ſcarabæum.

الحكما مصر فلما يريدون ان يدلون الفضله الشمس ونقشوا في الحجار الصورة Abenephi. Arabs.
الخنفس

Cui Manethon quoque in naturalium epitome, & Hecatæus de Ægyptiorum philoſophia à Diogene Laërtio citati, de vitis philoſophorum, conſentire videntur: *Aegyptij,* inquit, *eiuſmodi philoſophiam de Dijs ac iuſtitia dixere; materiam primam principium fuiſſe rerum, & elementa diſcreta, perfectaſque complures animantes, Solem & Lunam Deos eſſe, alterumque Oſirim, alterum Iſim appellatos; exprimere autem illos per ſcarabæum & draconem ſaxis inſculptos.* Euſebius Pamphilus inquit: *Inter cætera Soli conſecrata animalia, ſcarabæum ſummoperè venerabantur Aegyptij, animatam Solis effigiem eſſe putantes.* Suffragatur huic epiſtola Æthiopico ſermone conſcripta, ad Petrum de Comis Abyſſinum Romam ex Æthiopia tranſmiſſa, cuius exemplar in Bibliotheca Vaticana annexa libro rituum Æthiopicorum, in qua poſtquam de antiquitatibus Æthiopum diſſeruiſſet, ſic quoque de ſcarabæo ſcribit, quæ ex Æthiopico ſermone ita verto: *Videntur,* inquit, *in hiſce partibus noſtris multa veterum monumenta, vt columnæ, ſaxa, in quibus præter alia animalia, plurimi* Euſeb. Pamphil. l. 3. c. 2. Litera Æthiopica.

quoque

Horus. *quoque scarabæi incisi videntur, Regum Aegypti, vti nos arbitramur reliquiæ.* de quo vide & Heliodor. Horus Apollo l. 1. hieroglyph. 10. sic scribit: μονογενὲς δὲ δηλοῦντες, ἢ γένεσιν, ἢ πατέρα, ἢ κόσμον, κάνθαρον ζωγραφοῦσι. *Unigenam*, inquit, *significantes aut vitam, aut patrem, aut mundum, scarabæum pingunt*. Cœlius Calcagninus: *Aegyptij*, inquit, *scarabæum αἰλουρόμορφον maximè venerabantur, alijs omnibus sacris insculptũ saxis anteferebant*. Vincentius quoque Cartarus Reggianus libro de imaginibus antiquorum Deorum, sic ait: *Dello Scarauaggio, che quelli d'Egitto ne faceuano vn gran conto, e lo riueriuano molto, credendolo essere la vera e viua imagine del Sole.* Soli quoque asturi, Cantharum siuè Scarabæũ, arietem atq; crocodilum dicatum ab Aegyptijs testatur Cheræmon apud Synesium lib. 4. de somnijs. Atque hæc probasse sat est. Quam ob rem verò sapientes Aegyptiorum tanto honore dignati fuerint vilissimum Scarabæum, jam tempus, ordoque postulat, vt exponamus.

Scarabæus αἰλουρόμορφος quid notaret. Vincentius Cartarus. Cur Scarabæum tanto honore coluerint.

Nota itaque, omnia ea insectorum animalium genera, quæ à Græcis κολεόπτερα dicuntur, hoc est, quorum alæ crusta veluti in vagina quadam conduntur, in Scarabæorum (quos Græci κάνθαρους dicunt) album, teste Plinio, referri, distinguique ab analytris, seu ab insectis crustâ carentibus, quod hæc aculeis, & proboscide instructa, perpetuo alarum remigio aëra tranent, illa prædictis carentia instrumentis (vtpotè ad explendum edendi munus, dentibus à prouida rerum Magistrâ natura instructa) perpetuò in puluere, & stercore sub hominum oculis pedibusuè in nullis non locis, & vijs, nisi vbi desint excrementa, passim obuia versentur.

differentia Scarabæorum.

Hunc itaque Scarabæum (qui inter cœtera diuinis honoribus affecta animalia non infimum sanè locum obtinet) Ægyptij, vt vberiorem rerum significandarum haberent materiam, in tres veluti species, seu differentias diuisum, teste Horo Appolline saxis suis (, quæ Soli sacra ob acutam figuram Obeliscos veteres appellabant) ad solis indicandas virtutes insculpserunt. Ac primæ quidem speciei Scarabæus est αἰλουρόμορφος feliformis, quem ob eũ, quo coruscat, fulgorem cum Plinio, & Aristotele non malè χρυσοκάνθαρον, seu cum Aristophane χρυσομηλολόνθιον dicamus. Secundi generis erat ταυρεος, seu ταυρόμορφος, tauri genuina soboles, nescio quid bouinum affectans. Tertij denique generis Scarabæus μονόκερως erat, cæteris dissimilior, Mercurio, teste Horo, sicuti præcedens, seu ταυροειδής Lunæ, ob eius in Tauro exaltationem, consecratus. Quis porrò ex hac triplici Scarabæorum differentia Osiridi, seu cœlesti Soli potissimum consecratus, meritò quispiam dubitare possit. Verùm nè vllus in legentium animis dubitandi scrupulus relinquatur; Dico singulos Osiridi, quamuis non nisi sub diuersorum effectuum, quos cœlestis ille Osiris in hoc mundo causat, repræsentatione, fuisse consecratos; erat enim, teste Plutarcho, hoc familiare Ægyptijs, diuersis vnius rei effectibus diuersa nomina, & symbola affingere, vt doctè demonstrat Hieronymus Alexander in tabulis suis Heliacis, & ego in protheoria, seu apparatu hieroglyphicorum fusè ostendo. Præcipuè tamen feliformen illum

differentia implet Scarabæorum. 1 Scarabæus Feliformis. 2 Tauroformis. 3 Vnicornis.

Scara-

ſcarabæum ob expreſſam quandam in actionibus ſuis operum Solis ſimilitudinem, Oſiridi, in quantum Sol mundi ſenſibilis credebatur, ab Ægyptijs dicatum, teſtatur hiſce verbis Horus Apollo. εἰσὶ τρία γένη κανθάρων ἰδίαι ἐστί. πρῶτον μὲν αἰλουρόμορφος, καὶ ἀκτινωτὴ ἥντινα καὶ ἡλίῳ ἀνέθεσαν διὰ τὸ σύμβολον. *Tres* inquit, *ſunt ſcarabæorum ſpecies; prima quidem catti referens faciem, & radijs quibuſdam veluti inſignita, quam ob ſimilitudinem quandam ſoli dicarunt*; tùm quia fulgore ſuo Solis imitatur radios, tùm vt ſtatim indicat, quia adæluri feliſque ſimilitudinem ſolis aſcenſum deſcenſumque, ſymphathico quodam oculorum pupillarumque incremento decrementoque, vt qui ſub ortum intendantur, retundantur ſub meridiem, cùm occaſuro verò hebeſcentes occidant ſidere, referre videntur. Atque hinc veteres in gemma eum inſculpebant cum capite radioſo, vt hic patet. Tauriformem verò Scarabæum Lunæ, teſte Horo dicabant; tùm quia Luna ab Oſiride (quem in bouem tranſmutatum credunt Ægyptij, quemque cum Apide eundem dicimus, cuius lingua iuxta Herodoti mentionem Cantharo inſignitur) circa Vergiliarum ortum menſe Athyr Tauri ſigno correſpondente, fæcũdo luminis influxu imprægnata, circa idem tempus, quo Sol tauri δωδεκαμόριον percurrit, ad plantãdũ, ſeminandum, aliaque agriculturæ, cuius bos Symbolum erat, exercitia, terram aptam reddebat, & idoneam. Sed audiamus Plutarchum, dictorum veritatem teſtimonio maximè congruo approbantem. Sic enim ait in libro de Oſiride & Iſide. *Porrò Apin animatam dicunt Oſiridis eſſe imaginem. Itaque etiam figura, Lunæ ſimilis habet multa, veluti ſplendidas partes vmbroſis tectas, & in nouilunio menſis Phamenoth feſtum celebrant, quod ingreſſum Oſiridis in Lunam appellant; eſt autem id veris initium. Hoc pacto vim Oſiridis in Luna collocantes, Iſidem ei vxorem, ex qua prolem generet, adſcribunt; Ideò & Lunam mundi matrem appellant, & naturam ex vtroque mixtam ſexu affingunt ei, quod impleta, & grauida facta à Sole, rurſum à ſe in aërem emittat, & diſſeminet genitalia principia.* Ad confirmationem dictorum accedit & illud quoque, quod ſcarabæus dicti temporis verni, veluti præſagium quoddam habebatur. vtpotè, qui circa veris initium, reducis Phœbi calore poſtliminiò rediuiuus, paulatim agglomerare ſtercora, luteas ad prolem producendam formare pilas, & nullam non ſemitam nigrâ ſobole replere incipiat.

Felisformi

c 10. Horus lib. 1.

Scarabæus Soli dicatus quis?

Horat. cit. loc.

Scarabæus Lunę dicatus quis?

Tertij denique generis ſcarabæum μονόκερων, teſte Horo, Mercurio dicabant. Mercurium autem cum Oſiride, ſeu Sole eundem eſſe, tùm fusè doctèque Aleander in tabulis ſuis heliacis tit. Mercurius, tum omnia ea demonſtrant Symbola, quæ ingenioſè ei poëtica affinxit credulitas. Siquidem per radioſum caput nihil aliud, niſi inſignem Solis claritatem, vti per imberbis ſimulacri ſpeciem, Solis veluti quotidianam in ortu ſuo renaſcentiam; per heptachordõ pſalterium, ſeptem vagantium ſiderum harmoniam, motus velocitatem per alatos pedes, viciſſitudinem dierum, & noctium per galeam albonigram; per virgam denique tricolorem κυανολευκομέλαιναν, cœleſtium, äeriorum, & terreſtrium abſolutum dominium, teſte Philoſtrato,

Scarabæus Mercurio dicatus quis?

Phor-

Phornuto & Albrico, significare voluisse visi sunt. Ex quo profectò clarè patet, Ægyptios non incongruè vnum, & eundem Osiridem per diuersorum scarabæorum symbola, veluti virtute, & operatione multiplicem, expresisse, potissimum tamen per illum, teste Horo, quem ἡλιοκάνθαρον, seù χρυσοκάνθαρον initio diximus. Hic enim alarū diffuso fulgore veluti radijs quibusdam coruscus, diurnum Solis lumen; clunium vero nitore, quo scincintelarum more noctu fulget, reflexum Solis à Luna lumen, non obscuro argumento referre videtur. Porrò iam tandem cœlestis illius Scarabæi illustrati radijs, qua ratione per eundem mundum eiusque conuersiones, ac siderum motus expresserint, videamus.

Scarabæus Heliocátharus Solidicatus.

Constat, teste Plutarcho, Aegyptios, magistro Zoroastre, mundum ouum quoddam, siue similitudine, siue occultâ quadam ex spiralis motus, aut atmosphæræ ouali terminatione, analogiâ, siue aliam ob causam dixisse. Eusebius Pamphilus lib. 3. mundanum illud ouum ab Orimaze productum his verbis significat: *Hic Deus, inquit, ex ore ouum producit, à quo nascitur Deus, quem Aegyptij Phta, Græci Vulcanum nominant; significatur huiusmodi ouo mundus*; Mundum autem maximam ad ouum habere similitudinem, ex comparatione eius cū eo facta, facilè patebit. Sicut enim ouum tribus veluti partibus, testâ, albugine & vitello absoluitur, sic etiam mundus; ita quidem, vt solidum illud cælorum spatium, testæ; æthereum albugini; vitello denique terrestre, non secus, ac vitellus quidam in ouo, (in quo tota vis seminis latet) omnium influxuum virtutumque cęlestium receptaculum non incongruè respondeat.

Mundus ouo assimilatus. Eusebius.

Oui constitutio, & ad mūdum comparatio.

His ita positis, magnam quoque Scarabæum, tùm quoad propriam formam, tùm quoad operandi modum cum ouo & cœlo affinitatem habere, testantur singulæ Scarabæi partes; totius corporis crustaceâ structurâ, nescio quid ouale ac testaceum affectans insinuat; tenuibus, diaphanis ac plicatilibus alis, aërio spatio, igneoque, sicuti reliquo corpore seminalis virtutis receptaculo, terrestri sphœræ totius corruptionis loco vndequaque correspondentibus. Quid aliud quinque illæ lineæ, quæ in dorso eius apparent, nisi quinque mundi zonarum repræsentatio est? Accedit vnumquemque Scarabæum triginta instructum digitis cum sex suis bifurcatis pedunculis; quibus sanè nihil aliud significari videtur, nisi menstrua triginta dierum spacia, quibus singula signa in Zodiaco Sol percurrit, quæ omnia apposité confirmat Ruellius l. 2 de stirpium natura, hisce verbis: *Quin & Scarabæus omnibus cognitum animal totidem digitis, aut potiùs pedibus innititur, quot diebus mensis constat, in quibus exoriens Sol suos prosequitur cursus, is Solis & Lunæ coitum nobis apertè demonstrat. quandoquidem è bubulo stercore pilulam ab ortu ad occasum rotando versans, in orbis imaginem effingit; quem in 28. diebus facto humi scrobulo adobruens tantisper cælat, dum signiferum ambiens Luna ad intermenstruum reuertens, sileat. aperto tùm orbiculo nouam prolem edit, nec aliam nascendi nouit originem.* Plinius quoque de eodem loquens: *Propter hunc*, inquit

Scarabæus 30 habet digitos.

Ruellius de stirpibus.

Plinius.

quit lib. 30. c. 11. *Aegypti magna pars Scarabæos inter Numina colit, curiosa Apionis interpretatione, quà colligit Solis operum similitudinem, vt suprà diximus, huic animali inesse.* Horus Apollo clarissimis verbis prædicta confirmat lib. 1. c. 10. sic enim ait: ἔχει δὲ πᾶς κάνθαρος καὶ δακτύλους τριάκοντα διὰ τὴν τριακονθήμερον τοῦ μηνός, ἐν αἷς ὁ ἥλιος ἀνατέλλων τὸν ἑαυτοῦ ποιεῖται δρόμον. *Habet* inquit, *omnis cantharus digitos triginta, ob triginta dies Mensis, quibus Sol oriens suum per singula Zodiaci signa cursum peragit.* Porrò non similitudine tantùm, aut partium veluti anagogicâ quâdam repræsentatione, sed motu quoque operandique ratione ac methodo Solem Scarabæus in omnibus æmulari patet; pilulas enim illas, ex quibus ortum Scarabæi habuerint, ad ipsam mundi formam, & imaginem effingunt. Vbi enim bubulum aut alterius jumenti excrementum nacti fuerint, pilulas efficiunt, quas ab exortu, occasum versus voluunt, ac posticis impellentes pedibus non intermissâ rotatione protrudunt, ipsi interim aduersus ortum, teste Horo citato loco, spectant, quasi de industria id dent operæ, vt cœli ipsius intuendo exemplar, imaginem eius exprimere conentur. Quid verò illud, quod inter trudendum à subsolano in Africum, quasi astrorum ortui obuiam fieri contendat, qui quidem proprius motus ab Africo ad subsolanum est, an non in hoc motum Solis proprium etiam affectare videntur? Quid dicam de tempore fœtui excludendo destinato, qui certè ad Solis, Lunæque motum exactissimè, vti ex suprà citatis Authoribus constat, ordinatus est. Nam Sphœræ illæ stercorariæ ad exemplar mundi à Scarabæo fabricatæ, inque terram defossæ, tanto dierum spacio, quantò periodicus Lunæ motus constat, detentæ, paulatim animari videbuntur, primum quidem in vermiculos, mox in scarabæos suo tamen adhuc inclusos folliculo. Nono autem, & vigesimo die, paterè nido prodit, pilulas congerit, & singulas, vt diximus protrudendo in aquam deuoluit; vt qui diem eundem Solis Lunæque ortum conciliare non ignoret, ac proindè mundi ipsius generationem quandam assimilare, Lunâ nouâ incipiente affectet, pilæ autem istæ in aquis mollitę primùm, atque haud ita multò post adapertæ cum fuerint, informati iam excluduntur scarabæi, nigrum it campis agmen. Ægyptij itaque sapientes admirabile bestiolæ huius opificium profundius pensitantes, paulatim in opificium mundi huius profunda quadam inuestigatione peruenerunt. Imò scarabæo Magistro paulatim in spiralem astrorum Solis Lunæque, & deniq; vniuersi motum, in spiralem humanæ mentis progressum; in archetypi deniq; mundi circumuolutionum reflexas (si ita loqui licet) agitationes motionesque peruenerunt; demum scarabæi opificio veluti archetypo quodam proposito, iuxta quod Lyncei primorum seculorum philosophi operantes in stupenda naturæ mysteria, ac reconditissima vtriusque Medicinæ Sacramenta, manuductione solâ scarabæi, penetrarunt. Deenus certè in Monade hieroglyphica de hisce iam relatis mysterijs non tam præmeditata oratione, quàm sacro veluti instinctu agitatus, pulchrè philosophari videtur; verba eius

Horu.

Operationes Scarabæi analogæ solaribus.

Lunæ motus obseruat.

Aegyptij motus Cęlorũm ex motibus Scarabæi discunt.

Deenus in monade hieroglyphica.

eius hæc sunt. *Cum cœlestis astronomia inferioris sit quasi parens, & Magistra, sublatis in cœlum oculis ex prædictorum mysteriorum theoria illuminatis, talem ad amussim nostræ monadis conspiciemus anatomen in naturæ lumine, vitaque sese sic nobis semper ostendentem. Suopte nutu secretissima huiusce physicæ annalyseos mysteria apertissimè detegentem. Cui autem figuram isti coordinationi adhibere, cælesti nuncio, dum theoricos cœlestesque thesauros sumus aliquandò contemplati, sumus edocti; Qualem enim ipsum in æthere suo cursu figurare circuitionem, astronomis est notissimum, & cum dictum Sapienti sat esse debet; En noctis huius cælestis consilij interpretationes sic hieroglyphicè propositas, prædictis omninò consentaneas. Hinc discant Alchimistæ, quæ sit vera albuminis ouorum aqua, quod è vitellis oleum, quæ ouorum calx. Hic proportionatum à natura ferè totum habemus. Hoc est ouum illud aquilinum, quod Scarabæus olim discussit propter iniuriam, quam timidis brutisque hominibus illius auis violentia, & crudelitas intulit; licet ad Scarabæi antrum, auxilij implorandi gratia aliquibus confugientibus, non indè tamen liberatis, sed ipse solus Scarabæus hanc sibi vindicandam iniuriam modis omnibus existimans, vti erat alacri animo constantique voluntate paratus, ita ad id præstandum, nec viribus carebat, nec ingenio; vndè varijs conatibus aquilam dum persequeretur, Scarabæus subtilissima sua arte vsus, illius tandem, vel in Iouis gremio depositum ouum in terram præcipitari, atque adeò disrumpi fecit; Et eàdem aliaque ratione Aquilinam tandem totam speciem è terris deleuisset Scarabæus, nisi malum tantum præcauens Iuppiter affuisset. Quo Verò tempore Aquilæ sua sollicitè curant oua, nulli circumuolitent Scarabæi. Illis tamen consulerem, qui istius auis vexantur crudelitate, ab ipsis Heliocantharis* (qui ita certis temporum curriculis latitando viuunt) *vtilissimam artem discere. Quibus iam licet, vel non faciant ipsi, esse tamen longè gratissimum suis indicijs & signis, de suo inimico vindictam sumi posse. Et hic non Aesopum conari me, vt agam, sed ædipum faterentur, si adessent illi, quorum mentes, ita de naturæ summis mysterijs fabulari primò subijt. Eße profectò quosdam noui, qui Scarabæi artificio, si haberent dißolutum aquilinum ouum, calcem eiusdem cum albumine puro totoque temperarent primò; deindè illud temperamentum vitelli liquore toto artificiosè ordine oblinerent voluendo reuoluendoque, vt Scarabæi suas conglomerant pilas, ita magna fit oui metamorphosis; iam scilicet disparente, & quasi inuoluto albumine ipso vitelli, liquore. Porrò aquilinum ouum per artificium Scarabæi, ex dicta hieroglyphicorum descriptione facilè innotescet Hermetis filijs: Certè tale prioribus seculis à grauissimis, & antiquissimis philosophis plurimùm celebratum esse artificium legimus, vtpotè certissimum, vtilissimum & ad naturæ exemplar factum*, hæc Deenus. Anaxagoras certè ex hoc magisterio excellentissimam fecit medicinam, vt in suo περὶ τῆς ἐκστροφῆς φυσικῶν libello videre licet. Totum enim ouum mysteriosissimum esse testatur Ericius Puteanus; Oualis enim figura, quæ recondita habeat, nouerunt ij, qui subtiliorem conicorum callent scientiam, qui catoptricæ, ac reflexorum radiorum norunt rationes, qui septem errantium motus sciunt, & helicas circumuolutiones; quid albugo, & vitellus, secretioris medicinæ magistri optimè norunt.

Alchimicus discursus.

Mysterium chymicum.

Anaxagoras.

Ericius Puteanus.

Verùm

Verùm ne, dum Oedipum hieroglyphica enodantem ago, in rebus obſcurè repræſentandis ſphyngem agere videar, placuit hic de triplicis mundi ortu proceſſuque ſymbolum, in Scarabæi opificio repræſentare, quod ſedulis naturæ ſine dubio non diſplicebit Oeconomis.

Hæ ſunt itaque ideales illæ diuinitatis, triplicem mundum implicantes ſpiræ in Scarabæi opificio, veluti in rudi quodam exemplari repræſentatæ, quibus tota ſanè Ægyptiorum, atque adeò omnium aliorum antiquorum Sapientum de DEO, de Opifice mente, de Anima mundi, de Angelis, & Dœmonibus, de Mundo, & filio mundi homine, philoſophia abſol-

Virg. Aen. 6. uitur. Ad hæc idealium spirarum volumina Ægyptios allusisse clarissimis verbis insinuat Poëta, dùm canit Aeneid. 6.

Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Orpheus. Orpheus quoque apud Symphorianum Camperium paucissimis quidem, sed totius opificij dicti rationem apertè indicantibus verbis, idem comprobat, dùm DEVM perpetuo cardine velocem impetum volutare dicit; est enim, vt rectè dicit Symphorianus citato loco, DEVS vniuersalis omnium cardo, essentiam, vitam, mentem, naturam, materiam, veluti cardines quosdam perpetuò versans; Atque, vt cum Platone loquar; per cujusque ordinis proprium, ipsum versat cardinem, per essentiam vnam essentias omnes, per vitam vitas, per mentem mentes, per animam animas, per naturam naturas, per materiam materias perpetuo, inquam, cardine velocem impetum volutans. Quæ omnia clarioribus adhuc verbis comprobat Mercurius ille Trismegistus dialogo octauo ad That hisce verbis: *Plenus autem ideis Deus, omnibus qualitates pater inserens in sphæram, velut in gyrum omnem qualitatem circumscripsit.* Aegyptij porrò, cum omnium earum rerum, quæ sunt & esse possunt, triplicem ordinem animaduerterent, intellectualium nimirum, corporearum, & ex his mixtarum; triplicem quoque statuerunt mundum, teste Pico in præfatione in Heptaplum, supremum omniũ vltramundanum, quem Angelicum Theologi, philosophi verò intellectualem vocant & Archetypum, satis decantatum. Plato ponit in Phædro proximum huic cœlestem, æthereum, sublunarem & humanum; in quorum mundorum quadruplici ordine illud obseruandum est, esse hos quatuor mundos vnum, non solùm propterea, quod ab vno principio, & ad eundem finem omnes referantur; aut quoniam debitis numeris temperati, & harmonicâ quadam, vt cum Pico loquar, naturæ cognatione, atque optimè ordinatâ graduum serie colligentur, sed quoniam, quicquid in omnibus simul est mundis, id singulis inest particulatim, neque est aliquis, vnus ex eis, in quo non omnia sint, quæ sunt in singulis, cuius & Anaxagoram cum Platonicis & Pythagoricis opinionis fuisse, testatur Picus in præfat. in heptapl. Verùm quæ in mundo sunt inferiori, in superioribus sunt, sed meliori notâ, quę itidem sunt in superioribus, in postremis visuntur, sed conditione degenere, & adulteratâ, vt sic dixerim, naturâ. Est apud nos calor qualitas elementaris, est in cœlestibus virtus calefactiua, est in humano corpore calor quidam, quem humidum radicale appellant Medici, est in angelicis mentibus, idea caloris; dicam aliquid expressius: Est apud nos ignis, quod est elementum; Sol ignis in cœlo est, est in Microcosmo cor concupiscentijs exæstuans, est in regione vltramundana ignis Seraphicus intellectus. Sed vide quî differant; elementaris vrit, cœlestis viuificat, microcosmicus illustrat, & animat; supercœlestis amat. Est aqua apud nos, est aqua in cœlis, huius nutrix, & domina, vestibulum scilicet cęlorum Luna;

Operũ diuinorum spiræ.

Triplex ordo rerum in triplici mundo.

In singulis mundis singula omnia.

Quomodo omnia omnibus insint.

na; sunt aquæ, & super cęlum mentes cherubicæ; In primo mundo DEVS vnitas prima, nouem Angelorum ordinibus quasi sphęris totidem præest, immobilisque ipse omnes mouet ad se, quas sphæras ideò non malè repræsentant antiqui per Saturnum temporum dispositionem, per Iouem mundi spiritum, per Martem malorum vindicem, per Venerem generationis sedem, per Mercurium denique virtutem reliquis mundis communicatam, quos Mercurius mutato nomine nunc Ephoros, nunc Vsiarchos, nunc Pantomorphos, & Horoscopos, dialogo ad Pimandrum vocat. Porrò in mundo medio, id est cœlesti cęlum empyreum nouem itidem sphæris cęlestibus Dux exercitui præest, quæ cum singulæ motu incessabili voluantur, illas tamen DEVS intelligens immotus versat. Sunt & in mundo elementari post materiam primam, ipsius fundamentum, nouem sphæræ formarum corruptibilium, tres scilicet corporum vitæ expertium, vt sunt elementa & mixta, tum inter hæc media, quæ mixta quidem, sed imperfecta, vt sunt meteorologicæ impressiones; Tres vegetales naturæ, quæ in tria primum genera diuiduntur, herbarum, fruticum, & arborum. Tres animæ sensitiuæ, quæ aut imperfecta est, qualis est Zoophytorum, aut perfecta quidem, sed inter terminos irrationalis phantasiæ, aut quod summum animalibus est, humanæ etiam capax eruditionis, quod quasi medium est inter brutum, & plantam.

Nomina Geniorum mundi præsidū.

9. Sphærę cęlestes

9 formæ corruptibiles.

Sunt, & in humano mundo nouem purificationis notionum gradus, de quibus Clemens Alex. suntq, instrumenta, queîs homo veluti circuli motu ad omnium peruenit cognitionem, suntque res quæ sunt, vel esse censetur ὑποκείμενον, seù subiectum Philosophis; mediũ sc. quo substantia rei colligitur. Sensus exterior, & sensus interior, græcis αἴσθησις, & phantasia, in qua firmatio fit rerum à sensu comprehensarum; Æstimatio, qua imagines tales esse, vel aliquid esse nobis persuademus, seu iudiciũ inferius animale. Cogitatio, seù iudicium superius, quâ purificantur comprehensiones, atque hoc gradu fit præparatio, & transitus ad rationem. Ratio, quæ confirmatione rationabili omnia determinat. Intellectus denique consumatus, & mundo vnitus, quietus & immobilis ad finem suum perductus. Sunt quoque totidem actiones humanæ, quibus ad supremam peruenitur felicitatem siuè finem. Suntque intellectus, recordatio, voluntas, desiderium, ardens amor, efficax impedimentorum penetratio, consultatio, prudens electio, fruitio boni acquisiti, ita quidẽ, vt intellectus se habeat instar solis archetypi omnia illustrantis, ac Regis intuentis opus, memoria instar Notarij proposita ab intellectu diligenter notantis, voluntas verò instar executoris, cũ reliquis officialibus, Mercurio, Venere, Marte, Ioue, Saturno; Intellectus enim, seu sol humanus, simulac per dictos nouẽ notionum gradus currendo, in bonũ fuerit latus; Voluntas, seu Luna mox radijs intellectus illustrata, bonoq; proposito excitata protinus circulari motu agitata, mediãtibus planetis suis, hoc est, per Mercuriũ veluti per boni assequendi consultationem. per Venerem,

Clem. Alex. 9 Purificationis notionũ gradus.

9 actiones humanę.

ceu

ceu per ardentem boni propoſiti amorẽ,& deſiderium ; per Martem vti per efficacem difficultatum in eo aſſequẽdo penetrationem; per Iouem, vti per prudentem mediorum ad id conducentium electionem; per Saturnum denique vti conſtantem boni perſecutorem ,ad ipſius boni perueniat deſideratam poſſeſſionem fruitionemque. Omnia igitur ideis plena ſunt. *DEVS enim, teſte Mercurio Circulus eſt*, &animum noſtrum circulum eſſe teſtatur Picus in hexaplo . Eſt diuina eſſentia, ſeu mundus ille intelligibilis triformis, τριπρόσωπος. . Vndè legimus in Vaicra Rabba ſuper caput 4. Leuit. & in midras Thehillim, ſequentia verba . רבכן אמרו מה הנפש ממלאה את הגוף כן הנקבה" מופל את העולם dixerunt Rabbini noſtri, quòd eſt anima implens corpus, hoc DEVS ſuſtinens mundum. Et Porphyrius libello inſcripto τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν, DEVS vbique, quum nullibi eſt. &c. Ex quibus verbis ſanè apparet, quæ ſit illa linea viridis, quam teſte Pico Conclus. 29. Calabiſtæ dicunt, gyrare totum vniuerſum . Ex quibus quoque apparet, quare Albumazar Arabs DEVM excelſum, idealiter cognoſcendo eſſentiam ſui , in identitate generare mentem ſapientiam per omnia ſui ſimilem , & iterum, Deũ omnia flatu & gyro produxiſſe, & Martianus capella, philoſophiam ad abyſſum diuinitatis penetrantem , circulos, & ſphæras vomuiſſe Apparet quoque cur Triſmegiſtus D E V M dixerit circulum , cuius centrum vbique, circumferentia nuſquam , & Plato D E V M ſemper circulis efformandis occupatum , cùm dixit. ὁ Θεὸς ἀεὶ κυκλομετρεῖ, quibus cónſonat, quod Picus ait lib. 1. in Hept. cap. 1. de Mundo humano. Conſtat homo ex anima & corpore; rationalis animus cœlum dicitur , Nam & cęlum animal à ſeipſo motum vocat Ariſtoteles,& animus noſter, vt probant Platonici , ſubſtantia eſt ſeipſam mouens ; Cœlum circulus eſt , & animus idem circulus, quin imò, vt ſcribit Plotinus, ideò cœlum circulus,quia animus eius circulus eſt . Cœlum in orbem mouetur animus rationalis à cauſis ad effectus ſe transferens , rurſuſque ab effectibus concurrens ad cauſas, ratiocinationis orbe circumuoluitur. Quid enim aliud eſt ratiocinatio illa , quam philoſophi ſyllogiſmum vocant , niſi ſpiralis quidam animi motus , qui quidem tribus partibus abſoluitur; ſimplici apprehenſione, compoſitione, ſeu medij inuentione , & concluſione , ſeu quod idẽ eſt veritatis iam inueſtigatæ fruitione; Porrò eſt diuina eſſentia τριπρόσωπος, eſt & animus noſter . Hinc in arbore ſephiroth apud Cabaliſtas tres midoth, ſeu tres proprietates DEO affinguntur, nimirum כתר חכמה בינה, *Corona , Sapientia, intelligentia*, quibus DEVM omnia feciſſe memorãt, quæ tria exactè dictis reſpondere videntur , &c. Verùm de his omnibus amplior dabitur alibì loquendi materia , quarè hic Ægyptiorum philoſophiam , & Theologiam , qua ratione ex hieroglyphicis inueſtigetur , obiter indicare voluimus .

Quod ſi ſingulatim omnem hanc conſenſionis legem quis volet excutere, opus ſanè ſuſceperit infinitum . Cui ſi ſemel vela pandimus, in portum ſeſe recipere , difficillimum erit ; illud ſuffecerit ſemel è ſapientum penetra-

Picus

Vaicra Rabba Midras Thehillim.

Porphyrius.

Linea viridis cabalyſtarũ quæ nam? *Albumajar.*

Martianus capella Triſmegiſtus.

Rationalis animus cœlũ

cęlum circulus eſt quia genius eius circulus eſt teſte Plotino.

Sylogiſmus circularis motus illatus.

Quomodo omnia in omnibus ſint.

netralibus haustum, nihil in cœlo esse, quod secundum analogiam non sit in æthere atq; elementis, nihil in istis omnibus, quod non in homine. Est enim in nobis cœlestis quædam portio, sublunaris altera, & quæ in vtriusq; confinio posita; veluti æther quispiam vires vtrinq; coniungat. Præsertim si consensum consideres, vel viscerum interiorum cum externis sedibus per intermedios riuos humorum atq; spirituum: vel inter viscera; rursus quo pacto suprema infimis per media committantur, quod & spiritibus & animæ totius pari proportione respondet; similiter in corpore, in anima, in spiritu suæ sunt stellæ, sui axes, centra, circuli, Zonæ & climata, in cœlo suæ plantæ & animalia, sua viscera, tunicæ, musculi, venæ, arteriæ, nerui, suum caput, cor, hepar: suus spiritus vitalis, animalis, naturalis, sua anima concupiscibilis, irascibilis, rationalis, vt nullum sit apud philosophos verius dictum neq; celebrius, quàm omnia in omnibus esse, & cum maximis minima quoq; ὁμοιοθείην perpetuam obtinere. Vndè & Proclus lib. de magia & sacrificio; Sacerdotes olim ac verissimos amatores, aiebat, ab illa pulchritudine, quæ circa sensus apparet, ad diuinam pulchritudinem sensuum ratione progressos, quia considerarent in rebus naturæ cognationem quandam & perennis consortij leges, quibus & se fouere mutuò, & vires conferere videantur, vt tandem affectibus amatorijs omnia permiscentibus, vniuersa hæc materia Hippocratis ἀπνοῦν καὶ ἐκπνοῦν εἶναι, id est conspirabile prorsus & exspirabile quoddã animal exstimata fuerit, suã indè scientiam sub veræ magiæ ratione componentes in illa causarum effectuumq; in vniuersarum partium mutua conspiratione defixam; sed quia de his omnibus infra fusius tractabitur; hic sistimus.

Eorum quæ dicta sunt Anacæphaleosis.

CVm familiare hoc, Iamblicho teste priscis temporibus fuerit Ægyptijs, ea tantum animalia diuinis honoribus cumulare, quæ cum Dijs, quibus dicabantur, hoc est, Sole aut Lunâ cæterisue aliquam haberent similitudinem seu analogiam ex calore, figura, motu membrorum numero & dispositione deprompta m, aut in quibus sympathicus dictorum Deorum character ex panthomorpha illa ὁμοιώσει naturæ quadam similitudine, impressus refulgeret; certè ex omnibus hactenus tam fusè probatis, quàm maximè patet, scarabœum ob egregia, quæ mentitur signa & symbola, non incongruè solem orbis moderatorem nos interpretatos esse, vt in sequentibus patebit luculenter. Est Sol coruscus, eiq; noctiluca quædam vis è Lunâ veluti speculo ad nos reflexa, est & scarabęo diurna veluti lux quædam ab alarum speculis, quam vibrat vndiq; circumfusa; est & ei noctilucus quidam fulgor, quem communem habet cum omnibus vermibus, quos cincindelas vocant, queîs ad instar Lunæ noctis caliginem discutit. Est Sol rotundus, est & scarabęus. Sunt in cęlo duodecim signa Zodiaci, per quæ singula

Comparatio scarabæi ad Solem Lunæ & Stellas.

gula triginta dierũ ſpatio percurrendo; duplici motu annum abſoluit, quis ea Heliocantharo noſtro negare audebit? dum modo ſex pedunculos, quorum ſinguli iterum in binos in furcam veluti abeunt, & triginta digitos, quos antiquitas ei attribuebat, diligenter cõſiderârit; quid h c aliud, niſi 30. dierũ reuolutiones, queîs Sol omni mẽſe ad inferiorẽ mundũ fæcundandum, nouaq; ſobole replendum cum Luna coit. Exemplum huius imitatur & ſcarabæus; pilam enim ex ſtercore congeſtam, infuſo ſemine vigintiocto dierum ſpatio condit, quo euoluto ſpatio conditam eximit, conſuetoque artificio animatam, nigram tandem ſobolem mundo exponit. Eſt Cœlum in quinque Zonas, in quaſdam veluti radiorum ſolarium metas diſtributum, eſt & ſcarabæus, vt ex imagine eius ſuperius poſita patet. Omnia quæ in mundo fiunt, circularem ſeu ſpiralem affectant motum; quis hunc ſcarabæo negabit, vbi globoſa illa luti volumina ex multiplici veluti ſpirarum ductu coagmentata, verum ſpiralis proceſſus opus penſiculatiùs fuerit ſcrutatus. Sicuti ſol vnigenus, ſexus fæminei neſcius, maſcula quadam virtute, & robore imbuitur, ſic ſcarabæus, quemadmodũ oſtendit Horus hiſcè verbis, μονογενὲς μὲν ὅτι αὐτογενές ἐστι τὸ ζῶον ὑπὸ θηλείας μὴ κυοφορούμενον μονὴ γὰρ γένεσις αὐτοῦ τοιαύτη ἐστίν. ἄρσεν δὲ ὅτι ἐπειδὴ θηλυκὸν γενὸς αὐτοῖς οὐ γίνεται. quibus & aſtipulatur Ariſtot. l. 5. hiſtor. cap. 19. & Plin. l. 11. cap. 28. Quo ſanè nil aliud reptæſentare viſa eſt ingenioſa antiquitas, niſi maſculam quandam virtutem ſolis per opera Oſiridis repræſentatam. Quem Diodorus lib. 1. bibl. c. 2. totum terrarum orbem, ingenti comparato exercitu, ſubegiſſe refert. Solem certè totum Orbem terrarum diffuſiua radiorum virtute ſubigere ingenioſè poëtica oſtendit argutia, cùm ſolis imaginem, ſeu Apollinem, pharetra, arcu, ſagittiſque inſtructum depinxit. Verùm cùm de ijs fusè in apparatu præcedenti actum ſit, ſileo; qui plura deſiderat, is conſulat Aleandri doctiſſimã in Heliacam Tabulam, commentationẽ, Macrobium in Som. Scip. Fulgentium, Phornutum, Auſonium. At dixerit forſan hic imperitus aliquis; Quid ſcarabæus cum belli Duce Oſiride? Quid cum ſagittifero ſole? facilè ſilebit obiector, ſi contemplatus fuerit, vt totus luceat armis ſcarabæus, vti martio quodam fulgure perſtringat ſe intuentes, vt eminentijs acutioribus veluti ſagittis quibuſdam inſtructus, vt nullam corporis partem cruſtis habeat, ac clypeo non diligenter communitam, adeò quidem, vt Homericus Mauors melius armatus non videatur, cùm eum maxima ſua inſtruit panoplia. Auſculta militarem aſſultum cum horrendo, ac panico bombo; contemplare eius in luti perfoſſione veluti in cuniculis fodiendis induſtriam, & aſſiduitatem. Aſpice in congeſtura, ac conglobatione materiæ luteæ, veluti in aggeribus conſtruendis continuos labores; quæ profectò omnia maximè in Imperatorem, vel belli ducem quadrare videntur. atque ob eandem cauſam Ægyptij ſcarabæum, teſte citato Horo, ponentes bellicoſum, maſcula quadam virtute præditum hominem, fæminei neſcium conſortij, veram denique Oſiridis ſobolem ſignificabant. Vndè, & imagines eorum

annulis

Horus l. 1. c. 10.

Diodorus

Belli duces refert ſcarabæus.

annulis insculptas, teste Plutarcho, gestarunt, cuius rei causam indicat Cælius Calcagnius sequentibus verbis: *Scarabæus annulis insculptus significat hominem animo debere esse virili, & non effæminato, sicuti scarabæus masculus tantum est, fœminæ nescius.* atque huc alludere videtur illud Horatij. Scarabæus annulis insculptus.

Tyrtæus mares animos in Martia bella, versibus exacuit.

Vndè Vulcanum armorum fabricatorem Ægyptij, teste Horo lib. 1. c. 13. per scarabæum pingebant; verba Hori sunt. Ἡφαιστον τὲ γράφοντες κάνθαρον καὶ γῦπα ζωογραφοῦσι, ἀθηνᾶν τὲ γῦπα καὶ κάνθαρον, hoc est: *Vulcanum indicantes, scarabæum & vulturem pingunt, Mineruam verò, vulturem & scarabæum.* Qui textus nescio quid inconuenientiæ importat, & incongruitatis; vti benè notauit hoc loco Cęlius Calcagninus; quomodò enim vni duo symbola inter se opposita responderent? Quare prædictum textum, vtpotè vitiatum, & corruptum sic emandemus. Vt sit ille sensus; *Vulcanum indicantes scarabæum pingunt, Mineruam verò simul cum Vulcano, vulturem, & scarabæum.*

Porrò occurrente in hieroglyphicis scarabæo, vt genuinam eius significationem intelligas, hanc regulam tradunt meliores Authores: Volans scarabæus expansisque alis, vel etiam capite radioso, humano aut cum circulo, aut triangulo semper aliquid diuinum, vti Osiridem, Solem, seu mundum, eiusque gubernationem designat. Alis verò complicatis, annulis incisus, animi fortitudinem, & virilem animum designabat. Ex quibus omnibus patet, Ægyptios minimè temerè, sed summo ingenio accommodatis symbolis rerum conceptus expressisse. Symbola Serpentis.

HIEROGRAMMATISMVS XVII.

Serpentis, Aspidis, Draconis.

CVm nihil inter Hieroglyphica symbola Serpente frequētius occurrat, quid Ægyptij per huiusmodi symbola indigitauerint, hoc loco exponendum est; sciendum itaque, Ægyptios, vti curiosos naturæ omnium ferè animantium Ægypto propriarum inuestigatores, ita & Serpentis fuisse. Cùm enim viderent, serpentem nullo manuum pedumque ministerio, solo oblongi corporis tractu procedere, nullo præterea membro præter os constare, animal igneo spiritu plenum, viuax, senectutem quotannis, deposito veteri exuuio, in iuuentutem instaurare; fieri non posse crediderunt, quin aliquid magnum, excellens, & prorsus diuinum sub ijs lateret; accidebat hisce, quod vndulato illo plicatilis corporis motu omnes propè figuras exprimerent; dum videlicet nunc caudam capiti admouentes circulū, iam in spiras cōuolutū spherarum cęlestium exhibere volumina; iam in longū extensum lineā rectam? iam curuam; iam planam, modò corporis erectione normalem; iam multifario squammarum ordine, veluti totidem stellis rutilum, sibilo quoque & trasulcâ linguâ formidandum, hæc, inquam, dum contempla- Serpens motu suo omnes figuras exprimit.

rentur in ſerpente, eum tanquam reconditiſſimum præſtantiſſimarũ rerum ſymbolum adhibuerunt. Verum quæ & qualia per eum connotârint, videamus.

Primò itaque Epies Phænix apud Euſebium ait DEVM Emepht Serpente, ſeu Aſpide ſignificatũ, his verbis: Τὴν μὲν οὖν τοῦ δράκοντος φύσιν καὶ τῶν ὄφεων αὐτὸς ἐξεθείασεν ὁ Τάαυτος, καὶ μετ' αὐτὸν αὖθις Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. πνευματικώτατον γὰρ τὸ ζῶον πάντων τῶν ἑρπετῶν, καὶ πυρῶδες ὑπ' αὐτοῦ παρεδόθη. παρ' ὃ καὶ τάχος ἀνυπέρβλητον διὰ τοῦ πνεύματος παρίστησι, χωρὶς ποδῶν τε καὶ χειρῶν, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἔξωθεν. ἐξ ὧν τὰ λοιπὰ ζῶα τὰς κινήσεις ποιεῖται, καὶ ποικίλων σχημάτων τύπους ἀποτελεῖ, καὶ κατὰ τὴν πορείαν ἑλικοειδεῖς ἔχει τὰς ὁρμὰς, ἐφ' ὃ βούλεται τάχος; καὶ πολυχρονιώτατον δὲ ἐστὶ, εἰ μόνον τῷ ἐκδυόμενον τὸ γῆρας νεάζειν, ἀλλὰ καὶ αὔξησιν ἐπιδέχεσθαι μείζονα πέφυκε, καὶ ἐπειδὰν τὸ ὡρισμένον μέτρον πληρώσῃ, εἰς ἑαυτὸν ἀναλίσκεται ὡς ἐν ταῖς ἱεραῖς ὁμοίως αὐτοῖ ὁ Τάαυτος κατέταξε γραφαῖς. διὸ καὶ ἐν ἱεροῖς τοῦτο τὸ ζῶον καὶ ἐν μυστηρίοις συμπαρείληπται. εἴρεται τὸ ἡμῖν περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις Ἐθωθίων ὑπομνήμασι ἐπιπλεῖον. ἐν οἷς κατασκευάζεται ὅτι ἀθάνατον εἴη, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναλύεται, ὡς προπροέκειται. οὐ γὰρ θνήσκει ἰδίῳ θανάτῳ, εἰ μὴ βίᾳ τινὶ πληγὲν τοῦτο τὸ ζῶον, Φοίνικες τὲ αὐτὸ ἀγαθὸν δαίμονα καλοῦσι ὁμοίως καὶ Αἰγύπτιοι Κνὴφ ἐπονομάζουσι.

Euſeb. l. 1. c. 7.

Draconis & Serpentum naturam ipſe Tautus (vti & Phenices ac Aegyptij) diuinam putauit: ſpiritaliſsimum enim omnium animal & igneum ab ipſo traditum. Nam ſpiritu abſque manuum aut pedum, & omnino alicuius organi exterioris argumento, vt cetera videmus animalia ferri, eximiam celeritatem aſsequitur, variaſque figuras & formas gradiens, inuoluto reuolutoque, vti & ſpiriformi ad quam vult celeritatem, greſſu facillimè praſtat. Longæuum etiam eſt, nec ſolum ſenectutem cum pelle deponens reiuueneſcit, ſed creſcit etiam in adoleſcentiam reductum, cumque determinatos adimpleuerit terminos, in ſeipſum reuolutum, rurſum reuireſcit; ſicuti in ſacris literis pariter ipſe Tautus conſtituit, quapropter in ſacris hoc animal & in myſterijs fuit aſſumptum, de quibus & in alijs ſuis propoſitionibus; plura adducit, in quibus refertur, quod immortale ſit, & in ſeipſum, ex quo prouenit, reſoluatur, non etiam moriatur morte propriâ hoc animal, niſi violentâ percuſſum interierit; Hinc Phœnices ipſum vocant bonum dæmonem, ſicuti Aegyptij Kneph appellant.

Serpens ſalutis ſymbolũ.

Aptè itaque naturam diuinam per ſerpentis naturam & operationes notabant, quæ omnia ex dictis patent. Hinc Græci, teſte eodem, Euſebio Æſculapium ſalutis Numen, Τῆς σωστικῆς δυνάμεως σύμβολον, ſerpente referebant; ὄφις τὲ περισπείρεται τῆς περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν σωτηρίας φέρων σημεῖον; καὶ μὴν ὑφίσαντες ἡμῖν τὸν κόσμον οἱ φυσικοὶ, τὰ περὶ τὴν γῆν ἰλυσπώμενα τῶν ζώων, τῆς παχύτητος καὶ γεώδους ἠπάσαντο οὐσίας. πνευματικώτατον γὰρ τὸ ζῶον ἐστὶ καὶ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος ἀποδύεται. δοκεῖ δὲ καὶ ἰατρικώτατον εἶναι τῆς γὰρ ὀξυδορκίας εὗρε τὸ φάρμακον, καὶ μυθεύεται τῆς ἀναβιώσεως εἰδέναι τινὰ βοτάνην;

Euſeb. l. 3. c. 3.

Serpens circumuolutus ſalutis corporis & animæ ferens ſymbolum. Mundum enim contemplantes phyſici, cetera quidem reptilia craſsioris dicunt & terreſtris eſſe ſubſtantiæ, Serpentem verò ſpiritaliſsimum animal eſſe dicunt, quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam aptiſsimum eſſe videatur. Nam & ad acuendum viſum inuenit pharmacum, & ad reuiuiſcendum herbam quandum noſſe narratur. Præterea Ægyptij mundum ſignificantes ſerpentem pingunt, qui caudam propriam depaſceretur, eumque

Serpens mũdi ſymbolum

varijs

varijs maculis insignem dipingebant, de quo Claudianus:

Perpetuumque virens squamis, caudamque reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.

Quod procul dubio significat, omnia, quæ diuinâ prouidentiâ in mundo generantur, ab eâdem solui celerius, siue paulatim imminui atque deficere, in se recipi, fierique illud propemodum; iuxta illud, in id resoluimur ex quo sumus, quod paulò ante hisce verbis pulchrè indicat Eusebius ex mẽte Phænicum, cum de natura serpentis loqueretur, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναλύεται, ὡς προδεδήλωται; vt vel inde appareat, mundum ex se ipso ali, & in se reuolui; Nam cum æterna sint elementa, neque corruptione neque variatione per se vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi subiecta videntur, ea parte, qua specierum informationi admiscentur, vi tamen ipsâ incolumi permanente, non secus ac typographicæ literæ, quæ copulata quiddam significant; mox verò ac typothetæ seruierunt vsibus, dissolutæ incolumitati pristinæ, generique suo restituuntur, & in alterius formæ vsum reseruantur, quæ doctè descripta videas apud Pacuuium & Lucretium. Serpente itaque caudam suam depascente, ingeniosè sanè indicãt generum, quâ rerum naturam DEVS insigniuit, immortalitatem, vt principium ad finem directum esse, finemque ad principium reflecti doceant; nihil enim in mundo perire credebant, sed eorum, quæ nobis interim videntur, solæ mutantur species teste Virgilio, qui nec morti esse locum dixit, & Democritus atomorum confluxu illo pereni, nihil aliud indicare voluisse videtur, contra modernos quosdam philosophastros, nisi corpora illa indiuidua, quæ disiuncta cum fuerint, neq; legantur, neque internecionem recipiãt, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuum infinitâ in se retineant soliditatẽ, quo alludit saturnina illa παιδοφαγία, Iouem sc. lapidẽ interposuisse, quem & deuorauerit; per huiusmodi figmentũ aptè indicantes terrestria corruptioni variationique vtplurimũ obnoxia esse, animum verò immortalem; iuxta illud Hesiodi reconditè & iuxta Ægyptiorum mentem canentis:

Mundi res in se perpetuò reuolubiles, vt notarent?

Democriti de atomis philosophia.

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούνατ' ἵκοιτο.
Atque hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Hesiodus.

Quod ita interpretor, nascuntur è terrâ rerum species, & in terram mox recedunt; Nam Rhea defluxus est & corruptio mũndi. Quæcunque igitur tempus protulit, eadem tempus absumit. quæ omnia ijsdem pœnè verbis exponit Horus lib. 1. cap. 1. & 2. quæ cum in sequentibus allegemus, hic omittenda duxi.

Iterum cum viderent, Serpentem terrestris substantię, & ex putri vt plurimum genitum, tortuoso corporis tractu, fluctuationis rudimenta; sibilo sonoq; formidabili aërem; totâ prætereà substãtiâ squamarũ splendentiũ ornatu, nescio quid igneum exprimeret; haud incongruè quatuor elementa

per id indicare consueuerunt. per corpus quidē, quod terreū & grauissimū est, terrā; per tortuosū corporis tractū, vtpote qui vndarū fluctuationes exprimat, apte sane aquā; per sibilum verò rectè aërem, subiectum soni; ignem denique totius vigore substantiæ, & tricuspide linguâ, ignis symbolo appositè denotabant, quæ omnia Horus l. 1. cap. 2. innuit. Porrò quamuis per serpentem dicta quatuor elementa exprimerent, non tamen singula eodem modo, sed diuerso serpentis situ, & conformatione exponebant; sic vitalem terræ spiritum, vel ipsam terram, quam ⲙⲉⲣⲓ vel ⲟⲫⲧ, vti docetur fol. 127. (ita enim Genium omnia moderantem vocant, per serpentem indicatum) igneâ vi sua animat, per serpentem prostratum & bicornem, cuiusmodi nihil in obelisco nostro frequentius est, depingunt. Aquam verò denotantes, serpentem pingūt, tortuoso corporis tractu, vndarum volumina exprimentem, cuiusmodi est serpens, quem in V. libro exhibemus in expositione figuræ ex Barberinorum Gazophylacio eductæ. & sic denotabāt genium aquarū *Mophta* dictum, hoc est à ⲙⲱⲟⲩ & ⲫⲧ, quorum illud aquam, hoc DEVM siue genium notat; quę omnia in V. libro huius (vnde & character κυριολογικὸς aquæ originem sumit) fusius explicantur. Aërem verò exprimunt per sibilum serpentis erecti, & trisulcâ linguâ veluti sibilantis; per trisulcam 3 aëreos mundos, in quos dominium suum exercet, notabant; vnde ζῶα id est vitam huiusmodi characterem appellabant, vti supra folio 129. ostendimus. Porrò ignem significaturi aspidem erectum, vel altari vel capitibus Deorum impositum, cuius capiti globus insisteret, pingebant; quo igneam quadam vim vniuersum permeantem indicare solebant, vti suo loco in libro V. ostendetur; atq; hûc respiciunt ea, quæ paulò antè ex Eusebio & Horo adduximus. hanc vim quoque notabant, per circulum cui serpens insertus, ⊖ græcum aut coptum exprimeret, quam Tauta vocabant; quo teste Eusebio, spiritum igneum toti vniuerso infusum aptè signabant. quæ tum alibi in sequentibus, tum folio 129. amplè prosequimur.

Terra.

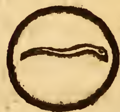
Aqua.

Aër

Ignis.

Dominium in igneam substantiam.

Basiliscus quid notet?

Præterea Ægyptios per Basiliscum æuum siue æternitatem significasse Horus aperte testatur l. 1. cap. 2. vbi nonnulla manuscripta οὐραῖον, quędam ὄβαιον pro Basilisco accipiunt, nos genuinum Basilisci vocabulum ex linguæ Ægyptiacę reliquijs restaurantes πόφιον reperimus; ita enim legendum censeo ὃν καλοῦσιν αἰγύπτιοι, πόφιον, ὅ ἐστιν ἑλληνιστὶ βασιλίσκος. Causa verò cur per πόφιον seu βασιλίσκον æternitatem statuerent, hęc ferè erat, quod inter serpentum genera hoc vnum interfici vi non posset; vtpotè cui, teste Horo, tanta vis sit, vt animalia reliqua solo sibilo fuget; quo audito ferunt omnes auium cantus coër-

ceri, fruticesque & herbas non morsu solùm, sed olfactu aspectuq; solo enecari. Hinc Archelaus apud Ælianum narrat, cum iumentum in Africæ solitudine defecisset, plurimos ad id depascendum serpentes continuò cōfluxisse, interim Basilisci audito sibilo omnes profugisse, aut in sabulum sese abdidisse, progressum verò Basiliscum per otium sine cuiusquam tumultu quantum voluerit esitasse; cum satur iam abiret, iterum solito suo edito sibilo, reliquis serpentibus veluti potestatem reliquum depascendi, fecisse. Non nescio hoc tempore Basilisci historiam fabulæ, quam historiæ veriorem haberi; nihilominus, qui Ægyptiorum ingenium nouit, asserere cogetur, eos sæpenumero multa, quæ ad eorum mysticas rationes apposite faciebant, cōfinxisse in animalibus, quę moderni temporis, vti & de Phœnice fingunt, experimentis repugnant. Non igitur pręcisè proprietatem animalium attendebant, sed Deorum munus & officium vtplurimum per huiusmodi proprietates confictas explicabant. Hoc pacto supremum numen siue Agathodæmona indigitātes, Basiliscum seu aspidem pingebant; cuius sibilum omnia animantia veluti imperiosum Regis nutum pauerent, occultè, supremi Numinis in omnia sibi subiecta vim & potentiam, obedientiāq; innuentes. Hinc eūdem vtplurimum Deorum capitibus, teste, Horo superimponebant, cuius vestigia tum in tabula Bembina, tum alijs monumentis haud infrequenter occurrunt. cuiusmodi est, quod dum hæc scribo in fundamentis Ecclesiæ sub nomine Mineruæ, alias Ord. Prædicatorū intitulatæ inuentū fuit. vti A paulò antè positū ectypon demonstrat. in quo vides tutulum inter duas aspides intermediū, spicis floribusq; insignem, ex cuius basi flamma bifurcata erumpens, quæ hucusque dicta sunt, apposite declarat. Porrò subinde quoque aspidem hunc accipitrino capite efformabant, formidandum, oculis eo artificio concinnatis, vt claudi & aperiri possent. Quem simul ac oculis apertis proferebant, vniuersa Ægyptus lætitia atq; hilaritate perfundebatur, perindè ac Deorum oculi eos aspicerent, opemque præsentem pollicerentur; in luce igitur omnes esse, & risui, iocis, conuiuijsque operam dare. Quod si clausis oculis eum extulissent, ibi tum omnes in tenebras & obscura penetralia miserabilique deploratione per se quemque niti, vt Deorum indignationem, quacunque possent, ratione abigerent. Verum qui plura de serpentum mysterijs desiderat, is Horum, & Phærecidem apud Eusebium consulat, vbi multa circa hoc argumentū mira sanè offendet, quæ omnia, cum nos fusè in sequentibus variâ authoritatum allegatione describamus, ad ea Lectorem remittimus.

Basilisci mira vis.

HIE-

HIEROGRAMMATISMVS XVIII.

De humanæ figuræ varia transformatione ex prædictis animalibus facta.

PRimò, in statua hieroglyphica considerabant Ægyptij; formam, situm, gestum, habitum, ornamenta, instrumenta, quibus omnibus varia denotabant. Et primo quidem vel statua erat simplex & naturalis, vel cõposita seu multiformis, vel enim statua referebat caput humanum, reliquo corpore, vno è sacris animalibus transformato, & dicebãtur Sphynges & androsphynges, erantque diuinitatis latentis indicia; Simplex dicitur, quando figuram humanam, sine vllâ transformatione exactè & simpliciter exhibet. Multiformis siuè πολύμορφος, quando loco humani capitis, aliud quoduis ex sacris animalibus corpus apponitur, vti Accipitris, vel Canis, vel Ibidis, Bouis, Felis, Hirci, Simiæ, Leonis; vel contra, humano capiti supponebatur corpus siue truncus vnius ex recensitis animalibus; hoc pacto dicuntur statuæ sacræ.

Idolum simplex.

Multiforme.

ἱερακόμορφος	hoc est	Accipitriformis	vel à solo capite	ἱερακέφαλος	hoc est, statua	Accipitrino	capite
αἰλουρόμορφος		Cattiformis		αἰλουροκέφαλος		Felino	
κριόμορφος		Arietiformis		κριοκέφαλος		Arietino	
κυνόμορφος		Caniformis		κυνοκέφαλος		Canino	
λεοντόμορφος		Leoniformis		λεοντοκέφαλος		Leonino	
ἰβίμορφος		Ibiformis		ἰβικέφαλος		Ibiaco	
αἰγόμορφος		Hircoformis		αἰγοκέφαλος		Caprino	
πιθηκόμορφος		Simiformis		πιθηκοκέφαλος		Simiæ	
κανθαρόμορφος		Scarabæoformis		κανθαροκέφαλος		Scarabæi	

Manuum pedumq; ratio.

Transformatio præterea respectu cęterorũ mẽbrorũ manuũ vel pedum attendenda est, subindè videas statuas inuolutas sine manibus & pedibus; vt in canopis; nonnunquam reperias manibus instructas quidam, sed sine pedibus, & contra; Præterea situs diligenter explorandus, statua enim vel sedet, vel stat, vel iacet, vel repentis in morem incuruata est; vel deniq; omnium membrorum situ in varias literas, seu monogrammata mirificè trãsformata, quorum paradigmata in sequentibus adferentur. Statuarum manus nunc extensæ, iam contractæ aut pendulæ, modo genibus applicatæ, subinde veluti quidpiã prementes, sæpissimè clausæ, vel apertæ alijsue sacris instrumentis præoccupatæ spectantur. Pedes quoque vel discreti, vel complicati, vel directi, vel repandi, vel in currentis situm adaptati, vel etiam in supplicantium morem inflexi cernuntur. Ad habitum verò quod attinet vel enim nudæ sunt, vel simplici vestitæ indusio, aut accipitrinis pennis variè adornatę, vel tutulis & diadematis, vel sine hisce conspicuæ. Quorum omnium differentias, & arcanas significationes declarare, cum infiniti penè labo-

Situs.

Manus, Pedes, Habitus.

laboris opus sit, Oedipo illa cõsultiùs reseruauimus, in quo suo tempore perfectam singulorum cõbinationem instituemus. Vti enim diuersis membris diuersas virtutes & operationes attribuebant, ita illa vni ex recensitis rebus adiuncta, iam aliam & aliam significationem illis exhiberi significabant; vt in sequentibus variè patebit; & pulchrè exponit Porphyrius in 4. libro de Abstin. his verbis: *Ab hac itaque exercitatione, & cum DEO coniunctione profecti nouerunt, non per hominem solùm, diuinitatem transiuisse, neque animam in solo homine in terra tabernaculum obtinuisse, sed etiam propemodum per omnia animalia pertransire; vnde etiam ad Deorum fabricam omne animal vna cum homine assumpserunt; in qua, & brutorũ, & hominis, & auium, item & hominis corpora commiscuere. Singulæ enim apud ipsos Deorum statuæ, vel vsque ad collum humanam speciem præferũt, caput verò vel auis, vel Leonis, vel alicuius alterius animalis impositum habent; vel è contrariò capiti humano subiectum alterius animalis corpus præmonstrãt. quibus videlicet significant, hæc ex Deorum sententia habere inter se societatẽ; atq; adeò cognata tàm mansueta, quàm agrestia animalia non sine diuina quadã voluntate esse:* φανερὸν γὰρ ἐστὶ τοὺς αἰγυπτίους ἱερομάντας πάντα πρὸς σημαίνειν τὰ τῶν ἱερῶν ἄρρητα ἀνελείχειν, ἔπι ἐκ τῶν ποικίλων εἰς ἕνα συσαμμένων. καθὼς πρὸς τὸ σχῆμα ἀνθρώπινον τοῦ ἱέρακος, ἤ τε τοῦ ἴβιδος κεφαλὴν καὶ ὁμοῖα κατέλειβεν. Et Abenephi Ægyptius confirmat his verbis:

الفلسفه مصر كان يدلوا الاسرارهم او بصورة الحيوانات او بالطيور وبعشبات
وبالايات وبصوره الهندسة او باقصيبهم يعني او براسهم وبعيونهم وباذانهم وبايديهم
وبارجالهم وفسلوذهم مع اجزا الايات ومع صوره العشبات والايات الهندسة واخرا
مثله

Philosophi Aegyptij magna arcana sua vtplurimum exhibebant figuris animalium quadrupedum vel volucrium, vel herbarum, vel instrumentorum, vel figuris geometricis, vel extremis eorum, videlicet, per caput, manus, pedes eorum, coniungentes ijs alia instrumenta & figuras herbarum, & Geometricas, & hisce similia. Verùm, vt dixi: cum de singulis recensitis combinatorum symbolorum significationibus ex professo in Oedipo tractemus; superuacaneum esse ratus sum ijs diutius inhærere.

HIEROGRAMMATISMVS XIX.

De Vegetabilium Hieroglyphicis.

§. I.

De Ferula, & Iunco Nilotico, Thyrsis, seù baculis ex ijs fieri solitis.

EST Sceptrum quoddam inter hieroglyphica litui instar curuum, quod nos ferulaceum aut papyraceum interpretamur ex Arabico قصبة, *Kasbe* hoc enim nomen idem est, ac virgultum, thyrsus, ferula, instrumentũ, hastile, pertica, virga, flagellum, vti ex Camus siue Diction. Arabico, & Granatensi Kamus Dictionarium Arabicũ

natensi

Thyrsus ex quibus fieret.

natensi Lexico apparet, Dicimus autem thyrsum ferulaceum, quia thyrsus non necessariò ex racemis vitium, sed ex quibusuis oblongis teretibusque caulium baculis assumptus, cuiusmodi ferula est, hasta dicebatur. Thyrsum autem dictum circumferebant, eò quod thyrsus, & ferula Baccho seù Dionysio Aegyptio attribueretur, vnde & χοινόπεις passim dicitur, vt alibi docuimus. iuxta illud Statij:

Qui molles thyrsos Bacchæq; cornua, & alio loco: *Non tamen aut teretes thyrsos, aut mollia gessi Penthea*. Meminit, & alio loco. *Mollia Niphæis armati brachia thyrsis*. Ouidius quoq; Metamorph. l. 6. *Et fronde virentes conijciunt thyrsos*. Item lib. 3. similia plura reperies. Sidonius quoq: *Indica Echionio Bromius rotat Orgya thyrso.*

Circumportabant autem, & loco Symbolorum habebāt thyrsos ferulaceos, eò quod eos portaret Dionysius; vndè, & lib. 2. præparat. Euang. ab Eusebio ναρθηκοφόρος seu θυρσοφόρος dictus est, Thyrsianacta νυκτι λι ἐυβυλεῦυμιξηφόρε θυρσιανάκτε, hoc est, (qui thyrso regnat, dictus est,) Hinc Orpheus in Hymnis, ipsum cum thymiamate Styracis venerabundus adorat, dicendo: *Inuoco legiferum Narthicophorum Dionysium, Laudatum Eubuli semen; cui nomina multa, Sacratum Castumque Misen, dominumque verendum; Qui mas, & mulier duplex Lysæus, Iacchus, seu te, Sacratæ templum delectet Eleusis; seu phrygia cum Matre Deùm mysteria tractas; seu Cypri cythareia tenet te compta capillos; seu de frugiferis campis lætaris honesto, matre Dea tecum, anguifera Iside castū Aegypti propè flumen.*

Cur in pompis Bacchi ferulas portent.

Cur verò ferulaceus thyrsus Libero Patri seu Dionysio Aegyptio, quem nos eundem cum Osiride seu Sole in tertio libro demonstrauimus, assignetur, varij varias dant rationes: Eusebius in præp. Euang. ναρθηκοφόρον, id est, feruligerum appellat, rationemq; docet, quod homines poti in furorem agantur, ac se inuicem feriant, vt se mutuis vulneribus confodiant, ferulis vtuntur, quarum ictus lentus, sed non læthalis est. Plutarchus in Symposio aliam assignat rationem; ferulam, & obliuionem Baccho dari, cui vel parum conueniat, errorum inter pocula deinceps comminisci; aut si qua in parte peccatum sit, puerilis, & leuis repræhensio sufficiat, quin, & pueri ferulā castigentur. Alij dicunt, quod ferula Baccho aptissima sit, vt infirmos ebrietate pedes leui hoc pedamento regant ebrij: à Latinis dicta ferula à ferendo, quod illius caules senibus loco fulcientiū scipionum essent.

Ferula à ferendo dicta.

Descriptio ferulæ.

Theophrastus ita eam describit: ferula grandis admodū surgit, vnicaulis, & geniculata à genibus cauliculi, vt folia alternatim, grandia multifida, capillamenti modo extenuata, maxima, vt quæ terræ proxima sunt, caulem amplexantia, vt arundines, semen Anethi &c. in Aegypto cum magno prouentu fruticat; Aegyptiaci sunt caui, cœteri plerumq; fungosam intrinsecus obtinent medullam. Sed nos hiscè relictis videamus, cur Aegyptij hisce ferulaceis thyrsis pro symbolis vsi sint. Ac primò quidem Osiridi seu Dionysio Aegyptio tribuitur, eò quod docuerit primò vitem plan-

plantare, ac eam thyrso ferulaceo veluti statumini sustentandæ vitis aptissimo, applicare. Cum enim ferulæ iuxta Theophrastum in Aegypto quinq; aut sex cubitorum plerumq; proueniant in magna copia, ijs Osiridem primò pedamentorum loco in latione vini vsum, docet Tibullus. Cur Osiri thyrsus ferulaceus sacer.

Hic docuit teneram palis adiungere Vitem;
Et viridem dura cædere falce comam.

Thyrsus igitur ille ferulaceus symbolū fuit apud Aegyptios vini vitisq; vsus; hinc, & promiscuè Osiridi, & Isidi in tabula Bembina attribuitur. Ob quem vsum etiam arundinem in Italia potissimum cultam scribit Plinius, vel quod ex eius interuallis coniugatis compingeretur *septenis*, vt Ouidius ait, *fistula cannis*: ζεύγην enim vocabant antiqui coniunctam arundinem, paria, & μεσογόνια fabricandis musicis instrumentis idonea. Horum cauis, teste Macrobio, teneros racemos vitis, & hæderæ imponebant; vndè incuruabantur in superiori parte, quod mysterio non carebat; Prȩterea ex ferulaceis thyrsis eos lituos, sicuti ex arundinibus concinnasse, testatur Herodotus. Cum autem Osiridi non vini tantum inuentionem per thyrsos ferulaceos, vt dictum est, significatam, sed, & Musicæ quoq; attribuerint, iuxta Diodorum, certè per nullum aliud Symbolum melius eam exprimere valebant, quàm per ferulas & arundines, ex quibus Musica primam traxisse originem in Ægypto, testatur Plinius lib. 16. c. 36. & Theophrastus lib. 4. c. 12. cum vtraq; flexum recipiat, vtraq; caua in Ægypto proueniat: Ægypto, enim scatente palustribus locis, proindè nequaquam carente herbis, dictis locis, in quibus ferulæ & arundines prouenire solent, cum inter cætera deprehendissent multa genera ferularum & arundinū flexū recipientia, necnō intrinsecus caua, viderentq; sono prouocando apta, tandem vtraq; fistulis & lituis inueniendis, crebrâ interueniente experientiâ, occasionem præbuit, iuxta illud Ouidij lib. 11. Cur Italis vitis sacra. Cur curui essent Thyrsi. Litui ex ijs conficiebantur.

Et leue cerata modulatur arundine carmen.

Vndè & græcè κάλαμος, quæ vox passim â latinis poëtis quoq; recepta, vt ait Manilius agens de vi Musicæ.

Et graciles calamos, & neruis insita verba.
Primusq; inflare Sonoros.
Pan doctus calamos.

Arundo apud Theophrastum lib. 24. c. 11. vocatur ζευγίτης, quam Gaza vertens, stramentariam iugalem nominandam existimat, vt quâ vites in iugum alligarentur, quam nectendæ vitis rationem docet Columella lib. 4. c. 17. Præterea Theoprastus citato loco, duo genera facit arundinum; primum αὐλητικὸν, quam tibialem Plinius interpretatur, & alterum πλόκιμον, idest, textilem, Gaza interprete; fortasse quod ex eius folijs tegetes & spiræ atq; alia id genus fierent. Vbi Plinius affinitate vocum apud Theophrastum, pro πλοκιμὸς legit πλοτὰν quasi natitantem arundinem. Sunt etiam Ægyptijs calami, teste Plinio, vti & Creticis, quos τοξικὰς appel- ζευγίτης quid? Duo genera arundinum.

lant, eò quod ex ijs optimè sagittæ fierent. Has, Theophrasto teste, loco citato tempestiuè cædi solitas ante Antigenem, cum adhuc simplicius tibia canerent, sub Arcturo mense Septembris. Sic enim cœsas multis post annis vtiles esse, multaq; sonandi exercitatione indigere, sed ora linguarum cõniuere, quod erat illis ad res populo significandas vtilius; postquam verò varietas fictioq; accessit, cæsura mutata est.

Quando cedi flarent.

Apuleius.

Horum calamorum in Ægyptiacis Solennitatibus vsitatorum meminit Apuleius his verbis: *Ibant & dicati magno Serapidi tibicines, qui per obliquũ calamum ad aurem porrectum dextram, familiare templi, Deique modulum frequentabãt.* Imò vt multa paucis complectamur, dicimus Ægyptios hoc thyrsorũ ferulaceorũ (qui partim manibus Deorum inserti spectabãtur, partim in festis solennioribus circumferri solebant) symbolo nihil aliud denotasse, nisi plantationem Vitis & Musicæ inuentionem, hoc est vitæ liquorem, & harmoniam rebus singulis inexistentem, qua suprema mens mundum, & quę in mundo existunt, locupletauit. Nam Osiris, teste Diodoro, musicâ cum primis delectatus, Satyrorum Musarumque consortio nunquam destituebatur; vt quod per musas sapienter & harmonicè disposuerat, per Satyros, hoc est fœcundam vitam conseruaret. Attribuitur igitur Osiridi sceptrum seu thyrsus iste fistularis, tum vt eius in mundi harmonia potentiam denotarent. Tria igitur sunt consideranda in hoc hieroglyphico; primò ratio vitis plantandæ ad ferulam seu palum applicandæ methodus, quam inuentionem eius esse propriam, ex varijs suprà probauimus. Secundò fistularum & lituorum compositio, quem Pana seu Mercurium primò ex calamis huiusmodi confecisse variè quoque monstratum est; ex quibus postmodum musicæ profluxerunt proportiones. Tertiò demum, hôc, loco sceptri quoque in manu Osiridis & Isidis videtur, & hoc pacto sexies in tabula Bembina huiusmodi thyrsus fistularis & sceptrum recuruum in modum obliqui calami exporrectus repræsentatur, quo non obscurè potentiam rerumque ab ipsis inuentarum dispositarumque in hac mundi œconomia harmonicam præstantiam significare voluerunt. Cur verò sexies tantum iste thyrsus in Bembina tabula reperiatur, mysterium est maximum in rerum natura, de quo fusissimè suo & proprio loco. Nihil igitur aliud est signum hoc nisi thyrsus ferulaceus aut arundineus, dictarum rerum symbolum hieroglyphicum, vti demonstrauimus; sed nunc ad tertium symbolum procedamus.

Significata mystica thyrsi recurui.

§. II.

De Thyrso Papyraceo & Iunceo.

TErtium in ordine locum obtinet Iuncus Niloticus, vel mauis, Scirpus leuis & enodis, qui à Plinio, Hermelao & Donato cum papyro seu biblo confunditur, quo Ægyptij nihil aliud significare volebant, nisi literarum

rarum

rarum ac scriptionis nobile inuentum à Mercurio Ægyptio seu mauis Osiride & Iside primò repertum, testatur Diodorus lib. 3. cap. 2. Est autem plãta leuis ὀξύσχοινος, foliorũ loco stolones seu culmos, aut virgas profert erectas, rotundas, tenues, teretes, enodes, cubitum vel sesquicubitum altos, herbaceo colore virentes, acutis cuspidibus, candida medulla refertas, elychnium referentes, & vsu supplentes. Theophrastus inquit; Scirpus est Iunci quædam species, leuis & enodis, indè cribra faciunt in Ægypto: Alij juncorum vsum in nassas marinas referunt; Alij Plinio teste, junci medullam in lucernarum lumine, veluti elychnium adhibent.

Inuentum literarum per thyrsum papyraceum.
Definitio papyri.
Scirpus quid?
Vsus iuncorũ.

Habet autem iuncus hic tot significationes, quot rebus appositus fuerit, aliam enim habet significationem solus positus, aliam cum cribro, aliam cum musca, aliam cũ alijs. Hinc adiunctus symbolis inuentionis rerum ab Osiride factæ, nil aliud significat nisi literarum nobile inuentum; quod qua de causa breuiter videndum est. Constat iuncum seu scirpum, aut mauis papyrum (confunduntur enim hæc à plerisque Authoribus, vti ex Plinio Hermolaus & Donatus monstrant) plantam esse, qualem supra ex Dioscoride, Theophrasto, Plinio descripsimus. Et hanc nulla in parte prouenire frequentius, quàm in Ægypto, testantur, quotquot de ea scripserunt & tradiderunt Authores. Et hunc iuncum ob egregias suas vtilitates, easque multifarias, pro varijs quoque passim symbolis assumptum fuisse, in sequentibus expresse videbitur. Hìc autem positum symbolum esse literarum ab Osiride inuentarum, testatur Horus ipse libro 1. cap. 38. his verbis, &c. *Aegyptij*, ait, *literas aut sacrum scribam, aut finem significaturi, atramentum, cribrum & iuncum ponebant, quæ omnia diuersas habent significationes. Aegyptias quidem literas, quod his omnis apud eos scriptura compleatur: iunco enim & non alio propriè scribunt*; Libenter igitur assumebant pro symbolo literarum illud instrumentum, quod ijs primò scribendi dedisset occasionem, nec enim iũcus tantum suppeditat calamos, sed & chartam, vtrumque enim ex eodem fieri testatur Theophrastus & Plinius; & post hos Prosper Alpinus, & eius doctissimus commentator Ioannes Vuestlingus Archiater Paduanus. Vndè Apuleius, his verbis: *Nilotici calami perstringere argutiã*, Ægyptiũ papyrum innuit; & alius: *Qui tenui committere verba papyro*; & Martialis lib. 13. *Perdite Niliaco musa mea damna papyro*. Significabant itaque Ægyptij, iunco papyraceo apposito Papilioni δρακοντομόρφῳ, omnium rerum necessariarum abundantiã; sed hæc de iunco seu papyro, sufficiant.

Significatio papyri seu Iunci Aegyptij.

Apul. de aureo Asino.

§. III.

De Loto, eiusque sceptris, coronis, tutulis.

CVm de Iunco, Papyro, Arundine, ferula, similibusque fusè actum sit; restat vt & de reliquis plantis hieroglyphicis breuiter aliquid dicamus,

mus, & primò quidem occurrit inter hieroglyphica non infrequens Lotus planta Ægyptia, quam alij cum Nenuphare siue Nymphæa, alij cum faba Ægyptia prorsus confundunt. Horum opinionem vt reijcimus, ita illorum libenter acceptamus. Est enim Lotus nihil aliud quam Nymphæa Ægyptia, herba palustris, inter stagnantium aquarum lacunas luxurioso ami-

Lotus Osiridis & Isidis herba.

ctu tripudians putant nonnulli hanc plantam summè venustam inter Osiridis & Isidis complexus natam; eandemque cum nostra Nymphæa esse, distare tamen tum à Luteâ illa maiore, quæ radices in longum porrigit, tum ab albâ illa vulgaius cognitâ, filorum paulò contractiore magnitudine & quod oras habeat leuibus illis quidam, sed latis incisuris excauatas, neruulis etiam copiosioribus pertextas; tum semina capiti papaueraceo inclusa, quam vulgaris Nymphæa, magnitudine conspectiora possidet.

Sed ad institutum, indicabant itaque Ægyptij primò per Loton, Solem, siue Solis motum ex oriente in occidentem peractum, ob naturalem

Significata Loti.

quandam cum Sole sympathiam; Plerique tamen etiam eam plagam notant, in qua Sol exoritur, quod hieroglyphicum inde sumptum crediderim, quod ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturque, vt magis ac magis tollitur iubar Solis. Maximè verò panduntur, vbi medium is iter emensus est; Eodem verò decedēte folia ipsa vicissim contrahuntur, complicarique incipiunt, ac insinuari, veluti nulli patere velint, præterquam Numini quod venerantur, atque ita quibus liceat modis, eo abeunte sese intra claustra cohibeant. Quod, vt Proclus ait, obseruatum à Magis, vt sacram omnino eam Apollini crederent, effecit. Sed audiamus de hoc ostento Theophrastum, qui lib. 4. hisce plantam verbis describit: Τὲ λωτὸς καλούμενος, φύεται μὲν ὁ πλεῖστος ἐν τοῖς πεδίοις ὅταν ἡ χώρα κατακλυσθῇ τούτου δὲ ἡ μὲν τοῦ καυλοῦ φύσις ὁμοία τῇ τοῦ κυάμου. καὶ οἱ πέτασοι δὲ ὡσαύτως πλὴν ἐλάττους καὶ λεπτότεροι. ἐπιφύεται δ' ὁμοίως ὁ λωτὸς τῷ τοῦ κιάμου. τὸ ἄνθος αὐτοῦ λευκὸν ἐμφερὲς τῇ στενότητι τῶν φύλλων τοῖς τῶν κρίνων. πολλὰ τὲ καὶ πυκνὰ ἐπαλλήλως φύεται. ταῦτα δ' ὅταν μὲν ὁ ἥλιος συμμύῃ συγκαλύπτει τὴν κωδίαν. ἅμα τὲ τῇ ἀνατολῇ διοίγεται, καὶ ὑπὲρ τοῦ ὕδατος γίνεται. τοῦτο δὲ ποιεῖ, μέχρις ἂν ἡ κωδία ἐκτελεωθῇ, καὶ τὰ ἄνθη περιρροῇ, & paulò post, Ἐν τὲ τῷ Εὐφράτῃ τὴν κωδίαν φασὶ καὶ τὰ ἄνθη δύνειν, καὶ ὑποκαταβαίνειν τὰς ὥρας δειλινῆς μέχρι μεσονύκτιον, καὶ τῷ βάθει πόρρω. οὐδὲ γὰρ καθιέντα τὴν χεῖρα λαβεῖν εἶναι. μετὰ δὲ ταῦτα ὅταν ὄρθρος ᾖ, πάλιν ἐπανιέναι. καὶ πρὸς ἡμέραν ἔτι μᾶλλον ἅμα τῷ ἡλίῳ φανερὸν ὑπὲρ τοῦ ὕδατος καὶ ἀνοίγειν τὸ ἄνθος. ἀνοιχθέντος δὲ ἔτι ἀναβαίνειν. συχνὸν δὲ τὸ ὑπεραῖρον εἶναι τὸ ὕδωρ. hoc est, *Qui Lotus vocatur, in planis parte maxima prouenit, cum rura inundantur; huic natura caulis similis fabæ, & fru-*

Lotus motū Solis sequitur

ctus eodem modò, verùm minores gracilioresq; Nascitur fructus in capite, flos candidus lilijs foliorum angustia proximus, fructus multi ac promiscuè densi exeunt. Sole occidente se comprimunt, caputque integunt mirà industrià, ad ortum aperiuntur & super aquam assurgunt; idque facit, dum caput perficiatur; floresque defluant: & paulò post. *In Euphrate caput, floresque mergi referunt, atque descendere vsque in medias noctes; tantumque abire in altum, vt ne dimissa quidem manu capere sit, diluculo deinde redire, & ad diem magis. Sole oriente iam extra vndas emergere, floremque patefacere; quo patefacto amplius insurgere; vt planè ab aquis absit alte.*

Vt

Vt proindè minimè mirum videri debeat, si tantò hunc florem honore prosequerentur. Præterea per hunc florem indicabant, sympathiam rerũ inferiorum cum superioribus; vti suo loco in ipsa Obelisci interpretatione fusè ostendetur.

Iterum DEVS super Loton sedens indicat principatus diuini super omnia supereminẽtiam, ita Iamblichus narrat, cuius sunt sequẽtia: *Confirmat & hoc, quod subindè sequitur symbolum, vbi DEVS inducitur sedens supra Lotum, aquaticam scilicet arborem; vbi significatur, DEVM principatu suo mundanum superexcedere lutum, nec attingere gubernando; sed principatum gerere intellectualem penitus & empyreum. Omnia enim in Loto rotunda sunt, tùm poma tùm folia; ex quo significatur circularis actio mentis per eadem videlicet, & eodem pacto se habens. DEVS igitur ipse supra hanc insuper actionem in seipso consistit, superans eiusmodi principatum, sanctus & venerandus, & in seipso penitus conquiescens, quòd quidem ea actu sedendi significatur.*

Harpocrates supra Lotum quid?

Hinc natum reor hieroglyphicum illud Harpocratis super Lotũ sedentis, & digito labra prementis, veluti silentiũ suadentis; Cuiusmodi non infrequenter occurrunt, in varijs medalijs, vt vides in ectypo; Estq; idem qui Horus; siuè mundus sensibilis, teste Plutarcho, cuius archetypus intellectus, iuxta anagogicam interpretationem, supremum illud Numen supramundanum est; Sol ἰνδαλμικὸς siuè Idealis, omnia virtute sua gubernando conseruandoque, & ad quam Loti instar, omnia superiora & inferiora radioso actionũ motu cõuertuntur. Quod & Gnostici in suis sigillis exhibent, sedẽtem in Loto cum flagello seu scutica, è cuius regione hæc verba ponuntur ιαω, & σεβαω; quæ quidẽ ex hebræo corrupta idem denotãt, ac יהוה צבאות, *Iehoua* seu *Adonai Sabaoth*: *Dominus exercituum* cuius virtute omnis aduersarum potestatum vis & truculentia eneruata proscribitur; quæ aptè sanè per scuticam indicantur, malorum auersionis symbolum. Digito silentium suadet, vt indicent naturam eius esse ineffabilem, ac proindè solo silentio venerandam, vt proindè non ineptè eidẽ nomen Dei Ιαω affinxerint, & corruptum, quod idem Dei nomen יהוה hebræis ideo ἄῤῥητον καὶ ἀνεκφώνητον arcanum & nullis verbis pronunciabile asserunt; vide quæ alibi de hoc nomine copiosè tradidimus; acceptabant enim Ægyptij perlibenter huiusmodi nomina. Nam vt Iamblichus ait, omnia huiusmodi nomina aliquid significãt apud Deos, quamuis in quibusdam significata nobis sint ignota; esse tamen nota quædam, ait, quorum interpretationem diuinitùs accepimus, omnino verò modum in eis significandi ineffabilem esse. Neque secundum imaginationes humanas, sed & secundum intellectum, qui in nobis est diuinus. Quæritur autem, cur nam inter nomina diuinorũ,

Barbara nomina quid notent?

barbara cœteris antepoſuerint. Reſpondet Iamblichus: *Quia videlicet ſacrarum gentium veluti Aegyptiorum Aſſyriorumque totum ſermonem Dij approbarunt, tanquam factis maximè congruentem; propterea & communes dictiones modoſque loquendi arbitramur cognatæ ad Deos dictioni, orationique adhibendos, præſertim quia antiquior primuſque extitit iſte modus loquendi:* Patet igitur Harpocratis Loto inſidentis ſignificatio. Hinc quem Gnoſtici Ιαω, Græci Ioua dixerunt, ex eadem Hebraica origine corrupto vocabulo, quem Iouem multi, vt in 3. libro patuit, cum Horo confundunt; eſt enim Iuppiter nihil aliud, quam mundus, vel mundi pars; vti Horus; hinc Solem Iouis oculum appellauit antiquitas, & Iouẽ, ſeu Cœlũ, Mundi mentẽ; & Ægyptij Hori oculos Solem & Lunam dixêre. Sed de hoc Harpocrate ſeu Horo, fuſius ſuo loco.

§. IV.

De Perſea Hieroglyphica, eiuſque Thyrſis.

PErſea Planta Ægypti eſt, quam hiſce verbis Theophraſtus deſcribit: *Eſt in Aegypto alia quoque arbor Perſea dicta, aſpectu magna formoſaque, folio, flore, ramo, totaque figura potiſsimum pyro ſimilis; niſi quod altero folio perpetuo, altero deciduo ſit;* & paulò poſt. *Ex hac ſimulacra, & menſas, & ſimilia, ad ſacram ſupellectilem ſpectantia, olim faciebant.* Qui verò fructum huius arboris venenatum in perſide gigni putârunt, decepti forſan ſunt nominis vicinitate. Nam id de perſea diligentiores tradunt, quæ omnino alia eſt, myxis ſubrubeſcentibus ſimilis (pruna ea ſunt ſorbis inſita) in Æthiopia lethalis, in Ægypto ſalubris. Huius arboris tùm foliorum, tùm fructuum, tùm ramorũ, magni apud Ægyptios ſapientes, in ſacris ſculpturis vſus eſt; Primò etenim ſignificant ſilentium, eam proindè Harpocrati Sigalioni dedicantes; cum enim fructum habeat cordi, folium linguæ ſimile, ſubobſcurè indicant, ſermonem, qui fructus eſt intelligentiæ, ſedem in corde, non in lingua habere debere; Vndè & cordis ſymbolum fuit, vt eſt apud Plutarchum, cum enim Naturam ei cordis figuram impreſiſſe, atque adeò eum fructum cordi mirificè conferre comperirent, vt cui eſſet genitus parti, vel ea ipſa ſpecie & characteriſmo patefaceret, haud incongruè eum in cordis ſymbolum aſſumptum, Iſidi ſacrarunt. Cum enim Iſis τὸ εἶδος ſit, ſapientiam hoc indicat intellectu primum concipi, ſed parum hoc prodeſſe, niſi etiam in mortaliũ vſum enuncietur. Subinde fructum vnà cum folio exhibent, & tunc veritatis ſymbolum figurabat. Quippe quod ea ſpecies linguam cordi coniunctã oſtendat, ac perinde ſermo cordis ipſius penetralia adaperiat, nõ aliud quippe ſentiat, aliud loquatur; cuiuſmodi orationem ingenuè, & citra fucum loquentis eſſe debere, omnes ſapientes fatentur. Veritas itaq; dicta tanti apud Ægyptios fiebat, vt ad eam acquirendam phylacterijs ex perſea confectis vſi ſint. Ita Plutarchus: *Vnde 2 0. die primi menſis, diem Mercurio feſtum celebrantes,*

Natura Perſeæ.

Significata Perſeæ.

tes,

tes, mel & ficus edunt, simul dicentes, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια. Dulcis est veritas. Isidis amuletum, quod appendisse sibi eam fabulantur, interpretatum sonat φωνὴ ἀληθής, vox vera. Harpocrates neque Deus imperfectus, ac infans putandus est; neque vllum leguminum: sed præses atque corrector recentis, imperfectæ & incompositæ hominum de Dijs sententiæ: itaque & digitum ori impositum tenet, argumentum taciturnitatis & silentij, & mense Mesore offerentes ei legumina, dicunt.

Γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων: τῶν δ' ἐν Αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ Θεῷ καθιερῶσθαι λέγουσιν τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. Lingua fortuna lingua dæmon. Cordis & linguæ symbolū Perseæ.

De stirpibus Aegyptijs maximè consecratam DEO aiunt Perseam; quod eius fructus, cordis; folium, linguæ speciem referat; Quippe eorum quæ homini obtingere possunt, omnium, nihil diuinius est oratione præcipuè de Dijs, neque maius res vlla ad felicitatem momentum adfert. Itaque hic oraculum intraturo mandatur, vt sanctè sentiat, & modestè loquatur. Hinc perseam, oppidò frequenter in tabula Bembina Deorum Dearumque simulacris adiunctam videas; Hanc in pompis, in Deorum honorem institutis, circumferebant, vt postea videbitur; ex ligno eiusdem sacras statuas & fabricabatur & folijs fructibusque ornabant, & paulò post fusiùs declarabitur.

§. V.

Rami Hieroglyphici.

IN solennitatibus Pompisque Ægyptiorum sacris, ramos circumlatos fuisse, testatur Clemens Alexandrinus lib. 6. stromatum: his verbis: Διὰ τὸ τῶν συμβόλων, ὡς ὁ τε τρόχος ὁ στρεφόμενος ἐν τοῖς τῶν Θεῶν τεμένεσιν εἱλκισμένος παρὰ Αἰγυπτίων, καὶ τὸ τῶν θαλλῶν διδομένων τοῖς προσκυνοῦσι. *Per symbola autem, quemadmodum & rota; quæ vertebatur in Deorum solennitatibus, tracta ab Aegyptijs, rami quoque dabantur adorantibus,* quæ & Orphei versibus apud dictum Clementem hoc pacto exponuntur:

Ramorum ast queis sunt humanum terrestria curæ
Non vno stant fata loco, in mente, omnia circum Significata Ramorum.
Voluuntur, nec fas vna est consistere parte
Vt cœpit cursus, verum est pars cuilibet æqua.

Rami autem sunt symbolum primi nutrimenti, vt sciat vulgus fructus quidem omnino germinare & augeri, longissimo tempore permanere, se autem accepisse exiguū vitæ tempus, & eâ de causâ volunt dari ramos. Certè apud Athenienses festus erat dies ramorum nomine insignis, quo in honorem Bacchi præferebantur ὄχοι, quasi moschi, hoc est tenues rami maximè vitis, ex quo ὀχοφορεία, solennitas & ὀχοφόροι nomen ramiferorum obtinuerunt; Sacrorumque ministri acceptos vitis ramusculos ex Bacchi templo in Mineruæ Schirradis ædem deferebant. Vt desertè testatur Scholiastes Nicandri; ὀχοφόροι λέγονται Ἀθήνῃσι παῖδες ἀμφιθαλεῖς ἁμιλλώμενοι κατὰ φυλάς, οἱ λαμβάνοντες κλήματα ἀμπέλου ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διονύσου, ἔτρεχον εἰς τὸ τῆς Σκιρράδος Ἀθηνᾶς ἱερόν; Quod ὀχοφορεία quid?

verò

Ramorum vsus in sacris

verò Deos venerantes & manum & ramum secundum veterum adorandi ritum DEO admouerent, hinc D. Hieronymus rectè vertit, & applicabant ad nares suas ramum, in signum scilicet adorationis, quam Soli præstabant. Hebræos quoque ijsdem cerimonijs in cultu Dei vsos, in illo festo, quod סוכות id est tabernaculorum vocant, & sacræ literæ, & desertè testatur Iosephus lib. 3. antiq. hisce verbis: ὁλοκαυτεῖν τε καὶ θύειν τῷ Θεῷ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης, καὶ ἰτέας συγκειμένην φοίνικος πεποιημένην τοῦ μήλου τοῦ τῆς περσέας προσόντος. *Victimas DEO immolantes, & simul per gratiarum actionem sacrificantes, manibus interim gestant ramos myrthi & palmæ, ex quibus mala perseæ dependebant*; In quibus Ægyptios imitatos, patet ex Horo, vbi Horum ramis Perseæ & Loti venerantur, vt significarent cor & linguam Deo dedicandam esse; Hos & Aethiopes imitatos patet ex Hesiodoro lib. 3. Qui Reges aut Magnates excipientes: *Obuiam venère Loto coronati & palmarum ramos in honorem ipsius quatientes*. Verba eius sunt: τὰς κεφαλὰς τῷ Νειλώῳ λωτῷ καταστέψαντες καὶ φοινίκων πτόρθους ταῖς χερσὶ κατασείοντες; Itaque si quem insigni populi fauore honestatum, omniumque celeberrimo plausu & lætitiâ exceptum significare vellent, hunc φυλλοβολούμενον dicebant; quin non solùm ramos illos exhibebant, sed præterea folia & flores in benè meritos spagebant, quod genus honoris & beneuolentiæ φυλλοβολίαν καὶ ἀνθοβολίαν nominabant. Vndè Philo libro de legatione ad Caium Agrippam dicit fuisse φυλλοβολούμενον καὶ ἀνθοβολούμενον ἐπ' εὐσεβείᾳ. Nec hoc tantum fauoris signo contenti, etiam ramos maximè palmarum ad fores insignium virorum affigere consueuerant, quod genus honoris Lucianus notâs ait; οἱ φοίνικες δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ χλωροὶ ἐστεφανωμένοι. Hinc Christus quoque tanquam Rex & Deus, χειρῶν σοφία κοσμοτεχνίτης dicit Synesius, ramis palmarum à Populo Hebræorum fuit exceptus, quod rectè animaduertit Poëta:

Heliodorus Aethiop.

φυλλοβολούμενοι quid?

Perque viam vt regi velamina præparata
Arboreasque solo frondes, & olentia serta
Sub pedibus strauere, Deum omnes voce fatentes.

βαΐα & βαϊοφορία græcorum quid?

Est porrò obseruatione dignum, hanc ceremoniam, quam anniuersariâ religione Ecclesia veneratur, apud Græcos fuisse percelebrem, dominicamque quam nos palmarum vocamus, ab ijs vocari βαϊοφόρον, à βάϊ, quod βαις ægyptiaca lingua, vti Horus docet l. 1. c. 4. sit ramus palmæ; Vnde & βάϊα largitiones & munera quæ ab Imperatore & Patriarcha distribuebantur ea videlicet septimana, quæ diem palmarum præcedit, dicuntur, teste Balsamone, qui de incens. Patriarchæ copiosè pertractat his verbis: τὴν ὑψηλοτάτην τῶν θείων αὐτοκρατόρων περιωπὴν, καὶ τῶν πατριαρχῶν τὴν μεγαλειότητα μετὰ τῶν ἄλλων ἐσέμνυνε καὶ ἐτήσιοι ἔργαι ποτὲ καὶ βαΐων φιλοτιμήματα. *Præcesam*, inquit, *diuorum Imperatorum circumspectionem & Patriarcharum magnificentiam, cum reliquis augustam faciebant, & annuæ erogationes, & donorum qui βαΐα nominantur, munifica largitio*; de quibus plura huius generis lib 3. cap. 5. rerum Europ. Luitprandus adfert. Patet igitur nullam Ægyptijs sine ramorũ circũgestatione solem-

solemnitatem peractam esse; hosce siquidem ramos in Isiacis, Mythriacis, Ithyphallijs, siue Dionysiacis, gestare consuerant, nullam sine hisce diuinationem, nullas sortes, vel consultationes peragebant, vt alibi docebitur. Cur verò hisce potissimum signis & symbolis vsi sint Ægyptij, docet Porphyrius lib. de abstinentia. οἱ πάλαιοι ἄνθρωποι οὔτε λιβάνωτον, οὔτε ἄλλο θῦμα προσέφερον, ἀλλὰ χλοῆς οἷον τινα τῆς γονίμου φύσεως χνοῦν ταῖς χερσὶν ἀράμενος κατέκαιον. *Antiqui*, inquit, *homines neque thus, neque aliud incensum offerebant, sed folia veluti primam pubescentis naturæ lanuginem manibus decerptum*; quorũ vi, & herbæ, & fruges, & fructus, omnia denique ex terra orta producerentur, & adolescerent. Vti verò per variarum arborum ramos, diuersas Deorum virtutes designabant, ita in eorumdem solmnitatibus, eos quæ eorum virtutibus maximè congruerent, ramos præferebant. Ita in Mercurij solẽnitatibus, Perseæ ramos, cordis & linguę symbola; in Isidis, Palmæ, abrotoni, & seriphij siue Absynthij marini; In Hippocratis siue Hori põpis, Loti & Fabæ ægyptiæ; in Dionysiacis, ficulneos ramos, eo quod folium eorum veretrum exprimeret, & Thryo dicebant, teste Plutarcho; ad fęcunditatem huius Numinis; vitis quoque ramos, ad vini, cui præerat, vim indicandam. In aliorum festis, alios & alios ramos præferebant; neque hîc quiescebant, sed & in varias eosdem ramos figuras, ne quicquam mysterijs vacaret, detorquebant.

Qui rami quibus Dijs sacris?

Thryo quid?

Hoc pacto, Agathodæmona expressuri, in figuram A, vt figura in marg. docet, transformabant, ita Perseæ quoq; ramos, Mercurio, Isidi, & Harpocrati sacros hâc formâ, quã vides in subiecta figura, inuerso situ exprimebant. Quibus quidem occultè rerum generationem totius anni decursu fieri solitam; per triplicem quidẽ ramum 3. anni partes, per 12. folia quorum vnusquisque rursus 4. alia continet, 12. menses innuebant; vidimus ramum, iam mysteria quoque sub eo latentia exploremus. Sicut igitur Perseæ semen, terræ inditum, primâ anni parte, hoc est quadrimestri spatio hyemali putrefactum, per conceptum genitalem calorem animatur; secundâ verò anni parte, hoc est secundo quadrimestri verno in surculos, folia, calices, flores erũpit; Tertia demùm anni parte, hoc est quadrimestri spacio æstiuo in fructus protuberat, qui Etesiarum flatu ad maturitatem perducti, nouam seminis copiam pro secuturo anno producũt; Sic, inquam, omnis vegetabilium generatio contingit.

A

Rami triplicis significata

Nam semen primò terræ mandatum, putrifactumque pulatim ad vitã disponitur; quo facto, in surculos, folia, flores, mox prorumpit; denique So-

lis virtute in fructus nouos, qui est vltimus vegetabilis naturæ scopus, annuo spacio, decoquitur; quem circularem vegetationis motum haudquaquam incongruè per ramum inuersum expressisse videntur; nisi enim planta seu arbor quodammodo inuertatur, & superiora inferiora fiant, iuxta illud secretioris phylosophiæ pronunciatū, quod superius est, fit sicut id quod inferius; hoc est, nisi fructus superiorem primo in arbore locum obtinentes inferiores fiant, id est in terram recidentes putrefiant nouam vt fundent generationis sobolem, fieri non potest; iuxta illud æternæ sapientiæ dictum, *nisi granum frumenti in terram cadens mortuum fuerit, ipsum solum manet, si autem mortuum fuerit, centuplum fructum adfert*; pulchrè itaque hoc triplici ramo inuerso, generationis mysterium, veteres insinuasse videntur. Quia verò omnis seminatio aut plantatio frustranea est, nisi Osiris ille cœlestis Sol accedens, motu illo suo per 12. cœli mensiones facto, eam viuificet, Isis verò Luna influxu suo eandem viuificatam humectatione veluti irrigatione perpetuâ vegetet & augmentet; Mercurius denique id est agriculturę ratio accedens, illa per industriam ad perfectionem perducat; hinc aptè in solennitatibus suis, triplicem illum mysticum ramum preferebant quorum primus Osiri, Soli, secundus Isi, id est Lunæ; tertius Mercurio dicabatur, Horum enim ductu omnia suam perfectionem, totius anni decursu nancisci rebantur; Atque hisce tribus Numinibus triplici ramo, veluti mystica quadam veneratione supplicare, eorundemque subsidium implorare videbantur; Quem & tanti facere, vt hunc characterem, in album hieroglyphicorum adscriptum, nulli non obelisco inseruerint, quem & omnium folijs & floribus expressimum in Ramessæo siue Lateranensi Obelisco reperias. Atque hæc de vegetabilium hieroglyphicis sufficiant. De colcasia, faba aegyptia, schenosyri, seriphio, plurima dicenda erant, sed cum hæc in nostro Obelisco non compareant; ea in Oëdipi Hierographiam botanicam consultius differenda duximus; de tetradicis verò germine in V. libro suo loco videat Lector curiosè tractatum.

Omnia corruptione prę uia generantur.

Ramus triplex quibus Sacer?

HIEROGRAMMATISMVS XX.

De Hieroglyphycis Geometricis, instrumentalibus. & Kyriologicis.

§. I.

De Charactere Tautico, siue Cruce ansata omnium hieroglyphicorum principe.

MVltorum sanè ingenia defatigauit hoc hieroglyphicum ansatæ Crucis, quam nos Characterem Tauticum dicimus, in quô ter hieroglyphicas notas frequentius nihil occurrit; Non enim in scriptionem vel minimam

nimam hieroglypgicam inuenias, vbi non mox dictum occurrat mysteriolum Crucis ἔκτυπον.

Vnde varij varijs diuersisque agitati sententijs & opinionibus, varias quoque explicationes seu potius coniecturas prodiderunt. Ruffinus lib. 11. cap. 29. id significasse putat vitam venturam: Verba eius hæc sunt. *Signum hoc dominicum Crucis, inter illas, quas dicunt ἱερατικάς, id est, Sacerdotales litteras habere Aegyptij dicuntur, velut unum ex ijs, quæ apud illos sunt litterarum elementis. Cuius litteræ seu vocabuli hanc asserunt esse interpretationem, Vita ventura.* Sozomenus lib. 7. Eccl. instit. c. 13. Φασὶ δὲ τοῦ ναοῦ καθαιρουμένου τούτου (τοῦ σεράπιδος) τινὰς τῶν καλουμένων ἱερογλυφικῶν χαρακτήρων, σταυροῦ σημείῳ ἐμφερὲς ἐγκεχαραγμένους τοὺς λίθους ἀναφανῆναι, παρ' ἐπιστημένων δὲ τὰ τοιάδε ἑρμηνευθεῖσαν, σημαίνειν ταύτην τὴν γραφὴν ζωὴν ἐπερχομένην. *Aiunt templo isto Serapidis diruto & disiecto, quasdam ex ijs, quas vocant hieroglyphicas notas similes signo crucis inscriptas lapidibus apparuisse. Ab ijs autem, qui docti hæc talia, explicatam eam notam significare vitam venturam.* In Socratis quoque historiola hæc breuiter; Ἐπὶ θεοδοσίου τοῦ μεγάλου βασιλέως καθαιρουμένων τῶν ἑλληνικῶν ἱερῶν εὑρέθησαν ἐν τῷ σεράπιδος νεῷ ἱερογλυφικὰ γράμματα σταυροῦ ἔχοντα τύπον. ἅπερ θεασάμενοι οἱ ἐξ Ἑλλήνων χριστιανίσαντες ἔφασαν σημαίνειν τὸν σταυρὸν παρὰ τοῖς ἱερογλυφικὰ γινώσκουσι γράμματα, ζωὴν ἐπερχομένην. *Theodosio Magno regnante cum fana gentilium diruerentur, inuentæ sunt, in Serapidis templo hieroglyphicæ litteræ habentes Crucis formam, quas videntes ij gentilium, qui Christo iam addicti erant, aiebant, significare Crucem apud peritos hieroglyphicarum notarum, vitam venturam.* Lipsius in suo tractatulo de Cruce, cum mysticum hoc Crucis ἔκτυπον admirabundus considerasset; tandem ingenuè fatetur, nescire se, quid id significet, & cur toties in omnibus hieroglyphicis syntagmatis insculptum reperiatur. Gretserus vult, annulum istum ei impositum, oculum significare; per oculum autem Aegyptij significabant Solem, vndè & eum oculum Iouis appellant.

Crux hieroglyphica vitam venturã notat? Ruffinus

Zozomenus

Crux ansala vitæ venturę symbolum.

Lipsius

Gretserus de Cruce.

Sed ex his & similibus apparet, nec Lipsium nec Gretserum vidisse Obeliscos, qui modò in Vrbe inueniuntur, vel si viderint, non exactè comparationem huius figuræ cum alijs passim hinc indè occurrentibus instituisse, quod occasionem præbuisse videtur errori, quo putant hoc Symbolum per signum T solummodo repræsentatum; cum illa non ea tantum figura, quâ Gretserus noster eam describit, occurrat; sed omninò diuersis figuris. Fallitur quoque Iacobus Bosius, quamuis in hoc negotio præ cœteris acutior, qui eam vult tantùm illâ figurâ vbique poni, quâ hic delineatam vides ♀. Verba eius Italica sic sonant: *Perciochè l'annello ò sia il Circulo, stà sopra il Tau, ouero sopra la Croce, non'è in modo alcuno figurato, mà per tutto è intagliato, e scolpito, come in seguente figura si vede, non solamente negli obelischi, ma in tutti gl'alteri sassi, e framenti dell'Egyttiache antiquità hieroglyphicate, ch'in Roma si ritrouano;* Quod falsum esse, pace boni viri dixerim, manifestissimè patebit ijs, qui paulò diligentiorem fecerint huius cum cœteris comparationem; Ego sanè, qui nihil non intentatum in hieroglyphico hoc negotio relinqui, dum ad calculum reuoco, & singulari scrutinio omnia pensito, in ipsis exemplaribus hunc Characterem duodecies &

Bosius de Cruce.

pluries diuersis modis scriptum ex omnibus hieroglyphicorum fragmentis, quæ aut Romam, aut ad tempora nostra vsque peruenerunt, connotaui, quorum figurarum diuersitatem hîc ob oculos pono Lectoris.

Ex quibus luculenter cognoscitur, in omnibus hisce figuris, Crucis figuræ circulare quid admixtũ, quod mysterio nequaquam carere existimandum est, vti postea videbimus. Verum [ut] post tot, atque adeò diuersos ingeniorum conatus aliquid certi de hac figura statuatur, nos quid de ea statuendum sit, ostendere aggredimur. Ac primò quidem de origine huius figuræ, & qua ratione ad Aegyptios translata sit, audiamus. Sic igitur dicit

Origo Crucis ansatæ

Abenephi. Crucẽ autem circulatã Misraim à Noë per patrem Cham accepit, ille ab Adamo, quæ quidem nihil aliud est, nisi character mysteriosus, cuius ope Angelus Raziel Adamum maxima quæuis mysteria edocebat, qui character, per continuam successionem posteris temporibus per Noë ad Cham, & ab hoc per Misraim ad Aegyptios peruenit; Cham quoque illum in vsum magicum conuertit, & multa eo miracula & prodigia edidit. Hinc Aegyptij stupefacti illum varijs modis accomodantes in proprium vsum conuerterunt & amuleti loco vsurparunt; processumque naturæ in rebus sub ipso symbolicè repræsentarunt, vehiculumque dixerunt Spiritus Mundi. Hactenus Abenephi cuius Arabica verba citata, vide in V. libro.

Atque hæc est sententia Abenephi de hoc signo, quibus sanè nihil aliud insinuare vult, nisi mysteriosum illum Characterem, & nulli non notũ T Tau: alludendo ad communem illum arboris vitæ ramum, quem Angelum Adamo post præuaricationem dedisse ferunt; quod vt melius intelligatur, audiamus alios Rabbinos de hisce clarius loquentes. Rabbi ille, magnus apud eos, quem ob singularem vitæ sanctitatem ac doctrinæ excellentiam רבנו הקדוש id est, magistrum nostrum sanctum appellant, in libro quem Raze Galeia, id est, reuelatorem arcanorũ vocat. Hic ad Antonini Consulis Vrbis Romæ petitionem, qui ipsum interrogauerat, ex qua arbore excisa esset virga, quâ Moses miracula faciebat, atque vndè eam nactus fuisset, ita respondit. Quod me rogas de virga Mosis, tibi notitiam dare, dicam tibi, quod de hoc ipso scriptum reperi à R. Simone filio Iochai in libro qui dicitur מחוקר הסודות, id est, Inuestigator secretorum, sic dicente;

Iochaides.

Virga illa, quâ Moses & Aharon miracula faciebant in terra Aegypti, & posteà in deserto floruit, gemmasque edidit, ab ea arbore excisa est, quam Moses ostendit in deserto, vt aquæ amaræ dulces fierent. Et hæc arbor excisa est ab arbore vitæ, quæ in paradiso sita erat angelorum manibus; quam quidem miserunt Adæ, cum ille misisset Seth filium suum ad paradisum, misericordiam Dei imploraturum de suo

suo peccato; dixeruntque Angeli ad Seth; vt plantaret hanc arborem, futurum vt quò primum fructum faceret, misericordia DEI in eum descenderet, aperirenturque portæ Cæli, quæ obseratæ sunt. Hanc autem arborem, seu potius ramum accepit Seth, plantauitque in deserto, quam posteà Moses inuenit, & ex ea virgam suam excidit, ideòque DEI virga dicta est. Cum autem Israel ad Marah consisteret, neque illas aquas bibere posset, DEVS ostendit Mosi hanc arborem, quà aquas illas redderet dulces; & hæc est arbor illa, in qua Moses serpentem imposuit, per quam DEVS vniuersum orbem saluum facere instituit, & mittere misericordiam suam super Adam, cum venerit Messias; Tunc enim hæc arbor fructus gestabit, quibus secundò amaræ aquæ efficiãtur dulces, purgabitque primum peccatum, omniaque delicta, quæ fecerunt, facturique sunt homines. Et paulò post: *Docuit te hoc arcanum, cum contemplaberis arborem scientiæ boni & mali & insuper arborem vitæ, quæ in paradiso sita erat, ac etiam serpentem, qui Heuam tentaturus accessit; intelligas quam ob rem Virga Mosis in terrã proiecta, serpens effecta est, moxque per caudam accepta eleuataque à terra, virga redierit, vt erat, absorbueritque omnes Virgas Magorum Aegypti, qui idem faciebant, sicut dictum est, Zachar. 13. cap.* והיה ביום ההוא נאם יהוה צבאות אכרות כל עצבים מן האדמה ולא יזכרו עוד *Et erit in die illa dicit DEVS exercituum, exscindam omnes arbores à terra, &c. Item intelliges, cur DEVS miserit Serpentem Israël in deserto, & tamen præceperit Mosi, eique dixerit num. 21. cap.* עשה לך שרף ושים אותו על עשויחיה כל הנשף ירא אותו ויחי *fac tibi Serpentem, & pone eum super lignum, vt quicunque morsus viderit eum, viuat. Hoc enim significat, quod quicunque morsus fuerit à serpente peccatorum, respiciens in serpentem in arbore collocatum, superuiuat, & quoniam ex arbore vitæ hic ramus excisus fuit, fructus eius vitam afferũt mundo: hæc omnia ad verbum ille, quem ipsi Magistrum nostrum Sanctum appellant.* Quod porrò Abenephi dicat, Crucis fuisse symbolũ mysteriosũ, istud signũ, testatur cabalisticũ fragmentũ, quod habetur apud Galatinũ, in illud psal. c. 39. *Retrò & antè formasti me, & posuisti super me vitam tuam, scilicet manum tuam:*

Seth plantauit ramum arboris vitæ in deserto, ex qua arbore deinde Moyses virgam suam fabricauit.

Hinc Cabalistæ in reconditiori sua Theologia arborem Sephiroth ea ratione formant, vt tres proprietates seu מדות vt ipsi vocant, cum Sephirâ תפארת, quam ipsi arborem vitæ in medio paradisi plantatam dicunt, constituant in perfectam Crucis figuram, vnicuique autem Sephiroth diuinæ, attribuunt quatuor Angelos, quos hîc repræsentauimus. Atque hoc mysteriũ Adamo primô post præuaricationem in ramo, quem Angelus é paradiso ei transmisit, repræsentatum aiunt, vt antè dictum est. Lege Raphaëlem Aquilinum in tractatu de S. Trinitate.

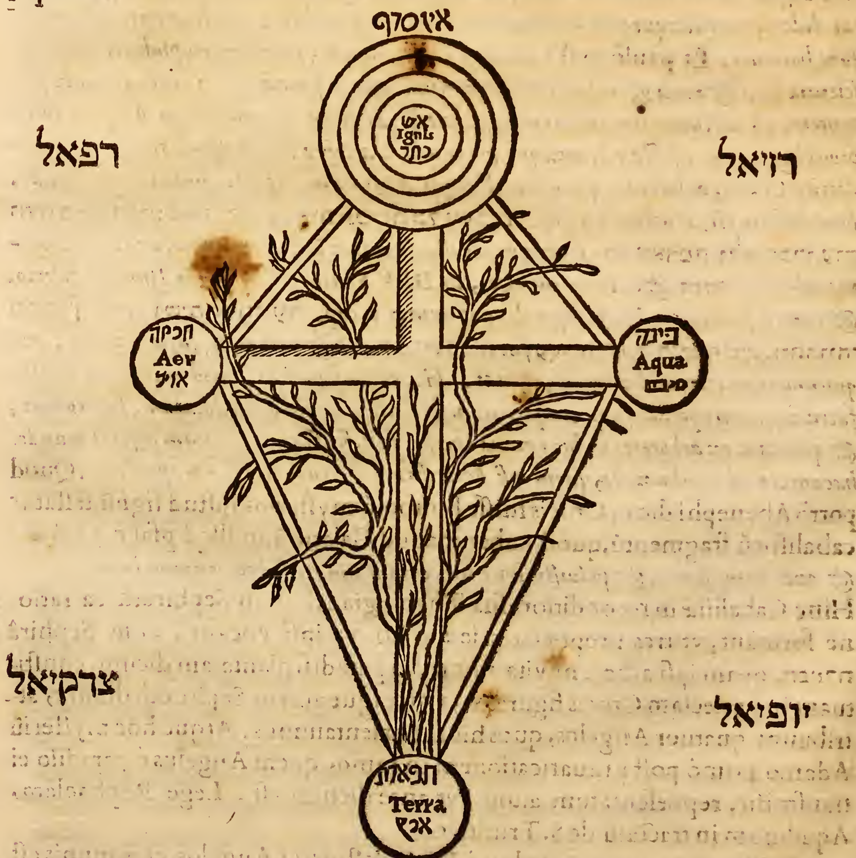
Mystica ratio arboris Sephiroth.

Fuisse autem primis patribus à DEO destinatos Angelos, communis est Cabalistarum opinio, quam & alibi in hoc opere ex Iezirah R. Abraham, alijsque Rabbinis citauimus: quibus ex sacris litteris addi possunt Tobiæ præceptor Raphaël, Danielis in visione de Anti-Christo, sicut & B. V. Mariæ Gabriel. Atque hoc est signum illud salutiferum Tau, quo fideles ad vitæ fructus percipiendos signatos ait Ezechiel; quod figuram Crucis habere testatur S. Hieronymus in hunc locum.

Patriarchis primæuis singulis sui Angeli.

Dein Ægyptios hunc characterem ab Hebræis accepisse Abenephius; quem alibi citamus, confirmat. Ægyptij quoque notantes huiusmodi signum in Virgâ miraculosâ Mosis & Aaron, quâ tanta miracula patrabant, dùm post discessum Israël domos Hebræorum istiusmodi signo in primogenitorum plagâ signatas videret; vti rem diuinam arbitrati sunt, ita quoq; ceù potentissimum cōtra malorum occursus amuletum receperunt; At Trismegistum à primis Patriarchis id acceptū sui iuris fecisse, & Tautū à suo nomine dixisse, alibi diximus. figura Taumystici in præcedēti foglio explicata sequitur.

Tau siue ansatam crucē Aegyptij a primis patribus accepe-runt.

Atque horum paulò antè citatorū testimonia vera esse, liquet ex antiquo Hebraico alphabeto, quod tibi R. Azarias proponit, in libro, quem intitulat מאור עינים lumen oculorum. Et Vilallpandus in explanat. Ezechielis cap. ix. fol. 129. cum multa de significatione literæ Tau discurrisset, tandem ita concludit: *Quod si roges, vndenam Gentiles hæc signa sacra, imò mysteria tam abstrusa discere potuerint; Respondebo, non esse nouum Romanos à Græcis,*

R. Azarias in meor ghainaim.

Villalpandus.

Græcos

Græcos ab Aegyptijs, Aegyptios ab Israelitis multa accepisse pietatis nostræ Sacramenta: Nam & Epiphanius Author est, Aegyptios memores illius diei, quo à cæde Angeli liberati sunt Israelitæ, qui sanguine agni postes domorum delinierant, solitos esse intrante æquinoctio vernali accipere rubricam, & illinire omnes arbores, domosque vniuersas; clamantes, quia in tempore hoc ignis vastauit omnia, contra quam luem remediū putant igni colorem sanguineam rubricā. Hanc cum Thephilim quoque seu Totaphot, in pergameno agni mundissimo in modum Crucis descriptam, quatuor sententijs ex sacra scriptura depromptis, brachijs & fronti olim affigebant ex mandato Dei; de quibus plurima in Zohar inuenies, & passim apud Cabalistas. Thephillin, seu Totaphoth

Cum igitur signum T character fuerit mysticus, & propriè Hebræis in summa veneratione; Aegyptij autem pleraque ab antiquis Hebræorum acceperint, quemadmodum iam sæpè ex Clemente ostendimus, verisimile est, cùm ex dictis, tùm ex ratiocinatione Abenephi, hunc characterem quoque ab Hebræis mutuatos esse Aegyptios, vtpotè curiosos figurarum obseruatores; vtrisque quidem mysticum, sed diuersorum mysteriorum significatione dissipatum. Dicimus igitur, characterem hunc apud Aegyptios non præcisè significare vitam venturam, quemadmodum vult Ruffinus, Suidas, alijque supracitati Authores; Sed verisimile est, totum hunc rumorem exortum esse à Iudæis, qui tum temporis Aegyptum exules peruagabantur; videntes enim signum hoc T toties in imaginibus eorum repetitum, passim salutem suam, seu vitam venturam ex patrum suorum traditione interpretabantur, vti dictum est. Sed congruentius dicemus cum Abenephio, illum characterem nihil aliud apud Aegyptios significasse, quam diuinæ mentis in rerum omnium productione motum & diffusionem. Quàm alta itaque & sublimia per hunc caracterem denotarint Aegyptij penitiùs discutiamus. Quid significet Tau ansatum propriè.

Dicimus igitur, characterem hunc mysticum à primis patriarchis acceptū esse; alios verò astronomicos ope illius adinuentos esse primò, partim à Zoroastre, quem supra cum Chamo & Misraim confudimus; partim à Mercurio, de quo in primo libro multis iam egimus; vt ijs ingeniosè repræsentaret rerum in hoc mundo nascentium processum: Quam opinionem nostram confirmat Marsilius Ficinus, in plat. philosoph. c. 29. *Habuerunt enim Zoroastres eiusque Sacerdotes peculiarem quandam scribendi rationem à vulgari differentem; ipse autem Zoroastres eam instituit, & formauit literas cum characteribus cœlestibus signorum & stellarum, à quo postmodum instructus Mercurius trismegistus eum tradidit Aegyptijs.* Siuè igitur Zoroastres, siue Mercurius illū primò inuenerit, aut traditione acceptum, suis inuentis auxerit, perindè est. Character sanè summo ingenio confictus maximam primorum hominum in imponendis rebus nominibus solertiam, & in naturâ rerum per congruos characteres exprimendâ, arguit ingenium, quòd & in hoc præsenti charactere maximè elucet, in quo vnico quasi in speculo Ex Tau ansato characteres Astronomici formatio prima. *Marsilius Ficinus* Hermes Trismegistus in numerum literarū Tau trāstulit.

ſpeculo quodam ob oculos poſuiſſe videntur totius naturæ pantamorphæ ideam. Sed cum character ille adeò multiplex reperiatur in ſacris ſculpturis; nos tantum hîc agemus de charactere huius loci proprio, qualem nimirum ſacris ſimulacris vtplurimū appoſitū videmus; de alio charactere ſignū Crucis Andreanæ formam præſeferente, fuſius agentes in Prodromo & acturi in explicatione tabulæ Bembinæ, quamuis etiam hi caracteres ijdem ſint, vt poſtea patebit.

Compoſitio characteris Tautici. Conſtat igitur Character iſte duabus heterogeneis partibus, circularibus & rectilineis, apparetque nihil aliud eſſe, quàm character ille, quo antiqui aſtronomi, Aegyptos ſecuti denotabant Mercurium, ſic ☿; Vnde & charactere Tauticū dicebant. Per circulum denotabant, diuinæ mentis diffuſionem in mundum ſiderium, & per Crucem, diffuſionem in elementa; quē lapſum elegantiſſimè expreſſum hieroglyphicè videmus in obeliſci Lateranenſis lateris 1. tertio hierogrāmatiſmo, hoc ectypo. Vbi ſerpens ἱερακόμορφος ex circulo prodiens ſeſe inſinuare videtur mundo huic ſenſibili, per crucem anſatam ſignificato, adeò quidem, vt circulus nihil aliud niſi motum diuinæ mentis, vt ſupra fusè demonſtrauimus. Serpens autem ἱερακόμορφος nihil aliud, niſi ſpiritus illius, qui per vniuerſam Mundi molem diffunditur: vti fusè in hierogrammatiſmo xvij. ſerpentis actum eſt. Hinc

Anaxagoras Anaxagoras quatuor elementis conſtitutis per crucem indicatis, ijs motorem adiungit ſiue ſpiritum, ſiue DEVM, ſiue Mentem, vt Proclus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur; Quod Virgilius etiam nullius ignarus diſciplinæ affirmat, dum canit:

Virgilius.

Principio Cœlum ac terras, campoſque, liquentes,
Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque aſtra.
Spiritus intus alit, totumque infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

Triſmegiſtus fol. 13. edit. Baſ. Alluſiſſe quoque videtur ad hoc Triſmegiſtus in ſuo ad Æſculapium dialogo, cum ſic ait apud Symphonianum ſupre citatum lib. de poteſt. & ſapientia DEI. *Ex voluntate DEI, quæ Verbum complexa, pulchrumque intuita mundum, ad eius exemplar, reliquum ſuapſius elementis, virtutibuſque ſeminalibus exornauit. Mens autem DEVS, vtriuſque ſexus fæcunditate pleniſſimus, vita & lux, cum verbo ſuo mentem alteram opificem peperit, qui quidem DEVS ignis, atque ſpiritus Numen; DEVS verbo ſancto clamauit; pullulate, adoleſcite, propagate vniuerſa germina atque opera mea; Vos inſuper, quibus mentis portio conceſſa eſt; genus recognoſcite veſtrum; his dictis, prouidentia per fatum harmoniamque conflauit miſtiones, generationeſque inſtituit, vndè cuncta ſunt ſecundum genus proprium propagata.* Quæ omnia exactè quadrare videntnr ijs, quæ & Moſes in geneſi

Targum Hieroſolymitanū. ſua, de prima rerum productione protulit, vbi ſic habet Targum hieroſolymit: בחכמתא ברא יוי״ שמיא וארעה ideſt, *DEVS in ſapientia ſua,* ſeu בר *Bar,* hoc eſt filio, & Verbo mundum creaſſe dicit, & ſpiritu amoris à DEO

proce-

procedentē ſupra aquas agitatum fæcundo flatu eas incubuiſſe, hoc eſt, incubantē, ac fęcundātem aquas ורוח מרחפת עלפני המים: cui conſentiunt Ionathas Ben Vziel, vna cum Hebraicis paraphraſtis. Vt proindè ſi gradus, & ordinem verborum à Mercurio prolatorum adductum benè conſideres, luculenter in ſcriptis ſuis Mercurium Moſi eſſe quàm ſimillimum perſpicias. Moſes enim tenebras vidit ſuper faciem, & ſpiritum Domini incubantem ſuper aquas; Mercurius verò vmbram horrendam in humidam naturam migrantem, quam verbum Domini faciebat. Ille potenti verbo Domini cuncta creata nunciat; hic verò: *Verbum illud lucens, germen mentis, filiū DEI eſſe aſſerebat, & mentē, Patrē, & verbum mentis filium naturà non diſtare, conſubſtantialis quippe erat ei.* Philo quoque ſimilibus verbis hunc Geneſis locum exponit, lib. de opificio Mundi. Gen. 1. Vzielides.

Appoſitè igitur per hoc ſignum hieroglyphicum Ægyptij, primam rerū omnium creationem, atque à prima cauſa, & opifice mente earundem proceſſum exhibuerunt; ad quod hiſcè verſibus Pacuuius congruè alludit. Pacuuius.

Quicquid eſt hoc, omnia animat, format, alit.
Auget, creat, ſepelit, recipitque in ſe omnia.
Dumque idem eſt Pater, identidemque eadem,
Quæ erant de integro, atque eodem occidunt.

Notandum autem, duplici hieroglyphico ſua arcana exhibuiſſe Ægyptios. Alij enim naturam rerum per virtutes, & proprietates animantium; Alij per characteres quoſdam ſummo ingenio excogitatos, ſeu geometricas notas repræſentabār. Nè enim adeò multa congererent, neuè longis diſcere volentes ambagibus implicarent, cum omnem illi naturæ obſcuritatem manifeſtè adeò ſibi cognitam profiterentur, & quaſi per manus proditam diſciplinam poſſiderent, cumque prætereà cognoſcerent, nec ſine linea circulum, nec ſine puncto rectum artificioſè fieri poſſe, hoc vnico contenti hieroglyphico conſtante lineis rectis, & circulo, mundi conditionem omnem, rerumque ſpeciem quandam vniuerſam expreſſam eſſe voluēre; lōga enim experientia edocti, & variarum rerum cognitione imbuti, rerum omnium tum non exiſtentium, tum in naturæ latentium inuolucris, primam ſimpliciſſimamque productionem repræſentationemque factam fuiſſe, non niſi per lineā rectā & circulum intuebāt; puncti proindè, monadiſq; ratione res & eſſe, & cępiſſe primò, & quæ peripheriā ſunt affectæ, quantæcunque eæ fuerint, puncti nullo modo carere poſſe miniſterio, egregiè oſtēdit Deenus in Monade ſua hieroglyphica primò, & ſecundò Theoremate. Duplex ſignificandi modus Aegyptijs vſitatus. Per circulum & lineas rectas omnia in mundo explicant Aegyptij.

Circulo igitur Orbes Cœleſtes, quibus ſe ſpiritus Mundi primò, ijs ſuā communicando virtutem, immiſcet; per Crucem quatuor elementorum in ſublunarem Mundum, virtutem, mediantibus cęleſtibus corporibus, ex quibus omnium rerum exurgit generatio, notabant. Quæ omnia pulchrè per numeros ſub decuſſata hac figura latitantes, exprimebant. Circulus verò Cruci innitens appoſitè tùm ternarium, tùm quaternarium ſignificat. Quid per Crucem anſatam. Figura decuſſata.

Ternarium, quandò ex duabus rectis lineis & vtriusque quasi copulatiuo
Omnis numerus sub Crucis figura latet. puncto constat. Quaternarium verò ex quatuor rectis intersecantibus se ad quatuor angulos rectos, vndè ex quatuor rectis, quatuor angulos comprehendentibus octonarius quoque mysticus resultat, de quo supra, cum de mysterijs pyramidum tractaremus, fusè actum est. Manifestè quoque hîc elucet, septenarius numerus ex duabus nimirum rectis & communi pũcto; deindè è quatuor rectis ab vno puncto se separantibus, quorum numerorum ope Pythago as & Plato, Ægyptiorum discipuli, totius mundi visibilisque orbis machinam ostendebant, vti citato loco ostendimus. Aduertebant enim Ægyptij, duos potissimum simplices motus in rerum natura elucescentes, rectum ac circularem, hunc per circulum, illum per rectas exhibebant; Elementis enim extra sedes naturales dimotis, suos ad easdem reditus non aliter, ac per rectas lineas facere experimento comprobabant.

Pythagoras

Duo motus in natura ũm plices, rectus & circularis.

Non igitur incongruè per quatuor rectas & vnico puncto indiuiduoque in contrarias excurrentes partes, quatuor elementorum (in quæ elemẽtata singula tandem resolui possunt) innuêre mysterium, confirmant ea quæ in Cabala Saracenica me annotasse memini. اهل الفلسفه وطبا مصر وفرس والهند والروم فلما يريدون ان يدلون العناصر اويكتبوا مربع بصوره الصليـــــب ☼ *Philosophi & Medici Aegyptij, partium Indiæ & Græciæ indicaturi quatuor elementa, quadratum sub figura Crucis pingebant*. Quomodò autem ex quaternario denarius resultet, omnium in vniuerso contentorũ symbolũ, supra folio 183. dictum est. Verùm antequam vlterius progrediamur, hoc loco originem literarum, seu characterum planetariorum ostendere visum fuit, vt quàm ingeniosa speculatione, & quàm congruorum symbolorum adinuentione, conceptus suos mysticos adornauerint, ex hierogrammatico hoc apparatu Lector curiosus colligere possit.

Cabala Saracenica.

Origo literarum astronomicarum.

Ac primò quidem suppono ex Clemente Alexandrino & Eusebio; duplicem habuisse Ægyptios modum mysteria sua symbolica repræsentandi; vnum per virtutes animalium, herbarum, plantarum; alterum per geometricos characteres, appositè mysteria intenta repræsentantes. Sic per scarabæum & Ibidem primo modo Solem & Lunã, quos eosdem posteriori modo per Solis & Lunæ simplices characteres repræsentabant. Sic quatuor Elementa siue principia rerum per quatuor animalia, quæ qualitates haberent elementis non absimiles primo modo; posteriori verò per † repræsentabant; quod Clemens Alexandrinus hisce verbis confirmat.

Clem. Alex. 6. strom.

Symbolicè autem vna quidem loquitur per imitationem, alia verò scribitur veluti propriè, alia verò apertè sumitur allegoricè per quædam ænigmata; vt qui Solem volunt scribere, faciunt circulum, Lunam autem, figuram Lunæ cornuum formam præferentem (hoc est, semicirculum) conuenienter ei formæ, quæ propriè dicitur; ænigmaticè verò Solem scarabæo assimilant, obliquam astrorum conuersionem, spiris & voluminibus serpentum. Porphyrius quoque apud Eusebium sic ait: *Vndè factũ est, vt omnia candida cœlestibus Dijs attribuerentur; pila & rotunda omnia Mundo,*

Lib. 3. c. 3.

præcipuè ○ *&* ☽, idest, *Soli & Lunæ. Circulus verò & quæ circularia sunt, seculo & motui Cœlesti & Zonis ac circulis, qui in Cœlo esse intelliguntur.* Quæ nos ad mẽtem veterũ ita explicamus. Ægyptij pingebant circulũ, quo Solem repręsentabant, stellarũ omniũ principem, & cęlestium Numen, à cuius luce omnes participarent. Cum autem omnem virtutem suam solùm in Elementarem Mundũ cognoscerent, circulo decussatũ apposuère signũ seu characterem ♀, quo notabant spiritus Mundi omnia permeãtis, fęcunditatem vndè & Gręci, Venerem veluti generationis Deã illo exprimendã assumpsêre. Cũ autem hanc virtutem Veneris sparsam & seminatã à Deo per omnes mundi partes intuerentur, spiritũ nimirum animæ Mundi, siue Solis, dantis vnicuique rei formam, vitam, essentiam & durationem, cum, inquam, eũ inueniri viderent in omnibus rebus, in homine inquam, in bestijs, in terra, aqua, aëre, igne, in fluminibus, in aëre, in montibus, planis, vallibus, syluis, pratis, desertis, plantis, animalibus, in cœlis etiã & stellis, semicirculũ ☽ ei apposuerunt, & ortus est character ille celeberrimus, & sacer ☿ Mercurij, quem in tertio libro spiritũ Mundi, seu Solem Aegyptiorũ omnia ad se attrahentem, interpretati sumus. Mẽti nostrę mirũ in modũ astipulatur Deenus in sua Monade hieroglyphica: vndè verba eius cedro digna, hæc sunt: *Antiquissimi Sapiẽtes Magi, quinq; planetarum nobis tradidère notas hieroglyphicas, compositas quidem omnes ex Solis & Lunæ characteribus, cum elementorum aut arietis hieroglyphico signo. Ac primam, quidem de ijs, qui Lunæ habent characterem, nos iam paraphrasticè agemus: de Solaribus deindè, Lunaris nostra natura, dum per Elementorum scientiam circa nostram sit semel reuoluta terram, Saturnus mysticè dicebatur. Et eadem de causa Iouis quoque habebat nomen, istamque secretiorem tenebat figuram* ♃. *Et Lunam tertià vice elementatam obscurius sic notabant* ☿ *quam Mercurium vocare solent, qui quàm Lunaris sit, videtis? Martis verò character mysticus* ♂, *an non è Solis & Arietis hieroglyphicis est conflatus?* ♃ *elementato partim interueniente magisterio. Et Veneris quæso, an non ex Solis & elementorum pleniore explicatione? isti ergò planetæ solarem recipiunt* δειφορεῖν *opusque* ἀναζωοπυρήσεως; *in cuius progressu fit tandem conspicuus Mercurius ille alter, priori quidem vterinus frater; ex Lunari scilicet, solarique elemento completa magia;* Quæ omnia appositè Hermes expressit his verbis:

Sicut res omnes fuerunt ab vno mediatione vnius, sic omnes res natæ fuerunt ab hac vna re, adaptatione: Vides igitur, quomodò, & quam ingeniose mysturam qualitatis planetarum in appropriatis characteribus exhibuerint. Meminit huius characteris mystici, quoque Cæsar Riuiera in suo de Mundo magico tractatu, vbi compositionem eius admirabilem ex recondito manuscripto erutam, attribuit primò Ægyptijs, verba eius Italica sic sonant,

♄	Saturnus conuenit frigore cum	☽
♃	Iupiter humore cum	☽+
♂	Mars calore & siccitate cum	○+♈
♀	Venus humore & calore cum	○+
☿	Mercurius cum omnibus.	☽○♈

Characteris ☿ origo.

Deenus

Riuiera in mundo magico

nant, lib. 1. fol. 22. *Questo medesimo ci significauano gli antichi Sacerdoti Egitij col mirabile, e misterioso giroglifico, è materiale, Secondo Platone & Aristotele, e composto di otto Cieli, di quattro elementi, è delle cose, che in essi si trouano. Tanto questo comprende in se detto giroglifico, essendo egli composto de caratteri delle note di ciascuna di dette cose, le quali iui apertamente si scorgono. Imperoche facendosi di quello anatomia, e diuidendosi nelle sue parti vedrassi chiaramente, che egli costa primieramente d'vn circolo perfetto giroglifico del Sole. appresso egli costa d'vn semicircolo, nota della Luna, d'vna croce, symbolo delli quattro elementi, è del segno dell'Ariete; gli altri quattro giroglifici poscia, cioè quello di Saturno, di Gioue, di Marte, e di Venere sono formati ò dal carattere del Sole, ouerò della Luna, con l'annessione della croce, ò parte di lei, ouerò della nota dell'ariete. Il giroglifico di Saturno è composto di quello della Luna, & insieme di quello de gli Elementi; Quello di Gioue costa de i medesimi, & è, istesso, eccetto che ritiene sito diuerso. Il carattere di Marte è composto di quello del Sole, e di quello del Ariete congionti insieme dalla retta linea della croce. La nota di Venere è formata di quella del Sole, e de gli Elementi, e finalmente il giroglifico dell'Ariete si forma di duoi semicircoli connessi in vn commun punto.*

Compositio characterum astronomic.

Vides igitur quàm mirabile istiusmodi hieroglyphicum appareat, & quàm aptè magnus ille Mercurius Trismegistus, maximum illum Mercurium spiritum & animum vniuersi, vnicam causarum causam repræsentarit? Quod autem cœlestis ille spiritus Mercurij in omnibus rebus inueniatur, & quod similiter res omnes in ipso spiritu contineantur, affirmant Platonici. Hinc Proclus in lib. de Magia & Sacrificio; Antiquos Sacerdotes optimè cognouisse, omnia in omnibus esse; in Cœlo quidem res terrenas modo cœlesti, & in terra cœlestes modo quodam terrestri, vti supra in pyramide mystica interpretati sumus; Cui Anaxagoras quoque subscribere videtur, dicendo: omnia in omnibus esse. Hermes quoque in mysteriosa sua tabula smaragdina, dicta scitè exprimit, dum dicit; *Quod est supra, est sicut, quod est infra*, sed de his etiam alibi dictum est. Ad hoc quoque alludere videtur antiquissimus Artefio in principio de abstrusis secretis: *Mūdus ait à primo omnium cognoscitur*. Porrò cum spiritus ille mundi, Mercurius ille cęlestis omnia numeris, proportionibus & harmonia complêrit, sine numeris deprehendi non possunt. Pythagorâ enim teste, natura numerorum transiuit per omnes res, & cognitio illius, est illa vera sapientia diuina & incorrupta, de qua Antiquissimus Artefio in libro secretorum. *Cognito numero, cognosces, qualiter notitia rerum omnium habeatur per illū*, & alibi, *à calculis primi hominis, omnium artium scientiam, omnemque cognitionem inueniri*. Numeris enim omnia, quæ in mundo sunt; (teste Boëtio) constant; in hoc charactere Mercuriali omnes quoque numeri repræsentari videntur; si enim eum in partes suas explicaueris, vti dictum est, hoc est, in O, ☽ ✝, ♈, habebis mox mirabilem illam τετρακτὺν pythagoricam, quam ille vocabat fontem perpetuæ naturæ, ideam omnium rerum creatarum & cognitionis rerū

Proclus.

Anaxagoras.

Tabula smaragdina Hermetis.

Artephio

in diuina mente rationabiliter operantiũ: hæc tetras quoq; iuxta Iamblichũ mystica fuit appellata, quâ per Ægyptios 4. mundi partes repræsentabantur; vti in processu operis, dicemus. Item manifestè apparet, quâ ratione tetractide ista omnes res gubernentur & comprehendantur, quod & Hebræos non latuit, cum sub nomine Dei tetragrammato totius vniuersi res comprehendant, vti alibi diximus.

Explicatio *figuræ.*

1. Tota Crux nota diffusionis mentis diuinæ.

2. Circuli 8. notant 7. Planetarum Orbes cum firmamento.

3. Figura circularis, Solẽ, Luna sextilis Lunam.

4. Crux notat Mũdum Elementarem.

5. Quatuor Genij, præsides notant 4. Elementorũ.

6. Cruces ansatæ ideas in mente diuina existentes.

7. Cornu Arietis notat calorem in Mundo.

8. Luna huc, morem, quæ duo sunt generationis principia.

9. Caput Tauri ♉ notat Characterem ex capite Taurino inuentũ.

10. Scarabæi figura idem notat.

Serpens denique ex inferiori globo emergẽs notat vim diuinam omnia permeantem.

Primò Chaos est diuisũ in 4. elem. principia rerũ omniũ corporaliũ. Cœlũ in 4. part. seu angulos. Aër in 4. Ventos. Zodiacus in quatuor triplicitates, sub Cœlo quatuor temporũ qualitates, sub qualitatibus quatuor elemẽta, sub elementis

mentis substantia, quantitas, qualitas, motus: Sub substantia corporea, entitatiuum, vegetabile, sensitiuum & intellectiuum. Quantitates in punctũ, longitudinem, latitudinem & profunditatem; qualitas in quatuor, siccum, frigidum, humidum, calidum; Motus in ascendentem, descendentem, rectum, circularem. Terra in quatuor spacia diuiditur.

Præterea non malè Tetractys dicitur continere res omnes, cum quaternarius, vti alibi ostendimus, vtpotè in potentia denarius, numerorum omnium perfectissimus & absolutissimus, sit rerum omnium idea, vltra quam nullus alius numerus reperitur: vt supra ostensum lib. 2. cap. 10.

Cabalistæ ad 10. omnia reuocant.

Hunc quoque Cabalici Hebræorum reducebant ad decem Zephiroth, quæ sunt diuina attributa & mensuræ, queîs solent describere Deum, diuinam prouidentiam, & immensitatem rerum. Verum vt quæ hucusque dicta sunt, in compendium contrahantur, præcedentem figuram proponendá duxi, in qua totius speculationis ideam in charactere Tautico consideratam ob oculos ponimus curiosi Lectoris. Constat figura circulo, Lunæ segmento, cruce, per circulũ, mundũ siderium in suas orbitas planetarũ diuisum; quem Luna intersecans, characterem Mercurij, ex Sole & Luna compositum efformat. Crux verò mundum notat elementarem, in quem vim suam exerit mundus siderius per animam mundi omnia peruadentem; extramitates crucis 4. continent statuas præsides 4. elementorum, per 4. mundi plagas indicatorum. suprema statua accipitriformis est, & ignem denotat, situ ypsilomorpho, cuius mysterium in sequentibus aperimus.

Altera statua caniformis, Aëri; Tertia Ibiformis Aquæ, quarta denique ἀνθρωπόμορφος Terrę notat præsidiũ, ex qua erumpit serpens fęcunditatis nota, quâ terra mundani spiritus diffusione impraegnatur; omnes sunt positæ in formâ ypsilon, cuius mysterium in sequentibus aperietur; omnes instructę crucibus ansatis, ad indicandam vim, quam à spiritu mundi hauriunt; tota crux crucibus ansatis referta est, ad indicandas diuinę mẽtis ideas, cuius totus ille character symbolum est; apposita sunt cornu Arietis cum lunula, capita bouis & scarabæi, e quibus veluti elementis character Tauticus constituitur, adeoque tota figura characterem ☿ mercurij exprimit, vtpotè ab ipso inuentum; & ex omnibus mundanis materijs compositum; reliqua characteris arcana cum fusè in toto hoc hierogramatismo exposita sint, superuacaneam esse ratus sum de ijs hîc verbosius agere. sufficiat itaque expansa totius characteris hic appositi sane mystensissimi, veluti in epitome quadam comprehensa exhibitio.

Cur Tau ansatũ toties videatur inter hieroglyphica.

Cur porrò mysticus ille crucis character plerumque appareat in Bembina tabula, alijsque idolis ex Ægypto recens adductis, manibus eum gestantibus, mirum alicui forsan videri posset, Verum id iam restat, vt explicemus.

Notandum igitur, Ægyptios huiusmodi characteres mysteriosos in magna semper veneratione habuisse, non tantum ob summa, quæ in se contine-

tinebant mysteria; Sed vel maximè, quia huiusmodi charactere, naturali quadam sympathiâ Genios cœlestes allici putabant. Mundum enim, cum crederent animal esse veluti quoddam, in quo partes, quamuis loco distantes, propter naturam tamen vnam ad se inuicem ferantur, ipsamque conciliatricem mundi & causam communem omnium mistionum trahere ad se inuicem partes, vt Iamblichus ait, suapte natura; hinc eiusmodi tractus, & appetitus arte quadam præter ordinem augeri posse existimarunt. Hinc vt rectè Iamblichus ait, *Ægyptij imitantes ipsam vniuersi naturam fabricamque Deorum, ipsi quoque mysticarum reconditarumque notionum imagines quasdam in simbolis conficiendis ostendebant, quemadmodum & natura rationes occultas in apparentibus formis quasi symbolis exprimit, & Dij veritatem idearum per manifestas imagines explicant, præsertim cum perspicerent, superiora omnia inferiorum similitudine delectari, atque insuper optent à superioribus bonitate repleri, quatenus pro viribus imitentur; meritò & ipsi conuenientem superis modum agendi pro viribus offerunt, quandò occulta mysteria symbolis inserunt manifestis, in quibus interpretandis dimitte voces, accipe sensus.* Ægyptij igitur huiusmodi symbolum sub certis temporibus cœlique situ efformabant, maximè sub Ariete & Mercurio, ex quibus signis, vti supra demonstrauimus, constituebatur character; Sole enim in Ariete exaltato, & Luna cum Mercurio maximam virtutem cœlitus acquirere arbitrabantur, ad Genios in diuinationibus perficiendis, rerumque inuestigatione eliciendos, & ad contrarios Genios Typhonios repellendos. Sed hæc omnia aptè & clarè describit Marsilius lib. 3. de vita cęlitus propaganda.

Tauticus character efficax amuletum Aegyptijs.

Iambl. de mysterijs Aegypt. fol. 140. Edit. Basil.

Aliquis autem quæret, quas potissimum cæli figuras imaginibus imprimere solerent Aegyptij. Sunt enim ibi formæ oculis valdè conspicuæ, & à multis quales sunt, quasi depictæ, vt ♈, ♉, similesque figuræ Zodiaci, & quæ sunt extra Zodiacum manifestæ. Sunt ibi prætereà formæ quamplurimæ non tàm visibiles, quàm imaginabiles, per signorum facies ab Indis, Aegyptijs, Chaldæisque profectæ, vel saltem excogitatæ. Veluti in prima facie Virginis Virgo pulchra sedens, geminas manu spicas habens, puerumque nutriens. Sunt denique characteres quidam signorum & planetarum ab Aegyptijs designati. Volunt igitur imaginibus omnia hæc insculpi; vt si quis exspectet proprium à ☿ beneficiū, collocare eum in ♍ debeat, vel saltem ibi ☽ cum aspectu Mercurij; & imaginem tunc ex stanno conficere vel argento, in qua totum sit virginis signum, & character eius, characterq; ☿. constituebant quidam vniuersam eorum formam ad cœli similitudinem rotundam, Antiquiores verò figuram crucis cunctis anteponebant; Quia corpora per virtutem agunt, ad superficiem iam diffusam; prima verò superficies cruce describitur; Sic enim in primis habet longitudinem & latitudinem; primaque hæc figura est & omnium quam maximè recta; & quatuor rectos angulos continet; effectus verò cœlestium maximè per rectitudinem radiorum angulorumque resultant; Tunc enim stellæ quàm maximè sunt potentes, quandò quatuor cæli tenent angulos, Cardines Orientis videlicet, occidentisq; atq; medij vtrinq; cæli; sic verò dispositæ, radios ita cōijciunt in se inuicem, vt crucem indè

Crux Astronomis veteribus vsitata.

conſtituant; Crucem ergò veteres figuram eſſe dicebant, tum ſtellarum fortitudine factam, tum earundem fortitudinis ſuſceptaculum. Ideoque habere ſummam in imaginibus poteſtatem, ac vires, & ſpiritus ſuſcipere planetarum. Hæc autem opinio ab Aegyptijs vel inducta fuit, vel maximè confirmata, inter quos characteres crux vna erat inſignis, vitam eorum futuram ſignificans, cuius figuram pectori ſerapidis inſculpebant, interim characterem hunc multis rebus impreſſum. Ego verò, quod de crucis excellentia fuit apud Aegyptios ante Chriſtum, non tàm muneris ſtellarum teſtimonium fuiſſe arbitror, quàm virtutis præſagium, quam cum Chriſto fuerat acceptura. Aſtrologi autem, qui ſtatim poſt Chriſtum fuerunt, videntes à Chriſtianis miranda per crucem fieri, neſcientes autem, vel nolentes in IESVM tantum conferre, in cœleſtia retuliſſe. Atque hactenus Marſilius, in quo veluti in breui quodam compendio, omnia ea, quæ hactenus fusè dicta ſunt, comprobantur.

Arabs anonymos.

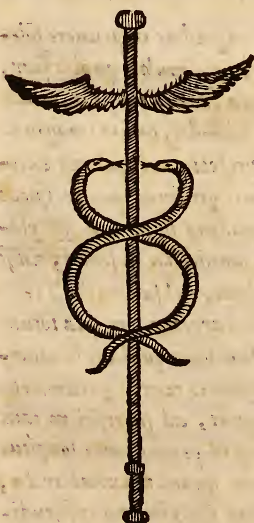
Sed et hæc confirmantur ab Arabe quodam Anonymo, qui in libro manuſcripto ſic dicit:

☼ من القدما نقبل ان قوة كثيره في صوره الصليـــــــــــب ☼

Ab antiquis accepimus, magnam in decuſſatæ figuræ, hoc eſt, crucis ſymbolo ineſſe vim & efficaciam. Ex quibus omnibus patet fuiſſe præcipuum Aegyptiorum philacterion, & amuletum, hunc characterem magicum. Cuius virtute nimirum dęmones in idola compingerent, & ad reſponſa danda compellerent, typhonioſque inſultus infringerent, ac proindè ſerapidis fronti, qui molis mundanæ ſymbolum, & oraculum Aegyptiorum maximum erat, fuiſſe inſculptum. Atque hinc Caduceus Mercurij originem traxiſſe videtur.

Serapidis frõti inuiſa.

Caduceus Mercurij ex Tautico charactere originem habuit.

Nam poſteriores Aegyptij, vt illud myſterium ſpiritus Mundi clariùs explicarent; ope characteris illius, duos ſerpentes finxerunt, alarum veluti remigio, decuſſatæ virgæ ita complicatos, vt medio gyro circulum, capitibus verò ſe mutuò appetentes, ſemicirculum conſtituerent. Spiritum ſerpẽs denotat. Circularis figura, & hemicyclica, dum gyrãdo ſe ſerpens in eas ſe trãsformat, notat Solem, Lunam, aſtra, vt ex Horo, alijſque hieroglyphicographis diximus; Crucem, quam conſtituit virga arundinea cum alis hinc indè affixis, elementa, quæ ſpiritus Mundi peruadit. Quæ omnia pulchrè repræſentata ſpectantur in hieroglyphico ſchemate, quod ſupra in Hierogrãmatiſmo Canis folio 294 exhibuimus; vbi Mercurius, ſiue Anubis pingitur â poſterioribus Aegyptijs canino capite cũ caduceo, inſiſtens crocodilo, cui â latere adiuncta capita Ammonis κριοκεφάλȣ, & Apidis βȣκεφάλȣ cum inſcriptionibus, vti vides. Per Mercurium hunc ſolem intelligi, ſeu animam Mundi alibi dictũ eſt. pudendum eius detectum ſignificat fęcunditatem vbique apparentem ſpiri-

Deſcriptio Mercurij

Explicatio figurarum ſchematiſmo iv. exhibitæ

ſpiritus Mercurialis; per ſphæram verò Mundi gubernatorem & harmonicis ordinis Choragum. per Crocodilum, humorem fœcundum ſpiritus Mundi ad rerum generationes requiſitum. Eſt enim crocodilus animal fęcundum gaudens humore Nili fęcundo; in humido enim & calido omnis generatio conſiſtit. Per Ammonis & Apidis adiuncta capita indicare voluerunt, Anubidem Mercurium, Ammonem & Apidem eandem rem eſse, effectu diuerſam, vt inſcriptio docet; ſed hæc fuſius in præcedentibus explicata reperies.

§. II.

De Sphæra, & Circulo.

Conſenſu omnium Doctorum, conſtat, ſenſibilia, eorum, quæ inuiſibilia ſunt, quædam veluti ſimulacra eſse, Deumque proindè cognitione non ſecus ac in ſpeculo & ænigmate ab intellectu humano videri poſse; cum enim omnia ad ſe inuicē quandam (nobis tamen occultā & incōprehensā) habeant proportionem, vt ex omnibus vnum exurgat vniuerſum, & omnia in vno maximo, ſint ipſa vnum, ea autem ſine imagine & ſimilitudine concipi nō poſsint; hinc plerique ſapientes eos maximè imagines & ſimilitudines in ſupernorum entium contemplationibus adhibuêre, quæ vti ſimpliciores abſtractioreſque, ita ſupernorum rationes aptiùs quoque exprimerent. Cuiuſmodi ſunt rerum mathematicarum contemplationes, quæ cum circa numeros & figuras geometricas vt plurimùm occupētur, eam ſpeculationum pepererunt abundantiam, vel nemo è veterum magnis viris alia, præterquam dictâ viâ, ardua diuinarum rerum myſteria aggreſsus ſit; Hinc appoſitè Boetius, nullum inquit, diuinorum ſcientiam ἀγεωμέτριτον attingere poſse. Hinc Pythagoras, Plato eorumque aſſeclæ omnem veritatis inquiſitionem in numeris & geometricis figuris poſuêrūt. imo D. Auguſtinus, numerum rerum creandarum in animo Conditoris principale exemplar fuiſſe, ex Platone probat. Ariſtoteles ipſe aliter nobis mathematicarum ſpecierum differentiam tradere non potuit, quam per numerorum comparationem; Cum enim de formis naturalibus, quomodo vna in alia, ſcientiam tradere vellet; ad formas mathematicas neceſſariò ſibi confugiendum cenſuit, dum dixit. Καθάπερ τρίγωνον ἐν τῷ τετραγώνῳ, οὕτως ὕπατον ἐν τῷ ὑπερτάτῳ; ſicut trigonum in tetragono, ita & inferius in ſuperiori. adeo vt teſtè Boetio, tota veritatis doctrina in multitudine & magnitudine, comprehendatur. Quæ omnia, ab Ægyptijs hauſiſſe veteres græcos, nulli dubium eſſe debet; Hi enim, vti primi Literarum, mathematicarumque inuentores, ita & earum freti notitiâ, maxima quæuis ſuperiorum entium myſteria & ſacramenta ijs denotabant. Quæ vt oſtendamus, à circulo initium faciemus noſtræ diſceptationis.

Antiqui geometricis ſūma notabant myſteria.

Numeri & figuræ notant ideas rerum.

Miranda circuli.

Aristoteles, cum mirabilium & prodigiosorum effectuum causam, quæ circa vectem & libram cum magna omnium admiratione in mechanicis passim occurrunt, causam profundiùs scrutaretur; nullam aliam tandem eorum effectuum causam inuenit, nisi stupendarum rerum maximè obstupescendum circulum; nec immeritò: ex admiranda enim causa admirãdos effectus procedere, rationi quàm maximè consentaneum est. Est autem circulus figura plana, vnâ tantum lineâ contenta, quæ circumferentia nuncupatur, ad quam ab vno signo, quod centrum vocant, omnes rectæ lineæ prodeuntes inter se sunt æquales. In hac itaque figura maximè contrariorũ existentia occurrit admiranda; fit enim omnis circulus ex commoto & manente, vno quidem circini pede fixo stante, altero in peripheriam circumacto. Præterea maximè mirum est, lineam eam, quæ circuli orbem complectitur, Græcis περίμετρον dictam, cũ omnis expers latitudinis sit, contrariorum quoque veluti quandam admittere conuenientiam, concauum scilicet & curuum, quę quidem eo modo sunt contraria, quo etiam magnum & paruũ, horum enim medium est æquale, illorum verò rectum: omne quippe quod magnum est, vt fiat paruum, vel quod paruum, vt fiat magnũ, necesse est, vt perueniat ad æquale, priusquã ad extremum alterutrum peruenerit, ita linea curua, antequam fiat concaua, debet fieri quasi recta; & concaua, vt transeat ad conuexam & circularem, debet similiter prius esse quodammodo rectam.

Circuli definitio.

Circuli proprietas mirabilis.

Has admirabiles circuli qualitates ac virtutes Ægyptij minimè ignorasse videntur; Nam cum rerum omnium in mundi huius ambitu contentarum cyclicas quasdam veluti elucescentes ἀναστάσεις intuerentur, supremi quoque illius Architecti, nescio quid sphæricum, tum in seipso, tum in operibus suis, quæ non nisi ad circuli exemplar facta, teste Plutarcho, supra diximus, affectantis spirales ideas cum summa admiratione contemplarentur, circulo diuinum quippiam inesse arbitrati sunt, adeò quidem, vt quandocunque magnũ quidpiam, mirabile, excellens, in quo aliqua diuinitatis vestigia apparerent, indicare vellent, id apposito circulo, seu sphærâ demonstrabant. Indè Hermes ille verè Trismegistus diuinam naturam definiens, medium assumpsit circulum, interrogatus enim, quid esset DEVS? Respondit, *Deus circulus est, seu sphæra intelligibilis, cuius centrum est vbique, circumferentia nusquam.* Cum enim DEVS non sit corpus, nec etiã esse possit, eò quod summè simplex sit, quia omne perfectissimũ oportet esse simplicissimum, omnis compositionis expers, eò quod posterius componentibus, sit omne compositũ, ideò ad differentiam spæræ corporalis, dicit esse sphæram intelligibilem, vndè per centrũ, quod est quid minimum & simplicissimum circumferẽtię comparatum, diuinam simplicitatem intellige, sed per circumferentiam, quæ est maxima, immensitatem diuinam accipe, est ergò prædictæ descriptionis sensus; DEVS est sphæra, id est, principio carens & fine, multò magis quam circulus siue sphæra materialis, vt sic notetur eius æternitas; intelligibilis, vt notetur eius immaterialitas, cuius centrum, id est, indiuisibilis essen-

Veteres circulo quiddã diuinum inesse putabant.

Deus circulus est & quo modo hoc intelligendum.

essentia vbique tota est; sed circumferentia eius, id est immensitas nusquam est, quia à loco comprehendi non potest DEVM quoque centro circuli cõparamus, circa quod omnia sunt, & à quo vniuersa ordine certo in Orbem procedunt, donec integra rerum vniuersitas absoluatur; vt enim centrum nec magnitudo est, nec circulus, nec orbis, sed omnium, & circulorum, & orbium principium; pari mensura & DEVS nihil eorum est, quæ sunt in mundo, nec mundus totus, sed totius tamen mundi principium. Ad hoc ergò centrum omnis creaturarum summitas terminatur, perindè atque in circulo omnes portiones per formam pyramidis à circumferentia in centrũ finiuntur. Atque ex hac Trismegisti doctrina accepit Pythagoras noster cerimoniam illam, quam posteà tradidit, nempè esse DEVM circumactu corporis colendum προσκυνεῖν περιφερόμενον. Quod etiam Numæ Pompilij institutum fuisse Author est Pierius Val. lib. 39. præcipiebat enim, vt priusquã aliquis DEVM coleret, verteret se in orbem, factoque circulo cultum DEO exhiberet, quia illum venerabantur, qui per circulum, figuram perfectam erat significandus. Plinius apud Pierium, in adorando inquit, dextram ad ortum referimus; totumque corpus circumagimus. Verum hæc adnotare hîc volui, licet πάρεργα forsan videantur; circularem motum, per quem corpus ad eundem, vndè ascendit terminum, circumuoluitur, expressissimam videlicet esse imaginem veræ & æternæ felicitatis, per quam creatura ad idẽ principium redit, à quo processerat, felicitatem enim definiunt, reditum vniuscuiusq; rei ad suum principium, quia felicitas est summum bonum, sũmum bonum autem id est, quod omnia appetunt, quod autem omnia appetunt, idipsum est, quod omnium est principium, at omnium principium est Deus, vnus, omnipotens; idem igitur finis omnium, quod omniũ principium. Hinc binæ illæ Dei appellationes apud Pythagoricos, vnum scilicet & bonum. Vnum enim cognominat, quia omnium est principium, quemadmodum vnitatem diximus esse totius numeri principium: bonum autem, qui omnium finis, omnium quies, & absoluta felicitas; in orbem quidem non mouentur, nisi immortalia & incorruptibilia; ad Deum non redit, nisi immortalis & æterna substantia. Cœlestia etsi idonea sint motui circulari, non ipsa tamen sibi sufficiunt ad hunc motum explendum, sed diuino opus est Motore, qui illa verset & circumuoluat: Non aliter nobis atque Angelis contigit: tales enim naturâ sumus, vt non circumagere nos, & reflectere, sed circumagi Motricis vi gratiæ, & reflecti in Deum possimus. Hinc illud; *qui aguntur spiritu Dei, filij Dei sunt*. pulsat assiduò animum nostrum spiritus Motor, quẽ si admittamus, statim Deo pleni per orbem religionis ad Dominum reportamur, in eò semper vitam possessuri; in quo & semper, antequam fieremus, vita fuimus. Hæc est vera Religio, vera hominis felicitas, ad quam Religio nos promouet, dirigit, & impellit.

Pythagoras Deũ circũactu corporis colendũ, quì intelligendũ.

Fœlicitas quid sit.

Quomodo reditus fiat àd Deum.

Sed vt eò, vndè digressi sumus, redeamus; Circulum itaque Ægyptij inter cœteras Geometricas figuras in maxima semper veneratione habebãt,

Circulus in honore apud Aegyptios.

tùm ob dictas causas, tùm quia hanc Vniuersi molem circulari figura insignitam videbant. Hanc enim ex omnibus Cœlo maximè competere, neminē latet; quod quemadmodum capacissimũ, simplicissimũ & perfectissimũ esse oportebat; sic in eius cōditu capacissimã, simplicissimã & perfectissimam figuram sapientissimus Architectus elegit; perfectissimum enim est, cum sua omnia possideat, nec fieri possit, vt iacturam vel minimam patiatur. Simplicissimum, quoniam, vt sentiunt Platonici, non est, ex quo fiat, aut in quod resoluatur, alioquin generationem & corruptionem incurreret. Capacissimum, quoniam nihil extra seipsum relinquit, sed vniuersa intùs complectitur. At huiusmodi sphæram esse, inditio est, quod eandem ad cœtera solida, quam ad sua plana circulus, habet comparationem. Primò quidem circuli figura est omnium isoperimetrarum capacissima, ad hæc perfectissima, quod nullum incrementum decrementumque suscipat, quin & simplicissima, quod vna duntaxat linea contineatur. Sic & sphæra figura est solida vna superficie contenta, ad quam ab vno puncto centrali omnes rectæ lineæ ductæ sunt æquales; ergò & sphæra capacissima est, quia pro termino circulũ habet; est perfectissima, cũ non, sicut corpus angulosũ, crescat vspiã, nec decrescat: quin & simplicissima, nã vnica superficie concluditur. Accedit ad hanc causam alia tantæ venerationis ratio, quod per lineam rectam circulumque prima simplicissimaque fuit rerum tum non existentium, tum in naturæ latentium inuolucris, in lucem productio repræsentatioque; Sed circulus neque rectè, nec artificiosè sine puncto fieri potest; puncti itaque monadisque ratione res & esse cœperunt primò, & quæ peripheria affectæ quantæcunque fuerint, centralis puncti nullo modo carere possunt ministerio. His itaque sic demonstratis, restat, vt cur Ægyptij circulum & sphæram capitibus statuarum, vt ex plerisque Obelisci nostri simulachris videre est, imposuerint, dicamus.

Proprietas Circuli.

Cur Aegyptij capitibus Deorum circulares coronas seu orbes imposuerint.

Consueuit antiquitas res hominum opinione religiosas & augustas studiosè venerari, inter has maximè nobiles sunt, orbis quidam capiti aliquãdò circumscriptus, venerationis index & maiestatis, quæ humanam excederet. Hic passim Imperatoribus, quos Veteres supra fastigium mortalitatis elatos suspiciebant, Prouincijs Orbis Romani, Vrbibus primarijs, animalibus etiam Deorum circumpositus notatur; & quod ad Augustos pertinet, extãt numismata ęnea Antonini Pij & Constantij, quorum meminit Laurẽtius Pignorius vir antiquitatis peritissimus in mensæ Isiacæ expositione.

Laurentius Pignorius.

Hunc Orbem, ait, *Aegyptij in summo capite simulacrorum suorum locabant. Quod & hìc & alibì licet notare; ab illis Romanos sumpsisse licet suspicari & variasse habitũ decoris ratione, quod capiti, cui diuinum aliquid inesse putabant, eo situ corona aptaretur, qui tamen ornatus in sequentium principum moderatione & tacito omnium consensu Deo, & Sanctis eius vt pleraq; in totum cessit, & antiquum diadematis nomen in hodiernum diem retinuit;* Hactenus Pignorius, cui fauent ea, quæ Pierius fol. 4. lib. 29. dicit. *Vnus,* inquit, *circulus descriptus aut simpliciter, aut alteri cuipiã picturæ*

Pierius. circulus quid notet.

picturæ ſignoque circumductus, nunc ſemper, nunc perpetuum & æternum, nunc omnia quippè τὸ πᾶν ſignificabant Aegyptij, nempè quod in ea figura neque principium neque finem inuenire ſit, quod æternitatis eſt proprium: Et paulò poſt, *Cuius etiam principij finiſque nuſquam comparentis ratione habita, Aegyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant* Porphyrius apud Euſebium c.3.de prep. Pilam ab Ægyptijs, Dijs attributam teſtatur, hiſce verbis: *Pila & rotunda omnia mundo, præcipuè Soli & Lunæ attribuuntur; in circuli figuram aras, templa figurabant.* Perſæ quoque Briſſonio teſte: *Cum Iouem Cæli Dominum dicerent, ſacrificia illi facere putabant, vbi celſiſsimam ſpeculam conſcendiſſent, Iouemque Cæli circulum nuncupaſſent.* Tranſit idem mos ad Turcas, hinc ab alta quadam turri matutinales illæ conclamationes; *la alla elle alla*, &c. Quorum ſenſus eſt, Deum eſſe ſemper, futurumque ſemper, nec quicquam aliud, niſi quod ſuum etiam ſalutent Machometem. Saraceni quoque & pleræque aliæ nationes Deum circulum appellabant, atque hinc ſempiternum exprimi concludebant; Mogores quoque Regem ſuum, quem veluti diuinis honoribus venerantur, depingunt radioſo capite fulgentem.

Iuppiter cœli circulus.

Deus circulus

Ex hac Ægyptiorum conſuetudine, Græcorum & Romanorum origo profluxiſſe videtur, quod Deos ſuos radioſo circulo ornarent; quæ omnia infinita medalia, & numi, quos apud Fuluium Vrſinum, Parutam, alioſq; Antiquarios vide, monſtrant. Nam Dijs omnibus radiorum corona, ſeu fulgens quoddam lumen appingi quandoque ſolitum, fusè à me in apparatu hieroglyphico dictum eſt, idq; propriâ quâdam appellatione nimbum vocabant, vt pluribus locis teſtatur Seruius; neque verò quis putet, cœteris quidem Numinibus ſolidum tantummodò lumen, & quaſi continuum affingi conſueuiſſe; Soli verò in radios diſpertitum; Nam & ijs hominibus, quibus diuinitas tribuebatur, dabâtur radij in modũ circuli. Lucianus de Dea Syria. ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἀκτῖνας φορεῖ: & in Myſanthropo Iouẽ deſcribit; κεραυνὸν ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχοντα, καὶ ἀκτῖνας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ. Æthiopes quoque hanc conſuetudinem habuiſſe teſtatur Heliodorus, qui lib. 9. Æthiop. hiſtor. eleganter has radiorum circumpoſitiones deſcribit: Πλέγμα, inquit, γὰρ τι κυκλοτερὲς τῇ κεφαλῇ περιθέντες, καὶ τοῦτο βέλεσι γῦ τὸν κύκλον περιπείραντες τὸ μὲν ἐπτερωμένον τοῦ βέλους πρὸς τῇ κεφαλῇ περιτιθένται τὰς δὲ ἀκίδας οἷον ἀκτῖνας εἰς τὸ ἐκτὸς περιβέβληνται. *Circulari*, inquit, *inuolucro quodam caput ambientes, illud ſagittis in orbem configentes, priores quidem ad caput conuertunt, cuſpides verò ad inſtar radiorum extrorſum protendunt.* Quibus quidem nihil aliud indicare voluerunt, niſi ad Ægyptiorum mentem, diuinitatis latentis indicia, vti in V. libro copioſius declarabitur.

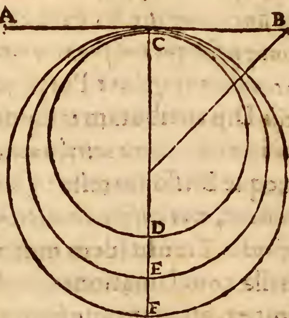
quid radioſus orbis circa capita ſanctorum.

Nimbus quid

Lucianus.

Quomodo autem Ægyptij Deum, infinitum per circulum demonſtrarint, & quomodo lineam, circulum, & trigonum quadratumque in DEO idem eſſe ex circulo didicerint, reſtat explicandum; cum itaque cognoſcerent, Deum ex naturæ ſuæ neceſſitate neceſſariò infinitũ eſſe, primo ex ſimilibus circuli proprietatibus, ad infiniti proprietates ſubtili ſanè ratiocinio deuo-

deuoluebantur; circulus enim quo maior est, eo semper obtusiorem videbant obtinere circumferentiam; fiant itaque circuli semper in infinitum maiores & maiores, necessariò consequebatur, vt is, qui infinitatis, vt ita dicam, terminum attingeret, infinitus esset, ac proinde cũ linea recta infinitâ coincideret; ita si circuli D, E, F, in infinitum semper maiores, & maiores effigientur omnes in puncto C se contingentes, certum est, omnium maximum, atque adeo infinitum omni exutum obtusitate, cum linea AB pariter infinitâ coincidere. Fingamus iam triangulum CDB ex centro semper obtusius & obtusius versus DEF promoueri crure DB, certum est illud triangulum in circulo infinito in F productum infinitum fore, atque idem cum diametro CF, quam cum infinitam supponamus, infinitum quoque triangulum fore, atque adeo lineã rectam, circulum, & triangulum in infinita magnitudine in vnũ concidere. Vide quæ abstrusissima quæuis de hisce & similibus in Geometria nostra hieroglyphica docuimus, vt proindè ex pauculis hisce satis superque constet, quam subtiliter veteres immensam Dei naturam inuestigarint, & quam apposité paulatim ex sensibilibus, ad inuisibilia, & intellectui humano imperuia penetrarint; patet quoque ex hisce, quomodo definitio Dei, ex Trismegisti, paulò ante proposita descriptione circuli intellectualis, infiniti, intelligenda sit. Visa itaque ratione, qua supremũ Numen per geometricas figuras, innuebant; iam, quomodo eius in mundo sensibili operationes per easdem indicauerint, dispiciamus.

Quomodo Dei infinitatem ex circulo ostenderent?

Quomodo circulus triangulum linea recta in DEO idem sint.

§. III.

De Circulo, & Angularibus figuris.

CVm Ægyptij in DEO tanquam in Archetypo rerum omnium, circularem proprietatem notassent, eundem meritò in sensibilis mundi symbolum selegerunt; vt sic ideatum ideæ suæ vndiquaque perfectè responderet. Etenim intuentes rerum omnium vestigia actionesque circulares, mundum, & quæ in mundo sunt circulos dixerunt sensibiles; intelligentias verò incorporeas, circulos inuisibiles; quæ in l. 5. Eucl. argutè more solito explicat Proclus. *Cunctæ res mathematicæ inquit, primum in ipsa anima sunt, & ante numeros numeri, qui per se mouentur, & ante apparentes figuras, figuræ vitales, & ante ea, quæ concinnata sunt, harmonicæ rationes, & ante corpora quæ circulando mouentur, inuisibiles circuli producti sunt*, cum enim stellarum radios, terræ veluti centro innixos, vertigine circulos describere cognoscerent; proprium id diuinæ facul-

Proclus in 5. l. Eucl.

facultatis opus existimantes. cum symbolis suis aut diuinitatem, aut mundum, aut cœlos indigitare volebant, circulo id, vel sphærâ, vel ijs, symbolo quopiam ex rebus inferioribus assumpto, haud absimili exprimebant; Vnde & natum puto, quod delubra, aræ, & instrumenta quibus sacra administrabant, omnia circulari apparatu efformarentur; cerimoniæ quoquè gestus motusque in circulum fierent, de quibus cum sparsim toto hoc opere differuerimus, breuiter tãtum hîc ea indicare voluimus. De circulo itaq; ad liquas figuras angulares progrediamur. Cum itaque veteres notarent, ex centro seu puncti fluxu imaginario nasci lineam, cuius vnus terminus immotus, alter circumductus curuam describeret lineam, quem circulum dicebant, ex hac contemplatione paulò altius progressi, nescio quid angulare quoq; in ipso circulo imaginati sũt; Nã angulus in eo cõstituitur, influxus pyramidalis symbolum; deindè alia quæuis linea, diametrum in centro secans constituit decussim, quæ si ad angulos rectos fieret, crucem perfectam constituebat, symbolum influxus in 4. mundi plagas. si ad acutos, proprie χίασμα efficiebat, siue decussim, pyramidalis Numinum influxûs symbolum. prius probat Iustinus Martyr, qui mundum à DEO conditam, Ἐχίαζεν ἀυτὸν, inquit, ἐν τῷ παντὶ, decussauit ipsum in toto; alludens ad crucis mysterium, quemadmodum in apologia II. tribus circiter ante finem folijs ostendit ὅπως ἔδωκεν ἀναγνοὺς ὁ Πλάτων, καὶ μὴ ἀκριβῶς ἐπιστάμενος, μηδὲ νοήσας τύπον εἶναι σταυροῦ, ἀλλὰ χίασμα νοήσας, τὴν μετὰ τὸν πρῶτον Θεὸν δύναμιν κεχιάσθαι ἐν τῷ παντὶ Sit dedit & agnouit Plato, non certò sciens, illud typum esse crucis, sed decussis rationem solùm cognoscens, videlicet illam à primo DEO virtutem, decussatim factam esse in vniuerso. Mysterium ænei serpentis, de Christo explicauerat, quo Platonicum hoc trahit. addit in notis ad Iustinum ipsa Sylburgius Platonis verba. Ταύτην τὴν οὖν σύστασιν πᾶσαν διπλῆν κατὰ μῆκος σχίσας μέσην πρὸς μέσην, ἑκατέραν ἀλλήλαις, οἷον X προσβαλὼν κατέκαμψεν εἰς κύκλον. Quæ in opera de Vniuersitate sic conuertit, *Hanc igitur omnem coniunctionem duplicem in longitudinem diffindens, mediæque accommodans mediam quasi decussauit.* Quod χιάσματος siue decussis mysterium haud dubie ab Aegyptijs hauserat. Quã decussim quoque in numerum literarum, ob rationes folio 126. demonstratas, & ob eximia mysteria sub ea latentia haud illibenter assumpserunt. Ex quo quidem deindè charactere innumeri alij originem inuenererunt, inter cętera crux ansata, cuius mysteria in præcedentibus declarauimus, & aliæ eæque variæ decussium species quę in hoc nostro Obelisco passim occurrunt, quasque suo loco exposituri sumus, emerserunt. Nam primo Λ ex Ibidis incessu inuenta, influxum Numinis in inferiores hylæos mundos, per V verò rostrũ Ibidis apertum, reditum Numinis ex inferioribus ad superiora denotabãt, quibus quidẽ in vnũ coniunctis verticibus, X emergebat, decussis illa celebris & mysteriosa, quâ processum spiritûs mundi ἄνω καὶ κάτω ap e innuebãt; quo & denariũ numerũ symbolũ vniuersitatis rerũ, clarissimè Horus docet his verbis γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένῃ δέκα ἐπιπέδους σημαίνουσι

χίασμα quid & significata eius.

Plato.

l. 2. c. 30.

Recta

Recta linea simul cum altera supernè inflexa, decem lineas planas significant. Verum cum hic locus prorsus in omnibus exemplaribus mendosus sit: quomodo restituendus sit, videamus; vsi sumus codicibus impressis & M. SS. corrupti fere plerique sic habeant γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένη δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνουσι. *Lineà rectà vna cum lineà inflexà, decem lineas planas significant*. Sensus prorsus inconueniens; In alijs manuscriptis minus corruptè ita legitur. γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκλιμένη, ... ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνουσι; *Linea recta vna cum linea inclinata, vel . . . . . vel 10. lineas planas significant* vbi vide, spacium punctis notatum, aliquid omissum significare; vnde ego sic legendum existimo; γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπιτεταμμένη, ἢ χίασμα, ἢ δέκα γραμμαὶ ἐπιπέδους σημαίνουσι. hoc est; *Linea recta quà pariter alia linea secta est, hoc pacto X, vel decussim, vel decem lineas planas hoc pacto* IIIIIIIIII *significant*. Decussim igitur in formam crucis hoc pacto X designantes, denarium exprimebant, quæ consuetudo in hunc vsque diem à posteris recepta fuit; quomodo vero 10. lineas planas hunc eundem denarium expresserint, restat explicandum; sciendum itaque veteres, dum necdum figuras numerorum certas inuenissent; numeros suos totidem lineolis quot numerus significabat, expressisse; hinc vnum, duo, tria, quatuor, &c. innuẽtes, vnam, duas, tres, quatuor, vsque ad decem lineas ponebant, I. II. III. IIII; hoc pacto IIIIIIIIII. quibus numerum per decussim indicatum simpliciter ob oculos per 10. lineas ponebant; atque hoc est, quod verba Hori indicare videntur, γραμμὴ ὀρθὴ μία, ἅμα γραμμῇ ἐπιτεταμμένη δέκα, ἢ χίασμα, ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνουσι, atque hoc numero, vti 10. ita rerum omnium complementum occultè denotabant; vltra 10. enim omnes numeri nihil aliud sunt, quam repetitio priorum; videntur huius adhuc vestigia quædam apud Veteres Romanos, dum Duumuiros, Triumuiros, Septemuiros, Decemuiros, hisce linearibus numeris II vir IIIvir IIIIIIIvir &c. indicabant. Quia ideo fusiùs explicanda duximus, vt & textus Hori restitueretur, & quomodo denarium per illa indigitauerint, patefieret. Per hanc enim decussationẽ duarum linearum oriebarur veluti duplex pyramis communi apice connexa, quarum prior sursum, altera deorsim tenderet, processûs animæ mundi, ἄνω καὶ κάτω genuinum symbolum. Vide quæ de hisce fol. 126. 169. 171. tradidimus.

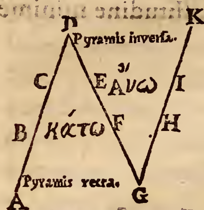
Emendatio loci corrupti in Horo.

Quo modo antiqui numeros formarẽt

Porro hanc decussin siue angularem figurã, sub duplicis quoque piramidis expressę figura exprimebant hoc pacto N. quo signo pariter processum illum Numinis ἄνω καὶ κάτω signabãt. quam & in numerum literarum referebant, vti fol. 126. ostensum fuit. prior priramis ABC denotat illapsum supremæ monadis in multitudinẽ; BCD vero pyramis, eiusdem monadis ex inferiori, seu materiali mundo in lucis mundum reditum, vel quod idem est influxum Numinis actiuum per pyramidem ABC, quæ fit expunctio B in multitudinem, seu latitudinem AC. propagatum; influxum vero passiuum

Mysteria sub litera N.

uum,ſeu actiui influxus receptionem in inferiori per pyramidem inuerſam BCD indicabant; vide, quæ fol. 171. fuſius de hiſce egimus. Cùm verò Ægyptiorum Genius eo ferretur, vt iuxta analogiam quandam archetypo congruam,reliquarum ſenſibilium rerum in generatione corruptioneque elucеſcentium proceſſum referrent; per hanc figuram aptè ſanè ſpermaticę virtutis progreſſionem, qua omnia, quæ in hylæis mundis continentur, & quæ per quaternarium, ſeptenarium, & denarij decuſſim indicantur,exhibentur. Sed myſterium paucis explico,idq;vegetabilium exemplo. Arbor cum ex ſemine progrediatur, atque ex arbore iterum ſemen fit; hoc quidem poſterius, alterum prius; finis quoque in numero, cum primo

non coincidat, coincidat autem finis effluxus, cum principio refluxus; rectè ſeptenarius exoritur, ac exinde denarius. Nam ſi A eſt vt ſemen; D vt arbor; G vt aliud ſemē; K vero vt alia arbor; tunc A per BC in D progreditur. D vero in G. per EF progreditur,& clauditur ſeptenarius; G verò in K per HI aſcendit, & ſic denarius complebitur. Indiuidualis itaque, vt ſcholæ loquuntur, contractio ſpeciei in A ſemine in ſeipſa corruptibilis, in ſpecie verò incorruptibilis,in virtute ſpeciei contractæ, in ipſa exiſtente ſe conſeruare ſtudens, in ſpeciem ſe reſoluens,indiuiduationem ſeminis exuit, vt per ſpeciei medium ex ſe ſimile elicere queat; quaternaria igitur progreſſione in arborem aſcendit; quoniam ſine eius medio ſe in ſpecificâ ſimilitudine multiplicare non poteſt; intendit itaque A, producere G, & quoniam id ſine aſcenſu in D perficere nequit, aſcendit in D, vt ſic ad intentum pertingat. D verò arbor exiſtens nō niſi in ſimili arbore ſe conſeruare poſſe conſpiciens, K intendit; K autem ſine G attingere nequit, quare in G. deſcendit; vt eius medio K attingere poſſit. Copulatur itaque in A duplex appetitus, naturalis qui in G,& accidentalis qui in K terminatur. In D verò pariter duplex copulatur appetitus, naturalis qui in K finem capit, accidentalis qui in G terminatur; ideò quaternarius appetitum mouet; vno appetitu ſtimulante alterum. vt ſit continuatio quædam generationis,& corruptionis ſucceſſio. Verùm hunc quam nos ſcholaſtico more propoſuimus diſcurſum, Aegyptij allegorico ſic explicant. Oſiris humidū, Iſis terra eſt, cui miſcetur Oſiris, ex quibus Horus ſpiritus omnia alens,& fœcundans, ex ſemine naſcitur. Iſis ab inferis Horum reſuſcitat, dùm ſemen terræ commiſſum in plantam, arborem, folia, flores, fructus protuberat: aduſtiua verò Typhonis vi & ſiccitate Horo inſidiante, quod Autumnali tempore fit, Horus interimitur à Typhone, id eſt, fructus decidens, nouam ſementem præſtat, quæ condita terræ, denuò ab Iſide Anubidis,id eſt, Mercuriali Agricultoris induſtriâ inſtauratur. Hâc ſimilitudine non tantùm de generationis ac corruptionis rerum viciſſitudine in ſemine vegetabili ſe exerente, ſed & de ſenſibili, imò & de rationali atq;

Hieroglyphicum generationis & corruptionis rerum.

Ccc intelle-

intellectuali ſymbolicè ratiocinabantur. Nam de ſemine admirationis, arbor exoritur rationalis, quæ fructus parit admirationi ſimiles; per elicitam ſiquidem admirationem, ſimilem erigit rationis arborem. Ita ex ſeminali demonſtrationis principio, intellectualis procedit arbor, ex ſe principia ſeminalia exerens, per quæ intellectualis iterum arbor exurgit. Ex quibus omnibus, fuſiùs forſan, quàm par erat, enarratis patet, quam ſubtili ratiocinio, rerum generabilium viciſſitudine ſub viliſſima etiá, hác trigrãma litera indigitauerint; & quomodo ſpiritus ille mundanus in ſeminibus rerum vniuerſi latens paulatim aſcendat, & quomodo deſcendat; vt iterum aſcendat, omnibus & ſingulis genitabilia principia inſtillando; vt ſic mundus in eſſe ſuo conſeruetur, quod ſine hac viciſſitudine minimè contingeret.

Arbor rationalis quæ?

§. IV.

De Triangulo, Quadrato, &c.

EXplicato iam Angularium linearum myſtico proceſſu, reſtat vt & de polygonorum ſymbolis pari pacto ratiocinemur. Ægyptij itaque per lineas, angulos, & figuras geneſin rerum occultè indigitabant: ita iuxta geneſin quoque figurarum, corporumque ex punctis, lineis, & ſuperficiebus, reſultantium, ſpiritus mundani proceſſum conſiderabant; qui ex vnitatis ſuæ puncto, ſeu centro euolutus neſcio quid angulare primo in mundo efformat, inferiori; hinc vero remeans, dum omnia mundi corpora permeat, velutis anacamptico quodam varięque radiationis motu figuras innumeras deſcribere videtur; quarum prima triangulus eſt; iſque triplex, vel æquilaterus, vel Iſoſceles, vel ſcalenus. Et primò quidem V. libro Schematiſmi I. interpretatione fuſè oſtenſum eſt, triangulum ęquilaterum fuiſſe ſupremi Numinis in mũdum ſenſibilem Elementarem diffuſi ſymbolum, quid de Iſoſcele & Scaleno ſenſerint videamus. Proclus in Comment. in Eucl. ſcribit ex mente Pythagoræ & Platonis, primam figuram triãgularem, notam eſſe & imaginem coarctationis quæ diuinis ineſt, ordiniſque rationẽ, quæ diuiſa in vnum, partibilia in impartibilem naturam, multaque copulantem communitatem colliguntur, ideòque ab oraculis, angulares figurarũ coniunctiones, nodos nuncupari; quia imagines ſunt, vnionum coarctantium diuinarumque coniunctionum; per quas ea quæ natura diſcreta ſunt, ſibi inuicem adhęrent. Deindè idem adijcit eos angulos, qui in ſuperficiebus ſpectantur, ipſarum rerum vniones exprimere, magis immateriales, ſimpliciores, & perfectiores. Eos verò qui ſunt in ſolidis, iam ad inferiora progredi, magiſque diſiunctis rebus communitatem & omnino partibilibus eiuſdem naturæ vnionem tribuere. Rurſus eorum angulorum, qui ſunt in ſuperficiebus, quoſdam primas horum formas, mixtaſque affingere, alios eas

Triangulum æquilaterũ, Iſoſceles & Scalenus quid notarẽt

quæ

quæ infinitatem progressionum in ipsis existentium complectuntur: nonnullosque intelligentes formas vnire, vt qui ad circulos pertinent; alios sensibilibus accommodari,& rationum in his existentium coniunctionem præbere,vt sunt,rectilineri;alios esse mixtos,qui eas copulāt,quæ has inter & illas medium locum obtinent. Quæ faciunt vt intelligamus, cur pro principijs elementorum, quæ prima sunt sensibilia corpora, eos tantùm angulos Alcinous ex Platone sumat, qui & in planis spectantur, & rectis lineis constant. Cum verò rectilineorum tres sūt species,rectus,obtusus,& acutus, recti quia inter se omnes sunt similes, & ijdem, idcircò hos Pythagoras censecrat Dijs puris & immaculatis, vt Authoribus diuinæ prouidentiæ,quâ inferiora reguntur. At quia acuti & obtusi maioris vel minoris inæqualitate distincti sunt, & secundum hæc ipsa motum infinitum habent; hos illi referunt ad Deos progressionis & motus,qui rebus ipsis naturâ constātibus varias facultates dicuntur tribuere; quibus etiam explicari potest, cur in triangulis elementa primò constituentibus,Plato potissimum affectauerit angulum rectū, nec tamen eius originem siuè obtuso & acuto explicare potuerit. Quoniam vt idem Proclus dicit, obtusus angulus elementis vniuersam substantiam tribuit, eiusque ratio materiales formas in magnitudinem auget, & in omnis generis mutationem; acutus verò eorum naturam diuisibilem facit; addit etiam,hinc in triangulis æquilaterum,vtpotè immutabilis essentiæ omnium esse optimum, & circulo, diuinisq; animis sua ęqualitate & simplicitate maximè cognatum. Quoniam, inquit, mensura inæqualiū æqualitas est;quemadmodum inferiorum omnium diuinitas;hinc patet,cur Plato in primis elementorum principijs æquilaterum triangulum non vsurpārit, & cur nos suprà id,Dei in mundum sensibilem diffusi symbolum dixerimus. Hinc citatus Proclus ex Pythagoręorum sententia, vt triangulum ortûs conformationisque rerum omnium principium esse doceret, eo in explicandis primorum corporum causis fuit contentus; Quæ Philolaus pythagoricus diligenter obseruans, trianguli angulum Dijs quatuor consecrasse dicitur, Saturno, Plutoni, Marti, & Baccho; his comprehendens quatuor elementorum exornationem, quæ ab ipso cœlo, vel à quatuor Zodiaci segmentis proficiscitur; si quidem Saturnus humidam & frigidam constituit essentiam; Mars ardentem, Pluto terrenam, Bacchus humidam & calidam. Verum cum hæc omnia fusissimè in V. libro in Schem. I. interpretatione prosecuti fuerimus,Lector, ne eadem toties repetere cogeremur, adire poterit; vbi genesin 5. regularium corporum, quæ sunt geneseos elementarium corporū symbolum, perfectè demonstratam reperiet.

Angulus rectus quibus sacer.

Acuti & obtusi anguli quid notent.

Proclus.

Angulus triāguli 4 Dijs dicatus.

§. V.

De Hieroglyphicis instrumentalibus & Kyriologicis.

AEgyptij vt omnia mysticâ quadâm ratione sibi constarent,non animalia tantum,sed & adeò instrumenta ipsa,quæ in vsum sacrorum adhi-

bebātur, in hieroglyphicorum album receperunt; ſunt ea varij generis: quędam in ornamenta capitis ſymbolica cedebant ſacrorum ſymulachrorum, vti tutuli, ſtruppi, cidares, tiaræ, è varijs materijs confectæ, Nonnulla manibus inſerebantur Deorum, vti baculi, ſceptra, tauticus character, ſiſtra, aliaque innumera; quæ pro diuerſitate Numinum, è diuerſa quoque materia fiebant; de quibus vidè hierogrammatiſmum vegetabilium, de ſceptris & thyrſo. Erant præterea variæ ſediũ formæ quibus inſidentia Numina veluti poteſtate supremâ prædita, rerum potiri videbātur. Quorũ quidem omnium rationes myſticæ, lib. V. proprijs locis, explicabuntur, vt proindè ſuperuacaneum eſſe ratus ſim, hoc loco peculiares de ijſdem hierogrammatiſmos attexere.

Quænam ſint ſymbola kyriologica.

Denique Kyriologica hieroglyphica ea dicuntur, quæ ipſis rebus appropriata ſunt. Ita Solem & Lunam, expreſſuri, circulum aut circuli ſegmentum pingebant; ſi portam, portæ figuram; ſi catenam, catenam; ſi ſacrum craterem, craterem; ſi ſeptum Apidis, ſeptum; ſi ſacrum feretrum, feretrum; ſi ſacram barram, barram; idem de innumeris alijs quæ paſſim tùm in hoc noſtro, tùm alijs in obeliſcis occurrunt, figuris, iudicandum eſt; neque tamen quiſquam ſibi perſuadeat, eos ſimiles res, ſine myſterijs adhuibuiſſe, cum enim ſummo ingenio pollerent, ſingulas etiam minimas & viliſſimas res, adeò myſterioſa effugiatione exhibebant; vt ignarus rerum ſignificationem quidem rei, nudumque corticem perciperet, nucleum tamen, ſiue myſticas rationes nequaquam peruideret. Etſi enim Solem per circulum exhiberent, ſub circuli tamen proprietatibus varijs, varias Solaris Numinis excellentias & prærogatiuas, ſolis myſtis notas, vnà exhibebant. Hoc pacto, eas portas per quas in adyta ſacra, aditus patebat, non nudâ tantum figurâ contenti, ſed eas architecturâ myſterijs plenâ, efformabant. Idem de catena, pheretro, barra, cratere, receptaculo ſacræ lymphæ ſentiendum. De quibus omnibus, vt dixi, in ſequentibus proprijs locis, copioſior dabitur diſceptandi materia. Atquæ hæc ſunt, quæ de ideis hieroglyphicis paucis perſtingenda duxi.

OBE-

OBELISCI PAMPHILII
LIBER V.
Actualem Obelisci Interpretationem continens.

PRAEFATIO.

OST operosam in superioribus libris propositæ suppellectilis comparationem, tandem ipsam Hieroglyphicorum in Obelisco ordine contentorum interpretationem felici diuini Numinis auspicio ordimur. In qua ita eiusdem diuina Patris luminum gratià versabimur, vt nihil adeò minutum atque exile relinquamus, quod non explicemus, explicatum congruis Authoritatibus ex omnigena doctrina depromptis stabilitum comprobemus. Lector verò ipso facto comperiet; Non me solis coniecturis, vt quidam sibi imaginari possent, indulsisse, sed ex veterum probatissimorum Authorum monumentis, doctrinam hanc Aegyptiorum depromptam, ita, ni fallor, me feliciter combinasse, ita successu temporum dissipatam connexuisse; vt vel indè catenam illam hieroglyphici contextus hucusque desideratam restituisse videamur. Cum porrò literaturæ hieroglyphicæ contextus idealis sit, & integros siue naturalium siue diuinarum rerum sensus inuoluat; Nemo hic Lectionem illam, quæ ex literarum coniunctione in verba & periodos exurgit, exspectet; Sed eam quæ abditos Aegyptiorum sensus, sub symbolicis inuolucris latentes indicat, correspondentem contempletur ἀνάγνωσιν. Quæ omnia clarè curioso Lectori ex sequentibus patebunt.

Interpretationem verò hoc pacto instituimus. Primò, singula ordine hierogrammata occurrentia, suis nominibus exprimimus; Actiones figurarum, seu imaginum trāsformationes indicamus; deindè singulorum mysticas significationes adiungimus, quas ex Authoribus probatis ità stabilimus, vt si fidei humanæ locus sit; Lector de veritatis notitia minimè dubitare posit.

Quæ

Quæ verò maiorem ob multiplices sensus explanationem requirebant, in proprijs Hierogrammatismis fusè explicauimus, ad quos Lectorem remittimus, nè rerum congestarum multitudine in interpretationis ordine confusus, contextum perderet.

Hisce demum Lectionis idealis rationem apponimus singulis Schematismis. Et vt Lector scire posit, contextus lectionis cum figuris responsum, singula hieroglyphica suis numeris aut literis notauimus; quos eosdem numeros literasque apposuimus correspondentibus in contextu Lectionis verbis, nominibus, periodis. Sed & hosce in principio quoque Explicationis singulorum apposuimus; nè quicquam, quod ad abstrusissimarum rerum notitiam clarè, syncerè & fideliter communicandam necessarium foret, omisisse videremur.

Sciendum autem tantum esse huius hieroglyphicæ doctrinæ vastitatem & amplitudinem, vt si singulorum rationes, & scientiarum reconditissimarum penetralia discutere voluissemus, nè quidem tres tomi ad vnicam huius Obelisci interpretationem, pro meritò perficiendam suffecissent. Hinc relictà rituum, & cerimoniarum, variàq; per huiusmodi symbola diuinandi, medicandique methodo, fusioreq; explicatione, solum hoc loco intentum Aegyptiorum, in admirandis huius Obelisci literarum contextus significationibus, per Authoritates congruas insinuandum duximus, fusiorem singulorũ interpretationem Oëdipo reseruantes.

Quod si quandoque dogmatum Veterum Aegyptiorum rationes adducimus, nolim Lectorem sibi persuadere, aut me placitis eorum subscribere, aut eadem proprio calculo approbare; Sed vt interpretem decet, ab omnibus huiusmodi abstrahendo, solam latentis veritatis significationem intendere; Atque hæc sunt, de quibus Lectorem primò monitum volebamus. Nihil igitur restat, nisi vt operi instituto manus adhibeamus.

C A P V T I.

Diarthrosis siue Anatomia Obelisci Pamphilij.

hoc est,

De variâ diuisione & compositione hieroglyphicorum in Obelisco Pamphilio contentorum.

AEGYPTII ingenio pollentes, longa rerum experientia docti ductique, vt mysterium suorum multitudinem variè referrent, non simplicibus tantum, sed vt, plurium compositis symbolis vsi sunt; quorum varietatem hoc capite explicare visum est, vt interpretationis institutæ scopus luculentius dignoscatur.

Sunt itaque in hoc Obelisco varia symbola, pro variâ rerum abditarum significatione exhibita, quæ in quatuor classes diuidimus. Prima classis est rerum ad animalis naturæ conditionem pertinentium; vel enim sunt simulachra humana, humanæ formæ constitutione conspicua, quorum nonnulla

nulla ſitu variant, quædam geſtu; alia habitu, ornamentiſque videlicet tutulis, ſtruppis, coronis, epomidibus; omni veſtiũ genere, inſtrumentiſque differentia conſpicuuntur. Sunt præterea animalia quadrupedia; vti Bos, Leo, Canis, Felis, Cercopithecus, Hircus, Aries, omnia geſtu, ſitu & ornamentis varijs exornata. Sunt ex volatilibus, Accipiter, Ibis, Meleagris ſiue Gallina Pharaonis, Columba, Vpupa, Ardea, Noctua, Vultur, Anſer, Cornix, Hirundo, Coturnix. Ex Aquatilibus, Phagrus, Oxyringus; ex amphibijs, Crocodilus & hippopotamus. Sequuntur inſecta, Aſpis, Ceraſtes, Serpens cornibus conſpicuus, Serpentis figura varia, Scarabæus δρακοντόμορφος ſiue Muſca Nili. Quorum interpretationem paulò poſt adferemus.

Secunda claſſis eſt dictarum rerum πολυμόρφως, ſiue rerum variè transformatarum ſyntaxis; dum cum admiratione aſpicimus hominem cum quolibet dictarum animantium aſſumi, & in vnum veluti compingi. adeoque totus in toto πολύμορφος ſeu multiformis euadat. dum ſub humanâ formâ accipitrino vulto minax, iam ibiacâ facie deformis, modò hircinâ formâ ridiculus, ſubinde leonino rictu formidabilis ſe conſpiciendum præbet. Modò ἀνδρωπρόσωπος ſiue vultu & capite tantum humano, reliquo corpore vel Ibidis, vel accipitris vel leonis, vel felis, vel ſcorpionis aut ſcarabæi ſe ſuſtituente, manifeſtat. Vt proindè non mirer, Ammianum Marcellinũ myſteriorum ſub ijs latentium ignarum, Obeliſcos animalibus huiuſmodi ob nimiam transformationem, vel ex altero mundo aſſumptis refertos putaſſe. Neque transformatio tantùm locum habet in capite & corpore diuerſorum animalium in vnum coniunctis; Sed ſubindè volucribus dantur brachia humana, & inſectorum chelæ, vti in hieroglyphico quartæ faciei circa finem videre eſt. vbi Accipiter vnâ alâ, vno brachio humano, & chelâ ſcarabæi ridiculè transformatus cernitur. II. Claſſis hieroglyphicorum.

Tertia claſſis eſt Arthrotica, id eſt, humani corporis, aut etiam reliquorum animalium diuerſa membra, ſeorſim â reliquo corpore, eaque ſitu, geſtu, habitu differentia exhibet. Caput humanum variè ornatum ſæpius videas; brachium verò modò clauſum, modò apertum, iam alijs rebus inſtructum; Pedes modò vnum, modò diſcretos, modò cum alia quapiam re coniunctos. Oculi quoque in hoc Obeliſco non deſunt, nunc ſceptro fulgẽtes, iam perſeæ folio, modò phallo inſerti. Phallus ſiue veretrũ humanũ ὀφθαλμόμορφον frequens eſt. Ex reliquis verò animantium corporibus, videas ſimiliter capita nunc per ſe, vt leonis, arietis, felis, bouis, modò coxas pedeſue poni; Ex volucribus verò iam capita, modò pennas aut alas, nunc vnam, iam binas, nonnunquam pedes, pariter vel vnum, vel duos, iam diſcretos, modò indiſcretos ad ſua ſacramenta arcanè notanda aſſumebant, quod & in Inſectis obſeruabant. III. Claſſis.

Quarta claſſis eſt rerum vegetabilium & inſtrumentalium, artificioſa machinatione confictarum. Ex vegetabilibus videas hic Lotum, ἡλιότροπον perſeam, Iuncum niloticum, colocaſiam; nymphæam ſeriphium, aliaſque IV. Claſſis.

que, quæ suo loco declarabuntur, vna cum floribus, fructibus, seminibus; lapides quoque non desunt, vti Mnizuris Pyropus, amethistus, cristallus smaragdus, topatius, lazulus, turcoius, onyx, quibus omnibus diuersa signabant mysteria. Ex metallicis corporibus aurum, argentum, plumbũ, ferrũ; quorũ omniũ significata, nõ ex colore qui defuit, aut ex proprietatibus singulis conditis, sed ex contextu & authoritate didicimus. Ex instrumentorum suppellectili, videas hic varia sedilia, bases, sceptra, vncos, vasa, tripodes, abacos, baculos, coronides, lanceas. Ex ornamentis tutulos, mitras, cydares, coronas, vela. Ex Geometricis figuris, triangulos, quadrata, pyramides, trapezia, stellas, decusses, circulos, sphæras; earumque segmenta, aliaque oualia schemata. Ex artificialibus ἰδιοβοτικῆς siue κυβιολογίας signis, figuras literarum variarum, portarum, portuum, murorum], Solis, Lunæ, similiumque de quibus in decursu operis, DEO dante, tractabitur.

Lapides.

Metalla.

Instrumenta & ornamenta.

Figura geometricæ.

Visa itaque diarthrosi, & anatomia rerum in dicto Obelisco contentarum, nihil modò restat, nisi vt ad interpretationem singulorum calamum conuertamus.

CAPVT II.

Obelisci Pamphilij Argumentum.

MErcurius Trismegistus è stirpe Chanaan vir philosophus, sagax, ingenio peracutus, & diuino quodam mentis vigore præditus, Abrahę σύγχρονος, cùm immenso, tùm ad rerum naturalium, tùm eorum potissimum, quæ ad diuinarum notionum inquisitionem pertinerent, stimularetur desiderio; nihil non egit, vt earundem plenam perfectamque notitiam nactus, eam posteris consignaret. Cum itaque primi Patriarchæ ab Adamo humani generis protoplasto instructi, oretenus multa de natura DEI, de beneficijs in humanum genus collatis & conferendis, de Angelis, eorumque natura, & ministerio, varijsque in mundana Oeconomia officijs, de mundi conditu, structurâ, fabricâ, de rerum naturalium ordinibus, virtutibus, vsibusque, continua & successiua quadam traditione accepissent. tûm potissimum Noëmus vtriusque mundi spectator, humanique generis conseruator futurus, vnà cum filijs suis Sem, Cham & Iaphet perfectam haud dubiè earundem tantoperè humano generi necessariarum notitiam hausit; Mercurius itaque Noëmi filiorumque eo ipso tempore adhuc superstitum frequenti consuetudine vsus, ab ijs, quibus sanguine proximus erat, perfectam rerum, tùm ante, tùm post diluuium immediatè gestarum creditarumque, vt fusè in primo libro probatum est, historiam oretenus didicit; tùm inter cœtera de profundo triunius DEI mysterio, & verbo eiusdẽ incarnando, tùm gratia, tùm natura, alijsque mysterijs primis mundi humani generis propagatoribus à DEO reuelatis, aliquam notitiam hausit;

Vnde prima fœmina litera turę hieroglyphicæ.

Noe filijque notitiam rerũ ante diluuiũ ad posteros propagant.

Mercurius eorundem particeps exponit.

Quibus quidem instructior & ipse multa commentans animum adjecit, ad ea posteritati consignanda; Et ne rerum tam insignium memoria, successu temporum aboleretur, prædecessorum consuetudinem secutus, ea saxis durissimis ceu perpetuò duratura insculpsit, ne verò cuiuis plebeio tam sublimia arcana obuia forent; ea allegorico quodã symbolorum variorum apparatu inuoluta; quorum penitior intelligentia foret, penes solos Sacerdotes (quos ea de causa instituit) Regnique Primores, mundo exposuit; & ne nihil non mysteriosum esset, figuram elegit saxorum oppidò mysteriosam, vt sic sublimitas sacramentorum per ipsam mysticam figuram exhiberetur. Quod institutum Posteri secuti passim in templis, sacrisque locis huiusmodi saxeas moles, quas à forma quã imitantur radiorum, *digitos Solis*, hoc est, Archetypi Numinis & *Ambras*, hoc est, sacros libros; Græci à forma Obeliscos appellabant. Symbola verò siue literas, quibus sacram doctrinam ab Hermete acceptam saxis insculpserunt, sacras literas; Græci deinde Hieroglyphicas appellarunt; Cui instituto tanto sequentibus seculis studio incumbuerunt, vt vix locus esset Ægypti huiusmodi Obeliscis immunis, cum tantâ nominis & sapientiæ famâ, vt Philosophus apud externos non haberetur, qui Ægyptios non habuisset Magistros, tametsi successu temporum, Sacerdotes, Chami degeneris stirpis placita sectantes, vti fieri solet, plurima varijs superstitionibus inuoluerint. Atque ex huiusmodi Obeliscis vnus est noster Pamphilius, qui præ cæteris sublimium rerum contemplatione fulget, vt nesciam sanè, quâ prouidentiâ factum sit, vt eius Obelisci mysterijs Christianæ fidei haud absimilibus referti, eo tempore prodiret à tot seculis abscondita interpretatio, quo Pamphilius Christianæ Religionis Præses Orbem moderaretur. Verùm antequam ad actualem eiusdem interpretationem progrediamur, hoc loco primo Argumentum totius ob oculos ponemus curiosi Lectoris; vt eum ad secutura, majori attentione expendenda inuitaremus, animaremusque.

ⲛⲓⲧⲉⲃ-ⲡⲏⲣⲏ quid? ⲁⲙⲃⲣⲏ quid?

Continet itaque Obeliscus hîc Pamphilius primò Triunius Numinis, siue Animæ mundi vniuersalis Triformis, quam Ægyptij Hemphta vocãt, tùm intrinsecas, tùm extrinsecas operationes. Quomodò videlicet supremum illud Triforme Numen ante omnem creaturarum constitutionem in solitaria essentiæ suæ vnitate Mentem genuerit opificem, & deinde Mentem tertiam, spiritum omnium viuificatorem; Quomodò deinde Triunum hoc Numen ex solitaria vnitate in multitudinem lapsum, primò produxerit Mũdum intellectualem siue Angelicum, quem Ægyptij Genialem vocant, & quomodò in eum continuò veluti diuinæ mentis exemplaria quædam absolutissima & immediata, bonitate influat, vitam, motum, potentiam in omnia inferiora tribuendo, qui influxum immediatè à supremo Numine Hemphta participantes, in quadripartitam Mundi plagam, quæ per quatuor Obelisci latera indicantur, exerunt, atque adeò in varias classes diuidũtur, quorum alij Rectores & Duces, alij veluti administri spiritus, mandata

Triformis numinis essentia centralis, & quomodo generet?

Numen in multitudinẽ lapsum.

Mundi Angelici & Genialis classis expositio.

principis in executionē deducunt; alij Tutelares ad mala propulſanda deſtinati: Continet prætereà hîc Obeliſcus; quomodò ſupremum Numen Triforme vim ſuam per Genios veluti adminiſtros in ſiderium Mundum exerat, videlicet in Oſirim Solare Numen pantomorphon, & ſiderei Mundi animam vnà cum effectibus & operationibus, quas mediantibus quatuor primis naturis ſeu elementis in inferiori mundo exercet; quomodò deindè hæc Mundi Anima in corporeum ſiue elementarem Mundum corruptionibus & generationibus rerum deſtinatum influat; Ex quo influxu rerum omniū humanæ vitæ neceſſariarum vbertas emanat & abundantia, quam vitæ humanæ felicitas, tandem conſequitur. Atque hæc eſt mirifica illa trium Mūdorum catena, quam Plato quoq; & Pythagoras ab Ægyptijs inſtituti aſſeruerunt. Cum verò quatuor Obeliſcus conſtet lateribus, quatuor Mundi partibus correſpondentibus; Primum namque Obeliſci latus Orientem; ſecundum Meridiem; tertium Occidentem; quartum Boream reſpicit. Obeliſcus pulchrè docet, quibus rebus analogis, ex omnibus rerum naturaliū claſſibus depromptis, ſingularum Mundi partium Genij ſint attrahēdi, quibus ritibus ſacrificijſque propitiandi; quibus adiurationibus, hymnis, canticis, ſuffimigijs, iuxta analogiam quandam naturæ & proprietati vniuſcuiuſque correſpondentem alliciendi; Quomodo in bonum mundi, ſi quandò irati fuerint, placandi ſint, & ad bonum procurandum ſollicitandi; quibus denique Geniorum aduerſorum nociua vis coërcenda & propulſanda; continet prætereà, quibus medicamentis ingruentium infirmitatum morborūque ab aduerſis Genijs immiſſorum mala curanda, quibus prophylacticis auertenda; Cum verò futurarum rerum euentus, ſiue ad mala vitanda, ſiue ad bona acquirenda cognoſcere ſubindè neceſſarium ſit, docet hîc Obeliſcus, quomodò per ſomnia, per auguria, per varias eaſque multiplices diuinationum ſpecies vaticinandi ſcientia procuretur. Quo victu, veſtitu, ſitu in religionis negotio, ſacriſque peragendis, ad ſimilia à ſupremo Numine, Genijſque obtinenda, vti oporteat. Præterea in huius Obeliſci mirifico ſymbolorum contextu implicitè quoque docetur, quibus Amuletis, phylacterijs, prophylacticiſq; ad malorum omnium auerruncationem, felicitatemq; conſequendam, cùm publicè tùm priuatim, tùm denique in adytis iſiacis, quiſque dictorum Geniorum colendus ſit & inuocandus; quibus cerimonijs & exorciſmis ſub multiplici fabularum allegoria inuocari debant, quauè ex materia ſtatuas τετελέσμενας, quas nunc Thaliſmata, modò ϛοιχεῖα Græci, Arabes Talleſmath vocant; ex ſingulis mundi materijs conſtruxerint, vt ijs, Geniorum proprietatibus κατὰ τὴν ἀναλογίαν adaptatis, hoc eſt, per aſſiduam & puram vitæ, animi, corporiſque caſtimoniam allecti obſequantur.

Siderius mūdus.

Mundi Elementarem.

4 Mundi partes.

Attractio geniorum bonorum, malorum propulſatio.

Medicandi ratio.

Diuinatio.

Amuleta, phylacteria.

Statuæ teteleſmenæ.

Atque hæc eſt ſumma rerum in præſenti Obeliſco contentarum; quæ omnia ſub artificioſa ſymbolorum architecturâ propoſita continentur, quorum aliqua eximia cùm in Theologia, tùm in naturali philoſophia pandunt myſteria; Nonnulla magicis & ſuperſtitioſis artibus inuoluta, vtpotè

Superſtitiones.

vtpotè Dæmonibus occultè operationibus eorũ ſeſe immiſcẽtibus, ac Simias quaſdam diuini cultus agentibus, cœcis mentibus, ac fidei ſupernæ lumine deſtitutis, dùm ſanctam Religionem ſe profiteri inconſultiùs credunt, iter ad totius perditionis præcipitium aperuerunt. Quæ tamen omnia eâ cautelâ à nobis explicabuntur, vt ſolis ijs rebus, quæ Chriſtianum animum ſcire oporteat, expoſitis, nec ſcandalo tenerioribus mentibus hæc noſtra interpretatio eſſe poſſit, nec præferuidis, curioſiſque ingenijs antiquorum Magiam addiſcendi detur occaſio. Quin potiùs futurum ſperamus, vt ope huius, arcanis Ægyptiacæ, Pythagoricæ, Platonicæ, Chaldaicæ, Perſicæ Theologiæ recluſis penetralibus, antiquorumque detectis, refutatiſque ſuperſtitionibus, omnes noſtri temporis artium ſuſpectarum, totiuſque adeò κακομαγείας officinæ fraudibus & impoſturâ Dæmonum oſtenſâ, ſuaptè ſponte corruant. Diuinæ itaque bonitatis freti ſubſidio, hanc Obeliſci interpretationem aggredimur, nihil aliud in toto hoc opere quæſituri, niſi vt malignorum ſpirituum fallacijs, & impoſturis detectis, Lector curioſus, inſignes quaſdam vtilitates & vitæ documenta hauriat, ac tandem hoc pacto, diuinus honor & gloria vnicè promoveatur.

Cautela in explicatione ſeruanda.

CAPVT III.

Obeliſci Pamphilij Interpretationis partitio.

ACcedimus tandem cum bono DEO ad id, quod à principio intenderamus, videlicet ad actualem totius Obeliſci interpretationem, quod negotium vti arduum, difficile, ac prorſus profundæ ſpeculationis, fabricæque ſublimiſſimæ opus eſt; ita alta quoque fundamenta ſuo veluti iure poſtulare videbatur; adeò vt quæcunq; in toto hoc opere per apparatum quadruplicẽ operosè produximus, in hunc vnicũ exactæ interpretationis ſcopũ collimare videantur. Vt verò methodicè in tam intricato negotio procedamus; totum Obeliſcum in viginti quatuor Schematiſmos, vel quod idem eſt, ſingula latera in ſex partes diſſecabimus; quorum vnuſquiſque iterum in alios 6. hierogrãmatiſmos diuiditur; vt ſic ſinguli Schematiſmi ordine explicati perfectiùs clariuſq; totius argumentum Obeliſci, ob oculos ponerent curioſi Lectoris. Intelligimus autem per ſchematiſmum, certam quandam ſiue hierogrammatum, ſiue hierogrammatiſmorum congeriem, per hierogramma verò, ſimplicem literam hieroglyphicam, per hierogrammatiſmũ verò hieroglyphicum ex varijs ſymbolis conflatum; quæ ideò præmittere voluimus, nè multitudine terminorum confunderis. Et primò quidem ſingulis ſchematiſmis ſimplicem totius idealis conceptus ſignificationem proponemus, deindè ſcholia ad lectionem authoritatibus debitis comprobãdam ſubiungemus. Et nè filum interpretationis rerum dicendarum authoritatumque multitudine & copia interrumpatur, hinc omiſſis longioribus

Diuiſio Obeliſci in Schematiſmos 24 quorum quilibet alios 6. hierogrammatiſmos continet.

authoritatibus Lectorem auidum ad easdem in præcedentibus copiosè allatas remittimus. Sic enim futurum confidimus, vt rerum demonstratarum veritas luculentiùs pateſiat; vt verò idealis conceptus ratio, rerumque significatarum multitudo & varietas à sapientibus maximè intenta penitiùs introspiciatur, physicas anagogicis, & his morales magicas, mysticasque interpretationes κατὰ τὴν ἀναλογίαν, allegoricis mysterijs ita tẽperabimus; vt sic vel ex hoc capite Veterũ sacerdotum intentio & scopus, & quantam rerum scientiarumque congeriem sub pauculis symbolis indigitauerint, exactiùs dispiciatur. Constat autem Obeliscus quatuor lateribus ita dispositis, vt singuli singulis mundi lateribus, arcanis rationibus paulò post aperiendis, responderent. Ita latus A plagæ Orientali; B Meridionali; C Occidentali; D Boreali; latera singula Genijs singulis plagis præsidentibus exactè respondent, tum ad eosdem propitiandos, tùm per res consimiles in bonum commune priuatumuè attrahendos, vti in argumento dictum fuit, ordinata. Sed relictis verborum ambagibus rem ipsam postliminiò aggrediamur. Quod dum facimus, nemò sibi imaginetur hanc hieroglyphicam scripturam eo modo perfici, quo scriptura ex literis alphabeti, syllabis & vocibus syntaxique conflata nobis vsitato more perficitur; sed cum hæc symbolica & idealium conceptuum scriptura sit; hinc per idealem quoque lectionem Lectoris animo exhibenda est; in quibus legendis, vt cum Iamblicho loquar: *dimitte voces, accipe sensus*. Vide quæ de natura huius in 2. libro de symbolica Ægyptiorum scriptura fusè egimus;

LATVS I. ORIENTALE.

SCHEMATISMI I.

HIEROGRAMMATISMVS I.

Globus, ὀφι-κυκλο-πτερόμορφος, *hoc est*, Ali-cyclo-serpentiformis.

CONtinet primus Schematismus Lateris Orientalis, vti & cæterorum trium laterum primi Schematismi, singuli quatuor alios hierogrammatismos; qui sunt veluti Epigraphæ quædam totius secuturi apparatus rationem indicantes; & primò quidem juxta apicem Obelisci occurrit in singulis lateribus globus alis conspicuus, ex quo serpens emergit, estque symbolum τρίμορφον, nos non incongruè ὀφι-κυκλο-πτερόμορφον, hoc est, Ali-sphæro-serpentiformem appellamus, quo Sacerdotes pulchrè sanè Numen illud, siuè Diuinitatem illam virtute & proprietate triformem, quam Eusebius corruptè *Emeth*, Iamblichus *Emeph*; Ægyptij, vt in Scala magna Ægyptiacæ linguæ videre est, nunc ϩⲉⲙⲫⲑⲁ *Hemphtha*, hoc est, *Deum maximum*, nunc ⲫⲏⲉⲧⲥⲁϫⲓ *Phietsagi*, *omnia verbo virtutis suæ exprimentem*; modò ⲫⲏⲉⲑⲙⲁⲛϩⲉⲃⲟⲗ ⲡⲓⲣⲉϥⲧⲁⲛϧⲟ, id est, *æternum rerum omnium viuificatorem*; nunc ⲑⲁⲓⲧⲓⲁ ⲛⲧⲉ ⲛⲓⲁⲓⲧⲓⲁ ϫⲉⲛ, id est, *causam causarum*, seu *vniuersalem*

Nomina Aegyptiaca attributorum DEI.

lem mundi animam vocabant; quamque virtute suâ triformem esse hisce symbolis indicabant; per globum, seu sphæram, teste Trismegisto, circulum illum immensum, incomprehensibilem, supramundanum, archetypum, hoc est, æternam, immensamque illam, & nullis terminis definitam, puram, & simplicem DEI essentiam, quam nunc Patrem, nunc Mentem primam, nunc intellectum supremũ appellat Trismegistus, signabant.

Circulus seu globus quid notet?

Per Serpentem è globo emergentem, fœcundam DEI naturam, siue formam quandam DEO inexistentem & coëxistentem omnium viuificatricem atque animatricem signabant, quam Trismegistus *Verbum*; Plato *Mentem* vocat *Opificem*; per alas verò vim in DEO motricem, siue formam quandam omnium penetratiuam, quam *Spiritum mundi* vocat Iamblichus, *Amorem* Trismegistus; Plotinus *Mentem tertiam*, alij alijs nominibus appellabant. Habemus itaque in triformi Numine Hemphta, triformi symbolo arcanâ ratione explicatam significationem; restat, vt tam mirificam philosophiam Authoritatibus congruis stabiliamus, quod vt quàm optimè fiat, paulò altiùs tam dignum considerationè negotium ordiamur.

Quid serpens notet ex globo emergẽs.

Asclep.

Quid per alas.

Mercurius Trismegistus primus hieroglyphicæ disciplinæ Author & Institutor, vti in primo & secundo libro fusè ostendimus, cum altissima Diuinitatis mysteria à primæuis mundi ante diluuium humani generis Patriarchis (inter quæ haud dubiè Sacrosanctæ Triadis, vti & incarnati Verbi mysterium principem locum obtinebat) accepisset; mirificè, vti erat peringeniosus, & pondere quodam in diuinas huiusmodi contemplationes rapiebatur, in Ægyptum se conferens (vbi diuina huiusmodi mysteria à Chamo jam propalata, & multis varijsque modis contaminata deprauataque in manifestum superstitionum seminarium degenerabant) dogmata sua longè lateque dilatabat. Vt verò tanti momenti traditiones posteritati superstites juxta synceram Patrum traditionem sine contaminatione propagarentur, & vt solis Sapientibus & Sacerdotibus mysteria peruia, à plebæorum hominum obscuro intellectu tuta manerent; hanc hieroglyphicam literaturam architectatus est; quæ de Diuinæ naturæ miris proprietatibus, de mundi per eam productione, & natura rerum DEI arte, de Angelis & Genijs, similibusque arduis & sublimibus Sacramentis ratiocinia, ingeniosis symbolis tecta, saxis contra omnem iniuriam temporum insculpta posteritati, vt alibi quoque docuimus, proposuit. Cultum sacrorum, sacerdotalisque

Mercurius Trismegistus Author disciplinæ hieroglyphicæ.

Quæ in Obeliscis contineantur.

que ordinis rationem instituit, quæ dogmata à Mercurio tanquam Diuino ingenio adinuenta, & nullo non tempore propagata, Obeliscorū hâc multiplici doctrinæ exhibitione insignitorum occasionem & consuetudinem præbuerunt, ita vt non Obeliscus esset, qui non eius doctrinâ notaretur, cuiusmodi noster hîc Obeliscus Pamphilius vnus fuit, in quo arcanioris Theologiæ & Philosophiæ Veterum Sacramenta ita graphice exhibentur, vt non à Gentilibus, sed orthodoxis Magistris adumbrata videantur; neq; enim posteri vnquam, nisi Hermeti ingenio pares, tam sublimia excogitare poterant; vt bene notat Abenvaschia in libro de cultu Ægyptiorū, his verbis:

Abenuaschia de cultu Aegyptiorum.

وان كثيرين اهل هذا بلد لا يعرفون ما يدل عليه هذا اللغز وذلك ان تعليم ليس اهل
مصر قربوهم بل رجل طرقنا قبل زمان طويل من ارض كنعن وكان مبرزا في الحكمة
وفي نحو والمساحة والحساب والهندسة والموسيقي وفي فلسفة وساير العلوم المتداولة
التي سماها الاوايل التعاليم واهدوا هذه الصورة قربا بالله

Vtique multi è populo huius Regionis ignorant, quid significent huiusmodi ænigmata, atque hoc, quia indigenæ non consecrarunt illa, sed vir quidam ad nos se recepit olim ex terra Canaan, is erat eximius in Sapientia, & in Grammatica, Geometria, Musica, Arithmetica, Philosophia, & reliquis scientijs significatis, quas antiqui notant disciplinas; & hic dono obtulit has figuras, vt Deo essent sacra. Sed hisce præmonitis jam ad comprobationem singulorum progrediamur.

Essentia Dei per circulum denotatur.

Essentiam DEI per circulum denotari, Trismegistus apertis verbis ostendit, qui DEVM definiens, circulum intellectualem esse ait, *cuius centrū vbique, circumferentia nusquam*; qui cum sensibus nequaquam patere possit, hinc circulū, seù sphærā sensibilem posuit datæ definitionis indicem; quasi diceret, intrinsecam DEI essentiam & naturam etsi indiuisibilem, infinitæ tamen amplitudinis suæ extensione omnia, quæ animo concipi possunt, spatia excedere; circumferentiam verò nusquam, id est, nullis terminis circumscriptam, circulum tamen dixit, ob diuinæ mentis actiones circuli proprietatibus analogas; quæ omnia pulchrè explicat Theologia Ægyptiorum, quam Plato voce, Aristoteles scriptis comprehensam edidit, quamq; nonnulli deinceps à Numenio proditam volunt, sic enim l. 4. c. 4. dicit. *Intellectus* (primus scilicet) *est centrum circuli, quod continet quicquid angulorum, laterum, linearum, superficierumque, atque aliarum rerum imaginabilium, ipsi cæterisque figuris inest; ipsum autem est indiuisibile, & ἀμερὲς, omnesque lineæ circuli, vndè profluxerunt, refluunt, centrum ideò dictum.* Et in Pimandro Hermes, *Deum in circulos agitatum aßerit.* Et fol. 29. edit. Basil. *Mens & ratio sese complectens libera ab omni corporis mole, impaßibilis, intangibilis, ipsi sibi aßistens purgans, atque seruans omnia, cuius radij sunt bonum, principale lumen, primaque animorum forma.* Huc Plato allusisse videtur, quando dixit: Θεὸν ἀεὶ κυκλομετρεῖν, *Deum semper circulos versare.* Eusebius quoque Deum & omnia diuina circulo demonstrata, vti in hierogrammatismo circularium figurarum ostendimus, ad quem Lectorem remittimus. Circulo igitur, seù sphæra,

Hermes.

Aegyptiaca Theologia secundùm Aristotelem.

Plato Deum circulos metientem dicit.

ra, si vlla alia ex materialibus rebus, apposité sanè & maximè propriè hic essentia DEI æterna nullis limitibus arctata, prima Diuinitatis forma, vt Ægyptiacè loquar, exprimitur. Vide, quæ de circulo eiusque significatis fusè diximus §. II. Hierogrammatismo XX.

Sequitur Serpens, qui ex sphæra emergit, quo insigni sanè symbolo secunda Diuinitatis forma exprimitur, notatque DEI fœcunditatem. Serpens secundam diuinitatis formam notat. Quemadmodum enim serpens juxta Ægyptiorum placita partim sine semine ex putri, hoc est, seipso, partim ex commistione sexus vtriusque nascitur, multiplici fœtu fœcundum, viuacissimum adhæc & mori, nisi violentâ occisione, nescium, & cùm ad senium peruenerit, teste Horo, per cutis innouationem juuentutem recuperat. Serpens animal viuacissimum. Ita DEVS, nullo alio præexistente, necessariò est ex seipso, omnis senectutis expers, æternus, immensus, immortalis, nec tamen infœcundus; cùm Pater sit omnium, non tantùm ad extra, sed ad intra mentem gignit secundam, quæ cùm vis sit omnium ἁρμόζουσα dispositrix & adaptatrix, apposité sanè per serpentis naturam exprimitur. Sed audiamus Epiem apud Eusebium libro primo, capite septimo. Τὸ πρῶτον ὂν θειότατον ὄφις ἐστὶ, ἱέρακος ἔχων μορφὴν, ἄγαν ἐπίχαρις, ὃς εἰ ἀναβλέψειε φωτὸς, τὸ μὲν τὸ πᾶν ἐπλήρου ἐν τῇ πρωτογόνῳ χώρᾳ αὐτοῦ; εἰ δὲ καμμύσειε σκότος ἐγίνετο, ἔμφασιν διδοὺς ὁ Ἐπήεις, ὅτι καὶ διάπυρός ἐστι διὰ τοῦ φάναι διήυγασε. Φωτὸς γὰρ ἴδιον ἐστὶ τὸ διαυγάσαι; Epies apud Eusebium. *Diuinissimum* ait, *animal serpens est, & accipitris habens formam, valdè iocundum, id si palpebras erigebat luce omnem primogenitam suam regionem replebat; cùm verò clausos retinebat oculos, tenebræ fundebantur.* Hinc Epies dixit, igneam eius esse naturam à Phœnicibus traditũ; Quid per Accipitrinam formam aliud, nisi prima Mens, & per serpentem aliud, quàm mens secunda à prima mente genita innuitur; Vide quæ mira de hoc Ophioneo DEO narrat Pherecides apud citatum Eusebium. Præterea DEI prouidentiam, quam Platonici secundam mentem Opificem vocant, serpente indigitatam Horus indicat lib. 1. Pherecides apud Eusebiũ. c. 2. circa finem his verbis: Τὸ δὲ ὡς τροφῇ χρῆσθαι τῷ ἑαυτοῦ σώματι, σημαίνει, τὸ πάντα ὅσα ἐκ τῆς θείας προνοίας ἐν τῷ κόσμῳ γεννᾶται, ταῦτα πάλιν τὴν μείωσιν εἰς αὐτὸν λαμβάνειν. *Quòd verò serpens veluti cibo, suo vtatur corpore, significat id, quæcumque DEI prouidentia in mundo gignuntur, ea rursum in eandem resolui, & tanquam imminutionem sumere.* Verùm de serpente plura vide in proprio eius hierogrammatismo fol. 348. Moses certè dùm serpentem æneum in deserto veluti salutis remedium erexit; communi omnium sententia ad Verbum incarnatum respexisse creditur, quòd jam non per reuelationem tantùm, sed & ex scriptis Hermetis traditione à primis Patriarchis accepta, propagataque, aliquo modo cognoscere poterat; Moysis serpens exaltatus quid? Cùm enim in omni Ægyptiorum sapientia præsertim Theologica instructus esset, tantum mysterium eum neutiquam latuisse verisimile est; Accedit quòd ipsa Veritas se serpentem dixerit in sacro Ioannis Euangelio; *Sicut Moyses exaltauit serpentem &c.* & forsan per binum serpentis caput, duplex in Verbo incarnato natura indicatur, sed hæc mea coniectura est; cui Clemens lib. 6. Stromat. quem alibi citamus, astipulatur. Serpente itaque apposité Mens Opifex DEI, se-

cunda

cunda diuinitatis forma juxta Ægyptios significabatur, in qua cùm omniũ seminalium rationum ideæ conuolutæ, eas haud incongruè, Horo teste lib. 1. cap. 2. per serpentem varijs interstinctum squammis veluti stellis astralium idearum notis indicarunt.

Horus.

Alatus globus quid?

Tertiò, per alas Accipitris globo annexas pulchrè indicant tertiam Diuinitatis formam, quam Platonici nunc spiritum vniuersi, nunc animam mundi vocant, & nihil aliud est, quàm vis penetratiua totius, motusque Diuinitatis in mundos sensibiles & hylæos, ita Abenephius:

Abenuaschia Arabs.

وبصوره الدايره دي حنا حان البزي كانوا يدلون علي الروح الدنيـــــــــا

Et per figuram circuli duabus accipitris alis præditam notabant spiritum mundi. Cum verò Phœnicibus, teste Sanchuniathone, Saturnus nihil aliud sit, quàm spiritus totum mundum permeans, hinc capiti eius duas alas affingebant ad Ægyptiorum præsens hieroglyphicum alludentes, quæ ita se habere Eusebius refert: Κρόνῳ τε πάλιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πτερὰ δύο· ἓν ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικωτάτου νοῦ, καὶ ἓν ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως. *Saturno verò iterum duæ circa caput alæ, quarũ vnà denotabant principatum mentis, alterà sensum*; Porrò alas ad hunc effectum assumpsere non cuiuscunque volucris, sed accipitris, quod non mysterio vacat; diximus enim in præcedentibus nomen Accipitris ϬⲀⲔⲎⲒ in Ægyptiaca lingua compositum esse ex duobus vocabulis ϬⲀⲒ, & ⲔⲎⲒ, quorum prius animam, alterum Cor significabat, quo arcanè innnebant; quod sicuti anima potissimùm in corde residet, vitalis facultatis centro; ita & animam mundi potissimùm in Sole veluti in mundanæ fabricæ corde residentem vires suas vndique per motum, ceù per volatum, ad omnia quæ in mundo sunt, pertingentem, exerere.

Saturnus binis alis in capite quid?

Eusebius l. 1. c. 7. circa finẽ

Accipiter ϬⲀⲔⲎⲒ lingua Aegyptiaca.

Hinc sphyngas figuras passìm in templis ponebant Ægyptij, animalia πτερόμορφα, ad sublimium rerum actiones indicandas; nam vt rectè Clemens lib. 5. Stromat. *Facies quidem symbolum animæ intellectualis. Alæ autem sunt ministeria & operationes sublimes dextrarum simul & sinistrarum potestatum*; vnà innuentes intellectum supremum sub caligine latentem, inuentu difficilem, virtute ineffabilem, ita Porphyrius lib. 4. de abst. ἡ τοῦ πτεροῦ φύσις ἐν τῇ κεφαλῇ κεῖται διὰ τὸ δυσδιέρετον καὶ κεκρυμμένον; *Pennæ verò natura in capite consistentis, notat Deum difficilem inuentu esse, & occultum.* Hinc Moses quoque Cherubin, non alia de causa alatos posuit; nisi ad incomprehensibilis DEI arcanas & sublimissimas rationes indicandas; & ad celeritatem actionum, quæ per ministrorum suorum promptitudinem in omnibus voluntati supremi Numinis conformem, exequitur, velocissimam demonstrandam, vti S. Dionysius & Interpretes in 25. Exodi commentantes sentiunt. Fuit itaque ala semper Diuini motûs symbolum, quod & Plato in Phœdro pulchrè tradidit, atque à Plutarcho his verbis explicatur: Πῶς ποτε ἐν τῷ Φαίδρῳ λέγεται, τὸ τὴν τοῦ πτεροῦ φύσιν, ὑφ᾽ ἧς ἄνω τὸ ἐμβριθὲς ἀνάγεται, κεκοινωνηκέναι μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ Θεοῦ. Πότερον, ὅτι περὶ ἔρωτος ὁ λόγος ἐστὶ, κάλλους τε τοῦ περὶ τὸ σῶμα ὁ ἔρως. Τὸ δὲ κάλλος ὁμοιότητι τῇ πρὸς τὰ θεῖα κινεῖ ἀναμιμνήσκει τὴν ψυχήν; ἢ μᾶλλον, οὐδὲν περιεργασίον, ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἀκουστέον, ὅτι τῶν περὶ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς δυναμέων πλειόνων οὐσῶν, ἡ διαλογιστική, καὶ δια.

Sphynges alatæ in templis quid?

Clemens Alexandr. lib. 5. Stromat.

Plut. in quæst. Platonicis.

καὶ διανητικὴ μάλιστα τοῦ Θεοῦ κεκοινώνηκεν, ἢ τῶν θείων καὶ οὐρανίων ἔφησεν; ἢ οὐκ ἀπὸ τρόπου πτερὸν προσαγορεύσειεν, ὡς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν ταπεινῶν καὶ θνητῶν ἀναφέρουσαν. *Quando*, inquit, *in Phædro dicitur naturam alæ, quà id, quod graue est, sursum euehitur, maximè eorum fieri participem, quæ sunt circa corpus DEI. An quia de amore sermo est; amor autem est pulchritudinis corporis adhærentis; pulchritudo autem similitudine rerum diuinarum mouet animum, eique res in memoriam redigit, aut potiùs absque vlla curiosa interpretatione verba simpliciter sunt accipienda, nempè quod multis animi facultatibus circa corpus occupatis, vis ratiocinandi & intelligendi maximè diuinam participet naturam, quam illa vim diuinarum ac cœlestium rerum capacem cùm dixisset, non abs re alam appellauit, vt quæ animum ab humilibus & caducis rebus seorsum eleuet.* Diuinus itaque spiritus alis per corporeum mundum agitatus, omnia animat, & in amorem suum excitat; quo anima alata, relictis terrenarum rerum ponderibus, creatori coniungitur, vti Zoroastris oracula pulchrè tradunt, lib. 2. cap. X. fusè explicata.

Habemus itaq; triplicem diuinitatis formam in vno ὀφι κυκλο-πτερομόρφῳ symbolo exhibitam, hoc est, vnum Numen triplici virtute expositum. quod dictis symbolis adumbratum expressissimis verbis ostendit Abenephius lib. de Religione Ægyptiorum.

اوليك فلما كانوا يريدون ان يخبروا علي القوه وصفه الله مثلثه ويصوروا الدايره مع
جناحان ومنه تخرج الحيه وبصوره الدايره كانوا يدلون علي الطبيعه الله غير مدركه
وغير مفرقه وهي ازليه وغير مبديه وغير محدوده وبصوره الحيه الحكمه الله الذي
خلق فيه كل ما بره وبصورة الجناحان القوه التي هي بحركته تعطي الحياة
لكل ما في الدنيا ——————————————— ۞

Hoc est: *Cùm vellent indicare tres diuinas virtutes seù proprietates, scribebant circulum alatum, ex quo serpens egrediebatur; per figuram circuli significantes naturam DEI incomprehensibilem, inseparabilem, æternam, omnis principij & finis expertem; per figuram serpentis, virtutem DEI creatricem omnium; per figuram alarum duarum, virtutem DEI motu, omnium, quæ in mundo sunt, viuificatricem.* Quibus verbis quid clariùs dici possit, non video. His totidem ferè verbis astipulatur Sanchuniatonis fragmentum de Religione Phœnicum antiquâ Chaldaicâ seù Phœniciâ linguâ conscriptum:

Fragmentum Sanchuniathonis.

ܙܘܣ ܗܘ ܐܣܦܝܪܐ ܐܓܢܝܚܬܐ ܡܢܗ ܢܦܩ ܚܘܝܐ. ܐܣܦܝܪܐ ܗܘ ܟܝܢܐ ܕܐܠܗܐ
ܕܠܐ ܫܘܪܝܐ ܘܠܐ ܫܘܠܡܐ ܘܚܘܝܐ ܡܚܘܐ ܡܠܬܗ ܕܡܚܝܐ ܘܡܥܒܪ ܥܠܡܐ
ܘܓܦܗ ܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ———————————

Iuppiter sphæra est alata, ex ea producitur serpens; circulus diuinam naturam ostendit sine principio & fine, serpens ostendit verbum eius quod mundum animat, & fœcundat, eius ala spiritum DEI, qui mundum motu viuificat.

Ex quibus luculenter apparet, Mercurium Trismegistum hieroglyphicæ literaturæ institutorem, siuè per reuelationem, siuè per traditionem appositè sanè Sacrosanctam Triadem adumbrasse, quam & in Pimandro verbis omnes humani ingenij limites longè excedentibus sic expressit:

Mercurius in Pimandro.

ὁ δὲ νοῦς ὁ Θεὸς ἀῤῥενόθηλυς ὢν ζωὴ καὶ φῶς ὑπάρχων, ἀπεκύησε λόγῳ ἕτερον νοῦν δημιουργόν.

Pym. fol. 13. edit. Bas. *Mens autem DEVS, vtriusque sexus fœcunditate plenissimus, vita & lux, cum Verbo suo alteram mentem Opificem peperit, qui quidem DEVS ignis, & Spiritus Numen.* Quæ omnia tam aptè quadrant hucusq; traditis, vt dictum symbolum hisce verbis explicuisse videatur. Vides quam aptè circulus mentem Diuinam? quàm pulchrè fœcundi DEI sobolem, id est, secundam Mentem, quam Verbum dicit, & Diuino ore prolatum, vitam & lucem per serpentem notârit? Serpens animal fœcundum & viuax, & quod præter os, nullo alio membro, teste Horo, constat: *Horus lib. 1. cap. 45.* ὁ ὄφις οὐδενὶ ἑτέρῳ τῶν μελῶν ἰσχύει, εἰ μὴ τῷ στόματι μόνον. *Serpens nullo alio membro praualet, præter os tantum.* Quamobrem os significantes serpentem pingebant, juxtà illud: *Spiritu DEI firmati sunt cæli, & spiritu oris eius omnis virtus eorum.* Per serpentem autem Spiritum DEI omnia permeantem indicatum, expressis verbis Horus l. 1. cap. 64. ostendit: Παντοκράτορα τε ἐκ τοῦ ζώου τελειώσεως σημαίνουσι πάλιν τὸν ὁλόκληρον ὄφιν ζωγραφοῦντες, οὕτω παρ' αὐτοῖς τοῦ παντὸς κόσμου τὸ διῆκον ἐστὶ πνεῦμα. *Omnium autem moderatorem eiusdem animalis perfectione significant, rursum integrum pingentes anguem; sic & apud eos spiritus est, qui per vniuersum mundum permeat.* Quàm congruè denique spiritum mundi viuificum per accipitris alas expresserint; Mercurius hisce verbis tangere videtur; ὁ δὲ δημιουργὸς νοῦς σὺν τῷ λόγῳ ὁ περιίσχων τοὺς κύκλους, καὶ δινῶν; ῥοιζῷ ἔστρεψε τὰ ἑαυτοῦ δημιουργήματα καὶ εἴασε στρέφεσθαι, ἀπ' ἀρχῆς ἀορίστου εἰς ἀπέραντον τέλος; ἄρχεται γὰρ οὗ λήγει. Hoc est: *Mens quidem Opifex vnà cum Verbo circulos continens, ac celeri rapacitate conuertens, suam ad se machinam reflexit, eamque volui à principio sine principio ad finem absque fine præcepit; incipit enim ibi semper, vbi desinit;* vel vt alibi: *Monas monadem genuit, & in se suum reflexit amorem.* Quis non videt apertè Mentem primam per circulum; Opifex Verbum circulo insitum, per serpentem; celerem denique rapacitatem per accipitris celeris & agilis, cyclosque archetypos volatu affectantis alas, spiritum mundi viuificatorem significari? Certè tam admirabilis doctrinæ virum Mercurium non alia de causa dictum Τρισμέγιστον, siue *ter maximum,* nisi quòd DEVM trinum assereret, & quòd in vnitate essentiæ Diuinæ tres maximas potestates inuenisset, Chronicum Alexandrinum his verbis docet: Ἐν τούτοις μετὰ ταῦτα χρόνοις ἐβασίλευσεν τῶν Αἰγυπτίων πρῶτος ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Χὰμ Σεσώσεις, ὃς ἦν Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος, ἀνὴρ φοβερὸς ἐν σοφίᾳ, ὅστις ἔφρασεν τρεῖς μεγίστας δυνάμεις εἶναι, τὸ τοῦ ἀρρήτου καὶ δημιουργοῦ Θεοῦ ὄνομα μίαν Θεότητα εἶπεν εἶναι. Διὸ τὸ καὶ ἐκλήθη ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων Τρισμέγιστος Ἑρμῆς. Hoc est: *Regnauit autem istis temporibus apud Aegyptios primus ex familia Cham Sesosiris* (in versione Ràderi est Sesostris perperam, vt alibi ostendimus; debet enim esse juxtà dialectum Sesosiris, hoc est, germen Osiridis) *vir sapientià venerandus, terribilis, id est, admirandæ doctrinæ, qui asserebat tres esse maximas in DEO potestates, virtutes, seu formas, nomen ineffabilis & opificis DEI vnam Deitatem, ob quam causam ab Aegyptijs appellatus est Mercurius Ter maximus;* Quæ & Suidas tradit his verbis:

Mercurius eò quòd Deũ trinum assereret, Trismegistus dictus est.

Chronicon Alexandrinũ.

Suidas verbo Hermes Trismegistus.

Ἐκέκλητο δὲ Τρισμέγιστος, διότι περὶ τριάδος ἐφθέγξατο εἰπὼν ἐν τριάδι μίαν εἶναι Θεότητα· οὕτως, ἦν φῶς νοερὸν, πρὸ φωτὸς νοεροῦ; καὶ ἦν ἀεὶ νοῦς νοὸς φωτεινὸς καὶ οὐδὲν ἕτερον ἦν ἡ τούτου ἑνότης, ἢ πνεῦμα πάντα περιέχων ἐκτὸς τούτου οὐ Θεὸς, οὐκ ἄγγελος, οὐκ οὐσία τις ἄλλη. Πάντων γὰρ κύριος, καὶ πατὴρ καὶ Θεὸς, καὶ πάντα ὑπ' αὐτὸν, καὶ ἐν αὐτῷ ἐστιν, ὁ γὰρ λόγος αὐτοῦ

παν-

παντέλειος ὢν, καὶ γόνιμος, καὶ δημιουργὸς ἐν γονίμῳ φύσει. *Dictus est Ter maximus, quia de Trinitate locutus est, dicens, in Trinitate vnam esse Deitatem, sic: Erat lumen intelligibile prius lumine intelligibili, & erat semper Mens à Mente lucens; ac nihil aliud erat huius vnitas, quàm Spiritus omnia circumplectens: extra hoc non est Angelus, non substantia quædam alia. Omnium enim Dominus, & Pater, & DEVS, & omnia sub ipso, & in ipso sunt. Nam Verbum eius absolutissimum est, & fecundum, ac Opifex in fecunda natura.* Quid aliud hinc colligitur, nisi expressis verbis Sacrosanctæ Triadis mysterium, in quo tres personas, vt orthodoxè loquar, in essentiæ & naturæ Diuinæ vnitate subsistentes, DEVM trinum & vnum notant, quod, & Mercurio teste in Pimandro, mysterium in hunc diem genus humanum latuit, quod & inscriptio illa in tertio libro adducta: *Ego sum quicquid fuit, est & erit, nec meum peplum mortalium vllus detexit*, clarè ostendit. Quæ aptè verbis Trismegisti respōdent in Pimandro: *Quod sanè non est, es ipse; ipse omne quodcunq; genitum, ipse omne quod nunquā genitū; Mens quidem intelligens, & Pater fabricans, Deus efficiens bonū, bona faciens omnia.* & fol. 13. *Lumē illud ego sum, mens Deus tuus; mentis verò germen, Verbū lucens Dei filius, quorū vnio vita est.* Vtrū autē hæc tanta mysteria aliundè habuerit, an ex reuelatione, dubium est; à primis Patriarchis eum subobscura quædam principia hausisse Nomen DEI ineffabile, cuius hic mentio fit, quodque, vti alibi ostensum est, primis Patriarchis in summa veneratione fuit, vti ex Cabala Hebreorum patet, & Trinitatis mysterium implicite continebat: per reuelationem quoque Pimandri, hoc est Verbi DEI, se hausisse partim ostendit in Pimandro his verbis: *Hæc mihi contigerunt ex mente haurienti*, id est Pimandri, *diuinæ potentiæ Verbo; vndè & ipse diuino afflatus spiritu, veritatis compos effectus sum. Quamobrem omnibus viribus Patri Deo gratias ago. Sanctus Deus Pater omnium, Sanctus Deus, cuius voluntas à proprijs potestatibus adimpletur. Sanctus Deus, qui suis familiaribus innotescit; Sanctus es, qui Verbo cuncta constituisti; Sanctus es, cuius imago est omnis natura; Sanctus es, quem nulla vnquam natura formauit; Sanctus es omni potestate validior; Sanctus es omni excellentia maior; Sanctus es omni laude melior, &c.* Repetit *Sanctus* nouies, ita tamen, vt vnicuique ex tribus subsistentijs, siuè personis ter concinat trisagium hoc admirabile, & supernis potestatibus sublimius, ex tribus, vt postea dicetur, triadibus, juxtà Zoroastræa oracula constitutum.

Deus Trinus & Vnus.

Pym. fol. 46. edit. Bas.

fol. 13.

Vtrum Hermes mysterium nouerit ex reuelatione, an aliundè?

Hymnus Deo Triuni ab Hermete persolutus.

Ex dictis itaque patet, Mercurium Trismegistum primum, siuè traditione ab Hebræis acceptâ, siuè reuelatione Pimandri, SS. Triadem asseruisse, quod admirandum mysterium, tùm per alia symbola, tùm maximè per hoc ὀφιο-κυκλο-πτερόμορφον hieroglyphicum exhibuit, ita vt quæcunque in Pimandro sublimi ratiocinio disseruit, viua huius dicti symboli interpretatio, vt postea fusiùs declarabimus, dici possit. Lego in Cabala Hebræorum, haud absimili ratione exhibitum Sacrosanctæ Triadis mysterium, quod haud dubiè à primis Patriarchis continuâ successione traditum ad nostra vsque tempora peruenit. Ita autem habetur in Iezirah, siuè libro

Hebræi successiuâ traditione aliquā hauserunt notitiam SS. Triadis.

Ietzirah liber de formatione Abrahæ aſcribitur.

formationis, quem plerique Hebræorum Abrahæ adſcribunt, ſuntque Hermeticæ doctrinæ, quæ in eo continentur, prorſus conformia. Tres autem proprietates (quas *Middoth* vocant, de quibus multis in locis huius operis mentionem fecimus) in Deo conſiderant; quarum prima vocatur כתר *Kæther*, hoc eſt, *Corona*: altera, חכמה *Chochma, Sapientia*: tertia בינה *Binah*, hoc eſt, *Intelligentia* dicitur; quas Author Ietzirah in explicatione triginta duarum Sapientiæ ſemitarum, his verbis deſcribit:

3. Middoth apud Hebræos quid?

עליון

הנתיבה הא׳ נקרא שכל כתר והוא אור מושכל קדמון והוא כבוד ראשון אשר אין כל בריה יכולה לעמוד על מציאותיו

Semita prima vocatur Intelligentia admirabilis & abſcondita, Corona ſumma. Eſt enim lumen dans intelligere primordialitatem ſine principio, & eſt gloria prima, nulla enim creaturarũ valet aſſequi eſſentiam eius. Pergit Abraham:

Explicatio 3 Middoth.

הנתיבה ב׳ הוא שכל מזהיר והיא כתר הבריה וזוהר האחדות השוה המתנשה לכל ראש והוה נקרא כפי בעלי הקבלה כבוד שני

Hoc eſt, *Secunda ſemita vocatur Intelligentia illuminans, & illa eſt Corona creationis, & ſplendor vnitatis maximè æqualis, quæ ſupra omne caput eſt exaltata, & vocatur ſecundùm Cabaliſtas gloria ſecunda*; Pergit porrò Ietzirah:

והנתיבה ג׳ שכל מקדש והוא יסוד החכמה הקדומה ונקרא אמונה אומן ושרשיו אמן. אב האמונה

Tertia ſemita vocatur Intelligentia ſanctificans, & ipſa eſt baſis ſeu fundamentum Sapientiæ primordialis, quæ vocatur artifex fidei, & radices eius veritas. Et eſt Pater fidei, quoniam de virtute eius fides emanat; vbi Rab. Abraham filius Dauid commentans, vocat primam proprietatem in DEO intelligentiam admirabilem & abſconditam, Coronam ſummam, ſiuè Mentem primam, primam poteſtatem. Secundam verò Intelligentiam vocat, gloriam ſecundam, cauſam cauſarum, coronam creationis, & ſplendorem vnitatis, Mentem ſecundam. Tertiam vocat Intelligentiam ſanctificantem, Spiritum ſcilicet viuificum, ex quibus deducunt decem in DEO numerationes; ſeptem inferiores, tres verò ſuperiores ſpirituales, ſiuè intellectuales, quas veluti ſpiritum, ſpiraculum, & animam ſeptem inferioribus ſtatuerunt, per quas illæ tres ſuperiores, ſpirituales, vel intellectuales operantur, ſicuti anima operatur per corporis ſui membra. Quæ omnia pulchrè quadrant ijs, quę de influxu in inferiora, & de trimorpha Dei natura in Pimandro ſuo diſſeruit Hermes.

R. Abraham Ben David.

Ex Middoth emanant 10. in DEO Sephiroth.

Patet itaq; hinc vniuerſis & ſingulis ſacræ paginæ ſtudioſis, antiquiſſimos & doctiſſimos Hebræorum Theologos ab Abrahami tempore, vt recentiorum Hebræorum libri teſtantur, tres primordiales exiſtendi modos, vel potiùs iuxtà meliorem ſignificationem Hebraicæ vocis ספירות *Sephiroth*, hoc eſt, numerationes, & emanationes (quarum primam, vti dictum eſt, Coronam ſummam, ſecundam Sapientiam primordialem, Coronæ ſummæ per omnia æqualem & coæternam; tertiam Intelligentiam vocant) ſtatuiſſe, coluiſſe, adoraſſe. Harumque coæternum, ſplendidiſſimorumq; omnium ſplendidiſſimum ſplendorem ex ipſiſſima Deitatis ipſeitate, & è fon-

è fontani luminis infinitatis inacceſſibili abyſſo egredi, ita tamen vt nihil intelligatur de ea emanare aut procedere, quo ſplendidiſſimus hic Deitatis ſplendor dilatetur & perfundatur, aut incomprehenſibilis eius profunditas diminuatur; atque illas tres numerationes, emanationes ſiue exiſtendi modos, eſſe in vnitate maximè vnâ & perfectiſſimâ, nec vllam in ſeipſis pati diuiſionem; cùm tamen ratione proceſſus alia ab altera, ordine ſuo tanquam prior aut poſterior diſtinguatur, tametſi quælibet harum in ſeipſa menſurari aut circumſcribi minimè poſſit. Prima igitur harum, vti dictum eſt, vocatur Corona ſumma, & propterea delubrum eius vocatur admirabile, vel abſconditum, quia huius contemplatione omnium mentes caligant, linguæ obmuteſcunt, vox omnis ſilet, animus deficit, ob impenetrabilē eius altitudinem; hoc autem peculiare & proprium habet, quod omnes numerationes ab ipſa, illa verò à nulla alia procedat. Ecce Patrem in Diuinis, Filium, & Spiritum Sanctum DEVM, in vnitate trinum, & in trinitate vnum, ita graphicè deſcriptum, vt nihil clariùs ab orthodoxis dici poſſit; quod & myſticè ſcribentes in triangulo circulo incluſum exhibent, יי in cujus medio tria Iod cum Kametz ſubſcripto, Nominis DEI indicibus, ָ quaſi diceres יה. יה. יה. *Iah, Iah, Iah*, DEVS vnus in Trinitate, & trinus in vnitate. Quamuis moderni Hebræi obſtinatiores hæc minimè concedant, ſed per modum trium attributorum DEO conuenientium ſumi debere aſſerant. Conuicti tamen, cùm ex varijs Sacræ Scripturæ locis, tùm ex propria Cabala, hic ijs præciſè SS. Triadem indicari, fateri debent, de quibus ſuo loco in Oedipo. Porrò hanc admirabilem de triformi Numine cùm Hebræorum, tùm Triſmegiſti Philoſophiam, quotquot deindè ſecuti ſunt Sacerdotes & Philoſophi Ægyptij, & poſteriores ijs Græci, aſſeruerunt, vti ex ſcriptis eorum patet; in quibus paſsìm mentio fit triformis Numinis.

Theologia Hebræorum arcana de tribus DEI proprietatibus.

Zoroaſtres Mercurio ſynchronus. Primò Deum πατρικὴν μονάδα, *paternam monadem* vocat, omnia continentem in ſe; ſi Pater eſt, ergò generat; & quidnam generat; illud profectò quod poſt ipſum natura primum, & hæc dicuntur duo, vti verba eius habent ταναὴ ἐστὶ μόνας, ἣ δύο γεννᾷ. *protenſa eſt monas, quæ duo generat.* Si duo generat protenſa monas, dyas cum monade neceſſariò faciunt Triadem, vbique fulgentem; ita enim ait: παντὶ γὰρ ἐν κόσμῳ λάμπει Τριὰς, ἧς μονὰς ἀρχή. *Toto enim in mundo fulget Trias, cuius monas princeps*; Et alibi: πάντα ἐξετέλεσσε πατὴρ καὶ νῷ παρέδωκε δευτέρῳ. *Omnia perfecit Pater, & tradidit menti ſecundæ.* Et deindè: νοῦ γὰρ νοῦς ἐστὶν, ὁ κοσμοῦ τεχνίτης πυρίου. *Mentis enim Mens ea eſt, quæ mundi artifex eſt ignei.* Habemus itaque ex Zoroaſtre, quòd DEVS ſit monas; quòd illa ſit generatiua, quòd dicatur mens paterna; quòd protenſa generet dyadem; quòd cum dyade generet triadem; quòd trias ſit principium & terminus profundi paterni; quòd vbique reſplendeat; quòd denique cum dyade & triade mundum ſeu vniuerſum produxerit. Quæ omnia Triſmegiſti doctrinæ conformia ſunt. Orpheus ab Ægyptijs in doctrina Hermetis & ipſe inſtructus, hanc triadem in DEO,

Zoroaſtris oracula.

Monas generat dyadem & triadem.

rerum

rerum omnium creatricem congruè sanè cecinit in themate suo sacro, vbi
Nomina ab Orpheo prolata S. Triadem referũt. primam potestatem in DEO vocat Ægyptiaca lingua ⲡⲓⲛⲟⲩϯ, hoc est, *patrem*; quæ vox à nemine hucusque intellecta, ab omnibus Authoribus passim *phanetas*, corruptè dicta fuit. Secundam ⲟⲩⲣⲁⲛⲟⲛ *Vranum*, hoc est, mentem à prima genitam, scilicet à Patre, & vocatur cœlum. Tertiam vocat ⲕⲣⲟⲛⲟⲛ *Chronum*, scilicet mentem Opificem, quæ & Saturnus nuncupatur, quem Phœnices per duas alas accipitris exprimebant, vti paulò ante ostensum fuit. Si itaque DEVS ⲡⲓⲛⲟⲩϯ *pinudi*, hoc est; pater est, ergò
Philo. Plethon in Zoroastris Oracula. habet filium; sed quemnam? *Vranum*, quæ est secunda subsistentia, mens Patris, φύσις γὰρ. teste Philone, τοῦ νοεροῦ αὐτοῦ λόγου, φύσις ἐστὶ γεννητικὴ καὶ δημιουργική. *Natura enim intellectualis ipsius Verbi, generatrix & conditrix rerum est*; quam sequitur mens alia Opifex, quam Cronum siuè Saturnum dicit ab vtraque dependentem.
Pythagoras. Plato. Pythagoras quoque omnia, quæ vnquam in mundo sunt, hâc triade consistere ait; Plato, qui pleraque, teste Iamblicho, ex columnis Mercurij didicit, passim circa triformem Diuinitatem Mercurio subscribit, dùm nunc primam mentem, jam Patrem, modò primùm, verum, bonum, vnum, modò primam in Diuinis substantiam appellat. Secundam verò Diuinum intellectum, primam mentem imparticipatam; primum mundum Archetypum, primi boni filium, æternam DEI rationem, æternum Verbum, Sapientiam DEI diuinam appellat; tertiam verò potestatem, Animam mundi, Regem vniuersi, Ducem omnium, causam totius; quæ eadem ferè Plotinus, Porphyrius, Iamblichus, Numenius, Proclus, Syria-
Iamblichus de myster. fol. 350. edit. Basil. nus, alijque eius sectatores totidem ferè verbis exponunt; Iamblichus verò tres dictas DEI formas his verbis describit: *Primus DEVS ante Ens, ac solus, Pater est primi DEI, quem gignit manens in vnitate sua solitaria, atque id est superintelligibile, estque exemplar ipsius, quod dicitur sui pater, sui filius, Vnipater, & DEVS verè bonus. ille enim maior, & primus, & fons omnium, & radix eorum, quæ prima intelliguntur & intelligunt, scilicet idearum. Suntque hæc principia omnium antiquissima; est intellectus seipsum intelligens, atque in se intelligentias conuertens, qui Ægyptiacà linguà* Emeph, (*meliùs* Hemphtha) *dicitur; huic vnum impartibile, anteponit, quod appellat primum exemplar, expressionem aut effigiem, quod* Icthon *appellat, in quo est primum intelligens, & intelligibile primum, quod solo silentio colitur. Quatenùs verò in generationem progrediens occultam latentium rationum potentiam traducit in lucem, Ægyptiacà linguà* Amun *dicitur*. Quæ fusiùs tractata vide in tertio libro. Sed hisce ita adductis, jam ad Obeliscum revertamur.

Cur alatus hic globus ad apicem Obelisci ponatur. Ponitur autem hoc symbolum ὀφι-κυκλο-πτερόμορφον in capite Obelisci, veluti totius Obelisci de Triformi Numine titulus & epigraphe. Ponitur in singulis Obelisci quadripartitam mundi faciem respicientis lateribus, vt ostenderetur, nullam adeò in mundo abditam & reconditam partem locumque esse, qui hac triformis DEI virtute non animaretur, viuificaretur-

que,

que ponitur in triangulo, siuè intrà pyramidij triangulare latus, vt omnia ad Trinitatis significationem conspirare significarent; triangulum enim Sacræ Triadis symbolum alibi ostensum est: ponitur juxtà apicem seù supremum Obelisci punctum, vt triformis Numinis, veluti ex incomprehensibili rerum omnium centro, in Mundi sensibilis latitudinem (quæ per Obelisci, ex puncto supremo in basin veluti latitudinis regnum propagatos radios pulchrè indicantur) veluti in circumferentiam influxus pateret & emanatio; vide quæ de hoc folio 169. tradidimus: ponitur solum & ab omnibus alijs separatum hierogrammatismis (per symbolum distinctiuum, quod sacrum retinaculum dicitur.) vt, puritas & simplicitas triformis Numinis, in quo vnum & multa, omnia & vnum, omnia in omnibus identificantur, innueretur.

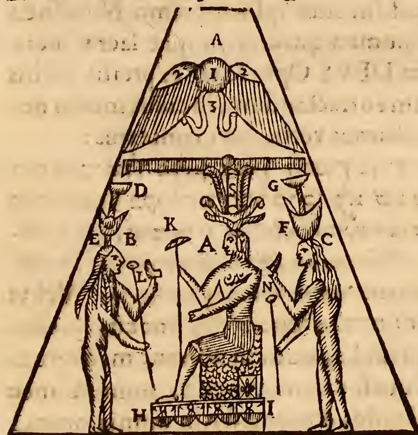
Explicata itaque Epigraphâ Obelisci, nihil ampliùs restat, nisi vt triformis Numinis in mundum intellectualem, angelicum, seù genialem, vt Ægyptij vocant, se diffundentis processum, quem Ægyptij ϵⲛⲓⲍⲁⲓⲛⲱⲩⲱⲛⲓ dicunt, explicemus, quem secundus hierogrammatismus schematismi primi nobis exhibet.

SCHEMATISMI I.

HIEROGRAMMATISMVS II.

Qui effluxum triformis Numinis in Genialem mundum exhibet.

Hierogrammatismus secundus hoc symbolorum apparatu exprimitur. In medio spacio, figura humana fœminea, superiori parte nuda, reliquâ tecta, variegatæ sedi insidens, indiscretis pedibus, manu dextrâ sceptrum vpupæ capite insignitum tenet, sinistrâ efficaciter contracta, tutulum capite sustinet φλογο-οφι-κυκλο-πτερόμορφον, id est, ex flamma bifurcata è capitis summitate emergente, & duobus aspidibus ceruice tumidis; ex circulo & ex pennis conflatum; cui à dextrâ & sinistrâ duæ aliæ sub figura humana imagines capillorum profluuio conspicuæ; pedibusque discretis adstant; quarum prior signata litera B, manu dextrâ sceptrum Loti flore insignitum, alterâ calathum gestat, capite sustinens ornamentum ex Loti flore compositum; altera signata litera C, sinistrâ pennam, dextrâ sceptrum Loti flore conspicuum tenet, capiti superimposito calatho

Explicatio figurarum hierogrammatismi II. Schemat. I.

calatho cum Loti flore. Deſcriptionem hierogrammatiſmi exhibuimus, modò ſingulorum occurrentium ſymbolorum ſignificationem videamus. Dictum fuit in præcedentibus, circulo-ſphæro-ſerpentiforme ſymbolum denotare Numen triforme ab omni materiæ contagione ſecretum, in ineffabili Diuinitatis receſſu, fontanique luminis inacceſſibili abyſſo ſeſe retrahens & contegens; cuius ſplendidiſſimus ſplendor nudus immanens, nullo attributorũ amictu, aut proprietatum veſtitu, vt Ægyptij loquuntur, profundatur & dilatetur, ſola ineffabili eſſentiæ ſuæ contemplatione contentum, μοναδο τριάδα, id eſt, vni-trinam DEI formam, ſi ita loqui licet, adumbrare. Modò Hieromantæ à Mercurio inſtructi, in ſecundo Hierogrammatiſmo, ſub arcanis ſymbolorum ſimilitudinibus pergunt oſtendere, quomodò hoc triforme Numen ad extrà prodeat, & quomodò mundo paulatim per rerum naturalium effectus ſenſibile innoteſcat. Quod pulcherrimè ob oculos ponit hic præſens hierogrammatiſmus, in quo tutulus φλογο κυκλο-πτερόμορφος, hoc eſt, flammo-circulo-penni-ſerpentiformis idem, quod ſupra triforme Numen denotat, ita vt per circulum mens prima; per ſerpentẽ ſecunda, hoc eſt, fœcunditatis Opificis mentis in centro Diuinitatis abſcondita, & ignea quædam vis, per flammam indicata, vti & motus, volatus, Diuinique impulſus Spiritûs per pennas aptè inſinuetur.

Genius παντόμορφος quid?

Itaque triformis Numinis, circulis agitati in mundum intellectualem ſiuè Geniorum proceſſum, exhibet Genius A, ideò dictus, Iamblicho teſte, παντόμορφος, quod in omnem ſeſe formam mutet, Diuinitati proximus; Characterem triformis Numinis geſtat in capite, vt in ſe miram ſupremi Numinis in rerum adminiſtratione prouidentiam exprimat, adeòque triforme Numen ſub ipſius Genij formâ in intellectualem mundum agitatum intelligatur; vt proindè ipſum Ægyptij paſsim cum ipſo ſupremo Numine confundant, atque adeò pulchrè hoc nomen quadret ijs, quæ ſacræ literæ de Angelo narrant Exod 23. ibi enim DEVS Opt: Max: expreſſis verbis dicit, ſummo honore & reuerentiâ cum eo tractandum, in cuius medio nomen ſuum eſſet ſcriptum. Verùm audiamus verba ſacri contextus:

הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי השמר
מפניו ושמע בקולו אל תמל בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו

Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, vt cuſtodiat te in via, & vt introducat te in locum, quem præparaui tibi. Obſerua eum, & audi vocem eius, nec reſiſtas ei, quia non dimittet peccatis tuis, quoniam nomen meum in medio eius. Vel vt Chaldaica Onkelos paraphraſis habet: ארום בשמי מימריה, hoc eſt, *quoniam in nomine meo Verbum eius*; id eſt, tanquam Legatum in nomine meo rerum peragendarum executorem excipies, quaſi diceret, Angelus nomine meo inſignitus, immediata meiipſius ſimilitudo, & exemplar, in omnia opera mea dirigenda, adminiſtranda, perficienda poteſtatem habet, vnicus voluntatis meæ in mundanâ Oeconomiâ executor; Haud ſecùs, Ægyptij ſecundos Deos ſuos, ſiuè Genios tanquam primos ſupremi Numinis adminiſtros

nistros eiusdem nomine, vel quod idem est, symbolo eîdem competente, videlicet ὀφι-κυκλο-πτερομόρφῳ insignire solebant; vt ostenderent, in nomine & verbo eius, omnia se in mundo complere. Atque hinc patet, cur Tymæus Pythagoricus Deum vocet κόσμον ἐνδιαλμικόν, *mundum exemplarem*; vt enim mundus omnia suo complexu cingit, ita Deus maximè, quod ajunt Pythagorici, vniuersalisque natura vbique præsens, omnia videns, audiensque cuncta continens, nullius verò rei ambitu contenta; maximus mundus Sapientiæ, sanctitatis, intelligentiæ, vitæ, rationum, formarum, quæ pulchrè sanè more suo amplificat Plato his verbis: τὰ γὰρ νοητὰ ζῶα πάντα ἐκεῖνος ἐν ἑαυτῷ περιλαβὼν ἔχει, καθάπερ ὁ κόσμος ἡμᾶς ὅσα τε ἄλλα θρέμματα συνέστηκεν ὁρατά. *Omnia enim quotquot sunt animalia intelligibilia, ille in se complexus seruat, atque continet, non secùs ac mundus nos, & omnia creata quæcunque cernuntur, suo ambitu cingit.* Sed ad institutũ: Figura humana conspicitur juuenis & fœminea, vt eius in mundo intellectuali Angelico pulchritudo & fœcunditas indicaretur; Superiori parte nuda conspicitur, quia licet Deus, omnibus rebus creatis insit, nulla tamẽ earundẽ contagione eius inficitur simplicitas & puritas; inferiori parte tecta est, quia seminalium idearũ rationes occultæ sunt; indiscretis pedibus est; quia Deus, etiamsi semper in motu sit, semper tamen naturâ suâ immobilis est; Sedi quadratæ insidet, tum ad stabilitatem & immutabilem diuini Numinis naturam, tum ad stabilem, firmum, inconcussumque naturæ ordinem indicandum; inferna sedis basis, quinque ansatis crucibus insignitur, vt ostenderetur Numen in quinque potissimum naturalium entium classes & ordines agere; in intellectualia, rationalia, sensitiua, vegetabilia, & vitæ expertia corpora omnia, dominium suum obtinere; quod sceptrum vpupæ capite insignitum pulchrè ostendit, hoc enim rerum creatarum varietas graphicè exprimitur, vt in hierogrammatismo proprio vpupæ explicatum est. Huic assistunt duæ aliæ imagines B & C, pari pacto genialis naturæ indices. Quod vt pateat, sciendũ, DEI, tametsi omnia in omnibus operetur, spirituum tamen, quos Genios Aegyptij, siue secundos DEOS nominant, in administrandâ Mundi Machinâ vti ministerio & famulatu. Atque his schematis tũ Genios exprimunt, tum maximè principalem A, quem παντόμορφον, hoc est, omniformem Aegyptij, teste Iamblicho, vocant; dictæ magines B & C. singulæ Lotiferis sceptris & tutulis instructæ, vt per Lotum Orientis solis symbolum, & orientalis plagæ præsidium innuant. Nudæ sunt, vt osten-

Explicatio Schematismi II.

oſtendatur, nullo eos terrenæ miſtionis inuolucro veſtiri; diſcretis pedibus ſunt, & ad currendum veluti incitatis, vt eorum in exequendis ſupremi Numinis mandatis, promptitudo, atque in ipſa rerum creatarum adminiſtratione motionis exprimatur celeritas. Quarum prior Loti flore inſignito ſceptro denotat in omnia Orięti ſubiacentia poteſtatem, Calathus vbertatem, quæ mundo ex eorum adminiſtratione reſultat; altera ſimiliter pręter Lotiforme ſceptrum, pennam quoque ſiniſtrâ tenet, celeritatis in actionibus indicem, in capite vtraque caniſtrum tenet Loti flore conſpicuum, quo occultè motum & reuerentiam, obedientiamque quâ erga Supremũ Numen & παντόμορφον Hemphta perpetuò inclinant, iuxta Loti Aegyptij floris naturam, & proprietatem, quæ occulto quodam amore, & conſenſu ad Solis præſentiam ita rapitur, vt cum Oriente extra aquas emergens oriatur, cum occidente occidens mergatur, veluti indignè ferens eius ſe aſpectu priuari. Vndè & Orientalis plagæ ſymbolum appoſitè, ab Aegyptijs aſſumptus eſt Loti flos; verum hæc omnia in hierogrammate Loti fuſiùs diſcuſſa examina fol. 358. Atque hæc eſt breuis & ſuccincta ſecundi Hierogrammatiſmi interpretatio, reſtat vt ita ſeſe rem habere, ſolidè & variâ doctrinâ comprobemus.

Quid caniſtrũ conforme.

Oſtendimus in præcedentibus, quomodò Aegyptij per ſymbolum κυκλο-οφι-πτερόμορφον pulchrè tres in DEO diſtinctos exiſtendi modos ſeu formas demonſtrent; & quomodò DEVM ſecundum eſſentiæ ſuę ineffabilis rationes exhibuerint: nunc verò vlteriùs progredientes; per alium ſchematiſmum priori concatenatum oſtendunt, quomodò triforme hoc Numen per Mundi ſenſibilis productionem, ex inſenſibili paulatim fiat ſenſibile. & quomodò primò in Mundum intellectualem influens, Mundi œconomiam Genijs diuinorum mandatorum Miniſtris, ſecundis Deis, mundi præſidibus & Oeconomis diſtribuat. Nam vt rectè ex mente Aegyptiorum Abenragel Aegyptius refert:

Abenragel l. de Influentiis.

الله كل اقوات بدو وانتهاء رسم بطابع الاشكال ويعطي لملايكة الذين بقوة شكليه رسم
كل ما في سما وفي النجوم

DEVS omnium virtutum principium, & terminus, ſigillum idearum dedit Angelis, qui virtute ideali omnia ſignant, in cælis, & ſtellis. Hoc eſt DEVS virtutum omnium principium & terminus, idearum ſigillum miniſtris ſuis præſtat intelligentijs; qui tanquam fidi rerum executores, res quaſque ſibi concreditas ideali virtute conſignant; cęlis atque ſtellis tanquam inſtrumentis, materiam interim diſponentibus, ad ſuſcipiendas formas illas, quæ in maieſtate Diuinâ, vti Plato in Timæo ait, per aſtra deducenda reſident; eaſque εἰδοδότης ideſt formarum dator diſtribuit per miniſterium intelligentiarum, quas ſupra opera ſua conſtituit rectrices & cuſtodes, quibus ea facultas in rebus ſibi commiſſis credita eſt, vt omnis virtus lapidum, herbarum, metallorum, & cęterorum omnium, ſit ab ipſis intelligentijs, præſidentibus, & regentibus; poſtea à cælorum aſpectibus diſponen-

nentibus, porrò ab elementorum diſpoſitis complexionibus, correſpondentibus cælorum influxibus, à quibus ipſa elementa diſponuntur. Habent igitur operationes eiuſmodi in rebus ipſis inferioribus per expreſſas formas, in cęlis autem per virtutes diſponentes, in intelligentijs per virtutes mediantes, in Archetypo per ideas & formas exemplares. Quæ ſi quis paulo exactiùs trutinauerit, is videbit ea pulchrâ ſanè connexione huic noſtro hieroglyphici ſchematiſmi contextui reſpondere. Mercurius poſtquam primo capite generationem verbi ex patre oſtendit, capite tertio Pimandri ſic dicit: *Emiſſum autem eſt lumen ſanctum & concreta ſunt ſub arena ex humida eſſentia elementa: & Dij omnes diſtribuunt naturam inſeminandi*; & paulò poſt. *Et apparuit cælum in ſeptem circulis, ac Dij in figuris ſiderum apparentes, vnà cum eorum figuris omnibus, & diſtincti ſunt cum illis, qui in ijs ſunt Dijs, & terminatur circularis conuerſio, aëre circulari curſu, & ſpiritu diuino moto, prodidit autem vnuſquiſque DEVS particulari virtute, quod ſibi iuſſum fuerat.* Ita Mercurius. Hinc Græci Herculem Solare Numen in Sole ſitum, vnà circumagi, in Luna verò Mercurium putabant, teſte Plutarcho, eius verba ſunt: ἐπεὶ μὲν ἡλίῳ τὸν Ηρακλέα μυθολογοῦσι ἐνιδρυμένον συμπεριπολεῖν, τῇ τε σελήνῃ τὸν Ερμῆν. *Et in Sole ſitum Herculem vnà circumagi, in Luna Mercurium fabulantur, quæ enim Luna efficit, ea orationis & ſapientiæ operum ſunt ſimilia, Solis autem Vrbem vi & robore effectam, Solem enim à mari nutriri atqui ali volunt. Lunam à fontanis & terreſtribus aquis dulcem mollemque ſubmittere exhalationem.* Figura A Hemphtha Numinis Sancti, ſub Genio pantamorpho Solari Numine velati, refert primò proceſſum in mundum intellectualem ſiuè Geniorum, quem humana figura aptè, vt poſteà explicabimus, exprimit; deindè per hoſce vlteriorem in mundum ſenſibilem proceſſum, qui pulchrè indigitatur per baculum ſeù ſceptrum, quem manu tenet, vpupæ capite inſignitum; cùm enim, vti in hierogrammatiſmo vpupæ dictum eſt, hæc auis ſeptem diuerſis coloribus à natura depicta deprehendatur, & quater in anno juxta quatuor anni tempora mutetur, appoſitè ſanè per ſeptem colores ſeptem planetatum qualitates, quibus in quadruplicem elementarem naturam continuis mutationibus agunt, indicant, atque ita Abenephius illud explicat, ☼ القصبة التي فيا راس الهدهد تدل علي التحويل الذيــــــــــا id eſt: (*Sceptrum, in quo caput vpupæ reperitur, indicant, varietatem rerum in mundo perpetuam*; per ſeſſionem, ſtabilitatem, ſiuè firmum ac ſtabile DEI imperium in terram. Quæ omnia fuſè explicata ſunt in hierogrammatiſmo ſedilium; adeòque vera eſt hæc ſignificatio, vt ab Ægyptijs edocta tota poſteritas meritò ſedem ad ſtabilitatem dominiumque denotandum aſſumpſerit: Hinc Apollodorus: οἱ παλαιοὶ ἔγραψαν τὸν Δία καθίζοντα, ὡς σημαίνειν ἀκίνητον τοῦ Θεοῦ δύναμιν. Hinc Numa Pompilius, dùm Sacerdotium inſtituit, Sacerdotes Ægyptios imitatus, præter alia ornamenta, ſellam quoque ceu ſymbolum immutabilis & inconcuſſæ ſtabilitatis ſimilitudiniſque, quam Religio Sacerdotij confert, ordinauit. Apud Platonem

Quid per figuram A notatur?

Vpupæ caput quid notet?

Sedes ſtabilitatis nota.

Numa Pompilius.

Plato in Phædro.

Vesta currece deat sola inter Deas.

nem quoque Phœdro duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentibus sola Vesta, quæ cùm terram stabilem, firmam & solidam referret, meritò præ cæteris Dijs ipsa sola sedet: hanc autem figuram A sedentem pennato tutulo sceptroque conspicuam, verè triformem nostrum Numen Hemphtha referre, describit Eusebius his verbis: *Cneph* (vel meliùs, vt suprà ostendimus, Hemphtha) *imaginem, humana figura depingunt colore cæruleo, zonâ circundatam & sceptrum in manu eius, pennam gerentem in capite.* Sedes variegata est & quadrata, denotans terram stabilem, siuè solidam, varietate rerum refertam. Cur verò indiscretis pedibus sit, explicat Heliodorus lib. 3. fol. 148. ἀλλ' οἱ Θεοὶ τοῖς τε ὀφθαλμοῖς ἂν γνωσθεῖεν ἀτενὲς διόλου βλέποντες, καὶ τὸ βλέφαρον οὔποτε ἐπιμύοντες καὶ τὸ βλέφαρον οὔποτε ἐπιμύοντες. καὶ τῷ βαδίσματι πλέον, οὐ κατὰ διάστασιν τοῖν ποδοῖν οὐδὲ μετάθεσιν ἀμειβομένῳ; ἀλλὰ κατά τινα ῥύμην ἀέριον καὶ ὁρμὴν ἀπαραπόδιστον, τεμνόντων μᾶλλον τὸ περιέχον ἢ διαπορευομένων. διὸ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν Θεῶν Αἰγύπτιοι τὼ πόδε ζευγνύντες καὶ ὥσπερ ἑνοῦντες ἱστᾶσιν. ἃ δὴ τε Ὅμηρος εἰδὼς ἅτε Αἰγύπτιος καὶ τὴν ἱερὰν παίδευσιν ἐκδιδαχθεὶς, συμβολικῶς τοῖς ἔπεσιν ἐναπέθετο. τοῖς δυναμένοις συνιέναι γνωρίζειν καταλείπων.

Eusebius l. 3. c. 3.

Heliodorus l. 3. fol. 148.

Quid indiscreti pedes.

Incessu autem maximus Deorum aduentus notatur; non ex dimotione pedum, neque transpositione existit, sed ex impetu quodam aërio & vi expedita findentium magis auras, quam transeuntium. Quamobrem statuas quoque Deorum Aegyptij ponunt coniungentes illis pedes & quasi vnientes. Quæ etiam Homerus sciens, vt Aegyptius, & doctrina sacra instructus, occultè & inuolutè versibus reddidit, relinquens intelligenda ijs qui possunt. Cui consentit id, quod Eusebius tradit de huiusmodi simulacro, quod Mundi hieroglyphicum fuisse asserit ἀθρόποδας complicatos habuisse pedes, vestem talarem, aureamque pilam capite sustinuisse, quâ formâ immobilis constitutio, rotunditas & stellarum varietas significatur, ijs omnia à DEO regi, sustentarique, & in DEI cognitionem mentes hominum induci, notabant.

Quid verenda tecta. Herodotus & Plutarchus.

Nuditatem verò, essentiæ simplicitatem & verendarum partium occultationem, reconditam seminalium rationum naturam significare, Herodotus in Euterpe in Panos descriptione, & Plutarchus de Osir. & Isid. ostēdunt. Vide quæ de huiusmodi significatione in hierogrammatismo humanæ figuræ fusius tractauimus.

Quod verò per basin, quintuplici ansatæ crucis charactere insignitam, triformis Numinis per Genios in quatuor elementa, & ex hisce quinque mistorum productionem significauerint, reperies amplissimè probatum in Hierogrammatismo ansatæ crucis, vbi & multa admiranda & consideratione dignissima circa hunc characterem, ex variâ Scriptorum doctrinâ Auctoritatibusque comprobata reperies.

Porrò imagines adsistentes nudas & calathis lotiformibus vt & sceptris conspicuas, Genios Orientalis plagæ præsides indicare, Abenephius asserit his verbis.

وجعزيان الاصنام كانوا ينزلوا الارواح ويقصبه من زهر النوفر المشرق الشمس ✡

Per figuram verò simulachrorũ nudorum indicabant, Spiritus seu Genios, & per virgam

gam ex flore Nenupharis seu Nymphææ, quam eandẽ cum Loto suprà docuimus, *Orientis Solis plagam*; per calathos verò in capite vtriusque Loti flore conspicuos, ingeniosè inclinationem, promptitudinem, & obedientiam Geniorum, consensúsque immutabilem legem, quâ diuino illi vltramundano soli coniunguntur, designabant. Sunt in Loto, omnia rotunda, radix, thyrsus, folia, flores, quibus, quomodò omnia secundum analogiam quandam supremo Numini summâ promptitudine & festinatione conformari debeant, occultè innuunt; quod & pedibus discretis, & ad currendum quasi incitatis, illos insinuasse, supra ex Heliodoro ostensum est. Circulos enim, teste Trismegisto, affectat DEVS, circulos intellectualis Geniorum natura, circulos mundus, circulos omnia in mundo, aptè per Loti rotunda omnia expressa; Hermes f. 14. edit Bas. *Mens quidẽ opifex vna cum verbo circulos continens, ac celeri rapacitate conuertens, suam ad se machinam reflexit, eamq; volui à principio sine principio ad finem absq; fine præcepit. Incipit enim illic semper vbi desinit. Horum profectò circuitus cunctorum, quemadmodum & mens ipsa voluit,* &c. Consensûs quoq; inferiorum ad superiora symbolum fuisse Lotum naturali & insatiabili quodam amore ad solem se conuertentem, ex hierogrammatismi interpretatione Lector curiosus videre poterit; quæ omnia pulchrè per Harpocratem puerum Loto insidentem & digito labra

prementem indicantur. Harpocrates mundum notat diuinitate plenum, Iouis enim omnia plena, teste poeta; labra premendo silentium indicit, vt monstret, arcana huius empsychoseos sacramenta alto â profanorum auribus silentio supprimenda; Loto insidet pueri formâ, ad significandum generationem rerum, quibus Mundus continuò veluti solaris Genij virtute reiuuenescit, ex humido emergere, cuius Loti flos, ad solis præsentiam mox ex aquis emergens, similitudo & exemplar quoddã est. Cur præterea nudæ statuæ, cur sceptris conspicuę? cur inferiores tectas habeãt? cur specie humanâ? cur sedeãt, pulchrè declarat Euseb. l. 3. c. 3. his verbis: *Iouis simulachrum humanam in speciem conformabant, quòd mens esset, cuius in procreatione rerum exemplar intueretur, cuius seminalibus quasi rationibus cuncta perficeret. Idem verò sedet, vt cunctam potestatis suæ constantiam vtcunque significet:* κάθηται δὲ τὸ ἑδραῖον τῆς δυνάμεως αἰνιττόμενος. γυμνὰ δὲ ἔχει τὰ ἄνω, ὅτι φανερὸς ἐν τοῖς νοεροῖς καὶ τοῖς οὐρανίοις τοῦ κόσμου μέρεσίν ἐστι. *Partes superiores corporis nudas habet, quod in spiritalibus ac cælestibus mundi partibus sese illustriùs spectandum exhibeat.* σκέπεται δὲ αὐτοῦ τὰ πρόσθια, ὅτι ἀφανὴς τοῖς κάτω κεκρυμμένοις. *Inferiores contra tectas, quòd in infimis rebus penitusque reconditis, absconditus ipse delitescat.* ἔχει τι τῇ μὲν λαιᾷ τὸ σκῆπτρον, καθ' ὃ μάλιστα τῶν τοῦ σώματος μερῶν, τὸ ἡγεμονικώτατόν τε καὶ νοερώτατον ὑποικουρεῖ σπλάγχνον ἡ καρδία. *Et sceptrum quidem læuâ tenet,*

Harpocrates Loto insidẽs quid?

net, quod ex omnibus humani corporis partibus eo præsertim in latere cor illud cæterorum facilè princeps, vimque intelligendi maximum complexum viscus, tanquam in proprio domicilio conquiescat. Quod verò mundus sit intellectualis, in varios ordines Geniorum distinctus, luculenter ostendit Iamblichus fol. 306. editionis citatę, vbi dicit: *Numinum multitudo est quasi mundus aliquis, habens multos ordines in vnum conspirantes; similiter sacrificia debent habere Numinum ordinem, pariter in vnum ordinem conspirantem, ita vt singuli singulis Numinibus ritè respondeant. Similiter quæ circa nos sunt, & in nobis, multiplicia sunt, neque debent ex aliqua parte tantùm, sed ex cunctis congruè diuinis nostrarum rerum causis respondere, atque ita ad superos ascendere duces.*

Symbola denotant quoq; modum procedendi in sacrificijs.

Hinc Ægyptij Sacerdotes ingeniosi, non tantùm per hosce hierogrammatismos, Diuinitatis triformis operationes, processumque eius ad extrà, vti dictum est, notabant; sed & hisce symbolicis schematismis vnà demonstrabant per occultam quandam analogiam, modum, quo hoc triforme Numen per cerimonias, sacrificia, ritus, orationes eidem analogas non solùm attrahere possent, & sibi propitium reddere, sed eîdem penitùs θεόμορφοι Deiformes fieri; quam θεομόρφωσιν siuè Deiformitatem supremam felicitatem, vti reuerà, & in nostra Theologia orthodoxa est, omnium opinione Theologorum, (*vt videlicet filij Dei nominemur & simus*) vtpotè à quo omnia bona, omnis salus, pax, quies & tranquillitas & beatitudo vltima hominis dependeret, indicabant, vt ex paulò ante citatis verbis Iamblichi patet.

Mercurius in Pœmandro.

Quæque omnia pulchrè ostendit in Pimandro Mercurius Trismegistus, vbi ferè in hoc vnum collimare videtur; quomodo per actiones DEO placitas θεόμορφος siuè Deiformis euadere possit, quæ fusiùs tractata vide apud Porphyrium, Plutarchum, aliosque, quos passim citamus. Quibus autem cerimonijs, sacrificia instituenda typus ipse apprimè docet. Primò enim Sacerdotes ad Deum trahendum, Statuam Numinis in adytis à consortio hominum remotissimis locis positam habebant, eo symbolorum apparatu, quo hic vides insignitam. Hinc vt & habitu, & cerimonijs & sacrificijs similes fierent, nudi nullo terreni corporis amictu vestiti, Loti thyrsos vnâ manu, alterâ calathum & pennam, non secùs ac Genios habere vides, gestantes, capitibus pari ratione calathos Lotigeros gestantes; symbola videlicet rerum actionibus Geniorum Orientalium, & Triformis Numinis, quod exhibent, prorsùs analogarum similitudine expressâ. Hâc enim symbolorum similitudine & analogiâ, & Numen, & Genios potentes attrahi credebant, ita vt hic hierogrammatismus primò sit quædam veluti anagogica virtutum DEO propriarum exhibitio; deindè viua quædam pictura & repræsentatio Sacerdotalium operationum, quibus rectè & juxtà præsentem typum institutis, in DEVM rapti, intentæ felicitatis terminum se nancisci putabant; gracilibus & tenuibus corporibus exhibentur; vt Sacerdotes hinc instructiores, diuina sacra monerentur adeunda, non cibo, potuque fartis & impinguatis corporibus, sed abstinentiâ & castimoniâ veluti præparatione

Sacrificiorũ peragendorũ ratio.

ne præuia, vndè macilentia prouenit, attenuatis, ita Plutarchus: ἀλλὰ εὐσταλῆ καὶ κοῦφα ταῖς ψυχαῖς περικεῖσθαι τὰ σώματα, καὶ μὴ πιέζειν, μηδὲ καταθλίβειν ἰσχύοντι τῷ θνητῷ, καὶ βαρύνοντι τὸ θεῖον. *Sed animis volunt leuia atque gracilia circumdata esse corpora, ne diuina pars à mortali prematur atque affligatur.* De quibus, cùm in sequentibus pasśim acturi simus, hoc loco intentionem sapientum in exhibitione sculpturarum innuere tantùm voluimus; Authoritates singulorum suis locis copiosiores reseruaturi. Nam vt argutè Iamblichus ex mente Ægyptiorum fol. 220. docet: *Obseruantia decens præceptorum, operumque diuinorum, quæ omnem excedunt intelligentiam, atque symbolorum, Sacramentorumque potestas mira, solis vota numinibus præstat nobis Deificari vnionem.* Et paulò post: *Sicuti enim in Agricultura, Medicina, arte imaginum, coitu humano, homo materiam oportunè captat, causa verò superior vniuersalisque adhibet formam; sic in sacrificijs quādo fiunt symbola atq; synthemata, sacerdotes, signacula & sacramenta, Sacerdos adhibet materialia quædam scilicet, ad imitationem potentiarum naturaliū, quo ordine decus instituit, DEVS autē vim efficacem imprimit Sacramētis.* Hinc fol. 238. edit. Basil. *Adest itaque subitò, vtiturque Propheta vti instrumento, qui interim neque sui iuris est, neque animaduertit quæ loquitur, sed &, vbi sit, ignorat, quin etiam ante potum aquæ diem & noctem cibis abstinet, & ad sacra se quædam reuocat inaccessibilia vulgò. Itaque propter sequestrationem à rebus humanis, sincerum se reddit, aptumque ad DEVM suscipiendum; hinc Sacerdos antequam DEI oracula multa ritè peragit sacrificia, obseruat sanctimoniam, lauatur, triduū prorsus abstinet cibo, habitat in adytis, sicque paulatim illuminari incipit, mirificèque gaudere.* Explicato itaq; processu Numinis supremi in intellectualem mundum, quomodò deindè in mundum sensibilem, siuè sidereum procedat, explicemus.

Iamblichus. edit. Bas. fol. 220.

HIEROGRAMMATISMVS III.

Influxum Triformis Numinis in Mundum siderium exhibens.

POstquam per duos præcedentes Hierogrammatismos appositos Sacerdotes repræsentarunt triformis Numinis actiones, tum intrinsecus, tum extrinsecus in Mundum intellectualem, & per hunc in mundum hunc sensibilem. Modo veluti ad magis particularia procedentes, sub hoc tertio hierogrammatismo pulchrè ostendunt, & quid Numen illud triforme in principali sensibilis huius Mundi parte, hoc est in Sole operetur; & quomodò paulatim in sensibilibus mundanæ machinæ simulacris innotescat.

Tria itaque hoc loco symbola conspiciuntur; Accipiter variegatus, in cuius capite calathus perseæ fructu onustus, nescio quid arcanum, & veneratione dignum prodat; Cui à tergo, globo incumbit aspis ceruice erecta tumidus; Habes hic tria symbola, & illa quidem eadem, quæ in symbolo hierogrammatismi primi κυκλο-οφι-πτερο-μορφῳ, nisi quod, quæ ibi vnita, hîc dispersa, & explicata spectentur; quod insigni mysterio haudquaquam caret.

Influxus Triformis Numinis in Mundū Siderium.

caret. Hoc enim admirabili quodam ingenio aptiſſimè cum triformis Numinis, Hemphta inquam, ex vno in plura proceſſus, tum ex vnitate illâ diuinitatis ſolitariâ atque in innaceſſo ſecrani luminis receſſu recondite, in mundanæ multitudinis propaginem fæcunda denotatur diſperſio; Quomodo vero monas illa Triformis ſit ſolitaria, in primo hierogrammatiſmo docuimus; quomodo ex vno in duo procedat, hoc eſt, in intellectualem Mundum Angelicum ſiue Geniorum, oſtenſum eſt ſecundo hierogrammatiſmo per tutulum κυκλοφι-πτερό-μορφον, in quo quidem tria ſymbola vnita, vt qui ſimulacro ſub humana forma ſedenti additus, alteritatem quandam, ſiue lapſum monadis in dyadem, arcanâ quâdam allegoriâ innuat. In hoc vero tertio hierogrammatiſmo dicta tria ſymbola diſperſa, & ſeparata cernuntur; quo aptè oſtenditur, quomodò triforme Numen ex monade in Dyadem, ex Dyade in triadem, hoc eſt, inaceſſa illa Supremi Numinis ſublimitas paulatim in corpoream naturam, ſenſibilis & aſpectabilis naturæ amictu veſtita prodiés, potiſſimum in Sole mundanorum corporum principe ſuum ſibi tabernaculum poſuerit. Si itaque tria hæc ſymbola in vnum coniunxeris, illa rurſus inaceſſam illam diuinitatis triformem monadem exhibebunt, ſi diſiunxeris ea, tibi eandem quidem moſtrabunt, at in multitudinem diffuſam; Verum nè ſolis hæc coniecturis aſſeruiſſe videamur; authoritates ſubiungemus.

Cur hic ſymbola triformis numinis diſpoſita ſint.

Per accipitrem tutulatum monadem illam triformem, ſolem illum Archetypum, primum omnium motorem, corruptionis omnis expertem, in principali mundi corpore eluceſcentem, quem nunc Oſirin, nunc Orimazen oui mundani productorem, nunc Mythram ſiue μεσίτην Perſæ, teſte Plutarcho, vocant, indicatum, Zoroaſter apud Euſebium lib. 1. cap. vlt. hiſce verbis teſtatur: ὁ Θεὸς ἐστὶ κεφαλὴν ἔχων ἱέρακος. οὗτος ἐστὶν ὁ πρῶτος ἄφθαρτος, ἀΐδιος, ἀγένητος, ἀμερὴς, ἀνομοιότατος, ἡνίοχος παντὸς καλοῦ, ἀδωροδόκητος, ἀγαθῶν ἀγαθώτατος, φρονίμων φρονιμώτατος, αὐτοδίδακτος, φυσικὸς, καὶ τέλειος, καὶ σοφὸς, καὶ ἱεροῦ φυσικοῦ μόνος εὑρέτης.

Zoroaſter apc.

DEVS

DEVS, inquit, *Caput accipitris habet, is incorruptibilium primus est, sempiternus, ingenitus, expers partium, sibi ipsi simillimus, bonorum omnium auriga munera non expectans, bonorum optimus, prudentum prudentissimus, pater iustitiæ, à seipso edoctus, natura perfectus, Sapiens, Sacræ naturæ inuentor.* Atque hunc talem esse mysticè per tiaram siue cidarim, quam capite in formam calathi prominentis, & fructum perseæ eidem insertum gestat, indicatur; per calathum quidem regalis denotatur Rhodigino & Macrobio testibus, supremi Numinis omnia in sublime trahentis potestas, vndè & capiti, veluti totius rationis potestatisque arci, origini, & fonti imponitur; fructu perseæ cordis figuræ simili, sapientiam in Mundi machinâ administrandâ, & in rerum Mundo necessariarum inuentione elucescentem, indicante. Est enim hic diuinus Osiris, vt rectè paulò antè ostensũ fuit τῆ ἱερᾶ φυσικῆ μόνος εὑρετής; *Sacræ naturæ vnicus inuentor*; hinc in conum quasi desinebat calathus cum fructu acuminato, ad acumen mentis, quod ad inquisitionem rerum necessarium est, significandum. Verba Clementis Alexandrini sunt: *Accipiter symbolum solis est, quia igneæ naturæ est, & fortitudinem habet ad occidendum.* Cui subscribit Porphyrius lib. 5. cap. 3. hisce verbis: *Soli*, ait, *Accipiter dedicatur, quia lucis, & spiritus symbolum est, alterum propter motus velocitatem, alterum, quia in altiora volat, quæ lucidiora inferioribus sunt.*

Quid accipiter notat.

Quid Calathus cum fructu Perseæ capiti impositus.

Clemens Alexandrinus.

Porphyrius.

Græci similiter etsi non adorarent accipitrem, quemadmodum Aegyptij facere solebant, magni nihilominus eum faciebant, habendo eum pro auspicij optimi volucre, velocissimum Apollinis, hoc est Solis nuncium credentes; Quod & Origenes tacitè insinuare videtur hisce verbis: *Quin & Apollo accipitris auspicio quædam significat, & is dicitur huius DEI celer nuncius*: Ac proindè quandocunq; lucem Solis repræsentare volebant, accipitris pingebant caput, cum circulo seu Sphæra supraposito, quo diuinum aliquid, vti supradictum est, huiusmodi capiti inesse monstrarent, quod aptè in obelisco Flaminio exhibitum est, de quo suo loco.

Accipites nũcius Apollinis.

Origenes.

Efformabant igitur simulacrum Osiridis sub Accipitris forma, ad indicandam igneam, & lucidam vim solis, radijs suis totum mundum inferiorem, & superiorem penetrantem. Porphyrius iterum. *Soli accipiter dedicatur: quia lucis, & Spiritus symbolum est, alterum propter motus velocitatem, & alterum quia in altiora volat, quæ lucidiora inferioribus sunt.* Audiamus & Plutarchum libro de Iside, & Osiride, Porphyrio subscribentem. *Accipitre inquit etiam picto, Osirin sapè exprimunt, auis enim ea pollet acumine visus, & volatus celeritate.* Verum qui hæc omnia ex omnigenâ doctrinâ stabilita desiderat, leget quæ in proprio hierogrammatismo Aceipitris tradidimus; Nunc quid globus alatus portendat, ex Authoritate congruâ stabiliamus.

Porphyrius.

Plutarchus. l. 4. de abst.

Globus aspide circundatus, vt supra diximus, nihjl aliud designat, nisi vim illam igneam omnia mundi loca penetrantem, omnia fœcundantem, quod Abenephius de sacris literis Aegyptiorum hisce refert.

بصورة الدايرة كانوا يدلون القوة نارية التي في الشمس وبصورة الحية التي هي في الدايره الحياة والهيوج والنتيجة العالـــــــــــــــــم ۞

Per figuram inquit virtutem igneam in Sole elucescentem, & per figuram aspidis sphæram circumdantem, vitam, & motum, & fœcunditatem Mundi designabant. Quibus ferè verbis subscribit Sanchuniaton apud Euseb.

Sanchuniathō apud Eusebiū l.1.c.7.edit.colon.

Τὴν μὲν οὖν τοῦ δράκοντος φύσιν καὶ τῶν ὄφεων αὐτὸς ἐξεθείασεν ὁ ταάυτος, καὶ μετ' αὐτὸν αὖθις φοίνικες τε καὶ Αἰγύπτιοι. πνευματικώτατον γὰρ τὸ ζῶον πάντων τῶν ἑρπετῶν καὶ πυρῶδες ὑπ' αὐτοῦ παρεδόθη. παρ' ὃ καὶ τάχος ἀνυπέρβλητον διὰ τοῦ πνεύματος παρίστησι, χωρὶς ποδῶν τε καὶ χειρῶν, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἔξωθεν. ἐξ ὧν τὰ λοιπὰ ζῶα τὰς κινήσεις ποιεῖται, καὶ ποικίλων σχημάτων τύπους ἀποτελεῖ, καὶ κατὰ τὴν πορείαν ἑλικοειδεῖς ἔχει τὰς ὁρμὰς, ἐφ' ὃ βούλεται τάχος, καὶ πολυχρονιώτατον δέ ἐστιν, οὐ μόνον τῷ ἐκδυόμενον τὸ γῆρας νεάζειν, ἀλλὰ καὶ αὔξησιν ἐπιδέχεσθαι, μείζονα πέφυκε; καὶ ἐπειδὰν τὸ ὡρισμένον μέτρον πληρώσῃ, εἰς ἑαυτὸν ἀναλίσκεται. ὡς ἐν ταῖς ἱεραῖς ὁμοίως αὐτὸς ὁ ταάυτος κατέταξε γραφαῖς. διὸ καὶ ἐν ἱεροῖς τοῦτο τὸ ζῶον καὶ ἐν μυστηρίοις συμπαρείληπται.

Draconum naturam atq; serpentum ipse Tautus diuinam putauit, & post ipsum etiam Phœnices, & Aegyptij; spiritualissimum enim animal omnium est, & igneum. Nam Spiritu absque manuum, aut pedum, & omninò alicuius organi exterioris argumento, vt cætera videmus animalia ferri, eximiam celeritatem assequitur, variasque figuras & formas perficiens, inuoluto reuolutoque, atque in helicis formam adornato, ad quam vult celeritatem, gressu facillimè præstat; longæuum etiam & multorum annorum, nec solum senectam cum pelle deponens reiuuenescit, sed crescit etiam in adolescentia reductum; cumque determinatos adimpleuerit terminos, in seipsum reuolutum rursum reuirescit, quàmuis semper minus; quemadmodum eos in sacris literis ipse Tautus constituit, ideò in sacris hoc animal, & in mysterijs semper fuit assumptum. Quæ verba ita omnia pulchrè enucleant, vt nihil demi aut addi posse videatur. Non sine ratione itaque per Aspidem globo circundatum, diuinam Osiridis vim, & operationem occultam, Spiritum quoque, & vitam, quam singulis mundi partibus, cœlis, elementis per varias serpentis formas in gressu figuratis, indicabant; vnde Phœnices illum ἀγαθὸν δαίμονα καλοῦσι; Αἰγύπτιοι τὸ κνὴφ ἐπονομάζουσι. προστιθέασι τὸ αὐτῷ ἱέρακος κεφαλὴν, καὶ διὰ τὸ πρακτικὸν τοῦ ἱέρακος. *Bonum dæmonem vocabant, Aegyptij verò Kneph, cui Accipitris caput apponunt, propter actiuitatem accipitris singularem*. Hinc Epies summus Deorum intetpres, & Sacrarum literarum scriba, cuius libros, teste Eusebio, Arius in græcam linguam traduxit, illud dicit: τὸ πρῶτον ὂν θειότατον ὄφις ἐστὶν ἱέρακος ἔχων μορφήν. *Primum omnium diuinissimum est serpens accipitris formam habens*, Et tametsi in alijs locis, vt paulò ante diximus, sub aspidis ἱερακοκεφάλου accipitrinâ facie transformati figurâ conspiciatur; hic tamen & accipiter solus, & aspis cum globo solus aspicitur, quod mysterio non caret; huius enim vtriusque symboli separatim positi significatione, indicabatur diuinarum perfectionum in Solari lumine siue Osiride dispersio. Aptè itaq. per Accipitrem Numen solare, & per globum serpente animatum, eiusdem vim penetratiuam fœcundatiuamque expressam ex dictis patet indicari; iam ad quarti hierogrammatismi arcana progrediamur.

Epies interpres Deorum & hieromātæ apud Euseb.

HIERO-

Schemat. I. Lat.Or.

HIEROGRAMMATISMVS IV.

In Mundum Elementarem Triformis Numinis influxum exhibens.

IN præcedentibus ostensum fuit, quomodo Triforme Numen ad extra prodeat in intellectualem, & siderium Mundum, nunc in hoc quarto hierogrammatismo ostenditur, quomodò ex siderio in elementarem Mundum, & hinc in generationis sphæram labatur, exqua rursus assumptis alis in monadem solitariam fiat reditus; Sed explicemus Symbola.

Symbulorum quarto hierogrammatismo cōtentorum explicatio.

Primo post accipitrem occurrit figura, literæ Ibiacæ *a* in formã literæ Alpha trãsformata, post quã baculus *b* siue linea, literæ pręcedẽti connexa, post hanc tres circuli *c*, post hos iterum baculus *d* cũ tribus quadratis *e*, post quæ quinque triangula rectangula *f*, quorũ vnum è regione quadratorum, reliqua quatuor triangula infra ponuntur vnà cum baculo cycloformi *h*, quibus omnibus subiungitur feretrum *g*; quo Symbolorũ apparatu maxima & insignia mysteria, vt ex interpretatione patebit, innuunt. Et primò quidem character in formam Alpha prostratus, idem est, quod Agathodæmon: siue bonus Genius, estque character alphabeticus, primum in alphabeto Ægyptiaco locum obtinens; dicitur ibiacus, quia ex Ibidis situ primùm ab Aegyptijs inuentus est. de quo vide fol. 149. & fol. 236. Sequuntur tres circuli, siue orbes, infrà orbes figura in formam linearem sceptri producto crure, quo innuitur, quod sicut Agathodæmon archetypus triformis est, ita & virtute triformi in triplex cœlum scilicet stellarum fixarum, planetarium solare, & lunare influit. Per baculum verò cum tribus quadratis indicatur vlterior ex Triade circulari in tetradem siue quaternarium, qui numerus rerum corpo-

Quid tres circuli.

Quid tria quadrata.

rerum in mundo vniuersitatis nota est; & hinc in triadem siue ternarium angularem processus, quem referunt per trianguli rectanguli figuram in eadē serie constitutā, estque generationis nota, vt postea ostendetur; post quæ quatuor alia triangula rectangula ponuntur, quibus ostenditur processus triadis geneticæ in τετρα στοιχειωτικὸν, hoc est, quaternarium Elementarem, ex cuius coniunctione cum ternario septenarius numerus mysticus, & harmoniam totius continens, magnus, inquam, ille triangulus geneticus, ex quinque alijs triangulis, qui quinque rerum generabilium subiecta in elementari Mundo signant, constitutus nascitur. Sunt autem quinque subiecta, primò elementares impressiones, quas μετέωρα græci nominant. Secundò ἄψυχα, inanimata corpora siue mineralia. Tertiò ἔμψυχα siue vegetabilis naturæ. Quartò αἰσθητικὰ siue sensitiuæ naturæ. Quintò ex sensitiuâ & vegetabili naturâ composita, quæ ζωόφυτα græci vocant. Quibus si rationalis & intellectualis natura accedant, habebimus septenarium illum mysticum rerum omnium terminum, ex quibus quidquid in tota rerum vniuersitate latet absconditum, constituitur; per baculum verò cycloformē ℊ, processus cyclicus supremi Numinis ex circulo in lineas, hoc est, ex cœlestibus in elementaria, & deindè hinc iterum in circulos agitati, in monadem solitariam reditus ostenditur. In calce tandem pheretrum cultus diuini siue venerationis nota ponitur, qua venerationis, attractionisque Numinis istius Triformis in omnibus rebus latentis, modus & ratio monstratur. Atque hæc est interpretatio quarti hierogrammatismi, quem ita sese habere, iam ordo postulat, vt authoritatibus debitis ostendamus, nè quicquam propriâ coniecturâ finxisse videamur. Sciendum itaque Aegyptios, vt alibi quoque probatum fuit, non tantum arcana sua mysteria sub ingeniosâ sacrorum animalium architectura exhibuisse, sed & eadē sub varijs figuris geometricis (erant enim, vti Geometriæ inuētores, ita eiusdē præ cœteris mortalibus peritissimi, & arcanorū eiusdē probè cōscij, vnde & ΠΙΑΡΔΕΝΑΔΑΠΤΗΣ *Ardenadaptæ* dicebātur) ita quidē, vt huiusmodi scientiæ, quæ apud reliquas nationes summo in honore & pretio haberentur, paucosq. earū peritos sortirentur; eæ teste Clemente & Philone in Aegypto penè vulgares essent, de quibus ita Clemens lib. 1 Strom: dū Democriti cuiusdā suâ eruditionem intemperātiùs prædicantis mentionem facit his verbis Καὶ λογίων ἀνθρώπων πλείστων ἐπήκουσα. καὶ γραμμέων συνθέσιος μετ' ἀποδείξεως οὐδείς κώ με παρήλλαξεν, οὐδ' οἱ Αἰγυπτίων καλεόμενοι Ἀρπεδονάπται. *Et homines doctos audiui plurimos, & in componendis cum demonstratione lineis nemo me adhuc superauit, nec qui Aegyptiorum quidem vocantur Arpedonaptæ*; quod verbum verè Ægyptiacum est, & significat ingeniosos machinatores, vti ex Lexico nostro patet; ἱερογραμματεῖς verò de genere erant Sacerdotum, τῶν ἱερῶν λογίων ἑρμενευταὶ appellati; ἱεροφόροι quoque & ἱερόστολοι dicuntur; ὅτι τὸν ἱερὸν πάσης λόγον περὶ Θεῶν πάσης καθαρεύοντα δεισιδαιμονίας, καὶ περιεργίας ἐν τῇ ψυχῇ φέροντες, ὥσπερ ἐν κίστῃ τὰ περιστέλλοντες. *Quod Sacram doctrinam ab omni superstitione & curiositate puram in animo suo tanquam in*

Quid per 5 △

Arpedonaptę qui?

cista

cista gestant, atque continent. Ita Plutarchus de Osir. & If. Vates quoque fuisse innuit Suidas οὗτοι παρ' Αἰγυπτίοις ἦσαν δεινοὶ, καὶ περὶ τῶν μελλόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν. Tales fuere peruetustus ille Bitis, & Iachim τῶν περὶ τὰ ἱερὰ καὶ ἱεροσκόπων οἱ ἐμπειρότατοι. qui Moysis in Ægyptios imperium dicuntur Pharaoni prædixisse. Ceteros gradus Sacerdotalis ordinis, vide passim hoc opere allegatos, & apud Clementem lib. 6. fuse descriptos vbi & functiones singulorũ graphicè exponuntur; de Entaphiastis, Odis, Horoscopis, Stolistis, Prophetis, Pastophoris, cum fusissimè tractet vt dixi, Clemens cit. locũ Lector consulere poterit; patet igitur quomodo Ardenadaptæ à Sacris & Sacerdotibus distinguantur.

Porrò Sacerdotes geometricis ritè imbuti, vti animũ ad altiora philosophiæ sacramenta parabant, ita geometricas figuras & numeralẽ scientiã ad perfectè philosophandum, assumere solebant. Quemadmodum ingeniosè in hoc hierogrammatismo partim per numeros, partim per geometricas figuras præstitum est; rerum siquidem arcanarum rationem penitius trutinantes, cum comperirent, DEVM & numeros, & geometricas figuras, vti triangulos, quadrata, circulos, harmonicasque proportiones in suis operationibus affectare, easdem sanè meliori & comprehensibiliori modo, quàm per dictas formas exhibere non potuerunt. Quos secuti Pythagoras & Plato sapientum Magistrorum sapientes discipuli, maxima quæuis mysteria sub ijsdem formis expresserunt. Sed ad rem.

Prima huius hierogrammatismi figura est A, quâ significabant Agathodœmona, estq; character ibiacus, ex ibidis incessu situquè â Mercurio inuentus, de quo curiosa multa, & consideratione dignissima vide in mysticâ Aegyptiorum Alphabeti fabricâ, & in hierogrammatismo huius figuræ proprio; Per hunc enim characterem primò motum ex supernis ad inferna, vti pyramidalis figura eiusdem ostendit, significant; ipsa verò vti, primatum inter literas, ita & primatum Genij huius designabat; quem ipsi Agathodœmonem, siue bonum Genium Aegyptij vocabant, & sic exprimitur Ἀγαθὸς Δαίμων, Aegypti, initialibus literis sub vnâ comprehensis. hic enim præter dictarum vocum capitales, vt dixi literas, eius quoque Aegypti portionis figurã, quam Δ passim, siue ⲁⲁⲗⲩⲧⲓ Copticè, hoc est bonum agrum vocant, exprimit. Hunc characterem vt plurimum ex tribus vel perseæ, vel papyri thyrsis, in figuram primæ literæ alphabeticæ, quam sic exprimebãt adaptatis, compositum, in solemnitatibus Comasiarum vt dictum est Deorum statuis præferebant. Vide quæso, quæ de hoc monogrammatè in Prodromo Copto folio 231. fusius, & in hierogrammatismis de persea, pheretro sacro, & de charactere A fusius disseruimus; vt enim hîc singula repetantur, nec temporis angustia, nec operis moles permittũt. Sufficiat hunc characterem Agathodæmonis symbolũ & hîc nos innuisse, & alibì fusiùs demonstrasse; Ponitur itaque Agathodœmonis character primo loco, ad ostendendum huius in Mundo inferiori, & sensibili imperium, quod pulchrè exprimitur per baculum vnius ex cruribus characteri annexum;

A γαθος
Δ αιμων

Figura Agathodæmonis

xum; character quoque non erectus sed prostratus est, quo indicabant, Agathodœmonis non absolutum imperium, hoc enim per symbola recto situ disposita indicabant, sed vicarium siue dependens à superioris Numinis directione, quod per prostrata symbola denotabant, vt in sequentibus fusiùs ostendetur, sed iam ad reliqua symbola interpretanda calamum conuertamus.

Quid per 3. circulos notetur.

OOO

Per tres circulos intelligitur triformis Numinis sub forma Agathodœmonis in trium Mundorum, Empyrei, Siderei, & Elementaris præsides particulares, influxus & dominium, qui tribus circulis denotantur, ob idealem, quam quisque habet cũ supremo, & supramundano Deitatis circulo perfectam analogiam, vt postea dicetur; per baculum transuersum, & tria quadrata, eiusdem triformis Numinis dominium influxusque, qui mediãtibus tribus Mundis genialibus fit in tres Mundos corporeos, materiales, siue quos hylæos philosophi vocant, quorum prior corporum aëriorum, alter aquaticorum, tertius terrestrium corporum mũdus est. Notantur tribus quadratis, cum ob quadratorum cum corporeis rebus similitudinem, vt posteà dicetur, tum ob quatuor elementorum, ex quibus existunt, compositionem. Atque per tres circulos indicatur triplicis Mundi figura, Empyrei, Siderei, elementaris, in quos supremum Numen potentiam, bonitatem, & pulchritudinem suam exerit. ita Aegyptij apud Aristotelem lib. 11. c. 3. & 4. *Mens ipsa humana, cum orbem intellectiuum perspexerit, nobis renunciat illum esse opus primum creatum, summoque decore insignitum existere, illaboriosum inafflictumque, imò lætabundum suo lumine, profluentesque ab alijs essentijs exultanter substantias in seipso continere; Quarum Iouis planeta est primarium exemplar omnium illius entium; neque verò nullibi collocatur, sed in alio orbe secundario, bono tamen illustri, perpetuoque, ac eius primi simulacro referto. vndè etiam decet eum esse bonum absolutumq; siquidem metatypus est, & similis archetypo. rursus; hic mundus infimus similis est cœlesti, vti vitæ, essentiæ bonitatisque causatiuæ, successiua iugiter generatione est quadamtenus perpetuus, sicuti ille constanter. Siquidem omnis vita nostra cum sit similitudo superioris, continuatur ab orbe illo continuato adhuc per supremum principium.* Et in sequenti capite. *Cum itaq; essentiæ princeps lux infinita nunquam corumpatur, nunquam etiam desinet illuminare orbem supercelestem, isque cœlestem, ideo quoquè hic secundarius Dominus infimi, vtpotè primus illius primarij semper existat. Et quanquam princeps Mundi superioris parum referat ab inferiore, nihilominus conatur seruare illum, seruator porrò Mundi intellectualis, est lux primæua, Mundi autem cœlestis ille supercœlestis, siue Genialis; huius autem infimi sensibilis, ille medius cœlestis, omnes tamen seruantur consistuntque virtute Authoris primi, qui eos suæ administrationis robore fulcit ac sustinet, vt qui eum, à quo pendent reliqui, peronat.* Atque hoc ita esse pulchrè docet Plato in Alcinoe cap. 11. & 12. vbi ait, mundum corporeum ex Elementis compositum, in quo processus rerum fit per lineas rectas, per quadrangulum fuisse indigitatum à priscis, quæ scoliastes eius ita explicat,

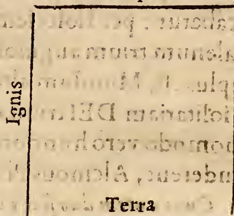
Quid per 3. □ □ □

Aristotelis Philosophia Aegyptia

Quid per quadrangulum.

in

in Elementorum motu duplex linearum situs considerandus est, iuxta situm Elementorum duplicem: Terra, & Aqua opposita, in hieroglyphico quadrangulo basim scilicet, & oppositum ei latus obtinent, quem situm semper planum, vel vt Mathematici loquuntur terræ, siue Horizonti parallelum, vnum supra alterum sortiuntur; Aer verò, & ignis quia sursum vergunt hinc latera in hieroglyphico quadrãgulo πρὸς τὰς ὀρθὰς prioribus lineis insistẽtia, aeris & ignis sursum vergẽtis naturam apprimè declarant; atque adeò quatuor Elementorum qualitates per quatuor quadranguli latera apte exprimuntur. Quæ omnia in nostra Geometria hieroglyphica fusè explicabuntur. Cùm verò sol Zodiacum perambulans, maximè elementarium siue mixtorum corporum miscellam incitet, & ad generationes rerum disponat; hinc per tria quadrata haud incongruè annum indigitarunt, qui teste Diodoro Aegyptijs in tres partes scilicet in Ver, Aestatem & Hyemem diuidebatur, quæ partes per tria quadrãgula, vti & per quatuor latera quatuor mẽses, aut quatuor signa Zodiaci; quibus singuli anni trientes constabant, denotabantur; per hæc enim dedecamoria sol diuinus ille Osiris, Agathodæmon Aegypti transiens, elementa ad rerum omnium productionem excitat. Atque huic nostræ interpretationi haud abludit Horus his verbis: ἔτος τὸ ἐνιστάμενον γράφοντες, τὸ τέταρτον ἀρούρας γράφουσιν· ἔστι δὲ μέτρον γῆς ἡ ἄρουρα πηχῶν ἑκατὸν βουλόμενοι τὸ ἔτος εἰπεῖν, τέταρτον λέγουσι &c. *Instantem annum significantes, quartam arui partem scribunt; Est autem* ἄρουρα *siue Aruum terræ mensura centum complectens cubitos. Atque hòc ideò, quod à Sothis ortu ad alterum quarta diei pars sit interiecta.* Cùm enim Solis annus 365. diebus absoluatur, Aegyptij quarto quoque anno superuacuum diem, quem ἐπαγομένην vocant, computantes intercalabant; quatuor siquidem diei quadrantes diem perficiunt; Vide quæ curiosissima de hoc hieroglyphico in Prodomo, & deinde in nostra Astronomia hieroglyphica fusè tradimus. Vides igitur quomodo Agathodęmon ille supramundanus triformis ex triade illa mundorum intellectualium incorruptibili, æternâ, per circulos indicatâ, moueatur in triadem tetradicam, siue quaternariam mũdorum trium elementarium; ex simplici videlicet & immutabili, in angulosam corruptionibus obnoxiam, variamquè hylææ mistionis faciem, quam apte quadrangula figura refert, feratur. Quæ vt paulò altius dilucidentur.

2 / 1 mense 3 / 4 — 6 / 5 7 / 8 — 10 / 9 11 / 12

Quomodo annũ notarent Aegyptij?

Sciendum est, Aegyptios ad DEI signandas virtutes, geometricis vt plurimum figuris (quod Platonem, & Pythagoram eos secutos fecisse Laertius, & Malchus in vitis eorum ostendunt) vsos esse. Inter cæteras autem trian-

Trianguli significationes

triangulum maximè obseruarunt; & in ipso tres iterum affectiones, vel enim triangulum constat tribus æqualibus lateribus, & dicitur isopleuron, vel duobus tantum, & dicitur Isosceles, vel tribus lateribus inæqualibus, & dicitur Scalenus; per Isopleuron diuinitatis triformis in mundum corporeum processum, vndè teste Platone corporei Mundi præsidibus Dijs dicabatur: per Isoscelem processum eiusdem in siderium Mundum; per Scalenum trium angulorum inæqualium, quorum prior rectus, alter tertij duplus est, Mundum alterationis, hoc est elementarem; per Circulum verò solitariam DEI triunam naturam, vt posteà dicetur, aptè denotabant. Quomodo verò hunc ordinem & seriem generationis rerum omnium ostenderent, Alcinous Platonicus fusè & pulchrè deducit.

Isopleurus.

Isosceles.

Scalenus.

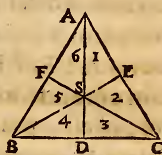
Alcinous. c.11.

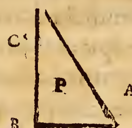
Cum autem duo sint ex quibus mundus est constitutus, corpus & animus; quorum illud quidem aspectabile & tractabile hic neque aspectabilis est, neque tractabilis, vtriusque vis & constitutio est diuersa. Corpus enim ipsum ex igne, terra, aqua & aere coagmentatum est. Si quidem hæc quatuor, quæ sanè nullum ordinem elementorum prius habebant, mundi opifex formauit Pyramide atque cubo, Octaedro & Icosaedro & præter hæc omnia dodecaedro. Materia enim quatenus Pyramidis figuram suscepit, ignis extitit: quòd hæc omnium maximè secando & diuidendo sit accommodata, paucioribusque triangulis constet, atque idcirco sit rarissima; quatenus autem Octaedra facta est, simul aëris qualitatem accepit: sicut & aquę, quatenus Icosaedri forma est ornata. Cubi verò figuram terrę attribuit, vt omnium maximè solidę atque firmæ. At dodecaedrum ad ipsum vniuersum accōmodauit. Magis autem quam hęc omnia ad principia accedit natura planorum. Si quidem plana solidis sunt priora. Planę verò naturæ duo quidem progenitores triāguli pulcherrimi rectanguli, vnus Scalenus alter Isosceles. Atque Scalenus cum vnum angulum habet rectum, alterum continentem duas tertias vnius recti, reliquum verò eiusdem partem tertiam, hunc quidem priorem dico. Hoc autem Scalenus triangulus pyramidis & octaedri atque Icosaedri elementum est. Cum Pyramis ex triangulis quatuor, omnia latera æqualia habentibus constituatur: quorum quilibet, in sex triangulos Scalenos, quales modo dicti sunt, distribuatur. Octaedrum vero ex octo, qui similiter singuli in sex Scalenos diuidantur. Sicut & Icosaedrum ex viginti. Alter verò (dico autem Isoscelem) aptus est ad constituendum cubum. Quoniam huius speciei quatuor trianguli coniuncti, quadratum absoluunt: sicut sex quadrata, cubum. Dodecaedro autem ad vniuersum Deus vsus est. Quia in cælo signa duodecim conspiciuntur in Zodiaco, quorum vnumquodque in partes triginta secatur: quemadmodum in dodecaedro ex duodecim pentagonis composito, horum cuilibet in quinque triangulos diuiso, sex trianguli insunt: sicque in toto dodecaedro trianguli trecenti sexaginta reperiuntur, quot & ipsius Zodiaci sectiones sunt. His igitur figuris materia à Deo expressa mouebatur: primùm quidem rudibus vestigijs sine ordine, deinde ab eodem in ordinem adducta, secundum eam rationem, quam in illa coagmentatione omnia inter se obtinent. Neque tamen hæc loco discreta manent, sed in perpetua agitatione sunt, eandemque materię afferunt. Quoniam mundi ambitu

bitu

bitu constrictâ pelluntur, & alternis pulsibus ipsa feruntur: ea quidem quæ tenuiorum sunt partium, in regionem crassiorum. Quare nihil omnino inane relinquitur, & corpore vacuum: atque in illis inæqualitas permanens, concussionem affert. Si quidem materia ab ijs agitatur, & hæc ab illa.

Quomodo verò Plato ex mente Ægyptiorum quatuor regulares figuras composuerit ex scalenos cuius vnus angulus rectus, alter duas tertias vnius recti, reliquus vero eiusdē tertiā partē habeat, id est cuius vnus angulus 90. alter 60, tertius 30, graduum sit; cum hucusque commentatores eius latuerit, nostrarum partium esse rati sumus, id geometrico ratiocinio hoc loco demonstrare. Primò itaque describebant triangulum æquilaterum ABC, ex cuius angulis A B C totidem perpendiculares, AD, FC, & EB ducebant, diuidebaturque triangulus ęquilaterus in 6 triangulos scalenos omnes ęquales & similes, vti numeri ostendunt, quorum singuli vnum angulum rectum, reliqui duos, partim 60, partim 30 graduum constituunt, & ij quidem, qui puncto medio S insistunt, 60; quæ terminant in punctis ABC triangulum, 30; qui deniq; medijs lateribus in punctis F D E cōsistunt, 90 graduū sunt. Lateraq; sortiūtur sub ea proportione, quam numeri 3, 4, 5 habent; quorum mysterium postea explicabitur.

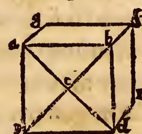

Huiusmodi itaque triangulum dicebant nunc geneticū, nunc γαμικὸν, siue nuptialem figuram, quod principiū esset generationis rerū omnium sublunarium, hoc pacto, per basin BA notabant principium rerū passiuum, humidum videlicet, siue Isim; per normalem CB, AB insistentem innuebant principium rerum actiuum, calidum videlicet siue Osirin, masculam vim; per AC verò hypothenusam, ex vtroque compositum, Horū; vti in 3. libro fusè ostensum est. Iam videamus, quomodo huiusmodi triangulis Isoscele & scaleno, tanquam primis principijs, quatuor figuræ regulares, & consequenter quatuor elementa quorum ea symbolum sunt, producantur; In quarū consideratione duo gradus sunt obseruandi, hoc modo. Terræ symbolum cubum, ita conficiebant, primo Isoscelem *a b c* quadruplicabant, & proueniebat quadratum, *a b e d*; hoc ductum in 6, cubum constituebat *a b e d i f g*: ita vt Isosceles, Proclo teste, esset terræ primum principium, quadratum verò proximum. Porrò ignis symbolum pyramidem, seu tetraedron ita conficiebant. Cum tetraedron 4 constet triangulis æquilateris, quorum vnusquisque iterum, vti paulò ante ostensum fuit, ex sex scalenis constituatur, 4 ducta in 6 producebant 24 scalenos geneticos; (ita enim imposterum appellabimus huiusmodi triangulum) pyramis itaque tetrapleura hoc pacto non ignem tantum; sed & totum vniuersū, in quod ignea vis se occultè diffundebat, notabat; hoc autem pactò in corpus id deducebant.

Triangulum geneticum quod?

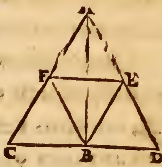
Terre symbolum quod?

Ignis symbolum quod?

Tetraedron quomodo fiat.

Triangulum Isopleurum ACD subdiuidentes bifariam, duos efficiebant Scalenos A B C, B A D, quo quidē notabant processum Numinis ex Mundo Archetypo in Mundum alterationibus mutationibusque, qui significabatur per scalenum, expositum; hos Scalenos bifariam iterum secantes, producebant isoscelia B F A, B E A, processus Numinis per influxum siderium indices. Hos Isosceles iterum bifariam secabant, per lineam FE, & producebant quatuor triangulos isopleuros A F E, F E B, E B D, F C B, quibus complicatis efformabant primum omnium solidorum corporum tetraedron, triade abeunte in tetradem, id est, trianguli oriebatur figura quatuor planorum, siue pyramis trilatera, & ex tribus angulis nascebantur anguli duodecim; adeò vt in vnica hac figura haberent omnem totius Mundi tàm siderei, quàm elementaris seriem; Trigonus enim triade suâ rerum exprimebat generationem, vt posteà ostendetur; quaternarius laterum, elementa. Tria & quatuor coniuncta dabant septenarium siderei Mundi, septem planetarum circulis conspicui; duodecim anguli, Aplanes siue Zodiaci duodecim denotabant dimensiones; figura erat acuta & pyramidalis, quâ innuebant ignem siue calorem, generationis rerum principium actiuum, quod elementa, planetas, Aplanem, verbo omnia permearet:

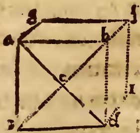
Mystica Philosophia in Tetraedro.

Octaedron quid denotet.

Iterum cum octaëdron ex 8 Isopleuris siue æqualium laterum triangulis constitueretur, quorum vnusquisque iterum ex sex scalinis geneticis cōficeretur, 8 ducta in 6. dabant 48 scalenos, quibus constituitur octaëdrō aëris symbolum. Denique cum Icosaedron 20 triangulis æquilateris constet, vnusquisque autem eorum 6 scalenis; hi ducti in 20, dabunt 120 scalenos, ex quibus tanquam principijs icosaedron constituitur, ac proindè in aquæ symbolum fuit assumptum. Habemus itaque in tetraedra pyramide 24, in octaedro 48; in Icosaedro denique 120 scalenos geneticos; ex quorū comparatione Plato ab Ægyptijs & Pythagoræis doctus in notitiam venit proportionis elementorum, quam vnumquodque ad alterum obtinet.

Icosaedron quid notet.

Nam quia ignis, aer, & aqua pro primo principio scalenum habent, terras verò Isoscelem; collegit, hæc omnia in se inuicem nequaquam dissolui atq; permutari posse, Terram, inquam, cum reliquis tribus; tria verò aërem aquam, & ignem ob commune singulis principium geneticum, in se inuicem actu dissolui & permutari.

Cubus quid notet.

Significauit quoque, quæ in numeris triangulorum, ex quibus tanquam ex primis principijs tria elementa constant, proportio existit, inter 24, 48. & 120. eandem esse in densitate & raritate substantiæ inter ignem, aerem, & aquam, proportionem. Vt scilicet ignis aere sit duplo rarior, sicut aqua quatruplò eodem tenuior; & se habent sicuti scaleni tetraedri 24, ad octaedri 48, & icosaedri scalenos, 120. Cubus verò terræ symbolū, vti ex heterogeneo, videlicet, isoscele triangulo componitur, ita

quoque

quoque cum reliquis 3 elementis ex hoc ipso permutari non posse iudicauit; subesse tamen cubo terræ symbolo harmoniam quandam, totius harmoniæ mundanæ moderatricē, ex partibus eius cognouit, videlicet ē sex planis, duodecim lineis, octo angulis solidis, viginti quatuor planis, ex quibus cubus constat, id est, proportiones harmonicas, 6 ad 12 duplam, diapason; 6 ad 8 sesquialteram, diapente; 12 ad 8 sesquitertiam, diatessaron; 8 ad 24. triplam, diapason diapente; 6 ad 24 denique duplam, disdiapason. Sed quoniam præter has 4 solidas figuras regulares, quintam etiam constitui posse videbant ex pentagonis, quorum 3 in vnum compacta, solidum angulum conficerent, atque ita figuram complerent 12 basium, siue dodecaëdram, vt corpora, quæ naturâ constant, omnino responderent mathematicis, quæ Pythagorici Ægyptios secuti, naturalium ideò rerum prima dicebant principia; atque hoc dodecaedron vniuerso adscribebant, non vt nonnulli putant, quintæ essentiæ superlunari; sed quinto magno corpori vniuersi, ex quatuor primis corporibus simplicibus composito. Hoc pacto; 12 pentagonos isopleuros, quorum vnusquisque in 5 isoscelia diuidebatur, cum ita in vnum coaptari posse viderent, vt nihil vacui remaneret inter cōmissuras laterū, præterea, hi in cētro circuli coniūcti 12. pyramides pentagonas cōstituerent; mysteriū vniuersi subolfacientes; per 12. latera dodecaedri primò, 12. sedes Zodiaci, quem ipsi totius vniuersi terminum dicebant, referebant; hæ enim sedes quasi stellarum radioso influxu in centro terræ coniuncti, totidem pyramides constituebant pentaedras, 12 penetralium per quæ Numina in inferiorem mundum influerent, symbolum, de quorū mystica ratione cum fol. 177. iam egerimus, id Lector consulere poterit. Quemadmodum itaque hæ 12 pyramides pentaedræ verticibus suis in centro terræ connexæ, ita aptè coniunguntur, vt nullum vacuum intermediū relinquant; ita mundi vita per Numina, quæ dodecaedris Zodiaci præsidēt ita per omnia diffunditur, vt nihil sit, quod non eam participet. Iterum quemadmodum cubus terræ symbolum ex isoscelis componitur, ita & pentagoni dodecaedri, quo quidem mysterio nescio, quem occultum consensum notabant, Zodiaci masculi cum Terra fœmina, ē quorum coitu omnia nasci dicebantur.

Cubus totius harmoniam continet.

Dodecaedrō vniuersum notat.

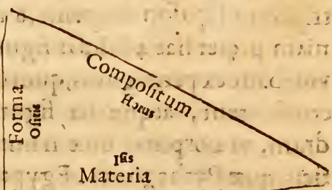
Nam sicut ex bisectione isoscelis in cubo & pētagonis dodecaedri cōsideratis nascuntur scaleni, ita ex terra ceu principio passiuo, atque ex motu Planetarum sub 12 Firmamenti (quæ sunt veluti principium quoddam actiuum) signis influxuq. in terram facto, nascuntur scaleni genetici, hoc est omnia in mundo sensibili entium diuersa genera.

Vides igitur, quomodò ex primis & simplicissimis lineis, & figuris ad corporum genesin, totiusq. corporeæ naturæ arcanum procedebant. Sicuti autem per circulum centro, radio, circumferentia trinum, triunam diuinitatem, ita per triangulum æquilaterum triunam diuinitatem in operibus creationis sese exhibentem, vti dictum est, notabant; & circulus quidem nihil

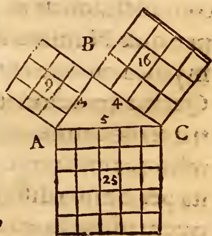
Triangulum æquilaterum Deum vt creantem notat.

ex se gignit, vtpote complementum & polygonorum omnium maximum infinitis lateribus constans, ita abditè solitariam vnitatem trinam signat, trigonus verò pincipium totius generationis, omnium reliquorum siue figurarum polygonarum, siue corporum, vt paulò ante ostensum fuit, genitor est; Hunc proximè sequitur isosceles, terræ & firmamenti symbolum, quod sequitur, Scalenum rectangulum, ad summa geneticæ naturæ mysteria indicanda. cōstat triangulū Scalenū, vti supra dictum est, tribus lateribus inæqualibus, totidemque angulis, recto vno, & duobus acutis; per rectum, constātem & immutabilem naturæ in operando legem; per duos reliquos, vnum maiorem subduplum motum augmentationis, per tertium subsesquialterum diminutionis, diuisionisque rationem indicabant; per lineam præterea inferiorem, quæ basin trianguli constituit, significabant, teste Plutarcho, principium passiuum rerum, maximè terram siue Isidem. per normalem ei rectà insistentem, principium rerum actiuum, formam, Osirim siue solem; per hypotenusam denique siue subtensam vtramque lineam coniungentém, compositum, Horum, filium ex vtroque natum acutè indicabant; vide fol. 201.

Triangulum Scalenum quid notet.

Sed videamus modò arcanum totius sub citati scaleni figurâ reconditum; latera huius se habent ad inuicem, sicuti 3. 4. & 5. vt in figura patet, vbi vides triangulum Isopleurum, sub ternario numero, quaternarium sub isoscele, quorū duo quadratū, & deinde cubū constituūt. Porrò 3. 4. & 5. simul iuncta faciunt 12, dodecaëdron naturæ, vt sicuti numeri in numeris, lineæ in lineis, figuræ in figuris implicite continentur; ita omnia in omnibus esse, occultè hisce præfigurabant. Præterea latus AB 3. in se ductū, cō-ficit 9. latus BC 4. in se ductum constituunt, 16. quæ simul iuncta constituunt tantum, quantum latus AC 5 in se ductum videlicet 25. arcanum ingens in mathematicis, & inuētionum infinitarum ferax, ab Ægyptijs primum inuentum; à Pythagorâ verò sub suo nomine propalatum; quo mundanorum corporum, adeoquè totius vniuersi genesin per geneticos triangulos, subtili sanè ratiocinio indicabant, sed hæc ex professò in Geometria nostra hieroglyphica.

Hinc infrà tria quadrata immediatè ponebant quinque triangulos Scalenos, ad indicandum, corporeum siue elementarem Mundum, quinq; entium gradus in se continere, in quæ triformis Numinis vis agat; est primus gradus purarum elementarium impressionum; alter Mineralium siue Metallicorum corporum; tertius vegetabilium; quartus sensitiuorum; quintus rationalis naturæ corporeæ; hi enim gradus entium, cum ex materiâ

teriâ & formâ componantur, aptè ea per totidem triangulos geneticos indicabant; hosce verò triangulos in vnum maius triangulum disponebāt, vt eo generationem in mundo quintupartitam ostenderent. Quæ omnia cum fusissimè ex varijs reconditorum scriptorum monumentis, cum in Oedipo, tractatu de Geometria hieroglyphica; tum in proprijs trianguli; quadrati, circuli hierogrammatismis ostenderimus, hic fusiores esse noluimus.

Inter quinque Scalenos occurrit alia figura ⚲, quâ nihil aliud indicare voluerunt, nisi per innumeros circulos, & figuras diuinæ Mentis processum, hoc est, per Geniorum orbem in Mundum siderium & elementarem, tandem ex hoc veluti infimo, per figuras recti-lineas indicato, in orbē diuinitatis, hoc est in seipsum reditum. Quem processum aptè hæc præsens figura indicat, per lineam rectam circulo annexam. Verùm nè quicquam confinxisse videar, audiamus Alcinoum Platonis c. 14. qui ex mente Aegyptiorum ita pulchrè dicta describit, vt ad hanc figuram respexisse videatur; hic vbi de mente diuinâ in corporeum mundum per varios circulos fusè agit; tandem hisce verbis discursum suum concludit. Figura cycloformis quid?

Ex omnibus denique circumuolutionibus, reuolutionibusq́; absolutus numerus, tempusq́; complebitur, cum ad idem punctum sidera peruenientia eiusmodi recipiant ordinem, qualem linea quæpiam recta à supremo circulo vsque ad terram secundum perpendiculum considerata, omnium centra in ipsa conspiciantur.

Occurrit tandem feretri figura ⌶, quo honorem & reuerentiam, quâ supremo huic Numini debebant, indicabant. Dicitur hęc figura feretrum sacrum Ægyptiacè ϯⲥⲗⲏ *Tisle* cuius ratio significati, vt luculentiùs appareat, ab eius primis incunabulis ordimur. Notum est ex Clemente Alexan. lib. 6. Stromat. & Apuleij metamorphosi, in pompis Comasiarum Isiacis, 4 simulacra, quas ipsi 4 literas appellabant, circumlata fuisse: instrumentum autem quo illa ferebant, in formam quadranguli parallelogrammi, vt illud mysterio quaternarum literarum vndequaque corresponderet, fuisse concinnatum, cruribus oppositis parumper protensis, vt feretrum facilius gestātium humeris exciperetur; instrumentum simile ferè ijs, quo hodiè mortuos efferre solent. Duobus autem modis id confectum fuisse, forma in Obeliscis passim obuia sat superque docet; primò per modum nudi quadranguli, cui superimponebant tum sacra simulachra, tum cistam opertaneam sacrorum; secundò, per modum cistæ quadrangulo insertæ, iuxta quā formā pariter spectanda proponitur. Hoc itaque instrumentum adeò Ægyptijs vsitatum fuisse legimus, vt id ob mysticas rationes quaternarij, in album hieroglyphicorum, sicuti omnia reliqua instrumenta, quæ sacrificijs cerimonijsque quouis modo inseruiebant, assumpserint: per quaternarium enim laterum, quadripartitam mundi plagam, aut quatuor elementa, in quam 4. Genij, quos supraimpositos portabant, vim suam diffundere credebant, indicabant: nobile cum primis reddebant hoc instrumentum, sacra lipsana quæ Quid feretrum notet.

cistæ

cistæ eiusdem condebantur; videlicet, phallus Osiridis ficulneus, tæniæ Isidis, ἀδίαντα & καὶ πόπανα Hori, similiaque absurda, apud eos in pretio & æstimatione habita, vnde dicebatur cista sacra, oportanea sacrorum, teste Suida, κίσαι ἱεραὶ & portantes eam κιστοφόροι appellabantur.

Cista Sacra quid? Sacra dicebatur, quod operta esset, neque exposita profanorum oculis. Hanc autem summâ celebritate circumgestatam, feretroq. impositá Apuleius in metamorphosi sua docet, his verbis: *Porrò cista secretorum capax penitùs cœlans operta magnificæ religionis.* Mysteriosa quoque Suidæ, dicitur: ἀπὸ τοῦ μύειν τὸ στόμα à claudendo ore, quod scilicet deceat eos, qui audiunt videntque diuinas cerimonias, & religionis arcana, os obturent, nec vllo mortalium enuncient; vt verò pompam augerent, non quilibet, sed ex magnalibus ad eam portandum assumebantur, adeo quidem, vt Lampridius & Ælius Spartianus dicant, hisce sacris initiatum olim Commodum Imperatorem, non dedignatum humeros subdere huic ridiculo oneri, dum sacra Isidis coluit, caput rasit, Annubim portauit. Hinc, etiã Plutarcho teste, phallus gestari solitus pone virgines Canophoras & phallicum cani. Erant auté virgines Canophoræ, canistrum capite gestantes, in quibus omnes primitiæ essent repositæ; sed audiamus Aristophanem in Acharnaicis eas apposite describentem:

Aristophanes.

Πρόιθι ὡς τὸ πρόσθεν ὀλίγον ἡ κανηφόρος
Ὁ Ξανθίας τὸν φάλλον ὀρθὸν στησάτω
Ἐγὼ δ' ἀκολουθῶν ᾄσομαι τὸ φαλλικόν.

Vbi Scoliastes: Ἐν Ἀθήναις αἱ εὐγενεῖς παρθένοι ἐκανηφόρουν τοῖς Διονυσίοις ἦν τὰ ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα τὰ κανᾶ ἐφ' ἐν τὰς ἀπαρχὰς ἁπάντων ἐτίθεσαν.

Porrò qualia simulacra portarent in huiusmodi feretro, Clemens describit, cuius verba, cum passim in hoc opere citemus, fol. 121. & 128. ea consulere poterit ibidem Lector curiosus.

Feretrũ quid? Cum itaque feretrum dictis sacrorum vsibus destinatum esset, tum ob mysticam figurã, tum ob alias fines, inter hieroglyphica symbola, locum inuenit; ita vt Deos & Numina debito honore celebranda significaturi, feretrum hoc pingerent. Patet itaque origo & significatum feretri.

Verùm vt quæcunque hucusque de geniali Mundo, & Sacerdotum actionibus ei congruis, vti & de põpis publicis, & de in ijs feretrorum vsu diximus, authoritatem plenam sortiantur, hic apponam verba Apulei, lib. 11. Metamorphos. quibus dicta adeò exactè describit, vt ijs olim interfuisse videri possit: *Sed & Antistites sacrorum proceres illi, qui candido linteamine cinctum pectorale adusque vestigia strictim iniecti, potentissimorum Deorum proferebant insignes exuuias, quorum primus lucernam præmicantem claro porrigebat lumine, non adeo nostris illis consimilem, quæ vespertinas illuminant epulas sed aureum cymbiũ medio sui patore flammulam suscitans largiorem*; Atque hôc alludebant ad flammam bifurcatam ex capite pantamorphi emergentem: *Secundus vestitu quidem similis, sed manibus ambabus gerebat altaria, id est auxilia, quibus*

Apulaii l. 11. met. pompa Isiaca descriptio.

nomen

nomen dedit proprium Deæ summatis auxiliaris prouidentia : Atque huiusmodi statua occurrit in obelisco sennisérteo, sint Flaminio, circa basim obelisci. *Ibat tertius attollens palmam auro subtiliter foliatam nec non mercurialem etiam caduceum* : Hôc verò alludit ad simulachra, quæ in Schemat. I. Hierogrāmat. II. Lat. III. ponūtur, palmis, & crucibus ansatis, quæ crux ansata, eadē cū caduceo Mercurij Ægyptijs est, spectabiles. *Quartus æquitatis ostendebat indicium, deformatam manum sinistram porrecta palmula, quæ genuina pigritia, nulla calliditate, nulla solertia prædita, videbatur æquitati magis apta quā dextra; idē gerebat, & aureum vasculum in modum papillæ rotundatum, de quo lacte libabat*. Vide huius vestigia passim in tabula Bembina. *Quintus auream vannum aureis congestam ramulis; & alius gerebat amphoram. Nec mora, cum Dei dignati pedibus humanis incedere prodeunt; hic horrendum attollens canis ceruices arduas, ille superùm comeator & inferùm: nunc atra, nunc aurea facie sublimis, leua caduceum gerens, dextra palmam virentem quatiens; cuius vestigium continuò sequebatur bos in erectum læuata statum. Erat & bos omnipotentis Deæ fæcūdum simulacrum; quod residens humeris suis proferebat vnus è ministerio beato, gressu gestuoso; ferebatur ab alio cista secretorum capax, penitus celans operta magnificæ religionis. Gerebat alius felici suo gremio summi Numinis venerandam effigiem, non pecoris, non auis, non feræ, ac ne hominis quidem ipsius consimilem* (forsan globum alatum) *sed solerti repertu etiam ipsa nouitate reuerendam, altioris vtcunque & magno silentio tegendæ religionis argumentum ineffabile: Sed & ad istum modum fulgente auro figurata vrnula faberrimè cauata, fundo quàm rotundo, miris extrinsecus simulacris Aegyptiorum effigiata; eius orificium non altiusculè eleuatum, in canalem porrectum, longo riuulo prominebat, ex alia verò parte multum recedens spatiosa dilatione adhærebat ansa; quam contorto nodulo superse lebat Aspis, squammeæ ceruicis striato tumore sublimis*. Hactenus Apuleius: quam pompam hodie elegantissimè incisam spectamus in columnæ fragmento, quod reperitur in Hortis Mediceis, è regione eius lateris Obelisci, quod respicit hortos pensiles, & viā Pincianam, quam & hoc loco libenter inseruissem, nisi temporis angustia intentum retardasset.

Certè Apuleium sacrorum Ægypti conscium, hoc loco verè & propriè, sacras Sacerdotum cerimonias & pompas in solennitatibus Deorum celebrari solitas descripsisse, ei soli patere potest, qui aliquam rerum Ægyptiarū notitiam habuerit.

Clauditur porrò hoc totū Systema, ab omnibus alijs separatū, vt esset veluti inscriptio quædam & summaria compediosaq. omnium in Obelisco contentorum epigraphe, claudebatur quoque, vt ostenderent Numen Triforme totum Mundum in se continere, & omia in Mundo in diuina natura idem & vnum esse, iuxta illud phere cides de Hymno Iouis.

Ο θεὸς ἐστὶ κύκλος, τετράγωνος, καὶ τρίγωνος,
Κἄνος δ' ἡ γραμμὴ, κέντρον, καὶ πάντα πρὸ πάντων:

DEVS enim est Circulus, & quadratum, & triangulus, & linea, & centrum,

trum, natura, & omnia omnium. Cum enim essentia diuina sit infinita, rectè Circulus erit infinitus, cum & quadratum, rectè erit quadratum infinitum, & cum triangulus. rectè triangulum infinitum erit, & cum linea, & centrum sit, rectè illa in Deo erunt infinita, erit igitur circulus, sphæra, quadratum, triangulus, linea, centrum, in Deo idem prorsus; & punctum erit linea, & triangulus, & quadratum, & circulus, & Sphæra; quæ omnia geometricis rationibus demonstrata fol. 383. reperies. Cum enim diameter circuli sit linea recta, & circumferentia sit linea curua maior diametro, ergò circumferentia maximi circuli non quanti, quo maior esse non potest, erit minimè curua, quare maximè recta; coincidet itaque maximũ cum minimò, eritque idem, & circumferentia, & diameter circuli. Cum præterea diameter centro immobili circumducta aliquo vsq; triangulum; & tota circumducta, circulum describet; Diameter autem sit infinita, erit & triangulus, & circulus, quem describit, infinitus. Constat enim triangulum cuius vnum latus est infinitum, alia non posse esse minora, & quoniá quælibet pars infiniti est infinita, necessario infiniti trianguli latera erunt infinita; & quoniam plura esse infinita non possunt in eodem genere, ratio dictat, infinitum ex pluribus lineis componi non posse; licet sit maximus, verissimus, incompositus, & simplicissimus triangulus, & quia verissimus triangulus est, quia sine 3. lineis esse nequit; erit necessariò vna linea infinita tres lineæ, & tres vna linea simplicissima, in quâ angulus vnus tres, nec putes huiusmodi maximum triangulum quantum, nec ex lateribus & angulis compositum; sed in eo vnum, & idem erit linea infinita, & angulus, itaut linea sit angulus; quia triangulus est linea, quæ omnia sensibilibus, & quantitatiuis figuris repugnant. Idem de circulo, quadrato, & polygonis sẽtiendum est. Vt vel hinc subtile Aegyptiorum ingenium intelligas, quam quidem mirificam Theologiam occultâ quâdam allegoriâ in hoc primo hieroglyphico Schematismo, per circulos illos, & quadrata, & triangulos, & lineam innuere voluerunt.

Explicato itaque primo Schematismo, nihil restat, nisi vt quæcunque hucusque fusiùs forsan ostensa sunt, hic omnia per idealem quendam discursum hieroglyphicis denotatum, summatim ob oculos ponamus Curiosi Lectoris.

Obelisci Epigraphe SCHEMATISMVS I. Pars Orientalis.

Idealis Conceptus lectio hæc est.

Hierogram. I.

[1] Triformi Numini Hemphta, Menti primæ motrici omnium, [3] Menti secūdæ opifici; spiritui [2] pātamorpho; triuni, æterno, [1] principij & finis experti; Deorum secundorum Origini, quod Numē ex Monade sua solitaria veluti centro, & apice in — I. Mundus Archetypus.

Hierogram. II.

mundanæ pyramidis amplitudinē diffusū, bonitatē suā primò contulit Mūdò intelligibili Deorū secundorū, oriētis præsidū; q diuinitatis triformis charactere insigniti triplicis Mūdi præsides cōstituūtur. [A] Supremus in ordine, & choro suo Genius, virtutē ab Hēphta participatā, per Asseclas [EF] Genios iussis ei obediētissimos inferiori Mūdo [HI] cōtinuo influxu cōfert; vnde rerū omniū [K] varietas, nūc nascētiū [DL], nunc intereūtiū [GN], vt iterū renascātur, in inferiori Mūdo [HI] origo; & sic tandē humana felicitas completur, exemplar sacerdotibus ad imitandū in sacris propositū. — II. Mundus Angelicus.

Hierogram. III.

1 Hemphta ex cētro Monadis suæ [II] in dyadem, & hinc per dyadem, hoc est, Angelicas Mentes in triadē, mundi [III] hoc est in sidereum mūdum sensibilem diffusum: Supremo se communicauit Osiri, id est solaris mundi præsidi. Hic virtute participata siderei Mundi Anima, dux & moderator [2] cælorū agitator constitutus, ope sensibilium Deorum (planetarum) [6] Mundum vniuersū triformis Numinis charactere insignitum [7] viuificat, [7] fæcundat, [7] locupletat. — III. Mundus Sidereus.

Hierogram. IIII.

[a] Monas per [b] dyadem in [c] triadem, & ex hoc in [c] tetradē [IV] diffusa, hoc est IV. Mundum [e] elementarē, in eo per [a] Agathodæmonem [b] potentem, trinam suam diffusionem, [c] potentiamq. [d] propagat, [e] in triplicem Elementaris Mūdi faciem, siue Hyleos Mundos; & hinc in generationis Sphæram [f] quintuplici Entium ordine distinctam lapsa, omnia ad [f] generationsm, [7] fæcunditatem [7] vbertatem instimnlat; expletoque demum bonitatis suæ [h] appetitu circulari, ex [k] infima materialium mundorū miscella, in solitariam suam [h] Monadē reuertitur, Numē [g] diuino cultu, & honore ab omnibus colendū, & adorādū. — IV. Mundus Elementaris.

INTERPRETATIO SCHEMATISMI I.

II. Lateris Meridionalis.

Qui Triformis Numinis, in Meridionalem Mundi plagam, diffusionem exhibet.

PRimus Schematiſmus Meridionalis lateris, quatuor pariter, vt prior hierogrammatiſmos continet, primus, & tertius idem cum priori ſunt, ſecundus & quartus diuerſi, vti differunt, ita diuerſum quoque ab alijs quidpiam ſignificant.

Primus itaque Hierogrammatiſmus eſt globus ὀφι-κυκλο-πτερόμορφος, Triformis Numinis ſymbolum, quod cum fusè in præcedenti Schematiſmo explicauerimus, eò lectorem remittimus.

Secundus Hierogrammatiſmus ſic ſe habet. A Figura prima fæminea cidari ſeu tiara in formam calathi perſeæ fructu grauidi inſignita, nuda, mammis turgentibus, verendis tamen caligis opertis, pedibus indiſcretis, quadratæ ſedi IK inſidet variegatæ, manu dextra B ſcuticam, ſiniſtra ſceptrum C Cucuphomorphon præfert. Huic figuræ aſſiſtunt ſimulacra D E, quorum prius E ſub forma maſculina nudum, ſi verenda ſub ligaculo lineo tecta excipias, diſcretis H pedibus, & ad currendam incitatis; caput vitta tegit, vittâ pennigerum tutulũ F, cuius medio circulus impoſitus, ſuſtinẽte; Manu dextra ſtatuã N Ypſilomorphõ, ſiniſtrâ Tauticũ characterem, ſiue anſatam crucem O præfert; Alterum ſimulacrum D nudum penitus, capillis ſuſis, vberibuſque turgentibus fæminam mentitur, capite eius duabus pennis bifurcatis F, quas circulus intermediat, inſignito; manu dextra M cidarim ſiue Tiarã calathoformẽ, ſiue ſub calathi forma exhibet ſimulachro ſedenti; alteram verò manum contractam tenet. Quid porrò per hunc hieroglyphicum apparatum ſignificarint Aegyptij veteres, interpretandum aggredimur.

Explicatio figuræ.

Per hunc itaque hierogrammatiſmum genialis mundi meridionalis pars indicatur, in quos perpetuò ſupremum Triforme Numen influit; per quos

quos omnia, & singula meridionalis plagæ ordinat, disponit, moderatur. Et primò quidem per primam figuram quadratæ sedi insidentem, vnum ex Vsiarchis, hoc est, principalibus Genijs denotabant, nudus est, quia ab omni terrenæ mixtionis cõtagione semotus est, verendis opertis visitur, quia occultas seminalium rationum miscellas, abdito quodam hominibus ministerio, rebus omnibus indit; Calathum perseoformem loco tiarę habet, ad abundantiam, quam confert, insinuandam. Scuticam dextra tenet, ad Typhoniam vim, hoc est, ad aduersa omnia à rebus sibi commissis profliganda dispellendaque; Sceptrum, quod sinistra tenet cucuphomorphon, varietatis rerum in Mundo producendarum index est; quadratæ sedi, & variegatæ insidet, ad dominium, & potestatem, quam in omnia eius plagæ sibi subiecta habet, indicandam. Reliquæ duæ figuræ significant asseclas Genios, at inferioris ordinis, quos Zonęos, teste Psello, vocant Aegyptij sub masculino, & fæmineo habitu sũt, quo ostendunt generationis principiũ actiuum, & passiuum, sunt enim generationis præsides, & res ad generãdũ, & producendum sollicitant; tutulos quoq; pennigeros in capite gerunt, vt promptitudinem & celeritatem voluntatis eorum notẽt, ad principis Vsiarchi mandatis obsecundandum, quam & pedibus discretis, & veluti ad currendum incitatis ostendunt. Horum prior in dextra statuam, ad indicandum, quo honore coli debeat; sinistra Tauticum characterem portat, amuletum potentissimum, & triformis Numinis in Mundum elementarem per Genios, influxûs, indicẽ. Altera figura fæminea, dextrâ calathũ præbet, alteram contractam tenet; per calathum abundantiæ præsidiũ, per contractionem manus, efficacia in operando indicantur. Exhibitâ interpretatione, modò superest, vt eam congruis testimonijs stabiliamus.

Sceptrũ Cucuphomorphum quid è

Psell. in Oracula Zoroastr.

Et primò quidem de globo alato, cùm fusè is in præcedentibus, fol. 400. expositus sit, non attinet dicere. Quarè ad secundum hierogrammatismum progrediamur, in quo eędem prorsus figuræ occurrunt, quæ in præcedẽtis lateris Schematismo secundo, hoc solum differentiæ interuenit, quod alijs instrumentis tutulisque muniantur. Et primò quidẽ quid sceptrũ Cucuphæ capite insignitum, quid Calathus perseo formis, ornamentum capitis, quid sedentis habitus, stantiumque asseclarum, quid nuditas, quid sedes quadrata, ex varijs Authoribus satis in præcedenti Schematismo ostensum fuit stabilitumque.

Explicatio Hierogrammatismi II.

Hoc loco tantũ sũmâ curâ nobis incũbit, vt, quid scutica in manu sedẽtis, quid statua, quid Tauticus character, siue crux ansata in manu simulachri sinistrâ, quid manus sinistræ in alterâ contractio, quid Tiara calathoformis in manu dextra, quid denique tutuli pennigeri propriè sibi velint, varijs authoritatibus comprobemus.

Diximus in præcedentibus secundum Schematismum Mundum intellectualem, siue Genialem referre, in quem primò triforme Numen influat; & consequenter hosce Genios nihil aliud varijs & differentibus instrumen-

significatio mystica exponitur.

tis, quibus instruuntur, nisi diuersa munia, quibus in hâc mundi œconomiâ, veluti in distincta officia à Triformi Numine destinati, funguntur, significare; Et horum quidem alios Orientali, de quibus in præcedenti Schematismo dictum est; alios Meridionali; alios Occidentali, & denique Boreali plagæ præsidere. Est enim mundus plenus Dijs siue Genijs; Quos quidem quicunque cognouerit, vti volebant Aegyptij, omnium rerum felicitate refertus putabatur. Hinc ars sacrorum orta inuocationis Numinum, attractionisque Geniorum desideratorum per res eisdem conuenientes consentaneasque originem dedit, quæ omnia totidem ferè verbis ostendit Iâblichus: *Quando, inquit, per diuersas Mundi plagas Numinum fit distributio, intellige alias plagas, aliter Deorum munera pro sua proprietate recipere. Quod quidem considerans ars sacrorum operum, proprijs inuocationibus vtitur, quæ eiusmodi distributioni proprietatique Numinum consentaneæ videntur; Qualibet enim Mundi pars accipit aliquid à quolibet Deo, quilibet enim Deus, cuilibet parti Mundi totus adest, sed partes aliæ aliter hunc accipiunt, æther quidem ætherea, aer autem aereâ suscipit ratione; Certis namq; materijs inuocationibusq; munera Deorum naturaliter attrahuntur.* Quæ verba ita clara sunt, vt Schematis. ferè exposuisse videâtur.

Iamblichus de myster. Aegypt.

Quid porrò per scuticam, quam supremus Meridionalis plagæ præses tenet, signetur, explicemus. Putabant Aegyptij, nô genios tantû benignos, & tutelares, sed & implacabiles quasdam potentias esse, de quibus Psellû in oracula Zoroastri côsule, quasq; Typhoniâ sobo em vocabant, quæ nociua, & destructiuâ quâdam vi præditæ, insidijs, dolis, fraudibus, & liuore plenæ, bello implacabili cum tutelaribus Genijs perpetuò dissiderent; Contra hasce tamen potentias Typhonias, sese munire solitos Deos tutelares, qui vti fortiores, vtpotè Deo proximiores, ita facilè quoque malignis Typhoniæ cateruæ Numinibus resistunt, eorum curæ commissa omnia tutantur & defendunt; Huius tutelæ Symbolum erat scutica, quam tutelarium simulacrorum manibus inserebant, fiebatque vtplurimùm ê caudâ bouis sacri; hanc enim maximam ad aduersas potestates profligendas vim habere rebantur, ob rationem supra in hieroglyphico bouis adductam; eratque variæ figuræ. Hinc omnes tutelarium Numinum statuas & simulachra huiusmodi scuticis instructas videre est; quarum magnam mecum copiam habeo ex varijs Mundi partibus ad me transmissam; talis est statuuncula, quam ad me transmisit non ita pridem Eccellentissimus Medicus Paduanus Ioannes Rhodius, vir inter paucos sanè πολυΐδμωνος. Tales sunt, quas intra effigies, hieroglyphicas commentario in Lucretium operi sanè luculentissimo postposuit Ioannes Nardius Medicus, & Phylosophus clarissimus fol.648. vbi in adyto quodam vides tutelarem pedibus indiscretis, manu sinistra scuticam tenentem; altera canis veluti caudam, signa auerruncatiua contrariarum potestatum; quorum èlateribus quatuor alij tutelares, Anubis sub forma canis; Accipiter sub forma Osiris; Mercurius sub forma Cynocephali, & Isis sub forma humana, singuli verò Scuticas

Ex qua materia Scutica auerrûcatiua fieret.

Figuræ hieroglyphicę Suctica instructæ.

Figura ex Nardio.

cas laqueosq. in manu tenent, minitabundi & veluti ad contrarios ipsis Dœmones vinciendos;domandosque parati; infinita huius generis vide in Oedipo, vbi, quicquid ad hāc materiam pertinet, propositum suo tempore reperies; præ cęteris tamē hæc scutica apparet in imagine Harpocratis, Loto insidentis, vt hîc luculenter apparet, quamq; ex Numis, quos Laurentius Pignoria, in fine mensæ Isiacæ posuit, excerpsimus.

Testis & huius Pausanias Atticus, qui delubra describens, inter alia simulacra, quorūdam mentionem facit, scuticas manibus tenentium quasi ad feriendum paratorum; Erant autem huiusmodi Scuticæ diuersæ formæ, quarum omnium descriptionem in Oedipo, vbi & singulorum mysticas rationes reperies. Scutica itaque in manu Simulachri indicat tutelare Numen; Calathoformis verò Tiara, principatum; Manus extensa, vti & sedentis situs, authoritatem & dominium, qui hieroglyphicus situs proprius est illis ex maiorum Numinm choris, Genijs; situs verò stantium vicinorum indicat subiectionem quandā & promptitudinem ad obediendum, altiori præsidi Genio, quemadmodum in præcedenti Schematismo secundo ostensum, probatūque fuit. Nam vt rectè ostendit Iamblichus his verbis: *Dij ostendūt Deos vel Angelos circa se astantes*. In manibus tenent, primò quidem sinistrà crucem ansatam, siue characterem Tauticū, dextra statuā in formam V portat. Altera tiaram Genio vsiarcho exhibens, alteram manum contractā tenet; quæ omnes maximas habent in natura rerum contemplationes. Character Tauticus, siue crux ansata, nulli non simulacro familiaris, vti ex omnibus mundi elementis constructus est, ita amuletū contra aduersas potestates omnium efficacissimum, meritò ab Aegyptijs iudicabatur; indicat prætereà processum animæ mundi per omnia mundi membra; quem characterem cum fusè & ex professo integro tractatu, quem Hietogrammatismum Characteris Tautici appellamus, discusserimus, eo Lectorem remittimus, vbi mira prorsus & paradoxa sub huiusmodi abscondita reperiet.

Explicatio Schematismi II.

Quid ansata crux in manu Geniorum.

Quomodo autem ab Hebræis ad Ægyptios peruenerit, & quæ significata apud eos habuerit, docet Abenephius, his verbis:

الصوره الصليب الذي بطرفه الدايره بشكل المقبض وهو حرف قبله مصر من حم وحم
من نوح ابيه ونوح من حنوخ هو ادريس ع م وحنوخ من شيث وشيث من ادم ع م وادم من
رزيايل ملاكه وحم فيه فاعل عجايب عظيمه ومنه قبله هرميس ع م ووضعه في الحروف
الطيور وهو يعني الهيوج الروح الدنيا وكان الطابع محروسيه وسر عظيم بطلسماتهم وخاتم
قد يحرص من الشياطين ——————— ☼

Figura crucis in cuius capite circulus in modum ansæ, accepit eam Mesra à Chamo, & Cham à Noë, & Noë ab Hanuch, ipse Idris, pax super eũ, & Hanuch à Seth, & Seth ab Adamo patre eius, pax super eum, & Adam ab Angelo suo Raziel. Cham verò ope eius fecit mirabilia magna, & ab eo accepit Hermes, pax super eum, & posuit eum inter literas auium, est autem hic character signum processus motusue spiritus mundi, & fuit magicum sigillum, & secretum in telesmatis eorum, & annulus contra dæmones, & malignas potestates:

Quid gestatio statuuncu]ę in manu Geniorum.

Statua verò quam altera manu portat, indicat, quo honore & ritu Genius ille principalis coli & deuinciri debeat, vocamus Statuam ὑψιλέμορφον id est, sub forma ypsilon, quod hæc litera lucidam significaret pyramidem, quæ lucis semita, quâ inferiora á superioribus illuminantur, & influxus diuinos participant, hinc & statuas in huius literæ formam mysticâ quâdam ratione contorquebant, vt nihil abesset â sacris, non mysterijs plenum; vide quæ de structura Alphabeti mystici fol. 129. fusè de hoc charactere diximus, & in Oedipo de statuis hieroglyphicis in omnium literarum formas contortis.

Iamblichus.

Vnde rectè Iamblichus; *Varijs Deorum Ordinibus respondent in Mundo variæ species certæque certis, ex his verò variæ profluunt melodiæ; quæ componunt similiter per suos quosque motus certis Ordine Dijs, principijs motionum*, & cœtera, quæ sequuntur, apposité ad rem nostram. Nam vt rectè in Hierogrammatismo statuarum probatum fuit, magnã rationem tenendã cẽsebant Aegyptij in statuarũ situ & gestibus, qui quantò erant reconditiores, tantò maiorem vim continere putabãtur, teste Iamblicho, ad attrahendũ repellendumue. Vide quæ in præcedentibus ex Plotino de huius generis argumento produximus.

Sa cerdotes ad normam Symbolorũ quibus Genij instruebãtur, omnia in sacrificijs peragebant.

Porrò etsi huiusmodi simulachrum, Genialem Mundum referret; simul tamen Sacerdotibus modum exhibebat, Deorum ritè colendorum, sacrificiorumque iuxta mysticas & legitimas Ceremonias instituendorum; ita vt quales Genij se exhibebãt, tales se in Sacrificijs prestarẽt Sacerdotes, vt Genijs tutelaribus, quibus litabatur, conformiores in operationibus sacris fierent, & tamdem quod peterent, obtinerẽt.

Iamblichus, de myster. Aegypt.

Nam vt rectè Iamblichus: *Oportet Sacerdotes apparitiones Spirituum regula Ordinis totius examinare, & cauere, nè à ritu Sacrorum aberretur vnquam, quæ enim multis seculis & operoso labore in Sacris comprobata sunt, nefas est, ex nonnullis repentè incidentibus temerè iudicando mutare*: quę omnia cum varié ex omni doctrina veterum hoc in opere probata sint, consultò authoritates fusiores hîc omittendas duxi; instar omnium sic Iamblichus, qui pulchrè nostra cõfirmare videtur, dum dicit,

dicit, *in materialibus vltra corporeas qualitates latere etiam rationes, & species; & mensuras incorporeas, atque diuinas, per quas quæ adhibentur, sint congrua dijs: Nã parua quædam congruitas rerum nostrarum ad Deos nobis sufficit, vt illud ab illis hauriamus; illi enim ad hoc semper promptissimi sunt, propter bonitatem naturalem mirabilemque potentiam; Causa verò præpotens agit in materiam vel exiliter præparatam.* & alio in loco, *neque enim dij, neque sequaces eorum vel transformant naturam suam in aliqua simulachra, neque hæc in aliud, ex se producunt, sed veras sui formas in veris animæ moribus illustrant atque demonstrant.*

Genij itaque exhibiti hoc symbolorum appatatu, quid à Sacerdotibus fieri vellent, ostendebant. Hinc Sacerdotes eodem prorsus ritu, cerimonijs, formâ, habitu, situ, quem Genij referebant plagæ alicuius mundanæ præsides, ad eosdem propitiandos sacrificare solebant; vti paulò ante ex Iamblicho patuit; adeò quidem, vt hic typus, sicuti in præcedenti Schematismo quoque innuimus, præter typum, quo Genialem Mundum refert, typus quoque sit sacrificiorum eodem ritu instituendorum, quæ hoc loco indicasse sufficiat. Genius sinistrâ manu Tiaram præferens, indicat potestatem influxûs in inferiores res fidei suæ commissas, sinistrâ manu contractâ, efficaciam, vti alibi probauimus in operando notante. Atque hæc de secundo hierogrammatismo sufficiant. varia symbolorum significatio

Tertius hierogrãmatismus Accipiter est Tutulatus, vnà cum globo Serpẽtifero, quod hieroglyphicum cùm in præcedenti Schematismo vtpote, idem cum ipso, fusè descripserimus, eo Lectorem remittimus; Denotat enim triforme Numen in Mundum siderium illapsum, & in Sole, cuius accipiter hieroglyphicum est, potissimùm se manifestantem, vt pulchrè Mercurius, quem alibi citauimus in Asclepio docet.

Quartus Hierogrammatismus ita se habet. primo se offert in eo bouis figura, sub quo decussis; hanc excipit brachiũ extensum Capreolum vitis manu tenens, post quam figura

ra Agathodæmonis, quam denique ſequitur ſtatua in formam literæ V ſituata. Sed explicemus ſingula :

Quid Bos indicet.

Per Bouem Agriculturę Deum Oſirim ſiue Apin denotabant, cuius myſticas rationes, & arcana recondita in Hierogrammatiſmo Bouis amplè ex omni Orientalium doctrina probauimus. Decuſſis oſtendit aſcenſum, deſcenſumque animæ Mundi ſiue Triformis Numinis in ſole operantis; vti enim in Oſirim influit, ita hic in omnium humano generi neceſſariarum rerum inuentionem ſuppeditationemque, quam & manus extenſa Capreolo vitis inſtructa appoſitè docet. Quæ omnia docet Abenephius his verbis. بصوره الثور كانوا يعنوا العبده الارض وبيد مبسطه الحسنه الارواح Hoc eſt, *per Bouis ſignum indicabant ſeruitutem terræ, per manum verò extenſam beneficientiam Geniorum*. Quid verò per Capreolum vitis (eſt autem Capreolus nihil aliud, quam extrema illa, & vltima teneriuſcula pars vitis, vel cucurbitæ, aut Cuſcutæ, quæ in helices quaſi lineas conuoluitur, ſuntque veluti manus quædam vitis ad ſeſe fulciendas à natura ordinatæ, quicquid enim apprehendit, adeò tenaciter eidem ſe circumuoluit, vt ea vix extricari poſſit, atque hoc Capreolo pulchrè ſanè indicabant vegetabilis naturæ appetitum, quo in ſuperiora, à quibus vitam obtinent, feruntur; Deindé hoc Capreolo quoque vitis inuentionem, quam Oſiri acceptam, teſte Herodoto, Diodoro, Euſebio, Clemente, referebant. Hinc in ſacrificijs vitis huiuſmodi, vti & perſeæ, myrti, palmæq. frõdes in manibus gerebãt, de quibus fusè folio 362. & quos in Hierogrammatiſmo proprio citatos vide, referebant. Sequitur figura A, quam Agathodæmonem ſignificare folio 125. oſtendimus, & probauimus.

Quid per Capreolũ vitis.

Idolum verò indicat Iſin, ſiue Terram, cum quâ Oſiris Agathodæmon congrediens, teſte Euſebio, & Plutarcho, rerum in Aegypto varietatem producit; vndè ſitum habet ad recipiendum aptum, in capite vrnam habet, ad abundantiam, quæ ex hac commixtione oritur, demonſtrandam, quæ quidem duplicem ſenſum habent; vel vt Bos per Solem, & Iſis, per Lunam; vel vt Bos per terram; per Aquam, ſiue Nilum, Iſis intelligatur, quorum vtrumque Plutarchus aſſerit ab Aegyptijs eſſe receptum; Aquâ enim & terrâ congredientibus; mira illa terræ fertilitas, quam Author es tantoperè deprædicant, quam beneficentiam pulchrè ſanè per brachium extenſum cum manu Capreolũ tenente expreſſerunt, teſte Diodoro apud Cauſinum. ἡ μὲν δεξία τοὺς δακτύλους ἐκτεταμένους ἔχουσα, σημαίνει βίου πορισμόν, *Dextra digitos extenſos habens ſignificat ſuppeditationem rerum neceſſariarum*, ἡ δὲ εὐώνυμος τήρησιν καὶ φυλακὴν χρημάτων, *Siniſtra verò contracta conſeruationem & cuſtodiam facultatum*. imò ipſam terram Aegypti per brachium deſignatam Abenragel in deſcriptione Nili pulchrè docet.

والارض مصر التي هي مبسطة من جنوب الى الشمال تحت صورة الذراع الانسان الذي
وبيده قاوه ملكي مثل النيل وابوابه مثل اصباع ——— x ☼

Hoc eſt, *Aegyptus ex Auſtro in Boream rectà protenſa eſt, inſtar brachij huma-*

humani, & Nilus per medium eius transiens instar venæ cardiacæ, & cum Mari appropinquauerit, tunc terram veluti in digitos quosdam manus diuidit; vndè & ab antiquis Aegyptijs dicta fuit brachium Osiridis, vide quæ de hoc argumento plura, & curiosa in nostra Chorographia Aegypti in Oedipo proferimus, atque adeò indè Agathodæmones Aegypti nomen sortiti sunt, vt alibì in hoc opere sæpè probatum fuit. Cum verò Nilus ex Austro in Boreá rectà tendat, & tota terra Aegypti sub eâdem longitudine eumdem situm obtineat, hinc & Meridionalem plagam, teste Plutarcho, effluxum Osiridis, quod Nilus in ea oriretur, dixerunt; quem beneficum effluxum cum Typhonia Tyrannis, hoc est, vis Solis adustiua, & exsiccatiua impedire moliatur; Hinc tutelares hosce Aegypti Genios aduersis potestatibus oppositos, & huius plagæ meridionalis præsides ad vim Typhoniam perfringendam, veluti contraponebant: vti oraculum Zoroastris habet: ἔχει κόσμος νοερὰς ἀνοχῆας ἀκαμπέας, *Habet mundus quadamtenus sustentatores intellectu præditos & immobiles*. Psellus verò dictum oraculum fusius his verbis explicat. *Chaldæi, & Aegyptij, posuerunt potentias in mundo, quas nominarunt mundi duces siue rectores, quod mundum motibus cum prouidendi cura regant. Has igitur potentias siue facultates appellat oraculum sustentatores, quod mundum vniuersum sustineant; Atque immobilitate quidem declaretur illarum vis firma, ac stabilis, sustentatione verò custodiæ atque conseruationis cura.* Quæ apprimè suprà per Genios sedentes, & baculis fulcitos innuimus; pergit porrò Psellus. *Istas autem facultates designant per solas mundorum causas, & immobilitatem. Sunt verò, & aliæ nonnullæ potentiæ, quas implacabiles vocant, vt quæ validæ, atque fixę, adhæc inferiora nunquam flectuntur; & in causa sunt, vt animi ab effectuum illecebris neutiquam demulceantur; sunt & nociuæ quædam potentiæ, perpetuam ad nocendum subuertendumque inclinationem habentes;* ἀγαθοδαιμόνων ἀντίτεχνοι. Sed de his vide nos alibi discurrentes: vides igitur hierogrammatismorum contextum, Quem & hoc ideali discursu ob oculos ponimus curiosi Lectoris, hac verborum Epigraphâ, vt sequitur.

Obeliſci Epigraphe
SCHEMATISMVS I.
Lateris II. Auſtralis.

I. Mundus Archetypus.

[1] Triformi Numini Hemphta, Menti primæ motrici omnium, [3] Menti secūdæ Opifici, [3] Spiritui pantamorpho, Triuni Numini, æterno, principij & finis experti; Deorum Secundorum Origini; quod ex Monade veluti apice quodam in Mundanæ

Hierogram. I.

II. Mundus Angelicus.

pyramidis amplitudinem diffuſum, bonitatem ſuam primò cōmunicat Mundo intellectuali Geniorū, qui ſub Duce [A] Chori Auſtrini [B] Tutelari, per [ED] Aſſeclas Genios [Hh] celeres, efficaces, prōptos, ſubſtātias ſimplices & materiæ expertes, virtutē participatam poteſtatemque [KI] inferiori Mundo communicant. Exemplar Sacerdotibus propoſitū, vt ad eos propitiandos in Sacrificijs analogo ritu operētur. Ab his virtus à ſupremo Numine communicata

Hierogram. II.

III. Mundus Sidereus.

in ſiderium Mundum deriuatur, vbi, Oſiris potēs ſolis ſenſibile Numē, omnia virtute [3] ſua, fæcundat, [3] eſſentiā vitā & motū largitur, reb' vera sēſibilis Mundi anima, Dux & moderator, [4] agitatorq. cœlorū, [4] ope Aſſeclarū ſenſibilis mūdi Geniorū, [3] Mundū ſenſibilem triformis Numinis charactere inſignitū [3] viuificat [3], fœcundat, locupletat.

Hierogram. III.

IV. Mundus Elementaris.

Hic [a] Apis ſiue Serapis fœcundus Aegypti Genius eſt, qui virtutem à ſuperis acceptam [b] quodripartito influxu in omnia Auſtro ſubiecta [d] beneficus, per [f] Genium Nili Nephthen diſtribuit, Aegypti [e] Agathodœmonem; vndè omniū rerum humano generi neceſſariarum vbertas & abundantia emanat, per quæ tandem humana felicitas completur.

Hierogram. IIII.

Horum omnium rationes Lector tùm in præcedentibus, tùm in proprijs hierogrammatiſmis explicatas videat.

Idealis Conceptùs lectio hæc eſt.

SCHE-

SCHEMATISMVS I.
Lateris III. Occidentalis.

Triformis Numinis in intellectualem, siderium, & elementarem Mundum, & in Occidentalem plagam influxum exhibens.

PRimus Hierogrammatiſmus in hoc latere eſt globus alatus, qui quid indicet, iam dictum eſt, videlicet, triformis Numinis naturam.

Secundus Hierogrammatiſmus denotat Genialem Mundum, in quem primò influxum ſuum exerit triforme Numen; vbi princeps huius chori, vt in præcedenti Schematiſmo patuit, ſedi quadratæ inſidens, ſcuticâ pariter inſtructus, manu dextrâ veluti præcipiens quidpiam, ſummam, quâ ſuos in miniſtros valet, authoritatem & dominium exprimit. Scuticâ verò cõtra ſiniſtras poteſtates tutelam innuit. Cætera cum in præcedentibus explicata ſint, non attinet hoc loco repetere; Aſſeclæ Genij nuditate, ſitu, geſtu, anſatiſque crucibus inſtructi, quid velint, iam ſæpe dictum eſt, tutulis pennigeris poteſtatem, ac ſupremi Numinis participationem indicant, anſatas cruces deorſum protendunt, ad indicandum appetitũ ad influendũ in inferiora fidei ſuæ commiſſa; pennas in manibus tenent, quaſi eas principi Genio exhibentes, ad celeritatem & promptitudinem oſtendendam, quâ nutibus eius ſtant, quamque, & pedibus ad properandum incitatis indicant; Quorum alter à ſiniſtris ἰβικέφαλος, alter λεοντοκέφαλος, hic Ibiceps ê Lunaris, alter Leoniceps è Solaris claſſis ordine ſe eſſe oſtendunt: Hoc autem ita eſſe, ea quæ in Hierogrammatiſmo Ibidis & Leonis propoſita ſunt, luculenter docemus fol. 325; & clarè Euſeb. l. 1. huius trãsformationis cauſam docet: *Hos igitur deos Terram, aiunt, luſtrare vniuerſam, hominibuſque modò ſacrarum animantium figurà, modò hominum vultu, modo alia quàpiam ſpecie tectos ſe præbere interdum videndos, cum illi ſint, à quibus omnia reapſe procreentur; adeoque poetam cum in Aegyptum appuliſſet, ac ſermones eiuſmodi cum eo ſacerdotes communicaſſent, quaſi rem fieri ſolitam, quodam ſuo poeſios loco, ita celebraſſe.* Explicatio omnium ſymbolorum.

Quin etiam interdum peregrino Numina vultu,
Mille nouis luſtrare ſolent noſtra oppida formis
Faſque nefaſque ſimul propiori lumine cernunt.

Tertius Hierogrammatiſmus, accipiter videlicet tutulatus, cum globo ſerpentifero, quid ſibi velit, in præcedentibus quoque dictum eſt.

Ad quartum ergò Hierogrammatiſmum progrediamur, in quo primò figura κυνεολογικὴ catenæ occurrit, quæ occultè indicat, trium Mundorum, quos circuli notant, huculque deſcriptorum, concatenationem: ita Abenephius; السلسلة هي علامة النظام العالم عالي مع بالعالم تحتـــــي ۞ *Catena figura eſt connexionis mundi ſuperioris cum inferiori*. Sequitur Anubis ſub canis figura abſcõditus, qui Oſiridis, teſte Plutarcho, & Diodoro, cuſtodiã innuit, & vnum ex quatuor præcipuis Ægypti Tutelaribus indicat, cui in

cœlo respondet Syrius siue Canicula, Ægyptiacè cιωϯ, vel Sothis dicta, teste Horo, Ἀστροκύων sidus caninum, in humidam naturam influens: quæ omnia pulchrè sanè Plutarchus, his verbis describit: *Plutarchus de Osir. & Isid.* τῶν τὲ ἄστρων τὸν Σείριον Ἴσιδος νομίζουσι ὑδραγωγὸν ὄντα, hoc est: *Ex sideribus Syrium Isidi adscribunt, quod aquam ducat;* *Vas Niloticũ quid?* Quod verum esse Vrna siue Vas Niloticum, quod cani subiungitur, ostendit. Huic autem subiungitur vas Niloticum, siue Hydria, ad indicandum præsidium incrementi Nili. Quod quidẽ vas Niloticũ nil aliud significare, ostendit idem hic Hierogrãmatismus in alio quodam Hieroglyphico monimento seu potius fragmento, quod in domo nobilissimi Viri Hippolyti Vitelleschi Equitis, Antiquarij celeberrimi videtur, vbi Isidis statuæ apponitur canis cum vase Nilotico, cuius corpus immodicè protuberat cum latissimo labro & collo strictissimo, vti in fig. b. patet. Non ignoro hæc vasa diuersæ figuræ fuisse, quas suo tempore vidè in Hierogrammatismo Hydriæ, seu vasorum Niloticorum, vbi omnium differentiam pro alia & alia mystica ratione expressa exhibuimus. *Anubis vel Canis quid?* Anubis itaque hoc loco Genius Ægypti tutelaris cum vase Nilotico incrementi Nilotici præsidium pulchrè indicat. Canem autem & Anubim eadem esse, in Hierogrammatismo Canis probatum vide. Canem quoque ad Isidem referri, tum ex verbis Plutarchi satis patuit, & simulachrum Isidis mammis turgentibus vnâ manu Capreolum vitis tenẽtis, alterâ vas pariter Niloticum, sat luculenter in Hierogrammatismo exprimit, queis; pulchrè indicatur primò præsidium tutelare in humidũ naturæ elementũ, siuè Nilum, quo terra, quã Isis referebat, per anni decursum irrigata in vegetabilium procreationem animatur, quam symbolicè vt in præcedentibus dictum est, indicabat capreolus primitiæ plantarum in omnibus vegetabilibus, quam fœcunditatem & mammis turgentibus indicat; imò hæc omnia ita sese habere expressis verbis docet Horus lib. 1. c. 3. *Horapollo.* ἐνιαυτὸν δὲ βουλόμενοι δηλῶσαι, Ἶσιν τουτέστι γυναῖκα ζωγραφοῦσι; τῷ δὲ αὐτῷ καὶ τὴν Θεὸν σημαίνουσι; Ἶσις δὲ παρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἀστὴρ αἰγυπτιστὶ καλούμενος Σῶθις, ἑλληνιστὶ δὲ ἀστροκύων; hoc est: *Annum indicaturi, Isin, hoc est mulierem pingunt, quo etiam signo Deam significant. Est autem apud eos Isis sidus, quod Aegyptiacè Sothis, Græcè Astrocyon dicitur;* quod pulchrè sanè contextui symbolorũ respõdet. Vt proindè nõ incõgruè canẽ posuerint supra Isidem, hoc enim, teste Plutarcho, aqua maximè ducitur, quæ ab Isi attracta, generationis rerum omnium terrestrium causa est. Statua verò ita conformata est, vt ipsa conformatione membrorum exprimat rationem influxûs à superioribus potentijs, quà acceptam, quà communicatam inferioribus, quod aptè exprimitur per simulachrum decussiforme, de quo in sequentibus fusiùs. Pedibus indiscretis est, vt terreni Numinis designarent immobilitatem & principij passiui in conceptibus ritè formandis, conditionem. Hinc enim emanans rerum, beneficentiâ huius Numinis & liberalitate in terram Ægypti collatarum abundantia, per brachium extensum cum Capreolo vitis aptè indicatur. Nam vt rectè Diodorus apud Causinum; sinistra contracta conseruationem & custodiam facultatum vti significat, ita extensi digiti suppeditationem rerum vitæ necessariarum, haud incongruè designant.

Epi-

Epigraphe Obelisci SCHEMATISMVS III. Lateris III. Occidentalis.

Idealis Conceptùs lectio hæc est.

Hierogramm. I.

[1] Triformi Numini Hemphta; [1] Menti primæ Motrici omnium; [3] Menti secundæ opifici; [2] Spiritui pantamorpho Triuni Numini, [1] æterno, [3] incorruptibili [1] principij & finis experti. Secundeorum origini; quod ex Monade sua veluti centro

I. Mundus Archetypus.

Hierogramm. II.

quodam in Mundanæ pyramidis amplitudinem diffusum, bonitatem suam communicat intellectuali Mũdo Geniorũ, qui sũt Occidentalis Mundi [EF] præsides, & supremi Numinis ministri sub Duce [A] supremo, [B] Tutelari cuius imperio [K] obediunt; hic [A] Archetypæ potestatis charactere insignitus, virtutem [A] participatã, [EF] Asseclis Lunæ-Solaribus Genijs cõmunicat; qui [L] influxum, acceptum [I] celeres deriuant in inferioris Mundi [CD] Occidenti subiectam œconomiam, vario suo habitu, symbolis, gestu, in sacrificijs auspicãdis, ad aduersas potestates dispellẽdas, & bonos genios propitiãdos, quid fieri debeat, erudiũt

II. Mundus Angelicus.

Hierogramm. III.

Ab his virtus in Mundum Sidereũ deriuatur, vbi [1] Osiris Sensibilis Mũdi Solare Numẽ, cum Assedis [4] planetis [2] omnia virtute sua [3] fœcundat; essentiam, Vim & motum largitur rebus, vera sensibilis Mũdi Anima, Dux & Moderator, [4] agitatorque cœlorũ, Mundũ Sẽsibilem triformis Numinis charactere insignitũ [3] viuificat, [3] fœcundat, locupletat; & hic virtutem participatam in Mũdum Elementarẽ

III. Mundus Siderius.

Hierogramm. IV.

deriuat, & in eo, quæ Occidenti subsunt, propagat; in hac Elementaris Mundi parte [a] Anubis & [c] Isis [d] concatenatum influxum cælitùs excipiẽtes, reliquis suæ curæ & tutelæ commissis rebus imprimunt; vndè Nili [be] fœcunditas [f] & beneficentia [g] & liberalitas Numinum, & consequẽter rerum omnium Aegypto necessariarum vbertas, humanæ felicitatis complementum, emanat.

IV. Mundus Elementaris.

Rationes horum mysticas Lector tum in præcedenti explicatione, tum in proprijs hierogrammatismis explicatas videat.

SCHE-

SCHEMATISMVS I.
Lateris IV. Borealis.

Triformis Numinis in triplicem mundum, & borealem plagam influxum exhibens.

Diuiditur hic Schematiſmus pariter in quatuor alios Hierográmatiſmos. Primò quid per globum ὀφι-κυκλοπτερόμορφον indicetur, in primi lateris huius Obeliſci Schematiſmo explicatum, probatumque fuit.

Sequitur Hierogrammatiſmus ſecundus Mundi Genialis, in quem triforme Numen, per dictum globum alatum indicatum, immediatè influit; prima itaque huius ſecundi Hierográmatiſmi figura omnia communia habet cum reliquis trium recenſitorum ſecundi ordinis Hierogrammatiſmorum, præter tutulum, qui cum oppidò myſterioſus ſit, eum paulò fuſius enodandum duxi; conſtituitur is ex flamma bifurcata è capite emergente, cum circulo in medio, ex quo duo emergunt tumidis ceruicibus aſpides, cum folijs perſeæ; circuli denique medium figura Scarabæi inſignit. Dico itaque hôc principalem huius plagæ denotari Genium, à triformi Numine multis priuilegijs & qualitatibus imbutum, quas diuerſitas ſymbolorum in tutulo eluceſcentium appoſitè indicat; & per flammas quidem, ignea notatur vis in eo emergens, ſiue ſumma, vt alibi diximus, intellectualis virtutis ſublimitas, ſubtilitaſque omnia penetrans; & ideò in capite ponitur; per ſerpentes & fœcunditas, & in formarum productione viuacitas; perſeæ folium Sapientia eſt, in aſſidua perpetuaque rerum fidei ſuæ commiſſarum diſpoſitione elucens. Scarabæus denique in centro circuli, diffuſionem eius in vniuerſum Mundũ notat, quem per Scarabæi ſymbolum indicabant, de quo ſymbolo vide quęſo Lector, quę in Hierográmatiſmo XVI curiosè tradidimus. Mundũ autẽ per ſcarabæum Ægyptios ſignificaſſe, Horus docet lib. 1. hierogl. 10. μονογενὲς δὲ δηλοῦντες, ἢ γένεσιν ἢ πατέρα, ἢ κόσμον, ἢ ἄνδρα: κανθαρὸν ζωγραφοῦσι. *Unigenum,* inquit, *aut ortum, aut patrem, aut mundum &c. ſignificantes, Scarabęum ſcribunt:* Et paulò poſt: κόσμον δὲ ἐπειδὴ κοσμοειδῆ τὴν γένεσιν ποιεῖται. *Mundũ verò ſignificant per ſcarabæum, quod ad Mundiformem ideam fœtus procurationem peragat. Nam certo anni tempore bubulum excrementum nactus, materiam eam ſibi ſuſcipit elaborandã:* Quod primò ſtatim Pacis ſuæ verſu Ariſtophanes: αἶρε μάζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ, quo loco μάζαν poëta pro excremento ponit, vtcunque primùm ex eo pillulas conficit, vt iam Mundi ipſius formam initio imitetur; vel

Tulus figuræ mediæ myſterioſus.

Sculptor ex errore Serpentes omiſit in tutulo.

Explicatio figurę.

Quid flãma, Serpentes, Scarabæus.

Scarabæus mundi nota.

Horapollo.

vel vt Clemens ait, lib. 5. Stromat. ἐπειδὴ κυκλοτερὲς ἐκ τῆς βοείας κοπρου̃ χῆμα πλασσόμενος ἀντιπρό-σωπος κυλινδεῖ; & postea, *Mox eas ab ortu occasum versus posticis impellens pedibus non intermissa rotatione protrudit, ipse interim auersus Orbem spectat, quasi de industria det operam, vt ipsius cęli exemplar intuendo, imaginem eius exprimere conetur, quid verò illud, quod inter trudendum à subsolano in Africum fertur, quasi astrorum cursui fieri obuiam contendat, qui quidem proprio motu ab Africo in subsolanum fit*; Verum cum omnia huius hieroglyphici arcana, in proprio Hierogrammatismo ex omni Orientalium doctrina quàm amplissimè tradiderimus, eum Lector curiosus adire poterit, vbi miranda quædam ab Ægyptijs circa naturam huius animalis notata reperiet; vt proindè non sine causa magnæ hũc potestatis Geniũ in omnia Mũdi corpora, hôc scarabæoformi tutulo insignitum, Ægyptij adumbrarint. Aseclæ Genij, nihil diuersum à præcedentis Schematismi symbolis habent, præter ibiformem à dextris Genium assistentem, manu globum serpente circundatũ offerentem; quo arcanè insinuare voluerunt, Lunaris naturæ Genium, siue humidi elementi præsidem, qui aptè per ibidis caput indicatur, dùm globũ serpentiferũ, principi Genio offert; quia tam etsi humidum ad omnem generationem requiratur, nisi tamen igneus accedat spiritus, siue calor fęcundatiuus, quem vt in primò Schematismo ostendimus, globus serpentifer refert, nullũ rerum naturalium effectum nos consequi posse, indicatur, cum omnis generatio in calido & humido cõsistat; precari itaque videtur Genium principem, vt humido elemento vim suá caloris & fœcunditatis, viuacitatisque vigorem per influxum cõmunicet; Alter autem Genius statuam porrigit, vt spiritu infuso vim acquirat, id efficiendi, quod intenditur; Hinc in sacrificijs Sacerdotes ad similia à Genijs impetranda, similibus ritibus, gestibus, symbolis vtebturá, vt in innumeris huius operis locis ostensum est, adeoque hîc Geniorum Hierogrammatismus, sacrificiorum à Sacerdotibus, vt vim habeant, instituendorum exemplar quoddam sit & idea.

Clemens.

Operationes Scarabæi mysticæ.

Ibiforme symulachrum quid?

Quid globus serpentifer.

Sequitur Tertius Hierogrammatismus, Accipiter tutulatus cum globo serpentifero memorato, quo, vt dixi, siderei mundi anima, Solis in- quam

Accipiter tutulatus.

quam aptè indicatur; cuius symbolicum apparatum cum in primo Schematismo fusè explicauerimus, eò Lectorem remittimus.

Quartus Hierogrammatismus ita se habet; primò se offert figura cyriologica catenæ, trium Mundorum concatenatorum per tres circulos indicatorum symbolum, vndè & Ægyptiacè ⲡⲓⲙⲟⲣⲣ id est, *connexio* dicitur. Catena quid. Est enim concatenatus quidam influxus Triformis Numinis in Mundum Intellectualem Geniorum, & hinc in siderium & deniq; ex hoc in Elementarem, quem hic præsens quartus Hierogrammatismus refert, cuius influxûs figura catenæ symbolum est, quæ Algazielis Arabis testimonio confirmãtur, qui in libro de Influẽtijs ita dicit: كل من يعرف السلسلة التي تلفق بها العالم العالى مع التحتي هو يعرف الاسرار الطبيعة ويفعل معجزات بكل ما يريد Hoc est, *Qui norit Catenam connectentem mundũ superiorem cum inferiori, is cognoscet mysteria naturæ, & mirabilium patratorem aget.*

Hermes quoque hanc catenam tribus veluti annulis connexam, fato, necessitate, & ordine, disertè describit in Asclepio, his verbis: *Fatum ergò ò Asclepi siue* εἱμαρμένη, *ea est necessitas omnium, quæ geruntur, semper catenatis nexibus iuncta;* & paulò post. *Hæc itaque* εἱμαρμένη *siue fatum rerum omnium parit principia, altera verò cogit ad effectum, quæ ex illis primordijs dependent. Has ordo sequitur, id est contextus & distinctio temporis rerum perficiendarum. In omnibus his Mundus iste est perfectus, omnia itaque indiuiduo connexa sunt glutino.* Fol. 340. edit. Bas.

Catenæ è regionè respondet figura crateris sacri, quem in libaminibus sacrificiorum adhibere solebant, atque hoc ita docet hieroglyphicum Schema, in Amphora quadam Ægyptia (cuius typus ex Ergasterio Pereisciano, ad me trãsmissus) in quo sacrificuli Deo Mophta, siue Nili Genio sacrificaturi, hãc figurã manibus tenebãt, veluti craterem quendam, cũ liquore apropriato Dijs; Ex quo mihi figuræ huius significatio primùm innotuit. Cratere autem primò mentem diuinam, intra quem anima demersa, diuinorum contemplationem & intelligentiam Dei nacta, menti

ὁμοιόμορφος efficitur, notari; ita in Pimãdro docet Trismegistus f. 36. *Cũ craterẽ patulũ anima implesset, præconem misit iubens talia quædam animis hominum nunciare; mergat seipsam in hanc paterã quæcunq; potest, quæ videlicet credit craterem animã ad eum qui dimiserat reducturum, quæue finem nouit, cuius gratia nata fuerit. Quicunque igitur præconium exaudierunt, seque merserunt in mentem, ij cognitionis partici-*

ticipes effecti sunt, mentemque suspicientes in homines perfectos euaserunt; non mersi in ignorantia manserunt; Atque hæc est ò Tate scientia mentis, diuinorum scilicet contemplatio, & intelligentia Dei in diuino existente cratere. Hinc Græci quoque craterem Ioui affinxerunt, in quo omnia commixta essent; sed & de hoc alibi. Atq; hæc quoad sensum anagogicum.

Secundò per *a* craterem hunc denotabant iuxta physicum sensum influxum mentis supernæ in Genialis primò, deindè hoc mediante in siderei, & elementaris mundi humidum, quæ sanè aptè indicabant per subiectam Vrnam *c*, qui est Vrceus Niloticus capiti Ibidis *d* innixus, quem, Herodoto & Plutarcho testibus, adhibebant in sacris, & certis festis præ foribus ponebant, in beneficiorum, quæ per Sothis, siuè Mercurium, & Osiridem siuè Nilum accipiebant, memoriam. Vrnam siquidem Sothi seu Osiridi dedicatam testatur Hecatæus lib. de sacrificijs, præsens enim, inquit, vrna in sacrificijs, quâ Deum colerent, mos erat εἴωθεν δὲ προσφέρειν τὴν χοὰν ἐν τοῖς ὁσίοις. *Solebāt autem proferre vrnam in sacris*, vti alibi dictum est, & his verbis prosequitur Hecatæus apud Pierium.

Hydriam itaque quandam ingentem summo cultu, & attonitâ pene veneratione prosequebantur; quam obtentam, & casta religione susceptam, in ædem solemni pompa gestabant, quo cum peruenissent, terræ procumbentes manibus ad Cœlum sublatis, ijs gratiam agebant, qui prius diuinæ benignitatis munera mortalium vsui communicassent, vtpotè qui ex humore oriri omnia persuasum haberent. Vnde, & similes vrnas in varias figuras transformabant Geniorum Niloticorū proprias, vt vel hinc Canoporum originem Lector cognoscas; Sed vide, quæ de Canopis eorumque varijs differentijs tùm in Prodromo, tùm in Oedipo disserimus. Quod autem Liberum siuè Osiridem, quem non vini tantùm, sed & omnis humidæ naturæ dominum, atque principem faciunt, hâc vrnâ siue Nilotico vase in sacris circumlato referant, Plutarchus docet his verbis. *Bacchus lætitiæ dator gratis frugibus arbores fæcundat. Eaque causa est, quod Osiridis Cultoribus nefas est arborem hortensem perdere, aut fontem aquæ obdurare; Non solum autem Nilum, sed omnem simpliciter humorem* ὀσιρίδος ἀπορροὴν, id est, *Osiridis effluxum vocant, & ante Sacra in pompa semper præcedit vas aquarium in honorem DEI, & ficus folio, Regem ac meridionale mundi clima pingunt, interpretanturque folium ficus irrigationem & fœtationem omnium, videturq; naturâ simile genitali membro*, de quo pluribus actum vide in materia de phallo; & in oedipo de Phallophorijs, Ithyphallicis, siuè Dionysiacis sacris. Plutarchus lib. de Osir. Isid.

Huic vrnæ itaque paulò post respondet caput *d* ibidis vnà cum vnco *e*, siuè harpagine sacro è regione emergente, quo tutelam indicabant Genij Nilotici siuè Mercurij. Nam, vt ostensum fuit in Hierogrammatismo Ibidis, erat Ibis eiusque membra proprium Mercurialium rerum symbolum; Eratque vnus ex quatuor Aegypti Genijs in humida tutelam suam exerens. Verùm quomodò vncus siue harpago tutelam indicet, videamus. Est hoc hieroglyphicum in omnibus passim Obeliscis frequentissimum, & indi-

Quid Harpago.

Ibidis caput quid?

cat extractionem Hori aqua submersi per Ibin, vnde, & ad memoriam rei

Harpago in forma Ibidis factus.

hamum hunc sacrum efformabant in formam colli cum protenso rostro vncum referentis; quem, vti in Alphabeti mystici structura ostendimus, Ægyptiacâ voce ϙⲁⲙⲁⲣ vocabāt, scilicet normā, vel extractionē. Nam ab

Harpago sacer Aegyptiacè *Qamar*, id est, extractio

ibide primum detectum, atque ex Nilo, in quem à Typhone, & Titanibus, teste Diodoro, proiectū fuerat Corpus Hori, extractum custoditumq; fuisse, Hecatæus apud Sophianum clarè docet. Sed vide quæ alibi copiosiùs de hoc hieroglyphico harpagone disseruimus. Atq; hinc Aegyptij sacrū vncū sub forma colli Ibidis *d* cū rostro exhibuerunt, cuius magnus erat, tùm in sa-

Horus aquis mersus quomodo à Mercurio eruatur?

crificijs, tū in hieroglyphicis vsus & significatio; pulchrè enim hôc tropologicè innuebant Horum, qui sensibilis Mundi typus erat, sub aqua mersum, rerum in mundana machina contentarum obliuionem, & ignorantiam, à qua eos liberabat Mercurius, abscondita Mundi eruens, atque in con-

Quid quadrangula?

spectum hominum educens, quę humano generi scitu necessaria erant, sub forma ibidis edocebat, quod & sequens hieroglyphicum trium *f* quadrāgulorum maiorum, & trium quadrangulorum minorum mōstrat; per 3. quadrangula quaternā in Zodiaco triplicitatem, quâ tria anni tempora cōstituuntur, notabat; vel vt paulò clarius dicam, triplicitatem quaternariā Zodiaci, cuius vnaquæque quatuor mansiones, quę per quatuor quadrangulorum latera indicantur, continet; per has enim Sol transiens, trium anni temporum, videlicet veris, æstatis, & hyemis differentiam efficit (in tot enim partes annus veteribus Aegyptijs distribuebatur, horæque dicebantur) Iterum per dictam triadem quadrangularem *f* indicabantur duodecim menses, quos Sol per duodecim signa transiens efficiebat; apposuerūt prætereà tres quadrāgulos minores, qui numeros partiū notabāt, in quas singulos totius anni dies, & noctes diuidebant; quasi diceres paruos menses, iuxtà analogiam quandam ad menses duodecim, ita vt tempus singulorum dierum, matutinum veri, meridianum æstati, vespertinū nocturnūq; hyemi responderet; atque hâc distributione à Mercurio ingeniose factâ, omnium in Elementari Mundo rerum generationem productionemq; denotabant: Quæ Diodorus hisce verbis confirmat lib. 1. c. 2. *Illi enim*

Diodorus.

(Ægyptij) inquit, *tunc quatuor mēsibus annum cōficiebant secundum tria tempora, æstatem videlicet, ver, & hyemem; quæ causa fuit, vt quidam Græci annos vocarent Horos, quadrifidicas anni tempora, & annales horographias*; Cùm enim Horus filius Osiridis & Isidis sit, id est mundus sensibilis, per Solem & Lunam perficiatur; Hinc Diodorus in eodem capite ait: *Hos Deos arbitrati asserūt vniuersum circumire orbem, ac nutrire augereque omnia tribus anni temporibus, motu continuò perficientes orbem* (id est Zodiaci) *Vere, æstate, atque hyeme; hæc inuicem contraria annum conficiunt firma concordia; quorum Deorum natura multum conferat ad omnium animantium generationem, cum alter igneus,* per accipitrē appositè, *altera humida atq; frigida,* per Ibidis caput cū vrna suprapositā indicetur. *aër vtrique communis,* Quam quidem mirificā temporum harmoniam

Mercurium ibimorphum indicasse, Diodorus docet his verbis: *Imprimis astrorum obseruator fuit Mercurius, & vocum harmonias inuenit, lyræ insuper ex neruis trium chordarum, instar trium anni temporum repertorem tradunt; tres enim instituit voces, acutam, grauem, mediam; acutam ab æstate, grauem ab hyeme, mediam à vere sumens, quæ miram cum dictis symbolis consonantiam ostendunt*; quod verò quadrangulum annum indicet; expreßè docet Horus lib. 1. cap. 5. ἔτος τὸ ἐνιστάμενον γράφοντες, τέταρτον ἀρούρας γράφουσιν. *instantē annū significantes quartā arui partem pingunt. Est enim Arura spacium* 100. *complectens cubitos*, cuius integrum aruum erit 400. cubitorum, & cōsequēter quadratū eius latus 20. cur autem $\frac{1}{4}$ agri spatium pro indice anni assumpserint; Horus citato loco describit; & nos alibi fusè pertractauimus.

Atque hic est Horus ille â Mercurio ex aquis ignorantiæ extractus & in lucem ductus, quo vita mundo datur, vt apposita figura Hori quadranguli subiecti vnâ cum serpente designat; Horum enim, quem inter hieroglyphica, infantile caput fascijs veluti inuolutum signat, sensibilem mundū denotari Plutarchus multis verbis docet; ex Eudoxo enim Aegyptiam fabulam recitat; Iouem videlicet pedibus inter se connatis feriantem ab Iside ad gressum expeditum fuisse; cuius fabulæ hoc erat ἐπιμύθιον; Dei mentem inconspicuam, & latentem sua natura esse, motu autem ad rerum procreationem processisse; hinc vel per caput infantile, vel per pedes, vt per reticulatam vestem, cui inuolutum fol. 212. exhibuimus; illum exprimunt; Atq; indè quoq; Hori defluxit descriptio, quem Luna, seu Isis mundi mater in aqua repertum vitæ restituit, & immortalem, vt fabulantur, fecit; genitalis enim aquæ vis, & Luna sublunarium Regina mundum, & fæcundant, & immortalem quasi per varias rerum vices efficiunt; hinc apud eosdem Aegyptios inualuit opinio, Lunam, & Solem oculos Hori fuisse; quin & in paludihus apud Butum à Latona primùm enutritum; quæ omnia ad nostram interpretationem alludunt; & Cerastes capiti Hori appositus apertè docet; Nam serpentem Cerastem siue binis cornibus conspicuum humidocalidum animal, vitam significare in proprio hierogrammatismo ostendimus, ob duo videlicet, humorem, & calorem, quibus vita in omnibus animantibus conseruatur. Patet igitur ex dictis mirabilis quidam hieroglyphicorum contextus. Explicatis modò quatuor laterum Obelisci Schematismis, nihil restat, nisi vt iam summatim singulorum in vnum colludentium concordiam exhibeamus, quod tum appositè fiet, vbi prius totius idealis conceptus in singulis Schematismis elucescentem lectionem compendiosis verbis ob oculos curiosi Lectoris posuerimus.

Idealis Conceptus lectio hæc est.

I. Mundus Archetypus.

[1] Triformi Numini Hemphtæ; [2] Menti primæ Motrici omnium; [3] Menti secundæ opifici; [4] Spiritui pantamorpho, Numini triuni, æterno &c. Quod ex Monade sua veluti ex centro & apice quodã in

II. Mundus Angelicus.

Mundanæ pyramidis amplitudinem diffusum primò bonitatem suam communicat II. Mundo intellectuali Geniorum [CD] Boreæ præsidum, sub Duce [A] Pantamorpho [B] archetypi Solis imagine insignito, qui [F] ignea quadam & penetratiua [G] vi imbuti, & contra adustiuam Typhoniam vim muniti [E] influxum deriuant in inferiorem [HI] Mundum; exemplar Sacerdotibus propositum ad operationes in sacrificijs analogo ritu expediendas propositum.

III. Mundus Sidereus.

Ab his Virtus in Siderenm III. Mundum deriuatur, vbi [1] Osiris sensibilis Mundi Anima [2] Mũdum virtute sua [3] animat, omnibus essentiam, vitam, motum tribuendo, qui [4] Cœlos asseclarum ope agitans, omnia inferiora motu, lumine, calore, fœcundat, viuificat, locupletat. Hic virtutem participatam in Mundum

IV. Mundus Elementaris

Elementarem, potissimum in Borealem Mundi partem & craterem [a] deriuat; Cui [d] Mercurius & [g] Horus præsunt, qui humorẽ [c] beneficum ex cratere [a] contra adustiuam [e] Typhonis violentiam temperant; & [b] concatenato quodam influxu per [f] anni duodecim mensium [f] dierũque curricula, omnibus inferioribus [h] vitam largiuntur.

Horum omnium rationes Lector tùm in præcedentibus, tùm in proprijs hierogrammatismis explicatas videat.

Obelisci Epigraphe SCHEMATISMVS I. Lateris IV. Borealis.

Hierogramm. I.

Hierogramm. II.

Hierogramm. III.

Hierogramm. IV.

ANA-

ANACEPHALEOSIS EROTEMATICA, QVA

Difficultates nonnullæ, quæ Lectoris animum, variè se supra dicta reflectentis, in rerum adductarum confirmatione dubium reddere pôterant, per breues quæstiunculas soluuntur enodanturque.

NE vllus in animo Lectoris Curiosi, & intima sectantis scrupulus relinqueretur, hoc loco opportunè hanc Erotematicam Anacephaleosin subnectedam duxi; in qua plenè Lectoris votis nos satisfacturos confidimus.

Reflexiones circa symbola Hierogrammatismi I.

QVæritur igitur primò. Cur character ὀφι-κυκλο-πτερόμορφος Triformis Numinis immediatè ponatur sub apice Obelisci? Respondeo, quia cùm per pyramidem siuè Obeliscum Aegyptij Vniuersi amplitudinem quadripartitam significarent, aptè sanè per apicem, ad quem omnes lineæ concurrant, & in eo tanquam in centro omnium vniantur, Numen supremum indicarunt; quod ex monade sua in multitudinem lapsum, vti causa, vita, & veluti anima omnium est, ita omnia ad idem reuertuntur, tanquam ad Authorem, & Effectorem omnium, à quo essentialiter pendent; de quibus vide vltimum caput libri secundi de mysterijs pyramidis.

Cur globus alatus ad apicē ponatur pyramidis?

Quæritur secundò. Quid in alatis globis tres ordines pennarum? Respondeo Aegyptios ijs significasse æternas supremi Numinis Triformis Archetypi ideas, & exemplaria rerum in trium Mundorum classibus elucescētia. Nam, vt rectè Clemens, solebant Aegyptij res subindè exiles adhibere ad res magnas indicandas.

Quid in alis globi; ordines pennarū?

Quæritur tertiò. Cur Serpens non supra globum, sed infra emergat? Respondeo, hoc eos Mentis Opificis naturalem appetitum, & veluti nisum quendam ad mundis inferioribus se communicandum, indicasse.

Cur serpens infrà globum emergat?

Quæritur quartò. Cur in trigono à reliquis per figuram retinaculi (quod signum diuisionis ipsis erat) seperatus sit globus ὀφι-κυκλο-πτερόμορφος? Respondeo hoc ipso triunam Numinis essentiam (quam & trigonus & globus alatus cum serpentibus indicabat) in æternitatis abysso absorptam suæ beatitudinis contemplatione ita fruentem, vt tamen semper appetitum ad creationem haberet, quod triangulus vltra productus pulchrè indicat, significasse.

Quod retinaculum?

Quæritur quintò. Cur in singulis Obelisci partibus illud triforme symbo-

ſymbolum poſuerint; Reſpondeo, vt omnipræſentem eo Numinis ſupremi influxum, qui per quadripartitam Mundi plagam indicatur, innuerent.

Reflexiones circa ſymbola Hierogrammatiſmi II.

Cur ignis trigono cum globo alato includatur.

QVæritur primò. Cur hi Secundi Hierogrammatiſmi in trigono vnâ cum ſymbolo triformi incluſi ſint? Reſpondeo, hôc illos indicare voluiſſe, Genialem Mundum, ſiue Angelicam ſubſtantiam, immediatum Creatoris opus eſſe, ei quam ſimillimum, ſimplex, incorporeum, quod intellectu ſolo omnia conficiat; & ſicuti expreſſimum, & immediatum Dei ſimulachrum, in quod Numen immediatè influat, tanquam in ſimillimū ſibi ſubiectum, hinc ob ſimilitudinem, quam cum Deo habet, pulchrè ſanè in eodem trigono, vt pote ſupremi Numinis charactere inſignitum, in ſingulis Obeliſci partibus incluſerunt, vt oſtenderent, Mundum eorum gubernationi commiſſum, eorumquè miniſterio omnium in Mundo ſenſibili partium vel minimas res diſponi, ſingulorum curam geri.

Quod varietas illa ſymbolorū in genialis mundi Schematiſmis.

Quæritur ſecundò. Cur tot, tantiſque ſymbolis, ſitu, geſtu, corporis habitu dicti Genij diſtinguantur? Reſpondeo, eos diuerſa, diſtinctaque, quæ in Mūdo, appropriatiſq; eiuſdē partibus obtinent, munia ſignificare voluiſſe; Hinc medius Genius ſedentis figurâ, & tutulo præ reliquis conſpicuo inclytus, ſceptro prætereà inſtructus, principatum ſui ordinis, & chori; dominium pretereà, & ſummam poteſtatem in reliquos ſibi ſubditos indicat. Reliqui verò veluti ad capeſcenda Ducis imperia, ſtantes, pedibuſque ad currendū veluti incitatis huic, neſcio quam promptitudinem exhibent.

Struppi quid.

Quæritur tertiò. Cur ſtruppi illi, ſiue multiformibus ſymbolis inſigniti tutuli potiſſimùm in capite gerantur? Reſpondeo, eos ſignificare voluiſſe; quod omnis poteſtas, dominium, principatus, vita, & influxus primò fiat à ſupremo Numine in genialē, ſeu intelligibilem Mundum, aut in intellectum, & rationem, cuius organum ſecundum analogiam quandam ad hominem factam, cerebrum eſt, facultatis rationalis, & intellectualis pars, vnicum rerum faciendarum archetypum; per ſymbola vero, quæ manibus geſtant, oſtenditur facultas operatrix, & executrix eorum, quæ intellectus præſcribit.

Cur ſtatuæ, tā multi formes?

Quæritur quartò. Cur ſubinde Genij tranſformati iam in faciem hominis, modò in accipitrinam, Ibiacam, felinam, bouinam, caninā formā exhibeantur? Reſpondeo, hôc eos ſignificare voluiſſe diuerſa officia, quibus omnia, quæ in mundo ſunt, adminiſtrant; & partim inſenſibiles, partim ſenſibiles Genij ſunt, per illos, qui humana facie pinguntur, inſenſibiles Genios exhibent, ſolo intellectu, & inuiſibili quadam aſſiſtentia omnia moderantes; per reliquos verò ſub formis animalium cōparentes, ſenſibiles Deos indicant, qui ſub formis animalium totum orbem circumeūtes, teſte Triſmegiſto, humanum genus erudiunt; Sic Mercurium ſub forma

ma Canis, sub forma Bouis Osirin, sub forma Felis Isidem, & sic de cæteris, vti passim in toto hoc libro ostensum est; Hinc transformatos illos, vt plurimum, indumento tectos videmus, reliquos verò insensibiles nudo, & subtili corpore, vtpotè simplices, & ab omni materiæ contagione disiunctos.

Quæritur quintò, Cur sub forma fœminea, & masculina exprimantur? Respondeo, ad ostendendum, eos totius generationis præsides esse; esse prætereà in Mundo intellectuali quandam sexûs distinctionem, secûdùm analogiam quandam factam ad hominem, & animalia; vnde partus videlicet intellectualis resultet, ex quo infinita rerum varietas nascitur. Quid forma masculinæ, & fœmininæ?

Quæritur sextò. Cur in singulis lateribus tres tantum Genij, & in omnibus lateribus simul iuncti duodecim ponantur? Respondeo, vt processum rationis diuinæ exprimerent ex monade in dyadem, qui numerus cùm imperfectionem quandam arguat, aptè per eum Mundum II. ab Archetypo, videlicet Genialem indicabant, vtpotè qui respectu essentiæ supremi Numinis imperfectionem quandam notet, quæ per binarium numerum, siue multitudinem, vti dixi, indicatur, vt in dyade Obelisci explicatum est; Ex monade tamen in triadem quoque mouetur, quam trigonus, cui includuntur, & numerus Geniorum indicat; eò quòd immediatum, vt dixi, opus à supremo Numine profectum, sit Mundus Angelicus, quæ prima creata Trias dici potest, ob supremam, quam inter creatas res habet perfectionem; sicuti Triforme Numen Trias dicitur increata. Si verò tres Genij vnius lateris in quatuor latera ducantur, nascuntur duodecim, per quem numerum vniuersitatem rerum apposite notabant, vt alibi explicatum est; per 3. igitur Genios, tùm excellentia naturæ angelicæ, tùm tres classes, siuè ordines, in quos in præsidium inferiorum rerum distincti sunt, & per 12. vniuersi Mundi administratio, per eos peracta intelligitur; caue tamen, ne triadem ordinis, cû triade perfectionis côfundas. Cur 3. genij tantùm in vna facie?

Reflexiones circa Hierogrammatismum III. & IV.

QVæritur primò. Cur post Mundum Genialem, Accipitris figuram posuerint in quadrangulo? Respondeo, ad indicandum Mundum sensibilem, siuè corporeum, qui per quadrangulum aptè indicatur, vti suprà ex Platone probauimus; Cùm quantò series Mundorum à primo Archetypo circulari Mundo plus recesserint, tantò ob angulorum, figurarumque varietatem imperfectiores sint, & tantò plùs à monade, & triade recedât; hinc inter monadem, & tetradem aptè posuerunt triadem angelicam, vt indicarent, influxum in Mundum corporeum fieri in tetradem, mediantibus Genijs.

Quæritur secundò. Quid sibi velint striæ illæ lineares, & circulares in alis accipitris? Respondeo, eos indicare voluisse, cælorum conuersiones fieri. Quid striæ in alis accipitris.

fieri per ſenſibiles potentiãs Oſiridis aſſeclas in Mundum inferiorem, per lineares ductus deſignatos, quibus motus cauſa rerum omnium exhibetur.

Quæritur tertiò. Cur quartus Hierogrammatiſmus quadrangulo pariter incluſus, quadrangulo maiori includatur? Reſpondeo, Cùm dictus hierogrammatiſmus Elementarem Mundum exhibeat; appoſitè eos per diſtinctum minus quadrangulũ maiori incluſum eũ retuliſſe, vt potè qui à ſidereo Mundo tanquam contentum à continente concluderetur, gubernareturque; Hinc Oſiris ἱερακόμορφος eidem inſiſtit ad indicandum abſolutiſſimum, quod in eum obtinet dominium.

Quid per ductus lineares.

Quæritur quartò. Quid poſt quatuor Mundorum ſibi mutuò concatenatorũ exhibitionem per lineas illas a b c tranſuerſas, & per 7. ad ſuperiores normales, quarũ quæ ſignantur numeris d f g h, diſiũctæ, i k l verò ſuperioribus coniũctæ, oẽs, intra ſpatiũ RSXZ, cõtinẽtur? quid prçtereà per sũmá denariá, quç, 3. ad 7. additis, cõſtituitur, indicare voluerint? Scio multos putaturos, hæc parerga quædam eſſe, & ornamenti locum obtinere; Qui tamen acutum Aegyptiorum ingenium penitius ſcrutatus fuerit, videbit apud Hierogrammatiſtas, vti nihil myſterijs vacuum, ità ne hoſce quidem lineares ductus arcanis myſteris caruiſſe?

Explicatio lineariũ Schematũq; quæ in præſentis figuræ baſi intra ſpatiũ R S X Z cõtenta ſpectãtur.

Reſpondeo, eos per halce lineas, veluti numericas figuras, totum dictarum rerum contextum, veluti in numerica quâdam idea exhibuiſſe; quemadmodum enim Archetypus ſupremus Mundus per dyadem in triadem, & tetradem Angelicam influit, ita 1 Oſiris corporei mundi Dux, & Moderator; ex monade ſua, hoc eſt, ex centro Solis, in quo, ceu anima, reſidet, euolutus, primò in binorum mundorũ *c e*, Siderei, & elementaris dyadem, ab hinc in corpoream rerum *f* triadem, hoc eſt generationis Sphæram, quæ per tres lineas tranſuerſas a bc aptè inſinuantur, labitur, per tetradem, hoc eſt, quadruplicem Mũdi corporei portam, quæ per quatuor normales lineas d f g h indicãtur, tandem veluti per canales in totius vniuerſi indiuiduas res, quæ per hieroglyphica ordine in ſingulis lateribus ſequentia indi-

indicantur, aptè exhibetur; tria autem transuersa parallelogramma a b c, cum quatuor d f g h normaliter positis disiunctisq; conficiunt 7, numerũ mysticum harmoniæ mundi, qui numerus etiam indicatur per septem lineas literis d i f k g l h signatas, quæ tribus superioribus transuersis coniunctæ, constituunt decem, decadis mysticæ, reuolutionis rerum omnium ad suum principium, symbolum; quod verò septem lineæ normales coniungantur cum tribus a b c transuersis, per id indicatur, ex triade corporea influxum superiorum per quatuor mundi portas continuari in omnem inferiorum indiuiduarum rerum ambitum; atque adeò quicquid in capite de mysteriosa figura obelisci, mysteriosum exhibuimus, hic in epitome quadam contentum spectemus. Vide quæ à folio 126. vsque ad fol. 130. de hisce fusè egimus.

Quæritur quintò. Quid habitus ille varius Geniorum indicet, cùm præter transformationem variam in manibus nunc statuas, nunc globum serpentiferum, nunc pennas, nunc simile quid portent? Respondeo, hoc eos indicare voluisse rationem sacrificiorum instituendorum, quæ à sacerdotibus ad Genios propitiandos ritu prorsus analogo institui debebant. Hinc sacerdotes, vt alibi ostendimus, in adytis sacrificaturi, eo habitu, situ, gestu, eoque symbolorum apparatu, quo Genios, quos propitiari intendebant, ab Hermete in Obeliscis repræsentatos videbant, procedebant; credebant enim, nihil ad Numina quà placanda, quà attrahenda potentius esse, quàm analogo ipsis rerum apparatu, cerimonijsque sacra peragere, quæ omnia alibi ex Plutarcho, Iamblicho, alijsque comprobata sunt. Sed audiamus Porphyrium, qui in libro de abstinentia quæcumque in hac Anacephaleosi explicata sunt, ità pulchrè confirmat, vt ad dicta allusisse videatur; *Nos itaq; sanctos antiquosque imitabimur, veluti primitiarum Numinibus ex ipsa contemplatione dicantes, quam nobis superi tribuerunt, & cuius nobis vsus ad veram salutem necessarius. Hinc Pythagorici circa numeros lineasque versati, ex his etiam Dijs plurimum tribuerunt, alium quidem numerum Palladem nominantes, alium verò Dianam, Apollinem alium; rursus alium iustitiam, alium temperantiam, ac similiter in figuris; atque ita sacrificijs similibus, Dijs adeò placuerunt, vt vnumquemque Deorum suis oblationibus aduocarent, eorumque beneficio frequenter ad diuinationem, & vaticinium vterentur; Dijs autem, qui sunt intra Cœlum, siuè cursu quodammodò pererrantibus, siuè non errantibus, inter quos primatum tenere Solem, deindè Lunam existimandum est, cuiusmodi ignem etiam quasi ipsis cognatum accedere & offerre consentaneũ erat.* Et paulò post de Platonicis loquens, ita dicit: *Tradunt verò in hunc modum, primus quidem DEVS, cùm sit incorporeus, immobilis, impatibilis in nullo, neque etiam in seipso cohibitus, nullo eget externo, neque etiam mundi anima eget externis; possidet enim, & continet ipsum, quod est trina dimensione perfectum, facultatemque naturaliter se mouentem, & suaptè natura discreuit benè ordinateq; moueri, mouereque Mundi corpus secundùm optimas rationes; excepit autem seipsa corpus atque complexa est, quamuis in*

Quid habitus & instrumẽta Geniorum notent?

Porphyrius.

corporea sit itaque ab omni passione libera. Dijs autem reliquis, ac Mundo, Stellisque, quæ omnia ex anima, & corpore constant, oculis manifestis sacrificandum est inanimatis. Vide Porphyrium in libro de sacrificijs, & abstinentia animalium.

Hieroglyphica hic exhibita consona sunt Orthodoxæ religioni.

Vides igitur, ex hisce paucis quæstionibus, nihil adeò exile fuisse Aegyptijs, quod non ad mysteria sua arcana exhibenda assumpserint. Habes hic etiam, quomodò Pater Filium generet, & quomodò ex his Spiritus procedat; habes quomodò à Triuno Numine Mundus hic productus sit, habes Angelorum in varios choros distributorum ordines, habes Mundum eorum tutelæ & conseruationi commissum. Verùm audiamus de his aurea verba Hugonis Victorini, qui antiquorum mentem in quodam sermone, adeò apposité explicat, vt huc respexisse videatur: *DEVS Conditor Mundi, contemplato Mundo conspicitur, & qui videri non potest, fecit, quod videri posset; & visus est per id, quod fecit. Inuisibilia enim ipsius à Creatura Mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Quem locum expendens Scholiastes, asserit, potuisse philosophos in lumine naturali peruenire ad & tributa triũ diuinarum personarum; nam vt rectè Origenes in hom. 3. in Cant. docet, hic Mũdus visibilis de inuisibili, & exemplaria quædam Cælestium continet terrena hæc positio, vt ab his, quæ deorsum sunt ad ea, quæ sursum sunt, possimus ascendere, atque, ex his quæ videmus in terris, sentire, & intelligere ea, quæ habentur in Cęlis; cùm enim impossibile sit homini in carne viuenti agnoscere aliquid de occultis, & inuisibilibus, nisi imaginem aliquam, & similitudinem acceperit de visibilibus; ob hoc arbitror, quod ille qui omnia in Sapientia fecit, ita creauit vnamquamque visibilem speciem in terris, vt in his doctrinam, & agnitionem rerum inuisibilium & cælestium poneret; quo per hæc ascenderet mens humana ad spiritualem intelligentiam.*

Hugo Victorinus.

Postquam igitur Deo non fuit satis, sola sui ipsius contemplatione frui, sed operæ precium videbatur, vt quo plures beneficium sentirent, latius seipsum diffunderet, deriuaretque; primùm quidem cogitatione concepit Angelicas potestates, ac cęlestes, quæ quidem cogitatio transiuit in opus, quod Verbo complebatur, & Spiritu perficiebatur; creatorũ enim causa cõceptrix Pater est, Filius causa effectrix, perfectrix Spiritus, ita vt Patris quidem voluntate existant administri spiritus; actione autem Filij, in natura rerum producantur; Spiritûs autem præsentiâ perfectionem, & vltimum nanciscantur complementum. Hi sunt constituti veluti secundi quidam splendores primæ illius lucis ministri. Posteaquam verò hoc primum opificium ipsi Artifici, & menti Opifici arrisit, alium quendam mundum expressit cogitatione siuè in Verbo, qui ex materia constaret, ac per hoc oculis corporeis pateret, videlicet vniuersum hoc ex cœlo terraque, omnibusque in ijs contentis concretum, concinnatumque.

Angelici ordines sub ternarij quadrato continentur; est enim Trias triniter prima, summi illius boni principiũ ab omnibus Orthodoxis etiam Theo-

Theologis in eiusdem ſubſtantiæ vnitate ſub perſonarum Trinitate ſine ſui diuiſione celebratum. *Rationabile itaque eſt, ſacrum primi principij numerum, nempè ternarium in ſe ductum, Cælestium Geniorum, atque immaterialium ſubſtantiarum peperiſſe frequentiam.* Hinc Zoroaſter Triade triplicata nouem poſuit choros, quos Pſellus hiſce verbis explicat: Μίαν ἀρχὴν τῶν πάντων δοξάζουσι καὶ ἓν αὐτὴν καὶ ἀγαθὸν ἀπογυμνοῦσιν. εἶτα πατρικόν τινα βυθὸν σέβονται ἐκ τριῶν τριάδων συγκείμενον ἑκάστη δὲ τρίας ἔχει πατέρα, δύναμιν, καὶ νοῦν. *Vnicum arbitrantur eſſe rerum omnium principium, idque profitentur verum eſſe, & bonum; deindè colunt paternum quoddam fundum ex tribus trinitatibus compoſitum, quælibet autem trias habet Patrem, Potentiam, & Mentem.* Vides quomodò hæ tres trinitates pulchré explicatis quadrent; Elucēt hæc primò in mundo intellectuali, & Genijs; deindè in Sidereo, in tribus claſsibus ſiderum, ſcilicet in fixis, Sole, planetis; quæ luce, radio, calore omnia implent; in effectibus, quibus eſſentiam, vitam, ſenſum præſtant.

Vnius igitur Mundi ſunt fœcunditas, partus, & amor, nec fœcunditas eſt alius mundus, & partus alius, & alius amor; ſed ſunt vnus, & idem mundus; participatur enim fœcunditas mundi, & partus, & amor in angelis angelicè; in hominibus humanè; in brutis brutaliter; in entibus entiter; in elementis elementaliter; & in ſingulis alijs ſuo modo; quod quidem nō habet, niſi ab ipſo, qui triunus cùm ſit, eidem ſuam perfectionem meliori quo poteſt, & quo capax eſt, modo communicat. Quibus omnibus pulchrè conſonat Serapidis oraculum.

Πρῶτα Θεὸς μετέπειτα λόγος καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς
Σύμφυτα δὴ τρία πάντα καὶ εἰς ἓν ἰόντα.

Principium Deus eſt, tum Verbum, his Spiritus vna eſt.
Congenita hæc tria ſunt, cuncta hæc tendentia in vnum.

Quæritur Sextò. Cur extra obeliſcos ſubindè huiuſmodi quoque hieroglyphica ſyntagmata ſtatuis videlicet ſphyngibus, & abacis inciſa videātur? Reſpondeo, obeliſcos fuiſſe veluti quædam Archetypa ſeù prototypa myſterioſa, in quibus, totam aliquam de Deo, Dijſque ſcientiam præfigurabant. Quam, ne temporum iniuria diſſiparetur, ingentibus, duriſſimis, capaciſſimisq; ſaxis inſculpſerūt, tùm vt perenni fulgore doctrinæ oculos omnium ferirent, tùm vt eſſent veluti Archiuia quædam, ex quibus particulares ſingulis dijs conuenientes Schematiſmi; tùm in ſtatuarum, ſimulachrorumq; conſecrationem; tùm in priuatum Amuletorum vſum depromerentur. Hinc paſsìm, quæ in obeliſcis fusè ſunt expoſita ſymbola, ea hieroglyphicis inſcriptionibus, ſparſim inſerta, præſertim ea quæ ouali figuræ incluſa ſpectantur, reperias. Sed de his amplius in ſequentibus. Huius argumenti præter innumera alia paſſim hinc inde occurrentia, illud vnum eſt, quod ſequitur.

Ex Ergasterio Barberino.

Ex M. Mylesij olim, modo ex Angelomi Musæo.

Interpretatio
TABVLAE HIEROGLYPHICAE

Ex Gazophylacio Barberino depromptæ, quà omnia quæ hucusque dicta sunt veluti in Epitome quadam continentur.

QVæcumque igitur expansè in primis hisce quatuor Schematismis dicta sunt, contractè exhibuerunt in statuis suis mysticis, quarum nō nisi fragmentum ad me peruenit beneficio Francisci Cardinalis Barberini, qui vti primus moliminū meorū pro motor extitit, ita ea pro suo in Rempub. literariam affectu promouere non destitit. Tabella est ex lapide phario nigro, durissimo, cuius crassities pollicem ferè habet, latitudo medium palmum adæquat, longitudo ob fracturam per medium factam colligi nō potuit, vt in præsenti schemate patet. Quia tamen simile quid me vidisse recordabar in statua Ægyptia, cuius olim mihi copiam communicârat Marcus Milesius I.C. modo possessorē eius agit Frác. Angelomus supra laudatus, omnē ex ea defectū facilè instaurauero: Barberina statua solūmodò inferiorem partem exhibet, Milesiana integram, tametsi non cum tanto hieroglyphicorum apparatu, vti Barberina; Hæc enim à parte postica 14. columnis hieroglyphicis, è lateribus, in fundo, & ex omni denique parte hieroglyphicis subtili manu, & exactissima distinctissimaque incisis, spectatur illustris; illa principalem tantùm figuram integram exhibet; vtramque hic apponendam duxi, vt Lector vnam & alteram comparando, defectum facilè suppleret. Statua intermedia sedentis figuram obtinet, in manu tenens baculum, & vnà scorpionem, binos serpentes, leonisque deorsum nitentis caudam manu stringens; pedibus innititur binorum crocodilorum capitibus, in oppositas partes respicientium; Milesiana statua caput habet cornu arietino munitum, cum leonino capite Lunæ sextili inserto, in manu sinistra serpentes duos, & leonem caudâ strictum inferius nitentem, & veluti respicientem, dextrâ scorpionem tenet, & canem, tabula superius in arcum efformata, iuxta quem globus alatus, alis expansis veluti inferiora fouens, extenditur; Barberina præthereà infra crocodilos 16. statuas Deorum in sacra animalia variè transformatorum exhibet, in cuius medio Serpens vndulato corporis contractu caudam suam mordet, cuiusque gyris insident quinque statuæ mystagogæ; simulacra extra serpentis vndulati gyros sub accipitris, leonis, catti, canis, ibidis stantium situm, varijs symbolis auerruncatiuis manibus instructæ; gyris verò serpentis imminentes, sedentium situ sunt, vario pariter hieroglyphicorū appa-

apparatu insignes. Quid singula indicent videamus. Globus κυκλο-πτερόμορφος triformis Numinis vnitatem, & in contemplatione sui solitaria degentem ostendit. Figura verò principalis indicat eiusdem triformis Numinis pantamorphi in totius Naturæ amplitudinem descensum. Capite gestat Leoninum caput sextili Lunæ insertum, quo potestas, & dominium in Solem, & Lunam ostenditur; quæ potestas sessione quoque declaratur. Cornu gerit arietinum ad fœcunditatem eius demonstrandam, & Ammoniam virtutem. Dextra caudâ scorpionem tenet, & canem; quo aptè indicatur Anubis, & Typhon, teste Plutarcho; & siccatiua vis Solis est, quæ maximè, Sole scorpionem intrante, exeritur, dùm folijs arbores, terra graminibus nudatur. Sinistra complicata tenet Scorpionem, binos serpentes, & figurã Leonis, baculo cõplicata; queîs in vitam, & mortem, in generationẽ & corruptionem, in bona, & mala, in Regnum Mophta vis, & potestas indicatur; ita vt per Scorpionem exitiale animal mors; & interitus rerum, siuè malorum paratio, Horo teste, per binos serpentes duplex mundi cœlestis, & elementaris vita, per Leonem, Momphta humidæ naturæ præses appositè indicentur; per simulachra verò Numini polymorpho circumposita, serpẽtibus, alijsque veluti baculis Cucuphomorphis, scutica, ansatis crucibus instructa, sub pueri, leonis, accipitris, ibidis figura, vitalem fœcunditatem, quam ad varietatem rerum Mundo, Soli, Lunæ, Elementis influunt, ostendunt, quæ omnia suis locis fusè explicabuntur. Duorum Crocodilorum in diuersas partes respicientium capita conculcat, quo omnem perniciosam Typhoniam, & Arimaniam vim, quà patet ortus, & occasus perfectè sibi subditam se tenere pulchrè indicatur. Sub crocodilis superficies arcuata spectatur, Genijs pantomorphi Numinis Asseclis, administris rerum tutelaribus; quibus totum regnum Mophta per aptam temporum dispositionem administratur; Horum alij stantes sunt, alij sedentes; stantes sunt primi tres à dextra, & tres à sinistra; quinque intermedij sedentium habitu; primus à dextris incipiendo, Genius est λεοντοκέφαλος, manu harpagonem tenens, sacro vestitus velamine, globum capite tenet, quo Genius vim corroboratiuam soliditatemque rebus conciliatiuam conferens, contra vim rerum dissipatiuam, notatur; sequitur Genius ἱερακόμορφος, id est accipitrinâ facie, baculo Cucuphomorpho insignis, quo vis solaris in calidum, & humidum, quæ varietatis rerum causa est, indicatur. Sequitur tertius Genius αἰλουρόμορφος siuè Felis specie, siuè quod idem est, cynocephalus Genius Lunaris, quibus ex opposito tres alij Genij respondent, quorum prior sedens accipitrinâ facie cum penna in manu, ostendit celerem vim motus Solaris; Secundus Ibidis forma, cum penna in manu, celerem motus Lunaris vim; Tertius sub forma canis; Anubin indicat, Horizontis, teste Plutarcho, præsidem.

Explicatio Tabulæ Barberinæ.

In medio figura serpentis, vndulato gyro caudam sibi mordentis, figura est, quâ annus siuè Zodiacus aptè, teste Horo, indicatur. Vndulatus est,

siuè

siuè in figuram aquæ fluentis dispositus, vt exprimet gyros, quos Sol veluti in cœlestis æquoris vndis per duodecim signa, & totidem menses dùm motu suo cõficit, omnium quæ in mundo sunt, rerum productionis causa est, duodecim signa siuè menses aptè per gyros; quos singulos suis numeris notauimus, indicantur, vt in figura apparet. Quia verò quinque dies anno solari ad 360. desunt, hisce significare voluerunt, per quinque gyros principales, quibus totidem Genij præsunt. Mythologia ex mente Plutarchi ita sese habet. *Reæ, aiunt, occultè cũ Saturno congressæ, Solẽ, qui id flagitiũ deprehendisset, imprecatum fuisse, vt neque in mense, neque in anno pareret; sed Mercurium amore Deæ captum cum eà coiuisse, ac deindè in ludo cum Luna victorem septuagesimam partem cuiusuis diei abstulisse, ac 360. anni diebus adiecisse, qui quinq; dies nunc ab Aegyptijs Misi, à Græcis ἐπαγόμενοι, id est, adiectitij vocantur; & vt natales Deorum festi aguntur; Prima antem earum die natum Osirin rerum omnium dominum; Secunda die Aruerin natum, quem alij Apollinem, alij Horum seniorem appellant; Tertia Typhonem, non suo tempore, & loco, sed latere ictu perrupto exsilijsse. Quarta Isidem in panygris. Quinta Nephtyn quam, & finem, & Venerem, & victoriam nominant.* Nos verò hos quinque deastros ex hieroglyphica doctrina ita restituimus, vt primum diem Hermanubi; secundum Anubi; tertium Isidi; quartum Horo; quintum Osiri tanquam veris Aegypti tutelaribus dicatos intelligamus, quos figura hic expressa notat. Hermanubis enim siuè Hermes ibiacus per statuam ibiformem; Anubis per κυνόμορφον siuè caninam faciem; Isis, per fœmineam cum velo suo; Horus per puerilem, Osiris denique per leoninum & iubatum vultum exprimitur; pennas in manu habent, vt ea occultum agitationis motum innuerent; circuli capitibus primi, secundi, & quinti, indicant vim, & potestatem diuinam in orbem; Phallus oculatus Isidis mediæ capiti superpositus indicat seminalis copiæ multitudinem, cui Isis ceu passiuum rerum principium substat, quinta denique figura Osiris globum serpentiferum capite portat; vt ostendatur, eum esse vitæ mundanæ principium actiuum.

Atque hi sunt moderatores anni, & rerum omnium totius anni decursu in inferiori mundo nascentium tutores conseruatoresq; quia tamen rerum inferiorum per dictos quinque tutelares Genios indicata felicitas, aduersas habet potestates, quarũ liuore res naturæ variè interturbari possent; hinc aptè è latere Genios tutelares auerruncos, vti harpagones, scuticæ, similiaq; auerruncatiuæ virtutis symbola indicant, quibus & Genijs maligna vis abigatur, & intenta rerum varietas, & abundantia conseruetur, apposuerunt; Infra hæc verò duo simulachra sunt, quorum prius lanceâ Hippopotamum; alterũ, crocodilum transfigit; quibus Bebonia vis, ita enim vim Typhoniam nominat, apud Plutarchum Manethon, quâ obstaculum, siuè impedimentum notant, quòd rebus recta incedentibus, & ad suum finem tendentibus Hippopotamus, & Crocodilus Typhonicus obsistat;

sistat; quem tamen Hori, & Osiridis spiritus tandem destruat, & disperdat; Quæ pulchrè sanè consonant ijs, quę Plutarchus recitat libro de Osiride, & Iside, apud Hermopolim ait, simulachrum ostendi Typhonis; ἵππον πόταμον. ἐφ' ᾧ βέβηκεν ἱέραξ ὄφει μαχόμενος, τῷ μὲν ἵππῳ τὸν Τυφῶνα δεικνύντες, τῷ δὲ ἱέρακι δύναμιν καὶ ἀρχήν, ἣν βίᾳ κτώμενος ὑπὸ τῆς κακίας ταραττόμενος καὶ ταράττων. *Equum fluuiatilem cui accipiter insistit in serpentē pugnans, equo Typhonē indicante, accipitre vim, & principiū, quibus vi potitus ille sæpè nō defatigatur præ malitia turbatus atq; turbans.* Vides in hac figura Numen ἱερακόμορφον serpentem manu tenens sinistrâ, dextrâ spiculum torquens in hyppopotamū; Osiris enim vita rerum radiorum suorum virtute veluti spiculis quibusdam incussis, facilè superat vim illam Beboniam, & fini rerum naturalium aduersam interficit, cui se sedulum Antagonistam exhibet Mophta, quem statua λεοντόμορφος baculo cucuphomorpho instructa eum à tergo sequens, ac vim eius infringens indicat; hoc idem ostendit in opposito latere figura accipitris telo crocodilum configens; Vide Plutarchum citato loco, omnia enim euenta mala, & damnosa naturę quandam repugnantiam habentia, Typhonis effectus, & opera dicebant, quæ Sol dùm interimit, vnà mundum ἄκρατον in temperiem reducit; Canibus autem ad latera, vndulato serpenti accumbentibus, custodia accessus, & recessus Solis indicatur, vel vt Plutarchus vult, ob incrementum Nili, quod canes cęlestes ortu suo mouent, & promouent, sed hęc ita esse luculentis verbis Clemens Alexandrinus lib. 5. strom. demonstrat his verbis; *Sunt autem qui volunt quidem, Tropicos significari à canibus, qui custodiunt, & instar ianitorum obseruant accessum Solis ad Austrum, & Septentrionē.*

Atque ex hisce patet; quod quæcunque de influxu Triformis Numinis in Mundum Angelicum per polymorpham naturam, & hinc in Mundum cælestem; & elementarem, dicta sunt, in hoc hieroglyphico fragmento veluti in epitome quadam, & anacephaleosi contineantur.

Quibus quidem præpositis nihil restat, nisi vt sequentem in singulis obelisci lateribus symbolorum sacrorum contextū pari ausu enodādum aggrediamur.

INTERPRETATIO SCHEMATISMORVM
Primi Lateris Orientalis.

POstquam fusiùs forsan, quàm par erat, quatuor primos Schematismos expediuimus; nunc ordo postulat, vt sequentes ordine singulorum laterum Schematismos enodemus; Et priores quidem Schematismi, vti Epigraphes loco positi sunt, ita vniuersalem quoque notitiam præbent doctrinæ in hoc obelisco contentæ. In reliquis itaq; obelisci lateribus veluti ad particularia descendit doctrina vniuersaliter tradita, dùm quis in rebus humanis, quis in natura, quis in animo hominis vsus eius sit; quomodo

do ex Dei Geniorumque influxu bonis omnibus per præuias dispositiones repleantur, ostendit. His igitur præmonitis, nunc opus propositum nobis prosequamur. Obelisci Lat. I. Orient.

SCHEMATISMVS I.

Lateris I. Orientalis.

EXhibet hîc Schematismus Triformis Numinis influxum primò in Archetypum, deindè in genialem, sideriũ & elementarem, de quibus cùm fusè fol. 400. tractatũ sit, eo Lectorem remittimus; Sed antequam vlterius, ad alios Schematismos progrediamur, priùs præludere aliquantulum visum est, vt veritas in sequentium expositione luculentiùs innotescat. Quæritur igitur quomodo Deus cùm immaterialis sit, rebus tamen materialibus se immisceat? Secundò cur Ægyptij singulis mundi cardinibus, locis, & penetralibus Deos præfecerint? cur statuas Deorum ex omni materia sensibili confecerint? & cur animalia habitacula Deorum appellârint? cur denique quasdam materias tanquam Dijs contrarias respuerint? Ad primum quod attinet, DEVS causa causarum cùm sit, & nulli distans rei, vtpotè sine cuius perpetuo influxu omnia in nihilũ abirent; omnibus itaq; & singulis rebus intimè præsens vt sit, necesse est. Hanc doctrinã orthodoxam Ægyptij à Mercurio traditam, tametsi aliquo modò firmiter tenerent, fidei tamen superno destituti lumine, vnitatem hanc in omnibus rebus latentem dispersérũt in rerum materialium multitudinem; quo factum est, vt singulis rebus suos sibi Genios, tanquam superni Numinis particulas quasdam assignantes, loco verorum Numinum colerent; hinc omnem Deorum susceptioni aptam credebant materiam, quæ subtiliter sanè more suo Iamblichus ostendit his verbis fol. 307. edit. Basileensis. *Profectò exuberantia potestatis in causis vniuersi summis id habet, vt quemadmodum in cæteris inferiora superat, ita & in hoc admodum superet, videlicet in ipsa præsentiæ amplitudine, vt maximæ omnium causæ, maximè omnium omnibus sint præsentes, adeò vt eadem ipsa causę vniuscuiusq; potestas, seorsum ab impedimento, vbique tota semperque sit præsens. Hac igitur ratione ipsa omnium prima, vltimis quoque subrutilant; immaterialiaque principia immaterialiter materialibus adsunt; nemo miretur si quam materiam esse dicimus purã atque diuinam. Nam ipsa quoque materia cùm ab Opifice Patreque omnium facta sit, meritò perfectionem sui quandam acquisiuisse potest aptam ad Deos suscipiendos. Quin etiam nihil prohibet, superiora lumen suum ad inferiora diffundere, neque igitur materiam permittunt expertem fore superiorum; Quapropter quantumcunque materiæ perfectum & purum est, atque Deiforme, ad Deorum susceptionem non est ineptũ. Nam cùm oportuerit etiam terrena nullo modo diuinæ communicationis expertia fore, ipsa quoque terra diuinam quandam portionem in se sortemque suscepit, ad capiendos Deos sufficientem.* Atque hinc profectum est, vt quascunque congruas Dijs materias seligerent in sacrificiorum vsum; incongruis, vtpotè potestatum ἀντιπέχων siue aduersarum, symbolis repudiatis; hinc tanto studio & cura, singulis

gulis Dijs, singulas Statuas adornabant, ex ijs materijs concinnatas, quas ἀναλογίαν quandam ad dictorum Deorum proprietates, obtinere; quasque præsidio eorumdem subiacere superstitiosius credebant, cognôrant. Hinc Serapidem mundi mentem, vt alibi probauimus, ex omnibus mundi sensibilibus materijs conficiebant, herbis, radicibus, seminibus, omni lapidum terrarumque genere. Hinc statuam confecturi, eas potissimum materias seligebant, quæ in locis Ægypti crescerent, quibusq; præsidere credebant Genium eius, cuius statuam adornabant; plagam præterea mundanam exactè obseruantes, vt eas res, quæ analogiâ quâdam dicto Genio certæ alicuius plagæ præsidis qualitate corresponderent, seligerent, summo studio præcauentes, ne res vnius plagæ proprias, cum alterius rebus, tanquam ad Geniū proprium non pertinentes confunderent. Hinc sacrorum animalium cultus, quorum nonnulla diuinis honoribus colebant, quod sub eisdem ceu habitaculis Numina docerent mortale genus, & de futuris rerum euentibus præsagia præberent; quorum obseruatione & cultu, Deorum familiaritatem sibi se conciliare posse arbitrabantur; nonnulla mactata comburebant, immaterialia Numina sub hoc cultu, per resolutionem in 4 elemēta factam, honorantes, vnicuique dantes quod Dei est proprium. Verùm quæcunque hucusque dicta sunt, ita perspicuè à Iamblicho docentur, vt eum audisse, totam doctrinā eorum sit percepisse; ita autem loquitur fol. 308. edit. Basil. *Hæc igitur sacrorum sapientia contemplata, atque ita secundùm congruentiam competentia vnicuique Deorum susceptacula diligenter inueniens, sæpè componit in vnum lapides, herbas, animalia, aromata, aliaque similia sacra & perfecta, & Deiformia; atque subindè ab his omnibus susceptaculum purum integrumquè fabricat; neque enim fas est omnem materiam detestari, sed solam quæ à Dijs fuerit aliena. Propriam verò ad illos decet eligere, vtpotè quę consentire possit atque conferre ad Deorum ædificia, statuarum fundamenta sacrificiorum opera, neque enim aliter terrenis locis & hominibus hìc habitantibus possessio portiouè vlla ex diuinis contingere potest, nisi tale quoddam prius iactum fuerit fundamentum. Arcanis sermonibus credendum est, testantibus ex Deis per beata spectacula quandam traditam fuiße materiam; hæc itaque illis ipsis tradentibus est cognata, talis ergò materiæ sacrificium Deos excitat, vt se demonstrent, atque ad comprehensionem eos protinus aduocat & præsentes capit, & perfectè demonstrat. Eadem aliquis perdiscere potest, etiam ab ipsa, quæ secundum loca distributio diuinitus est facta, atque ab ipsa præfectura, quæ per res singulas est diuisa, quæcunque secundùm diuersos ordines, siuè maiores, siuè minores passim sortes eiusmodi nacta fuerit. Constat enim, Deis locorum quorundam rectoribus, sacrificium ex eisdem rebus, quæ nascuntur ibidem, fore admodum consentaneum, & gubernatoribus gubernata, & quæ ad ea pertinent placitura; effectoribus & grata semper sunt opera sua potissimum; & qui primò aliqua procreant, talia rursum habent in primis accepta; siuè igitur animalia quædam siuè plantæ, siuè alia quæ visa superis dispensantur, simul & præfecturam sub ipsis nacta sunt; & communionem nobis conciliant, cum superis indiuiduam. Horum ergò nonnulli quatenus conseruantur atque tenentur,*

tur,

tur, augent tenentium ad Deos familiaritatem. Talia sunt apud Aegyptios animalia, & vbique sacer homo; sunt quædam verò mactata combustaq; familiaritatem efficiunt clariorem, eò videlicet quod resolutionem in primorum elementorum principium efficiunt certiorem causæ superorum, atque pro ritu sacratiorem. Hinc Ægyptij soli, huiusmodi Idolorum fabricandorum rationes tenebant; de quibus Diodorus lib. 2. cap. 3. his verbis: *Genus artis Græcis ignotum, sed apud Aegyptios erat vsu cognitum. Nam soli Aegyptij non oculis totius statuæ compositionem metiebantur, sed dimensione, vt ex varijs multisque lapidibus in vnum corpus ad certã mensuram redactis statua perficeretur. Res profectò admiranda, diuersos artifices varijs in locis ita in vnam mensuram conuenire, vt quandoque ex 20. quandoque ex 40. partibus vnica statua conficeretur.*

Obelisci Latus Orient.

Diodorus l.

Videntes itaque Ægyptij, diuinitatis signaculo omnia insignita, iuxta signationem & characterismos singulis rebus impressos, secretiorem suam adornabant philosophiam, quæ quidem nihil aliud est, quàm analogia quædam recondita rerum sensibilium, ad insensibilium Deorum virtutes, quibus dùm arcana quadam commistione in sacris vtebantur; hinc necessariò, vt ipsi putabant, veluti ex rebus Dijs summè acceptis nascebatur Θεομόρφωσις, & hinc attractio Numinis & vnitio, totius felicitatis vltimus finis & complementum; Atque hoc est quod docent reliqui huius Obelisci Schematismi, quod vt videas, sit

SCHEMATISMVS II.

LATERIS I. ORIENTALIS.

Quomodo Triforme Numen, per administros Genios in particularia Mundi Orientalis influat?

HAbet hic Schematismus primo loco 1 Statuam apotelesmaticam, in cuius capite 2 coxa siuè posterior pars leonis, quam sequitur 3 Cynocephalus stãns, manibus, quasi statuam apprehensurus, extensis; Hisce supponuntur duo 4 5 leonina capita sacro a velamine vestita, & supra dextrum ponitur b claua cum loti flore, cui imminet pyramidium; post hæc 7 brachium 8 capreolum manu stringens segmentũ circulare 8, & 10 quadrati, inter quæ intermediat figura 9 canalis, in formam serpentis constructa; quam μωνία Aegyptij vocant. Post quæ duo sequuntur 11 12 brachia alterum manu 11 expansâ, alterum 12 eâdem capreolum stringens. Sed explicemus singula.

Explicatio singulorum symbolorum

Per 1 statuam apotelesmaticam eum intelligunt Deastrum, cuius virtutem cœlitus attrahere intendunt, quod & figura ipsa Ypsylomorpha, vt supra ostensum fuit, innuit; Deaster autem est Mophta, quem 2 posteriori parte leonis, quam capite gerit, tanquam effectum apposité exprimit; nam queẽadmodũ in Hierogrãmatismo Leonis dictum est, referebant Ægyptij per partes Leonis diuersas operationes, id est, vti robur Solis in terrã, ità po-

Interpretatio symbolorum.

Quis Mophta?

Quid partes Leonis anteriores, & posteriores notent?

Horus. l. 1. c. 18.

ſteriori eiuſdem effectum ſolidationis expreſſerunt; ita Horus, ἀλκὴν τὶ γράφοντες, λέοντος τὰ ἔμπροσθεν ζωογραφοῦσι, διὰ τὸ εὐσθενέστερα αὐτῷ ὑπάρχειν ταῦτα τὰ μέλη τοῦ σώματος. *Robur notantes, Leonis anteriora membra pingunt, quod hæc ei ex toto corpore robuſtiſſima ſint*; Poſterius Herodotus; ὕστερα τοῦ λέοντος καὶ πάντων τῶν ζώων ὕστερα, τὰ ἔργματα Θεῶν σημαίνουσι; *Poſteriora Leonis, vti & omnium animalium, opera Deorum indicant*. Hinc eandem ob cauſam pulchrè illi ſuppoſuerunt duo 4 capita Leonina, ſacro 5 vt dixi, velamine veſtita; quorum dextrum 6 clauam ſuperpoſitam habet cum flore loti 6, & pyramidio, quo cœleſtem Mophta robur dare vegetabili naturæ per influxum appropriatum; alterum caput 4 terreſtrem denotat 5 Mophta eundem cum Plutone, ſiue Nilum ſubterraneum. Nam, vt rectè Euſebius lib. 3. cap. 3. notat: *Plutonis galeâ caput tegitur, quod occulti verticis ſymbolum eſt, ſceptrum verò breue (proſtratum) quod tenet, inferioris regni ſymbolum eſt.* Et paulò poſt: *Clauam & Leonis partem accommodant, alteram, vt inæqualitatem motus, ſignificent; alteram, quoniam in Leone maximè vires ſuas oſtentet*. Hinc claua, quæ Leoninis capitibus ſuperponitur, à Mophta veluti ſoliditatis eius ſymbolum, nunquam ſeparatur. Vide quæ de Nominis Momphta etymo fusè tractauimus in Hierogrammatiſmo Leonis. Sacro *a* velamine oſtendunt, quo in ſacrificijs veſtitu vti debeat

Capreolus quid cum Brachio?

ad eum propitiandum. Atque ex hoc attractu naſcitur 7 beneficentia Numinis, quo rerum vegetabilium abundantia notatur; quæ per brachium & in manu 8 Capreolũ, vti aliàs dictum eſt, indicatur. Sed vt ad inſtitutum reuertamur; ſtatuam 1 apoteleſmaticam ſequitur 3 Cynocephalus ſtans,

Cynocephalus extenſis manibus quid? Horus l. 1. c. 15.

manibus extenſis, quod teſte Horo lib. 1. c. 15. ortus Lunæ ſymbolum eſt; σελήνης τὴν ἀνατολὴν γράφειν βουλόμενοι, κυνοκέφαλον ζωογραφοῦσι, σχήματι τοιῷδε; ἑστῶτα, καὶ τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἐπαίροντα; *Lunam autem orientem indicare volentes, Cynocephalum hoc habitu pingunt, ſtantem, manuſque in cælum tollentem*. Indicant autem Sta-

Poſterior pars ſiue coxa Leonis quid notet?

tuam Sole ſeu Mophta in poſteriori parte Leonis, & ſub Lunæ exortum confici conſecrarique ſacro ritu debere, vt abundantia rerum benefici Numinis influxu procuretur. Sed redeo ad contextum hieroglyphicum. In-

Segmentum circulare.

tra ſegmentum 8 circulare notam Horizontis ſuperioris, & intra 10 quadratum, notam anni, vel elementaris Mundi, vt in proprio hierogrammatiſ-

Canalis ὀφιόμορφον

mo dictum eſt, ponitur figura 9 canalis, cuius caput obuerſas pyramides refert, quo indicatur, humorem Nili primo cœleſti influxu per Momphta in ſubterraneas partes, veluti in canales quoſdam Leone dominãte, deriuari; quibus augmẽtum fluminis, cauſa vitę rerum efficitur. Leone aſcenſum Nili

Horus l. 1. c. 21.

indicant, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος εἰς λέοντα γενόμενος πλείονα τὴν ἀνάβασιν τοῦ Νείλου ποιεῖται. ὡς τὶ ἐμμένοντος τοῦ ἡλίου τῷ ζωδίῳ τούτῳ, τὸ διμοιρον τοῦ νέου ὕδατος πλημμυρεῖ πολλάκις. ὅθεν καὶ τὰς χολέδρας, καὶ τοὺς εἰσαγωγέας τῶν ἱερῶν κρηνῶν λεοντομόρφους κατεσκεύασαν οἱ ἀρχαῖοι τῶν ἱερατικῶν ἔργων ἐπιστάται. ἀφ᾽ οὗ καὶ μέχρι νῦν κατ᾽ εὐχὴν πλεονασμοῦ ὑγρότητος: *Quod cùm Sol Lunam ſubit, ampliorem Nili facit inundationem. Quamdiù enim Sol in hoc ſigno perſiſtit, ſæpenumerò in duplum ipſius aqua excreſcit. Vnde & tubos canaleſque ſacrorum fontium ſolent ij, qui ſacris præsũt operibus, Leonis forma fabricari. Quapropter in hodiernũ vſque diem, dùm pro immodicâ inundatione preces fundunt, Leonis ſigno vti ſolent.*

Et

Et paulò post: ἕτερον δὲ, inquit Horus, ὑπὲρ τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ γὰρ ἀπὸ τούτου ὕδωρ παραγίνεται εἰς Αἴγυπτον, ἐν τῷ ἀναφάσεως καιρῷ. *Altera causa, ex qua inundationis tempore aqua in Aegyptum exæstuat.* Cuius exæstuationis vi annus instans per 10 quadratum, teste Horo lib. 1. cap. 5. notatus, vbertatem acquirit. Aegyptus liberalitate, beneficentia, & beneuola oblatione Numinis, quæ aptè per 11 12 duo brachia sequētia indicantur, beatur, vnà cum sceptro binodi ad vtriusque superiùs citati Numinis Momphta cœlestis, & terrestris dominium indicandum.

Obelisci Later. Or.

Porrò sequitur post binode sceptrum figura 14 humana prostrata, & sub illa figura 15 parallelogramma in literam V vtrimque terminans, cum tribus lineis in medio, post hanc u 16 Cerastes, serpens cornutus, & sub hac triangulus 17 Scalenus cum tribus a b c quadratis & sub hisce hydroschema, seù 18 figura aquæ, quam sequitur sceptrū 19 bifurcatum, & hoc sceptrum 21 ὀφθαλμόμορφον, siue formam oculi habens, quem sequitur 23 receptaculū sacræ aquæ, hoc 24 quadratū, deindè 25 manus extensa, cui subsunt 26 Cerastes, 27 claua temoniformis cum brachio & 28 coturnice, quam segmentum 29 circulare cum fauissæ, seu sacræ 29 aquæ receptaculo sequitur. Sed explicemus singula.

14 Figura humana refert Mophta, vel Momphta, vtrumque enim dicitur, cuius nomen membrorum situ exprimit; nam, vt rectè in fabrica alphabeti mystici diximus, erat Aegyptiorū propriū, statuas eo situ referre, vt Nomen Dei, quē inuocabat, exprimerēt; quod & hæc præsens figura docet, quæ ⲙⲟⲫⲧ nomen Genij membrorum situ in literas transformati refert; hocpacto duo brachia cum intermedio spacio ⲙ, Copticum exprimunt; caput ⲟ, brachia cum ventre ⲫ, pedes denique bifurcatam crucem ⲧ, cuiusmodi frequentissimum inter hieroglyphicas notas ostendimus; verùm figuram vide è latere vnà cū resolutione in characteres Copticos factā. Putabant enim nihil ad operandū attrahendūq; potentiùs esse posse, quàm hâc ingeniosâ structurâ statuam conficere; præterea per hanc figuram prostratam ostendebant, ritum in ea consecranda à Sacerdotibus exhibendum, qui conformis statuæ esse debebat; Sacerdos itaque in adytis in pauimento prostratus, simili membrorum situ Numen, vti tacitè exprimebat, ita conceptâ verborum formâ illud inuocabat; videmus hunc ritum, & ab ipsis Hebræis adhibitum, qui in sacris suis Nomen Dei tetragrammaton, digitis certâ ratione dispositis exprimebant, de quo vide Prodromum, & Oedipum fusissimè tractantem; Cabalistæ quoque, quemadmodum reconditissimus liber, quem *Pardes* vocant, luculenter ostendit, nominibus diuinis omnia hominis membra exprimūt; his autem verbis vtitur: וזה שם המפרש תשום עליך וצורת האותיות בה תשום על אברי גופך

Ritus à Sacerdotibus cõformabantur iuxta rationes mysticas simulachrorum.

Et

Et hoc nomen Dei expositum pones supra te, & figuras literarum eius signabis supra membra corporis tui. Imò nomen Dei tetragrammaton, non digitis tantùm expressum, sed & ornamentis sacris insculptum, docet Thargum Chaldaicum in cap. 3. Canticorum vers. 17. his verbis:

ויתתקון זיניהון דחקיק בה שמא בא מפרש בשבעין שמהן

Cur Hebræi Græci nomē Dei & Christi digitis exprimunt?

Et exuerunt ornamenta armorum suorum, in quibus sculptum erat nomen magnum expositum in septuaginta nominibus. Adeò vt hi ritus arcani non tantùm ab Ægyptijs ad Hebræos, siuè mauis, ab hisce ad illos, sed & ad Gręcos & Arabes, qui in hunc vsque diem in sacris simili cerimoniarum cultu procedūt, profluxerint. Nam Græcos Patriarchas, & Episcopos in benedictione solenni, digitis certa ratione conformatis, nomen Christi ☧ exprimere notius est, quàm dici debeat; quæ omnia fusiùs ostenderemus, nisi moles libri obstaret, & nisi alibi hanc materiam ex professo tractauissemus. Quare hæc tantū indicasse sufficiat. Explicato itaque ritu, iam effectum indè emergentem videamus. Figura manum dextram quasi quidpiam designatura extendit, designatio erat sequens [15] figura, quam, teste Authore Scalæ Magnæ Copticæ, sacram barram Ægyptiacè ϐⲁⲣⲣⲁ dicebant. Erat autem sacra barra,

Sacra barra.

instrumentum simile feretro, in quo Sacerdotes sacras statuas positas, legitimo ritu & mysteriosis operationibus consecrabant, habebat ea in medio 3 discrimina 3. anni partibus designata, cornua verò eius > & < Ortum & Occasum, iuxta quas plagas arcanè disponebatur, indicabant. In receptaculis verò ponebantur, testes Osiridis, tæniæ Isidis, periapta Hori, similiaque; subinde illa in formam Lunarem seu falcatam construebatur, de quā Plutarch. lib. de Os. & Is. *Lignum autem in sepultura, vt vocant, Osiridis secantes, arcam apparant Lunatâ formâ, Luna enim Soli appropinquans falcatur & occulitur.* His itaque mediante p triplicis influxus, per ternas anni partes, ab p ortu & y occasu, beneficium exposcebant; Ex ea enim sequebatur vita [16] in calido, (quam per cerasten, [16] igneum serpentem) & [17] generatio rerum, per [17] triangulum geneticum scalenum, in triplici elementari a b c Mundo, (per tria quadrata) vti supra dictum est, & [18] humidum, (quod per [18] hydroschema seu figuram aquæ indicabant) profluebat; sequitur baculus [19] furciformis, fulcimenti symbolum κυριολογικὸν, quasi dicerent, per actionem supra indicatam vitam, rerumque omnium in triplici elementari Mundo cōtentarum, generationem in calido & humido consistentem, verum [20] instātis anni per [20] □ indicatum, fulcimentum procurari; Verùm, vt Lector originem huius baculi furciformis luculentius cognoscat, sciendum est, Sacerdotes Ægyptios omnia in sacris vsitata instrumenta in album hieroglyphicorum, quod mystica quâdam ratione constarent, transtulisse; cuiusmodi hoc dictum sceptrum vnum quoque fuit, quo sacrum feretrum in pompis Deorum circumlatum, vti & sacram barram, si quandoque requiescēdum esset, fulciebant. Erat autem ex certo ligno Dijs quos ferebant, appropriato; & in formam V terminabat baculum, quòd cum superni influxus symbolum

Baculus furciformis quid.

bolum

bolum suprà dixerimus; & 4 essent, 4 feretri capulis correspondentes; occultè, optatum Numinis influxum, per sacras huiusmodi & mysticas cerimonias procurandum innuebant; cuius & mentionem fecit Pausanias in Corinthiacis, his verbis: *Praebant autem sacrificuli sacris instructi fuscinis*; & huius adhuc vestigium videtur in numo Petri Stephanonij olim mihi communicato; feretrum est, cui insistit simulachrum quadrifrons, 4 baculis fulcitum, cum inscriptione, *vertumno sacrum*, quæ suo tempore & loco proferemus; vides igitur ex his rationem baculi furciformis; sed ad institutũ. Sequitur 21 brachiũ cũ sceptro 22 oculiformi & figura fauissę 23 seu sacri receptaculi, quibus indicabant beneficentiam Osiridis siuè oculi Cœlestis; illam per brachium, hanc per sceptrum in oculi formam adaptatum. Nam, vti suprà dictum est, Ægyptij Osiridem repręsentaturi sceptrum, teste Macrobio, & Plutarcho, ponebant cum figura oculi: Τὸν δ᾽ Ὄσιριν αὖ πάλιν ὀφθαλμῷ καὶ σκήπτρῳ γράφουσι ὧν τὸ μὲν τὴν πρόνοιαν ἐμφαίνει τὸ δὲ τὴν δύναμιν. ὡς Ὅμηρος τὸν ἄρχοντα καὶ βασιλεύοντα πάντων Ζῆν ὕπατον καὶ μήστωρα καλῶν. *Osirim verò iterùm oculo & sceptro pingunt, oculo prouidentiam, sceptro potentiam indicantes, hoc pacto Homerus Regem & Principem omnium Iouem supremum & consultorem vocat.* Cuius cum frequentissima mentio passim sit facta, non immoramur, atque huiusmodi mysticum sceptrum in Comasiarum solennitatibus Ægyptios præferre solitos, alibi ostendimus: Figura 23 notat Fauissá, seu sacram cisternam, hoc est, Cœlestis aquæ receptaculum, & à Festo Fauissa dicitur, id est, *Aqua sacra, in adytis sacris in vsum sacrum conseruata*; Abenephi vocat piscinam sacram:

Lat. 1. Oriẽt.

Pausanias in Corinth.

Sceptrum oculiforme quid?

Fauissa seu cisterna aut piscina sacra qualis.

☼ وكان بكل هيكل بركة تحت الصورة التي هي موافقة لاسرارهم ☼

Fuit autem in templo piscina sub figura conuenienti mysterijs eorum. Habebãt enim in recõditioribus locis Sacerdotes, receptaculum aquæ Niloticæ, per occultos meatus in id introductæ, quâ in sacrificijs peragendis vtebantur; cuiusmodi expresè docet figura sequẽs, vbi sacrificulus portans sacrum craterem, pauimento insistens, in quo vides sacræ cisternæ figuram prorsus similem illi, quam refert præsens hieroglyphicum, in quam aqua ex Leonino capite profluit, per quod beneficẽtia Mophta in humidum indicatur; quam figuram ex amphora quadã veteri decerptã ad me olim transmisit Pereiscius. Hâc enim annus 24 instans 25 beatur, 26 vita & rerum abundantia, 27 æqualitas & tem-

Ex Ergasterio Pereisciano.

& temperies rerum per bilancis 30 iugum symbolum κυελολογικὸν: Infestus verò 28 dœmon à sacræ lymphæ 29 receptaculo T abigitur, & 24 annus quidé; vti dictum est, per quadratum; vita in calido & humido consistens per 26 cerasten bicornem; per brachium 25 liberalitas; per clauam 27 lotiformem; cui arura ; agri imposita est, soliditas rerum Orienti per Lotum indicato subiectarũ, vti & abundantia 27 agrorum; per T brachium verò cum 28 Coturnice, cui fauissa subditur, repulsus infesti 28 Genij à piscina sacra (de quo vide plura in Hierogr. Coturnicis,) indicatur. Cur autem Aegyptij tam exactè, & tantâ curâ Genios tàm bonos quàm malos, per sacrificia & cerimonias placare studuerint, Porphyrius explicat lib. 11. de Abstinentia his verbis: *De omnibus autem persuasum homines habent, dæmones, si irati fuerint, quia negligantur, & instituto cultu defraudentur, læsionem esse illaturos; contra benefacturos ijs, qui votis & supplicationibus, & sacrificijs, alijsque huiusmodi eos sibi propitios reddiderint. Cùm itaque isti multis in partibus, atque interdum in maximis mortale genus hominum lędant, boni dęmones singillatim officia sua nunquam intermittunt; sed pericula nobis à maleficis impendentia pro viribus præmonstrant, dũ & per somnia, & per animam diuinitus afflatam, aliaque multa nobis significationes faciunt; vt si quis distinguere ea, quæ significantur, posset, fraudes omnes cognosceret, ac præcaueret; omnibus enim significare, sed non omnes percipiunt, quæ significantur.*

Isti sunt, qui libatione & nidore delectantur, viuunt enim vaporibus & suffimentis, & ex varijs vario modo, nidoribusque ex sanguine & carnibus corroborantur; ideò prudens vir & temperans huiusmodi vti sacrificijs cauebit, quibus ad se tales dęmones attrahat, & purgare animum omnibus modis studebit; eò quòd purum animum ob dissimilitudinem, quam cum eo habent, inuadere non soleant.

Quæ omnia confirmantur ijs quæ apud Iamblichum leguntur, in hunc sensum. Nam per animalia Deos eiusmodi adiurare solemus, qui videlicet talibus præsideant animalibus, præsertim, quę proximè & quasi cognata quadam conditione gubernent. Item dęmones per prouincias partesque diuisi, & partes mundi custodientes, singulis commendatarum sibi partium tantam curam habent; vt ne verbum quidem illius ordini dispensationique contrarium valeant tolerare, perpetuam videlicet, immutabilemque mundanorum perseuerantium obnixè custodientes. Sed de his fusiùs in sequentibus; nunc ad III. Schematismum progrediamur.

Obelisc. Lat. I. Orient.

Conceptus Idealis Lectio.

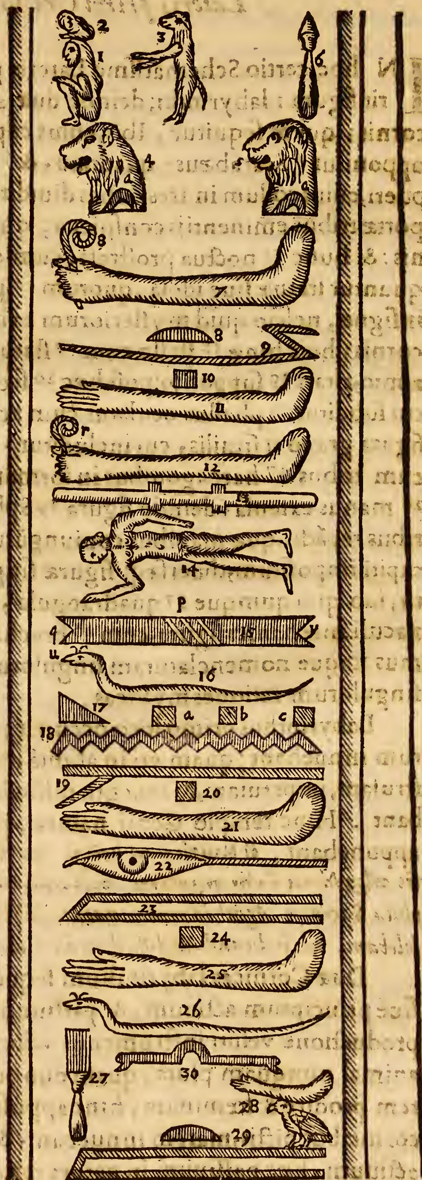
Schematismus II. Lateris I. Orientalis.

1 Statua prophylactica mystica, Sole in 2 posteriore parte Leonis existente, 3 Luna Oriente construenda est, & versus 1.6 Orientem constituenda; præterea ea 4 vtrique 5 Mophta Cœlesti & 4 terrestri dicanda est sacro s ritu. Ex qua 7 beneficentia Numinis, abundantia rerum 8 generabilium 8 vegetabiliumque; per 9 aquá verò in subterraneis partibus in Aegyptum exæstuantem, annus 10 instans, beatitudine & abundantia r benefici 12 Numinis 13 duplici dominio potentis repletur.

Præterea 14 Sacerdos in sacris, se in formam Mophta conformando, sacros 15 ritus in barra 15 sacra perficiet.

Ex his enim 16 vita, rerumq; omnium in triplici elementari Mundo abc contentarum 17 generatio, in calido & 18 humido cõsistens, anni 20 instantis vnicũ 19 fulcimentum emanat. Hinc quoq; 21 liberalitas Regis 22 Osiris, oculi cœlestis; per 23 affluxũ sacræ lymphæ, seu Fauissæ in 24 instãtis anni 25 beatitudinẽ Numinis beneficiẽtiâ causatã refũditur.

Atque demùm vita 26 rerum 27 Orienti subiectarũ cũ 30 æquali temperie conceditur; Vis 28 infesta 30 benefici Numinis tutela à Fauissa seu sacræ lymphæ 29 affluxu arcetur cohibeturque.

SCHEMATISMI III.

Lateris primi Orientalis Interpretatio.

Explicatio nomenclaturæ symbolorum.

IN hoc tertio Schematiſmo Lateris primi Orientalis, primo loco occurrit figura 1 labyrinthi; deindè duæ 2 cornices, ſub quibus 3 Ceraſtes bicornis; quem ſequitur 4 Ibis, cuius caput ambiunt 5 duodecim circelli, cui opponitur 6 Scarabæus 7 quadrato, & 8 triangulo cinctus; ſequitur 9 caput pueri, cuius collum in tres Zonas diuiditur, è regione cuius ponitur figura 10 portæ tribus eminentijs conſpicua; quibus ſupponitur 11 Ceraſtes bicornis; & hunc 12 noctua proſtrata, cum extenſa manus figura; poſt quæ ſequuntur ſtatuæ ſiuè idola, quorum 14 prius miro ſitu, 14 alterum 13 tutulo inſigne, neſcio quid myſteriorum exhibent; ſubditur hiſce 16 Ceraſtes bicornis; huic binæ 18 ſtellæ cum 17 ſtatua myſtica, & capite pueri collo trizonio, altari 19 ſuppoſito; poſt hæc 20 ſceptrum tria parallelogramma ſecans, cui ſubditur 22 phallus oculatus, cum accipitre 21 è regione; ſequitur hunc figura græco Π ſimilis, cui includitur 24 O; deindè ſex 25 26 quadrangula cum tribus 27 harpagonibus in formam capitis hircini adaptatis; poſt quæ 28 manus extenſa, deindè figura 29 Sphæroides, poſt quam tria idola cruribus repãdis, quæ manibus coniungũtur quorũ ſingula 30 vas 31 32 habent capiti impoſitum, diuerſæq; figuræ ſingula vaſa ſunt; poſt ſerpens 36 occurrit, ſub quo quinque 37 quadrangula, cum 38 Sphæroide; deindè 39 retinaculi mechanici figura, cum 40 brachio ὠοφόρῳ ſiuè ouum ferente; habemus itaque nomenclaturam ſingulorum ſymbolorum, iam ſubiungamus ſingulorum rationes myſticas.

Labyrinthus naturam difficilem acceſſu indicat.

Labyrinthus primò loco occurrit; quo ſymbolo Aegyptij naturam rerum innuebant; quam vti in abditâ diuini Numinis abyſſo ſitam, ita abſtruſam, imperuiam, & inuentu difficilem appoſitè per labyrinthum notabant. Hinc templo Genij naturæ, paſſim teſte Hecatæo, labyrinthum apponebant. οἱ Μεμφῖται τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀγαθοδαίμωνος τῆς φύσεος, λαβύρινθον ἐκ παλαιᾶς τῆς παραδώσεος εἰώθειν περιτιθέναι, πρὸς σημαίνειν χαλεπωτάτην πάροδον πρὸς αὐτήν. *Memphitæ Sacrario Agathodæmonis naturæ, labyrinthum ex antiquâ traditione apponere ſolebant, ad indicandum difficilem ad illam acceſſum.*

Quid duæ cornices?

Duæ Cornices labyrinthum ſequentes, indicant marem, & fœminam ſiuè principium actiuum, & paſſiuum rerum, quibus natura in rerum productione veluti inſtrumentis vtitur. Obſeruabant enim Aegyptij hoc animal nunquam plura, quam duo oua parere, & ex eiſdem ſemper marem prodire & fœminam; hinc appoſitè ſanè Martem, & Venerem duabus cornicibus pictis, marem innuebant, & fœminam; quorum ille principium actiuum, hæc paſſiuum in natura rerum referunt; teſtatur dicta Horapollo l. 1. c. 8. his verbis: ἄρεα δὲ καὶ τὴν ἀφροδίτην γράφοντες, δύο κορώνας ζωγραφοῦσιν ὡς-

Horapollo.

ὡς ἄνδρα καὶ γυναῖκα. ἐπεὶ τοῦτο τὸ ζῶον δύο ὠὰ γεννᾷ, ἀφ' ὧν ἄρρεν καὶ θῆλυ γεννᾶσθαι δεῖ. *Aliter, & Martem, & Venerem ſcribentes, duas cornices pingunt, vti marem, & fœminam, quoniam animal hoc gemina oua parere ſolet; ex quibus mas, & fœmina gignantur,* Cùm verò ex principio actiuo, & paſſiuo Natura generationem rerum perficiat, generatio autem in calido, & humido conſiſtat; ex hiſce verò vita rerum, & incrementum ortûs omnium contingat; aptè ſanè cornicibus binis ſuppoſuerunt Ceraſten 3 Serpentem bicornem, vitæ in calido, & humido conſiſtentis ſymbolum; vti in proprio ſerpentis hierogrammatiſmo oſtenſum fuit. Quia verò generatio rerum ſine motu ſolis, & Lunæ ſub Zodiaco perfici nequit; hæc enim Sidera motu ſuo vario, dùm ſeminales rationes Mundo incluſas mouent, alterant, & ad formas ſuſcipiendas diſponunt, tandem generationem rerum perficiunt, atq; hinc porta 10 magna vitæ rerum aperitur; Quæ omnia pulchrè per 4 ibim cuius 5 caput duodecim veluti circellis in circuli ambitum diſtributis, coronatum vides, & per Ibidem quidem eos Lunam indicaſſe, in hierogrammatiſmo Ibidis fusè explicatum eſt; per duodecim verò circellos, duodecim circuli magni ſiuè Zodiaci dodecamoria, quæ ſingulis menſibus permeat luna, notatur; capiti Ibidis circũſcripti ſunt, ad demõſtrandũ ex mente Mercurij hanc mirabilem diuiſionem proceſſiſſe: Nam quemadmodum fusè in citato Ibidis hierogrammatiſmo oſtendimus; putabant Aegyptij numen Mercuriale, ſub forma ibidis comparendo, hominibus tùm literarum formas, tùm anni diuiſionem, aſtrorumque notitiam primùm tradidiſſe. Quoniam verò Luna nihil prodeſt ſine Solis eam perpetuò fouentis aſpectu; hinc è regione 6 Scarabæum poſuerunt ſolis ſymbolum, propter operum eius ad opera Solis mirabilem analogiã; Sol enim duodecies per totius anni ſpatium cũ eâ cõgrediens, rerum omnium generationem perficit, vti quoq; Luna duodecim ſignorum ambitum conficiens, menſem conſtituit, annum videlicet lunarem; ita Sol duodecim ſigna permeando, annum Solarem conſtituit, quo elementaris virtutis per 7 quadratũ indicatæ, ad generationem rerum omnium, per 8 triangulum geneticum, indicatam, mirus cõcurſus mõſtratur; Quæ omnia cùm in Hierogrammatiſmo Scarabæi ampliſſimè tractauerimus, eò Lectorem remittimus. Quadratum verò, & triangulum; illud elementa, hoc generationem ſignificare in primò Schematiſmo fol. 388. copiosè demonſtratum eſt.

Ceraſtis vitæ in calido, & humido conſiſtentis nota

Quid Ibis caput 12. Circellis circũdatũ.

Ibis Lunæ nota.

Scarabæus quid notet?

Quid □ & ▽

Cùm verò influxus Solis, & Lunæ toti Mundo, veluti portæ vitæ rerũ competat; hinc ſymbolis Solis, & Lunæ appoſuerunt caput 9 pueri; cuius collum tribus veluti faſcijs ſeu Zonis cingitur, & è regione, portæ 10 figurã conſtituerunt; per caput quidem pueri, Horum indigitarunt; quem Plutarchus lib. de Iſide, & Oſiride, mundanam domum vocat, alij vt in libro tertio oſtenſum fuit, totum mundum ſenſibilem, in tres veluti Zonas diſtinctum, Solarem, Lunarem, & Elementarem; quouè tres horas, id eſt, tres anni partes, Ver, Æſtatem, Hyemem ab Horo, teſte Diodoro, & Plutarcho, ſic

Plutarchus.

dictas per easdem colli 9 Zonas indicatas, constituuntur. Sub pueri forma pingunt, quod singulis diebus, & annis, generationibus rerum quasi reiuuenescat, de quibus pluribus differentem citato loco vide Diodorum, & Plutarchum. porta 10 magna vitæ aperitur; & portam quidem indicat ipsa figura portæ propria κυριολογικῆ. Erat enim Aegyptijs proprium, loco sacrorum in sacris symbolorum teste Clemente lib. 6. stromatum, vti figuris proprijs, de quibus hierogrammatismum Kyriologicarum figurarũ fol. 364. consule; per 11 serpentem autem vitam innui, iam sæpe dictum est. Vides igitur, quàm pulchrè Aegyptij symbola contexuerint, quem contextum, vt vlterius videas, filum prosequamur.

Porta figura propria rei significatæ.

Quoniam verò generatio rerum per contrarias potestates humanæ felicitatis inuidas variè impediri potest; hinc apotelesmata, siue amuleta quædam inuenerunt, ex sacris symbolis, atque ex materijs mundi, beneficis Genijs analogis fabricata, cuiusmodi sunt simulacra (14) & (15) signata quorum prius corporis ridicula conformatione, Genij nomen more solito, refert, vt alibi diximus: putabant enim sapientes primæui, multum hanc transformationem ad Genium placandum attrahendumque conferre; dum enim literis Alphabeti mystici ad naturæ exemplar fabricatis, veluti cõgruis sibi rebus vnice delectantur, facilè sacrificantibus obsequi, postulatisque illorum, teste Iamblicho, annuere videbantur; potestates verò aduersæ, quas per 12 noctuam cum brachio indicant, cohibentur, & tanquam inimicis sibi symbolis, Agathodœmonum ἀντιμαχία profligantur; Noctuam autem inauspicati Numinis symbolum esse, folio 315. docuimus; porrò figura (15) signata, tutulo insignis cum segmento circuli supposito, potestatem in inferiora denotari, iam aliàs dictum est; Supponitur statuis 16 serpens bicornis, ad vitam, quam conseruat, indicandam. Prætereà cùm huiusmodi simulachra vim omnem, & potestatem à Genijs Astralibus hauriant, hinc 18 Stellas supposuerunt serpenti, cum simulachro prophylactico, & capite Hori, quo indicatur, astrologica arte, & ritibus sacris appropriatis, quos 19 altaris forma Horo supposita aptè indicat, consecrari debere huiusmodi simulachra, vt vitalis influxus per astra, eorumque Genios præsides in illa deriuetur; per stellam enim, & Deũ, & fatum, & stellam ipsam, & Genium eius, & diuinationem, quam eius ope de rerum futurarũ noticia se haurire credebant, indicabant triplici significatione sub vna stellæ figura exhibitâ, vti alibi ostendimus. Horo supponitur 20 sceptrum, quod tria quadrangula secat, hoc symbolo indicabant Hori in tres elementares Mundos dominium, vti alibi probamus, per 19 altare verò sacros ritus notabant Horo debitos, quæ omnia, vt dixi, alibi descripta sunt.

Statuæ pro phylacticæ Amuleta sunt contra aduersas potestates

Aegyptij putabant Statuas astrologica arte animari posse

Quoniam verò tempus annuum in hac mundana domo semina rerum disponit, disposita animat, ex animatione hac innumerabiles rerum partus producit, ijsque corruptis noua semina perpetuâ successione, quibus elementares mundi in statu à Triformi Numine ordinato conseruantur. Hinc

Altare figura propria rei significatæ.

pulchrè

pulchrè omnia dicta per [21] vulturem, & per [22] oculatum phallum linearumque sequentium suppellectilem indicant. Sicuti enim Sol 120. dierũ spacio, quod Verdicebant, seminalium rerum miscellam mouet; & alio 120. dierum spacio, quam Aestatem dicunt, rerum conceptarum fœtibus incubat; & alio 120. dierum spacio, quam Hyemem dicunt, fructibus ceu partubus productis gaudet, quietus, & à generatione immunis persistit; hisce enim tribus ternarijs, tribus anni partibus, vnà cum quinque diebus correspondentibus annus conficitur, teste Horo l.1.c.11. [12] Vultur annui temporis symbolum, quinque dies vuluâ ad ventum adapertâ vento concipit, deinde 120. dies vterum gerit, & alijs 120. diebus pullos educat, alijs verò 120. diebus vacans suarum tantum rerum satagit, neque prægnationi, neque educationi intenta; ter verò 120. constituunt 360. quibus si quinque dies, quibus fætum vento concipit, adnumeres, prouenieṭ exactè numerus dierum 365. quibus iuxtà Aegyptiorum institutum annus cõficitur, quinque veluti intercalaribus, seù ἐπαγωμένοις adiectis. Vultur Solis symbolũ.

Quia verò Sol nihil faceret, nisi motu, ex oriente in occidentem facto omnia lustraret; hinc tempus diurnum, in matutinum, meridianum, & vespertinum distributum, tribus anni temporibus, (si matutinum verno, æstiuum meridiano, vespertinum hyberno tempori tribuamus) vndequaque exactè respondet; annusque diurnus non incongruè dici potest, quo conceptus rerum, incubationes, & partus tandem producuntur, diurno motui Solis proportionati; Hunc motum tanquam magni in mundana republica momenti considerantes pulchrè expresserunt per vulturis motum, qui teste Horo, Sole oriente respicit occidentem, Sole verò à meridie occasum versus declinante, Orientem respicit vuluâ Soli obuersâ veluti fœcundam Solis vim exceptura; Exprimunt autem hunc motum duo trianguli [23] Isosceles in oppositas partes siti, intermedium veluti Solem semper comitantes. Quę omnia pulchrè Horus lib.1.c 11. exponit, qui cùm fusiùs hoc hieroglyphicum describat, eò Lectorem remittimus.

Motùs itaque finis cum calor sit, calidum autem humidum instimulet, ex hisce verò generatio rerum perficiatur; hinc apposìtè è regione vulturis posuerunt phallum [22] oculatum, quo insinuant Osirin, siuè Solem fœcundum, oculo hoc suo cælesti, annuo tempore dierumque curriculis rerum generationem perficere, in sex Mundorum inferiorum, qui per totidẽ quadrangula [25] [26] designantur, Oeconomia. Phallus oculatus quid?

Quoniam verò per continuam obseruationem reperiebant, vulturem non nisi tredecim oua, ex quibus semper fœmina, nullo inter eas mare existẽte, parere; hoc symbolo pulchrè Lunã indigitauerũt, quæ tredecies cũ Sole annuo spacio coniungitur, atque adeò totum cælũ per vulturem notârint, quod fœminæ instar omnia intra se Solis, & Lunæ opera generet. Quâ [24] porta ad Mundos materiales, per [25] quadrangula [26] fęcundo dominio per tria sceptra [27] hircino capite conspicua, indicata aperitur; [28] benignitate Numinis [39] cæli replentur, symbolum quidem manus extensa benignitatis,

tis, & liberalitatis Numinis; figura verò cycloformis cęlorum index est, vti alibi probatum est Quia verò influxûs 29 cœlestis subiectum, humidum est; hinc statuas 31 34 33 tres posuerunt, quorum pedes repandi coniunguntur manibus in formã ⲓⲁⲩⲧⲁ, quæ littera Ægyptiacè idem significat, quod principium; per has tres statuas similes indicabant triformis Numinis idẽtitatem, influxumque, quo in inferiora, & hinc iterum in superiora mouetur sine motu, rebus materialibus sine contagione immersum; quod quidem simulachra pedum repandorum cum manibus coniunctione mysticè exprimunt. Sunt itaque tres statuæ, quoad formam similes; tria vasa capitibus diuersæ figuræ superposita tenent, diuersosq; effectus notant; salutarem videlicet illum liquorem supramundanum per vas 32 circulare; per vas 31 secundum, ex rectis, & curuis lineis mixtum, aquam sideream; tertium 30 vas rectilineum, elementarem notat aquam. Est enim Nilus supramundanus, est cœlestis, est elementaris Aegyptius, quorum singuli conferunt aquam animo corporique salutarem; statuæ præterea repando flexu positę cernuntur, vt indicaretur supremum Numen triforme, etsi mundis immergatur materialibus, nulla tamen indè contagione infici, sicuti homines mũdanis dediti, necessariò mũdano luto inquinãtur, ad quos purificandos aquâ supramundanâ opus est; Hinc Sacerdotes Ægypti ter in die se aquâ Nili lauare solent, ita Cheræmon apud Porphyriũ lib. 4. *Ter*, inquit, *in die lauabantur frigida, cùm cubitu surgerent, & cùm pransuri essent, cùm denique cubitũ irent. Cubile ipsis erat ex palmarum virgultis, quas Bais appellant, intextum.*

Quid *Iauta* Aegyptiacè. & Statuæ in forma *Iauta* literæ Aegyptiace facta.

Nilus triplex per diuersæ formæ Nilotica vasa indicatus.

Mos sacerdotum in lauãdo se.

Nam dùm se lauant aqua Nili, simul participant cœlestis Nili aquam, & per hanc animo veluti præparato hauriunt Nili supramundani lympham, quâ irrorati, vitam se consecutos credunt, omnis miseriæ incapacem, Deorum consortio beati; Vnde Æthiopum hoc pronunciatum de Nilo cęlesti emersisse, videtur. *Gihon falah samuizaiflas Vuatu bemai, Madur tambla bebaala, Vuatamblu saabanu*; id est: *Nilus fluuius cęlestis, nos irrigans salubribus aquis terram replens diuitijs, nos verò abundantia satians.*

Hic enim est, qui vitã non quinq; tantũ megacosmi portis, sed & secundũ analogiã quandam quinq microcosmi portis, qui sunt quinquè sensus, confert, adeoq; pulchrè expressa sunt per 36 serpentẽ statuis Niloticis suppositũ, & per quinq; quadrangula figuramque cœlestem numero (38) signatam; quamuis per quinq; quadrãgula quoq; indicauerint quinq; mundorũ portas in quas lympha illa recẽsita triplex influit, sũtq; Archetypa, Genialis, Siderea, Elemẽtaris, & microcosmica. Hâc enim triplici lymphâ datâ, ouũ animatur singulis dictis mũdis cõpetẽs, multiplici fœtu grauidũ, fructuũ felicitatẽ & abũdantiã in singulos Mũdos redundantem confert, quæ sanè 40 brachium, cuius manui oui figura suprapoſita est, appositè exprimit.

Vides igitur, quã pulchro cõtextu symbolorũ, primò naturæ, deindè Solis, Lunæ, Stellarũq; beneficia referãt; deindè tandẽ ad archetypas rationes conuertãtur, queîs animus hominis per congruã dispositionem imbutus, felicitatem consequatur. Sed subdamus hisce totius idealis discursus rationem.

Idealis

Idealis Discursus Lectio.

[1] Natura rerum abscondita, & inuentu difficilis, duobus vtitur principijs [2] actiuo & [2] passiuo ad generationem rerũ necessarijs; quibus [3] vita vniuersi conceditur; consistitq; in [o] calido & [p] humido, quorum hoc [4] Luna per [5] duodecim menses eiusdemq; menstruo spatio per [5] duodecim mansiones circuli magni; illud annuo [7] spatio [6] Sol promouet; vndè iterum [8] generatio rerum in [9] Horo siuè mũdana domo; estq; hæc [10] porta magna [11] vitæ rerum.

Quoniã verò vis infesta [12] Typhonis hisce cõtraria, vel immodici frigoris, vel æstùs immodici adustiua vi, magnam inducere vastitatem solet & sterilitatem.

Hinc [14] statuæ siuè simulachra auerrunca cõficienda sunt Typhonis ἀντίτεχνα, versus orientẽ directa, nominaq; Geniorũ [14] Mophta & [15] Nephta, quos referũt, exprimẽtia, ad quorũ cõformationẽ, aduersa potestate cohibita, vita [16] rerũ tuta manet & secura

Debet prætereà sub certa [18] cõstellatione fieri [17] statua Mõphta, q̃ ipsũ nomẽ exprimat, & [18] Hori tribus mũdis [20] hylæis cũ potestate ρ̨sidis; sicuti enim [21] Mõphta [24] Dominus [23] ortiuo & occiduo influxu tres [25] hylæos mũdos; ita [18] Horus [22] inuigilãs [27] triplici influxu tres [26] hylæos mũdos [22] fœcundat, & [28] beat. His [29] Cælũ influit in [30] [31] [32] Nilũ, cuius incrementũ vti triplici de causa, ita virtute triplici, [35] supramũdana [34] cœlesti [33] elemẽtari, [33] id est, aqua triplici concurrit [35] supramundana [34] sideria & [33] hylęa, qua animus sacrificant s ad id quod intendit obtinendũ, pręparatur; Et hinc [36] vita per quinq; [37] portas [38] cœli in [40] Aegyptũ exuberat [5] beneficam [40] rerũ & fęcũdã matrẽ.

Schematismus III. Lateris I. Orientalis.

SCHE-

Interpretatio
SCHEMATISMI IV,
Lateris Primi Orientalis.

IN hoc præſenti Schematiſmo, primo loco occurrunt tres 1 remi vel temones, quibus ſubduntur tria 2 ſegmenta circuli, cum 4, 5 retinaculo bicuſpide, quod ſequuntur 6 tria quadrata; deindè 8 funiculus; vas 9 niloticum fulcitum duobus 10 pedibus ad progrediendum aptatis; canalis cui 11 ſerpens adrepit, quem è regione tria reſpiciunt 7 quadrangula. Hæc ſequitur Fauiſſa, ſeu 12 receptaculum ſacri affluxus, cum duobus 13 ſceptris, deindè duo, 14, 16 ſcaleni rectanguli mediātibus duobus 15 quadrāgulis. Hæc ſequitur ſceptrum 17 phallophorum, duo ſegmenta circuli 21, 22 cum retinaculo 28 tricuſpide 18. 19. 20, cui ſubditur 23 caput Iſidis, cũ duobus 24 quadrāgulis & 25 ſerpente, cũ arculâ 28 perſeo formi Hori; quod ſequitur 26 noctua cũ 27 ramo tetradicis furciformi, & 26 retinaculo bicuſpide, & 31 ſacra barra, cui ſubduntur tres 32 circuli cum brachio 33 extenſo, & funiculo 34 ſiue ligaculo, & 35 ſceptro; ſequitur hæc 36 hydroſchema, cum 37 Keraſte bicorni, cui ſubduntur tria paria 39 brachiorũ in cælum extenſorum, quorum duobus extremis duo vaſa Nilotica, medio verò tres 38 circuli ſuperimminent, ſub vltimo verò 41 ſtatua myſtagoga ponitur, ponè quam 40 altare cum capreolo vitis.

Explicatio figurarum.

Quæ porrò ſequuntur in Obeliſco, tria vel quatuor ſymbola raſa ſunt, vt proindè quænam fuerint, nè ſciremus, edacitas vel temporis, vel Cambyſis, Gothorumuè ſæuities nobis inuidit.

Cùm itaque viderent Aegyptij ſpiritum mundanum in humido ſtabulari, humidum autem ſecundùm triplicem mundum triplex ſit, hinc aptè tres remos vel temones poſuerunt, huius per tres mundos transmeationis indices. Hinc tradit Hecatæus, Baryn Iſiacam nauiculam tres habuiſſe remos, vnum retro, loco temonis, immobilem; duos alios à lateribus, quibus Barys intra aquas promouebatur; per nauim indicabāt, inquit, animæ mundanæ per humidum, motum; per temonem ſiuè remum immobilem omnium directricem prouidentiam; per duos intermedios remos auxiliares Geniorũ copias indicabant, quæ cum omnia, in hac mundanæ barys machina moueant, ex motu hoc calidum & humidum, & conſequenter ſeminalium rerum penuaria, vt & moueantur, & promoueantur neceſſe eſt. Cùm verò tria maximè hanc ſpiritûs transmeationem promoueant, Stellæ, Sol, Luna ab ortu in occaſum promota; hinc aptè tria ſegmenta circuli κυκλολογικῶς ſuppoſuerunt; ſuperni, teſte Euſebio, & Plutarcho hemiſphærij indices; retinaculum verò 45 biculpe ortus, & occaſ. s

Quid per Temones vel remos.

Hecatæus.

cornua

cornua demonſtrat, quibus Horizon ſuperior cum inferiori connexus, quaſi clauditur. Ex aſtrorum quippe Eurozephyrotico motu tria 6 anni tempora conficiuntur, quæ per tria quadrata aptè indicantur; vt ſuprà in Schematiſmo I. lat. I. oſtenſum fuit. Totum hunc proceſſum, vtilitatemq; quam ille tribus 7 mūdis confert, adhuc luculentiùs proponit ſequens ſymbolorum apparatus, vbi 8 ligaculum connexionis ſymbolum; quo per occultum, & impenetrabilem Numinis proceſſum, per humidum, quem 10 pedes ad procedendum aptati cum vaſe 9 Nilotico, quod fulciunt, pulchrè indicant, 11 vita fauiſſę ſacrę 12 infuſa, per 11 ſerpentem figuræ columnari adrepentem indicata, humido, & calido 13 dominante, hylæi Mundi ad generationes rerum imprægnantur, & de ligaculis, vaſis Niloticis, quadrangulorum ſignificatione ſuprà dictum eſt, reſtat vt quid pedes 10 indicent, oſtendamus: Diximus alibi pedes ſignificare occultum progreſſum Numinis, teſte Porphyrio, diuinitatem quippè non per hominem tantùm, ſed & per omnia animalia pertranſiuiſſe, iuxta illud Virgilij 4. Georg.

Quid pedes cum vaſe nilotico?

Porphyrius.

Deum namque ire per omnes
Terraſque tractuſq; maris, Cœlumque profundum.

Cui aſtipulatur Eudoxus apud Plutarchum in libro de Oſir. & Iſid. vbi inuiſibilem Dei naturam motu ad rerum procreationem proceſſiſſe, ſub pulchra ſanè allegoria Aegyptios exhibere, oſtendit his verbis.

ἔτι φησὶ περὶ τοῦ Διὸς ὁ Εὔδοξος μυθολογεῖν Αἰγυπτίους: ὡς τῶν σκελῶν συμπεφυκότων αὐτῷ μὴ δυνάμενος βαδίζειν, ὑπ' αἰσχύνης ἐρημίᾳ διέτριβεν: ἡ τε Ἶσις διατεμοῦσα καὶ διαστήσασα τὰ μέρη ταῦτα τοῦ σώματος, ἀρτίποδα τὴν πορείαν παρέσχεν. αἰνίττεται τε καὶ διὰ τούτων ὁ μῦθος, ὅτι καθ' ἑαυτὸ τοῦ θεοῦ νοῦς καὶ λόγος ἐν τῷ ἀοράτῳ καὶ ἀφανεῖ βεβηκὼς, εἰς γένεσιν ὑπὸ κινήσεως προῆλθεν.

Ad hæc de Ioue perhibet Eudoxus fabulam Aegyptios celebrare, eum pedibus inter ſe connatis cum ire non poſſet, ob pudorem in ſolitudine vixiſſe; Idem verò diſſectis deductiſque ijs membris Ioui greſſum expediuiſſe; qua allegoria indicatur, Dei mentem ſuaptè natura in inuiſibili, & inconſpicuo degentem, motu ad res procreandas proceſsiſſe.

Pedes itaque ponebant ſine alia corporis parte adiuncta, ad occultum & inſenſibilem huius progreſſum indicandum; vt verò aptiùs oſtenderent medium per quod tranſit, pedes affinxerunt vaſi 9 Nilotico rotundo, quo indicabant, & ex humido, & per humidum eundem fieri, id eſt, humidi ope omnia quæ in mundo fiunt, Numen perficere. Atque hoc verum eſſe indicat 12 fauiſſa ſiuè quod ſequitur receptaculum ſacræ lymphæ, ſeu ciſterna ſacra, ſupra quod pedes ad currendum parati conſiſtere videntur; ad cuſtodiam ſimul, & tutelam, quam in humidam naturam habet, duplici ſcilicet dominio per bina 13 ſceptra notato, indicandum; vtilitates verò, & commoda, quæ ex hoc progreſſu, tutela, & dominio Numinis proueniunt, ſunt primò 14.16 generatio rerum, quæ in 15 annos inſtantes per 14.16 Scalenos, & 15 quadrata indicata redundant; ponunt autem duo tantū quadrata

Scalenus nota generationis vti & quadratū anni-

pro duabus anni partibus; quo indicabatur duabus tãtum anni partibus generationem fieri, reliquã verò ſeminalium rerum penuarijs clauſis, in noua fundanda ſobole occupari; quia verò generatio nihil prodeſt, niſi fœcunditas inſignis accedat, hinc ſuppoſuerunt hiſce ſymbolis ſceptrum 17 phallophorum, id eſt, teſtibus inuolutis conſpicuum, quod vti in Hierogrammatiſmi phalli oſtenſum fuit; ſymbolum erat fœcunditatis ritu ſacro procurandæ, & in phallophorijs ſolennitatibus vnà cum ficulneis veretris ſiuè folijs ficulneis pudendi ſimilitudinẽ exprimentibus, teſte Plutarcho, præſerre ſolebant. Quoniam præ ereà fœcunditas, & generatio ſine motu Oſiridis inualida eſt, hinc retinaculum 18 19 20 tricuſpe ſuppoſuerunt, quo motu eius ex 18 ortu per 19 meridiem in 20 occaſum ſupra Horizontem facto, generationem rerum promoueri, fœcunditatemque diſponi, ac ſuperna infernis hoc naturæ retinaculo veluti colligari, pulchrè indicant; quo Iſis, id eſt, terreſtris Mundus per caput ſuppoſitum ſignificatus, ex aqua, & terra elementaribus 24 corporibus conſtitutus, vti & 24 anni, & anni vbertate replentur, & tandem vita 25 in calido, & humido conſiſtens per Ceraſten 25 bicornem indicata propagatur in omnia Mundo ſubiecta corpora. Nè tamen infeſta vis Geniorum ἀντιτέχνων hanc fœcunditatem impediret, hinc noctuæ 27 Ericam ſeu tetradicem apponunt, veluti contra malignam vim amuletum quoddam; Eſt autem Erica herba; vel vt Arabes volunt, Seriphium, ſiuè abſynthium marinum, quam alij tetradicem appellant, Aegyptijs imprimis ſacer frutex. Hôc enim arcã Oſiridis in Nilũ proiectã, & portentoſo quodam filiorum incremento inuolutam, à Typhonis violentia occultatam fuiſſe; vndè & à Regibus tanquam ſacrum prophylacticum portari, & in Fano Iſidis collocari ſolitũ fuiſſe, Plutarchus hiſce verbis oſtẽdit:

Plutarchus.

Retinaculũ tricuſpe motus Solis ex ortu per Meridie in occaſum nota:

Caput Iſidis terreſtris nota.

Noctua aduerſæ poteſtatis ſymbolum.

Erica planta quid?

Ericæ frutice arca Oſiridis in Nilo reiecta conſeruata traditur.

Plutarchus de Oſiride & Iſide.

ἐκ τὲ τούτου πυθέσθαι περὶ τῆς λάρνακος ὡς πρὸς τὴν βίβλον χώραν. ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἐκκυμανθεῖσαν αὐτὴν ἐρείκῃ τινὶ μαλθακῶς ὁ κλύδων προσέμιξεν. ἡ τὲ ἐρείκη κάλλιστον ἔρνος ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ καὶ μέγιστον ἀναδραμοῦσα περιέπτυξε καὶ περιέφυ καὶ ἀπέκρυψεν ἐντὸς ἑαυτῆς.

Exinde audiuiſſe Iſidem, Arcam apud Byblum maris fluctibus eiectam, Ericæ cuidam molliter inſediſſe; Ericam autem breui temporis ſpacio pulcherrimum atq; maximum edidiſſe germen, eoque arcam circumplexam occuluiſſe intra ſe. Et paulò poſt:

Τὴν τὲ θεὰν φανερὰν γενομένην αἰτήσασθαι τὴν κίονα τῆς στέγης; ὑφολοῦσαν, δὲ ῥᾶστα περικόψαι τὴν ἐρείκην, εἶτα ταύτην μὲν ὀθόνῃ περικαλύψασαι, καὶ μύρον καταχεαμένην ἐγχειρίσαι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ νῦν ἔτι σέβεσθαι βιβλίους τὸ ξύλον ἐν ἱερῷ κείμενον Ισιδος.

Deam verò patefactam (id eſt Iſidem) *petijſſe columnam, cui tectum incumbebat,* (quã ex ligno germinis prodigioſo ſuo incremento Arcã Oſiridis occultãtis fuiſſe ſupra retulit) *eaque ſubducta nullo negotio Ericã amputaſſe, huiuſq; linteo velatam affuſo vnguento Regibus in manus tradidiſſe, coliqué etiamnum à biblijs lignum illud in Fano ſitum Iſidis.* Hoc itaque ex eo, quod corpus Oſiridis occultauerit, in ſacrum ſymbolorum album aſſumptum, & noctuæ adiunctum, amuletum contra Typhoniam vim euaſit; ponitur autem ramus ſupra retinaculum 29 binis cuſpidibus deorſum verſis, ad continendas in inferioribus malignas machinationes. Prætereà in ſacra 31 barra, quæ erat Arca

ſacra,

ſacra, vt alibi diximus, in qua Oſiridem conditum, & ab Erica herba cõ-
tra Typhonis aſſultus occultatum credebant, ſacros ritus perficiebant ad Barra ſacra quid?
Numen ſiuè Agathodæmonem propitiandum; de quibus cerimonijs fu-
sè Porphyrius l.11. de abſtinentia.

Hiſce enim Cerimonijs peractis Triformis Numinis in 32 triplicem Mundum benignitatem, quorum tres 32 circuli triplicem Mundum, brachium 33 extenſum benignitatem deſcribit, ligari, & adſtringi per 34 funiculum ſiuè tænias Oſiridis, de queîs alibi ex Plutarcho copiosè actum eſt; cuius potentia conſequenter humidæ naturæ, per 35 hydroſchema indicatæ vitam 37 concedi credebant.

Vt verò, dicti triplicis Mundi vita maiori efficaciâ attraheretur, Sacer- Ritus Sacerdotũ in adytis.
dotes, teſte Plutarcho, quem alibi citauimus, manè, meridiè, veſperi in adytis, brachijs in cęlum extenſis, eo ſitu in ſacrificijs enpſalmiſque ſuis ſe conformabant, vt brachia exprimerent u literam, quam uⲙⲉϯ vocabant, hoc eſt, apertum cor, quæ vox eadem eſt cum Hemphta ϩⲉⲙⲫϯ, & ſupremi Numinis vitam referebat in vniuerſam transfuſam, vti ſtatua n.41 ſignata monſtrat; vide Onomaſticum noſtrum Aegyptiacum; hoc enim habitu faciliùs, & vberiùs à Numine triformi, triplicis Mundi, per tres circulos, 38 brachijs erectis ſuperpoſitos, indicati, vitam, 39 in humido conſiſtentem (qui quidem per duas vrnas quadratas indicatur) totius felicitatis ſummam ſe conſecuturos ſperabant; putabant enim, nulla re Deos magis ad neceſſitatibus noſtris ſuccurrendum, quàm ſimili myſtico tùm corporis, cùm reliquarum rerũ externarum apparatu moueri. Quod idem ſignificabãt per ſtatuam myſtagogam uⲙⲉϯ infrapoſitam, & per altare Capreolo inſignitum; quæ omnia ſymbola ſunt ſacrificiorum ritè ordinandorũ; ita quidem, vt tria paria brachiorum tripartitum diei tempus, quo Sacerdotes orationes ſuas eo brachiorum ſitu, qui & myſticus eſſet, & Numinis influentis exceptionem appoſitè exhiberet, facere conſueuerant; Nam vt Porphyrius.
rectè Porphyr.l.4.ex Chæremone. *Diem in Deorum cultum distribuebant, in quo ter vel quater manè, & veſperi & meridiè Solem hymnis proſequebantur*; porrò brachia ſola cum duobus quinarijs digitorum pingebant, vt oſtenderent, decadem illam diuinitatis ſolitariam, in binos quinarios mũdanos deriuari, per occultas, & analogas ijs conuenientes operationes; cùm nihil, Syneſio teſte, Numini gratiùs ſit, quàm abditis huiuſmodi alluſionibus, illud ſollicitare; hinc vno, & eodem tempore corpus in varias figuras ſymbolicas, prout Numinis, quod ſollicitabant, conditio ferebat, transformabant; quod & ſtatua ſequens nomen Hemphta ſitu corporis exprimens ſatis indicat, vbi brachium inflexum cum crure retro reflexo ϩ exprimit, ⲙ verò exprimit vtrumq; brachium cum vbere; ⲫϯ verò ſiuè contractum ϯ caput cum humeris. Flexura pręthereà pyramidali brachiorum, quorum prior ſurſum, altera deorſum inuerſas pyramides exhibẽs, dictos paulò ante mun-

di binarios, ex quorum coniunctione nascitur decussis siue denarius numerus symbolum vniuersæ naturæ, cui Emphta præest, arcanè exprimant. vide quæ de hisce fusè alibi egimus, Præterea ad ortum, eleuatis manibus Numen sub Sole sensibili latitans ad meridiem iterum & demùm vesperi ad occasum hoc ritu sollicitabant, ita Porphyrius. *Erga Numen sanè peculiari quodam modo pietatem exercent, prius enim quàm Sol oriatur profanum nihil loquuntur, sed patrias quasdam preces manibus in cælum extensis, quasi supplicantes, vt oriatur, ad ipsũ effundunt, idem & meridiè & occasu perficitur.* Atque huc respexisse videtur Virg. 2. Æneid. dùm Anchisis in orando consuetudinem describit.

At pater Anchises oculos ad sidera lætus
Extulit, & cælo palmas cum voce tetendit
Iuppiter omnipotens &c.

Hoc pacto Iliad 2. ab Homero Chryses describitur, precatus Apollinem, ἀνασχὼν τὰς χεῖρας, *sublatis manibus*, quod Eustathius interpretatur, ἀνατείνας εἰς εὐχὴν, *extensus in preces*; hoc idem confirmant varij Authores, quos citans his verbis describit Stucchius libro de ritibus, & sacrificijs, fol. 87. *Corporis item cùm totius, tùm singularum eius partium atque membrorum θέσιν καὶ διάθεσιν, dispositionem, situm, gestum, siuè gesticulationem potius obseruabant. Corporis quidem totius, nam se prosternebant in terram, quam prostrationem Hebræi vocant,* השתחוה *Hislachaueh, vndè & prouerbium apud Pythagorã,* καθῆσθαι προσκυνήσαντες, *adoraturi sedebant*; vt proindè ad harum statuarum situm allusisse videatur, præterea totum corpus in has, vel illas mundi partes vertebant. *Trismegistus, adorantes media die ad austrum se cõuertere iubebat, occiduo ad occasum, si verò primũ oriretur Sol, in ortum.* Vt sic non secùs ac Lotus, Numen Solare indesinenter oculis, animoque prosequerentur.

Quibus ritibus, & gestibus peractis in altari sacrificabant, non carnes animalium, sed teneriores plantas Dijs gratas, cuiusmodi altaris figuræ impositum vides, capreolum vitis; Hinc enim à triformis mundi Numine per tres circulos indicato, vitam per serpentem, & bonorum temporalium abundantiam per duo vasa Nilotica, indicatam, se impetraturos sperabant.

Verùm vt consensus Authorum omnibus numeris correspondeat, apponam hoc loco, quod ex Coptitarũ veterum reliquijs hausi; concessit nõ ita pridem Illustrissimus Dominus Hannibal Albanus Bibliothecę Vaticanæ Custos, vir & humanitate & eruditione varia oppidò eximius interpretãdum M.S. Codicem, erat id Rituale Coptum, à R.P. Marco de Luca Ord. S. Frãcisci ex Aegypto recens allatum, in quo inter cetera antiquæ Aegyptiorum cerimoniæ adeò appositè describuntur, vt ad veterum cerimonias iam paulò antè descriptas respexisse videantur. Verba Copta sunt:

ϯ

ⲙⲁ-

ⲙⲁ̀ⲣⲟⲩϥⲓⲣⲱⲟⲩϣⲛ ⲡⲓⲙⲁⲛⲉⲣϣⲱⲓ ⲟⲩϣⲛⲓⲙⲓ ⸫ ⲙⲉⲛⲉⲛⲥⲱⲥ ⲛ̀ⲧⲉ ⲡⲓⲓⲉ-
ⲣⲉⲩⲥ ϩⲱⲃⲥⲓⲡⲓⲙⲁⲛ ⸫ ⲉⲣϣⲱⲓ ⲟⲩϣⲓ ϧⲉⲛⲛⲉϥϫⲓϫ ⸫ ϧⲉⲛ-
ϩⲁⲛϩⲃⲥⲱⲟⲩⲧⲁⲓⲏⲟⲩⲧ ⲟⲩⲟϩ ⲛ̀ⲧⲓϥϭⲁⲥ ⲡⲓⲁⲙⲃⲣⲏⲥ ⸫ ⲛⲉⲙⲡⲓ ☥
ⲥⲉⲣⲟϥ ⸫ ⲙⲉⲛⲉⲛⲥⲱⲥϣⲁⲣⲉⲡⲓ ⲉⲡⲓⲓⲉⲣⲓⲉⲩⲥ ⲧⲁⲗⲉⲡⲓⲥⲑⲓⲛⲟⲩϥⲓ ⸫
ⲟⲩⲟϩⲉϥⲕⲱ ϯⲉ ⲡⲓⲙⲁⲛ ⲉⲣϣⲱⲟⲩϣⲓ ⸫ ⲟⲩⲥϩ ⲛ̀ⲧⲉϥϭⲓⲛⲁϥ ⲙ̀ⲡⲓϣⲉ
ⲛ̀ⲑⲱⲟⲩϯ ⲛ̀ⲧⲉϥⲑⲱⲟⲩϯ ⲉϫⲱϥ ⲛ̀ⲅ̀ ⲛ̀ⲥⲟⲛ ⸫ ⲟⲩⲟϩⲛ̀ⲧⲉⲛⲥⲱϫⲓ
ⲛ̀ⲙⲉⲛⲟⲩⲧ ⸫ ⲟⲩϩⲡⲁⲓⲣⲏϯϣⲁϥ ϯⲉⲟⲭⲁⲣⲓⲥⲧⲓⲁ ϩⲓϫⲉⲛ ⲡⲓⲙⲁ ⲛⲉⲣ-
ϣⲱⲟⲩϣⲓ ⲟⲩⲟϩⲛⲥⲉⲓⲉⲃⲟⲗⲉⲡⲓⲭⲟⲣⲟⲓ ⸫ ⲛ̀ⲥⲉⲉⲣϩⲛ̀ⲧⲥⲉⲡⲓⲕⲁⲛⲱⲛ ⲛ̀ⲧⲉϯ
ⲯⲁⲗⲙⲱⲇⲓⲁⲛ ⲧⲉⲛⲓⲁⲅⲓⲁⲥⲙⲟⲥ ⲛⲉⲙϯⲇⲟⲝⲟⲗⲟⲅⲓⲁ ⸫ ⲟⲩⲟϩϣⲁⲕⲇⲟⲥ
ⲛ̀ⲅ̀ⲛ̀ⲥⲟⲛ ϣⲁⲣ ⲡⲓⲓⲉⲣⲉⲩⲥ ϫⲱ ⲛ̀ⲧⲁⲓⲥⲉⲩⲭⲏ ⸫ ⲙⲉⲛⲉⲛⲥⲁⲓϭⲓⲙⲓ ⲡⲓⲙⲉⲣⲥ
ⲉⲑⲟⲩⲁⲃ ϫⲱϣⲉⲓ ⲁⲛⲗⲁϩ ⲛ̀ⲧⲉⲡⲓⲙⲁⲛ ϧⲉⲛⲡ☥ⲡⲟⲥ ⸫

Hoc eſt: *Sacerdos, altare circumibat, in cuius manu ſacer amictus, librum eleuans ſupra;* hâc figura Coptitæ crucē, ego Tauticū characterē explico, quāq; monogrāmaticè notat; *tūc Sacerdos eleuat Acerram, & æs ſonorū tribus vicibus in ſonum animat, deinde ter excitat hymnodiam ſuper altare, ſublatis in cœlum manibus, tribus vicibus dicendo preces; demùm accipit Sacerdos ſacrum vnguentū, & ſignat characterem crucis in 4 angulis altaris, 4 mundi partibus correſpondentis.* Ex quo perſpicuum ſit; veteres Chriſtianos multa ex veterum cerimonijs aſſumptas, in veri Dei cultum adhibuiſſe.

Vt proindè ex his pateat; quantum Ægyptij in ceremonijs & ſacramentis ritè adminiſtrandis ſtudij poſuerint. Quanto eædem non apud Gentiles tantùm, ſed & Hebræos, & Orthodoxos Chriſtianos in vſu fuerint; nec ſine ratione, cùm enim homo ex materiali & immateriali, hoc eſt corpore & animo conſtet; præter internas animi affectiones, intellectualeſq; operationes, quibus in DEVM duabus veluti alis intellectu & voluntate ſublatus, tenderet; externa quoque ſigna, quæ corpori competerent, quibuſque extrinſecis geſtibus, interiorem mentis operationem veluti teſtaretur, neceſſaria eſſe videbantur; atque hæ ſunt cerimoniæ, & myſticæ operationes, in ſacris tùm priuatis tùm publicis vſurpatæ, tùm ad maieſtatem ſacris conciliandam, tùm ad vigorem mentis per extrinſecas actiones feruentius ſuſcitandum; Quæ quam DEO nullo non tempore gratæ acceptæque extiterint, teſtatur ipſa à DEO Moyſi in Leuitico preſcripta earundem exacta obſeruantia. Iamblichus quoq; *Obſeruantia, inquit, decens præceptorum operumque diuinorum, quæ omnem excedit intelligentiam, atque ſymbolorum ſacramentorumque mira poteſtas, Solis vota Numinibus præſtat nobis deificam vnionem; Quando itaque operamur in ſacris, non conficimus per intelligentiam. Sacramenta, alioquin & actio eorum intellectualis foret, & daretur à nobis: Contra verò & nobis non intelligentibus, hoc proprium opus peragunt, & Deorum poteſtas, quo hæc referuntur; ineffabiles & ſeipſa proprias agnoſcit imagines, non à noſtris intelligentijs excitata.* Quid hìc Iamblichus aliud indigitat, niſi quod ſacramenta non ex opere operante duntaxat, vt ſcholæ loquuntur, ſed & ex opere operato, gratiam concilient? Sed iam hiſce totius diſcurſus idealem lectionem apponamus.

Idealis Lectionis Contextus.

Triforme Numen 1 triplici vehiculo, 1 Stellis, 1 Sole, 1 Luna, per tria 2 cęlestia spatia, ex 4 Ortu in 5 Occasum, diffusum, tria 6 efficit anni tempora, atque sic 8 agitatū ligatūq; occulto & 10 inuisibili motu processuq; per 9 humidum, 11 igneo mistum vitam præbet tribus 7 hylæis Mundis. Sacri liquoris 12 affluxum colligit Duplici 13 potestate, superna & inferna, 14 duo 16 generationis principia ab 14 ortu & 16 occasu ordinat, vndè 15 Mundorum inferiorum, 15 annorumque instātium 17 fęcunditas resultat, quam sacro n. o. ritu Sacerdotes venerentur. Prætereà triforme Numen per cœlestia spacia 21 ortiuum, 19 meridianum & 22 occiduum agitatum, per 23 Isin inferiorum 24 Mundorum, 25 caloris humorisque præsidem, 18 Horū infestæ 26 malignæ Typhonię potestatis vi interemptum, 27 tetradicis germine binorum mundorum fulcimento, quô supera inferis 29 30 cōiūguntur, Typhone verò, rituin sacra barra facto, dispulso, profligatoque, instaurat. Trium Mundorum 33 benefica vis 34 ligata sub meridianum 35 tempus, 36 humidæ naturæ vitā 37 cōcedit. Hinc Sacerdotes mysteriosa 39 figura trāsformati, 39 brachijs in Cœlum extensis, ad trium 38 Mundorum à supremo Numine Triformi procedentem vitam, omni die, 39 manè, 39 meridiè, 39 vesperi per 40 preces & 40 sacrificia appropriata, 41 statuas quoque simili sacro ritu apparatas, excipere debent.

Schematismus IV. Lateris I. Orientalis.

SCHE-

SCHEMATISMI V.

Lateris primi Orientalis Interpretatio.

IN hoc Schematiſmo nõnulla deſunt ſymbola iniuria temporũ deprauata; Quare ad reliqua progrediamur Primum itaque in hoc Schematiſmo locum obtinet 1 bilancis iugũ quod 2 Ibis cirrata ſequitur, cum 3 triangulo; infra quæ 5 feretrũ ſacrum cum 4 retinaculo tricuſpide. Et Fauiſſa, ſeu 6 receptaculũ ſacrę lymphæ, ſub quo 7 globus cum 8 ceraſte; Quæ ſequitur iterum 9 Ibis cirrata cũ 10 globo; è cuius regione 11 porta cum claua 12 lotigera; ſequitur 13 receptaculum ſacri affluxus, ſeu ciſterna ſacra cum ſceptro 14 oculiformi & *p* hydroſchemate, quod 15 ſerpens ſequitur cum ſegmento 16 circuli; poſt quod 17 Accipiter figuræ 18 ouali inſidens; hunc rude ſchema 19 tabulæ ſacræ, vnâ cum ſtatua 20 myſtagoga è regione poſita. Sequitur hæc figura brachijs 22 extenſis, oualem figuram quaſi ſuſtinens

è regione mitra 23 capreolata, infra figuram verò, 24 Ara, ſupra quam figu-

ra

ra humana super extensa, manibus pedibusque exprimit, mundanę domus portam. Sequitur deindè [26] arietis caput cum triangulo suprà, quem [27] Cerastes sequitur, & hunc figura [28] oualis. Quæ omnia, quid significent, & quas mysticas rationes obtineant, videamus.

Primo loco occurrit jugum [1] bilancis sacræ, æqualitatis caloris, & humidi symbolum; sed cùm id ad præcedentia symbola abrasa respectum dicat, malui ingenuè fateri ignorantiam, quam coniecturarum inutili conatu comminisci. Sequitur itaquè [2] Ibis cirrata, Genij Lunaris, vti folio 324 probatum fuit, & generationis, cuius, vt iam sæpè dictum fuit, [3] triangulum scalenum index est, præsidis symbolum, singularibus ritibus, & honoribus venerandi, per feretrum in Comasijs circumferri solitum, indicatis; quia verò omnis generatio, ex motu originem suam habet; hinc tricuspe [4] retinaculum vnà cum Fauissa seu [6] affluxus sacri figura, Ibidi suppositum vides, quo indicare voluerunt, motu Lunę [2] sacro ritu propitiatæ ex ortu, per meridiem in occasum facto [4] seminaria [3] generationum affluxūque [6] sacræ lymphæ, & hinc [7] Mundi [8] vitam promoueri. Tametsi verò Isis [9] Genius [10] Mundi Lunaris, [10] portam [11] [12] genitabilium rerum, [13] affluxumque sacræ lymphæ aperiat; nisi tamen oculus [14] cœlestis Osiris eum respiciat, [P] aquas calore suo [15] viuificet, in [16] inferiori mundo nihil eam efficere posse testatū persuasumque tenebant; hinc aptè supposuerunt Ibidem cum [10] globo, & [11] [12] porta lotifera; Fauissa, [13] sceptro [14] oculiformi [P] hydroschemate, & segmento [16] Sphæroide, & [17] Accipitre Sphæroidi insidente, cœlestium, superiorum inferiorumque Domino, quibus omnia, quæ diximus, arcana indicabant. Siquidem [9] Luna & [7] Sol coniuncti [11] mundanam portam aperiunt [12] vegetabilia roborant, [13] piscinam sacram radiorum [14] commistione fœcundant [P] aquis largiuntur [15] vitam, & omnia quæ in inferno [16] mundo continentur, animant [17] Osiri [18] cœlorum domino, & moderatore potissimum agente. Et de prioribus quidem symbolis fusè in præcedentibus actum est, restat, vt quid segmento hoc [16] Sphæroide indicarent, explicemus. Cùm Aegyptij Sapientes indicarent, cæli medietatem semper comparere: alteram semper latere; superiorem semper comparentem Horizontis partem, Isin dixerunt, latentem Nephtyn; Linea verò communi coniunctum, Anubim dixerunt; quæ omnia fusiùs alibi dicta sunt, & Plutarchus expressis verbis indicat. Νέφθυς γὰρ ἐστὶ τὸ ὑπὸ γῆν καὶ ἀφανὲς: Ισις δὲ τὸ ὑπὲρ τὴν γῆν καὶ φανερόν. ὁ δὲ τούτοις ὑποψαύων καὶ καλούμενος ὁρίζον κύκλος ἐπίκοινος ὢν ἀμφοῖν, Ἄνυβις κέκληται. *Nephtys enim est id, quod infra terram situm non cernitur; Isis quod supra terram manifestum extat; at circulus hęc duo claudens circulus Horizon est, & Anubis dicitur.* Hinc inferiorem terræ partem in formam Scaphæ; vti hic vides efformabant, ita Diodorus lib. 1 1. c. 8. *de terra priuatas opiniones adferunt asserentes Scaphæ similem, & eam cauam esse;* Vides igitur cur inferiorem terræ partem, & superiorem obuersis segmentis indicârint, significabat itaque hoc segmentum inferna conuexitate mundum infe-

quid tricuspe retinaculum?

Plutarchus de Osir. & Isid.

inferiorem, hoc eſt, hemiſphærium inferius, ſiue inferiorem horizontis partem.

Quibus præterea ritibus Genij hi Lunæ-Solares in bonum Mundi attrahendi ſint, & quæ bona ex huiuſmodi cultu ijs proueniant, ſequenti ſymbolorum ſyntagmate declarant; primò enim apparet oualis 19 figura, cuius inferior pars 19 abacum ad conſiſtendum aptum habet; quam, teſte Iamblicho, tabulam ſacram appellabant; *Sacerdos*, inquit, *in porta adſtans ſacram tabulam manu gerens, patriâ Aegyptiorum linguâ Deum ſuſcitat*. In hac enim ſymbola ſacra collecta inſcriptaque magnam vim habere putabantur ad benignos Genios attrahendos, ad malignos diſpellendos. Hinc ſacra huiuſmodi ſyntagmata hieroglyphica tanquam phylacteria quædam, myſticis rationibus imbuta, Dijs proindè gratiſſima, non in Obeliſcis tantùm, ſed & in Canopis, Sphyngibus, Iſiacis Statuis, Mumijs, Sepulchris inſculpebant; quæ & varijs laminis inciſa, diuerſis corporis membris applicata portabant; horum ope conſortio ſe Deorum, & conuerſatione beari credebant; horum auxilio animam expiatam poſt mortem in præſtantiſſima corpora migraturam credebant; horum vſu omnium bonorum vbertate imbui ſe opinabantur; Hinc nullis non Obeliſcis ſtatuiſque huiuſmodi ſyntagmata, ſiuè ſacræ tabulæ inciſæ, & veluti ſingulare quidpiam continentes ſpectantur Dijs conſecratæ, eoſdemque myſticis rationibus factæ reſpiciunt. Hanc itaque tabulam ſacram, hoc loco innuunt per præſentem figuram ſymbolis quidem vacuam, ſed quæ ſecuturi paulò poſt ſyntagmatis hieroglyphici index foret. Cui è regione reſpondet ſtatua myſtagoga Genij Momphta humidi Elementi præſidis, cuius vas Niloticum, quod capite gerit, ſignum eſt, nomenq; Genij ⲙⲟⲙⲫⲧⲁ ſitu corporis exprimit, vti ſuprà indicatum fuit, quo indicare voluerunt, tabulam ſacram per ritus paulò poſt explicandos ad ſe attrahere, virtute Genij, Vitam Mundi cœleſtis, quam 21 Cyclica figura ſequens notat: quo verò ritu id fieri debeat, oſtendunt ſequentia ſymbola; eaq; ſub forma præcepti, quaſi dicerent: ſacrificulus in formam characteris Tautici, ſiue crucis anſatæ conformatus, ſacros hymnos peraget, deindè ſupra aram ſe incuruabit exprimendo 24 characterem myſticum ⲡ quæ litera 24 mundanam domum, deindè 23 dominium poteſtatemque in 23 vegetabilem naturã, per capreolum indicat, vt paulò poſt explicabitur; quibus cum ☉ Sol & ☾ Luna præſint, influxus eorum benignos, Genij appropriati, myſtico ſacrificio incitati in inferiora deriuabunt. Ex huius deriuatione 26 Ammon fœcundum Numen caloris, & humoris, & conſequenter 25 generationis præſes 27 vitâ omnia mundana corpora imbuet; Verùm vt hæc propius in ſuo fonte intueamur, myſticas ſingulorum ſubtilitates, & reconditam doctrinam pleniùs explicemus.

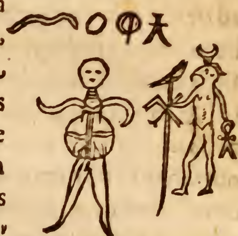
Sacerdotes in ſacrificijs figuras literarum myſticarum Dijs analogarũ variâ corporis conformatione exprimere ſolitos, in præcedẽtibus, ex Plotino, Iamblicho, Abenephio; alijsque probatũ fuit; hoc loco verò tota procedendi

Quibus modis Genij Lunæ Solaris attrahendi ſint?

Iamblichus. Tabula ſacra quid?

Sacerdotes in characteres nominis Deorum ſymbolorumque corpus in ſacrificijs contorquebant.

ratio quasi ob oculos ponitur, vbi in figuram humanam in characteris Tautici similitudinem transformatam vides. Nam hunc characterem omniũ mysteriosissimum varijs figuris, vti in proprio hierogrammatismo ostensum fuit, referebant; inter quas, & hanc reperies in fine bifurcatam, quem characterem quoque inuenies in Schematismo primo huius lateris, hierogrammatismo secundo in sede Genij dominatoris; in obelisco quoque Lateranensi sæpè is occurrit; præ cæteris autem pulchrè expressum intueberis in numo quodam seu sacra tabula apud Laurentium Pignoriũ in auctario mensæ Isiacæ in fine, vbi simulachrum ἱερακόμορφον siue accipitris capite insignitum cum Lunæ sextilis effigie; in cuius dextra baculus Cucuphæ capite notatus varia instrumenta auerrunca manu complicans; sinistra Tauticum characterem bifurcatum tenet, vt figura sequens docet. Per hunc Schematismum ferè omnia, quæ paulò ante de Genio Lunæ-Solari dicta sunt, tanquam in epitome continentur; Quid enim Lunæ sextilis character aliud nisi Lunam? quid simulacrũ ἱερακόμορφον aliud, quàm Osirim siue Solem indicat? Quid per baculum Cucuphomorphum, nisi dominium in Mundum, quo varietatem rerum producunt, infesta omnia, & infausta profligant? quid per ansatam crucem siuè Tauticum characterem bifurcatum, nisi vniuersalem influxum in Elementarem Mundum bipartita actione indicant? Vide si placet, quæ de hoc charactere proprio loco recondita, & digna scitu tradidimus; quicquid igitur in præcedentibus per symbola expansa, sub hoc Schemate contractum retulerunt. Cùm itaque Tauticus character tantus esset, tamque illustribus mysterijs scateret, mirum non est, eô Sacerdotes in omnibus mysterijs exhibendis vsos, propria corporis conformatione, ad maiori efficacia Deos sollicitandos expressisse.

Explicatio Schematis.

Transformatio Sacerdotum in varias figuras sacrificiorũ tempore.

Venio ad alterum hieroglyphicum, quod pari corporis transformatione exprimebant; & vt mirandas operationes priscorum sapientum clarius in sacris videas, paulò altius rem ordiri visum est. Diximus in mystici Alphabeti structura, Aegyptios characteres etiam vulgares secundùm mysticas rationes construxisse; Et primò quidem, vt in Prodromo, & Supplemento Thesauri linguæ Coptæ annexo demonstrauimus; exprimebant ij nomen Dei duplici ratione per ϕ϶ϯ, & per πϭc; quorum illud duobus characteribus conflatur, ϕ scilicet & ϯ, prius symbolum erat vniuersi, & omniũ rerum amore connexarum, de quo vide Prodromum. Alterum ϯ scilicet, influxûs Numinis in hylæos Mundos symbolum erat; vti alibi probauimus; ex quibus nascebatur ϕϯ nomen Dei, vniuersum Mundũ virtute suâ animantis; Alterum Dei nomen πϭc dicebatur, quod in lingua Aegyptiaca idem significat, quod Dominus; primam literam referebant

Quid Aegyptiacè, & hieroglyphicè significet?

rebant per π, quam portam appellabant mundanæ domus, reliquis duabus literis O C Solem, & Lunam κυριολογικῶς, teste Clemente, indicantibus; Sicuti itaque Sacerdotes in priori Schemate ⲫⲧ nomen, ita in secundo, corporis conformatione πōc exprimebant, quasi tacitè Numen seu Dominum vniuersi implorantes; Hoc itaque nomen vt hieroglyphicè repræsentarent, O & C intrà π includebant, quemadmodum in hoc præsenti hieroglyphicò Schemate patet, quod olim mihi Nicolaus Pereiscius immortalis memoriæ vir, interpretandum transmisit, quod & in supplemento Prodromi ipso adhuc viuente exhibuimus, & hoc loco ad dictorum confirmationem denuò exhibendam duximus, vt sequitur, vbi vides, mediam figuram sub litera π in similitudinem portę inclusos tenere characteres O & C, hoc est, Solem & Lunam, quod monogramma, vti linguâ Aegyptiacâ dominum significabat, ita tacitè quoque absolutū eô in vniuersum Solis, & Lunæ secundorum Deorum dominium innuebant. Nam per π portam siuè domum hanc mundanam, per O Solem, per C Lunam, per serpentem Numen viuificum, quod immensitate suâ omnia ambiat, deinde annuum quoque cyclum, diuinitatis typum, teste Horo, indicabant; quibus omnibus monstrabant, Dominos huius mundanæ domus temporisq; participatâ á Supremo Numine omnia ambiente, virtute, esse Solem, & Lunam in medio constitutos, vt omnes Mundi partes (quas quatuor Genij iuxta quadripartitam Mundi partem positi notabant) ab hisce benignè influentibus participarent. Vndè & π inferius apertum est, ad significandum influxum, & emanationem ex superioribus ad inferiora fieri, non contra; ⲫⲧ verò vnà cum statuis hieroglyphicis, vnicuique plagæ adscriptis, indicat Genios istarum plagarum præsides, iuxta analogiam qualitatum dictarum plagarum, in Ibidem, Accipitrem, Leonem, & felem transformatos; literæ verò vnicuique adscriptæ, literæ, & nomina Copta sunt, de quibus consule supplementum Prodromi folio 529. vbi omnia fusè explicauimus.

Obelisc. Lat.I.

Explicatio figuræ.

Cum itaque vocabulum adeò mysticum esset, non sine ratione Sacerdotes in sacrificijs, vti nomen ⲫⲧ ita, & πōc exprimebant, quod sanè luculenter docet Schema hieroglyphicum, in quo figura signata numeris 22 ⲧ in formam crucis; altera signata numeris 24 πōc exprimit, corporis facta supra aram superextensione, in qua manus, & pedes vnâ cum pectore, & ventre perfectum π exprimunt, quasi dicerent; *O Numen æternum potestate in omnia summum, Domine vniuersorum, exaudi preces & sacrificia nostra, mitte influxum tuum super nos, & super omnia, pro quibus te* Miræ Sacerdotum in sacris corporis transformationes.

imploramus; vt participes fiamus donorum tuorum; effunde super nos virtutem asseclarum tuorum Osiris, & Isis, id est, Solis, & Lunæ Deorum secundorum Dominorum vniuersi, vt virtute eorum, & anima nostra, & omnia, pro quibus sacrificia instituimus, irradientur, & fructus proferant tibi beneplacitos. Ritus itaque, & corporis gestus conformatioque erant in omnibus conceptis verbis conformes. His itaque fusiùs, quàm par erat, explicatis, iam effectus sacræ cerimoniæ videamus.

Sequitur in Schematismo proposito immediatè caput Arietinum Ammonis symbolum, cum serpente Ceraste, & duobus Sphæroidibus segmentis, quêis indicabant, Amun fœcunditatis, & generationis Genium excitari ad id, quod denotabat, concedendum, scilicet vitam rerum omnium fœcundam, Cœlorum benignitatem; Aegyptij siquidem tantùm huic Numini Amun tribuebant, vt solâ inuocatione nominis eius, magnis bonis se repleri crederent. Hinc tanquam nomen mysticum, & diuinis virtutibus congruum, laminis incisum & pectori affixum gerebant, vti in Hierogrammatismo Arietis expositum fuit; & ex sequenti Schemate patet, in quo nomen Ammonis expansum, & literis ex alphabeto mystico extractis aptè exhibetur, quarum sensus est qui sequitur:

Amun laten | *tium rationum*
arcanas vires | *in lucem agens*
Agatho- | *dæmon Aegypti*
Elementi | *humidi siuè* [illegible]
& caloris | *mundani, quo genera-*
tiones rerum | *in mundo per ascensum*
descensumque | *perpetuum promouentur.*

Verùm iam totius Schematismi V. Idealem Lectionem hic apponamus.

Obelisc. Lat. I.

Idealis Lectionis contextus.

Hic Obeliscus vel Cambysis vel Gothorum incendijs defædatus figuris caruit unde eas prætermisimus.

Caloris ex 1 ortu & occasu æquabilitate, lunaris 2 Genius per 4 ortũ 4 meridiem & 4 occasũ means 3 generationẽ rerũ instimulat, 4 varietatẽ rerum & 6 affluxũ sacri humoris & vitã 8 affert 7 Mundo, 8 eã ob causam in Comasijs eius 5 circũferenda statua est.

Præterea Lunaris 9 Geni9 orbis sui 10 domin9 & 9 varietate refert 9 11 mũdanã portã aperit, dũ solidat omnia 11 & nascibiliũ rerũ 12 abundãtiã profert, per 13 affluxum sacri humoris, hoc est per 14 oculũ cœlestẽ & Osiridis p affluxũ; inde 15 vita 16 reb9 subterraneis. 17 Solaris verò Genius cœlestib9 18 dominãs, per 20 simulacrũ mysticè cõstructũ, & per 19 tabulã sacrã 19 prophylacticã, & per 20 statuam fidelis Oeconomi sui Mophta supernas aquas adducẽdo omnia fæcundat; q; vt efficaciùs fiat; Ritus sacri sic perficiendi sunt. 22 Statua in formã Ansatæ crucis ♀ effigiãda est, & alia Aræ 24 incumbens manibus pedibusq; exprimat ΠΩC nomen. Hinc enim 24 porta mũdi 25 generationisq; sub dominio Solis, & Lunæ aperietur. Hinc 26 Amun se sistens Osiris assecla 27 vitã 28 cœlestia imbuet.

Schematismus V. Lateris primi Orientalis.

SCHE-

SCHEMATISMVS VI.

Lateris primi Orientalis.

Explicatio Schematiſmi

IN hóc Schemate primò occurrit cycloides, cum 2 brachio extenſo, & 3 barra, deindè 4 Sphæra, è cuius regione alia 6 Sphæra, tribus fulcris, ex triangulis cȯncatenatis, inſtar 7 tripodis ſuſtentata (quam nos imposterū tripodem Idealem vocabimus) ſub quo ſegmentum 5 Sphæroide, & posteà tres 8 circuli, intra duo ſceptra ◦ 9 locati, quæ ſequuntur duo 9 triangula, bina 10 quadrangula incluſa tenentia. Poſt quæ tandem ſacra illa tabula, de qua in præcedentibus mentio facta eſt, ſiue ſyntagmata hieroglyphicum, prophylacticum, ſeu amuletum, myſticis ſymbolis grauidum. Sed explicemus ſingula. Poſt ſymbola 1 2 3 in præcedentibus explicata, ſequitur.

Circuli quid notent.

4 Globus, ſeu Sphæra, quæ hoc loco indicat Deum, Numen illud æternum, & immobile, principij, & finis expers; circulum illum Hermeticum, cuius centrum vbique circumferentia nuſquam, quem proinde Xenophanes apud Pierium Valerianum non immeritò Archetypam Sphæram appellauit; Vnus quippè circulus, aut ſimplici alteri cuipiam figuræ ſignoue circumductus, teſte Valeriano, Aegyptijs non tantùm nunc, ſemper, aut perpetuum atque æternum, ſed & omnia quippé τὸ πᾶν ſignificabant, quod in ea figura, neque principium, neque finem inuenire ſit, quod æterni Numinis, id eſt, Dei proprium eſt, & quia omnium figurarum capax eſt, vniuerſitatem ipſam intra ſe complecti videtur. Eſt enim totus in toto, imò verò ipſe totum, extra, intraque in ſe cuncta complexus; Et ſic Deum ſiuè triforme Numen, vti in Schem. I. lat. 1. oſtenſum fuit, prout in ſolitaria ſua vnitate æternum quieſcit, ſui beatitudine, & contemplatione contentus, referebant Aegyptij. Ad quod illud Zoroaſtris oraculum alluſiſſe videtur; ἑαυτὸν ὁ πατὴρ ἥρπασεν, οὐ δ' ἐν ἑῇ δυνάμει νοερᾷ κλείσας ἴδιον πῦρ. *Seipſum ſummus parens Deus à reliquis ſubduxit, neque in ſua potentia notionali ignem ſuum incluſit.*

Proprietas circuli.

Quid tripus idealis.

Cum verò Deus omnium rerum creatarum ideas in ſe contineat, hinc pulchrè ſanè è regione globi alium globum poſuerunt, tribus radijs fulcitum; radij verò ex triangulis concatenatis conſtituuntur; quo ſymbolo oſtendebant, diuiuam triformis Numinis naturam ideis prægnantem, per eaſdem ad extra progreſſum, tripartitum Mundum, & omnia quæ in eo continentur, & condidiſſe, & condita perpetuo influxu conſeruare; tangit hunc Idealem tripodem Triſmegiſtus in Pimandro fol. 55. his verbis. *Plenus autem ideis, omnibus qualitates pater inſerens in Sphæram veluti in gyrum omni qualitate ſeipſum circumſcripſit.* Vndè per modum pyramidis tres illos radios trianguliformes exhibebant, ex centro diuinæ Sphæræ, in amplitudinem rerum creatarum deriuatos. Cùm verò ſuprà dixerimus, triangulum æquilaterum ſymbo-

ſymbolum eſſe triformis Numinis ad extra prodeuntis; hinc non incongruè ternos illos radios, triplicis Mundi, Angelici, Cœleſtis, & Elementaris indices, ſub catena quadam triangulorum æquilaterorum contexuerunt, vt oſtenderent, ſingula trigonico illo charactere inſignita eſſe, & ad primum Conditoris Dei exemplar facta, particulam quandam, vt ille aiebat, diuinæ auræ participare; quæ quidem participatio tantò omnibus accidit amplior, quantò quiſque Deo per contemplandæ diuinitatis ſtudia eidem fuerit factus ſimilior, & per ſacrificia cerimoniaſque ſacras expiatior, quæ indicat oraculum Zoroaſtri hiſce verbis. σύμβολα πατρικὸς νόος ἔσπειρε ψυχαῖς, quæ his verbis Pſellus interpretatur; mens paterna animabus inſeuit ſymbola, Quemadmodum liber Moſis hominem ad imaginem Dei formatum fuiſſe dicit, ita etiam Pſellus ait: *Conditorem, & Mundi parentem ſigna, & notas ſuæ ipſius proprietatis animabus inſeuiſſe. Etenim non animæ tantùm è paterno ſemine productæ ſunt, ſed omnes etiam ordines ſuperiores ſuam originem inde habuerunt; ſed in ſubſtantijs incorporeis alia ſunt ſigna, incorporea nempè, & indiuidua, alia item in mundis ſigna ſunt, & ſymbola inenarrabilium Dei proprietatum ipſis etiam virtutibus longè excellentiorum.* Nota per ſigna hic intelligi ideas. Ad participanda itaque dona diuina, ritus illos, quos paulò antè expoſui, tanto ſtudio paragebant, vt vel vnam in ijs circumſtantiam omiſiſſe, irrito ſe conatu in ſollicitando Numine laborare, teſte Iamblicho, crederent; Certè hoc vnicum hieroglyphicum idearum diuinarum cum effectis in triplici Mundo connexionem exhibens, tanta myſteriorum ſublimitate fulget, vt non dicam exigua pagina, ſed ne integer quidem liber ad ea ſatis pro meritis explicanda ſufficiat: Vndè Lector ſuo tempore conſulat Theologiam noſtram hieroglyphicam, quam Oedipo reſeruamus. Nam vt rectè oraculum Zoroaſtris, πάντα γὰρ ἐξετέλεσε πατὴρ καὶ νῷ παρέδωκε δευτέρῳ *Omnia ex vno igne producta ſunt, quippe cum omnia Pater perfecerit, & Menti tradiderit ſecundæ.* Sed iam ad propoſitum reuertamur. Diximus itaque globum ſimpliciter, & ſine alio poſitum, Dei in abyſſo æternitatis reconditam naturam ſignificare, globum verò 7 radijs veluti catena quadam trigonica conſtructum, Deum ſignificare ſiue triforme Numen idæis fætum, iuxta quas in rerum productione operatur, quæ ita eſſe pulchrè demonſtrant ſequentia ſymbola, tres 8 circuli intra duo ſceptra 9 incluſi, quo primo triformis Numinis ideis prægnantis proceſſus indicatur in triplicem Mundum, per Dominium duplex ſuperiorum, & inferiorum, corruptibilium, & incorruptibilium, Cœleſtium, & Elementarium; ex quo proceſſu 9 generatio rerum conſequens per 9 triangulos Scalenos geneticos indicata, & in Mundis hylæis per 10 quadrata ſignificatis, pulchrè ſanè inſinuabatur. Verùm vt oſtenderent, quomodo hoc Numen attrahi, & ſi quandoque iratum fuerit, placari poſſit, ſequens præſcribunt veluti in tabula ſacra prophylacticum amuletum, cuius vſu omnium

Obeliſc. Lat. I.

Pſellus in Oraculum Zoroaſtris.

Oraculum Zoroaſtris.

nium bonorum participes se futuros putabant. Sacra tabula hæc est, triangulus [11] Scalenus cũ [12] brachio extenso, quod sequuntur duo sceptra quorũ prius [13] trinode est, alterum [15] binode, includuntq; 14 segmentum Sphæræ hemisphærij inferioris symbolũ; sequitur alterum [16] segmentum sphæræ hemisphærij superiotis index, cum [17] subiectâ fauissâ, cui succedunt duæ pennę cum 19 duobus Rhomboidibus, & segmento, & 20 brachio extenso, cui subditur hydroschema, & hoc, sceptrũ binode. Triangulus Scalenus nota generationis est, ita Plutarchus: *Aegyptios autem probabile est triangulorũ pulcherrimo imprimis comparasse vniuersi naturam, quà comparatione etiam Plato in Rep. videtur vsus, vbi figuram nuptialem componit. Constat id triangulum tribus lateribus, quorum basis est 4. angulum rectum ad eam conficiens trium, & hunc subductum angulo latus quinque, tantùm potest, quantùm latera eum conficientia. Intelligendum est autem linea ad rectum angulum alteri insistente, matrem; basi, fœminam; subtendente, prolem vtriusque repræsentari; & Osirin esse principium, Isidem subiectum, Horum verò effectum. Ternarius quippè primus est impar, ac perfectus numerus; quaternio est quadratum lateris paris binarij; quinarius, quà patri, quà matri congruit, conflatus è binario & ternione, is Græcis est πέντε quasi dicas, πάντα quo vniuersum intelligitur. Quadratum porrò quinarius producit à se, quantus est numerus literarum apud Aegyptios, & quot annis vixit Apis.* Hæc Plutarchus lib. de Osir. & Isid.. Hic igitur triangulus geneticus, Osiridis benefici & fœcundi, quod per brachium aptè indicatur, munus est. Nam vt rectè Plutarchus citato loco: ὁ γὰρ ὄσιρις ἀγαθοποιός, καὶ τὸ ὄνομα πολλὰ φράζει. οὐχ ἥκιστα δὲ κράτος ἐνεργοῦν καὶ ἀγαθοποιὸν ὃ λέγουσι. *Est enim Osiris beneficus, & nomen hoc multa significans, præcipuè vim efficacē & beneficā designat.* Vndè Omphis, meliùs Omphta, hoc est, beneficum Numen, teste Hermæo, dicitur. Cùm itaque Osiris generationis in toto mundo Author sit, iam videamus, quomodo mysteria mundana sequentibus sceptris impresserint? duplex sceptrum est, segmentum includens; prius trinode est, idq; nodos duos quadratos, medium rotũdum habet, quæ cùm ad triangulũ geneticum Omphiacum alludant; ijs indicatur, diuiniorem naturam ex tribus constare, eò quòd mente cernitur per nodum circularem indicatum; & materia, & quod ex vtroque componitur mundus, per nodos quadratos indicatur, ita Plutarchus: ἡ τὸ κρεῖττον καὶ θειοτέρα φύσις ἐκ τριῶν ἐστὶ, τοῦ νοητοῦ, καὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ ἐκ τούτων ὃν κόσμον λέγουσι. Vides igitur quomodo bina sceptra in se 2. 3. 4. 5. per 5 nodos indicata cõtineãt; quorũq; quadrata 4. 9. 16. 25. singula certos in mundo ordines entium indicant; atque hi sunt nodi illi sacri, de quo Iamblichus fol. 164. Hoc enim [12] Numinis fauor in 17 piscinam sacram, deindè in [18] aërem & agrorũ 91 feracitatem, id est, benefici Numinis vis in humidam substantiam inferioris mundi attrahitur, vnde per influxum eius vita, per vsum sacrorum amuletorum conceditur. Quorum omnium rationes mysticæ cùm in præcedentibus passim expositæ sint, repetenda, non duximus. Lectio sequitur.

Idealis Lectionis Contextus.

Schematismus VI. Lateris Orientalis.

[1] Cœlis vitam [2] largitur; per [3] sacræ barræ ritus Triforme [4] [6] Numen in deis [7] prægnans, triplici [777] influxu in triplicẽ [777] genialẽ [4] Mundũ, [5] immediatũ influxûs subiectum lapsum, [9] [9] gubernat omnia. Hinc in Elementares & hyleos [10] mũdos lapsum, generationes rerum vbiq; [9] ortiuo, & [9] occiduo influxu, annuasq; elementariũ virtutes promouet. *Tabula verò sacra siue prophylactica auerruncatiua, quam in præcedenti Schematismo numero 15 signauimus, quamq; in sacris adhibendam ibi præscribit Hieromantes, hæc est.* [11] Generationis vis [12] benefica, dominio [13] superno [14] infernoq; [15] potens, [17] affluxũ sacri humoris, [16] ex supernis demissum augmentat, Saturnus fugacis tẽporis dispositor, & benefi cum Numẽ agrorũ fœcunditatem promouet, in humidam naturam potens. Per huius enim [23] influxum [24] vita omnium est, [26] omnium potestas.

INTERPRETATIO SCHEMATISMORVM

Lateris secundi Meridionalis.

SCHEMATISMVS I.

Lateris II. Meridionalis.

Influxum Triformis Numinis in quadruplicis Mundi Meridionalem plagam symbolis suis exhibet, quorum significata cùm iam suprà fol. 436. explicata sint, ea Lector adire poterit.

SCHEMATISMVS II.

Lateris II. Meridionalis.

IN hoc Schematismo primo loco occurrit 1 Papilio, δρακοντόμορφος, siuè sub forma Dracunculi, 2 cum thyrso papyraceo; quibus supponitur 3 segmentum Sphæræ; Sequuntur deindè duo sceptra, quæ tres includunt circulos 4: post hæc 5 crater, cum sceptro 6 oculiformi; 7 globus cum sceptro, & tribus 8 quadrangulis; quæ 10 Ibis, cum 9 globo 11 segmento Sphæræ insidens excipit; huic subduntur tres Luteres, quæ sunt Aquæ sacræ tria receptacula; denique sacra tabula exhibetur, quorum omnium significatio, vt demonstretur, paulò altiùs ordiri visum est.

Explicatio figurarum.

Sciendum itaque Aegyptios in hoc Latere Geniorum meridianæ plagę præsidum officia, effectus, ritusque colendi, eosque cùm in bonum priuatum, tùm publicum attrahendi rationem exhibuisse; Præmisso itaque Schematismo primo, veluti Epigraphâ quâdam Supremi Numinis in quadruplicem Mundum influxûs; iam ad particularia deinceps descendunt, dùm quomodo diuinum Numen in omnibus omnia per Asseclas Genios operans progrediatur, ingenioso sanè & abdito symbolorum contextu indicant, vt ex iam dicendis patebit.

Primò itaque toti Mundo dominari volunt potentiam quandam, quam, vt suprà ex Iamblicho ostensum fuit, pantamorpham vocabant, id est, omniformem, quam nonnulli hylęi siuè materialis mundi præsidem, *Colcodean* Arabes dicebant; eò quod formas singulis rebus congruas, consentaneasque destinet; ex quarum formarum aptâ distributione summa illa rerum varietas, in rerum omnium humano generi necessariarum vsum emergat; atque hoc Numen aptè sanè per 1 papilionem δρακοντόμορφον indigitarunt. Est hoc animal Aegypto proprium, & inter papyreta passìm reperi-

reperitur; bicorne, caudam habet serpentis in morem effigiatam, alis amplis & patulis præditum, nunc binis, modò quaternis pedibus, vti hîc, instructum. Huiusmodi animal Ægyptij notabant, ex vili verme primò in bipedem, deindè in quadrupedem excrescere, mox alis innumera figurarũ varietate imbutis, cornibus quoque conspiciendum se præbere; vt proindè mirum non sit, eos, dùm prodigiosam hanc metamorphosin viderent, id congruum sanè præsidis materialis Mundi symbolũ assumpsisse; hìc enim ex materia formarum appetitiua, dispositionibus præuijs introductis, veluti ex chao quodam elementaris miscellæ, primò bipedum per binos pedes, mox quadrupedum, per quaternos; deindè volucrum varietatem per alas variegatas, bisulcum genus per duo cornua, reptilium per caudam aptè indicatam, produxit; ex qua productione ingens illa, cùm in rerum necessariarum vsum, tùm vniuersi decorem varietas profluxit, quam per [2] papyraceum thyrsum pulchrè signarunt; Est enim papyrus, vti in proprio hierogrammatismo huius plantæ diximus, planta aquatica Ægypti propria, stagnantis Nili filia, omnium rerum necessariarum in inferiori Mundo per segmentum [3] spæræ indicato, copiam præstans; Ex hoc sibi cibum, vestes, vtensilia cuncta, teste Theophrasto, procurabãt; Accedit, quòd memoratum animal in hunc fruticem naturali quodam appetitu, vtpotè ex quo generationis suę originem hauriat, feratur; quo simul occultè insinuare voluerunt Numinis πολύμορφυ in bonum inferioris Mundi, ad quod destinatum est, promouendum, curam & vigilantiam, & quomodò omnia quoque ex aqua seu humido, veluti rerum principio prodierint. Meminit porrò huius animalis Diodorus, & Herodotus in Clio, vbi mentionem faciunt dracunculorum, ex mari rubro in Ægyptum quotannis volitantium: προσκυνοῦσι τε τοῖς ἑρπετοῖς διὰ τοῦτο τὴν φύσιν πολύμορφον. *Reptilia adorabant propter diuersitatem naturæ eorum*; de quo vide & Eusebium, suprà citatum. Verumtamen hæc rerum varietas non in Elementari duntaxat Mundo conspicitur, sed & in triplici Angelico, siderio & elementari Mundo, id est, Sole & Luna, & subterraneis partibus; & primò quidem Angelicus Mundus, tametsi formarũ materialium incapax sit, habet tamen secundùm analogiam quandam, suam & ipse congruam formarum varietatem, solis sapientibus conceptibilem, cuius vis polymorpha deindè deriuetur in sacrũ [5] craterem Osiridis id est, [6] oculi cœlestis per Orbis [7] Solaris super Horizontem factam conuersionem, vndè trium anni [8] temporum maxima in rerum productione emergit varietas, deindè in [9] globum [10] Genij Lunaris, cuius vi [12] Luteres Plutonici seu subterranea inferioris Mundi [12] receptacula vbertate replentur, & ad innumerabilium formarum productionem disponuntur; (erant autem huiusmodi Luteres sacri in omnibus adytis ita dispositi, vt ipso situ & figurâ circulo-lineari, nescio quid augustum & diuinum exprimerent, mentium antequam Deos sollicitarent expiationi, destinati) in ijs se abdebant, veluti diuinam caliginem, obtestantes. Natura itaque Dei, humanis

Dracunculi multiformis significata.

Quid per Papilionem.

Papyracei thyrsi significata.

Segmentum circuli inferiorem Mundum notat.

Luteres Platonici qui?

aut Angelicis viribus comprehendi nullo modò potest. Hic enim sibi suæ gloriæ latebras constituit; quas si mens conetur perrumpere, opprimitur magis, quàm lucet. Itaquè diuinæ naturæ immensam obscuritatem significantes Ægyptij dictitabant, primum omnium principium tenebras esse supra omnem intellectũ positas; Hinc, vt id congruis locis honorarent, in receptaculis subterraneis, quas ipsi cisternas sacras nominabãt, sua sacra & ceremonias facientes, ter incognitam caliginem, hoc est, Deum τρίμερον per tria separata receptacula insinuatum, inuocabant; quod præclarè inter alios aduertit Damascius Platon. πρώτην ἀρχὴν νομίζουσι σκότος, ὑπὲρ πᾶσαν νόησιν, σκότος ἄγνωστον τρὶς τοῦτο ἐπιφημίζοντες. *Primum principium existimant tenebras, super omnem intellectum positas, tenebras incomprehensibiles ter inuocabant.* Vide quæ de hisce alibi tradidimus; Porrò omnia hæc pulchrè per symbola distincta indicantur. Per tres [4] circulos quidem, triplicem Mundum significari suprà dictũ est; per bina [4] sceptra, supernum infernumque dominium; de [5] cratere Osiridis vide quæ suprà fol. 450. egimus. Porrò sceptrum [6] oculiforme Osiridis, cùm suprà parciùs attigerimus, hoc loco aliquantulum fusiùs exponamus; Marcus Tullius Solem Mundi mentem & temperationem appellat in Scipionis somnio. *Et vetustissimi illi Sacerdotes Moderatorem hunc hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere solebãt*; idem testatur Macrobius his verbis: *Hinc Osirin Aegyptij vt Solem esse asserant, quoties hieroglyphicis suis literis exprimere volunt, sculpunt sceptrum, in eoque speciem oculi exprimunt, & hoc signo Osirin demonstrant, significantes hunc Deum Solem esse, regalique potestate sublimem cuncta despicere, hinc Solem Iouis oculum appellat antiquitas.* Cui astipulatur Plutarchus lib. de Osirid. & Isid: τὸν γὰρ βασιλέα καὶ κύριον Ὄσιριν ὀφθαλμῷ καὶ σκήπτρῳ γράφουσι. *Regem enim & Dominum Osirin oculo & sceptro exprimunt.* Solebant autem, vt ex varijs hieroglyphicis patet, multis modis huiusmodi sceptra effigiare; subindè enim caput auis, aut hominis in apice sceptri, nonnunquã phallum oculatum imponebant; interdum ex ramis certâ ratione complicatis, folium Lauri aut Perseæ exprimentibus, quibus inserebant oculum, vt hic factum esse vides, & suprà citatus Macrobius apud Pierium Valerianum fol. 234. his verbis tradit: *Nonnunquam,* inquit, *in sceptro ipso ramusculos complicare solebant, vt in complexu coëuntes, oculi speciem in medio spectandam informarent, eaque specie Osirin quasi multi-oculum dicere vellent, intelligebant*; vides huius quædam veluti in nostro hoc hieroglyphico rudimenta. Hinc, vt alibi ostendimus, ex Lauro, vel Loto, Persea, similibusq; solaribus plãtis sceptra conficiebãtur, vt sic occulta hac analogia, vti reconditiorem significationem, ita gratiorem Dijs operationem per analogas res exhibendã innuerent. Restat vt de trium humorum [12] receptaculis aliquid dicamus. Tria hìc ponuntur receptacula humoris, triplici Mundo correspondentia, in quæ polymorpha vis deriuata; effectus præstat à Naturæ Moderatore intentos; primum receptaculum consideratum in Mundo Angelico, est claritas & limpiditas intellectus Angelici; in quo ceu in speculo quodam elucent

Osiris vt plurimùm fiebat ex Lauro, & Loto.

Receptaculorum significata.

cent

cerit supremæ diuinitatis, rerumq; fidei curæque vniuscuiusque commissarum dictamina.

In Mundo Sidereo receptaculum humorum, est ipsum diaphanum spacium aquis cœlestibus factum, cuius fœcunditas varia radiatione Solis, & Lunæ deriuatur in receptacula inferna, hoc est, Crateres Nephtyos & Mophta, ex quorum fœcundatione, rerum omnium vita emanat.

Expositis itaque polymorphi Numinis in triplici Mundo effectis, & operationibus, iam quomodò, & quibus rebus is propitius ijs fiat, ostendit sequens syntagma hieroglyphicum, sacra videlicet tabula, cuius vi, seu prophylactici cuiusdam amuleti gestatione, Numen sibi infallibiliter propitium futurum credebant. Sacra tabula hæc est.

13 Duo pedes in formam pyramidis dispositi sunt, quam suprà occultã polymorphi Numinis, influxu suo per omnia progressionem significari diximus, vnà cum 14 Cornice 15 Sphæroidi insidente, quo principium rerum passiuum illos significasse, in Schematismo tertio Lateris primi explicauimus. Sequitur Leo iacens 16 Momphta Genius incrementi Nili, de quo similiter fusè, tùm in proprio hierogrammatismo, tùm in præcedentibus actum est, reliqua verò sequentia symbola passim alijs in locis fusè explicata sunt. Sequitur 17 brachiũ, cũ 18 Spæroide duobus binodibus sceptris incluso, quibus beneuolentiã Osiridis quadruplici dominio conspicui, in cœlum primò, deindè in inferiorem Mundum, per segmentum Sphæræ indicasse, ostendimus; quoniam verò hæc beneficentia potissimùm in humoris participatione consistit, hinc aptè infra posuerunt figuram affluxûs sacræ lymphæ, quæ quid sit, interpretandum duxi. Ex Plutarcho varijs iam locis ostensum fuit, Aegyptios Nilum illum suum diuinis honoribus ad ingentes vsque superstitiones prosecutos; in nullis non sacris Niloticæ aquæ, quam & Lympham sacram nominabant, vsum adhibuisse; Hinc vt huius beneficæ aquæ cultus maiori cura perageretur, in adyta subterranea ferũtur per occultos meatus Nili vndã deriuasse in 21 receptaculũ adyti, quod Fauissam Festus, Ægyptij Μωνια siuè affluxum sacræ aquæ dicebant; vt nullibì ea res deesset, cuius tanti in sacrificijs momenti vsus foret. Hinc receptaculum in formam piscinæ figurabant, quem ingressum Dei & fœcũdum affluxum Osiridis, Plutarcho teste, dicebant, cuius quidem propriam figuram, vt pleraque alia supellectilia, instrumentaque ad sacrificia spectantia hieroglyphicorum albo, tanquam symbola Dijs grata adscripserunt; Atque hoc ita esse, Schema adyti Isiaci hieroglyphicis conspicuum docet, quod, vt alibi dictum est, ex Musæo Peirescij ad id interpretãdum olim mihi transmissum fuit, in cuius pauimento clarè hæc figura Fauissæ Nilotica lympha refertæ, incisa spectatur; vt proindè de huiusmodi notâ diu anxio perplexoque; hoc vnicum, tam expressum symbolum omnem mihi prorsus scrupulum exemerit; & hæc est ratio huius hieroglyphici; itaq; huius receptaculi curã tùm superiores, tũ inferiores Genios habere peculiarẽ

Sacræ tabulæ expositio.

duæ

duæ pennæ Geniorum ſymbola, & ſegmentum cum Rhomboidibus duobus, qui agrorum indices ſunt, vt alibi dictum eſt, & manus beneficentiæ nota, & hydroſchema, cum duobus binodibus ſceptris craterem continentibus, quibus quidem nihil aliud indicabant, niſi quod per ſacrificia ad receptaculum lymphæ ſacræ peracta, crater Oſiris quadri-potentis vbertate in quadruplicẽ mundũ, quæ cornua crateris denotant, repleatur; Hinc tãdem ſeminaliũ rerũ rationes, quæ per ouum indicãtur, ſuſcitatæ in vberrimam fœcunditatem repullulent. Quod vt vberiùs fiat, feſtorũ ſolemnitates, & honores dicto Numini exhibendos per ſtatuam, & feretrũ, non inuenuſtè indicant. Atque hanc tabulam ſacram tanquam prophylacticam, ac attractiuam Numini ſacerdotes locis publicis paſſim incidebant. Porrò nihil aliud reſtat, niſi vt Lectionis Idealis contextum hîc ſupponamus, ex quo Lector in arcanas dictorum rationes facilè proueniet. Nam cum pleraque ex ſequentibus ſymbola iam in præcedentibus alijſque proprijs locis expoſita ſint; neutiquam conueniens eſſe videbatur, vnam & eamdem rem toties decantare. Sufficiat interìm Lectori curioſo, per dictum contextum arcanos ſingulorum ſenſus intellexiſſe, neq; moueatur, nos ſubinde vnam, & eamdem rem diuerſis nominibus exhibere; hoc enim conſultò factum eſſe, ei ſoli innotuerit, qui ingenium Ægyptiorum varium penitiùs ſcrutatus fuerit; dum ſæpè numerò vni & eîdem ſymbolo diuerſas ſignificationes imponunt; quorum tamen differentiam nemo facilè, niſi ex alijs hinc inde adiunctis ſymbolis intellexerit.

Idealis

Idealis Lectionis contextus.

Schematismus II. Lateris secundi Meridionalis.

[1] Polymorphus naturæ Genius [2] vsum rerum Meridiei subiectarum inferioribus [3] partibus necessariũ, primò ex [4] tribus Mundis, Triformis [4] Numinis vi & influxu, deriuat in [5] craterem [6] omniuidentis [5] Numinis, oculi cælestis [7] Mundo inuigilantis, & [7] dominantis inferioribus; deindè in Mundos [8] hyleos deriuat per [9] globum Lunarem. [10] Lunaris verò Genius hunc in [12] incremẽtum humidi, destinat subterraneis [11] receptaculis adytorum, quæ mundũ inferiorem exhibẽt, ad hos verò Genios propitiandos hæc sacra signorum tabula ordinatur.

Nota, nos sacram tabulam eam hìc dicere quæ omnia illa symbola, ouali figuræ inclusa continet.

[13] Abditus & inuisibilis motus, processusque [15] cœlestis [14] Osiris, per [16] Mophta [17] beneficum, quadruplici [18] [20] dominio [18] cęli insignem, in inferis affluxũ [22] sacri humoris actuat, vndè [23] agri fæcundati coluntur [22] velocitate & beneficentia Numinis; [25] humidum [26] quadruplici pariter dominio & in [27] quadruplicem inferioris Mundi plagam [28] potens, seminalium [29] rerum rationes per [30] Isidem disponit, ac proinde sacro ritu [31] celebrari & coli debent.

Rationes mysticas singulorum in præcedentibus vide.

SCHE-

SCHEMATISMVS III.

Lateris II. Meridionalis.

IN præcedenti Schematiſmo exhibuimus ſacram tabulam polymorphi Numinis attractricem; in hoc verò Schematiſmo, ſacri huius amuleti effectus oſtenduntur.

Primò occurrit [1] Cynocephalus, vel Lunæ ſimpliciter, vel Orientis Lunæ, Horo teſte, ſymbolum, cum [2] harpagone ſacro, quem inter hieroglyphica receperunt Aegyptij, eò quòd Oſiridis corpus à Typhone in Nilum proiectum eius ope, teſte Plutarcho, fuerit extractum. Corpus Oſiridis ſol eſt, qui in Nilum tunc proijcitur, cum Typhonis ſuperflua, & pernitioſa humiditate, ſolaris caloris vis, generationi rerum neceſſaria ſuffocatur; extrahitur autem per Genium Nili [3] Mophta, dùm pernitioſum humorem ſuperfluumque reprimit, temperatq; idque ſupremi Numinis, quod ſolitarius [4] globus indicat, virtute; cuius [5] abdita & inuiſibili operatione concurrente, [6] humor vegetabili naturæ proportionatus confertur. Quod pulchrè indicatur per vas [5] Niloticum inuerſum, ex quo duo [5] brachia, manibus [6] cucubrbitam longam ſtringentibus, egrediuntur; ſicuti enim per pedes motum Numinis per vniuerſum, ita per [5] brachia & manus practicam executionem, ſiuè operationem Numinis occultam, innuebant; vt alibi probauimus; craterem inuerſum ponunt, & [5] brachia indè egredientia, vt notaretur, naturæ humorem ex ſupremo [4] cratere, per brachia manuſq; Numinis beneficas, in vegetabilem naturam, per cucurbitam aquoſiſſimũ fructum indicatam, deriuari; occultè itaque hiſce innuunt, virtute ſacræ tabulæ, & Typhonis pernitioſam vim ad temperiem redigi per Genium Nili Mophta. Supremum Numen quoque in concedendo temperato Nili incremento, ſacri phylacterij virtute, quaſi cogi adigiq; Si enim huiuſmodi incrementum vel exceſſiuum, vel defectiuum à medio declinabat, neceſſariò ſterilitatem indè in magnum Ægypti detrimentum conſequi experientiâ didicerant. Hinc [8] Sacerdotes ad placandum iratum Numen ſacrâ tabulâ inſtructi, vt figura numero 8. ſignata oſtendit; in ſacrificijs corporibus in Genij tutelaris monogrãma transformatis, [9] cucurbitam manu dextra inclinatam, loco ſcuticæ, auerruncationis ſymbolo adhibebant; menſoriam [10] verò virgam, quam ſiniſtrâ tenebant, temperamenti & proportionis notã, vel in Numinis nomen, vel quaſi ſedis figuram formabant, intra quam Genius receptus, imperioque potens, temperamentum [11] humoris omni ſuperfluitate ſublatâ promoueret, naturæq; vegetabili per cucurbitam; aquas temperatas, per hydroſchema indicatas concederet. Siquidem durante Nili [13] incremento, per [14] ſphyngem iacentem, vt probatum fuit, indicato, dictum Numen ad concedendum, quod petebant ligabatur; quod

Cynocephalus orientis Lunæ ſymbolum.

Horo l. 1. 15.

Quid Harpago?

Quid per globum, & brachia cucurbitam continentibus.

Quid figura 8 indicet.

15 quod aptè indicat 15 laqueus; ob ritus verò sacros, per 16 feretrum indicatos, 17 Numen ambiens omnia, 18 vitam tandem absolutam, per serpentem 19 sacro conferebat humori, per 19 hydroschema indicato; quorum omnium rationes, & authoritates, cum in præcedentibus patuerint, ad eas Lectorem remitto.

Porrò quæ de Momphta sub Leonis iacentis figura, in præcedentibus dicta sunt, Aegyptij seorsim quoque sacro syntagmate exhibebant; cuiusmodi, dùm hæc scribo, inuentum fuit in fundamẽtis Ecclesiæ Dominicanorum, supra Mineruam nũcupatæ, in meo Musæo modò spectabile; vbi ouatæ figuræ incisa spectantur brachium extensum cum Sphæroide, & globo serpentifero, quem sequitur Sphynx, eâ prorsus figurâ, quam figura 14. refert in hoc Schematismo, cui subditur hydroschema: per brachium benefica vis Numinis cœlestis per cycloidem indicata, vitam vniuerso præstat, Momphta verò Niloticus, siuè Genius Nili vim datam communicans humido, id proportionali mensura distribuit; quã indicat mensoria virga cui incubat; quæ figuris in Schematismo 3. 17. 13. 10. 19. sparsim positis exactè respondent; Interpretatio Schematis sequitur.

Ex Musæo Authoris.

Cum itaque huiusmodi figuræ mysticis rationibus constarent; eas seorsim extractas, aut tabulis, aut amuletis incisas portabant; potissimùm autem ad Nili ripam positas fuisse reperio; hisce enim Niloticum Mophta tanquam sibi analogis, conformibusq; & ad id quod petebant, concedendum, & ad contra Typhoniam vim suæ tutelæ commissum defendendum, incitari credebant.

Idealis discursus Lectio.

Schematismus III. Lateris II. Meridionalis.

Huius sacræ tabulæ virtute 1 Luna Oriens Typhone dispulso placatur,
3 Mophta humorem 4 Mundi superioris in Mundi inferioris receptacula, per 5 abditos, & inuisibiles operationis diuinæ effectus 6 in humidæ 7 naturæ conseruationem deriuat.

Hinc 8 Sacerdos 11 cucurbitâ longâ, huius affluxus symbolo, 10 baculo prætereà, & 9 Scutica cucurbitoformi in literas Numinis indices, vel in sedis figuram transformatâ, eo ritu sacra efficiat, quo Deos delectari in 12 humidi augmentum nouerit.
Nã hinc 14 Isiformis 13 Mophta, omnis incrementi Nilotici Author 15 ligatus hoc 16 honorifico ritu, Supremi 17 Numinis, Mundum ambientis virtute viuificâ, 18 vitam dabit 19 humido.

Reliqua symbola cùm temporum iniuria abrasa sint, hinc interpretationem eorumdem, quã forsan ex coniectura aßequi poteramus, ne quicquam proprio ingenio confictum, reliquis præiudicio foret, ingenuè omittendum duximus.

SCHEMATISMVS IV.

Lateris secundi Meridionalis Interpretatio.

COontinuatur significationum præcedentium symbolorum contextus cum hoc præsenti. Describitur autem supremum Numen per [1] Crocodilum cycloidi cœlorum symbolo incubantem, eò quod huiusmodi animal cùm vt plurimum lateat, ideò latentem & imperuestigabilem Dei Naturam indicet, & cùm inter cœtera animalia linguam nõ habeat, ideo solo silentio dictum Numen adorari debere innuatur. Visu prætereà, cùm perspicacissimum sit, omnibus rebus prouidẽtiâ suâ excubãtis & generationẽ rerũ perficiẽtis Dei aptũ hoc symbolũ posuerunt; Et quãuis hoc crocodili symbolum malignam quoq; Typhonis naturam, vti, & Ægyptum denotet; quia tamen hoc loco symbolis, Typhonem, aut Ægyptũ constituentibus destituitur, hôc verò figuræ cycloidi cęlorum symbolo incubatu superstet; diuinũ Numen hoc loco significari certum est. Verũ vide, quæ de hoc symbolo in proprio hierogram: complura scitu haud indigna tradidimus. Hoc itaque Numen [2] Cœlos primò temporisque, quod duobus oppositis motibus per contrarias eorundem lationes, motionesque effici putabant, aptissimè sanè Horo teste lib. 1. cap. 2. contrario duorum [3] [4] serpentum situ indicatas, innuebant, vt S. Cirillus contra Iul. Censorinus & Horodotus lib. 1. docent; hinc: ἐνιαύσιον χρόνον, veluti περιπελλόμενον ἢ περιπλόμενον ἐνιαυτὸν, καὶ παρὰ τὸ ἰέναι εἰς ἑαυτὸν; dicunt. Nam vt rectè Censorinus, hoc loco: *Annus vertens, est natura, dum sol percurrens 12. signa, eodem vndè profectus est, redit.* [1] Numen itaq; primò [2] cęlos duabus oppositis [3] [4] lationibus agitatos influẽs, tempus & id consequentia ordinat; deindè, receptacula primò cœleste, deìn terrestre, fœcunditate replet. Vndè [7] domus hæc Mundana [8] Hori, quam aptè sequens figura (intra quam puerum stantem reperies sceptro cucucomorpho instructum, vnà cum [6] lituo è latere posito) notat; quæ cùm libro tertio fusè ex tabula Bembina interpretati simus, eò Lectorem remittimus, vbertate sua magnam illam rerum varietatem & [6] harmoniam profert. [10] Coturnix verò sequens cum sacro [9] harpagone indicat, omnem infestam à mundana hac domo, vim cohiberi, profligarique, per [12] statuã mystagogam Genij, elementaris [11] Mundi præsidis; Hinc enim concatenata virtute [13] vita [14] cœlis, [15] beneficia vis in [16] craterem Osiridis, cui [17] Arueris & [18] Nephtys subterranei dœmones præsũt segmenta, quę in capitibus portant, indicant. Nam vt rectè Plutarchus supra citatus asserit, est Nephthys & Arueris ea pars horizontis, quæ visui non patet, videlicet rerum in intimis terrę visceribus prouenientium receptacula; in quibus humor ad rerum generationem actuatur; quod & vasa, infra segmenta capitibus immediatè imposita aptè notãt, quibus & præsunt, [19] dominio in [20] hu-

Quid Crocodilus hoc loco significa.

midum potentes, per [17] ſequentes [18] ſtatuas, cũ ſceptro [19] binodi, & [20] hydroſchemate, & ſacræ [21] lymphæ receptaculo indicata, exponuntur.

Horus lib. 1. cap. 21.

[22] Sphæroidi ſupponunt [23] linguam, eò quòd, ſicuti, teſte Horo, caput ſemper humorem diſtillat in linguam, adeòque lingua ſemper in humido degat, ita caput Mundi ſenſibilis cęlum, humorem illum [24] vitalem per ſerpentem diſtillat primò in [25] duodecim manſiones arcis magnæ, quæ aptè indicantur per ſequentem figuram inſtar muri protenſam, duodecim quadrangulis conſpicuam, denotabantque per hanc Zodiacum, cuius duodecim partes, Deorum vocabant turres ſeu manſiones; eò quòd ſingulæ ſingulis Dijs eſſent conſecratæ, iuxta effectuum, quos in ijs Sol & Luna conſtituti operabantur, diuerſitatem; quæ pulchrè explicat Algazael in proœmio ſuæ Aſtrologiæ, his verbis:

والاوايل وضعوا في الدايره عظيمه ثني وعشر بروج مثل المنازل الهتهم وكان في وحد
منهم قوه مقد مه التي هي فاعله عل قدر الذي يوافق لـــــــــه ۞

Hoc eſt, *Antiqui verò poſuerunt in circulo magno duodecim turres veluti manſiones quaſdam Deorũ, quia in vnaquaq; earum vis quædã præeſt & poteſtas, quæ operatur ibi iuxta modum ei conuenientem.* Quadrata ſunt, ad indicandos duodecim menſes ſiue Annos Lunares, quos Luna eum peragrando quadripartita phaſium diſpoſitione conſtituit; quæ cùm duodecies in hoc per annuũ ſpatium, Solem attingat, hoc congreſſu vario illo lucis nunc plenæ, nunc mediæ, nunc diminutæ temperamento, omnia in inferiori Mundo conſtituantur; Quorum influxum participant [26] humoris [27] Genij [28] Momphtæ aſſeclę, vt ſtatuæ myſtagogę paulò poſt indicant. Qui inter duo [26] [29] hydroſchemata cũ [30] ſceptro ponũtur, vt indicarent hos Genios in ſuperiores & inferiores aquas dominiũ plenum obtinere; quarum prior indiſcretis pedibus ſedentis ſitu, brachio ſiniſtro coxę applicato, dextrâ Y literam conſtituit, mãmis turgentibus, quâ ſymbolica ſtatuæ effigiatione indicabant Mõphta, vim à ſupremo Numine; quod nutus manus, & flexura cubiti in pyramidem efformata notat, participatam cęlis communicare, quod cycloides, quã ſiniſtra cum reliquo corpore indicat; hinc verò inſenſibili motu, quod pes ſolitarius indicat, inferioribus aquis communicari, quam ſtatua myſtagoga [28] in ſupplicãtis morem efformata, pedibus & manibus ſat oſtendit. Nam hoc ipſo occultè denotare volebant, quandam Geniorum ſubordinationem, qua inferior ſuperiori veluti ſupplicare contendit, in votis circa res fidei ſuæ commiſſas, adimplendis.

Sed vt mentem Aegyptiorũ meliùs percipias, ſequentem idealis lectionis cõtextum apponendum duxi: rationes verò ſingulorum, cùm in præcedentibus varijs locis indicatæ ſint, illuc Lectorem ad tædium in ſingulorum repetitione vitandum, remittimus.

Sche-

Idealis Lectionis Contextus.

Supremum [1] Numen solo silentio venerandum per humidũ meãs, 2 Cęlo abdita & 3 inuisibili quadã virtute incubans, per 3 4 contrarias cœlorum astrorumque motiones sacri liquoris, affluxuũq; 5 receptacula explet. Ex quib[9] in mũdana 7 domo [8] Hori, omnium rerum 8 varietas & [6] harmonia emanat. [10] Dissonâ, [10] perniciosâ, & rerum [10] destructiuâ potestate 9 eliminatâ. Quod fit per [12] simulachrum Genij [11] Elemẽtaris Mũdi præsidis, sacro ritu, cultu, symbolisq; ad superiora Numina attrahẽda analogis. Ab his enim [13] Vita [14] Cœlo, [15] beneficẽtia & [p] vbertas [16] in Craterẽ sacrũ, cui præsunt [17] Arueris & [18] Nephtys Genij (hâc simulachrorũ fabrica colẽdi) profluit; [19] dominãtur enim [20] humido, affluxûs [21] in receptaculo sacri liquoris pręsides; [22] cęlũ [23] humectans, [24] vitã dat, influitque per duodecim [25] mansiones Arcis magnæ in [26] humidum, cuius [29] humidi [30] præsides sunt [27] Mophtæ [28] Asseclæ hoc imaginum habitu exprimendi & colendi.

SCHE-

Schematismus IV. Lateris secundi Meridionalis.

SCHEMATISMVS V.

Lateris ſecundi Meridionalis interpretatio.

IN hoc Schematiſmo primò duo [1] Cynocephali ſacro habitu induti occurrunt, Lunares Genij acceſsûs & receſsûs à tropico ad tropicum indices. In capitibus globum ſerpentiferum cum pennis portant, diuini Numinis promptitudinis, & in rebus producendis feracitatis ſymbolum; vt ſuprà fuse indicatum fuit; in manibus anſatas Cruces portant, quo influxus ſibi à 8 ſupremo Numine communicatus, in 7 inferiora per 7 pyramidem indicatus notatur; quibuſque aduerſæ poteſtates vnicè prohibentur. calidum & humidum, in quibus vitâ conſiſtit motu ex 9 Ortu in [10] Occaſũ, promouetur, vndè [12] ſeminalium rationum miſcella in vitam animatarum, rerum, quam videmus varietatem producit, quæ aptè per [12] ouum & [11] ceraſtrem indicantur. Sequuntur [13] Anubis & [14] Nephte [16] hylæorum videlicet Mundorum præſidum ſimulacra, vt alibi dictum eſt; diuini [15] Numinis in [16] inferioribus miniſtri, quæ alatus globus in capite canis aptè indicat; iacet proſtratus, tùm ad cuſtodiam rerum, tùm ad ſubiectionem, quã exhibeat ſupremo Numini, quam & velocitate ad mandatis eius obſecundãdum, binis pennis quas in capite gerit, indicat, oſtendendam; quam & [14] Nephta ſupplicantis in morem effigiata, ſeque ad influxum eius ſitu corporis veluti diſponendò aptè docet; hiſce enim, vis diuina per [15] globũ indicata, hylæis Mũdis, quibus præſunt, [16] tribus ſignatis quadratis, cõmunicatur; quæ ſequitur figura [17] humana circulum, ſeu rotam circumagens, è regione cuius fauiſſa, ſeu [18] receptaculum affluxûs ſacri cum binis [19] ſphæroidibus, quibus ſupponuntur duo [20] pedes. Circulus ſiue rota, quam prima figura circumagit, vocatur circulus, ſiue rota Hecates, quam in adytis ſacrificiorum, teſte Pſello, ad Numina ſollicitanda circumagere ſolebant, de quo ita in Oraculis Zoroaſtris: ἐνέργει περὶ τὸν ἑκατινὸν στρόφαλον; Operare circa Hecatinum circulum, quam cerimoniam, his verbis deſcribit in Scholijs in dicta Zoroaſtris oracula Pſellus: ἑκατινὸς στρόφαλος σφαῖρά ἐστι χρυσῆ, μέσον σάπφειρον περικλείουσα, διὰ ταυρείου στρεφομένη ἱμάντος; δι' ὅλης αὐτῆς ἔχουσα χαρακτῆρας. ἣν δὴ στρέφοντες ἐποιοῦντο τὰς ἐπικλήσεις. καὶ τὰ τοιαῦτα καλεῖν εἰώθασιν ἴυγγας; εἴτε σφαιρικὸν ἔχοι, εἴτε τρίγωνον, εἴτε ἄλλο τι σχῆμα. ἃ δὴ δονοῦντες τοὺς ἀσήμους ἢ κτηνώδεις ἐξεφώνουν ἤχους γελῶντες, καὶ τὸν ἀέρα μαστίζοντες. διδάσκει οὖν τὴν τελετὴν ἐνεργεῖν; ἤτοι τὴν κίνησιν τοῦ τοιούτου στροφάλου, ὡς δύναμιν ἀπόρρητον ἔχουσαν; ἑκατινὸς καλεῖται. ὡς τῇ ἑκάτῃ ἀνακείμενος. *Hecatinus circulus Orbis eſt aureus in medio ſapphirum incluſum complectens, loro bubulo conuerſus, vndequaque varias figuras & characteres habens, quem rotantes perficiebant inuocationes; atque iſtiuſmodi ſunt, quas Iyngas vocare ſolent; ſiue orbicularem, ſiue triangularem, ſiue aliam quamcunque figuram habeant. Atque dum circumagitant Orbem illum, ſonos ininconditos, vel etiam belluinos cum clamore emittunt, ridentes, & aërem flagris ferientes.* Docet itaque Zoroaſter ritus operationem ſiuè eiuſmodi agitationem,

Vide Horum l. 1. Iſ. Clem. Alex. lib. 6. Stromat.

Pſellus in Oraculo Zoroaſtris.

Quid circulus Hecatinus.

vt

vt quæ vires arcanas habeat, vocatur autem Hecatinus, quia Hecatæ dedicatus est.

Rotabant itaque ex dictis hanc rotam in sacrificijs, quia Numen occulta humidæ [18] naturæ receptacula, [19] cœlosque transiens, per [20] pedes & bina [19] sphæroidia indicata, hoc strepitu ad id, quod petebant, concedendũ sollicitari credebant; [21] vitam scilicet [22] cęlestem, per [23] beneficentiam Numinis, quâ humida [24] natura [25] viuificaretur, fęcundareturque; videtur hęc rota, seu orbis in varijs adhuc fragmentis hieroglyphicis, inter manus vel sacrificantium, vel pompas solemni ritu celebrantium; quæ suo tempore fusiùs explicabuntur. Prætereà [28] cœlestẽ [27] Osirin, virtute à triformi Numine acceptâ, vitã & fęcunditatem haurire huius cerimoniæ vi, quã deindè vegetabili naturæ communicaret, putabant. Atque [27] Osirin [28] Cœlestem indicat Accipiter, qui [28] sphæroidi insidet; influxũ verò à supremo Numine vegetabili Naturę cõmunicatũ indicat [26] thyrsus Loti ex vale Nilotico deductus; triplici [abc] capreolo insignitus; iterũ hoc ritu Lunã Osiridis tænijs ligari credebant, nè immodicâ humoris vi, vegetabili naturæ officeret. Cuius index est sequens figura [29] Ibidis, iunco [ts] sacro alligatæ, cum Tiara ex qua capreolus emergit; dominij Numinis in vegetabilẽ naturã nota; sunt autem, teste Macrobio, tæniæ Osiridis nihil aliud, quàm radij Solis, quibus humidum Lunæ superfluum, diminutũ ad temperiem reducitur; [30] potestasque acquiritur contra vim vegetabilium adustiuam Typhoniam. Considerabant autem duplices tænias, vnas ad Isidem referebant, scilicet Lunam; alteras Osiridi adscribebant, vt Macrobius apud Pierium Valerianum: *Cùm enim Isis materiam etiam mysticè significet, Sol verò formã vel agentem vim, Lunaque Solem suum ita obseruet, eiusque semper radios excipere quærat, quibus illustretur; videor illud Platonis intueri de sponsa, quæ veluti prostituta spõsum exspectat auidissimum, vndè rerum species atque nouatus concipiat, & thoro reddat, vti Luna lumen acceptum, adeò mutuo, quo potest studio restituit; Atque hoc obscurum hieroglyphicum est materia, quæ nullam adhuc formam susceperit; figuræ autẽ variatio in Lunari globo, materiam apertè satis commonstrat; quæ veluti cera mollis nunc hanc, nunc illam impressionem, ex quocunque sigillo suscipere apta sit. Hinc tæniæ illæ variæ multicoloresque Isidi dicatæ, non septem tantùm eas Lunæ facies, quas Græci* φάσεις *dicunt, & Heliodorus nuncupat* σύνοδον, γέννεαν, ἀνατολὴν, μηνοειδῆ, διχότομον, ἀμφίκυρτον καὶ πανσέληνον. *Sed etiam vim eius; quæ circa materiem versatur, indicant, quæ scilicet gignit omnia, & omnia concipit, lucem quippè, & tenebras, diem noctem, vitam mortem, principium finem. Osiridis verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, sed vndecunque micantissimæ splendorem nitidum præseferebant, cuiusmodi sunt radij solares. Hinc Sacerdotes cùm has semel in manus suscepissent, eas è vestigio recondebant, non amplius videndas attrectandasque.* Verùm de hisce fusiùs suo loco in proprio hierogrammatismo. Erant autem Græcis, Varino teste, tæniæ honorati capitis ornamentum laneum; Ægyptijs contra cirri erant funiculorum instar, linei; quibus in sacris tùm caput, tùm lumbos, tùm

Tæniæ Osiridis quid significent.

Macrobius.

alias

alias corporis partes ſtringebant, iiſque ſimulacra Deorum ornabant; ſed vt vnde digreſſi ſumus, reuertamur.

Sequuntur iam Accipiter collo contractus veluti dormiens, & horizõti inſiſtens, quem ſequitur Aſpis 32 Agathodæmon, ſupra horizontem elatus; quo indicabatur, dormiente Oſiride, id eſt, infra hemiſphærium conſtituto, omnia contabeſcere, vigilante verò ſiue ſupra horizontem verſatili, omnia tripudiare, vitã & proſperitatẽ omnibus cõferri; hæc verò duo ſymbola hîc expanſa, vt plurimum in vnum contrahere ſolebant, eaque exhibere ſub Aſpide ἱερακοκεφάλῳ, id eſt, accipitris capite inſignitâ; quæ præclarè ſanè ad Ægyptiorum mentem deſcribit Arius apud Euſebium, his verbis: Τὸ πρῶτον ὂν θειότατον ὄφις ἐστὶ ἱέρακος ἔχων μορφὴν, ἄγαν ἐπίχαρις. ὃς εἰ ἀναβλέψειε, φωτὸς τὸ πᾶν ἐπλήρε ἐν τῇ πρωτογόνῳ χώρᾳ αὐτοῦ; εἰ δὲ καμμύσειε σκότος ἐγίνετο. *Primum idque diuiniſsimum animal eſt ſerpens Accipitris formam habens, valdè gratioſum, id ſi palpebras erigebat, primogenitam omnem ſuam regionem replebat, cum verò clauſos retinebat oculos, tenebræ fundebantur*: ad quod Iuuen. 5. & 6. Sat. alludere videtur.

Et mouiſſe caput viſa eſt argentea Serpens.

Ægyptij eum θερμοῦθ, quem Ælianus lib. 10 cap 32. Thermutin appellat: meminit & huius Apuleius, qui in pompa Iſidis: *Aſpidem recenſet, ſquammea ceruicis, ſtriato tumore ſublimem*. Et C. Flaccus de Iſide ſic canit.

Spectat ab arce poli iam Diuis addita, iamque
Aſpide cincta comas, & onanti perſona ſiſtro.

Eſt autem Aſpis, quam τιθφιον Ægyptij vocant; quæ cum, iuxta Ægyptiorum placita immortalis ſit, & ſolo flatu alia animalia interimat, aptum diuinæ naturæ ſymbolum inuenêre, vitæ mortiſque poteſtatem in omnia habentis. Hinc paſſim capitibus Deorum ὀφι-ἱερακόμορφον, vti in tabula Bembina videre eſt, capitibus Deorum, vitæ mortiſque; diei, & noctis; lucis, & tenebrarum arbitrorum, imponebant. Sed audiamus verba Hori lib. 1.
ὃν καλοῦσιν Αἰγύπτιοι οὔβαιον, ὅ ἐστιν ἑλληνιστὶ βασιλίσκον. ὅνπερ χρυσοῦν ποιοῦντες θεοῖς περιτιθέασιν. αἰῶνα δὲ λέγουσιν Αἰγύπτιοι διὰ τοῦδε τοῦ ζώου δηλοῦσθαι. ἐπειδὴ τριῶν γενῶν ὄφεων καθεστώτων, τὰ μὲν λοιπὰ θνητὰ ὑπάρχει, τοῦτο δὲ μόνον ἀθάνατον, ὃ καὶ προσφυσῆσαν ἑτέρῳ παντὶ ζώῳ, δίχα καὶ τοῦ δακεῖν ἀναιρεῖ. ὅθεν ἐπειδὴ δοκεῖ ζωῆς καὶ θανάτου κυριεύειν; διὰ τοῦτο αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν Θεῶν ἐπιτιθέασι. *Quem Aegyptij quidem lingua ſua Vphæum, Græci verò Baſiliſcum appellant. Eundem ex auro conflatum Dijs circumponunt. Cæterum hoc animal æuum ſignificare propterea Aegyptij dicunt; quod cum tria ſint ſerpentum genera, ſolum hoc ex omnibus immortale eſt, cætera mortalia, vtpote cum quodlibet aliud animal ſolo afflatu interimat. Quocirca cùm vitæ neciſque poteſtatem habere videatur, meritò ſanè capitibus Deorum inſeritur*. Sed vide ſequentis Idealis Lectionis contextum.

Idea-

Idealis diſcurſus Lectio.

Schematiſmus V. Lateris II. Meridionalis.

Supremũ [1 2 3] triforme Numẽ per [7] ſacrę Lunæ [4] acceſſum & [5] receſsũ menſtruum [6] ſpiritu ſuo viuifico [8] diuinoq; [9] ortûs & [10] occaſûs influxu in inferiores [7] terræ partes facto, [11] vitam omnibus largitur per [12] ſeminalium rationũ diſpoſitionem. [13] Anubis & [14] Nephte trium [16] hylæorum Mundorum præſides, Sacri liquoris [18] receptaculum per [19] cœlos expletũ, diuini Numinis omnia [20] tranſeũtis aſſiſtentia, per Hecatini [17] circuli circumuolutionem ſtrepitumque ab aduerſis poteſtatibus conſeruant, vndè [21] vita [22] cęlorum, ſacra Numinis [23] beneficentia, & [24] humidi [25] vita conciliatur. [27] Oſiris [28] cęleſtis, [30] poteſtate à ſupremo [a,b,c] triformi Numine cõmunicata, & vi in inferiorem [n] Mundũ deriuata ligat [29] Lunã, eius immodicam humiditatem infringendo, ex cuius temperamẽti vinculo [s t] harmonia naſcitur. Oſiride [31] Agathodęmone dormiẽte omnia contabeſcunt, [32] vigilante verò omnia tripudiant, vita & proſperitas omnibus inferioribus conceditur.

SCHEMATISMVS III.

Lateris II. Meridionalis Interpretatio.

IN hoc Schematiſmo primo loco occurrit mira quædam & prorſus exotica Metamorphoſis.

Volucris eſt vnam alam habens, & loco alterius alæ brachium humanum ſubſtitutum, cum vno pede, volucris vngue in formam ſerpentis abeunte, caput prætereà Accipitris habet, corpus reliquum Ibidis; qua admiranda metamorphoſi, quid indicauerint, videamus. Aegyptij itaque naturam rerum polymorpham contemplantes, Numen prætereà ſupremum pariter πολύμορφον, omnes naturalium claſſes pertranſire, ſingulis vitam fœcunditatem, motu ſuo immobile communicando. Vt hanc πολυμόρφωσιν exactè exprimerent, partes è ſingulis claſſibus aſſumptas, in vnicam congeſſerunt myſticam figuram, vt ſic tandem mirum, & exoticum ſimulacrum, prout eorum ferebat ingenium, exhiberent; cuiuſmodi præſens ſymbolum eſt; quo quicquid in hoc latere Obeliſci de Polymorpho Numine fusè, & expansè tradiderunt, hic epitomiκῶς referre videtur; cuius quidem farinæ imagines S. Gregor. Naz. 11. oratione in Iul. portentoſæ & compoſitæ formæ vocat: Tertullianus c. 16. Apolog. his verbis ea deſcribit. *Sed illi debebant adorare ſtatim biforme Numen, quia ex canino & Leonino capite commixtos, & de Capro, & Ariete cornutos, & à lumbis hircos, & à cruribus ſerpentes, & planta & tergo alites deos receperunt.* Hinc deſumpſit argumenta Porphyrius lib. 4. de Abſtinentia, ad hæreſim ſuam defendendam; ad ſimulacrorum videlicet compoſitionem quodlibet animal cum homine aſſumptum olim fuiſſe, veluti humano corpori facies auis cuiuſpiam Leoniſque iungeretur, quam tamen conſuetudinem more ſolito Lucianus in Hermotico irridet; Sed vt ad inſtitutum reuertamur; ſignificabant veteres hoc præſenti ſymbolo, Numinis polymorphi triformis omnibus rebus illapſum; per caput accipitris, Deum immenſum explicant, ſiquidem is iuxta Zoroaſtrem. *Accipitris caput habet, incorruptibilium primus, ſempiternus, ingenitus, natura perfectus, ſapiens, ſacræ naturæ vnicus inuentor eſt.* Per 2 brachium humanum nihil aliud indicare voluerunt, niſi mentem ſecundam rerum conditricem, ſiuè paternæ voluntatis executricem, per manum indicatam; pater enim, vt ſupra ex Zoroaſtro dictum eſt, omnia tradidit menti ſecundæ opifici; per 3 alam verò indicatur ſpiritus polymorphus, à mente prima & ſecunda procedens, in cuius poteſtate, vti & mentis opificis, per pedem in ſerpentem abeuntem indicatę, vitâ rerum omnium eſt. Habemus itaque triformis Numinis exhibitionem ſub vno ſymbolo comprehenſam; iam videamus, quomodò illud triplici Mundo immerſum ſit.

Mira Metamorphoſis hieroglyphica

Et primò quidem in Angelico Mundo per caput Accipitris innuitur

ignearum poteſtatum vis, ſiuè Geniorum ſublimium Deo vicinorum, quos orthodoxa doctrina ab ignea vi Seraphin appellat; per manus, Genios rerum omnium executores, quos nos Archangelos & Angelos dicimus; per alam indicantur Mundi præſides poteſtates, quorum pernicitas & promptitudo aptè per alam ad volandum extenſam indicatur; qui Genij in alias deindè claſſes pro mirâ officiorum effectuumque, quos operantur varietate diſtinguuntur, de quorum ordine & diſpoſitione, cùm alibi egerimus, eò lectorem mittimus. Habemus itaque triformis Numinis in mũdo Angelico πολυμόρφοσιν; quomodò autem dictum Numen in mundo ſiderio polimorphon ſit, videamus; & primò quidem, varietas ſtriarum macularumque per varium corpus diſperſarũ in figura 14 quid aliud indicat, niſi, ſtellarum varietatem in firmamento? per caput accipitris, quem Oſirin dixêre, quid aliud niſi Solem? hominis verò brachium executionem rerum per manum indicatam? per ſtellas itaq; Solem, & Lunam omnia in ſiderio mundo confici hoc docebant ſymbolo; in elementari deniq; mundo per caput accipitris, ignis; per ibidem, aqua; aër per alam, per ſerpentinum unguem terra aptè denotatur, ex quorum varia combinatione elementorum, variæ tandem rerum naturalium claſſes emergunt, ita vt per accipitrem animarum claſſis humanarum igneâ quadam vi pollentium indicetur; per alam volucrium; per Ibin aquatilium; per pedem quadrupedum; per ſerpentem inſectorum gradus indigitetur; in quibus omnibus omnia operatur triforme Numen, & opifice ſui mente per brachium humanum indicatâ, omnem rerum varietatem, per maculas ſignatam, producit. Præterea ſymbolum hoc in formam † efformabant, quo vniuerſalem in omnia Mundi corpora influxum tradebant, vt dictum fuit.

Vides itaque quanta arcana vel vno ſymbolo, ſub perpetua quadam Mundorum analogia indicârint. Vides vt in Archetypo Mundo, ſacram Numinis triadem, in Angelico verò Mũdo, Geniorũ choros triformis Numinis proprietatibus conformes; in Sidereo Mundo Stellas, Solem, Lunam veluti triformis Numinis viuas officinas conſtituerint; in Elementari deniq; Mundo hominum, quadrupedum, volatilium, aquatilium, reptiliumque gradus graphicè exhibuerint? & quomodo vnus, & idem ſpiritus in omnibus operetur omnia.

Sequitur ſymbolum polymorphon ſtatua 5 myſtagoga ſiuè magica, quæ literis ⲡⲓⲙⲁⲩⲃ, id eſt matrem, & oculũ Oſiris exprimit, atq; in hâc ſpiritum hunc vniuerſi, virtute artis hieromanticę ſe traducere poſſe, credebát, per Oſiridis 6 σειρὰν, quam vocem Pſellus explicat, quaſi Geniorum ſeriem catenæ more connexam, quam per 6 funiculum in formam catenę triplici gyro, triplicem mundum indicantem, oſtendebant; primus gyrus circularis, mundum Archetypum; ſecundus cycloides ſiuè ouatus, mundum cœleſtem; tertius interruptus, Elementarem Mundum facilè innuebat; atque haſce, Zonas vocabant Chaldæi, vt poſtea patebit. Sequuntur iam ſymbola

Geniorum, Solaris per aspidem erectum 9 triplici dominio insignem, è cuius regione vas 8 Niloticum, quo caloris vim in humidæ naturæ miscellam agentem, aptè notabant, ex horum enim cōmistione omnia, quæ in Mundo sunt, consistunt, & vt hoc luculentiùs ostenderent, veluti ad enumerationem partium procedunt, quas sequentibus symbolis significant. Horū 10 siuè Mundum sensibilem per caput pueri; Isin 11 humidum terrestre, per caput fœmineum Horo subiectū; Mystagoga 12 statua Momphta virtutem omnium dispositiuam; & demùm 14 Sothis, id est, ⲥⲱⲑⲓ, quem Græci Ἀστροκύωνα dicunt, sub forma canis sedentis; quem Phœnices Thaut, id est, Mercurium dicebant, Copti ⲥⲱⲑⲓ; atq; hęc est σειρὰ siuè catena Deorum, quam paulò ante ex Psello adduximus, qui supremi Numinis ductu, πολύμορφοι omnia quæ in mundo sunt, administrant, & dispensant. Atq; vt omnia quæ hucusque dicta sunt, vna authoritate comprobentur, audiamus Psellum, qui omnia adeò dextrè explicat, vt ad hæc enarrata symbola respexisse videatur; ita autem in Anacephalæosi dogmatum Chaldaicorum quæ nil aliud sunt, quā Scholia in oracula Zoroastris Aegyptia editionis Paris. Authore Opsopæo fol. 116. dicit: εἰσὶ τε παρ' αὐτοῖς, καὶ ἄζωνοι ἑκάται; ὡς ἡ τριοδῖτις, ἡ χαλδαϊκή, καὶ ἡ κωμὸς, καὶ ἡ ἐκκλυστική. ἀζωνικοὶ τε παρ' αὐτοῖς Θεοὶ, ὁ Σαράπις, καὶ ὁ Διόνυσος, καὶ ἡ τοῦ ὀσίριδος σειρὰ, καὶ ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἄζωνοι δὲ καλοῦνται, διὰ εὐλύτως ἐνεξουσιάζοντες ταῖς ζώναις καὶ ὑπεριδρυμένοι τῶν ἐμφανῶν Θεῶν. hoc est: *Sunt apud ipsos quoque Hecates Azoni, quæ Zonas non habent, vt Chaldaica* τριοδῖτις, κωμὸς, & ἐκκλυστική; *Dij autem Azoni illis dicuntur, Serapis, & Dionysius, Osiridis item* σειρὰ, *quasi dicas, Geniorum series catenæ more connexa, & Apollinis; appellantur* ἄζωνοι *Dij, quod expeditè potestate sua in Zonis vtantur.* Sed explicemus singula, vt nostræ interpretationis cum Authoribus responsus vndequaq; innotescat. Quid per τριοδῖτιν aliud, nisi triforme Numen quod â Chaldæis sub forma trina adorabatur? quid per κωμὰς aliud, nisi mens opifex, quæ omnibus mundi vicis, vnde & κωμὰς dicitur, se inferat, omnia in omnibus operando? quid per ἐκκλυστικὴν deniq; aliud nisi spiritum mundi omnibus inclusum indicat? quæ quidem apposité quadrant volucri variè transformatæ, Hecatæ Archetypæ, siue triformis Numinis τριοδῖτιν symbolo; sequitur catena Geniorum, quorum ope omnia perficiūtur; Serapis, hoc est, teste Eusebio, spiritus mundi per 7 aspidem erectū indicatus; per vas 8 Niloticum Bacchus, seu Momphta humidi præses, quē sequuntur 10 Horus, id est, Apollo, 11 Isis, 12 Nephte, & 14 Anubis, Hecates asseclæ, quibus 30 vita rerum cōmissa est, in omnia 13 mundi membra propaganda; patet igitur, id quod ab initio probandum assumpseramus. Sed his ita traditis vnum hoc loco paulò fusiùs explicandum duxi, estque symbolū canis sedentis cum globo serpentifero; vtpote ad multa in hoc Obelisco confirmanda, magni momenti. Mercurium, tùm literarum, tùm rerum humano generi necessariarum inuentorem post mortem in cęlum translatum, in ea plaga, quam Leo occupabat, videlicet in Syrio, siue cane maiori, ad sagacitatē eius indicandam, regnum suū constituisse credebant. Vndè

non

non incõgruè ab Ægyptijs Sothis, vel Coptè сωωт, à Phęnicibus & Chaldæis mutato *S* in *Th, Thoth* appellatur, præcipuus Aegypti 14 Genius & custos, seu 15 Tutelaris patriæ terræ fidelissimus; vtpotè, qui 30 Polymorphi genij 15 influxum deriuet in inferiora, vndè 30 vita 13 mundi, abundantia rerum omnium & absoluta felicitas emanat, quæ omnia per sedentis 14 habitum, per 15 Crucem ansatam, per 13 globum serpente conspicuum, per aliũ denique 16 serpentem cum segmento circuli & sceptro indicabant.

Cùm itaque talis ac tantus esset hic Genius, regno terreno, Sacerdotio, & sapientia celeberrimus, sacrarum literarum vnicus institutor; Reges posteros in beneficiorum memoriam, huius cultui potissimũ intentos fuisse constat; præ omnibus autem huius Obelisci Erector, qui cùm nomen sibi Sothis, ab hoc Sothi sapientissimo Rege, Sacerdote & Philosopho assumpsisset, hunc Obeliscum quoque in eius honorem, à quo omne bonum processisset erigere constituit, & vt id posteritati constaret; Canem 14 sedẽtem in fine Obelisci exprimendum curauit, qui & Mercurium & Erectoris Sothis nomen veluti symbolum vtrique cõmune exhiberet, gratitudinemque suam ei, à quo omnia accepisset 15 Tutelari & regni, & regiæ potestatis hoc symbolo testem relinqueret; posuit autem eundem in plaga meridionali, eo quod Sothis meridianæ potissimùm plagæ dominaretur, à qua effluxus Osiridis, hoc est, Nili initium, cuius Sothis custos esset; & consequenter omne bonum promanaret. Atque hæc sunt, quę de secundo Latere Obelisci explicanda restabant.

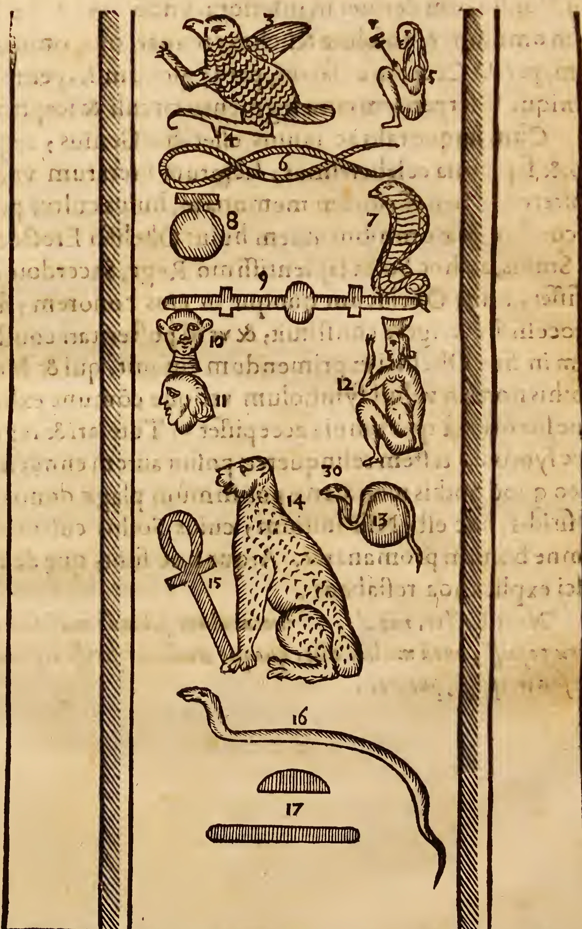
Nota Lector, nos Aspidis vocabulum subindè masculini, subindè fœminini generis posuisse; quod multos alios quoque Authores fecisse reperio, ne in contextu errorem forsan irrepsisse, putares.

Idealis

Idealis Lectionis Contextus.

Schematismus VI. Lateris secundi Meridionalis.

1 Triforme Numen Mũdo materiali immersum πολύμορφον, 3 virtute sua omnia peruolat, mẽte 2 sua opifice omnia exequitur, 4 spiritu suo viuifico omnia rapit, inferiora superiorib9 per 5 influxum connectit, 6 cõcatenatq; Vnde 7 varietas rerum existentium in Mũdo; hoc iterum 7 igne diuino 7 Agathodemonis magni, sacrum 8 humorem temperat & fecundat 9 Superiori & inferiori Mundo dominatur, cuius Asseclę 10 Horus, 11 Isis, Genij singulari ritu, & 12 cerimonijs per 12 statuã ijs erectã colẽdi sũt, 14 Sothis 30 vitã à Triformi Numine inditã 13 Mundo custodit, seruat, & influxũ supernum 15 cum internis coniungens, 16 vitam dat 17 rebus omnibus.

14 REX SOTHIS amore, & reuerentia huius Numinis motus, hoc sacrum saxum ei veluti TVTELARI cognomini, à quo vitam, & dominium acceperat, ponere voluit.

SCHE-

INTERPRETATIO SCHEMATISMORVM Lateris III. Occidentalis.

SCHEMATISMVS I.

Triformis Numinis influxum in quadruplicem Occidentalis plagæ Mundum exhibet, cuius interpositionem vide fol. 445.

SCHEMATISMVS II.

Lateris III. Occidentalis.

OCcurrunt in hoc latere primò duo ſimulacra [1] Ibimorpha, myſtagoga Ibidis capite, & ſacro velamine veſtita, quę hemiſphærijs inſident. Hæc ſequitur 2 vultur 3 Cęlis inſidens; poſtea caput pueri trizonij inter duo 4 6 retinacula intermedium, quod ſequitur 7 Accipiter, cui 9 ſerpens 8 globum circumdans apponitur, crateri [10] inſidens cum ſceptro [11] binodi & receptaculo Iſiaco ſiuè ciſterna [12] ſacra, cui ſupponitur [13] brachium manu extenſa; deindè baculus 14 tuberoſus, ex quo ſerpens emergit vnà cum [15] hydroſchemate; hoc thyrſus [16] Papyraceus ſequitur, cũ [17] coturnice & duobus [18] 19 ſerpentibus; quos dictus thyrſus & [20] papilio δρακοντόμορφος ſequuntur cum hemiſphærijs ſupernis, & vno inferno [22] grandiore, denique duo baculi, inter quos tres [23] circuli intermediant, & deindè duo ſcaleni [24], inter quos duo [25] quadrata ſunt, ſequuntur. Sed explicemus ſingula.

Poſtquam igitur in primo Schematiſmo oſtenderent influxum triformis Numinis in quadruplicem Mundum, iam ad particularia deſcendentes, deſcribunt in hoc latere operationes, effectus, & cultum Numinis ibiaci, humidi tam ſuperioris, quam inferioris naturæ præſidis, prout per binas imagines myſtagogas & ibicephalas aptè ſignificatum eſt. Nam cum plagam occidentalem, aduerſis dęmonibus, humidũ beneficũ anniuerſario flatu Lybico cõtinuò infeſtantibus, refertam cõperirent hinc prophylactaicos, occiduá plagá reſpiciẽtes Genios, humidæ naturæ præſides ponũt, quorũ vi cõtra infeſtos Genios ſe tutos, & innoxios, rebantur; varijs ſacris placare conabantur, vt paulò poſt ſequitur. Velum ſacrum geſtant, quo teſte Plutarcho, ſtatuas has ornare ſolebant, ob rationes alibi indicatas, in capite geſtant cucurbitam, humidæ naturæ ſymbolum. Quemadmodum enim cucurbita fructus ventricoſus omnem in ſe terræ humorem deriuat; ita Genius humidæ naturæ præſes omnem in ſe humorem attrahit, dominio in omne aqueũ

Ibiformes imagines quid?

Plut. de Oſir. & Iſio.

Elemen-

Elementum potens, & ideò capiti imponitur, ad rationem in capite existentem, ex quâ omnis vis, & potestas emanat, indicandam; duobus hemisphærijs insident, ad indicandam potestatem hanc in omnes duorum hemisphæriorum horizontis res extensam, brachijs & pedibus exprimũt V symbolum influxûs Superni Numinis, cui subsũt, participandi, excipiendique; quoniam verò Genij concatenati sunt, & Genius humidæ naturæ suá intentionem assequi nequit, nisi adiuuetur à cælesti potestate, hinc illi supposuerunt [2] vulturem [3] cœlorum indicem, siquidem vultur, vt aliàs dixi, in suo genere semper fæmina est, à vento enim concipere perhibent vulturem; & se habet per modum principij passiui, & per talem proprietatem aptè, teste Horo, indicabant cœlum, quod est instar principij passiui, in vtero suo omnium rerum generabilium semina continens; [3] cœlesti figuræ insidet, ad ostendendum, humidam naturam nihil proficere, nisi à cœlo veluti in vtero quodam actuetur priùs, disponaturq; ad rerum generationem.

Quid duo hemisphæria

Quid situs statuarum in formam V?

Quid vultus cycloidi insidens?

Hinc vulturi aptè supponitur intra [4] [6] duo retinacula Horus Mundi [5] retinaculum, sub forma capitis puerilis tribus Zonis conspicui, vt indicarent, Mundum vniuersum tripartitum seminalibus rationibus repleri, vndè bonorum omniũ redundantia, quod symbolum fusiùs apud Plutarchũ exponitur; sub forma capitis pueri Horus effictus est; vt innuerent, Mundũ semper noua & noua rerum generabilium productione veluti iuuenescere; Quia verò Mundus nihil proficit, nisi solaris Genius accedat, hinc Horo supponũt [7] accipitrem solaris Genij symbolum, vna cum [8] globo [9] serpentigero, cuius virtute & efficacia Mundus animatur fæcundaturq; [10] crateri insistit, quia vis & potestas Solis calore suo maximè in humidam naturam, eam attemperando disponendoque ad generationem rerum in hylæis Mũdis, in quos potestatem suam exerit, agit. Sed [11] baculum explicemus. Baculus hieroglyphicus subindè enodis, subindè vno nodo constat, isque vel rotundus, vel quadrangulus; nonnunquam binis aut ternis nodis, vel circularibus, vel angularibus constat: per baculum enodem, simplex dominiũ in superiora, & cęlestia, per quadrangulũ in inferiora elementaria notat; iterum binodi duplex, trinodi triplex dominium in Mundos superiores vel inferiores, pro ratione figuræ nodorum, indicabant. Sed vide quæ fusiùs de baculis, & sceptris, tùm in præcedenti Schematismo, tùm in proprio hierogrammatismo ex mente diuersorum Authorum tractauimus. Aptè autem inserebant sceptris suis hos nodos, quos sacros Iamblichus vocat, vt potestatis in omnia extensionem, rerumque omnium cum Numinis potestate, & dominio connexionem indicarent; baculus itaque hoc loco binis nodis quadrãgularibus insignitus, indicat vim in infernos Mũdos, & potissimum in humidam naturam subterraneis conceptibus refertam, quam per sacrã [12] cistam, sacrorum opertaneam eidem suppositam aptè exprimunt; Dominium beneficum per [13] extensum brachium significatum, ex

Quid Horus inter duo retinacula?

Quid accipiter cũ globo?

Quid crater?

Quid sacra cista.

Manus seu brachij extensi nota?

quo

quo per alium baculum tuberosum serpente factum, cum hydroschemate indicatur vita & fœcunditas aquarum. Et quoniam moliminibus boni Genij, aduersæ potestates insidiátur, & malignis machinamentis suis rerum necessariarum vsum fructumq; per thyrsum 16 papyraceum & 17 coturnicem indicatis, viuificum superiorum inferiorumque spiritum per 18 duos 16 serpentes insinuatum, varijs modis impedire solent. Hinc polymorphum Genium 21 per papylionem 21 δρακοντόμορφον indicatum apposuerunt coturnici malignæ, id est, aduersis potestatibus; huius enim vi & potestate, vsus rerum necessariarum per thyrsi 29 notam in 22 inferioribus conseruatur, & ab omni infausta potentia defenditur; qui cum in triplicem 23 Mundum potens sit, vim omnem fæcundæ 14 generationis rerum in Mundos 25 elementares 24 generatione rerum varios deducit, quæ aptè per duos scalenos & duo quadrata indicantur, vt alibi diximus. Nam Polymorphus Genius omnia in singulis Genijs operatur; humidam quippè vim rerum altricem promouet in Dionysio, seu Baccho; in Hercule seu Mompha solidatiuá rerum; vt in Ammone fœcundatiuam receptiuamque vim; operatricem verò in Nephte seu Proserpina in Luna seu Isi vim denique humectatiuam; si tamen quandoq; excessus defectusue in mundana domo Hori, in rerum dispositione contingat, per Typhonem hanc adustiuam & causticam, vel superfluum humoris (omne enim excessiuum vel defectiuum in natura rerum Typhon notat) ad mediocritatem reducit, & consonum reddit, non secus, ac in corporibus pernitiosis humoribus oppletis; caustica aut in plus æquo siccis hydrotica medicaméta faciũt. Quæ omnia adeo pulchrè à Plutarcho explicantur, vt huc respexisse videatur. verba eius adduco *Rursus vbi Osirin Isis recepit, & Horum educat exhalationibus & nebulis, ac nubibus crescentem & roboratum; superatus quidem, non tamen etiam interfectus est Typhon, non enim passa est Dea, quæ terræ domina est, vndequaque aboleri naturã humori contrariam; Sed dimittit eam, & laxat, cupiens temperiem relinqui, quia non poterat mundus esse perfectus, abolita ignea natura*, & paulò post. *Nam genitalem & alendo aptum spiritum Bacchi nomine afficiunt, qui vim percellendi & diuidendi habet, Herculis; qui recipiendi facultatem, Ammonis; id quod per tellurem & fruges penetrat, Cererem & Proserpinam; quod per mare Neptunum nominant. qui autem naturalibus istis etiam mathematica quædam astrologica admiscent, ij putabant Typhonem esse vim adustiuam Solis, Osirin humectatiuam Lunarem; Lunam enim, quæ lumen habet genitabile, & humectans, prosperam esse, & animalium procreationi & stirpium pullulationi; Solis verò, intemperato igni plus æquo calefaciat, ex siccetque natas & florentes stirpes, & suo ardore magnam partem terræ fecisse habitationibus ineptam, ac sæpe etiam Lunam ab eo superari. Itaque Aegyptij Typhonem Seth nominant, id significante vocabulo, quod vi præualet*; Hac de causa immediatè supponitur tabula sacra, quâ veluti sacro quodam amuleto, & aduersarius profligatur, & benignus Genius attrahitur placaturque.

Idealis Lectionis contextus.

1 Ibiformes humidæ naturæ in inferioribus præsides Genij ritu sacro colendi sunt, quia hi genitalia principia primò in 3 cœlum, tanquam 2 principium passiuum seminaliumque rationum receptaculum diffundũt; Quæ 4 Horus sẽsibilis mũdi retinaculum 5, 6 actuat, & colligat; 7 Osiris verò ijs incubans, 9 vitali spiritu, tum 8 Mundum, tùm 10 craterem sacrũ fœcundat; cuius 11 bipotenti Dominio in inferiora, 12 cista opertanea, siuè subterranea reseratur, cuius & 13 benefico 14 viuificoq; dominio, 15 aquæ incrementũ capiunt. atq hinc 16 rerum necessariarum profluit vbertas, omni 17 Typhoniâ vi dispulsâ; 18 19 vita tam in superiori, quam inferiori mundo propagatur. 21 Polymorphus deniq; naturæ Genius se singulis miscens, noua 22 inferiorem mundum 20 rerum necessariarum abundantia, & varietate instruit 23 triũ mundorũ dominator; 14 generationis rerum in mundis hylæis Author vnicus.

Vides igitur ex his, quomodo Lunares Genij ad generationem rerum materiam disponant, Solares dispositã actuent, & fœcundent; Polymorphus verò actuata vltimum complementum in varietate rerum producenda, præbeat.

SCHE-

Schematismus II. Lateris tertij Occidentalis.

SCHEMATISMVS III.

Lateris tertij Occidentalis

OCcurrit modo sacra tabula siuè Amuletum prophilactycum ferè idem quod in Schematismo VI. Lateris II. spectatur: intra quod primo loco 1 Scalenus occurrit, cùm 2 brachio extenso; & duobus sceptris 35 binodibus, intra quæ sphæroides 4 intermediat. Sequitur 6 serpens, cum 7 receptaculo sacri influxus, & duabus 8 pennis cum 9 brachio extenso, cui subiungitur 10 hydroschema cum baculo seu 11 sceptro. Sunt hæc sacra symbola arcana quadam ratione condita, vt in proprijs hierogrammatismis singulorum probauimus; quæ cùm ex rebus ad benignum Genium analogis constructa sint, affinitatem quandam siuè sympathiam cùm Genio contrahere putabant, atque adeò hisce eum attrahi, & contra infaustas potestates propulsandas animari, superstitiosiùs credebant. Nam vt in præcedentibus symbolis dictum est, Scalenus figura mysterijs referta, & principij generationis rerum typus vnicus, non proindè inuenustè à Plutarcho dictus *σχῆμα γονιμὸν*, *fœcundum nuptiale*. Reliqua hieroglyphica cùm in præcedentibus, varijs locis explicata sint, ijs enodandis immorari nolui, cùm ea ex sequenti idealis discursus Lectione curioso Lectori facilè patere possint.

Prosequamur itaque effectus huius sacræ tabulę per sequentia symbola ingeniosè indicatos; primò quidem occurrunt iuncus papyraceus, vas Niloticum cum figura linguæ, & concha cum folio perseæ. Sequuntur quadratum cum vase Nilotico. & figura Arę; per 12 thyrsum iunceum, chenosiris potentia, per vas 13 niloticum cum subiecta figura 15 linguæ, humorem irriguum, quod sicuti lingua perpetuò in humido, teste Horo, degit, & humorem in cœtera membra deriuat, ita humor Niloticus supernus in reliqua Mundi membra, per 16 quadratum verò cum alterò vase Nilotico 17 annuum incrementũ Nili, quo necessariarũ rerũ vbertas conceditur, notat. Porrò per 14 concham, seu cyathũ sub formâ cordis cum folio perseæ, & ara subiecta indicatur, amuletum præcedens vim suam vt conferat, Numen, cui inscriptum est, lingua & corde, id est, cordiali hymnorum persolutione per verum sapientiæ studium religioni iunctum, sollicitari debere.

Sequitur Mophta per sceptrũ ♈ notatus; nam sceptris vt plurimũ, Plut. teste, imponebant literas Genij, cuius potentiam, & dominium describebant. Sic hoc loco sceptrum Momphtæ notant per literam M, quæ ⲙⲱⲟⲩ, id est aquam denotabat; cuius præses erat Momphta Numen, quasi dicant ⲙⲱⲟⲩⲙⲫ† Deus incremẽti aquarũ, litera M insignitus, & indicatus; per pẽnam autem, nunc velocitatem, nunc ventum, nunc animam, aut diuini Numinis impetum, vt alibi ostensum fuit, aptè indicant; hîc verò ventum

zephyrum aerem purificantem, & per [20] piscem Phagrum malitiam, id est, pernitiosam impressionem & Typhoniam vim notabant, aerem adustiuâ quâdá facultate infestanté, vndè & piscem hûc pro symbolo abominationis habebant, eo quod genitale Osiridis à Typhone in flumen proiectum, teste Plutarcho, deuorauerit. Tunc autem Phagrus censetur deuorare genitale Osiridis, id est, fœcundum affluxum aquę Niloticę, cum venti Typhonij ex mari insurgunt sicci & adustiui; quibus genitalis Nili humor, & fœcunditas sperata impeditur, est enim Phagrus mali ominis piscis marinus, qui cùm è mari ascendens in Nilo conspicitur, exiguam spem monstrat vbertatis, ex Nili tenuitate, & incrementi exilitate prouenientis, vndè & symbolum malorum, aliorumq; est, quæ fusè Plutarchus prosequitur hisce verbis.

Pudendum Osiris à Phagro pisce deuoratum.

Συηνῖται δὲ φάγρε ἀνέχονται; δοκεῖ γὰρ ἐπιόντι τῷ Νείλῳ συνεπιφαίνεσθαι, καὶ τὴν αὔξησιν ἀσμένοις αὐτάγγελος δεχόμενος. *Syenitæ etiam phagro abstinent, & cauent eum, videtur enim vna cum Nilo, eiusque exoptatum incrementum conspectus nunciare*, tametsi verò hoc loco Plutarchus innuat fœcundum Nili incrementum eum nunciasse; qui tamen verba rectè expenderit, is ea per quandam veluti antiphrasin dicta esse reperiet; quasi diceret, videtur quidem exoptatum incrementum nunciare, quod tamen non consequitur; Vnde mirum non est, eumdem in execratione apud Ægyptios fuisse, vt potè qui eos vana spe eluderet conspectus; Abstinebant itaq; ab hoc pisce non tantum, quod Typhonię naturæ esset, eiusque in exilitate Nili virtutis adustiuæ index; sed etiã quod ex pudendo Osiridis gustauerit, adeoque Plutarchi citata verba, ἀντιφραστικῶς intelligenda esse, ex sequentibus luculenter apparet; sic enim paulò post ait. *Tradunt præterea de omnibus membris Osiridis, solum penem ab Iside fuisse repertum, hunc enim statim in Nilum abiectum, gustatumque à Lepidoto, Phagro, & Oxirincho piscibus; quos ideò præ alijs piscibus abominantur Aegyptij.*

Sed vt ad institutum redeamus, sequitur in Schematismo [21] Μονία, cum [22] receptaculo sacri liquoris, & figura quadrilatera, hemisphærio, quadrangulo, [23] brachio extenso, quibus indicatur, per Moniam, vim à supernis in quadripartitum mundum, & subterraneos meatus deuehi, vndè sacri liquoris receptaculum beneuolentia Numinis repletur, vti suprà explicatum est; [25] aquæ inferioris mundi [24] quadripartito influxu [26] viuificantur; diuinus [25] Osiris duplici dominio potens, [28] cœlos, [20] inferioré mũdum influxu [30] suo beat, & omnibus bonis replet; quem influxum aptè per [30] pyramidem, quam [31] manu tenet, indicant; sequitur porrò dictorum idealis Lectio.

Idealis

Obelisc. Lat. III. Occident.

Idealis discursus Lectio.

Sacræ tabulæ sensus.

[1] Generationis præsidi [2] benefico [4] Cœlorum [3] [5] dominatori, [6] vitæ inuectori in [7] receptaculum affluxûs aquarũ; [8] inimicæ virtutis auerruncatori, Aëris [9] conseruatori, [10] humidi [11] dominatori potenti.

Effectus sacræ tabulæ.

Sacrâ hâc prophylacticâ tabulâ, [12] necessaria [13] humoris copia ad [14] vegetabiliũ [15] irrigationem germinationẽq; suppeditatur, [16] annuo [17] Nili incremento. [18] Mophta [19] aëris [20] perniciosam & Typhoniam vim à Lybico cardine deriuatam infringit; [21] canalem [22] receptaculi sacri liquoris, vti & [22] cisternã Isiacam [23] beneficè in affluentia sua conseruat; [24] influxu quadripartito incubat [25] aquis, eas calido, & [26] humido viuificando; [27] diuinus Osiris dupli ci [2-] potestate [28] cælos [20] internum Mũdum [30] influxu suo [31] beat, & omnibus bonis implet.

Mysticas adductorum symbolorum, rationes Lector tùm in præcedentibus, tùm in proprijs locis fusius tractatas consulat.

Schematismus III. Lateris III. Occidentalis.

SCHE-

SCHEMATISMVS IV.

Lateris tertij Occidentalis.

IN hoc Schematiſmo primò occurrunt duo 1 ſceptra oculata; quæ ſequūtur 2 tripus τριγὸεὸμορφος id eſt tribus ſuſtentaculis in formā triangularium annulorum concinnatis, cum duabus 4 noctuis, & 5 ſimulacro myſtagogo. Sequuntur hæc tria 6 quadrangula, & 7 trabs duodecim quadratis conſpicua, tria 8 vaſa Nilotica, baculus 11 ſerpente fætus, 10 ſceptrum oculatum, cum 11 hydroſchemate, & 12 ſerpente, cui 13 feretrum ſacrum ſupponitur. Sequuntur hæc duo 14 Sphæroides cum brachio 16 extenſo, manu 15 pyramidem tenente; cui iterum ſuccedit 17 trabs duodecim quadratis illuſtris, cum 18 hydroſchemate, & ſub eo 19 tabula ſacra, cum 21 hydroſchemate, atque è regione 20 cucurbita. Iſta ſequuntur 22, 23 ſex ſtatuę myſtagogæ, quoad ſitum omnes inter ſe ſimiles, niſi quod tres ſuperiores tiaris diuerſis ab inferioribus veſtiantur.

His ſupponuntur 24 caput Hori, 25 ſacerdotis figura, 26 Horus iterū arę incumbens, cū 27 accipitre, quibus ſubduntur figura 18 catenæ, 30 phallus 29 oculatus, 31 Scarabæus; quid ſingula indicent, videamus.

1 Sceptrum oculatum, vt fusè alibi demonſtrauimus ex Macrobio, indicat diuinum intellectum, quem ipſi Oſiridem Archetypum ſiuè ſupramundanum vocant, mente ſuâ opifice omnia colluſtrantem; ideò duo ponunt ſceptra, quod ſicuti Sol, & Luna, quæ ſūnt veluti duo quidam Mundi oculi omnia inferiora luſtrantes; ita diuinitas ſuprema, vnà cum mente ſua opifice, in Sole, & Luna omnia in omnibus operetur, omnia perluſtret; vt autem indicarent, quomodò is cum mente ſua opifice, & ſpiritu pantamorpho omnia in omnibus, per ideas diuinas triformi Numini communes operetur; hinc aptè ſanè ſuppoſuerunt oculis 3 tripodem myſticū cū globo ſeu circulo, ex quo tres radij ex triangulis contexti (nota hic in figura triangulos non fuiſſe clauſos, quod ex oſcitantia ſculptor omiſit; in Obeliſco enim clauſi ſunt, & perfectos trigonos referunt, vti in figura æri inciſa videre poteris.) profunduntur verſus inferiora; quo quidem hieroglyphico nihil aliud denotabant, niſi triformis Numinis ideis fętum in vniuerſa proceſſum, ideas ſuas ſub trigonis claſſium rerum creatarum ſingulis, in quātum earum capaces ſunt, communicantis; ab his enim ortus omnium, omnium exiſtentia, ab hiſce omnia, vt ſint, vt viuant, vt ſentiant, vt factori eorum ſimilia ſint, habent. Sed de hoc ſymbolo in præcedentibus vide fuſius tractatum. Succedunt hiſce binæ 4 noctuæ malorum ſymbolum, binis oculis contrapoſitę, quibus oſtenditur, bonitatem triformis Numinis omnis mali expertem eſſe, imò malorum omnium, quæ originem à ſolis rebus creatis, quæ per binarium noctuarum notantur, habent, profligatorem eſſe; ſiquidem *Numen optimum & beneficentiſſimum mala nequaquam intendit, ſed ea veluti*

Tripus τριγὸεὸμορφος quid?

Duæ noctuæ.

luti rubigo quadam, vt Plutarchus ait, ex ipsa ferri natura suaptè sponte resultant. 5 statua verò mystagoga, dũ sacro ritu, quẽ corporis situ exprimit, instituitur, ad Triformis Numinis virtutem recipiendam, tùm apta redditur, tùm ad omnia Numini contraria virtute sua, id est, ad potestatum malignarum machinationes profligandas, potens & efficax. Vt verò particulariùs triformis Numinis influxum exhiberent, ad anni temporumque aptam dispositionem indicandã, 6 tria quadrangula sequuntur, per quæ primò tres corporeos Mundos, deindè tria anni tempora significant, vti in primo Schematismo lateris primi varijs authoritatibus comprobatum fuit.

Statua 5 mystagoga.

Cùm verò tres mundi hylæi vitales suas operationes non perficiant, sine Solis, & Lunæ motu per duodecim mansiones arcis magnæ, menstruo illo processu facto, hinc aptè supposuerunt trabem seu 7 murum duodecim quadratis, veluti totidem mansionibus arcis magnæ siuè Zodiaci interstinctum; quem non incongruè δωδεκάπυργον appellamus; per has enim Luna menstruo, Sol annuo permeantes, & trium anni temporum rationem disponunt, hylæorumque mundorum seminaria ad rerum generabilium productionem cient; horum progressu 8 Nilus vitali inundatione, cælestis terrestrisq; aquæ abundantiam, teste Horo, per tres hydrias indicatã præstat; 10 oculus cœlestis Osiridis 11 aquis 12 vitam præbet, proindè summo 13 cultu venerandus, quã per 14 cœlos 16 benefico 15 influxu in 17 duodecim mãsiones Arcis magnæ, & hinc in 18 humidam naturã propagat, quæ aptè indicantur per symbola correspondentibus numeris signata. Huius autem hieroglyphici ratio inde dependet; quod Aegyptij, vti alibi ostensum fuit, Fanum Solis in Vrbe Solis, muro quodam mystico 12 pyramidibus, aut turribus quadratis dispositum cingerent, quarum singulas vni ex duodecim Zodiaci signis, singulorũq; præsidibus Genijs dicabãt. Hac enim mystica dispositione, Deos allectari ad fauendũ sacris, quæ ob sacros ritus fiebãt, magna persuasione ducebantur, vt proindè non immeritò inter sacra, symbola ea receperint; vide quę ex professo de hisce declarauimus fol. 170. Vidimus effectus Numinis; iam quibus modis, & ritibus id attrahibile fiat, videamus.

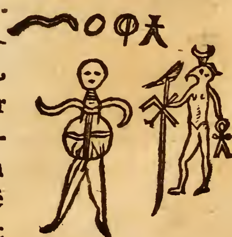
δωδεκάπυργον quid?

Primò itaque occurrit sacra 19 tabula, cum 18 hydroschemate, & 20 cucurbita; indicare itaque volunt, sacram tabulam fieri debere humidi Genio inscriptã, deindè statuas mystico apparatu construendas; tres, 21 tribus Lunaribus Genijs, alias tres, occidentalibus 23 solaribusque Genijs, vt Schema docet; tres priores cidarin in formam cucurbitæ capiti impositam tenent; tres posteriores calathum fructibus plenum; figura statuarum refert literam N, quæ vt suo loco diximus, cúm duplicem pyramidem rectam, & inuersam exhibeat, influxûs superni infernique, tùm illapsionem, tùm receptionem indicat; prætereà motum generationis rerum sursum deorsumque, motũ quidẽ supernum, brachia in formam V contorta; infernum, pedes cum fœmore in formam Λ contracti indicant. Sedere finguntur, ad quie-

Vide fo. 387.
3 Statuæ Lunares.
3 Solares quid

tem indicandam, quâ veluti ad formarum receptionem necessariâ aptæ red dantur materiales potentiæ; superiores Lunares cidarin in formam cucurbitæ, humidi symbolum; inferiores Calathum fructibus fætum, Solaris beneuolentiæ notam capitibus tenent, illis innuitur vis ☽ humidæ, hisce caloris in humido mistura, quâ vegetabilum abundantia, quam pollicentur, indicatur; Tres ponuntur, tùm ad Triformis Numinis ideas, tùm ad trium anni temporum, quibus singulis singuli præsunt, & horæ, teste Diodoro, dicuntur, distinctionem, quam tàm Luna, quàm Sol, dùm mansiones Arcis magnæ percurrunt, per dictos geniorum administros efficiunt, demonstrandam. Nam vt in præcedentibus dictum est, Sol annuo cursu tria anni tempora, Ver, æstatem & hyemem iuxta Aegyptios efficit, quorum singula 120. diebus, siue quatuor mansionum signis definiuntur; Luna mẽstruo suo cursu, per duodecim mansiones facto, annum conficit Lunarem in tria pariter tempora distinctum, quorum singula decem dierum spatio definiuntur, horum prius à Neomenia ad Lunam ἀμφίκυρτον veri, alterum, ab amphicirto ad amphicirtum, æstati; tertium ab amphicirto ad neomeniam siuè συζυγίαν hyemi respondet; quæ aptè indicantur per paulò ante positum murum duodecim quadratis insignem. Vide hæc omnia alij locis comprobata.

His itaque sic arcanè constitutis, Mundanæ 24 domus portam siuè 24 Horum, quem caput pueri cum subiecta figura portæ indicat, aperiri credebant; prætereâ 26 Horo hoc, per alterum caput, & altare subiectum notato, sacris ritibus cultibus, Genijsq; 25 Mophta & 27 Osiri, hoc est, in mũdana Oeconomia, superioris, & inferioris humidi & calidi præsidibus, quæ per 25 Sacerdotis in literas nominis Mophta transformati 27 habitum, situm què & per 18 accipitrem indicantur, constipatum, tandem, διὰ τῆς σειρᾶς τῶν ἀγαθοδαιμόνων, rerum inferiorum seminaria benigno aspectu fota, Mundum fæcunditate & vbertate repleri confidebant; ita vt per catenam, Geniorum, rerumq; ijs subiectarum concatenatio; per 30 phallum 29 oculatum, seminaria rerum radijs solaribus fota; per 31 scarabæum vniuersum aptè designetur; Scarabæum enim nunc pro Sole, nunc pro vniuerso, pro combinatione symbolorum poni, fusè in proprio eiusdem hierogrammatismo probatum est. Ad phallum verò siue veretrum oculatum quod attinet, fuit is symbolum fœcunditatis solis omnia videntis, & nullis non fragmentis hieroglyphicis incisus spectatur. Origo huius ita se habet; Isis Osiridis à fratre Typhone interempti reliquias, cum anxiè conquireret, nec inueniret, teste Diodoro, eiusdem pudendorum imaginem diuino cultu honestauit. Hinc veluti è perenni superstitionum fonte emerserunt apud Græcos, Pãmylia Dionysiaca, Ithyphallia, non sacra, sed scelera.

Horus duplex quid Osiris, & Mophta.

Quibus, inquit, *Arnobius in Liberi honorẽ Patris Ithyphallos subrigit Græcia, & simu-*

lachris

lachris virilium fascinorum territoria cuncta florescunt. Erant autem, teste Plutarcho, ficulnei, eò quòd Thrio, hoc est, ficus folium, genitale virile exprimat seu coriaceos, è collo pendentes narrant Herodot. & Nõnus: aureus enim ille 120. cubitorum, cuius meminit Athenæus extra ordinem fuit; coluerunt autem id membrum hominis, teste Eusebio, quod ex eo omnium ortus sit. Hinc, vt est apud Arnobium, Nicetam, & Hyginiũ, phallophoria festa, hinc Cypriæ abstrusæ illæ initiationes, quarum participes, pro stipe collatâ, phallis donabantur. Hinc Faunorum, Satyrorum, Syluanorum ἀποθέωσις hinc propudiosa illa Priapi & Beelphegor secreta profluxerunt. Hinc Mercurij fascinus à Cyllenijs cultus Atheniensium religione sacer; hinc Neurospasta apud Lucianum ob remedium præbia q; in collo pueris res turpicula fascinus videlicet quem infantium custodem appellat Plinius. Sed de hisce vide passim varijs huius Operis locis traditum.

Causa cur coleretur huiusmodi turpe idolum?

Cur porrò post Aegyptios Græci, Romanique, qui ea à dictis Aegyptijs hauserunt, tanto semper studio huiusmodi sacra coluerint. apud Authores reperio factum esse; quod huius cultu ea mala, quæ generationem impedirent, ceu fascinata, auerterentur; tùm verò ob eam corporis partem, à qua fit omnium origo; atq; ob primam rationem eum in hortis passim arboribus alijsque locis frugiferis collocatum legimus, iuxta illud Ouidij.

Pomosisque ruber custos ponatur in hortis
Terreat vt sacra falce Priapus aues.

Columel. *Et Arboris antiqua nomen venerare Ithyphalli.*

Hoc enim posito falsa quadam superstitione moti, rerum omnium sibi spõdebant vbertatem. Altera ratio eos mouebat, vt ad auertendam inductam per maleficia impotentiam, mulierumque sterilitatem auertendam phylacteriorum loco collo, manibus, cingulo, auribus portarent, quæ & eandem ob causam animalibus brutisq; affixa esse ex hieroglyphicis patebit, in quibus hoc phallo nihil occurrit frequentius. Easdem itaque ob rationes Gentem quoque Hebræorum sacra turpissima amplexatam esse, tantòque libentius auidiusque, quantò ad omne superstitionis genus, ac luxuriæ omnigenę inquinamenta erat propensior, asserimus: nam cùm huius Priapi, seu Ithyphalli cultui Aegyptij omnem felicitatem, terræ; adhæc hominum brutorumque fęcunditatem ascriberent; Nil facilius fuit genti, apud quem nil sterilitate erat probrosius; quæque laxatis temperantiæ habentis in omne libidinis genus, miserè sese etiam sub honestæ propagationis humanæ prætextu pręcipitabat; quam ea sacra sibi asciscere; quibus id sub larua religionis tutò & impunè liceret; quibusq; sterilitatem illam probrosam & in lege maledictam, Aegyptiorum exemplum secuti, Priapæo cultu auerterent.

Hebræi Beelphegor colebant ad sterilitatem auertendam.

Idealis discursus
Lectio.

1 Intellectus diuinus per mentem 2 opificem malorum 4 omnium profligatricem, quam generat, 3 ideis sibi similibus fętam, quæ & sapientia Dei, influit per 5 simulachrum ritu mystico cõstructum, primùm in mundos 6 tres corporeos seu hylæos per duodecim 7 mãsiones arcis magnæ, in 8 triplicis Mundi Nilum, quem 9 fęcundat per spiritũ suũ, cui &prouidet 11 humorẽ, et 12 vitam præstãdo, honore& sacro ritu 13 venerandus. 14 Cœlos 15 pyramidali influxu 16 beneficat; duodecim 17 mansiones arcis magnæ 18 humore grauidat. Hinc sacra 19 tabula apotelesmatica construenda, ad diuinitatem occultè in eam deriuandam; ad 21 humoris omnium 20 principij acquisitionẽ. Tria 22 simulacra Lunarium Geniorũ ritu mystico adornãda, & ad influxũ recipiẽdum parata. Alia tria 23 simulacra Solarium Geniorum simili forma & ritu simili consecrãda,

Schematismus IV. Lateris III.
Orientalis.

vt in ea vis & potestas cælitus deriuetur. 24 Hori sensibilis & 26 insensibilis Mundi imago per 25 appropriata sacrificia, per 27 Solem 27 spiritus mundani præsidẽ 28 concatenata, 30 seminalibus rationibus, quas 29 oculo suo diuino perpetuò fouet, 31 Mũdũ vniuersũ fœcundat & beat, operationibus 31 analogicè institutis.

SCHE-

SCHEMATISMVS V.

Lateris III. Occidentalis.

IN hoc Schemate ordine ſequuntur ſequentia ſymbola: 1 Receptaculum ſacri liquoris cum 2 Crocodilo; figura bifurcata cum binis 3 pennis & ſtatua 4 myſtagoga Momphta, & tribus 5 quadrangulis, quibus ſubditur 6 hydroſchema cum duobus 8 ſegmentis, vno inferiori, ſuperiori altero, hiſce duo 8 brachia in formam ⊔ ſurſum vergentia, cum 9 thyrſo papyraceo & vaſe Nilotico, ſtipato duobus 7 Rhomboidibus, & ſubiectis tribus 10 quadratis. Succedunt hiſce 11 auis extenſis alis in actu volare conatis, cui ſubditur Leo 15 incubans, cum duobus 12 Rhõboidibus; ſequitur deinde 12 Capreolus cum 13 penna, & figura 14 Momphta, cum harpagone. Prętereà tria quadrangula, quibus ſubduntur 8 thyrſus papyraceus, flos 19 Loti inclinatus, ex bulbo emergens, cum 20 ſtatua Momphta, & 21 ſerpente bicorni erecto ſitu. Subiunguntur hiſce 22 caput Ibidis cum 23 calatho capreolato & tribus 24 ſerpentibus bicornibus cum ſegmento ſupra; infra hæc verò alia duo ſegmenta cũ tribus quadrangulis, deindè 25 thyrſi figura, cũ 26 lingua, 27 hirundine, & baculo 28 ſerpentigero erecto, 29 Tiarâ in formam calathi capreolati, cum ſceptro 30 Cucucomorpho, & 31 receptaculo ſacri liquoris, cui ſubeſt hirundinis 32 figura, ſub hac 33 tænia ſiue ligaculum cum 34 ſerpente. Quibus ſubiungitur Ibis inclinata triplici capreolato ramo conſpicua, cum cycloide, ſegmento, & brachio extenſo; quæ omnia quid ſignificent, videamus.

1 Receptaculo ſacri liquoris ſupponitur 2 Crocodilus, qui hoc loco ex combinatione ſymbolorum nõ DEVM, ſed Typhoniam naturam indicat, receptaculo ſacri humoris infeſtá; Vnci quippe figura prohibitionẽ quadam innuit, virtutis malignæ, per ventos benignos iuxta tripartitum anni tempus propulſatæ, quæ omnia per pennas, aëris, ventorumque indices & per myſtagogam ſtatuam, & 3. quadrangula indicantur, vt ex præcedentibus demonſtratum fuit.

Sacros itaque Amuleti effectus & operationes in præcedenti Schematiſmo exhibitas, in hoc continuant; præter dictos itaque effectus, Amuletum, omne humori cõtrarium infauſtumq; à ſacri humoris receptaculo, & à tribus anni temporibus, in tribus hylæis mundis cohibet. Mophtâ ſimulacri vi ſibi cõgrui, ventorũ furentium vim, aquis & humori infeſtam diſſipante.

Vbi nota, hanc ſtatuam vti & duas ſubſequentes ſitu ſuo exprimere literas nominis Mõphta, brachia enim cũm pectore & manu pendente *M*; caput *O*, pedes cũ fœmore *N*, exprimũtq; *Mon*, quod incremẽtũ Nili vt fol. 283. docuimus, indicat; nihil enim efficacius eſſe credebãt, quã tacitis huiuſmodi inuocationibus Numinis vti; quod & duobus brachijs paulò poſt ſequẽtibus Myſtica ratio ſtatua.

 vt ſupra

vt suprà explicatũ est fol.485.in cœlũ extensis indicant, per huiusmodi enim cerimonias humorum præsidem potenter moueri putabant, ad aquarum, rerumque [9] necessariarum copiam, per fœcundum [7] incrementum Nili, agrorumque [7] irrigationem concedendam; vbi nota agrorum annuam irrigationem apté notari per vrnam [7] Niloticam duobus stipatam Rhomboidibus; Est aut Rhomboides nihil aliud, quàm ἄρουρα aut aruum, siue quarta pars agri centum cubitos complectens, quo vti anni instantis spacium, ita agrorum inundationem, ad Sothis ortum fieri solitam, innuebant. Vide Horum lib. 1. cap. 5. quem & sæpè allegauimus; quadrangula obliqua sunt, tum ad ea à quadrangulis rectangulis mundi elementaris, & anni symbolis distinguenda; tum quia eminus conspicientibus arua sub forma Rhomboidis obliquè apparent. Sequitur [11] Auis extensis alis crucem formans, Genius aërius, quadripartitæ aëreæ Zonæ præses, cum Leonino [15] Mophta & [13] penna; quo indicatur, Geniũ, aërem vento immisso agitare, hũc ex agitatione incrassatum, ac per Leonis calorem resolutũ, in humorem descendere, ex quo demum [12] agrorum vegetabiliumque fęcunditas, per binos Rhomboides & capreolum indicata, emanat; statua [14] Mophtâ, harpagone auerruncationis aduersarum potestatum symbolo instructo, strenue cooperante. Ne itaque rerum [18] necessariarum suppeditatio deficiat, & vt rerum [19] vegetabiliũ appetitus expleatur; [20] statuæ Mophtę [15] triũ hylęorum mundorũ præsidis, sunt sacro ritu & mystico fabricãdæ. Hinc enim [21] vita cœlitùs hausta, & in hylęos mundos deriuata, magnum conferet emolumentum; quæ omnia pulchrè indicãtur, scil. per [18] thyrsum papyraceũ res necessariæ, per Loti [19] florem ex bulbo suo emergentem, summa luxuries rerum; per statuam [20] Momphtæ ritu mystico exprimendam, per bicornem [21] serpentem erectam, vitæ fœcunda cœlitùs propagata significatur.

Agrorum irrigatio.

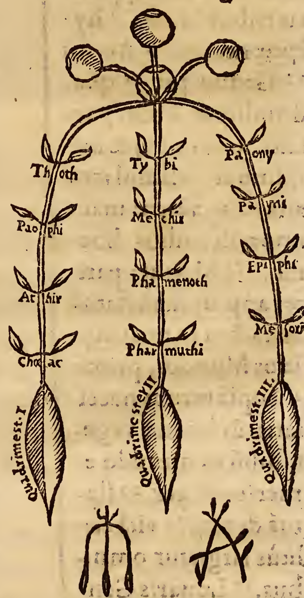
Quid Rhomboides?

Quoniam verò nihil rectè sinè Genio Lunari conficitur, hinc eum veluti cooperatorem Momphtæ sub forma capitis [22] ibiaci expresserunt, qui [23] potestatem in [a] vegetabilia, quam calathus capreolatus indicat, adeptus, [24] triplicem vitam tribus mundis hylæis per tres bicornes serpentes, & tria quadrata ijs supposita indicatã largitur, ad necessariorum copiam, & humoris [26] continuationem.

Quoniam verò [26] humor nihil efficit, nisi is pro ratâ proportione singulis rebus in hylæis mundis distribuatur, hanc aquæ distributionem aptè indigitarunt per [27] hirundinem, cuius ea natura est, vt mira filios alat æqualitate, singulis cibum æqualem impertiens, ea adhibita diligentia, nè qui semel acceperit bis accipiat, atque ita vt par sit, omnium sportula procuretur; Nam vt rectè Horus: Ἐκείνη γὰρ κυκλοῖ ἑαυτὴν εἰς πηλὸν καὶ κτίζει τοῖς νεοττοῖς φωλεὸν μάλιστα ποιεῖσθαι. *Vicina enim morti se ipsam euoluat, ac pullis latebras comparat,* vide Pierium, tit. hirundo. Hinc Osiridi & Isidi sacræ habebantur, eò quòd dicta Numina mortalium animos maximè legibus, & iustitia ad vitæ temperamentum, teste Diodoro, instruxerint. Hac enim æqualitate distri-

Hirũdo quid notet?

distributionis, maximè [28] vita in [31] receptaculo sacri liquoris consistit; præterea Numen hac [32] æqualitate & sollicita distributione singulorum, in [30] varietate rerum mundanarum elucescente, in vegetabilia [29] potens, connexu [33] viuifico [34] animat humidæ naturæ [35] substantiam. Cum denique Lunaris [36] Genius ex se & sua natura inclinet, ad fidei suæ commissas res vegetabiles promouendas, & non desinat cœlorum beneficam vim in inferiora deriuare, hinc aptissimè sanè Ibidem [36] posuerunt, triplici capreolorum ramo conspicuam, & veluti nisu quodam in inferiora vergentem, pulchrum pronitatis suæ in res tutelæ suæ commissas symbolum; cęli [38] influxu benefico per sphæroidem & brachium [39] extensum indicato, cooperante; per tres verò capreolos indicant, tria vegetationis emolumenta, quorum prius in herbarum, & olerum; alterum in fructuum omnis generis; tertium in animalium vbertate prętatur. Nam vt folio 361. ostensum fuit, solebant veteres, certas plantas siue ramos non solum dedicare certijs Dijs sed & eosdem manibus simulacrorum eorum Deorum, quos referebant, mystica quadam ratione contortos inserere; ita & hoc loco Ibidi, hoc est Lunari genio, ramum tribuerunt triplici capreolo insignitum; qui vti mystica ratione constat, ita plurima quoque in significatione sua inuoluit; quasi dicerent; Genius Lunaris à triformi Numine sibi communicatam virtutem in triplicem mundum hylęum diffundit, vnde triplex vegetationis naturæ emolumentum; ex tripartito anni tempore emanat in inferiora, cęlesti fauore & beneuolentia; Hanc ideam hieroglyphicam in simili triplicato perseæ ramo admirari licet, quam quia folio 363. fuse exposuimus, eo Lectorem remittimus, quarè hoc loco eius tantùm figuram, ad spatium explendum, apponemus.

Quorum quidem omnium rationes cum in præcedentibus varijs in locis explicatæ sint, superuacaneum esse ratus sum, ijs repetendis tempus tenere. Sufficiat hoc loco solùm in quibus de ijs tractatur, numeris determinasse. Quomodò verò hæc omnia ad mysticos & anagogicos allegoricosque sensus applicentur; suo tépore dicetur in œdipo. Nihil igitur restat nisi vt totius Idealis discursus lectionem apponamus.

Idealis discursus Lectio.

Schematismus V. Lateris III. Occidentalis.

Porrò à [1] receptaculis sacri humoris, omne in aquis, & aëre [2] perniciosum in tribus Mūdis [5] hylæis sistitur per huiusmodi [4] statuam; [6] humor Nili [7] ad irrigationē agrorū per solitas preces, [9] necessariarū rerum copiam suppeditat tribus Mūdis [10] hylęis; prætereà. [11] Aerius [12] Genius per [11] quadruplicem Mūdi partem [13] diffusus, & huiusmodi [14] simulacro attractus, aërem malis impressionibus liberat. [15] Mophta pariter appropriatâ statuâ attractus in tres [15] hylæos Mundos, primò [18] copiā rerum necessariarū, deindè vegetabiliū ex humido emersionē, per [20] statuā deniq; [21] vitā cælitùs largietur omnibus. [22] Lunaris Genius [23] potestate super [a] vegetabilia acceptā, [24] triplicē triū Mūdorū [24] vitā deriuabit in rerū [25] necessariarum vsum, in [27] aërem, eum [26] humectando, [28] fęcundādoque receptaculum [21] humoris sacri; ex qua [29] potestate [30] varietas in inferiori [a] mundo, [32] aërisque [33] connexus, cū [34] viuifico [35] humore, prouenit. Est enim magna [36] pronitas Lunaris [36] Genij ad sibi commissam [37] vegetabilis naturæ œconomiam, [38] cœlesti [39] beneuolentia prosequendam.

SCHE-

SCHEMATISMVS VI.

Lateris tertij Occidentalis.

OCcurrit primò in hoc Schematiſmo, triplex 1 flos Lothicum coturnice, & 4 capreolo, & tribus 5 quadrangulis, quæ ſequuntur tria 6 capita fœminea cum tribus 7 vrceis, quibus ſuccedit 8 vultur ſacræ 9 barræ inſidens, deindè globus cum thyrſis proſtratis, quibus inſiſtit capreolus. Poſtea ibis 12 cum quadrangulo longo, 14 baculo, & tribus 13 quadrangulis, quæ binode ſceptrum, 15 hydroſchema, 14 brachium extenſum ſequuntur; hæc iterùm binode 18 ſceptrum, 19 ſerpens, & demum 23 barys ſacra, cui inſiſtunt crux 20 anſata ſimplex, 21 temon 6 quadrangularibus eminentijs cõſpicuus triplicatus, & ſceptrum 22 cucuphomorphum, quibus ſubduntur iterum crux 21 anſata, 26 quadratum cũ 25 ſphæra ſupra eminente, & vaſe 27 Nilotico anſato, inſignito cum 28 ſerpente & ſegmento. Sed adducta ſymbola breuiter perſtringamus. Declaratio figurarum.

Cum itaque Aegyptij rerum naturam penitius conſiderantes, quibuſdam in rebus mirificas illecebras, in nonnullis verò diſſidia ſumma, liteſque perpetuas reperirent; vt illas ab Orimazijs Genijs, id eſt, benignis & lucidis, ita has ab Arimanijs, id eſt, malignis & tenebricoſis proficiſci credebant, de quibus fusè lib. 2. capit. 10. Numinis tamen ſupremi apta diſtributione fieri, vt illa omnia inter ſe, quantumuis diſſita, concordata abſolutam tandem, veluti ex conſoni & diſſoni miſcella harmoniam efficiant, non ad Mundi duntaxat ornatum, ſed & ad eiuſdem conſeruationem prorſus neceſſariam. Atque hanc concordem diſcordiã potiſſimum in inferiori tripertito Hecatis ſiue Iſidis regno notabant; vndè hanc ſympathiam pulchrè ſanè per triplicem 1 florem Loti, vti & antipathiam per 2 coturnicem exhibuerunt; per Lotum quidem inferiorum rerum ad ſuperiora ſympathiam; per coturnicem verò ingratum, cęteriſque animalibus, imò Soli inuiſum, antipathiã, vti in eius hierogrammatiſmo probatum fuit, indicabant. Nam vt rectè Plutarchus: *Mixta eſt enim huius mundi origo atque compages ex cõtrarijs facultatibus, ſed quarum non ſint æquales vires, melior enim præualet quidem; deteriorem autem funditus aboleri nefas eſt, cùm & in corpore ea valdè inhæreat, & in anima vniuerſi, & meliori ſemper repugnet; In anima ergo mens, quod ordinatum eſt, æquabile & ſanum, id defluxus & imago Oſiridis eſt, tempeſtatum, temperamentorum ac conuerſionum vicibus conſpicua; Typhon autem animæ pars rationis vacua eſt, & varijs motibus agitata tumultuoſa & bruta, in corpore morbos, in aëre intemperiem & inconſtantiam efficiens.* Sed ad Lotum reuertamur, in quo primus flos Oriẽtem reſpicit, medius erectus quaſi in medium cœli vergit; tertius verò in occiduam plagam niſu quodam tendit; quo indicatur, quod ſicuti Lotus Solis diuinum curſum ex Oriente per Meridiem in Occidentẽ Harmonia Mũdi ex Cõſonis & Diſſonis. Loti natura.

appe-

Mundus ex bonis & malis constat.

appetitu quodam insatiabili sequitur ita singulis in rebus esse ordines quosdam constitutos, quos inferiora in eodem ordine, superiores, veluti duces quosdam, à quibus potestatem, & vitam, & omne bonum hauriant, respiciãt, quod est totius sympatheticæ connexionis fundamentum ac basis. Quia tamen hic ipse amicus rerum confluxus minimè contingeret, si non essent in natura contraria quædam, quæ dicta vti ad malorum fugã, ita & ad boni prosecutionem sollicitarent, dicta symbola ad mundi varietatem veluti ex dissono consonis, & malo bonis contextam, assumpserunt, quæ aptè sanè per Lotum solarem herbam, & coturnicem Soli contrariam auem expresserunt. Hinc, teste Plutarcho, Mercurius ex neruis Typhonis excisis cytharam instruxit, quo occultè harmonia mundi ex cõsono dissonis notatur, eorumq; cõmistione Author naturæ cùm ad mũdi conseruationem, tùm ad rerum varietatem vti voluit; Quæ omnia adeò appositè describit Proclus lib. de Sacrificio & Magia, vt ad hæc à nobis proposita hieroglyphica respexisse videatur, verba eius sunt: *Quemadmodum amatores ab ipsa pulchritudine, quæ circa sensum apparet, ad diuinam paulatim pulchritudinem ratione progrediuntur: sic & Sacerdotes antiqui, cùm considerarent in rebus naturalibus cognationem quandam compassionemquè aliorum ad alia, & manifestorum ad vires occultas, & omnia in omnibus inuenirent, sacram eorum scientiam condiderũt, agnouerunt enim & in infimis suprema, & in supremis infima: In cœlo quidem terrena secundum causam modoquè cęlesti: In terra verò cælestia, sed modo terreno. Nam vnde putamus plantas illas, quas heliotropias nominant, id est solisequas, ad Solis motum Solem versus moueri? Sed selinotropias, id est, lunisequas ad Lunam verti? Nempè cuncta precantur, hymnosque concinunt ad ordinis sui duces. Sed alia quidem intellectuali modo, alia rationali, alia naturali, alia verò sensibili modo. Itaque solisequa quomodocumque potest mouetur ad Solem, ac si quis posset audire pulsationem ab ea in aëris circuitu factam, profectò illum quendam per eiusmodi sonum erga regem suum compositum animaduerteret, qualemcumque potest planta conficere. Quamobrem in terra quidem aspicere licet Solem & Lunam, sed pro qualitate terrena. In cœlo autem plantas omnes, & lapides, & animalia pro cælesti natura, vitã habentia intellectualem. Quæ quidem veteres contemplati, alijs cælestium, alia terrenorum adhibuerunt, vnde diuinas virtutes in locum inferiorem, ob quandam similitudinem deduxerunt. Nempè similitudo ipsa sufficiens causa est, ad res singulas inuicem vinciendas. Si quis enim canabim, siue papyrum calefaciat, deindè subigat lucernæ proximæ, etiam si non tangat, videbit subitò accensam canabim, quamuis non tetigerit ignem, accensionemque desuper ad inferiora descendere. Comparemus igitur canabim calefactam, siuè papyrum cognationi cuidam inferiorum ad superiora: appropinquationem verò eius ad lucernam, opportuno vsui rerum pro tempore, loco, materia: processum ignis canabim, præsentiæ diuini luminis, ad id quod potest capere, accessionem denique canabis deificationi mortalium, materialiumque illustrationi, quæ deindè feruntur sursum instar accensæ canabis, ob quandam seminis diuini participationem. Quid verò de Loto dicam? Lotus implicat quidem in se folia, ante Solis exortum:*

ortum: Oriente verò sole, explicat paulatim. Et quatenus sol ad mediam cœli ascendit plagam, eatenus pandit folia: Quatenus verò à medio petit occasum, gradatim folia contrahit. Videtur hęc non minus dilatatione contractioneque foliorum honorare solem, quam homines genarum gestu, motuque labiorum. Non solum verò in plantis, quæ vestigium habent vitæ, sed etiam in lapidibus aspicere licet imitationem & participationem quandam luminum supernorum: quemadmodum Helites lapis radijs aureis solares radios imitatur: lapis autem qui vocatur cœli oculus, vel Solis oculus, figuram habet similem pupillæ oculi, atque ex media pupilla emicat radius. Lapis quoque Selenites, id est lunaris, figura lunæ cornicularis similis, quadam sui mutatione lunarem sequitur motum. Lapis deinde helioselenus, id est solaris lunarisque imitatur quodammodò congressum solis & lunæ, figuratque colore. Sic diuinorum omnia plena sunt: terrena quidem cœlestium, cęlestia verò supercælestiũ, proceditque quilibet ordo rerum, vsque ad vltimum. Quæ enim super ordinem rerum colliguntur in Vno, hæc deinceps dilatantur in descendendo, vbi aliæ animæ sub numinibus alijs ordinantur. Deinde & animalia sunt solaria multa, velut Leones & Galli, numinis cuiusdam solaris pro sua natura participes: Vnde mirum est, quantum inferiora in eodem ordine cedant superioribus, quamuis magnitudine, potentiaque non cedant. Hinc ferunt Gallum timeri à Leone quam plurimum, & quasi coli: cuius rei causam à materia sensuue asignare non possumus, sed solum ab ordinis superni contemplatione: quoniam videlicet præsentia solaris Virtutis, conuenit Gallo magis quàm Leoni: quod & inde apparet, quia Gallus quasi quibusdam hymnis applaudit surgenti Soli, & quasi aduocat, quando ex Antipodum medio cęlo ad nos deflectitur. Et quandoque nonnulli solares angeli apparuerunt, formis eiusmodi præditi, atque cum ipsi in se sine forma essent, nobis tamen qui formati sumus occurrere formati. Nonnunquam etiam dęmones visi sunt solares leonina fronte: quibus cum Gallus obijceretur, repente disparuerunt. Quòd quidem inde procedit, quòd semper, quæ in eodem ordine constituta inferiora sunt, reuerentur superiora: quemadmodum plerique intuentes virorum imagines diuinorum, hoc ipso aspectu vereri solent turpe aliquid perpetrare. Vt autem summatim dicam, alia ad reuolutiones Solis correuoluuntur, sicut plantæ, quas diximus; alia figuram solarium radiorum quodammodo imitantur, vt palma, dactylus; alia igneam Solis naturam, vt laurus; alia aliud quiddam: videre sanè licet proprietates, quæ colliguntur in sole, passim distributas, in sequentibus in solari ordine constitutis, scilicet angelis, dęmonibus, animis, animalibus, plantis, atque lapidibus. Quocirca sacerdotij veteris autores, à rebus apparentibus superiorum virium cultum adinuenerunt, dum alia miscerent, alia purificarent. Miscebant autem plura inuicem, quia videbant simplicia nonnulla habere numinis proprietatem, non tamen singulatim sufficientem ad numinis illius aduocationem. Quamobrem ipsâ mediorum commixtione attrahebant supernos influxus, atque quod ipsi componendo vnũ ex multis conficiebant, assimilabant ipsi vni, quod est super multa, constituebantq; statuas ex materijs multis permistas. Odores quoque compositos colligentes arte in vnum diuina symbola, reddentesque vnum, tale, quale diuinum existit secũdum essentiam, comprehendens videlicet vires quã

plurimas: Quorum quidem diuisio vnamquamque debilitauit, mistio verò restituit in exemplaris ideam. Nonnunquam vero herba vna, vel lapis vnus ad diuinũ sufficit opus. Sufficit enim Cnebison, id est carduus, ad subitam numinis alicuius apparitionem, ad custodiam vero Laurus, Raccinum, id est genus virgulti spinosum, cæpa, squilla, corallus, adamas, iaspis; sed ad præsagium cor talpæ; ad purificationem vero, sulphur, & aqua marina. Ergo sacerdotes per mutuam rerum cognationem compassionemque conducebant in vnum, per repugnantiam expellebant, purificantes cum oportebat sulphure, atque asphalto, id est bitumine, aqua aspergentes marina: purificat etiam sulphur quidem propter odoris acumen: aqua vero marina propter igneam portionem. Et animalia Dijs in Deorum cultu congrua adhibebant, cæteraque similiter. Quamobrem ab ijs atque similibus recipientes, primùm potentias dæmonum cognouerunt, videlicet eas esse proximas rebus actionibusque naturalibus, atque per hæc naturalia, quibus propinquant, in præsentiam conuocarunt. Deinde à dæmonibus ad ipsas Deorum vires actionesque processerunt, partim quidem docentibus dæmonibus addiscentes, partim vero industria propria interpretantes cõuenientia symbola, in propriam Deorum intelligentiam ascendentes, ac denique posthabitis naturalibus rebus actionibusque, ac magna ex parte dæmonibus, in Deorum se consortium receperunt. Elucescit autem hæc sympathia & antipathia rerum maximè in inferiori tripertito Hecates regno; quod aptè per tria 6 capita Isidis, & tria vasa 5 quadrangula expresserunt. Hecatem enim cum Iside, Nephte, Teleuta, similibusque passim cõfundi, iam aliàs dictum est, & l. 3. fusè demonstratum; tria capita ponuntur, ad triformem huius subterranei dæmonis naturam indicandam; quæ pulchrè sanè, his verbis describit Psellus in Oracul. Zoroast. Τῶν δὲ ζωογόνων ἀρχῶν, ἡ μὲν ἀκρότης, ἑκάτη καλεῖται: ἡ δὲ μεσότης, ψυχὴ ἀρχικὴ, ἡ δὲ παράτασις, ἀρετὴ ἀρχική. εἰσὶ τὸ παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ ἀζωνοι ἑκάται, ὡς ἡ τριεκδότης, καὶ κωμὰς, καὶ ἡ ἐκκλυστική. hoc est, *Principiorum autem animalia procreantium summitas vocatur Hecate; medietas animæ inchoatiua; extremitas, virtus inchoatiua; sũt & apud illos Hecatæ Azoni, vti Triecdotis, Comas, & Ecclysticè.* Triecdotis dicitur, quod in terrestri mundo tripilci naturę, ei vitam largiendo, præsit, scilicet, naturæ sensitiuæ, vegetatiuæ, & minerali; Comas dicitur, quòd nutrimentum singulis veluti per receptacula quædã, venasque subterraneorum meatuum distributũ suppeditet. Ecclysticè dicitur; quod omnia dicta in se veluti in vtero quodam contineat, vndè & centrum omniũ influxuũ dicitur; in quo consona-dissonis mista, intentam à natura harmoniam conficiant; verbo hæc Isis seu Hecate, triformis Numinis signaculo insignita, si anagogicè, vti supra quoq; demõstrauimus, sumatur, eadẽ est, quod triforme Numen, quod & 3 capita indicant; quod dùm in terrestri mundo omnia in omnibus operatur, appositè sanè Hecate dicitur, ab innumera rerum varietate, quam ibì producit. Quibus Plutarchus subscribit, his verbis:

Est ergo Isis ea naturæ pars, quæ quasi fœminea, omnes in se recipit ortus, tanquam nutrix quædam & commune omnium receptaculum, à Platone dicta, à plerisq; alijs: Myrionymos, id est innumeris prædita nominibus; quod ratio eam in omnes formas

specief-

speciesq; vertat; cùm enim bonum intendat, & malum fugiat, sitque receptaculum, & subiectum vtriusq;, sua tamen sponte ad melius semper vergit, seque praebet implendam conserendamque defluxibus, & similitudinibus, quibus foeta & rebus gignendis apta gaudet & exultat. Hoc praeterea Isidis caput esse, Isidis statuae nullibì non in Romanis Gazophylacijs obuia satis testantur. Porrò cùm haec sympathica & antipathica rerum vis potissimum in [8] cęlo veluti vtero quodam seminaria sua recondita habeat, proindè apposité per [8] vulturem indicata, illius vis genitalis per sacros ritus in [9] barra Isiaca factos, [11] deuehitur in [10] Coelum lunare; [12] Genius verò Lunaris diuinâ in vegetabilia instructus potestate, in tres inferiores hylaeos [13] mũdos [14] duplici potens dominio, inq; [15] humidã naturam [16] benefico [17] influxu deriuat, ex quo [18] dominio, [19] tùm vita in rebus singulis, tùm ad boni prosecutionẽ, & ad malorũ fugam motus nascitur. Praetereà Genius Lunaris eodem dominio in humidam [23] naturam agens, vitam praebet, quae per mundanam baryn deriuatur in singula, [20] influxu [21] triformis Numinis vniuersali, per omnia mundi inferioris Hecates regni corpora, annuo spatio traducta, queis varietas illa [22] rerum in Mundo admirabilis efficitur. Hanc ob causam teste Plutarcho: *Lunam matrem mundi appellabant, propter naturam compositam & mixtam ex vtroque sexu, quibus cùm sit plena & praegnans ex Sole, iterum in aërem genitalia principia emittit.* Hinc [24,27,28] per periapta huius influxus viuifica, portãtibus [28] vita, prosperitas & desiderata felicitas communicatur. Singulorũ rationes mysticas non apponendas duxi, cùm omnia haec iam in praecedentibus fusè exposita sint. Solum hoc loco, quid Barys sit, exponere visum est. Barys itaque Aegyptiaca vox notat certum nauigij genus, cuiusmodi vulgares nostrae cymbae sunt; ex papyro, seu Loto spinoso confectũ; hâc enim, quoniã Isidem in traiectione Nili, dùm Typhonẽ fugeret, euasisse ferũt, hinc eam in numerũ sacrarum literarũ recensentes, per eam supremi Numinis motũ per humidum indicarũt; cui subindè supponunt Crocodilum, vti apud Eusebium est; meminit huius quoque Diodorus, Propertius, & Herodotus l. 2. vbi eius figuram exactè descriptam reperies; Iamblichus verò mysteria eius tradit lib. de mysterijs fol. 343. edit. Basil. Figura eius graphicè expressa videtur in tabula Bembina, & respondet huic nostrę. Sed de his fusè in dictę tabulae expositione. Nota quoque hanc non distingui à notâ hemisphaerij inferioris, nisi sistris & temonibus eidem impositis; cùm & figuram horizontis siuè hemisphaerij inferioris pariter à similitudine Scapham appellârint; vti suprà ex Diodoro, & Eusebio probatum fuit. Nihil igitur restat, nisi vt ideam totius discursus congruâ lectione supponamus.

Idealis Lectionis contextus.

Schematismus VI. Lateris tertij Occidentalis.

Hinc 1 Simpathia & 2 Antipathia rerum in 6 tribus Mundis hilæis, triplicique 6 Hecates, siuè Isidis regno 7 inferiori elucescit; 7 humidumque veluti in 8 cœlorum vtero actuatum, per sacram 9 barram, vegetabilium vehiculum attractum adductúq; omnia in pulchram harmoniã ex dissono-consonis conflatam coaptat. 12 Lunaris Genius trium Mundorum 13 illicium, 14 potestatem in 15 aquas adeptus, 16 benefico 17 influxu bipotens, 19 vitâ replet 23 baryn mundanam, quâ triformis 20 21 22 Numinis vis & efficacia per omnia Mundi corpora traducta, 22 varietatem rerum omnium efficit; hinc amuleta crucis 24 Tauticę, 25 circuli & 26 quadrati mystici; hinc sacri vasis 27 periapta 28 vitam hauriunt, quam omnibus ea portantibus communicant, & ad desideratam felicitatem perducunt.

INTERPRETATIO SCHEMATISMORVM

Lateris IV. Septentrionalis.

SCHEMATISMVS I.

Triformis Numinis influxum in Septentrionalem Mundi plagam exhibens, cuius explicationem vide fol. 448.

SCHEMATISMVS II.

Lateris IV. Septentrionalis.

IN hoc secundo Schematismo primo loco ponitur 1 sistrum quadruplex, 3 Fauissæ seu receptaculo sacri liquoris 4 annexum, cum figura 2 portæ sacræ; sequitur 4 quadratum cum 5 brachio extenso 4 capreolum stringente; cui succedit 6 serpens bicornis, duo 7 quadrata, binæ 8 pennæ cum thyrso 9 papyraceo, & 10 hydroschemate, & 11 binis 12 serpentibus, mediante 13 quadrato. Hoc demũ sequitur sacra tabula, cui includuntur 14 quadratum vrnæ Niloticæ impositum, cum figura aræ capreolis insignitæ, brachium 17 extensum cum 18 hydroschemate, & baculo 20 binodi; in fine denique Stellæ 19 figura, cum binis 20 Rhomboidibus, & quadrangulo; cui subduntur 26 noctua cum intermediante 21 brachio, claudunt Schematismum Sacerdotis 22 figura cum baculo, vas 23 Niloticum cum 24 lingua, & alio 26 vase, intra quod pyramidalis 25 figura deriuatur; quid singula indicent declaremus.

In hoc Septentrionali latere ponuntur quatuor 1 sistra 3 receptaculo sacri liquoris insistentia; cum 2 porta, idque summâ sanè ratione. Cum enim hæc plaga infesta sit Arimanijs, seu Typhonijs spiritibus tenebricosis; & humidæ naturæ, frigore adustiuo infestis, vtpotè in tenebrarum regno sedẽ suá figentibus. Rectè Boream Typhonis regnum esse dicũt, cui & vrsá dedicatam, Plutarchus docet; eiusq; allegoricam hanc rationẽ dicit esse, quod Osiris cum Nephte Typhonis vxore congrediatur, id est Nilus Osiridis effluxus ex Austro prolapsus, in Boreali termino cùm mari mixtus, omnẽ perdat fæcunditatem, vndè & symbolum id malorum, & Saturni lachrymam vocitantes, nautas, & marinis negotiationibus deditos, tanquam Typhonis filios odio summo persequebantur. Hanc itaque plagam dictis dè causis Typhoniam appellabant, spiritibus infestis plenam, quos, hoc sistrorum sono abactos; Aegyptum ab omni vi nociua immunem relinquere credebant.

Plutarchus Nam vt rectè Plutarchus; Est Arimania ista vis siuè Typhonia nihil aliud, quàm violenta quædam inhibitio, contrarietas, aut inuersio, quam aptè Aegyptiaca vocabula *Sith, Bebon, Smy*, significant: *Estque vis frigida & adustiua ex mari Aegypti Septentrionali ruens, quâ humor Aegypti, fæcundus, scilicet Osiridis affluxus Nilus contabescit.* Atque hanc vim Arimaniam in Borea residentem sistrorum arcana quadam ratione cõfectorũ strepitu sisti, & cohiberi; Orimazæam verò vim trahi, præsentemque sisti, certum putabant; vndè apposité receptaculo sacri liquoris illud insistit; præterea sistro indicabant, omnia naturalia quati, & motu indesinenti agitari, & si quandoque torpuerint, contabuerintque, excitari debere, cuius motus, ortûs rerum, Nili accessûs & recessûs, teste Plutarcho, symbolum erat. Et sistrum quidẽ superiori parte rotundum, quatuor potissimùm corpora, per quadruplex sistrum indicata, concuti monstrat. Nam quæ pars mundi ortui & obitui est obnoxia, ea continetur globo Lunæ, inquè eâ omnia mouentur ac mutantur, ratione quatuor elementorum, puta ignis, terræ, aquæ & aëris; quę totidem ferè verbis Plutarchus recitat, quem fusè citamus in hierogrammatismo sistri, vbi & figuram eius mysticam vnà cum varijs sistrorum schematis suo tempore contemplare. Hinc Isidis sistrum portare solebant, dùm Sacerdotes caluitie insignes, lineis vestibus, sistrisque instructi sacra peragebãt, teste Martiali: *Linigeri fugiunt calui sistrataque turba.*

Systri rationes mysticæ.

4. Elementorum agitatio per systrum notatur. Sistris itaque quatuor elementorum agitatio, & Typhoniæ violentiæ cohibitio aptè monstratur, ex huius enim soni virtute, Typhone profligato, Numen beneficum per 5 brachium notatum excitatur ad 6 vitam inferiori 4 mundo concedendam, quam auferre moliebatur Arimania è Boreali mari profusa vis; hoc præterea mundi 7 elementares agitati, 8 ventorumque noxia vis dissipata, rerum 9 necessariarum copia conceditur, quæ per duo quadrata, binas pennas & thyrsum papyraceum aptè indicantur. Humido 10 quoque elemento, Arimaniâ vi inimicâ dissipatâ, duplex vita cęlestis & elementaris conceditur, quæ per 10 hydroschema, duos serpentes cum intermedio quadrato indicantur. Sono præterea sistri, Sacerdotes ad diuinationis opera perficienda, variè afflari credebant. Quæ pulchrè more suo explicat Iamblichus his verbis fol. 234. edit. Bas. *Varijs Deorum ordinibus respondent in mundo variæ motionum species, certæque certis. Ex his verò variæ profluũt melodiæ, quæ congruunt similiter per suos quæque motus certis ordine Dijs, principijs motionum. Hi cùm vbique sint, & sua potissimum suis impertiant, sonis & melodijs sibi præcipuè congruentibus adsunt præcipuè, nostrisque spiritibus, per eas affectis se insinuantes occupant hominem, suaque mox eßentiâ & potestate penitùs conuertunt.*

Sequitur modò sacra tabula siuè Amuletum prophylacticum, in quo primò 24 vrna Nilotica cum quadrato superimposito, elementaris humidi symbolo, quod sequitur 15 ara cum 16 capreolis, & 17 brachio extenso, 18 hydroschemate, sceptro 20 binodi, 19 stella, binis 20 Rhomboidibus & quadrangulo; per aram capreolis instructam indicant, ritibus sacris Numen bene-

nefi-

neficum & duplici in aquas dominio potens, continuò sollicitandum, attrahendumque, per influxum [19] stellæ appropriatæ, ad fęcundam agrorum [22] irrigationem, [16] acceptabiliumque prouentum procreandum; quæ omnia varijs sensibus, vel ad corporeis, vel menti insitis necessitatibus subueniendũ scatent. Hoc enim amuleto sacro omnia infausta, & infelicia profligari credebant, quod indicant per [26] noctuam, quam [21] brachium extensum transuersum veluti prohibere nititur; & quoniam nemo sola sacræ tabulæ gestatione voti sui compos fit, nisi accedat castimonia vitæ, & sapientiæ studiũ, quibus vti sibi similibus rebus, Numen vnicè ad subueniendum attrahitur, hinc [22] sacerdotes ad influxum superni Numinis in [23] lympham deriuandum, lingua [24] & corde, continuò id sollicitabant: Hinc ponitur [22] Sacerdos nudus, pennâ capiti impositâ, brachio demisso, manuque contracta, alterâ baculum gerens; per pennam sublimitatẽ contemplationis; per brachiũ contractâ manu, efficaciam in operando; per corporis nuditatem, animum ab omni terrenæ corruptionis labe immunem; per baculum denique dominium, quod in res, quas poscebat hoc pacto, obtinebat, indicabant; per [24] linguã, precum assiduitas, hymnorumq; recitatio, per [23] vrnam denique, humorem supernum in infernum cęlitus deriuari, signabatur, quæ aptè per [23] vrnam superiorem, & per [25] pyramidalem figuram, quæ in [26] vrnã inferiorem deriuabatur, exprimuntur. Vides igitur ad attractionẽ Numinis Geniorumque in hoc præsenti Schematismo tria cumprimis requiri, primò aduersarum potestatum per sonum sistrorum, (ob rationes mysticas, quibus istiusmodi instrumentum constat,) profligationem; Secundò amuletum sacræ tabulæ, quo contra easdem, munirentur; Tertiò denique per cerimonias sacras ritusque, vti & actiones Dijs beneplacitas; cuiusmodi sũt sapientiæ studium, castimonia vitæ, & efficacia in operando; his enim mũdanus spiritus ad benefaciendum, malumq; auertendum vnicè attrahi credebatur. Sed apponamus Lectionem.

Idealis

Obelisc. Latus IV. Septent.

Idealis Lectionis Contextus.

1 Sistrorum sacro sono porta 2 magna aperitur ad 3 receptaculum affluxûs sacri liquoris.

Numen 5 beneficum excitatur ad 4 agrorum vegetabilium abũdantiam, vti & 6 vitam rebus cõcedendam.

Mundi 7 terrestres & 9 aërei typhonijs impressionibus fęti, sistri sono purgati, rerum 9 necessariarum vsum præbent.

10 Humido 11 vita 12 vtriusque Mundi elementaris 13 conceditur.

Sacræ tabulæ amuletum sequitur.

Humidum 14 elementare, 15 sacris ritib9 & cerimonijs præuijs 19 vegetalis naturæ copiam, 17 benefici Numinis, 18 aquarum præsidio 20 bipotẽtis liberalitate, per 19 stellam 10 conuenientem; ad 20 agrorum fæcunditatẽ attrahitur.

Cuius ope & protectione 26 infaustæ pernitiosæque potestates 21 cohibentur domanturque.

22 Sacrorum mysticorum præses in sacris sapiens, promptus, efficax, castus, dominio potens efficitur, corde & linguâ consonis, sacro 23 liquore cęlitus perfusus, 25 spiritus Mundani influxum hisce pręuijs operationibus participat. Quod etiam consequitur per sequentis tabulę sacrę amuletum.

SCHE-

Schematismus II. Lateris quarti Septentrionalis.

SCHEMATISMVS III.

Lateris quarti Septentrionalis.

IN hoc Schematiſmo primo loco occurrit Tabula ſacra, cui includuntur [1] ſerpens, duæ 2 pennæ, brachium 3 extenſum cum baculo 4 binodi, quibus ſubditur 5 ſtella cum quadrato, poſt ſacram tabulam ſequitur 6 cornucopię cũ 7 ſeptẽ quadratulis; deindè Ala [18] quadrizonia, ſimulacrũ 9 Mõphta, cum Iynge, quæ inſidet [11] ſphæroidi; ſequitur hæc [12] Horus cum [13] ſphæroide, & [14] retinaculi figura; Aſpis [15] erectus, cum Accipitris [16] dormientis figura, quæ inſident [21, 22] ſegmentis; quæ ſequuntur [17] vrna Nilotica, [18] decuſſis, cum [19] aſtroſcopio; claudit agmen ſymbolorum, brachium [20] extenſum cum [23] capreolo in manu, ſed quid ſymbolorum contextus ſibi velit, videamus.

Sacrę tabulæ figura quid ſignificet, & quam rationem myſticam habeat, in præcedentibus paſſim indicatum declaratumq; fuit, tum ex lectione paulò poſt ponenda patebit. Sequitur 6 cornucopiæ cum ſeptem 7 quadratulis, quibus indicantur ſeptem manſiones ſeptem Mundi præſidum; tot enim mundos corporeos cum tot præſidibus Zoroaſtræa ſchola conſtituebat, Pſello teſte, qui in Zoroaſtris oracula commentans, ſic ait: ἑπτὰ φασὶ σωματικοὺς κόσμους, ἐμπύριον ἕνα καὶ πρῶτον, καὶ τρεῖς μετ' αὐτὸν αἰθερίους, ἔπειτα τρεῖς ὑλαίους. *Septem dicunt corporeos mũdos, empyreum vnũ & primũ, & deindè tres æthereos, & poſteà tres hylæos, ſiue materiales*. Reſpondentque 7. planetarum circulis, quos ipſi mundos pariter vocant; quorum prior empyreus aptè Soli, ob igneam virtutem qua pollet, reliqui reliquis 6. planetis congruunt, quorum 3. ſuperiores, ætherei, 3. inferiores ob ſimilitudinem quandam & vicinitatem, quam ad elementarem obtinent, hylæi hoc eſt materiales mundi vocantur; de quibus Triſmegiſtus in Pymandro fol. 24. *Septem deinceps fabricauit gubernatores, qui circulis mundum ſenſibilem ampleƈtuntur, eorumque diſpoſitio fatum dicitur*; & fol. 42. *Sol DEVS Deorum celeſtium præſtantiſſimus; ſoli celites reliqui veluti principi regique parent. &c.* Per has itaque alibi citatos pręſides veluti ex cornu quodam copię, tota rerum diſpenſandarum ratio in inferiores hylęos mundos deriuatur, qui aptè per ſuppoſitam cornui copię alã quadrizoniam indicantur: Nam vt rectè ſupra ex Platone apud Plut. oſtenſum fuit, erat ala ſymbolum impetũs diuinę intelligentię, quę amore inſtimulata ſeſe materialibus indit mundis, in generationem rerum lapſa: hoſce quatuor mundos hylæos, igneum, aërium, aqueum, terreſtrem indicat ala 4 zonis diſtincta; in pyramidis formã effingitur, vt indicaretur, ex apice veluti centro diuinitatis in amplitudinem rerum materialium motum eius procedere, varietas alæ diuerſicolor oſtendit entium, quæ motu producit, diuerſitatem; ala denique ponitur, vt celeritas & promptitudo, qua omnia in-

ferioris mundi corpora peruadit, ſignetur. Hinc appoſitè ſanè infra alam poſuerunt, Iyngem, dictæ intelligentiæ omnia peruadentis ſymbolum, quam Pſellus mentem νοητὴν, id eſt intelligibilem vocat, procedentem ex mente paternâ; ſed audiamus Pſellum: *Sunt autem potentiæ quædam poſt fundū paternum è tribus vnitatibus compoſitæ, quæ intelligunt, per paternam mentem, quæ cauſa illarum in vnitatis forma ſibi ipſi repræſentatam exhibet.* Porrò hæc Iynx è regione aliud ſimulachrum appoſitum habet, in nomen Mophta tranſformatum, quod humidæ naturæ præſidem notat, habet is hydriam, ſeu vas Niloticum, aut modium in capite, ad indicandum ſubiectum principale, in quod dictorum mundorum præſides per Sphyngem ſiue Iyngem agunt, eſſe humorem; cuius præſes & diſpenſator Mophta eſt, & quia cum Serapi & Plutone ferè confunditur, hinc cum modio, ſeu vrna in capite eū veteres finxiſſe, Seruius author eſt; Habemus igitur quomodo 7. præſides mundi, per Iyngem in quadriparritum elementarem mūdum agant; ſequitur vt quomodo intelligentia diuina per Iyngen indicata, per omnia mundi corpora, à ſupremo Numine hauſtam vim diſtribuat, & quinam inde effectus reſultent. Cum itaque Iyngi ratio omnium, qua de mūdo diſponat, inſit, hinc aptè cycloidi quod paſſim cælorum ſymbolū dicimus, imponitur.

Ad indicandum primas paternæ mentis rationes cælo inſitas, per quas deindè in mundum ſenſibilem, id eſt,[12] Horum trizonium, veluti cælorum [14] retinaculum quoddam, indè in inferiora deriuentur. Nam vt rectè Plutarchus, dicitur Horus nunc Solis ſenſibilis motus, nunc mundus terreſtris, nunc aeris omnia ambientis tēperies, proindè hiſce aptè per collū trizoniū indicatis; hinc inter duos cycloides medius ponitur, quod ſuperiora inferioribus aptè temperet, & colliget, quòd per [14] retinaculū innuitur. Quoniā verò mundus nihil proficit, niſi ratione omnium prouidente & viuificante, ſingula in fines ſuos dirigātur, hinc vitalis ille [15] vniuerſi ſpiritus Agathodæmon ſupremus [16] Oſirin veluti ad abditas virtutes in lucē efferendas instimulat; qui ſi dormierit, omnia in inferiori mūdo, per [21, 22] ſegmēta quibus inſident, notato, ſqualore & tabe quadam conficiuntur; vigilante verò eò omnia gaudio & lætitia cum ſumma vbertate tripudiare, teſte Euſebio, ſpectantur, quod aptè per [15] aſpidem erectum & ſquamis gyriſq; illuſtrem, vti & per [16] accipitrem ſub figura volucris dormientis expreſſum indicarūt, de quibus cum in præcedentibus actum ſit fuſius, ad ea Lectorem remittimus. Sequitur vrna [17] Nilotica cum [18] decuſſi & [19] quadrante aſtrologico & brachio [20] extenſo manu [23] capreolum ſtringente, quibus figmentis indicant, humorem ſacrum, in quem dicti mundorum præſides influunt, beneficam tandem rerum omnium abundantiam conferre. Influxus indicatur per [18] decuſſim ex binis pyramidibus compoſitam, veluti X, quarum vna recta influxum actiuum; altera inuerſa paſſiuum indicat; denarius autem naſcitur ex ſeptem præſidibus & Iynge ex tribus vnitatibus compoſita, quo totum completur; decuſſin autem, ſiue duas lineas decuſſatim ſe

inter-

interſecantes, denarium indicare, Horus aperte docet, l.3 c.28. his verbis: γραμμὴ ὀρθὴ μία, ἅμα γραμμῇ ἐπιτεταμμένῃ, ἢ χίασμα, ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδας σημαίνουσι. *Recta linea ſimul cum altera inflexa ſuper alteram, vel decuſſis vel decem lineas planas indicabant* ſed hæc fuſius f.385. explicauimus 19 Aſtroſcopium autem tum in vſu fuiſſe, oſtendit tabula Bembina, vbi paſſim hunc cum gradibus delineatum deprehendes, indicabantque induſtriam aſtrologicam ad omnia ritè conficienda, & ad dictos genios propitiandos, accedere debere. Exhibita itaque ſacra tabula, iam effectus eius per concatenatorum Numinum attractum exhibent; ac primo quidem indicant, ſacrâ hâc tabula in ſacris cerimonijs cum fiducia, & ſingulari præparatione adhibita, ſeptem Mundi principes, ſeptem cœleſtium manſionum præſides ad influxus ſui copiam in quadrizoniam Mundi elementaris faciem deriuandam inſtimulari; Quia verò hi influxus nihil præſtarent, niſi ij primo Momphtæ eorundem Tutori, ac diſpenſatori committerentur; Hic enim cooperante Iynge, rerum in diuina prouidentia latentium diſpoſitrice è cœlis deriuatos, in totam ſenſibilis Mundi faciem, quam Hori caput veluti vinculum quoddam ſuperiorem inferiori mundo connectens, indicat, communibus Numinum ſuffragijs diſtribuit, in eo actuat, & ad varietatem rerum ſumma concordia diſponit. Quia verò Oſiris humore mundano obrutus, quandoque veluti obtorpeſcit, hinc igneus Agathodæmon ad eum excitandum deputatus eſt, qui humoris exceſſiui copiam, quo ſeminalium rerũ penuaria quodammodo ſuffocantur, æſtu ſuo, conſumpto humore ſolari ſuperfluo, eum ad temperiem redigit; atque veluti à torpore ad vigilantiam deducit; quo facto humidum quadripartitæ mundi elementaris plagæ proportionatè diſtributum, aſtrologico quoque artificio adhibito, rerum omnium abundantiam confert. Quod ſi quiſpiam putet, hunc contextum eſſe arbitrarium, eum conuincet continuò Iamblichus, qui expreſſe dicit ſacrarum literarum contextum eſſe ſecundum concatenatas rationes ideales ſummo ingenio à ſacerdotibus inſtitutas.

Anacephalæoſis ſiue recapitulatio totius Schematiſmi.

Idealis discursus Lectio.

Sacræ Tabulæ expositio.

In vitam 1 animatur aërea 2 substantia; benefici 3 Numinis præsidio geminato, 5 astralis influxus elementari mũdo conceditur.

Effectus Sacræ Tabulæ, siuè Amuleti.

E septem corporeorum mundorum 7 præsidum mansionibus, veluti à 6 cornucopia, quatuor 18 aëreæ Zonæ bonis omnibus replentur; in 9 simulacrum Monphtæ sacro ritu & cerimonijs analogis, 10 Iynx, 11 cœlorum intelligentia; vnà cum 12 Horo, 13 cœlorum 14 retinaculo attrahitur; 15 Agathodæmon magnus Osiris excitatur, qui si 16 dormierit, omnia torpescunt in 21 inferioribus, 15 eo verò vigile omnia 22 inferiora, 15 luce & calore replentur; deniq; Sacro 17 humore, 18 influxu 19 astrologico deducto, 20 benefica 23 abundantia rebus omnibus confertur.

Schematismus III. Lateris IV. Septentrionalis.

SCHEMATISMVS IV.

Lateris IV. Septentrionalis.

PRimo loco occurrunt tria 1 quadrangula, sub quibus vrceus in cucurbitosum corpus protuberans, cum 2 vrna Nilotica & segmento, deindè 3 malleus cum subiecto 6 Septo quod decem perpendicularibus lineis interstinctũ, & 28 gradibus, 14 ab vtroq; latere instructum est. Sequuntur tres 5 serpentes bicornes, cum cruce 7 circulo inscripta, & 8 harpagone, quem sequitur 9 accipiter sacro 10 crateri insidens, postea alius 12 accipiter 13 sphęroidi insidens, quem præcedit 11 quadrangulum oblongum in formam portæ. Succedunt hisce 14 duo 15 Leonina simulacra sacro velamine vestita, cum 16 decusse, & brachio 17 extenso, capreolum manu stringente; deindè sceptrum 19 oculatum cum 20 globo infra, & tribus 21, 22, 23 quadrágulis intermediante capite 22 Ibidis, quibus subiungitur 24 segmentum in formam scaphæ cum serpente 25 amphisbæna. Sequitur 29 Barys nauigiũ 26, 27, 28 sistris hinc inde, in medio ansatâ cruce instructũ, cui denique supponitur 31 Isis mystagoga, cum 30 harpagone & figura 13 Hori, baculo cucuphomorpho intra portam consistentis, quid singula indicent, ostendamus. *Declaratio figurarum in Iconis. IV. contentarum*

Tria 1 quadrangula tres mundos elementares, in quos 2 humoris copiá demissam vnâ cum segmento circulari, indicant; sequitur malleus 3 Isidis, malleus simul & clauis, quâ post cerimonias certorum pulsuum, teste Hecateo, quem alibi citauimus, aperitur 6 septum bouis Mneuij siuè Apidis. Quid verò hoc Septum Apidis fuerit, & quibus mysticis rationibus insignitum, videamus. Strabo & Ammianus Marcellinus aiunt, Bouë Mneuium in septo quodam enutritum, hunc Mneuium Bouem Lunæ fuisse dicatum, in Hierogrammatismo Bouis variè ostensum fuit, vbi & maculas signaque vsque ad 29, quibus periodicum Lunæ motum indicabant, expressimus. Cùm itaque tot ac tantis symbolis Lunæ congruis vaccam adornarent, Septum vtpotè habitaculum eius, eodem symbolorum apparatu insigniebant; quod & in album hyeroglyphicorum recipere, vti & omnem aliam sacram suppellectilem non sunt dedignati, cuiusmodi tùm hic, tùm alibi pictum reperitur, vt suo loco & tempore ostendetur. Septum erat quadrangulum denis trabibus terræ infixis constitutum, vtrinque quatuordecim ordine serratum dentibus; per Vaccam itaque, vt dixi, Lunam, per septum quadrangulum, Mundum elementarem, per denas trabes perpendiculariter descendentes, Lunæ in decem elementaris mundi entium gradus, influxum indicabant. Quatuor gradus entium sunt primò, quatuor elementa simplicia, deindè sex entium gradus ex eorundem mistione compositorum gradus, cuiusmodi sunt volucria, aquatilia, quadrupedia, insecta, vegetabilia & mineralia. In hæc omnia Luna cùm vim suam influat, haud *Bos Mneuius quid? Mystica Septi Apidis descriptio.*

sine

ſine ratione Septum decem lineis normalibus expreſſerũt; prçtereà vt oſtenderent, influxu menſtruo Lunam omnia ſibi ſubiecta perficere, hinc extremas trabes veluti 14. dẽtibus vtrinq; exaſperarũt, quæ ſimul iuncta dant 28. exprimuntq; periodicum Lunaris motûs numerum, quo à Solis Syzigia cõtinuo 14. dierum incremento facto vſque ad plenitudinem perfectam progreditur, & hinc continuo decremento 14. dierum facto ad concupitum Solem reuertitur, quod aptè per 14. dentes extremis trabibus infixos veluti gradibus quibuſdam indicarunt; aperiebatur autem malleo & claue ſimul, ſub forma characteris Tautici, ſiue crucis anſatæ conſtructa, vt hic apparet. Ex hoc enim myſtico apparatu & cerimonijs, triplici mundo 5 triplicem vitam, in quadripartitam 7 mundi plagam diffuſam, omnibus 8 infauſtis & pernitioſis poteſtatibus eliminatis expulſiſque, 10 Craterem 9 Solis ſupernæ virtutis copiâ repleri, quæ omnia per 3. ſerpentes, circulum cruciatum, harpagonem, accipitrem crateri inſidentem correſpondentibus numeris ſignata indicantur.

12 Accipiter ſphæroidi inſidens, quem præcedit portæ 11 quadrangularis figura, indicat Oſiridem cœleſtem 11 portam elementorum aperire, per quam 14.15 Momphta vterque ſacro cultu placatus, influxum in decem entium genera factum, fœcunda & benefica vi ſua cõpleat; cum verò Mophtæ conatus inualidus ſit, niſi accedat 19 oculus cœleſtis Oſiris & 23 Iſis aſſeclarum Solis & Lunæ Geniorum auxiliarium; Nam hi in 20 Orbem abeuntes, 21 trium 22 anni 23 temporum differentiam conſtituentes, dum duodecies annuo ſpatio iunguntur conſequenter in inferiori mundo vitam omnibus largiũtur, quæ pulchrè expreſſa cernũtur per 19 oculatũ ſceptrũ cũ 20 globo, cui immediatè infra Ibidis 22 caput ponitur, quod duodenam Solis & Lunæ coniunctionem indicat, vt & per tria quadrilatera 21, 22, 23 tria anni tempora, per duodecim latera in tribus quadrilateris eluceſcentia duodecim menſes, quibus duodeno Solis & Lunæ congreſſu tres elementares mundi, aëreus, aqueus & terreſtris ijſdem quadrilateris indicati, vitam 25 duplicem, vraniam & hylæam hauriunt, quæ duplex vita aptè per 25 amphisbænam indicatur, bino capite conſpicuam. Per hunc quoque congreſſum Lunæ-Solarem 29 barys mundana 26, 28 ſiſtris, ad noxiam vim propulſandam inſtructa, ſalutifero quoque Tautici characteris ſiue anſatæ 27 Crucis beneficio, quem ipſi ſcaturientes ex ea riuuli demonſtrant, in omnia influente, in ſacra ſimulacra Iſidis, hoc eſt Iſidis regnum inferunt, & in vniuerſam Hori mundanam domum. Statuâ Iſidem 30 referunt, tutulo, 31 binis ſerpentibus, binis alis cum globo intermedio inſigni, quorum ſignificationem alibi ſuprà aſſignauimus; ſiſtrum manu tenet ipſi ſolitum, ad Nili tutelam ſignificandam, harpagonem adiunctum habet, ad malorum propulſationem monſtrandam. Situ nominis ſui literas exhibet; quo ſimul mõſtrat, ſub hac formam ad ſe propitiandam coli debere, & iuxtà hanc Sacerdotum operationes perficiendas eſſe. Sequitur figura quadrangula, in-

tra

tra quam, puer 31 nudus manu tenet baculum ansatæ crucis figurâ, vt & capite vpupæ conspicuum; per portam quadrangulam Mundus elementaris, per puerum portæ insistentem, teste Plutarcho, Horus siue spiritus mundanus, per pedes discretos occultus eiusdem motus in omnia; per baculum denique πολύμορφον varietas rerum, quam motu suo in mundanæ domus Oeconomia efficit, indicatur. Sed hanc figuram libro tertio fusius explicatam considera. Volebant igitur toto hoc Schematismo indicare, ceremoniosâ hâc, per malleum clauiformem, sacri Septi facta apertione, hoc est cælestis Mundi, Osiridis, & Isidis habitaculo, cœlestem siue diuinum humorem descendere, vitam triplicem in calido humido consistentem, in quadruplicem cęlestis Mundi plagam diffundi (vbi nota Circulum cui crux inscripta sit, in cardines cælestes; decussin verò hanc X in terrestres influxum denotare) Osirin verò sacrum, cui insidet, craterem ab omni violenta potestate cohibere & custodire; Iterum Osiri hôc cælestium præside portam hylæam aperiri, & curam in vlteriora committi Momphtæ, cuius proprium est, humorem ad generationis negotium destinatum actuare, actuatumque influxu quadripartito, & beneuolentia largiflua quatuor cardinibus terrestribus ad vegetabilium abundantiam distribuere. Quia verò hæc sine cooperatione Solis & Lunæ fieri nequibant, hinc cælestis oculus Osiris & Isis ibiaca cœlestes orbes annuo spatio obeuntes humidum per tria anni tempora in tres inferiores Mundos hylæos prouido deriuant motu in inferioris Mundi hemisphærium, & hinc vitam in calido & humido cōsistentem, in baryn inferioris Mundi, per humidum genitale rerum, occulto Numinis motu promotam, ad vbertatem & incrementum efficiunt Quia verò Dij nisi analogis sibi rebus mysticis allecti, tergiuersantur; huius arcani sacerdotes conscij, arte sacra iam instructi; certis anni temporibus, Bary crucibus ansatis, sistrisque instructa, Nilum peruagantes varijs cerimonijs sistrorumque strepitu Numina concatenata ad id quod petebant, id est; fæcundum humorem rerum omnium principium obtinendum, sollicitabant; & vt dictę cerimoniæ maioris essent efficaciæ, & contra aduersas potestates tutiores forent, statuam mysticam Isidis nili hoc est Mundani humoris præsidis, vti & Hori qui sensibilis mundus est, arcana quadam ratione, tutulis, sistris, sceptris similibusque adornatam circumferebant quibus quidem peractis, omnem sibi faustum ac secundum rerum euentum spondebant; vti ex sequenti Lectione patebit.

Idealis

Idealis Lectionis Contextus.

1 Tribus Mundis Elementaribus 2 humor conceditur; per malleũ 3 Isiacum, secundum 6 septum Bouis Mneuij, 6 ad menstruum, Lunæ curriculum constitutum aperitur; vndè vita 5 triplex triplici Mundo, in res 7 quadruplici Mundi plagæ subiectas, 8 perniciosis qualitatibus expulsis, in 9 Solis, siue Osiris [10] craterẽ infunditur; hic verò Osiris [2] cęlestis accepta potestate, [11] portã aperit mũdanam Momphtæ [15] superiori & [14] inferiori; 14 qui præuio sacro ritu cultus quadripartito [16] influxu [17] beneficâ omnia [18] abũdãtiâ replet, & seruat, id est, quando sol peruenerit ad Leonis mansionem, abundantia rerũ ex Nili incremento conceditur, sacro ritu proindè celebrandus. Prætereà Numen, omnia, intuens, [19] oculus cœlestis sol in [20] orbem abiens, tres [21] Mundos [22, 23] elementares, iuxta tripartitorum trium anni temporũ (quibus singulis quadrimestri bus quatuor, & perpetuo cursus annui spatio 23 lunę duodecie coiungitur) rationẽ 24 inferiora fœcũdat. Hinc sacerdotes [26] influxũ hunc [27] triplicem [28] per mundanæ machin æ humidum diffusum, Bary [29] sacra vecti, systris [26, 28] & [27] cruce ansata co tra omnem aduersam vim securi, ad se deriuant; deniq; simulacra 3 Isidis & [31] Hori Tutelarium [30] Numinum mysticis [31] symbolis [31] instituta; vim cœlitùs in se deriuatam portantibus colentibusque felicitatem pollicentur desideratam.

Schematismus IV. Lateris quarti Septentrionalis.

SCHEMATISMVS V.

Lateris quarti Septentrionalis.

VSV comparatum fuit Aegyptijs, vt iſtius Numinis, cuius beneficia cognoſcerent, benignam præſentiam mox ſacris ritibus & cerimonijs inuocare, & attrahere omnibus modis ſtuderint; Cùm itaque in præcedentibus de ſpiritus mundani effectibus actum ſit, hoc loco 1 ſtatuam apponunt; ritus in eo ſiſtendo, quod fit per Sacerdotis habitum in formam nominis Mõphta transformati, exhibẽt; baculũ in manu tenet, ad dominiũ, quod in Genios per ſacra acquirit, notãdũ; ſequuntur ſacra amuleta 2 cucurbita, quam clauam Momphtæ vocant, penna 3 accipitris, quam Oſiridis motum dicebant, cum amuleto 4 ſacræ vrnæ, quam collo appendebant, & vt oſtenderent hiſce ſacris periaptis ſpiritum mundanum prouocari; prædicta amuleta denuò ponunt, cum 6 penna, & globo 7 ſerpente fæto & ſubiecto 9 quadrangulo, inferioris mundi ſymbolo, vt oſtenderent ſpiritum mundanum non obſecundare, niſi per contemplationem, mentiſque motum, & aquam Nili ſupramundani, quibus animus purificatus expiatusq; veluti ad ſupernos influxus quadantenus aptatur, & capax redditur. Hæc ſequitur papilio 10 δρακοντόμορφος, Genij polymorphi ſymbolum, quibus volebant ſignificare ſpiritum mundanum, de quo paulò antè diximus, potiſſimum ſeſe in Polymorpho Genio, hoc eſt, in varietate rerum exercere, huius ſi quidem virtute 11 terreſtris Mundus innumeris formis imbutus, vti Schematiſmo II. Lat. II. declarauimus, ſplendeſcit; quia tamen tota hæc poteſtas in inferiores Mundos hylæos à ſupremo triformi Numine, & à ſuperioribus mundis eſt, hinc aptè ſuppoſuerunt inter duos baculos 12 tres globos, cui ſuccedunt tria 13 quadrangula cum ſcaleno 14 rectangulo, quæ notant, rerum in tribus Mundis hylæis generationem, nonniſi à ſupremo Numine in generationis ſphæram lapſo, mediante ſpiritu mundano, & Polymorpho Genio profluere. Sequitur 15 canis prono corpore recubans, quem alibi Anubim declarauimus, fidum rerum inferiorum Iſidi ſiuè Hecatæ commiſſarum cuſtodem; cuius officium eſt, non tantùm fidâ cuſtodia res progenitas conſeruare, ſed & fatum trium dictorum Mundorũ eſſe, & in ijs vniuſcuiuſque rei proprium, cùm per aſtrologicas impreſſiones, magicaſque operationes, tùm per ſomnia, auguria, cæteraſque diuinationes & ominum ſpecies, quorum ipſe Author eſt, contra aduerſa docere; quæ omnia per canis figuram, per lanceæ ferrum, per tres 17 Stellas indicantur, vndè ſummis honoribus, quos illi exhibendos, ſacrum 18 feretrum monſtrat, perpetuò colendus eſt. Præterea ad dicta maiori efficacia conſequenda, aliud apponunt amuletum ſacræ tabulę inſcriptum, cuius ſymbo-

Figura Mophta.

Cucurbita. Penna vas niloticum an latum.

Papilio δρακοντόμορφος.

Canis recubantis ſymbolum.

bola cum iam sæpè explicauerimus, & ex sequenti Lectione pateant, ijs immorari noluimus. Sed vt dicta melius intelligantur; nota 1 figuram Momphta repræsentare, siue Numen quod actu omnia percurrat; Aspis quem capite gerit indicat, vitâ id omnia animare, dominio in omnia potens, 4 humidumq; 3 perclauam Osiris solidare. Hic Momphta, quando pro stratus videtur, vt in Schematismo II Lateris I. numero 14. signatur, quid sacerdotes in eodem attrahendo facere oporteat, indicat; subinde quoq; pendulus quasi in aëre videtur; vt in Schematismo III. Lat.I. figura 17; & hâc figura notat dominium absolutum in aqueam substantiam; Quando verò sub forma capitis Leonini, aut figura leonis incubantis videtur, indicat incrementi Nilotici præsidium; quæ omnia hoc loco declarare volui, nè in æquiuocatione nominis, & figurâ Momphtæ confundereris; Momphta vel Mophta dicitur, a ⲙⲱⲟⲩ & ⲫϯ, vel à ⲙⲱⲟⲩⲛ & ⲫϯ, quorum illud Aegyptiacè aquas, hoc Deum significat, quasi diceres Deum aquarum, vel humidæ substantiæ Numen, & respondet Neptuno, quasi diceres Mephtuno. Hisce itaque in sacrificijs, cucurbitâ in formam clauæ, vrnâ Niloticâ vel collo, vel manibus pendulâ, cum penna in capite, eius in mundana Oeconomia officia exprimebant. Numine enim mediâte, hoc pactosollicitato, Supremum mundi Spiritum inferioribus mistum πολύμορφον fieri, vel quod idem est, triforme Numen ex tribus superioribus sibi vicinis Mundis in tres hylæos mundos id est, generationis Sphærá lapsum, ibidem tanquã in Morphei regno omnia moderari putabãt. Vbi Anubis fidelis dicti Numinis minister vigilans, malignã vim Typhoniá, per lanceę ferrum indicatam interimit. Nam vt rectè Plutarchus ostendit, solebant Aegyptij Numen hoc in Hermopoli, hoc est, Mercurij ciuitate, per hominem lancea Hippopotamum, id est, Typhonem transfigentem exhibere; cuius rationes fusè explicatas, vide fol. 465. præterea hoc Numen sub forma canis circumire, homines astrologiam docere, per diuinationes, & somnia, varia hominibus euentura nunciare; proinde peculiari studio, & cura in Comasiarũ solennitate tanquam diuinum quiddam, & sapientis orationis pręsidem coli solitum. Quoniam verò dicta concatenata Numina non facilè obsecundare vocitantibus sciebant, hinc sacram tabulam sequentem ordinabant, in qua Accipiter cũ capreolo in cuius rostro herba, quod hieraciũ ego interpretor, triangulum cum Sphæroide, & Leonis recubantis figura spectantur; queis indicabant, Sùpremũ Osirin vegetabilis naturæ præsidem; qui vti genitalia principia cælis inspergit, ita hæc in Mophtæ regnum indè deriuata actuataque desideratam felicitatem concedere, & hisce mediantibus Numinibus reliquam Numinum concatenatorum turbam, sub triformis Numinis præsidio, facilè se sistere, vt ex consequenti Lectione patet.

Anacephalæosis dictorum.

Ideali

Idealis contextus Lectio.

1 Sacrificans quoq; sacro ornatu, baculo, claua 2 Mophtæ, 3 pluma Osiris, & sacri 4 liquoris amuleto instructus sit.

Nam 5 6 hisce 8 spiritus 7 mundanus in Elementarem 9 Mundum deriuatur, 10 πολύμορφος, siue in omnem formam 10 transmutatus rerum inferiorum.

12 Triforme Numē è 12 tribus Mundis supernis in 13 Elementares, siue 14 generationis sphęram lapsum. 15 Anubin constituit sacrum vigilem 16 cælestium, & 17 astrologicæ impressionis 18 vectorem & latorem omni honore 18 colendum, 19 sacrum verò & 20 sapienter institutum amuletum hoc est.

Sacra Tabula periapton exhibens.

20 Osiris 21 fæcunditatis & totius vegetationis author est, cuius 22 generationis facultatem e 23 cœlo in suū Regnum Sacer 24 Mophta trahit;

Schematismus V. Lateris IV. Septentrionalis.

SCHEMATISMVS VI.

Lateris quarti Septentrionalis.

IN hoc Schematiſmo ſequitur Tabulam ſacram figura myſtagoga ſub ſitu [1] hominis ſedentis, quam ſequitur globus [3] ſerpentiferum [4] quadrangulo, deindè [5] crater cum tribus differentis [6] [7] [8] figuræ Tiaris; quibus iterum ad ſpiritum mundanum attrahendum, requirunt ſtatuam ſedentem pedibus diſcretis crateri ſacro innixis, vt innuant, attractum Numinis in craterem ſacrum, Numinis, inquam, triplici poteſtate eminentis; quarum prima tiara oſtendit poteſtatem polymorpham in omnia; altera in vegetabilia, Solarem, per calathum capreolatum; tertia, Lunarem, per Cucurbiformem indicatá. Sequitur deindè aliud Amuletum prophylacticum quod ad hanc triplicem poteſtatem in inferiora deriuandam, multum virtutis habere credebant. Signatur autem ſequentibus ſymbolis, [9] triangulo ſcaleno cùm brachio [10] extenſo, binis [11] [13] ſceptris binodibus, mediante [12] ſphæroide; ſequuntur duæ [14] pennæ cum [15] ſceptro Mophta, [16] brachium extenſum cum [17] vrna Nilotica, & binodi [19] ſceptro, & [18] penna; ſuccedit hiſce [20] Aries ante ſtatuam myſtagogam [21] ſedentem, quæ inſiſtunt ſceptro [22] binodi, claudit ſymbola ſegmentum cum ſceptro binodi; quibus tacita quadam inuocatione, generationis beneficam vim, per cœlorum poteſtatem in aëreum Mundum, & regnum Mophta beneficum, & hinc in humidam naturam, & tandem in fœcundum Ammonis Regnum, quod per Ammonium indicant Arietem, deriuari poſtulant; ſingulorum rationes cum ex præcedentibus pateant, reiterandas non duximus. Duæ ſtatuæ myſtagogæ quarum, prior [23] Hori ſub forma pueri ſedentis & ſceptro Cucucomorpho inſtructi, altero [24] Iſidis ſacro velo tutuloque ſpicaceo globo inſerto inſignis, manu tenentis Loti florem; atque haſce ſtatuas myſticas [25] feretro imponunt, ad innuendos ritus, & cerimonias, pompaſq; quibus dicta Numina honorare debeant; vna cum [26] periaptis ad auertenda mala geſtandis, aptis ad id, quod in ſacris ſuis prætendunt, obtinendum.

Quid ſtatua ſedens.

Quid triplex triplicis diuerſæ formæ tiaræ.

Tabula ſacra

Vides igitur in toto hoc Schematiſmo, nil aliud indicari, niſi modum, quo mundanus ſpiritus, per ſtatuam appropriatam, & per ſacram tabulam myſtico apparatu inſtructam in ſacrum craterem, id eſt in vniuerſi humidam ſubſtantiam, attrahi debeat; quomodo inde triplex emolumentum, per triplicem à ſupremo Numine Spiritui mundano conceſſam poteſtatem emanat. Præterea quibus cerimonijs per Comaſiarum Pompas, & ſolemnitates, ad Numinis attractum procurandum procedendum ſit.

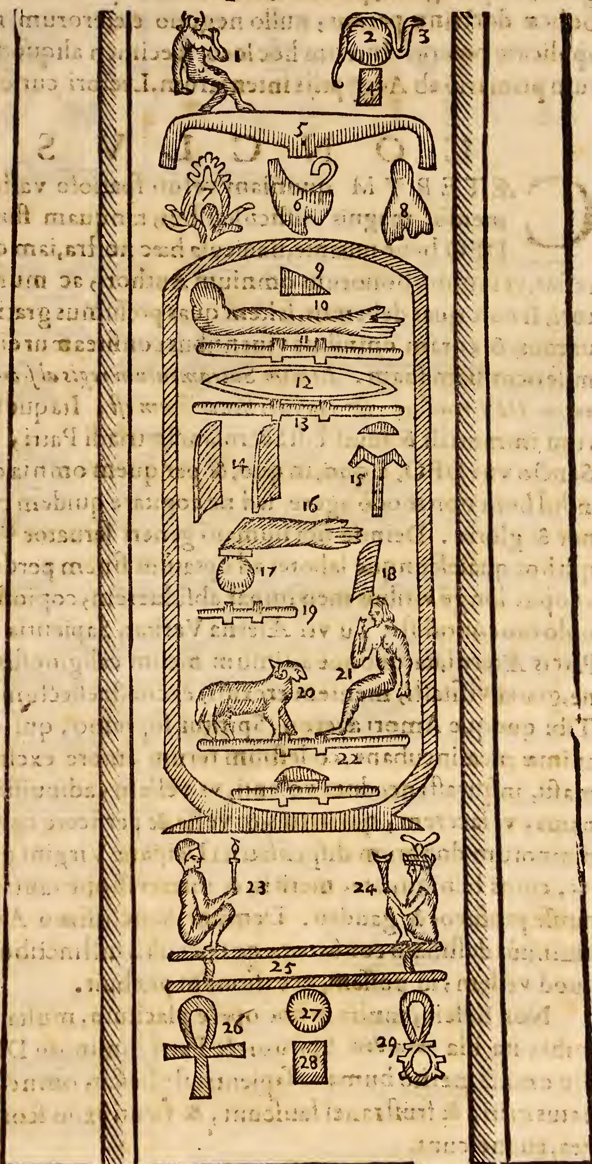
Idealis

Idealis Lectionis contextus.

Hinc per 1 simulacrum 3 spiritus 2 Mūdi in 5 craterē 4 inferiorē trahitur; 7 triplex 7 Superni 7 Numinis potestas 6 in humidū Polymorphū cōcedit; quā potestatem concedit, & sequens periaptum sacrę tabulæ. 9 Generationis 10 beneficus 11 Prę ses 12 cœlesti dominio 13 quadripotens 14 aërē per 15 Mophta 16 beneficū 17 humorē 18 aëreum 19 committit 20 Ammoni in 22 inferiora 22 potentissimo, qui per 21 simulacrū & cerimonias appropriatas trahitur, ad potentiā exerendam.

Hinc si sacerdotes 23 24 statuas sacras mistico 25 apparatu, Dijs attrahendis analogo, adaptent; spiritus dictorum Numinum 26 per influxum ex 27 superno in 28 inferiorem mundum trahetur, & vita ab omnibus malis & 29 aduersis immunis transigetur, & felicitas perpetua acquiretur, qui finis est totius sacræ doctrinę hieroglyphicę.

Schematismus VI. Lateris IV. Septentrionalis.

Atque

Atque hæc ſunt, quæ, quantum temporis Anguſtiæ permisêre, de myſterijs Obeliſci Pamphilij dicenda putauimus, multis alijs, quæ ſenſus analogicos, tropologicos, politicos, cõcernebant prætermiſſis; quæ quilibet ſymbolicæ doctrinæ peritus, nullo negotio cæterorum mundorum ſeriebus applicare poterit. Interim hoc loco ſpecimen aliquod interpretationis rerum primariò ab Aegyptijs intentarum, Lectori curioſo dediſſe ſufficiat.

CONCLVSIO.

CÆTERVM quoniam veluti ſpatioſo vaſtoque nimis mari emenſo, magnis difficultatibus, tanquam fluctuum voluminibus DEO benè iuuante, nauicula hæc noſtra, iam quò tendebat, appulit, reſtat, vt ſummo bonorum omnium Authori, ac munificentiſſimo Largitori, ſi non quas debemus, ſaltem quas poſſumus gratiarum actiones exſoluamus, & coram omnibus viuentibus confiteamur ei, qui fecit nobiſcum miſericordiam ſuam. *Etenim Sacramentum regis abſcondere bonum eſt; opera autem DEI reuelare, & confiteri honorificum eſt.* Itaque ſummo Regi Seculorum immortali & inuiſibili Sacroſanctæ triadi Patri, & Filio, & Spiritui Sancto vni DEO, à quo, in quo, & per quem omnia exiſtunt; & ſine quo nihil boni non modò agere, ſed nè cogitare quidem poſſumus, omnis honor & gloria. Deindè tibi humani generi ſeruator θεάνθρωπε Ieſu Chriſte, qui hos qualeſcunque labores ad optatum finem perducere dignatus es, qui vt opus longè viribus meis impar abſoluerem, copioſum gratię munus ſeruulo tuo contuliſti; Tu vti Æterna Veritas, Sapientia increata, & Verbum Patris Æterni, ita quoque animum meum caliginoſum tuo illuſtraſti lumine, gratia viſitaſti, mentem erexiſti, excitaſti effectum, ſubrogaſti auxilium Tibi quoque Amori æterno, Spiritui ſupremo, qui obſcurum humidum animæ meæ incubans, cœleſtium rerum amore excitaſti, in fæturam animaſti, inſpiraſti necdum volenti, vt vellem, adiuuiſti bonæ voluntatis conatus, vt facerem, qui in tuis, & velle, & perficere operaris. Tibi denique diuinorum donorum diſpenſatrici Deiparæ Virgini gratias ago verè ἀθανάτως, cuius benignitate, meritis, & interceſſione tantam me gratiam obtinuiſſe profiteor & gaudeo. Demum Sanctiſſimo Angelo Cuſtodiæ meæ diuinitùs deſtinato confiteor, qui occultis inſtinctibus ſemper adfuit, & vt, quod vellem, id poſſem, occaſionem præbuit.

Non neſcio, multa in hoc opere placitura, multa diſplicitura; hæc vti mihi, ita illa παντοδότῃ Spiritui, & Patri luminum DEO, ſine cuius pręſidio omnis meritò humana ſapientia ſtulteſcit, omnes humani ingenij conatus irriti, & fruſtranei fatiſcunt, & ſicuti exilis ſcoria quæ ventilatur in area, euaneſcunt.

Deniq; ſi quicquam orthodoxæ doctrinæ contrarium præter mentem, & intentionem meam excidit, id reuocatum volo, adeoq; omnia mea Sacroſanctę Romanę Eccleſiæ, iudicio ſubiecta ſunto. vale

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM
Ordine Alphabetico.

A

Aegyp-

Apollo

C

Canis.

Caput.

Cham.

D

DEVS

Difficultas.

Dij

Dimensio.

Diuisio.

Doctrina

Figura

Leo

Litera.

Lotus.

M

Manus.

Aegyptij.

S

Super-

F I N I S.

NOTA AD LECTOREM

De Mendis in Opere commiſsis.

LECTOR beneuole, hoc opus præſens, vti nouum, exoticis terminis, linguarumque varietate refertum, ita quantum humanitus fieri poſſet emendatiſſimum, tribus in hunc finem Correctoribus, qui operam ſuam in typis emendandis impenderent, adhibitis, in lucem producere conſtitueram; ſed ſolitam hanc ſcyllam, omni poſſibili diligentia adhita vitare non licuit; dum poſtrema inpreſſi iam Operis reuiſione non ſine ingenti animi cruciatu errores non paucos deprehendimus. Quiquid ſic, ne meæ oſcitantiæ commiſſi imputarentur, hic in vnum congeſtos adiungere placuit, vt Liber correctus ſuæ integritati reſtitueretur.

Menda igitur ſic emenda, Primus Numerus Paginam, ſecundum verò lineam notat.

PAg.6.l.39. Hakadoſch *lege* Hakadoſch. 11.5. dd *lege* ad. 14.4. vo-vocat *lege* vocat. 15.8 cormibus *lege* cornibus 21.24. gentis *lege* generis. 41.18.intitularur *lege* intitulatur. 43. 29. loquitiur *lege* loquitur. 52.35.ſuperior s *lege* ſuperioris. 55.34.palmotum *lege* palmorum. 58.3. dictts *lege* dictus. *Ibid* 25. in Campo *lege* à Campo. 65.31. ver ùs *lege* verius. 66.16. lonhitudine *lege* longitudine. 68.1.putàrat *lege* putaret. 69.35.memeaerunt *lege* meminerunt. *Ibid*.36.caderr *lege* cideret. 83.29.ſaci *lege* ſacri. *Ibid.* 33. trènsferebant *lege* transferebant. *Ibid.* 34. cuitborum *lege* cubitorum. 89. 33. viſa *lege* viſæ. *Ibid.* 39. teſtẽ *lege* teſte. 93. 33. ſociebatur *lege* ſociabatur. 95.37.apotetefmatum *lege* apoteleſmatum. 100.30. abominantur *lege* abominabantur. 101.15 dicet *lege* dicit. 107.30.extat *lege* extant. 111.23.tæteris *lege* cæteris. 112 1.depromamus *lege* depromemus. 113.14.repertum *lege* coopertum. 125. 1. vt ad ad triginta *lege* vt ad triginta. 135.17 hippotamus *lege* hippopotamus. 160. 35. illa *lege* illi. 167.27.aptiſſimum *lege* aptiſſimam. *Ibid*.32.ſcientia *lege* ſcientiæ. 173.32.ſapientia *lege* ſapientiæ. 177.10.radices *lege* indices. 179.33.quadratæ *lege* quadrati. 180. lin vlt. triangonum *lege* trigonum. 206 10, Typhonem illum *lege* Typhonem, illum. 207.14. Oſitis *lege* Oſiris. 224.39 Raputi *lege* Rapuit. 230.l.21.col.2.pluuius *lege* pluuias. 232.19.vim *lege* vis. 245.13. connexam *lege* conuexam. *Ibid*.14.clauſam *lege* clauſum. 251.13.diuerſo *lege* diuerſis. 255.16. corſim *lege* ſeorſim. 256.8. De Bouis *lege* De Boue. 263.15.elegantium *lege* elegantiam. 269: 5. *Ibid* 28. De Arietis *lege* De Ariete. 283. 1. ſum *lege* oſtenſum: 289. 25. ideò *lege* adeò: 315.30 quibus dele. *Ibid*.31. *lege* quibus reliquæ. *Ibid.* 36.perſpicas *lege* perſpicax. 318.24 omina *lege* omnia. *Ibid*.26.omnibus *lege* ominibus *Ibid:* 33.generi triptia *lege* generi triſtia. 334 4.translatas *lege* translata. 339.17 contendat *lege* contendant. 340.8.noctis *lege* noſtri. 362.33. Horas *lege* Horus. *Ibid.* 41. pulatim *lege* paulatim. 364.10.centuplam *lege* centuplum. *Ibid*.24. expreſſimum *lege* expreſſiſſimum. 365.1.hieroglypgicam *lege* hieroglyphicam. *Ibid*.25. inſcultnm *lege* inſculptum. 366. 33 ſnueſtigator *lege* Inueſtigator. 368.8.foglio *lege* folio. 369. 37. tradiit *lege* tradidit. 370.30.ſupre *lege* ſuprà. *Ibid*. 32.ſuipſius *lege* ſuiipſius. 372.8. Pythagoas *lege* Pythagoras. 375.22.col.2, Scalabæi *lege* Scarabæi. *Ibid*.35.miſtenſiſſimi *lege* myſterioſiſſimi. 377.8.ſamblichus *lege* Iamblichus. 380.36.Spæræ *lege* Sphæræ. 385. 8. liquas *lege* reliquas. *Ibid* 33 inuenererunt *lege* inuenerunt. 392.32. pluiium *lege* plurimum. 418.27. inaceſſa *lege* inacceſſa. *Ibid* 35.ſape *lege* ſæpè. 422.20.attractioniſ-quo *lege* attractioniſque. 325.52.Pro domo *lege* Prodromo. 428.28.Octaedro & Icoſaedro *lege* Octaedra, Icoſaedra Ib.33. erram *lege* terram. *Ibid.* 40. quatruplo *lege* quadruplo. 439.23.Numinm *lege* Numinum. *Ibid.* 37. aduerſas *lege* aduerſas. 422.12.vitis Ceſt *lege* vitis? (eſt. *Ibid*.16.vt ea vix *lege* vt ab eo vix. *Ibid*. 34 quodripartilo *lege* quadripartito 447.51. propriijs *lege* propriis. *Ibid*.33.vtebturam *lege* vtebantur. 484. vti & 24. anni, & anni vbertate *lege* vti & 24. anni vbertate. Ibid.23. filiorum *lege* foliorum. *Ibid*. 40. Flexura *lege* Flexuræ 493.12. exbibendam *lege* exhibendum. *Ibid.* 13. temporſique *lege* temporiſque. 494 1.mploramus *lege* imploramus. 495.v4.ſe fiſtens *lege* ſe ſiſtens. 496.9.ſyntagmata *lege* ſyntagma. *Ibid* 13. animabu: *lege* animabus 498.13. meitem *lege* marem.

Eeee

Errores in Græcis.

*Pag.*20. *l.*26. φλακτήριον, *lege* φυλακτήριον. 110. 23. ῷ φυσικοῖς, *lege* τοῖς φυσικοῖς. 267. 6 κέντρα, *lege* κέντρα. 288. 2. ἀντπλῶν, *lege* ἀνατολῶν. 386. 11. γράμμαὶ, *lege* γράμμας.

Errores in Hebraicis.

Pag.2. lin 36. מחבר, *lege* חבר. 3. 8. האלה, *lege* אלה. Ibid. 16. בני, *lege* רבנו. 8. 29. כי omittatur. Ibid. 30. אחורוני, *lege* אחר. 9. 4. ב ספר, *lege* בספר. Ibid. 30. לביות, *lege* לבנות. Ibid. 33. אישראל, *lege* ישראל. 14. 13. גמרת, *lege* גרמת. Ibid. 22. בעז, *lege* לעז. Ibid. 22. עזבים, *lege* עצבים. Ibid. 26. שפחתו, *lege* משפחתו. Ibid. 38. שמש, *lege* השמש. Ibid. 39. חמנים, *lege* החמנים. Ibid. 40. קידור, *lege* כידור. Ibid. 42. לשמים, *lege* לשמש. 23. 28. וישלחנוך, *lege* ולחנוך. Ibid. כי, *lege* והראשון relicto altero דאשין. Ibid. 33. טבץ, *lege* טבע. 94. 41. שבלעך, *lege* שבלעץ. Ibid. 43. ראשוז, *lege* ראשון. 95. 3. להיוה, *lege* להיות. Ibid. 5. ומדעח, *lege* ומדעת. Ibid. 15. כוחז, *lege* כוחן. 118. 29. ימגדת, *lege* ומגדת. 156. 30. זעברו, *lege* עורון. 162. 37. יגרפו, *lege* יכרבו. 187. 30. ונשרו, *lege* ונשארו. 188. 2. לחצליח, *lege* להצליח. 189. 40. בד, *lege* כד. 275. 28. ולהוה, *lege* ולזה. 344. 9. רבכן, *lege* רבנו. 410. 32. חמל, *lege* חמר.

Errores in Arabicis.

Pag.20. lin.39. اكماله, *lege* الماله. 24. 11. الله, *lege* البة. 25. 1. صعنة, *lege* صنعة. 45. 10. اسطوح, *lege* سطوح. 69. 27. كيق, *lege* كيف. 170. 37. الاسرار, *lege* والاسرار. 272. 28. يصروا, *lege* يصوروا: Qui error sæpè occurrit. 283. وكانا, *lege* وكان. 316. 8. منتصضلة, *lege* متصلة. 319. 9. منكو, *lege* منكور. 325. 16. يصدقوا, *lege* يعدقوا. 335, 24. الفصلة, *lege* الفضلة. 353. 19. الغلسفة, *lege* الفلسفا. 403. 19. يديدون, *lege* يريدون.

REGESTVM.

abcdefgh.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee.

Omnes ſunt Duerniones prçter Eeee, quæ eſt folium.

ROMÆ, Typis Ludouici Grignani. Anno Iubilæi MDCL.

SVPERIORVM PERMISSV.